...cógi... a mea, áudiant
... ve... emper. Glória Pa-
...æsén...
...re e sequentibus Feriis
...ips... os sequentium Heb-
... Septuagesimam.
... TERTIA.
... ad Corínthios.
... , q Cap. 5.
... am si terréstris do-
... lautatiônis dissolvâ-
... em ex Deo ...
... S ... tam, ætérnam) ...
... da amíscimus, ... habe...
... Cælo est, sup...
... (restíti, non ...
... em sumus in hoc ...
... ni. ... aváti: eò qu... ante
... atu ... vestíri, ut ... pr...
... extra à vita.
... júsm... rymas meas: ... upra
... hujús ... éniam íncolis me...
... extr... us. ℣. Com... cum ...
... raptus ... ómine ad ad-
... a verba ... m.
... ómine ...
... ificâbo, & ... *, peregri-
... isericór ... m ambu-
... me. ℣. La ... autem,
... Deus me ... agis pe-
... ricórdia. ... ad Dó-
... io ij.
... bsén-
... oriâbor: ... enim
... or, nisi in ... Chri-
... olúero glori... ris,
... n enim dicaiens:
... ustimet supra ne qu...
... el audit ex me, ...
... m extóllat ... re...
... arnis meæ ... mihi
... ízet. Propte... qui ...
... ut discéderet ... minu...
... mi grátia mea ... mihi:
... s ... citur.
... ne magna ... Misericór...
... am meam ... me: * Et...
... die tribulatiônis ... o inferi...
... audíti me. Et liberávi ad...

si unus pro ómnibus mórtuus est, ergo omnes mórtui sunt: & pro ómnibus mórtuus est Christus: ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mórtuus est & resurréxit.

℟. Ego dixi, Dómine miserêre mei: * Sana ánimam meam, quia peccávi tibi. ℣. Ab ómnibus iniquitátibus meis éripe me Dómine. Sana. Glória. Sana.

FERIA QUARTA.

De Epístola secúnda ad Corínthios.

Lectio j. *Cap. 7.*

HAs ergo habéntes promissiónes, charíssimi, mundêmus nos ab omni inquinaménto carnis & spíritus, perficiéntes sanctificatiônem in timôre Dei. Cápite nos. Néminem læsimus, néminem corrúpimus, néminem circumvénimus. Non ad condemnatiônem vestram dico. Prædíximus enim, quòd in córdibus nostris estis ad commoriéndum, & ad convivéndum.

℟. Ne perdíderis me cum iniquitátibus meis: * Neque in finem irátus resérves mala mea. ℣. Non intres in judícium cum servo tuo, Dómine. Neque.

Lectio ij.

MUlta mihi fidúcia est apud vos, multa mihi gloriátio pro vobis, replêtus sum consolatiône, superabúndo gáudio in omni tribulatiône nostra. Nam & cùm venissêmus in Macedóniam, nullam réquiem hábuit caro nostra, sed omnem tribulatiônem passi sumus: foris pugnæ, intus timóres. Sed qui consolátur húmiles, consolâtus est nos Deus in advéntu Titi. Non solùm autem in advéntu ejus, sed étiam in consolatiône, qua consolâtus est in vobis, réferens nobis vestrum desidérium, vestrum fletum, vestram æmulatiônem pro me, ita ut magis gaudêrem.

℟. Parátum cor meum Deus, parátum cor meum: * Cantâbo, & psalmum dicam Dómino. ℣. Exúrge glória mea, exúrge psaltérium & cíthara, exúrgam dilúculo. Cantâbo.

Lectio iij.

QUóniam etsi contristávi vos in epístola, non me pœnitet: & si pœnitêret, videns quòd epístola illa (etsi ad ho-

R. 38.843

SPECVLVM AVREVM

OPINIONVM COMMVNIVM CONTRA COMMVNES

IN QVO NON TANTVM NONINGENTARVM ET Quæstionum Practicarum, in Iure Canonico, Ciuili & Regio, repertarum RESOL Contractus, vltimas Voluntates, Delicta & Iudiciorum ordinem spectantes: Necnoc gibus Hispaniæ & eorum Senatoribus & Auditoribus, ad cognoscendum per viam vi sis Ecclesiasticis & inter personas Ecclesiasticas: Item de iis titulis Regibus ad debella Barbaros, illorumq; Regna possidendi, competentibus, sed etiam ex oppositione, diuers munium opinionum, quænam ex illis MAGIS COMMVNIS & in foro receptior sit, cer

Opus tam iudicibus quam causarum Patronis & omnibus in Iure vs valde necessarium ac vtile.

Auctore HIERONYMO DE CEVALLOS Hispano Iurisconsulto & ci ciuitate Toletana in sede Nobilium Equitum Decurione & Advocato.

Cum gemino Indice generali, vno Quæstion. m. altero R. & Materiarum copiosissimo.

TOMI QVINQVE.

248.4/6-71

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

ANTVERPIÆ,
Apud IOANNEM KEERBERGIVM.
M. DC. XXIII.

oval

Universidad de Granada
Facultad Derecho
Historia del Derecho
Estante N
Tabla 55
Número (1-2-3)

B... ...NADA
B
50
100

BIBLIOTECA DE LOS
MISIONEROS.—ZAFRA
Est. A An. X N.º 12

D. IOANNI

FERNANDEZ PACHECO

MARCHIONI DE VILLENA

DVCI DE ESCALONA, COMITI DE SANCTISTEVAN, ACDE XIQVENA, DOMINO DE BELMONTE, ALARCON [illegible] QVERA, ET CASTELLI DE GARCIMVNNOZ, &c.

Insignis aurei velleris equiti dignissimo, Heroi amplissimo, obsequentissimus sui Licentiatus HIERONYMVS DE CEVALLOS

S. P. D.

RISTOTELES Politicorum 3. summa cum ratione dicebat, mentis nostræ ædificium solidum, Prudentia, Fortitudine, & Iustitia sustineri. Et sic cum post multa temporũ curricula librum communium inuicem contrariarum opinionum composuissem, anceps & dubius eram, cui hoc opus dedicarem, in quo hæc tria ab Aristotele requisita inuenirentur, & inter magnos Principes & Mecœnates grauissimos, tu semper in mentem veniebas, non tantum ex ea potissimum ratione, quia auus & ter, simpliciterque & ego, in tuo famulatu domusque tuæ amplissimæ sir detenti, quantum ex ea, quod nemo tibi Prudentia, Fortitudine, & Iusti comparari valeat, similiterque à tuis teneris annis perfecta & insolita sanctate. Et sic merito ab hoc ædificio ita solido, & permanente decreui, vt hoc opus penderet, vt tuo auxilio confisus, claritateque protectus, inuidorum morsus & latratus omnino effugerem. Quod enim opus ita fuit perfectissimo ingenio elaboratum, industria & subtilitate perfectum, quod aduersus illud aliqui, Zoilorum sectæ imitatores, non insurgant, & suis caninis dentibus non dilacerent, temerarioque iudicio improbent, summaque audacia reprobent: quod quidem experientia rerum magistra docet, vetustas suadet, & quilibet mediocri lectione instructus, ex multorum exemplis facile comperiet. Nam in dialogis diuini Platonis ordo desideratur: Aristoteles totius peripateticæ doctrinæ facile Princeps, obscuritatis notatur, & in multis à Galeno reprehenditur: Virgilius à nonnullis ingenio imbecillis, & ab aliis Homerici laboris compilator habetur: & Homerum aliquando dormitasse Horatius scribit: Demosthenes Marco Tullio in omnibus non placuit: Trogus Pompeius Titi Liuij conciones de fictione arguit: Senecam calcem sine arena vocant: neque enim desunt qui Plinium turbido flumini assimilent, qui multa degustauit, pauca vero digessit. Sed nec professionis nostræ obliuiscamur: Accursio nonnulli iudicium inique negãt: Bartoli distinctionum longitudinem reprobant: Alberici breuitatẽ: Baldi inconstantiam: Alexandri perplexam methodum, & vtriusq; Raphaelis nimiam subtilitatẽ culpant: in aliis politioris litteraturę incuriam; in alijs negligentiam in allegandis doctoribus

ctoribus vitio dant;& quod magis est,neq; ipsi Iurisconsulti huius notæ immunes fuere,quod maxime dolendum est,cum Iurisconsulti antiqui,tanto eloquentiæ fulgore,legũ tenebras illustrarint,vt magis admirationis,quam imitationis spem nobis reliquisse videantur. Quid quæso Vlpiano eloquentius? Paulo neruosius? Callistrato doctius? Quid Papiniano acutius? quid Scęuola pressius? quid Caio fluentius? quid Africano subtilius? quid Pomponio iucũdius? quid Celso nitidius? quid Triphonio cãdidius? vt cæteros nõ inferioris notæ taceam. Hi omnes doctissimi,& præstantissimi viri ab inuidorum morsibus fuerũt lacessiti, ob idq; cum è veteribus sæculis repetita memoria consuetudo tulerit, vt si quis aliquod sui ingenij testimonium publice exhibere studeat,illud maxime optet,vt prius grauissimos Pr[illegible] Mecœnates adeat,quorum tutela confisus,ac velut Aiacis clypeo tectus Zoilorũ secta[illegible]m non pertimescat. Ea enim res Zoilum secum impulit,vt leges,quas Locris dedit,Mineruæ dedicaret;& Lycurgus Lacedæmoniorum Princeps, legum, quas ferebat, Apollinem finxit auctorem; Osiris, Ægyptiorum legislator, Mercurio legestribuit;Charondas Carthaginẽsis,Saturno;Zoroaster Persarum Iurisconsultus,Horomasi;Solon Athenienſis,Mineruæ;Zamolxis Scytha,Vestæ;Minos Cretẽsis,Ioui;Numa Pompilius,Ageriæ;& impius Mahomet,Angelo Gabrieli.Cum autem (ô clarissime Marchio Princepsq; grauissime) fueris Hispaniæ nostræ singulare decus & ornamentum,de quo tot tãtæque virtutes præclaræ passim dicuntur, omniumque voce prædicantur, nõ sine magna ratione,in tua prudentia,fortitudine, iustitia & sanctitate, cõfisus,primos partus & labores assiduos,vigiliasque studiorum meorũ tibi & nõ aliis,tanquam Mineruæ & Apollini,dedicaui,vt tua protectione,inuidorum [illegible]atus omnino cõprimantur. Gauderem sane (amplissime Princeps) diuiquodam orationis impetu,illos priscos & antiquos rhetores,qui hac arte maxime excelluerunt,adviuũ posse imitari, vt ex amœnissimo & odorifero [illegible]arum laudum campo,vbique possem floribus nitescentibus coronam cõpingere:sed tantus se mihi offert tuarum laudum cumulus, & aceruus ingẽtissimus,vt qui earũ enumerationẽ voluerit incipere,facilius cæli sydera enumerare possit.Nam omnia,quæ scripta sunt de virtutibus Principũ, in te facile reperiuntur,cum omnes vno ore consentiant, te fortẽ, te iustum, seuerum,grauem,magnanimum,beneficum & liberalem, præterea cũctis benignum,omnibus æquum,nemini blandũ,paucis familiarem,ad iracundiam tardum,ad clementiam pronum,in aduersis firmũ, in prosperis cautum. & tandem nemini noces, & omnibus prodes,& beneficia largiris. Et si generis tui nobilitatem & splendorem,claram, antiquam & regalem progeniẽ, virtute tua condecoratam,prudentia munitam,& iustitia armatam,aliquo honestatis titulo insignire contenderem,potius tuam egregiam picturã,diuino artificio confectam, meis literis delerem, & pulcherrimã effigiẽ turpi vocis penicillo defœdarem. Huius tamẽ audaciæ talis ratio existit, quod cũ parentes meos meq; ipsum,tot tantisque beneficiis affeceris,desiderabat animus, antiqua debita,cum operibus non posset, aliquo amoris pignore, & affectu compensare. Accipe igitur (spectabilis & amplissime Marchio) sereno vultu, hos meorum studiorum priores partus & vigilias, hocque munusculum exiguum,solam voluntatem attendens,amplectere. Quod si feceris, vt tua singularis virtus exposcit, laborum meorum fructus nulla temporum iniuria interituros spero. Vale.

ORATIO

ORATIO

AD LECTOREM ET DE VTILITATE MVLTORVM LIBRORVM OPINIONES CONTRARIÆ RECITANTVR.

ANimo ſæpe reuoluens, quam vtile neceſſariumque ſit in Republica Chriſtiana, certis legibus & documẽtis viuere, decreui diu laborare, vt hæc veritas omnibus, luce meridiana clarior, manifeſtaretur, atq; de remedio prouideretur, & ſic non peperci labori, reuoluẽdo plurima volumina Juriſprudentiæ Ciuilis, Canonicæ, & Regiæ, vt ex viſceribus iuris, fere omnes cõmunes opiniones contrarias colligerem, & quæ variis locis, & apud varios auctores ſcriptæ ſunt, in vnũ breue (quantum potui) compendium transferrem, vt quilibet miretur, in quãta caligine & obſcuritate totũ ius verſetur, cũ nulla ſit opinio certa & veriſſima, quæ nõ poſſit pluribus cõtrariis opinionibus, & fundamentis cõtrariari, & ſic omnia negotia magis ex iudicũ arbitrio, quã ex certa iuris diſpoſitione terminãtur, & modo in vno eodemq; negotio, nunc pro actore, nunc pro reo, ſententia fertur, ſine variatione iuris, neq; facti, ſed ſolũ ex eo, quia his iudicibus placet hæc opinio, & aliis diſplicet, & cõtraria directa ſatisfacit, cũ ſine certa lege omnino in tot opinionũ varietate Reſpublica gubernetur. Quod eſt maxime dolendũ, quia in litibus, quæ quotidie cõtingunt, cum nihil ſit certũ, conniuentibus oculis patrimonia cõſumuntur, & hominũ vitæ terminãtur, quæ omnia optime prouiderentur, ſi omnes hæ cõtrariæ opiniones, ad certã legem redigerẽtur, quod quidẽ facillimũ eſſet; & ſic in arbitrio iudicis nõ eſſet, modo vnã, & illico ſecundam contrariã opinionem ſequi, prout amicitia poſtularet, cum fere omnes octingentæ opiniones cõtrariæ, quæ in hoc I. & II. libr. continentur, ſint quæſtiones pro amico, & ſic Aduocati vtriuſq; partis, ſequendo cõmunem opinionẽ, ſunt ſecuri in cõſcientia, pariterq; & iudex cauſarũ, & hoc dãnum ſolum litigãtibus cõtingit, qui ſequuntur lites immortales, ſine ſpe iuſtitiæ conſequendæ ex certa lege, quia licet habeãt commnunem opinionem pro cauſa, quæ vertitur in iudicio, iudex arbitratur ad libitũ, quod male ferunt ſtudentes, cum ad nihilũ ſua ſtudia redigãtur, & ſic melius Reſpublica ſine tot doctoribus gubernaretur, relictis legibus, & canonicis ſanctionibus, abſq; gloſſa & doctorũ interpretationibus, qui rem dubiã faciunt, limitãdo, reſtringẽdo, ampliãdo & interpretãdo iura, & ex ſuis opinionibus tota Reſpublica offenditur, & nunquam in pace verſatur. Vnde optime dixit Ariſtoteles Rhetoricorũ 1. quod periculoſa eſt lex, quæ arbitrio iudicis aliquid relinquit, & è cõtrario ſancta & iuſta, ſi nihil iudicis arbitrio cõmittat: quod noſtris non eſt prouiſum tẽporibus, & ſic cũ eſſentialis iuſtitia debeat eſſe cõſtans & perpetua, eſt mutabilis, vaga, & incerta, vnde nõ pauca ex huius libri editione ſequeretur vtilitas omni religioni Chriſtianæ, ſi ſupremi iudices cũcta rimãdo, & conſiderãdo, intẽdant ſumma cũ breuitate (prout negotiũ expoſtulat) de remedio prouideri, reducendo omnes cõmunes opiniones ad inuicẽ contrarias ad certã legem regiam.

giam. Hæcque erit huius libri potißima vtilitas, quam vtinã consequar, & statim omnia volumina librorũ, quæ in iure consistunt, deleantur: quod esset omnibus aduocatis & iuris professoribus lucro & quæstui. vtile ad salutẽ, & ad patrimonii augmentũ, quod in cõparandis quotidie libris consumitur, crescente magis quotidie librorũ cupiditate, quod ab aliquibus non multũ vtile iudicatur. Et sic Cardin. in Clement. 1. de magistr. resolut, quod expedit scholari paucis libris vacare, vt possit memoriæ cõmẽdare, quæ fuerint opportuna: & rationẽ assignat Caccialupus, in expositione titulor. documento 5. pro studẽtibus, dicens, quod lectio omniũ librorũ habet aliquid vagũ & instabile, & quod certis immorari oportet, si velimus, quod aliquid nostris animis fideliter sedeat. Quia nusquã est, quod vbique est, & pluribus intentus minor est ad singula sensus. Et nihil magis sanitatẽ impedit, quam remediorũ assidua mutatio. Neque prodest cibus sumptus, qui statim eicitur. Neque conualescit planta, quæ sæpe transfertur, & quod eodẽ modo librorũ multitudo distrahit, quia raro est fructuosum, modo illũ librum reuoluere, modo aliũ, neq; refert quã multos, sed quã bonos libros habere, quia lectio certa prodest & varia delectat. Sed ex aduerso plurima de librorũ multitudine, & vtilitate scripta reperio, ita vt D. Hieronymus dicat in Epist. 40. (approbãs librorũ multitudinẽ) quod vtinã omnium tractatuũ haberet volumina, vt tarditatem sui ingenij, eruditionis diligentia cõpensaret, & sic Polycrat. li. 11. c. 1. diccbat, quod nihil vtilius est, quam librorũ multitudo, non crẽdens hominẽ esse literatũ, absq; plurimorum auctorũ lectione. Et sic dixit August li. 2. de Ciuit. quod licet diuinus Plato pecuniarũ indigeret, emit tres libros Pythagoræ Philosophi decẽ millibus denariorũ. Et idem narrat de Aristotele, qui emit libros Platonis (post eius mortẽ) tribus talentis. Et de D. Thoma legitur dixisse, quod magis vellet habere (chrysostom. sup. Matth quam ciuitatẽ Parisiensem, vt dicit Ioann glossator, in l. dolũ, Cod. de dolo, quod Hispani consueuerũt esse curiosi circa multitudinem librorũ, & eum inuitabant, & dederunt vinum rubeũ cum albo mixtũ, vt inebriatus cõmodaret eis libros, prout refert Oldrad. consil. 84. Et sic magis amplianda quã restringenda videtur librorũ copia, cũ multa ex libris consequamur. Liber enim liberat in eũ studentẽ ab ignorantia & paupertate, vt tradit Luc. de Pen. in rub. C. de iur fisc lib. 10. & liber est templũ iustitiæ, vt in l. 2. §. ne autẽ. C. de vet. iur. enucleãd. & est lumen cordis, speculum corporis, virtutum repertoriũ, vitiorum confusio, corona prudentũ, diadema sapientum, honorificentia doctorũ, clarificentia rhetorum, comes itineris est domesticus, fidelis socius colloquentis, collega præsidentis, vas plenũ sapientiæ, via recta eloquentiæ, hortus plenus fructibus, pratũ fluens floribus, mare sine fluctibus, principiũ intelligentiæ, fundamentum memoriæ, hostis obliuionis, amicus recordationis. Quæ omnia vt cõsequamur, est necessariũ studium continuũ, copia & reuolutio continua librorũ. & habere animũ semper intẽtum sine digressione, vel diuersione ad alios extraneos actus: vt optime tradit Tellus Fernandez, in l. 3. Tauri, 2 par. nu. 21 col. 2. Vnde cum tantæ vtilitatis sit copia & reuolutio librorũ, non absre mihi visum fuit, præsentem librũ in lucem edere, eumque Speculum Practicaram quæstionum cõmunium inuicem contrariarũ intitulare, quia in eo sicut facies in speculo inspicitur, sic vere omnes cõmunes opiniones contrarias reperies, obidque, candide Lector, increpationibus silentiũ impone, & corrige, quod reprehensione dignũ est, quia tuæ limæ omnia subiicio, & sanctæ matris Ecclesiæ correctioni. Vale.

Martialis.

Cum tua non edas, carpis mea carmina, Lali.
Carpere vel noli nostra, vel ede tua.
In te conuertas oculos, qui despicis omnes,
Et te, dum cunctis detrahis, inspicias.

INDEX

INDEX LEGVM

QVÆ

IN HOC OPERE

PRIMI ET SECVNDI LIBRI

DECLARANTVR EX DIGESTIS NOVO

ET VETERI ET INFORTIATO.

Primus numerus quæstionem significat, secundus (si adsit) quæstionis numerum demonstrat.

EX. 2. ff. de bonorum possessione. in quæstione 10
L. 1. ff. de donationibus inter virum & vxorem, quæstione 12
L. 2. ff. de vsucapione pro emptore, quæstione 13.
l. fin. si fundus. ff. de fundo dotali. ibid.
L. certum. §. si quis absentem. ff. de confessis, quæst. 16
L. in fraudem §. quoties. ff. de iure fisci. quæst. 18
L. filio præterito. ff. de iniusto rupto. quæst. 20
L. Marcellus §. quod autem, ad Treb. quæst. 26
L. sociumqui in eo. ff. pro socio. quæst. 35
L. 1. §. si quis. ff. quemadmodum testamen. aperiantur. quæst. 45
L. si quis diuturno. ff. si seruitus vendicetur. quæst. 47
L. 1. §. præsidens. ff. de requirendis reis. quæst. 59
L. etiam si ex causa. ff. de minoribus. quæst. 59. num. 2
L. quod si deferente. ff. de dolo. quæst. 72
L. 2. ff. de iureiurando. quæst. supra.
L. à Titio. ff. de furtis, quæst. 79
L. quod seruus. ff. de legatis 2. ibid.
L. re coniuncti. ff. de legatis 3. quæst. 99
L. patri hæres extitit. ff. de acquirenda hæreditate. quæst. 100
L. pater filium. ff. de inofficioso testamento. quæst. 101
L. 2. §. obiiciatur. ff. ad Trebellianum. quæst. 102
L. venditor. ff. de euictionibus. quæst. 111
L. fin. ff. de rei vendicatione. quæst. 128
L. item quia. ff. de pactis. quæst. 132
L. recusare. §. fiscus, ad Trebel. quæst. 144
L. si procuratorem. ff. de acquirenda possessione. quæst. 156
L. ex facto, ad Trebel. 164
L. 4. ff. de adimendis legatis.
L. cum mater. ff. de inofficioso. quæst. 183
L. 3. ff. de condictione indebiti. ibid.
L. coheredi. §. cum filiæ. ff. de vulgari, quæst. 187
L. adigere. §. quamuis, de iure patronatus. quæst. 188
L. ex facto, ad Trebel. quæst. 194
L. cum ita, §. in fideicommisso. de leg. 2. 196
L. codicillis. §. instituto. de legat. 2. q. 199
L. si quis pro eo. ff. de fideiussoribus. q. 200
L. item quia. ff. de pactis. q. 202.
L. si in lege. §. si colonus. ff. locati. ibid.
L. Clemens patronus. ff. de hæredibus inst. q 203
L. si vxor. §. diuus Seuerus, ad l. Iuliam.
L. cum pater. §. filiis matrem. de leg. 2. q. 211
L. in testamento. §. mulier, de test. q. 220
L. 1. §. hoc autem interdictum. ff. de fonte. quæst. 223
L. eleganter, de dolo. q. 226
L. in bonæ fidei. ff. de acquirendo rerum dominio. q. 229
L. maritum, ff. soluto matrimonio. q. 230
L. amplius. ff. rem ratam haberi. q. 231
L. 1. ff. de auctoritate tutorum. q. 234
L. non existimo. ff. de administratione tutorum. ibid.
L. si Titio pecuniam. §. fin. ff. de leg. 1. q. 236
L. iuris gentium §. generaliter. ff. de iure naturali gentium. q. 238. n. 8.
L. omnes populi. ff. de iustitia & iure. q. 238. n. 10.
L. sicut, de actionibus & obligationibus. q. 242. num. 7
L. iudex postquam. ff. de re iudicata. q. 243
L. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his qui in fraudē. q. 267
L. 2. ff. de rebus dubiis. q. 278
L. cum heres. §. Stichus. ff. de statu lib. q. 288
L. 1. ff. de testamentis. q. 293
L. 3. §. eiusdem. ff. de testibus. q. 302
L. sacrilegium, ff. ad l. Iuliam. q. 304
L. sacculatii. §. sunt quædam, ff. de extraordinariis criminibus. ibid.
L. Iulia §. hodie. ff. ad l. Iuliam. ibid.
L. 1. ff. de iure balneorum. q. 304
L. 1. §. expoliatores. de effractoribus. ibid.
L. fi. §. sane ff. de iureiurando. q. 305.
L. 1. §. quid etsi. ff. de ventre inspiciendo. q. 307
L. si quis pro eo. ff. de fideiussoribus. q. 315
L. apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniuriis. q. 323
L. arbores. de vsufructu. q. 325
L. quid ergo. §. sed etsi. ff. illo. ibid.
L. cum non solum. §. necessitate. ff. de bonis quæ lib. 327
L. miles. ff. de re iudicata. q. 329
L. commodissime. ff. de liberis & posthum. q. 331
L. 1. §. huius rei. ff. de officio eius cui mand. q. 336.
L. quia poterat. ff. ad Treb. 347
L. Græce. §. illud. ff. de fideiussoribus. q. 382
L. Titia, ff. ad l. falcidiam. q. 384
L. ictus fust. ff. de his qui notantur infamia q. 396
L. nunquam, ff de priuatis delictis. q. 417
L. cum post. §. gener. ff. de iure dotium.
L. 1. §. seruum qui in fuga. ff. de acquirēda possessione. quæst. 446

l.quam Tuberonis.ff.de peculio.q. 446.n.12
l.fin.§.cum ſero.ff.ſi certum petatur.q.447
l.ad egregias,de iureiurando.q.450
l.1.ff.de in litem iurando.q.454
l.dedi.§.idem.ff.de conditione cauſa data.q.457
l.ſi vehenda,§.idem iuris.ff.ad l.Rhodiam.q.472
l.in tempus.ff.de hæredibus inſt. ibid.
l.miles,ff.de re iudicata.477
l.etſi fine.§.quod Papinianus ff.de minoribus.ibid.
l.coheredi §.cum filio,de vulgari.q.479.& 482
l.fidem.ff.de teſtibus.q. 484
l.1.ff.de ſuis & legitimis heredibus.q.485
l.non ſolum.§.morte. ff.de noui operis nunciatione. q.489.
l.cum in plures.§.locator rei.ff.locati.q.490
l.certum,ff.de rei vendicatione.q.499
l.Herennius.1.ff.de vſuris,q.500.n.4
l.certum.ff.de rei vendicatione.ibid.n.5
l.1.§.idem quæſitum.ff. de condictione indebiti. q.511
l.quæritur.§.ſi venditor.ff.de ædilitio edicto.ſupr.
l.in cauſa.§.idem Pomponius.ff. de minoribus.q. 511.n.5
l.3.§.diuus,ff.de ſepulchro violato.q. 534
l.hereditatum computationum.ff. ad l. falcidiam. q. 552
l.vxorem,§.pater naturalis.ff.de legatis 3.q.565
l.Pantonius.ff.ſi quis à parente fuerit manumiſſus. q.566
l.creditorem.ff.de leg.2.q.595
l.creditor la.2.ff.ſi certum petatur.ibid.
l.res obligata de leg.1.q.596
l.quamuis.§.fructus, ff.de acquirenda poſſeſſione. q.601
l.diuus.ff.de in integrum reſtitutione.q.612
l.ſi pater impuberis.ff.de vulgari.q.615.
l.1.ff.de quæſtionibus.q.618
l.repeti,illo tit.ibid.
l.cum quid.ff.ſi certum petatur.q.621
l.1.ff.de ventre inſpiciendo.q.622
l.2.§.creditum,ff.ſi certum petatur.q.623
l.ſi quis neque cauſam, §.res pignori.ff. ſi certum petatur. q.624
l.nonnunquam, ff.de collatione bonorum.q.628
l.Titius.ff.de actionibus empti. ibid.
l.filius matrem,ff. ad Treb.ibid.
l.1.§.quibus.ff.de ſucceſſorio edicto.ibid.
l.intra dies.ff.de procuratoribus.q.631
l.item veniunt,§. idem recte.ff. de petitione hereditatis.ibid.
l.debitoribus.de re iudicata.q.633
l.cum auus.ff. de conditionibus & demonſtrat.q. 637
l.cum oſtendimus.§.fin. ff.de fideiuſſoribus.q.646
l.ſcio.ff.de in integrū reſtitutione minorum.q.658
l.cum pater.§.à filia.ff.de leg.2.q.686
l.2.ff.de alimentis legatis.q.691.n.3
l.interdum.ff.de precario.q. 694.n.13.
l.qui ſolidum.§.prædium.ff.de leg.2.q.728.n.27
l.contraxiſſe.ff.de act.& oblig.q.733.n.5
l.ſi fundus.de euict.ibid.n.10
l.ſi finita.§. de inofficioſo.ff. de inoffic.teſtam.q. 734.n.21.
l.quæ legatorum.ff.vt in poſſ.legat.ibid.n. 25
l.deprecatio.ff.ad l.Rhod.de iactu.q.739.n.28
l.quæro.ff.de iure patro.declaratur.q.745.n.11
l.in ſponſalibus.la.2.ff.de ſponſ.q.746.n.16
l.ſi res legata.ff.de leg.1.q.747.n.4
l ſi in emptionem.ff.de minor.ibid.n.15.
l.de his.ff.de tranſactionibus.q.705
l.in rem.ff.de rei vendicatione.q.3.n.51
l.1.§.ſi vir vxori.ibid.q.52
l.Lucius, §. idem reſpondebit.ff.ad municipalem. ibid.n.53.
l.de die.§.quædam etiam.ibid.n.54
l.ſed ſi poſſeſſori.§.fin.de iureiurando.q.7.n.13
l.ſi is qui.ff.de inofficioſo teſtamento.q.101
l.3.§.ſi emancipatus.ff.de contra tabulas.ibid. num.3
l. pater filium. ff. de inofficioſo teſtamento. ibid. num.4
l.2.ff.de bonis libertorum.ibid.n.5.
l.ſi quis filium.ff.de inofficioſo teſt.ibid.n.11
l.ſcripto.ff.vnde liberi.ibid.n.12
l.1.§.ſi pater.ff. de coniungendis cum emancipatis liberis.ibid.n.13
l.illud §.1.ff.de contra tabulas. ibid.n.15
l.ſi quis poſthumus.§.ſi filium.ff. de lib. & poſt. ibid.n.16
l.ſi quis filio exheredato. ff.de iniuſto rupto. ibid. num.22
l.ſi is qui.ff.de inoffic.ibi.n.26
l.illud.§.ad teſt.ff.de contra tabulas.ibid.n.85
l.2.ff.de fideicommiſſariis libertatib.q.105.n.14
l.Statius Florus.§.Cornelio felici,ff. de iure fiſci. 191.n.8
l.ex facto.§.ſi.ff.ad Trebel.q.509.& 538.n.1

Ex C.& Authenticis.

LEx Reſpublica. C.ex quibus cauſis maiores, q.3
l.fin.C.de ſacroſanctis Eccleſijs.q.4
l.vnica.C.de his qui apertas tabulas.q.10
l.2.C.de iure emphyteutico.q.14.
l.vnica. C.ſi de momentanea poſſeſſione.q. 15
Authentica nouiſsima.C.de inofficio. teſtam.23
Authentica nouiſſima.C.de inofficioſo. q.24
l.fin.C.communia de vſucapionibus.q.25
l.vnica.C.de acquirenda hereditate.q.25
Authenrica,ſed cum teſtator. C.ad l.falcidiam.q.26
Authētica, de heredibus & falcidia. §. penultimo. q.27.n.9
Authentica,ſed cum teſtator.C.ad l.falcidiam. q.28
Authentica,ex teſtamento.C. de collationibus.q. 31.
l.fin.C.de aſſeſſoribus.q.32
l.fin.C.de temporibus in integrum reſtit.q.48
l.fin.C.de ſacroſanctis Eccleſiis.q.49
l.hac conſultiſſima,§. ex imperfecto.C.de teſtam. q.50
l.omnes.§.executores.C.de Epiſcopis & Clericis. q.59
l.2.C.de reſcindenda venditione.q.72
l.qui ſuperſtiti.§.ſane.C.de dolo.ibid.
l.quamuis.C.de tranſactionibus ibid.
l.contractus.C.de fide inſtrumentorum.q.91
l.fin.C.de nouationibus.q.95
l.1.C.communia de legatis.103
l.ſi vnquam.C.de reuocandis.q.104
l.2.C.de teſtamentaria manumiſſione. q.107
l.ſi quis maior.C.de tranſactionibus.q.117
l.quoniam in prioribus.C.de inofficioſo.122
Authentica. ſacramenta puberum.C. ſi aduerſus vend.q.123
l.vnica.C.etiam per procuratorem.q.135
Authentica.ſimiliter.C.ad l.falcidiam.q.155
l.2.C.de reſcindenda.q. 171.& 172
l.ſi.C.de fideiuſſoribus q.179
Authentica,ex cauſa.C.de liberis præteritis. 181.& 182.& 183
l.per hanc.C.de temporibus appell.q.350.n.31
l.fin C.de heredibus inſtituendis.q.183
l.ab executore.C. quorum appellationes non recipiantur.q.190
Authentica,niſi rogati.C.ad Treb.q.192
l.fin. C. de iure emphyteutico. q.199.n.4
l.certi iuris.C.locati.q.202
l.fin.C.de repudianda.q.205
l.vnica.C.de his qui ante apertas tabulas.q. 206
l.2.C.de pactis inter emptorem & venditorē. 207. n. 17

l.2.C.

l.2.C.de iure dotium. q.2 08.
l.si quis argentum.§.fin.C.de donationibus. ibid.
l.2.C.ad l.falcidiam.q.217
l.penultima.C.de donationibus.q.222
l.cum te.C. de donationib. ante nuptias.q.222.n.8
l.si donatione.C. de donationibus.ibid.
l.cũ ipse prætor.C.de cõtrahenda emptione. q.234
l.fin.C.de iniuriis.237
l.contractus.C.de fide instrumentorum.q.242.
l.2. C. quando non licet ab emptione discedere. q. 242
l.si quando.§.1.C.de inofficioso testam. q. 245
l.quoties.C.de donationibus quæ sub modo. q. 249
Authentica, nisi tricennali. C. de bonis maternis. 252
l.1.& 2.C.ne fideiussores dotium dent.q. 258
l.vnica.C.quando non pet.q.262
l.1.C.de his qui ad Ecclesias confugiunt, q.269
l.2.C.de noxalibus.q.274
l.cum rem alienam.C.de legatis.q.179
l.2.C.de rebus creditis.q.201.n.3
l.1.C.de contrahenda & com.q.303
l.2.C.de his qui latrones.q.304
l.manifestæ.C. de rebus creditis. quæstione 305
l.qui accusare. C.de edendo,quæst. 305. in fi.
l.fin.§.omnes.C.deadministratione tutorum q.311
l.1.C.de iuris & facti ignorantia.quæst.328
l.neque tutores.C.de procuratoribus.quæst. 330
l.si.C. de posthumis heredibus inst. quæst. 331
l.2.C. quorum appellationes non recipiantur. 509
l.sciant cuncti.C. de accusationibus.280. num. 12.
l.in contractibus.§. super cæteris.C.de non numerata pecunia.q.28.n.10
l.1.C.si quis aliquem testari prohibuerit.q.334.
l.fin.C.si quis aliquem testari prohibuerit.ibid.
l.fin.C.de reuocandis donationibus.q.352
l.1.& 2.quæ sit longa consuetudo.q.357
l.si.C.de feriis.q.366
l.nulli.C.de Episcopis & Clericis.q.374
l.1.C.de quæstionibus.q. 344
l.dos à patre.C.soluto matrimonio.q.378
l.emptor.C.de euictionibus.q.385
l.à iudice.C. de iudiciis.q.387
l.1.C.de vsufructu.q. 408
l.fin.C.de iure deliberandi.q.411
l.si.C.de offic.eius qui vicem alicuius.q.421
l,1.C.de dotis promissione.q.440
l.1.C.de litis contestatione.q.442
l.2.de rescindenda.ibid.
l.generaliter.C.de tabellionibus.q.446.n.14
l.Macedoniani.C.ad Macedon.q. supra, n.18
l.si.C.de bonis quæ lib.supra.n.20
l.1.C.de secundis nuptiis.460
l.1.C.ne ex delictis defunctorum.q.464
l,fin.de præscriptione. 30.vel 40. annorum. 468
l.nemo.C. de acquirenda possessione.ibid.
l.1.C.de iure emphyteutico.469
l.fin.C.de codicillis. q.474
Authentica rogati. C.de testibus. ibid.
l.1.C.de testamento militis.dub.485.n.2
l.properandum.§.siquidem C.de iudiciis.487.
l.fin.C.de testibus.ibid.
l.domum.C.de rei vendicatione. dub. 295
l. fin.C.de sacrosanctis ecclesiis. dub.500
Authentica.ex causa.C.de liberispræteritis.dub.503
l.2.C.de rescindenda.dub.508.&510.&511.
l.1.C. vt actiones ab heredibus & contra.dub.330
l.bene.C. de quadriennii præscriptione.532
l.2.C. de iure emphyteutico.726.num.2
Authentica. res quæ. C. communia de legatis. 472 num.2
l.prima.C. vbi de criminibus agi oporteat, quæst. 678.n.1
l. quoties.C.de rei vendicatione.in quæstione 606. num. 29
l. bene à Zenone.C. de quadriennii præscriptione. 532.n.4
l.1.C. de rescindenda venditione.536
l.cum quædam mulier.C. de administratione tutorum.536.n.4
l.1.C.si.maior factus. ibi.n.12
l.placet.C.de sacrosanctis ecclesiis.548
l.omnimodo.C.de inofficioso.dub.566
l.fratres.C.de illo tit.ibid.
Authentica ex causa.C.de liberis præteritis.
l.de pretio.C.ad l.Rhodiam.dub.576
Authentica.qui rem.C.de sactosanctis ecclesiis.571
l.venia.C.de in ius vocando.
l.fin.C.de iure deliberandi.dub.589
l.fin.C.de rebus alienis.596
l.donatarum.C.de acquirenda possessione.dub.601
l.si.§.donec.C.de iure delib.du.608.
l.exceptionem C.de probationibus.609
l.ita demum.C.de probationibus.ibid.
l.milites.C.de quæstionibus.619
l.pen.C.de euictionibus.dub.630
Authentica.offeratur.C.de litis contestat. 631
l.cum acutissimi.C.de fideicommissis.637
l.2.C.de his qui accusare non possunt.644
l.Polla.C.de his quibus vt indignis.644
l.placuit.C.de sacr.sanct.eccl.465
l.fin.C.de diuersis rescriptis.ibid.
l.2.C.de rescindenda.660
l.ea lege.C.de condictione ob causam.673
l.1.C.qui bonis cedere possunt.dub. 700.n.1
l.fin.C.de verb.sig.dub.725.n.22
l.prædia.C.de fideicommissis.737. n.21.

Ad ll.& capitula Voluminis & Feudorum.

CAp.1.de feudo feminæ 492
c.clericus.si de feudo fuerit controuersia.492
c.1.de alienatione feudi.dub.508,n.4
c.si Vasallus.si de feudo fuerit controuersia. 520
l.1.C.de consulibus.606.n.30
l.1.& 2.de præfectis præ. ibid.lib.10.

Ad leges partitæ.

LEx.5.8.p.6.q.23.n.6.
L.2.tit.31.p.7.in quæstione 596. num.19
l.fin.tit.11.p.6.dub.28
l.7.tit.21.p.6.dub.30.in fine.
l.10.tit.32.part.3.dub.34
l.57.tit.6.part.1.dub.36
l.9.tit.1.part.5.dub.39
l.15.tit.31.part.3.dub.45.n.2
l.22.tit.8.part.5.dub.57
l.fin.tit.19.part.2.dub.4
l.34.tit.14.part.5.dub.72
l.12.tit.1.part.6.dub.73. nu.4.
l.36.tit.16.part.3.dub.75
l.37.tit.9.part.6.dub. 79
l.9.tit.14.part.3.dub.80.
l.35.tit.4.part.3.dub.89
l.6.tit.5.part.5.dub.90.num.2.
l.6.tit.5.part.5.dub.91.num.8.
l.4.tit.13.part.6. dub. 102
l.56.tit.5.part.5.dub.115
l.7.& 16.tit.11.part.3.dub.123
l.56.tit.5.part.5 ibid.
l.6.tit.19.part.6.ibid.
l.3.tit.3.part.3.dub.128
l.17.tit.5.p.5.dub. 133
l.10.tit.15.p.5.ibid.
l.6.tit.8.p.6.dub.160
l.7.tit.13.p.1.dub.169
l.56.tit.5.p.5.dub.172
l.22.tit.19.p.6.dub.173
l.21.tit.1.p.6.dub.183
l.52.tit.18.p.3.dub.190
l.2.tit.15.p.2.dub.197

l.3.tit.7.p.3.dub.203.num.6
l.fin.tit.4.p.5.dub. 208
l.17.tit.16.p.6.dub.220
l.2.tit.11.p.3.quæst.7.num.18
l.9.tit.1.p.5.q.38.n.4
l.29.tit.11.p.3.q.350.n. 23
l.29.tit.11.p.3.q.605.n.1
l.3.tit.20.p.7.q.596.n.5
l.5.tit.8.p.7.q.580.n. 12
l.3.tit.7.p.1.q.580
l.9.tit.1.p.6.n.220
l.5 .tit.13.p.6.dub.221
l.9.tit.4.p.5.dub.222
l.57.tit.5.p.5. dub.226. n.4.
l.7.tit.5.p.5.dub.242
l.3.tit.22.p.3.dub.266
l.10.tit.fin.p.5.dub.267
l.8.tit.17.p.4.dub.270
l.9.tit.8.p.5.dub.288
l.9.tit.5.p.6.dub. 291
l.18.tit.31.p.7.ibid.
l.3.tit.3.p.3.dub.292
l.4.tit.10.p.5.dub.297
l.26.tit.11.p.3.dub.301
l.94.tit.18.p.3.dub.311
l.2.tit.18.p.6.dub.317
l.fin.tit.6.p.7.dub.323
l.1.tit.9.p.7.dub.223
l.22.tit.31.p.3.dub.325
l.21.tit.11.p.4.ibid.
l.3.tit.5.p.3.dub.330
l.24.tit.4.p.3.dub. 344
l.22.tit.4.p.3.dub.347
l.3.tit.14.p.1.dub.356
l.28.tit.8 p.5.ibid.
l.39.tit.16.p.3.dub.351
l.5.tit.2. p.1.dub.357
l.33.tit.13.p.5. dub.371
l.6.tit.10.p.6. dub.374
l.7.tit.12. p.5.dub.382
l.28.tit.11. p.3.dub.392.in fin.
l.8.tit.16.p.3.dub.396.n.9.
l.55.tit.18.p.3. dub.429
l.56.tit.5.p.5.dub.443
l.5.tit.5.p.5.dub. 445.
l.22.tit.11.p.3. dub.450
l.117.tit.18.p.3. dub.455
l.1.tit.9.p.6.dub.472
l.3.tit.27.p.3.q.54. n.7
l.1.tit.11.p.6.q.669.n.9
l.1.tit.13.p.4.q.606.n.18
l.18.tit 5.p.5. dub.481
l.32.tit. 16.p.3.dub. 484
l.1.tit.13.p.6.dub.485
l.6.tit.26.p.4.dub.492
l.24.tit.11.p.6.dub. 498
l.39.tit.28.p.3.dub.499.n.3
l.9.tit.1.p.5.dub.511
l.1.tit.6.p.1.dub.524
l.2.tit.1.p.2.dub. 529
l.31.tit.18.p.3.ibid.
l.12.tit.1.p.1.530
l.16.tit.11.p.4.dub.536.n.8
l.56. tit.5.p.5.ibid.
l.fin.tit.fin.p.6.ibid.n. 11
l.11.tit.11.p.4.ibid.n.14
l.5.tit.5.p.1.dub.559
l.fin.tit.8.p.6 q.565
l.12 tit.7.p.6.ibid.
l.28.tit.8.p.5.571
l.31.tit.18.p.3.578
l.4.tit.15.p.4.579
l.5.tit.6.p.6.q.589
l.4.tit.21.p.1.599
l.7.tit.6.p.6.608
l.fin.tit.13.p.1.ibid.
l.56.tit.5.p.1.619
l.2.tit.30 p.7.ibid.
l.1.tit.27.p.3.631
l.52.tit.5.p.5.q.633
l.4.tit. 15.p.2.q.636.n. 5
l.9.tit.17.p.2.ibid.
l.14.tit.2. p.3.638
l.2.tit.30.p.3.q. 640
l.28.tit.11.p.4.q.648
l.5.tit.13.p.3.652
l.34.tit.16.p.3.665
l.73.tit.18.p.3.673
l.22.tit.9.p.7.q.679
l.7.& 8.tit.11.p.6.q.665.n.10
l.2.tit.11.p.5.q.683
l. fin. tit.11.p.1
l.7.rit.14.p.7.q.686.n.3
l.3.tit.21.p.2.q.688.n.10
l.7.tit.11.p.6.q.690
l.8.tit.13.p.6. q.691
l.6.tit.5.p.1.q.692
l.8.tit.11.p.4.q.693
l.4 & 5.tit.11.p.5.694.n. 22.
l.fin.tit.4.p.5.ibid.n.23
l.2. tit.11.p.5.q.697
l.10.tit.1.p. 6.q.700.n.15
l.9.tit.1.p.5.q.365
l.11.tit.18. p.3.q.43.in fine
l.57.tit.6.p.1.q. 588
l.119.tit.18.p.3.q.439
l.115.tit.18.p.3.ibid.n.10
l.5.tit.2.p.1.q.45.n.2
l.7.tit.1.p.6.q.50.n.1
l.7.tit.11.p.5.q.54.n.5.
l.22.tit.8.p.5.q.57.n.7
l.13.tit.7.p.7.q.58.n.6
l.6.tit.17.p.7.q.58.n.11
l.11.tit.4 p 6.q.711.n.8.
l.22.tit.1.p.6.q.211. in fi.
l.44.tit.5.p. 5.q.725.n.10
l.7.tit.7.p.4.q.728.n.7
l.12.tit.1.p.4.q.746.n.20
l.11. tit.9.p.6.q.747.n.2.
l.2.tit.15.p.2.q. 197.n.4
l.16.tit.23.p.3.q.509
l.21.tit. 16 .p.3.q.280.n.4
l.11.tit. 17.p.2.q.280.n. 17
l.44.tit.13.p. 5.q.207.n.29
l.1.tit.13.p.4.q.2.n.5
l.12.tit.28.p.3.in q.338.n.31
l.4.tit.21.p.1.ibid.n.32

Ad leges Tauri.

LEx.63.Tauri. quæst.3.& 207.n.30.& 32
l.55.Tauri q.140
l.28.Tauri q.183
l.62.Tauri q. 203.n.6
l.69.Tauri q. 208.in fine
l.8.Tauri q.221
l.55.Tauri q.233
l.54.Tauri q.235
l.3. Tauri q.264
l.17.Tauri q.268
l.3.Tauri q 290
l.81.Tauri q.298
l.52.Tauri q.391
l.6.Tauri q.485
l.24.Tauri q.503
l.55.Tauri q.694.n.3
l.5.Tauri ibid.n.31
l.69.Tauri ibid.n.34
l.6. Tauri q.696.n. 14
l.6.Tauri q.697.n.11
l.3.Tauri q.700 n.8
l.55.& 59.q.100

L.49.Tauri q.5.n.10
L.12.Tauri 661.num.3
L.47.Tauri q.647
L.63.Tauri q.174
L.64. Tauri q.15
L.68. Tauri q.6
L.1.Tauri q.703
L.63.Tauri q.48. n.14
L.63.Tauri q.3. n.3
L.4.Tauri q.50.n.fi.
L.54.Tauri q.710. nu.2
L.27. Tauri q.711. num.9
L.21.Tauri q.191
L.6.Tauri q.724.nu.7
L.44.Tauri 197.n.5
L.12.Tauri in q.2. n.35
L.9.Tauri ibid.n.41
L.fi.Tauri in q.580. n.1.

Ad ll.Ordinamenti & Recopilationis.

LEx 4.tit.8.lib.3.ordinamenti.q.5
L.2.tit.16.lib.5. Recop. qu.16
L.1.tit.15.lib.4. Recop.qu.46
L.5.tit.2.lib.3. ordin. q.59
L.4.tit.2.lib.5.ordin.q.78
L.1.tit.16.lib.5. Recop.q.91
L.20.tit.21.libr.4.Recop.qu.154
L.1.tit.11.lib.4 Recop. q.160
L.71.tit.4.lib.3.Recop.167
L.3.& 4.tit.3.lib.3.ordin.qu.173
L.7.tit.20.lib.8.Recop.q.203.nu.8
L.1.tit.4.lib.4.Recop. q.307
L.2.tit.9.lib.8.ordin.323
L.1.tit.2.lib.5. ordin.335
L.17.tit.5.lib.2. Recop.340
L.1.tit.16. lib.4.Recop. q.348.
L.1.tit.7.lib.4.Recop.q.362.n.5
L.3.tit.2.lib.4.Recop.q. 400. in fi.
L.5.tit.5.p.3.q.404
L.22.tit.4.p.1.q.413
L.54.tit.6.p.1.q.415
L.20.tit.32.p.3.ibid.
L.24.tit.25.lib.4.Recop.q.429
L.2.tit.2.lib.3.Recop.q. 445
L.1.tit.18.lib 8. ordin.q.504
L.3.tit.8.lib.6.ordin.q.526
L.19.tit. 4.lib.6.ordin. q. 336
L.4.tit.7.lib.5.ordin.ibid.
L.1.tit.11.lib.5. ordin. ibid.n.8
L.2.tit.16.lib. ... Recop.q.543
L.1.tit.4.lib. 1.Recop.qu.563
L.14.tit.21.lib.1.Recop.q.663
L.51.tit.11.lib.1.Recop.q.683
L.1.& 2.tit.21.lib.8.Recop.q.589
L.1.tit.2. lib.5.Recop.q.693
L.12.tit.2.lib.6. Recop.q.2. nu.46
L.20.tit.11.lib.2.ibid.
L.1.tit.17. lib.4.q.695
L.1.tit.4.lib.5. Recop.q.700
L.9.tit.16.lib.5.Recop.ibid.700.nu.4
L.6.tit.17.lib.4. Recop. q.616
L.3.tit.13.lib.4.Recop.q.10.n.4
L4.tit.9.lib.3.Recop. q.40.n.5
L.1.tit. 15.lib.4.Recop.q.46
L.2.tit.16.lib.5. Recop.q.54.n.7
L.5.tit.2.lib.3.ordin.q.59.n.3
L.12.tit.9.li.3.l.7.tit.18.li.4.Recop.q.70
L.10. tit.13.lib.8.Recop. q.678
L.1.tit.8.lib.4.Recop.q.732. n.8
L.4.tit.9.lib.4.Recop. q. 350.n.21
L.13. tit.8.lib.5.Recop.q. 338. n.42
L.1.tit.11.lib.8.Recop.q.978.n.16

Ad Leges fori & ſtyli.

LEx 10. tit.4. lib.3. fori q.1. n.18
L.1 14.ſtyli declaratur.q.7.n.19
L.1.tit. 10.lib.4.fori.q.596. n.11
L.6.tit.6.lib.3. fori.q.2. n.1
L.3.tit.12.lib.3.fori.q.183.n.4
L.6.tit.1.lib.3.ordin.q.188.nu.6

Ad cc. Decretalium.

CAp.quanquam de vſuris.qu. 11.c.fi. de donationibus. q.12
Cap.non liceat,de præſcriptionibus 46
Cap.Raynutius,de teſtamentis 74
Cap.1.de pluribus petitionibus q.125
Cap.1.de clericis coniugatis q.147
Cap.Romana.§.contrahentes,de foro comp.q.154
Cap.præſentium,de teſtibus q.162
Cap.fin.de præſcriptionibus q. 173
Cap.tanta,qui filij ſint legitimi q.193
Cap.cum M.de conſtitutionibus q.204
Cap. dilecti de appellationibus q.228
Cap.ad noſtram de iureiurando q.231
Cap.vnico,de cognitione legali q.250
Cap.2.de pignoribus q.270
Cap.plerumque de donationibus q.298
Cap.inquiſitionis.§.fin.de accuſationibus q.307
Cap.cum parati. de appellationibus q.309
Cap.ſuper quæſtionum.§.ſi vero,de offic. delegat. q.314
Cap.cum eſſes, de teſtamentis q.319
Cap. cum Eccleſias, de cauſa poſſeſſionis & proprietatis q.334
Cap.1.de parochiis q.339
Cap.tua nos,de vſuris q.355
Cap.ſuper eo,de conditionibus appoſitis q.391
Cap.ſalubriter,de vſuris q.394
Cap.infinuatione,de procuratoribus q.400
Cap.potuit,de locato,q.403
Cap.tuam de ordine cognitionum q.403
Cap.penultimo,de iureiurando q.406. n.3
Cap.gratum,&c. relatum,de officio delegati n.424
Cap.cum P.Tabellio,de fide inſtrumentorũ q.429
Cap.Parochianus c.tuam,de decimis qu.437
Cap.cum ad ſedem,de reſtitutione ſpoliator.q.442
Cap.relatum.el.2.de teſta.q.338. n.13
Cap.in præſentia,de probationibus q.538.num.5
Cap.cum ſecundum Apoſtolum,de præbend.q.561 num.59
Cap.tanta,qui filij ſint legitimi q.606.n.23
Cap.ad monaſterium,de ſtatu regul. ibid.
Cap.Ioannes de regularibus & tranſeuntibus.ibid. num.12
Cap.finem litibus,de dolo & contumacia q.448
Cap.mulier, de iureiurando,ſupra
Cap.fin.de ſepulturis q.464
Cap.quanto,de iudiciis q. 462
Cap.potuit,de locato q.469
Cap.quia propter, de electione q.476
Cap.cum in Eccleſiis de præbendis in q. 6
Cap.conſuluit,de vſuris q.483
Cap.auditis,de in integrum reſtitutione q. 500
Cap.cum contingat de iureiurando q. 502
Cap.quamuis pactum de pactis in q.6.ibid.
Cap.cum dilecti,de emptione & venditione q.508
Cap.cum cauſam illo tit. ibid.
Cap.ex reſcripto,de iureiurando q.515
Cap.cum adeo,de reſcriptis q. 523
Cap.2.de inſtitutionibus.ibid.
Cap.cum contingat, de ætate & qualitate q.524
Cap.quamquam de vſuris 537
Cap.fraternitatis.34.diſt. q.556
Cap.cum non ab homine,de iudiciis q.563.& 564
Cap.de quarta,de præſumptionibus q.569
Cap.olim,de cenſibus.ibi.
Cap.vt animarum,de conſtitutionibus q. 568
Cap.de cauſis,de officio delegati q.586
Cap.tanta,qui filij ſint legitimi q. 591
Cap.requiſiſti,de teſtamentis 599

Cap.cum tu.de testibus q.600
Cap. cum dilectus,de iure patronatus q.613
Cap.significasti.de officio delegati q. 632
Cap.ex literis,illo tit. ibid.
Cap.cum venisset, de eo qui mittitur in possessionem.ibid.num.11
Cap.de cognatione legali q.728.n.2
Cap.2.de clericis non residentibus q. 645. n.7
Cap. cum dilectus, de fide instrumentorum q.650
Cap.querelam, de electione qu.656
Cap.sicut.de re iudicata. ibid.
Cap.vigilantibus,de præscriptionibus q.657
Cap. ex tenore qui filij sint legitimi qu.696
Cap. cum inhibitio. §.si quis vero, de clandestina desponsatione q.696.n.5
Cap.cum esses,de testamentis q.700
Cap.Odoardus,de solutionibus q.701. n.8.& 729. num.9
Cap.1.de cognat. legali q.728.nu.2
Cap.si propter necessitatem,de furt.q.729.n.8
Cap.ex conquestione,de rest.spoliat. q.736.n.4
Cap.tuam,de ord. cog.q.739. n.26
Cap.nouit, de iud.qu.739.nu.51
Cap.iuuenis,de sponsali.q.746.n.15
Cap.quidam.de renunt.q.283. n.12
Cap.si age. de præb.q.284. n.51

Ad 6. Decretalium.

CAp.fin.de iudiciis,lib.6.q.15
Cap.1. de testibus in 6.q.75
Cap.2.de testibus, in 6.q.88
Cap.quamuis pactum,de pactis,in 6.q.115
Cap.is qui,de procuratoribus,in 6. q.134
Cap.felicis,de quibus,in 6.q.310
Cap.de procuratoribus,in 6.qu.329
Cap.vt inquisitionis.§.prohibemus,de hæreticis,in 6.q.353
Cap.religiosus,de testamentis,in 6.qu.404
Cap.fin. §.officium,de officio deleg. in 6. q.424
Cap.is cui de præbendis,in 6.q. supr.
Cap.cum in ecclesiis,de præbendis,in 6.q.476
Cap.præsentium, de testibus.ibid.
Cap.fin.de iuramento calumniæ,lib.6.q.498
Cap.quamuis pactum,de pactis,lib.6. q.502
Cap.2.de priuilegiis,in 6.q.528
Cap.quamuis pactum.de pactis,in 6.q.604
Cap.mulieres,de iureiurando,eodem lib. ibid.
Cap.si vero,de iureiurando,605
Cap.verum,illo tit.ibid.
Cap.1.de clericis non residentibus, q.704. nu.8
Cap..1.de constitutionibus,supr. n.11
Cap.2.de pactis q.511. n.4
Cap.1.de testibus lib.6.q.280.n.14
Cap.1.vt lite pendente.lib.6.q.280. n.18
Cap.vnico,de clericis non residentibus, in qu. 338. num.59

Ad Decretum.

CAp. redintegranda 3.q.1. q.52
Cap.Nicæna Synodus 31.dist.q.151
Cap.quæsitum 13.q.2.q.199
Cap.Constantinus 96.dist. q.344
Cap.Abbatis 18.q.2.q.446
Cap.si seruus 54.dist.q.446
Cap.multis dist.54.q.446.n.7
Cap.placuit 16.q.1.q. 446
Cap.illud 13.q.2.q. 446
Cap.ferrum 50.dist.q.337
Cap.si Imperator 96.dist.q.350
Cap.Siluester 11.q.1.q.330
Cap.quisquis 2.q.6.q.632.n.9
Cap.ad limina 30.q.1
Cap.quoniam 10. dist.q.739. n.73
Cap.cum ad verum.& c. duo sunt 96. dist. in dicta q.739.nu.24

Ad Clementinas.

CLement.pastoralis, de re iudicata qu.39
Clement.1.de testibus q.88
Clement.pastoralis.§.referunt,de re iud.q.173
Clement.1.de rebus Ecclesiæ q. 199
Clem.1.de causa possessionis & proprietatis q. 239
Clement.2.de testibus q.349
Clement.1.de dolo & contumacia q.412
Clement.fin.vt lite pendente q.528
Clement.sæpe,de verborum significatione q.641

Ad Extrauagantes.

EXtrauag.vnam sanctam,de maior.& obed.qu. 739.nu.69
Extrauagantes Pij IV.& V.circa confidentiam beneficiorum q.280.nu.20

Ad Concilium Tridentinum.

CAp.16.sess.25.in q.221
Cap.1.sess.24.in q.130
Cap.2.sess.24.in q. 271
Cap.1.sess.14.in q.281
Cap.1.sess.24.in q.391
Cap.6.sess.23. in q.523
Cap.2. sess.21. in q.527
Cap. 6.sess.23.in q.563
Cap.1.sess.23.in q. 585
Cap. 9.sess.25.in q.614
Cap.22.sess.2.in qu.687
Cap.1.sess.24.in qu.696.n.7
Cap. 16.sess.25.in q.63.n.7
Cap. 15.sess.23. in q.302.n.15
Cap.5.sess.24.in q.737. nu.18
Cap.16.sess.25.in q.439
Cap.2.sess.21.in q.561.n.23.& 30.& q.527.nu.7
Cap.6.sess.22.q.282. n.26
Cap.3.sess.22.q.338.n.17
Cap.1.sess.25.in q.338.n.33
Cap.2.sess.25.in q.606.n.9

INDEX

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ;
Lac mihi non æstate nouum, non frigore defit.
Canto,quæ solidus,si quando armenta vocabat,
Amphion Dircæus in Oetæo Aracintho.

Huic

Cupere: alternos Musæ meminisse volebant.
Hos Corydon,illos referebat in ordine Thyrsis.
CO.Numphæ,noster amor,Libethrides,aut mihi carmē
Quale

Verum

NDEX LEGVM
ET IVRIVM
AD IVS CANONICVM ET REGIVM
CONCILIVM TRIDENTINVM PERTINENTIVM

Quas in Libro tertio Communium contra communes reperies.

mus numerus significat quæstionem, secundus quæst. numerum demonstrat.

Ad ll. ex Digesto Nouo, & Veteri, & Infortiato.

Ex prospexit. ff. qui, & à quibus. 769. nu. 1. 107
L. 2. ff. de fideicommissariis hæreditatib. 772. nu. 4
L. pupill. ff. de act. & oblig. 775. nu. 15
L. si. ff. de iureiuran. ibid. nu. 16
iusfamilias, ad Macedonianum. ibid. n. 20
x si quis posthumus. §. si filiũ. ff. de lib. & postm. 776. nu. 7
x si quis filio exhæredato. ff. de iniusto rupto. ibid. num. 8
quis filiũ. ff. de iniusto rupto, declaratur ib. n. 9
am taberna. ff. de pignor. 780. nu. 8
ifferentia, ff. in quib. bonis pig. vel hyp. ib. nu. 9
. ff. de actionib. & oblig. 830. nu. 14
prætor. §. Marcellus. ff. de iud. ibid. nu. 17.
patronus testaméto. §. si patroni filius. 761. n. 1
qui fundum. §. qui filium. ibid. n. 3
generaliter. §. vxori. ff. de vsufruct. leg. 780. nu. 2
2. §. videamus. ff. quod metus causa. 830. nu. 2
1. §. si proponatur. ff. si quis omissa causa testamenti. 671. nu. 13
si filius hæres, de lib. & posthu. ibid. n. 15
ũ. ff. de condit. insertis. ibid. nu. 19.
si filius qui patri. ff. de vulg. ibid. nu. 21
Lucius, §. Paulus. ff. de admin. tut. 754. nu. 43
. penult. ff. de prætoriis stipulationib. 755. n. 9
. cum plures. §. locator horrei, ff. locati. ibid. n. 10
. qui iurasse, §. fin. ff. de iureiur. ib. nu. 15. & n. 21
. si creditor, §. fi. ff. de distractione pignorum. 756 num. 12
. Paulus, §. fi. ff. quibus modis pign. vel hyp. soluitur. ibid. n. 29. & 33.
L. 2. §. legatis, de iud. declaratur. 808. nu. 15.
L. etiam si patre. §. fi. ff. de minorib. ibid. n. 23
L. iam hoc iure, ff. de vulg. 751. nu. 3
L. si filius meus, de vulg. ibid. nu. 14
L. quod si filius, ff. de captiuis, & postliminio reuers. ibid. n. 11
L. videamus, ff. de vsuris. 762. n. 26
L. si filio. §. .... ff. de inoff. ibid. n. 29
L. eum qui. 21. §. fi. ff. de inoff. test. 762. n. 34
l. ad testium. §. si quis, de testibus, 749. nu. 1
L. si putauit, §. item si quis à fisco. 822. n. 33
L. si tibi homo, §. cum seruus, ff. de leg. 1. 758. num. 1
L. à Titio, ff. de furtis, declaratur. 758. n. 10
L. 1. §. si ex fundo, ff. de hæred. inst. 754. n. 51
L. sciendum. §. si fundus in dotem, ff. qui satisdare cog. 758. nu. 55
L. Pomponius Philadelphus, ff. familiæ erciscundæ. 758. nu. 63
L. Nesennius. §. fundus. 758. n. 65. ff. de nego. gestis.
L. 3. ff. de alimentis præstandis, 779. n. 19
L. & si quid, §. sciente. ff. de vsufruct. 779. nu. 51
L. fin. §. si à socero, ff. quæ in fraud. cred. 779. num. 122. & 137
L. fin. ff. de his quibus vt indig. 779. n. 141
L. Imperator, ff. ad Treb. 779. nu. 109
L. si fundus, ff. de rebus eorum, 779. n. 110
L. qui in carcerem, ff. quod metus causa, 829. n. 36
L. in operis, ff. locati. 756. nu. 53
L. non solet, ff. locati, ibid. 55
L. fi. ff. de priuileg. fisci, declaratur, ibid. n. 72
L. cotem ferro, §. fin. de publ. 756. nu. 64
L. pecuniam, ff. de solutionib. 763. nu. 11
L. verbis ciuilibus. ff. de vulg. 764. n. 3.
L. in pupillari, ff. de vulg. 782. nu. 4
L. si seruus legatus, §. si seruus alienus, ff. de leg. 1. 782. nu. 5
L. si quis prioti, ff. ad Trebel. 764. nu. 15
L. Cepolla, ff. ad Treb. 764. n. 13
L. ante restitutionem, ff. de sol. 781. nu. 11
L. cum hæreditas, ff. ad Treb. ibid. n. 9
L. peto. §. fratre, ff. de leg. 2. ibid. n. 15
L. vnum ex familia, §. si de falcidia, ff. de leg. 2. q. 782 num. 14
L. penult. ff. de prætor. stipulat. 755. nu. 9
L. si tibi homo, §. cum seruus, ff. de leg. 1. 758. nu. 1
L. Moschis, ff. de iure fisci, 784. nu. 13.
L. vendicantem, ff. de euict. 787. n. 13
L. ad diem. ff. de conditione indebiti. 790. nu. 3
L. dies incertus. ff. de condictionib. & demonstrationibus, ibid. n. 10.
L. si pupillus §. qui sub conditione, ff. de nouationibus, ibid. nu. 15
L. in diem, ff. de condit. indebit. ibid. n. 28
L. si filiusfamilias, ff. de verb. ibid. nu. 34
L. mulier bona, ff. de iure dot. ibid. nu. 37
l. si pater mulieris, ff. de iure dot. ibid. n. 41
L. Iulianus, ff. de iure dot. ibid. nu. 42
L. quod in diem, ff. de solutionibus, ibid. n. 45
L. quod quis, ff. de actionibus & obligationib. ibid. num. 52
L. qui hominem, §. si Titium, ff. de solutionib. ibid. nu. 54
L. si ita scriptum, §. si sub conditione. ibid. nu. 56
L. si domus, 74. ff. de leg. 1. q. 792. n. 1
L. penult. ff. de auctorit. præst. q. 830. nu. 21
L. vbicumque. ff. de interrogatoriis actionib. q. 821. num. 2
L. pecuniam, ff. de solutionib. q. 763. n. 11
L. ex damni infecti. §. stipulatione, ff. de damno infecto. 832. nu. 3
L. verum, §. sciendum, ff. de minorib. 836. n. 12
L. seruo inuito, §. cum prætor, ff. ad Treb. 840. nu. 4
L. admonendi, ff. de iureiur. ibid. n. 5
L. si mater, ff. de exceptione rei iudicatæ, ibid. n. 26
L. diuus Traianus, ff. de re iudicata, ibid. nu. 28. & 31. & 841. nu. 2. & 842. nu. 1.
L. Imperatores, ff. de re iud. 840. nu. 46

FACULTAD DE DERECHO
BIBLIOTECA
GRANADA

Cap.cum tu.de testibus q.600
Cap. cum dilectus, de iure patronatus q.613
Cap. significasti. de officio delegati q. 632
Cap. ex literis, illo tit. ibid.
Cap. cum venisset, de eo qui mittitur in possessionem. ibid. num.11
Cap. de cognatione legali q.728.n.2
Cap. 2. de clericis non residentibus q. 645. n.7
Cap. cum dilectus, de fide instrumentorum q.650
Cap. querelam, de electione qu. 656
Cap. sicut. de re iudicata. ibid.
Cap. vigilantibus, de præscriptionibus q.657
Cap. ex tenore qui filij sint legitimi qu.696
Cap. cum inhibitio. §. si quis vero, de clandestina desponsatione q.696.n.5
Cap. cum esses, de testamentis q.700
Cap. Odoardus, de solutionibus q.701. n.8.& 729. num.9
Cap. 1. de cognat. legali q.728.nu.2
Cap. si propter necessitatem, de furt. q.729. n.8
Cap. ex conquestione, de rest. spoliat. q.736.n.4
Cap. tuam, de ord. cog. q.739. n.26
Cap. nouit, de iud. qu.739. nu.51
Cap. iuuenis, de sponsali. q.746. n.15
Cap. quidam. de renunt. q.283. n.12
Cap. si age. de præb. q.284. n.51

Ad 6. Decretalium.

Cap. fin. de iudiciis, lib.6.q.15
Cap. 1. de testibus in 6.q.75
Cap. 2. de testibus, in 6.q.88
Cap. quamuis pactum, de pactis, in 6.q.115
Cap. is qui, de procuratoribus, in 6. q.134
Cap. felicis, de quibus, in 6.q.310
Cap. de procuratoribus, in 6.qu.329
Cap. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hæreticis, in 6.q.353
Cap. religiosus, de testamentis, in 6.qu.404
Cap. fin. §. officium, de officio deleg. in 6. q.424
Cap. is cui de præbendis, in 6.q. supr.
Cap. cum in ecclesiis, de præbendis, in 6.q.476
Cap. præsentium, de testibus. ibid.
Cap. fin. de iuramento calumniæ, lib.6.q.498
Cap. quamuis pactum, de pactis, lib.6. q.502
Cap. 2. de priuilegiis, in 6.q.528
Cap. quamuis pactum. de pactis, in 6.q.604
Cap. mulieres, de iureiurando, eodem lib. ibid.
Cap. si vero, de iureiurando, 605
Cap. verum, illo tit. ibid.
Cap. 1. de clericis non residentibus, q.704. nu.8
Cap. 1. de constitutionibus, supr. n.11
Cap. 2. de pactis q.511. n.4
Cap. 1. de testibus lib.6.q.280.n.14
Cap. 1. vt lite pendente. lib.6.q.280. n.18
Cap. vnico, de clericis non residentibus, in qu. 338. num.59

Ad Decretum.

Cap. redintegranda 3.q.1. q.52
Cap. Nicæna Synodus 31.dist. q.151
Cap. quæsitum 13.q.2.q.199
Cap. Constantinus 96.dist. q.344
Cap. Abbatis 18.q.2.q.446
Cap. si seruus 54.dist.q.446
Cap. multis dist. 54.q.446.n.7
Cap. placuit 16.q.1.q. 446
Cap. illud 13.q.2.q. 446
Cap. ferrum 50.dist.q.337
Cap. si Imperator 96.dist. q.350
Cap. Siluester 11.q. 1.q.330
Cap. quisquis 2.q.6.q.632.n.9
Cap. ad limina 30.q.1
Cap. quoniam 10. dist.q.739. n.73
Cap. cum ad verum. & c. duo sunt 96. dist. in dicta q.739.nu.24

Ad Clementinas.

Clement. pastoralis, de re iudicata qu.39
Clement. 1. de testibus q.88
Clement. pastoralis. §. referunt, de re iud. q.173
Clement. 1. de rebus Ecclesiæ q. 199
Clem. 1. de causa possessionis & proprietatis q. 239
Clement. 2. de testibus q.349
Clement. 1. de dolo & contumacia q.412
Clement. fin. vt lite pendente q.528
Clement. sæpe, de verborum significatione q. 641

Ad Extrauagantes.

Extrauag. vnam sanctam, de maior. & obed. qu. 739.nu.69
Extrauagantes Pij IV. & V. circa confidentiam beneficiorum q.280.nu.20

Ad Concilium Tridentinum.

Cap. 16. sess.25. in q.221
Cap. 1. sess.24. in q.130
Cap. 2. sess.24. in q. 271
Cap. 1. sess.14. in q.281
Cap. 1. sess.24. in q.391
Cap. 6. sess.23. in q.523
Cap. 2. sess.21. in q.527
Cap. 6. sess.23. in q.563
Cap. 1. sess.23. in q.585
Cap. 9. sess.25. in q.614
Cap. 22. sess.2. in qu.687
Cap. 1. sess.24. in qu.696.n.7
Cap. 16. sess.25. in q.63.n.7
Cap. 15. sess.23. in q.302.n.15
Cap. 5. sess.24. in q.737. nu.18
Cap. 16. sess.25. in q.439
Cap. 2. sess.21. in q.561.n.23.& 30.& q.527.nu.7
Cap. 6. sess.22. q.282. n.26
Cap. 3. sess.22. q.338.n.17
Cap. 1. sess.25. in q.338.n.33
Cap. 2. sess.25. in q.606.n.9

INDEX LEGVM
ET IVRIVM
AD IVS CANONICVM ET REGIVM
ET CONCILIVM TRIDENTINVM PERTINENTIVM

Quas in Libro tertio Communium contra communes reperies.

Primus numerus significat quæstionem, secundus quæst. numerum demonstrat.

Ad ll. ex Digesto Nouo, & Veteri, & Infortiato.

LEx prospexit. ff. qui, & à quibus. 769. nu. 1. 107
L. 2. ff. de fideicommissariis hæreditatib. 772. nu. 4
L. pupill. ff. de act. & oblig. 775. nu. 15
L. si. ff. de iureiuran. ibid. nu. 16
L. filiusfamilias, ad Macedonianum. ibid. n. 20
L. lex si quis posthumus. §. si filiũ. ff. de lib. & posthum. 776. nu. 7
L. lex si quis filio exhæredato. ff. de iniusto rupto. ibid. num. 8
L. si quis filiũ. ff. de iniusto rupto, declaratur ib. n. 9
L. cum taberna. ff. de pignor. 780. nu. 8
L. differentia, ff. in quib. bonis pig. vel hyp. ib. nu. 9
L. 2. ff. de actionib. & oblig. 830. nu. 14
L. si prætor. §. Marcellus. ff. de iud. ibid. nu. 17.
L. si patronus testamẽto. §. si patroni filius. 761. n. 1
L. qui fundum. §. qui filium. ibid. n. 3
L. generaliter. §. vxori. ff. de vsufruct. leg. 780. nu. 2
L. 2. §. videamus. ff. quod metus causa. 830. nu. 2
L. 1. §. si proponatur. ff. si quis omissa causa testamenti. 671. nu. 13
L. si filius hæres, de lib. & posthu. ibid. n. 15
L. si. ff. de condit. insertis. ibid. nu. 19.
L. si filius qui patri. ff. de vulg. ibid. nu. 21
L. Lucius, §. Paulus. ff. de administ. tut. 754. nu. 43
L. penult. ff. de prætoriis stipulationib. 755. n. 9
L. cum plures. §. locator horrei, ff. locati. ibid. n. 10
L. qui iurasse, §. fin. ff. de iureiur. ib. nu. 15. & n. 21
L. si creditor, §. fi. ff. de distractione pignorum. 756 num. 12
L. Paulus, §. fi. ff. quibus modis pign. vel hyp. soluitur. ibid. n. 29. & 33.
L. 2. §. legatis, de iud. declaratur, 808. nu. 15.
L. etiam si patre. §. fi. ff. de minorib. ibid. n. 23
L. iam hoc iure, ff. de vulg. 751. nu. 3
L. si filius meus, de vulg. ibid. nu. 14
L. quod si filius, ff. de captiuis, & postliminio reuers. ibid. n. 11
L. videamus, ff. de vsuris. 762. n. 26
L. si filio. §. .... ff. de inoff. ibid. n. 29
L. eum qui. 21. §. fi. ff. de inoff. test. 762. n. 34
l. ad testium. §. si quis, de testibus, 749. nu. 1
L. si putauit, §. item si quis à fisco. 822. n. 33
L. si tibi homo, §. cum seruus, ff. de leg. 1. 758. num. 1
L. à Titio, ff. de furtis, declaratur. 758. n. 10
L. 1. §. si ex fundo, ff. de hæred. inst. 754. n. 51
L. sciendum. §. si fundus in dotem, ff. qui satisdare cog. 758. nu. 55
L. Pomponius Philadelphus, ff. familiæ ercisc undæ. 758. nu. 63
L. Nesennius. §. fundus. 758. n. 65. ff. de nego. gestis.
L. 3. ff. de alimentis præstandis, 779. n. 19
L. & si quid, §. sciente. ff. de vsufruct. 779. nu. 51
L. fin. §. si à socero, ff. quæ in fraud. cred. 779. num. 122. & 137
L. fin. ff. de his quibus vt indig. 779. n. 141
L. Imperator, ff. ad Treb. 779. nu. 109
L. si fundus, ff. de rebus eorum, 779. n. 110
L. qui in carcerem, ff. quod metus causa, 829. n. 36
L. in operis, ff. locati. 756. nu. 53
L. non solet, ff. locati, ibid. 55
L. si. ff. de priuileg. fisci, declaratur, ibid. n. 72
L. cotem ferro, §. fin. de publ. 756. nu. 64
L. pecuniam, ff. de solutionib. 763. nu. 11
L. verbis ciuilibus. ff. de vulg. 764. n. 3.
L. in pupillari, ff. de vulg. 782. nu. 4
L. si seruus legatus, §. si seruus alienus, ff. de leg. 1. 782. nu. 5
L. si quis prioti, ff. ad Trebel. 764. nu. 15
L. Cepolla, ff. ad Treb. 764. n. 13
L. ante restitutionem, ff. de sol. 781. nu. 11
L. cum hæreditas, ff. ad Treb. ibid. n. 9
L. peto §. fratre, ff. de leg. 2. ibid. n. 15
L. vnum ex familia, §. si de falcidia, ff. de leg. 2. q. 782 num. 14
L. penult. ff. de prætor. stipulat. 755. nu. 9
L. si tibi homo, §. cum seruus, ff. de leg. 1. 758. nu. 1
L. Moschis, ff. de iure fisci, 784. nu. 13.
L. vendicantem, ff. de euict. 787. n. 13
L. ad diem. ff. de conditione indebiti. 790. nu. 3
L. dies incertus. ff. de condictionib. & demonstrationibus, ibid. n. 10.
L. si pupillus §. qui sub conditione, ff. de nouationibus, ibid. nu. 15
L. in diem, ff. de condit. indebit. ibid. n. 28
L. si filiusfamilias, ff. de verb. ibid. nu. 34
L. mulier bona, ff. de iure dot. ibid. nu. 37
l. si pater mulieris, ff. de iure dot. ibid. n. 41
L. Iulianus, ff. de iure dot. ibid. nu. 42
L. quod in diem, ff. de solutionibus, ibid. n. 45
L. quod quis, ff. de actionibus & obligationib. ibid. num. 52
L. qui hominem, §. si Titium, ff. de solutionib. ibid. nu. 54
L. si ita scriptum, §. si sub conditione. ibid. nu. 56
L. si domus, 74. ff. de leg. 1. q. 792. n. 1
L. penult. ff. de auctorit. præst. q 830. nu. 21
L. vbicumque. ff. de interrogatoriis actionib. q. 821. num. 2
L. pecuniam, ff. de solutionib. q. 763. n. 11
L. ex damni infecti. §. stipulatione, ff. de damno infecto. 832. nu. 3
L. verum, §. sciendum, ff. de minorib. 836. n. 12
L. seruo inuito, §. cum prætor, ff. ad Treb. 840. nu. 4
L. admonendi, ff. de iureiur. ibid. n. 5
L. si mater, ff. de exceptione rei iudicatæ, ibid. n. 26
L. diuus Traianus, ff. de re iudicata, ibid. nu. 28. & 31. & 841. nu. 2. & 842. nu. 1.
L. Imperatores, ff. de re iud. 840. nu. 46

FACULTAD DE DERECHO
BIBLIOTECA
GRANADA

l.& postea,§.etsi minor,ff.de iureiuran.841. n.9.
l.eum qui agnatis,ff.de except.ibid.n.3.& 6.
l.in delictis,§.si detracta, ff.de noxalib.842.n.3.
l.1.§.plane,ff.de tutelis,849.n.2.
l.magistratus,ff.de magistrati.cõueniendis.842.n.3
l.ex facto,ff.de negociis gestis,845. n.4.
l.tres tutores,ff.de administr.tut.ibid.n.5.
l.si plures,ff.de administr.tut.ibid.n.7.

Ad ll.Codicis.

l.fi.§.in computatione,C.de iure delib.787.n.2.
l.cum à matre,C.de rei vend.ibid. n.5.
l.ex his verbis.C.quando dies legati cedat.790.n.4
l.1.C.de conditione ex lege,ibid.n.49.
l.quod quis,C.de donat. ibid.n.39.
l.1.§.& hæredis posuimus, C.com.de leg.794.n.4
l.fi.C.de remissione pignor.830.n.4.
l.2.C.de falsis.ibid.n.18.
l.fi.§. ipsum autem, C. de bonis quæ liber. 794. n. 21.& 34.
l.dictantibus,C.de test.797.n.2.
l.si vnus,C.de test.declaratur,749. n.2.
l.in rebus. C.de iure dotium, 749. num.57. & 748. nu.42.
l.2.C.de nouationib.754.n.2.
l.fi.C.de nouationib.ibid.n.3.
l.3.C.de nouationib. ibid.n.18.
l.si cum seruos,C.locat.ibid.n.39.
l.sancimus,C.de reb.alienis nõ alienandis,756.n.3
l.emptorem, C.locati,ibid.n. 24.34.35.43.& 71.
l.quoties,C.de rei vend.ibid.n.48.
l.fi.C.communia,de leg.798.n.2.
l.emptor fundi,799.n.5.
l.1.C.si aduersus donationem.709.n.29.
l.fi.C.de legitima tutela, ibid.n.31.
l.res vxoris,C.de donationib.710. nu.3.
Auth.ingressi,C.de sacrosanct. eccl.ibid.n.8.
l.qui accusare,C.de edendo,816.n.3.
l.si cum status,C.de ordine iudiciorum.818.nu.15.
l.1.§.nemo,C.de annali exceptio.830. n.2.
l.2.C.quib.res iudicata non noceat.820.n.23.
l.cogi,C.de petitione hæred.ibid.n.27.
Auth.ex causa,C.de lib.præteritis.q.826.n.8.
l.1.C.de in integrum restit.post.q.830. n.11.
l.si legata,C.de leg.q.761.n.8.
l.cum proponas,C.de hæred.inst.q.761.n.12.
l.si cum seruus.C.locati,q.754.n.39.
l.fi.C.de legitimis hæredibus,q.818.n. 17.
l.tres denũciationes,C.quomodo,& quando iudex, q.818.n.18.
l.vnica,C.de famosis libellis.q.821.n.23.
l.1.C.si maior factus,q.762.n.25.
l.2.C.de pactis.q.762.n.27.
l.2.C.si quis ignorans rem minoris.q.762.n.36.
l.bene à Zenone,&l.omnes.C.de quadriennii præscr.822.n.21.& 40.& 52.& 59.& 68.
l.2.C.de diuidenda tutela,845.n.fin.
l.fi.C.si aduersus fiscum.822.n.31.
l.fi.C.de iure dominii impetrando, ibid.n.30.
l.si fundum,C.de rescind.vend.ibid.n.29.
l.fi.C.de naturalib.li.q.762.n.41.&749.nu.245.
l.1.C.de naturalib.liberis,q.749. n.125.
l.omni modo,C.de inoff.test.q.749.n.130.
l.sancim.§.repletioné,C.de inoff.test.q.749.n.131
l.hac consultissima,§.ex imperfecto,C.de testa.q. 759.n.1.& 11.
l.vt liberis,C.de oblationibus,ibid.n.4.
l.si mater,C.de inoff.q.764.n.17.& 767. n.13.
l.quoties,C.de donationib.q.783.n.8.
l.vnica,C.de famosis libellis,q.823.n.23.
l.dotis actio,C. de iure dotium,q.758. nu.66
l.vnica, §. illud proculdubio. C. de rei vxoriæ act. q.758.n.75.
l.fi.C.de feriis,760.n.2.auth.ex complexu,C.de incestis nupt.757.n.40.
l.denunciamus. C. de his , qui ad ecclesiam conf. 846.nu.fi.
l.fi.C. in quib. causis restitutio in integrũ. 836. n.6
l.non est ignotum.C.de administ.tutor.ib. n.20.
l.fi.§.illud.C.de temp.appel.837.n. 4.
l.1.C.si ex falsis instrum.841.n.1.
l.falsum,C.si ex falsis instrum. 943.n.2.
l.venales,C.quando prouocare non est necesse,ibi, nu.41.

Ad §. Institutionum.

§.legatariis,instit.de test.797.n.1.& 14.
§.institui,de vsucapionib.822.n.22.
§.cum filiis,instit.de hæred.quæ ab intestato deferuntur.762.n.31.
§.sed naturali, inst.de iure naturali.757. n.1.
§.1.Inst.de iure naturali,ibi.n.32.
§.extraneo,instit.de pupillari.764.n.5.
§.sui,de hæred.qualit.& diff.661.n.23.

Ad capitula Feudorum.

Cap.Imperialem.§. præterea , de prohibita feudi alienat.per Federicum.784.n.4.
Cap.1.de successione feudi.785.n.1.
Ca.1.§.& quia,de his, qui feudum dare pos.ibi.n.2
Ca.1.§.1.de natura feudi,ibid.n.4.
Ca.1.§.si inter,de lege Conradi,781. n.4.

Ad ll.voluminis.

l. congruit, C.de locatione feudorum publicorum, 756.n.60.
l.fi.C.de vendendis rebus ciuitatis,li.12.749.n.40
l.non solum,C.de prædiis minor. li.12. 781. nu.8.
l.1.C.de sent.aduersus fiscum latis,li.12.842.n.4.

Ad cap.Authenticorum.

Auth.de hæred.& falcid.§.principium,col.8.786. num.4.
Auth.de nuptiis,§. optime,vol.4.757.n.36.
Auth.de spur.lar.§.hoc quoque, 841.n.5.

Ad ll.Partitæ.

l.5.tit.8.p.5.q.780.n.5.
l.11.tit.6.p.6.q.761.n.33.
l.35.tit.11.p.5.q.755.n.3.4.& 5.
l.2.tit.4.p.5.q.756.n.34.
l.15.tit.14.p.5.q.754.n.9.
l.25.tit.2.p.4.q.750.n.3.
l.3.tit.9.p.6.q.821.n.36.
l.40.tit.28.p.3.q.763.n.43.
l.fin.tit.fin.p.6.q.759.n.28.
l.16.tit.7.p.6.q.822.n.18.
l.2.tit.7.p.3.q.813.n.10.
l.53.tit.5.p.5.q.822.n.43.
l.53.tit.5.p.5.ibid.num. 37.
l.57.tit.6.p.1.ibid.n.93.
l.fin.tit.26.p.4.q.826.n.97.
l.21.tit.9.p.6.q.758.n.36.
l.31.tit.9.p.6.ibid.n.37.
l.14.tit.3.p.7.ibid.n.52.
l.23.tit.11.p.4.ibid.n.73.
l.2.tit.15.p.2.q.762.n.21.
l.3.tit.7.p.4. ibid.n.36.
l.2.tit.19.p.4.q.779.n.54.
l.8.tit.13.p.6.ibid.n.75.
l.7.tit.1.p.2.q.757.n.29.
l.10.tit.13.p.6.ibid.n.41.
l.11.tit.10.p.7.q.756.n.59.
l.63.tit.5.p.5.ibid.n.85.
l.7.tit.1.p.6.q.759.n.2.
l.35.tit.2.p.3.q.760.n.19.

l.6.tit.

l.6.tit.30.p.3.q.763.nu.12.
l.12.tit.5.p.6.q.764.nu.19.
l.12.tit.5.p.6.q.769.nu.7.
l.25.tit.1.p.6.q.771.nu.16.
l.6.tit.22.p.4.q.782.nu.3.
l.8.tit.26.p.4.q.783.nu.3.
l.19.tit.5.p.5.q.766.nu.3.
l.2.tit.13.p 5.q.773.nu.7.
l.fin.tit.4.p.5.q.774.nu.7.
l.24.tit.13.p.5.q.787.nu.9.
l.9.tit.30.p.3.q.790.nu.40.
l.33.tit.13.p.5.ibid.nu.36.
l.2.tit.4.p.5.ibid.nu.30.
l.14.tit.11.p.5.ibi.nu.29.
l.13.tit.9.p.6.ibid.nu.20.
l.23.tit.9.p.6.q.792.nu.2.
l.fin.tit.4.p.5.q.794.nu.5.
l.3.tit.21.p.4.q.796.n.13.& 22.
l.41.tit.6.p.1.ibid.nu.24.
l.4.tit.22.p.6.q.797.nu.3.
l.11.tit.1.p.6.ibid.nu.4.& 40.
l.21.tit.8.p.5.q.798.nu.5.
l.5.tit.13.p.2.q.801.nu.2.
l.15.tit.1.p.5.q.802.nu.3.
l.41.tit.16.p.3.q.803.nu.23.
l.5.tit.8.p.5.q.805.nu.21.
l.17.tit.1.p.6.q.806.nu.18.
l.5.tit.11.p.4.q.811.nu.17.
l.9.tit.14.p.1.ibid.nu.26.
l.1.tit.7.p.3.q.812.nu.5.
l.4.tit.11.p.1.q.817.n.5.
l.57.tit.6.p.1.q.818.n.2.
l.34.tit.11.p.9.q.758.n.13.
l.31.tit.11.p.4.ibid.n.73.
l.3.tit.13.p.6.q.762.n.32.
l.2.tit.19.p.4.q.780.n.54.
l.2.tit.19.p.4.q.757.n.2.
l.7.tit.1.p.7.q.759.n.2.
l.36.tit.2.p.6.q.760.n.3.
l.12.tit.15.p 6.q.764.n.19.
l.7.tit.4.p.5.q.787.n.9.
l.19.tit.4.p.3.q.771.n.4.
l.5.& 6.tit.1.p.5.q.776.n.2.& 22.
l.34.tit.9.p.6.q.779.n.20.
l.14.tit.11.p.5.ibid.n.20.
l.2.tit.4.p.6.ibid.n.30.
l.33.tit.13.p.5.ibid.n.36.
l.9.tit.30.p.3.ibid.n.40.
l.9.tit.9.p.6.q.792.n.2.
l.fin.tit.4.p.5.q.793.n.5.
l.3.tit.21.p.4.q.796.n.22.
l.41.tit.6.p.1.ibid.n.24.
l.4.tit.2.p.6.q.797.n.2.
l.11.tit.2.p.6.ibid.n.4.
l.21.tit.8.p.5.q.798.n.5.
l.5.tit.13.p.2.q.701.n.2.
l.15.tit.9.p.1.q.702.n.3.
l.5.tit.8.p.5.q.805.n.21.
l.17.tit.1.p.6.q.896.n.18.
l.49.tit.6.p.1.q.810.n.7.
l.5.tit.11.p.4.q.811.n.17.
l.9.tit.14.p.1.ibi.nu.26.
l.1.tit.7.p.3.q.812.n.5.
l.25.tit.2.p.3.q.815.n.34.
l.1.tit.14.p.6.q.816.n.2.
l.2.tit.14.p.3.ibid.n.15.
l.4.tit.11.p.1.q.817.n.5.
l.57.tit.6.p.1.q.818.n.2.
l.2.tit.2.p.3.q.833.n.8.
l.2.tit.19.p.6.q.836.num.17.
l.19.tit.22.p.3.q.838.n.2.
l.15.tit.11.p.3.ibid.n.3.
l.4.tit.26.p.3.ibid.n.15.
l.15.tit.11.p.3.q.840.nu.2.
l.1.tit.26.p.3.q.841.n.4.
l.2.tit.26.p.3.ibid.n.12.

l.11.tit.11.p.5.q.846.n.4.

Ad ll. Recopilationis.

l.1.tit.21.lib.4.recop.q.830.n.15.
l.4.tit.18.lib.4.recop.808.n.39.
l.1.tit.18.li.4.recop.ibid.n.36.
l.4.tit.20.li.4.recop.ibid.n.57.& 105.
l.6.tit.15.li.5.recop.q.762.n.53.
l.10.& 11.tit.17.li.4.recop.q.749.n.18.
l.8.tit.1.lib.7 recop.ibid.nu.45.
l.32.tit.18.lib.6.recop.ibid.n.46.
l.10.tit.10.lib.3.recop.q.822.n.109.
l.19.tit.16.li.2.recop.q.780.n.40.
l.1.tit.20.li.8.recop.ibid.n.30.& fin.
l.1.tit.8.li.5.recop.q.765.n.10.
l.22.tit.11.lib.5.recop.q.780.n.3.
l.1.tit.12.lib.4.recop.q.804.n.15.
l.7.tit.18.lib.9.recop.q.810.n.12.
l.10.tit.17.lib.9.recop.q.815.n.10.
l.1.tit.4.lib.9.recop.q.816.n.17.
l.fin.tit.7.lib.8.recop.q.817.n.2.
l.5.tit.15.lib.4.recop.q.820.n.4.
l.3.tit.8.li.4.recop.q.836.n.10.
l.2.tit.16.lib.5.recop.q.846.n.17.

Ad ll. Ordinamenti.

l.5.tit.13.lib.3.ordin.q.819.nu.3.
l.1.tit.5.lib.5.ordin.q.826.n.5.
l.22.tit.3.lib.1.ordin.q.896.n.22.
l.1.tit.2.lib.5.ordin.ibid.
l.5.tit.13.lib.3.ordin.q.820.n.3.
l.3.tit.2.lib.5.q.826.n.5.

Ad ll. Tauri.

l.64.Tauri.q.830.n.37.
l.64.Tauri,q.808.num.111.
l.47.Tauri,q.752.n.5.
l.80.Tauri,q.759.n.29.
l.40.Tauri,q.762.n.113.& fin.
l.44.Tauri,ibid.n.16.& 18.& 22.& 23.& 93.
l.7.Tauri,ibid.n.29.
l.10.Tauri,q.779.n.60.& 63.& 67.& 90.
l.61.Tauri,q.727.n.31.& 41.
l.10.Tauri,q.757.n.16.& 23.
l.4.Tauri,q.759.n.22
l.27.Tauri,q.761.n.44.& 47
l.17.Tauri,q.763.n.12
l.45.Tauri,ibid.nu.21
l.6.Tauri,q.766.n.9
l.17.Tauri,q.783,n.6
l.23.Tauri,ibid.n.14
l.47.Tauri,q.777.n.5
l.5.Tauri,q.794.n.9.& 10.& 35
l.6.Tauri,ibid.n.14.& 29.& 44.& 47
l.9.Tauri,q.796.n.15.& 20
l.54.Tauri,q.811.n.27
l.82.Tauri,q.833.n.13

Ad ll. Fori.

l.1.tit.3.li.2.fori,q.809.n.9
l.10.tit.18.li.3.fori,q.754.n.38

Ad cap. Decretalium.

Cap.cum venerabilem,de except. 799.n.6
Cap.non est vobis,de sp.801.n.2
Cap.quamuis, de sententia excommunicationis, ibid.n.10
Cap.pastoralis,de off.ordin. ibid.n.45
Cap.de cætero, de sententia excommunicationis, ibid.n.44.
Cap.non dubium,de sentent.excommun.ibid.n.56

Cap.eos,de sent.excom.ibid.n.57
Cap.à nobis, de sent.excom.ibid.n.59
Cap.fin.de sepulturis,ibid. n.60
Cap.sicut,de testibus,802.n.10
Cap.literas,de præsumpt.ibid. n.17
Cap.per tuas, de probat.ibid.n.19
Cap.debitores,de iureiurando.804.nu.12
Cap.fin.de vita & honestate cleric.810.n.5
Cap.venerabilibus,§ secus,de sent.excom.812.n.3
Cap.1.de homicidio,817.n.3
Cap.inter alia,de immunitate ecclesiarum.ibid.n.8
Cap.1.de homicidio,ibid.n.12.
Cap.tuam,de ordine iudiciorum, ibi.n.7
Cap.constitutus,de religiosis domibus,784. n.7
Cap.suscitata,de in integrum restitut.830. n.23
Cap.tuæ,de sponsalibus,750.nu.1
Cap.si inter virum,de sp. ibid.n.17
Cap.consultationi,de spon.ibid.nu.20
Cap.cum apud,de sponsal.ibid. n.27
Cap.1.de frigidis,& maleficiatis,808.nu.32
Cap.ex literis,de restitutione in integrum,ib. n.43
Cap.suscitata,de in integrum restitutione, ib. n.43
Cap.Ioannes,de fide instrument. ibid. n.1
Cap.2.de collusione detegenda.821. nu.11
Cap.licet in B.Petro, de accusationib.ibid. nu.15
Cap.inquisitionis,§.tertiæ dubitationis, de accusationib.ibid.nu.20
Cap.licet causam,de probationib.842. n.2
Cap.cum Ioannes,de re iudicata,843.nu.1
Cap.ad nostram,de rebus Ecclesiæ,763.n.10
Cap.2.de testib.cog.809.n.6.
Cap.sicut,de testib.843.n.5
Cap.verum,de foro competenti, 822.num.99
Cap.si diligenti de foro competenti. ibid.100
Cap.si.de iudiciis.ibid. nu.111
Cap.postulasti,de homicidio,ibid.nu.116
Cap.15.qui fidem,de sponsal.750.nu.34
Cap.cum apud,de sp.ib.n.53
Cap.cum haberet, de eo qui duxit in matrimoniū, 780.n.2.& 15.& 17
Cap.non cogantur,41.dist.ibid.nu.34
Cap.peruenit,de emptione,& vendit.727. n.40
Cap.1.de capellis monachorum,757.n.67.
Cap.extirpandæ,§ qui vero,de præb.747. n.69.
Cap.si vero.de sententia excommun.833. n.30
Cap.nm.de institutionib.747. nu.99
Cap.per tuas,de conditionib.appositis.825. nu.10
Cap.1.de his quæ vi metusue causa fiunt.ibi.nu.19
Cap.licet ex quadam,de testibus,ibid. n.28
Cap.suborta,de re iudicata,840.n.44
Cap.1.de consang.& affinitate,825.n.34
Cap.fi.de feriis,760.n.1
Cap.si pater,de test.lib,6.q.764.nu.9
Cap.Rainaldus,de test.qu.782.nu.13
Cap.quamquam,el.2.de vsuris.q.773.nu 2
Cap.relatum,de testamentis,q.774.nu.2
Cap.illa vox,de pignoribus, q. 775.n.11
Cap.cum haberet,de eo qui duxit in matrimon. q. 780.nu.15.& 17.
Cap.auditis,de in integr.restit.q.826.n.2
Cap.suscitata, de in integr. restit. ibid. n.2
Cap.cum sit Romana,de appellationib.qu.837.n.1
Cap.ex litteris,de restit.spoliat.q.839. n.4

Ad cap. Decreti.

Cap.si quis suadente diabolo,17.qu.4.q.801.n.55
Cap.15.qui tempore,26.ibid.n.63

Ad 6. Decretalium.

Cap.quamuis,de præbend.lib.6.qu.829.nu.5
Cap.eos,de sent.excommunic.q.809.nu.7
Cap.si.de electione,lib.6.ibid.n.21
Cap.vnico,de impub.q.750.n.33
Cap.1.§.1.de procuratorib.lib.6.q.773.nu.1
Cap.venerabilibus, §. secus, de sententia excommunicationis, q.812.n.3
Cap.si arbitris,de officio deleg.q.840.n.24

Ad Clementinas.

Clementina.1.de re iud.qu.834.n.52.& 808.nu.99
Clementina.1.de præb.q.812.n.48
Clementina.Nor. potest, de procuratorib.ibi.n.47
Clementina 1.de iudiciis.q.809.n.2.& 6

Ad Concilium Tridentinum.

Cap.18.sess.24.Conc.q.830. nu.48
Cap.1.sess.24.q.749.n.17
Cap.18.sess.24.q.809. n.29
Cap.1.sess.24.q.750.nu.36
Cap.5.sess.25.q.762.nu.39.& 45.& 51
Cap.2.sess.21.q.717. nu.6
Cap.1.sess.24.ibid. nu.15
Cap.20.sess.24. q.747.nu.131
Cap.7.sess.7.q.757.nu.70
Cap.1.sess.24.q.747.n.95
Cap.20.sess.24.ibid.n.114.& 131
Cap.16.sess.25.q.767.n.4
Cap.7.sess.14.q.801.n.11. & 40
Cap.7.sess.24.ibid.nu.65
Cap.16.sess.25.q.806. n.13
Cap.8.sess.24.q.810.n.22
Cap.1.sess.23.ibid.n.27

INDEX

INDEX LEGVM
ET IVRIVM
AD
IVS CANONICVM ET REGIVM
ET SACRVM TRIDENTINVM CONCILIVM
PERTINENTIVM

Quas in Libro quarto Communium contra communes reperies.

Primus numerus significat quæstionem, secundus quæstionis numerum demonstrat.

Ad ll. ex Digesto Nouo, & Veteri, & Infortiato.

Ex fin. ff quod metus causa. q.897.à num.717
Lex iudex posteaquam. ff. de re iud. q.897.n.783
Lex 4.§.si dicatur, ff. finium reg. qu. 897.num.957
Lex 1.§.quæ honorandæ.ff.quarum rerum.q.900. num.21
Lex qui Romæ. §.Augerius. ff. de verbo. qu.900. num.50
Lex si decem cum petiero.ff.de verbo. ibid.num.55
Lex fideiussor obligari.§. de fideiussoribus. q.900. num.60
Lex inter artifices ff.de solutionibus. q.900.nu.63
Lex si ita legatum.ff.de auro, & argento leg. ibi. num.65
Lex vbi autem non apparet. §.qui vero. ff.de verb. ibi.num.68
Lex cum stipulamur.ff.de verborum. q.900.n.69
Lex fin.§.si testes.ff. de testibus. declaratur. ibid. num.99
Lex 1.ff.de probationibus. ibid.num.116
Lex Titio centum.§.Titio genero. ff. de condit.& demonst.q.900.n.159
Lex huiusmodi. ff. quando dies legati cedat. ibid. num.171
Lex si sic legatum. §. illis si volet. ff. de legatis.1. ibid.n.174
Lex.Caio.ff.de alimentis legatis.q.900.n.178
Lex si ita expressim. ff. de cond. & demonstra. ibid.n.175
Lex alumnæ. §. qui filias. ff. de adimendis legatis. ibid.n.179
Lex 3.ff.de annuis legatis. q.904.n.1
Lex vnum ex familia. §.si de Falcidia. ff. de legat. ibid.n.18.& 44
Lex si quis stipulatus fuerit decem in mille. ff. de verb.ibid.nu.72
Lex quidam testamento.99 de leg.1.q.904.n.77
Lex potest.27.ff de legat.1.ibi.n.85
Lex generaliter §.quid ergo. el.2.ff.de fideicomm. lib.1.ibi.n.90
Lex cum pater.§.à te peto marite.ff. de leg.2. ibi. num.93
Lex Stichus seruus meus.ff. de manumis. qu.899. num.31
Lex 2.§.exercitium.ff.de his qui notantur infamia. ibid. n.43.
Lex cum quidam. §. debitores. ff. de vsuris. ibid. num.54
Lex qui bonis.ff.de cess.bonorum.q.899.à n.59
Lex 2. ff. de alimentis & cibariis legatis, ibidem. num.85
L.Lucius.ff de alim.& cibar. ibi. à n.85
Lex & si forte. §. etiam. ff. si seruitus vendicetur. ibid.n.90
Lex non dubium ff.de leg.3.ibid.nu.100
Lex si domos.§.confitetur.ff.de lega.1.ibi.nu.101
Lex 1.ff.de constitut.Princip.q.899.à num.117
Lex ex hoc iure. ff.de iust.& iure. ibid.nu.134
L.Caio.ff.de alim.& cib.leg.q.905.à n.22
L.sub conditione.ff.de hæred. ibid. nu.31
Lex quæ conditio.ff.de cond. & demonstrat.ibi. num.34
Lex 3.§.filius.ff.de lib.& posth. ibid.à nu.58
Lex quæ conditio.ff.de cond.& dem.ibi.à n.59
Lex item si verberatum. ff. de rei vend. q. 906. num.11.
Lex Lucius. ff.de euict.ibi.n.12
Lex deprecatio. ff. ad l. Rhodiam.ibid. num.24. & 28
Lex fin.ff.de decretis ab ordine faciend. qu. 903. num.15

Ad ll.Codicis, & Authent.

Lex fin.C de Summa Trinitate, & fide Catholica. q.897.n.218
Lex fin.C.de offic.procurat. Cæsaris.ibi. numer. 223
Lex fin.C.si contra ius, vel vtilitatem publicam.q. 897.n.357
Lex in Ecclesiis.C.de Episc.& cleric. ibid.n.425
Lex fi.C.si vnus explurib.hæred.ibid. n.519

Lex ad fiſcum. C. vbi cauſæ fiſcales. qu. 897. num. 629
L. fin. C. de temporibus appellat. ibid. numer. 858
L. nullum. C. de teſtibus. ibid. n. 958
Authent. ſi qua mulier. C. ad Velleian. q. 900. n. 4
L. ei qui. C. cum eo. ibid. nu. 45
L. ſcripturas. C. de fide inſtrum. ibidem. numer. 146
L. fin. C. de decretis ab ordin. faciend. qu. 898. num. 23
L. 1. C. ſine cenſu, vel reliq. q. 899. n. 1
L. fin. C. ſi vnus ex pluribus. ibid. n. 13
L. placet §. poſthumo. C. de ſacroſan. Eccleſ. ibi. num. 14
L. quæcunque. C. de Epiſc. & clericis. q. 899. num. 174
L. 2. C. de offic. Præt. Afr. q. 906. n. 32
Lex. Bene à Zenone. C. de quadriennij præſcrip. ibi. à num. 33
Lex. nullus. C. de Iudæis. declaratur. ibi. numer. 47.
Authent. ſtatuimus. C. de Epiſcop. & cleric. q. 901. num. 37
L. ſi quis non dicam rapere. C. de Epiſcop. & cleric. ibid. n. 50
Lex. fin. C. ad l. Iuliam de arbit. quæſt. 901. num. 52

Ad ll. Volumi. & Authent.

Authent de ſanctiſſimis Epiſcopis. §. omnibus. declaratur. q. 897. n. 207
Authen. vt terminatus ſit numerus clericorum. §. fin. ibid. nu. 228
Lex. Decuriones. de ſilentiarijs, lib. 12. declaratur. q. 897. n. 343
Authent. de manda. Princip. §. ſi quis autem. ibi. num. 350
Authentic. vt nulli iudicum. §. hoc vero. ibi. num. 351
Auth. vt immobilia. col. 5. q. 900. à n. 39
L. 4. C. de fabricenſibus. lib. 11. ibid. nu. 140
L. 2. C. de his quæ ſub modo. q. 900. n. 162
Lex. 1. C. de indictionibus lib. 10. qu. 899. à numero 15
Lex fin. C. de exactoribus tributorum. ibi. num. 17
Authent. item nulla communitas. C. de Epiſcopis & cler. ibid. n. 52.
Authentic. vt factæ nouæ conſtit. qu. 903. numer. 24

Ad cap. Decretalium.

Cap. 1. de offic. ordinarij, declaratur. qu. 897. num. 41. & 52
Cap. laicus. de foro compet. declaratur. ibid. num. 43
Cap. excommunicamus §. ſi vero. de ſententia excommunicationis. declaratur. q. 897. nu. 58
Cap. poſt miſerabilem. de vſuris. ibi. n. 59
Cap. quanto de vſuris. ibi. n. 59
Cap. poſtulaſti. de homicidio. q. 897. n. 61
Cap. 2 de clerico excommun. ibi. n. 62
Cap. inter cætera. de re iudicat. declaratur. q. 897. num. 90
Cap. nullus. de foro compet. ibid. n. 140
Cap. literas. de iuramento calumniæ. ibid. numer. 161
Cap. ſi iudex laicus. de ſentent. excommun. qu. 897. nu. 169
Cap. poſtulaſti. de homicid. ibid. n. 194
Cap. Romana. §. ſane. de cenſib. ibid. n. 203
Cap. decernimus de iud. ibid. n. 262
Cap. ſi diligenti. de foro competenti. ibi. n. 263
Cap. ſignificaſti. de foro comp. ibi. n. 264
Cap. clerici. de iudic. ibi. n. 267
Cap. qualiter, & quando de iud. ibi. n. 268
Cap. nouit de iud. q. 897. n. 280
Cap. certum. de reſcript. ibid. n. 343
Cap. cum olim. de reſcript. ibi. n. 344
Cap. ſi quando de reſcript. ibi. n. 349
Cap. paſtoralis. de appell. q. 897. n. 408
Cap. ex reſcripto de iur. iur. q. 900. n. 35
Cap. fin. de clerico percuſſo. q. 897. n. 422
Cap. peruenit. de emption & vendit. qu. 900. num. 40
Cap. bonæ de poſtulatio. Prælat. 2. §. fin. q. 897. nu. 423
Cap. fin. de clericis peregrinantibus. ibi. numer. 424
Cap bonæ. el. 2. de poſtula. Prælatorum. ibidem. num. 436
Cap. fin. de presbyter. non baptizato. q. 900. num. 96
Cap. fin. de clerico peregrinanti. qu. 897. numer. 437
Cap. cum dilectus. de iure patron. ibid. numer. 545
C. 3. de iudi. ibid. num. 561
Cap. ad abolendam. de hæret. q. 901. n. 24
Cap. ex tenore. de foro com. q. 897. n. 652
Cap. ſignificaſti. de foro competent. ibid. nu. 675
Cap. tuam. de ord. cogn. ibi. n. 686
Cap. perpendimus, de ſent. excommu. quæſt. 901. nu. 22
Cap. ſi diligenti. de foro competent. q. 897. n. 678
Cap. ſignificauit. de offic. ord. ibid. n. 773
Cap. legitima. de appellationibus. ibi. n. 778
Cap. cum literis. de offic. & poteſt. iud. deleg. ibi. num. 785
Cap. de prudentia. de donat. inter virum & vxor. q. 897. nu. 953. 963. & 970
Cap. ex tenore. in fin. de foro comp. ibid. nu. 966
Cap. cum non ab homine. de iud. q. 901. n. 23. & 32
Cap. ex reſcripto de iureiurand. q. 900. n. 35
Cap. peruenit. de empt. & vend. declaratur. ibid. num. 40
Cap. ſalubriter de vſur. q. 904. n. 51
Cap Romana. § caueant. de ſent. excommu. q. 898. num. 2
Cap. à nobis. el 1. de ſent. excommunica. ibi. n. 5.
Cap. 2. de conſtitut. ibi. n. 6. & 11
Cap. dilectus filius. C. de præb. q. 899. à n. 25
Cap. non minus, & cap. aduerſus. de immun. Eccleſ. ibid. num. 45
Cap. dilectus de præbendis ibid. à nu. 57
Cap. cum non liceat. de præſcription. q. 899. nu. 157
Cap non minus. de immunit. Eccleſ. ibid. nu. 162
Cap. aduerſus, de immun. Eccleſ. ibid. numer. 162. & 185
Cap. decernimus. de iudiciis. q. 899. nu. 169
Cap. cum terra. de elect. ibid. nu. 182
Cap. interfeciſti. de homicidio. q. 906. nu. 137
Cap. præſentium. de clerico percuſſore. ibi. n. 138
Cap. continentia eod tit. ibi. n. 138
Cap. ſignificauerunt de appellat. q. 906. n. 141
Cap. ſicut. de Iudæis. declaratur. q. 906. à n. 185
Cap. noui. de iudiciis. declaratur. ibid. nu. 246

Ad capitula Decreti.

Cap. regum. 23. q. 5. declaratur. q. 897. nu. 105. 128. & 183
Cap permittimus. 11. q. 1. ibid. n. 167
Cap. Princeps ſæculi. 23. q. 5. q. 897. nu. 186
Cap. petimus. 11. q. 1. ibid. n. 188
Cap. quidam Monachi. 16. q. 1. ibi. n. 191
Cap. omnis. 6. q. 1. ibi n. 193
C. filiis, vel nepotibus. 16. q. 7. ibi. n. 199
Cap. Maximianus. 23. q. 3. ibi. n. 198

Cap.

Cap.Christianis,11.q.1.ibi.n.200
Cap.administratores,23.q.5.ibi.n.202
Cap.inolita.11.q.5.q 897.n.259
Cap.si clericus.11.q. 5.ibi.n.260.
Cap.si quis ex fructibus.11.q.5.ibi. n.261
Cap.longe.63.dist.q. 897. n.392. & 400
Cap.hortamur.71.dist.ibid.nu.419
Cap.neminem.70.dist. ibid. n.520
Cap.obitum.61.dist. ibid. n.424.
Cap.de parentela.35.q.6.q.900. n. 93
Cap.si quis laicus.16.q.1. q.899. num.4
Cap.ea enim.§.item prædium.10.q.2.ibid.nu.10
Cap.si quis laicus.16.q.1.ibi. n.11
Cap.generaliter.§.placet.16.q.1.ibi.n.19
Cap.ea enim.10.q.2.q.899.n.40
Cap.sancitum.23.q.8.ibi.n.47
Cap.prædia.12.q.2.ibi.n.50
Cap.cum ad vnum. 69.dist.q.899.nu.132
Cap.multi.2. q.1.q.906.n.108
Cap.Dominus noster. 23.q.2.ibid.nu.120
Cap.iustum bellum.23.q.2.ibi.n.122
Cap. militare.23.q.1.ibi.n.130
Cap.falsas, de pœnitentia, dist.5.q.906.n. 140
Cap.1.23.q.3. ibid. nu.155
Cap.Iudæi.45.dist.ibid. nu.185
Cap.ad fidem.24.q.5.ibid.num.187
Cap.si Ecclesia.23.q.4.q.906.nu.257
Cap.qui ignorat.32.q.4.ibi.à n.260.
Cap.si quis pecunia.79.dist.q.897.n.211

Ad sextum Decretalium.

Cap.quoniam de immunit. Ecclesia. q.897.n.144
Cap.generali.de electione. li.6.ibid. n.229
Cap.2.de præbendis.lib.6.ibid.n.453
Cap.si.de offic.deleg.lib.6.q.867.nu.491
Cap.1.de offic.& potestate iudicis dele. ibid. num. 697
Cap.fin.de offic. & potestate iudicis deleg. ibi. nu. 700
Cap.legitima.de appell.qu.897.nu.778
Cap.non solum. de appell.lib.6. ibid. n.822
Cap.1.de immunitat.Eccles.q.899.n.3
Cap.1.de immunit.Eccles.ibid. à nu.50
Cap.fin.de immunit.Eccles.lib.6.ibid.num.182
Cap.1.de homicidio.lib.6.q.901. num.8

Ad Clementinas.

Clement.2.de hæreticis.declaratur.q.897.n.24
Clement.1.de procuratorib. declaratur. ibid.n.178
Clement.1.de appellat.q.897.n.818
Clement.1. de sequestratione possess. & fruct. ibi. num.880
Clement.1.de censi.q. 899.n.2
Clement.quia contingit, de religio.dom.q.906. à num.57.

Ad ll. partitæ.

L.13.tit.13.par.2.declaratur.q.897.nu.214
L.18.tit.9.p.1. ibid. n.232
L.3.tit.12.par.5.q.900.n. 34
L.15.tit.9.p.4.ibid. nu. 143
L.31.tit.14.p.5.ibid.num. 146
L.23.tit.21.p.2.q.897. nu.236
L.115.tit.13.p.3.qu.900.nu. 149
L.13.tit.30.p.7.ibi. n. 151
L.4.tit.17.p.3.q.897.n.277
L.30.tit.9.p.6.q.900.n.176
L.29.tit.18.p.3.q.897.n. 352
L.16.tit.11.p.5.q.900.n.61
L.7.tit.1.p.2.q.897. n.375
L.27.tit.14.p.7.q.900.nu. 130
L.18.tit.5.p.1.q.897.n.387
L.3.tit.27.p.7.q.901,n.9
L.52.tit.18.p.3.q.897. n.405
L.20.tit.1.par.1. q.903. n.30
L.57.tit.6.p.1.qu.897.n.627
L.2.tit.15.p.2.q.905.n.66
L.33.tit.5.p.5.q.897.n.628
L.2.tit.32.p.3.q.906.n.388
L.3.tit.6.p.2.q.897.n.737
L.20.tit.fin.p.3.q.906.nu.338
L.4.tit.13.p.1.q.897.n.738
L.54.tit.6.p.1.q.906.n.337
L.3.tit.23.p.3.q.897.n.753
L.2.tit.23.p.2.q.906.n.113
L.13.in fi.tit.23.p.3.q.897.n.855
L.3.tit.12.p.5.q.900.n.34
L.33.tit.16.p.3.q.906.n.84
L.16.tit.11.p.5.q.900.n.61
L.2.tit.1.p.2.q.906.n. 10
L.27.tit.14. p.7.4.900.n.130
L.15.tit.9.p.4. ibid.nu.143
L.31.tit.14.p.5.ibid.n.147
L.115.tit.18.p.3.q.900. n. 149
L.13.tit.30.p.7.ibi. n. 151
L.30.tit. 9.p.6.ibid.nu.176
L.9.tit.9.p.1.q.898.n.21
L.8.tit.9. p.1. ibid.n.26
L.53.tit.6.p.1.q.899.n.7
L.4.tit.25.p.3.q.906.n.365
L.32.tit.18.p.3.ibi.n. 366
L.16.tit.1.p.1.q.899. n.154
L.34.tit.6.p.1.ibid.nu. 163
L.2.tit.15.p.2.q.905.n.66
L.31.tit.18.p.3.q.906.n.9
L.2.tit.23.p.2.ibid. n.113
L.1.tit.23.p.2. ibid.nu. 124
L.1.tit.23.p.2.ibid.nu. 128.
L.2.tit.23.p.2.q.906.n.296
L.54.tit.6.p.1.ibid.n.337
L.4.tit.25.p.3.ibid.nu.365
L.33.tit.18.p.3.ibi.n.366
L.15.tit. 5.lib.2.ibi.n.368
L.2.tit.32.p.3. ibid.nu.388
L.3.tit.27.p.7.q.901.n.9
L.20.tit.2.p.1.q.903.n.30

Ad Leges Tauri.

Lex 49.Tauri declaratur,q.897.à num. 671
L.25.q.905.n.188
L.61.Tauri declaratur.q.900. numer.31.34.& 41
L.33. q. 906. n.91
Lex 41.Tauri,q.900.n.141
L.70.q.906.n.95
L.20.Tauri,q.904.n.82
L.61.q.900.nu.31. & 41
L.40.q.905.num. 89.91.189. & 190
L.53.Tauri,q. 906.n.91

Ad Leges Recopilationis.

L.15.tit.1.libr.4.Recopilat.declaratur. q.897. n.31
L.15.tit.1.lib.4. Recop.ibid.n.72
L.14.tit.5.lib.1. Recop.ibid.nu.81
L.36.tit.5 .lib.2.Recop.ibid. n.106
L.2.tit.6.lib.1.Recop.ibi.n.107
L.5.tit.1.lib.1.Recop. q.897.n.212
L.40.tit.51.lib.2.Recop.ibid.n. 288
L.8.tit.7.lib.1.Recop.ibi. n.290
L.4.tit.5.lib.2.Recop.ibi.n.291
L.14.tit.13.lib.1. Recop.q.897.n.307
L.18 .tit.3.lib.1. ibid.n.309
L.21.tit.3.lib.1.ibid. n.311
L.22.tit.3.lib.1.q.897.n.314
L.25.tit.3.lib.1.ibi.n.318
L.1.tit.14.lib.4.Recop.ibid.nu.354
L.19.tit.3.lib. 1. Recop.ibid.n.393
L.1.tit. 6.lib.1.ibi.n.395

l.24.& 25.tit.3.lib.1.Recop.q.897.n.482
l.22.tit.3.lib.1 Recop.ibid.nu.527
l.10.tit.13.lib.8.ibid. n.568
l.16.tit.7.lib.1.Recop.ibid.nu.610
l.12.tit.13.lib.1.ibid.nu.619
l.10.tit.7.lib.9.q.897.n.637
l.1.tit.21.lib.4.ibid.n.660
l.2.tit.21.lib.4.ibi.n.662
l.1.tit.1.lib.5.ibid.nu.672
l.1.& 28.lib.1.ibid.n.701
l.8.tit.7.lib.1.q.897.n.725
l.4.tit.21.lib.4.Recop.ibid.nu.860
l.36.tit. 5.lib.2.ibid.n.902
l.11.tit.3.lib.1.Recop.q.899.n.8
l.14.tit.14.lib.6.ibid.nu.77
l.1.tit.3. lib.4. q.906.n.81
l.1.tit.6.lib.4.ibid.num.89
l.7.tit.11.lib.5.Recop. ibi.n.96.
l.8.tit.11.lib.5.ibi.n.98

Ad ll.ordinamenti,& fori.

l.2.tit.4.lib.6.fori juzgo. q.897.n.45
l.2.tit.38.ord.ibid. n.635

Ad decreta Concilii Tridentini.

Cap.3.sesio.25.de reform declaratur. q.897.n.14. 21.74.& 126
Cap.20.sess.25.q.897.n.220
Cap.19.sess.25.Concil.Trident. ibid.nu.398
Cap.9 seff.25.ibid.n.466.& 478
Cap.5.sess.23.ibid.n.495
Cap.8.seff.24.ibid. n.487
Cap.5.seff.14.q.897.n.498
Cap.10.seff.7.ibid. n.1031
Cap.8.sesi.23. ibid.n.1032
Cap.18.seff.24.q.897.n.529
Cap.6.sess.23.ibid.n.580
Cap.14.seff.7.ibid. n.698
Cap.5.seff.14.ibid.n.699
Cap.20.seff.24.q.897.n.721
Cap. 2.seff.13.ibid.n.732
Cap.14. seff.7.q. 897.num.759.793.& 799
Cap.2.seff.22. ibid. n.797
Cap.4.seff.14.ibid. n.798
Cap.13.seff.7.ibid.nu.800
Cap.18.seff.14.ibid. n.801
Cap.8.seff.21.ibid.n.802
Cap.10.seff.22.ibid.n.803
Cap.2.seff.24.ibid.n.804.
Cap.20.seff.24. ibi.n. 805
Cap.5.seff.25.ibid.n.806
Cap.15.seff.23.ibi. n.808
Cap.2.seff.5.ibid.nu.8 8
Cap.4.seff.24.ibid.n.809
Cap.5.seff.14.ibid.n 814
Cap 18.seff.24.q.897.n.844
Cap.18.seff.24.ibid.n.862
Cap.7.seff.7. ibid. n.912
Cap.16 seff.25.ibid. n.913
Cap.8.seff.21.ibid. n.913
Cap.4.seff.21.ibid.n.913
Cap.1.seff.24.q.900.nu 15
Cap.18.seff.24.q.898. n.43
Cap.6.sesi.22.q.906. n.58.

ELEN-

ELENCHVS

PRACTICARVM QVAESTIONVM COMMVNIVM CONTRA COMMVNES

Quæ in Libro Primo & Secundo continentur.

In quinque principaliores partes pro clariori intelligentia, & rerum notitia diuisus.

Prima pars continet 154. *Quæstiones ad vltima testantium elogia pertinentes.*

Secunda 266. *ad contractus attinentes Quæstiones recipit.*

Tertia 71. *spectantes ad delicta habet Quæstiones.*

Quarta vero 163. *Quæstiones Canonicas includit ad forum respicientes Ecclesiasticum.*

Quinta & vltima 146. *quæ ad iudiciarium ordinem referri valent, Quæstiones comprehendit.*

Quæstiones vltimas voluntates prosequentes eæ sunt.

Vtrum filius legitimatus excludat substitutum. quæst. 2.

Vtrum appellatione hæredis comprehendatur bonorum possessor. qu. 10

Vtrum legitima iure Ciuili, Canonico, & Regio, debeatur filiis titulo institutionis. qu. 23

Vtrum hæres non conficiens inuentarium, perdat Trebellianicam, sicut Falcidiam. q. 26

Vtrum testator sicut prohibere potest Falcidiam, ita & Trebellianicam. q. 27. *&* 28

Vtrum dispositio auth. sed cum testator. C. ad l. Falcidiam, habeat locum quando Ecclesia est hæres instituta. q. 29

Vtrum testator possit prohibere filiis primi gradus detractionem Trebellianicæ. q. 30

Vtrum ex illis verbis: Y cumplido y pagado este mi testamento: censeatur prohibita Falcidia. qu. 31

Vtrum filius furiosus possit exhæredari ex causa ante furorem commissa. qu. 33

Vtrum mulier in testamento mariti vsufructuaria relicta, vel domina omnium bonorum, habeat potestatem eligendi dominium vel vsumfructum. q. 68

Vtrum substitutio pupillaris excludat matrem à legitima filii. q. 69

Vtrum bannito perpetuo excluso à ciuitate, legatum fieri possit. q. 793

Vtrum hæres scriptus in minus solemni testamento, possit in foro animæ hereditatem retinere. q. 71

Vtrum filius grauatus restituere hereditatem, possit deducere duas quartas. q. 74

Vtrum insinuatio testamenti ad pias causas, sit coram ecclesiastico iudice facienda. qu. 78

Vtrum fructus rei legatæ pertineãt ad legatarium pro eo tempore, quo hereditas nõ fuit adita ab hærede. q. 79

Vtrum hæres conficiens inuentarium possit alienationi feudi per defunctum factæ contrauenire. q. 791

Vtrum filius qui non soluit legata pia, à parente relicta, monitus à iudice, priuetur sua legitima. q. 81

Vtrum filius positus in conditione, censeatur vocatus ex testamento, an tacite substitutus. q. 94

Vtrum inter suos sit locus successorio edicto, & quid in querela inofficiosi testamenti. q. 101

Vtrum in successione filij sit facienda distinctio bonorum. q. 102

Vtrum legatario competat actio hypothecaria ad reiuendicandam rem legatam. q. 103

Vtrum ex tacita vulgari comprehensa sub expressa pupillari admittatur substitutus, quando filius viuente patre mortuus est. q. 106

Vtrum non adita hereditate debeantur legata ad pias causas, & quid iure regio. q. 107

Vtrum legitimatus sine præiudicio viuentium, possit succedere ex testamento, & ab intestato. quæstio. 124

Vtrum pater grauatus restituere hereditatem, possit deducere duas quartas. q. 665

Vtrum contra heredem in legatis præstandis, sit ampla interpretatio facienda. q. 126

Vtrum vltima testatoris voluntas ad pias causas, sit seruanda sine solennitate iuris. q. 136

Vtrum legatum relictum pro dote, vel causa dotis, dicatur purum, vel conditionale. q. 138.

Vtrum

Vtrum relicta in minus solemni testamento, debeantur in foro animæ, quæst. 157
Vtrum substitutio pupillaris, quæ directo non potest valere, trahatur ad fideicommissum. q. 159
Vtrum filius naturalis excludat substitutum. q. 164.
Vtrum bonorum possessio contra tabulas concedatur contra matris testamentum. q. 792
Vtrum filius lapsis 30. ann. exclusus à successione ex vno capite, possit virtute alterius succedere. qu. 165
Vtrum testator qui iurauit non reuocare testamentum, sit periurus, si id reuocauerit. quæstione 168
Vtrum clausula codicillaris comprehendat posthumum, ignoranter præteritum à testatore. q. 180
Vtrum authentica ex causa. C. de lib. prat. vel exh. procedat in posthumi præteritione. q. 181
Vtrum dicta authentica, ex causa, procedat in patre ignorante se habere posthumum. q. 182
Vtrum dicta authentica, procedat in patre ignorante se habere filium viuum. q. 183
Vtrum clausula codicillaris operetur suum effectum rupto testamento per querelam. q. 185
Vtrum clausula codicillaris remaneat firma rupto testamento, ex causa præteritionis. q. 186
Vtrum clausula codicillaris, censeatur semper apposita in testamento inter liberos. q. 187
Vtrum onus legatorum spectet ad heredem, vel vsufructuarium omnium bonorum. qu. 191 & quæst. 192
Vtrum monasterium habeatur loco filii vel heredis. 193
Vtrum si dominus feudi decedat pluribus relictis heredibus, possit vasallus ab omnibus petere inuestituram, & præstare iuramentum fidelitatis q. 788
Vtrum monasterium excludat substitutum, ex illis verbis, si sine liberis decesserit, ex suo corpore natis. q. 193
Vtrum alimenta debeantur filiis spuriis secundum diuitias parentis, vel secundum ipsorum indigentiam. q. 783
Vtrum testamentum, in quo interuenit iuramentum, censeatur habere clausulam codicillarem. qu. 211
Vtrum compendiosa substitutio comprehendatur, per verba directa, vel obliqua. q. 212
Vtrum substitutio compendiosa, continens sub se taciam pupillarem, habeat effectum tacitæ pupillaris, matre existente in medio. quæst. 213
Vtrum substitutio compendiosa facta à pagano per verba communia, sit fideicommissaria intra tempora pubertatis. q. 215
Vtrum substitutio compendiosa facta à pagano valeat post pubertatem iure fideicommissi. q. 213
Vtrum substitutio compendiosa, verbis directis cõcepta, quæ nunquam potuit valere iure directo, valeat iure fideicommissi. q. 217
Vtrum quarta falcidia de singulis rebus legatis sit deducenda. q. 217
Vtrum valeat legatum relictum in genere, veluti, lego domum, quando testator nullam domum relinqueret. q. 218
Vtrum in testamento inter liberos possit femina esse testis. quæst. 220
Vtrum filii duorum fratrum inæquales numero, succedant patruo in stirpes an in capita. q. 221
Vtrum pater onere fideicommissi possit pupillum grauare. q. 236
Vtrum mulier cui legata sunt centum si ingrediatur religionem, & quinquaginta si nupserit, consequatur omnia per ingressum religionis. q. 241
Vtrum collaterales succedant in feudo vsque ad septimum gradum, an vsque in infinitum. q. 789
Vtrum substitutus excludat filium naturalem. q. 254
Vtrum legatarius qui consequutus est rem legatam ex causa onerosa, possit petere eius æstimationem. q. 255
Vtrum legatum relictum canonicis, acquiratur ecclesiæ cui inseruiunt. q. 258
Vtrum substitutio pupillaris possit in codicillis reuocari. quæst. 264
Vtrum habens vnicum filium, transiens ad secunda vota, habeat eum plenum successorem. quæst. 273
Vtrum successiones descendant à iure diuino, vel naturali, vel ciuili. q. 790
Vtrum filius positus in conditione censeatur tacite institutus. q. 277
Vtrum legatum factum de re ecclesiæ, valeat quoad æstimationem. q. 279
Vtrum tempore pestis fieri possit testamentum, cum minori numero testium, q. 290
Vtrum diffinitio testamenti, de qua in l. 1. ff. de testament. sit vera. quæst. 293
Vtrum de iure canonico valeat testamentum factum cũ duobus testibus. q. 319
Vtrum institutio facta de posthumo nascituro, extendatur ad posthumum iam natum. quæstione 331
Vtrum filius exheredatus computetur in numero filiorũ. q. 370
Vtrum filia, cui à patre relinquitur certa pecuniæ quãtitas, pro ea maritanda, si contrahat matrimonium cum minori quantitate, possit mortuo patre residuum petere. q. 332
Vtrum relicta in codicillis requirant confirmationem per aditionem hereditatis. q. 335
Vtrum hereditas relicta monacho sine aliqua distinctione, acquiratur monasterio. q. 341
Vtrum spe præmii possit aliquis mouere animum testatoris vt illum heredem instituat. q. 348
Vtrum infans possit transmittere ad quoscunque hereditatem iure suitatis. q. 354
Vtrum annus datus executoribus vltimarũ voluntatũ, currat à die scientiæ, vel à die mortis testatoris. q. 374
Vtrum habilitas ad succedendum contra ius commune, extendatur ad forenses. q. 395
Vtrum in substitutionibus attendatur proximitas testatoris, vel heredis. q. 398
Vtrum heres nõ conficiens inuentarium teneatur in cõscientia vltra vires hereditarias. q. 411
Vtrum valeat institutio facta cum ea conditione vt monasteriũ aliquam in monialem recipiat. q. 439
Vtrum heres qui tenetur ex delicto defuncti, teneatur vltra vires hereditarias, si non confecerit inuentarium. q. 464
Vtrum spurius possit heres institui, in tempus, in quo fuerit legitimatus. q. 472
Vtrum in testamento possit fieri contractus. q. 465
Vtrum substitutus repudiante herede scripto teneatur adire hereditatem de iure ciuili, vel petere bonorum possessiouem secundum tabulas. q. 478
Vtrum legatum relictum post mortem alterius, vbi dies non est certus, sed incertus, sit conditionale vel in diem. q. 794
Vtrum ad validitatem substitutionis pupillaris, requiratur actualis patria potestas. q. 479
Vtrum substitutio compendiosa facta à milite, sit species substitutionis de per se. q. 480
Vtrum substitutio compendiosa facta à pagano, valeat post pubertatem, vt fideicommissaria. q. 482
Vtrum vasallus in suo testamento inter liberos, de feudo disponere possit, in præiudicium alterius. q. 786
Vtrum substitutio compendiosa facta à pagano per illa verba: quandocunq; filius meus decesserit sine liberis, bona mea inter pauperes Christi diuidantur: sit omni tempore fideicommissaria, in dicta q. 482
Vtrum dicatur proprie decedere ab intestato, qui de iure non potest facere testamentum. q. 485
Vtrum mulier, cui maritus legauit centum si caste viuat, amittat legatum, si secundo nubat. quæst. 151
Vtrum lex. fin. C. de repudiand. hered. procedat in filio emancipato. q. 626
Vtrum infans transmittat hereditatem ex potentia suitatis. quæst. 486
Vtrum si vxor relinquatur vsufructuaria bonorum, extantibus liberis, consequatur solum alimenta, vel vsũfructum. q. 497
Vtrũ rupto testamẽto ex causa præteritionis cõfirmentur legata filio præterito vel exheredato relicta. q. 503

Vtrum

Vtrum Nepos ex filio clerico susceptus post sacros ordines possit ab auo heres instituti.q.800
Vtrum legitima filiorum iure digestorum sit relinquenda titulo institutionis.q.507
Vtrum testamentum sit de iure gentium, vel de iure ciuili. quæstione 512
Vtrum substitutio pupillaris facta extraneo, validari possit aliquo modo.q.517
Vtrum legitima sit relinquenda filiis titulo institutionis, quando pater testatur ad pias causas.q.539
Vtrum de iure canonico sit relinquenda legitima titulo institutionis.quæst.540
Vtrum quando ecclesia est heres instituta, vel alius pius locus, sit necessarium quod legitima relinquatur titulo institutionis, quæstione 542
Vtrum testamentum fratris, instituentis turpem personam, subiaceat querelæ, quando aliquid fratri fuit relictum.quæst.566
Vtrũ legata pia debeantur hereditate non adita.q.590
Vtrum dominium transeat ipso iure in secundum legatarium.quæst.797
Vtrum legato pignore simpliciter, censeatur facta compensatio cum debito.q.595
Vtrum heres teneatur soluere rem pignoratam à testatore legatam.quæst.596
Vtrum per dationem vulgaris substituti tollatur suitas. quæstione 602
Vtrum clausula codicillaris inducatur per illa verba quisquis mihi heres erit.q.607
Vtrum heres vltra tempus conficiendi inuentarium, possit pro male ablatis conueniri.quæst.608
Vtrum exceptio non confecti inuentarii, sit proponenda ab herede ante litem contestatam.quæst.609
Vtrum heres mortuo testatore possit fundum à testatore obligatum vendicare.q.610
Vtrum substitutio pupillaris facta pluribus simpliciter, requirat adimplementum conditionis in personam omnium, vel vltimo morientium vt sit locus substituto. quæstione 615
Vtrum testator iurans non reuocare testamentum, possit illud reuocare.q.168
Vtrũ omnes actiones defuncti transeãt ad heredẽ.q.330
Vtrum dicens, nolo adire hereditatem, videatur eam repudiare.q.628
Vtrum fideicommissum non acceptatum transmittatur ad heredes.q.365
Vtrum dispositio l. cum auus. ff. de cond. & demonst. habeat locum in ascendentibus. q.637
Vtrum testamentum accusetur de falso nomine tutoris, vel pupilli. quæstione 644
Vtrum legatum rei immobilis, factum ecclesiæ, possit prælatus repudiare.q.661
Vtrum prohibitio falcidiæ debeat esse expressa, vel tacita sufficiat.q.672
Vtrum fideicommissa censeantur fauorabilia, vel odiosa. quæstione 674
Vtrum in testamento facto de iure canonico, femina sit idoneus testis. q.700
Vtrum ius accrescendi possit per testatorem prohiberi. quæst.707
Vtrum filius à patre vniuersaliter heres institutus, possit acceptare legitimam, & repudiare hereditatem.q.711
Vtrum heres qui repudiat hereditatis partem, videatur totam repudiare.q.712
Vtrum pupillus possit hereditatem (licet opulentam) adire, sine tutoris auctoritate.q.710
Vtrum filius non adimplens conditionẽ sub qua est heres institutus, amittat beneficium abstinendi.q.713
Vtrum substitutio pupillaris concepta illis verbis, si sine liberis decesserit, importet idem quod si sine liberis heredibus decesserit. quæstione 538
Vtrum ius immiscendi suo heredi competens, possit aliquo tempore præscribi.q.714
Vtrum filia heres instituta à matre transactis 30. annis ad adeundam hereditatem ex testamento, possit ab intestato hereditatem petere.q.715
Vtrum heres non adimplens voluntatem defuncti, priuetur ipso iure hereditate vel per sententiam.q.716
Vtrum legatum relictum monachis vt partem diuidãt inter pauperes sit conditionale, vel modale. quæstione 795
Vtrum si substitutus detur heredi indigno, admittatur fiscus, vel ipse substitutus.q.719
Vtrum per illa verba, relinquo filio decem pro sua legitima, inducatur titulus institutionis.quæst.723
Vtrum vulgaris substitutio tacita, comprehensa sub expressa pupillari, pereat decedente pupillo in vita testatoris.quæst.70.nu.8
Vtrum miles possit grauare filium de restituenda hereditate simul cum sua legitima.q.159.n.4
Vtrum substitutio pupillaris expiret si pupillus emancipetur.q.70.n.8
Vtrum vulgaris tacita comprehensa sub pupillari, expiret post aduentum pubertatis.q.70.n.8
Vtrum dispositio legis si domus. 84. ff. de legat. 1. habeat locum in legato prædii rustici, vel etiam in vrbano. q.796
Vtrum in iure dicẽdi nullum detur successorium edictũ, quæst. 101. in fine.
Vtrum dominium rei legatæ transeat in legatarium à die mortis testatoris, vel aditæ hæreditatis.q.79
Vtrum melioratio facta in testamento imperfecto valeat inter liberos. qu.50. n.7
Vtrum per dationem vulgaris substituti filius perdat ius transmittendi hereditatem.q.205. in fin.
Vtrum prohibitio alienationis facta fauore familiæ, inducat perpetuum fideicommissum.q.725
Vtrum filio herede instituto, hereditas possit codicillis dari, vel adimi.q.730
Vtrum heres omittens ponere in inuentario aliquas res hereditarias teneatur ad duplum vel vltra vires hereditarias.q.731
Vtrum prohibitio alienationis bonorum facta à testatore, comprehendat alienationẽ ex causa dotis.q.743
Vtrum heres teneatur rem obligatam quam testator legauit, luere, quando erat obligata pro pretio æquiualenti ipsi rei.q.747

Sequuntur quæstiones ad contractus pertinentes in hac secunda parte comprehensæ.

VTrum pater iure actionis compellatur dotare filiam.q.5
Vtrum doctori asserenti aliquid seruari de consuetudine, sit credendum.q.1
Vtrum debitor qui per triginta annos continuos pignus luere neglexerit, cadat a iure offerendi pecuniam, & pignus sit præsciptum.q.3
Vtrum castris & villis, sicut minoribus competat beneficium restitutionis in integrum.q.4
Vtrum pœna commissi in contractu emphyteutico committatur in solidum per heredes emphyteutæ, an solũ pro parte non soluentis pensionem.q.6.
Vtrum iuramentum in iure habeatur pro legitima probatione.q.7
Vtrum error iuris impediat longissimi temporis præscriptionem.q.8
Vtrum de pacto ad statutum valeat argumentum.q.9
Vtrum ad validitatem & confirmationem donationis quæ fit intra maritum & vxorem sufficiat ficta traditio.q.12
Vtrum res prohibita alienari præscribi vel vsucapi possit.q.13
Vtrum dominus possit priuare emphyteutam emphyteusi si nõ soluat canonem tempore præfinito.q.14
Vtrum confessio præiudicet confitenti, non secuta acceptatione.q.16
Vtrum publice vox, & fama, probetur per testes dicentes ita publice audiuisse. q.21
Vtrum successor in hereditate, possit rem vitiosam defuncti bona fide incipere præscribere.q.25

Vtrum signum tabellionis sit de substantia scripturæ. qu.32
Vtrum donata ambassiatoribus cedant in illorum commodum, vel principis mittentis. q.35
Vtrum exceptio non numeratæ pecuniæ, competat vltra biennium de æquitate canonica. q.38
Vtrum transacto biennio ad opponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ, admittatur debitor ad probandum, quod pecunia non fuit numerata. q. 39
Vtrum fides scripturæ publicæ possit testibus annullari. q.43
Vtrum scriptura vel sententia se referens ad illud de quo non constat vitietur. q.44
Vtrum valeat dispositio legis vel statuti referens se ad illud de quo non constat. q.45
Vtrum suprema potestas Papæ, vel regis, præscribi possit. quæst.46
Vtrum tituli demonstratio requiratur in præscriptione. quæst.47
Vtrum ratihabitio sit necessaria, quando alteri per alterum aliquid acquiritur. q.54
Vtrum stipulatio notarii requiratur ad acquisitionem. q.55
Vtrum actio per minorem cedi possit sine tutoris vel curatoris auctoritate. q.56
Sterilitas quando dicatur, vt remissio fiat pensionis. q.57
Vtrum in obligationibus facti intercedente iuramento, succedat obligatio ad interesse. q. 62
Vtrum mors ciuilis æquiparetur naturali. q. 63
Vtrum inuecta ab inquilino in domum conductam pro pensione domus sint tacite hypothecata, quando sunt venalia. q.784
Vtrum vsusfructus finiatur per ingressum religionis. quæst.64
Vtrum vsufructuarius ingrediens monasterium ordinis mendicantium, perdat vsumfructum ante mortem naturalem. q.65
Vtrum portione hereditatis vendita à coherede, si alia pars hereditatis repudietur, accrescat emptori, vel venditori. q.69
Vtrum l.2.C. de rescind. vend. habeat locum in causa transactionis. quæst.72
Vtrum valeat contractus, quod ratione retardatæ solutionis dotis, debeantur vsuræ. q.294
Vtrum minor non certioratus de beneficio restitutionis in integrum iurans contractum excludatur à dicto beneficio. quæst.723
Vtrum ex sola confessione creditoris de debito recepto à fideiussore, possit ipse agere contra reum, vel an sit necessaria realis pecuniæ numeratio. q.170
Vtrum per iuramentum excludatur minor à beneficio l.2.C. de rescin. vend. q.171.
Vtrum in casu d.l.2. excludatur venditor, vel emptor, quando in venditione interuenit iudicis decretum. q.172
Vtrum beneficium d.l.2. habeat locum in rebus in publica subhastatione venditis. q.336
Vtrum dos sit titulus lucratiuus, ex parte mariti. quæstion.73
Vtrum pater teneatur dotare filiam naturalem. q.565
Vtrum proxeneta possit esse testis in causa, in qua intercessit. q.75
Vtrum si quis promisit Titio non offendere eum, se neque heredes suos, sub certa pœna, respectu heredum promissoris, in totum committatur pœna, si vnus contraueniat facto defuncti. q.76
Vtrum pax sit habenda cum omnibus heredibus defuncti occisi, vel sufficiat cum vno tantum, vt euitetur pœna mortis. q.77
Vtrum causa filiationis plene probetur per tractatum. q.80
Vtrum precium & interesse sit idem, in materia eius quod interest. q 82
Vtrum id quod interest duplicari debeat in materia quæst. præcedentis. q.83.
Vtrum ex præstatione iuramenti oriatur actio efficax ad agendum. q 84
Vtrum testes contraria deponentes sint reducendi ad concordiam. q.86
Vtrum probatio inducatur ex dicto testis contraria dicentis. q.87
Vtrum contractus sit perfectus ex conuentione partiũ, si actum sit vt fiat scriptura. q.90.
Vtrum confecta scriptura contractus dicatur perfectus. q.91
Vtrum nouatio in contractibus præsumatur. q.95
Vtrum vasallus possit facere compromissum de re feudali, sine consensu domini. q.785
Vtrum per longi temporis spacium amittatur possessio. quæst.98
Vtrum vasallus feudum antiquum, cum consensu domini, in præiudicium agnatorum alienare possit. q.787
Ad l.qui patri heres. ff. de acquirend. hered. communis contra communem. q.100
Vtrum beneficio legis si vnquam. C. de reuocand. donat. possit expresse renunciari q 104
Vtrum beneficio d.l.si. vnquam, possit iuramento renunciari. q.105
Vtrum stante lege vel statuto, quod maritus lucretur certam partem dotis, mortua vxore sine liberis, procedat, si mulier non fuit carnaliter cognita, neque ad domum mariti traducta. q.110.
Vtrum l. venditor. ff. de euictio. sit intelligenda in interesse intrinseco. q. 11.
Vtrum legitima iure naturæ debita descẽdentibus, possit lege vel statuto in totum tolli. q.112
Vtrum verbum, conuenit. positum in scriptura, significet pactum nudum. q.114
Vtrum filiæ enormiter læsæ in renunciatione suæ legitimæ, cum iuramento, competat ius succedendi. q 115
Vtrum filia põssit agere ad supplementum legitimæ, in c. quamuis pactum. de pact. li.6 q.116
Vtrum l. si quis maior. C. de transaction. habeat locum in simplici fidei præstatione. q 117
Vtrum teneat alienatio iurata fundi dotalis, quando mulier prius iurauit fundum non alienare. q.118
Vtrum possessor bonæ fidei teneatur restituere fructus industriales iam consumptos. qu.119
Vtrum possessor malæ fidei ratione tituli, excusetur. quæst.120
Vtrum l. quoniam in prioribus. C. de inofficioso testam. corrigat omnes leges antiquas digestorum. q.122
Vtrũ impubes doli capax ex iuramento teneatur. q.123
Vtrum bona minoris sint tacite hypothecata pro pensione domus. q.132
Vtrum per iuramentum creditoris probetur fuga debitoris. q.133
Vtrum per illa verba, dono hæreditatem meam, sustineatur donatio. q.140
Vtrum filia prohibita per statutum succedere ab intestato, extantibus masculis, sit capax successionis ex testamento. q.141
Vtrum bona vacantia transeãt in fiscum cum suo onere. qu.144
Vtrum fundans se in negatiua, teneatur illam probare. q.145
Vtrum filius familias possit sine consensu patris facere donationem causa mortis, de bonis aduentitiis. quæst.798
Vtrum si ex forma statuti vir lucretur certam partẽ dotis, vxore mortua sit communicandum cum fratribus viri, viuente patre suo. q.146
Vtrum quod vnus ex correis credendi exigit à debitoribus, teneatur cum sociis communicare. q.148
Vtrum quod filius acquirit ex pecunia patris sit profectitium, vel aduentitium. q.155
Vtrum in contractibus sit locus remissioni. q.154
Vtrum pater possit consentire filio sibi donanti causa mortis. q.749

Vtrum possessio quæratur domino per procuratorem ex clausula constituti. q.156
Vtrum inter patrem & filium cadat obligatio ciuilis. quæst.163
Vtrum pacto præscriptioni renunciari possit. q.174
Vtrum socius omnium bonorum possit filiam de communi dotare.q.189
Vtrum actio personalis,quæ oritur ex pacto de retrouendendo, apposita clausula: semper, & quandocunque: præscribatur spacio triginta annorum.q.207
Vtrum emphyteusis, vel feudum, concessum pro se & heredibus, intelligatur de filiis heredibus, vel etiam de extraneis.q. 194
Vtrum in successione fideicommissi filius succedat in locum patris.q.196
Vtrum in maioratibus succedat patruus, vel nepos ex filio maiori.q.197
Vtrum contractus à lege prohibitus firmetur iuramento. q.200
Vtrum contra præscriptionem inceptam in præsentia,& in absentia consummatam, detur in integrum restitutio.q.201
Vtrum inuecta & illata in domum secundi conductoris, sint tacite hypotecata pro pensione vero domino,quando res inuecta est aliena.q.202
Vtrum facultas legitimandi filios incestuosos & adulterinos verificetur in filiis qui vtroque morbo laborant.q.203
Vtrum tradita filio legitima,quæ tunc temporis competebat,possit, si patris bona augeantur tempore mortis, supplementum petere.q.204
Vtrum l.fi.C.de repudi. heredi. procedat dato coherede extraneo.q. 205
Vtrum clausula consueta apponi in instrumento,censeatur apposita.q.179
Vtrum Imperator in legitimatione filii spurii,teneatur exprimere speciem spurietatis.q.207
Vtrum donatio causa mortis possit fieri pacto nudo. q. 208
Vtrum l.si quis argentum. §. fin autem. C. de donationibus, habeat locum in re donata pacto nudo. quæst. 209
Vtrum qui promisit soluere certam pecuniæ quantitatẽ in certa forma liberetur si illa mutetur.q.219
Vtrum donatio excedens quingentos solidos, valeat sine insinuatione appositio iuramento.q.222
Vtrum pactũ de retrouendendo, & modicitas pretii inducat præsumptionem quod contractus sit vsurarius. qu.224
Vtrum dolus dans causam contractui bonæ fidei, reddat eum nullum ipso iure.q.226
Vtrum possessor bonæ fidei faciat suos fructus naturales.quæst.229
Vtrum maritus possit conueniri actione reali, in quantum facere potest.q.230
Vtrum promittens soluere centum iuramento appositio,excusetur à periurio compensando. q.231
Vtrum filius possit donare patri causa mortis, eo auctore.q.232
Vtrum filius patri & maritus vxori,possint donare,& inter se contractus facere.q.233
Vtrum tutor possit palam & bona fide,cum suo pupillo contrahere.q.234
Vtrum mulier prohibita donare,possit hereditatem adire.q.235
Vtrum supplementum legitimæ sit à filio petendum, vel fiat ipso iure.q.240
Vtrum arrhis promissis possit aliquis à contractu recedere soluendo arrhas,vel an vltra arrharum solutionem teneatur ad interesse.q.242
Vtrum filia habens dotem profectitiam, vel aduentitiam quæ sibi reddi stipulata est, habeat heredem in dote.q.244
Vtrum valeat donatio facta à patre filio inpotestate causa legitimæ.q.245
Vtrum instrumentum guarentigium possit mandari executioni, etiam in his quæ tacite insunt.q.246
Vtrum posito præmio currentibus ad brauium, si duo simul ingrediantur, ambo consequantur præmium. q.248
Vtrum donatio possit in præiudicium tertii reuocari. qu.249
Vtrum directum dominium remaneat apud eum contra quem res præscribitur.q.251
Vtrum per præscriptionem acquiratur vtile dominium. quæst.252
Vtrum certi condictio sit duplex, vna specialis,& altera generalis,vel vna tantum.q.253
Vtrum pro dote restituenda fideiussor detur. q.258
Vtrum in feudo à rege concesso sit locus iuri accrescendi. quæst.261
Vtrum donatio facta à patre filio existenti in sua potestate,causa studii,sit valida.q.268
Vtrum statutum recipiat interpretationem à iure communi.q.274
Vtrum filius incestuosus possit vocare patrem in ius sine venia. q.286
Vtrum doctor consultus teneatur allegare iura. q.287
Vtrum famulus tempore quo est infirmus, dicatur nobis seruire.q.288
Vtrum proximus pubertati dicatur aliquis in quarto decimo anno,& in qua ætate.q.291
Vtrum actus qui non valet iure societatis, sustineatur iure conuentionis.q. 297
Vtrum in pacto de retrouendendo transferatur dominium oblato pretio.q.296
Vtrum l.manifestæ ff.de iureiurando, procedat quando actor nihil probauit.q.305
Vtrum tutor possit remittere debita pupilli nonliquida. quæstion.306
Vtrum contractus publicus sine clausula guarentigia, habeat paratam executionem.q.690
Vtrum filius priuetur sua legitima si non confecerit inuentarium paternum.q.691
Vtrum obligatio dotandi possit per legem tolli. q.748
Vtrum dictum testis in casu legis. 2. C. de rescindenda venditione,probet concludenter:non deponens iuxta communem æstimationem, referens se ad articulata. q.664
Vtrum tutor in assumptione tutelæ promittere debeat defensionem pupillorum.q.311
Vtrum pecunia dicatur res mobilis, quando seruando seruari non possit.q.312
Vtrum transiens per ciuitatem vel alium locum cum equo alieno possit ibi conueniri.q.313
Vtrum pactum nudum firmetur iuramento.q.315
Vtrum si emptor rei succumbat in lite, possit petere à venditore sumptus in lite factos.q.321
Vtrum in promissione facti alieni, si promissor sit in mora petri possit executio pro interesse.q.324
Vtrum vsufructuarius gregis teneatur in locum mortuorum pecorum alia supplere ex fœtu eiusdem gregis, vel aliunde.q.325
Vtrum pater qui accepit emphyteusim pro se & filiis suis,possit de illa disponere in præiudicium filiorum. q.326
Vtrum pro filio litigante sit necessarius consensus patris, & quo tempore debeat interuenire.q.327
Vtrum obtinens in possessorio recuperandæ, obtinere etiam debeat in petitorio. q.334
Vtrum in statutis sumatur argumentum à contrario sensu.q.336
Vtrum quando res communis est diuidenda, diuisio pertineat ad maiorem,& electio ad minorem.quæst. 430
Vtrum donatio facta ecclesiæ per Constantinum sit valida.q.345
Vtrum donatarius cogi possit alere donatorem.q.272
Vtrum in contractu emphyteutico requiratur scriptura.q.356
Vtrum consuetudo causetur per decennium, cum duobus actibus contradictoriis.q.357

Vtrum consuetudo dicatur rationabilis, quam iura nõ improbant.q.359
Vtrum de iure speciali aduersus diffinitionem procedat argumentum.q.360
Vtrum ille à quo pecunia iam soluta petitur, possit negare debitum, vt non obligetur ad probandam solutionem.q.362
Vtrum valeat renunciatio non numeratæ pecuniæ.quæstione 365
Vtrum citatus in die feriata teneatur comparere.quæst. 366
Vtrum mulier cum sua hypotheca tacita, præferatur creditoribus anterioribus.q.371
Vtrum valeat instrumentum confectum à notario putatiuo.q.366
Vtrum præscriptione completa bona fide, tollatur obligatio naturalis.q.397
Vtrum verbum, promisit, intelligatur de pacto nudo. quæst.399
Vtrum dies termini, computetur in termino.q.401
Vtrum dominus recipiendo pensionem ab emphyteuta, qui per biennium non soluit canonem, sibi præiudiceet.q.402
Vtrum vsufructuarius faciat fructus suos antequam præstet cautionem.q.408
Vtrum communis vsus loquendi in statutis, præualeat proprietati verborum.q.409
Vtrum appellatione aui, contineatur & proauus. qu. 433
Vtrum plures emphyteutæ possint domino irrequisito diuidere inter se emphyteusim, vel alienare.q.435
Vtrum vasallus possit feudo renunciare, vt a seruitio liberetur.q.438
Vtrum promissio dotis incerta, valeat iure priuato.quæstione 440
Vtrum si terra concedatur in emphyteusim, propter industriales labores, si excoli non possit, pensio debeatur. quæstione 441
Vtrum per verbum, dubito, inducatur litis contestatio. q.442
Vtrum in obligatione generali veniant merces venales. q.444
Vtrum contractus factus palam, & bona fide, cum officiali in loco in quo officium exercet, sustineatur. q.445
Vtrum natus in transitu per aliquem locum, dicatur ciuis vel naturalis ipsius. q.458
Vtrum venditor teneatur præcise rem venditam tradere, vel liberetur præstando interesse. quæst.459
Vtrum sit differentia inter contractum censualem & emphyteuticum. qu.469
Vtrum difficultas excuset à mora. q.473
Vtrum protestatio annullet actum sequentem.q. 489
Vtrum mala fides vnius impediat præscriptionem quo ad alium.q.495
Vtrum lex quæ excludit præscriptionem, intelligatur de ordinaria, vel de longissima.q.469
Vtrum malæ fidei possessor teneatur ad fructus perceptos, & quos percipere potuisset.q.499
Vtrum agens interdicto vti possidetis, teneatur probare se possidere tempore quo deiectus est. quæst. 501
Vtrum contractus prohibitus principaliter fauore priuati, firmetur iuramento. q.502
Vtrum contra patrem dissipatorem consulatur aliquo remedio filiis pro sua legitima.q.506
Vtrum valeat renunciatio quæ fit in venditionib. l. 2. C. de rescinden. vendit. quando venditor dicit quod remittit, & donat illud quod res vendita plus valet. quæst.511
Vtrum l.2.C.de rescinden.vend.procedat re non tradita.qu.511
Vtrum solutum à patre pro condemnatione filii computetur filio in sua legitima.q.513
Vtrum thesaurus acquiratur sola inuentione, sine apprehensione.q.514
Vtrum renunciatio Macedoniani facta à minore, firmetur iuramento.q.562.n.fi.
Vtrum pœna apposita in principali dispositione, censeatur repetita in augmento.q.518
Vtrum solemnitas extrinseca semper præsumatur. qu. 522
Vtrum alteri per alterum acquiratur omni iure.q.526
Vtrum in dubio præsumatur iusta causa in Principe, quando aliquid disponit contra ius. q.530
Vtrum Imperator sit dominus totius mundi. q.576
Vtrum princeps de plenitudine potestatis, possit absque causa alicui dominium auferre.q.577
Vtrum princeps ex causa possit alteri dominium tollere. q.578
Vtrum princeps absque causa possit aliquem natalibus restituere.q.179
Vtrum dominium quæsitum, de iure ciuili possit princeps ex causa tollere.q.380
Vtrum princeps possit remittere pœnam parti applicatã. q.581
Vtrum sine citatione illorum quorum interest, possit princeps natalibus restituere.q.582
Vtrum in dubio præsumatur quod notarius est rogatus. q.583
Vtrum requiratur de essentia legis, quod sit scripta.q.584
Vtrum salarium debeatur aduocatis in initio, vel in fine litis.q.598
Vtrum infans sine tutore possit acquirere possessionem. q.601
Vtrum præscriptio statutaria currat contra minorem. q.531
Vtrum verbum, legitimatus, idem importet quod verbum, legitimus.q 541
Vtrum in contractibus habeat locum dispositio l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.q.552
Vtrum renunciatio Velleiani, valeat extra iudicium. q.562
Vtrum in præstationibus annuis, sufficiat vna præstatio.q.567
Vtrum emphyteuta qui non potest alienare irrequisito domino, possit donare.q.570
Vtrum vera possessio acquiratur per visum oculorum. q.742
Vtrum sit de substantia contractus emphyteutici, vt detur aliquid à principio.q.571
Vtrum omissio crucis in inuentario, viciet inuentarium.q.589
Vtrum in reuocatione priuilegii, sit necessaria expressio clausulæ derogatoriæ, q.611
Vtrum sit de substantia consuetudinis, quod non sit scripta. q.620
Vtrum vinum vetus pro nouo solui possit inuito creditore.q.621
Vtrum statutum excludens feminas, sit fauorabile stantibus masculis. q.622
Vtrum de iure digestorum competat exceptio non numeratæ pecuniæ.quæst.623
Vtrum impositione pœnæ ab statuto, innouetur pœna imposita de iure communi.q.626
Vtrum in creditore conficiente inuentarium defuncti, confundantur actiones.q.629
Vtrum bona fides præsumatur, in præscriptione rerum incorporalium.q.630
Vtrum debitor, à quo pignora distracta sunt iudicis auctoritate, possit oblato pretio, bona vendita recuperare.q.633
Vtrum sit vnica tantum possessio, vel duplex.q.640
Vtrum princeps sine consilio procerum, possit legem condere, quando res est ardua.q.645
Vtrum stipulatio requiratur pro substantia fideiussionis. q.646
Vtrum auus paternus teneatur dotare neptem, habentẽ patrem diuitem.q.647
Vtrum ex legis dispositione, competat actio vtilis vel directa.q.655
Vtrum pro interesse, executio peti possit, ex instrumento guarentigio.q.662

Vtrum mater transiens ad secunda vota, priuetur successione filii præmortui, quando alii filii non supersunt.q.671
Vtrum translatio dominii impediatur, per prohibitam rei alienationem.q.673
Vtrum nobilis possit suæ nobilitatis priuilegio renunciare, vt pro debito incarceretur.q.688
Vtrum filiorum appellatione, comprehendantur nepotes, in legatis, & fideicommissis.q.694
Vtrum donatio causa mortis assimiletur magis contractibus, quam vltimis voluntatibus.q.695
*Vtrum sola confessio creditoris de recepta pecunia à fideiussore, sufficiat cum * carta de lasto, * vt debitor principalis conueniri possit.q.699*
Vtrum renunciatio generalis casuum fortuitorum, cõprehendat insolitos, & graniores expressis.q.702
Vtrum testis singularis faciat semiplenam probationem.q.703
Vtrum lex tollens consuetudinem, intelligatur de præterita, vel etiam de futura legitime causanda. qu. 704
Vtrum l. pecunia. C. de priuileg. fisci. habeat locum in creditore priuato non habente priuilegium.q.705
Vtrum l. de his. ff. de transaction. possit iuramento renunciari.q.706
Vtrum sicut donatio reuocatur per natiuitatem filiorũ legitimorum, ita & per filios legitimatos. q 720
Vtrum delegatio fiat interuentu nouæ personæ.q.95
Vtrum in stipulationibus pœnalibus fiat nouatio.q.730
Vtrum alimenta debeantur filiis iure naturali.q.112. in fin.
Vtrum causa alimentorum possit agitari diebus festiuis.q.112
Vtrum pater non teneatur filiam diuitem dotare, sicut non tenetur alere.q.112
Vtrum repræsentatio detur dispositione hominis. qu. 197. in fi.
Vtrum fructus cum re vendita sint restituendi, rescisso contractu per læsionem vltra dimidiam. q.536.nu.12
Vtrum vera possessio acquiratur per visum oculorum. q.156. in fi.
Vtrum ducens puellam minorem duodecim annorum, lucretur fructus rerum dotalium.q.648
Vtrum in actione hypothecaria ille cui res sit primo obligata præferatur.q.727
Vtrum mensuratio iugerum prædiorum, seu aliarum rerum sit facienda secundum mensuram loci contractus, vel loci vbi res vendita sita est.q.733
Vtrum mutuans alteri pecuniam ad emendam domum, vel aliam rem, habeat in ea tacitam hypothecam pro illius pecuniæ solutione.q.744
Vtrum vxor soluto matrimonio teneatur stare locationi factæ per maritum.q.636.n.8

Sequitur tertia pars, quæstiones delictorum comprehendens.

Vtrum confessio facta coram iudice incompetenti faciat indicium ad torturam.q.18
Vtrum falsans instrumenta, vel testes, cadat à causa. qu.19
Vtrum iusta causa de non camparendo in iudicio, sine contemptu, excuset à dolo, & contumacia.q. 149
Vtrum renuncians appellationi, quãdo iniuste reus fuit condemnatus à iudice, possit contra iudicem agere in syndicatu.q.153
Vtrum inimicitia sit indicium sufficiens ad torturam. q.158
Vtrum in sententia lata contra reum absentem, præsumantur omnia solemniter acta, quando acta non reperiuntur. q.157
Vtrum quando sunt duo domini in solidum, alicuius iurisdictionis, vno delinquente possit ab alio puniri. qu.161
Vtrum statutum puniens homicidam, comprehendat mandantem homicidium fieri.q.166
Vtrum repulsæ, crimina, & obiecta, contra testes, specialiter sint proponenda.q.162
Vtrum dicens, testes esse falsos, & pecunia corruptos, teneatur vtrumque probare. q.178
Vtrum quando pœna venit applicanda fisco, dicatur delictum publicum, vel priuatum.q.216
Vtrum valeant gesta per procuratorem in causis criminalibus.q.237. & 289
Vtrum dicens se nolle venire in iudicium, dicatur verus contumax.q.266
Vtrum debitor fugitiuus, possit à creditoribus propria auctoritate capi. q.267
Vtrum in omni crimine admittatur appellatio, quando reus conuictus fuit & sponte confessus.q.509
Vtrum iudex teneatur seruare fidem promissam delinquenti. q.292
Vtrum crimen concubinatus, sit improbatum de iure ciuili.q.295
Vtrum acta processus, facta in iudicio criminali, faciant fidem in ciuili.q.296
Vtrum in criminalibus sit locus iuramenti necessarii delationi q.300
Vtrum in criminalibus causis exigatur iuramentum de veritate dicenda. q.301
Vtrum fama publica faciat plenam probationem in criminalibus.q.302
Vtrum arbitrium iudicis in criminalibus, extendatur vsque ad pœnam mortis.q.304. & 366
Vtrum committens furtum in vno loco, confugiens ad alium, possit ibi puniri q.318
Vtrum in confiscatione bonorum veniant bona futura. q.320
Vtrum dicens, mentiris saluo honore, puniatur.q.323
Vtrum ex indubitatis indiciis, possit reus ad mortem condemnari.q.337
Vtrum pro rerum defensione sit licitum aliquẽ offendere.q.349
Vtrum reus torqueri possit, quando delictum est plene probatum.q.375
Vtrum iniuriam passus, teneatur remittere iniuriam cum interesse & damnis.q.389
Vtrum cautio securitatis ab inimico præstanda, duret per triginta annos.q.34
Vtrum tregua rupta ab altera partium, possit etiam ab altera rumpi. q.392
Vtrum fuga faciat indicium ad torturam.q.393
Vtrum infamis infamia facti possit esse testis. q.396
Vtrum dicatur verus contumax, qui citatus non potest comparere.q.412
Vtrum reus qui negauit, & postea conuictus est, habeat beneficium ex forma statuti.q.416
Vtrum condemnatus ex inquisitione, sit infamis.q.419
Vtrum in causis meri & mixti imperii delegatus possit vsque ad vltimum supplicium procedere.q.421
Vtrum in omni crimine regulariter procedi possit ex inquisitione.q.430
Vtrum si statuto caueatur quod bannitus non audiatur, neque ciuiliter, neque criminaliter, & ab aliquo fuerit percussus, an iudex possit de percussione inquirere.q.469
Vtrum mulier permissa accusare, teneatur se subscribere.q.533
Vtrum in rixa, vel ad euitandum rixam, fugere aliquis teneatur.q.551
Vtrum occidens bannitũ sit tutus in foro animæ.q.554
Vtrum iudicium criminale à quæstione inchoari possit. qu.618
Vtrum miles possit torqueri, & quid de clerico.q. 619
Vtrum condictio furtiua competat domino.q 624
Vtrum in confiscatione bonorum veniant iura & actiones.q.634
Vtrum potestas gladii, de qua in l. imperium. ff. de iurisdictione omnium iudicum, intelligatur de gladio materiali, vel de quolibet alio gladio punitiuo.q.639
Vtrum verba minantis vindictam, sint in bonam partẽ accipienda.q.642

Vtrum laicus in criminalibus possit accusare clericum infamatum de crimine.q.649.
Vtrum inuentus dicatur qui non fuit corporaliter apprehensus.q.651.
Vtrum filius natus post delictum patris commissum sit puniendus in crimine læsæ maiestatis humanæ, vel diuinæ.q.653.
Vtrum possessionem mihi vi ereptam, possim armis recuperare.qu.654.
Vtrum vxor quæ viuente marito, eo tamen ignorante, adulterium commisit, possit ab hæredibus mariti accusari pro dotis amissione.q.674.
Vtrum tempus statuti ad inquirendum contra reum, currat à die scientiæ, vel a die commissi delicti. q. 676.
Vtrum interdictum vnde vi concedatur, quando aliquis est deiectus à sua possessione, percipiendi annuã pensionem.q.677.
Vtrum iudex ordinarius possit ex officio procedere contra delinquentem extra territorium.quæst. 678.
Vtrum terminus anni ad proponendam actionem iniuriarum, currat à tempore scientiæ, vel ignorantiæ. qu.979.
Vtrum acta processus facta per iudicem recusatum sint ipso iure nulla.q.680.
Vtrum stetur iuramento hospitis contra stabularium, quando valisia reperitur aperta, vel disigillata.q. 685.
Vtrum beneficio cessionis bonorum possit debitor pro debito pecuniario renunciare.q.701.
Vtrum vidua perdat dotem propter stuprum in viduitate commissum.q.708.
Vtrum vxor propter osculum libidinosum perdat dotẽ. q 709.
Vtrum crimen hæresis possit per testes singulares probari.q.721.
Vtrum in causis criminalibus, delegatus principis possit subdelegare.q.387. in fi.
Vtrum in foro exteriori teneatur quis aliquem defendere.q.553.
Vtrum condemnatus ad mortem possit à carceribus fugere absque peccato.q.575.
Vtrum reus, nulla præcedente infamia, teneatur dicere veritatem cum iuramento. q.603.
Vtrum maritus teneatur præstare alimenta vxori adulteræ, durante lite, quando adulterium est notorium. q.734.
Vtrum pœna mortis pro primo furto graui possit imponi.q.741.
Vtrum faber mallearius, vel alius quilibet officialis possit prohibere alium, ne signo suo vtatur. q. 745.
Vtrum in atrocissimis delictis puniatur affectus, licet non sequatur effectus.q. 540.

Sequitur quarta pars, in qua canonicæ quæstiones continentur.

VTrum vsurarius manifestus possit à iudice ecclesiastico puniri, & quis dicatur vsurarius manifestus.q. 11
Vtrum clericus successor laici possit coram iudice laico conueniri.q.36
Vtrum in contractu matrimonii sint necessaria dotalia instrumenta.q.51
Ad capit. redintegranda 3. quæstion. 1. quæst.52
Vtrum remedium dicti cap. redintegranda, competat tã clericis quam laicis. q.53
Vtrum excommunicatus possit opponere compensationem. qu.67
Vtrum professio facta à monacho sub conditione contra substantiam religionis sit valida.q.85
Vtrum monachi sine licentia sui superioris possint esse pauperum exequutores.q 88. & q.404
Vtrum per ingressum religionis rumpatur testamentum antea factum.q.121
Vtrum per illa verba: non habebo aliam in vxorem nisi te: censeatur contractum matrimonium, vel sponsalia.q. 130
Vtrum ante annum 21. teneatur quis ieiunare.q. 131
Vtrum resignatarius teneatur expedire literas beneficii resignationis vel sufficiat sola supplicatio manu S. D. N. signata.q.782
Vtrum bona ecclesiarum possint tributaria fieri, quando bona laicorum minuuntur.q.142
Vtrum clericus in minoribus contrahens matrimonium nullum perdat beneficia ecclesiastica, quæ illo tempore possidebat.q.147
Vtrum ecclesia heres instituta detrahat quartam falcidiam de legato facto alteri ecclesiæ. q.155
Vtrum confugiens ad corpus Christi gaudeat ecclesiæ immunitate.q.169
Vtrum Iudæus confugiens ad ecclesiam gaudeat illius immunitate. q.269
Vtrum debitor ex causa ciuili confugiens ad Ecclesiam gaudeat eius immunitate. q.683
Vtrum per Principem vel statutum possint infringi vires iuramenti.q.188
Vtrum monasterium habeatur loco filii, vel heredis. q.192
Vtrum monasterium excludat substitutum ex illis verbis, si sine liberis decesserit ex suo corpore natis. q.193.
Vtrum clerici in vita æquiparentur vsufructuario. q 198
Vtrum fructus beneficiorum locari possint ad longum tempus. q.199
Vtrum Episcopus possit dispensare cum clerico, qui cõmisit adulterium cum incestu. q.225
Vtrum Episcopus possit dispensare in omnibus criminibus, in quibus specialiter nulla est prohibitio.q.227
Vtrum sententia excommunicationis liget, quando lata fuit post iudicis recusationem.q.228
Vtrum clericus pro delicto enormi tradatur curiæ seculari.q.247
Vtrum cognatio ciuilis, impediat matrimonium contrahendum.q.250
Vtrum satisfactio pro peccato valeat, quando non fit in statu gratiæ.q.259
Vtrum simonia prohibita sit de iure diuino, vel positiuo.q.260
Vtrum clericus pro simplici fornicatione possit deponi. q.263
Vtrum patrono clerico liceat variare toties quoties voluerit.q.265
Vtrum cognatio spiritualis contrahatur cum concubina viri, leuantis puerum de sacro fonte.q.271
Vtrum Prælatus possit bona Ecclesiæ suis consanguineis in feudum dare. q 275
Vtrum Monachus possit obtinere beneficium curatum sine dispensatione.q.280
Vtrum præscriptio procedat cum mala fide in præscriptione rerum incorporalium, de iure canonico.q.173
Vtrum peccet mortaliter, qui post votum simplex castitatis, contraxit matrimonium, exigendo debitum. q.285
Vtrum baptismus liberet delinquentem à pœna temporali q.294
Vtrum excommunicatus possit condere testamentum. q.310
Vtrum testes socii criminis admittantur ad probandam resignationem simoniacam.q.280
Vtrum valeat testamentum factum cum duobus testibus de iure canonico. q.319
Vtrum l. 1. C. de iuris & fact. ign. procedat in clerico, cum solum loquatur in milite. q.328
Vtrum priuilegia concessa militibus armatæ militiæ extendantur ad milites cælestes. q.329
Vtrum pecunia soluta ex compositione monachi interfecti, debeatur patri monachi, vel monasterio. q.333
Vtrum patre professo teneatur monasteriũ filiis monachi legitimam in bonis suis reseruare.q.342
Vtrum Romanus pontifex possit dispensare in matrimonio de præsenti rato, & non consummato. q.343

Vtrum donatio facta Ecclesiæ, per Constantinum Imperatorem, valeat & teneat. q.345.
Vtrum beata virgo Maria fuerit concepta in peccato originali. q.346.
Vtrum de iure canonico requiratur causa in recusatione Iudicis. q.347.
Vtrum bona usurarii, sint tacite hypothecata, pro restitutione usurarum. q.355.
Vtrum committatur sacrilegium, quando aufertur nõ sacrum de loco sacro. q.363.
Vtrum decima, personalis, per consuetudinem tolli possit q.364.
Vtrum laicus inuestitus de feudo ecclesiastico, ante Cõcilium Lateranense, possit illud feudum alteri Laico transferre. q.367.
Vtrum præscribens decimas, teneatur probare famam, quod illas habet ante Concilium Lateranense. q. 368.
Vtrum cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem. q.369.
Vtrum clericus possit testari de bonis acquisitis ex simplici beneficio. q. 388.
Vtrum ius patronatus legari possit. q.390.
Vtrum matrimonium contrahi possit per consanguineos, apposita conditione: si Papa dispensauerit. q.391.
Vtrum Iudex secularis possit cognoscere de causa ecclesiastica, qua incidenter in iudicio apud eum agitatur. q.403.
Vtrum gesta per monachum executorem testamenti, sint valida sine licentia superioris. q.404. & q.88.
Vtrum sit contractus usurarius, emere magnos reditus, pro parua quantitate q.405.
Vtrum in iuramento sint necessaria verba ex parte iurantis. q 406.
Vtrum sit proprius scholasticorum parochus, ille in cuius parochia scholastici habitant. q.412.
Vtrum Ecclesia teneatur contribuere ad refectionem pontium & murorum. q. 415.
Vtrum valeat statutum, quod ingrediens monasteriũ, priuetur iure succedendi. q.423.
Vtrum in relaxatione iuramenti, requiratur partis citatio. q.434.
Vtrum decimæ sint de bitæ de iure naturali vel diuino, vel tantum de iure positiuo. q.437.
Vtrum per monachum fugitiuum acquiratur possessio monasterio, sicuti domino acquiritur per seruum qui est in fuga. q.446.
Vtrum in causis matrimonialibus, sit locus delationi iuramenti. q.449.
Vtrum ius patronatus sit spirituale, ex sua prima origine. q.462.
Vtrum indulgentiæ concessæ per Rom. Pontif. extendantur ad animas purgatorii. q.467.
Vtrum usurarius mentalis teneatur ad restitutionem. q.483.
Vtrum in causa matrimoniali, requirantur testes rogati. q. 484.
Vtrum clericus possit feudum accipere. q. 492.
Vtrum actio confessoria, competat sacerdotibus, in petitione decimarum, vel rei vendicatio. q.488.
Vtrum debitor sit excommunicatus, qui non soluit in termino à iudice præfixo, sed in termino à creditore prorogato. q.493.
Vtrum Ecclesia restituatur aduersus præscriptionẽ completam. q.500.
Vtrum Iudex secularis possit cognoscere, de possessorio rei Ecclesiasticæ. q.504.
Vtrum communicans cum excommunicato, peccet venialiter. q 505.
Vtrum deceptio intra dimidiam iusti precii, sit licita indistincte, in foro conscientiæ. q 508.
Vtrum præscribens sit tutus in conscientia, quando superuenit mala fides, post completam præscriptionem. q.509.
Vtrum præceptum de soluendis decimis sit morale vel indiciale. q 516.
Vtrum beneficium Ecclesiasticum, possit conferri clerico, sola animi destinatione. q.523.
Vtrum prima tonsura sit ordo. q.524.
Vtrum ordinatus ad titulum patrimonii, possit illud vendere sine licentia Episcopi. q.527.
Vtrum Papa sine causa possit aliquem suo beneficio priuare. q.528.
Verum Doctor mutuans scholari vt intret secum ad audiendam lectionem, committat simoniam. q 535.
Vsurarius manifestus quis dicatur, ad interpretationẽ text. in c. quanquam, de vsuris. q.537.
Vtrum vsurarius possit donare causa mortis q.538.
Vtrum de iure canonico sit relinquenda legitima, titulo institutionis. q.540.
Vtrum quando Ecclesia est heres instituta, vel alius pius locus, sit necessarium, quod legitima relinquatur titulo institutionis. q.542.
Vtrũ de iure canonico, oriatur actio ex pacto nudo. q.543
Vtrum procuratorem teneatur excommunicatus constituere, quando ab aliquo conuenitur quæst. 545.
Vtrum Ecclesia decepta ex cursu vnius anni restituatur intra illud tẽpus, vel detur quadriennium. q. 546.
Vtrum priuilegium fori quod habent clerici, vt non conueniantur coram Iudice laico, sit de iure diuino, vel ex priuilegio Pontificis. q.550.
Vtrum vsura sit prohibita de iure ciuili. q.555.
Vtrum bigamia contrahatur, quando plures virgines cognoscuntur. q.556.
Vtrum sint bigamiæ sex species, vel septem. q.557.
Vtrum bigamia sit triplex: vera, similitudinaria, & interpretatiua. q.558.
Vtrum Episcopus cum bigamo ad minores ordines possit dispensare. q.559.
Vtrum Episcopus in casibus, in quibus dispensare potest, teneatur ad capitulum recurrere. q.560.
Vtrum sine noua collatione, possit clericus redire ad beneficium renunciatum. q.561.
Vtrum clericus prima tonsuræ, incedens sine habitu, & tonsura, gaudeat priuilegio fori. q 563.
Vtrum pro homicidio voluntario qualificato, clericus verbaliter deponi debeat. q.564.
Vtrum sententia excommunicationis liget ignorantes. q.568.
Vtrum homicida sit ipso iure priuatus suo beneficio, & faciat fructus suos. q.569.
Vtrum infidelem teneatur quis corrigere, correctione fraterna. q.572.
Vtrum cum vitæ periculo teneatur quis ad correctionem fraternam. q.573.
Vtrum correctio fraterna debeat esse cum testibus, in peccato occulto. q.740.
Vtrum ad mortem condemnatus, possit sine peccato à carceribus fugere. q 575.
Vtrum residentia Episcoporum, & aliorum beneficiatorum, in suis beneficiis, sit de iure diuino. q.585.
Vtrum meretrix possit eleemosynam facere ex bonis ex turpi lucro quæsitis. q.587.
Vtrum clericus qui tenetur de euictione, sortiatur forũ emptoris laici quem defendere tenetur. q.588.
Vtrum filius legitimetur per subsequens matrimonium, quando dotalia instrumenta nõ interuenerunt. q.591
Vtrum clericus coniugatus, coram Iudice ecclesiastico sit conueniendus. q 593.
Vtrum relicta à propinquis clerico, vel Episcopo, censeantur relicta intuitu personæ vel Ecclesiæ. q.509.
Vtrum iuramentum metu extortum sit ipso iure nullum, vel requirat relaxationem. q.604.
Vtrum filius legitimatus per subsequens matrimoniũ, præferatur filio legitimo in maioria. q.609.
Vtrum ius patronatus præscribi possit. q.614.
Vtrum locatio bonorum ecclesiasticorum facta ad longum tempus, sustineatur in tempore permisso. q. 199. n. 15.
Vtrum clericus torqueri possit à laico, de mandato Episcopi. q.619.

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

Trum exceptio excommunicationis opponi possit in quacunque parte litis.q.625
Vtrum beneficiatus teneatur ad recitandum diuinum officium, quando beneficium est multum tenue.q. 643
Vtrum laicus possit clericum infamatum de crimine accusare.q.649
Vtrum mala fides superueniens post impletam præscriptionem faciat præscribentem esse tutum in conscientia.q.657
Vtrum patronus laicus eligens indignum, priuetur iure præsentandi.q.659
Vtrum ad validitatem venditionis rerum ecclesiasticarum, requiratur iusta causa.q.667
Vtrum Ecclesia possit rem suam alienare, sine iuris solemnitate, quando alienatio est vtilis.q.675
Vtrum facultas eligendi confessorem per Bullam Cruciatæ, intelligatur de curato, vel sufficiat simplex sacerdos.q.681
Vtrum donatum à patre filio, ad sacros ordines suscipiendos, imputetur in legitimam filii.q.682
Vtrum qui ex deliberatione animi ex interuallo, absq; proditione aliquem occiderit, gaudeat Ecclesiæ immunitate.q.684
Vtrum clerici committentes delictum, & ad Ecclesiam confugientes, gaudeant illius immunitate.q.689
Vtrum bona, quæ certo tempore, heres grauatus est dare pauperibus, vel ad dotandas virgines pauperes, possit ante illud tempus diuidere.q.686
Vtrum si causa fuit commissa N. canonico, qui post receptionem literarum resignauit canonicatum in fauorem Petri, an ipse resignans possit decidere causã, an Petrus resignatarius.q.666
Vtrum pœna legalis in foro conscientiæ exigi vel solui possit.q.687
Vtrum patronus laicus possit vsque ad finem præsentationis, non semel sed pluries variare.q.683
Vtrum filius natus ex matrimonio inter consanguineos, ignorantes impedimentum consanguinitatis contracto, prætermissis publicationibus, sit legitimus heres patri.q.697
Vtrum hæreticus occultus, & mentalis sit excommunicatus.q.698
Vtrum ius patronatus transeat in fideicommissarium. q.717.
Vtrum omissio causæ, reddat nullam sententiam excommunicationis.q.718
Vtrum gratia Pontificis possit per testes probari. q.722
Vtrum in valentibus loqui sint necessaria verba ad matrimonium contrahendum.q.406.n.5
Vtrum excommunicatio liget subditum, existentem extra territorium.q.737
Vtrum Papa possit habere iudicem si delinquat in alio casu, quam in crimine hæresis.quæst.645.num.11
Vtrum monasterium possit repudiare hereditatem monacho delatam.q.341
Vtrum filius natus ex soluto, & coniugato, ignoranter, sequuto postea matrimonio inter eos, efficiatur legitimus.q 606.n.4
Vtrum emphyteuta ecclesiæ possit collectari à laicis.q. 726
Vtrum filius adoptiuus adoptione durante possit matrimonium contrahere cum filiis adoptantis.q.728
Vtrum qui ex necessitate aliquid capit, teneatur illud restituere deueniens ad pinguiorem fortunam. q.729
Vtrum filii infidelium possint inuitis parentibus baptizari. q. 735
Vtrum incestus cum propria consanguinea impediat matrimonium contrahendum.q.737
Vtrum Rom.Pont. in temporalibus habeat vtrumque gladium.q.739
Vtrum pœnæ legales impositæ contrahent.(intra annum luctus) secundas nuptias, habeant locum de iure canonico, quando respiciunt fauorem filiorum. q. 742
Vtrum in sponsalibus malitia suppleat ætatem, vt possint ante septennium celebrari.q.746

Sequitur quinta pars quæstionum ad iudiciorum ordinem pertinentium.

VTrum à sententia lata in causa possessionis appelletur, quoad effectum suspensiuum.q.15
Vtrum confessio præiudicet confitenti non sequuta acceptione.q.16
Vtrum in confessione extraiudiciali, de iure canonico requiratur præsentia partis.q.17
Vtrum sit necessaria citatio in singulis actibus iudicialibus. q.22
Vtrum cautio securitatis ab inimico præstanda, duret per triginta annos, & quanto tempore duret.q.34
Vtrum officium Iudicis sit triplex, nobile & mercenarium, & aduersum. q. 40
Vtrum Princeps concedendo alicui iurisdictionem, censeatur concedere merum & mixtum imperium. qu. 41
Vtrum multitudo causarum sit iusta causa deligendi causas meri, & mixti imperii.q.42.
Vtrum detur in integrum restitutio ex capite ignorantiæ.q.48
Vtrum rustico & sagaci subueniendum sit. q. 58
Vtrum Iudex possit citare subditum existentem extra territorium.q 59
Vtrum Iudex qui habet limitatã iurisdictionem vsque ad centum, si proferat sententiam in ducẽta, sustineatur sententia in concurrente quantitate.qu.60
Vtrum valeat processus corã vno Iudice causatus, quãdo causa fuit commissa duobus.q.61
Vtrum obligatus ad cautionem præstandam, teneatur obligare bona, vel sufficiat solo verbo repromittere.q. 66
Vtrum in compromisso renunciari possit reductioni ad arbitrium boni viri.q.89
Vtrum iurans non petere reductionem ad arbitrium boni viri possit illam petere, data enormissima læsione.q.92
Læsio ad arbitrium boni viri, qualiter sit consideranda. q.93
Vtrum persona miserabilis possit principaliter in iudicio comparere pro petitione dotis.q.96
Vtrum sententia lata ratione iuramenti in l.si quando. C. vnde vi. retractetur per instrumenta nouiter reperta.qu.97
Vtrum valeat datio tutoris per errorem, homini sanæ mentis.q.108
Vtrum in prodigo notorio requiratur sententia declaratoria.q 109
Vtrum sit necessaria sententia declaratoria, quando pœna imponitur ipso iure.q.113
Vtrum contra petentem plus tempore, debeant omnes induciæ duplicari. q.125
Vtrum vitium litigiosi purgetur per lapsum instantiæ. q.127
Vtrum debitor negans debitum dolose, perdat beneficium cessionis.q.129
Vtrum gesta per procuratorem antequam sibi notificetur mandatum, teneant.q.140
Vtrum dominus præiudicetur, videns causam suam per falsum procuratorem agitari, & non contradicens.q. 150
Vtrum tempus quod requititur, vt perueniatur ad secũdum decretum, relinquatur arbitrio Iudicis. quæst. 160
Vtrum post conclusum in causa, teneatur litigator iurare, ad instantiam collitigantis.q 167
Vtrum citatio per principem tolli possit.q.175
Vtrũ missus in possessionẽ ex primo decreto, intra annũ possideat in actionib. realib. vel tantũ detineat.q.176
Vtrum in causis possessoriis sufficiat semiplena probatio vt actor mittatur in possessionem.q.177
Vtrum à sententia iudicis de exquẽdo, appellari possit.q. 190
Vtrum monitio requiratur, ad inducendã pœnã. q. 195

Vtrum

Vtrum confessio extraiudicialis facta absente parte inducat obligationem ad liberandum. quæst. 210
Vtrum dicta testium faciant fidem, quando Notarius examinauit plures testes, & solum scripsit vnius testimonium, dicēs reliquos idem dixisse. q. 223
Vtrum iudices quibus committitur vt procedant secūdum ius, possint iudicare secundum statuta & consuetudines locorum. q. 238
Vtrum exceptio spolij possit opponi post litem contestatam. q. 239
Vtrum Iudex proferens sententiam nullam functus sit officio suo. q. 243
Vtrum Iudex possit ex officio suo repellere procuratorē agentem sine mandato. q. 255
Vtrum gesta inique per procuratorem præiudicent domino. q. 256.
Vtrum quilibet actus iudicialis sufficiat ad perpetuandam iurisdictionem. q. 276
Vtrum requiratur litis contestatio, vt committatur pœna in casu. l. 2. C. de contr. & comm. stipula. q. 303
Vtrum reus compellatur præcise litē contestare. q. 307
Vtrum in citationibus debeat apponi dies termini, & hora. q. 307
Vtrum procurator datus post litem contestatam, possit substituere. q. 330
Vtrum delegatus legati de latere possit subdelegare. qu. 314
Vtrum cognitio causæ suspecti tutoris delegari possit. q. 317
Vtrum in laudo arbitratoris requiratur partis citatio. q. 322
Vtrum citatio personalis requiratur quando peruenitur ad secundum decretum. q. 308
Vtrum pater, tutor, vel curator possint constituere procuratorem ante litem contestatam. q. 330
Vtrum instantia causæ principalis perimatur propter negligentiam Iudicis. q. 338
Vtrum in iudicem ordinarium tamquam in arbitrum compromissum fieri possit. q. 344
Vtrum delegatus inferioris à principe possit vnum articulum delegare. q. 284.
Vtrum in recusatione iudicis requiratur causa. qu. 347
Vtrum in causa appellationis recipiantur testes super eisdem articulis, vel directo contrariis. q. 350
Vtrum iudex sæcularis teneatur non viso processu exequi sententiam iudicis ecclesiastici. q. 353
Vtrum ad inducendam consuetudinem requiratur iudicium contradictorium. q. 358
Vtrum habens iustam causam litigādi, in articulo principali possit aduersarium falsis rationibus repellere. q. 361
Vtrum ille à quo pecunia iam soluta petitur, possit debitum negare, vt non obligetur ad probandam solutionem, maxime si non possit probari. q. 362
Vtrum sufficiat pro excussione sola relatio nuntii. qu. 372
Vtrum Notario vel tabellioni asserentibus à Iudice fuisse causam commissam, sit fides adhibenda. qu. 376
Vtrum contra confessionem fictam, à lege vel statuto inductam, admittatur probatio in contrarium. qu. 377
Vtrum nuntio asserenti aliquem citasse de mandato iudicis, sit credendum. q. 380.
Vtrum magis credatur nuntio asserenti citasse partem, quam parti neganti citationem. q. 381
Vtrum emptor teneatur denunciare litem motam sibi circa rem emptam, venditori scienti. q. 385
Vtrum valeat instrumentum confectum per notarium putatiuum. q. 386
Vtrum delegatus à principe, possit subdelegare causas meri, & mixti imperii. q. 387
Vtrum mandatum procuratoris possit testibus probari. q. 400.
Vtrum in iuramēto sit necessarius tactus scripturæ euāgelicæ. q. 406
Vtrum restitutio in integrum, quæ maioribus conceditur ex clausula generali, sit fauorabilior, quam quæ conceditur minoribus. q. 470
Vtrum quando causa committitur arbitris, de iure, & facto, teneantur partes stare sententiæ prolatæ contra ius. q. 420
Vtrum quota litis debeatur de consuetudine. quæst. 420
Vtrum tabellio possit conficere instrumentum, extra territorium domini, qui eum constituit tabellionem. q. 422
Vtrum iurisdictio delegati expiret ipso iure, morte concedentis. q. 424
Vtrum antiquitas temporis sufficiat solum ad possessionem notariatus. q. 425
Vtrum valeat mandatum procuratoris, factum cum conditione taxatiua. q. 426
Vtrum probato impedimento, possit aliquis producere testes lapso termino probatorio. q. 427
Vtrum faciens mentionem in iudicio de aliquo instrumento, teneatur illud edere. q. 428
Vtrum mortuo tabellione vel notario tradantur instrumenta alteri notario, vt exempla ex eis conficiat. q. 429
Vtrum debens centum interrogatus de mille possit totā summam negare. q. 431
Vtrum confessio mariti de dote recepta, dicatur donatio, quando non constat de numeratione. q. 432
Vtrum reus post litem contestatam possit deducere possessorium. q. 436
Vtrum iuramentum calumniæ excuset à condemnatione expensarum. q. 448.
Vtrum actor veniat condemandus, quando reus semiplene probauit. q. 451
Vtrum in dubio deferatur reo iuramentum indefectum probationis. q. 452
Vtrum à iudice definiente causam reductionis vt bonus vir, appellari possit. q. 453
Vtrum ad reprobationem scripturæ publicæ sufficiant tres testes. q. 455
Vtrum solemnitas quæ respicit priuatam vtilitatem, possit à partibus remitti. q. 20
Vtrum præsentans scripturam in iudicio, cum protestatione, quod ea vtitur in fauorabilibus, & non amplius, præiudicet sibi. q. 696
Vtrum quæstio iurisdictionis, expediatur secundum formam libelli, vel secundum id quod debetur. qu. 441
Vtrum perempta instantia, perimatur eius effectus. qu. 468
Vtrum valeat procuratoris constitutio per illa verba, constituo asinum meum procuratorem. q. 470
Vtrum Iudex delegatus à Romano Pontifice, cum clausula reducendi alienata ad ius, & proprietatem, habeat iurisdictionem in rebus inuasis. q. 471
Vtrum testes præsumantur rogati, in casib. inquibus rogatio testium requiritur. q. 474
Vtrum sit legitima causa ad appellandum, quando Iudex est suspectus. q. 466
Vtrum in electionibus & aliis rebus absens sit citandus. qu. 476
Vtrum milites & aduocati possint conueniri vltra quā facere possunt. q. 477
Vtrum dicta testium in vno iudicio, faciant fidem in alio. q. 487. *& q.* 664
Vtrum dicto vnius testis deponentis de facto proprio, sit credendum. q. 494
Vtrum procurator possit iurare de calumnia, sine mādato speciali. q. 498
Vtrum per iuramentum præsumatur mulier certiorata de beneficio Velleiani. q. 515
Vtrum si factum sit promissum in instrumento, & non plus, & promissor sit in mora, possit executio peti vigore illius instrumenti. q. 519

Vtrum sententia lata contra vnum ex agnatis super feudo, noceat aliis ad quos feudum pertinebat. q. 520.
Vtrum sententia absolutoria, lata pro reo, auferat ab actore verum dominium. q. 521.
Vtrum ea quæ requirunt causæ cognitionem, delegari possint. q. 544.
Vtrum stante statuto, quod bannitus non audiatur, processus cum eo factus sit validus. q. 549.
Vtrum substantialia iudicii possint à parte remitti. q. 586.
Vtrum delegatus Principis possit realiter citare. q. 592
Vtrum Index qui habet in sua commissione clausulam procedendi non seruata iuris solemnitate, possit admittere testes non iuratos. q. 594.
Vtrum procurator in causa principali, teneatur præstare patrocinium in causa appellationis. q. 597
Vtrum contumax audiatur mero iure, vel per restitutionem. q. 612.
Vtrum legatus de latere, possit beneficia laicorum iuris patronatus conferre. q. 613
Vtrum quando sunt duæ sententiæ conformes, agatur ex sententia confirmata, vel ex confirmante. q. 616.
Vtrum in executione sententiæ sit necessaria libelli porrectio. q. 631.
Vtrum delegatus à Principe possit suam exequi sententiam. q. 632.
Vtrum sententia lata contra possessorem maioratus, præiudicet successoribus non citatis. q. 639.
Vtrum processus reddatur nullus, quando filius vocat patrem in iudicium sine venia. q. 638.
Vtrum post conclusum in causa, produci possint testes, vel instrumenta de nouo reperta. q. 650.
Vtrum confessio erronea reuocari possit, & intra quod tempus. q. 652.
Vtrum in personalibus actionibus, remedia personalia competant. q. 656.
Vtrum minor restituatur propter minimam læsionem. q. 658.
Vtrum in executione sententiæ arbitrariæ requiratur libellus. q. 663.
Vtrum instrumenta admittantur in iudicio, vsque ad conclusionem in causa. q. 665.
Vtrum sententia lata in causa summaria sit diffinitiua, vel interlocutoria. q. 641.
Vtrum confessio facta in iudicio ex animi deliberatione, reuocari possit. q. 668.
Vtrum confessio ficta à iure introducta, reuocari possit. q. 669.
Vtrum sententia noctu prolata, valeat & teneat. q. 670.
Vtrum statutum loquens in personam, extendatur ad forensem quoad bona sita in territorio. q. 724.
Vtrum petens dilationem ad soluendum, videatur sententiam approbare, & appellationi interpositæ, vel interponendæ renunciare. q. 732.
Vtrum commissa causa proprietatis, censeatur commissa causa possessionis. q. 736.
Vtrum absens causa reipublicæ, restituatur aduersus vsucapionem completam in absentia, vel in præsentia. q. 738.
Vtrum sequester penes quem est depositum ius patronatus possit præsentare. q. 740.
Vtrum ille qui in causa succumbit debeat in expensis & damnis condemnari. q. 539.

Laus Deo.

ELEN-

ELENCHVS

PRACTICARVM QVAESTIONVM COMMVNIVM CONTRA COMMVNES

quæ in Libro tertio continentur.

Quæst.749.

Vtrum omissio modica solemnitatis vitiet dispositionem, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.750.

Vtrum in valentibus loqui sint necessaria verba ad cõtrahendum, communis contra communem, & quid ex Concil.

Quæst. 751.

Vtrum vulgaris substitutio tacita comprehensa sub expressa pupillari pereat decedente pupillo in vita testatoris, communis contra communem.

Quæst.752.

Vtrum substitutio pupillaris expiret si pupillus emancipetur, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.753.

Vtrum vulgaris tacita comprehensa sub expressa pupillari expiret post aduentum pubertatis, communis cõtra communem.

Quæst.754.

Vtrum delegatio fiat interuentu nouæ personæ, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.755.

Vtrum stipulationibus pœnalibus fiat nouatio, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.756.

Vtrum in actione hypothecaria præferatur ille, cui prius res est tradita, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.757.

Vtrum alimenta debeantur iure naturali, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.758.

Vtrum dominium rei legatæ transeat in legatarium à die mortis testatoris vel aditæ hereditatis, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.759.

Vtrum melioratio facta in testamento imperfecto valeat inter liberos, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst. 760.

Vtrum causa alimentorum possit diebus festiuis tractari, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.761.

Vtrum per dationem vulgaris substituti, filius perdat ius transmittendi hæreditatem, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.762.

Vtrum repræsentatio detur in dispositione hominis, cõmunis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.763.

Vtrum fructus cum re vendita sint restituendi rescisso contractu per læsionem vltra dimidium, communis contra communem.

Quæst.764.

Vtrum vera possessio acquiratur per visum oculorum, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.765.

Vtrum substitutio compendiosa facta à pagano valeat post pubertatem iure fideicommissi, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.766.

Vtrum miles possit grauare filium de restituenda hæreditate simul cum legitima, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.767.

Vtrum monasterium possit repudiare hæreditatem monacho delatam, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.768.

Vtrum testator iurans non reuocare testamentum possit illud reuocare, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.769.

Vtrum procurator datus post litem contestatam possit substituere, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.770.

Vtrum obligatio dotandi possit tolli per legem, communis contra communem.

Quæst.771.

Vtrum in causis criminalibus delegatus principis possit subdelegare, communis contra communem.

Quæst.772.

Vtrum substitutio compendiosa verbis directis concepta, quæ nunquam potuit iure directo valere, valeat iure fideicommissi, communis contra communem.

Quæst.773.

Vtrum actio hypothecaria competat pro legatis quando hæreditas repudiatur, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.774.

Vtrum vsurarius manifestus possit donare causa mortis, communis contra comuunem, & quid iure regio.

Quæst.775.

Vtrum legitima filiis relinquenda titulo institutionis, quando pater testatur ad pias causas, communis cõtra communem, & quid iure regio.

Quæst.776.

Vtrum renunciatio Macedoniani facta à minore confirmetur iuramento, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.777.

Vtrum in iure dicendi nullus sit locus successorio edicto, communis contra communem.

Quæst.778.

Vtrum definitio meri imperii tradita per Bartol. in l. Imperium. numer.6.ff.de iurisdict.omn. iud. *sit vera, communis contra communem, & quid iure regio.*

Quæst.779.

Vtrum resignatarius teneatur expedire litteras beneficii resignati, an sufficiat sola supplicatio, communis contra communem.

Quæst.780.

Vtrum alimenta debeantur filiis spuris, attentis diuitiis parentis, vel secundum ipsorum indigentiam, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.781.

Vtrum inuecta ab inquilino in domum conductam pro pensione domus conductæ, si sint venalia, sint tacite hypothecata pro pensione, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.782.

um vasallus possit facere compromissum de re feudali sine consensu domini, communis contra communem.

Item.

Vtrum vasallus possit in suo testamento de feudo disponere inter liberos, in præiudicium alterius, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.783.

Vtrum vasallus feudum antiquum possit alienare cum consensu domini in præiudicium agnatorũ, communis contra communem.

Quæst.784.

Vtrum si dominus feudi decedat pluribus hæredibus relictis, possit vasallus ab omnibus petere inuestituram, & omnibus præstare iuramentum fidelitatis.

Quæst.785.

Vtrum collaterales succedant in feudo vsque ad septimum gradum, an etiam vsque in infinitum, communis contra communem.

Quæst.786.

Vtrum successiones descendant de iure diuino, naturali, vel ciuili, communis contra communem.

Quæst.787.

Vtrum hæres conficiens inuentarium, possit alienationi feudi factæ per defunctum contrauenire, communis contra communem.

Quæst.788.

Vtrum bonorũ possessio contra tabulas detur cõtra matris testamentum, communis contra communem.

Quæst.789.

Vtrum bannito perpetuo excluso à ciuitate legatum relinqui possit, communis contra communem.

Quæst.790.

Vtrum legatum relictum post mortem alterius dicatur purum vel conditionale, vbi dies non est certus, cõmunis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.791.

Vtrum legatum relictum monachis, vt partem diuidãt inter pauperes, sit conditionale, vel modale, communis contra communem.

Quæst.792.

Vtrum dispositio leg. si domus 74. ff. de leg. 1. *habeat locum in legato prædii rustici, vel solum in vrbano, communis contra communem, & quid iure regio.*

Quæst.793.

Vtrum dominium rei legatæ transeat ipso iure in secundum legatarium, communis contra communem.

Quæst.794.

Vtrum filius familias possit sine consensu patris facere donationem causa mortis de bonis aduentitiis, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.795.

Vtrum pater possit consentire filio sibi donanti causa mortis, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.796.

Vtrum nepos ex filio clerico post sacros ordines susceptus possit ab auo hæres institui, communis contra communem.

Quæst.797.

Vtrum legatarius sit idoneus testis in testamento, cõmunis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.798.

Vtrum venditor teneatur de euictione, quando vendit rem alienam sciente emptore, communis contra communem.

Quæst.799.

Vtrum emptor teneatur nunciare venditori litem motam, quando est notum venditorem iustitiam non habere, communis contra communem.

Quæst.800.

Vtrum omnes contractus de iure canonico sint bonæ fidei secundum mentem, & intentionem, communis contra communem.

Quæst.801.

Vtrum mendacium sit sufficiens indicium ad torturam, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.802.

Vtrum sicut baptismus licite recipi potest in mortis articulo à quocunque Iudæo, & hæretico, & infideli (vbi alius minister deest) ita etiam sacramentum pœnitentiæ, communis contra communem, & quid ex Concil. Trident.

Quæst.803.

Vtrum posterior testis depositio primæ contraria sit valida, vel neutra, communis contra communem.

Quæst.804.

Vtrum contractus simulatus firmetur iuramento, communis contra communem.

Quæst.805.

Vtrum bona minoris inuecta, & illata in domum conductam sint tacite hypothecata pro pensione domus, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.806.

Vtrum monachus iam professus possit testamentum à se factum ante professionem reuocare, communis contra communem.

Quæst.807.

Vtrum hæres hæredis possit pro parte acceptare hæreditatem, & pro parte repudiare, communis contra communem.

Quæst.808.

Vtrum sententia sit nulla ipso iure, quando pars fuit præsens, & non citata, communis contra communẽ, & quid iure regio.

Quæst.809

Vtrum váleat citatio sine tempore, & die, & hora, communis contra communem.

Quæst.810.

Vtrum sufficiat vna citatio peremptoria pro tribus in casu leg. senatus. 15. vers. diuus. ff. de iure fisci. *communis contra communem.*

Quæst.811.

Vtrum Prælatus possit repudiare hæreditatem ecclesiæ relictam, communis contra communem.

Quæst.812.

Vtrum si citatus respondet in prima citatione se nolle venire, sit amplius citandus, communis contra cõmunem.

Quæst.813.

Vtrum delegatus à Principe possit procedere ad capturam personæ, communis contra communem.

Quæst.814.

Vtrum pro rebus male ablatis hæres possit conueniri intra tempus conficiendi inuentarium, communis cõtra communem.

Quæst.815.

Vtrum. l. edita actio. C. de edendo. *vbi mutatio libelli potest fieri vsque ad litis contestationem, sit correcta per* auth. qui semel. Cod. quomodo, & quando Iudex. *communis contra communem.*

Quæst.816.

Vtrum dispositio leg. qui accusare. 4. C. de edendo. *procedat, quando non fuit terminus datus ad probandum, communis contra communem, & quid iure regio.*

Quæst.817.

Vtrum homicida, aleuosus, & proditor confugiens ad ecclesiam gaudeat eius immunitate, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.818.

Vtrum reconuentio habeat locum in actionib. præiudicialibus, communis contra communem.

Quæst. 819.

Vtrum dicatur hæreditas post acceptationem antea quam hæres apprehendat possessionem, communis contra communem.

Quæst. 820.

Vtrũ transactis triginta annis, quibus bona possidentur in communione, possit vnus ex hæredibus petere diuisionem,

uisionem, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.821.

Vtrum post conclusum in causa possit iudex interrogare partes ex officio, communis contra communem.

Quæst.822.

Vtrum fiscus succedens in bonis vacantib. teneatur vltra vires hæreditarias si non facit inuentarium, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.823.

Vtrum l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscript. *procedat in principibus inferioribus, communis cõtra communem.*

Quæst.824.

Vtrum mulier prohibita à lege contrahere obligetur in conscientia si de facto contrahat, communis contra communem.

Quæst.825.

Vtrum matrimonium sequẽs vitietur propter protestationem præcedentem, communis contra communem, & quid ex Concilio.

Quæst.826.

Vtrum si testator dicat, quisquis mihi hæres erit, det Titio centum, *videatur repetisse à venientibus ab intestato, communis contra communem.*

Quæst.827.

Vtrum fisco sint edenda acta tam ciuilia, quam criminalia pro intellectu leg. 2. §. diuus. ff. de iure fisci. *communis contra communem.*

Quæst.828.

Vtrum spes succedendi patri vel aliis ascendentibus, vel transuersalib. sit considerabilis, & approbata, communis contra communem.

Quæst.829.

Vtrum priuilegium concessum legitimandi adulterinos, & incestuosos comprehendat filios qui vtroque morbo laborant, communis contra communem.

Quæst.830.

Vtrum restitutione in integrum pendente possit fieri executio, communis contra communem.

Quæst.831.

Vtrum minor læsus in contractu matrimonij, vel in sponsalibus de futuro, restituatur, communis contra communem.

Quæst.832.

Vtrum portio accrescens ex repudiatione alterius accrescat ex dispositione legis vel hominis, communis contra communem.

Quæst.833.

Vtrum l. & mulieri. ff. de curat. furiosi. *procedat in viro inhoneste viuente, communis contra communem.*

Quæst.834.

Vtrum minor restituatur aduersus fideiussionem iuramento confirmatam, communis contra communem.

Quæst.835.

Vtrum restituatur minor aduersus non oppositas dilatorias, communis contra communem.

Quæst.836.

Vtrum minor restituatur aduersus conclusionem in causa, & omissas probationes absque alia probatione læsionis, communis contra communem.

Quæst.837.

Vtrum tertius annus à iure concessus ad prosequendam appellationem concedatur ipso iure, vel per remediũ restitutionis, communis contra communem.

Quæst.838.

Vtrum sententia retractetur aliquo modo prætextu testamenti nouiter reperti, communis cõtra communẽ, & quid iure regio.

Quæst.839.

Vtrum competat restitutio in integrũ aduersus sententiam latam contra ius litigatoris, communis contra communem.

Quæst.840.

Vtrum l. admonendi. 31. ff. de iureiur. *vbi retractatur sententia prætextu falsi instrumenti, procedat ipso iure, vel per restitutionem, communis contra communem, & quid iure regio.*

Quæst.841.

Vtrum exceptio falsi possit opponi antea quam obtineatur restitutio aduersus sententiam ex illis instrumentis falsis prolatam, communis contra communem.

Quæst.842.

Vtrum petens restitutionem aduersus sententiam latam ex falsis probationibus, obtinere debeat si se adstrinxit ad probandum testes falsum sponte dixisse, & pecunia corruptos, & solum falsitatem probauerit, communis contra communem.

Quæst.843.

Vtrum detur restitutio in integrum aduersus sententiam, si testes falsum non deposuerint, corrupti tamen fuerint precib. vel pecunia ad falsum deponendum, communis contra communem.

Quæst.844.

Vtrum administrator ciuitatis possit remittere debitũ, quod ex causa vsuraria debetur ciuitati, communis contra communem.

Quæst.845.

Vtrum beneficium diuisionis competat tutoribus, qui cõmuni dolo bona pupilli administrarunt, communis contra communem.

Quæst.846.

Vtrum qui tenetur ad factum cum iuramento teneatur præcise facere vel satisfaciat soluendo interesse, communis contra communem, & quid iure regio.

Quæst.847.

Vtrum re perempta, super qua census redimibilis est impositus, pereat census, communis contra communẽ, & quid iure regio.

Quæst.848.

Vtrum stante clausula, rato manente pacto, *impeditur moræ purgatio, communis contra comm.*

Quæst.849.

Vtrum agens contra filios, tamquam patris hæredes teneatur illud probare, vel creditores habeant fundatã intentionem, communis contra comm.

Quæst.850.

Vtrum si quis ab ecclesia comparauerit centum aureis nummis redditus fundi pro tempore vitæ suæ, & lõgissimam vitam egerit, teneatur aliquid ecclesiæ restituere, communis contra communem.

Quæst.851.

Vtrum clausula masculinitatis posita in vna clausula censeatur posita in aliis, communis contra communem.

Quæst.852.

Vtrum principi aduersus suum contractum concedatur restitutio in integrum, communis contra communem.

Quæst.853.

Vtrum castro, & villæ, quæ non per administratores reguntur, sed à seipsis, propter illarum exiguitatem iure minorum restitutio concedatur, communis contra communem.

Quæst.854.

Vtrum minor restituatur aduersus fiscum vendentem rem alterius, vt suam, communis contra comm.

Quæst.855.

Vtrum restitutio in integrum, quando læsio consistit in tempore, sit petenda intra quadriennium, an vero intra tantum tempus, inquanto læsio cõsistit, communis contra communem.

Quæst.856.

Vtrum quadriennium, quod restitutioni petendæ à iure tribuitur, incipiat currere impleta minori ætate, sed non completa læsione, communis contra communem.

Quæst.857.

Quæst. 857.

Vtrum quadriennium, intra quod peti debet restitutio in integrum à maiorib. ex clausula generali, currat à die scientiæ post triginta annos, an vero præscribatur per id tempus, communis contra comm.

Quæst. 858.

Vtrum actio rescissoria duret hodie quadriennio continuo sicut restitutio in integrũ, an sicut olim anno tãtum vtili, communis contra communem.

Quæst. 859.

Vtrum postquam obtenta est restitutio in integrum, tempus rescissoriæ actionis duret anno vtili, vel quadriẽnio tantum, an vero plus, vel minus, prout plus, vel minus temporis recuperatum fuit per restitutionem in integrum, communis contra communem.

Quæst. 860.

Vtrum ecclesia renunciare possit beneficio restitutionis in integrum, communis contra communem.

Quæst. 861.

Vtrum protestatio sit necessaria ad hoc, vt impedimentum non noceat, quando illud pendet & procedit ab arbitrio, & voluntate alterius, communis cont. com.

Quæst. 862.

Vtrum teneatur dimittere procuratorem impeditus impedimentis probabili, & landabili tantum, non etiam necessario, communis contra comm.

Quæst. 863.

Vtrum arbiter, licet non possit restituere in integrum, possit saltem pronunciare restituendum, communis contra communem.

Quæst. 864.

Vtrum rogatus à principe possit restituere aduersus sententiam propriam, communis contra comm.

Quæst. 865.

Vtrum petens restitutionem in integrum, teneatur exprimere in quo læsus fuerit, an sufficiat simplex mentio læsionis, communis contra communem.

Quæst. 866.

Vtrum impedimenta, & causa, ex quibus conceditur in integrum restitutio, ex edicto maiorum plene probari debeãt, vel sufficiat semiplene, communis cont. com.

Quæst. 867.

Vtrum probationes facta in iudicio rescindente faciant fidem in iudicio rescissorio. communis contra comm.

Quæst. 868.

Vtrum. dispositio leg. Pannonius. *alias* Pantonius. ff. de acquir. hær. *competat hæredibus infantis, cõmunis contra communem.*

Quæst. 869.

Vtrum succurratur minori restitutione in integrũ, quãdo culpa lata in cõmittendo delinquit, com. cont. com.

Quæst. 870.

Vtrum minor, cui lapsum est tempus, intra quod redimendum erat prædium, ex conuentione cum prædecessore suo facta, restituatur ex clausula generali prætextu ignorantiæ, communis contra communem.

Quæst. 871.

Vtrum aduersus præscriptionem centum annorum detur restitutio ex capite ignorantiæ, comm. cont. com.

Quæst. 872.

Vtrum per hæc verba, gratiam facimus, *concedatur plenaria constitutio, communis contra communem.*

Quæst. 873.

Vtrum feudum per restitutionem gratiosam recuperatum dicatur feudum nouum, an antiquum, communis contra communem.

Quæst. 874

Vtrũ restitutus ex gratia recuperet bona alienata, quãdo illa ex dispositione statuti veniunt applicanda hæredibus occisi, communis contra communem.

Quæst. 875.

Vtrum restitutus ex gratia recuperet etiam fructus interim à possessoribus bonorum perceptos, communis contra communem.

Quæst. 876.

Vtrum in causis arduis teneatur quis mittere procuratorem, communis contra communem.

Quæst. 877.

Vtrũ restitutus ex gratia recuperet ea bona, quæ ad eũ spectare cœperunt durante anno, & propter eius incapacitatẽ ad alios gradu proximos transierunt, communis contra communem.

Quæst. 878.

Vtrum cõtractus factus in iudicio sit firmior quã factus extra iudicium, communis contra communem.

Quæst. 879.

Vtrum statutum prohibens facere contractum sine certa solemnitate extendatur ad distractum, communis contra communem.

Quæst. 880.

Vtrum procurator, de cuius mandato dubitatur, admittatur ad debita aliena recuperanda, præstita cautione dominum ratum habiturum, com. contra comm.

Quæst. 881.

Vtrum in citatione facta per iudicem delegatũ, debeat inseri copia sui rescripti, comm. contra comm.

Quæst. 882.

Vtrum contractus commodati dicitur celebratus, quãdo solũ datur res alicui in specie restituenda, vt accipiens vtatur ea ad certũ vsum, comm. con. comm.

Quæst. 883.

Vtrũ in alienatione rei ecclesia sufficiat cõsensus præsentium canonicorum, vel absentes sint citandi, communis contra communem.

Quæst. 884.

Vtrum Iudex possit concordare dicta testiũ data ipsorũ disparitate in numero, communis contra comm.

Quæst. 885.

Vtrum dominis vasallorum competant remedia possessoria pro impositionibus percipiendis à subditis, com. contra comm. & quid iure regio.

Quæst. 886.

Vtrum conclusio glossæ verb. non confundatur. *in* l. fi. C. de iure delib. *procedat in statuto Iuris contrario, communis contra communem.*

Quæst. 887.

Vtrum ius feudorum sit iam sicut ius scriptum, vel sicut consuetudo, communis contra communem.

Quæst. 888.

Vtrum ad confirmationem exhæredationis requiratur aditio, communis contra communem.

Quæst. 889.

Vtrum per ingressum religionis liberetur quis à patris potestate, communis contra communem.

Quæst. 890.

Vtrũ illud, quod prouenit nepoti, vel nepti ab auo paterno, dicatur aduẽtitiũ, vel profectitiũ, com. con. com.

Quæst. 891.

Vtrum in legato dotis subintelligatur illa conditio, si matrimonium sequatur, *communis contra comm.*

Quæst. 892.

Vtrum quadrienniũ datũ ad petendam restitutionem, possit minui, vel augeri per iudicem, com. con. com.

Quæst. 893.

Vtrum interesse quod petitur ab iniuriato, vel hæredibus occisi, debeat computari iuxta computationem. l. hæreditatum. ff. ad l. Falc. *com. contra com.*

Quæst. 894.

Vtrum infans cum tutoris auctoritate possit hæreditatem adire, communis contra communem.

Quæst. 895.

Ad l. 4. §. res pignori. ff. si cert. petatur. *com. contra com.*

Quæst. 896.

Vtrum filius præsumatur primi mariti, vel secũdi, quãdo vidua post duos dies à morte mariti ad secundas nuptias migrauit, com. contra communem.

ELENCHVS

PRACTICARVM QVAESTIONVM COMMVNIVM CONTRA COMMVNES

Quæ in Libro Quarto continentur.

QVÆSTIO 897.

VTrum iudex Ecclesiasticus in causis, & delictis, in quibus de iure potest contra laicos procedere, possit propria auctoritate eos capere, & in proprios carceres mittere, non implorato auxilio brachij sæcularis, communis contra communes, & quid iure Regio, & quid ex Concilio Tridentino.

De titulis Regibus Hispaniæ competentibus ad cognoscendum de causis Ecclesiasticis & inter personas Ecclesiasticas per viam violentiæ. qu.897.nu. 102.& à 176. & traditur limitatio. nu.282.& ratio huius cognitionis, in qu.899. à nu. 112. & 141. & 158.& n. 170.& in Discursu à n.26.

Causa possessoria beneficij potest tractari coram iudice laico.q.897.n.147.vsque 172.

Executoriales possunt retineri in Consilio Regis, & qualiter procedatur.q.897.n.412.& 899.

Bulla in cœna Domini non comprehendit, nec ligat in his casibus.n.121.vsque 247. in qu.897.

Cognitio per viam violentiæ habet locum, etiãsi per laicos non opponatur fori exceptio, & processus remittitur ad iudicem laicum.ibi.n.277.

Practica Consilij supremi Regis retinendi Bullas Apostolicas.ibi.n.292

Origo cognitionis per viam violentiæ à n.371

Reges Hispaniæ habent ius præsentandi Prælatos in Ecclesiis Cathedralibus. ibi. n.379. & plura iura Regni ad hoc declarantur à n.307

Violentiæ species sunt plures.ibi. nu. 378

Vsus forensis, & practica procedendi in casibus per viam violentiæ refertur.ibi.n.326

Exterus non potest in hoc Regno Hispaniæ obtinere beneficia.ibi.à nu.417

Practica exhibendi in Consilio Regis literas Apostolicas.sup.n.338. vbi plurima iura Regni declarantur.

Pontifex qualiter informandus quando concessit rescriptum contra ius, & in damnum tertij. ibi. n.362.& forma scribendi.n.383.

Ius patronatus habet Rex in omnibus Ecclesiis Cathedralibus,& in aliis pluribus. supra num.379. & 393.

Prouision por via de fuerca se puede sacar, ante grauamen illarum.ibi.n.464.

En las causas de subsidio, y escusado, y de la santa Inquisicion, y del juez de bienes confiscados, no se lleua el processo por via de fuerca.ibi.n. 282. & in aliis casibus.n.278.vsque 290.

Reseruationes contra ius patronatus laicorum quando admittantur.ibi.n.438.

Reges Hispaniæ habent plurima priuilegia Pontificis circa ius patronatus.ibi.n.465

Impetratio beneficiorum iuris patronatus quando,& quomodo sit admittenda.ibi.481

Pensio qualiter imponi potest super Canonicatibus Doctoralium, & Magistralium, in Ecclesiis Cathedralibus.ibi.504

Beneficia patrimonialia qualiter impetrentur. ibi.à n.524

Ius patronatus mixtum quomodo derogetur.ibi. n.546.

Nuntius Apostolicus tenetur exhibere literas suæ delegationis in Consilio Regis.ibi.n.338

Causæ mixti fori ad quem pertineant iudicem. ibi.n.569.& quæ sint mere Ecclesiasticæ.n.577

Regis iurisdictio contra personas Ecclesiasticas,& in quibus casibus.ibi.n.603.& in q.899.à n. 161.sed executio pertinet ad Ecclesiasticum. ibi. n. 617.& 618.

Clericus in concursu creditorum potest citari coram iudice laico.ibi.n.623.

Idem de clerico depositario.n.610.

Reys de Espanna no estan subiectos al Imperio Romano.ibi. n.390

Cognitio super tertiis pertinet ad Regios Auditores.ibi.n.637

Et de causa possessionis beneficij Ecclesiastici. ibi.n. 47

Vsurarij contractus cognitio ad quem pertineat. ibi.n.653

Matrimonium clãdestinum à quo puniatur, an à iudice Ecclesiastico, vel sæculari. sup.nu.665.

Conseruatores iudices qualiter procedant, & debeant procedere secundum ius.ibi. nu. 696. & an possint inhibere iudici ordinario. nu.744

Iudex sæcularis cognoscit *de las visitas de los positos*, & non Ecclesiasticus.ibi.n.588

Religiosi qualiter teneantur eligere iudices conseruatores,& in quibus casibus.ibi.n.792

Clericus in quibus casibus conueniatur coram iudice sæculari. q.897.à n.602.

Appellatione remota qualiter, & quando iudices Ecclesiastici cognoscant. ibi.nu.816 & practica consilij domini Archiepiscopi Toletani refertur.

Super spolio rei Ecclesiasticæ potest clericus cõueniri coram iudice laico. ibi.n.158

Sententia prima, vel secunda qualiter sit executioni mandanda, quando prima fuit reuocata. ibi.n. 862

Iudex conseruator an possit agere in vtilitatem suæ sententiæ.ibi.n 781

Articulus violentiæ non datur in causis executiuis, exequendo, vel denegando executionem. ibi.n.899

Dieta, y luegas como se computen ad iurisdictionem conseruatorum iudicum.ibi.n 730.& 732

Executor sententiæ quando dicatur quod excedit modum.ibi.n.925.

Inhibitiones qualiter dentur contra iudicem conser-

conſeruatorem, vel ordinarium. ibid. num. 744

Remedium *del interim* qualiter practicetur appellatione, vel ſupplicatione remota. ibi. nu. 942

Iudex Eccleſiaſticus non poteſt cognoſcere de damno, & intereſſe, quando alter ex litigantibus matrimonium de præſenti contraxerit, fide violata de contrahendo. ibi. nu. 970

Cauſa matrimonialis per viam incidentiæ, coram iudice laico tractari poteſt. qu. 897. n. 972

Præuentio in cauſis mixti fori quando habeat locum. ibi. n. 979

Confraternitates laicorum, an coram iudice Eccleſiaſtico, vel ſæculari conueniantur. ibi. n. 982

Inhibitio quando detur à iudice Eccleſiaſtico contra iudicem ſæcularem. ibi. n. 986

Iudex ſæcularis procedit *en las cauſas de Beatas, y Terceros, y Hermitannos* ciuiliter, & criminaliter. ibi. à n. 585

Por via de fuerca no ſe puede dar forma al juez Eccleſiaſtico, como ha de ſentenciar, niſi in ordine ad tollendam vim. n. 278

Quæſtio ſuper fructibus beneficij coram iudice laico eſt tractanda. ibi. nu. 1003

Appellatio an ſuſpendat excommunicationis ſententiam. ibi. n. 1006

Declaratoria in executione executorialium, non ſuſpēditur per appellationem. ibi. n. 1010. cum ſeq.

El juez ordinario puede caſtigar el juez de commiſſion, qui excedit modum. ibi. n. 765

Laicus effectus religioſus, vel clericus, etiam in fraudem iudicij non conuenitur, quoad perſonam coram iudice ſæculari, & quando reſpectu bonorū. ibi. n. 1020

Laicus effectus clericus à non ſuo Epiſcopo ſine literis dimiſſoriis non conuenitur coram iudice laico. ibi. n. 1029

Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ſæcularis qualiter differant, & inter ſe debeant procedere. ibi. nu. 1035. & in qu. 899. nu. 112. cum ſequentibus.

QVÆSTIO 898.

VTrum ſententia excommunicationis impoſita à iure Canonico, vel ſtatuto pro futuris culpis, liget ſubditum committentem delictum extra territorium, communis contra communem, & quid iure Regio.

QVÆSTIO 899.

VTrum laicorum prædia certum aliquod tributum Principi laico ſoluere conſueta, etiam cum ad Eccleſiam fuerint translata, illud ipſum Principi laico ſoluere teneantur, communis contra communem, & quid iure Regio.

Bona temporalia Eccleſiarum, & Monaſteriorum, an debeant limitari, ne Reſpublica in poſterum detrimentum patiatur, & Regis noſtri patrimonium diminuatur. qu. 899. num. 107. & 177. & 182.

Duæ ſunt in Republica poteſtates, ſpiritualis, & temporalis, & qualiter inter ſe procedant. ibi. num. 112. & in quæſt. 897. nu. 972

Pontifex maximus in temporalibus non habet iuriſdictionem extra terras ſui Imperij, niſi in ordine ad ſpiritualia, ſicut nec Chriſtus eam habuit. qu. 899. n. 113. cum ſequentibus.

Poteſtas, & iuriſdictio temporalis fuit inuenta à ſolo lumine naturæ, & fuit multo anterior quam iuriſdictio ſpiritualis, quæ à Chriſto Domino fuit inſtituta. ibi. n. 134

Eccleſiaſtici tanquam ciues, & membra Reipubliçæ ſunt ſubditi Regi, in ordine ad bonum publicum totius communitatis. ibi. nu. 140

Clericus in quibus caſibus obligetur legibus laicorum Principum. qu. 899. n. 140. cum ſeq.

Clerici quando cum laicis contribuere teneantur. ibi. 899. n. 165

Princeps ſæcularis quando, & quomodo poſſit prohibere ne bona immobilia laicorum perueniant ad Eccleſias. ibi. qu. 899. num. 175. & damna referuntur à nu. 107

Poteſtas ſuprema temporalis quam habent Reges, non fuit data à Pontifice, ſed à Republica. qu. 899. nu. 126

De ratione fundamentali cognoſcendi per viam violentiæ per iudices Regios inter perſonas Eccleſiaſticas. ibi. qu. 899. n. 143. & 158. & 159. & in Dedicatoria. nu. 22

QVÆSTIO 900.

VTrum valeat obligatio fideiuſſoria facta à muliere coniugata pro ſuo marito adhibito iuramento, quando ex tali fideiuſſione enormiter eſt læſa, communis contra communem.

Obligatus ſoluere, quod Titius debere conſtiterit, rationibus redditis, ſi contingat quod Titius moriatur, non facta calculatione, fideiuſſor manet liberatus. ibi. n. 50

Quibus teſtibus magis credendum ſit in reſciſſione contractus, an deponentibus de metu, vel de libera voluntate. ibi. nu. 76. & an magis deponentibus de affirmatiua, quam de negatiua. à nu. 81

In probatione puritatis ſanguinis, & aliarum qualitatum, quibus teſtibus magis credendum ſit, an deponentibus de mala fama, vel deponentibus de bona. ibi. n. 109

Vtrum in probatione puritatis ſanguinis, an quis deſcendat ex antiquis Chriſtianis, iuris præſumptio ſufficiat, vel qualitas præciſe ſit probanda. ibi. n. 110. cum ſeq.

Legatum relictum ad maritandas puellas, quando ſit tranſmiſſibile ad hæredes puellæ, non impleta conditione, vel modo. ibi. n. 156

QVÆSTIO 901.

VTrum Clericus aſſaſinus notorie poſsit per laicum iudicem puniri, communis contra communem.

Vtrum attentare ſufficiat in crimine aſſaſinatus, vt pœna ordinaria delicti puniatur, non ſequuta morte. ibi. n. 44

Vtrum intentans committere delictum aſſaſinatus, gaudeat Eccleſiæ immunitate. ibi. nu. 58

QVÆSTIO 902.

VTrum valeat ſententia lata à iudice publice excommunicato, non denuntiato, communis contra communem.

QVÆSTIO 903.

VTrum legis publicatio debeat fieri in vnaquaque Prouincia, vel in Curia Regis, communis contra communem.

QVÆSTIO 904.

VTrum legatum relictum à teſtatore ſit vſurarium quando hæres fuit grauatus ſoluere redditum annuum donec legatum ſoluatur, communis contra communem.

QVÆSTIO 905.

VTrum clauſula maſculinitatis in vna oratione, vel clauſula cenſeatur repetita in aliis, communis contra communem.

Repræ-

Repræsentationis materia explanatur. ibid. à n. 75. cum seq.

QVÆSTIO 906.

VTrum Princeps, vel ciuitas libera, quæ non recognoscit superiorem in temporalibus, possit propter publicam vtilitatem bona subditorum auferre, communis contra communem, & quid iure Regio.

De titulis nostri Regis Hispaniarum ad debellandos Indos Barbaros, & occupandi eorum Regna, & iurisdictiones. ibi. n. 169. & 263. & 309

Rex in casu necessitatis, potest à suis subditis mutuam pecuniam petere. sup. n. 43

Millones puede pedir el Rey nuestro Sennor à sus Reynos, en caso de necessidad. ibi. nu. 72. cum seq.

Bellum iustum quando dicatur, & de eius requisitis. ibi. n. 101

Hispani reducendo Indos ad Christi religionem, an possint illorum bona, & dominia retinere. ibi. num. 169

Regis nostri Hispaniæ iustitia defenditur ad debellandos Indos, & possidendi eorum Regna. ibi. n. 181. & 309

Barbari habent rerum dominia & iurisdictionem. ibi. n. 197. cum seq.

Plurima de Principis potestate traduntur. ibi. à nu. 325

Imperium omnibus datum est à cœlesti maiestate. ibi. nu. 237. vbi plura iura intelliguntur.

Repræsentationem non habere locum in iure nõ quæsito, neque radicato in linea ascendentium, neque collateralium, tam de iure communi, quam Regio post legem 40. Tauri, contra resolutionem traditam per Castellum lib. 3. varia. c. 19. à nu 172. & 184. resoluemus, in quæst. 905. à nu. 75. & 88. & 97. vsque ad fin. vbi Auctor satisfacit obiectis traditis aduersus eum in cap. 20. in dict. li 3. variarum.

Clausula maioratus 29. de Cifuentes, super cuius intellectu hodie lis pendet in Supremo Senatu, declaratur, in qu. 905. à nu. 67. & seq.

El Rey nuestro Sennor puede en las causas de mil y quinientas, in quibus non datur recursus, *mandar que su buelua a reuocer la iusticia de las partes.* qu. fina. nu. 374

Quando el Rey nuestro Sennor dize, que las partes sigan su iusticia, quid importet illud verbum. qu. fi. nu. 376

El Rey puede remitir todas las penas corporales, y pecuniarias. q. fi. n. 383

Razon de estado como se ha de entender, vt boni Principes, & Senatores possint procedere, & iudicare. q. fin. à nu. 390. vsque ad fi.

Iesu Christo nuestro Sennor fue crucificado por razon de estado. in q. fi. n. 392

El gouierno del Principe ha de ser con iusticia, y misericordia, con premio a los buenos, y castigo a los malos. qu. fin. nu. 394. cum sequentib.

ELENCHVS QVAESTIONVM PRIMÆ PARTIS LIBRI QVINTI DE COGNITIONE PER VIAM VIOLENTIÆ.

Ex 36.tit.5.lib.2.recopilationis declaratur, & interpretatur,in tractatu de cognitione per viam violentiæ, per plures glossas.

Lex 2. tit.6.lib.1.recopilationis declaratur, in verbo* *Los Reyes de Castilla*, * vbi agitur de eorũ Monarchia,& quod non subiaceant Imperio, & à quo tempore incœpit imperium, & quod sint Imperatores in suo Regno,glossa 18.per totam,& maxime, à n.22.cum sequent.

Rationes dubitandi & decidendi, ad leges Regias supra, traduntur,in gloss.1.à n.8.& solutiones, gloss.fin.n.140

Glossa 1.ad legem nostram,verbo,* *Por derecho*,* nu.1. & gloss.2. declarantur.

Secunda ratio fundamentalis ad legem nostram traditur,in gloss.1.& in gloss.3

El Consejo supremo, y las audiencias reales, no pueden conocer por via de fuerca,de los meritos de la iusticia, de la causa principal, sino es en orden à quitar la fuerca,vt nouissime explicamus in gloss.6.n.34. & in 2.part.q.fin.n.6.

Glossa,verbo, * *Por costumbre*, * in gloss.4. declaratur.

Glossa,verbo,* *Alcar las fuercas*,* declaratur à n.1.vsque ad finalem,in gloss.5

Defensio naturalis subditorum, qualiter sit intelligenda & practicanda in hac cognitione per viã violentiæ,gloss.5.n.59

Los Reyes tienen obligacion en conciencia y iusticia, a defender sus subditos de toda fuerca,gloss.5.n.21.& in prooemio, cap.9.

Glossa,verbo,* *No otorgando la apellacion*,* declaratur à n.1.vsque ad finalem. in gloss.6

Appellatio in causis,visitationis, & correctionis non admittitur,& quando iudex Ecclesiasticus faciat vim,gloss.6.num.20.& in 2. part.q.74. nu.24

Opinio Gregorii Lopez reprobatur, & aliorum, qui affirmant, istam cognitionem per viam recursus,procedere ex priuilegio Pontificis, cum procedat mero iure,ex officio regali,& ex fonte iuris naturalis.in gloss.6.n.42

Recursus ad tribunalia Regia,non datur in causis executiuis,quando admittitur appellatio, vt in dicta gloss.6. nu.60.

Opinio Morlæ reprobatur,qui dicebat,esse supplicatum à Bulla in Cœna Domini,& ob hanc causam non ligare censuram.gloss.6.n.47

Opinio Cenedi,qui improbat eandem opinionẽ probatur,dicto n.47.gloss.6

Opinio Ioannis Aloisij Rici reprobatur, gloss.6. n.48.in fin.

Opinio Ioannis Petri Fontanellæ reprobatur, qui per iudices arbitros à Pontifice & Rege nominandos,affirmat,quod possit iustificari ista cognitio,in n.48.gloss.6.

Opinio Prosperi Farinacij reprobatur, qui indistincte tenet,non posse Reges,& superiores,qui nõ recognoscunt superiorem in temporalibus, cognoscere per viam violentiæ, & proprio ore conuincitur,in gloss.6.ex n.49

Decisio Rotæ declaratur,in dict.gloss.6.n.51.fauore Regis nostri.

Opinio Dominici Vannez reprobatur, qui solũ admittit hanc cognitionem, ex tolerantia Pontificis.n.57.gloss.6.

Opinio Patris Azoris reprobatur,qui indistincte tenet,non habere Reges hanc cognitionem per viã violentiæ,n.59.gloss.6.

Opinio Sesse, & Cenedi reprobatur, qui opinionem Domini Vannez tenent, numer. 58. gloss. 6

Opinio Francisci Suarez Societatis Iesu, in tractatu aduersus errores Angliæ,reprobatur, & proprio ore conuincitur, à n.60. vbi plures rationes, in gloss.6.adducuntur contra eum, per 9.paragraphos.

Opinio Sayri reprobatur, qui loquitur contra Regem;in prooemio, cap.12.n.25.& seqq.

Opinio Doctoris Roæ reprobatur, vbi difficultatibus in contrarium adductis,contra istam cognitionem satisfacimus,in glos.6.n.61

Opinio Seguræ D'aualos,& Bobadillæ,reprobatur,qui tenebant illam viam recursus ad Regia tribunalia,procedere per viam iurisdictionis,cum nulla detur iurisdictio contentiosa, in hac cognitione, in d.gloss.6.n.69

Bullarum retentio in supremo Regis consilio, ex quibus causis fieri debeat, vbi plura notatu digna referuntur, & rationes nouæ, gloss. 6. numer. 62

Iudex Ecclesiasticus rebellis,non obtemperando mandatis Regis,& suorum Senatorum, potest priuari temporalitatibus, & à Regno expelli, si duret pertinacia,vt in dicta gloss.6.n.65

Clausula,* *Appellatione remota*, * quæ ponitur in rescriptis Pontificis,qualiter sit intelligenda, in his cognitionibus, gloss.6.nu.70.& iterum in 2.part. q.fin.

Fuercas como se quitan en los tribunales reales,& ex quibus rationibus,gloss.5.ex.n.1

Limitatio noua,ad totam materiam cognitionis per viam volentiæ,traditur à numer.90.gloss.6

Regis officium,qualiter consideretur circa subditos,gloss.5.n.40.& seqq.

Los juezes supremos pueden suspender la execucion de las Bullas Apostolicas,para informar a su Sandidad, in lectura,gloss.6.n.64

Appel-

Appellatio quando sit admittenda, vel deneganda, vt habeat locum cognitio per viam violentiæ, gloss. 6. ex n. 1. vsque fin.

Los Reyes de Espanna son patrones de las Iglesias cathedrales, para presentar Prelados, antes del Concilio 12. *Toledano, ann.* 579. gloss. 8. n. 4. & traditur ratio in procœmio, c. 10. n. 46.

Iudex Regius, quando sit competens ad cognoscendū per viam violentiæ, de nullitate excommunicationis, vbi declaratur decretum Concilii Tridentini, gloss. 6 n. 100.

El tribunal Real puede rogar al Eccleſiastico, que alce las censuras, hasta que se vea el processo, ibi. num. 129.

Pœna posita in compromisso, an exigi possit appellatione remota? & an sit articulus violentiæ, ibi. num. 143.

Glossa 7. declaratur in verbo * *Quexandose que no se les otorga la apellacion*, *à n. 1. cum sequentibus.

Forma de las prouisiones Reales, y sobre cartas por via de fuerca, traditur in gloss. 8. n. 1.

Forma de las cedulas reales, para tomar las Bullas que vienen de Roma, ganadas con sinieſtra relacion, y leuarlas al supremo Consejo, in gloss. 8. n. 2.

Beneficios patrimoniales se han de dar a las naturales, & alter erit articulus violentiæ. gloss. 8. n. 3. vbi declaratur lex 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.

Declaracion de toda la materia por via de fuerca, gloss. 9. n. 10.

Patronato Real no se puede periudicar por Bullas Apostolicas, las quales se retienē en el Cōsejo, y ponense dos prouisiones del sennor Rey don Pedro, num. 5. gloss. 8.

Glossa 9. verbo, * *Para que se otorgue la apellacion.**

Autos por via de fuerca, como se han de formar en los casos que se refieren, gloss. fin. n. fin.

Executoriales que se despachan en Roma, como se hā de executar, para que no aya fuerca, à num. 43. gloss. 9.

En los remedios possessorios, no ay fuerca en no otorgar la apellacion, & in procœmio, c. 10. numer. 36. *adonde por bulla del Pontifice conocen los Reyes de Francia.*

Glossa 10. in verbo, * *Si el juez Eccleſiastico no otorgare la apellacion*, * declaratur, ex n. 1

Glossa 11. declaratur, n. 1. in verbo, * *Sin dilacion vean el processo.* *

Glossa 12. verbo, * *Si por el constare, que la apellacion es legitimamente interpuesta, alcando la fuerca, prouean que el tal juez otorgue*, * in n. 1.

Los Reyes se hallauan en los Concilios, porque no se turbasse la paz de la republica, adonde se refieren muchos Concilios, in procœmio, c. 9. n. 69. & gloss. 8. num. 5.

Ad glossam 13. in verbo, *Para que las partes puedā seguir su iusticia, ante quien, y como deuan*, nu. 1. cum sequentib.

Forma de los autos de fuerca de la Real audiencia, gloss. 13. n. 2. & gloss. fin. n. fin.

Glossa 14. in verbo, * *Repongan lo que despues de la apellacion se huuiere fecho* *, n. 1.

Glossa 15. in verbo * *Si por el processo pareciere la dicha apellacion no ser iusta*, * à n. 1.

Causæ executiuæ qualiter cognoscantur, vt cesset recursus ad tribunalia, à n. 1. gl. 15.

Appellationis desertio quid operetur, ad cognoscendam vim, n. 7. gloss. 15.

Declaratio vtilis, ad totam materiam cognitionis per viam recursus, n. 13. gloss. 15.

Limitationes, in quibus nemo potest vti auxilio per viam violentiæ, n. 19. gloss. 15.

Concordia de los casos de la Inquisicion, que ya estan insertos en la nueua recopilacion, n. 18. gl. 15.

Aunque el lego no decline la iurisdicion Eccleſiastica, puede el tribunal real conocer por via de fuerca, por el perjuyzio que se sigue à iurisdicion, vt numer. 29. gloss. 16.

Glossa 16. ibi, * *Con condenacion de costas, si le pareciere*, * à num. 1. vbi late agitur de expensarum condemnatione, & in quibus casibus sit facienda, & quod fiscalis Regis non condemnatur in expensis.

Appellatio quo iure introducta, ex qua pendet tota cognitio per viam violentiæ, in procœmio, cap. 11.

Gloss. 17. in verbo, * *Paraque proceda, y haga iusticia*, * vbi num. 1. plura de virtutibus iustitiæ referuntur, & num. 23. elegans iustitiæ descripto traditur.

Officium iudicis circa reipublicæ gubernationē, in procœmio, c. 9. & gl. 17. n. 34.

Dar forma al juez Eccleſiastico, como ha de hazer iusticia, en la causa, puede ordenar el tribunal real, y la obligacion que en esto tiene el juez Eccleſiastico, ibi. à n. 29. gloss. 17.

Glossa 18. in verbo, * *Los Reyes de Castilla de antigua costumbre*, * vbi plura priuilegia Regum Castellæ referuntur, & eorum præeminentiæ.

Reges Hispaniæ descendunt à nobilissimis Regibus Gothis, *y se refiere su descendencia, y el origen de los Reyes Godos hasta el Rey don Phelipe tercero, nuestro sennor*, à n. 7. gloss. 18.

Casa y solar de los Cenallos en las montannas, antes del Rey don Pelayo, y la descendencia del autor, y su nōbre, y armas, à n. 15. gloss. 18.

Reges Hispaniæ quare non recognoscunt superiorem in temporalibus. gloss. 18. vbi late declaratur à n. 21. quæ sunt necessaria in hac cognitionis per viam violentiæ materia.

Antiguedad de la practica del conocimiento por via de fuerca, porque su origen es de derecho natural, n. 21 & in procœmio, cap. 11.

El conocimiento por via de fuerca, no se puede quitar a los Reyes, ni ellos le pueden dar, ni ceder, in procœmio, cap. 10.

Declaratio materiæ recursus, & cognitionis per viam violentiæ, & ratio naturalis, gloss. fin. num. 21.

Protestatio Imperatoris circa libertatem Regnorum Hispaniæ. gloss. 18. n. 35.

Reges Hispaniæ sunt Imperatores in suo Regno, & à quo tempore, gloss. 18. n. 47.

Iurisdictiones licet sint duæ, Eccleſiastica, & temporalis, respublica Christiana est vna, quod late fundatur, gloss. 18. n. 71.

Monarchiæ cœperunt per violentiam, & vsurpationem, à n. 82. gloss. 18.

Initium iurisdictionis à primo parente Adam, gloss. 18. ex nu. 83. vsque ad Romanos, & suas generationes, & qualis fuit prima appellatio, in procœmio, cap. 11.

Argumenta proposita aduersus nostram cognitionem diruuntur, gloss. 18. à num. 122. vsque ad finem.

Los que vsan deste remedio por via de fuerca, no pueden ser presos, ni descomulgados, gloss. 18. num. 133.

Las partes de vn recto juez para consejero de su Magestad, y lo que conuiene mirarlo, gloss. 17. num. 33.

Refiereſe vn capitulo de las cortes del anno de 1588. *publicadas el de* 93. *adonde se manda castigar a los que contrauinieren à este remedio del auxilio real de la fuerca*, gloss. 18. n. 134.

La Bulla in Cœna Domini, que prohibe el conocimiēto por via de fuerca en las causas Eccleſiasticas: esta hecha despues de causada la costumbre immemorial deste conocimiēto, y ansi no le puede comprehender, quā-

do fuera por solo priuilegio, y no por derecho natural, in proœmio, ca. fin. vbi referuntur Bullæ Alexandri Papæ, anno 1499. & aliorum Pontificum, vbi non fit mentio huius prohibitionis.

Los efectos de la ley natural, y de la positiua para este conocimiento, por via de fuerca, el qual fue necessario despues que se introduxo, * *mio, y juyo:* * *y porque no le alcanco la ley natural, fue necessario que la ley positiua, diesse la forma para conseguir los efectos de la ley natural,* vt vides in proœmio, cap. 1. ex num. 12.

Solos los Reyes y Principes, que no reconocen superior en lo tẽporal, como los sennores Reyes de Espanna, pueden hazer leyes para el gonierno politico de sus subditos, vt in proœmio, cap. 3.

Y los Ecclesiasticos estan obligados a guardarlas quando tocan al bien publico, y no son contra el derecho Canonico, vt ibi. c. 4. *porque el gonierno politico, es dado por Dios,* vt ibi. c. 7.

Trataſe del officio de los Reyes para con sus subditos, y de su poder, in proœmio, c. 9.

Ni el Pontifice puede quitar à los Reyes el conocimiẽto por via de fuerca por ser de derecho natural, ni los Reyes le pueden renunciar, ni dar a otro ninguno, vt in proœmio, cap. 10. per totum, vbi assignatur ratio.

Finis Quæstionum primæ Partis.

INDEX

INDEX
QVAESTIONVM
QVAE IN
SECVNDA PARTE CONTINENTVR
IN

Quibus iudex Eccleſiaſticus poteſt vim facere, vel non facere.

Quæſtio 1.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo compenſationem aduerſus contractum iuratum, exequendo ſuam ſententiã appellatione remota.

Quæſt. 2.

Vtrũ iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſuã ſententiam appellatione remota, quando iuramentum fuit à parte delatum.

Quæſt. 3.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, diſpenſando ad petitionem patroni, in qualitatibus fundationis capellaniæ.

Quæſt. 4.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari per cenſuras, vt non cognoſcat de cauſa facti rei Eccleſiaſticæ, cuius exceptio iuris ad eum pertinet.

Filiationis probatio ex parte patris filii adulterini, qualiter ſit concludens, dict. quæſt. 4. à num. 8. vſque 55.

Filiatio ex parte matris, contra eius aſſertionem, qualis ſufficiat, dict. quæſt. 4. num. 58. vſque 94.

Quæſt. 5.

Vtrũ iudex eccleſiaſticus faciat vim, procedendo per cenſuras contra iudicem ſæcularem, extrahendo debitorem ex cauſa ciuili ab Eccleſia, detrudendo eum in carceres, donec ſoluat debitum.

Quæſt. 6.

Vtrum iudex Apoſtolicus, executor Bullarum Apoſtolicarum, faciat vim, exequendo ſuam ſententiam appellatione remota.

Quæſt. 7.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo per cenſuras contra iudicem ſæcularem, vt ſe abſtineat à punitione delicti vſuræ.

Quæſt. 8.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo appellationem à mandato de exequendo.

Quæſt. 9.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo appellationem à pronuntiatione deſertionis, per quam declarat, ſententiam tranſlatam fuiſſe in rem iudicatam.

Quæſt. 10.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam in iudiciis poſſeſſoriis, appellatione remota.

Quæſt. 11.

Vtrum iudex conſeruator, deputatus religioſis perſonis ad tollẽdas iniurias, procedendo per cenſuras contra iudicem Eccleſiaſticum, qui ſequeſtrauit pecora religioſorum, pro decimis ſoluendis, faciat vim. Et, quid ſi procedat contra iudicem laicum, qui ſimiliter detinet pecora monaſterii, pro damnis & pactis, ſecundum locorum ordinationes.

Quæſt. 12.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam, per quam hæres mittitur in poſſeſſionem ex edicto diui Adriani, appellatione remota.

Quæſt. 13.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo principaliter de cauſa dotis.

Quæſt. 14.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo in cauſa poſt recuſationem, & quid pendente recurſu.

Quæſt. 15.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus Metropolitanus faciat vim, cognoſcendo in gradu appellationis à ſententia lata ab Epiſcopo, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegato.

Quæſt. 16.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo literas requiſitorias contra clericum, tertium bonorum poſſeſſorem.

Quæſt. 17.

Vtrum iudex Eccſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non procedat ſuper tertiis.

Quæſt. 18.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, qui appellatione remota exequitur ſententiam poſſeſſionis decimarũ in genere, contra habentem gratiam nonalium in ſpecie.

Quæſt. 19.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non procedat aduerſus contrahentes matrimonium clandeſtinum.

Quæſt. 20.

Quæſt. 20.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus conſeruator faciat vim, inhibendo iudici Eccleſiaſtico, & quid è contrario.

Quæſt. 21.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non procedat contra laicum, pro ſolutione legati alimentorum.

Quæſt. 22.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo in cauſis ciuilibus religioſorum, quando non eligunt iudicem conſeruatorem.

Quæſt. 23.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo contra iudicem ſæcularem, qui cognoſcet de cauſis clericorum ratione officij.

Quæſt. 24.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam in beneficialibus, & capellaniis, appellatione remota.

Quæſt. 25.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, qui cognoſcit de cauſis decimarum & primitiarum, in quæſtionibus iuris vel facti.

Quæſt. 26.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus conſeruator, datus ad tollendas violentias, faciat vim, cognoſcendo de nullitate ſuæ ſententiæ.

Quæſt. 27.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus executor Bullarum Apoſtolicarum faciat vim, procedendo appellatione remota.

Quæſt. 28.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſuam ſententiam in interdicto retinendæ poſſeſſionis, appellatione remota.

Quæſt. 29.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo appellatione remota, in interdicto, quod vocant, * del interim.

Quæſt. 30.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, cognoſcendo de damno & intereſſe, quando alter ex contrahentibus contraxit matrimonium, fide violata de contrahendo.

Quæſt. 31.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, qui incidenter cognoſcit de cauſa matrimoniali.

Quæſt. 32.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, cognoſcendo de cauſis laicorum confratrum, vel inhibendo iudici laico, vt non cognoſcat.

Quæſt. 33.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo ciuiliter vel criminaliter, * contra beatas y hermitannos, * *& quid contra terceros, vt in* quæſtione ſeſenta y vna.

Quæſt. 34.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non cognoſcat ſuper fructibus beneficij.

Quæſt. 35.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, declarando excommunicatum poſt appellationem interpoſitam.

Quæſt. 36.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo per declaratoriam in cauſa executorialium, appellatione remota.

Quæſt. 37.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo contra iudicem ſæcularem, qui cognoſcit de crimine clerici vel religioſi, ante ordines ſuſceptos.

Quæſt. 38.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam alimentorum, appellatione remota.

Quæſt. 39.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam liquidationis inſtrumenti publici, appellatione remota.

Quæſt. 40.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non procedat contra clericum hæredem laici, cum quo lis fuit cœpta.

Quæſt. 41.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo contra clericum ad ſolutionem penſionis, literis non expeditis, appellatione remota.

Quæſt. 42.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo per cenſuras contra iudicem ſæcularem, vt remittat reum ad Eccleſiam, qui confugit ad Corpus Chriſti.

Quæſt. 43.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, tradendo clericum Curiæ ſæculari pro delicto enormi, appellatione remota.

Quæſt. 44.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, qui procedit contra clericum primæ tonſuræ repertum ſine habitu clericali.

Quæſt. 45.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non procedat contra clericum, qui tenetur de euictione in foro ſæculari.

Quæſt. 46.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſuam ſententiam appellatione remota, contra lapſum fatalium, ſpreta reſtitutione in integrum.

Quæſt. 47.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo appellationem ad ſuperiorem delegantis, ſed delegati.

Quæſt. 48.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo appellationem ad Epiſcopum, qui eum nominauit.

Quæſt. 49.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, nõ admittendo appellationem ab omni ſententia interlocutoria.

Quæſt. 50.

Vtrum iudex appellationis faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non procedat contra laicos Eccleſiæ emphyteutas, pro ſolutione tributorum domino temporali. * Adonde à num. 22. ſe refieren los ſucceſſos de Milan, ſobre la reſolution deſta queſtion.

Quæſt. 51.

Quæst.51.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat super nullitate excõmunicationis.

Quæst.52.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat in causis ciuilibus & criminalibus contra colonum ecclesiæ, vel personæ Ecclesiasticæ.

Quæst.53.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, cognoscendo inter laicos de alimentis filio spurio debitis ex æquitate canonica.

Quæst.54.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo per censuras contra laicum, qui coram iudice sæculari reconuenit clericum, non obstante declinatoria fori.

Quæst.55.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam in causa decimarum, appellatione remota.

Quæst.56.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat in causa decimarum super declaratione quantitatis, an debeantur decem, vel minus.

Quæst.57.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo per censuras appellatione remota, contra clericum, vel mulierem, pro debito ciuili.

Quæst.58.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat contra laicum Episcopi del Vicarii commensalem.

Quæst.59.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicum iniuriantem clericum, & ad quem pertineat punitio delicti, & sacrilegii.

Quæst.60.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicum ad querelam clerici, transacto anno à die sacrilegii vel iniuriæ.

Quæst. 61.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat in causa, contra profitẽtes tertium ordinem sancti Francisci.

Quæst.62.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari per censuras, vt non procedat contra clericum primæ tonsuræ, qui habet pensionem super fructibus alicuius beneficii.

Quæst.63.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, cognoscendo contra clericum pro delicto commisso in alio territorio.

Quæst. 64.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim inhibendo iudici sæculari gabellarum, vt non procedat contra clericum negotiatorem pro solutione gabellæ.

Quæst.65.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat super spolio rei Ecclesiasticæ inter personas Ecclesiasticas.

Quæst.66.

Vtrum iudex Ecclesiasticus appellationis faciat vim, cognoscendo in secunda instantia contra sententiam translatam in rem iudicatam, in casibus; in quibus non obstat res iudicata, vt in causa matrimoniali.

Quæst.67.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra testem laicum, qui falsum deposuit coram eo.

Quæst.68.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat contra clericum in causa reconuentionis.

Quæst.69.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicum & clericum, qui simul delictum commiserunt.

Quæst.70.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam definitiuam, appellatione remota, contra fideiussorem laicum, qui se pro clerico obligauit coram eo.

Quæst.71.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra Monachos regulares, pro ratione reddenda alicuius vltimæ voluntatis, & quid contra clericum ratione alicuius officii temporalis.

Quæst. 72.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, qui in concursu creditorum, ad instantiam debitoris, citauit clericum, ad exhibendum coram eo iura sua.

Quæst. 73.

Vtrum iudex appellationis faciat vim, non admittendo appellationem a sententia, quæ reducit laudum ad arbitrium boni viri.

Quæst. 74.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo indici sæculari, qui procedit contra clericum, qui corã eo falsum deposuit.

Quæst. 75.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo indici sæculari, vt non procedat contra clericum, qui dimisso habitu clericali, deficiente trina monitione, se immiscuit delictis grauissimis.

Quæst. 76.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo indici sæculari per censuras, vt non procedat contra clericum depositarium, qui ex ipsius mandato depositum suscepit.

Quæst. 77.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim procedendo per censuras contra iudices Regios, qui expellunt clericum à Regno, turbantem Regiam iurisdictionem.

Quæst.78.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non faciat inuentarium bonorum clerici, neque citari faciat creditores clericos, vt coram eo compareant, si sua putauerint interesse.

Quæst. 79.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat ciuiliter contra clericum coniugatum.

Quæst. 80.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, procedendo ad vlteriora, in casibus competentiæ iurisdictionis, & quo modo attentata sint reuocanda, quando causa deuoluitur.

Quæst. 81.

Vtrum iudex Ecclesiasticus in causis præuentionis faciat vim, qui præuenit per citationem verbalem, inhibendo indici sæculari, qui præuenit per citationem realem.

Quæst. 82.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, declarando, quod sua sit iurisdictio contra iudicem laicum.

Quæst. 83.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, cognoscenti inter laicos de viribus iuramenti.

Quæst. 84.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non se intromittat in executione vltimarum voluntatum.

Quæst. 85.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, qui inhibet iudici sæculari, vt non procedat contra blasphemantem Deum, vt causa ad eum remittatur.

Quæst. 86.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicum, qui in casu necessitatis audiuit confessionem alterius.

Quæst. 87.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat contra clericum sodomitam.

Quæst. 88.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat contra adulteros.

Quæst. 89.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat contra incestuosos.

Quæst. 90.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat contra violatores monialium.

Quæst. 91.

Vtrum index Ecclesiasticus Apostolicus faciat vim, procedendo sine citatione partis, non viso processu.

Quæst. 92.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, qui inhibet iudici sæculari, vt non procedat contra laicum, qui falsitatem commisit in literis Apostolicis.

Quæst. 93.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, detrudendo laicum in suos carceres, sine inuocatione brachij sæcularis.

Quæst. 94.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat inter laicos, de causis sepulchrorum, & iuris patronatus.

Quæst. 95.

Vtrum superior alicuius Religionis faciat vim, exequendo sua mandata contra monachum, appellatione remota.

Quæst. 96.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, ad effectum impediendi ipsius iurisdictionem.

Quæst. 97.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non procedat ad executionem instrumenti, durante lite super relaxatione iuramenti.

Quæst. 98.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, qui procedit per censuras contra iudicem sæcularem, vt non exequatur sententiam mortis contra delinquentem, donec suscipiat sacram Eucharistiam.

Quæst. 99.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicos per censuras, pro reparatione Ecclesiæ parochialis.

Quæst. 100.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicos turbantes iurisdictionem Ecclesiasticam, & an causa sit remittenda ad iudicem sæcularem.

Quæst. 101.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedendo per censuras contra iudicem laicum, qui extraxit ab Ecclesia occidentem presbyterum sine proditione.

Quæst. 102.

Vtrũ iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, vt non inquirat contra clericum Assassinum.

Quæst. 103.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, procedendo per censuras contra coniugatos, qui sine iudicio Ecclesiæ ob aliquam infirmitatem separantur.

Quæst. 104.

Vtrum monachus nouitius gaudeat fori priuilegio, & index Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo sæculari.

Quæst. 105.

Vtrum index Ecclesiasticus appellationis faciat vim, cognoscendo de meritis totius sententiæ, quæ continet plura capitula, quando ab vno tantum appellatum est.

Quæst. 106.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam, post terminum datum ad prosequendam appellationem.

Quæst. 107.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam, ex eo, quia appellatio fuit interposita in die festo.

Quæst. 108.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, reiiciendo appellationem à declaratione, quod appellatio non sit admittenda.

Quæst. 109.

Vtrum index Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam appellatione remota, per quam confirmatur subhastatio & venditio bonorum.

Quæst. 110.

Quæst. 110.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam, quando appellationi interpositæ fuit renunciatum.

Quæst. 111.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, retractando sententiam translatam in rem iudicatam, non oppositæ exceptione ab aduersario.

Quæst. 112.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam, quando appellatio non fuit prosecuta propter inopiam, reiiciendo istam exceptionem, appellatione remota.

Quæst. 113.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam in causa mercedis, appellatione remota.

Quæst. 114.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam in iudicio possessorio, quæ habet admixtam causam proprietatis.

Quæst. 115.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam restitutionis dotis, in causa diuortij, remota appellatione.

Quæst. 116.

Vtrum iudex Ecclesiasticus appellationis faciat vim, exequendo suam sententiam confirmatoriam primæ, quando prima sententia erat appellabilis.

Quæst. 117.

Vtrum iudex Ecclesiasticus, & examinatores beneficiorum in concursu, faciant vim, exequendo sententiam prouisionis beneficij, appellatione remota.

Quæst. 118.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo præceptum de exhibendo, appellatione remota.

Quæst. 119.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam, a qua non fuit appellatum coram eo, sed coram iudice ad quem.

Quæst. 120.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam, contra vnum ex correis, qui non appellauit, si appellatio fuit ab aliis interposita.

Quæst. 121.

Vtrum iudices appellationis domini Archiepiscopi Toletani faciant vim, cognoscendo in gradu appellationis à sententiis iudicum conseruatorum.

Quæst. 122.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam translatam in rem iudicatam, non obstante exceptione compromissi, & quid de fatalibus, durante compromisso.

Quæst. 123.

Vtrum iudex Ecclesiasticus visitator faciat vim, procedendo contra confraternitates laicorũ, ad reddendam rationem, & an admittenda sit appellatio à decreto visitationis & correctionis.

Quæst. 124.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam appellatione remota, in casibus præcedentiæ.

Quæst. 125.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam translatam in rem iudicatam, exclusa restitutione in integrum, & reiecta appellatione.

Quæst. 126.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, non admittendo exceptionem nullitatis sententiæ ex defectu iurisdictionis, post tres sententias conformes.

Quæst. 127.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam translatam in rem iudicatam, non obstante exceptione falsitatis, & appellatione remota.

Quæst. 128.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari finium regundorum, vt non procedat contra personas Ecclesiasticas ad restitutionem terminorum, & an appellatione remota sit restitutio facienda.

Quæst. 129.

Vtrum Romanus Pontifex faciat vim, non admittendo appellationem ad Concilium generale.

Quæst. 130.

Vtrum Concilium prouinciale vel generale faciat vim, non admittendo appellationem ad Pontificem.

Quæst. 131.

Vtrum congregatio Cardinalium faciat vim, non admittendo appellationem ad Pontificem.

Quæst. 132.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam iniustam in iudicio possessorio.

Quæst. 133.

Vtrum iudices subsidij & excusati faciant vim, exequendo sententiam appellatione remota.

Quæst. 134.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, qui exequitur sententiam solutionis salariorum, appellatione remota.

Quæst. 135.

Vtrum iudex executor in forma Cameræ, faciat vim, exequendo appellatione remota.

Quæst. 136.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, non admittendo appellationem à mandato & pronuntiatione de exequendo.

Quæst. 137.

Vtrum iudex Ecclesiasticus executor, cum clausula, "tuam conscientiam oneramus," faciat vim, exequendo appellatione remota.

Quæst. 138.

Vtrum iudex Ecclesiasticus ad sindicandum, faciat vim, exequendo suam sententiam appellatione remota.

Quæst. 139.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam excommunicationis appellatione remota.

Quæst. 140.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, absoluendo excommunicatum à censuris appellatione remota.

Quæst. 141.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo suã sententiam demolitionis operis, appellatione remota.

Quæst. 142.

Vtrum iudex Ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam calculatorum, appellatione remota.

Quæst. 143.

Vtrũ iudex Ecclesiasticus faciat vim, procedẽdo cõtra laicos Alchimistas & incãtatores, & alios huiusmodi generis.

Quæst. 144.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam legati pij appellatione remota.

Quæst. 145.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus appellationis faciat vim, exequendo ſuam ſententiam in iudicio poſſeſſorio.

Quæst. 146.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſuam ſententiam poſt lapſum temporis ad appellandum.

Quæst. 147.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus appellationis faciat vim, inhibendo iudici à quo à tota cauſa, quando non fuit appellatum, niſi ab vno articulo ſeparato.

Quæst. 148.

Vtrum Vicarius generalis huius Archiepiſcopatus faciat vim, inhibendo Vicario foraneo à cognitione cauſæ.

Quæst. 149.

Vtrum iudex conſeruator militum dini Iacobi, Calatranæ, Alcantaræ, & ſancti Ioannis, faciat vim, procedendo per cenſuras contra iudicem ſæcularem, vt non cognoſcat ciuiliter neque criminaliter, contra dictos milites.

Quæst. 150.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, qui admittit reſignantem ad beneficium, appellatione remota.

Quæst. 151.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo per cenſuras contra iudicem laicum, qui noluit impartiri auxilium pro executione ſententiæ, appellatione remota ad ſuperiorem.

Quæst. 152.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo appellationem à tertio interpoſitam, ſine mandato.

Quæst. 153.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, admittendo teſtes in ſecunda inſtantia, ſuper iiſdem articulis, vel de directo contrariis.

Quæst. 154.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſuam ſententiam, quo ad fructus in iudicio poſſeſſorio, appellatione remota.

Quæst. 155.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, inhibendo iudici ſæculari, vt non decernat alimenta, & litis expenſas mulieri, quæ cauſam diuortii proſequitur in ſuo foro.

Quæst. 156.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, nõ admittendo appellationem ab interlocutoria, per quam iudex declaratur tacite vel expreſſe.

Quæst. 157.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus vniuerſitatis Salmanticæ, Valliſoleti, & Complutenſis, faciat vim, procedendo contra laicum pro debito ciuili.

Quæst. 158.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſuam ſententiam ſequeſtrationis fructuum appellatione remota.

Quæst. 159.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, procedendo ad taxationem expenſarum, poſt appellationem interpoſitam.

Quæst. 160.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam, quando appellationi interpoſitæ fuit renunciatum ab vna parte, quæ fuit alteri communis in eius præiudicium.

Quæst. 161.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, non admittendo reuiſionem æſtimatorum, exequendo illorum iudicium.

Quæst. 162.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus faciat vim, exequendo ſententiam congruæ ſuſtentationis Rectori aſſignatæ, ex fructibus ſui beneficii, non obſtante ſolutione penſionis.

Quæst. 163.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus executor Bullarum ad recuperandas dimidias annatas, faciat vim, exequendo ſuam ſententiam, appellatione remota.

Quæſt. fin.

Vtrum iudex Eccleſiaſticus cum clauſula, appellatione remota,* faciat vim, exequendo ſententiam cõtra tertium, quando ſententia eſt nulla & iniuſta.*

INDEX

INDEX LEGVM ET IVRIVM

AD

IVRIS CANONICI ET CIVILIS

ET REGII

ET CONCILII TRIDENTINI

Quæ in Libro quinto de cognitione per viam violentiæ exponuntur, in prima, & secunda parte, & ponderantur.

Primus numerus significat quæstionem, secundus quæstionis numerum demonstrat.

Ex libris Digestorum.

Ex 1. ff. *de legibus*, in proœmio, c. 2. n. 1
Lex 1. §. Item autem, ff. *de iniuriis*, in lectura gloss. 5. nu. 22
Lex Lege Iulia 7. ff. *ad L. Iul. de vi publ.* in lectura gloss. 6. nu. 2
Lex 1. §. fin, ff. *à quibus appell. non liceat.* dicta gloss. 6. num. 73.
Lex 1. §. fin. ff. *ad Turpilianum*, in lectura gloss. 12. num. 10
Lex cum quasi. §. si plures ff. *de fideicomm. libertat.* in lectura gloss. 15. n. 6
Lex dedisse, ff. *de verbor. significat.* 2. part. quæst. 1. num. 21
Lex miles. §. defuncto. ff. *ad legem Iuliam, de adulteriis*, 2. par. q. 4. n. 38. & 45
Lex penult. §. mulier, ff. *de probatio.* 2. par. quæst. 4. num. 40
Lex Nec quicquam, § . vbi decretum, ff. *de officio Proconsul.* 2. par. q. 8. n. 17
Lex 1. in fin. ff. *quod vi, aut clam.* 2. part. quæst. 11. num. 16
Lex fin. ff. *de appell. recip.* q. 38. n. 6
Lex 1. §. 1. ff. *qui, & à qu. appel.* q. 47. n. 1
Lex si fideicommissum. §. si fic fideicommissum, ff, *de legatis* 3. in 2. p. q. 62. n. 39
* Lex Iudex posteaquam, ff. *de re iudicata*, in 2. part. qu. 66. n. 5
Lex fin. § penult. ff. *de bonis auctoritate Iudicis possid.* 2. p. q. 76. nu. 4
* Lex respiciendum, ff. *de pœnis*, q. 88. n. 24.
* Lex Diuus Pius, ff. *de falsis*, qu. 74. n. 20

Ad ll. Codicis.

Lex generaliter. §. siue autem, C. *de rebus creditis*, 2. par. q. 2. num. 1.
Lex 1. C. *de sacrosanctis Ecclesiis*, 2. part. qu. 3. n. 1
Lex nulli, C. *de iudiciis*, 2. par. q. 4. n 5
Lex fin. C. *comm. epist.* 2. par. q. 8. n. 18
Lex fin. §. illud, C. *de tempor. & repar. appell.* 2. p. qu. 9. n. 7
Lex vn. C. *si de moment. possess.* 2. par. qu. 10. num. 2. & 10.
Lex meminerint, C. *vnde vi.* 2. p. q. 11. nu. 14
Lex fin. C. *de edicto Dini Adriani tollendo*, 2. part. q. 12. nu. 1. & 31
Lex quisquis. C. *quorum appellationes non recipiantur*, 2. par. q. 1. n. 3
Lex Damus, C. *Ad legem Corneliam de falsi.* 2. par. q. 12. n. 13
Lex iubemus, C. *de probationibus.* ibid. numer. 15. & 40
Lex quoties, C. *de iudiciis*, 2. p. q. 15. n. 13
Lex 1. C. *qui pro sua iurisdictione*, in 2. part. qu. 47. num. 2
Lex qui ad ciuilia, C. *de appellationibus*, 2. par. q. 49. num. 16
Lex 1. C. *de Episcopis, & Clericis*, 2. p. q. 50. nu. 17. & q. 52. n. 3
Lex placet, C. *de sacrosanct. Eccl.* 2. part. quæst. 50. num. 4
Lex 1. C. *vbi de criminibus agi oporteat*, 2. p. qu. 63 num. 16
* Lex Nullum, C. *de testib.* q. 67. n. 2
* Lex Nullum, C. *de testib.* 2. par. quæst. 74. num. 3. & 9
* Lex Nulli, C. *de Episcopis & Cler.* quæstio. 84. num. 8
Lex 1. C. *si ex falsi. instrument.* 2. part. quæst. 127. numer. 2

Ad Volumen Nouell.

Authentic. *de his qui ingrediuntur*, §. illud, 2. p. q. 49. n. 17
* Authent. *de incestis nuptiis*, q. 89. n. 4

Ad ll. Partita.

Lex 2. tit. 10. par. 2. in prologo, n. 39
Lex 13. tit. 13. p. 2. ibi. nu. 41. & 106
Lex 2. tit. 1. par. 2. ibi. num. 42
Lex 2. tit. 1. par. 1. in proœmio, c. 1. nu. 5
Lex 2. tit. 8. par. 6. in proœmio, c. 1. n. 6

Lex 3.

Lex 3.tit.16.part.2.in proœmio, n. 7. c. 1
Lex 4.tit.1.par.1.in proœmio, c.2.n.3
Lex 3.tit.1.par.1.ibid.n.7
Lex 6.tit.1.part.2.in proœmio, c.5. n.9
Lex 15.tit.13. part. 2. in lectura, in præfat. numer.46
Lex 54.tit.6.par.1.in lect.gloss.1. nu.14
Lex 13.tit.13.par.2.ibid.n.19
Lex 1.tit.1.par.2.in lect.gloss.3. nu.4
Lex 4.tit.10.par.7.in lect.gl.5.n.15
Lex 27.tit.23.part.3.in lectura gloss.6. n.6
Lex 13.tit.23.par.3.ibi.nu.13
Lex fin.tit.13.par.4.in lectura glo.6. nu.38
Lex 18.tit.9.par.1.in lectura gl.6.n.66
Lex 30.tit.9.par.1.in lectur.glo.6. n.110
Lex fin.tit.4.par.3.in lectur.gl.6.nu.166
Lex 9.tit.6.par.6.in lectur.glo.11. nu.6
Lex 2.tit.1.par.2.in lectur.gl.18.n.48
Lex 5.tit.1.par.2.in lectur.gl.18.n.66
Lex 2.& 15.tit.11.par.3.2.p.q.2.n.2
Lex fin.tit.19.par.4.2.p.q.4. n.52
Lex 11.tit.13.par.6 ibid.nu.66
Lex 2.tit. 11.p.1.2.par.q.5.n.3
Lex 44.tit.18.par.3.2.par.q.12.n.16
Lex 115.tit.18.par.3.in 2.part.q.12. n.43
Lex 57.tit.6.part.1.q.23.n.25
Lex 33.tit.5.part.5. ibid.n.26
Lex 13.tit.23.par.3.q.24.n.35
Lex 6.& 7.tit.20.par.1.in 2.par.quæst.55.num.14. & 24
Lex 20.tit.9.par.1.ibi.q.55.n.20
Lex 2.tit. 10.par.2.q.62. n.46
* Lex 58.tit.6.par.2.q.67.n.1
Lex 57.tit.6.par.1.q. 17.nu.27
Lex fin.tit.26. par.4.ibi.nu.31
* Lex 57.tit.6.par.1.q.68.nu.4
Lex 57.tit.7 par.1.qu.40. n.9
Lex 7.tit.18.par.1.q.59.n.14
* Lex 14.tit.2.par.4.q.89.nu.10
Lex 4.tit.13.par.1.q.20. nu.43
* Lex 6.tit. 7.par.7.q.92. n.2
* Lex 56.tit.6.par.7.q.94. nu.3
Lex 7.tit.13.par.1.q.98.nu.3
Lex 11.tit.10.par.1.q.99.nu.4
Lex 4.tit.11.par.1.q.101.nu.3

Ad ll. Nonæ Recopilationis.

LEx 36.tit.5. libr. 2. in proœmio, cap. 1. numer.9
Lex 1. tit. 4. libr.1. Recop. in proœmio, cap. 8. num.15
Lex 2. tit. 4. libr.1. Recopil. in proœm. cap. 8. num.19
Lex 1.tit.21.lib.4.Recop.q.7.n.7
Lex 2.tit.21.lib.4 Recop.q.7.nu.9
Lex 3 tit. 18.lib.4.Recop. in lectur.gl.6. n.12
Lex 10.tit. 16. libr.5. Recop. in lectur. gloss. 6. num.146
Lex 3.tit.26.lib.8.ibi. n.146
Lex 15.tit.3.lib.1.in lectur.gloss.8.n.3
Lex 18.tit.7.lib.1.q.20.n.39
Lex 11.tit. 18.lib.4.in lectur.gl. 11.n.12
Lex 1.tit.6.lib.1.in lectur.gl. 18. n.20
* Lex 4.tit.5.lib.1.q.93.nu. 81
Lex fin.tit.2.lib.1. in 2.part. quæst.5. num.24. & num.30
Lex 1.& 2.tit.8.lib.1.2.par.q.11.n.2
Lex 12.tit.13.lib. 1.ibi.num.48
Lex 3.tit.13.lib.4.in 1.par.q.12.nu.9
Lex 2.tit.4.lib.1.in 2.p.q.62. nu.56
Lex 1.tit.1.lib.5.q.19. nu.8
Lex 9.tit.3.lib.1.2.p.q.64. nu.18
Lex 16.tit.7.lib.1.Recop.q.23.nu.8
Lex 5.tit.4.lib.1. q.64.n.19
Lex 20.tit.1.lib.3. Recop.q.17.nu.43.
Lex 19.tit.4.lib.4.ordin.q.61.n.35
Lex 1.tit.14.lib.6.Recopil.q.61.nu.37
* Lex 7.tit.21.lib.8.qu.89.n.2
Lex 8. tit.7.lib.1.Recop.qu.20.n.39
Lex 12.tit.13.lib.1.Recop. qu.23.nu.37

Ad ll. Tauri.

LEx 19.Tauri,q.19.n.8
Lex 64.Tauri, in lectur.gloss.15.nu.3
Lex 9.Tauri.2.par.q.4.nu.79
Lex 46.Tauri,2.par.q.fin.nu.5

Ad Decretales.

CAp.si duob. §. Denique, *de appellationib.* in prologo.n.60
Cap.de prudentia,*de donationib. inter vir. & vxor.* q.13.n.5
Cap.si quis propter necessitatem, *de furtis.* in prologo,n.122
Cap.Nuper,*de donationibus inter vir. & vx.* qu.13. num.6
Cap.Significasti, *de foro competenti*, in proœmio, c.6.nu.14
Cap.Verum,*de fora compet.*q.17.n.33
Cap.fin.*de iudiciis*,q.17.n.44
Cap.Postulasti.*de homicidio*,ibi.num. fin.
Cap.2.*de foro competenti*, in proœmio, cap. 8. numer.2.
Cap.Cum non ab homine,*de iudiciis*,in proœmio, c.8.nu.3
Cap.Si diligenti,*de foro competenti*, ibi. nu.5
Cap.Si iudex laicus, *de sententia excommunicationis*, in proœmio,c.8.n.26
Cap.Dilecto,*de sententia excommunicationis*, in lectur.gl.5. n.28
Cap.Tuæ,*de clericis peregrinis*,in proœmio, cap.8. num.31
Cap.Super eo, *de appellationibus*, in lectur. gloss. 6. num.15
Cap.Pastoralis,*de appellationibus*, in lectur.gloss.6. num.71
Cap.Super quæstionum,*de officio delegati*, declaratur in lectura gloss.6.n.75
Cap.Vt debitus honor, *de appellationib.* in lectura gl.6.nu.82
Cap.Inter cætera, *de sententia, & re iudicata*, in lectura gloss.6.nu.87
Cap.Pastoralis.*§*.finali,*de appellationib.* in lectura gloss.6.nu.96
Cap.de prudentia, *de donationib. inter vir.& vxor.* q.30.n.13. & 19
Cap.1.*de probationibus*, in lectura gloss. 18. numer. 40
Cap.Grandi, *de supplenda negligentia Prælatorum*,in lectura gloss.18.n.41
Cap.Ad nostram, *de iureiurando*, 2.part. quæst.1. num.6
Cap.Si iudex laicus,*de sententia excommunicationis*, 2.par.q.4.nu.3
* Cap.Contingit, *de sententia excommunicationis*, q.75.nu.9
*Cap.Perpendimus,*de sententia excommunicationis*, qu.75.nu.2
* Cap.*de Apostatis*,ibi.nu.4
Cap.Tuam,*de ordine cog.*q.30.n.11
Cap.Ex tenore,*de foro competent.*quæst.30.num.16 & 20
Cap.Significantibus,*de officio deleg.*q.30. n.17
Cap.Per tuas,*de probationibus*,2.par.q.4. n.30
Cap.Vt debitus honor,*de appellationibus*,2.par. q. 49.num.6
Cap.Cum sit generale, *de foro competenti*,2.par.qu. 52.num.2
Cap.Tua, el segundo,*de decimis*,2.p.q.55.nu.2.

Cap.Cum

Cap. Cum sint homines, *de decimis*. 2. par. quæst. 55. num. 21
Cap. Cum in literis, *de officio, & potestate ind. deleg.* q. 26. n. 5
Cap. Cum contingat, *de decimis*, 2. par. q. 55. n. 22
Cap. fin. *de parochiis*, ibi. nu. 23
Cap. Commissum, *de decimis*, ibi. n. 53
Cap. 1. *de coniug. lepr.* q. 103. nu. 4
* Cap. 1. *§.* 1. *de officio delegat.* 2. p. q. 66. n. 2
Cap. Porro §. fin. *de diuortiis*, ibi. n. 9. & q. 103. n. 1
* Cap. Ex literis, *de restitutione spoliatorum*, ibi. n. 11
* Cap. Inter cæteras, *de re iudicata*, q. 93. n. 90
* Cap. primum, *de deposito*, q. 76. n. 9
* Cap. Olim, *de iniuriis*, q. 77. n. 3
* Cap. Non erit, *de sententia excommunicationis*, qu. 77. n. 5
* Cap. 2. *de foro competenti*, q. 79. nu. 5.
* Cap. Venerabilis, *de electione*, q. 83. n. 3.
Cap. Ex ratione, *de appellationib.* qu. 46. n. 2
* Cap. Nos quidem, cap. Si hæredes, cap. Ioannes, *de testamentis*, q. 84. nu. 1. & 3.
* Cap. fin. *de maledicis*, q. 85. n. 4
Cap. Ad falsariorum, *de crimine falsi*, q. 92. n. 7
Cap. Consultationibus. *de iure patronat.* q. 94. n. 28
Cap. Lator, *qui filij sint legitimi*. q. 96. nu. 8
Cap. 1. *de Ecclesiis ædificandis*. q. 99. n. 1
Cap. De his, *eodem titul.* & q. n. 3
Cap. inter alia, *de immunitatte Ecclesiarum*, & c. fin. *eodem titul.* q. 101. nu. 2. & 4

Ad Sextum.

CAp. Solet, *de sentent. excommun. lib. 6.* in lectur. gloss. 6. nu. 99
Cap. Non solum, *de appellationib. libr. 6.* in lectura gloss. 6. n. 9. & q. 24. n. 6
Cap. 2. *de consuetud. lib. 6.* q. 48. n. 1
Cap. 1. *de re iudicata. lib. 6.* in lect. gl. 17. n. 31
Cap. Romana, *§.* Quod si obiiciatur, *de appellation. lib. 6.* 2. par. q. 49. n. 10
Cap. Cordi, *de appellationib.* ibi. n. 8
Cap. Ad decimas, *de restitutione spoliatorum*, 2. par. q. 55. n. 27
Cap. 1. *de præscriptionibus*, ibi. n. 60
Cap. 1. *de filiis presbyterorum*, q. 62. nu. 71
* Cap. 1. *de priuilegiis*, q. 71. nu. 9
Cap. 1. *de officio delegati.* q. 20. n. 2
Cap. fin. *de officio, & potest. ind. del.* ibi. nu. 5
* Cap. vnicum, *de clericis coniugatis*, q. 79. nu. 8
* Cap. fin. *de iudiciis*, q. 94. n. 3
Cap. Romana, §. contrahentes, *de foro compet.* q. 16. num. 6
Cap. Dilecto, *de sententia excommunicationis*, 2. par. qu. 100. n. 3

Ad Decretum.

CAp. ius naturale, 1. *distinct.* in procem. c. 1. n. 4
Cap. Regum officium, 23. *qu.* 3. in lectur. glo. 5. num. 34
Cap. Ab Imperatoribus, 23. *q.* 3. ibid. nu. 35
Cap. fin. 23. *qu.* 3. in lectur. gloss. 5. n. 37
Cap. Reos, 23. *qu.* 5. 2. par. q. 5. n. 2
Cap. *de Decimis*, 16. *q.* 1. 2. par. q. 55. n. 13
* Cap. Rex debet, 23. *q.* 5. q. 88. n. 2

Ad Clementinas.

* CLementina prima, *de testamentis*, in qu. 71. num. 8
* Clementina prima, *de pœnis*, 2. p. q. 77. n. 4
Clementina 2. *de testibus*, q. 153. n. 11

Ad Concilium Tridentinum.

CAp. 3. sess. 25. *Concilij Tridentini*, in prologo, num. 178
Cap. 20. sess. 25. *Coneil. Trident.* in procemio, c. 5. n. 2
Cap. 6. sess. 23. in procemio, c. 8 n. 11
Cap. 20. sess. 25. de reformat. in 2. par. q. 5. n. 5
Cap. 4. sess. 14. in 2. par. q. 11. n. 29
Cap. 20. sess. 24. 2. par. q. 49. n. 2
Cap. 6. sess. 23. 2. par. q. 62. nu. 4
Cap. 2. sess. 21. ibi. num. 29
Cap. 7. sess. 24. ibi. q. 62, n. 66
* Cap. 1. sess. 14. 2. par. qu. 71. n. 5. & 6. & 10
* Cap. 8. sess. 22. ibi. n. 16
* Cap. 8. sess. 21. ibi. num. 13
* Cap. 2. sess. 25. ibi. num. 35
* Cap. 3. sess. 6. ibi. num. 36
* Cap. 14. sess. 7. ibi. num. 37
* Cap. 18. sess. 14. ibi. num. 38
* Cap. 8. sess. 21. ibi. num. 39
* Cap. 8. sess. 22. ibi. num. 40
* Cap. 10. sess. 22. ibi. num. 41
* Cap. 2. sess. 24. ibi. num. 42
* Cap. 9. sess. 24. ibi. num. 43
* Cap. 20. sess. 24. ibi. q. 71. n. 44
* Cap. 5. sess. 25. ibi. q. 71. n. 45
* Cap. 2. sess. 5. & cap. 4. sess. 24. ibi. num. 46
* Cap. 2. sess. 25. ibi. q. 71. n. 47
* Cap. 6. sess. 23. q. 61. n. 26. & in qu. 79. n. 3
* Cap. 4. sess. 14. qu. 80. n. 13
* Cap. 4. sess. 25. lib. 2. q. 84. num. 5
* Cap. 8. sess. 22. q. 84. ibi. num. 14
* Cap. 14. sess. 25. q. 88. num. 15
* Cap. 8. sess. 24. q. 88. n. 18
* Cap. 5. sess. 23. q. 88. num. 23
* Cap. 9. sess. 25. q. 94. num. 27
Cap. 7. sess. 21. q. 99. num. 7
Cap. 13. sess. 24. q. 99. num. 9
Cap. 19. sess. 25. in lectur. gl. 18. n. 26
* Cap. 6. sess. 23. q. 77. num. 18
Cap. 5. sess. 15. de reformat. qu. 3. n. 2
Cap. 5. sess. 14. q. 14. num. 14
Cap. 14. sess. 7. q. 20. num. 3
Cap. 5. sess. 14. q. 20. num. 4
Cap. 14. sess. 17. q. 22. num. 2
Cap. 2. sess. 25. ibi. num. 6
Cap. 4. sess. 14. ibi. num. 6
Cap. 14. sess. 7. ibi. num. 6
Cap. 13. sess. 7. ibid.
Cap. 18. sess. 24. ibi.
Cap. 8. sess. 21. ibi.
Cap. 18. sess. 24. q. 24. n. 9. & 18
Cap. 8. & 9. sess. 24. q. 32. n. 3
Cap. 8. sess. 23. q. 37. num. 11
Cap. 6. sess. 23. q. 44. num. 2
* Cap. 3. sess. 25. qu. 93. nu. 14. & 21. & 74

SVMMARIVM

IN

PRAEFATIONEM

PRACTICARVM QVÆSTIONVM COMMVNIVM CONTRA COMMVNES,

QVÆ IN

IVRE CANONICO, CIVILI, ET REGIO,

REPERIVNTVR.

SVMMARIA.

1 IVRI operam daturus, prius noſci oportet unde iuris nomen deſcendat.
2 Diffinitio mutui traditur ab Vlpiano in l. 2. §. appellata. ff. ſi certum petatur.
3 Diffinitio eſt oratio explicans naturam rei.
4 Diffinitio eſt eſſe rei.
5 Diffinitio eſt rei ſubſtantiæ demonſtratio.
6 Diffinitio bona debet cum ſuo diffinito converti, per genus & ſubſtantiales differentias.
7 Diffinitio eſt patefactio rerum opertarum.
8 Omnis quæ à ratione ſuſcipitur de aliqua re inſtitutio, debet à diffinitione proficiſci, ut intelligatur quid ſit, & de quo diſputetur.
9 Diffinitio communis opinionis proponitur.
10 Communis opinio debet eſſe de iure non aperto, & de ſententia ab omnibus non approbata.
11 Communis opinio dicitur illa, non quæ plures auctoritates habet ſimpliciter, ſed quæ plures habet auctores grauiores.
12 Auctores graviores dicuntur quorum frequentiores ſunt lecturæ, & probationes in ſcholis.
13 Auctores diſputantes quæſtionem, & arguendo ad partes, & reſolventes veritatem, faciunt communem opinionem.
14 Plinij iunioris querela ad Traianum traditur, quod hodie ſententiæ magis numerantur, quam ponderantur.
15 Opinio quæ verior præſumatur, ut Iudex teneatur eam ſequi.
16 Iudex facit litem ſuam ſi iudicaverit contra communem opinionem.
17 Communis opinio quæ ſeruatur in foro obſeruanda eſt.
18 Iudex ſequendo opinionem alicuius inſignis doctoris contra communem, non facit litem ſuam.
19 Iudex ſequendo opinionem ſui præceptoris, non facit litem ſuam.
20 Litigatores excuſantur ab expenſis ſequendo opinionem alicuius Doctoris ſolemnis.
21 Limitatio precedentis concluſionis proponitur.
22 Ratio fortis & fundamentalis vincit communem opinionem.
23 Favore ultimæ voluntatis, opinio unius Doctoris eſt ſequenda, contra communem.
24 Opinio unius Doctoris favore matrimonij præfertur communi opinioni ſecundum aliquos, contrarium tamen eſt verius.
25 Rotæ opinio dicitur communis opinio.
26 Deciſio Rotæ eſt maioris auctoritatis quam communis opinio Doctorum.
27 Opinio communis Canoniſtarum prevalet communi opinioni legiſtarum.
28 Regulæ cancellariæ non faciunt ius, nec habent locum in negotiis geſtis extra curiam Romanam.
29 Doctori aſſerenti aliquam eſſe communem opinionem, non eſt credendum.
30 Communis opinio ſervanda eſt in iudicando & conſulendo neque ab ea eſt recedendum.
31 Communis opinio eſt lex & tanquam lex poteſt allegari.
32 Iudex eſſet valde ignarus ſi contra communem iudicaret.
33 Allegatio textus vel rationis, facit ceſſare communem opinionem.
34 Securiora & tutiora ſunt eligenda.
35 Sententia lata contra communem opinionem eſt iniqua, ſicut lata contra legem.
36 Papinianus Iuriſconſultus ab Imperatore laudatur.
37 Numerus Auctorum vincit, quoties ſunt diverſæ ſententiæ.
38 Multitudo Auctorum non eſt attendenda.
39 Iudex poteſt mediam ſequi viam, quando diſcerni non poteſt, quæ ſi communis opinio, & non facit litem ſuam.
40 Communis opinio non eſt tenenda, quando contraria melioribus nititur rationibus.
41 Si duæ fuerint communes opiniones contrariæ, ſequenda eſt æquior in iudicando & conſulendo.
42 Opinio quæ fauet rationi naturali eſt tenenda, & quæ eſt magis rationabilior.
43 Doctoribus modernis magis eſt credendum circa aſſertionem communis opinionis, quam antiquis, cùm vidiſſent dicta antiquorum.
44 Doctor modernus non debet ex relatione antiquorum allegari.
45 Opinio antiquorum eſt ſequenda, quia fuit pluries à Doctoribus modernis examinata, & ſtetit ad ſupplicium impugnationem tanquam aurum in fornace.
46 Conſilium Doctoris excuſat litigatorem à condemnatione expenſarum.
47 Opinio unius Doctoris eſt ſequenda, quando non habet contradictorem.

48 *Consuetudo est servanda in varietate opinionum.*
49 *Opinio Theologorum, quando est contraria opinioni canonistarum, quando est sequenda remissiue.*
50 *Communis opinio canonistarum præfertur communi opinioni legistarum.*
51 *Sed in foro civili magis attendi debet opinio legistarum.*
52 *Quando ius canonicum & civile contrariantur, in materia quæ non concernit peccatum, servandum est ius canonicum in terris Ecclesiæ quoad temporalem iurisdictionem, alias ius civile.*
53 *In materia vero, quæ concernit peccatum in utroque foro servandum est ius canonicum.*
54 *Ius canonicum est servandum, etiam quando agitur de peccato veniali vitando tantum.*
55 *Doctori magis creditur in lectura, quam in consiliis.*
56 *Doctori distinguenti magis creditur, quam aliis doctoribus, qui loquuntur absque distinctione.*
57 *Distinguens proximus est veritati.*
58 *Opinio communis insignibus auctoribus fulcida, potest aliquando limitari per pauciores.*
59 *Communis opinio à remotis & in genere attendi non debet, quando in specie est aliqua auctoritas Doctoris.*
60 *Iudex non potest recedere ab opinione servata in aliquo loco, licet opinio communis sit in contrarium.*
61 *Glossæ auctoritas magna est in iure, & prævalet opinioni Doctorum.*
62 *Opinio glossæ ubi firmat pedes tenenda est, nisi usus fuerit receptus in contrarium.*
63 *Glossa est idolum advocatorum, & iuris.*
64 *Glosis melius est stare, quam novas facere opiniones.*
65 *Qui equitare nescit, teneat se ad arsonem, sicut iudex ad glossæ opinionem.*
66 *A glossæ opinione recedendū non est in decisionibus causarum.*
67 *Opinio Gregorij Lopez legum Partitarum glossatoris, semper est tenenda.*
68 *Gregorij Lopez ingenium merito à Parladorio laudatur.*
69 *Vltimam opinionem amplectitur, qui duas refert, & nullam expresse sequitur.*
70 *Auctor semper sequitur ultimam opinionem in omnibus quæstionibus propositis, quando expresse nullam approbat.*
71 *Iudices præ oculis habere debent practicam negotiorum.*
72 *Practica servanda est in iudicando & consulendo, cum sit optima legum interpres.*
73 *Legis interpretatio à practica sumitur.*
74 *Practica est rerum magistra.*
75 *Leges tunc sapiunt, & ex illis fructus decerpuntur, quando rediguntur ad praxim.*
76 *Leges in scholis deglutiuntur, in palatiis digeruntur.*
77 *Neque Medici, neque Oratores, quamuis artis præcepta perceperint, quidquam magna laude sine usu & exercitatione consequi possunt.*
78 *Theorica distat à practica, sicut tactus à visu intellectuali.*
79 *Per Theoricam videmus, sed per Practicam digestos cibos gustamus.*
80 *Practica ex nimia peritia procedit, quæ facit artem.*
81 *Theorica sine Practica parum prodest.*
82 *Iudex sine Practica claudicat in decisionibus causarum.*
83 *Iudiciorum descriptio declaratur eleganter.*
84 *Iudex prius debet inquirere iudiciorum practicam & stylum.*
85 *Sententia sicut lata contra legem est nulla, sic si lata fuit contra communem practicam & stylum.*
86 *Practica de Paz qua de causa fuerit composita refertur.*
87 *Advocatus senex semper expertus loquitur.*
88 *Plus valet umbra senis, quam gladius & eloquentia iuvenis.*
89 *Advocatus iuvenis plerumque parum scit.*
90 *Advocatus iuvenis est confusor litium.*
91 *Doctores antiqui semper fuerunt præstantiores modernis, pondere, numero, & mensura.*
92 *Iuvenis semper errat in practica, senex vero est instructus in regulis iuris & doctrinis, maximè si in iuventute bene studuerit.*
93 *Advocati senes sunt magis practici & instructi quàm iuniores.*
94 *Scientia cum labore acquiritur.*
95 *Memoria senescit in senibus, & sensus diminuitur.*
96 *Memoriæ conservatio traditur remissive.*
97 *Ars vera memoriæ est studere, & plus studere.*
98 *Memoria & intellectus in uno subiecto raro concurrunt.*
99 *Fatuus præsumitur, qui habet memoriam inordinatam.*
100 *Omnia quæ scimus, sunt minima pars eorū quæ ignoramus.*
101 *Deus multa abscondit sapientibus quæ revelavit parvulis.*
102 *Iudex in varietate opinionum potest pro amico iudicare, & quid in foro conscientiæ.*
103 *Iudex peccat qui in varietate opinionum iudicat pro amico volens illi gratificari, cum exponat se periculo, tollendi ius alteri parti.*
104 *Ioannes Garcia reprobatur in sua opinione, dum dicit quod non est quæstio pro amico.*
105 *Episcopus potest gratificari in casu æqualitatis.*
106 *Faciens contra legem habens plures intellectus non peccat.*
107 *Iudicem habere gratum multum interest.*
108 *Advocatus debet iudici multis honoribus adulari.*
109 *Auctor declarat intentionem suam quare ad partes non disputat omnes quæstiones.*
110 *Liber communium contra communes à nemine unquam fuit conditus neque ad ordinem redactus.*
111 *Collectores communium opinionum, sunt maxima laude digni.*
112 *Libri communium opinionum ab omnibus sunt emendi: & traditur ratio.*
113 *Qui iudicat secundum communem, plerumque non iudicat secundum rei veritatem.*
114 *Communis opinio ergo falsa, & incerta, & mixta cum errore.*
115 *Fides est adhæsio certissima, per demonstrationem & scientiam.*
116 *Fides tenet medium inter scientiam & opinionem.*
117 *Scientia facit nos scire per causas.*
118 *Fides inclinat animum nostrum ad unam partem, cum certitudine, opinio vero cum dubitatione.*
119 *Opinio est assensus intellectus aliquid non sufficienter noti ab obiecto proprio.*
120 *Opinio nō causat certitudinem, sed errorem & dubietatem.*
121 *L. antiquus ff. si pars hereditatis petatur, declaratur.*
122 *Viri sapientes ob veri ignorantiam in opiniones fabulosas incidunt.*
123 *Homines ex admiratione cœli, solis & lunæ, cœperunt philosophari, & hinc opiniones contrariæ habuerunt originem.*
124 *Hæreticus est qui falsas opiniones gignit, vel sequitur.*
125 *Opinio habet se ad verum & falsum.*
126 *L. si quis. C. de postulando declaratur.*
127 *L. quia poterat. ff. ad Trebellianum ponderatur.*
128 *Variæ sunt hominum voluntates.*
129 *Repugnantia est etiam intra nosmetipsos.*
130 *Divini Pauli auctoritas refertur pro hac sententia.*
131 *Contrarietas in origine mundi magna fuit inter ipsa elementa.*
132 *Angeli contrarias opiniones & voluntates habuerunt.*
133 *Philosophi varias opiniones contrarias circa mundi creationem & originem habuerunt.*
134 *Mundus ex qua materia fuit factus.*
135 *Aristotelis opinio damnatur circa mundi creationem.*
136 *Deus à principio creavit cœlum & terram.*
137 *Anima an sit, & quid sit, & ubi sit ingens apud antiquos Philosophos contentio.*
138 *Deos plures esse tenebant antiqui Philosophi.*
139 *Divus Paulus invehitur adversos antiquos Philosophos.*
140 *Oppugnantia rerum quasi à natura inest.*
141 *Parum est in iure quod subverti non possit.*
142 *Difficile est communes opiniones contrarias ad concordiam reducere.*
143 *Amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas.*
144 *Pecunia est omnis res.*
145 *Veritas est omnibus communis, quia neque est quadrata, neque rotunda, neque longa, sed ubique est præsens.*
146 *Veritas semper vincit, licet à mortalibus vulneretur.*
147 *Melius est pro veritate pati supplicium quàm pro adulatione beneficium.*
148 *Vtilitas magna esset in republica si omnes communes opiniones contrarias ad certam legem reducerentur.*

149 Le-

149 *Legalis scientia non permittit aliquem in paupertate vivere, neque in anxietate mori.*
150 *Authentic. de heredibus & Fulcidia, §. fin. hodiernis temporibus non procedit, imo mentitur eius decisio.*
151 *Exclamatio contra literarum professores.*
152 *Doctores hodiernis temporibus sunt deterioris conditionis quam artifices.*
153 *Artifices ex labore suo vitam ducunt, secus advocati.*
154 *Facile contemnit omnia qui cogitat se moriturum.*

1 VLpianus Iurisconsultus de jure disputaturus *in l. 1. ff. de iustitia & iure*, resolvit, quod juri operam daturum prius noscere oportet unde juris nomen descendat, & similiter cum de mutuo agere vellet illud diffinivit *in l. 2. § appellata. ff. si certum petatur*, illudque nos docet Paulus, *in lege prima, ff. de fide instrumentorum.* & Iustinianus. *in §. est autem Institutis de tutelis, & in §. nos vero. Institutis. de legitima agnatorum successione.* Ratio enim desumi potest ex traditis per Aristotelem, *libro secundo Peri Hermenias*, ubi dicit quod diffinitio, est oratio explicans naturam rei, & in *lib. 7. Metaphysicorum*, dicit, quod diffinitio, est esse rei, & *primo Topicorum*, & *in primo de anima*, dicit, quod omnis demonstratio principium est, & *7. Topicorum* dicit, oportet diffinientem planissima interpretatione uti, cum sit rei substantia & demonstratio, & optima rei diffinitio, debet cum suo diffinito converti per genus, & substantiales differentias, *l. prima, §. dolum, ff. de dolo, l. Quintus, §. cum aurum, ff. de auro & argento legato*, & sic Baldus *in præludiis feudorum* dicit, quod diffinitio est patefactio rerum operarum, & Cicero *primo Officiorum*, inquit, quod omnis quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à diffinitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur. & sic cum de communi opinione sit noster sermo, agendum est de ejus diffinitione. Unde Salomonius *in §. responsa prudentum. Institutis de iure naturali, gentium vel civili*, dicit communem opinionem esse debere, de jure non aperto, vel de sententia ab omnibus approbata (ubi latissime disputat de communi opinione, *in columna fin.*) & ultimam diffinitionis partem probat Alciatus, *de præsumptionibus, præsumptione 51. regula prima, num. 3.* secundum quem, illa dicitur communis opinio, non quæ plures simpliciter auctoritates habet, sed quæ plures habet graviores auctores, & illi dicuntur auctores graviores, quorum frequentiores sunt lecturæ, & approbationes in Scholis, ut ipse resolvit supra, *num. 8.* qui illud etiam intelligit, quando prædicti auctores firmant illam opinionem disputando, & arguendo, circa ipsius veritatem, & postea se resolvendo; nam quamvis dicant aliquid incidenter, forte ad colorem sui propositi (præsertim in consiliis) non ex hoc talis opinio dicitur approbata, quod etiam (ante eum) docuerat Alex. *consil. 202 nu. 7. volumine 5.* quem sequitur Silva nuptialis, *lib. 5. numer. 5.* & Ferrara *cautela 31. numero secundo*, & est text. pro hac sententia *in c. canonicis, distinctione 91.* sed verendum est, ne vendicet sibi locum hodie illa Plinij Junioris querela, ad Traianum Imperatorem, dum recte conqueritur, quod sententiæ numerantur, & non ponderantur, quibus adde Alciatum, *libro 9 parergon, capitulo 14.* Navarrum *in Manual c. 27. num. 299* Pinelum *in l. 2. C. de rescindenda, prima parte c. 3. num 30.* & quæ opinio verior præsumatur (ut eam in ferenda sententia teneatur Judex sequi) tradit Menochius, *libro 2. præsumptionum præsumptione 71.*

16 Secundo præmittendum est quod Judex judicans adversus opinionem communem facit litem suam, secundum Bartolum, *in l. fin. C. de pœna Iudicis qui male iudic.* quem sequuntur Doctores, *in capite primo de constitutionibus*, quod intellige, quando illa communis opinio, observari solet in foro, atque ita detegitur dolus ipsius Judicis, vt notat Menochius, *supra n. 21.* quod etiam subintelligo, nisi Judex pro se habuerit opinionem alicujus Doctoris insignis, nam tunc non facit litem suam, & idem est quando Judex sequitur opinionem sui præceptoris secundum Abb. *in c. primo, num. 25. de postulatione prælatorum*, quem sequitur Felinus *in c. 1. num. 56. de constitutionibus*, & Thomas Ferrara, *cautela 31.* Zasius, *in l. inrdum. in §. Stych. promissor. num. fin. ff. de verborum obligaonibus. idem in l. generaliter, ff. de in ius vocando*, loquens 20
1 Judice, & idem est in litigatoribus, qui excusantur ab xpensis. Decius *in c. ut debitus. num. 21. de appellationibus*, uod etiam subintelligitur, quando præceptor esset Door solemnis, alioquin secus esset. Decius tamen *in d. apite primo, de postulatione prælatorum, numero 44.* dicit singulariter, quod cujuscumque solemnis auctoritas excusat ab expensis, juxta opinionem Angeli, *supra 21 versiculo, præmittendum*, & est text. *in l. dicere, §. Cassius, ff. e receptis arbitris, lex quæsitum, ff. de fundo instructo, glossa in . cum Beatissa, 24. quæstione prima.* quæ omnia sunt sublinitanda, quando contra talem opinionem est aliqua 22
atio ita fortis, & fundamentalis, cui responderi non oteſt: ita singulariter Imola, *in Clementina, ne Romani, um. 3. & 4. de electione*, & est text. *in l. scire oportet, §. aliud. de excusationibus tut.*

Rursus etiam præmittendum est quod favore ultimæ 23
oluntatis, opinio unius Doctoris est sequenda contra ommunem, secundum Imolam, & Barbaciam, *consil. 6. olumine primo*; quos sequitur Jason, *in lege Gallus. §. & uid sit tantum, lectura prima, numero 14. de liberis, & posth.* & etiam favore matrimonij, opinio unius Doctoris præ- 24
ertur communi opinioni, ut tradit idem Barbacia *in onsilio secundo numero 83. volumine 2. & consilio 40. num. 11.* ontrarium tamen tenet communis opinio, secundum Decium *in capite primo de constitutionibus columna fin.* Alciatus *lib. 3. paradoxorum, cap. septimo.* Catelianus Cota. *in nemorabilibus verbo nuptiarum*, & Silva nuptial. *lib. 5. n. 73.* & Alciatus *in regula prima, præsumptione 40.* & plures refert Mascardus *vol. 3. conclus. 1138. num. 13.*

Ulterius etiam notandum est, quod opinio Rotæ, di- 25
citur opinio communis, secundum Imolam, & Barbaciam, quos sequitur Gomecius *in proœmio regulæ cancellariæ, secunda parte, pagina secunda, fol. 11. & in capite primo, numero 47. de iudiciis in 6.* & Marcus Mantua, *lib. 4. observationum, capite 38.* & Pavinus *in præludiis extravagantis Ioannis 22. col. fin.* Casidorus *decision. 13.* Felinus *in cap. licet, de officio ordinarij.* Bancius *de nullitat. lib. 2. de nullitate sententia ex defectu iurisdictionis, num. 22.* & ratio est: quia in Rota Romana eliguntur viri doctissimi, & auditores sunt duodecim & admodum graves, qui per rigidas examinationes, veluti aurum in fornace deputantur, ita Gaiaula *in l. Centurio, num. 49. de vulgari.* & sic cum illorum auctoritas adeò in excelso sit reposita, nullus judex à Rotæ decisionibus recedere debet, ita Gratus *consil. 21. in fin. lib. 1.* Decius *consil. 218.* Menochius *de arb. casu. 70. numero 7.* Vivius *lib. 1. opinionum, opinione 182.* & decisio Rotæ est majoris auctoritatis quam communis opinio 26
Doctorum, ut tradit additio Decij, *in l. iura sanguinis, ff. de regulis iuris*, ubi refert, & sequitur Barbaciam, & ibi etiam refert, quod quando sunt duæ opiniones contrariæ canonistarum & legistarum, est tenenda & sequenda opinio, quæ sequitur à canonistis, quod etiam tradit Palatius Rubius, *in repetitione rubricæ de donationibus inter, introductione numero 16.* & de auctoritate decisionis 27
Rotæ & glossarum vide Conradum *in l. unica. C. si de momentanea possessione fuerit app. in intellect. num. 5. fol. 42.* & de auctoritate regulæ cancellariæ, & quod non constituat jus generale, neque habeat locum in negociis gestis extra Romanam curiam coram ordinariis locorum, vide 28
Decium *consil. 224.* Ancarr. *consil. 297.* & Hieronymum Gigas *consil. 4.*

Quinto est advertendum quod Doctori dicenti aliquam esse communem opinionem & sententiam, est cre- 29
dendum, secundum Loaces *in l. filiusfamilias. §. diui. num. 93. de legat. 1.* & Silva nuptialis *lib. 5. num. 2.* & diximus in quæstione prima, ubi adduco communem opinionem contrariam.

Anteaquam enim ad materiam communium opinionum contrariarum deveniamus, operæpretium erit alia præmittere non minus utilia quam necessaria, & inprimis quantum oporteat communes opiniones præ oculis habere,

habere, cum ab his in judicando, & consulendo nef
30 sit recedere, text. *in l. prima, versic. sanè crebrior. ff.*
officio quæstoris. l. athletas, & ubique Doctor. *ff. eoder*
l. quæsitum. §. sed si fundus ibi, * *quam sententiam quotic*
crescere, & incalescere videmus. * *ff. de fundo instructo. &*
pro herede. §. Papinianus. ff. de acquir. hered. l. ita vulnerati
ff. ad legem Aquil. l. prima de senatoribus. & ibi Baldus ca
in canonicis. 19. distinctione cap. de quibus, 20. *distinctione*
de iudiciis 3. quæstione 3. cap. prudentiam. §. illa quippe de offic
delegati. l. fin. in fine. C. de fideicommiss. Abiles *in capitu*
prætorum. cap. 1. num. 15. ubi dicit, quod communis op
31 nio est lex, & tanquam lex potest allegari, & peregrin
vero Doctor. Vnde esset ignarus nimium Iudex, q
32 contra communem judicaret, ut dicit Angelus *in l. fi*
C. de pœna Iudicis, circa quod plura tradit Felinus *in ca*
1. in fine de constitutionibus. Ias. *in authentica novissima nun*
22. C. de inofficioso testamento. Alciatus, & ibi bellissim
Ioan. Nicola. *præsumptione 51. regula prima*, & ultra om
nes Antonius Laxius *ad Angelum, in principio instit. de obl*
gationibus, quæ ex contractu, alias *ex quasi contractu nascun*
tur, num. 4. Bernardus Diaz. *regula 106.* Ias. *in lege secunda*
numero decimo quinto & decimo nono, de iureiurando. Cas
sius *in l. secunda ff. de origine iuris, glossa 330.* & Silva nu
ptialis *dicto libro quinto, in principio*, & hoc quidem no
33 tissimum est, quod à communi opinione non est rece
dendum nisi urgente ad id textu aut ratione, *ut in dict*
34 *capite de quibus*, quia in dubio securiora, & tutiora sun
sequenda, *ut in cap. ad audientiam, de homicidio, capite.*
quis autem. de pœnitentia, distinctione 7. & tradit Navarru
in sua apologia de redditibus, quæst. 1. momento 38. pagina 150
& sic sententia lata contra communem opinionem, et
35 iniqua, sicut lata contra legem, secundum Ripam *in*
damnum. §. hoc autem. numero 107. ff. de damno infecto, &
Cessar Conradus *in lege unica. C. si de momentanea possess*
sione fuerit appellatum, limitatione 9. numero 56. & Hiero
nymus Magonius *in decisione Rotæ Florentin. 150. numero 9*
& plures refert Gratianus *reg. 252.* Matiençó *in dialog*
relatorum, 3. part. c. 21. num. 4. & in cap. 15. numero 8. Soto
lib. 3. de iustitia & iure, quæst. 6. artic. 5. Segura *in l. cum patro*
nus de leg. 2. numero 50. Didacus Perez *in additionibus a*
Seguram in l. Imperator ad Trebell. num. 103. quibus om
nibus etiam addendum est, quod licet Papinianus ni
mium per Imperatorem laudetur *in l. cum cautiss. C. de fi*
36 *decommiss. & alibi*, ut per Iasonem *in l. 1. ff. soluto matri*
monio: tamen ita numerum auctorum præval.t, quo
Imperator Theodosius *lib. 1. cap. 4. de responsis prudentum,*
lege unica, statuerit, *ut si diversa proferantur sententiæ potius*
37 *numerus vincat auctorum, vel si numerus æqualis sit, eius pars*
accedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus em
neat, qui ut singulos vincit & ita cedit duobus, si autem par ea
rum sententia recitatur quorum par censetur auctoritas, quod
sequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Hactenus l. illa
cuius ultima verba libuit referre, quia confirmant opti
me nostram sententiam, & est text. *in l. 1. §. sed nec ex mul*
38 *titudine. C. de vetere iure enucleando*, ibi, *neque ex multitudi*
ne auctorum quod melius, & æquius est iudicatore, cum posit
unius forsan & deterioris sententia & multos, & maiores in a
liqua parte superare, quem textum ad hanc conclusionem
singularem appellavit Abb. *in c. 1. de constitutionibus, num.*
15. & Barbacia, *in l. si dare stipuletur colum. 10. ff. de verborum*
oblig. & in rubrica. C. qui admitti. colum. 3. & in cons. 1. vol. 3.
colum. 19. & eum dicit melhorem juris Antonius Gomez
in l. 1. Tauri, num. 9. & eum notat Iason *in authentica no*
vissima. n. 22. C. de inofficioso testamento, & tenet hanc par
tem optime Abb. *in c. tua nos, de usuris num. 9.* & est text.
etiam *in c. ego enim, 9. distinctione*, & text. *in l. si ædibus, §. de*
damno infecto, & tenet etiam hanc partem Decius *consil.*
499. *num. 12.* si autem propter varietatem Doctorum di
39 scerni non possit, quæ sit communis opinio: tunc potest
Iudex mediam sequi viam, & cui voluerit opinioni ad
hærere, ita Decius *in c. 1. n. 10. de probationib.* Gometius *in c.*
1. n. 228. de constitutionib. in 6. nec tunc Iudex faceret litem
40 suam secundum Alex. *cons. 66. vol. 5. n. 6.* non tamen sem
per est tenenda communis opinio secundū Laurentium
de Pino *consil. 5. n. 86.* & hoc quando opinio contraria, ut
supra dictum est, melioribus rationibus fulcitur, ut pro
bat text. *in c. Capellanus, de feriis*, & ibi notat Abb. facit et
iam text. *in Clementina unica, §. fin. de summa Trinitate*, & re
fert plures Doctores Purpuratus *in l. cum quid, num. 84. ff. si*
certum petatur, & hanc dicit communem opinionem ul
tra eum Curtius junior. *consil. 29. n. 11. & consil. 160. n. 11. &*
cons. 63. n. 3. & tandem hæc est communior opinio, & te
nenda tanquam verior. At vero quando duæ sunt opi- 41
niones contrariæ, si una est communis, & alia æquior:
illa æquior tenenda est, in judicando & consulendo, ut
tradit Fabius Turret. *in cons. 5. n. 17.* & in dubio illa opinio
est tenenda, quæ favet rationi naturali, secundum eun
dem, *ibid. n. 18.* & pro qua consulit collegium, ut tradit 42
idem *num. 19.* Justum enim est, quando sunt diversæ opi
niones, vel diversa jura, quod humanior & rationabilior
opinio preferatur, ita Gigans *in suis singularibus singulari 6.*
Thomas Grammaticus *cons. 5. civili, n. 46.* Præpositus *in c.*
si vir. n. 2. de cognatione spirituali. Gregorius Lupus *in l. 1. tit.*
7. part. 4. in verbo, abendiciones, in fine.

Sexto, animadvertendum est, quod Doctoribus mo- 43
dernis asserentibus communem opinionem, magis cre
dendum est quam antiquioribus, secundum Hieronymum Grat. *in cons. 88. n. 2. lib. 2.* Juniores (ex quo viderunt
scripta antiquorum) sunt magis perspicaciores, secun
dum eundem, *ibid. nu. 3.* debent tamen videre antiquos, 44
non vero ex relatione aliorum, eorum dicta proponere,
ut tradit Decius *consil. 258. secundum novam impressionem,*
num. 4. & tradit Paris de Puteo *in tractatu syndicatus, verb.*
iudicare, c. 3. n. 7. & 12. Romanus *in l. si vero. §. de viro, n. 302.*
ff. soluto matrimonio. Purpuratus *in l. si idem cum eodem. §. fi,*
num. 13. ff. de iurisdictione omnium Iud. Alciatus *de præsump*
tionibus, præsumptione 45. num. 1. quod quidem compro- 45
batur *in cap. relatum, 37. dist. cap. domine 50. distinctione*, &
opinio antiquorum est sequenda, quia fuit pluries à Do
ctoribus modernis visa, & examinata, & stetit ad sup
plicium impugnationum, tanquam aurum in fornace, &
sic clara, & evidens deducitur conjectura ut sit vera, bo
na, & æqua opinio, & tradit Ananias *in cap. tua nos, n. 4. de*
usuris. Romanus *supra numero 301.*

Septimo præmittendum est, quod consilium, & au- 46
ctoritas unius Doctoris excusat litigatorem à condem
natione expensarum, ita Angelus *in l. terminato, C. de fru*
ctibus, & lit. expensis, & dicit communem Alciatus *præsum*
ptione 51. reg. 1. n. 8. & Curtius junior *cons. 19. n. 4.* & gloss. *in*
l. fin. tit. 13. lib. 2. fori, vers. item nota, & pro hac sententia fa
ciunt, quæ tradit Paris de Put. *in tractat. syndicat. in vers.*
an si Iudex, num. 8. circa finem fol. 180. quod opinioni unius 47
Doctoris est standum, & non licet ab ea recedere, quan
do non habet contradictionem, tradit Menochius *de*
præsumptionibus lib. 2. præsumptione 71. num. 16. Si vero di- 48
versitas opinionum fuerit inter Doctores, & est aliqua
consuetudo, illa est seruanda: ita Greg. *in l. 7. tit. 7. partita* 49
4. verbo porfijaron, & si differentia fuerit inter Theolo
gos, & Canonistas: quorum opinio in hoc casu est se
quenda, tradit Paulus Parisius *cons. 68. n. fi. vol. 4.* & latius
cons. 67. n. 31. eodem vol.

Præterea octavo præmittendum est, quod aliquando
concurrunt duæ opiniones contrariæ, quarum una pro
cedit de jure canonico, altera de jure civili, & in hoc 50
casu est tenenda opinio Canonistarum, ut supra retuli
mus secundum Francum *in cap. quoniam contra, de appel*
lationibus, cujus doctrina est intelligenda, & credo esse
veram, quando in foro canonico de illis duabus contra
riis tractaretur, quando autem in foro civili, legistarum
communem opinionem sequi debemus, argumento 51
glossæ *in c. 2. de arbitris in 6. & in reg. possessor. de regulis iu*
ris in 6. ex quibus colligitur, quod quando jus canoni
cum, & civile contradicunt in materia, quæ non con- 52
cernit peccatum: tunc servandum est jus canonicum
in terris Ecclesiæ, quo ad temporalem jurisdictionem;
in aliis autem quo ad temporalia servandum est jus ci
vile, & hæc est communis opinio secundum Curtium
juniorem, *in consil. 130. num. 4.* in materia vero quæ pec
catum concerneret, jus canonicum in utroque foro 53
esset servandum, tradit Didacus Porez *in proœmio legum*

ord.

ord. quæst. 3 Cifuentes *in l.* 3. *Tauri, numero* 3. Bernardus Diaz *in sua praxi c.* 60 *numero* 7. Placa *de delictis c.* 1. *numero* 24. Auiles *in c. prætorum, c.* 19. *gloss. guardar. numero* 3. Gutierrez *de iuram. confirmatoria,* 3 *p c* 17. *numero* 8. Burgos de Paz *in l* 1 *Tauri, numero* 602. Montaluus *in l.* 4. *titul.* 5. *lib.* 1. *fori, verb. acuerden*, & Villalobos *in Antinomia iuris, c.* 1. *numero* 14. & 15. secundum glossam *in d. regula, possessor.* cujus opinio communis est secundum Socinum *in l. rem, quæ nobis, colum.* 3. *ff. de acquirenda possessione*, & est similis gloss. *in verbo torneamenta*, *in extravaganti Ioannis* 22. *de torneamentis.* Quarum opinio communis est secundum Felinum *in cap. in causis, de re iudicata, & c. Ecclesia sanctæ Mariæ, numero* 43. *de constitutionibus*, & etiam dicit communem Bermondus *de publicis concubinariis*, *colum.* 112. & hoc etiam procedit si agatur de pec-
54 cato veniali tantum, quia etiam in hac causa servandum est jus canonicum etiam in foro civili, ita tenet Imola post Antonium *in c. fin col.* 1. *de præscriptionibus*, sequitur Alciatus *in c. cum contingat, de iureiurando, num.* 5. *& in c. novit. n.* 19. *de iudiciis*, quam distinctionem tenet Socinus *col. supra vol.* 2. *num.* 1.

Rursus etiam nono præmittendum est, quod magis creditur dicto doctoris in lectura, quam in consulendo,
55 ita colligitur ex Bartolo *in l. si Pater, num.* 2. *C. de institutionibus & substitutionibus*, & ibi expresse Jacobinus, *nu.* 15. Alex. *in consil.* 185 *vol.* 2. *num.* 25. Boerius *decisione* 155. *nu.* 24. licet contrarium teneat Aymon Cravet. *in tractatu de antiquitate temporis fol.* 19. *num.* 48. *& fol.* 164. *numer.* 48. Cagnolus, *in l. consilij, ff. de regulis iuris*, & Paulus Parisius *consil.* 110. *vol.* 1. *num.* 20. qui ibidem *num.* 52. est sibi contrarius, de quo videndus est Silva Nuptialis *lib.* 5. *num.* 26. Menochius *de præsumptionibus lib.* 2. *præsumptione* 71. *n.* 48. *cum sequentibus*. Et doctori distinguenti magis creditur
56 quam alteri, quia distinguens proximus est veritati, ita
57 Salicetus *in l. filiæ cuius, versic. ex prædictis num.* 2. *C familiæ hercis.* Gometius post alios *in §. si quis postulante, numero* 31. *Insti. de actionibus*, & Silva Nupt. *lib.* 5. *n.* 32. Menochius *de præsumptionibus lib* 2. *præsumptione* 71. *numero* 47. Rochius Curtius *in c. fin. de consu. folio mihi* 20. *col.* 2. *in* 2. *illatione tertiæ conclusionis*, & est bona glossa, & ibi notat Abb. *nu.* 4. *in c. scientes de censibus*, & tradit Peralta *in l. cum ita legatur, §. à legatario, num.* 4. *ff. de legatis*, 2. & Cephalus *in cons.* 240. *num.* 21. *lib* 2. & decisio Pedemontana, 21. *num.* 16. & quando talis opinio etiam communis & insignibus au-
58 ctoribus fulcita possit limitari per doctores pauciores, & minoris auctoritatis, tradit Ogeda, *in tractatu de beneficiis incompatibilibus* 2. *parte c.* 12. *num.* 27. & quando habemus opinionem communem in genere, & à remotis, & in specie propria & individuo, de quo agitur, habe-
59 mus aliquam auctoritatem, tunc communis opinio à remotis, & in genere attendi non debet secundum Ogedam, *ibidem num.* 26. & Menochium *lib.* 2. *præsumptionum, d. præsumptione* 71. *num.* 29. & tradit Riminaldus *cons.* 363. *num.* 156. *lib.* 4. & Fabius Turre. *in cons.* 5. *n.* 16. quæ omnia sublimitantur, & intelliguntur quando aliqua opinio fuerit approbata per consuetudinem in aliquo foro, quia tunc Judex illius fori non potest ab illa opinione rece-
60 dere, licet communis opinio fuerit in contrarium, argumento text. *in l. minime, & in l. si de interpretatione, ff. de legibus*, ita tenet Mathesilanus *in tractatu de lectione opinionum*, quem sequitur Alciatus, *præsumptione* 30 *in reg.* 2. *num.* 3. Antonius Gomez *in l* 1. *Tauri, n.* 8. ubi hoc disponitur, & *in l prima tit.* 2. *partita* 1.

Ulterius præmittendum est, quod in jure nostro est maxima glossæ auctoritas, & quãtum ad veritatem præ-
61 valet opinioni doctorum, & illarum auctoritas cæteros antecellit, ut refert Butrig. *in l.* 1. *C. qui pro sua iurisdictione*, ubi dicit, quod ubi glo. firmat pedem, tenenda est illius opinio, nisi usus fuisset in contrarium, cum etiam propter consuetudinem contrariam à lege recedatur,
62 & dicit Cinus *in l. non moriturum*, *C. de contrahenda & committenda stipulatione*, quod glossa, est idolum advocatorum, & quod melius est stare glossis, quam novas opiniones facere, idem Cinus *in l.* 1. *C. de actionibus & obli-*
63 *gationibus*, qui refert quod glossa est juris idolum, & in dubio illius opinio est sequenda, ita Iacobus Butri. *in d. l.* 1. *C. qui pro sua iurisdictione.* Baldus *in l. cum hereditas. C.* 64 *depositi, & in l. precibus, C. de impuber.* Salicetus *in l. quanquam, C. de sent. quæ sine certa quantitate*, & quia qui nescit equitare, sicut tenetur se tenere ad arsonem, ita judex ad opinionem glossæ, & plura de auctoritate illius tra- 65 dit Mascardus *de probat. vol.* 2. *conclus.* 842. & plures DD. congerit Cænedo *in suis collectaneis, in secunda parte, collecta.* 18. *num.* 6. & est text. *in l. fin. §. necessitatem, C. de bonis quæ lib.* & tradit Palatius Rubeus, *in c. per vestras, notabili* 5. 66 *num.* 8. Auiles *in cap. prætorum, c.* 1. *num.* 15. *versic. (si el)* Bermondus 5. *titulo de adulterio, num* 50. & Socinus *in consil.* 80. *num.* 4. *volum.* 1. qui dicit in decisionibus causarum non esse recedendum ab opinione glossæ, & tradit Baldus *consil.* 351. *volum.* 1. *versiculo, ex prædictis num.* 5 Rolandus *consil.* 14. *à numero* 40. *volum.* 3. & ob hanc rationem, 67 Greg. Lopez auctoritas, in interpretatione legum partitarum (tanquam illarum glossatoris) est magni ponderis & momenti, & semper in dubio amplectenda, & ceteris auctoribus præponenda, quia est vir doctissimus, & 68 sic merito illius ingenium multum extollit Parladorius *lib.* 2. *rerum quotid. c.* 1. §. 12. *n.* 41.

Rursus præmitto pro declaratione totius operis, quod 69 in omnibus quæstionibus, in quibus duas opiniones cõtrarias referimus, si nullam expresse approbemus, in ultimam nostra sententia inclinatur, sequendo Bartolum, doctores, & glossam *in l. si idem cum eodem, §. fin. ff. de iu-* 70 *risdictione omnium iudicum*, glossam *in l. qui filium*, §. Sabinus *ff. ad Trebellianum.* Bartolum *in l. bona fide, ff. depositi.* Palatium Rubeum *in d. capit. per vestras*, §. 13. *&* §. 45. *de donat.* Ias. *in l. pacta novissima, n.* 3. *C. de pactis.* Felinum *in c.* 1. *n.* 107. *de constitutionibus.* Grat an. *reg* 487. qui posuit ad istam regulam septem limitationes, & Macagnanium Azogid. *lib.* 3. *communium cap.* 13. *num* 1.

Præterea semper judices præ oculis habere debent 71 practicam negotiorum (quæ vigent in suis tribunalibus) & ab ea recedendum non est, cum sit optima legum interpres *l. minime, ff. de legibus.* Ang *in l* 1. *§. hæc stipulatio,* 72 *ff. si cui plus quam per legem Falcidiam*, Bald. *in l quicumq; C. de servis fugitivis, & in l. illud, ff. de excusationibus tutorum*, ubi docet (per illum textum) quod ab antiqua practica non est recedendum. ita Decius *cons.* 6. *& cons.* 286 & 378. Cravetta *consil.* 91. *num.* 7. Socinus Junior *consil* 2. *num.* 26. Rolandus *cons.* 4, *num.* 22. *vol* 3. *& in cons.* 2. *num.* 8. 73 *vol.* 2. ubi dicit quod vera legis interpretatio à practica sumitur, & sic practicæ observantiæ adhærere debemus, cum semper magnam afferat utilitatem, & sit rerum magistra, *in c. quam sit, de electione lib.* 6. *c. statutum, de rescriptis,* 74 *lib. eod. l. legatis, §. ornatricibus, ff. de legatis* 3. & dicit Baldus, & Felinus, *in c. ex tenore, de testibus*, quod tunc sapiunt leges, tuncque ex illis decerpuntur fructus quando ad praxim rediguntur, idem Bald. *in l. AEmilius Largianus ff.* 75 *de minoribus, num.* 8. *& in c.* 1. *de feudo sine culpa non amitt.* ubi dicit quod in scholis leges deglutiuntur, in palatiis vero digeruntur, & plura tradit Carellianus Cotta, *in suis memorabilibus, in memorabili, verbo, practica*, quibus omnibus 76 optimè conducit dictum Ciceronis *libro primo officiorum capite vigesimo secundo*, ubi dicit quod neque Medici, neq; Imperatores, neque Oratores, quamvis artis præcepta perceperint, quidquam magna laude dignum, sine usu 77 & exercitatione, consequi possint, & dicit Angelus, *cons.* 110. *num.* 4. theoricam à practica distare, sicut tactus à visu intellectuali, nam per theoricam videmus, sed per practicam digestos cibos gustamus, & plura conducibilia 78 tradit Nevic. *in Silva Nuptiali lib.* 3. *verb. est nubendum, versic. fi.* 5. *ratio num.* 7. Octavianus Chacheranus *in proœmio deci-* 79 *sionum* 14. ubi allegat Divum Paulum *ad Hebr. c.* 5. *in fine*, ubi dicit: Perfectorum autem solidus est cibus eorum, qui pro ipsa consuetudine, exercitatos habent sensus, ad discretionem boni, & mali. Practica enim semper ex ni- 80 mia peritia procedit, quæ facit artem, ut ait Philosophus 1. *Metaphys.* Hippolytus *in practica criminali, §. principium num.* 3 ubi num. 4. conscripsit parum prodesse habere theoricam absque praxi, & sic neque advocatus advo-
81 care, neque judex judicare recte poterunt, si praxim, vel

theoricam ignorent, plerumque enim in decisionibus causarum claudicabunt, ut multa congessit Rebuffus
82 *ad ll. regias tit. de consuetudine, artic. 2. gloss. 13. per totam*, & est bonus text. *in clem. ad conditorem*, §. *quanquam t. ubi gloss. verbo experientia, de verborum significatione*, & dicit notabiliter, & Philosophicè Baldus, *in c. cum causam num. 2. de probationibus*, quod ossa judiciorum sunt probationes,
& caro eius est materia super qua, & sanguis, est veritas,
83 & caput, est Judex, & pedes, sunt executio, & practica, est omnium rerum magistra, & sic cauti judices prius debent inquirere judiciorum practicam, & stylum, a-
84 lias sententia erit noverca justitiæ, & sicut si lata fuisset contra legem esset nulla, *l. cum placitis* (ubi Paulus) *ff. de*
85 *re iudicata, c. cum inter, eo titul. glos. verbo, contract. in c. ei qui. de appellationibus.* Abb. *num.* 9. Felin. *num.* 12. *&* 15. *in c.* 1. *de re iudicata*, ita & eodem modo si lata fuisset contra stylum, & practicam judiciorum, ita Iason *in authentica iubemus, num.* 3. *C. de iudiciis.* Guido Papæ *q.* 292. Rebuf. *supra*,
86 & hac de causa motus Gundisalvus Suarez de Paz, practicam judiciorum Ecclesiasticorum & secularium composuit, ut facilius judices, & advocati, instruerentur, ut nullo tabellione, aut procuratore magistro, jus reddere, & causas agere valeant, ut ipse tradit, *in initio operis num.* 18. *&* 22. unde cum tot uberrimi effectus ex practica judiciorum oriantur, & alij quam plurimi, quos longum esset recensere, non absre in hoc loco pro introductione operis, hoc præmittimus, cum practica legis virtutem, & communis opinionis habeat, & ex eo quia senex advocatus semper expertus loquitur, dixit opti-
87 me Baldus *in c. 1. de elect. num.* 9. *& in l. senium. C. de testamentis*, quod plus valet umbra senis, quam gladius & elo-
88 quentia juvenis, & sic intelligi potest glossa *in l. providendum, verbo, à rudibus, C. de postulando*, ubi dicit quod juvenis
89 advocatus parum scit, & sic dicit Angelus, *in l.* 1. §. *peritiam, ff. de postulando*, quod advocatus juvenis est confusor litium, & doctores antiqui semper fuerunt præstantiores modernis, pondere, numero, & mensura, ita Præ-
90 positus *in c. literas, de frigidis & maleficiatis*, & in electionibus juvenes incipiunt loqui, & reservant diffinitionem antiquioribus, ita Gaspar Portugalensis *in l. imperium, num.* 16. *de iurisdictione omnium iudicum*, Ias. *in l. post dotem, num.* 202. *ff. soluto matrimonio*, ubi dicit quod juvenis semper errat in practica, senes vero semper sunt practici &
91 instructi in regulis juris, & doctrinis, maxime si in juventute bene studuerunt, & sic cum scientia non acquiratur, nisi cum labore, & diligentia, & experientia: opor-
92 tet enim si quis vult multum scire, quod multum studeat, nunquam parcendo calamo de nocte, & ante & post prandium, & millies facere mensam de libris, expo-
93 nendo vitam suam laboribus quotidianis, jejuniis, & vigiliis, nam pinguis venter non gignit subtilem sensum, neque dormitatio perficit opus, sed intellectum nubilat & obfuscat, vigilantibus enim non dormientibus jus civile scriptum est, *l. filiusfamilias, ff. quæ in fraudem creditorum*, Romanus *singulari* 91. Rebuffus *in authentica habita, per illum text. C. ne filius pro patre*, & sic Purpuratus *in l.* 1. *num.* 66. *C. de summa Trinitate & fide Catholica*, invehitur contra Scholasticos qui mittunt librum suum ad scholas, & ipsi remanent in lecto, & dum sunt in scholis non attendunt lectioni, sed ædificant in aëre, enumerando tegulas gymnasij, ut dicit glossa *in l. fin. C. de studiis lib.* 11. unde Baldus *consil.* 331. *lib.* 3. multum laudat speculatorem, ex eo quia habuit experientiam totius practicæ utriusque juris, & sic vocat illum patrem practicæ *ut in l. hac consultissima, col.* 1. *C. qui testamenta facere possunt*, & Romanus *consil.* 127. nec ex hoc terreantur juvenes advocati, ex eo quod non sint ita experti sicut senes, cum sit notissimum, quod quanto juniores, tanto perspicaciores, & gloria cupidi, utuntur nimia diligentia, text. *in l. percipiunt ædiles. ff. de ædilitio edicto*: Ripa *in tractatu de peste, numero* 65. Speculator *in tit. de advocato*, §. *utriusque*, ubi dicit quod antiqui sunt aliquando desides, & pigri, & confidentes in scientia & experientia sua, non curant quærere leges pro eorum dictis; & ideo licet illi sint magis experti: in juvenibus vero magis vigent vires ingenij, magis robusti & agiles sunt ad labores, & quod senes longa experientia consequuntur, juvenes importuno labore, & subtilitate ingenij magis speculantur negotia, & rerum difficultates, ut eleganter multa congessit Bobadilla *in sua Politica libro* 1. *cap.* 7. *numero* 10. quia nostrum intelligere, aut est phantasma, aut non est sine phantasmate, ut tradit Philosophus 3. *de anima*, & Felinus *in rubrica de magistris*, Bart. *in l.* 1. *C. de Professoribus & Medicis*, item quotidie videmus & experimur quod in senibus diminuitur sensus, & memoria senescit, ad cujus conservationem, plura scribit Al- 94
bericus *in suo dictionario*, *verbo*, *memoria*, ubi tradit ar- 95
tem, eam conservandi, & augendi, sed vera ars est stu-
dere, & magis studere. Est enim magna memoria in- 96
compatibilis cum magno intellectu, & raro in uno sub-
jecto memoria, & speculatio concurrunt, neque com- 97
patiuntur, ita dicit Salicetus se audisse à Philosophis
in l. hac consultissima, C. qui testamenta facere possunt, & sic
habens memoriam inordinatam præsumitur fatuus, ut
docet Alex. *in l. cum servus*, §. *constat, ff. delegat. primo*, sed 98
juvenes advocati, gloriari non debemus, quia in hoc
latissimo prato juriscivilis, bos herbam, canis leporem,
ciconia lacertam invenire poterit, ea enim quæ sci-
mus, sunt minima pars eorum quæ ignoramus, maxi- 99
me quia aliquando Deus Optimus Maximus multa ab-
scondit sapientibus, quæ parvulis revelavit; unde opti- 100
me Ovidius:

Sæpè necat morsu spatiosum vipera taurum,
A cane non magno sæpè tenetur aper.

Rursus animadvertendum est pro totius operis enu- 101
cleatione, & dilucidatione, quod in tot varietate opinionum, quando Judex est in conflictu, videns communem pro actore, similiter communem pro reo, poterit pro amico judicare, Rota *in antiquis, titul. de rescriptis, decisione* 774. *alias* 55. ubi dicit, quod in diversitate opinionum potest judex unam eligere & vocatur punctus pro amico: idem resolvit Acoguidus *lib. primo communium, c.* 8. *numero* 46. & Menochius *de retinenda possess. rem.* 3. *num.* 766. *& de arbitrariis, casu.* 339. *n.* 19. Tiraquellus *de Nobilit. c.* 17. *oppositione* 1. quæ opinio non procedit in foro conscientiæ, ut resolvit Segura de Aualos *in suo di-*
dictionario iudicum Ecclesiasticorum 1. *parte c.* 14. *à n.* 23. qui al- 102
legat Navarr. *in c. si quis autem, n.* 130. *de pœnit.* ubi expresse resolvit, peccare judices omnes, qui in varietate opinionum judicant pro amico, volentes illis in dubio gratificari, cum exponant se periculo tollendi jus alteri parti:
maxime quia in jure non reperitur decisum, quod pro
amico sit judicandum in casu dubio, sed pro reo, *ut in c.* 103
cum sunt partium, de regulis iuris, & pro dote *l. in ambiguis, ff.*
eodem titulo, & pro fisco, *c. fin. de re iudicata, l.* 1. *C. de privilegio dotis, l.* 1. *ff. soluto matrimonio*, & pro causa pia, *authentica similiter, C. ad l. Falcidiam*, ubi Romanus 13. *speciali*, & Tiraquellus *in suo tractatu de privilegiis piæ causæ*, ita docet
Navarr. *supra*, resolvens *n.* 134. quod qui in dubio pro amico judicare voluerit, prius credere debet illi esse jus,
& sic peccatum poterit vitare. Quæ omnia intelligerem,
quando partium sunt jura obscura ex probationibus &
testium depositionibus, & sic in facto est obscuritas. Se-
cus vero quando duæ communes opiniones sunt, una
pro actore, altera pro reo: quia cum tunc sit in jure diffi-
cultas, quæstio pro amico erit, & gratificationi locus in
omni foro: quidquid dicat Ioannes Garcia *de Nobilitate* 104
in initio n. 11. ubi dicit, quod solet irridere eos, qui existimant esse in jure quæstiones pro amico, cum doctores
in pluribus locis hoc affirment: & probat lex 10. *tit.* 15. *p.*
2. ibi: * *E si amos fuessen iguales, estonces seria en escogencia del* 105
Obispo tomar qual quisiere. * Et ibi notat Gregorius *verb.*
escogencia quod sit locus gratificationi, & illa gratificatio
non debet esse cum peccato, maxime quando sunt duæ
communes opiniones contrariæ ut colligi potest ex do-
ctrina glossæ, per text. ibi, *in c. Capellanus de feriis*, ubi
Ioannes Andreas, & Abb. tenent, quod faciens contra 106
legem præceptivam, habens multiplicem sensum & in-
tellectum, non peccat, & sequitur Ias. *in l.* 1. *n.* 23. *ff. de transactionibus, & in lectura legis admonendi, n.* 67. *ff. de iureiurando,*

& in

& in l. posthumo nato, C. de bonorum possessione contra tabulas, Alex. *cons.* 144. *vol.* 5. Baldus *in l. precibus, C. de impub. & in l. captatorias, C. de testamento militis.* Et hæc semper fuit receptissima sententia, quam vidi in practica observatam à iudicibus integerrimis, & sic lucrosum erit litigantibus judicem habere & gratum & benevolum: ita Baldus *in c. ne innitaris, num.* 7. *de constitutionibus*, Abb. *in c.* 1.
107 *num.* 15. ubi Decius *in prima lectura n.* 12. Beroius *n.* 235. *extra eod.* Ias. *in l. post dotem, numero* 105. *ff. soluto matrimonio*, Purpuratus *in l. admonendi, num.* 155. *ff. de iureiurando*, & hanc dicit communem opinionem Antonius Maria, *lib.* 2. *communium, tit.* 9. *num.* 172. *in fine*, ubi admonet advocatos & procuratores, ut in suis allegationibus, & in-
108 formationibus, habeant judicem benevolum, & propitium, vocando eum doctissimum, excellentissimum, celeberrimum, acutissimum, aliisque similibus nominibus honestando, cum ex hoc plurimum judices soleant delectari: ita Purpuratus *in l.* 1. *numero* 313. *ff. de offi. eius.* Et cum judices possint quæ unicuique placuerit eligere o-
109 pinionem, quid interest argumenta, & fundamenta opinionum adducere, cum eligendo unam communem opinionem, quia magis probabilis mihi videtur, non possum alterius contrariæ communis opinionis virtutem & potentiam tollere? & sic semper ex judicis arbitrio facti quæstio & resolutio dependet. Et hæc est potissima ratio, quæ animum nostrum movet non disputare ad partes omnes quæstiones, cum sit parum fructuosum, & multum laboriosum: sat enim est brevitati con-
110 sulendo, in uno volumine recolligere communes opiniones, quæ apud varios doctores, ad invicem contrarias sunt conscriptæ, quod usque adhuc ab antiquis aut modernis doctoribus nunquam fuit excogitatum, ne-
111 que ad ordinem redactum. Nec est multum mirandum, cum reperire communes opiniones contrarias sit valde laboriosum & difficile, cum non habeamus particularem illarum titulum; tum, quia omnes libri haberi nequeunt, propter ingentes sumptus, & sic collectores communium opinionum sunt hodie maxima laude digni, quia licet incumbant operi magis laborioso quam subtili, student hominum utilitati, commodo, & saluti, cum ingentes labores sublevent, veritatem (saltem præsumptam) patefaciant: ita optime advertit Anton. Ma-
112 rianus, *supra num.* 15. *&* 16. ubi admonet esse emendos libros istos communium sententiarum, cùm sit eorum maxima utilitas & fructus, & modicus sumptus, & incommodum: in his enim libris, præter attestationem de communi opinione, habentur etiam infinita auctorum antiquorum & modernorum loca recondita, unde unum allegans, plures adducuntur, & sic sunt melioris conditionis quam antiqui, illique magis allegandi sunt, cum illos referant. Ita notat Iacobus Æmilius, *consil.* 101. *num.* 12. & ita servari in Rota resolvit Antonius Maria, *supra.* Ultimo, prænotandum est maximum absurdum & inconveniens versari in republica Christiana,
113 advocare & judicare in tot varietate communium opinionum, quia raro judicatur secundum rei veritatem, cum veritas in puncto indivisibili consistat, & quod est meum in essentia veritatis, non potest esse Titij, & quod est Titij, non est meum: tamen, quandò sunt duæ opiniones communes contrarium dicimus, cum illud, quod sequendo unam communem opinionem est meum, sequendo contrariam erit alienum, & sic in tanta varietate & incertitudine, profecto absque lege, absque jure, & absque ratione vivimus, nihil certum habemus, neque stabile: omnia enim jura jam sunt arbitraria, & cum uno ore omnes hanc veritatem fateantur, decrevi aliquibus rationibus & fundamentis, hanc rationem radicitus indagare. Primo probatur ex sententia multo-
114 rum asserentium communis opinio, ergo falsa, & mixta cum errore, cum proveniat à diversitate auctorum, quorum aliqui opinionis naturam in communi, aliqui in specie fundarunt, & semper cum dubitatione, & cum formidine ad oppositum, & sic differt à fide, quæ est
115 adhæsio certissima per demonstrationem & scientiam, ut tradit Cardinalis *in Clementina, ne Romani. de electione, & in c. literas de præsumptionibus*, ubi dicit, quod fides tenet medium inter scientiam & opinionem: scientia e- 116
nim facit nos scire per causam, fides inclinat animum nostrum ad unam partem cum certitudine, opinio ve- 117
ro inclinat cum dubitatione: & sic bene sequitur, quod 118
ubi est opinio (præcipue communis contra communem) ibi est dubitatio, error, & incertitudo, quod opti- 119
me illud nos docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 1. *artic.* 4. dicens: Qui opinatur putat se scire, quod vere nescit, cùm opi- 120
nio sit assensus intellectus, alicuius non sufficienter noti ab objecto proprio, per quandam electionem voluntatis, declinantis in unam partem magis quam in aliam, cum dubitatione, & formidine alterius partis; & sic, si deerit formido, & aderit certitudo, erit fides: ergo cum, quando interveniunt duæ communes opiniones contrariæ, non sit certitudo, non erit fides: si non fides, opinio, error: si opinio, error: si error, iniquitas, injustitia. Et sic videte in quanta dubietate judices sint circumducti, & quam utile esset prædictas opiniones ad leges regias reducere. Secundo comprobatur nostra intentio, & antiqua cogitatio ex text. *in l. antiqui, ff. si pars hereditatis petatur*, ibi * *Vbi autem eodem gradu sunt cæ-* 121
teri, quo & venter; tunc quæ potior in suspenso esse debeat quæsierunt, & quia non poterant scire quot nasci possent, ideo multa de huiusmodi re tam varia & incredibilia tradiderunt, ut fabulis annumerarentur. * Ex qua lege satis clare ostenditur, etiam prudentissimos viros, & jurisconsultos, gravissimos, ob veri ignorantiam in opiniones incidisse, & quod magis 122
est, in fabulosas opiniones. Et sic optime dicit Petrus Andreas Gamarr. *in tractatu de veritate, & excellent. legalis scientiæ*, quod cum homines hujus mundi pulcherrima ætheris lumina, cœlum, Solem & Lunam, conspicerent, 123
admirati sunt, & ex admiratione rerum illarum, causas naturamq; dignoscendi, natum est desiderium: quod ut adimplerent, cœperunt Philosophari, & hinc opiniones contrariæ diversæque sententiæ originem habuerunt. Quæ opiniones parum distant à falsitate, ut nobis insinuant verba text. *in l. dedi, §. si quis*, ibi * *opinione falsa cœptum*, * *l. interdum, §. fin. ff. de furtis*, ibi * *Si vere, sive falso putet*, * *c. hæreticus, 33. quæst. 3.* ibi * *Hæreticus est, qui falsas opi-* 124
niones vel gignit, vel sequitur. * Quod optime declarat Cicero 1. *de finibus*, in hæc verba, * *Sapientia est adhibenda, quæ & terroribus & cupiditatibus detractis, & omnium falsarum opinionum temeritate direpta, certissima se nobis præbeat ad voluptatem.* * Et est optimus text. *in c. à nobis de sententia excommunicationis*, ex quo notat Abb. quod opinio potest se 125
habere ad verum & ad falsum, si ergo habet se ad utrumlibet, sequitur, quod absque lege certa vivitur, & judicatur. Accedat etiam text. pro hac indagatione, *in l. quisquis, C. de postulando*, ibi, * *Opinionis suæ immutationem patia-* 126
tur, * *& in c. infames. 3. q. 7.* ibi, * *Item si quis opinionis suæ immutationem pateretur.* Quod quidem videtur notare Iureconsultus, *in l. quia poterat, ff. ad Trebellianum* ibi, * *Non enim* 127
præscribi heredi instituto debet cur metuat hereditatem adire, vel cur nolit, cum variæ sint hominum voluntates, quorundam negotia timentium, quorundam vexationem, quorundam æris alieni cumulum, quorundam offensas, vel invidiam, quorundam gratificari volentium ijs, quibus hereditas relicta est, sine onere tamen suo. * Ex qua lege bene constat, quanta sit in hominibus 128
dissimilitudo opinionum & voluntatum, alij enim dolore moventur, alij cupiditate, iracundia etiam multi afficiuntur, alij appetunt dulcia, alij contra amaris delectantur, alij libidinosi, alij iracundi, alij crudeles & superbi sunt, alij hæc omnia mala abhorrent; unde Ovidius:

Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ.
Mille hominum species & rerum discolor usus.
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Quæ quidem repugnantia, & opinionum varietas, non solum causatur ex variis hominum voluntatibus, sed etiam inter nosmetipsos, inter exteriorem & inte- 129
riorem hominem, inter legem membrorum, & legem mentis, inter carnem & spiritum: audite enim, ob- 130
secro, Paulum dicentem: *Non est colluctatio nobis adversus carnem, & sanguinem tantum.* Et ad Rom. 7. *Video aliam*

legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Et ad Galatas 5. *Caro concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus autem adverſus carnem, hæc enim ſibi invicem adverſantur.* Quæ
131 quidem contrarietas & repugnantia, ab origine mundi initium habuit, quando erant Chaos, indigeſtaque moles. Unde Ovidius:

Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere chaos, rudis indigeſtaq; moles.
Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis,
Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.

132 Item intelligentiæ divinæ (id eſt, ipſi Angeli) contrarias opiniones & voluntates habuerunt, & ſic legitur Apocalypſ. cap. 12. *Prælium magnum in cœlo, Michael & Angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnabat & Angeli eius.* Sed certum eſt, quod pugna illa fuit inita non aliis armis, quàm mentis, voluntatibus, & opinionibus. Ex quibus ſatis clare ad oculum oſtenditur, unicam eandemque opinionem, non omnibus ineſſe, ſed quemlibet hominem, imo quamlibet etiam rem certam, ſuam ac propriam poſſidere opinionem. Philoſophorum au-
133 tem monumenta, hanc etiam contrarietatem opinionum indicant, variasque ſententias amplectuntur, Academici, Peripatetici, Stoici, Epicurei & alij. Academici enim, nihil affirmant, & quaſi certi deſperata cognitione id ſequi volunt, quod magis veriſimile videtur. Socrates, id unum tantum ſe ſcire, nihil ſcire. Metrodorus autem negat ſcire nos, ſciamus ne aliquid. Empedocles, abſtruſa eſſe omnia, nihil nos ſentire, nihil cernere, nihil omnino quale ſit poſſe reperire. Alij, nihil poſſe comprehendi, ſciri, noſci, percipi, non differri vera à falſis, & omnia incerta reddi. Similiter enim de initiis rerum, & creatione mundi acriter litigant. Nam Democritus voluit innumerabiles eſſe mundos, omniaque ex corpore cœlorum ſeu atomorum concurſione (idque fortuito) gigni. Thales, ex aqua dicit conſtare omnia. Anaximander, infinitum aëra, ſed ea quæ ex eo oriuntur diffinita, gigni autem terram, aquam, ignem. Xenophanes, unum eſſe omnia, neque id eſſe mutabile, id eſt, Deum, neque notum unquam, ſed ſempiter-
134 num. Plato mundum eſſe factum cenſet, ex materia in ſe omnia accipiente. Ariſtoteles vocat mundum quintam eſſentiam, & nullum eius ortum eſſe, neque tanti
135 operis fuiſſe inceptionem. Quod quidem erroneum eſt, cum in principio creaſſet Deus cœlum & terram, &
136 ſic conſtat ex Euangelio, quod mundus fuit creatus, ſicut fuerunt reliquæ creaturæ. Præterea etiam, de ani-
137 ma magnum eſt inter prædictos certamen, an ſit; quid ſit; & ubi ſit, & an habeat tres partes, rationabilem, iraſcibilem, & concupiſcibilem, an ſit una ſimplex, mortalis, & immortalis: an ſit ignis, an ſanguis, an quid
138 aliud? Et quod magis eſt, etiam plures Deos eſſe contendunt, adverſus quos invehitur divus Paulus, *in Epi-*
139 *ſtola ad Romanos, cap. 1.* ibi: * *Cùm cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt; aut gratias egerunt, ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: dicentes enim eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis.* * Ex quibus omnibus ſatis manifeſte colligitur,
140 quam antiquitus opinionum contrarietas originem habuerit, & ſic quodammodo à natura ineſt ipſa rerum oppugnantia, maxime in hoc juriſprudentiæ latiſſimo cam-
141 po, in quo nihil firmum, nihil conſtans, & parum eſt (ut inquit Conſultus) quod ſubverti non poſſit, *l. omnis diffinitio ff. de reg. iur.* Quomodo ergo hæc capitalis ini-
142 micitia inter communes opiniones invicem contrarias ad concordiam & amicitiam reduci poteſt? & ſi poteſt, unde nos advocati ememus panes? unde orientur lites? unde diſcordiæ, rerumque diviſiones? Dicetque aliquis: Tu nonne advocationis munus exerces, quis carnem ſuam unquam odio habuit? abhorres quod optandum eſt, quod omnes uno ore deſiderant? Reſpondeo,
143 quod amicus Plato, amicus Socrates, & amica pecunia
144 (quæ eſt omnis res) ſed magis amica veritas, quæ omni-
145 bus communis eſt: neque eſt mea, neque tua, aut illius, aut illius, quid enim admirabilius, aut ſpecioſius ipſa veritate, quæ non habet angulos, neque eſt quadrata, 146
neque rotunda, neque longa, ſed ubique eſt præſens 147
(ſi cordis oculus ad eam pateat) & licet ſæpenumero à mortalibus vulneretur, finaliter mori non poteſt, & ſic melius eſt pro hac veritate pati ſupplicium, quam pro adulatione beneficium, *c. nemo peritorum, 11. quæſt. 3.* Id- 148
circo adhuc ſum in ea ſententia, ut ſit valde conveniens, utile & neceſſarium, ut omnes communes opiniones contrariæ ad leges regias reducantur, quod ſpero futuris temporibus (Dei miſeratione) providendum, 149
neque ex hoc eſuriemus advocati, cum legalis ſapientia non permittat aliquem in paupertate vivere, nec in anxietate mori, text. *in authent. de heredibus, & falcidia,* §. 150
fin. licet illius text. deciſionem hodiernis temporibus falſam eſſe doceat Hippolytus, *in rubric. de fideiuſſoribus, numer. fin.* ubi eleganter exclamat contra legum profeſſores, intendens eos à vigiliis & laboribus retrahe- 151
re, tanquam in vanum laborantes, & cribro aquam haurientes, dicens, quia nedum nihil ſuperlucrabuntur, ſed eorum patrimonia acquiſita perdent, & pervenient nedum ad paupertatem, ſed etiam ad inopiam, & 152
erunt deterioris conditionis omnibus aliis artificibus, nam cerdones, barbitonſores, & reliqui viliſſimi artifices ex eorum labore vitam ducunt, & ex ſudore ſuo pa- 153
ne ſuo veſcuntur, ut experientia rerum magiſtra docet, vetuſtaſque ſuadet: doctores autem, & jurium profeſſores, fame pereunt; & ſic quod merito in totum abradi & deleri poteſt text. *in de auth. §. fin.* & quod hodiernis temporibus mentitur. quod quidem etiam docet Rebuffus, *in repetitione, auth. habita, privilegio 43. in fin. C. ne filius pro patre.* Sed cum omnia in hac brevi vita degene- 154
rent, & retrocedant, prædicta patienter tolerare debemus, maxime ſi ante oculos ſententiam illam divi Hieronymi habeamus, quod *facile contemnit omnia, qui cogitat ſe moriturum.*

SVMMARIA.

1 *Doctori & gloſſæ atteſtanti aliquid ſervari de conſuetudine, credendum eſt.*
2 *Leges fori non ſervantur, niſi probetur obſervantia illarum.*
3 *Alleganti leges fori ſervari de conſuetudine, incumbit onus probandi.*
4 *L. 6. tit. 6. lib. 3. fori declaratur circa illius obſervantiam.*
5 *Lectus quotidianus de conſuetudine totius regni pertinet ad coniugem ſuperſtitem.*
6 *Doctoribus affirmantibus leges fori ſervari de conſuetudine, non eſt credendum.*
7 *Concordiam tradit auctor inter prædictas opiniones.*
8 *Lectus quotidianus eſt taxandus, ut illius valor cognoſcatur.*
9 *Lectus ex bonis multiplicatis eſt deducendus, & eius valor ſi eſt valde pretioſus, eſt aſſignandus ſecundum conditionem perſonæ,*
10 *Lectus quotidianus deficientibus bonis ſuperlucratis, eſt deducendus, ſolutis prius debitis ex corpore hereditario: ſi vero filij extent, ex quinto.*
11 *Lectus non debetur ex donatione, vel contractu, ſed quaſi iure hereditario.*
12 *Teſtator poteſt prohibere ut ſuperſtiti coniugi lectus aſſignetur.*
13 *Diſpoſitio hominis expreſſa, facit ceſſare diſpoſitionem tacitam.*
14 *Ayoræ opinio reprobatur in ſua ſententia & diſtinctione.*
15 *Abſurdum magnum ſequeretur, ſi lectus quotidianus (extantibus filiis) abſque taxatione uxori daretur.*
16 *Rodericus Xuarez contrariatur in ſua opinione, à num. 2. cum traditis, in num. 17.*
17 *Facta non præſumuntur, niſi probentur.*
18 *Lex 10. tit. 4. lib. 3. fori declaratur, eiusq; litera refertur, & eius diſtinctio ſervatur in practica in toto regno.*
19 *Doctoribus regni, dicentibus legem fori 10. eſſe in practica receptam, non eſt præciſe credendum.*
20 *Doctoribus aſſerentibus aliquid ſervari de conſuetudine eſt credendum, ubi nulla eſt contradictio reſpectu obſervantiæ.*

21 *Fructus capellania qualiter sint dividendi mortuo capellano.*
22 *Annus incipit in fructibus mensium à mense Augusti, in aliis vero fructibus à mense Ianuarij.*
23 *Practica locorum attendi debet.*
24 *Peritis in sua arte est credendum.*
25 *Iudicandum est secundum peritorum declarationem.*
26 *Periti in arte debent iurare in iudicio, alias illorum declaratio est nulla.*
27 *Dicto sancti doctoris est credendum, munito auctoritate veteris, vel novi Testamenti.*
28 *L. Theopompus. ff. de dote prælegata, declaratur.*
29 *Declaratio voluntatis potest alteri committi.*
30 *Creditor tenetur iurare damna & interesse recepta, alias illi non creditur, licet contrarium actum sit.*
31 *C. statutum. §. assessorem, de rescriptis libro sexto, declaratur.*

QVÆSTIO I.

Vtrum doctori, asserenti aliquid servari de consuetudine, sit credendum: communis contra communem.

1 RECEPTISSIMA conclusio est, quod doctori, & glossæ attestanti aliquid servari de consuetudine, sit credendum: ita tenet Bart. *in l. de quibus, num. 21. ff. de legibus.* Paulus de Castro, *in consil. 164. 2. part.* & est communis opinio, secundum Curtium juniorem, *consil. 60. n. 5.* & secundum Portium, *in §. apud, num. 14. Instit. de rerum divisione.* Dixit etiam communem Alex. *in l. post dotem, num. 29. ff. soluto matrimonio,* & Antonius Rubeus, *in additione ad Bart. in d. l. de quibus,* & Decius, *consil. 694. num. 3. & consil. 559. num. 6. & 7.* & exemplum traditur à gloss. *in l. dos à patre. C. soluto matrimonio, & in authentic. & qualitas. C. de pactis convent. & in §. aliæ Institutis de actionibus,* & plures casus similes accumulat Barbatia, *consil. 14. & cons. 8. vol. 1. & consil. 32. vol. 3. col. 3.* & Festasius *de collectis, 2. parte, cap. 3. num. 36.* qui alios refert pro hac sententia & opinione, & Anton. Gabriel, *lib. 1. concluss. 4.* & novissime Guillen. de Ceruantes, *in l. 1. Tauri, numero 3. & 4.* & Solis. *de Censibus, lib. 3. cap. 3. num. 9.* & Orosceus *in d. l. de quibus, numero 69.* & Azeued. *in l. 2. tit. 1. num. 2. lib. 2. recop.* sed contrariam opinionem, imo quod solo dicto doctoris non stetur, tenet Iaſ. *in d. l. de quibus, num. 89.* Zasius *num. 28.* idem Iaſ. *in l. 1. 2. lectu. num. 5. ff. solut. matrim.* & Ripa *in lib. Centurio, nu. 90. ff. de vulgar.* Iaſ. *in l. filius à patre, num. 27. ff. de liber. & posth.* Cagnolus *in l. si librarius, num. 49. ff. de regul. iuris,* idem *in leg. si quis maior, num. 73. C. de transact.* & hanc opinionem dixit communem Decius *in consil. 142. n. 5. prope finem* (saltem modernorum) qui dixerat priorem commun. *consil. 694. n. 3.* dixerat etiam communem Antonius Rubeus, *in additione ad Bart. d. n. 31. vers. quia stetur,* & vide quæ in proposito adducit Hippol. *in pract. in §. constante, n. 15.* & hanc tenet Decius, cum relatis *in capit. 2. n. 15. de rescriptis,* & facit gloss. *in l. si de interpretatione, ff. de legib.* communiter approbata secundum Curtium juniorem, *consil. 160. n. 4. & cons. 136. n. 8.* & hanc partem dixit communem Decius, *consil. 286. nu. filial. & consil. 472. n. 16. & 17.* & per novissimos *in l. 1. Tauri num. 12.* & Guillen. Ceruantes *num. 3. & 4.* & tradit etiam Gomecius, & plurimi ab eo relati, *in l. 1. num. 74. de constitutionibus in 6.* Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, fol. 136. num. 31.* Rubeus. §. 9. & dixit communem Navarr. *in c. placuit. de pœnit. distinct. 6. n. 186.* & Iuvenal. Acosta. *in §. omnis, numero 5. Instit. de verborum obligation.* & Anton. Gabriel *libro 5. communium, concluss. 4. tit. de probationibus:* qui plures doctores pro utraque opinione refert. & istam opinionem sequitur Bursat. *consil. 37. num. 16.* & pro ea fuit judicatum per dominos de Rota, ut asserit Mascar. *volum. 1. probat. concluss. 5. num. 258. num. 4.* ubi etiam refert duas communes opiniones. In hac tamen doctorum differentia, mediam viam invenit Decius, *consil. 691. num. 12.* dicens quod licet non probetur consuetudo per dictum doctoris; inducitur tamen quædam præsumptio quæ transfert onus probandi contrarium *l. generaliter, §. si petitum. ff. de fideicommiss. libertatibus.*

Ex qua verissima & receptissima sententia infertur in- 2
tellectus ad omnes leges fori, quæ non sunt in practica, nec in judicando servandæ (nisi prius probetur illarum usus) ut probatur *in lege prima Tauri,* ibi * *Mandamos que se guarden las leyes de los fueros,* * & ibi * *En lo que son o fueren usadas y guardadas,* * *& in l. tertia, titulo primo, libro secundo Recopilationis.* quod in tãtum verum est & procedit, quod
neque Doctoribus asserentibus esse usu receptas est cre- 3
dendum, imo alleganti prædictas esse usitatas, incumbit onus probandi, Ita Rodericus Xuarez, *in proœmio legum fori, numero secundo,* ubi dicit multoties hoc habuisse de facto, & consuluisse pro hac sentẽtia contra Montaluum *in suo repertorio, verbo, leges,* & Rodericum Xuarez sequitur Gregorius *in legem quadragesima secunda, titulo decimo quinto, particula septima, verbo, fruto,* ubi dicit se nunquam allegare leges fori, nisi quando concordant cum legibus partitarum, vel ordinamenti, vel sunt consuetudine, vel usu notorio approbatæ, & sic licet per legem. 6. 4
tit. 6. lib. 3. fori (quæ in praxi, & in usu forensi semper fuit recepta) pertineat lectus cotidianus conjugi superstiti, 5
tamen cum illud sit cautum lege fori, probanda est illius observantia, quod magis tutissimum erit. Ita tenet Villalobos *in suo erario communium, lit. A. num. 251. col. 3.* cuius opinionem increpat immerito Gutierrez, *lib. 2. practicarum quæstion. 93.* dicens prædictam legem 6. esse usu receptam, & approbatam in toto regno. Idemque tenet Aluaradus, *lib. 4. de coniecturata mente defuncti. c. 2. num. 39.* & pro illa lege fuisse pronuntiatum in regali cancellaria Pinciana, affirmat Quessada *in suis quæstionibus lib. 1. c. 25. num. 23. column. 4. & in fine capituli.* ubi non insinuat an prædictæ legis fuerit observantia prius à parte comprobata. Et sic prædictis doctoribus non est credendum, 6
asserentibus in practica esse receptum, quod licet illud verum sit, tamen illa veritas debet consistere in processu per liquidas probationes, alias ex sola assertione doctorum (factâ aliquâ contradictione) non est lectus coniugi superstiti concedendus. Admitterem tamen o- 7
pinionem Gutierrez, & aliorum, quando nulla est contradictio, quia tunc, & judices, & partium calculatores & bonorum arbitratores, possunt ex bonis superlucratis 8
lectum deducere, & superstiti coniugi in sua parte assignare (facta prius illius taxatione) ut dimidia valoris pars reddatur, si uxor secundas contraxerit nuptias, *ut in d. l. 6.* quia altera dimidia ad eam pertinuit ex prædictis bonis multiplicatis, & semper est facienda designatio & 9
taxatio, secundùm personæ qualitatem & conditionem: *argum. text. in l. plenum. §. equitas, ff. de usu & habitatione.* Quam opinionem tenet Gutierrez *supra num. 5. in fine.* contra Didacum Perez (qui generaliter loquitur) *in l. 7. tit. 1. lib. 1. ordinamenti, gloss. verb. Vester pro luto,* * & illam opinionem tenet Roias *in epitome successionum cap. 23. n. 48.* & pro ea fuit judicatum, prout testatur Quessada supra, & 10
ultra eos sequitur illam opinionem Salazar, *de usu & consuetudine, cap. 2. num. 28.* est tamen advertendum, quod deficientibus bonis super lucratis, lectus non debetur, nisi deductis debitis hereditariis, ut etiam resolvit Gutier- 11
rez, *supra quæst. 95. num. 18.* si verò filij superstint, ex quinto bonorum, cum prædictus lectus non debeatur uxori vel marito superstiti. jure donationis, neque ex contractu, neque ex debito legali, sed quasi jure hereditario, prout intelligi potest ex ipsa lege *6. fori,* dum est subscripta suo titulo *de las herencias,* & leges debent intelligi secundum rubricas sub quibus collocantur: *text. ubi gloss. in l. Imperatores, ff. dein diem adiectione, gloss. in Clement. unica de officio delegati.* Et quatenus dicit: * *Si el marido o la muger muriere, finque el lecho cotidiano que auian, al viuo,* * & sic à morte unius remanet lectus superstiti, non verò debebatur in vita, prout optime advertit Gutierrez, *quæstion. 94. numero 3.* contra Ayoram *de partitionibus, 1. parte, cap. 3. num. 41.* cui opinioni libenter adhæreo, & pro ea sæpius consului, pro creditoribus hereditariis: & sic infero, 12
quod cum illa sit successio, poterit tam maritus quàm uxor prohibere, ne superstiti assignetur prædictus lectus,

cum

UNIV. DE GRANADA Hospit. Real Biblioteca

cum hominis dispositio expressa faciat cessare tacitam,
13 & subintellectam, ut tradunt Doctores *in l. cum quid. ff. si certum petatur. l. nonnunquam. 51. ff. de condict. & demonst.* quem declarat Costa, *lib. 1. select. c. 21.* Sarmiento, *lib. 2. selectarum cap. 6. num. 31.* quod quidem etiam procederet in dispositione legali, cum dispositio hominis faciat cessare dispositionem legis, *leg. si maritus. C. de procuratoribus, leg. fin. C. de pactis conventis*, quæ omnia summè in practica notanda sunt, & hoc ultimum à nemine ex doctoribus vidi tactum, neque excogitatum: fui tamen de hoc
14 casu consultus, & ita respondi. Unde cavendum est ab opinione Ayoræ, *de partitionibus cap. 3. num. 40.* ubi tenet, quod lectus cotidianus debet in inventario bonorum describi, respectu creditorum, non verò respectu filiorum, quia in utroque casu est describendus & taxandus, cùm non minus filij, quam hereditarij creditores, ex contrario facto damnum paterentur. Finge e-
15 nim, quendam patrem familias mortuum fuisse, relicta uxore, & aliquibus filiis, absque aliis bonis præter lectum cotidianum (solutis debitis) qui si integer ad uxorem sine aliqua distinctione pertineret, profecto esset uxor melioris conditionis quam filij, & ipsi absque aliqua successione remanerent, & sic, ut juridica ratione, in magna seu parva quantitate divisio fiat bonorum, taxandus est lectus quotidianus, sive bona sint superlucrata, constante matrimonio, sive non, sive textent filij, sive alij creditores, contra Ayoram *supra*. Rursus, ex ultima & communi, & magis recepta sententia, de qua supra, quod doctori aliquid asserenti servari de consuetudine non sit credendum, venit reprobanda opinio Roderici Xua-
16 rez, *in d. proœmio legum fori, num. decimoseptimo*, qui profecto palinodiam recantavit, recedendo à priori opinione, de qua *supra num. secundo.* ubi dicit esse menti tenendum, quod sit credendum doctori asserenti aliquid in practica servari de consuetudine, fretus ex Bartoli doctrina, *in repetitione leg. de quibus, in quæst.* 4. & quod alleganti contrarium incumbat onus probandi: cujus opinio proprio ore convincitur (& ex supra legatis) magisq; tutum erit aliqualem probationem facere, cùm consue-
17 tudo consistat in facto, & facta non præsumantur (ex relatione aliorum) nisi probentur, maxime cùm agatur de alterius præjudicio, *l. in bello, §. factæ. ff. de captivis & postlimi.* & plura tradit Aymon Craveta, *de antiquitate temporum, 1. part. num. 75. fol. mihi* 29. similiter etiam ex supradictis venit reprobanda alia opinio doctorum circa observantiam legis, 10. *titul. 4. lib. 3. fori*, cuius verba sunt: * *Porque*
18 *acaece muchas vezes, que antes que los frutos son cogidos de las heredades, o muere el marido, o la muger establecemos, que si los frutos parecen, en la heredad, à la sazon de la muerte, que se partan por medio, entre el viuo y los herederos del muerto, y sino parecen, aya los frutos cuya fuere larayz, y de las misiones que fueren fechas en la labor, al que la labro: y esto sea si la labor fuere vinna ò arboles, casi fuere tierra, ò fuere sembrada, maguer que no aparezca el fruto à la sazon de la muerte, partase por medio quanto ende ouiere: è sino fuere sembrada, y fuere heruecho, el que noha nada en la heredad aya la mitad de las misiones que fueren fechas en el barvecho.** cuius legis verba inserere libuit, quia sunt notabilia, & illius decisio practicabilis in toto regno, & sic eius distinctionem dicit servari Montalbus, *in l. final. tit. 3. lib. 3. fori, glossa 1. in fine*, & ita dicit practicari Palatius Rubeus *in rubrica cap. per vestras. §. 62. num. 10.* & de eius praxi, & observantia, testis est Matienco *in leg. 4. titul. 9. gloss. 1. numero 4. lib. quinto recopilationis*, & Avora *de partitionibus, 1. part. capit. 9. num. 2.* & illam legem dicit singularem Antonius Gomez, *in leg. 50. Tauri, numero 33.* & prædictis doctoribus esse credendum, asserentibus dictam legem fori esse in practica receptam, affirmat Gutierrez *1. part. Canonicarum quæstionum, cap. 33. num. 17. in fine.* Sed salva
19 pace tantorum gravissimorum virorum, verius credo, non esse credendum prædictis doctoribus, saltem quando est controversia inter actorem & reum, circa prædictam observantiam. Ita consuluit Franciscus Purpu-
20 ratus, *consil. 467. numero 6. vol. 2.* Si vero nulla sit contradictio, libenter adhæreo illorum sententiæ, & judex non poterit ab ea recedere tuta conscientia, maxime cum illius legis decisio sit multum rationi consona, & dispositioni juris communis, ex traditis per Bart. & Ias. *in lege divortio. ff. soluto matrimonio, & in l. defuncta.* per illum text. *de usufruct.* Avendanum, *responsio 5.* ubi expli- 21
cat qualiter fructus capellaniæ dividantur inter hæredes capellani mortui, & eius successorem: cuius doctrinam sæpius habui de facto, & pro ea consului, & obtinui. Annus vero ad fructus computationem, & divisionem, inter prædictos, qualiter consideretur & computetur, explicat Molina *libro tertio de Hispanorum primogeniis capitulo undecimo, numero quinto*, Gutierrez *supra numero 12.* qui alios allegant, ex quorum dictis brevis sumitur resolutio, ut in fructibus mensium incipiat annus à mense Augusti, & sic ab eo tempore quo percipiun- 22
tur, & colliguntur; in aliis vero fructibus & locationibus terrarum, annus incipit à mense Ianuarij in hoc Archiepiscopatu Toleti, ut pluries vidi practicatum, & judicatum, in aliis vero civitatibus contrarium servatur, prout tenet Gutierrez *supra numero 13.* dicens, quod in Episcopatu Civitatens. annus incipit à die sancti Martini, mensis Novembris, & sic practica locorum conside- 23
randa & probanda est, nec aliter doctoribus de practica & observantia testificantibus credendum est ex nostra communi, & receptissima sententia. Sed omnibus supradictis obstat text. *in lege secunda. C. finium regundorum*, ibi * *Et tunc agri mensor ire præcipiatur ad loca, ut patefacta veritate huiusmodi litigium terminetur.* * ex quo text. notant 24
scribentes, quod peritis in arte est credendum, ita Bart. & Ias. *in l. 1. §. fin. n. 11.* per illum text. *ff. de verborum obligationibus, & in leg. 1. ff. si certum petatur.* Canonistæ *in c. propositi, de probationibus, l. 1.* ubi Doctores. *ff. de ventre inspiciendo, & in l. semel. C. de re militari, libro 12.* text. *in authentico, de non alienandis aut permutandis reb. Ecclesiæ. §. quod autem dictum est, collatio. 2. l. hac edictali. §. his illud vers. mobilium. C. de secundis nuptiis. l. comparationes, vers. omnes. C. de fide instrumentorum. c. quia indicante. de præscriptionibus. l. 1. & per totum. ff. si mensor falsum modum dixerit* in quibus juribus constat, peritis in arte esse credendum, & secundum peritorum de- 25
clarationem esse judicandum: & sic doctoribus etiam videtur esse credendum, affirmantibus aliquid servari in practica, cùm in sua facultate sint valde periti, & non debent judicari deterioris conditionis quàm agri mẽsores, æstimatores, Medici, & Chirurgi, obstetrices, architecti, fabri, & reliqui officiales: sed huic difficultati respondetur, quod illa jura procedunt duobus concurrentibus, primo, quod prædictæ personæ sint à partibus nominatę, vel officio judicis, ut constat ex prædictis juribus, & explicat Anton. Gom. *2. tom. variarum, capit. 9. num. 5.* Secun-
do quod sint eorum dicta producta in judicio, præstito 26
juramento, *ut in d. leg. hac edictali. §. hic illud*, & tradit Matienc. *in leg. prima, titulo undecimo, glossa secunda, numero 20. & 21. libro quinto recopilationis*, unde cum dictum doctoris testificantis aliquid esse in practica receptum, non sit juratum, neque à parte examinatum, neque in judicio productum, nulla est fides adhibenda, *arg. text. in l. iuriiurandi. C. de test. c. licet universis, extra eod.* supra dicta tamen sunt limitanda, quando habemus dictum alicuius
sancti doctoris, munitum auctoritate veteris, vel novi 27
Testamenti, ita Abb. *in c. qualiter, & quando, de accusationibus.* ubi gloss. text. *in c. de quib.* ubi Archidiaconus, 20. *distinct.* & sequitur Ias. *in d. l. 1. §. fin. num. 38. ff. si certum petatur.* Nec superiori resolutioni obstat text. singularis *in l. Theopompus. ff. de dote prælegata*, ubi Scævola Iureconsultus 28
respondit dicto Polliano, standum esse circa quãtitatem dotis Cuspianæ filiæ testatoris assignandæ, quia text. ille procedit ex dispositione testantis. Nam sicut ipse patet solus posset ex testamento suo designare dotis quantitatem filiæ suæ, ita & eodem modo poterit voluntatis suæ declarationem alteri committere, *c. quia propter. de electione c. si quis iuxta, eod. tit. lib. 6. c. gratia. de rescriptis l. 6. c. accedens, de* 29
præbendis, cap. mulieres, §. 1. de sententia excommunic. & sic magis Pollianus ibi declarat testatoris voluntatem, quam sicut testis deponit de facto proprio, quia si hoc faceret non staretur illius dicto, & ita insinuãt verba dictæ legis, ibi: * *Pollianus sciens mentem meam.** & sic mentẽ testatoris

declarat

declarat Pollianus, non vero suam. Et ut illa declaratio effectum sortiatur, debet juramento adhiberi, ut notat Bart. in illa lege, quem ad hoc sequitur Ias. *in l. de pupillo, §. qui opus novum, n. 3. & 4. ff. de novi operis nuntiatione*, Baldus *in l. 2. de iureiurando, & in l. iusiurandum, ff. eodem. & in c. cæterum. de iuramẽto calumniæ*, ubi dicit, quod si in instrumento contineatur, quod circa damna & interesse stetur simplici verbo creditoris, ut communiter solet apponi in contractibus, quod tenebitur creditor jurare de calumnia, si à debitore hoc petatur, non obstãtibus verbis scripturæ: idem; ipse docet *in l. iusiurandum quod ex conventione. in princ. ff. de iureiurando, & in c. tuis de testib.* fundans se in decisione text. *in d. l. Theopompus*, & sic potest intelligi. text. *in c. statutum, §. assessorem. de rescriptis, lib. 6.* quod optime intelligit Covarr. *lib. 2. variarum c. 13. n. 4.*

SVMMARIA.

1 *Legitimatus per rescriptum principis, est verè legitimus.*
2 *Legitimatus nihil differt à legitimo.*
3 *Legitimus filius, sicut excludit substitutũ, ita & legitimatus.*
4 *Lex. 1. tit. 13. part. 4. tollit opinionem iuris communis.*
5 *Legitimatus per subsequens matrimonium, etiam in articulo mortis, excludit substitutum.*
6 *Legitimatus excludit substitutum, etiamsi vocati sint legitimi heredes.*
7 *Legitima quæ debetur filio legitimo, debetur filio legitimato.*
8 *Legitimatio recte facta non viciatur ex supervenientia filiorum legitimorum.*
Cessante causa non tessat effectus consummatur, ibid.
9 *Filius qui exit à patris potestate per contractum matrimonij, eo dissoluto non reincidit in eam.*
10 *Verbum legitimus nihil denotat amplius, quam verbum legitimatus.*
11 *Filius naturalis succedit in feudo, si fuerit ad hoc per principem legitimatus.*
12 *Legitimatus per subsequens matrimonium succedit in feudo, secus in legitimato per rescriptum principis.*
13 *Legitimati dicuntur infames infamia facti.*
14 *Principis rescriptum tollit omne vicium illegitimatis.*
15 *Legitimati excludunt feminas, etiam stante statuto, quod feminæ non succedant stantibus masculis, & est magis communis opinio.*
16 *Legitimatus consequitur omnia iura legitimorum.*
17 *Legitimatus succedit patri, cum filiis legitimis, & reliquis consanguineis.*
18 *Legitimati non habent verum principium legitimitatis, habent tamen verum statum legitimorum.*
19 *Statutum extenditur ad casum privilegiatum.*
20 *Verba statutorum debent intelligi proprie, & naturaliter.*
21 *Statutum loquens in casu vero, intelligitur in casu ficto ex vi æquiparatorum.*
22 *Filiis legitimatis præteritis, vel exheredatis, competunt remedia quæ dantur filiis legitimis.*
23 *Quod operatur veritas in casu vero, operatur fictio in casu ficto.*
24 *L. iubemus. C. ad Trebellianum ampliatur.*
25 *Maioria, quæ ex fundatione debet pervenire ad contrahentem matrimonium cum nobili, verificatur in matrimonio contracto cum muliere legitimata.*
26 *Appellatione civis venit civis ex privilegio.*
27 *Lex hac consultissima. §. ex imperfecto. C de test. ampliatur ad filium legitimatum.*
28 *Authentica si qua mulier. C. de sacrosanctis Ecclesiis, declaratur, & ampliatur.*
29 *Lex si unquam, C. de revocandis donationibus, ampliatur ad filium legitimatum.*
30 *Lex 12. Tauri, est correctoria iuris communis concurrentibus filiis legitimis cum legitimatis ad successionẽ parentũ.*
31 *Legitimatus stantibus legitimis solum succedit in quinto bonorum.*
32 *Legitimati per rescriptum habentur pro extraneis respectu legitimorum.*
33 *Princeps suo privilegio numquam vult alicui præiudicium facere.*
34 *Legitimatio est integra respectu personæ, sed diminuta respectu successionis.*
35 *Lex 12. Tauri non correxit ius commune in successione consanguineorum.*
36 *Filius legitimatus deficientibus filiis legitimis, succedit in omnibus bonis parentis.*
37 *Pater succedit filio suo legitimato in quinto bonorum.*
38 *Successiones sunt reciprocæ affirmative & negative.*
39 *Correlativorum eadem debet esse ratio.*
40 *Communis opinio de qua in quæstione principali defenditur.*
41 *Lex 9. Tauri ampliatur, & declaratur.*
42 *Filij adulterini non succedũt matri extante filio legitimato.*
43 *Inclusio unius est exclusio alterius.*
44 *Filius legitimatus gaudet nobilitate paterna, hoc est, de la hidalguia del padre: & late discutitur illa conclusio.*
45 *Filius naturalis gaudet nobilitate patris, quo ad officia, & honores & contributiones, etiam si legitimetur.*
46 *L. 12. tit. 2. lib. 6. recop. & lex 20. tit. 11. lib 2. declarantur.*
47 *Filius legitimatus, si illegitimus sit tenetur contribuere, non obstante legitimatione.*
48 *Opinio Gutierrez circa intellectũ d. l. 12. & 20. damnatur.*
49 *Filius naturalis, absque aliqua legitimatione gaudet nobilitate paterna.*
50 *Filius legitimatus an succedat in maioratib. Hispaniæ, deficientibus filiis legitimis.*
51 *Conditio illa si sine liberis decesserit, deficit existente filio legitimato.*
52 *Resolutio quæstionis de qua in n. 50. traditur.*
53 *Filius legitimatus succedit quo ad omnia ex dispositione legis, non vero ex dispositione testatoris.*
54 *Filius legitimatus etiam si sit natu maior non succedit in maioria.*
55 *Molinæ opinio reprobatur, & defenditur Ioannes Garcia.*
56 *Voluntas testatoris attendi debet in substitutionibus.*
57 *Verba testatoris, vocando filios legitimos ad maioriam vere & proprie sunt intelligenda, & non ficto modo.*
58 *Princeps non præsumitur derogare iuri vocatorum ad maioriam.*
59 *Legitimatio est similis alchemiæ, quæ facit quod æs aurum appareat.*
60 *Legitimatus per subsequens matrimonium, excludit substitutum, etiam si matrimonium contrahatur in mortis articulo dum non inter veniat fraus, & pro utraque parte late proponitur, & discutitur ista quæstio adversus plures doctores.*
61 *Princeps secularis sicut potest per rescriptum legitimare filios naturales, ac si essent de legitimo nati, ita & eodem modo illud potest facere summus Pontifex per legem generalem.*
62 *Legitimati ex ipso die conceptionis, reputantur legitimi sequuto postea matrimonio.*
63 *Filij legitimati per subsequens matrimonium ab initio videntur habere implicitum statum legitimitatis, favore matrimonij, & ad correctionem peccati, & evitanda scandala.*
64 *Resolutio quæstionis principalis proponitur.*
65 *In dubiis capienda est interpretatio quæ stat pro matrimonio, & pro legitimatione, & habilitatione prolis.*
66 *Contraria opinio disputationis gratia traditur, imo quod legitimati per subsequens matrimonium non excludant substitutum.*
67 *Non est nostrum extendere scripturas.*
68 *Naturam, & non accidens considerare debemus.*
69 *Qualitas legitimationis semper censetur considerata per testatorem ad tempus nascendi, & non ex post facto.*
70 *Filiorum species plures sunt, & in dubio vocatis filiis legitimis, de vere & proprie legitimis verba testatoris sunt intelligenda.*
71 *A persona nominata recedendum non est.*
72 *Qualitas substantialis debet in principio dispositionis intervenire, nec iuvat si superveniat ex post facto.*
73 *Dictio illa * de legitimo matrimonio * denotat causam proximam.*
74 *Verba testatoris denotant factum naturæ vere, & non per interpretationem.*

75 Si-

75 *Simile non est idem.*
76 *Dispositio testatoris relata ad unum casum, non debet extendi ad alium similem, sed potius debet seruari, in forma specifica.*
77 *Legitimatio non trahitur retro, siue fiat per rescriptum, siue per subsequens matrimonium.*
78 *C. tanta, qui filij sint legitimi, interpretatur pro hac sententia.*
79 *Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali.*
80 *Lex, licet fingat factum interuenisse, intelligitur per fictionem.*
81 *Facta pro infectis haberi non possunt.*
82 *Natus ex matrimonio legitimo præfertur legitimato per subsequens matrimonium quamvis naturaliter sit primo natus.*
83 *Nascendi initium considerare debemus.*
84 *Quibus non conueniunt verba legis, neque eius dispositio.*
85 *Limitata dispositio limitatum debet produtere effectum.*
86 *Doctores tenentes, quod legitimati per subsequens matrimonium non excludant substitutum, referuntur.*

QVÆSTIO II.

Vtrum filius legitimatus excludat feminas stante statuto, quod existentibus filiis masculis feminæ non succedant, communis contra communem.

1 LEgitimatum, vere legitimum esse tenet Bart. *in l. si is qui pro emptore, num. 29. ff. de usu capionibus*, & est communis opinio secundum Tiraq. *in l. si unquam in parte susceperit filios, num. 63. alias 77.* ubi refert plures idem tenentes. *C. de revocand. donat.* & secundum Curt. junior. *consil. 67. alias 27. n. 6. & cons. 64. n. 12.* dicunt etiam comm. Covarr. *in epitome de sponsal. 2. part. §. 8. cap. 8. n. 3.* & Mantica, *de coniecturis ultim. volunt. lib. 11. n. 10. tit. 10.* qui duas communes refert: & Tiraquel. *de nobilit. quæst. 34.* legitimati enim nihil differunt à legitimis, *ut in authentico, quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. si dicitur, & §. quoniam*
2 *variæ. & §. si quis ergo*: ex quibus primo infertur, quod sicut legitimi excluderent substitutum, ita etiam legiti-
3 mati: ut est communis opinio secundum Ripam *in l. ex facto, §. si quis rogatus, n. 44. ad Trebell.* Antonium de Butrio *in c. per venerabilem num. 17. qui filij sint legit.* Paulum *consil. 30. num. 2. vol. 1.* qui dicit communem Aret. in. *in d. l. ex facto num. 9.* Alex. *cons. 2. num. 22. vol. 1. & cons. 121. n. 15. vol. 2. & 92. n. 4. vol. 4.* Corneum *consil. 177. n. 18. vol. 1* Gozadin. *consil. 92. n. 19.* Nat. *consil. 624. n. 8.* & Roland. à Valle, qui dicit communem. *consil. 67. n. 16. vol. 3. & consil 83. n. 19. eodem vol.* Cephalum *consil. 117. n. 20. & 188. n. 19.* & rationes assignat Mantica, *lib. 11. de coniect. tit. 10. n. 9.* & dixit etiam communem Curt. senior. *consil. 16.* & Curt. junior, *consil. 83. n. 8.* & ab eo relati, *consil. 64. n. 2.* & est etiam communis secundum Gualdensem *de arte testandi tit. 5. cautela 15.* & late prosequitur Sarmient. *lib. 1. selectarum cap. 8.* & Iuan Garc. *de nobilitate glos. 21. nu. 21. & 62.* ubi sequitur istam
4 opinionem, maxime * *Ex lege 1. tit. 13. part. 4.* per quam legem cessant doctorum opiniones contrariæ, & conclu-
5 sio principalis etiam procedit, quando legitimatio per subsequens matrimonium fit in articulo mortis: ita est communis opinio secundum Couarr. *in 4. 2. part. c. 8. §. 2. n. 30.* Ruyn. *consil. 78. n. 7. vol. 3.* Ripam, *in l. ex facto, §. si quis rogatus. n. 48. ad Treb.* Paulum Parisi. *consil. 14. num. 35.* Michael Crasum *receptarum sententiarum §. fidei commissum. quæst. 38. num. 6.* & Anton. Gom. *in l. 9. Taur. n. 58.* Molin. *lib. 2. Hispanorum c. 5. n. 26.* quod adeò verum est, ut idem
6 sit dicendum si substitutio esset facta, si institutus moriatur sine legitimis heredibus, quia etiam tunc legitimatus excluderet substitutum, ut est commun. opinio secundum Imol. *in d. §. si quis rogatus*, & Tiraquel. *supra n. 69.* & Bursatum *consil. 85. num. 13. lib. 1.* qui etiam dicit communem opinionem.
7 Secunda infertur, quod eandem legitimam debent habere legitimati, quam habent legitimi: commuuis est secundum Ias. *in rubri. ff. de liber. & posth. num. 11.* ubi Tiraquell. dicit *supra, num. 79. vers. Tertio infertur*, quod ita
8 vere legitimati habetur pro legitimis sine fictione. Quod si filij legitimentur, & postea ex legitimo matrimonio alij nascuntur, per supervenientiam legitimorum, legitimatio antea facta non revocatur, hæc est communis opinio secundum Ias. *num. 16.* & Alciat. *in l. ex facto num. 11. ff. de vulga.* & hanc fatentur communem relati per Tiraquell. *in d. l. si unquam in parte donatione largitus num. 281.* (quem vide cum pluribus sequ.) & est etiam communis secundum Ias. *in l. tale pactum, §. fin. num. 8. ff. de pact.* & secundum Ioan. Dilect. *de arte testandi, tit. 3. cautela 12. in fi.* & tradit copiose Mencha, *de successionum creatione in 1. part. lib. 3. §. à num. 154.* ubi etiam refert duas communes contrarias contra istam conclusionem (sequitur tamen ultimam) quia causa cessante non cessat dispositio post effectum consummatum: *ut in l. post mortem, §. fin. ff. de contra tabulas, l. fi. C. de nupt. l. si quis heredem, C. de institutionibus & subst.* quod in simili tradit Gomec. *in l. 48. Tauri n. 5.*
9 quod filius qui propter matrimonium liberatus est à patris potestate, non reincidit in eam mortua uxore, quia effectus à principio fuit consummatus: ita Tiraq. *de cessante causa, l. mitat. 12.* Quarto infertur, quod nihil denotat magis verbum legitimus, quam verbum legitimatus,
10 communis est secundum Curt. junior. *in consil. 145. n. 10.* Bene tamen verum est, quod quoad quædam filius legitimatus non habetur pro legitimo vere, & hæc est communis etiam secundum Curt. junior, *consil. 75. num. 4.*
11 unde est, quod licet filius naturalis succedat in feudo, (si ad hoc per principem fuerit legitimatus) ut est comm. opinio, secundum Sozinum *consil. 3. vol. 3. col. 3.* & secundum Curt. junior, *consil. 157. num. 15. & 24.* tamen legitimatus per rescriptum principis, non succedit in feudo,
12 ut est comm. secundum Curt. junior, *consil. 136. in princ.* & secundum Covarr. (immemorem Curt.) *in sua epitome de sponsal. in 2. part. §. 8. num. 6.* Imo in hoc etiam discrepat legitimatus per rescriptum, à legitimato per subsequens matrimonium; nam hic succedit in feudo, ille vero non: communis secundum Abb. *in cap. tanta, col. 1. Qui filij sint legitimi*, Alex. *in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 18. ff. ad Trebel.* Decium *in consil. 155. n. 4.* ultra quos hanc dixit comm. Ripa, *in d. l. si unquam, num. 88.* & Matth. de Afflict. *in c. 1, §. naturalis, si de feudo fuerit controvers.* dixit etiam communem Bald. *in consil. 330. vol. 1.* & Curt. senior *consil. 13. col. 6. & 22. & 26.* quam opinionem sequitur Matienc. *in l. 10. tit. 8. gloss. 3. num. 22.* Molina *supra, lib. 3. capite primo, num. undecimo.* Duenn. *regul. 250. ampliat 9.* Infertur & quinto,
13 quod legitimi non dicuntur infames infamia facti: legitimati autem sic: ita tenet Aretinus *in leg. in summa. C. de infamib.* quem sequitur Alexander *consil. 25. num. 4. vol. 1.* & ad hoc eum refert Lancelot. Gallia, *in l. gallus. §. & quid si tantum, ff. de lib. & posth.* fallitur tamen Galliaula, in quantum dixit, quod dixerat Alex. DD. sequi Aretin. nam ibi Alex. nec de eo, nec de eius dicto ullam mentionem facit, imo loquitur ibi in casu valde diverso, referens quoddam dictum Azo. *in summa, C. de infamib. n. 3.* dicentis, quod illegitimi dicuntur infames, infamia facti, pro qua opinione facit, *l. 2. tit. 6. part. 7. l. 3. tit. 15. p. 4. l. fi. C. de naturalibus lib.* Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verbo. Raynutius n. 27.* Et hoc dictum Azonis sequitur Bald. *in l. 1. n. 2. C. de iure annul.* & Ripa *in c. inter catera, n. 6. de rescriptis.* Ecce ergo quomodo Alex. loquitur in casu valde diverso, & sic dictum Aretini non videtur verum,
14 nam per rescriptum Principis est sublatum illud vitium illegitimitatis, alias frustra impetraretur legitimatio. Illud tamen dictum Aretini tenet *Bald. in l. generaliter, §. cum autem. n. 2. C. de institution. & substitut.* cum quo transit Alex. (eius dictum commendans) *in l. & si perceperit. n. 7. ff. de lib. & posth.* & Cassaneus *in Catalog. gloriæ mundi part. 11. consideratione 15. col. 4. vers. imo* & Hippolytus, *singulari. 273. col. 2.* Sed nihilominus contrarium est tenendum per text. *in l. imperialis, §. præsenti, C. de nuptiis*: per quem ita tenet Alciatus, *lib. 10. Parergon, c. 8.* quod & ante eum tenuit Alex. *in l. ex facto n. 22. ff. de vulgari.* & hanc partem probat

text.

text. juncto notabili Abb. *ibi in capit. per venerabilem, qui filij sint legitimi.* Quam opinionem sequitur Galliaula *in l. gallus. §. & quid si tantum. numer. 79. ff. de libr. & post.* Rolandus. *consil. 67. numer. 36. volum. 3.* Quibus suppositis sequitur nunc opportune communis opinio contraria, quà cavetur legitimatum non excludere feminas stante statuto; quod stantibus filiis masculis, feminæ non succedant, quod statutum valere potest, text. *in leg. 1. §. versic. Publicius. ff. de ventre inspi.* quod defendit Covarr. *in cap. Raynut. in princ. num. 23. & 24. de testam.* & principalem conclusionem probat Bald. *in capit. per tuas. de maioritate*: & hanc opinionem dixit communem Curt. senior. *consil. 16. numer. 13.* dixit etiam communem *consil. 275. versic. superest,* & Tiraquel. *in l si unquam verb. susceperit liber. numer. 98. C. de revocandis donationibus,* Crotus *in leg. gallus. §. & quid si tantum. num. 75.* & citat alios Covar. *ubi supra. numer. 3.* Et hac sententiam dixit etiam communem Decius, *consil. 276. num. 8.* ubi dicit, quod multi appellant hanc opinionem communem, pro qua est text. secundum Romanum (prout refert Tiraquel. *ubi supra numer. 98.*) in authentico, *quibus modis naturales efficiantur sui. §. & quoniam.* Contrariam vero partem, quod legitimati excludant feminas stante prædicto statuto; tenuit Baldus (palinodiam recantans) *in l. eam quam. numer. 26. versiculo, item fuit quæsitum. Cod. de fideicommissis,* & plurimi relati per Tiraquell. *ubi supra numer. 82.* ultra quem hanc ultimam opinionem dixit magis communem. Curt. Iunior. *consil. 153.* & illam tenuit Aretinus *per text. ibi, in l. liberi. Cod de collationibus.* dicens sic esse iudicandum, qui habet privilegium de jure communi. & tradit idem Tiraquell. *de morte: Saisit le vif. 2. par. declaratione. 1.* & vide Moli. *de Hispanorum primog. li. 3. capit. 3. à numer. 30.* & Ioan. Garciam. *de nobilitate, glossa 21. num. 52.*

16 Et ratio est, quia legitimatus assequitur omnia iura legitimorum, & suorum, & omnes successiones quas illi habent, qui ab initio legitimi nascuntur, nihil ab his differens, ut probat text. *in authentic. quibus modes naturalis efficiantur sui. §. reliqui. & §. si quis ergo. l. 4. tit. 15. par. 4.* ibi * *Son dente adelante legitimos*, Ioann. Garcia *de nobilitate gloss. 21. numer. 9.* ita tenet Baldus. *in l. eam quam C de fideicommissis.* Tiraquel. *in l. si unquam, verbo. susceperit liberos, numer. 78. Cod. derevocandis*

17 *donationibus*: & sic de iure communi succedit patri cum filiis legitimis; ac aliis agnatis, patris, & fratribus, & sibi invicem quoque succedunt, ita Angel. *consil. 13.* Decius *consil. 288. numero secundo, & 365. numero quinto,* Ruynus *consil. 94. numero septimo, volum. 3.* Parisi. *consil. 1. numer. 33. vol. 1.* Socinus Iunior, *consil. 142. volum. 1.* Craveta, *consil. 138.* Ias. *in l. ex facto. numer. 29. ff. de vulgari*, Gregor. *in d. l. 4. verb.* * *Las honras,* * Molin. *lib. 3 de Hispanorum primogenijs. capit. 3. numer. 2.* Matienç. *in leg. 10. tit. 8. gloss. 1. numer. 9. libro quinto, recopil.* & dicit communem opinionem Tellus, *in l. 9. Taur. num. 15. & 23.* Covar. *2. part. de sponsalibus. c. 8. §. 8. num. 3.* & sic etiam in statutis (in quibus loquitur nostra quæstio) appellatione filiorum continentur filii legitimati, qui licet

18 deficiat verum principium legitimitatis, est tamen verus legitimorum status: ita Baldus *in leg cum acutissimi. C. de fideicommissis,* quem sequitur plures relati per Iason. *in repetit. l. si is qui pro emptore. numer. 285. ff. de usucap.* Paulus, *cons. 27. vol. 2. Alex cons. 2. num. 33. vol. 1.* Decius *cons. 316. & 365. & 366.* Gozadin. *consil. 6. numer. 39.* Ruynus, *cons. 87. numer. 12. & cons. 94. numer. 7. & 10. volum. 3.* Curtius iunior, *consil. 153. numer. 9.* Parisi. *cons. 55. numer. 17.* Ruynus *de statutis excludentibus femi. artic 12. q. 4.* Baldus *in l. sive possidetis. num. 3. C. de probat.* ubi inquit: quod statuta extenduntur ad casum

19 privilegiatum, & paria sūt habere qualitatem, per naturam, vel per privilegium, secundum Bald. *in l. cum ex ratione,* per illum text. *ff. de excusationibus tutorum, & in leg. si filius. ff. si certum petatur*, licet Cephalus resolvat contrarium cum commun. *consil. 278. per l. fin. C. de his qui veniam ætatis impe-*

20 *traverunt,* quia verba statutorum debent intelligi proprie & naturaliter, non autem secundum iuris fictionem, ita Octavianus Cacheranus *decisione Pedemontana. 121. nu. 6.* & plures allegat Ioan. Garcia, *supra numer. 14.* Covarr. *in 4. decret. 2. part cap. 8. §. 8. num. 3.* pro qua opinione dicit iudicatum fuisse, Ias. *in d. l. si is qui pro emptore, num. 291.* Decius tamen consuluit pro contraria sententia, *cons. 365. numero quinto,* & plures alii relati per Tiraquellum, *num. 77.* quia licet legitimatus vere legitimus non efficiatur, tamen in omnibus & 21 per omnia æquiparatur legitimo, & sic statutum loquens in casu vero, locum sibi vendicat in casu ficto ex vi æquiparationis. *capit. cum dilectus,* ubi notat Abb. *de clericis non residentibus,* Bart. *in leg. 1. §. bonorum. ff. ad Trebell.* Ias. *in leg. 1. in princ. ff. de vulgari:* & sic legitimatus per rescriptum, habet legitimam, sicut legitimè natus, ut *supra, numer. 2.* resolvimus, & tradit Menoch. *consil. 164. numer. 35. volum. 1.* Sfortius Oddi. *d. consil. 88. numero septimo,* & sequitur Gutierrez. *in §. sui, numer. 175. Instit. de suis & legit. hæred.* ubi dicit communem cum Ias. *in rubric. de libr. & posth. numer. 11.* & si legitima non fuerit integra ei relicta, potest agere ad supple- 22 mentum, prout vere legitimus. Roland. *consil. 95. & 96. volum. 3.* & si fuerit præteritus, vel iniustè à patre exheredatus, potest dicere testamentum nullum & intentare querela inofficiosi, prout vere legitimus. Ita Alex. Socinus, & Ias. *in rubr. ff. de liberis, & posthumis.* Antonius Gomez, *in leg. 9. Tauri, numer. 66.* Gutierrez *in d. §. sui. numer. 177. cum seqq. de heredum qualitate & differentia.* & pro hac sententia consuluit Anch. *cons. 290.* Alex. *consil. 139. vol. 1.* Decius, *consil. 275. & 264.* Socinus. *cons. 260. nu. 9. libr. 2.* ubi dicit, quod 23 ubi casus verus & fictus æquiparantur, disposition in casu vero habet locum in ficto, quia tantum operatur fictio in casu ficto, sicut veritatis in casu vero. *l. filiū quē pater. ff. de liber. & posthumis. glos. in authen. de sacrosanctis Eccle. §. si vero glos. in* 24 *l. 1. §. accedat. C de rei uxoriæ actione.* Et plura cōcessit Mieres, *in tractatu de maioratu. prima parte quæst. 51. numero septimo,* unde optimo concludit Gregorius, *in lege tertia, titul. 21. p. 2. versic. * Con villana,* * quod si aliquis disponat, quod non succedat in suo maioratu, qui non contraxerit matri- 25 monium cum muliere generosa, quod non privabitur successione, si contrahat cum muliere, quæ ex Principis privilegio facta fuit nobilis, & dicit Boerius *decisione 260. numero vigesimotertio,* quod appellatione civis comprehenditur civis ex privilegio, & sic potest intelligi lex fin. *Cod. de naturalibus* 26 *liberis*, quæ prohibet (stante sobole legitima) relinquere naturalibus, aut locum habeat in legitimato per rescriptum ut placet Cephalo *supra consil. 194. in fine.* Similiter enim dispositio text. *in cap. Raynutius. & in cap. Raynaldus de testamentis,* de duabus quartis deducendis, habet quoque locum in legitimatis per rescriptum. Ita Alexand. *supra consil. 139.* & Decius *d. Consil. 257.* Paris. *consil. 55. volum. 3.* item dispositio. *l. iubemus. Cod. ad Trebell.* de fructibus non imputādis filiis primi gradus, in quartam Trebellanicam, locum habet etiam in legitimato. Ita Alex. *in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. num. 29.* & Paris. *cons. 1. u. 19. vol. 2.* Ripa *in l. nemo potest. n. 55. ff. de legatis. 1.* Cephalus. *cons. 278. n. 17.* Menochius *cons. 164. n. 34. vol. 1.* & similiter dispositio text. *in l. hac consultis-* 27 *sima. §. ex imperfecto. C. de testamentis.* procedit & habet locū in filiis legitimatis per rescriptum, ut tenet Bald. *in c. de causis. de officio delegati.* & Ias. *in d. §. ex imperfecto. & in rubric. de liberis & posthum.* Decius. *consil. 258. numer. 6.* Guillermus Benedictus, *in d. cap. Raynutius, verb. testamentum, leg. 1. num. 83.* Burgos de Paz, *in leg. 3. Tauri, prima part. concl. 2. numer. 307.* contra Decium, *consil. 610.* & alios refert & sequitur Ioann. Garcia. *supra gloss. 21. num. 29. & n. 30.* assignans intellectum ad *l. fin. C. de his qui veniam ætatis impetraverunt,* & sic potest etiam intelligi, & ampliari text. *in authentic. si qua mulier. C. de sacrosanctis Ecclesiis,* ut docet ibi Ias. *n. 20. & l. cum* 28 *auus. ff. de conditionibus & demonstrationibus. l. cum acutissim. C de fideicommissis. leg. generaliter. §. cum autem. C. de institutionibus, & substitutionibus,* ita Bald. *in d. l. cum acutissimi, num. 7.* Alex. & Ias. *in d. c. cum autem.* Socinus *in d. l. cum avus. num. 57.* & lex *si unquam. C. de revocandis donat.* quæ loquitur in 29 fillis legitimis & naturalibus, natis post donationem, locum sibi vendicat in filiis legitimatis, ut placet Decio. *consil. 366.* Parisio, *cons. 73. numer. 6. volum. 1.* Ripæ, *d. l. si. unquam, n. 30.* & plures refert & sequitur Tiraquel. *in d. l. si unquam, verbo, susceperit liberos, numer. 52.* Covarr. *in 4. desponsalibus. 2. part. cap. 8. §. 2. numer. 29.* Duennas *regul. 350. ampliat. 15.* Gutierrez. *in d. §. sui. numer. 180. Inst. de hered. qualitate & differ.* contra Gregorium *in l. 8. tit. 4. part. 5. verb. * de su muger legitima,* * Ioan. Garcia *de nobilitate, glos. 21. nu. 55.* quæ omnia circa successionem filiorum legitimatorum sunt correcta, quando concurrunt cum filiis legitimis: sed quoad successionem aliorum parentū, & quoad honores, & alias præ-

rogativas nihil à filiis legitimis differunt. Ita probant verba *l. 2. Tauri*, ibi: * *Si alguno fuere legitimado por rescripto, ò priuilegio nuestro.* Et ibi,* *Pero en todas las otras cosas, assi en suceder a los otros parientes, como en las honras è preeminencias que han los hijos legitimos, mandamos que en ninguna cosa difieran*
30 *delos hiios nacidos de legitimo matrimonio.* * Et ex illa lege illud notat Antonius Gomez, *ibidem numer. 68. in fi.* & in hoc illa lex Tauri non solum est correctoria juris communis, circa successionem filii legitimati cum filiis legitimis, sed etiam legis partitæ fin. *tit. 15. part. 4.* & ibi notat Greg. *verb.* * *Silos huuieren*, * Guillen. *in d. l. 12. numer. 43.* Sed circa honores & alias prærogativas, nihil corrigit, ut denotant verba dictæ legis, ibi: * *E aun les nace otra pro de la legitimacion, capaceden ser cabidos a todas las honras, è a todos los fechos temporales, tambien como los otros hiios que nacen de las mugeres legitimas*, * Ita sentit Molina, *libro secundo, de Hispanorum primogeniis, capit. 11. numero vigesimoprimo*, Matienç. *in l.*
31 *10. tit. 8. gloss. 6. lib. 5. recop.* ubi dicit, quod ex *d. l. Tauri*, legitimati per rescriptum habentur pro extraneis, respectu legitimorum, cum solum succedant in quinto bonorum.
32 Idemque advertit Rojas, *in epitom. succes. cap. 23. numer. 34. & 37.* ubi *numer. 40.* assignat rationem, quia princeps suo
33 privilegio non vult alicui præiudicium generare. *leg. 2. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico, l. cum filius. ff. de testamento militis. l. nec avus. C. de emancipationibus liberorum. cap. ex tuarum. de auctoritate, & usu pallii. cap. licet. de officio ordinarii. capit. & multiplici, de decimis.* & hic solum respectu succes-
34 sionis (cum alijs filijs legitimis) est jus legitimatorum limitatum, non verò respectu substantiæ ipsius legitimationis, quia ad omnes alios effectus reputatur legitimus. Decius, *consi. 164. num. 3.* ubi tenet, quod ubi legitimatio est integra in persona, respectu vero successionis etsi adsit limitatio, nihil detrahitur legitimationi, ita Ruynus, *consi. 75. num. 12.*
35 *& 13. volum. 3.* quam dicit communem opinionem Tellus Fernand. *in d. l. 12. Tauri nu. 23.* & sic in successione transversalium, ubi successio non est limitata, æqua lance succedunt, ut colligitur ex *d. leg. 12. Tauri.* ibi: * *Pero en todas las otras cosas assi en succeder a los otros parientes como en honras y*
36 *preeminencias, mandamos que en ninguna cosa difieran de los hiios nacidos de legitimo matrimonio*, * Et sic deficientibus filijs legitimis, succedunt in omnibus bonis parentum, cum deficiat persona cujus favore excludebantur. Ita Paulus, *cons. 22. volum. 2.* Tiraquell. *in d. l. si unquam, verb. susceperit liberos, numer. 184.* & Matienç. *in l. 10. titul. 8. gloss. 7. num. 4.* ubi dicit æquissimam opinionem in terminis dictæ legis
37 12. & Notat Tellus Fer. *ibi. n fi.* qui *in n. 43.* relinquit cogi-
38 tandum, in qua portione succedat pater filio suo legitimato: sed cum successiones sint reciprocæ, affirmative & negative (ut tradunt Doctores *in l. 6. Tauri*, & ibi ipse Tellus) sequitur; quod cum ipse filius legitimatus non succedat patri extantibus filiis legitimis (nisi in quinto bonorum, *ut in d. l. 12.*) quod pariter ipse pater non succedat filio legitimato, nisi in alia quinta parte, cum correlativorum sit eadem ratio. *l. 1. C. de cupressis. lib. 12.* & dicemus *in q. 697. nu. 13.*
39 *& 14.* ex quibus omnibus satis dilucidata, & exornata remanet communis sententia (de qua est quæstio communis
40 contra communem) quod si statuto caveatur, ut stantibus filiis masculis feminæ non succedant, quod etiam excludentur extantibus filijs legitimatis, cum vere & proprie (quoad hoc) legitimi reputentur, & appellatione legitimorum veniant, ut resolvimus cum Baldo, *in d. l. eam quam. numer. 26. & in d. l. cum acutissim. nu. 7.* & hanc sequitur Tellus Fern.
41 *in d. l. 9. Tauri. numer. 15. cum seqq.* ubi dicit magis communem opinionem, & sic potest intelligi dicta lex Tauri, ut procedat extantibus filijs legitimatis per rescriptum, ita ut illo casu filii illegitimi matri non succedant, sed excludantur extantibus filiis legitimatis, si alii legitimi non supersint: quę profecto est nova & utilis ampliatio ad illam legem, & novus intellectus, qui ex conclusionibus relatis per Tellum Fernandez ibi, colligi potest, & melius ex *l. 12. Tauri in fine*, ex cuius verbis colligitur verus sensus, ibi: * *Pero en todas las las otras cosas, assi en suceder a los otros parientes, como en honras y preeminencias que han los hiios legitimos, mandamos que en ninguna cosa difieran de los hiios nacidos de legitimo matrimonio.** ergo si in nulla penitus re filii legitimati differunt à filiis legitimis (nisi in casu in illa lege expresso) ut late prosequitur Ioann. Garcia. *d. gloss. 21. numero sexagesimooctauo*, consequens necessarium erit, ut filiis legitimatis extantibus, non succedant adulterini, & spurii: & sic dicta lex 9. Tauri est intelligenda in principio, ibi: * *Los hiios bastardos, o illegitimos, de qualquier calidad que sean, no puedan herdar à sus madres, ex testamento ni ab intestato, en caso que tengan sus madres hiio o hiios descendientes legitimos*, * quia idem erit si mater habeat filios legitimatos, cum illi (quoad hoc) filii legitimi reputentur, cum exclusio alterius sit inclusio alterius. *leg. cum prætor. ff. de iudiciis. leg. qui accusare. ff. de accusationibus*, ex qua verissima resolutione defendi potest elegãs doctrina Gutierrez. *in d. § sui. numero centesimooctuagesimoseptimo*, ubi dicit, quod filius legitimatns gaudet nobilitate (hoc est, **De la hidalguia del pare*) * cum vere legitimus sit. Et dici notatu
44 dignissimum, & usui quotidiano necessarium (nihil allegans pro dicta sententia) pro qua videtur casus expressus *in d. leg.*
45 *12.* ibi, **Honras y preeminencias*, * quæ verba illud clarè satis insinuat. Quam sententiam amplectitur Matienç. *in rubric. de matrimonio, glos. 1. numer. 128.* per *d. l. 12. Tauri*, quæ est lex. *10. tit. 8. libr. 5. recop.* & etiam de iure partitarum illud
46 erat provisum ex *l. 4. 6. & 9. titul. 15. part. 4.* ibi: * *Edende en adelante heredan los bienes del padre è auran honra de hiios legitimos*, * & *in d. l. 4.* ibi, **Son dende en adelante legitimos, è han todas las honras è los proes que han los hiios que nacen de casamiento derecho.** * Vbi late Gregorius, verbo, **Todas las honras*, prosequitur, & magistraliter declarat nostram quæstionem, dicens esse pulchrum dubium, & quod sæpe vidit versari in auditorio regali & consuli regia celsitudinem per dominos regali consilio, & fuisse responsum, ut tales generales legitimationes, (non expressa nobilitate) non extenderetur ad talem prærogativam nobilitatis, & ita fuisse rescriptum regalibus auditoribus. Cifuen. autem, *in d. lege 12. Tauri*, contrarium indistinctè resolvit, & Antonius Gomez. *ibi. à numero quinquagesimosecundo*, Guillen. Cervan. *numer. 129.* Otalor. *de nobilitate 2. part. 3. partis principalis. cap. 3. numer. 2.* Didac Perez, *in l. 1. tit. 1. li. 4. ord. col. 13. 28.* Orosci. *in l. cum legitimi n. 20. ff. de statu hominum*; Matienç. *in l. 10. tit. 8. glos. 8. num. 2. li. 5. recopilationis.* Et sic pro clariori intelligentia,
47 duplicem casum constituam: aut filius legitimatus est adulterinus, vel taliter procreatus, ut eius parentes non poterant contrahere matrimonium legitime, secundum formam à Cõcilio Tridentino constitutam, *in c. 1. sess. 14.* (& in temporalibus statutis *per. leg. 11. Tauri*) & tunc iste filius legitimatus non gaudet nobilitate patris, nisi expresse in rescripto legitimationis illud actum & concessum sit: & sic potest intelligi illa opinio Gregorij, pro qua est notabilis *l 12. tit. 2. lib. 6. recopilationis.* cuius verba (quia aurea sunt) in proposito referre libuit, ibi: *Porque nos es fecha relacion, que à causa de algunas legitimaciones que mandamos despachar à personas que no son legitimas, nacen algunos pleytos, diziendo los tales legitimados, cuyos padres pretenden ser hiios dalgo, que por se auer ligitimado por nos, son exemptos de todos los pechos, y seruicios, y contribuciones, como si fueran auidos de legitimo matrimonio. Y porque nuestra mercedin voluntad munca fue, ni es, que las tales legitimationes se estiendan, ni entiendan que por ellas se escusè de qualesquier pechos, y seruicios y contribuciones à que eran obligados. y deuian pagar antes que fuessen legitimados: mandamos que assi se iuzgue y sentencie assi en los pleytos que ouieren, como en los pendientes deque no ouiere sentencia passada en cosa iuzgada.* * Quod quidem comprobatur etiam *in libro vigesimo, titulo vndecimo, libro secundo, recop.* ibi: * *Mandamos que agora, y de aqui adelante, por virtud de las cartas è preuilegios de legitimationes que por nos, o por los Reyes que despues de nos succedieren à algunos hiios illegitimos, no se entiendan ni estiendan, ni por virtud dellas se determine, aunque por las palabras dellas, se fagan hiios legitimos, a que ayan de gozar de hidalguia, ni de essencion de pechos, de que antes delas tales legitimaciones, no teniendolas, no podian ni deuian gotizar.* * Quæ lex expresse loquitur circa legitimi rationem filiorum illegitimorum, non autem naturalium, quia illi gaudent nobilitate parentum quoad officia nobilium, & contributiones plebeiorum, sive fuerint legitimati, sive non: at vero illegitimi non in totum, licet sint legitimati, gaudent nobilitate, & sic tenentur contribuere ad onera, & servitia regalia, & personalia plebeiorum, & in hoc illę leges regni sunt correctorię legum partitarũ, & Tauri. 12.

secus

secus vero quoad officia & honores, cum in hoc nihil disponant prædictæ leges, patrimoniumque regale nullum patiatur præiudicium. Ita videtur sentire Olan. *littera. B... 11.* & illud intendunt dictæ duæ leges recopilationis, nam legitimatus, virtute dictæ legitimationis non gaudet nobilitate paterna, non tamen excludunt, quod si alias legitimatus nobilis erat, privetur sua nobilitate ob acquisitionem legitimationis; & sic illas leges novissime intelligit
48 Guillen. *supra numer. 132.* cuius opinionem amplector contra Gutierrez, *in d. §. sui num. 189. columer. 4. in fine*, ubi per illas leges resolvit, legitimatum etiam, non natum ex damnato coitu, teneri ad omnes contributiones, cum generaliter illæ leges loquantur in omnibus legitimatis, cuius opinio vera non est, & convincitur ex verbis *dictæ leg. 12.* ibi: * *No se escusen de qualesquier servicios, pechos y contribuciones, que eran obligados pagar antes que fuessen legitimados.* * Sed filius natu-
49 ralis ante legitimationem gaudebat nobilitate paterna, & non tenebatur ad dictas contributiones, ergo illo filio legitimato non loquitur illa lex, sed de filio illegitimo, prout cõstat *in dict. leg. 20.* quod quidem suadet ratio naturalis, vt optime declarat Ioann. Garcia *de nobilitate, gloss. 21. num. 32. & 33. & in tractatu de expensis & melioration ibus. cap. 3. num. 25.* cum filius naturalis succedit in nobilitate paterna, *ex l. 11. Tauri*, absque aliqua legitimatione principis: ita Greg. *in l. 1. tit. 11. part. 7. verb.* * *Conocidamente por suya,* * *& in d. l. 1. tit. 15. p. 4.* ubi dicit, quod filius naturalis, juxta dispositionem *d. l. 11. Tauri*, est nobilis, nobilitate paterna, & sequitur Pallida. *in l. 1. num. 12 ff de præscriptis verbis.* Covarr. *in 42. part. ca. 8. nu. 4.* & ita observat universa Hispania, vt tradit ipse Ioann. Garica *gloss. 20. n. 36.* & Spino, *in speculo testamentorum. gloss. 16. numer. 24.* & Matienço *in l. 10 tit. 8. gloss. fin num. 4.* ubi dicit quod circa filios naturales legitimatos, nihil disponunt prædictæ leges recopilationis, & quod legitimatio in hac specie nihil operabitur, arg. text. *in leg. 1. C. de Thesauris libr. 12.* & ita intelligit *d leg. 12. Tauri.* Duennas *regul. 69. in fine. & in regul. 366. limitatio. 6.* cuius doctrina sic est intelligenda ut contrarietas evitetur, sicut eum increpat Matienç. *supra numer. 2. in fine.* Idemque nos resolvemus, *in quæst. 207. n. 6. cum seqq.*

50 Ex quibus venit explicanda alia notabilis & practicabilis quæstio, an filius legitimatus ex principis rescriptione, succedat in maioratibus Hispaniæ, in fideicommissis, feudis, emphyteuticis, donationibus, & reliquis hominum dispositionibus (filijs legitimis deficientibus.) Et ex resolutione supra tradita ad *distinct. leg. 12. Tauri*, videtur hoc planissimum, & absque aliqua difficultate, pro parte affirmativa, quia ex *d. l.* (filijs legitimis deficientibus) in omnibus & per omnia, legitimatus per rescriptum, legimus reputatur, & hic habet omnia jura legitimorum, fuitatem, jus dicendi nullum, jus querelandi, & contra tabulas, & querela inofficiosi testamenti (si fuerint exheredati) ita Bart. *in authentic. quibus modis naturales efficiantur sui. § si quis igitur, in fi. collat. 7.* Socinus, *cons. 47. nu. 6. l. 3.* Decius, *consil. 38.* Parl. *cons. 72. numer. 85. lib. 4.* & Tiraq. *de primog. q. 61. numer. 2.* quod etiam confirmatur secundo, ex traditis in principio nostræ
51 quæstionis. vbi resolvimus, quod substitutio facta sub ea conditione (si sine liberis decesserit) expirat, si filius legitimatus supersit, ut docet Imola *in leg. ex facto. § si quis rogatus, ad Treb.* ubi dicit esse communem opinionem Alberi. *in*
52 *leg. generaliter. §. cum autem. Cod. de instit. & substit.* quem ibi sequitur Alex. & Ias. *numer. 7.* dicentes communem opinionem. Tiraquell. *in d. l. si unquam num. 69.* Parisi. *cons. 8. numer. 9. lib. 2.* ubi dicit communem, & ab ea non recedendum in judicando, & consulendo & alios refert Molina, *li. 2. capit. 3. numer. 2.* & Gregor. *in d. l. 4. verb.* * *Todas las honras,* Mench. *de successionum progressu. §. 2. num. 52. & controversiarum usufrequentium. lib. 2. sup.* & sic in terminis nostræ quæstionis illud tenet Bart. *in leg. si is qui pro emptore, à num. 29. ff. de usu captionibus*, ubi tenet, quod cum filius legitimatus, sit vere legitimus, succedit in maiora (filiis legitimis deficiē-
53 tibus.) Sed contraria opinio verior & receptior est: quia filius legitimatus succedit in omnibus, quæ deferuntur, & reservantur ex dispositione legis, non vero in maioria, quæ defertur filijs legitimis (& reliquis nominatis) ex dispositione hominis: & sic est communis opinio, quod filius legitimatus non succedat in primogenitura, etiam si sit natu maior: ut tradit Gregorius *supra.* & Tiraquellus, qui plures 54
pro hac sententia refert, & sequitur Molina, *libro secundo, de Hispanorum primogeniis. capit. 11. numer. 22. & in numer. 17.* dixit, quod à principio, potest fundator majoratus (si alios filios non habuerit) primogenituram constituere in persona filij legitimati, & nostram principalem quæstionem prosequitur, *in libro tertio, capit. 3. numero trigesimoquarto*, ubi illud videtur limitare in substitutione facta filio masculo, quasi dicat, quod filius legitimatus ex femina, non succedat in maioratu, cùm esset nimis absurdum, & adversus mentem fundatoris: secus vero, si filius legitimatus ex masculo procedat, cum diversa ratio ex præsumpta mente testantis re-
sultet, allegans Alban. *consil. 27. numero septimo.* Sed illius o- 55
pinionem subtiliter impugnat (ille magnus Iurisconsultus) Ioann. Garcia (meritissimus quondam fisci patronus) *in suo tractatu de Hispanorum nobilitate. glos. 21. numero trigesimosexto, colum. 2.* ubi proprio ore convincit prædictum Molinam, cuius opinio potest sustineri, quoties ex verbis fundationis, & creationis maioratus, & ex præsumpta testantis voluntate constiterit, voluisse admittere ad succes- 56
sionem filios legitimatos (maxime si ipse legitimatus erat) quod quidem probatur *ex d. l facto. §. si quis rogatus. ad Treb. l. Titia. §. qui morte. ff de annuis legatis. l. quoniam. C. de naturalibus liberis.* Quam opinionem late defendit & prosequitur Guillen de Cervates, *in d. l. 12. numer. 48. cum seqq.* plures assignans rationes, quarum potissima est, quia solum quo ad dispositionem legis, legitimatus reputatur vere legitimus, secus quo ad dispositionem hominis: quia tunc, vere & pro- 57
prie sunt intelligenda illa verba, & non fictito modo: maxime, quia esset in præiudicium successorum ad prædictum maioratum, quibus est jus quæsitum deficientibus filijs, & 58
princeps non præsumitur derogare iuri vocatorum ad maioratum. *arg. text l. si quando. C. de inofficioso testam l. si testamentum. Cod. de testamentis*, ibi: *si testamentum iure factum sit, & heres sit capax, auctoritate rescindi non oportet.* * Probat etiam text. *in leg. si donationem. C de donationibus* quem ad hoc expendit Covarr. *libro tertio, variorum capit. 6. numero quinto.* Quæ omnia sunt intelligenda, in legitimatione facta per re- 59
scriptum, quæ est similis alchemiæ, quæ facit quod æs aurum appareat, ut dicit Baldus *in capit. 1. numer. 23. de constitutionibus*, & Molina *supra numer. 6.* secus vero erit in legitimatione facta per subsequens matrimonium. *ut in ca. tanta,* 60
qui filij sint legitimi, ut in l. 4. & in fin. tit. 15. part. 4 quia tales filii vere & proprie legitimi iudicandi sunt, in omnibus, & per omnia: ut tenet glossa notabilis *in cap. innotuit de electione. verbo, coniugata*, Ioan. Garcia *supra numer. 23.* ita resolvit Tiraquellus, *in tractatu de nobilitate. q. 34. à nu. 35.* cum seqq. Covarr. *in 4. 2. part. cap. 8. §. 2.* Guillen supra *nu. 73.* Molina & Gutierrez. *in d. §. sui num. 169.* ubi illud ampliat, etiam si matrimonium fuerit contractum in articulo mortis, ubi plures refert. Et Antonius Gomez *in l. 9. Tauri numer. 58.* (dum tamen non interveniat fraus ad excludendum substitutum) Ita Duennas. *Reg. 350.* Ioann. Garcia. *glos. 21. numer. 21.* Sarmient. *l. 1. selectarum, capit. 8.* & alii, quos in principio retulimus. Vltra quos illam opinionem dicit communem Ruynus, *consil. 163. num. 6. & 7. vol. 3.* quem & alios refert & sequitur Duennas *supra num. 8.* quia illud substitutio (*si sine liberis decesserit*) verificatur in filio legitimato per subsequens matrimonium, ut probat text. *in d. c. cum in cunctis. de electione.* Quam opinionem sequitur Boerius *decis. 159.* Natta *cons. 628. num. 18.* Silvanus. *cons. 3. numer. 22.* Aymen Craveta, *cons. 521. nu. 81.* Cephalus *cons. 111. num. 4* & dicit etiam communem Sfortius Odd. *in tractatu compendiosæ substit. in fin. num. 6.* Anto Gabriel, *lib. 6. communem. tit. de legitimation. conc. 1. n. 90.* & Hieronymus Gabriel, *cons. 21. in 4. dubio*, ubi etiam dicit communem, Burset. *cons. 17. n. 18. vol. 1.* & ratio est, quia quemadmodum princeps secularis potest rescri- 61
ptum legitimare filios naturales, ac si non essent de legitimo matrimonio nati, quo ad omnes successiones, honores, & prærogativas (ut supra traditum est) ita eodem modo potest summus Pontifex per rescriptum vt legem generalem disponere, legitimatos per matrimonium perinde haberi, ac si essent de legitimo matrimonio nati & procreati: ut optime tradit Hieronymus Gabriel *supra num. 32.* Decius *cons. 520. n. 10.* Et sic isti legitimati, ex die conceptionis videntur legitimati, quasi ab initio videantur nati ex legitimo ma- 62
trimonio:

trimonio: ut notat Abb. *in d. c. tanta num. 1. & 7.* Ripa *in d. §. si quis rogatus, num. 47.* Guillermus Benedictus *in c. Raynutius verb. uxorem* 181. ubi dicit quod isti filii legitimati per
63 subsequens matrimonium, videntur ab initio habere implicitum statum legitimitatis, cũ macula erat purgabilis propter maritalem affectum pro animarum favore, ad correctionem peccati, ad scandala evitanda: ut advertit Calderinus, *tit. de feudis. in rubric. numero quinto*, Cacheranus, *decision.* 119. *numer.* 19. Burlatus, *cons.* 18. *num.* 23. & Hieronymus Gabriel. *d. cons.* 21. *numer.* 32. pro qua sententia facit bonus tex *in d. l. cum quis, in fi. C. de naturalibus liberis.* ex quibus remanet comprobata & fulcita hæc sententia, quod in fideicommissis, maioratibus, feudis emphyteuticis, & alijs do-
64 nationibus, & concessionibus ab homine factis, alicui & ab eo descendentibus, de legitimo matrimonio natis, vel legitime natis, includantur & contineantur filij legitimati per subsequens matrimonium: quæ opinio communis est & recepta, & ab ea non est recedendum in judicando & consulendo: maximè quia in dubiis capienda est opinio, quæ
65 stat pro matrimonio, pro legitimatione prolis, Abb. *in c fin. de re iudicata.* per illum text. *& in c. 2. numero tertio de cognatione spirituali.* Ias. *in l 1. nu. 8. ff soluto matrim.* ubi Socinus junior, *num. 71.* Burlatus *supra cons. 18. num. 10.* Sed dispu-
66 tationis gratia, (ut nihil intactum relinquamus) contrariam opinionem plures magni nominis Doctores amplectuntur, aliquibus rationibus & fundamentis, & primo facit pro contraria opinione, quia testator, dum vocat legitime natos, aut procreatos de legitimo matrimonio, respexit ad principium & originem nascendi, & sic legitimati postea
67 per matrimonium non debent contineri, quia non est nostrum extendere scripturas. *l. comparationes. C. de fide instrumentorum*, ita arguit subtiliter Baldus. *in d. § si eius, in fine, &*
68 *in d. § naturales, & in consil.* 367. ubi dicit, quod debemus
69 considerare naturam & non accidens: maxime quia qualitas legitimitatis, semper censetur considerata per testatorem ad tempus nativitatis, & sic illo tempore adesse debet, neque sufficit quod ex post facto superveniat. *text. in leg quid ergo. in princip. ff. de his qui notantur infamia. l. in delictis. §. si ex-*
70 *traneus ff de noxalibus. l. Tribunus. ff de testamento militis.* Et cum plures sint filiorum species, nonnulli ex iustis nuptiis nascuntur, alii ex coitu concubinario (jure civili permisso) quidam vero ex coitu illicito, alii autem, qui post nativitatem legitimati sunt, alii qui non sunt filii per naturam, sed per adoptionem, sic cum testator in conditione vel dispositionem vocat legitime natos, * *Sean de legitimo matrimonio.* * ad primam conditionem filiorum respexit & sic ad alias non est facienda extensio in præiudicium substituti vel gra-
71 vati, quoniam à persona nominata recedendum non est. *l. si unus. §. ante omnia. ff. de pactis. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. d verborum. l. gallus. § & quid si tantum de liberis & posthumis:* Ita Decius, *consil.* 38. *numero decimotertio*, & eo maxime procedit, quia illa qualitas, quod filius sit legitimus, substan-
72 tialis est, & sic debet à principio intervenire, & non juvat si ex post facto superveniat. *l obligari. §. tutor. ff. de auctoritate tutorum. l. his verbis. §. interdum ff. de heredibus instituendis. l.*
73 *matrem. Cod. de probationibus.* Et illa dictio, * *De legitimo matrimonio.* * ex sua primordiali natura denotat causam proximam, immediatam, & naturalem. *l. si eo tempore. ff. de peculio. §. si ex incendio. ff de incendio & ruina. l. non dubium. Cod. de legibus. capit. cum causam, de electione.* Et sic legitimati per subsequens matrimonium. non videntur sub illa dispositione contineri, quia non sunt nati immediate de materia matri-
74 monij, vt videntur desiderare verba testatoris (quæ denotant factum naturæ (ut scilicet naturaliter sint nati, aut procreati de matrimonio legitimo, vere & proprie, non vero per interpretationem, & civiliter. *l. fin. Cod. de his qui veniam ætatis impetraverunt. capit. statutum de rescriptis in 6. l. filium eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Rursus confirmatur ista sententia, quia legitimati per subsequens matrimonium, quamvis, efficiantur similes legitime natis, & ex dispositione legis attribuantur illis successiones, quas habent legitimi, tamen inter se differunt, quia ab initio, in primo statu conceptionis & creationis, non sunt legitimi, nec de legitimo matrimonio nati: solum enim inter se habent quandam similitudinem, *ut in d. §. reliqui*, & simile
75 non est idem. *l. quod Nerva. ff. depositi.* Ergo de primo ad ultimum manifeste consequitur, quod dispositio testatoris relata ad unum casum non debet extendi ad alium casum 76
similem, sed potius debet servari in specifica forma. *l. qui heredi. l. Mævius. ff. de conditionibus & demonstrationibus:* præ- 77
cipue, quia legitimatio nunquam trahitur retro. *Authentic. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. liceat igitur,* * ibi: *Et suos de cætero,* * & ibi, * *ex hoc facto exinde filios.* * Et probat text. de jure regio, *in d. leg. 4. titulo decimoquinto part. 4.* ibi: * *En adelante heredan los bienes del padre è anran honra de hijos legitimos,* * & *in leg. 9. eiusdem tituli*, ibi: *Son dende en adelante legitimos, è an todas las honras que los hijos quæ nacen de casamiento derecho.* * Et licet illa jura loquantur in filio legitimato per scriptum principis, idem est dicendum in legitimatis per subsequens matrimonium, ut docet Ioann. Andreas, *in regul sine culpa. de reg. iuris in 6. in mercurialibus.* Bald. *in leg. benignus, in fi. de leg.* Alciatus, *libro tertio, parad. capit. 12.* Aretinus, *in d. l. gallus. §. & quid si tantum. numero vigesimoquarto, de liberis & posthumis.* Tiraquellus *de iure primogenit. quæstion. 34. numero octauo*, Cephalus, *consil. 82. numero vigesimo*, Rolandus consil. 100. *numero trigesimoseptimo, vol. 2.* & profecto istam opinionem comprobat decisio tex. *in d. c. tanta qui filii sint legitimi*, ibi: * *Post* 78
contractum matrimonium, * ergo non antea? & ibi * *Legitimi habeantur* * quasi dicat, quod reputentur & habeantur pro legitimis, & sic per fictionem, cum aliud sit esse tale, aliud haberi pro tali. *l. mercis appellatione*, ubi gloss. *ff. de verb. signif.* 79
Bart. *in l. maritus ff. ad l Iuliam de adulteriis*, unde bene dicit Cephalus *supra*, quod illa legitimatio est posthac, non vero ante hac, & sic videtur impossibile, ut qui per naturam à principio non fuit legitime natus, ex post facto sit legitimus, & de legitimo matrimonio, quia in his quæ sunt juris in qui- 80
bus aliquod factum intercedere oportet, licet lex fingat factum intercessisse, illud est per fictionem, ut docet Bart. *in d. l si is qui pro empt. in 3. q. princip. ff. de usu cap.* cum facta pro
infectis haberi non possuit. *l in bello. § factæ ff de captivis, &* 81
postliminio reversis. l. verum. ff de reg. iur. § sed naturalia Instit. de iur. nat. gent. vel civili, glossa notabilis *in cap. Paulus in verb. suscitarem. 22. quæstio. 5.* Ias. *in l. 1. § si vir uxori. ff. de acquirenda possessione*, per illum text. Ergo cum ex primæva cõceptione & nativitate, filius non sit legitime natus, illud quod jam à principio fuit factum, non potest pro infecto haberi, & sic talis legitimatio per subsequens matrimonium, non debet aliquid operari in præjudicium substituti. Et sic procedit illa communis & recepta opinio, quod in iure primogenituræ, is qui primo nascitur legitimus, & naturalis, præ-
fertur legitimato post matrimonium, quamvis hic naturali- 82
ter primo natus fuisset, ita Henricus Bosic. *in d. c.* tanta, Alex. *cons. 5. num. 7.* & late Tiraquellus *d. q. 34.* Socinus iunior. *cons. 25. num. 7. vol. 1.* Aldobraudinus *in §. fin num. 14. Inst de nuptiis.* Molina, *lib. 3. de Hispanorum primogeniis cap. 1. num. 7.* quod quidem ex eo procedit, quia nascendi initium
consideratur, & ius quæsitum non potest nemini auferri, 83
per alios filios frequentes natos, quibus non proprie conveniunt verba testamentoris, vocando * *Legitimos, & de legiti-* 84
mo matrimonio natos, * & sic non debet conveniri dispositio. *l. 4. §. toties de damno infecto. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusationibus.* Et à proprietate verborum non est recedendum, *l. non aliter ff. d. l. 3.* & limitata dispositio, limitatum de- 85
bet producere effectum. *l. in agris. ff. de acquirendo rerum dominio. l. age cum Geminiano. C. de transactionibus.* Ex quibus rationibus & fundamentis potest sustineri hęc opinio, quam
sequuntur Bald. *in d. l. filium eũ diffinimus, & in l. Paulus, n 4.* 86
ff. de statu hominum, & in l. gallus. §. si eius, in fi. & in c. innotuit. numer. 12. de elect. & in consil. 29. volum. 3. & consil. 367 vol. 5. & in d. c. 1. §. naturales, & Butri. *in d. c. per venerabilem, n. 17.* Imola, *in d. c. innotuit.* Alex. *cons. 5. vol. 6.* ubi consuluit pro hac opinione. Rosselus. *in tractatu legitimationis, 1. p. §. ult. n.* Barbacia *in l. cum acutissimi. n. 251. C. de fideicommiss.* Guido Papa, *q. 482.* Curt. senior, *consil. 73.* Lucas de Penna, *in l. eos. C. de his qui sponte mun.* Albertus Brunus *de statut. excludent femin. artic. 12. n. 76.* Decius, *cons. 555.* Ruinus, *cons. 92. lib. 3.* Curtius iunior, *in tract. de feud primo membro, 3. partis principalis. num. 41. & cons. 64. n. 12.* Mantua, *cons. 38. n. 12. vol. 1.* Natta, *cons. 602. & cons. 624. nu. 14. vol. 1.* Beroius, *cons. 167. vol. 2.* Cephalus. *cons. 82. n. 12.* Rolandus, *cons. 100. vol. 2.* Decianus, *cons. 88. n. 12. vol. 2.* Riminaldus iunior, *cons.*

222. Menochius, *consilio decimosexto, numero sexto, volum. 1. & cons. 173. numero septuagesimoprimo, volum. 2.* Mantica *de coniecturis ultimarum volunt. libro vndecimo, titul. 12. numero 14.* Alciatus, *cons. 187. lib. 9. & cons. 59. n. 3.* ubi dicit, quod bis & ter fuit iudicatum pro hac sententia in supremo Mediolanensi Senatu. Ex quorum auctoritatibus & fundamentis, hæc opinio est satis sustentabilis, sed à prima recedendum non est in iudicando, & consulendo, ex rationibus supra relatis, quæ omnia sunt valde notanda, quia sunt usui quotidiano contingentia, tam in scholis, quam in tribunalibus iudicum, & ita communiter consulitur, & practicatur.

SVMMARIA.

1 *Iuri offerendi nullo tempore præscribitur.*
2 *Actio hypothecaria præscribitur contra debitorem per triginta annos, nec ea quæ consistunt in facultate utentium præscribuntur, ut portare crucem & similia.*
3 *L. 63. Tauri declaratur, ut non procedat contra tertium possessorem.*
4 *Præscriptio decem, vel viginti annorum sufficit contra tertium possessorem.*
5 *Hypotheca dotalis præscribitur per tertium possessorem, per decem annos inter præsentes, & viginti inter absentes.*
6 *Præscriptio incipit currere mulieribus à tempore quo maritus vergit ad inopiam.*
7 *Si per decem annos, quo maritus vergit ad inopiam, mulier non petat dotem sibi restitui, postea non audietur.*
8 *Mulier consentiens in venditione rerum dotalium, videtur remittere hypothecam.*
9 *Præscriptio contra possessorem rerum hypothecatarum à quo tempore currat, sunt tres opiniones.*
10 *Impedito agere non currit præscriptio.*
11 *Felicianus de Solis reprobatur in sua opinione.*
12 *Mulier consentiens cum iuramento alienationi rerum dotalium, potest petere pretium dotis ab heredibus mariti, numer. 8.*
13 *Renunciatio iuri hypothecæ, non sortitur effectum, marito non existente solvendo.*
14 *Bona dotalia debent extare tempoee restitutionis dotis & an sufficiat extare tempore renunciationis hypothecæ.*
15 *Renunciatio hypothecæ est donatio inter virum & uxorem, & sic prohibita.*
16 *Mulier ex pacto liberatorio inito cum marito non remanet obligata.*
17 *Mulier pro viro obligari non potest.*
18 *Authentica, sive à me C. ad Velleianum, declaratur.*
19 *Opinio Afflictis damnatur, ex d Authentica sive à me.*
20 *Renunciatio hypothecæ iurata à muliere valida est.*
21 *Glossa in authentica. si qua mulier. communiter damnatur.*
22 *Si mulier neget virum fuisse solvendo tempore renunciationis, creditores vero bonorum contrarium affirment, mulieri cumbit onus probandi.*
23 *L. in rebus, C. de iure dotium declaratur.*
24 *Dominium rerum dotalium non tranit in maritum, neque in emptores bonorum, quando maritus non est solvendo.*
25 *Mulieri competit rei vendicatio contra quemlibet possessorem, non obstante dotis æstimatione, quando maritus non est solvendo.*
26 *Dominium rerum dotalium revertitur ad mulierem ipso iure, quando maritus non est solvendo.*
27 *Æstimatio dotis degenerat, & fingit lex nunquam præcessisse in damnum uxoris.*
28 *D. in rem. ff. de rei vendicatione. interpretatur.*
29 *Dominium non est de ambulatorium.*
30 *Dominium naturale mulieris, per æstimationem rerum dotalium non alteratur.*
31 *Intellectus Quessadæ traditus ad leg. in rebus reprobatur.*
32 *Dominium & rei vendicatio, non concurrunt.*
33 *Omnis qui prætendit dominium actu permanens, est potentior quolibet alio creditore.*
34 *Maritus est dominus rerum dotalium, constante matrimonio.*
35 *Mulier habet dominium naturale rerum dotalium constante matrimonio.*
36 *Si creditores rerum dotalium offerant uxori æstimationem, liberantur à reali restitutione.*
37 *Mulier constante matrimonio ad recuperandam dotem alienatam habet actionem, etiam si offeratur illi æstimatio dotis.*
38 *Duo in solidum non possunt eiusdem rei habere dominium.*
39 *Maritus dicitur dominus de præsenti rerum dotalium, uxor vero dicetur domina de futuro.*
40 *Plures intellectus assignantur ad difficultatem supra traditam.*
41 *Dominium uxoris de præsenti est considerabile, non vero de futuro.*
42 *Tertius intellectus traditur & reprobatur.*
43 *Quartus intellectus assignatur & reprobatur, contra omnes.*
44 *Differentia domini secundum plus, vel minus, non differt substantia.*
45 *Quintus intellectus Pinelli, sustineri potest, declarando. l. doce ancillam. C. de rei vendicatione.*
46 *Sexta opinio. & intellectus ad d. l. in rebus proponitur.*
47 *Lex in rebus, est nova decisio, introducta favore mulierum.*
48 *Novus intellectus, & 7. add. leg. in rebus, ultra omnes assignatur.*
49 *Dominium civile, & dominium naturale, differunt inter se.*
50 *Inconveniens non est neque repugnantia, ut unus habeat dominium civile eiusdem rei, alter vero naturale.*
51 *Lex civilis tribuit marito dominium civile, & naturale remanet penes vxorem.*
52 *L. in rem. ff. de rei vendicatione, declaratur.*
53 *L. 1. §. si vir & uxor ff. ad Syllanianum, declaratur.*
54 *L. Lucius. §. idem respondi. ff. ad municipalem, declaratur.*
55 *L. de die. §. quidam etiam. ff. qui satisdare cogantur, declaratur.*
56 *Resolutio quæstionis traditur.*
57 *Bona dotalia non sunt in bonis mariti.*
58 *Vir repræsentat imaginem vxoris in re dotali.*
59 *Possessio duplex est, civilis, & naturalis.*
60 *Azonis opinio probatur.*
61 *L. 2. tit. 30. declarat ius commune.*
62 *Opinio Parladory damnatur.*
63 *Dominium duplex est.*
64 *Possessio est duplex, civilis, & naturalis.*

QVÆSTIO III.

Vtrum debitor, qui per triginta annos, pignus luere neglexerit, cadat à iure offerendi pecuniam, & pignus sit præscriptum. Communis contra communem: & quid iure Regio.

APud antiquos utriusque juris proceres agitata est quæstio, an debitor, qui per 30. annos pignus luere neglexerit, cadat à iure offerendi pecuniam & pignus sit præscriptum per creditorem: & partem affirmativam dicit communem Guido, *singulari. 906.* & per triginta annos tali iuri præscribi posse voluit gloss. *verbo finis. in leg. si finita. §. postquam. ff. de damno infecto.* gl. *verbo opponere, in leg. cum notissimi. §. eodem iure. C. de præscript. 30. vel 40. annorum,* gloss. *verbo, alieno, in leg. pignori. ff. de usucapionibus.* gloss. *verbo, pignoratitia, in leg. si rem. §. omnis. ff. de pignoratitia actio.*

gloss. *in verb. pro socio, in l. 1. C. de annali exceptione.* Et hãc opinionem tenet ibi Lambertinus de Ramp. Bal. *in fin.* Angel. *numero nono,* idem Bald. & Ang. *in d. §. eodem iure.* Imol. ubi idem Angelus, *in l. pignora. ff. de usucap.* & hanc opinionem glossarum dicit communem Baldus, *in tract. præscript. in 5. p. 5. partis. qu. 2.* & illam testatur etiam communem Angelus de Aretio. *in §. actionum, num. 54. Inst. de act.* Ripa *in rubric. ff. de pignor. n. 14.* & istam opinionem sequuntur Arétinus & Ias. *in l. 3. de acquir. hered.* hic, *num. 15.* ille *in col. 2.* & Covar. *lib. 1. variarum c. 9. nu. 3.* Aymon Craveta, *cons. 11. num. 25. & in tractat. de antiquitate temporum. 4. p. numer. 35. &* 37. & plures refert Covarr. *supra lib. 1. variarum. cap. 9. num. 5.* ubi late prosequitur hanc opinionem sed contrariam opinionem tenent glossatores antiqui, Rog. Martinus, & Vincentius & Iacob. de Raben, & Petrus *in d. §. eodem iure,* ubi Cynus (qui illum legit cum *§. sed cum illud.*) ubi affirmat sic tenere Doctores antiquos, & modernos. Et istam opinioné contra glossas dicit communem Bart. *ibi. n. 4.* Albericus *n. 3.* & dicit etiam communem Salicetus *n. 8.* & alij Doctores *in d. l pignori* : tametsi quidam ex illis, quosdam casus distin-
1 guant; residentes semper in hoc, quod iuri offerendi præscribi non possit; quam esse communem opinionem affirmat Paulus *ibi.* & Guillerm. Decius. & Bart. *in §. omnis. ff. de pignoratitia actione,* ubi Salicetus affirmat, hanc opinionem esse de iure magis fundatam, & dicit communem contra glossas Paulus *ibi, n. 5.* Salicetus, *in l. licet. C. de iure deliberandi, col. 2.* Abb. *in ca. quoniam frequenter. §. in aliis n 44. ut lite non contestata.* pro qua sententia est text. *in l. pure. § fin. ff. de dotali exceptione l. Paulus ultim. §. ff. quibus modis pignus vel hypotheca sol. l cum notissimi §. 1. & sequenti. Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum l. quod si nolit. §. si quid ita venerit. ff. de damn. infect. & in l. 2. Cod. de pactis inter empt. & vendit:* pro qua sententia facit text. de iure regio *in l. 18. tit. 13. p. 5.* ibi, **Ca pu es que le paga la deuda que aia sobre la cosa, no le finca otro derecho ninguno,* * & sic sequitur manifeste quod creditor non poterit opponere præscriptionem : pro qua tamen sententia pon-
2 dera etiam verba text. *in l. 44. illo tit.* Et par. ibi* *Quandoquier quel el sennor de la cosa le diesse su deuda, tenudo seria de sela desamparar,** & sic debitor omni tempore habet ius offerendi pignus, & hanc dicit æquissimam opinionem, & in practica tenendam, Alciat. *in rubric. de præscript. num. 65.* & esse conscientiæ tutiorem dicit Didacus Perez, *in l. 2. tit. 13. lib. 3. ord. col. 1228.* & Anton Gomez. *1. tom. variarum. c. 9. num. 27.* & Azeved. *in l tit. 15. num. 5. li. 4. recop.* ubi ad hoc ponderat verba dictæ legis partitæ, & ratio est, quia ea quæ consistunt in facultate, nõ præscribuntur. *text. in leg. viam publicam. ff de via publica,* Covatr. *variarum reso. c. 9. n. 3. lib. 1.* Doctores *in l. 2. C. de servit. & aqua,* ubi Padilla *nu. 19.* Ripa, *in c. cum Ecclesia Sutrina, de causa posses. & propriet. numer 51. & in l quominus. num. 133. de fluminibus.* Et est communis opinio secundum Anto. Gabriel. *tit. de præscript. concl. 10.* Bart. *in d leg. quo miniis. numer. 27.* & plures pro hac sententia refert Anton. Thesaurus, *in decis. Pedemontana. 16. num. 4.* Ioann. Garcia *de nobilitate, gl. 35. à nu. 57. & 65.* ex qua ratione defendo adhuc capellanos chori sanctę Ecclesię Toletanę, adversus parochos huius civitatis, ut prædicti capellani processionaliter, & cum cruce possunt incredi suas parochias, ad sepelienda corpora defunctorũ, cum ab antiquo habeant illud ius, & licet per triginta annos non usi fuerint illo iure non præscribitur, cum portare crucem in processionibus cõsistat in facultate illorum. Et pro hac sententia in proprijs terminis plura adduxit Oldra. *in cons. 225. nu. 13. & 14.* ubi allegat bona iura, ex quibus in quæstione principali venit
3 declaranda. *l. 63. Tauri,* quæ licet videatur facere pro prima opinione, tamen si bene consideretur loquitur in casu diverso & contrario, videlicet, quando actio hypothecaria præscribitur contra creditorem per spacium triginta annorum, non vero creditor contra debitorem : & licet Gomecius ibi teneat, quod illa lex procedat contra tertios possessores rerum hypothecatarum, tamen (salua illius pace) toto cælo errat, quia illius legis decisio solum loquitur respectu creditoris, non vero respectu tertij, quia contra tertium possessorem bonorum rei hypothecatæ sufficit præscriptio ordinaria 10. vel 20. annorum. Ita probat tex. (sic intelligendus) *in l. 1. & 2. C. si adversus creditorem præscriptio opponatur,* quibus consonat *l. 27. tit. 29. part. 3.* ubi Gregorius. ita id advertit Castillo & Cisuentes, ibi contra Gomecium, & tenet Parlador. *1. p. rerum quotidianarum. c. 1. §. 16. nu. 15. in fine,* & Olanus, *in Antinomia iuris. litera 5. n. 24.* Villalobos *in arario comm. n. 33.* qui sic intelligit *d. l. 27. tit. 29. part. 3.* & Gutierrez *pract. q. lib. 1. q. 90. n. 9.* Salazar, *de usu & consuetudine ca. 11. n. 50.* Azevedo *in l. 6. tit. 15. lib. 4. recop. n. 43.* Menchaca *lib. 2. controversiarum illustrium. c. 6.* & novissime Felicianus de Solis, *in tractatu de Censibus libr. 3. ca. 4.* qui omnes contra Gomecium sic intelligunt dictam legem, & quod dicta *l. 1. & 2. C. si adversus creditores,* non sint correctæ, quod quidem habui de facto in causa Alfonsi de Chinchilla incolæ huius civitatis, contra dominam D. Claram Cernusculo, quæ post viginti annos intentavit actionem hypothecariam contra illum, tanquam possessorem cujusdam domus sui mariti prædefuncti, quæ tempore matrimonii sibi pro securitate dotis fuit hypothecata: quę quidem excluſa fuit, ex eo quod hypotheca dotalis præscribitur contra mulierem per tertium possessorem, per decem annos inter præsentes, & viginti inter absentes, *ut in d. l. 1. & 2.* quæ iura procedunt in hypotheca dotali, ut tradit Anton. de Burgos; *in c. pervenit, num. 23. de emptione & venditione,* quod est menti tenendum. & illa iura declarat Sarmient. *lib. 2. selectarum c. 9. num. 5.* & Greg. *in leg. 18. tit. 13. p. 5. verbo,* **Ge la empennar,* *Boerius, 6
decis. 128. n. 4. Præterea animadvertendum est quod illa præscriptio incipit currere mulieribus ab illo tempore, quo maritus vergit ad inopiam, & diffipat bona. Ita probat tex. *in l reb. § omnis. C de iure dotium,* ibi. **Omnis temporalis exceptio, sive per decem sive per viginti annorum curricula sive per triginta vel quadraginta annorum metas, sive ex alio quocumque tempore maiori vel minori potest opponi mulieribus ex eo tempore, quo potuit actiones movere,* *Quod quidem adeo verum est, quod si 7
per decem annos mulier non petat dotem sibi restitui, non solum contra tertium (qui possidet bona hypothecata pro securitate) non potest agere (ut supra dixi) imo neque contra matitum. Ita consuluit Raphael Cumanus *cons. 93. n. 1.* quem sequitur Mascardus, *lib. 2. de probationib conc. 1153. n. 11.* & vide eundem *in concl. 1173. num. 20. & 21.* quando mulier videatur remittere hypothecam, consentiendo marito ut bona alienentur. Quæ omnia notanda sunt pro limi- 8
tatione & declaratione text. *in l. 29. tit. 11. p. 4.* & vide Gutierrez, *de iur. confir 1 p. c. 1. n 14.* ubi resolvit, quod etiamsi mulier consentiat alienationi rerum dotalium, potest ab heredibus mariti æstimationem & pretium repetere: quod dicit esse valde notandum in practica, quia vulgus rusticorum existimat, quod eo ipso quod mulier consentit cum iuramento prædictæ alienationi, non potest pretium petere, quod falsum est, & tradit Gomecius *in l. 53. Tauri. num. 37.* ubi dicit communem opinionem, & ita fuisse judicatum, Cacheranus, *decision. Pedem. 44. nu. 5.* Afflictis, *decisio. 209.* Boerius *decisione 23. num. 6.* & licet præscriptio incipiat currere contra mulierem ab eo die, quo maritus vergit ad inopiam; tamen in aliis creditoribus, qui habent bona hypothecata pro securitate debiti (veluti in creditore census) ex ma- 9
xima difficultas, quanto tempore contra illum præscribatur per tertium actio hypothecaria; in qua re tres congessit opiniones Solis *de censibus lib. 3. c. 4. à nu. 12.* sed illa videtur mihi verior opinio, quod præscriptio incipiat à die quo debitor cessavit in solutione, & creditor sciens bona hypothecata esse alienata, cessavit in petitione, ut tradit Parlador. *rerum quotidianarum. lib. 1. c. 1. in §. 16.* Alex. *cons. 58. vol. 5.* af- 10
flictis, *decisione. 139.* quia impedito agere non currit præscriptio. *l. 1. § fin. Cod. de annali exceptione. l. fin. de longi temporis præscriptione.* Menchaca. *lib. 2. controversiarum illustrium. cap. 60. nu. 3. &* 16. Et sic cum creditor ignorans alienationem rerum hypothecatarum non possit agere contra tertium possessorem, neque sciens solvente debitore, merito non potest contra illum currere præscriptio, quia sciebat sine damno suo pignus suum ubique durare *l. sicut. §. non videtur, ff. quibus modis pignus, vel hypotheca solvitur.* Qui tex. singularis est pro ista opinione (quæ verior mihi videtur contra So- 11
lis *supra*) cuius fundamenta mihi non satisfaciunt, ut præscriptio currat ab eo die, quo tertius possessor cœpit rem hypothecatam possidere, quia non obstante rei hypothecatæ alienatione, potest creditor debitum suum petere, *ut in* 12
d. §. non videtur.

Vlterius pro declaratione quæstionis præcedentis, de 13
qua

qua *in numero octauo*, animadvertendum est quod ita demum renunciatio iuri hypothecæ facta per mulierem sortitur effectum, si vir habeat bona, in quibus mulieri consultum esse possit in casu restitutionis dotis: secus vero si alia non habeat bona, quia tunc renunciatio nihil operabitur. Ita Bartol. *in leg. Mœvia. §. fin.* ubi Alexand. *ff. soluto matrimonio. & in leg. iubemus. C ad Velleian.* ubi dicit perpetuo esse menti tenendum, & ibi eum sequuntur communiter Doctores Dinus. Odofredus Albericus, & in *leg. pignus ff. de his quæ in*
14 *fraudem*. Afflictis *decisio. centesimavndecima. & centesimadecima tertia*, ubi illud ampliat, etiamsi maritus tempore renunciationis habuerit alia bona, dum tamen, tempore repetitionis dotis deficiant: quia tunc vxor potest agere, & habet regressum ad bona alienata, super quibus iuris hypothecæ renunciavit, & pro hac opinione allegat Imolam, *in capite peruenit. lum. 4. de emptione & venditione*, & subdit hanc opinionem tenuisse sacrum consilium, quam sequitur Parisius, *consilio septuagesimoquinto numero decimo septimo vol. 3.* & ra-
15 tio potest esse, quia ipsa renunciatio hypothecæ est donatio, & sic prohibita inter virum & uxorem, *ut in lege prima, ff. de*
16 *donationibus inter virum & uxorem, & per totum tit.* Ita Bart. *in d. l iubemus.* alias, ex pacto illo liberatorio remaneret obligata mulier ad non agendum. *l. ubi pactum. Cod. de transactio-*
17 *nibus. l. si unus §. pactus ne peperet. ff. de pactis.* Quod esset absurdum, cum mulier pro viro nullo modo obligari possit, *ut in l si qua mulier. Cod. ad Velleianum, & in l. 61. Tauri, ubi Docto-*
18 *res.* Et pro hac sententia facit bonus text. *in authentic. sive à me. Cod. de illo tit.* ubi dicitur, quod si vir constante matrimonio alienauit, seu obligavit donationem propter nuptias, in præjudicium uxoris (etiam consentientis) non valet alienatio, nisi supersint bona æquivalentia, viro: alias mulieri contra possessorem competit actio in rem. Ex cuius tex deci-
19 sione, profecto non potest procedere Afflictis opinio, & ampliatio, quando bona supersunt tempore renunciationis, licet deficiant tempore exactionis dotis, cum initium fuerit perfectum & renũciatio facta tempore habili: & sic Paulus Castrensis sequitur in hoc contrariam opinionem, *in d. leg. Mœuia § fin.* cuius opinio verissima est, obvians mille litibus & fraudibus, quæ confirmari potest, ex tex. *in l de ætate. § ex causa ff. ut in posses. legatorum. l. si ab arbitro ff. qui satisdare co-*
20 *gantur*. Anton. Gomez. 2. *tom capit.* 13. *numero septimo*, Palat. Rubeus, *in capit per vestras. numero decimotertio, de donat. inter.* Erit tamentutius consultum emptoribus bonorum mariti, quando renunciatio iuris hypothecæ fuit à muliere iuramento firmata: quia cum secundum veriorem opinionem, valeat in hoc casu donatio inter virum & uxorem, (ut resolvimus *in quæstion. 12. numer. 5.*) sic & eodem modo valebit renunciatio. Quam opinionem Paulus & Ias. *in l. pacta, quæ contra. C de pactis.* ubi dicunt communem opinionem. Alex. *cons. 8. vol. 2. DD. in l si donatione. C. de collationibus*, Ripa 3. *parte responsorum, respon. 4. numer. 6.* ubi hanc opinionem esse canonizatam apud DD. quam sequitur Rolandus. *cons 70. n. 19. vol. 2.* Grammaticus. *decis. 104. n. 73.* & hanc dicit communem opinionem Parisius. *cons. 86. nu. 19. & cons. 46. vol. 3.* Corneus *in authentica Sacramenta puberum n. 81. C. si adversus venditionem.* Imola *in c. cum contingat de iureiur.* Decius *cons. 202.* Rodericus Xuarez, *in tit.* *De *las arras.* **num. 23.* Et pro hac opinione dicit sæpius consuluisse Rolandus *supra in cons. 8. nu. 16. & cons. 77. nu. 2. & cons.*
21 *93. n. 4. vol. 1.* Ruin. *cons. 41. n. 2. vol. 5.* Afflictis, *decis. 311. n. 4.* ubi dicit, quod glos. *in authen. si qua mulier*, aliter tenens communiter reprobatur fretus *in l. si constante. n. 107. ff. soluto matrimonio.* Campecius, *de dote. tit. de pactis dotalib. vers. 13. quaro* & sequitur Gutierrez. *de iuramen. confir. 1. p. ca. 1. n. 19.* ubi *n. 20.* resolvit, quod in casu dispositionis text. *in d.*
22 *authent sive à me*, si mulier agat contra emptores bonorum mariti, ex eo quod bona non supererant marito, tempore renunciationis hypothecæ, quod si illud neget emptor, dicens alia plurima bona habuisse maritum sufficientia, tempore renunciationis, quod mulieri non emptoribus incumbit onus probandi: quod dicit valde singulare & practicabile, ex traditis per Paulum *in d. l. Mœvius §. fundus. n. 4. ff. soluto matrimonio*, ubi dicit se habuisse de facto, & sic est semper menti tenendum, cum sæpe sæpius contingat de facto. Ex quibus singulariter venit intelligendus text. *in leg. in rebus in*
23 *principio. Cod de iure dotium*, ubi licet bona dotalia dentum æstimata marito, ea æstimatione, quæ faciat emptionem: tamen quando maritus non est solvendo, nec transit dominium in maritum, neque in emptores bonorum dotalium, & sic mulieri competit rei vendicatio, non obstante æsti- 24 25
matione. Ita notat glossa magistra & singularis. *in d. leg in* 26
rebus verbo æstimata. Et rario est, quia soluto matrimonio bona dotalia revertuntur ad dominium uxoris ipso jure (marito non existente solvendo) rex. *in leg in eum ff. de religiosis & sumptibus funerum*, ibi: * *Aequissim. enim visum est veteribus mulieres quasi de patrimonii suis, ita de dotibus funerari.** Melior tex. *in lege tertia. § sed utrum. ff. de minoribus*, ibi * *Quoniam dos ipsius patrimonium est* * Quæ sententia expressius probatur *in leg. in rebus.* ibi: * *Volumus itaque eam in rem actionem quasi huiusmodi rebus propriis habere.* Et ibi: * *Per hypothecam vendicare, cum eadem res & ab initio uxoris fuerit. & naturaliter in eius permanserit dominio,** & sic quando mulieri non est consultum pro rebus (si æstimatio faceret emptio- 27
nem) tunc degenerat illa æstimatio, & fingit lex nunquã processisse in damnum uxoris, & sic competit illi rei vendicatio, licet dominium non sit civile, sed tantum naturale: *ut in leg. in rem ff de rei vend.* ibi: *In rem actio competit ei, qui* 28
iure gentium, aut iure civili dominium habet * & illud dominium naturale uxoris est suspensum, & quasi sub umbra, donec veniat casus restitutionis dotis, & compertum sit, an maritus sit solvendo. Et licet dominium semel acquisitum 29
à principio per æstimationem rerum dotalium (quæ facit emptionem, suapte natura) non sit de ambulatorium, sed per manens *ut in leg sive possidetis. Cod. de probationibus. lege decima, titul. 14. part. 3.* ibi: * *E todo home que fuere sennor de alguna cosa, lo es hasta que le sea provado lo contrario,** ita notant Bart. & Doctores, *in l. si quis vi. §. differentia ff. de acquirenda possessione*: tamen per retroactionem fingimus nunquam 30
fuisse à muliere alteratum, neque mutatum dominium, saltem naturale: ut expresse denotant verba dictæ legis in rebus, ibi: * *Et naturaliter eius permanserit dominio.* Et ibi: * *Ab initio uxoris fuerit.* * Quam opinionem verissimam exi- 31
stimo, licet Quesada *in suis quæstionibus*, valde nitatur eam impugnare sophisticis argumentis (*in capit. 15. numer. 18.* aliter intelligens tex. *in d leg. in rebus*) cuius intellectus mihi 32
non satisfacit, nec ratio in qua fundatur, quod dominum & rei vendicatio non concurrunt. *ut in l sequitur. §. lana ovium. ff de usucapionibus*: quia hoc non procedit in dominio revocabili, argumento tex. *in l. ex sextante. §. latinus. ff. de exceptione rei iudicata.* Et sic tenet Bart. *in leg. Iulianus. ff de damno infecto*, & Mattheus de afflictis, *decisione 8. & 16.* maxime quia illud est privilegium dotale, ex quo creditores mariti non patiuntur præiudicium, cum mulier vendicet suum, & proprio pignori incumbat. *l si ventri. §. in bonis. ff. de privilegiis creditorum*, per quem text. dicit Baldus, *in d. leg in rebus*, quod omnis qui prætendit dominium actu per manens, est 33
potentior quolibet alio creditore. *tex. in authentico. de actione dotis. §. his igitur. colum. 6.* quod optime exornat & declarat uit Anton. Gomez. *in leg. 63. Tauri. numer. 41. cum seqq.* Vn- 34
de resolutive dicendum est, quod quamvis maritus durante matrimonio sit dominus rei dotalis, tam æstimatæ, quàm inæstimatæ. *ut in l. doce ancillam. Cod. de rei vendicatione, & in l quamuis ff. de iure dotium*, ibi: * *Quamvis apud maritum do-* 35
minium sit. * Tamen quando maritus in casu restitutionis dotis non est solvendo, dominium naturale residet in ipsa uxore, & sic tanquam domina potest vendicare fundum venditum (etiam æstimatum) ut advertit gloss. *ibi.* Quam exornat Bart. Baldus & Ias. *in §. actionum, numer. 84. Instit. de actionibus.* Hyppolytus, *singulari. 691.* Palat. Rubeus, *in capit. per vestras, colum. 45. de donationibus. in antiquis, & in novis §. 21. numero tertio, & in §. 36.* Ias. *in d. §. actionum, numer. 84.* & Gregor. *in l. 49. tit. 5. p. 5.* Covarr. *practicarum quæst. ca. 28. num. 8.* Nobelus, *in tractatu de dote 8. par privilegio 6. fol. 41.* Mieres *de maioratu. 4. part. quæst. 19. numer. 17.* & illam glossæ opinionem dicit communem Gutierrez, *lib. 3. practicarum quæstionum. 1. p. q. 77. n. 12.* ubi assignat intellectum ad *d. l in rebus & de iuram. confirmatorio. 1. p. c. 1. n. 8. & 9.* Villalobos *in suo Aerario communium, litera d. num. 237.* Pinelus, *in l. 1. de bonis maternis. 3. par. nu. 1.* Cuius glossæ & 36
Doctorum opinionem & sententiam, limitarem, & temperarem, quando emptores rerum dotalium offerunt mulieri æstimationem dotis: quia in hoc casu liberantur à rea-

li restitutione (quod æquissimum est) cum in hoc casu ipsa mulier nullum patiatur præjudicium, tradendo illi æstimationem à principio factam; suorum bonorum dotalium. Quam opinionem tenet Nobelus *de dote 7. parte. privilegio.* 47: & Matthæus de Afflictis *decis.* 100. Gregor. *in leg.* 18. *verbo,* * *Nolè finca, & in leg.* 34. *glos.* 2. *titul.* 13. *par.* & Ioan. Gutierrez *in supra dictis locis*, ubi dicit veriorem & beni-
37 gniorem opinionem. Quam intelligunt doctores supra si mulier agat ad repetitionem dotis soluto matrimonio, secus si eo constante (in casibus in quibus id permittitur) quia tunc tertius possessor, vel creditor posterior non admittetur offerendo mulieri dotis æstimationem. Quam opinionem sequitur & defendit, dicens magis communem Rolandus, *cons.* 9. *numer.* 58. *& cons.* 39. *lib.* 1. & quod ab ea non sit recedendum in judicando & consulendo, & pro ea jam bis Senatus Neapolitanus judicavit, ut tradit Afflictis *supra*: pro qua sententia consuluit Socinus, *consil.* 224. *vol.* 2. & sequitur Ias *in l. traditionibus C. de pactis. num.* 13. Covarr. *supra c.* 8. *num.* 8. & Rolandus *consil* 92. *numer.* 24. *vol.* 2. ubi assignat rationem contra Faium, *in tractatu de pignoribus.* 3.
38 *membro* 5. *partis numer.* 28. Sed omnia supradicta, maxima difficultate cruciantur, ex eo quod duo insolidum non possunt eiusdem rei habere dominium. *leg. si ut certo* §. *si duobus vehiculum. ff. commodati. leg.* 2. §. *ex contrario. ff. de acquirenda possessione.* Si ergo maritus habet dominium rerum dotalium, *ut in d. l. doce ancillam*, & *in l. si prædium. C. de iure dotium*, & uxor habet etiam dominium, *ut in d. leg. in rebus*: ergo duo in solidum eiusdem rei domini dicuntur adversus iuris principia. Cui difficultati respondet Baptista de S. Blas, *in privilegio* 117. *centuria.* 2. *numero sexto*, esse speciale & peculiare, favore dotis. argum. text. *in leg. sciendum.* §. *si fundum. ff. qui satisdare cogantur.* Quæ solutio est miserrimi ingenii, ut in simili dixit glos. *in l. filium quem habentem. C. familiæ herciscundæ.* Bald. *in d. l. in rebus. numer.* 6. *in fin.* Corrasius *in leg. naturaliter.* §. *nihil commune, numer.* 33. *ff. de acquirenda possessione.* Vnde Paulus, *in d. leg. doce ancillam, num.* 2.
39 astrictus hac difficultate respondet, quòd maritus dicatur dominus de præsenti, uxor autem de futuro: & sic in spe, ob restitutionem faciendam soluto matrimonio. Qui intellectus fuit ex mente glossæ, *in l. quamvis.* 78. *ff. de iure dotium, & in leg. si constante.* 25. §. *si maritus. ff. soluto matrimonio. l. in suis verb. quomodo. ff. de liberis & posthumis.* Quam resolntionem sequitur Alex. *in d.* §. *si maritus, numer.* 3. & Albericus
40 *nu.* 1. *in d. l. in rebus.* Sed salva pace tantorum virorum, intel-
41 lectus ille non potest sustineri, & convincitur ex tex. *in d.* §. *si maritus, in fi. & in d. l. quamvis*, ubi dominium uxoris de præsenti, est considerabile, non vero de futuro. Glossa autem *in*
42 *d. l. in rebus verbo, iure naturali* alium intellectum assignat videlicet ut maritus dicatur dominus rerum dotalium, constante matrimonio, uxor autem domina non dicatur. Quæ opinio nullum habet fundamentum, & adversatur dispositioni & decisioni tex. *in d. leg. in rebus*, & sic non est tenenda, licet eam sequatur Salicetus, *ibi. numer.* 5. & Nobelus *de dote*, 8. *parte. privilegio.* 8. *numer.* 1. Angelus *in* §. 1. *Instit. quibus alienare non licet*, Ias *in* §. *fuerat. numer.* 2. *Institut. de actionibus*, Palatius Rubeus *in c. per vestras.* §. 43. *numer.* 2. alii ve-
43 ro scribentes, contrariam amplectuntur sententiam, imo, quod dominium rerum dotalium, magis dicatur uxoris, quam viri, ut tradit Duarenus *in rubric. soluto matrimonio.* Corrasius, *in d.* §. *nihil commune. num.* 33. *& libro quinto, Miscellanearum. capit.* 14. Balduin. *in d. principio, cui alienare non licet.* Zasius, *lib.* 2. *intellectu. cap.* 5. Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rubric.* 1. §. 4. Sed profecto hæc interpreta-
44 tio non diruit difficultatem, quia differentia dominii, secundum plus vel minus, non differt substantia, argu. tex. *in l. si.*
45 *ff. de fundo instructo.* unde Pinel. alium novum videtur assignare intellectum, & solutionem, ad prædictam difficultatem, *supra numero decimoquarto*, dicens quod non sit vera allegatio *d. l. doce ancillam*, & quod in ea non probatur communis conclusio, quod maritus sit dominus rerum dotalium, quia ibi non tam viro conceditur dominium rerum dotalium, quam exercitium, & ius agendi: & consequenter uxori, non tam negatur dominium, quam actio, cum alias videretur absurdum, quod existente viro, mulier ageret &
46 administraret, arg. tex. *in* §. *partitur Institut. de iniuriis.* Qui intellectus sustineri potest, sed verior intellectus est, quod realiter & vere maritus sit verus dominus rerum dotalium, constante matrimonio. Sed illudmet dominium, ipso iure eo dissoluto revertitur ad uxorem, absque aliqua traditione, *ut in d. l. in rebus*, & sic eodem tempore non fuit causatum, neque radicatum dominium, in persona utriusque, 47
quod iura abhorrent, imo quod magis est, ante dispositionem tex. *in d. leg. in rebus.* non revertebatur dominium rerum dotalium ad uxorem, marito non existente solvendo, quando bona dotalia fuerunt æstimata, ea æstimatione, quæ faceret emptionē. *l. plerumque.* 11. *ff. de iure dotium. l. quoties. C. eodem titul. leg.* 18. *& 19. & 20. tit.* 11. *p.* 4. Quam opinionem, tanquam receptam, tradit Nobelus *supra*, & Signorolus, *in l. si æstimatis numer.* 2. *ff. soluto matrimonio*, Alex. *in leg.* 3. *numer.* 6. *ff. eod.* Quæ sententia verissima est, & te- 48
nenda. Et si mihi liceat, quod in hac difficultate sententiam in medium proponere (ut omnibus sit facultas corrigendi & emendandi) novum intellectum ex visceribus dictæ legis *in rebus* deductum, assignavimus, videlicet, ut constituamus differentiam inter dominium civile, & dominium natura- 49
le: ita ut si loquamur de primo dominio, vera sit conclusio, quod duo insolidum non possunt eiusdem rei dominium habere, & ita procedit text. *in d.* §. *si duobus vehiculum.* At 50
vero, si loquimur de dominio naturali, nullum sit inconveniens, quod maritus habeat dominium civile in rebus dotalibus, uxor vero dominium naturale, ut clare ostendunt verba tex. *in d. l. in rebus*, ibi: *Cùm eadem res, & ab initio uxoris fuerit, & naturaliter in eius permanserit dominio,* * & sic lex 51
civilis, solum tribuit marito dominium civile: at vero dominium naturale remanet penes ipsam uxorem, quod est tanti effectus, ut possit cum eo hypothecariam actionem exercere, tam ex *d. l. in rebus*, (quæ est peculiaris decisio) quam ex iure digestorum, ex *leg. in rem. ff. de rei vendicat.* ubi etiam tradit Iurisconsultus hanc dominii differentiam, cuius ver- 52
ba sunt: * *In rem actio competit ei, qui aut iure gentium, aut iure civili dominium acquisivit.* Ex qua lege omnino comprobatur noster intellectus, ex quo intellectu venit intelligendus text. alias difficilis, *in leg.* 1. §. *si vir & uxor. ff. ad Senatus consultum Syllanianum.* ubi Iulianus Iurisconsultus, ea ratio- 53
ne probat non admitti actionem furtivam contra uxorem, quia societas vitæ quodammodo eam dominam facit, *ut in l.* 1. §. *expertum. ff. rerum amotarum.* Præterea intelligitur tex. *in l. Lucius.* §. *idem respondi constante matrimonio. ff. ad municipalem.* ubi marito publica munera subeunti non com- 54
putabitur dos, quamvis in eius bonis atque dominio sit, cum pariformiter etiam uxor naturale dominium habeat. Rursus etiam intelligitur tex. ex hac resolutione. *in l. de die* §. *quidam etiam ff. qui satisdare cogantur*, ibi * *Quidam etiam aiunt, si à marito fundus dotalis petatur, in rem suam fideiussuram mulierem,* * quasi dicat tex. mulierem actionem in rem, hoc est, 55
dominium naturale habere, constante matrimonio: & sic uterque tam maritus, quia uxor domini possunt appellari. Quod videtur sentire Gregor. *in l. 7. titul. 20. p. 3. verbo,* * *De termino.* *

Ex quibus verissima redditur nostra sententia. & conclu- 56
sio clara deducitur, quod quamvis iuris fictione maritus (durante matrimonio) sit dominus rei dotalis, tam æstimatæ quam inæstimatæ, naturaliter tamen bona dotalia remanent in dominio mulieris, & sic potest vendicare fundum, etiam æstimatum (ubi maritus non est solvendo) *ut in d. leg. quamvis. & leg. si pro re.* §. *si pro evictore. ff. de evictionibus. leg si quis post hanc. Cod. de bonis proscriptorum*, ibi: *Vxor res proprias veluti manu iniecta vendicet,* * *leg. dotis. Cod. soluto matrimonio*, & sic dixit Bartol. *in l. Lucius.* §. *idem respondit. ff. ad municipalem*, quod bona dotalia non dicuntur esse in bonis mari- 57
ti. Quem refert & sequitur Decius, *in l. quod vincitur. ff. de reg. iuris.* Campecius *in tractatu de dote* 4. *part. quæstione septima*, Bald. *in d. l. in rebus numero septimo*, ubi dicit, quod in re 58
dotali vir præsentat imaginem mulieris, & in *l. ultima. num.* 10. *de iure emphyteutico*, quod in illa imagine repræsentatur naturaliter dominium mulieris. Cuius dictum multum con- 59
ducit pro nostro intellectu. Neque novum videatur duplex esse dominium, naturale, & civile, cum etiam duplex sit possessio civilis & naturalis, secundum veriorem opinionem, de qua per glossam *in lege prima, ff. de acquirenda possessione*: quam dicit communem opinionem ibi Ias. *num.* 69. *& 70.* contra opinionem Azonis, tenentis unicam tantum esse 60
possessio-

possessionem, & opinionem Ioannis Glossatoris sequitur Covarr. *in regul. malefidei possessor, in initio. 2. partis de regulis iuris in 6.* Anto. Gomez, in l. 45. *Tauri num.* 19. & Didac. Perez, *in l. 1. tit. 3. lib. 3. ordinamenti,* quæ opinio est hodie ap-
61 probata de iure regio. *in leg. 2. titul. 30 part. 3.* ibi: * *Ciertamente dos maneras ay de possesion, la uuns es natural è la otra es*
62 *por otorgamiento de derech, que llaman, Latin civile.* * Ex qua lege convincitur opinio Parladori *1. par. rerum quotidianarum capit.* 9. ubi defendit unicam tantum esse possessionem, ipsamque civilem: qui profecto loquitur contra communem opinionem, & contra dispositionem, expressam dictæ legis partitæ, & sic illius sententiam impugnabimus *in q.* 640.

63 Ex quibus constat duplex esse dominium, civile & naturale, duplicemque possessionem, civilem & naturalem, &
64 sic inter se habent quandam similitudinem & amicitiam. unde quemadmodum non est iuris repugnantia, ut unus possideat naturaliter, alter civiliter, *ut in leg. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirenda possessione,* ita & eodem modo non est inconveniens, ut maritus habeat dominium rerum dotalium civile, uxor vero naturale, *ut in d. l. in rebus:* qui intellectus noviſſimus.

SVMMARIVM.

1 *Respublica gaudet beneficio restitutionis in integrum.*
2 *Lex finalis. C. de sacrosanct. Eccles. ampliatur ad castra seu villas.*
3 *Ias. de errore arguitur.*
4 *Confraternitatibus non competit in integrum restitutio de iure secus de consuetudine.*

QVÆSTIO IV.

Vtrum castris, & villis competat beneficium restitutionis in integrum. Communis contra communem.

1 NOtissimum est, quod respublica habet beneficium restitutionis in integrum, *ut in leg. respublila. Cod. quibus ex causis maiores. & in l rempub. C. de iure reipubl. lib.* 11. quarum legum beneficium etiam civitatibus conceditur, ut est communis opinio secundum Alciatum, *in l. eum qui. ff. de verborum significatio. numer.* 5. dicit etiam communem Dec. *consil.* 42. *numer.* 13. & etiam dicit communem (ante omnes) Imol. *in c. 1. num.* 13. *& in c. auditis eodem num. de in integrum restitutio.* Principi etiam adversus contractum conceditur in integrum restitutio, ut est communis opinio secund. Boet. *decisio.* 265. *num.* 2. quam probat *l fin. tit.* 19. *n.* 6. (licet Cyn.) *in q.* 1. contrarium tenuerit, & Alber. *in d. l. respublica*) Quibus sic præmissis, dubium est an castris, & vilis competat huiusmodi restitutio: & non competere tenuit glos. *in d. l. respublica,* & est communis opinio secundum Calcan. *consi.* 43. *nu.* 1. contrariam tamen sententiam, imo quod competat restitutio, tenet Alexand. *in l. si finita. §. si de vectigalibus. numer.* 7. *ff. de damno infecto,* ubi dicit communem Bald. *in tractatu de præscript.* 3. *p.* 5 *partis. quæstion.* 2. dixit & communem Gomecius *in §. rursus, num.* 18. *Institu. de actionibus,* & Romanus, *cons.* 423. Potest tamen salvari doctorum contrarietas per distinctionem Bartoli, *in d. l. respublica,* post Butrigarium, ut glossæ opinio intelligatur in villis seu castris, habentibus paucos habitatores seu vicinos. Quam Bart. distinctionem dixit communom Parisius, *ad ipsum in d. leg. respubl.* & opinio communis contra glossam videtur probari *in d. l.* 10. *tit.* 19. *p.* 6. sed indistincte contrarium tenet Abb. *in c.* 1. *numer.* 15. *de in integrum restitutione,* & conclusionem prædictam intellige de restitutione, quæ datur ex clausula generali, *ut in l.* 1. *§. fi. ff. ex quibus causis maiores,* & non de illa quæ competit iure minoris, & hæc est comm. opinio, secundum Socin *cons.* 194. *nu.* 5. *vol.* 2. & pro illa parte quod competat restitutio, contra glossam facit ta-
2 le fundamentum, quia dispositio. *l. fi. C. de sacrosanct. Eccles.* habet locum in castris, seu villis, & est communis opinio secundum Alex. *ubi supr.* & dixit Curt. comm. iunior, *cons.* 74. *n.* 33. & Gomec. *in d. §. rursus. n.* 18. *Instit. de actionibus.*

Ex quibus patet erasse Ias. *in d. §. rursus. n.* 35. *& in d. l.* 3
fi. nu. 16. dum dicit notabilem esse glos. *in d. l. republica,* ad id quod restitutio concedatnr non solum reipublicæ, sed etiam civitati, castris, vel villis, quoniam (ut diximus) glossa illa vult contrarium in castris, & villis: Confert tamen multum auctoritas Ias. pro communi opinione contra glossam, eo maxime, quod *in d. num.* 16. hanc fatetur communem opinionem (ultra ad id citatos) & dicit etiam communem Abb. *in cap. auditis, de in integrum restitutione,* & Duennas, *regul.* 240. *limitatio.* 9. & sequitur Gutierrez *li.* 2. *Canonicarum. c.* 8. *n.* 65. ubi illam *l fi.* resolvit procedere in filco, & in Ecclesia (licet solum loquatur in civitate.)

Sed an fraternitatibus competat similis restitutio, pul- 4
chrum dubium est, & de hoc semel fui interrogatus, & consului non competere, ex traditis per Ancharanum *in ca auditis. in qu.* 11. *de in integrum restitutione,* quem sequitur Paulus Parisius, *cons.* 34. *numer* 24. *vol.* 4. *& consi* 50. *volum.* 2. & Antonius Gabriel, *li.* 6. *communium opinionum tit. de causa pia concl.* 9. *numer.* 21. quem sequitur Gutierrez *in canonicis quæstion. ca.* 35. *num.* 14. sed contrarium semper vidi observari de consuetudine, & cum casus contingit in consilio Archiepiscopi Toletani, ita decisum fuit, non obstante resolutione doctorum.

SVMMARIVM.

1 *Pater potest exheredare filiam quæ contraxit sine illius voluntate, secus est de iure canonico.*
2 *Potius toleratur iniuria patris, quam quod libertas matrimonij impediatur.*
3 *Filia de iure canonico, cuiusc̃que ætatis sit & quomodocumque nubat, non potest à patre exheredari.*
4 *Pater tenetur dotare filiam quæ contraxit matrimonium absq; dotis promissione.*
5 *Necessaria est lex, quæ imponat pœnam filiabus contrahentibus matrimonium sine patris consensu, & cum indigno.*
6 *Lex laicorum potest punire contrahentes sine licentia patris.*
7 *Filia quæ contraxerit matrimonium clandestinum potest à patre exheredari.*
8 *Clandestinum matrimonium quotuplex sit in iure, ut pœna legis.* 49. *Tauri locum habeat.*
9. *Matrimonium dicitur clandestinum etiam servata solemnitate substantiali Concilii Tridentini, omissis tamen publicationibus.*
10 *Lex* 49. *Tauri declaratur.*
11 *Quando lex punit factum non est curandum de iuris effectu.*
12 *Molinæ opinio circa intellectum legis.* 49. *Tauri approbatur contra alios.*
13 *Nova opinio actoris circa intellectum dictæ legis.* 49. *traditur.*
14 *Lex non distinguens. generaliter est intelligenda.*
15 *Per Concilium Tridentinum non tollitur pœna exheredationis, de qua in l.* 49. *contra Azevedo.*
16 *L.* 49. *Tauri non contrariatur iuri canonico, sed adiuvat illud addendo pœnas contrahentibus clandestine.*

QVÆSTIO V.

Vtrum pater jure actionis compellatur dotare filias, vel ex officio judicis. Cõmunis contra communem.

PAter compellitur ad dotandam filiam, jure actionis, ita tenet glos. *in l. obligamur. §. l. ff. de actionibus & obligationibus,* & est communis, & verior opinio, secundum Curtium juniorem, *in authentica. res quæ n.* 25. *C. communia de legat.* & ibi Padill. *numer.* 75. & istam sequitur Spino, *in speculo testamentorum, gloss.* 10 *n.* 32. qui refert duas communes.

Sed contrariam opinionem tenet Bart. *in l. mulier. §. cum proponeretur. ad Trebell.* idem Bart. *in l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum.* Salicetus *in leg. fin. numer.* 15. *Cod. de dotis promiss.* & est communis opinio secundum Guillermum Benedict. *in capit.* 1. *Raynutius, verbo dotem. nu.* 24. *de testam.* quam opinionem tenet glos. *in l. si socer. verbo convenire ff. soluto matrimonio,* (quamvis primam tenuerit etiam Corras. *in d. leg.*

qui

qui liberos) pro qua facit, quia officium judicis nullam ſupponit obligationem, tex. *in l. in commodato. §. ſicut. ff. commodati*, & tradit Alciatus, *libr.* 8. *Parergon iuris. cap.* 3. & ultimam opininionem dixit communem Anania *in capit.* 1. *numer.* 5. *de adulteriis.* Solet tamen dubitari, an hæc obligatio dotandi procedat etiam quando filia eſt dives: & partem affirmativam tenet gloſſa *in d.l fin. C. de dotis promiſſione*, quæ opinio communis eſt ſecundum Ripam, *numer.* 70. Pariſi. *numer.* 100. Bolognetum. 94. *in l.* 1. *ff. ſoluto matrimonio*, & tradit Padill. *in authentic. res quæ, num.* 72. *C. communia de legatis* & tradit Ioſephus & Ludovicus, *deciſio* 21. *nu.* 20. quæ opinio approbatur de jure regio *in l.* 8. *tit.* 11. *p.* 4. quam ſententiam dicit veriorem Albornoz, *in tit.* De los contratos,* lib.* 4. *tit.* 14. *c.* 4. quem ſequitur Spino, *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ.* 10. *nu.* 12. qui tradit duas communes contrarias, & ſic contra communem ſupradictam de jure com. tenet Bart. *in l. mulier. § cum proponeretur. nu.* 7. *ad Trebell & in d. authentica. res quæ*, ubi dicit communem Bulgarin *nu.* 28. Alciatus 66. *in d.l.* 1. *ſoluto matrimonio*, Covarr. *in* 4. 2. *part. c.* 3. §. 8. *num.* 8. Corraſi. *in d. l. qui liberos. numer.* 64. & ſequitur Conanus, *lib. commentariorum, ca.* 8. Duarenus *de dotibus. c.* 3. Qui fundantur ex eo, quia dos ſuccedit loco alimentorum, & ſic, quemadmodum pater non tenetur alere filiam divitem, *ut in l. ſi quis à liberis. §. ſed filius, & in leg.* 6. *titul.* 19. *part.* 4. ſic neque dotare, quia major eſt favor dotis (quæ ſuccedit loco legitimæ) quam alimentorum: quæ quidem obligatio dotandi non ceſſat in parte, etiamſi filia ſit maritata: ita Rubeus *in cap. per veſtras* 3. *notabili.* §. 2. *numer.* 4. Mexia *ad prægmaticam de Toleto.* 1. *part. fundamento* 234. & ita tenendum eſt ſecundum Spinum *ſupra numer.* 18. contra Bart. *in leg. obligamur.* §. 1. *ff. de actionibus & oblig.* cujus opinio eſt communis ſecundum Salicetum *in d. l. numer.* 3. *C. de dotis promiſſione*, & tradit Guillermus *in cap. Raynutius, verbo, dotem quam ei dederat. numer.* 24. & Baeça *de non meliorandis. capit.* 5. *num.* 3. pro qua opinione conſuluit Paulus de Monte Picho, *conſil.* 3. *numer.* 1. Sed hæc obligatio dotandi filias, 1
quomodocumque ſit, ceſſat in parte, quando filia, quæ nondum attingit vigeſimumquintum annum, contraxit matrimonium eo invito & reluctante (maximè ſi ſit cum viro deterioris conditionis) ut probat text. *in authentica. ſed ſi poſt. C. de inofficioſo teſtamen. leg. ſina. titul.* 3. *part.* 4. & tradit gloſſa *in capit. de raptoribus.* 36. *quæſtion.* 1. Antonius *in capit. accidens. de procuratoribus*, Ancharranus *conſil.* 21. Roderi-
cus Xuarez *in leg.* 2. *titul.* De los caſamientos,* libr.* 3. *fori*, Paulus Pariſius, *conſ.* 29. *lib.* 3. *colum.* 3. Quæ deciſio profecto etiam jure canonico erat ſervanda ad reprimendos juveniles calores, & ne tota familia partis remaneret humimilis & abjecta, ex intempeſtivo & inconſiderato filiarum conjugio, prout bene conſideravit dicta *l. final. titul.* 3. *part. titul.* 4. Quę utinam ſervaretur in practica, cum ſit aurea deciſio, & rationi & equitati conſona, prout optime explicat Mieres *de maioratu.* 1. *part. quæſt.* 50. *n.* 7.

2 Sed contrarium verius eſt de jure canonico, quia potius permittitur, & toleratur injuria, quæ parentibus fit, quam quod libertas matrimonij impediatur, ut tradunt Imola, & Alexand. *in l.* 1. *num.* 23 *ſoluto matrimonio* Iaſ. *in d. authentica. ſed ſi poſt.* Campetius *de dote.* 1. *part. quæſtion.* 13. Covarr. *in epitome de ſponſalibus.* 2. *part. capit* 3. §. 8. *numer.* 5. Gregor. *in l.* 10. *titul.* 1. *part.* 4. Molina *de Hiſpanorum primogen. lib.* 2. *capit.* 16 *numer.* 6. Didacus Perez. *in leg* 1. *titul.* 1. *libr.* 5. *ordinament. fol.* 25. Menochius *de arbitra. caſu.* 452. *numero octauo* Matienço *in leg.* 2. *titul.* 1. *gloſſ.* 4. *num.* 2. *&* 2. *libr.* 5. *recopil.* Azevedo *in leg.* 1. *tit.* 1. *numer.* 49. *libr.* 5. *recopil.* & noviſſime Gutierrez *in practic. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 3. & Gratian. *regula* 83. *numer.* 11. qui dicit, quod ita pra-
3 cticatur, & omnes uno ore conſentiunt, quod jure canonico filia (cuiuſcunque ætatis ſit, etiam ſi indigno, & contra patris voluntatem contrahat matrimonium) eſt à patre dotanda (contra diſtinctionem Gometij, *in diſt. leg.* 49. *Tauri.*)
4 Et non ſolum quando filia dotem promiſit marito, ſed etiam quando abſque promiſſione matrimonium contraxit, ut tradunt doctores *in authentica. res quæ C. communes, de leg.* ubi dici commun. Curtius junior, *numer.* 25. & Padi. *numer.* 75. & Celſus *conſil.* 38. *numer.* 1. & Veracruz *in ſpeculo coniugiorum.* 3. *part. articul.* 20. & Molin. *ſupra numer.* 7. quos etiam ſequitur Gutierrez *ſupra num.* 4. Baeç. *de non meliorandis filiabus ratione dotis. capit.* 18. *per totum.* Et utinam fieret lex, & ſanctio canonica ut pater poſſit merito exhæredare filias, quæ ſine illorum aſſenſu, & voluntate contraxerint matrimonium, ut tradit Covarr. *in* 4. *decr.* 2. *part.* §. 8. *a.* 3. *in princ.* cum non ſit virginalis pudoris maritum eligere, præcipue indignum. quæ ſanctio poſtulata fuit tempore Concilij Tridentini, multis de cauſis, quæ habentur in oratione, quæ reperitur inter conſilia matrimonialia noviter edita, non tamen aliquod fuit deciſum neque dererminarum, quod jure optimo fieri potuiſſet, ex traditis per Sarmi- 6
ento, *libr.* 1. *ſelectarum. capit.* 11. *numer.* 8. Et quod magis eſt, non ſolum hoc procedit de iure canico, verum etiam valeret lex, vel ſtatutum laicorum, puniens filiam contrahentem matrimonium ſine patris conſenſu, ut ſentit Sarmiento *ſupra*, & eſt de mente Innocentij, *in capit. fin. de ſecundis nupt.* & tenet Baldus *in rub. de conſtitutionibus, in fine, & in capit. tenor. de re iudicata, & in capit. clerici. de iud.* aſſignans rationem, quia talis diſpoſitio laicorum, non operatur circa ſubſtantialia matrimonii, ſed circa qualitatem, & accidentalia, ne in populo ſcandala fiant ex tali conjugio. Idemque nervoſe defendit Palatius Rubeus *in capit. per veſtras, de donationibus, notabili,* 3. §. 3. *numer.* 2. (quod dicit eſſe notabile & quotidianum) illud confirmans ex pluribus auctoritatibus ſacræ paginæ, licet parum ſibi conſtans teneat contrarium *in diſt. capit.* 3 *notabili* §. 9. Neque miror, cum magis probabilis ſit contraria opinio, cum ſit communis, ſecundum Decium *conſil.* 231. *& in cap. Eccleſia, numer.* 36. *de conſtitutionibus*, quem ſequitur Covarr. *in* 4. *decret.* 2. *part. capit.* 3. §. 8. & Matienço *in dialogo relatorum.* 3. *part. cap.* 31. *n.* 3. & late Felinus *in dicto capite Eccleſia, nu.* 59. *de conſt.* & ratio eſt, quia eſſet iniqua, cum auferat liberam nubendi facultatem, *ut in cap. gemna & cap. cum locum. de ſponſalibus.* 7

Rurſus liberabitur pater ab obligatione dotandi filiam, quando contraxerit matrimonium clandeſtinum: vt habetur *in leg.* 49. *Tauri.* quæ eſt lex. 1. *titul.* 1. *lib.* 5. *reco.* quæ lex etiam hodie practicatur, & procedit ſtante *cap. primo. ſeſſione.* 24. Concilij Tridentini. Quo inſpecto, dupliciter ma- 8
trimonium clandeſtinum poteſt conſiderari: uno modo, quando matrimonium celebratur ſine teſtibus, vel ſine parocho, & tunc dicitur matrimonium clandeſtinum, nullum: ſecundo modo poteſt conſiderari clandeſtinum, quando omittuntur publicationes, & contrahitur coram parocho, & teſtibus, & hoc matrimonium eſt validum, ſed clandeſtinum: ita Navarrus *in Manuali latino. capit.* 22. *numer.* 70. *& in Hiſpano. capit.* 28. Menochius *conſilio* 69. *numer.* 70. *volum.* 1. Didacus Perez *in leg. prima, titulo primo, libro primo, ordi.* & Marcus Antonius Cuchus. *libr.* 5. *Inſtit. Mat. tit.* 11. *de ſacramento matri. numer.* 69. & Gutierrez *pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 13. & Veracruz, *in ſpeculo coniugiorum in appendice in princ.* Azevedo *in leg.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *recop num.* 40. Spino *in ſpeculo teſtamentorum. gloſſ.* 15. *numer.* 19. *&* 24. idemque tenet Segura Davalos 2. *patre directorij iudicum eccleſiaſticorum. capit.* 15. *numero trigeſimo ſecundo*, ubi expreſſe 9
reſolvit, quod matrimonium contractum ſecundum formam Concilij Tridentini (omiſſis tamen publicationibus) dicitur clandeſtinum, & habebit in hoc caſu locum diſpoſitio *leg.* 49. *Tauri*: quam ſententiam ſequitur doctiſſimus Ioannes Gutierrez, *ſupra numero decimo*, contra Molinam, *lib.* 2. *de Hiſpanorum primogen. capit.* 16. *numer.* 18. ubi obtimis, & efficacibus fundamentis reſolvit, quòd *diſt. lex.* 49. *Tauri*, & eius pœna, procedit hodie in matrimonio clande- 10
ſtino nullo, quia dicta lex ſolum punit factum. ut in tex. ibi,
* *Mandamos que por el miſmo fecho el padre la pueda desheredar.* 11
* Et quando lex punit factum, non eſt curandum de juris effectu, *leg. quid ergo §. cum autem. ff. de his qui notantur infamia.* Gutierrez verò, & Segura Davalos non falſam dicunt 12
opinionem Molinæ, ſed contrariam æquitati: ego vero ab incunabilis defendi Molinæ ſententiam, quæ veriſſima ſemper mihi viſa fuit in puncto juris (& conſideratis verbis dictæ legis. 49.) nunc autem novam amplector ſen- 13
tentiam, quæ nec adverſatur Molinæ, nec aliorum, imo utramque opinionem veriſſima exiſtimo, & quælibet eſt practicanda, & tenenda (cum caſus contingat) ut nullo modo evitetur pœna *diſt. leg.* 49. ſtante hodie Concilio Tridentino: & ratio evidens eſt, quia in ea lege diſponitur, quod filiam quæ contraxerit matrimonium (quod ab

eccle-

ecclesia judicatur pro clandestino) pater poterit exheredare. Sed sic est, quod ecclesia judicat pro clandestino matrimonium validum, quando omittuntur publicationes (ut supra diximus, & sunt glossæ *in cap. cum inhibitio. de cladestina desponsatione in § fin.*) & etiam nullum, quando non fuit coram parocho vel testibus, ergo de primo ad ultimum manifeste consequitur, quod quomodocumque filia contrahat matrimonium clandestinum, ex illis duobus modis, pater licite poterit exheredare eam, & sic pro hac mea opinione adduci possunt auctoritates & fundamenta Doctorum, qui omnes consentiunt, quod duplex est matrimonium clandestinum, ergo in utroque est practicanda dilex, cum generi-
14 ce procedat in matrimonio, quod ab ecclesia iudicatur pro clandestino, & cum non distinguat de valido, neque nos distinguere debemus, *l. non distinguemus ff. de receptis arbitris leg. de pretio ff. de publiciana.* Et ita est tenendum, licet Azevedo
15 *in d. leg. 1. titulo primo libr. 5. numer. 53. & in fine*, teneat, quod pœna exheredationis est hodie sublata per Concilium Tridentinum (quod verum non est) quia tam in l. 49. Tauri, quia in d. Concilio Tridentino, puniuntur contrahentes matrimonia clandestina, & sic nulla est correctio, imo confirmatio: & ita ultra supradictos doctores tenet Gracian. *reg. 83. num. 11. & reg. 194. num. 9.* Gregor. *in l. fi.*
16 *titul. 3. p. 4. & in l. 10. titul. 1. gloss.* * *Puedela desheredar*, * & ratio est, quia d. lex. 49. non contrariatur juri canonico, sed adiuvat illud addendo pœnas, quod recto iure fieri potest, ut est glossa solemnis *in Clement. ne Romani. de electione, verbo, tolli*, & tradit Covarr. *in 4. 2. p. c. 3. §. 1. nu. 5.* Matienço *in l. 2. tit. 1. glos 4. n. 2. lib. 5. recop.* & ita practicatur secundum Garcia. *supra.*

QVÆSTIO VI.

Vtrum pœna commissi committatur insolidum contra heredes emphyteutæ, an solum pro parte illius, qui non solvit pensionem. Communis contra communem. †

SVMMARIVM.

1 *Lex. 68. Tauri declaratur.*

ALiquis conduxit prædium emphyteusim sub annua pensione, & discessit duobus relictis heredibus quorum alter solvit partem suæ pensionis, alter non dicit glossa, *in verbo, confunderetur, in l. communi dividundo ff. comm. divid.* pœnam committi insolidum contra quemcumque eorum, & quod uterque cadit à iure suo: cuius opinionem dicit communem Ias. *in l. 2. num. 57. C. de iure emphyteutico*, & hanc sententiam sequitur Iulius Clarus *§. emphyteusis, quæst. 8. numer. 13.* dicens, quod ita debet servari in practica. Et istam opinionem dicitur testatus communem Alexan. *in l. 4. §. Coto. in 5. oppositione. ff. de verbor. oblig.* & idem testatur Pomates *ad Bart. in le. fraudati ff. de publicantis*, & ratio est, quia quoad evitandam pœnam non sufficit particularis solutio. *l. in executionem. §. fi. ff. de verborum*: ita Albericus *in d. l. 2.* ubi Ias. Alciatus *in § Cato. n. 110.* & Hermadettus, *n. 293.* ubi dicit communem opinionem, quam videtur sequi Rolandus, *cons. 17. numer. 16. volum. 2.* & Gracian. *reg. 188. nu. 2.* ubi dicit limitat de iure canonico, referens 15. limitationes, & Cenedo, *in collectaneas ad ius canonicum, ad c. potuit de locato. num. 42.* Sed contrariam opinionem, imo quod in hoc casu pro parte non solventis; pœna committatur, dixit æquiorem & communiorem Albericus, *in d. l. communi dividundo.* Iacobinus tamen, *in authentica. qui rem, nu. 56. C. de sacro sanctis eccles.* dicit quod de iure civili, videtur verior opinio glossæ de stricto iure, & quod in iudicando non est tutum ab ea discedere, attento quod tanti nominis patres illam sequuntur: & vide, quæ dicemus *in quæstione decima quarta, & in quæstione. 435.* ex quibus infero notabilem ampliationem ad l. 68. Tauri, quæ est lex. 1. *tit. 15. lib. 5. recopilatio.* ubi pœna commissi, apposita in contractu emphyteutico, vel censuali, est servanda, licet sit magna, ut illa pœna committatur insolidum contra heredes emphyteutæ. Et illa lex est servanda, & practicanda, etiam in annuis redditibus, quando aliquis dat rem fructiferam in censum, quia tunc procedit dicta pœna commissi, non vero quando census constituitur in pecunia numerata, ut clare insinuant verba dictæ legis, ibi: * *Sobre su heredad*, * quæ ita sunt intelligenda. ut tradit Covarr. *lib. 3. variarum. c. 7. n. 1.* Orosc. *in l. iuris gentium. §. quinimo num. 48. ff. de pactis*, Mex. *ad leg. Toleti, fundamento. 2. nu. 37.* Aluarus. Val *de iure emphyteutico, quæst. 2. n. 31.* & Olan. *litera A. nu. 97.* Matienç. *in l. 1. titul. 15. libr. 5. recop gloss. 2.* Gutierr. *de iuram. confir. capit. 31. numer. 10.* & Felicia de Solis, *de censibus in proœmio, nu. 23.* idem Gutierr. noviſſime, *practic q. lib 2. q. 168. nu. 10.* contra Ioann. Garcia, *capit. 9. num. 64. de expensis & meliorationibus.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum multiplex est, aliud veritatis, aliud in litem, necessarium, & iudicabile.*
2 *Concordia inter has opiniones proponitur.*
3 *Iuramentum dicitur probationis præambulum.*
4 *Probatio est rei dubiæ per testes, vel instrumenta ostensio.*
5 *Iuramentum est probationis species.*
6 *Iuramentum, quando defertur à lege vel statuto, habetur loco probationis.*
7 *Lex. si quando, & leges partitæ declarantur.*
8 *Probatio per iuramentum custodis montium vel vinearum, dicitur probatio.*
9 *Probatio admittitur in contrarium, adversus declarationem iuratam custodis montium: licet lex vel statutum dicat, quod illis plena fideles.*
10 *Probationes magis sunt ampliandæ quam restringendæ.*
11 *Declaratio iurata damnorum est exequenda, salvis rei defensionibus in termino decem dierum.*
12 *Æstimatio rei petitæ reducenda est ad veram probationem.*
13 *L. sed & si possessori. §. fi. ff. de iureiurando, declaratur.*
14 *Verbum, Perinde, non declarat essentiam rei sed similitudinem.*
15 *Simile non est idem.*
16 *Iuramentum est revelatio probationis.*
17 *Probatio per iuramentum non est admittenda, quando per testes infringi potest.*
18 *Iuramentum ex officio iudicis, potest deferri actori, vel reo.*
19 *L. 2. tit 11. part. 3. declaratur.*
20 *Morapetinus auri antiqui, sunt decem aurei Castellani.*
21 *L. 14. styli declarat leges partitarum.*
22 *Iudex etiam in causa magna ex semiplena probatione, & alijs adminiculis concurrentibus, potest deferre iuramentum actori.*
23 *Parva vel magna quantitas, ex personarum qualitate regulanda est.*
24 *Cautela favore rei traditur, & probatur.*
29 *Delatio iuramenti, non est facienda in via executiva.*

QVÆSTIO VII.

Vtrum juramentum habeatur pro legitima probatione. Communis contra communem.

IVramentum in jure non habetur pro legitima probatione ita tenet gloss. *in l. cum de in debito. ff. de probationibus*, & est communis opinio secundum Romanum, *in leg. admonendi, num. 80. ff. de iure iurando.* vbi Ias. *num. 382.* Hippolytus *in rubr. C. de probationibus n. 119.* & dixit communem Boerius, *decis. 85.* Contrariam tamen opinionem, imo quod sit legitima probatio, fatetur esse communem Barbacia, *cons. 40. colum. 5. volum. n. 3.* & plura noviſſime congessit in hoc dubio Iosephus Mascardus *volum. 1. probationum, qu. 9. per totam*, & pro hac opinione est tex. *in leg. sed etsi possessori. ff. de iureiurand.* ibi: * *Perinde haberi quod iuratum ac si probatum esset.* * Et est etiam tex. *in l fi. §. licentia. C. de iure deliberãdi*, ibi: * *Vel per sacramentũ illius, si aliæ probationes deficiãt.* *

Ex quibus juribus manifeste comprobatur, quod iura-

men-

mentum est vera & legitima probatio: ita Ias. *in l. 2. numer. 2. Cod. unde vi, & in l. si cum te. numer. 9. Cod. de transactionibus.* Reducendo tamen ad amicitiam & concordiam prædictas opiniones, animadvertendum est multiplex esse iuramentum, quia est iuramentum veritatis, & in litem, & iuramentum necessarium, & judiciale. Qua distinctione proposita dicendum est, quod aut loquimur de juramento veritatis, quod est illud, quod præstatur à testibus ad veritatem dicendam; item & illud, quod defertur à debenti respondere positionibus, & etiã illud, iudex ut de controversia inter instruatur, testes vel partes interrogat: tunc enim huiusmodi iuramentum non dicitur proprie probatio, quia ad probationem (ultra juramentum testium dispositio requiritur, & responsio seu confessio partis interrogatæ, & sic & magis dicitur probationis præambulum, quam vera probatio, cum (realiter & propriè loquendo) probatio sit rei dubiæ per testes vel instrumenta ostensio, ut tradit Mascardus *supra quæst 2.* (ubi pluribus modis diffinivit probationis diffinitionem. (ut loquimur de juramento judiciali, quod est illud, quod à parte parti in judicio) judice approbante defertur, & de juramento necessario, quod à judice, actori, vel reo, solet deferri, cum in judicio actor semiplene tantum intentionem suam confirmavit, ut per iuramentum perfectum fiat, quod semiplene probatum fuit: *ut in l. tit. 11. p. 3. ubi Greg.* Tunc enim, licet vere istud juramentum proprie probatio nequaquam vocetur, inficiari tamen nequit, quin sit probationis species. Si vero ex iuris dispositione, vel ex forma alicuius statuti iuramentũ sit præstandum erit in hoc casu proprie probatio: ut probat tex. *in l si quando C. unde vi. & in ca. fin. quod metus causa. l. 5. tit. 8. part. 3. & l. 5. titul. 11. ead. part. leg. 4. titul. 7. part. 5.* Quæ iura ita sunt intelligenda, & sic si statuto, vel aliqua alicuius oppidi, vel civitatis ordinatione caueretur, ut de damno illato staretur juramento damnum passi, vel assertioni juratæ custodis montis, vel vinearum (prout quotidie fit) profecto istæ probationes per juramentum essent veræ probationes, & perinde sequi potest condemnatio, ac si per testes probatio facta fuisset, ut docet Dec. *in rubrica, de probationibus,* & Areti. *in cap. 2. eodem tit.* & Vivius, *lib. communium, verbo iuramentum iudiciale:* Sed illa probatio non est juris & de iure, imo admittitur probatio in contrarium (etiamsi lex vel statutum disponeret, quod stetur juramento alicuius) quia intelligitur, nisi probetur contrarium, efficacioribus rationibus & fundamentis. Ita tenet Albanus; *consil. 4. numer. 21.* & dicit communem opinionem Tiraquellus *de tractatu. §. 4. gloss. 1. numero tertio*, ubi limitat, *numer. 36.* non procedere, quando lex vel statutum disponeret, ut juramentum habeatur pro plena probatione, vel dicat plenissimam fidem juramento esse adhibendam: quia tunc virtualiter videretur dispositum, ut probatio in contrarium non admittatur. Sed verius existimo, ut sit admittenda, qualitercumque statutum municipale disponeret: quia probationes magis sunt ampliandæ, quam restringendæ, nisi contrarium caveatur. Ita tenet Romanus, *in l. qui bona §. quidam. ff. de damno infecto*: quam sequitur Ruynus, *consil. 87. numer. 12. vol. 3.* & Vivius *supra.* Si vero in odium alterius, & ob contumaciam, à lege vel statuto juramentum deferatur, circa æstimationem & valorem alicuius rei, tunc declaratio damnorum vel expensarum, est exequenda, non admissa probatione in contrarium (ad impediendam executionem) Facta tamen executione, audiendus est reus in termino decem dierum oppositionis, & illa æstimatio rei petitæ reducenda est ad veram probationem per testes, & ad arbitrium boni viri (ut jam semel vidi judicatum in Regali Cancellaria Pinciana.) Nec supradictæ resolutioni obstat tex. supra adductus *in l. sed & si possessor. §. fi. ff. de iureiurando.* ubi Vlpianus Iurisconsultus respondit, * *Perinde haberi, quod iuratum est, ac si probatum esset,* * quia ille tex. non probat concludenter iuramentum esse probationis speciem, cum loquatur per verbum *perinde*, quod declarat similitudinem, non itenditatem substantiæ, ut docet Bart. *in l. si maritus. ff. legis. ff. de adulteriis,* & si iuramentum est simile probationi: sequitur, quod non est probatio, cum simile non sit idem: *ut in leg. quod Nerva. ff. depositi. leg. ad similitudinem. Cod. de Episcop. & clericis.* Et sic verius dicendum est (absolute loquendo) quod iuramentum non sit probatio, sed revelatio probationis, quæ si per probationem in contrarium infringi posset, non deberet admitti, ut tradit singulariter Romanus, *cons. 241. numero primo.* Si enim de modico præiudicio ageretur, & actor pro se haberet semiplenam probationem (in comprobationem suæ intentionis) potest iudex non solum ad petitionem partis (ut docet Abb. *in capit. in fine de iureiurando.* Alex. *consil. 53. numer. 5. volum. 1.* Anton. Gabtiel, *titul de clausulis; libr. 6. communium, conclus. 8. numer. 15.* ubi dicit communem) sed etiam ex officio juramentum deferre, ut quod semiplene probatum est, perfectum fiat. Ita Abb. *in capit quosdam. de præsumptionibus:* quem sequitur Decius, *in capit. cognoscentes, in prima lectura de consuetudine.* Modica enim quantitas est hodie declarata per *leg. 2. titul. 11. part. 3.* ibi: *Otro sidezimos, que si acaecieſſe pleyto ante algun luzgador, que fuessen de diez maravedis ayuso, è no pudieſſe ser provado fueras ende por un testigo que fuesse ome sin sospecha è de buena fama, que en tal caso como este, deue el iuzgador dar la iura à aquella parte que entendiere que dira la verdad, è librar el pleyto segum lo que dixere aquela: quien dio la iura.* * Quæ lex expresse confirmat nostram opinionem & sententiam, ubi Gregor. verbo, * *Diez maravedis,* * intelligit de morapetinis auri antiquis, qui secundum monetam currentem, erunt hodie decem auri Castellani. Est tamen videnda l. capit. 114. styli, quæ declarat omnes leges partitarum, loquentes de morapetinis aureis, ut quodlibet morapetinum auri æstimetur pro sex morapetinis nostræ monetæ. Et licet illa lex part. loquatur in causa levi ab ea taxata, tamen non ex eo excluditur iudicis arbitrium, ut concurrentibus aliis circunstantiis & præsumptionibus, non possit etiam iuramentum deferre in causa magna: cum parva, vel ingens quantitas sit consideranda ex qualitate personæ. Ita probat tex. de iure canonico *in capit ex literis, de iureiurando*: & ultra Ias. Alex. & Romanum, allegatos à Gregorio, ibi, verbo. * *Vn testigo.* plures refret & sequitur Iosephus Ludovicus, *decisio. 100. numer. 7.* & ex nostratibus Parladorius. 2. *part. rerum quotidianarum. cap. 18. num fin.* approbans Gregorii opinionem & sententiam. Poterit tamen reus (timens ne iudex actori in supplementum probationis iuramentum deferat) interponere cautelam, ut præcludat ipsi iudici viam. asserendo actorem esse sibi suspectum ad delationem iuramenti. Quam tradit Mascardus, *volum. 1. probationum, quæst. 9. numer. 56.* nihil allegans, nisi text. *in l. non omnis §. a barbaris. ff. de re militari*: qui nihil probat, & sic à receptissima sententia ex illius cautelæ indagatione recedendum non est, cum omnia dependeant ab arbitrio iudicis, quod non valet cautelis obviari: in causis vero executivis non est locus delationi iuramenti, etiam si debiti solutio unico teste probetur. Ita singulariter tenet Azeued. *in l. 1. titul. 21. numer. 23. libr. 4. recopilat.*

QVÆSTIO VIII.

Vtrum error iuris impediat longissimi temporis præscriptionem: Communis contra communem.

DVbitari solet apud scribentes an error iuris impediat longissimi temporis præscriptionem (nam in aliis præscript. notissimum est) & partem affirmativam dixit communem Felinus *in capit. de quarta colum. 8. de præscriptio.* prout eum refert Curtius iunior, *consil ultimo, colum. 3. in fine*, & dicit communem Parisi. *in d. capit. de quarta, numero nono,* Alexand. *consil. 75.* ubi appellat communem, Aymon Cravet. *consil 17. numero tertio*, Roland. à Valle, *cons. 221. vol. 1. & cons. 81. vol. 2.* & ratio est, quia bona fides cessare videtur propter iuris errorem. *l. nunquam l. si fur. §. 1. ff. de usufructu.* Contrariam tamen opinionem dixit communem Alexandri *cons. 75. alias 72. col. 2.* de quo belliſſime per Aymon Craveta, *in tractatu de antiquitate temporum, fol. 157. à num. 67. & cum sequentibus*: & non solum in præscriptionibus, sed etiam in usucapionibus error iuris usucapionem impedit. *leg. nunquam in usucapionibus & d. l. si fur. §. 1. lege 2. §. si à pupillo. ff. de usucapione pro emptore*: quod procedit, si error

si error iuris sit obscurissimus, non alias, ita tenet Anto. & Imol. *num.20. in c.cum dilectus de consuetudine*, Abb. & Felin. *num.27. in d.c.de quarta*, idem *in c.1.n.18.de re iudicata*, Faber *in l.venditioni.ad finem*, & ibi Cepolla, *n.32.C.de usucapionibus*, Covarr. *in c. possessor.2.p.§.7.n.9.de reg.iuris in 6.* & Anton. de Padilla *in l.constitutiones, nu.16. C.de iuris & fact.ignorantia*, & cum hac distinctione possimus ad concordiam reducere has duas communes contrarias, licet vltimam dicat magis communem Ruynus, *consil.150.vol.* 4. & Anton. Gabriel, *lib.5.com.titul.de præscript. concluſ.14.* & vide *l.31.tit.14.p.5.*

QVÆSTIO IX.

Vtrum de pacto ad statutum valeat argumentum. Comm. contra comm.

1 SOlent Doctores passim arguere de pacto ad statutum, dicentes quod illud, quod potest fieri per pactum, possit fieri per statutum, & è conuerso, & tale argumentum validum esse tenet gloss. *in rubric. C. de decretis decur. lib.10. & in l. non est impossibile, ff.de pactis, & in l.1. de præd.decurio.dicto lib.10.* quod exornat Ias. *in §.quædam, n.36. Institutis, de actionib.* Et plura in proposito adducit Cagnolus *in l.iura sanguinis, nu.13. ff.de reg.iuris*, & est communis opinio secundum Boerium, *decis.221.col.3.*

Sed contrariam opinionem glossarum tenet Alberic. *in rubr.nu.51.C.quæ sit longa consuetudo*, dicens glossam *in d. rubric.* esse communiter reprobatam, & sequitur Guidon
2 Papa, *singulari 910.* Et quod illud argumentum procedat affirmative, non negatiue, adducit plura Ias. *in auth.præterea, n.15. vnde vir & vxor.* Bart. *in l.omnes populi, 3.quæstione tertiæ principalis quæstionis, ff.de iustitia & iure, n.26.* quam dicit communem Ias. *in l.hac consultissima, n.5.C.qui testamenta facere possunt*, & Everardus *in locis legalibus, loco 89. cum sequentibus*, & est text. pro hac sententia *in l.fin.C.de fideiussoribus*, secũdum Ias. *in d.l.non impossibile, ff.de pactis.* Ex qua
3 arguendi ratione deciditur illa quæstio (satis apud doctores ventilata) an nobilis, qui Hispano sermone, **Hijo dalgo** appellatur, possit privilegio suæ nobilitatis renuntiare, & cum hac controversia adduxerimus plures doctorum rationes *quæst.688.* (ubi ad longum disputavi quæstionem illam) præcipuam annotavimus rationem, quia cum per legem, vel statutum (iuridice, & rationabiliter loquendo) non possit statui, vt nobilis detrudatur in carcerem pro debito civili, ita & eodẽ modo, pactum ipsius nobilis & cõsensus vt possit incarcerari, nihil operabitur, & sic non obstãte renunciatione, gaudebit suo privilegio, quia quod fieri non potest per statutum, sic neq; per pactum contrahentium, vt supra resolutum est.

QVÆSTIO X.

Vtrum appellatione heredis comprehendatur bonorum possessor. Communis contra communem.

SVMMARIA.

1 *Successor ab intestato habet tacitam vocationem à defuncto.*
2 *Lex vnica, C.de his quæ ante apertas tabulas, declaratur.*
3 *Libellus qui de herede loquitur, salvatur in bonorũ possessore.*
4 *Conditiones sunt strictè interpretandæ.*
5 *Conditiones, quando patitur subiecta materia, latissime interpretari debent.*
6 *Lex de Soria, quæ est 3.tit.13.lib.4.recop. declaratur.*

BOnorum possessorem obtinere in iure vicem heredis, probat text. *in leg.2.ff.de bonorum possessione, & in reg. prætor. ff.de reg.iuris, l.1. §.bonorum, ff.ad Treb. & l. hereditatis appellatione, ff.de verb.sign. & in l.si quis mihi bona, §.sed si mandaverit, ff. de acquirenda hereditate.* Ex qua regula infertur, quod dispositio text. *in l.conficiuntur, & in l.quidam referunt, ff. de iure codicillorum*, vbi disponitur, quod succedentes ab intestato succedunt ex tacita defuncti voluntate, non 1
solum habeat locum de iure civili in successore, sed etiam in succedente de iure prætorio ab intestato. Ita tenet gloss. *in leg.sed cum Patrono, §.nam quædam, verbo habentibus, ff. de bonorum possess.* gloss. etiam, vbi illud notat Baldus *in rubrica, C.qui admitti, num.24.* Ias. *in l.si filius, qui in potestate, nu.24.ff.de lib. & posth.* & est gloss. similis *in l.1. §.sciendum, ff.de leg.3.* contrariam tamen tenuit gloss. *verbo meruit, in l. 1. §. si ex dodrante, ff. de coll bonorum*, imo quod successor de iure prætorio non dicatur succedere ex tacita voluntate defuncti, quam ibi reputat mirabilem Bart. (putans tamen esse falsam) & dicit solitariam Bald. *in rubr. C.qui admitti, num.24.* & illam simpliciter reprehendit Imola, *in l. si Titio & Mævio, §.Iulianus, ff. de leg.2.* & contra illum tenet Ias. *in l.1.§.sic autem, num.6. ff.ad Trebellianum*, idem *in l.si fundum per fideicommissum, §.fin.notabili. 2. ff. leg.1.* & merito carpitur gloss. ab scriptoribus, quia loquitur contra iura expressa, quæ citat Ias *in l.si Titio, §.fi.n.4.ff.de leg.1.* & illam probat Decius *in l.fin.§.1.num.3.C.quando non petentium partes*, & Socinus *in l.cum filio familia, num.77.ff.de leg.1.* ex quibus (haud dubie) videtur reprobata communiter. Infertur & secundo, quod sententia glossæ *in l. tutor, ff. de bonorum poss.* habet locum in repudiatione hereditatis, de iure civili: ita tenet Mathellanus, *notabili.182.* & Ias. *in l.pupillorum, C.de repudianda hereditate.* Ex qua æ- 2
quiparatione heredis, & bonorum possessoris succedit, quod dispositio text. *in l.vnica, C.de his qui ante apertas tabulas*, quæ competit heredi succedenti de iure civili, vt dicit glossa *in l. emancipata, C.qui admitti*, & est communiter receptum secundum Alex. *ibi n. 4.* Ias. *n.18.* Decium *22.in 2. lectura, & in 1.num.4.* Ias. *in l.1.§.bonorum, n.8.ff.ad Treb.* quod competat etiam successori de iure prætorio. Et est cõmunis opinio secundum Alex. *in d.l.emancipata, n.4.* & dixit communẽ Guillermus Benedictus *in c.Raynutius, verbo, mortuo itaq; testatore, el.2.n.152.* Vnde etiam est quod 3
libellus qui de herede loquitur, potest salvari in bonorũ possessore. Ita Baldus *in l.1.C. vnde liberi*, quem sequitur Decius *in d.reg.præt. ff.de reg.iuris, num.2.* & Ias. *in l.sed etsi possess.§.item si iura vero, nu.18.ff.de iureiur.* Quibus sic suppositis (& aliis omissis, quæ adduci poterant) suboritur dubium, de quo in principali quæstione, an largo modo appellatione heredis bonorum possessor contineatur, an strictè: & quod iura loquentia de herede habeant locum in bonorum possessore, tenet Bart. *in d.l.1. §.bonorum ff. ad Treb.* arg. text. *in l.in conditionibus §.si patronus. ff.de conditionibus & demonst.* nam supposito, quod conditiones sunt 4
strictæ interpretandæ, *vt in l. qui heredi, ff. de condit. & demonst.* & in *l.quidquid astringendæ, ff.de verb.* dicit text. *in d. §. si patronus*, quod conditio, si heres non erit, deficit in bonorum possessore, & hæc opinio Bart. est cõmunis, secundum Ias. *ibi n.16.* & dicit comm. Ias. *in l.1.n.3.ff.de vulg.* & hanc opinionem tenet Alciat. *in l. hereditatis appellat. ff. de verborum significat.* Decius *in d.l.prætor. nu.4.* Cagnolus *d.num.4.* dicit etiam communem opinionem.

Sed contrariam sententiam, imo quod largo modo etiam appellatione heredis veniat bonorum possessor, tenuit Bart. *in d.l.1.ff.de vulgari*, cuius opinio communis, secundum Ripam *in d.§. bonorum, num.3.* Primam vero opinionem tenuit Decius, *vbi supra, num. 4.* & ibi dixit communem Cagnolus *num.4.* posset tamen responderi, tenendo opinionem Bart. *in d.l.1.* quod ideo *ibi in d.§. si patronus*, appellatione heredis venit bonorum possessor (quamvis conditiones sint strictè interpretandæ) quia ibi nomen heredis non potest intelligi in bonorum possessore, vt interpretantur ibi Ripa, Imola, & Socinus pro qua solutione facit tale fundamentũ, quod conditiones, 5
quando patitur subiecta materia, debẽt late interpretari. Ita Fortunius *in l.Gallus, §.& quid si tantum, n.172.ff.de lib. & posth.* ubi Ias. *in 1.lectura n.33.* dixit communem opinionem. Ex quibus infertur nova & vtilis ampliatio ad *l. de Soria*, quæ est lex *3.tit.13.lib.4.recop.* vbi cavetur, quod heres scriptus est mittendus in possessionem bonorum defuncti (non interveniẽte legitimo cõtradictore) *vt in l.si.*

C. *de edicto divi Adriani tollendo*, ut illa jura etiam procedant in universali bonorum possessore succedente ab intestato, de iure prætorio: per quam legem corrigitur communis opinio tradita per Greg. *in l.2.gloss.1. titul.14. part.6.* per quam l. & dictam *l.fin.* dicebat, quod illud remedium solum competebat heredi scripto, non vero successoribus ab intestato, quam opinionē tenet Mieres, *de maioratu, 3. part. quæst.17. num.25.* quod dicit procedere etiam de iure regni, & sequitur Greg. *in l.2. tit.14. part.6. gloss.1.* & est communis secundum Gratum, *cons.50. num.25.* Sed contrarium verius est per *d.l.3.* ibi, **Por testamento, y ab intestato.*

Ex quibus verbis illud notavit doctissimus Gutierrez, *in §. sui, num.73. de hered. qualitate & differentia*, post Rodericum Xuarez *in l.8. tit.* De las herencias,* lib.3. fori, num.12.* ubi Valdes *in add. 4. litt. B. fol.106.* & sic practicasse testatur Gutierrez *supra.* Et novissime illa iura declarat subtilis Parladorius, *lib.2. rerum quotid. c.5.* (qui tamen omisit istam ampliationem & declarationem) & Burgos de Paz, *consil.39.*

SVMMARIA.

1 *Iudæus exercens usuras testari potest, non obstante c. quanquam.*
2 *Imperator non potest statuere, quod usurarius manifestus faciat testamentum, non præstita cautione, secus in Pontifice.*
3 *Testamentum à minore factum, vel furioso, non reconvalescit adveniente ætate vel iudicio.*
4 *Testamentum morte confirmatur.*
5 *Vsurarius præstita cautione, ad famam restituitur.*
6 *Vsurarius infamis dicitur.*
7 *Vsurarius an possit filio substituere pupillariter.*
8 *Iudex Ecclesiasticus potest procedere contra usurarios, & etiam secularis.*
9 *De facti quæstione cognoscit secularis; Ecclesiasticus de substantia contractus.*
10 *Iudices possunt se intromittere, quando pœna non est commensurabilis delicto, tam ecclesiastici, quam secularis.*
11 *Iudex secularis, licet non possit tollere canones, post eos adiuvare.*
12 *Vsurarius an possit donare causa mortis.*
13 *Vsurarius qualiter puniatur, tam clericus, quam laicus, remissive.*

QVÆSTIO XI.

Vsurarius manifestus quis dicatur in iure, ad interpretationem capit. quanquam de usuris in 6. & à quo iudice debeat puniri, ecclesiastico, vel seculari. Communis contra communem.

IN materia text. *in c.quanquam de usuris in 6.* se offert in præsenti quædam comm. opinio ad invicem contraria, quæ (ut gratior sit) decrevi prius elucidare, quis sit in jure usurarius manifestus (ut includatur sub illius text. dispositione) & glossa ibi respondit illum dici publicum usurarium, & manifestum, qui coram sacerdote & testib. fatetur publicè se usurarium esse: ita Abb *cons.2.n.1.lib.2.* Federic. de Senis, *consil.8.* Ias. 78. *n.3. lib.3.* Bald. *cons.17. lib.1.* Bart. *in l.2. num.3. ff. de furtis*, Fulgosius *consil.138.* Covarr. *lib. 3. variar. c.3. n.4. & 5.* ubi dicit, quod in hoc conveniunt omnes, & sequitur Navarr. *in Manual. c.17. num.280.* Menoch. *de arbitrariis, lib.2. centuria 3. casu 235. num.4. &* 11. Iulius Clar. *lib.5. receptarum sent. §. usura*, & plures refert pro hac opinione Mascardus *3. tomo prob. conclus.1420. num.3.* & est communis opinio secundum Socinum *consil.127. num.1. vol.3.* Unde succedit, quod in delictis puniendis apud Ecclesiam, favore animarum confessio extraiudicialis facta legitime probat, puta si quis moriens confessus fuerit se usurarium, specificans personas à quibus extorsit: ita Bald. *in l.1. C. de falsa causa adiecta legato*, Felin. *in c. de hoc, de simonia, numer.4. & in c. at si clerici, de iudiciis*, Bernard. Diaz *regul.125. fol.4.* qui limitat illum text. in Iudæis exercentibus usuras, nam ex hoc eorum testamenta non irritantur: ita Aretin. *cons.158.* & sequitur Ias. *in l.1. C. de edendo, num.9.* Alciat. *in c. cum non ab homine, n.10. de iudiciis*, & Corrasius *lib.5. Miscell. c.16. in fin.* & Socin. *consil.70. vol.1. n.7.* ubi late de hoc agit, dicens quod non reperitur tactum in specie (qui est videndus num.71. & 72.) in quibus solum tractatur de hac quæstione. Idem tenet Gualdensis *de arte testandi, titulo primo cautela 7. n.2.* & Tiraquell. *de iure primogenitura, quæst.66. n.29.* & pro hac sententia consuluit Alexand. *cons.6. vol.6.* & est glossa penult. *in c. Iudæi, el.2. de Iudæis.* Christianus vero, qui nostra Catholicam fidē profitetur, testari minime potest, etiam ad pias causas, nisi præstita satisdatione, de qua *in d.c.* ita Bart. *in l.1. n.30. C. de sacrosanctis Ecclesiis*, ubi Bald. *1. lectura, col.3. & 2. lectura, col.4. vers.5. quæritur.* Barbacia, *Clem. unica, de except. in vers.7. facit*, & vide novissime Gutierr. *lib.2. canonicarum quæst. cap.19. à num.6. &* 13. ubi refert quatuor modos, quibus probatur aliquem esse usurarium manifestum, ut comprehendantur sub pœnis text. *in d.c. quanquam*, & nos dicemus *in quæst.137. num.8.*

Secundo adde, quod etiam Imperator non posset sta- 2
tuere, quod vsurarij manifesti, (non præstita cautione) testari possint: ita Ang. Imol. & Paul. *in l. testamenti, ff. de testamentis*, Bald. *consil.334. vol.2.* (licet Romanus Pontifex id optime possit) ità Ias. *in l.1. lectura 1. n.39. C. de sacrosanctis Eccles. alias, C. de summa Trinitate & fide Cath.* Idem tenet Marcus Antonius, *in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, n.47. C. de sacrosanctis Ecclesiis.*

Tertio adde, quod testamentum factum ab vsurario non præstita satisdatione à principio, non convalescit, licet postea præstetur: ita gloss. *verb. aliter facta, in d. cap. quanquam*, quam ibi sequuntur doctores, & Anania *in c. quia in omnib. de vsuris*, Francus *in rubri. de test. n.38. in 6.* & glossæ opinionem testatur communem Bald. *in l. vniuersa, n.1. C. de precibus imp. offerendis*, & dixit etiam comm. Laurent. à Rodolphis, *in repetit. c. consuluit, 2. part. quæst.90. de vsuris*, Alex. *in l. posthumo nato, n.80. C. de contra tabulas*, affirmantes omnes esse communem, *in l. quod ab initio*, sed Alex. *in d. §. ille casus, num.8.* credit contrarium esse in iure verius, 3
quod tenuit gloss. *verbo manifestos, in cle.1. de sepulturis*, ubi Ioann. Andreas palinodiam recantauit: pro quibus facit, quia testamentum à minore vel furioso factum non reconvalescit adveniente ætate, vel sana mente, *vt in princ. Institutis, quibus non est permissum facere testamentum, & in §. præterea, eodem titul.* Sed illa iura procedunt, quando est defectus in testante, secus vero quando est in testamento, *vt in dict. cap. quanquam*, in quo vsurarius non redditur intestabilis, sed solum est prohibitum, ne in eius testamento possint testes intervenire, vt egregie considerat Bart. *in l. filio præterito, in fin. ff. de iniusto rupto*: & ratio est, quia maior est defectus in persona testatoris, & magis consideratur, quam in solemnitatibus in testamento necessariis, vel in persona heredis, arg. text. *in l. qui soluendo, lib.1. ff. de hered. inst.* & in simili hanc rationem deduxit Ias. *in l. si arrogator, n.36. in fin. ff. de adopt.* & ita est tenendum cum gloss. *in d.c. quanquam* (quidquid gloss. *in d. clement. vnica de sepulturis*, velit) vt Bart. placuit: sed revera illæ glossæ non sunt contrariæ, nam gloss. *in d.c. quanquam*, loquitur, quando vsurarius testamentum fecit ante mortem, & postea cavit, quo casu, nimirum si convalescat, cum testamentum morte confirmetur, *vt in c. cum Martæ, de celebratione Missarum, l.4. ff. de adimendis leg.* & tem- 4
pore mortis iam erat cautio præstita. Alia vero gloss. loquitur, quando cautio est præstanda mortem vsurarij, quo casu bene dicit, quod testamentum non convalescit, quod secus esset, si reliquerit procuratorem, qui post eius mortem præstaret cautionem, *vt in vers. imo satis erit.* Notandum tamen est, quod Bart. *in l. filio præterito*, tenet opinionem glossæ, *in dicto c. quanquam, in vers. aliter facta*, & est communis opinio secundum Felin. *in c. cum dilectus, numero 3. de accusationibus.* Decius *in regul. quod ab initio, numero 12. ff. de reg. iuris*, & dixit commun. Alex. *in l. Gallus, §. ille casus, numero 8. ff. de lib. &*

postli-

posth. Et in tantum verum est, quod sufficiat relinquere procuratorem, qui præstet cautionem post eius mortem, quod tunc convaleſcit testamentum: ita Cardinalis *in c. significaverunt, col. fin. de test. & in Clem 1. de sepult. num 26.* quem sequitur Felin. *in d. c. significaverunt, n. 11. & in c. ad hæc, n 2. de rescriptis,* & Gualdensis *de arte test tit 1 cautela 7. n. 2.* ubi refert sic fuisse judicatum Ferraræ, & Ias. *in l universa, n 14. C. de precibus imp. offer.* & dicit Felin. quod ita fuit judicatum *in d. cap. ad hæc, col. 1. de rescript.*

5 Sed pulchrum dubium est, an præstita cautione, usurarius restituatur ad famam. Tradit Ias. *in l. admonendi, num 115 ff de iureiur.* ubi tenet quod sic, sed in fine relinquit cogitandum. Idem tenet Hippolytus, *singulari 107.* Bald. *in rubric. de usuris, num. 2.* & ibi Barbacia ad eum *num 4.* idem Barb. *de test 2 par. num 7 vol 5 in tractatu Doctorum,* & videndus est Covarr. *lib 3 resol. c. 3. num 2.* qui
6 resolvit, quod usurarius sit infamis, *l. 4. tit. 6 part. 7.* & est communis secundum Covarr. *supra.*

Quarto notandum est, illum text. habere locum in usurario ficto. Ita Abb. & Barbacia *in c. ad nostrã de empt. & vend.* Covarr. *lib 3 variar. c 3 in vers 8* Ias *in l. eius qui in provincia, n 1 ff. de rebus credit.* ubi Curt. & Alciat. sed contrariam tenet ibi Dec. *n 2.* idem *in l 1 n 17 C. de edendo,* & Probus *ad Monachum in d. c. quanquam, num 3. & 4.* quorum opinio videtur verior, quoad illum text. qui requirit, quod sit manifestus usurarius: quidquid dicat Ias. *in d. l. 1 num. 9.* qui asserit contrarium.

7 Quinto notandum est, quod usurarius potest filiis substituere pupillariter: ita Ripa, *in l 2 nu 37 ff de vulgari,* Corras. *in l. test. num 9. C. de impub.* Præterea notandum est, quod non solum usurarius punitur pœnis, de quibus in illo text. sed judex secularis pro emendandis moribus, & publico interesse, poterit criminaliter contra manifestos usurarios procedere, ut probat *l. 1. tit 6 lib. 8. recopil.* ubi notat Azeved. *num. 86.* Sed quia hæc est quæ-
8 stio valde difficilis, prius suppono, quod crimen usurarum est mixtum: ita tenet gloss. *in c cum sit generale, de foro competenti,* gloss. *in c x. de offic. ordin.* & sic cum sit mixti fori judex laicus potest inter laicos cognoscere, & ecclesiasticus inter personas Ecclesiasticas. Archidiaconus, *in c quid dicam, 4 quæst. 4.* & plures refert Covar *lib 3 variar. c 3 in vers. rursus, & in 4. 2. par. c. 6. num 18.* Et hanc esse magis receptam sententiam dicit Cacheran. *decis. 137 nu. 10 & 3.* & sequitur Roland *cons 35 lib 1. n 29.* & Jul. Clar. *in §. usura, & in practic. criminali, § fin quæst 37. vers. quæro,* & sequitur Menoch. *casu 398 n. 41* dicens esse apertissimũ, quod uterque judex possit contra usurarium pro crimine procedere, & hæc est vera & tenenda opinio, ut testatur Gutierr *lib. 2. canonicarum quæst c 18 à n. 13 & 15.* Contrarium tamen in hoc, imo quod sit fori ecclesiastici, tenet gloss. *in d c quanquam, & in Clement. dispendiosam, verb usuris, de iudiciis,* idem tenet gloss 2 *in c cum sit generale, de foro competenti,* gloss *in c 1 de offic ord* gloss *in Clem dispendiosam, de iudiciis:* quam opinionem dicit communem Albert. *in rub. C. de usuris, n. 3.* & sequitur Alex *cons 29 n 6.* Dec *cons.* 170 Ias *cons. 153 lib. 4.* Bald *cons. 443. vol 3* Roland. (sibi contrarius) *cons. 75 n 14 & cons 16 lib 1.* Et glossarum opinionem dixit communem Covarr. *in 4. decret. 2 part c 6.*
9 *num. 18* quod tamen est intelligendũ & distinguendum tali modo, ut si agatur de substantia contractus, tunc judex ecclesiasticus cognoscit, si vero de facti quæstione, tunc procedit contraria glossarum opinio. Ita distinguit Bart *in l. Titia, n 7 ff soluto matrimonio,* & est communis opinio secund. Ripam, *lib 2 responsorum, c 36 nu. 5.* & dixit communem Alciat. *in c. 1. n. 77. de officio ordinaria,* Dec. *de cons. 170. col. fin.* dixit etiam comm. post alios Covarr. *in epitome de sponsalibus, 2 p. § 12 n 5.* & sic est intelligenda *l 4. tit 8 lib 3. ord.* & plures Gutierr. *de iuram confirm. 1 par. c. 2. n 35 & 37. & in lib. 2. canonic cap. 18 num. 20.*

Sed contra hanc distinctionem & diffinitionem tenet Parisius *in tractatu de usuris, num. 55.* qui pluribus fundamentis probat, erroneam esse opinionem legistarum & canonistarum, distinguentium inter quæstionem juris, & facti: & esse distinctionem verbalem asserit Ias. *in l. quoties, n. 7. C. de iudiciis,* Dec. *in c. decernimus, col. 24. vers. 4.*

eodem titul. Sed communis opinio est in contrarium, ut pluribus citatis, tradit Octavian Cacheranus, *in d. decis. Pedemontana 137 num. 11.* & etiam Covarr *in 4 de spon. 2. par. c. 6. n. 9 & c 8. § 12. num. 5.* idem *lib 3 variarum, cap 3.* Avendann *in c prætorum, c 28.* & Aviles *c 50 verb usuras.* Padill *in l 1 n. 57 C de iuris & facti ignor.* Navarr *in c. novit. notabili 6 illat. 7 n. 44. de iudiciis.* Spino *in speculo test. glossi. rubric 3 part num 66.* Julius Clar *lib. 5 sententiarum, § usura in vers. ex hoc infertur,* & ita pluries fuisse iudicatum per senatum Mediolanensem testatur Octavianus *supra,* & est text. *in c. post miserabilem, de usuris,* & tradit Socin. *cons 219. volum. 3.* & novissime hanc opinionem sequitur Azeved. *in l 1 tit 6 n. 87. lib. 8. recop.*

Quibus sic suppositis, quæstio nostra difficilis reputatur, in qua sunt variæ doctorũ opiniones, nam Baldus & Salicetus *in l. improbatum fœnus, C. ex quibus causis infamia irrogatur,* tenent quod iudex secularis non possit contra hos usurarios manifestos criminaliter procedere. Sequitur Anan *in c quia in omnib col 4 de usuris,* & pro hac parte consuluit Decius, qui allegat plures rationes, & præcipuum fundamentum est, quiã cum per ius canonicum sint usurarij puniti competenter per pœnas positas *in c quia in omnibus, de usuris, & in hoc c. quanquam,* videtur quod iudex secularis non possit se intromittere ad illos puniendos, nam quando pœna in ecclesiastico foro exteriori imposita pro crimine mixti fori cõdigna est delicto, iudex secularis non potest illud crimen iterum, vel alia pœna punire, secus si pœna non esset condigna: *text. in c. 2. de maledicis, c felicis. §. per hoc, de pœnis in 6* ita tenet Abb *in c. de his, de accusationibus,* & ibi Aretinus, & quando pœna non est condigna, potest iudex secularis alia pœna punire, ita est communis opinio secund. Felin *ibi n. 13.* (licet vere & realiter illud non asserat.) Dixit tamen communem, & in practica receptam Alciat. *in c 1. de offic. ord. n 128* & explicat Covarr. *lib. 2. variar. c 10. n 6.*

Sed his rationibus non obstantibus (ultra doctores supra relatos) contrariam opinionem (imo quod iudex secularis possit criminaliter contra illos procedere) tenet Iacobus Butricarius, *in d. l. improbum fœnus,* Ioannes Monachus, Archidia. & Ioannes Andreas *in d. cap quanquam,* & Matthæus de Afflictis *in capit. 1. § pœnarum nu. 16. quæ sint regalia, in usibus feudorum,* & pro hac sententia consu- 11
luit Cornel. *cons. 19. volum. 3* qui adduxit plurimas rationes, & illa est potior ratio, quod iudex secularis, licet non possit tollere canones, potest tamen eos coadjuvare, addens novam pœnam. Ita glos. *in Clem. Romani, verbo, tollit, de electione,* ubi notat Cardinalis, *quæst. 3.* Abb. *in cap. prudentiam, in princip. de officio deleg. notab. fin.* Felinus *in c. irrefragabili, §. cæterum, colum. 2. de officio ord.* idem *in c quod super his, de accusationibus, col. 5.* idem *in c. 2. de sponsalib. col. 2.* Decius *in cap. quæ in Ecclesiarum, column. 4. de consti.* idem *cons. 11. colum. 7.* cum pluribus aliis. Et pro hac parte (ultra rationes Cornel. supra) adducit septem rationes Maranta, *de ordine iudiciorum, fol. mihi 150. num. 12. & 151. num. 123.* ubi dicit hanc partem veriorem, & magis iuri consonam. Et pro utraque parte istam quæstionem disputavit Alciatus, *in c. 1. de offic. ord.* adducens plures rationes, & *à num. 80.* dicit istam opinionem veriorem, & magis communem, & dixit Iacobus Butricarius etiam communem, & Gomecius *in c. 2. §. statutum nu. 55. de constitutionib. lib. 6.* & Covarruvias *in 4. 2. part cap. 6. in princip. numer. 19.* ubi eleganter, & late hoc exornat & declarat, *in lib. 3. variar. c. 8. num. 6.* & pro hac opinione consuluit Ioannes Botta, *consil. 72.* ubi plures refert pro hac sententia, dicens esse magis communem, & verissimam, pro qua adducit text. *in c. post miserabilem de usuris,* ubi mandatur iudicibus secularibus, quod compellant Judæos ad restitutionem usurarum, & sic constat, quod etiam de iure canonico conceditur secularibus iurisdictio adversus usurarios. Quæ omnia sunt menti tenenda, eum punctus iste sit valde subtilis, & multum practicabilis.

Præterea, pro maiori intelligentia text. *in d. cap. quanquam,* advertendum est, quod in casu illius text. si usurarius manifestus desierit usuras exercere, ante restitutionem usurarum non potest testari (non servata illius

text. solemnitate.) Ita tenent Lupus, & Dominicus *ibi*, & Baldus, *consil.162. volum.2.* & est communis opinio secundum Socinum, *cons.127. volum. 3. in princip.* & in hoc articulo est etiam alia communis contraria, quam disputamus *in quæst. 396.*

12 Rursus dubitari solet, an usurarius manifestus possit donare causa mortis, & quod possit, tenet Bald. *in l. ab executore, n.11. C. de executione rei iudic.* Imola *in l. tam his, in princip. ff. de donationibus causa mortis*, & Probus *in d.c. quanquam, n.15.* & hæc opinio est communis secũdum Ripam *in l.2. n.7. ff. de leg.1.* & est verior secundum Socin. *ibi, n.9.* & innuit esse communem Decius *cons.196. in fin.* & illam sequi videtur Covar. *in rubric. de test. 3. part. n.11.* allegans aliquos Doctores (nullum tamen ex dicentibus contrariam esse communem opinionem.) Sed huic opinioni obstare videtur sententia glossæ *in d.c. quanquam*, asserens text. illum procedere in qualibet ultima voluntate, & dixit illam sententiam communem Imola, *in d. l. tam his*, & sic contrariam sententiam tenet Bald. (palinodiam cantans) *in cons.294. vol.2* & Geminianus *in d. c. quanquam, §. fin n.5.* & ab hac opinione non esse recedendum dixit Socinus, *in d l. 2. n.9.* & dixit communem Alex. *in l. discretis, col.2. C qui testamenta facere possunt*, prout eum refert & sequitur Gualdensis *de arte testandi, tit.1. cautela 7.* & hanc opinionem dixit communem Socinus, *cons.127. vol.3. n.4. & cons. 112. vol 1. n.3.* & hanc tenet Anania *in c. quia in omnibus, de usuris, n.4.* ubi late disputat quæstionem, & Curtius junior *in l. eius qui, n.4 ff si certum petatur, & in cons.39. n.1.* & Alex. *in l. discretis, n.2 C. qui test. facere possunt*, qui dicit magis cõmunem, Iul. Clarus *de donationibus, q.7.* & D. Ludovicus de Peguera *in decisionibus criminalibus, cap.31. n.12.* qui dicit, quod hęc opinio est verior & animæ tutior, qui aliter facile elidi possit dispositio text. *in d. c. quanquam*, & tradit Tiraquellus *ad ll. connubiales, gloss.3. n.77.* & hanc existimo veriorem & communiorem. Mirandum tamen est de Ripa, qui dixit contrariam communem, & de Covarr. cum eo transeunte *in 2. part. rubric. de test. nu.11.* & quod non viderint aliquem Doctorem ex his dicentibus negativam opinionem cõmunem, quod non possit usurarius donare causa mortis, cetera ad istum text. tradam *in quæst. 537. cum seqq.* Clericus usurarius quibus
13 pœnis sit afficiendus, & qualiter ab officio & beneficio suspendendus, tradit Salzed. *in practica ad Bern. Diaz c. 88 vsque 90.* Navarr. *in manual. c.23. n.91.* Didac. Perez *in l.1. tit. 2. lib.8. ord.* & Menoch. *de arbitr. lib.2. centuria 3. casu 235. l.4 & 5. tit.6. l 8. recopilat.* & Pegue. *supra*, qui per totum c.31. disputat plura contra usurarios, defendens usuram esse omni iure prohibitam, & usurarios esse latrones, quia mordẽdo aliorum bona occupãt, & sic usura idem est quod morsus, ut testatur Didacus Stella *in Lucam, c. 6. super verbo, mutuum dantes, nihil inde sperantes*. Et hæc sufficiant pro exornatione huius quæstionis.

SVMMARIA.

1 *Lex 1. de donationibus inter virum & uxorem, & c. fin. de donationibus, declarantur.*
2 *Donatio (etiam tacita) inter coniuges est in iure prohibita.*
3 *Morte unius ex coniugibus, confirmatur donatio.*
4 *Ficta traditio (veluti per constitutum) sufficit in donatione causa mortis.*
5 *Donatio facta inter coniuges, firmatur iuramento.*
6 *Donatio inter patrem & filium, confirmatur iuramento.*

QVÆSTIO XII.

Vtrum ad validitatem donationis, quæ fit inter maritum & uxorem, sufficiat rei traditio, vel sit necessaria vera & realis. Communis contra commun.

NOtissima est in jure conclusio, quod donatio inter virum & uxorem est in jure reprobata (ne mutuo amore se expolient) vel melius (secundum *l.3. de donationibus inter*) ne mulier in paupertatem incideret, & deterior ditiorve fieret. Et primam cõclusionem probat text. *in l.1. ff illo tit. & in c. fin. extra eod. & l.4.5. & 6. titul.4. part.4.* & alias huius conclusionis rationes tradit (ex Plu- 1
tarcho) Alc atus, *lib.3. disputationum, c.14.* & Corrasius *lib.2. miscellanearum, cap.25. num. fin.* circa quas rationes videndus est Alciatus, *in c. placuit, n.97. de præscriptio.* & Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rubric. 4. § 7. verb. suppos. n.15. cum seqq.* Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verbo quidam, n.86. de test.* & Rip. *in suis resp. c.6. n.3.* Gomecius *in l.50. Tauri, n. 63 & in l.60. num. 1.* Jul. Clarus *lib 3. sentent. § donatio, q.9.* Duennas *regula 219.* Et in tantum verum est, quod non valeat talis donatio inter virũ 2
& uxorem, ut idem sit inter sponsum & sponsam de præsenti. Hæc est communis opinio secundum Socin. *cons.123. volu.1. num.3.* & eam sequuntur plures relati per Duennas, *regula 221. ampliat.1.* ubi posuit 7. ampliationes & 17. limitationes. Et non solum donationem expressam, sed etiam tacitam inter conjuges non valere tenet Salic. *in l. si donationis, C. de contrahenda emptione*, & secundum Palat. Rub. *in repetit. c. in rubri. § 21. n.5.* non firmatur juramento donatio tacita, sicut neque expressa (ut infra dicemus *nu.4.*) Si vero in tali donatione interveniat traditio rei donatæ, valebit talis donatio, & per mortem confirmabitur: ita tenet glos. singularis, juxta text. *in l. Papinian. ff. de donat. inter virum & uxorem*, & est communis opinio secundum Ias. *in l. frater à fratre, n.45. ff de condictio. indebiti, 2. lectura, & in 1. num.20.* & dicit etiam communem Palat. Rub. *in l.17. Tauri, n.11.* & Socin. *regul.105. fallentia.1.* dicit communem Tiraquel. *de constituto, 1.p.n.84. alias 48 cum seqq.* & Paul de Castr. *cons.138. volu.1. num.1.* Covarr. *in rub. de test. 3.p.n.3.* Cagnol. *in l. contractus, n.43. de reg. iuris*, & dixit communem Roderic. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, limitatio 5. C. de inofficioso testam.* Et vide casum 3
in quo donatio non confirmatur morte mariti, quem tradit Ias. *n.11.* & Zasi. *in l. 2. in princ. ff. soluto matrimonio*, & alium tradit Tiraquel. post leges connub. *gloss.5. n.59. & in l. si unquam, verbo, donatione largitus, n.154 & 170. C. de revocandis donationibus*, & in *num.134.* dixit optimum verbum (quod habui de facto) quod ut talis donatio valeat, requiritur quod sit æqualis, alias etiamsi fuerit reciproca non valebit data inæqualitate, neque morte confirmabitur, quod tene menti, & latius dicam *in q.140. n.8.*

Redeundo tamen ad nostram principalem quæstio- 4
nem, partem affirmativam quod per fictam rei traditionem confirmetur donatio inter virum & uxorem, tenet Rub. *in rub. § 36. n.7* & in *n.9.* dixit auream gloss. *in l.2. C. de dote cauta non numerata*, quæ tenet istam conclusionem, & dixit ordinariam, & communiter approbatam Socin. *in l.1. §. si vir uxori, n.14. ff. de acquirenda possessione*, & citat aliquos additio Seguræ, *in l. unum ex familia, § sed si fundum, n.124. ff. de legat. 2.* & late differit Tiraquellus *in l.2. § creditum, n.37. ff si certum petatur.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non sufficiat traditio ficta ad confirmationem donationis) tenet Ripa, & alij ab eo relati, *in lib.3. responsorum, c.17. in fin.* Hodie autem per legem 17. Tauri, sufficit ficta rei traditio ad confirmationem donationis, & ita Cifuentes *ibi, n.2.* illud notavit & posuit 9. casus, in quibus idem operatur traditio vera, quam ficta. Idem tenet Antonius Gomez *ibi, nnm.15 & in l.45. Tauri, num.31.* quod semel habui de facto, & ita consului.

Advertendum tamen est, quod si donatio inter con- 5
juges fuerit jurata, statim valet, neq; ad confirmationem erit necessaria rei donatæ traditio. Ita Bart. *in l. si quis pro eo, in fin. ff. de fideiussoribus.* Idem Bart. *in l. Seius, & Augerius, ff. ad falcidiam*, & est communis opinio secundum Abbatem, ubi Præpositus *in d. c. fin. de donationibus inter virum*, & est communis secũdum Ias. *in l. pacta quæ contra, C. de pactis.* Anton. Gabriel, *lib 3 comm. tit. de donationibus, concl.3.* Covarr. *in rub. de test.2. p n.10.* qui alios refert, ultra quos reperies, quod illam dixit communem Ripa, *d. l.3 responsorum, c.4. n.6 & respons. 6. n.2. & in l. si unquam q. 13. n.35. C. de revocandis donat. & in q.14. n.30* Dixit etiam commu-

communem Purpuratus, *in d.l.2.§.creditum,n.32. ff.si certũ petatur*, & Alciat. *in c.cum contingat,nu.197. ff.de iureiurand.* dixit etiam communem Corn. *conſ.77.n.15. vol.1.* Roma. *conſil.44.* Barbac. *conſil.59.vol.2.* & ex noſtratibus idem tenet Greg. *in l.4.tit.11.p.4. gloſſ.1.* Gometius *in l. 53. Tauri, nu.66. & in 2.tom.variarum,n.26. c.de reſtitutione minorum*, Duennas *ubi ſupra reg.219.* Michael Craſſus *de ſucceſſ.§.29. num.11.* Tellus Fern. *in l.17.Tauri,nu.29.* & Jul. Clar. *lib.4. receptarum ſent.§. donat.q.9.* Et ab hac opinione non eſſe recedendum in judicando & conſulendo, reſolvit doctiſſimus Ioan. Gutierr. *de iuram.confirm.1.p.c.3.num.7.* qui late proſequitur iſtam ſententiam, pro qua facit, quia donatio inter patrem & filium in poteſtate conſtitutum,
6 firmatur juramento. ſecundum Bald. *in l.irritum,num.8. C. pro donato:* cujus opinio communis eſt ſecundum Alex. *conſil.8.num.3.lib.2.* Roland. à Valle *conſil.8.n.19.lib.1. conſil.25.nu.15. & 77.lib.2.* Jul. Clar. *§.donatio,q.8.* aſſerens hodie nullam habere difficultatem in practica, quam ſequitur Hieronymus Gabriel, *conſil. 63.* dicens magis communem.

Contrariam tamen ſententiam in hoc dixit cõmunem Corn. *conſ.221.n.2.lib.1. & 186.n.18.lib.2. & in conſ.36.nu.2. lib.3.* & magis communem legiſtarum & canoniſtarum, Ripa *in 11. reſponſ & in 5.lib.3.* & duas communes contrarias refert Fabius Turretus, *conſil.97.à num.39.vol.1.* Sed veriorem eſſe contrariam dixit, & communem Dec. *conſ.216. & 239. colum.1.* & dicit etiam communem idem Dec. *in l.pacta quæ contra, C.de pactis*, & aſſerit etiam communem Crot. *in l. frater à fratre, num.17. ff.de cond.indeb.* & latiſſime Gutierr. *ſupra c.4.* & per Anton. Gabr. *ſupr.lib.13. concluſ.4.* Sed his & aliis fundamentis non obſtantibus, contrariam opinionem, imo quod donatio inter virum & uxorem non firmetur juramento, tenet Bart. ſibi contrariis, *in d.l.1.de donat.inter virum & uxorem*, & ibi Bald. Sal. & Fulgoſ. idem Bart. *in l. cum quis decedens, §. Titiam, ff. de leg.3.* & Angel. *in l.ſi quis pro eo, ff.de fideiuſſoribus.* Henric. *in d.c.fin.de donationibus*, & hanc opinionem dixit communem Socin. *conſ.65.vol.1.* Curtius ſenior *conſ.num.20. cum ſeqq.* & Alciatus, & (ab eo relati) *d.num.292.* & tradit Duennas, *regul.219. ampliatione 2. in verſic. contrariam opinionem*, & hanc communem Caſſaneus, *in conſuetudinibus Burg.rubric.4.in verb.ſuppoſſe.numer.27.* ubi dicit, quod Doctores, qui tenent iſtam partem ſunt longe plures, & excellentiores, & longe maioris auctoritatis: tamen ipſe fallitur, quia prima opinio eſt verior, & communior, & ab ea non eſt recedendum in judicando & conſulendo, ut tradit Gutierr. *ſupr.* maxime de jure canonico, *ut in c. quamvis pactum, de pactis in 6. c.licet mulieres, de iureiurando, in 6.* quod etiam eſt ſervandum de jure civili, cum illud juramentum poſſit ſervari licite, ſine interitu æternæ ſalutis.

SVMMARIA.

1 *Lex ſi fundum ff. de fundo dotali, declaratur.*
2 *Concordia opinionum refertur.*
3 *Præſcriptio immemorialis procedit in reb.prohibitis alienari.*
4 *Molina reprobat Gomecium.*
5 *Bona maioratus Hiſpaniæ præſcribuntur per longi temporis præſcriptionem contra poſſeſſorem.*
6 *Præſcriptio immemorialis nocet omnibus maioratus ſucceſſoribus.*
7 *Præſcriptio immemorialis habet vim tituli, & privilegij.*
8 *Bona maioratus præſcribi poſſunt, quando perveniunt ad dominum non prohibitum alienare.*

QVÆSTIO XIII.

Vtrum res prohibita alienari, præſcribi, vel uſucapi poſsit. Communis contra communem.

REm prohibitam alienari, uſucapi, vel præſcribi non poſſe, tenet gloſſ. per text. *ibi.in l. 2. C. de uſucapione*

pro empotore, quam dicit communem Ripa, *in l. filiusfamilias, §. divi.ff.de legat. 1.n.113.* & Alex. *conſ.1.nu.23. vol.4.* & dixit communem Ferdinandus de Loazes, *in d.§.divi. num.506.* eandem opinionem tenet Bart. *in l. ubi lex, ff. de uſucapionibus*, ubi Pomates ad ipſum dixit communem. Dixit etiam communem Tiraquell. *de iure primogenitura q.30.n.4. & in tractatu de utroque retractu, §.1.gloſſ.9.n 246.* ubi alios citat pro hac opinione, quam ſequitur Socinus *regul.13. in verb. alienare*, Everard. *in Topi.loco 23.* pro qua 1
opinione facit text. *in l.ſi fundum, ff.de fundo dotali*, cuius text. eſt comm. intellectus, quod ibi fuit tradita poſſeſſio non vacua, ita intellexit Ial. *in §.ſic itaque diſcretis, colu.1. in fine, inſtitutis de actionibus*, & eſt communis intellectus, ſecundum Rogerium de Monte, *in l. traditionibus, colum.3. C.de pactis*, & pro limitatione illius text. videndus eſt Socinus *in l.1.§. per procuratorem, ff. de acquirenda poſſeſſione*, & dicit magis communem opinionem Anto. Gabriel, *lib.5. tit. de præſcriptionibus, concluſ.1.*

Sed contrariam opinionem, imo quod res prohibita alienari, poſſit præſcribi, tenet Bart. *in d.§.divi.n.22.* cuius opinio comm. eſt ſecundum Bald. *in tractatu præſcript. in 5.part.5. partis, quæſt.4. nu.34.* & late Rodericus Xuarez, *allegatio.3.* & Socinus *conſil.75.vol.1.* Tiraquellus *de retractu lignagier, §.1. gloſſ.9.num.247.* qui refert duas communes opiniones contrarias. Sed hæc contrarietas poteſt 2
ad amicitiam reduci, & concordiam, ut prima opinio procedat in præſcriptione 10. vel 20. annorum, ſecunda vero opinio in præſcriptione longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum: nam huiuſmodi præſcriptio recte pro- 3
cedit in rebus prohibitis alienari, ſecundum Paul. *in l.ſi. §. ſed quia noſtra, alias, ſin autem, C. communia de legatis.* Et hanc opinionem & concordiam dicit comm. Carol. Molin. *ad Alex.conſ.29.vol.3.* & late Socinus *conſ.251.col.penult. & conſ.266.col.6.vol.2.* & tradit Molina (his non tacitis) *lib.4.de Hiſpanorum primogen.c.10.n.2.* contra Gomecium *in l.40.Tauri, n.90.* Pro qua ſententia bene facit text. *in* 4
d.l.ſi.§.ſin autem, C. communia de legatis: & ſic bona majoratus Hiſpaniæ, præſcribuntur per longi temporis præſcriptionem, contra poſſeſſorem, & ſi fuerit præſcriptio immemorialis, omnibus nocet ſecundum Moli. *ſupr.n.9.* 5
Greg. *in l.10.tit.26.p.4. in verb.* Ni le empece*, & Xuar. *allegatio.3.* & ratio eſt, quia immemorialis præſcriptio habet 6
vim tituli, & privilegij: *text. in l.hoc iure, §.ductus aquæ ff.de aqua quotid. & eſti.c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verborum ſignificatione*, & ſic præſumitur, quod præceſſit regia 7
facultas, vel conſenſus inſtituentis in tali alienatione, quæ cauſatur per præſcriptionem, ut notant DD. *in l. ſciendum, ff. de verborum oblig.*

Limitanda tamen eſt ſingulariter concluſio illa, quan- 8
do res prohibita alienari perveniſſet ad dominum non prohibitum, quia tunc bene poſſet præſcribi per alium tertium, etiam præſcriptione longi temporis. Ita Paul. Caſtr. *in l.ſi.§. ſin autem ſub conditione col.3. C. communia de leg.* & Corn. *in l. fin.C.in quibus cauſis in integrum reſtitutio, col.fin.* ubi Cyn. *in oppoſitione 6.* & Paul. & Salicet. Bald. *in l.2. C. de uſucap. pro emptore*, Xuarez, *ſupra allegation.3.* Ripa *in d.§. divi.n.116.* Pariſius, *conſ.23.n.196.vol.1.* & dicit eſſe communem opinionem Loaces, *in d.§.divi.nu.608.* (licet contra tenuerit Curt. junior, *in authentica, res quæ, c. communia de leg.*) Sed prima opinio communior eſt & tenenda in judicando & conſulendo.

QVÆSTIO XIV.

Vtrum dominus propria auctoritate poſsit privare emphyteutam emphyteuſi, ſi penſio non ſolvatur intra biennium. Comm. contra comm.

EMphyteuta ſi non ſolvit canonem intra triennium, poteſt per dominum repelli, & priuari emphyteuſi. Ita probat text. *in l.2.C. de iure emphyteutico*, ibi: **Si Dominus voluerit.* * & ibi: * *Volenti* *, & ibi notant Angelus,

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

Baldus & Salicetus, & plurimi citati per Tiraquellum, *in l. si unquam, verbo, revertatur, C. de revocandis donationibus, num.* 8. & idem tenet, *unico verbo post leges connubiales gloss. 6. num.* 93. & est communis opinio secundum Iacob. *in authentic. qui rem. num.* 84 *C. de sacrosanctis*, & dicit communem Curt. junior, *consil.* 100. *alias* 110. *num.* 23. *& consil.* 149. *num.* 3. Hoc præmisso, dubium est in quæstione principali, an Dominus propria auctoritate possit emphyteutam privare emphyteusi, canonem non solventem, an requiratur auctoritas judicis: & partem affirmativam tenet gloss. *verb. expelli, in c. potuit, de locato, gloss. in verb. repellere, in l.* 2. *C. de iure emphyteutico*, & est communis opinio secundum Tiraq. *in d. l. si unquam, verb. reuertatur, nu.* 145. *&* 74. & dicit communem Dec. *cons.* 146. *n.* 7. & latissime (pro utraque parte) Iacobin. supra *n.* 85. *usque ad n.* 86.

4 Sed contrariam opinionem, imo quod requiratur auctoritas judicis, dixit communem Albericus *in d. l.* 2. *n.* 3. *C. de iure emphyteutico*, prout refert Socinus, *consil* 167. *n.* 14. *vol.* 2. Quam opinionem sequutus fuit parlamentum Delphinatus, ut refert Guido Papa, *decis.* 107. *num.* 1. & hanc dicit æquiorem, & tutiorem Iulius Clar. *in* §. *emphyteusis, qu.* 11. & quod ita servatur in practica, & ita tenendum est in judicando & consulendo, licet contraria opinio sit communior, quod possit dominus propria auctoritate expellere, ita reprobatur communiter gloss. *in d. l.* 2. in quantum tenuit, quod per libellum dominus petat à judice emphyteutam repelli, secundum Socinum, *consil.* 167. *num.* 17. *vol.* 2. adde tamen, quod in hoc casu requiritur partis citatio, ut est communis opinio, secundum Ias. *in d. l* 2. *num.* 11. & nostra conclusio est intelligenda in rebus Ecclesiasticis, *ut in c. potuit, de locato.* In re autem profana, requiritur triennium, *ut in l.* 28. *tit.* 8. *p.* 5. & quomodo & quo casu sit practicanda, tradit Covarruvias *lib.* 3. *resolut. cap.* 7. *num.* 1. *in versic. praxis tamen est*, & Matthæus de Afflictis, *decis.* 80.

SVMMARIA.

1 *Circa text. & eius materiam in l. unica, C. si de momentanea possessione fuerit appellatum, refertur communis opinio contraria.*
2 *Minor, qui appellare non potest in causa possessionis, potest in integrum restitui, & de iure canonico appellari potest, & num.* 4.
3 *De nullitate agi potest, quando appellatio prohibetur, & ibi declaratur l.* 64. *Tauri.*
4 *Minor læsus potest restitui etiam in beneficialibus, & ibi intelligitur text. in cap. fin. de iudiciis, in* 6.
5 *Minor in beneficialibus, maior reputatur.*
6 *De iure regio in causa possessionis admittitur appellatio.*
7 *Denegatio appellationis in causis possessoriis, intelligitur quoad effectum suspensivum, secus quoad devolutivum.*

QVÆSTIO XV.

Vtrum à sententia lata in causa possessionis appellatur ad materiam legis vnicæ. C. si de moment. possessione fuerit appellatum. Commun. contra comm. & quid jure regio.

1 NOn levis se offert disputanda quæstio, an à sententia lata in causa possessionis (circa text. *in d. l. unica*) admittatur appellatio. Et inprimis suppono, quod licet de jure civili à sententia possessionis non appelletur, ut tenet Ripa dicens communem *in c. sæpe, num.* 3. *de restitut. spoliat.* dicit etiam communem Imola, *consil.* 142. *num.* 4. Decius *in l. fin. C. de edicto divi Adriani tollendo*, & Parisius, *consil.* 108. *vol.* 1. *n.* 13. Covarr. *practicar. q. c.* 23. *n.* 8. Molina *lib.* 3. *de Hispanorum primogen. c.* 13. *num.* 9. & novissime Felicianus de Solis, *in tract. de censibus, lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 11. Gracian. *reg.* 413. & Salzedo *ad Bernardum Diaz reg.* 36. *limitatione fin.* & Gutierrez *in practicis canonicis, c.* 34. *num.* 99. in tantum quod neque supplicatio admittitur, secundum prædictos Doctores, quod est de mente Bart. *in l.* 2. *ff. de appellationibus recip.* Abb. *in cap. cum ad sedem, in fin. de restit. spol.* tamen de jure canonico bene appellatur, & in hoc non est dubium, secundum Bart. *in d. l.* 2 & hæc est communis opinio secundum Salicetum, *in l. finali*, & dicit communem Abb. *in d. cap. cum ad sedem*, Alexand. *cons.* 99. *volum.* 5. & dixit communem Decius, *consil.* 28 *colum.* 3. *in fine*, & Curtius junior, *cons.* 168. *num.* 39. idem tenent relati per Robertum Marantam, de ordine judiciorum, *fol.* 185 *nu.* 295. dixit etiam communem Corrasius, *in l. naturaliter* § *nihil commune, n.* 8. *ff. de acquirend. possessione*, Ripa *in l. hoc interdicto, num.* 10. *ff. quorum bonorum*, dixit etiam communem Matthæus de Afflictis, *decis. Neapolitana*, 269 *num.* 2. & aliquas limitationes adducit ad illum text. Bernard. Diaz, *regul.* 36. Duenn. *reg.* 24. qui solum Corrasium citat, dicens hanc esse communem, quod illa lex unica procedat in quolibet possessorio, quam ante eum dixit communem Decius, *in d. cons.* 28. *n.* 5. & hæc communis opinio approbatur *in l.* 28. *de Madrid.* prout tradit Gomec *in l.* 45. *Tauri, n. fin. in versic. hodie autem de iure regio.*

Advertendum tamen est, quod licet à sententia in 3
possessorio de jure civili non possit appellari, potest tamen talis sententia de nullitate argui Ista est communis opinio secundum Curtium juniorem, *cons.* 163 *n.* 9. & sic hodie ex *l.* 64 *Tauri*, licet non admittatur appellatio à mandato de exequendo, ut notant ibi DD. & Azevedo *in l.* 3. *tit.* 21. *lib.* 4. *de recop. num.* 2. Bernard. Diaz *regul.* 43. tamen si allegetur nullitas notoria, prout est defectus jurisdictionis, vel quod persona, contra quam fit mandatum de exequendo, non est contenta in obligatione, tunc, licet non admittatur appellatio ad suspendendam executionem, admittetur equidem exceptio nullitatis. Ita Covarru. *in practicis c.* 25. *num.* 4. Oldra. *cons.* 106. & Mexia *ad legem Toleti, in respons. ad secundam partem, in* 1. *fundamento, fol. mihi* 165. *num.* 26. & Azeved. *in l.* 3. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop num.* 6. & tradit Antonius Gabriel, *lib.* 6. *comm. tit. de statutis, conclus.* 3. & Gomecius 3. *tomo variarum, c.* 12. *num.* 8. *in fine*, quæ sunt notanda pro limitatione & declaratione dictæ legis, quæ licet loquatur in causa nullitatis, est intelligenda, quando allegatur nullitas, quæ requirit altiorem probationem & indagationem: secus autem quando nullitas est notoria, & constat ex actibus processus.

Præterea notandum est, quod illa lex habet locum 4
in quolibet possessorio, ut est communis secundum Decium, *cons.* 28. *num.* 5. Sed dubitari solet circa illam legem, an ea ratione qua minor non potest appellare à sententia possessionis, non possit in integrum restitutionem petere, & glossa ibi magistraliter tenet, quod non censeatur prohibita in integrum restitutio: quam conclusionem sequuntur Doctores, secundum Gom. Arias *in l.* 26. *Tauri, num.* 108. & est gloss. *in d. l.* 1. *verb. reformationem.* ex qua collige, quod quanquam minor 25 annis admittatur in aliquo actu, tanquam major, vel judicialiter, vel extrajudicialiter, tamen non per hoc censetur interdicta in integrum restitutio, si alias sibi competebat, sequitur ibi Cyn. Odofredus, Bart Alber. Bald Paulus & Salicetus, & plurimi relati per Boerium. *decis.* 350. *col* 8. & dixit communem Alex. *in l. more, ff. de acquirenda hered.* Ias. *in l. sciendum, n.* 33. *ff. de verborum.* dixit communem Socin. *in cons.* 299. *vol.* 2.

Ex quibus infertur intellectus ad c. fin. *de iudiciis lib.* 6. ubi in beneficialibus minor admittitur in judicio. Nam text. ille non excludit læsionem, quia si minor ibi læsus fuerit, poterit nihilominus restitui, licet contrarium tenuerit Mauricius *de restitut. c.* 247. dicens passim determinari, quod minor admissus ut major, non restituatur, & *in c.* 114. *in princ.* non esse verum minorem in judicio possessorio, ut majorem admitti.

Sed verius est, quod minori competat restitutio, si læsus fuerit, ita Covarru. *lib.* 1. *variarum cap.* 5. *à numer.* 8. qui late agit de materia illius text. & novissime Flamin. *de resignat. benefic. lib.* 3. *q.* 7. qui latissime declarat, quando

minor

minor in ſpiritualibus & beneficialibus poſſit contrahere ſine ſpe reſtitutionis.

Ex quibus venit reprobanda doctrina gloſſæ *in l. ait prætor, in princ. ff. de minoribus*, quæ vult minorem non reſtitui adverſus renunciationem beneficij, etiam ſi fuerit læſus in ea, ex ea ratione, quia minor in beneficialibus
5 maior reputatur, per text. *in d. c. fin.* quam gloſſam ſequitur Cardinalis *in c. ex parte de reſtitutione ſpoliatorum*, Peruſinus *in c. dudum, de præb. in 6.* quam intelligerem, quando jam beneficium eſſet alteri collatum, & ſic re non integra, arg. text. *in l. fin. C. de ſententia paſſis & reſtit.* juxta authenticam, *idem eſt de Neſtorian. C. de hæreticis:* alias minor reſtituendus erit ſecundum gloſſam *in d. c. ex parte:* quam frequentius DD. ſequuntur ſecundum Covarr. *lib. 1 variarum c. 5. num. 1.* Matienç. *in l. 1. tit. 1 gloſſ. 7. n. 5.* contra Pinelum *in l. 2. de reſcindend. 1. p. c. 3. num. 16.* de quo articulo videndus eſt Greg. *in l. 56. titul. 5. p. 5. verbo, *Menos, *circa finem.*

Rurſus concluſio principalis hujus quæſtionis eſt intelligenda, & declaranda quoad effectum retardandæ executionis, quod non admittatur appellatio in poſſeſſorio judicio, ſecus autem quoad effectū devolutivum: ita Bart. *in l. 2. ff. de appell. recipiend.* Bald. *in d. l. unica.* Abb. *in c. cum ad ſedem, de reſtitutione ſpoliatorum.* Et eſt communis opinio ſecundum Robertum Marantam, *de ord. iud. fol. 285. num. 94.* in quo articulo eſt etiam alia communis opinio contraria, nam Decius *in conſil. 28. num. 4.* tenet contrariam ſententiam, imo quod indiſtincte prohibeatur appellatio quo ad utrumq; effectum, ubi dicit communem: ſed prima opinio eſt tenenda, ſecundum Ripam *in d. c. ſæpe, de reſtitut. ſpol. num. 3.* quem ſequitur Parlado. *lib. 2. rerum quotid. c. 5. numero 31.* opinio tamen Dec.
6 ſuſtineri poteſt de jure regio, quo inſpecto, appellatio habet locum (etiam in poſſeſſorio) quo ad effectum ſuſpenſivum, ita quod ſit impedienda executio ſententiæ,
7 interpoſita appellatione, *ut in d. prænatica. 42. quæ eſt l. 9. tit. 7. lib. 5. recopil.* ita tenet & declarat ultra omnes Ioan. Garcia, *de Hiſpanorum nobilitate, gloſſ. 1. §. 2. num. 5.* ubi noviter d. l. unicam interpretatur, & tenet expreſſe Gomecius, *in d. l. 45. Tauri, nu. fin. in fine,* & Gutierr. *in ſuis canon. quæſtion. c. 35. num. 97.* ubi limitat, & declarat hanc concluſionem.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum confeſsio præjudicet confitenti, non ſecuta acceptatione: & quid jure regio. Communis contra communem.

COnfeſſio ut præjudicet confitenti, debet fieri præſente parte, text. *in l. certum, §. ſi quis abſente, ff. de confeſſis.* Quem text. pluribus exornat, & limitat Hippolyt. *in rubric. de prob. num. 89. alias 106.* idem *in ſingulari 202.* Felin. *in cap. ſi cautio. de fide inſtrumentorum*, & novem fallentias poſuit ad eam Duennas, *reg. 119.* & iſtam concluſionem docet gloſſ. *in l. cum de indebito, §. ultim. ff. de prob.* quam ſequuntur Bald. *conſil. 380. vol. 5.* Ruynus, *conſ. 199. numer. 13. vol. 2.* Natt. *conſil. 21. num. 9. lib. 1.* Hippolytus de Marſiliis *ſingulari 339.* & hanc dicit communem opinionem Hercul. *in tractatu de prob. neg. num. 198. in verſic. 46. fallit.* Anton. Gabriel, *tit. de confeſſis, lib. 1. concl. 1.* Maſcardus *lib. 1. de probationibus, concluſ. 347.* qui ultra omnes latiſſime explicat iſtam materiam, & Tiraq. *de retractu. ligna. §. 1. gloſſ. 14. num. 55.* Quæ quidem concluſio non procedit in confeſſione facta ad liberandum, quia etiam parte abſente obligat, & eſt communis opinio ſecundum Baldum *conſil. 466. vol 4.* & diximus *in q. 210.* ſed gloſſ. *in l. idem in duobus, ff. de pactis*, dicit talem confeſſionem non plene probare, cujus opinio videtur communis ex traditis per Felin. *in d. c. ſi cautio, num. 32.* & in hoc articulo duas contrarias opiniones refert Menchaca, *lib. 3. de ſucceſſionum creation. 1 p. §. 23. num. 29.* qui reſolvit, quod con-
1 feſſio extrajudicialis (etiam liberatoria) non nocet confitenti, non ſequuta acceptatione. Quo ſic permiſſo, dubium eſt in quæſtione principali, an ſit neceſſaria acceptatio vel ſufficiat quod pars fuerit præſens, ut præjudi- 2
cet confitenti, & quod requiratur acceptatio partis, & non ſufficiat eius præſentia, tenet Alex. *conſ. 174. n. 7. vol. 6.* & dixit communem Ripa *in rubric ff. de verborum, n. 22.* ubi Alciat. *n. 3. & in præſumptione 21. regul. 3.* Acoſt. *in l. ſi ex cautione n. 9. C. de non numerata pecunia.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod non requira- 3
tur acceptatio partis) teſtatur communem Maranta, *de ordine iudiciorum, c. de confeſſis, n. 2.* & dixit communem Socinus *conſ. 228. num. 6. vol. 2.* & Duenn. *regul. 119. limitatio 1.* & Roland. *conſil. 26. num. 8. & 19. vol. 1.* Pariſi. *conſ. 30. nu. 45. volum. 2.* quam opinionem ſequitur Anton. Gabriel, *lib. 3. concluſ. 2. tit. de confeſſis*, & Gutierr. *de iuram. confirmat. 1. part c. 54 num. 20.* & pro hac opinione eſt text. *in l. Publia Mævia. §. fin. ff. depoſiti, l. cum de indebito, ff. de probationibus l. fin. tit. 13. p. 3.* & ſic Gutierr. *ſupra*, defendit iſtam eſſe veriorem, & tenendam ſententiam, tam de jure communi quam regio, & quod non ſit neceſſaria acceptatio, quando confeſſio fit parte præſente, maxime ex *l. 2. tit. 16. lib. 5. recop.* licet in hoc videatur tenere contrarium Menchaca *de ſucceſſion. creat. lib. 3. 1. p. §. 23. n. 27.* quam dicit eſſe novam opinionem, & exiſtimo veram ex *d. l. 2.*

QVÆSTIO XVII.

Vtrum in confeſsione extrajudiciali, de jure canonico, requiratur præſentia partis. Communis contra cómunem.

DVbitari ſolet apud ſcribentes, an confeſſio extrajudicialis requirat de iure canonico præſentiam partis pro ipſius validitate & confirmatione, & partem negativam tenet gloſſ. *in c. quoties carnis oculus, 1. q. 7.* & eſt communis opinio, ſecundum Felinum *in c. ſi cautio. n. 27 de fide inſtrumentorum*, & etiam dixit communem Decius *conſil. 163. col. 2.* Curtius junior, *conſil. 168. num. 10.* & dicit etiam communem Covarruv. *in c. quamvis pactum, in 2. part. §. 4. num. 1. de pactis, lib. 6.* & Alciatus *in rubrica, de verb. num. 11.*

Sed contrariam ſententiam, imo quod etiam de jure 1
canonico requiratur præſentia partis, dixit communem Alex. *conſil. 180. vol. 6. alias num. 7.* dixit etiam communem Iaſ. *in l. tale punctum, in princip. numer. 18. ff. de pactis*, Alex. *conſil. 325. col. 2. vol. 2.* quā opinionem ſequitur Menchaca *de ſucceſſionum creatione 1. part. §. 23. num. 26.* qui refert duas communes opiniones contrarias, & Ruynus *conſil. 120. vol. 5.* qui dicit etiam iſtam communem, & adducit gloſ. *in d. cap. ſi cautio.* ubi Abb. *num. 16.* notat, idem Alex. *conſ. 179. num. 7. vol. 2.* & Aymon Cravetta (qui plures refert) *conſ. 281 nu 6* & pro hac ſententia conſuluit Natta, *conſ. 101. num. 14. in 3. part.* & hanc dicit magis communem opinionem Herculan. *in tractatu de proband. negat. n. 198. verſic. 46. fallit*, & Paulus Caſtrenſis, *conſ. 155. vol. 2.* ubi dicit Canoniſtas hoc pro indubitato tenere, & Corne. *conſ. 123. vol. 1. deciſ. Pedemontana 164.*

Tamen prima opinio magis vera & communis mihi 2
videtur (de æquitate canonica) quia æquitas canonica non conſiderat præſentiam partis, ſed ſolam mentem, *ut in c. iuramenti 22. q. 5. & gloſſ. ſupra, in d. c. quoties cordi, & in c. 1. de pactis*, & iſtam ſententiam amplectitur Ioſephus Maſcard. *in vol. 1. probationum concl. 347 num. 58.* ubi refert plures doctores pro utraque parte, *à num. 57.* Et revera, in tot varietate opinionum hæc eſt quæſtio pro amico, licet mihi magis placeat ultima opinio, propter ſummam æquitatem canonicam, quæ non curat de apicibus juris.

SVMMARIA.

1 *Cap. at ſi clerici. de iudiciis, declaratur.*
2 *Confeſsio extraiudicialis facit indicium ad torturam, ſecundùm aliquos: ſed contrarium eſt verius.*
3 *Confeſsio extraiudicialis, geminata, facit indiciū ad torturā.*

4 *Confessio duobus testibus comprobata, tempore & loco, facit indicium ad torturam.*

QVÆSTIO XVIII.

Vtrum quæstio facta coram judice incompetenti, faciat indicium ad torturam. Communis contra communem.

COnfessionem factam coram judice incompetenti, non facere indicium ad torturam, tenet Anton. *in c. at si clerici, de iudiciis*, per illum text. ubi clericus convictus, & confessus de crimine coram judice seculari, non punitur: & hæc est communis opinio secundum Marcum Antonium, *in l. fin. ff. de quæstionibus, num.* 214. *&* 215. & dicit Imol. *in d. cap. at si clerici*, quod hæc est verior opinio.

1 Sed contrariam opinionem, imo quod talis confessio faciat indicium ad torturam, tenet Imol. *in d. cap. at si clerici, num.* 7. & dixit communem Alex. *num.* 7. Decius 8. Lancelotus *col.* 1. Socinus *col.* 3. *in l. magistratibus, ff. de iurisdictione omnium iudic.* & dixit communem opinionem Boerius, *decis.* 90. *num.* 3. & quod ita servatur in practica,
2 testatur Imola *supra*. Quibus non obstat text. *in d. c. at si clerici*, ubi confessio facta coram judice incompetenti, est ipso jure nulla (& ex ea nullo modo potest sequi condemnatio) quia ille text. procedit quando agitur de puniendo delicto pœna ordinaria, secus vero quando agitur ad torturam. De cuius text. intellectu, ultra ordinarios agit Gomec. *in* 3. *tom. variarum cap.* 12. *num.* 8. *in*
3 *fine, & in* 13. *num.* 8. qui movet quæstionem, an confessio extrajudicialis faciat indicium ad torturam: & gloss. *in l. capite* 5. *ff. de adulteriis*, tenet quod sic, quæ est communiter approbata secundum Hippolytum, *singulari* 310. *& in l.* 1. *§. divus Severus, ff. de quæstionibus.*

4 Sed illa glossæ opinio non est vera, imo contrarium est tenendum in consulendo & judicando, quod tamen intelligerem in confessione simplici, secus si confessio fuerit geminata, ex traditis à Bart. *in l. cum scimus, C. de agricolis & censitis lib.* 12. *Paul. consil.* 172. *& cons.* 100. & tunc talis confessio debet duobus testibus probari, quid deponant de tempore & loco: ita resolvit D. Ludovic. de Peguera *in suis quæstionibus, cap.* 17. *num.* 3. Et est videndus text. *in l.* 7. *tit.* 10. *part.* 3. *in gloss.* * *Algun hombre*, * & quæ dicemus *in q.* 393.

SVMMARIA.

1 *Pœna falsi est arbitraria, cum qualitas personæ considerari debeat.*
2 *Falsitas debet dolo committi, ad incurrendam pœnam falsitatis.*
3 *Falsitas est mutatio veritatis.*
4 *Pœna clerici falsarij traditur remissive.*
5 *Falsitas nemini nociva non punitur pœna ordinaria delicti, sed arbitraria.*

QVÆSTIO XIX.

Vtrum falsans instrumenta, vel testes, cadat à causa. Communis contra communem.

COnclusio juris est, quod falsans acta causæ cadit à causa: ita probat text. *in l. in fraudem, §. quoties, ff. de iure fisci*, quod tamen intelligitur per sententiam, non ipso jure, secundum Bald. *in c. olim de rescriptis*, ubi reprehendit Andream Siculum, *col.* 10. qui asserebat contrarium, cujus opinionem sequitur Boerius, *decis.* 291. *col.* 2. Sed profecto verior est Baldi opinio, quia verbum cadat (de quo *in dicto §. quoties*) denotat ferendam sententiam, & ista est verior, & communior opinio, secundum Tiraq. *in l. si unquam, verb. revertatur, num.* 188. *C. de revocand. donationibus.*

Quo supposito, dubium est, an idem sit dicendum, si aliquis falsaverit testes vel instrumenta: & in tali casu non cadere à causa tenet Bart. *in §. quoties*, & est communis opinio secundum Boerium, *decis.* 291. *num.* 3. & rursus *in col. fin.* dicit esse communem opinionem bis, & dicit etiam communem Felin. *num.* 20. & Decius *nu.* 21. *in c. cum venerabilis, de exceptionibus.* Contrariam tamen opinionem, quod falsans instrumenta cadat à causa, dicit communem Cardinalis *in c. olim* 12. *notab. de rescriptis*, & de pœna falsi loquitur text. *in l.* 1. *§. fin. ff. ad l. Corneliam de fals.* & tradit Gomec. *in l.* 83. *Tauri, num.* 13. & late Castillo *ibi*, & Menoch. *de arb. casu* 306. *num.* 4. & est text. de jure regio, *in l.* 6. *tit.* 7. *p.* 7. ubi Greg. *verbo* * *Desterrado*, * dicit quod pœna falsi est arbitraria, quia secundum illam legem partitæ debet considerari qualitas personæ. Est tamen necessarium ad incurrendam pœnam falsi, 2
quod falsitas dolo committatur, alias non dicitur proprie falsum, *l. neque exemplum, C. de accusationibus*: & secundum Baldum, ubi est bona mens & intentio, ibi non potest esse falsitas: ita notat Greg. *in l.* 1. *tit.* 7. *part.* 7. *verbo* * *Mudamiento de verdad.* * Et illa lex est ad hoc satis notabilis, ubi ponitur diffinitio falsitatis, quæ est veritatis mutatio, ut docet Marsil. *consil.* 77. *num.* 8. Ruyn. *cons.* 42. *num.* 18. *vol.* 2. Cravet. *cons.* 75. *num.* 17. Alex. *cons.* 15. *num.* 3. 3
Roland. *cons.* 38. *num.* 38. *vol* 1. Cephal. *cons.* 330. *num.* 18. Menoch. *cons.* 98. *num.* 23. *vol.* 1. Iul. Clarus *§. falsum, vers. utens.* Et de pœna clerici falsarij plura tradit Salzed. *in practica ad Bernardum Diaz cap.* 117. Iul. Clarus *receptarum sent. §. fin. q.* 36. Didac. Perez *in l.* 23. *tit.* 19. *lib.* 8. *ordinamenti*, & est bonus text. *in c. ad falsariorum, de crimine falsi*, 4
cuius pœna apud Hispanos servatur secundum Salzedum *supra, n.* 5. *litera A.* Navarr. *in manual. c.* 27.

Si vero falsitas nemini est nociva, non imponitur pœna ordinaria delicti, sed alia leviori, ut tradit Speculator *in tit. de teste, §* 1. *& in vers. item*, quod est de mente 5
Bart. *in l. ex falsis, C. de transactionibus*, Bald. *in l. eod. C. de falsis*, gloss. *in l. damus, C. eos*, quam communiter Doctores sequuntur, secundum Decium *in l.* 1. *§ creditum, n.* 7. *ff. si certum pet.* Alex. *cons.* 145. *lib.* 6. Iul. Clarus *in § falsum.* qui plures allegat, & vide Gutierr. *in authent. sacram pub. n.* 26. *C. si adversus venditionem.*

SVMMARIA.

1 *Fama ut plene probet, debet esse constans, perpetua, sine contrarietate & varietate.*
2 *Testes deponentes de fama, debent declarare personam à qua audierunt.*
3 *In Curia Romana servatur communis opinio contraria.*
4 *Verbum, publice, interpretari debet, id est, publica voce, à populo.*
5 *Testimonium de auditu est exorbitans à iure communi.*
6 *Fama debet esse solida, inconcussa, non vaga, non levis, nec contraria.*

QVÆSTIO XX.

Vtrum publica vox & fama probetur per testes, dicentes ita publicè audivisse. Communis contra communem.

NImis necessaria erat lex regia, quæ poneret requisita, qualiter probari possit publica vox & fama, quia nihil tam frequens in judiciis versatur, quàm probatio per publicam famam, præcipue in causis nobilitatis, & in successione bonorum absentis, qui publice dicitur ex hac vita migrasse, & in hac quæstione Bart. (præceptor com.) *in l. de minore, §. plurium, num.* 31. *ff. de minoribus*, resolvit, testes non probare publicam famam, si dicant se audivisse aliquid publice per civitatem, vel à maiore parte: idem tenet *in l. Labeo. ff. de supellectili legata*, quem

quem sequitur Angel. *in l. ea quidem, C. de accusationibus.* Imol. *in c. cum oporteat, extra eod. tit.* & dixit communem Angel. *in l. ff ad Macedonianum*, Curtius junior (immemor Angeli) *consil.* 122. *num.* 9. & dixit communem Imol. *in l. heredes palam, in princ. ff. de test.* prout refert Alex. *consil.*
1 2 *num.* 16. vol. 7. & ratio est, quia, ut fama plene probet esse constans & perpetua, generalis, & uniuersalis apud omnes, sine varietate, & sine contrarietate: ita probat textus singularis *in cap. de parentela el.* 2. 35. *q.* 6. ibi: * *In quibus omnibus, nec contrarietas, nec varietas ulla reperiri debeat.* * Et hoc sentit Bart. *in d.* § *idem Labeo*, dum dixit, quòd fama debet esse illæsa, & constans: ita Bald. *in l. conventicula, C. de Episcopal. aud.* Cumanus, *consil.* 78. Curt. junior, *consil.* 17. Bald. *consil.* 77. *num* 9. *vol.* 3. Rolandus à Valle, *consil.* 3. *num.* 48. *vol* 1. Aymon Cravet. *de antiquitate temporum, 1. part. in verb. viso de fama, in antiquis, num.* 9. *fol.* 96. *& in novis, fol.* 104. & alia in proposito tradit Corneus, *consil.* 78. *col.* 1. *vol.* 3. & est text. *in c. licet ex quadam,*
2 *de testibus.* Vbi est necesse quod nominentur personæ, à quibus testes dicunt audivisse: Ancoran. *consil.* 194. qui dicit quod de facili possent inveniri testes, qui dicerent se audivisse unus ab uno, alter ab altero, & sic in infinitum, ex quo plurimum fama & hominis opinio lædetur, & pro hac opinione Bart. (quæ communis est) plures refert, & sequitur Mascard. *vol.* 2. *de probationibus, concl.* 1074 *n.* 10. *& in conclus.* 749. *num.* 4. ubi refert duas communes opiniones, & dicit Calcaneus, *consil.* 8. *num.* 11. quod Bart opinio ita vere est & communis, quod in judicando est sequenda.

Sed contrariam sententiam & opinionem tenet Baldus *in l. testium, C. de testibus, & in c. literas, num.* 2. *de præsumptionibus*, Salicet. *in d. l. ea quidem*, & hanc dicit communem opinionem Andreas Sicul. *consil.* 72. *col.* 2. *volum.* 4. & dixit etiam communem (contra Bart.) Calcan. *consil.* 77. *num.* 15. & late per Julium Clar. *lib.* 5. *receptarum sent.* §. *fin. q.* 6. *in versic. debent etiam dicere*, qui adducit duas communes contrarias *in num.* 14. & plures allegat contra Bart. contra quem dixit Cassiodorus *in decis.* 3. *num.* 7. *de probationibus*, quod est communis opinio, & quod ita servatur in Curia Romana, dixit Parisius, *consil.* 52. *in fin. lib.* 3.
3 Ferretus, *consil.* 168. *n.* 19. & secundum Julium Clarum, *supra*, advocatus, qui vellet super hoc insistere, reputaretur cavillosus, & procul dubio succumberet, & dicit Corneus, *consil.* 84. *litera G. lib.* 1. *& consil.* 68. *litera B. lib.* 2. *& in consil.* 198. *litera G. eod vol. & in cons.* 216 *litera H. lib.* 3. quod ita obtinuit in causa propria, contra Benedictum Capram: & ratio est (secundum Doctores) quia si Bartoli opinio servaretur in practica, vix reperiretur ex mille testib. unus, qui recte super fama publica deponeret, & sic Bald. *ubi supra, & in d. c. literas, num.* 2. *de præsumptionibus*, tenet oppositum dicens, quod testis, qui deponit se aliquid audivisse publice, probat famam, quia illud verbum *publice* interpretari debet, id est, publica voce à populo. In qua varietate opinionum profecto hæc quæ-
4 stio est satis arbitraria, & pro amico: tamen veriorem opinionem esse Bart. semper existimavi, & ratio vera est, quia cum hoc testimonium de auditu sit exorbitans à regulis juris, oportet ut sit constans apud omnes, perpetuum & perpetuo tenore sine contrarietate, sine va-
5 rietate, & repugnantia. Ita doctissimus Iohannes Garcia (quondam meritissimus fisci patronus) *in tractatu de nobilitate, gloss.* 18. §. 1. *num.* 13. Octavianus Cacheranus *in decisione Pedemontana* 101. *num.* 17. & Mascard. (qui plura congessit circa probationem famæ publicæ) *in* 1. *vol. concluss.* 396. *&* 183 *&* 411. *&* 546. *num.* 13. *& in vol.* 2. *concluss.* 748. *num.* 10. ubi dicit quod fama debet esse solida, in-
6 concussa, excellens, non vaga, non levis, & non contraria, secundum Bald. *d. cons.* 77. *num.* 6. *vol.* 3. *& in concl.* 749. ubi etiam refert duas communes contrarias, & *in num.* 7. resolvit, quod quando testes deponunt super fama, non sufficit dicere audivisse publice, & à pluribus, quia & plures sunt quatuor, & non major pars populi: Aretin. *consil.* 103. *num.* 2. Imola testatur communem, *in l. heredes palam, in princip. de test.* quem sequitur Natta *cons.* 18. *num.* 11. *lib.* 1. Cephalus, *consil.* 225. *num.* 41. 1. *lib.* 1. Bald. *consil.* 277. *num.* 1. *lib.* 3. quos loquitur Mascardus supra, qui ampliat, & limitat prædictam conclusionem, & latissime prosequitur istam materiam, ad quem est recurrendum, & in concl. 750. & 754. *vol.* 2. & Duenn. *reg.* 299. ubi ampliat & limitat nostram conclusionem, & *in num.* 9. allegat *l.* 14. *tit.* 14. *p.* 3. traditur modus qualiter probetur mors per famam publicam, & est optima lex *partitæ* 3. *tit.* 30. *p.* 7. ibi * *Fama si en do comunalmente entre los omes de aquel lugar.* ubi Gregor. *verb.* * *Fama*, * resolvit aliquà practicabilia, & dicemus *in q.* 302. & probant etiam verba *dictæ legis* 14. ibi: *Entre los de aquel lugar.* *

QVÆSTIO XXI.

Ad legem, filio præterito, ff. de injusto rupto. Communis contra communem.

TEstamentum in quo filius est præteritus, ita demum est nullum si ipse pereat, gloss. magistra *in d. l. filio præterito:* cujus opinio communis est secundum Tiraquellum *in l. si unquam, in verbo, revertatur, numer.* 13. *C. de revoc. donationibus*, quod tamen notabiliter est intelligendum, quando aliis filiis non est jus quæsitum ex præteritione, quia in illorum præjudicium non potest approbare testamentum, ita Paulus *ibi n.* 8. Imol. *num.* 29. quos Anton. Gomez, *in l.* 22. *Tauri num.* 24. Sed in quæstione 1
principali contrariam opinionem dixit communem Ias. *in l.* 2. *num.* 23. *C. de contra tabulas*, dicens, quod ipso jure sine petitione est nullum testamentum. Idem tenet Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, verbo in eod. testamento, el.* 2. *num.* 94. *de test.* & dicit communem Boerius, *decis.* 94. 2
& Bernard. Diaz *reg.* 725. Et ratio est, quia etiam forma, quæ respicit privatam utilitatem, non potest omitti: ita gloss. *in c. dispendia, verbo processus, de rescriptis in* 6. quam 3
sequitur, & dicit communem Crotus, *in l. nemo potest, num.* 23. *ff. de leg.* 1. & dicit veriorem Menchaca, *de succes. creatio.* §. 429. Sed hæc ratio, licet communis sit, non desunt, qui contrariam dicant magis communem opinionem, prout est Decius *in l. hac consultissima, C. qui testamenta facere poss.* Bart. *in l.* 1. §. *sed si filius, ff. de leg.* 3. Aretinus *in rub. ff. de lib. & posthumis.* Abb. *in c. fin.* §. *his autem, de officio de leg.* qui fundantur *in d. l. filio præterito*, ibi: * *Licet* 4
subtilitas iuris refragari videatur. * Prima tamen ratio fundatur *in c. tuis quæstionibus*, 39. *de test. & à test.* ubi partes possunt remittere juramentum testibus: quem text. intellexit Menchaca *supra d.* §. 4. *num.* 29. *& in* §. 9. *n.* 4. qui 5
assignat ad illum text. duos intellectus. In hac autem quæstione (licet brevi) habes duas communes contrarias unam in quæstione principali, alteram in ratione ad quæstionem: de quo valde miror, cum parum (& ut melius dicam nihil) sit in jure, quod subverti non possit in tot Doctorum varietate.

QVÆSTIO XXII.

Vtrum in singulis actibus judiciariis, sit necessaria partis citatio. Communis contra communem.

COnsilium est ad evitandum multitudinem citationum in singulis actibus iudiciariis, ut fiat à principio causæ citatio generalis ad totam causam, & ad singulos dies & horas, & ad omnes & singulos actus causæ, usq; ad sententiam diffinitivam inclusive, cum comminatione, quod in citatos (contumacia non obstante) procedetur ad cognitionem, & pronunciationem, & tunc poterit judex in tali causa procedere absque alia citatione. Ita Imola *in c. consuluit, officio de leg.* Bald. Angel. & idem Imola, *in l. qui ante calendas ff. de verborum oblig.* Idemque est in eo, qui non est in partibus longinquis, forte quia de eius longa absentia futura timetur, vel dubitatur, vel ne lateat: & hæc est communis opinio secundum Bald. *decis.* 42. Citatio autem per edictum in

hoc

hoc casu nullius erit momenti, quia solum inducit præsumptam scientiam, quæ non sufficit, ubi vera notitia exigitur: ita singulariter Ruynus, *consil.62.num.20. lib.5.* quem refert & sequitur Menoch. *de recup. possessiorem. 5. num.230.* Hippolytus de Marsiliis, *singulari 259.* pro qua opinione facit text. *in cap. cum in tua, qui matrimonium accusare possunt, & c. fin.* ubi gloss. *verb. peremptorio, de electione lib.6.* & declarat Aymon. *consil. 177.* Roland. *consil. 18.num.16.vol.1.* ubi dicit, quod non valet citatio per edictum, quando persona citanda est certa, vel de facili potest certificari, & ita sæpius vidi practicatum in consilio Archiepiscopi Toletani. Si vero persona contra quam proceditur sit absens, extra regnum, vel provinciam, tunc non est citandus, sed sufficit ut detur curator bonis: ita tenet gloss. *in l. ab hostibus*, per text. ibi. *ff. ex quibus causis maiores, l.4.tit.29.p.2.* ubi Greg. & *in l.12.tit.2. par.3. & in l.14. tit.14. par.3.* & tenet Gutierr. *de iuram. confirm.1.par. c.23.n.6.*

Quibus sic suppositis, contrariam opinionem in quæstione proposita (imo quod quando citatur aliquis existens in longinquis, vel remotis partibus, valeat talis citatio pro una vice & non alias, nec ad alios actus judiciarios) tenet Abb. *in c. fin. num.11. de dilationibus*, Alex. *in d.l. qui ante calendas*, Ias. *in l. ne quidquam, §. ubi decretum, n.37. ff. de offic. Proconsulis*, quam opinionem dixit communem Maranta, *de ordine iudic. fol.172. n.118.*

3 Prima tamen opinio est hodie in praxi recepta (& semper fuit) quod pro consilio à principio traditur, & sic istæ duæ communes opiniones contrariæ, possunt reduci ad concordiam, ut prima opinio sit limitatio secundæ: & quando aliqua difficultas in materia citationis occurrerit, videndus est Paz *in sua praxi primæ partis, primi tomi, 3.temp.* qui per totum caput explicavit materiam citationis. Et an credatur nuncio, dicenti aliquem citasse, quando pars illud negat, sunt duæ communes contrariæ, quas congero *in q.381.* quod quotidie contingit in praxi.

SVMMARIA.

1 *Authentica novissima, C. de inofficioso testamento, declaratur.*
2 *Legitima est relinquenda filiis, titulo institutionis.*
3 *Legitima relicta parentibus à filiis, est relinquenda titulo institutionis.*
4 *Legitima quæ debetur filio arrogato, est relinquenda titulo institutionis.*
5 *Statutum est iuris correctorium.*
6 *De iure regio legitima est relinquenda filiis titulo institutionis.*
7 *Lex 5.tit.8.par. 6. declaratur.*
8 *Per illa verba, relinquo filio decem pro sua legitima, non inducitur titulus institutionis remissive.*
9 *De iure canonico legitima non est relinquenda titulo institutionis.*
10 *Legitima consideratur tempore mortis patris, & non alio tempore.*

QVÆSTIO XXIII.

Vtrum legitima sit relinquenda filiis de jure canonico, titulo institutionis: quid jure regio. Communis contra communem.

ANtequam perveniamus ad communem contrariam, quæ se offert explicanda circa tex. *in authent. novissima, C. de inofficioso testamento*, præmitto filiis relinquendam esse legitimam, titulo institutionis: nec sufficiet alio quovis titulo, ita probatur *in authent. ut cum de app. cognoscitur, §. sancimus, coll.8.* & tenet gloss. *in d. authent. novissima:* quam opinionem dicunt communem fere omnes ibi, ultra quos dicit communem Curtius *in authent. ex causa, num.10. C. de lib. præt.* & etiam dicit communem *in d. authent. novissima, n.52.* idem post Ias. *in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, num.13. C. de test.* Corneus *in d. authent. ex caus. num.8.* & dixit communem Boerius, *decis.267. column.1.* ubi bellissime hunc articulum explicat, & fatetur etiam communem esse, Everard. *in topicis legalibus, loco 53.* Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verbo, in eod. test. l.1. num.15. de testam.* & tenet gloss. *ibi, verb. relinquens*, ubi communiter doctores, secund. Imolam *ibi col.14.* & Guillermum, qui limitat 27. modis, & tradit Gutierrez *de iuram. confirm. 2.part.cap.3. per totum*, Padilla *in l.eam quam, num.76. C. de fideicommiss.* Burg. de Paz *in leg.3.Tauri, 6.concl. primæ partis, num.888.* Julius Clarus *lib.3. receptarum sent. §. testament. quæstione 38.* & Molina *de Hispanorum primogeniis, lib.2.cap.15. num.15.* & Greg. *in l.5. tit.8.par.6.gloss.2.* Matienç. *in l.1.tit.4. gloss.10.num.56. lib.5. recop.* ubi late prosequitur istam quæstionem distinguens quinque tempora: digestorum, codicis, authenticorum, & juris canonici, & regij.

Secundo notandum est quod legitima relicta parentibus à filiis, est relinquenda titul. institutionis: argum. text. *in l.nam & si parentib. ff. de inofficioso.* & hæc est communis opinio secundum Salicetum, *in l. omni modo, C. de inofficioso testamento*, & Iacob. *in l.pater filium, n.8. ff. eod.* & dixit etiam communem Gualdensis, *de arte test. tit. 3. cautela.1.num.8.* & Francus *in repetitione c. si pater, de test. in 6.* Guillermus *supra, fol.247.* licet Ias. *in auth. noviss. n.38.* dicat contrarium de jure verissimum. 3

Tertio notandum est, quod legitima, quæ debetur filio arrogato (de qua *in l. si arrogator, ff. de adoptionibus, & in l.7. titul.16. part.4. & l.11. titul.5. part.6.*) est relinquenda filio titulo institutionis, quam opinionem dixit communem Alciat. *in l. filius qui patri, num.36. ff. de lib. & posth.* 4

Rursus notandum est, quod si statutum augeret legitimam filiorum, sufficeret ut quoquo titulo relinqueretur: ita Bald. *in l.maximum vitium, n.15. C. de lib. præt.* quem sequitur Paulus *in l. final. §. in computatione, C. de iure delib.* & Alexand. (dicens hoc singulare esse) *in additionibus ad Bart. in l. his verbis, litera F. ff. de heredibus instit.* & ratio est, quia statutum est juris correctorium, & ab eo non recipit interpretationum. 5

Sed profecto hæc ratio communiter reprobatur, secundum Alciatum, *libr.1. de verborum significatione. col.14.* quare Alexand. *in leg. inter cætera, num.5. ff. de lib. & posth.* (allegando Romanum, & Imolam) tenet contra Baldum, quem etiam increpat Ias. *in d. authentica novissima, numer.24.* Alciatus tamen (alia ratione) sequitur Baldi opinionem *ubi supra column.13.* de quo articulo, ultra antiquos, videndus est Rodericus Xuarez *in leg. quoniam in prioribus, limitatione 15. C. de inofficioso testamento*, ubi concludit contra Bald. Ex cuius tamen doctrina infertur, quod de jure regio legitima, quæ auct. est per *l.9. titulo 5. lib.3. fori, leg.1.tit.6. lib.5. eod.* & per *l.28. Tauri*, non est necessarium ut relinquatur titulo institutionis. Ita Baldus *in l. maximum vitium, num.15. C. de liberis præt.* cuius dictum dixit esse notabile atque menti tenendum, Paulus *in l. finali, §. in computatione, num.12. C. de iure deliber.* idem *in authentica novissima, C. de inofficioso testament.* Padilla *in l. eam quam, num.75. C. de fideicommiss.* Sed contrarium innuit, *l.5.tit.8.p.6.* ubi expresse disponitur, quod legitima sit relinquenda titulo institutionis, quod etiam tenet additio ad Seguram, *in l. cum patronus, num.40.* & Xuar. *in d. l. quoniam in prioribus*, & Gutierrez *de iuram. confirm. 2.par.c.3. nu.7.* (his non citatis) & dixit communem Gomez Arias *in l.4. Tauri, n.56. & 57.* licet contrarium tentaverit Segura *in d. l. cum patronus, n.4.* & Ioannes Lupus, *in l.6. Tauri, n.3.* quorum opinio confunditur per *d.l.5.tit.8.p.6.* & tenet Rodericus Xuarez *in d.l. quoniam in prioribus, in interpretatione legis regni, num.1.* & Menchaca *de succes. creat. lib.2. §.20. num.140.* & dicit communem Julius Clarus *lib.3. receptarum sentent. §. testamentum, q.38.* & sequitur Molina *supra num.21.* maxime hodie ex *l.1.tit.4.lib.5. recop. l.1. tit.2. lib.5. ordin.* per quam (contra alios) tenet Castillo *in l.24. Tauri*, quod non sit necessa- 6 7 8 9 10

rius

rius titulus institutionis, & Burg. de Paz, *in l.3.num.*888. & Calatayud, *in l.6. Tauri*, & Roxas *in epitome succeſſ.c.*8. *numer.*29. quos ſequitur Molina, *ſupra c.*15.*à num.*16.*verſ. hodie tamen*, & Gracian. *regul.*199. *numer.*11. & Gutierrez *pract.quæſt. lib.*2.*q.*34. Matienç. *in l.*1.*titul.*4.*lib.*5.*recop. gloſſ.* 10. *numero* 66. vbi dicit ita fuiſſe iudicatum in Pinciana Cancellaria, & ita eſt tenendum de iure regio, in iudicando & conſulendo. Et hanc opinionem noviſſime ſequitur Azeved. *in dict.l.*1.*à num.*164. *&* 165. & ita tenendum eſt in judicando & conſulendo, contra Spinum *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ.*17.*num.*30. & Rojas *c.*7.& Angulo *de meliorationibus, in l.* 1. *gloſſ.*1. *num.*38. quæ concluſio venit limitanda, quando Eccleſia inſtituitur heres, vel alius pius locus, & filio aliquid relinquitur pro legitima, ſine titulo inſtitutionis. Ita Bart. *in l.*1. *num.*6. C.*de ſacroſanct. Eccleſ.* quam opinionem tenet Matthæus, *notabili.* 114. & Socin. *regul.*152.& illa Bart. opinio communiter approbatur ſecundum Alexand. *in l.inter cætera, nu.* 4. *ff.de liberis & poſth.* (prout eum refert Iaſ. *in d. authent. noviſſima, numero* 20.) ſed contra Bart. tenet Barbac. *conſil.* 38.*volum.*3 *colum.*3.*&* 10. qui dicit quod opinio Bart. eſt
8 communiter damnata. Et an per illa verba, *relinquo filio decem pro ſua legitima*, inducatur titulus inſtitutionis, videndus eſt Menchac. *lib.*2. *de ſucceßionum creatione*, §.20. *num.* 254. qui refert duas communes opiniones contrarias, & dicit quod eſt quæſtio pro amico, prout ſunt fere omnes, quæ in hoc libro per me cumulantur, & vide Acoſtam *in c.ſi pater*, 3.*p.verb.privare non poßit, num.* 39. *de teſtamentis.*

9 Quibus ſic explicatis, pro ornatu quæſtionis deveniendum eſt ad communem contrariam, utrum legitima de iure canonico ſit relinquenda filiis titulo honorabili inſtitutionis, partem affirmativam dixit communem Iaſ. *in d. authent. noviſſima, num.*31. idem *in rubric. ſoluto matrimonio, num.*31. & dixit communem Alex. *conſil.* 70.*num.*7.*vol.*2. Gualdenſ. *de arte teſtandi, tit.*3.*cautela* 1. dixit etiam communem Barbac. *conſ.*38.*vol.*3. *col.*7.*in verſ.*5. Covarr. *in c.Raynutius*, §.1.*num.*1.*de teſt.* ubi advertit de hac communi contraria, *in verſ.*7.

Sed contrariam opinionem dixit communem Alex. (ſibi contrarius) *in l. inter cætera, num.*6.*ff.de liberis & poſth.* Quam tenuerunt Abb. antiquus, & Hoſtienſ. *in d.c.Raynutius, in verſ. omnino*, & Forcatulus *in neciomantia iuris, dial.*35. *per totum*, & Bald. *in l.fin.numero* 10. C. *familiæ herciſcundæ*, ubi etiam dicit communem, ſed illum & alios reprobat Rojas *de ſucceſſ.c.*7.*num.*7. ubi dicit contra Bart. eſſe veriorem, & communiorem opinionem, quam ſequitur Matienç. *in d.l.*1.*gloſſ.*10.*num.*55. dicens receptiorem & veriorem, quæ opinio eſt hodie approbata *ex d.l.* 5.*titul.*8.*p.*6. quæ lex ſervari debet etiam de iure canonico, cum contrarium non habeamus diſpoſitum eo iure, *ut in c.* 1. *&* 2. *de novi operis nunciatione*, maxime *ex l.* 20. *Tauri*, per quam l. illud tenet Gomecius *variarum reſolut.*
10 1.*tom.c.*12.*num.*21. & Spino *ſupra, num.*60. ubi explicat à quo tempore ſit conſideranda legitima, & dicit duas communes eſſe contrarias: ſed profecto fallitur, cum ſolum communis ſit opinio, quod tempus mortis conderetur, ut tradit Afflictis *in d.authentica noviſſima, num.*382. Peralta *in l.cum patronus, num.*17.*de leg.*2.

QVÆSTIO XXIV.

Vtrum legitima, quæ debetur filio arrogato, ſit aucta per text. in authentica noviſsima, C. de inofficioſo teſtamento. Communis contra commun.

IN quæſtione propoſita dubitant Doctores, an legitima, quæ filio arrogato debetur ſecundum text. *in l.ſi arrogator, ff de adoptionibus, l.*7.*titul.*16.*part.*4. ſit aucta per *d.authenticam, noviſſima*, & partem affirmativam innuit eſſe communem opinionem Portius, *in* §. *cum autem, num.*13. *Inſtitutis de adoptionibus.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Iaſ. *in d.l. ſi arrogator, num.*53. pro qua opinione facit, quia legitima fratrum non eſt aucta per d. authenticam, ſed eſt hodie quarta ſecundum communem opinionem, relatam per Alex. quem refert Curtius junior, *in l.* 1. *num.*3. *ff. de inofficioſo teſtamento*, vbi ipſe poſtea dixit contrariam eſſe veriorem opinionem, imo quod etiam legitima fratrum ſit aucta per illam authenticam, quæ magis vera videtur, & eſt optima declaratio, & ampliatio ad illa jura.

QVÆSTIO XXV.

Vtrum ſucceſſor poſsit rem vitioſam defuncti bona fide incipere præſcribere. Communis contra communem.

MAgna apud Doctores eſt in iure controverſia, in reſolutione quæſtionis præcedentis, in qua plurimi tenuerunt, quod ſucceſſor debet uti acceſſione ſui prædeceſſoris, & quod non poſſit rem poſſeſſam incipere præſcribere ex propria perſona, & partem negativam tenet gloſſ. fin. *in l. fin. C.communia de uſucapionibus*, gloſſ. *in l. nihil, C. de uſucapione, pro herede*, ſimilis gloſſ. *in l. vitia, C. de acquirenda poſſeßione, & in l.quod ipſis qui, ff. de regul. iuris, in gloſſa magna in fine*, & eſt alia gloſſa *in l. Pomponius*, §. *cum quis, in verſ. cum quis. ff. de acquirenda poſſeßione*: quam ſententiam tenet Abb. *in cap.ſi diligenti, num.*30. *de præſcript. & in cap. nihil, num.*8. *ff. eod.* & eſt communis opinio ſecundum Alexand. *conſil.* 172. *num.*23. *volum.*6. & dixit communem *ibi in d.*§.*cum quis, num.* 21. ubi Iaſ. *num.*25. dixit etiam communem, & Socinus *conſil.*106. *num.* 4. Felinus *in cap. ſi diligenti, num.* 6. *de præſcript.* Angelus *in d. l. nihil*, Decius *conſil.*172. *alias* 272. *numero* 5. Alexand. *conſil.*51.*num.*10.*vol.*5. & dixit etiam communem Curtius junior, *conſ.*181. *num.*5. *& conſ* 177.*num.*14. fatetur etiam communem Cagnolus *in regula qui vice alterius, num.*16. *ff.de reg. iuris*, Bernardus Diaz *reg.*172. *alias* 572. & iſtam opinionem tenet Bart. *in l. cum heredes, ff. de diverſis & tempor. præſcript.* & dicit communem Paulus, *conſ.* 50.*alias*150. *& conſ.*299. Alexand *conſ*134. *vol* 2. & dicit magis communem Antonius Gabriel, *lib.*5.*com.tit. de præſcriptionibus, concluſ.*1.

Contrariam tamen opinionem, (imo quo ſucceſſor poſſit bona fide à ſe incipere præſcriptionem) tenet Dinus *in d.regul. poſſeſſor, numero* 42. cuius opinionem dixit communem Socinus, *conſil.*203.*col. penult. volu.* 2. & dixit communem Matthæus de Afflictis, *deciſione Neapolitana* 4. *num.*7. & eſſe communem opinionem canoniſtarum, dixit Antonius & Abb. *in d. cap. ſi diligenti*, & dicit communem Imola, *in repetit. cap fin.num.*18. *de præſcript.* & eſt magis communis opinio, ſecundum Iaſ. *ubi ſupra, nu.*28. & Covarr. *in regul. poſſeſſor.* 2.*par.*§. 9.*per totum*, & ſequitur Menchaca (pluribus citatis) *lib.* 2. *controverſiarum illuſtrium, cap.*73. *n.*6. quod ampliat contra communem, etiam ſi ſucceſſor vtatur acceſſione ſui prædeceſſoris (dum tamen habuerit bonam fidem.) In qua Doctorum controverſia, Angelus *in l. ſi ego*, §. *partus*, *ff. de publi.* aſſignat concordiam, quod opinio gloſſarum procedat de iure canonico, altera vero Dini de iure civili: quæ concordia reiicitur, recepta ea quæ traditur per Bald. *in d. l. nihil, C. de uſucap. pro herede*: videlicet, quod opinio gloſſarum procedat in præſcriptione longi temporis. Dini vero, in præſcriptione longiſſimi: quæ concordia eſt communis ſecundum Socinum, *conſil.*60.*vol.*1. *& in conſil.* 203. *colum. penult. & fin.* Sed profecto hæc eſt quæſtio pro amico, data bona fide, in novo poſſeſſore præſcribente, & opinio Mencha. *ſupra*, ſatis iuridica mihi videtur, etiam de iure canonico, licet, contraria ſit magis communis, & in practica recepta ſecundum Fabium Turretum, *conſ.* 63.*n.*3. qui plures refert.

QV Æ-

QVÆSTIO XXVI.

Vtrum heres non conficiens invẽtarium, perdat Trebellianicam ſicut perdit Falcidiam. Communis contra communem, & quid jure regio.

CIrca materiam *authenticæ, ſed cum teſtator. C. ad l. Falcidiam, & l. Marcellus, §. quod autem, ff. ad Treb.* ſunt plura ſingularia, & quædam contrariæ communes opiniones, & in quæſt. propoſitæ. Partem affirmativam (quod ſicut heres perdit Falcidiam, perdat Trebellianicam, ſi non conficiat inventarium) tenet Decius, *conſil. 481. num. 16.* qui dixit communem, & Corn. *conſ. 303.* qui etiam dixit communem, *in col. 4. vol. 1. & in conſil. 22. vol. 2.* & dicunt etiam communem relati per Covarr. *in c. Raynutius, §. 11 num. 20. de teſt.* & Curt. junior, *conſil. 54. num. 7.* & plura fundamenta pro vtraque parte adduxit Franciſcus Procell. *in tractatu de inventario, cap. 16. num. 6* & ita fuiſſe obſervatum dixit Aufrerius, *in deciſ. Toloſanæ 314.* & Iacobus de Belloviſo, *in auth. de hered. & falcidia, §. ſit nobis.* & dixit communem Alexand. *in d. l. Marcellus, n. 11.* Iaſ. *num. 68.* Alexand. *conſil. 29. volum. 5.* Paulus *conſil. 164.* Cumanus *conſil. 70.* Iaſ. *conſ. 84. volum. 1.* dicens quod ab hac opinione non eſt recedendum: idem *in conſil. 114. vol. 4.* Ruynus *conſ. 135. vol. 3. & conſ. 152. vol. 5.* Rolandus à Valle *conſ. 27. vol. 1.* Burſatus *conſ. 44. num. 19. vol. 1.* & Anton. Gomez 1. *tom. variarum cap. 5. num. 12.* & Michael Craſſus *recept. ſent. §. Trebellianica, quæſt. 7.* & iſtam opinionem ſequitur Menchaca *de ſucceſſ. creatione libro primo, §. 8. num. 13.* & dixi *in quæſt. 691. in fine*, & ſequitur Gregorius *in l. 10. tit. 6. part. 6.* & Purpuratus *conſ. 1. n. 5. vol. 1.* vbi dixit communem.

Sed contrariam opinionem, imo quod Trebellianica non perdatur propter non confectum inventarium, tenet Bart. poſt Cynum, *in d. l. Marcellus, num. 8.* & hæc eſt communis opinio ſecundum Claudium, *ibi*, & dicunt communem plures relati per Covarruviam, *in dict. cap. Raynutius*, vltra quos dicit communem Calcaneus, *conſil. 37. num. 7.* Imola *in leg. hac ſtipulatio, ff. ſi cui plus quam per legem falcidiam*, Alexand. & Bart. *in authentica, ſed cum teſtator, num. 12.* differit late Molineus *ad Alexand. conſil. 67. volum. 4.* & pro hac parte fuit iudicatum, ſecundum Caſſiodorum *in titul. de teſtament. deciſione 3.* & Corſetus *de Trebellianica, §. fin. in tractatu Doctorum, volum. 2.* & plures dicentes eam communem refert Alexand. *conſil. 29. vol. 4. & conſil. 67. num 2. volum. 2.* qui dixit veram & communem, & in praxi receptam, & ſequitur Romanus *conſil. 276. num. 8.* & iſtam opinionem ſequitur Sarmiento, *lib. 2. ſelectarum, c. 7 num. 8.* & Spino *in ſpeculo teſt. gloſſ. 35. n. 8.* quod ampliat etiam in filio, & in gloſ. *35. num. 54.* ubi refert duas cõmunes, & iſtam ſequitur Rolandus, *conſ. 77. vol. 1.* & ita fuit iudicatum, ſecundum capellam Toloſanam, *in deciſ. 314.* & hęc opinio cõmuniter ſervatur, ſecundum Bald *conſ. 92. vol. 2.* & ſecundum Guidon. *deciſ. 53.* & infinitos doctores pro hac opinione cõgeſſit Ioan. Botta *conſ 63. nu. 8.* quam quæſtionem diſputat Gomec. *in d. 1. tom. c. 12.* qui ſequitur hanc vltimam opinionem, quam dicit veriorem Cuman. *conſ. 141.* & Decius *conſ. 236.* qui dicit veriorem, & magis communem, & Corneus, *conſil. 168. vol. 1.* Cravetta, *conſ. 12. & conſ. 21. vol. 2.* Natta, *conſ. 220.* qui dicit, quod ab hac opinione non eſt recedendum in iudicando & conſulendo, & Menchaca *de ſucceſſ. creatio. lib. 1. §. 8. n. 14.* & plures alleget Craſſus ſupra, quæ quæſtio eſt pro amico, cum de iure regio in hac quæſtione nihil ſit diſpoſitum, quia *l. 7. tit 11. p. 6.* ſolum loquitur in falcidia, quam perdit heres non conficiens inventarium. l. vero ſequens 8. quæ loquitur in Trebellianica, illud non diſponit, & ſic cum ſit lex pœnalis, non debemus facere extenſionem de vno caſu ad alium: *gloſſa in authentica, quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quod latius declarabitur in quæſtione ſequenti, quæ eſt appendix ad ſupradicta.

SVMMARIA.

1 *Falcidia & Trebellianica, pari paſſu deambulant.*
2 *Diſpoſitum in vno caſu, cenſetur diſpoſitum in alio ſimili.*
3 *In materia correctoria non fit extenſio.*
4 *Heres non faciens inventarium, perdit falcidiam.*
5 *Delegatis piis ſolvitur falcidia, ſi teſtator illud diſponat.*
6 *In teſtamento militis non habet locum detractio falcidiæ, neque Trebellianicæ.*
7 *Authentica de hered. & falcidia, §. penult. declaratur.*
8 *Lex 12. tit. 5. part. 6. declaratur.*

QVÆSTIO XXVII.

Vtrum diſpoſitio loquens in falcidia, habeat locum in Trebellianica, pro declaratione præcedentis quæſt. Communis contra communem.

PRoſequendo materiam præcedentis quæſtionis, pro prima parte communis opinionis facit, quia falcidia & Trebellianica pari paſſu ambulant, vt eſt text. *in l. Titia, cum ſimilibus, ff. ad l. falc.* ergo cum à lege antiqua ſint æquiparatæ, ſequitur quod illud, quod lex nova (*authenticæ, ſed cum teſtator*) diſponit in vno, cenſetur & in alio diſponere, per regul. gloſſæ *in l. quod vero contra, ff. de legibus*, gloſſ. *in l. ſi quis ſeruo alieno, C. de furtis*: circa quas eſt videndus Iaſ. *in §. ex malitia, n. 30. Inſtit. de actionibus*, Crot. *in repetit. l. omnes populi, col. 38. ff. de inſtit. & iure*, Aym. Cravet. *de antiquitate temporum, in 4. p. prin. num. 98. cum ſeqq.* & gloſſæ ſententiam dixit commun. Curt. *in authent. ex cauſa, num. 10. C. de lib. præter.* & *in conſil. 124. n. 17.* & eſt communis ſecundum Iacob. *in l. pater filium, nu. 9. ff. de inoffic. teſtam.* Et gloſſarum opinio amplectenda eſt (etiam ſi lex nova eſſet correctoria iuris communis) & hæc eſt communis opinio ſecundum Curt. *in l. tranſigere, num. 42. ff. de tranſactionibus*, & dixit comm. *in authentica non licet num. 29. C. de lib. præteritis. Idem in l. 2. nu. 12. ff. de inoffic. teſtam.* idem *in conſ 150. n. 4.* & dixit etiam communem Iaſ. *n. 19. in authent. quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & hanc opinionem tenent aliqui doctores, quos tradit Couarr. *in c. Raynaldus, §. 3. n. 6. de teſt.* 1

Sed adverſus hanc rationem eſt alia communis contraria, imo quod opinio gloſſarum non habeat locum in materia correctoria, & hanc ſententiam dixit communem Additionat. gl. *in §. fin. in verb. placuerit, Inſtitutis, ex quibus cauſis manumittere non licet.* Sed profecto nimium fallitur. nam contraria opinio frequentiſſima eſt, & crebriori aſſenſu doctorum recepta, vt ſententia gloſſarum amplietur ad materiam exorbitantem, ſecund. Soc. *in l. 2 col. 1. ff. de leg. 1.* & idem erit in odioſis, & eſt comm. opinio ſecund. Belon. *conſ. 96. vol. 1. n. 1.* licet ſecus ſit in materia correctoria & pœnali, ſecund. Bermon. *de publicis concub. pag. 89. nu. 16.* & vltra ſupradictos, gloſſarum opinionem dixit comm. Curt. junior, *conſ. 124 n. 17.* & eam limitat Bernar. Diaz *regul. 429.* & ſic receptiſſima eſt gloſſarum opinio, pro qua facit, quia diſpoſitio text. *in authentica, ſimiliter. C. ad l. falcidiam*, quæ prohibet detractionem falcidiæ de relictis ad pias cauſas, habet etiam locum in Trebellianica, prout tenet Bart. *in d. l. Marcellus*, & eſt communis opinio ſecundum Alex. *ibi n. 4.* Iaſ. *n. 20.* Everardus *in topicis legalibus*, *num. 168.* dicit etiam communem Socinus *conſ. 78. num. 1. vol. 1. & conſ. 8. num. 6. & conſ. 114. num. fin. eod. volum.* & Curtius junior, *conſil. 120. num. 13.* vltra quos hanc dicit communem Couarr. poſt plures *in cap. Raynaldus, §. 3. num. 7. de teſt.* & Bertach. *in tractatu de Epiſcopis, 4. part. num. 69.* idem teſtatur Angelus *in tractatu de teſt. gloſſ. 17. & 89.* & dixit communem Roland. *in tractatu floſc. teſtam. rubric. 28.* & Ioannes à Garronibus *in authent. ex teſt. num. 16. C. de ſecundis nuptiis* (vide tamen Corn. *conſ. 95. col. fin.* qui alios refert pro contraria.) Eſt tamen advertendum, quod poteſt teſtator jubere vt de legatis piis ſolvatur falcidia: ita tenet Ripa, *in l. nemo poteſt, n. 128. ff. de legat. 1.* 2 3 4 5

Rurſus

Rursus facit pro hac sententia, quia dispositio text. *in authent. sed in ea re, C. ad l. falcidiam*, habet etiam locum in Trebell. ita Bald. ibi, & Curtius senior, *consil.37. col.fin.* & Curtius junior, *consil.160. num.2.* & Euerardus
6 *in topicis legalibus, loco 16. colum. 196.* & conducit etiam, quia sicut in testamento militis non habet locum falcidia (vt est text. *in authent. alias, in l. in testamento, C. ad l. falcidiam, l. in testamento, C. de testam. militis*) ita non habet cum Trebellianica. Hæc est communis opinio secundum Alexand. *in d.l. Marcellus*, quod tamen intellige de iure digestorum, & codicis. nam de iure authenticorum, ex testamento militis bene deducebatur falcidia, vt est text.
7 vnicus, & ibi gloss. *in verb. militari, in authent. de hered. & falcidia, in vers. 5. § penult.* quæ est communis opinio secundum Alexand. *in l.1. § si filio, colum. penult. ff. ad Trebell.* & dixit etiam communem Sali. *in l. in test. C. ad legem falcidiam*, & Corn. *in l. in test. C. de test. militis:* quod quidem à pari procedunt in Trebellianica, vt est communis opinio secundum Socin. *in d.l.1 § si filio. colum. fin.* Dixit etiam communem Claud. *in fin.* Ripa *colu. penult.* Ias. *in d. l. Marcellus, num.7. & in d.l. in test.* & dixit communem Decius *in l. precibus, n.20.* vbi Curtius junior, *nu.70. C. de imp.* & alios citat Galliaul. *in l. Centur. col.5. de vulg.* & Lancelot. Polit. *in tit. de compendiosa n.21.*

Contrariam tamen opinionem dixit veriorem Angel. & Socin. *in d. l. si filio.* Hodie autem de iure regio cor-
8 rigitur communis opinio (saltem in falcidia) per *l. 4. tit. 11. p.6.* & idem videtur dicendum in Trebell. per *l.12. tit. 5. part. 6.*

QVÆSTIO XXVIII.

Vtrum per testatorem Trebellianica prohiberi possit, sicut falcidia. Communis contra communem.

PRosequendo materiam quæstionis præcedentis, quæritur opportune, an sicut testator possit prohibere falcidiam in suo testamento, possit etiam prohibere Trebellianicam: & partem affirmatiuam tenet gloss. (& in corpore, vnde sumitur) *in authent. de hered. & falcidia in § si vero expressim*, gloss. *in verb. liceat, §. sed quia Instit. de fideicomm. hered.* quos sequitur Euerard. *in loco 16.* & plures relati per additionem ad Seguram *in l. cum patronus, n. 3. ff. de leg.2.* idem Bart. *in l. Marcellus, num.7.* & dixit communem Alciat. *lib.5. paradoxorum, c.19.* & hanc dicit magis communem Tob. Nonius, *consil.22.* & Sfort. Oddi. *consil 8. num. 2.* qui refert ita fuisse iudicatum per Senatum, & sacrum Concilium Mediolanense, & quod ita bis Rota iudicauit. Ripa *in l. nemo potest, num.44. ff. de leg.1.* Ias. *in d. l. Marcellus, num. 45. & in leg. filium quem habentem, numer.11. ff. de lib. & posth.* & hanc fatetur communem Nicas. *in princ. Instit. ad legem falcidiam*, & Belon. *in §. sed quia*, & Rolandin. *in 1.p. florum vltimarum volunt. rubric.29.* & Duenn. *de arte testandi, num. 5. cautela 31. num.2.* & Catellian. Cota, *versic. Trebellianica, in suis memorabilibus*, & alios pro hac sententia refert Anton. Gabriel *lib.4. com. titu.13. conclus.1. titu. ad Trebell.* vbi hanc dixit magis communem opinionem. Quæ quidem opinio, profecto non comprobatur ex *d. §. si vero expressim*, neque ex verbis *authent. sed cum testator*, quæ loquitur in falcidia, sed ex regula iuris antiqui vtramque deductionem æquiparentis, secund. Alciat. *in l. licet, num.18. C. de pactis*, vbi ipse tenet contrarium in codicillis, quod etiam repetit Alciat. *lib.3. paradoxor. cap.18.* Rip. *in l. nemo potest, num.44.* & plures citat Couarru. qui prosequitur istam quæstionem *in c. Raynut. numer.6. de test.* idem Rip. *in l.3. in princ. num.19. alias 15. & in §. denique, verb.3. ad Trebell.* Et hanc opinionem in practica seruari tenet Guid. Pap. *consil 140. & in decis.53.* & dixit commun. Barbac. *consil.10. volum.4.* Sed contrariam opinionem tenet gloss. *in d. authent. sed cum testator*, Bart. *in l. nemo potest*, Alex. *in d.l. Marcellus, q.3.* & Alciatus *in paradoxis cap.19. lib.5.* & alios citat Couarr. *sup.* & dicit communem additionator ad Romanum, *in dict. authent. sed cum testator*, & dicit etiam communem Crotus, *in d.l. nemo potest*, Natta *consil.528. numer.5.* & esse consuetudine receptam dicit Iulius Clarus, §. *testamentum, quæst. 63.* & hanc dicit æquiorem & benigniorem Rolandus, *consil.12. num.6. lib.1.* & Decianus *consil.28. n.38. lib.1.* Bursatus *cons. 44 numer.19. & 348. num.26.* & Antonius Gomez 1 *tom. variarum, c.5. num.11.* qui adducit plura fundamenta, Padilla *in l post mortem, num.28. C. de fideicommiss.* & dicit magis communem Greg. *in l.6. tit.11. part. 6.* & communiorem appellat Oroscius *in l pactum inter heredem, num.6. ff. de pactis*, & plura fundamenta adduxit Gutierrez *in d.l. nemo potest, numer.321.* Et ea est inter alias 1
ratio potissima, quia falcidia est inducta in fauorem testatoris (vt heres inuitetur ad adeundam hereditatem) & sic nimirum, si ipse possit prohibere falcidiam, at vero Trebellianica non ideo statuta est, vt heres adeat (quia cogi potest adire) sed ne heredis institutio vana sit, & ne solo nomine ipse heres directis actionibus gaudeat, & sic principaliter in fauorem heredis, vnde non potest testator Trebellianicam prohibere. Quæ opinio hodie est ap- 2
probata *in d.l. fin. tit.11. part 6.* vbi hoc cauetur, si bene verba legis perpendantur.

QVÆSTIO XXIX.

Vtrum dispositio text. in d. authentica, sed cum testator, habeat locum, quando Ecclesia est heres instituta. Communis contra communem.

DIfficilis est & ardua quæstio, quæ in præsenti venit disputanda pro explicatione materiæ dictæ authenticæ, an habet locum quando Ecclesia est heres instituta, & non fecit inuentarium: & partem affirmatiuam (quod teneatur ad integra legata, & perdat falcidiam) tenet gloss *ibi in verbo patiaris, ex l. fin. C. de iure delib.* in quo gloss illa singularis à doctoribus reputatur, & dicit communem Ias. *in d. l. fin. § fin. C. de iure deliberandi:* quæ opinio comprobatur à simili *in authent. de hered. & falcid. § pupilli*, vbi pupillus heres institutus, si non confecerit inuentarium, tenetur sicut maiora vltra vires hereditarias (non petita restitutione in integrum) ergo similiter Ecclesia tenebitur, vt notat Romanus *in rubric. ff. de acquirenda hered.*

Sed contrariam opinionem (imo quod Ecclesia non 1
teneatur ultra vires hereditarias) dixit communem Felinus *in c. de quarta. de præscript. colum.3.* Aretinus *in d. rubric. de acquirenda hered.* Bart. *in l.1. num.46. C. de sacrosanct. Eccles.* Bald. *in d l. fin. C. de iure deliber.* Abb. *in c. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, num.18. de constitutionibus*; & alios citat Couarruu. *in c.1. de testamentis, num.14.* (qui refert duas communes contrarias) & dicit esse quæstionem dubiam, pro qua facit text. *in l.1. §. an bona, ff. de iure fisci*, vbi fiscus 2
habet priuilegium, vt non conueniatur vltra vires hereditarias (quando inuentarium non confecit) ergo similiter Ecclesia gaudere debet hoc priuilegio, argum. text. *in c.1. de in integrum restitutione*, maxime, quia præsum- 3
ptio subtrahendi res hereditarias (ex qua statuitur obligatio contra heredem, qui non confecit inuentarium) cessat in Ecclesia. Sed Couarruu. istam rationem increpat, & assignat intellectum *ad d. §. an bona*, & etiam concordia, vt prima opinio procedat quoad creditores he- 4
reditarios, secunda vero quoad legatarios, quæ est de mente Alexand. & Cornei, *in d. § fi.* Alia concordia potest assignari, vt prima opinio procedat de iure stricto, se- 5
cunda vero de æquitate, vel saltem petita restitutione in integrum, *vt in d. § pupillis*, cum prælatus iura Ecclesiæ non possit deteriora facere, *vt in c.1. de in integrum restitutione*, 6
& de hac quæstione vide Padillam *in l.1. n.80. C. de iuris & facti ignorantia.*

DE GRANADA Real Biblioteca

QVÆSTIO XXX.

Vtrum testator possit prohibere detractionem Trebellianicæ filiis primi gradus. Communis contra communem, & quid iure regio.

RVrsus dubitari solet circa prædictam authenticam, an testator possit prohibere liberis primi gradus detractionem Trebellianicæ, in qua quæstione Bart. & Salicetus, *in l. iubemus. C. ad Trebell.* existimant non posse prohibere liberis primi gradus (institutis, & rogatis restituere) & est communis opinio secundum Decium, *consil.*81. *colum.*2. *numer.*3. & dicunt communem relati à Couarr. *in c. Raynutius,*§.11. *numer* 7. *de test.* & dixit communem Ripa, *in l. nemo potest, num.*52. *ff. de leg.*1. & fundamenta huius opinionis tradit Rolandus *consil.*5. *volum.*4. vbi refert duas communes, Menchac. *de successionum creatione,*§.8. *num.*12. qui refert etiam duas communes opiniones contrarias, & Padilla *in l. post mortem, n.*29. & 30. C. *de fideicomm.* & Gregorius *in l. fin. tit.*11. *part.*6. *verb.* * *De los bienes.* * Quod extende habere locum in filiis legitimatis, ex per me traditis *in quæst.*2.

Sed contrariam dicunt communem plures relati per Couarruu. *vbi supra,* vltra quos illam dicit communem Corsetus, *in tractat. de Trebell.* §.1. & 3. *volum.*2. *tracta.* & Gualdensis *de arte testandi, titul.*5. *cautela* 31. & dicit veriorem additio ad Oldradum, *consil.*248. *num.* 5. & seruari in practica dixit Guido Papa, *in decisione* 51. & *consil.*140. & dixit communem Curtius junior, *consil.*12. & 120. & *cons.*160. *num.*20.

Prima tamen opinio est magis communis, & in practica recepta (vt pluribus citatis) consuluit Tiberius Decianus *consil.*127. *num.*27. *lib.*3. & *consil.*28. *num.*38. *lib.*1. & Roland. *consil.*31. *num.*29. qui dicit esse communiorem, & in practica obseruatam, & sequitur Cephal. *consil.*715. *num.*13. & hanc esse veriorem, & communiorem testatur Bursatus *consil.*13. *num.*44. & *cons.*44. *num.*19. & *consil.*102. *num.*13. *lib.*1. & Simon de Pretis *consil.*47. *num.*17. & pluries vidisse in practica esse receptam, & obseruatam, dicit Fabius Turretus, *cons.*77. *n.*40. *volu.*1. qui alios refert pro hac sententia. Aduertendum tamen est ad dictam authenticam, *sed cum testator,* quod filius non conficiens inuentarium, non priuatur sua legitima, imo potest deducere legitimam portionem (ex ipsis legatis) ita gloss. *in d. authentica, verbo excedunt,* similis gloss. *in l. scimus.* §. *penult. versic. sacramento, C. de iure deliber.* vbi Alex. dicit hanc esse communem opinionem, & est similis gloss. *authentica hoc amplius, C. de fideicomm. verbo naturale,* & dicit communem Corneus, *cons.*189. *col.*7. *volum.*4. Guido Papa *decisio.* 53. & dixit commun. Calcaneus *cons.*57. *num.*6. & Porcellinus *in tractatu de inuentario, c.*5. *num.*5. ubi latissime disputat ad partes. Dixit etiam communem Galliaula *in l. Centurio, num.*227. *ff. de vulg.* & dixit etiam communem Paulus de Montepico, *in l. quartam, numer.*273. *ff. ad l. falcidiam,* vbi dicit vix posse discerni, quæ sit communis opinio in hac quæstione, in qua loquitur dubie Alciatus *in l. cum proponas filios, numer.*23. C. *de pactis,* & hanc dicit magis communem Belonus *cons.*80. *n.*19. & dixit comm. Ias. *in d. l. scimus,* §. *penult. n.*2. & Segura *in l.*3. §. *fin. num.*112. *ff. de lib. & posth.* & cius additio, Couarr. *in c. si heredes, n.*10. *de test.* in quo articulo refero duas communes contrarias, *in quæst.*691. Tamen hæc opinio est hodie approbata de iure regio *in leg.*7. *titul.*11. *part.*6. de quo artic. videndus est Greg. *in l.*12. *tit.*5. *p.*6. *in verb.* * *Todos los otros bienes,* * & *in l. si. tit.* 11. *ver.* * *Maguer el tenedor.* * Et vtrum hodie falcidia & Trebellianica procedant, disputat Parladorius *rerum quotid.*1. *part. c.*11. Burg. de Paz *in l.*3. *Tauri, nu.*959. Padill. *in l. eam quam, num.*109. C. *de fideicommiss,* Acosta *in c. si pater, verbo absque deductione, nu.*3. *de testa. lib.*6. Gomecius *in d. l.*3. *n.*80. & pro vtraque plures doctores & rationes congessit Matienç. *in l.*1. *tit.*4. *gloss.*19. *n.*5. *vsque ad n.*18. & Spino (qui ita dicit practicari) *in speculo testamentorum, gloss.*8. *à num.*88. *vsque* 91. & iam semel ita practicaui, & obtinui, quod non possit hodie detrahi quarta falcidia, cum sine herede sustineatur testamentum, ex *l. ordinamenti,*1. *tit.*4. *lib.*5. quod alibi latius dicemus, & ex ratione quæstionis sequentis apparebit.

QVÆSTIO XXXI.

Vtrum testator censeatur prohibere falcidiam ex illis verbis, *Complido y pagado mi testamento, y todas las mandas, y legados.* Communis contra communem, & quid jure regio.

NVnc autem venit explicanda illa quæstio (satis necessaria pro complemento materiæ *dict. authentica, sed cum testator*) an si testator disposuerit: Volo tota legata integra, & omnia solui ab herede meo (*vt in l. fin. C. ad Trebell.*) an per illa verba censeatur prohibita deductio falcidiæ. Et quod (non obstantibus verbis supradictis) heres possit falcidiam detrahere, tenet Romanus *in dict. authent.* similiter dicens, quod in hac quæstione omnes doctores in Italia secum conuenerunt (excepto Paulo) qui postea idem consuluit. Idem tenet Angelus, *in dict. authent.* & plures relati per Boerium, *decisio.*44. *num.*32. Capra *consil.*36. & 88. Oldradus *consil.*248. Socin. *consil.*14. & 34. *volum.*1. Bertrand. 148. *quæst.*3. & dixit communem Romanus, *consil.* 239. & videtur dicere communem Ias. *consil.*84. *volum.*1. dixitque veriorem Carolus Molineus *ad Alexand. consil.*5. *volum.*3. *n.*15. & *consil.*133. *volum.*5. & *cons.*201. *volum.*6. Et de hac quæstione fuisse dubitatum inter iurisconsultos scribit Alexand. ab Alex. *lib.*2. *c.*23. quamuis ipse non intellexerit in quo consisteret dubium) & vide Tiraquell. *post. ll. connub. gloss.*7. *num.*100. Et vltra hic allegatos hanc dixit commun. Crotus, *in l. nemo potest colum.*13. *ff. de leg.*1. *nu.*31. Padilla *in l. post mortem, C. de fideicommissis, num.*31. Et ratio est, quia cum testator possit expresse prohibere falcidiam, *vt in dict. authentica,* non satis expresse dicitur prohibuisse per illa verba æquipollentia, *omnia legata, & integra legata.*

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod in prædicto casu, hoc est, quando dixit testator: Volo tota legata & integra solui, vel restitui, non possit detrahi falcidia, neque Trebellianica) tenet Bart. *in l. Centurio, numer.*27. *ff. de vulgari,* & dixit communem ibi Ripa, *num.*130. Anton. Gabriel, *lib.*4. *comm. tit. ad Treb. consil.*3. 4. 5. & 6. vbi posuit plura exempla, veluti restituas omnia bona, & pleno iure integram hereditatem, quia hæc verba operantur expressam prohibitionem Et hanc dixit comm. Alexand. *consil.*5. *vol.*3. *num.*15. Bertrandus *consil.*241. *volu.*3. & dixit etiam communem Boerius *d. decis.* 44. *num.*33. Crotus *in l. nemo potest, col.*13. *ff. de leg.*1. & dixit communem Corsetus *in tract. de Treb.* §.2. Guid. Papa, *decisio.*337. & dixit communem Gualdensis *de arte testandi, tit.*5. *alias* 3. *cautela* 31. & magis commun. dicit Dec. *consil.*31. *alias* 81. & dicit etiam commun. Alciat. *in d. l. Centurio, num.* 90. vbi disputat pro vtraque parte, & dixit commun. Tiraquellus *post. ll. connub. gloss.*7. *num.*99. *vsque* 104. & dicit commun. Boerius *decisio.*193. *colum.*2. & Galliaula *in d. leg. Centurio, num.*399. *ff. de vulg.* & Belonus *consil.*64. *cum duobus sequentibus,* quam tenet glossa singularis, *in l. decem. ff. de fideicommiss. lib.* Quæ opinio hodie verissima est, vt tradit Matienç. *in l.*1. *titul.*4. *gloss.*19. *à num.*5. *vsque* 18. vbi latissime disputat de iure regio istam quæstionem, quam opinionem dixit verissimam Padilla *in l. post mortem, num.*31. C. *de fideicommiss.* & refert duas communes Burgos de Paz *in leg.*3. *Tauri, num.*974. & 977. & Gutierrez *in l. nemo potest, nu.*316. *ff. de legatis,*1. vbi sic intelligit *l.*6. *tit.*11. *p.*6. ibi: * *Si el testador les defendi esse sennaladamente que no la sacassen,* * quæ verba ita interpretari debent.

Aduer-

Aduertendum tamen est, pro perfecta materia illius authenticæ, vt non habeat locum in foro conscientiæ, nam in eo heres non conficiens inuentarium non tenetur vltra vires hereditarias: & hæc est communis opinio Theologorum, secundum Bart. *in rubric. ff. de acquirenda hered. numer.3.* vbi Iaſ. dicit communem: dixit eandem communem Segura *in l.1.§.si vir vxori, num.127. ff. de acquirenda possessione*, Alciatus *in c. nobis, de iudiciis, numer.34.* & dixit communem Couarr. (horum immemor) *in epitome de sponſ. 2.part. §.8. cap.6. num.10. & in cap.1. de test. num.17.* & Gomecius *in l.3.Tauri, n.121.* Greg. *in l.10.tit.6. part.6.verbo,* **Las mandas*, *Menchac. *de succeßionum creatione, lib.1.§.2. numer.12.* idem tenet Spino, *in speculo testamentorum, gloss.35.num 56.* qui assignat rationem, & impugnat opinionem Pauli *in rubrica, de acquirenda hered.* & Federici de Senis, *conſ.21.* asserentium contrarium (quam etiam resoluemus esse communem *in quæst. 464.*) Adde etiam, quod neque de iure canonico heres tenetur vltra vires hereditarias, non conficiens inuentarium, & hæc est communis opinio secundum Præpositum, *in cap. Episcopus, 12. quæst.2.* & vide communem contrariam *in quæst.411.* Et an minor non conficiens inuentarium restituatur, vide Ioann. Garciam *de Hiſpanorum nobilitate, gl. 6.§.2, num.24.* qui tenet quod sic.

QVÆSTIO XXXII.

Vtrum signum tabellionis sit de substantia scripturæ. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRo substantia publicæ scripturæ requiritur, quod signum apponatur: ad hoc solet allegari text. *in l. fin. C. de asseſſoribus*, ibi: **Signum quod solitum est chartis imponant*, *& hæc est communis opinio secundum Bartol. *in l. si quis ex argentariis, num.32. ff. de edendo*, & dicit magis communem Boerius, *deciſione 36. num.8* & hæc videtur magis communis, quam tenet gloss. *verbo illam, in authent. de inſtrumentorum cautela & fide, §. sed etsi inſtrumenta, in verſic. oportet*, & ibi Bartol. *num 5.* Rolandus à Valle, *conſil 44. num. 40. lib.1.* Dinus, Iacobus de Arena, Bartol. & Imola, *in l. ad teſtium, §. si quis ex teſtibus, ff. de teſt.* Abb. *in cap.1. de fide inſtrumentorum, column. 4.* & ibi Felinus & Decius, *num.13.* Horozco *in l. si quis ex argentariis, num.62. in §. si initium, ff. de edendo*, & alios refert Padilla, qui dicunt communem *in l. si qua beneficia, num.14. C. de diuerſis reſcriptis.* Couarr. *practic. quæst c.20.n.5.* Burgos de Paz *in l. 3. Tauri, 1.part. concluſ. 7. num.1240.* Crauetta *conſ.72.* qui dicit communem: pro qua consuluit Franciscus Purpuratus, in casu de facto sibi contingenti, *conſ.572. vol.2.*

Sed contrariam opinionem (imo quod signum non sit de substantia) dixit communem Imola, *in dict. cap.1.* Alex. *ad Bartol. in 1. conſtitutione, ff. noui, numer.5.* & dixit etiam communem Abb. *in rubric. ff. de noui oper. nunc, num.14.* & dicit Bertrand. *conſil.133. in 2.part.* quod fatuus est iudex, qui fidem adhibet scripturæ ex sola sigilli appositione: quem refert & sequitur Cassan. *in conſuetudinibus Burgundiæ, in concluſionibus*, & approbatur in gloss. *verbo, ſigne, el.1. fol 286.* quæ refert pœnam contra notarios, qui mutant & variant signa consueta apponi in scripturis. In qua varietate opinionum, Bartol. *supra, numer.6.* assignat concordiam, vt prior opinio procedat de consuetudine, secunda vero de iure, & Bartolum sequitur Cagnolus, *ibi, num.104.* Et post hæc scripta vidi plures Doctores, quos tradit Mascard. *in concluſ. 920. nu.2. vol.1.* qui nullum allegat qui dicat communem, sed de iure regio, quod seruandum erit.

Prima opinio est recepta ex *l.54. titul. 18. part.3.* vbi Greg. *verb.* **Suſigno*, * & etiam probatur *in l.3 Taur* ibi, **Y el ſigno del eſcriuano*, * *& in l.12. tit. 25. lib.4. recopil.* ibi, **Signar los regiſtros*, * Quæ lex, licet loquatur in prothocollis, tamen ex identitate rationis idem est in cæteris scripturis, ita Burgos de Paz, *conſil.20. num.2.* qui plures allegat pro ista sententia (licet non referat *d. l. partit.*) & Gregorium, *ibi*, expresse hoc tenentem, *in verbo*, **Suſigno*, * qui dicit, quod ita seruatur, Couarr. *practicar. quæſt. c.20. numer.5.* & Burgos de Paz *in d. l.3. Tauri, 2.part. concluſ.7. num.1240.* & Matienç. *in l.2. tit.4. gloſſ.7. num 5. lib.5 recop.* & nouissime per totam quæstionem late prosequitur doctissimus Gutierrez *practicar. quæſt. lib.1. quæſt.138.* contra Oroscium *in d. l. ſi quis argentum, §. initium, num.60. ff. de edendo*, & Padill. *in d. l. ſi qua beneficia.* Quod in tantum verum est, & seruandum, quod alias scriptura in qua deficiat signum Tabellionis, non mandabitur executioni, & erit optima exceptio ad impediendam executionem, cum sit exceptio iuris, & quæ prouenit ex ipso instrumento, vt notant doctores moderni *supra*, & Gutierrez, *num.2 col 2.* vbi tam de iure communi, quam regio sequitur primam opinionem in scripturis publicis, in quibus dicit, quod sit necessarium signum Tabellionis, & quod ita est tenendum in praxi, Didacus Perez *in l.2. tit. 5. lib.5. ord. col.434.* Azeued. *in l.13. tit.25. num.44. lib.4. recop. & in l.2. tit.4. num.19. lib.5.*

SVMMARIA.

1 *Furioſus non punitur ob delictum commiſſum ante furorem.*
2 *Deus non dimittit peccatum mortale commiſſum ante furorem.*
3 *Delictum furioſi commiſſum ante furorem non purgatur ſuperueniente furore.*
4 *Furioſus non excuſatur à publicatione & confiſcatione bonorum, propter crimen hæreſis, num.3. in fine.*
5 *Furioſus ſatis ſuo furore punitur.*
6 *Furioſus non ſentit ſupplicium.*

QVÆSTIO XXXIII.

Vtrum filius furiosus possit exheredari, quando causa ingratitudinis ante furorem fuit commissa. Communis contra communem.

FIlium furiosum, qui ante furorem causam ingratitudinis aduersus patrem commiserat (ob quam iure exheredari poterat) exheredari non posse multi censuerunt, & dicit esse communem opinionem Iaſ. *in l. patre furioſo, numer.24. alias 42 ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris:* quia furiosus non solum non punitur ob delictum commissum in furore, verum nec etiam ob delictum commissum ante furorem. Quam opinionem te- 1
net Baldus *in l. furioſum, C. qui teſtam. facere poſſ.* cuius opinio communis est secundum Alex. *ibi*, & Iaſ. *num 7.* & Lancelotus Politus, *in tractat. de ſubſtitution. in rubric. de exemplari, num.12.* & est communis opinio secundum Ripam, *in l. fin. num.229. C. de reuoc. donationibus*, Guillerm. Benedictus *in c. Raynutius, in verbo, ſi abſque liberis moreretur, el.2. num.13. de teſt.* & illam dixit communem Cagnolus, *in l. in negotiis contrahendis, numer.1.* vbi Decius *num 4. ff. de regul. iur.* quam dixit communem Marcus Antonius Bauer. *in §. item furioſi, num.4. Inſtitutis, quibus non eſt permiſſ. facere teſtamentum.* Et dicit bis esse communem Ludouicus Carrerius, *in practica criminali, §. circa, num.14.* & dixit etiam communem Iaſ. *in l. penult. num. 7. ff. ſi ex noxali cauſa agatur.* Idem Iaſ. & Ripa *in l. ex facto, ff. de vulg.* Iaſ. *num.30.* Ripa 33 & Boerius 284. Auend. *reſponſ.35. num.3.* Couarr. *in clem. ſi furioſus, num.2. in initio, 3. partis de teſtamentis.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Iaſ. *in l. ex facto, num.29. ff. de vulgari*, quam opinionem sequitur Menchac. *lib.3. de ſucceßionum creatione, 1 part. §.21. num.256.* vbi dicit opinionem Iasonis *in d. l. patre furioſo*, neque veram neque communem esse, & quod ex eo conuincitur, quia Deus Optimus Maximus non dimit- 2
tit peccatum mortale commissum à furioso ante furorem (imo si in eo decedat condemnabitur) ergo si furiosus

rioſus commiſit cauſam ingratitudinis ante furorem, de contentis *in authent. vt cum de app. cognoſ. §. illud quoque capitulum, verſic. cauſas, collatio. 8. & gloſſ. in c. quintavallis de iureiurando.* & ſic nulla eſt ratio quod ſuperueniente furore exheredari non poſſit, quia delictum à principio commiſſum, non fuit purgatum propter furorem ſuper-
3 uenientem. Quam opinionem ſequitur Spino, *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ. rubric. 10. part. numero 3.* qui refert duas communes, quam ſequitur Duennas, *regul. 259. limitatio. 3.*

Sed contrariam ſequitur Iulius Clar. *§. teſtamentum, quæſt. 41. num. 8.* & facit *l. de creationibus, C. de epiſcop. audientia, l. fin. §. ſed cum antiquitas, C. de curatore furioſi,* & ſequitur Anton. Gomez, *de delictis, 3. tom. c. 1. numer. 72.* pro qua facit *l. 9. titul. 1. par. 7. & l. fin. titul. 1. part. 1.* & Auend. *reſponſ 35. num. 3.* Azeued. *in l. 1. titul. 13. num. 28. lib. 4. recopil.* Grat. *reg. 214. num. 11.* qui aſſignat intellectum ad *l. diuus. ff. de officio præſidis,* (in qua fulcitur contraria ſententia) idemque reſoluit ipſe Menchaca (ſibi contrarius) *lib. 2. controuerſiarum illuſtrium, c. 96. num. 11.* vbi reſoluit opinionem Iaſ. eſſe communem, ſequens hanc opinionem. At
4 vero, ſi perpetrato delicto hæreſis, aliquis in furorem inciderit, licet in corpore non puniatur, bona ſua veniunt confiſcanda, & fiſco applicanda: vt tradit Rip. *in l. ex facto, num. 72. ff. de vulg.* Igneus *in l. 3. §. ignoſcitur, num. 71. ad Silla.* & Simancas *de Cathol. inſtitutio. cap. 26. num. 11.* & vide Bart. *in d. l. ex facto, numer. 19. de vulg.* Alex. 32. & Ripa 72. Ex quibus rationibus, & iurium diſpoſitionibus, hæc opinio magis vera eſt in puncto iuris, negari tamen non poteſt, ex ſupra traditis, quod opinio Iaſ. eſt communis, prout referunt doctores ſupra, de quibus non recordatus fuit Menchaca, cuius opinio duriſſima eſt, cum furio-
5 ſus ſatis ſuo furore puniatur, *vt in l. diuus, ff. de offic. præſidis,* fruſtra punitur, qui non ſentit ſupplicium, neque vel-
6 le, neque nolle habet, & ſic ipſe Menchaca palinodiam recantauit, *in d. c. 96.* vbi plures refert pro opinione Iaſ. dicentes communem (prout eam appellat Romanus, *in d. l. furioſum,* & Hippolytus, *in 1. num. 58. ad l. Corneliam de ſicariis*) quæ opinio verior & æquior eſt, & ab ea non eſt recedendum in iudicando & conſulendo. Ita etiam tenet Auendann. *in cc. præt. 2. p. cap. 16. n. 16.*

Eſt tamen aduertendum, quod licet furioſus excuſetur à pœna, non tamen excuſaretur à publicatione bonorum: ita Baldus, & Doctores, *in d. l. furioſum,* & Iaſ. *in d. l. patre furioſo, num. 39.*

QVÆSTIO XXXIV.

Vtrum cautio ſecuritatis ab inimico præſtanda duret ſolum per triginta dies, & quanto tempore. Communis contra communem.

IN iure receptum eſt rei à perſona cautionem ſecuritatis non eſſe præſtandam, *text. in l. qui bona, §. qui damni. ff. de damno infecto, l. 10. titul. 32. part. 3.* à perſona tamen perſonæ præſtanda eſt, nam ſi timeat ſe poſſe offendi ab aliquo, poterit cautionem petere: text. *in l. denunciamus, C. de his qui ad Eccleſiam confug.* & tenet Bart. *in l. illicitas, §. ne potentiores, ff. de officio præſid.* Florianus *in l. æquiſſimum, ff. de vſufructu,* & Plaça *de delictis, lib. 1. c. 7.* Menochius *de arbitrariis, centuria 2. caſu 139. cum duobus ſeq.* & eſt communis opinio ſecundum Alex. *ad Bart. in l. 2. in princ. n. 24. ff. ſoluto matrimonio,* quam regulam tradit Bernard. Diaz, *reg. 510.* vbi Salzedo adduxit 10. ampliationes, & declarat Gomec. *de delictis, cap. 6. num. 16.* & Plaça *cap. 7. num. 1.* Auiles *in cc. præt. cap. 6. n. 8.*

Quo ſuppoſito, nunc autem dubium eſt, quanto tempore illa cautio ſecuritatis duret, & quidam exiſtimant triginta dies tantum durare, ex text. *in authentico, de mandatis Principum, § ſed neque, coll. 3.* & hanc dicit communem Alber. *in d. l. illicitas, §. ne potentiores, num. 11. in verſic. item quæro.*

Contrariam tamen opinionem (imo quod illud tempus relinquatur arbitrio iudicis) tenet Bart. *ibi num. 7.* & hanc eſſe communem opinionem tenet Ripa, *in rubric. de damno infecto, num. 23.* Guillerm. de Cuneo, *in tractatu ſecuritatis, num. 35.* Angelus *in l. dies cautioni,* vbi Alexand. *num. 5. ff. qui ſatis dare cogantur,* & ſequitur Padilla *in l. ſi ſuper poſſeſſione, numer. 29. C. de tranſactionibus,* Felin *in rubr. de tregua & pace, num. 10.* Plaça *de delictis, c. 7. num. 4.* vbi reſoluit, quod ſecundum perſonarum qualitatem, poteſt iudex decennium præſtituere. Idem tenet Angel. & Imola, *in l. penult. de præt. ſtipulat.* capella Toloſana, *in deciſ. 489.* Menochius *de arbitrariis, caſu 141. in lib. 2. num. 3.* & in caſu 140. reſoluit, quæ dicatur iuſta cauſa præſtandi cautionem. In qua quæſtione eſt aduertendum in praxi, quod præcedente partis petitione, iudex debet condemnare reum ad præſtandam cautionem cum fideiuſſoribus: ſi vero ſolum ex officio procedatur, poterit reum condemnare ad præſtandam cautionem iuratoriam, & ita conciliantur gloſſæ contrariæ, *in capit. ex tranſmiſſa, & in cap. literas de reſtitutione ſpoliat. & in cap. Benedicto. 33. quæſtio. 2.* & dicit communem Felinus *vbi ſupra, num. 10.* & Plaça, *num. 2.* quod quidem etiam habet locum, quamuis qui cautionem prædictam petit, cauſam inimicitiæ præſtiterit, ita Alexand. *in l. qui bona, §. ſi quis iuſta, ff. de damno infecto,* & Felinus, & Plaça *ſupra,* contra Angelum, Paulum, & Romanum, *in d. l. qui bona, §. qui damnum.* Nota tamen ſinguläriter, quod hæc cautio operabitur, etiamſi extra territorium pars fuerit offenſa: ita Hippolytus de Marſiliis, *in l. fin. numero 20. de iuriſdictione omnium iudic. & in ſingulari 53.* quod dicit ſumme notandum, & Salzedo *ſupra, ampliatione 9. in regula 510.* & Padilla *in d. l. ſi ſuper poſſeſſione, C. de tranſactionibus, numero 28.*

QVÆSTIO XXXV.

Vtrum datum ambaſſatoribus ſeu legatis, cedat in illorum commodum, vel Principis aut reipublicæ mittentis eos. Communis contra communem, & quid iure regio.

DOnata ambaſſatoribus cedunt commodo illorum, & non commodo Principis, vel reipublicæ mittentis illos, & hæc eſt communis opinio ſecundum Alciatum, *in tractatu præſumptionum, in præſumptione 18. regul. 1. numero 2.* & hanc ſequitur (dicens magis communem) Gutierrez, *practicarum quæſtion. lib. 2. quæſt. 119. num. 5.* & eam dixit communem Iacobinus *in l. cum aliquis, num. 12. C. de iure deliber.* & ratio eſt, quia præſumuntur donata reſpectu ipſorum, & non reſpectu mittentium illos: ita tenet gloſſ. *in l. ſi vero, §. item quia quid, ff. ſoluto matrimonio,* gloſſ. *in l. ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulg.* alia *in l. qui proprio, §. procurator, vt in cæteris, ff. de procuratoribus.* Et pro hac opinione facit optimus text. *in l.* 1
ſocium qui in eo, §. fin. ff. pro ſocio, & eſt communis opinio ſecundum Euerardum *in Topicis legalibus, loco 79. folio 490. in verſic. & gratia exempli.* Idem tenet Rolandus *conſil. 10. numero 9. & 12. volum. 1.* Tiraquellus *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, numero 54. C. de reuocand. donationibus,* & nouiſſime Maſcardus, *volum. 1. de probationibus, concluſ. 563. num. 8.* & Ioan. Garcia, *de expenſis, tit. de coniugal. ac quæſt. num. 11.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Alber- 2
icus, *in dict. §. procurator, num. 9.* qui diſtinguit, aut eſt donata res magna, vel modica: quaſi dicat, quod qualitas rei donatæ debeat conſiderari. Circa quam diſtinctionem videndus eſt Aretinus, poſt Angel. *in dict. §. in arrogato.* Abb. & Calderinus *in cap. poſtulante, de conceſſione præbendæ,* ſed verius dicendum eſt, quod prima opi- 3
nio procedat, quando conſtabat quod contemplatione legati donatio facta fuit, tunc illi adquiritur, ſi vero mittentis illum, aut ſumus in dubio, & tunc attendi

debet

debet rei qualitas, vt tradit Euerardus, *vbi supra*, & tradit (in casu simili, in quo consuluit de facto) Azeued. *in* 4 *l.3.titul.9.lib.5 recopil. num.7.* Gutierrez *lib.2.practicarum quæst.119.* An id quod donatur vxori à consanguineo mariti, sit vxori applicandum, an vero marito, vel an erunt bona multiplicata, durante matrimonio, in qua 5 quæstione facit prædictam distinctionem, & quia breuitati consulo, illud amplius non prosequor, & quia non est præsentis speculationis. Hodie vero, de iure regio ni- 6 hil possunt recipere, *vt in l.21.titul.9.part 2.* vbi Gregor. *verbo,* Alguna cosa,** & declarat Azeued. *in leg.1.tit.7.libro sexto recop.*

SVMMARIA.

1 *Lex venditor. ff. de iudicis, declaratur.*
2 *Qui tenetur de euictione, non potest declinare forum.*
3 *Vbi cœptum est semel iudicium, ibi & finem accipere debet.*
4 *Contraria cõmunis opinio in quæstione principali proponitur.*
5 *Laicus & clericus heredes laici, debent coram iudice ecclesiastico conueniri.*
6 *Ecclesia succedens priuato, non vtitur iure priuati.*
7 *Bona clericorum & Ecclesiæ, eodem gaudent priuilegio.*
8 *Priuatus habens aliquod ius commune, cum Ecclesia Romana, vtitur priuilegio & præscriptione Ecclesiæ competenti.*
9 *Lex 57 tit.7.p.1. declaratur.*
10 *Olanus reprobat opinionem Greg. & Couarr. circa intellectum legis partitæ.*
11 *Clericus in pluribus casibus, potest coram iudice laico conueniri remissiue.*
12 *Opinio Olani reprobatur à Ahumada, qui dicit quod somniauit.*
13 *Verba dictæ l.57. ponderantur, & declarantur.*
14 *Executio potest fieri per iudicem secularem in prædio à laico hypothecato, licet à clerico possideatur.*
15 *Opinio Parladori defenditur, & fundatur auctoritate & ratione vltra eum.*
16 *Lex si creditor. § fin. ff. de distractione pignorum, declaratur.*
17 *Prohibitio alienationis cum expressa rei hypotheca, impedit dominij translationem.*
18 *Res vendita, non obstante pacto de non alienando, præsumitur adhuc durare in dominio venditoris.*
19 *Clericus censuarius si laico succedat potest coram iudice laico conueniri.*
20 *Clericus succedit cum onere in re hypothecata.*
21 *Successor in re vendita, tenetur ad onera realia, & ad pensiones præteritas, & decursas, & decimam.*
22 *Iudex secularis non potest contra personam clerici mittere mandatum de exequendo.*
23 *Clericus si succedat in censu à laico constituto, non potest per censuras contra laicum procedere.*
24 *Feudatarius non potest alienare feudum in Ecclesiam.*
25 *Alienatio in potentiorem est prohibita.*
26 *Statutum populi valet, quod laicus non possit alienare in Ecclesiam res tributarias, licet alij teneant contrarium.*
27 *Cap.3.sess.25. Concilij Tridentini declaratur.*

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum clericus successor laici, (cœpta instantia cum defuncto) possit conueniri coram iudice seculari. Communis contra communem.

SAtis anceps & dubia est in iure quæstio illa, coram quo iudice sit conueniendus clericus, qui laico succes- 1 sit (contra quem lis erat mota) & in hac quæstione clericum laici successorem teneri, & debere prosequi, & continuare instantiam cœptam coram iudice seculari à suo prædecessore (coram ipso iudice laico) tenet Imola *in l si cum hominem, ff. de fideiussoribus (alias de fideicommiss.)* Angel. & Paul *in l. heres absens, §.1. ff. de iud.* & dicit passum esse ambiguum Barba. *in c. quia, colu.8. de iud.* tenent alij plures relati per Cagnolum, *in l. 2. C. de pactis inter emptorem & vend. num.175.* vltra quos hanc tenet Boer. *decis.69.numer.32.* Alec. *ad Bart. in authentic. & consequenter, n.19. C. de sent. & interlo.* Guiller. Benedictus, *in c. Raynutius, verb. vxorem, el.2.num.124. de test.* & hanc dixit communem Rogerius de Nuta, *in l.1.n.61. ff. de iudiciis*, & ratio desumitur ex *l. venditor. ff. de iud. l.1. C vbi in rem actio exerceri debeat*, vbi qui tenetur de euictione, non potest declinare forum, sed causam defendere coram iudice se- 2 culari, vt notat Guillermus Benedictus, *vbi sup. nu.417.* & ex alia ratione, quia vbi cœptum fuit semel iudicium, ibi debet finem accipere, *l. vbi cœptum, ff. de iud. l.56. tit.6. par.1.* 3 *l.33. tit.5. par.5.* Couarr. *pract. quæst c.8.* Ant. Gomez, *2. tom. variar. c.2 n.39.* Matthæus de Afflictis, *decis.227.*

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo 4 quod hoc casu non teneatur clericus prosequi instantiam coram iudice seculari) tenet Anton. & Abb. *in d.c. quia vero*, vbi Felin. *col.3.* & Decius, *col fin.* & hæc opinio fuit seruata in praxi secund. Lancelo. Politum, & Iacob. *in d.l. heres absens, in principio*: & hæc est verior opinio secundum Cagnolum, *vbi supra, num.186.* vbi late pro vtraque parte, & hanc opinionem dicit magis comm. Maran. *de ord. iud. fol.121. num.13.* & hanc tenet Ripa, *in c. decernimus, num 22. de iud.* vbi innuit esse commun. & dicit Iaf. 5 *in l. emancipata num.3. C. de collation.* quod laicus, & clericus heredes laici, debent conueniri coram iudice ecclesiastico, Mencha. *de successionum creatione, §. 22. num. 70.* Spino, *in speculo testamentorum, gloss.33. numer.72.* Et vltra 6 omnes pro hac opinione facit, quia quãdo Ecclesia succedit priuato contra quem erat inchoata præscriptio 10. vel 20. annorum, non sufficit præscriptio priuati contra eam, sed secundum priuilegium, quod habet Ecclesia in suis rebus præscribendi, debet præscribi. Hæc est communis opinio secundum Iaf. *in authent. quas actiones, n.36. C. de sacros. Eccles.* ergo idem est dicendum de rebus cleri- 7 ci, quia res clericorum, & ecclesiæ eodem gaudent priuilegio, gloss. *in c. quanquam, de censibus, in 6.* gloss. *in c. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, de const. cum similibus*, quas intellige in casibus à iure expressis, nam in his gaudent res clericorum priuilegio rerum ecclesiasticarum: commun. est secundum Decium *in d.c. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, numer.21.* vbi Catelinus *n.10.* & latius Barba. *n.4. cum seqq.* pro quo etiam facit, quod tradit Innocent. *in c. audientiam, de præscriptionib.* quod si priuatus habeat aliquod ius commune cum Ecclesia Romana, non currit contra eum minor 8 præscriptio centum annorum, *vt in authent. quas actiones, C. de sacrosanct. Eccles.* tradit Marsil. *in l. de minore, §. tormenta, num.16. ff. de quæst.* & Gracian. *regul.367.num.5.* Nec omittam quod dixit Barb. *consil 1.col 23. vol.3.* & est communis opinio, quo res clericorum non gaudent eodem priuilegio quod res Ecclesiæ, quod intelligerem in casibus à iure non expressis.

Quibus sic præhabitis, verior semper mihi visa fuit 9 1. opinio, tam de iure communi, quam hodie regio, ex *l.57. tit.6. p.1.* quam in hunc sensum intellexerunt Greg. *ibi verb.* Demanda.** & latissime de illius text. intellectu agit Couarruu. *practicar. quæst. c.8.* Auendann. *de exequendis mandatis, c.1. num.33.* Didacus Perez *in l.3. tit.13. lib.3.* 10 *ord.* & contra omnes Olanus *in antinomia iuris, litera C. num.26.* qui tenet (& neruose defendit contra Greg. & Couarruu.) quod licet lis sit cœpta cum defuncto, vel non, in quocunque casu, clericus heres laici est conueniendus coram iudice seculari, & illud nouissime declarat Parladorius *lib.2. quotid. c. fin. § .1. num.10.* & Xuarez *in l. post rem iudicatam, extensione 1. à numer.4.* Villalobos *in verb. clericus, num.40 & in tractatu communium numer.103.* & Quessada *in suis quæstionibus, c.4. n.7.* qui assignat intellectum ad *l.32. tit.2. p.3.* & ad *l 7. tit. 31. p 2. l.6. tit.1. p.1.* 11 in quibus iuribus potest clericus coram iudice seculari conueniri: ita Guillermus Benedictus, *vbi supra, verb. & vxorem, n.127.* & Paz *in suæ praxi 22. tom præludio. num.41.* vbi resoluit, quod illa lex non seruatur in praxi, & Ahumad. *in d.l.57. gloss.5.* qui tenet contra Olanum, & dicit quod somniauit, Auil. *in cc. prat. c.10. verb.* La execucion,** 12 *num.66.* Spino, *supra, num.75.* quod quidem verius mihi

videtur, prout quotidie practicatur, intelligendo legem illam, quando lis fuit cœpta & conteſtata cum defuncto laico, vt denotant verba illius legis, ibi: *Otro ſi quando el clerigo hereda los bienes del omẽ lego,* & ibi: *Tenudo es el clerigo de ſazer derecho ante aquel iuzgador ſeglar, do le fariã aquel de quien hereda el auer, ſi fuera viuo,* & ibi: *Ha demanda,* & ita tenet Menchaca, *de ſucceſſionum creatione, §.22.num.70.& 72.* qui refert in hac controuerſia duas communes opiniones contrarias, quæ poſſunt reduci ad concordiam, ſi prima opinio intelligatur lite cœpta, & conteſtata coram iudice laico, ſecunda vero re integra, contra Olanum, qui in vtroque caſu voluit directe contrarium, ex *d. l. partitæ*, & Rubeum *in rubrica de donationibus, §. 39.num.8.* Vnum tamen in præſenti non omittam (quod ſæpius, & ſæpiſſime in praxi contingit) an executio fieri poſſit per iudicem ſecularem, in prædio, & poſſeſſione ſpecialiter obligata, & hypothecata à laico, cum pacto de non alienando, quæ ex aliquo titulo tranſiuit in eccleſiaſticam perſonam, & ſemper fuimus huius opinionis, vt recte executio fieri poſſet: & illud tenet nouiſſime Parlador. *lib.2.rerum quotid.c.fi.§.1. numer.12.* vbi dicit, audiendum non eſſe clericum prædij poſſeſſorem, ſi allegauerit fori præſcriptionem, qui nihil allegat pro ſua ſententia. Pro cuius intelligentia eſt ſupponenda diſpoſitio text. *in l. ſi creditor. §. fin. ff. de diſtractio. pig.* ibi: * *Et magis eſt nullam eſſe venditionem, vt pactioni ſtetur.* * & ſic cum venditio & alienatio rei hypothecatæ ſit nulla, propter pactum quod præceſſit de non alienando ſequitur quod alienatio poſtea facta eſt nullius momenti, & contractus (ipſo iure) nullus, & ſic clericus nullo iure poteſt ſe defendere, cum executio à iudice laico recte procedat in re ſpecialiter hypothecata (etiamſi à clerico poſſideatur) quia talis executio poteſt recte, & directe fieri contra tertium rei poſſeſſorem (nulla facta excuſſione) ex eo quia res vendita ſemper præſumitur eſſe in dominio principalis debitoris: ita Rodericus Xuar. *in l. poſt rem iudic. limitatione 1.num 5.* & Gutierrez *lib.2.practic. quæſt. q.132. num.9.* qui bene hoc declarat, *in l. nemo poteſt, n.30.& 31.ff.de leg.1.* Parlador. *lib.2. rerum quotid.c.fin.4.p.§.5.n.19.* Matthæus de Afflict. *dec.95.* & Felicia de Solis, *de cenſibus, lib.3.c.6.per totum,* & in clerico cenſuario, qui ſucceſſit laico, idem tenet Guillermus de Cuneo, *in l.de his, C.de Epiſcop. & cleric.* & expreſſe tenet idem Olan. *in ſuis antinomiis, litera C.n.31.* qui reſoluit, quod ratione cenſus poteſt clericus conueniri coram iudice ſeculari, cùm ſuccedat in re cum ſuo onere. *l.fin. C. ſine cenſu, vel reliquis fundum comp. non po. l. Imperatores, ff. de pub.* idemque reſolvit Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, verbo, ex vxore, nomine Adelaſ. num.34.de teſtam.* vbi dicit quod ita ſeruatur in practica, & ſic tenetur talis ſucceſſor ad penſiones, & tributa præterita, & etiam ad decimam, vt tradit Abb. *in c. cum homines, num. 6. de decimis,* & Federicus de Senis, *conſil.* 81. & Tiraquellus *de retractu lignagier, §. 29.gloſſ.2.numer.7.* & Gigas *de penſionibus.quæſt.44.* Auendannus *in cc.prætor.cap.1.num.33.* qui dicit, quod ratione hypothecæ poteſt clericus conueniri coram iudice ſeculari, & ratio eſt, quia hæc omnia ſunt onera realia, vt tradit Afflictis, *ſupra num. 4.* & ſequuntur poſſeſſorem, tanquam lepra leproſum, & vmbra hominem, §. *item ſeruiana,* vbi Iaſ. *Inſtitutis de actionibus*, quod declarat Guido Papa, *quæſt.79.* Eſt tamen aduertendum quod iudex ſecularis non poteſt aliquid facere in perſonam clerici, nec contra eum mittere mandatum de exequendo, ſed ſolum contra bona obnoxia tributo: ita Bald. *in authent. ſed etſi periculum, C. ſine cenſu, vel reliq.* quod ſequitur Gregor. *in l.51. titul.6.p.1.verb.* * *Por razon de ſus perſonas,* * *& in l. 24.titul.15.p.7.verb.* * *El ganado,* * Auend. *in cc.præt.2.p.q.14.num.31.* quod ſequitur Gutierrez *practic. quæſt. lib.1. q.4.num.2.* Azeued. *in l. 11. titul.3.lib.1.recopil. num. 12.* idem Gutierrez *lib.2.practic. quæſt.132. numer.9.* vbi ſequitur dictum Bald. *in l.his, C.de Epiſcopis & clericis*, tenentis, quod pro talibus cenſibus & tributis, clerici in rebus ipſis poſſunt conueniri, ſecus autem contra perſonam, *vt in authentic. ſtatuimus, C. illo titulo.*

Sed dubium eſt (& referam, quod in facti contingentia bis mihi contigit) an conſtituto cenſu inter perſonas laicas, poſſit dominus cenſus illum alienare in Eccleſiam, vel eccleſiaſticam perſonam, vt debitor cenſus conueniatur per cenſuras coram iudice eccleſiaſtico ad ſolutionem reddituum & tributorum: & non recordor aliquem in terminis quæſtionem iſtam tetigiſſe: ego verò ſemper fui in ea ſententia (vt licet valeat alienatio, vel donatio cenſus in Eccleſiam) non poterit Eccleſia per cenſuras procedere contra cenſus debitorem, neque coram iudice eccleſiaſtico, & ratio eſt, quia Eccleſia, quæ ſucceſſit priuato, debet illius iure vti, quando agitur de præiudicio tertij, maximè quia ex regula iuris, nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habet. 23

Rurſus debitor cenſus ſine facto ſuo eſſet obligatus in duriorem cauſam, ſi per cenſuras contra illius perſonam ageretur. Et eſt alia ratio, quia actor prout eſt Eccleſia, in hoc caſu debet ſequi forum rei, cui ipſe à principio ſe ſubmiſit, aliàs multis ſumptibus grauaretur, comparando coram iudice eccleſiaſtico extra patriam & domicilium, abſque aliqua ſui fori renunciatione. Et vltra rationes ſupra dictas, pro hac ſententia facit text. *in auth.de alienatione emphyteuſ. §.1.* vbi feudatarius non poteſt alienare in Eccleſiam ex ea, quia alienaret in potẽtiorem, facit etiam ratio text. *in c.fi.de alienatione iudicis mutandi cauſa facta*, ibi: *Vt aduerſarias ad eccleſiaſticum forum trahat.* * text. *in l.1.ff.illo tit.l.30.tit.2.p.3.l.15.& 16.titul.7 part.3.* Duenn. *regul.88.* Socin. *84.* facit etiam quod tradit Bald. *in c. quæ in Eccleſiarum, num.8. de conſtitutionibus*, quod valet ſtatutum populi, quod laici non poſſint alienare in clericos, vel Eccleſias, res tributarias, vel collectarias, & ſi vendantur, licitũ erit laicis defendere ſuas iuriſdictiones. Idemque tenet Bart. *in l.reſcripto, §.fin.n.5.ff.de munerib.& honoribus.* Et de veritate huius dicti Bald. videndus eſt Didac. Perez *in l.1.tit.3.lib.1.ord.col. 90.* & Gutierrez *ſupra, q.132. num.5.* Præterea facit pro hac ſententia *d.l.57.tit.6.p.1.& c.3.ſeſſ. 25. Concilij Tridentini*, ibi: * *In cauſis ciuilibus ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam laicos, per cenſuras non procedatur, tam in procedendo, quàm definiendo.* * Et ſic mihi tutius videtur, quod Eccleſia non poſſit procedere contra laicum cenſualiſtam, virtute ceſſionis, ſeu donationis, aut venditionis factæ à laico, per cenſuras; poterit tamen coram iudice eccleſiaſtico, procedendo per viam executiuam in foro laici, per requiſitoriam, licet aliquantulum videatur obſtare communis opinio, de qua *ſupra in n.4.* ex traditis per Iaſ. *in d. auth.quas actiones, n.36.* & ſequens communis opinio 37. 24 25 26 27

QVÆSTIO XXXVII.

Communis contra communem in confirmatione quæſtionis præcedentis.

FIſcus in iure plurima habet priuilegia, & inter alia hoc potiſſimum eſt, quia inſtantia cœpta cum priuato (cui fiſcus poſtea ſucceſſit) non tranſit in fiſcum, vt fiſcus coram iudice priuati teneatur illam perficere: ita reſoluit Decius *in capit. quia G. num.10. de iudiciis*, vbi dicit eſſe communem opinionem, & hoc eſt potiſſimum fundamentum quæſt. præcedentis.

Sed contrariam opinionem dixit communem Curtius junior, *in l.heres abſens, num.13.ff.de iudiciis*, pro qua eſt text. *in l. fiſcus cum in priuati, ff.de iure fiſci*, Queſſada *in ſuis quæſtionibus, cap.4.num.8.*

SVMMARIA.

1 *Papa iudicauit, quod lapſo biennio non admittatur exceptio non numeratæ pecuniæ.*
2 *Exceptio non numeratæ pecuniæ eſt biennalis in vtroque foro.*
3 *Standum eſt deciſioni iuris ciuilis, etiam in foro canonico, quando contrarium non reperitur expreſſum.*
4 *L.9.tit.1.p.5. declarat ius canonicum, & ſecundum eam in vtroque foro iudicandum eſt.*

5 *Lapſo*

5 *Lapso biennio tenetur iurare debitor si soluit pecuniam.*
6 *Exceptione excluſa in via executiua, non excluditur iuramentum, etiam lapſis decem diebus.*
7 *Debitor lapſo biennio, non admittitur ad probandum contrarium.*
8 *L. in contractibus, §. ſuper cæteris, declaratur.*
9 *Apocha ſolutionis, lapſis triginta diebus probat ſolutionem, ſed non inducit liberationem.*
10 *Dini opinio falſo recitatur à Doctoribus pro prima opinione.*
11 *Debitor nunquam præſcribit cum mala fide ex aliquo laſu temporis.*

QVÆSTIO XXXVIII.

Vtrum exceptio non numeratæ pecuniæ, competat poſt biennium de iure canonico. Communis contra communem, & quid jure regio.

EXceptionem non numeratæ pecuniæ, de æquitate canonica competere poſt biennium tenet Din. *in reg. locupletari, de regul. iur. in 6.* & eſt communis opinio ſecundum Boerium, *ibi, ad eum*: dixit etiám communem Felin. *in cap. ſi cautio, num. 61. de fide inſtrum.* & Gomecius *in c. 2. §. ſtatuto, numer. 30. de conſt. in 6.* & dicit etiam commun. Imola, *in c. fin. num. 32. de ſolutionibus*, Hippolytus, *ſingulari. 463.* Roman. *conſ. 4. num. 2. & deciſ. Toloſana 318.* vbi confirmata fuit hæc ſententia.

Sed contrariam opinionem tenet idem Hippol. (ſibi contrarius) *ſingulari. 277.* & Anton. Caſius, *ad Angel. in §. idem iuris, numer. 4. in fin. Inſtit. de exceptionibus*, & plures refert & ſequitur Duenn. (pro hac ſententia) *regul. 271. num. 2.* vbi hanc dicit magis veram & communem opinionem, & duas commun. opiniones contrarias refert Mench. *de ſucceſſionum creat. lib. 1. §. 9. num. 22.* & hæc vltima opinio eſt tenenda & practicanda, ſecundum iuris ciuilis regulas, cum de iure canonico non habeamus contrariam diſpoſitionem. Idemque tenet Speculator, *titulo de in integrum reſtitutione*, §. 1. *verſic. ſic autem nondum eſt,*
1 vbi refert, quod Clemens Papa IV. pronunciauit contra Treuerenſem electum, quod non poſſet (lapſo biennio) contra certos mercatores opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. Idemque refert Archidiaconus *in cap. ſi quis Epiſcoporum, 3. quæſt. 6.* Iaſ. *in l. cum quis, nu. 18. in fine, C. de iuris & facti ignorantia*, vbi reſoluit contra plures, quod in vtroque foro, ciuili, & canonico, exce-
2 ptio illa ſit biennalis, neque ex auctorum contrariis opinionibus, recedendum eſt à iuris ciuilis deciſionibus claris & expreſſis, cùm non ſit contrarium diſpoſitum
3 de iure canonico, & ſic ſtandum eſt iuri ciuili (etiam in foro canonico) *text. in c. 1. & l. de noui operis nuntiatione, c. licet ex ſuſcepto, de foro competenti, gloſſ. in c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* Quæ opinio non ſolùm procedit de
4 iure canonico & ciuili, ſed etiam de iure regio, ex text. *in l. 9. tit. 1. p. 5.* ibi: * *E ſi ſe callare, que no lo moſtrare aſsi, ante que dos annos paſſen deſpues que fizo la carta, donde en adelante*
5 *no podria poner tal querella,* * vbi Greg. *verb.* * *Bien aſsi,* * mouet quæſtionem, an de æquitate canonica (lapſo biennio) admittatur debitor ponens poſitionem creditori, quod pecuniam non numerauit. Et licet non decidat, & remaneat cum ſcrupulo, tamen reſolutiue dicendum eſt, per illam legem non excludi probationem ex delatione iuramenti partis, cum lex ſolum excludat exceptionem.
6 Ita docet magiſtraliter *Bart. in l. in contract. num. 51. C. de non numerata pecunia*, & ſic in cauſis executiuis, licet lapſis decem diebus non admittantur probationes, vt tradit Auend. *in cc. prat. 1. p. c. 16.* & Palat. Rub. & Caſtill. *in l. 64. Tauri*, tamen exceptio per iuramentum creditoris non eſt excluſa: ita diſponit *l. 72. tit. 4. lib. 3. recop.* & Parlador.
7 *5. p. rerum quotid. c. fin. §. 10. num. 26.* Quod in tantum eſt verum in noſtro caſu, quod procedit etiam ſi debitor poſt biennium recipiat in ſe onus probandi contrarium. Ita tenet & declarat Acoſta *in l. ſi ex cautione, verſ. vltimo fallit, num. 6.* (ſic declarans, & ponderans verba dictæ legis partitæ) niſi illud probet ex confeſſione ipſius debitoris, quia tunc (etiam lapſo biennio, & 30. dieb.) condemnandus eſt, & ſic eſt intelligendus text. *in l. contractibus, §. ſuper cæteris. C. de non numer. pecunia*, ita in terminis 8
tradit Imol. *in l. ſi accepto latum, §. 1. ff. de acceptilationib.* Bart. *conſ. 160.* & Acoſta, *ſupr. in verb. ſexta & vltima differentia, n. 4.* vbi dicit, quod talis apocha ſolutionis, lapſis 30. diebus probat ſolutionem, ſed non inducit liberationem, niſi vere & realiter pecunia ſoluta ſit, *l. Publia, §. fin. ff. depoſiti:* 9
& ſic non alio probationis genere debitor admittendus eſt, vt placet Acoſtæ, *ſupra num. 6.* vbi diſputat noſtram principalem quæſtionem, & tenet aduerſus plures doctores (allegantes Dinum ad illam concluſionem) quod
de iure canonico perpetuo exceptio non numeratæ pe- 10
cuniæ opponi poſſit (cum illud non reſoluat) ſed aliud ſatis diuerſum, videlicet, quod debitor, qui certo ſcit ſe non numeraſſe pecuniam (& ſic habet malam fidem) 11
non præſcibat nedum biennio, ſed neque decennio, nec aliquo lapſu temporis. In quo caſu non eſt ſtandum legibus ciuilibus, ſed deciſionibus canonicis: *vt in c. fin. de præſcript.* Quæ opinio non repugnat noſtræ veriſſimæ reſolutioni, traditæ pro contraria parte, à qua recedendum non eſt in iudicando & conſulendo, vt ex reſolutione ſequentis quæſtionis etiam demonſtrabimus.

SVMMARIA.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ impedit executionem, & ibi Parladorius increpatur.*
2 *Recognitio chirographi non impedit viam executiuam, contra Parladorium.*

QVÆSTIO XXXIX.

Vtrum tranſacto biennio ad opponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ, admittatur probatio in contrarium ex parte creditoris. Communis contra communem, & quid iure regio.

ITa vera & certiſſima eſt ſuperior concluſio, quod licet aliquis vellet probare poſt biennium pecuniam ſibi non fuiſſe numeratam, non admittetur: ita tenet Albericus (poſt plures antiquos) *in l. fin. num. 2. & 3. C. de non numerata pecunia*, & eſt communis opinio ſecundum Curtium juniorem, *in l. 2. §. appellata, numer. 7. ff. ſi certum petatur*, & pro hac ſententia facit text. *in §. plane, Inſtitutis, de literarum oblig.* & hæc eſt verior opinio, ſecundum Conanum, *lib. 1. commentariorum iuris ciuilis, cap. 6. colum. 11.* & Acoſtam (qui late proſequitur hunc articulum, referens duas communes contrarias) *in d. l. ſi ex cautione, limitat. fin.*

Sed contrariam opinionem, quod admittatur, dixit communem Fulgoſ. *in l. ſi ſub ſpecie, C. de poſtul.* Gregor. *in l. 9. titul. 1. part. 5. verbo*, * *Bien aſsi,* * & verb. * *Por eſta razon*, ſequendo Imolam *in c. fin. de ſolutionibus*, & Salicetum *in d. l. ſi ex cautione, in 1. & 3. quæſtione.* Idemq; tradimus *in quæſtione 365.* & tradit Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 9. num. 22.*

Prima tamen opinio hodie eſt approbata per *d. l. 9. tit. 1. p. 5.* licet (ea non obſtante) teneat cõtrarium Menchac. *ſupra num. 25.* ſed profecto verba dictæ legis ſatis inſinuãt contrarium, ibi. * *E ſi ſe callare que lo no moſtraſſe aſsi ante que dos annos paſſaſſen deſpues que fizo la carta, dende en adelante no podria poner tal querella: è ſi ſe la demandaſe deſpues, ſeria tenudo de darle los marauedis, bien aſsi como ſi los huuieſſe recebido.* * Et hoc tenet Gregor. verb. * *Bien aſsi,* * qui de æquitate canonica ſe inclinat in contrariam ſententiam, cui libenter accedo, & adeo vera eſt communis opinio, de qua ſupra quod etiam in via executiua admittetur probatio intra decem dies oppoſita, quia talis exceptio non numeratæ pecuniæ impedit executionem,

vt tenet Auendan. *in tractat.* De las excepciones, num.1.* & de exequendis mandatis,1.part.c.16.num.11.* & Duenn.*reg.* 260.*numer.*7. Didacus Perez *in l.4.titul.8.lib.3.ord.gloss* 1. & Gomec. 2. *tom.variarum cap.6.numero* 3. & Paz *in sua praxi*, 4.*part.1.part.1.tom.c.3.num.*5 Quæ opinio absque controuersia erit nouiter tamen Parladorius, *in lib.2.rerum quotid.c fin.1.p.§.5.num.*12. non absolute tenet istam sententiam, sed adhibita distinctione, videlicet, quod si à principio reus negat in recognitione, numeratam fuisse sibi pecuniam, tunc non sit locus executioni, & per consequens habebit locum exceptio non numeratæ pecuniæ: si vero reus simpliciter recognoscit, postea vero alleget exceptionem, audiendum non esse: quia contra confessionem factam in iudicio non admittitur exceptio non numeratæ pecuniæ, vt tradunt Doctores *in l.* 1. C. *de confessis*, *l. generaliter*, C. *de non numerata pecunia.*

Sed hæc vltima distinctio mihi non satisfacit, & sic teneo, quod licet reus recognoscat chirographum (dum tamen neget numeratam fuisse illi pecuniam) poterit postea allegare illam exceptionem, & est admittenda, quia illa recognitio solum procedit respectu chirographi, non vero respectu debiti, & quemadmodum contra scripturam publicam potest talis exceptio allegari, ita à fortiori & contra chirographum recognitum, quia respectu executionis, idem operatur scriptura publica, quod chirographum recognitum: & tamen omnibus notum est, quod contra scripturam publicam potest allegari talis exceptio (quia est de impedientibus viam executiuam) ergo multo fortius idem est dicendum in chirographo recognito simpliciter, quia aliud est recognoscere chirographum, aliud fateri debitum. In hoc tamen, quando debitum confitetur, plana est Parladorij opinio, quod recognitio mereatur executionem (saluis debitoris defensionibus) vt etiam tenet Gutierrez, *lib.* 1. *practicarum quæst.*123. *num.*3. & nos diximus *in quæstione* 362. *num.*12.

QVÆSTIO XL.

Vtrum officium iudicis sit duplex vel triplex. Communis contra communem.

QVotuplex sit officium iudicis, variæ sunt sententiæ, & opiniones Doctorum & glossarum. Et tandem Bart. *in l.* 1. *num.* 12. *ff. de iurisdictione omnium iudic.* profitetur (omissis cæterorum sententiis) iudicis officium esse triplex, nobile, mercenarium, & aduersum, cuius sententiam testatur ibi esse communem Curtius junior, *num.*84.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit duplex, 1 nobile, & mercenarium) dixit communem *ibi.* Zasius, *numer.*7. & Panormitanus, *in c. fin. numer.5. de officio iud.* vbi dicit communem, quam sequitur Corrasius, *in l.*1. § *si quis ita*, *in fine*, *ff. de verborum oblig.* Et quanto tempore præscribatur officium iudicis, tradit Gracian. *regul.* 372.

Sed profecto hæc quæstio parum fructuosa videtur, 2 quia quomodocumque sit officium iudicis, triginta annis præscribitur, vt docet gloss. *in l. querela*, C. *de falsis*, & *in l. sicut*, C. *de præscriptione triginta vel quadraginta annorum*: quas commendat Baldus, *in l.* 2. C. *de executione rei iudicatæ*, Bart *in l. prætor.* § *fin. ff. de noui operis nunciatione*, & *in l. societatem*, §. *arbitrorum genera*, *ff. pro socio.* Ias. *in* §. *rursus*, *num.*12. & *in* §. *fuerat*, *num.* 22. *Institutis*, *de actionibus*, & dicit communem opinionem Rodericus Xuarez, *in l. post rem iudicatam*, *ff de re iudicata*, *notabili* 1. *ad fin.* Couarruu. *in regul. possessor.* 3. *part. num.* 4. *de regulis iuris*, *lib.*6. Oroscius *in l.*1. *ff. de iurisdictione omnium iudicum*, *num.*9. Tiraquellus *de retractu lib.*1. §. 35. *gloss.*4. *num.*4. & alios refert & sequitur Gracian. *regul.*372. vbi posuit ad illam regulam sex limitationes.

QVÆSTIO XLI.

Vtrum Princeps concedendo alicui iurisdictionem, censeatur etiam concessisse merum & mixtum imperium. Communis contra communem.

PRinceps concedens alicui territorium, cum iurisdictione censetur etiam concedere merum, ac mixtum imperium: ita tenet Guiller. Rayne. & Bald. *in l. cum multa*, C. *de bonis quæ lib.* & est comm secundum Ias. *in l. imperium*, *num.*11. *ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Idem tenet Ancharranus *in regula*, *accessorium*, *de regul. iur. in* 6. *in* 3. *quæst. principali.* Xuarez *allegatione* 7. Molineus *in consuetudinib. Parisiensibus*, *tit.*1 § 1. *gloss.*5. *num.*47. Parisius *cons.*9. *lib.*1 *num.* 16. Paulus Castrensis *consil.* 406 *lib.* 2. & hanc opinionem dicit etiam communem Couarr. *practicarum quæst. c.*1. *num.*9. *in versic. noua conclusio* vbi respondet difficultatibus, quæ opinio tenenda est, quia apud omnes est magis recepta: quam etiam dicit communem Decius, *in d. l. imperium*, *num.*27. & *in c. licet causam*, *de probationibus*, & refert duas communes Couarr. *in fin. in vers. quarto*, & *regulariter*, & tradit Boerius, *decis.*127.

Contrariam tamen sententiam (imo quod merum & 1 mixtum imperium non censeatur concessum, nisi expresse dicatur) dicit communem Curtius *ibi*, *num.*42. Ex qua ratione plures quæstiones in praxi intelliguntur, vt tradit Matthæus de Afflictis *in rubric.*37. *numer.*6. *lib.*3. *const. Neapol.* & Ias. *in l. quo minus*, *ff. de fluminibus*, & Mexia, *ad regiam Toleti*, * *De los terminos*, * 9. *p.*2. *fund.n.*77. & Mascardus, *de probationibus*, *concl.*127. *num.*17. *vol.*1. Ias *in l. si conuenerit*, *n.*45. *ff. de iurisdictione omnium iudic.* Et an concessa villa, censeatur concessa iurisdictio, & territorium, disputat Couarr. *supra*, & Greg. *in l.*68. *tit.*18. *p.*3. *gloss.* * *Tal Villa*, * & disputat Matienç. *in l.*1. *tit.*10. *gloss.*21. *num.*24. *lib.*5. *recop.* Olanus, *litera I. num.* 86. & noviſſime Gutierrez *practic. quæst. lib.*2. *quæst.*130.

SVMMARIA.

1 *Iudex ordinarius potest in casibus infirmitatis, vel absentiæ, delegare causas meri & mixti imperij.*
2 *Infirmitas vxoris iudicis, vel filiorũ, est iusta causa delegandi.*
3 *Causæ meri & mixti imperij quæ dicãtur, remißiue traditur.*
4 *Iudex non potest delegare causam mortis, vel abscißionis membri.*
5 *Lex* 4. *tit.*9. *lib.*3. *recopilationis ampliatur.*
6 *Casus de facto circa dictam legem* 4. *refertur.*

QVÆSTIO XLII.

Vtrum multitudo causarum sit iusta causa delegandi causas meri & mixti imperij. Communis contra communem, & quid jure regio.

MVltitudinem causarum non esse iustam causam delegãdi causas meri ac mixti imperij, tenuit Bart. *in l.*1. *num.*12. *ff. de officio eius*, *cui mandata est iurisdictio* cuius opinio est communis, secundum Decium *ibi. num.*76. & dixit communem Ias. *num.*85.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit iusta cau- 1 sa) dixit communem ibi Purpuratus, *num.*478. & faciunt tradita per Felinum, *in c. quoniam*, *num* 4. *de simonia.* Et sic in casu infirmitatis, vel absentiæ, potest ordinarius causas meri & mixti imperij delegare: ita Bart. & communiter Doctores, *in l.* 1. *ff. de officio eius*, *cui mand.* vbi dixit commun. Ias. *num.*77. Baldus *in l. imperium*, *ff. de iurisdictione omn. iudic.* tradit Couarr. *lib.*3. *variarum*, *c.*20. & est text *in l.* 18. *tit.*4. *part.*3. *l.*4. *tit.*9. *lib.*3. *recopil.* ibi, * *Si fueren dolientes, oflacos, de guisa que no puedan iuzgar.** Quod quidem

dem in tantum procedit, vt non solum propter infirmitatem propriam iudex possit causas delegare, sed etiam propter infirmitatem vxoris, filiorum, aut fratrum: ita gloss. *in cap. communis, verb. suorum, 23. distin.* quam glossam commendat Abb. *in c. querela, el. 1. de procurat.* Alex. *in l. quæsitum, ff. de re iud.* Ias. *in d.l.1. ff. de offic. eius,* Celsus, *in repertorio ad Felinum, verbo infirmitas,* Bernard. Diaz, *reg. 517.* Tiraquell. *de pœnis temper. causa. 51. nu. 78.* Hippolytus, *in rubrica de fideiussoribus, n. 231.* Maranta *de ordine iudi. 6. part. 2. membro, de contumacia, nu. 3.* Et causas meri & mixti im- 2
perij tradit Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rubr. 1. in princ. verb. droicte, n. 69.* cum sequentibus quæ omnia li- 3
mitanda sunt in causa mortis, vel abscissionis membri, 4
qua causa delegatus decidere, vel determinare non poterit, vt tradit Socinus *in l. 1. §. huius rei, n. 9. ff. de officio eius.* & est communis opinio secundum Oroscium, *in l. nec quidquam, §. vbi decret. n. 28. ff. de officio Proconsulis,* & Villalobos *in suo ærario communium, verbo delegare, num. 38. cum seqq. & in antinomiis iuris, debitor. nu. 5.* quem sequitur Gracian *reg. 258. n. 4.* pro qua sententia est text. *in auth. de collatoribus, §. ad hoc prohibemus.*

Quæ omnia sunt notanda pro declaratione & ampliatione dictæ legis 4. *titul. 9. lib. 3. recopil.* cuius dispositio ser- 5
uata fuit in praxi, & secundum eam nobilibus oppidi de Vargas fuit concessa regalis exequutoria, cum illis opponeretur, quod tenerent seruire officia personaliter, absque aliqua delegatione (etiam data causa de contentis *in d.l.*) quam declarat Azeued. *ibi num. 5.* & Auendannus *in cc. præt. 1. p. cap. 3. num. 5.*

SVMMARIA.

1 *Fides scripturæ publicæ reprobatur per duos testes, etiam de non contentis in instrumento.*
2 *Testes ad impugnandam scripturam, debent deponere de toto tenore scripturæ.*
3 *Pluralis loquutio duorum numero est contenta, & in duobus testibus verificatur.*
4 *Magis creditur viuæ voci, quam mortuæ.*
5 *Tres testes requiruntur ad reprobationem scripturæ publicæ, secundum unam opinionem.*
6 *Instrumentum de per se habet auctoritatem duorum testium.*
7 *In scripturis publicis, tres testes debent interuenire, vel duo tabelliones publici.*
8 *Tabellioni magis est credendum quam testi.*
9 *Lex 117. titul. 18. part. 3. declaratur, & est correctoria iuris communis.*
10 *Legalitas testis probanda est, quando impugnatur instrumentum.*
11 *Lex 115. tit. 18. part. 3. declaratur.*
12 *Casus de facto refertur, & quid in eo fuit iudicatum in prima, & secunda instantia.*
13 *Arbitrium iudicis multum operabitur in reprobatione instrumenti publici.*
14 *Testis qui dicit, quod non recordatur de eo quod dictum est in instrumento, non probat contra eum.*

QVÆSTIO XLIII.

Vtrum fides scripturæ publicæ testibus annullari possit. Communis contra communem, & quid de jure regio.

DIfficilis, dubia & controuersa est in iure nostro quæstio illa, quibus testibus sufficiat probare instrumentum falsum esse, vt nulla fides illi adhibeatur: in qua quæstione varij varia dixerunt, & Abb. in hac quæstione illius fuit opinionis *in c. cum Ioannes, num. 13. de fide instrumentorum* (post Innocentium, & Ioann. And.) vt 1
existimet duobus falsitatem instrumenti comprobari posse, vt nulla fides scripturæ publicæ adhibeatur, quem sequitur Felinus *ibi, num. 35.* Grammaticus, *consil. 51. numero 4.* Zasius *lib. 2. singularium resp. cap. 23. num. 13.* & dicit communem opinionem Socinus senior, *consil. 143. nu. 12. volum. 1.* qui plures allegat, & sic consuluisse in ciuitate Paduæ, & dicit communem Boerius, *tract. decis. 118. num. 12. per totum,* qui refert duas communes *ad l. 1. §. si quis neget, ff. quemadmodum testamenta aperiantur,* nec refert quod sint vel non de descriptis in instrumento, vt tradit Socinus, *supra,* quem sequitur Mascardus, *volum. 1. de probationibus, conclus. 619. num. 9.* vbi late declarat, & ampliat, & Dec. *consil. 101. num. 1.* & Ias. *consil. 153. num. 5. volum. 2.* Baldus 2
consil. 21. num. 3. volum. 4. vbi dicit, quod tales testes debent deponere de toto tenore instrumenti, & probare concludenter substantiam negotij: arg. text. *in l. si quis iniquum, C. de edendo, l. Lucius, vbi gloss. ff. de infamibus,* quod sequitur Aymon Crauetta, *consil. 75. num. 28.* & est text. vbi notat gloss. *verb. per testes, in l. optimam, C. de contrahenda & committenda stipulatione,* ibi: * *Vel saltem per testes vndique idoneos & omni exceptione maiores ostenderit se, vel aduersarium suum eo die, à ciuitate abfuisse.* * Et licet ille text. non 3
declaret numerum testium, sufficit tamen vt de numero plurali loquatur, vt in duobus testibus verificetur illa decisio, ex vulgata regula iuris. Idemque videtur probare text. *in c. tertio loco. de probationib.* vbi gloss. magistra, *verbo, testium,* quæ assignat rationem, quia magis creditur viuæ voci quam mortuæ, *vt in authentico de fide instrumentorum.* Quam opinionem etiam dicit communem Couarr. *lib. 2. variar. cap. 13. n. 11.* vbi *in vers. secunda conclusio.* maxime dicit procedere, quando illi duo testes sunt de contentis in instrumento, ex tex. *in c. tam literis, de testibus.* quæ est communis ex Felino, *in d. c. cum Ioannes, n. 46.* Corneus, *consil. 232. lib. 1.* Aymon *consil. 56.* qui eleganter loquitur. Et post hæc scripta hanc opinionem tenet doctissimus D. Ioann. Vela, *de punitione delictorum, c. 24. vers. secundo,* & Azeued. *in l. 13 tit. 25. & n. 36. lib. 4. recop.* 4

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod duo testes non sufficiant ad impugnandum instrumentum publicum) tenent gloss. *in dicta lege optimam, & in dicto capite, tertio loco.* vbi tres vel quatuor testes dicunt esse necessarios. Quam sententiam (vltra Doctores ibi) sequuntur Abb. & Imola, & Felinus, *numer. 43.* 5
Alexand. *consil. 93. lib. 5.* Decius *consil. 101.* & Aymon, *supra,* quos refert & sequitur Couarr. *dicto lib. 2. cap. 13. vers. 11.* & Menoch. qui magistraliter loquitur, explicans bene istam materiam per plures conclusiones, *in lib. 2. de* 6
arb. centuria 2. casu. 105. quæ opinio communis est, vt tradit Boerius *in decis. 118. numer 12.* & assignat rationem Couarr. & Menochius *supra,* quia instrumentum per se habet vim & auctoritatem duorum testium propter notarij, vel tabellionis auctoritatem: ita Ruynus, *cons. 36. num. 1. lib. 4.* & Bologninus, *in additionibus ad consilia Ioannis de Anania, consil. 97. num. 4.* & probatur *in l. 54. tit. 18. part. 3.* ibi, * *Abonda en toda carta publica, que sean dos escriuanos publicos por testigos: y sino se pudieren hallar, reciban tres omnes buenos.* *

Ex quibus constat, non sufficere duos testes ad impug- 7
nandum instrumentum publicum, quia esset æqualis probatio: & sic potius est credendum tabellioni, vt tradit 8
Alex. *cons. 70. lib 1.* & *cons. 65. lib. 2.* Aymon Crauetta *cons. 74. num. 3.* & Couarr. *supra num. 10.* Iure autem regio, necessarij sunt quatuor testes, omni exceptione maiores, ad impugnandam veritatem scripturæ publicæ, & duo si tabellio non interuenit: ita probat text. *in l. 117. tit. 18. part. 3.* ibi: * *Si lo pudiesse probar con quatro omnes leales, deuele valer,* 9
è no deueser creyda la carta que monstrauan, * vbi notat Greg. *verb. omnes,* qui dedit consilium quod fiat articulus de idoneitate, & legalitate testium, intelligens legem illam (& bene) quando fit probatio per testes extra contractum, & in eo non descriptos, secus autem si impugnetur instrumentum per testes descriptos in eo quia in hoc 10
casu omnes debent contestari contra instrumentum, *vt in* 11
l. 115. tit. 18. part. 3. ibi: * *Estontes acordandose todos los testigos de la carta en vno, deuen ellos ser creydos, è no el escriuano.* *

Quod quidem est intelligendum (secundum Greg. *ibi, verbo,* * *E los testigos*) * quando tabellio viuit, & deponit pro instrumento, & ipse est bonæ opinionis, quod est probandum, vt tradit Mieres, *de maioratu 4. part. quæst. 20. num. 31.*

Secus

Secus vero tabellione mortuo, vel non deponente, & atteſtante pro inſtrumento: quia tunc per teſtes deſcriptos, vel non deſcriptos, poteſt inſtrumentum impugna-
12 ri: quod quidem habui de facto, & ſic conſului, non tamen obtinui in prima inſtantia, licet tabellione mortuo, tres teſtes de contentis in quodam teſtamento deponerent, tempore conditi teſtamenti non habere teſtatorem integrum intellectum. Dicebat enim iudex, quod omnes teſtes de teſtamento illud deberent deponere, cum tabellio fuiſſet integræ famæ & opinionis. In cauſa vero appellationis, in Regali Cãcellaria Pinciana annullatum fuit teſtamentum, & ſucceſſerũt ab inteſtato conſanguinei propinquiores: & ſic illa doctrina Gregorij, eſt
13 valde ſingularis, & vera, & mente tenenda. Fateor tamen, quod in hac quæſtione multum operabitur arbitrium iudicis, qui caute & diligenter inſpicere debet perſonam tabellionis, & teſtium, & quis eorum veriſimiliora deponat. Et in varietate opinionum de iure communi, iſtam opinionem ſequitur Menochius, *ſupra, caſu* 105. *num.* 42. ſequendo Bart. *in d. l.* 1. §. *ſi quis neget, num.* 12. *ff. quemad. teſtam. aperiantur*, & vide Tiraquellum, *in præfatio-*
14 *ne, ad l. ſi vnquam, n.* 47. C. *de reuocandis*, & quando teſtis non contradicit inſtrumento, ſed dicit ſe non recordari, vide Gutierr. *conſ.* 38. *num.* 7.

SVMMARIA.

1 *Relatio quæ fit in venditione ad aliam ſcripturam, non vitiat venditionem etiamſi non conſtet de ea.*
2 *Verbum (ſecundum conſtat) poſitum in ſcriptura, non puntur conditionaliter, ſed totaliter.*
3 *Confeſſio quæ ſe refert ad aliquod inſtrumentum, non probat, niſi de eo conſtet.*
4 *Solutio facta per relationem ad libros rationum non probat, niſi per libros conſtet de tali ſolutione.*
5 *Caſus de facto, inter ciuitatem Toleti, & fideiuſſores Chriſtophori Ortez ſui receptoris, refertur, circa apocham ſolutionis.*
6 *Poſt perfectam diſpoſitionem puram ſi tempus adiiciatur, non facit legatum conditionale.*

QVÆSTIO XLIV.

Vtrum ſcriptura publica, vel alia iuris, vel hominis diſpoſitio, referens ſe ad aliud de quo non conſtat, vitietur. Communis contra communem.

QVæſtio iſta ſatis vtilis eſt, & in praxi neceſſaria, & profecto indigeret regia deciſione, in qua difficultate gloſſa communiter recepta *in c. ſancti Siluani, de verbor.*
1 *ſignific. in verſic. fiat fides.* dicit non eſſe neceſſarium quod oſtendatur ſcriptura, vel priuilegium, vel apocha, de quibus fit mentio in alia ſcriptura publica. Hæc eſt communis opinio ſecundum Boerium, *in deciſ.* 281. *n.* 13. Idem tenet Bartol. *in l.* 1. *n.* 13. *ff. ſi certum petatur*, vbi reſoluit, quod ſi teſtis dicat Titium mutuaſſe Seio centum, ſicut continetur in tali inſtrumento, quod hoc dictum non probat, niſi appareat de inſtrumento, quia vbi nullum eſt ſubſtantiuum, non congruit relatiuum, gloſſ. *in cap.* 1. *de fide inſtrumentorum*, pro qua opinione facit text. *in l. in teſtamento* 28. *ff. de conditionib. & demonſtr.* vbi illud notat Bald. idem tenet Speculator, *in titulo, de inſtrumentorum editione*, §. *reſtat. inſi.* vbi dicit, quod ſi in aliquo inſtrumento continetur, quod Titius promiſit Sempronio centum, quæ ſibi debeat ex cauſa venditionis cuiuſdam equi, prout continetur in inſtrumento ſcripto talis notarij, quod valet talis diſpoſitio, & obligatio, etiam ſi non conſtet de tali inſtrumento, ad quem fit relatio, & rationem aſſignat Iaſ. *in l. admonendi, in prima lectura, n.* 29. *ff. de iureiurando*, vbi
2 pluribus rationibus confirmat iſtam concluſionem, & Paulus, *ibi n.* 14. quod dicit, quia illud verbum *(ſecundum conſtat ex alio inſtrumento* (non ponitur conditionaliter (pro ſi) ſed totaliter (pro quia) *vt in c. Abb. de verborum ſignificatione, gloſſ. in c. ſi Romanorum, 19. diſtinctione*, quod ampliat Iaſ. *ſupr. in prima lectura, n.* 40. *& in ſecunda, nu.* 27. ad contractus & vltimas voluntates, & ad reliquas diſpoſitiones (etiam legales) *vt in leg. fin. C. de dotis promiſſione*, ibi: * *Neque enim leges incognitæ ſunt, quibus cautum eſt*,* & tradit Ioann. Garcia, *de Hiſpanorum nobilitate, gloſſ.* 41. *n.* 1. ex pragmatica de Cordoua, quæ facit mentionem de alia pragmatica, de qua non conſtet.

Sed contrariam opinionem dicit etiam communem Boerius, ſupra, quando in inſtrumento non refertur totus tenor alterius ſcripturæ. Bart. *in authentico, ſi quis in aliquo documẽto*, vbi Paulus illud declarat, Angelus, *in l. ſciendum, ff. de verborum*, Baldus *in l.* 2. *n.* 4. *C. de errore aduocatorum*, vbi dicit, quod confeſſio quæ ſe refert ad aliquod 3
inſtrumentum, non probat, niſi conſtet de inſtrumento, quod ſequitur Maſcardus, *de probationibus, concl.* 1319. *n.* 21. 4
vbi reſoluit (aliis citatis) quod ſolutio facta per relationem ad libros rationum non probat, niſi per libros conſtiterit de tali ſolutione, & in venditione facta per procuratorem, referẽtem ſe ad mandatum, de quo non conſtat, tenet Matthæus de Afflictis, *in deciſ.* 273. vbi refert pro hac ſententia fuiſſe iudicatum: quam opinionem ſequitur Socinus, *conſ* 266. *vol.* 2. Petrus Gerard. *ſingulari.* 39. *in fine.* Botta, *conſ.* 5. *n.* 25.

Quod quidem nunc habeo de facto in cauſa fideiuſ- 5
ſorum Chriſtophori Ortiz (quondam receptoris huius ciuitatis Toleti) qui contendit probare ſolutionem debiti, ex quibuſdam apochis publicis, in quibus continetur quædam ſumma morapetinorum (prout continetur in aliis apochis ciuitatis) & aduocati ciuitatis intendunt illud non ſufficere, ſed neceſſarium eſſe, quod conſtet de apochis, ad quas fit relatio: quod mihi verum non videtur, ex traditis pro prima opinione, quibus non obſtant tradita pro ſecunda, quia eſt diſtinguendum, aut illa verba (*prout conſtat ex aliis ſcripturis*) ponuntur per modum diſpoſitionis, vel per modum relationis: in primo caſu procedit diſpoſitio, & opinio contraria: in ſecundo vero hæc noſtra, cum in dicta apocha contineatur diſpoſitio certa, & non conditionalis, videlicet, quod ille ſoluit tantum, illa enim verba quæ ex poſt facto, ſequuntur poſt perfectam diſpoſitionem (*prout conſtabit ex apochis*) non mutant ſubſtantiam, cum ſolum per modum relationis apponantur, *leg. demonſtratio falſa*, 17. §. 1. *ff. de cond. & demonſtratio.* argum. text. *in l. ex his verbis*, C. *quando dies legati cedat*, vbi poſt perfectam diſpoſitionem 6
puram, tempus ſi adiiciatur, non facit legatum conditionale, *l. Firmo Eliodoro*, §. *fin. ff. illo titulo, l. obligationum*, §. *conditio. ff. de actionibus & obligationibus.* Decius *conſil.* 522. *vol.* 4. Boerius *deciſione* 281. *in ſecunda parte.* Sarmiento *in l. Gallus*, §. *idem credendum, num.* 7. *de liberis & poſthumis*, & tradit Paulus, *ſupra, num.* 14. idem *in conſil.* 139. *n.* 3. *volum.* 1. quod quidem adhuc pendet de facto. Et poſt hæc ſcripta vidi Maſcardum *in volum.* 2. *probat. in concluſ.* 923. vbi poſuit regulam, quod inſtrumentum faciens de alio mentionem non probet, cum octo limitationibus, quarum ſecunda facit pro noſtra opinione, & tradit Ceruantes *in leg.* 1. *Tauri, num.* 30. & 31. & Ioannes Botta, *conſil.* 5. *nu.* 29. & rationem huius regulæ aſſignat Ioannes Garcia *de nobilitate, gloſſ.* 41.

SVMMARIA.

1 *Conſenſus domini requiritur in præſcriptione immemoriali, ſecundum aliquos.*
2 *Immemorialis præſcriptio, qualiter probetur remiſſiue, & ibi declaratur l.* 5. *tit.* 2. *part.* 1.
3 *Teſtis poteſt deponere de eo quod vidit in pupillari ætate.*
4 *Scientia Principis an requiratur in præſcriptione immemoriali, & habet fundatam ſuam intentionem quoad iuriſdictionem vniuerſalem regni.*
5 *In præſcriptione iuriſdictionis contra Regem, non requiritur illius ſcientia: & quando ſufficiat ſcientia officialium.*
6 *Lex* 1. *tit.* 15. *lib.* 4. *recop. declaratur.*

QVÆ-

QVÆSTIO XLV.

Vtrum in præscriptione immemoriali requiratur scientia & patientia aduersarij. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN præscriptione immemoriali quod non requiratur scientia & patientia aduersarij, innuit glos. *verb. in memoriam, in l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æstiua:* cuius opinio communis est secundum Alex. *consil. 6. vol. 1. in fine.* Ias. *in l. imperium, versic. 20. ff. de iurisdictione omnium iudic.* dixit communem Felinus, *in c. cum nobis, colu. fin. & in c. de quarta, col. fin. de præscript.* Bald. *in tractatu præscript. 2. par. 3. part. principalis, in versic. 5. & 6. quæro, nu. 23.* Decius *cons.* 85. & dixit communem Purpuratus *in d. l. imperium n. 191.* & Tiraquellus *de iure primogenitura, quæst. 4. num. 45. & de nobilitate, quæst. 14.* vbi refert Alex. *consil. 6. vol. 1.* dicentem communem.

Sed contrariam opinionem tenuit Bart. *in l. si publicanus, §. in omnibus, ff. de publ. & vect. num. 2.* Abb. *in d. c. cum nobis, num. 4.* & dicit communem Palatius Rubeus *in repetitione c. per vestras 2. notab. in §. sed est pulcra dubitatio, fol. 80. num. 34. & 43. & in nouis. fol. nihil, 395.* Sed pro prima opinione facit ratio, quia in præscriptione tanti tempo-
1 ris, præsumitur titulus, & bona fides, & omnia solemniter acta, vt tradit Bald. *in c. si diligenti, in fine, de præs.* quem sequitur Balbus (& dicit esse bene notandum) *in tractatu præscript. 2. par. partis princip. in versic sexto quæro, num. 18. fol. 34.* quod tamen non procedit in aliis præscriptionibus, vt tradit Alexand. *cons. 69. numer. 11. vol. 3.* & Aymon Crauetta *de antiquit. fol. 201. in paruo, num. 16. cum sequentibus* Sed si bene consideretur Rubei doctrina, *vbi supra,* non loquitur in præscriptione, sed solum in consuetudine, ad quam inducendam dicit, quod requiratur Regis scientia, & patientia eius cuius interest, *vt in c. bonæ, el. 2. de postulatione præl. l. 2. C. de seruit. & aqua.* Et non est eadem ratio de præscriptione ad consuetudinem, imo in hoc contrarium resoluit Balbus, *in dict. tractatu 1. p. quæst. 10. num. 8.* vbi dicit, quod in præscriptione immemoriali, debet probari scientia, & patientia aduersarij, secus autem in consuetudine, quod tenet Abb. *in c. fin. n. 13. de consuetudine,* vbi Barbac. *numer. 71.* dicit communem, quam pluribus citatis exornat Duennas, *regul. 141.* licet non defuerint qui in consuetudine etiam dicant contrarium, vt est glos. *in cap. in istis, §. leges, in 4 distinctio.* Abb. *consil. 7. vol. 2.* quæ opinio est de iure partitarum approbata, *vt in l. 5. tit. 2. part. 1.* ibi: * *Sabiendolo el sennor de la tierra, e non lo contradiziendo.* * & notat Greg. *in l. 3. eodem tit. & part. in vers.* * *Consintiendolo el sennor,* * vbi in fine resoluit, quod in consuetudine immemoriali, non est necessaria probatio scientiæ principis, *ex d. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid & c. super quibusdam, §. præterea, de verborũ significatione,* & notat Imola *in l. si publicanus, §. fin. ff. de public. & vectig.* & illam legem partitæ declarat Auend *de exequendis mand. c. 1. n. 2. & c. 8. num. 3. & in dictionario, verb.* * *Costumbre.* * Ex lege vero ordinamenti, contrarium est dispositum, *vt in l. 11. tit. 1. lib. 7. ord. quæ est l. 1 & 2. tit. 2. lib. 7. recop.* quæ sunt intelligendæ secundum tradita per Greg. *in d. l. 3. verb.* * *Con-*
2 *sintiendolo.* * Formam vero probandi immemorialem tradit glossa singularis, *verbo memoria, in cap. 1. de præscriptionibus, in 6.* cuius opinio communis est, secundum Curtium iuniorem, *cons. 61. num. 11.* & plura tradit Salazar, *de vsu & consuet. cap. 10. nu. 44.* & tradit Greg. *in l. 15. tit. 31. part. 3. in verb.* * *Acordandose,* Otalora, *de nobilitate, 3. part. c. 7. num. 4.* Matienço *in l. 1. tit. 7. lib. 5. recop. glos. 9.* Molina *lib. 2. de Hispanorum primogen. c. 6. num. 31.* DD. *in l. 41. Tauri,* Burgos de Paz *consil. 16. num. 16. & in quæstio. 2. num. 19. cum sequentibus.* DD. *in l. si arbiter 28. ff. de probationibus.* Sed illius immemorialis forma (de qua per glos. *in d. capit. 1.*) potest
3 probari secundum Ioannem Andream *ibi,* cuius opinio communis est, secundum Alexand. *cons. 16. n. 12. vol. 3.* per testes deponentes de eo quod in pupillari ætate viderunt & tenet glos. *in verbo, nec impubes, §. testis autem. Institutis de test.* cuius opinio communis est secundum Doctores *ibi.* Forma autem probandi immemoriale traditur *in l. 6. tit. 13. lib. 3. ordinamenti,* vbi vectigalia non præscribuntur, ibi: * *Los pechos y tributos à nos devidos,* * *l. 6. tit. 29. part. 3.* vbi Greg. *verb.* * *Tributos,* * De iure tamen communi dicebat Bart. *in l. publicanus, §. in omnibus ff. de pub.* quod in præscribendis vectigalibus requirebatur scientia principis vel domini: de qua quæstione videndus est Boerius *in decis. 277.* iura vero regni præscribi non possunt, etiam cum scientia & patientia principis, licet sit præscriptio immemorialis, vt tradit Palatius Rubeus, *in repetitione capituli per vestras, notabili. 2. §. 1. num. 43 per totum, fol. 309.* imo est necessarius titulus, vt tradit Matienço, *in l. 1. titulo 10. glos. 21 lib. 5. recop. & l. 1. titul. 15. lib. 4. recopil.* 4
sed hoc non potest procedere in præscriptione immemoriali, cum habeat vim tituli, *vt in dict. §. ductus aquæ,* vt tradit Rubeus, *supra, in versiculo, vnum finaliter,* & in præscriptione meri, & mixti imperij dixit communem Curtius junior, *consil. 158. num. 12.* quæ opinio approbatur de iure regio, *in d. l. 6. titul. 29. p. 3.* vbi notat Greg. *verbo iustitia,* & dicit, quod in præscribenda iurisdictione, & mero imperio, contra inferiores dominos, sufficiunt decem anni, & est *l. 6. tit. 13. lib. 6. ord.* vbi Didacus Perez, *colum. 1425.* tradit, quod Rex Castellæ habet in suo regno fundatam intentionem suam, quoad potestatem supremam, & iurisdictionem, vt tradit Couarr. *practicarum quæst. cap. 1. numero 9.* ubi illud confirmat pluribus rationibus, & Gregor. *in l. 1. tit. 18. part. 2.* Otalora *de nobilitate 3. p. princip. in 2. part. c. 5. n. 5. & 3. part. c. 2. n. 7.* Padilla *in l. altius, nu. 3. C. de seruitutibus.* Menchaca *controuersiarum illustrium c. 85. & 86 & 87.* Xuarez *allegat. 7.* & Auendannus *de exequendis* 5
mandatis, c. 1. n. 22. qui resoluit, quod regis scientia non est hodie necessaria in præscriptione iurisdictionis, cum sit necessaria immemorialis præscriptio: ita Montaluus, *in d. l. 6. tit. 11. lib. 2. fori, l. 1. tit. 15. lib. 4. recop.* vbi Matienço *glos. 1. n. 1.* Rubeus *supra, n. 43.* Duennas, *reg. 141.* Couarr. *in reg. possessor. 2. part. nu. 8.* Didacus Perez *in l. fin. tit. 13. lib. 3. ord.* Oroscius *in l. imperium, n. 40. ff. de iurisdictione omnium iudic.* Molina *lib. 2. de Hispanorum primogen. c. 6. num. 32. & 46.* & Matienço *in l. 1. tit. 10. lib. 5. recop. glos. 19. n. 5.* & nouissime Gutierrez *lib. 1. practicar. quæst. 84. nu. 3.* qui bene declarat Salzedo *ad Bernardum Diaz, regula 397. in versic. 2. adnotandum,* & Greg. *in d. l. 5. tit. 2. part. 1. glos. fin.* Menchaca *in quæstionibus vsu frequentib. c. 3.* Padilla *in l. 2. de seruitutibus & aqua, n. 4.* & idem Auendannus *in suo dictionario, verbo.* * *Costumbres,* * *& in cc. præt c. 8 & 19. num. 2.* Villalo. *in suo ærario communium, litera P. numer. 299.* qui assignat rationem, & nouissime Gutierrez *2 part. practicarum quæst. 31. nu. 9.* qui dicit communem opinionē, quod non requiratur scientia, nec patientia regis, in præscriptione immemoriali, in præscribente regalia, iurisdictiones, pedagia, & similia, & quod etiam si requireretur in aliis rebus, sufficeret scientia officialium, & auditorum, ita Ioann. Garcia *de Hispanorum nobilitate glos. 7. n. 7.* idem Gutierrez *practicarum quæstionum lib. 1. quæst. 85 n. 3. & quæst. 86. nu. 2.* & sic venit de-
clarãda & limitanda *d. l. 1. tit. 15. lib. 4. recopilationis,* ex quibus prima opinio communis (de qua supra) est tenenda, quod in præscriptione immemoriali contra priuatum, siue contra regem, non requiratur scientia, nec patientia eius, cum illa immemorialis habeat vim tituli, & priuilegij (vt supra traditum est) imo quod magis est, non solum est præscripta iurisdictio accumulatiue, sed etiam priuatiue, *ex d. l. 1.* vt aduertit Parladorius *rerum quotid. 2. part. c. 1. num. 13. & 14.* 6

SVMMARIA.

1 *Tributum non præscribitur contra Regem.*
2 *Creare notarios, legitimare spurios, non præscribitur contra Regem.*
3 *Regi concessa in signum recognitionis non præscribuntur, secus ea quæ particulari priuilegio.*
4 *Lex 1. tit. 15. lib. 4. recop. declaratur.*
5 *Supra-*

5 *Suprema iurisdictio Regis, est ius publicum regni.*
6 *Iurisdictio suprema non præscribitur, etiam per tempus immemoriale.*
7 *Iurisdictio suprema est regni infixa sicut caro in ossibus, & sic avelli non potest.*
8 *Papæ suprema potestas non præscribitur.*

QVÆSTIO XLVI.

Vtrum suprema potestas Papæ vel Regis, præscribi possit. Communis contra communem, & quid jure regio.

EST alia quæstio præcedentis proxima, an suprema potestas Romani Pontificis, vel Cæsaris possit præscribi: & non posse tenet *Abb. in c. per venerabilem, col. fin. qui filij sint legitimi*, idem *in c. cum non liceat, per illum text. de præscriptionibus*. Et opinio est magis communis, secundum Socinum *consil. 275. col. 3 lib. 2.* pro qua opinione facit text.
1 *in l. competit, C. de præscriptione 30. annorum*, vbi præstatio tributi, quæ fit in recognitionem vniuersalis dominij, tempore non tollitur: & hinc est quod tributum non præscribitur contra Regem, vt tradit Rubeus *in repetitione, c. per vestras, notab. 2. §. 1. num. 43. in versic. hinc est*, pro qua sententia facit *l. 6. tit. 29. p. 3. l. 6. tit. 13. lib. 3. ord. in versic.* * *E las otras leyes*, * & notant doctores, quos supra retuli *in quæstione præcedenti*, & Greg. *verb. iustitia, in d. l. 6.* Auend. *in cc. prat. 1. part. c. 1. num. 21.* Gutierrez *practicarum quæst. lib. 1. quæst. 87. num. 4.*

Sed contrariam opinionem (imo quod talis præscriptio procedat aduersus potestatem principis temporalis) tenet Bart. *in l. 1. §. denique, ff. de aqua pluuia arcenda, & in l. infamem, C. de publicis iud. & in l. hostes, ff. de captiuis, & postlimi.* & hanc opinionem esse magis communem asserit Aymon Crauetta *de antiquitate temporum, fol. 168. n. 19. & 20.* & tradit Boerius *in decisione 264. num. 19. cum sequentibus*, & dixit communem Baldus *in tractatu præscriptionum 2. p. quæst. 4. in versic. 2. principaliter quintæ partis princ. num. 1.* Oralora *de nobilitate c. 3.* Couarruu. *in regul. possessor.*
2 *2. part. §. 2. num. 7.* qui loquitur in illis rebus, quæ reseruantur principi ratione dignitatis, vt creare notarios, legitimare illegitimos, vectigalia inducere & similia, & in obedientia Imperatori debita dicit communem Baldus, *supra, in 2. part. 5. part. quæst. 2.* In qua quæstione distinguendum est, videlicet, quod ea quæ sunt reseruata in signum principalis recognitionis, non possunt vllo tempore præscribi, ea vero quæ speciali priuilegio conceduntur, bene præscribuntur tempore immemoriali, & hæc est communis opinio secundum Pyrrum, *in consuetudin. Aureli. de præscriptionibus c. 4.* prout eum refert Villalobos *in suo ærario, litera P. num. 298.* & tradit Couarruu. *in dict. regul. possessor. 2. part. §. 2. in versic. secunda rerum species*, & dicit communem Zasius *consil. 16. lib. 2. numero 12.* Auiles *in cc.*
4 *prat. c. 1. num. 11.* Hodie vero prima opinio est approbata de iure regio, *ex l. 1. titul. 15. lib. 4. recopil.* ibi: * *Pero la iurisdicion ciuil ò criminal, suprema, que los Reyes han por maiora, y poderio real, que es el de la fazer y cumplir donde los otros sennores y iuezes la menguaren, declaramos que esta no se puede ganar ni prescribir por el dicho tiempo, ni por otro alguno.* * Ita declarat Gutierrez *practicarum quæst. lib. 1. c. 88.* Matienç. *in l. 1. tit. 10. gloss. 10. num. 2. lib. 5.* Didac. Perez *in l. 6. tit. 13. lib. 3. ordinamenti*, & tradit nouissime Parladorius *2. part. rerum quotid. c. 1. per totum, nu. 15. & 16.* vbi illud ampliat, etiam consentiente principe, vt tradit Ioannes Andreas, *ad speculatorem, in tit de iurisdictione, omn. iudicum. glos. magna.* Decius *consil. 307.* Bald. *in l. 1. §. in initio, ff. de officio præfecti vrbis* Lucas de Penna *in l. ... C. de præb. schol. lib. 12.* Paulus Castrensis *in cons. 7. num. 6. vol. 1.* qui assignat rationem,
5 quia illa suprema iurisdictio regis, est quoddam ius publicum regni, & sic cum omnes tangat, debet ab omnibus approbari, *vt in reg. iuris, l. ius publicum, ff de pactis, l. iuris gentium, §. paciscar, §. de pact.* alias totum regnum læderetur, & sentiret nouitatem, quod nec licitum, nec cõueniẽs est argum. text. *in c. intellecto, de iureiuran. c. non liceat, 3. quæst. 2.* & tradit Corsetus *de potestate regia 1. part. quæstion. 4.* Boerius *decis. 50. n. 12.* Couarr. *in reg. possessor. 2. par. §. 2. nu. 7.* & tradunt doctor. vbi late Felin. *in c. cum non liceat, de præscript.* & est communis opinio, secundum Socinum *cons. 275. lib. 2.* à qua recessit Mench. (pluribus rationibus & fundamentis) *in c. 82. controuersiarum illustrium*, vbi *nu. 17.* confitetur contrarium procedere de iure regio (licet sub dubio.) Mihi vero contraria opinio magis vera, & com- 6
munis videtur, tam de iure communi, quam regio, vt iurisdictio suprema præscribi non possit, etiam per tempus immemoriale, quia ita ossibus inhæret, & regi infixa est, 7
vt nullo pacto, nulloq; iure auelli queat, vt supra probatum est, & clarissime probatur *in l. 1. titul. 15. lib. 4. recop.* vbi expresse illud notat Azeued. *n. 36.* Greg. *in l. 6. tit. 29. par. 3.* Villalobos *in antinomia iuris, litera P. n. 28. & in suo ærario commun. verb.* * *Prescripcion*, **n. 330.* Auendan. *in cc. prætor. c. 5. 2. part. nu. 9.* & Auiles *in cc. prætor. cap. 1. glos. 1. n. 3.* Didacus Perez *in l. 5. titul. 4. lib. 1. ordin.* Cassaneus *in consuetud. Burgund. rub. 1. de iustitiis, in princ. n. 107.* facit etiam lex 18 *tit. 4.* 8
part. 3. tit. 3. l. 6. lib. 3. ordin. & in suprema potestate Papæ idem asserit Innocentius *in capit. bona, el. 2. de potest. prælat.* communiter approbatus, secundum Franc. Bereng. *in suo tractat. de iurisdict. Episcop. & auctoritate Rom. Pontific. axiomate 1. pag. 2.* Couarr. *in dict reg. possessor. 2. part. §. 2. num. 8.* quo sequitur Azeuedo, *supra, num. 39* qui *vsque ad numerum 77.* perdoctè & curiosè declarauit istam materiam præscriptionis contra regem, & in quibus bonis & rebus præscriptio verificetur.

SVMMARIA.

1 *Allegatio tituli necessaria est, non tamen probatio.*
2 *Longum tempus dicitur decennium, in l. si quis diuturno.*
3 *Bona fides semper præsumitur in præscriptionibus.*
4 *Ex domino præterito inducitur præsumptio præsentis possessionis.*
5 *In seruitute discontinua non requiritur tituli allegatio.*
6 *Lex, si quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur, declaratur.*

QVÆSTIO XLVII.

Vtrum tituli demonstratio requiratur in præscriptione seruitutũ realium. Communis contra communem.

IN præscriptione seruitutum realium non requiri- 1
tur tituli demonstratio, ita probat text. *in l. si quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur*, & rationem assignat Bart. *in l. seruitut. prædio. in versic. 2. quæro, de seruitut. tit. generali.* Imol. *num. 2. in c. si diligenti, de præscript.* Paul. *in d. l. seruit.* Saliz. *in leg. 1. opinio 6. C. de seruitut.* vbi dicit communem Cepolla, *in tract. de seruitut. c. 20. colum. 3.* & dicit esse speciale in seruitutibus realibus, vt sine titulo præscribantur, vt tenet gloss. *in d. l. si quis diuturno*, & est communis opinio secundum Abb. *in c. 4. de præscript. colum. 2.* & Cepolla, *ubi supra*, & est textus de iure regio, *in l. 15. tit. 31. part 3.* de cuius legis intellectu & materia agit (ultra antiquos in locis ordinariis) Olano, *in antinomia iuris, litera A, n. 136.* Parladorius *1. part. rerum quotid. cap. 1. §. 8. n. 23.* vbi declarat dict. l. *si quis diuturno.* Solet tamen dubitari, quæ sit ratio differentiæ, vt in seruitutibus realibus non requiratur titulus, & in incorporalibus sic, & ratio est, quia in incorporalibus tractatur de maiori præiudicio, vt dicit Dinus *in reg. possessor de reg. iur. in 6.* & Bart. *in d. l. seruitutes prædiorum, nu. 5. & in l. 2. C. de seruitutibus & aqua*, vbi Baldus. Sed aliam rationem, & veriorem tradit Gracian. *reg. 370. n. 1.* Sed aduertendum est, quod tituli allegatio necessaria est, & sufficit probatio per vsum decem annorum, vt voluit glos. *in d. l. si quis diuturno*, per text. *in l. cum de in rem verso. ff. de vsuris*, vbi ex diuturna præstatione vsurarum, præsumitur contracta obligatio, quod quidem satis probat dict. *l. 15. titul. 31. part. 3.* ibi, * *Rogando su heredad diez annos, estando su duenno en la tierra, e veinte siendo fuera della*, * & sic longum tempus in illa lege

dicitur

dicitur decennium, vt etiam tenet glossa *ibi in parte longo* quæ communis est, secundum Curtium iuniorem, *in l. si certis annis, n.* 23. *C. de pactis.* quam glos. dicit communem Bernardus Diaz, *reg.* 26. & pro opinione glossæ facit text. (qui communiter allegatur) *in leg si adulterium cum incestu* §. *idem Pollioni ff. de adulteriis*, ibi, * *Bona fide interuenit vtriq; si error*
3 *allegetur.* *Ex quibus deducitur, quod licet bona fides semper præsumatur in præscribente (vt tenet glos. in leg. super longi. C. de præscript. longi temp.* & glos *in princ. de vsucap.* & est communis opinio secundum Curt. iun. *cons.* 28. *n.* 4. & tradit Tiraq *in tract. de præscript.* §. 1. *glos.* 2. 2. Bernardus Diaz, *Reg.* 558. Gracian. *reg.* 54. tamen illa bona fides est allegan-da. vt ibi resoluit *nu.* 15. & tradit Bal. *in c. si quis per triginta si de feudo fuerit controuersia.* Castillo, *in l.* 63. *Tauri n.* 52 *&* 53. Matthæus de Afflictis, *decis.* 178. *n.* 14. Angelus *in* § *sed istæ quidem, nu.* 9. *Inst. de actionibus* Felinus, *in c.* 2. *nu.* 3. *de præscri-*
4 *ptionibus*, quod quidem confirmatur ex eo, quia licet ex dominio præterito inducatur præsumptio, quod hodie sit dominus, qui ab antiquo possidebat, intelligitur tamen, si dominium allegetur, vt est communis opinio secundum Alex. *in l. si minorem. C de rest. in integrum*, vt etiam in præscriptione immemorali est necessaria tituli allegatio, *vt in d.* §. *idem Pollioni* & hoc tenent plures, quos refert Aymon Crauetta, *de antiquit. temp fol.* 146. *n.* 47. *&* 49. Sed contrariam opinionem (imo quod non requiratur allegatio tituli) tenet glos. *in ca super quibusdam* §. *præterea in parte non extat, de verb. significat.* quam sequuntur citati per Aymon. *sup.* qui dicit hãc
5 opinionem esse magis communem. Quod quidem sine dubio procedit in seruitutibus discontinuis; in quibus non requiritur tituli allegatio, quam dixit communem Bartol. *in l. seruitute num* 4. sed etiam in hoc contrariam opinionem tenet glos. *in l.* 1 § *denique ff de aqua pluuia arcenda, & in d. l. seruitutes prædiorum*, vbi Paulus dixit hanc communem opinionem, & eandem dixit communem Florianus. *in dict. l. cum. de in rem verso.* Imola & Ias. *in leg. qui in aliena ff. de acquirenda hered.* Alexand. *cons.* 69. *volumin.* 5. Angelus, *in dict.* § *æque si agat numer* 14 *Institut de actionibus*, Felinus, *in dict. cap. de quarta*, Socinus *reg* 431. & pluribus citatis dicit etiam communem Padilla, *in l si aquam, num.* 18. *C. de seruitutibus & aqua*, Curt. Iun. *cons.* 174. *numer.* 28. & dicit etiam communem Corn. *cons.* 293. *lib.* 3. *col.* 3. *in princ.* Boerius *decis.* 42. *nu.* 35. quæ opinio satis clare probatur *in d. l. si quis*
6 *diuturno*, ibi * *Non est necesse docere de iure.* * id est de titulo.) Ex quibus verbis non solum excluditur probatio tituli, sed etiam allegatio illius, vt aduertit Padilla. *supra.* qui refert plures rationes ad text. *in cap.* 1. *de præscriptionibus in* 6. qui videtur obstare huic opinioni.

SVMMARIA.

1 *Impedito de facto agere, non currit præscriptio.*
2 *Aduersus præscriptionem triginta vel quadraginta annorum datur restitutio, ex capite ignorantiæ.*
3 *In præscriptione centum annorum datur restitutio, ex capite ignorantiæ.*
4 *Aduersus quadriennium concessum ad petendam restitutionem, datur restitutio, quando est impedimentum de facto.*
5 *Ignoranti & impedito currit præscriptio.*
6 *Præscriptio est introducta, ne rerum dominia sint in suspenso, & finis litibus est imponendus.*
7 *Post impletam præscriptionem, non nocet scientia rei alienæ.*
8 *Titulus præscriptionis de nihilo seruiret, si semper concederetur restitutio.*
9 *Lex.* 1. *Cod. de vsucapione transformanda, inducitur pro ista opinione.*
10 *Præscriptio completa, non debet plus operari, quam res iudicata.*
11 *Aduersus tres sententias conformes datur restitutio in integrum ex clausula generali.*
12 *Leges regni loquentes de præscriptione non habent locum, probata ignorantia iuris & facti.*
13 *Lex.* 63. *Tauri limitatur & nouissime declaratur.*
14 *In præscriptionibus non censetur exclusa petitio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ.*
15 *Petitio restitutionis in integrum, impedit executionem.*
16 *Præscriptio iuris exequendi, currit contra ecclesiam, & contra regem.*
17 *Restitutio in integrum, etiam transactis* 40. *annis, ex capite ignorantiæ, competit ecclesiæ & pauperibus.*

QVÆSTIO XLVIII.

Vtrum aduersus præscriptionem decursam concedatur restitutio in integrum, ex capite ignorantiæ. Communis contra communem, & quid iure regio.

NOtabilis, & dubia sequitur disputanda quæstio, quam tradit Bartolus *in l.* 1. §. *si quis autem ff. de itinere, actuq; priuat.* in ille, contra quem decursa est præscriptio (propter iustam ignorantiam facti) possit petere restitutionem in integrum, aduersus decursam præscriptionem, ex clausula 1
generali, *si qua mihi iusta causa videbitur.* In qua quæstione Bartolus *supra*, in ea est sententia, quod contra impeditum impedimento facti currat præscriptio, licet impeditus restituatur, & sic dicit se intelligere textum *in l. si C. de præscriptio. longi tempor.* Quam opinionem tenet Angel. *in l. fin. ff. si quis test. liber esse iussus fuerit*, per legem *Stillicinius. ff. de seru. rusticorum præd.* idem Angelus *in dict. l. final. C. de præscriptione longi temp.* & est tex. vbi notat glos. *in l.* 2. *C. quibus non obiiciatur longi temporis præscriptio. l. ab hostibus, in principio. ff. ex quibus causis maiores*, text. *in l si partem. in princ.* §. 1. *ff. quemadmodum seru. amit.* & est textus similis *in leg. si locus. eodem. tit.* & hanc dicit communem Ias. *in* §. *rursus Inst. de actionibus*, & Couar. *in regul possessor.* 3. *part.* §. 3. *n.* 1. Pinelus, *in authent nisi tricennale. num.* 58. *C de bonis quæ lib* & dicit communem Matthæus de Afflictis, *decisione* 329. & Romanus *consil.* 149. Natta *cons.* 162. *numer.* 38. Bernardus Diaz, *regula* 571. vbi Salzedo plures congessit pro hanc dicit communem opinionem Socinus, *in l cum filius.* §. *in hoc numer.* 8. *ff. de verborum obligationibus*, qui plures allegat pro hac sententia (pro qua dicit vidisse plures clarissimos viros consuluisse) quam dicit communem Corn. *consil.* 164. *volumin.* 2. Dec. *consil.* 29. Alexand. *cons.* 169. *volumin.* 2. & plures pro hac sententia dicentes communem citat Tiraq. *de vtroque retractat.* §. 35. *glos.* 4. *numero* 35. *&* 75. Quam opinionem sequitur Bursat. *consilio* 26. *numero* 34. Roland. *consilio* 68. *numero* 10. *lib.* 4. Tiber Decius *cons.* 2. *numero* 134. *lib.* 2. Simon de Præt. *cons.* 157. *numero* 18. & hæc opinio est magis communis, & ita practicatur, secundum Fabium Turretum, *cons.* 36. *numero* 13. *volumin.* 1. Sfortius Oddi. *consilio* 13. *numer.* 37. Quæ conclusio ampliatur à Doctoribus, vt etiam 2
procedat in præscriptione triginta, vel quadraginta annorum, quam dicunt communem opinionem relati per Tiraquellum, *supra num.* 36. & Aymo. *numer* 44. & dixit communem Cagnolus, *in regul qui in alterius nu.* 6. *ff. de regul. iur.* 3
& Baldus *de præscript.* 4. *part.* 3. *partis princ. quæst.* 29. *numer.* 4. *cum sequent.* & quod magis est dicit Cagnolus. *supra*, eandem esse communem opinionem, in præscriptione centum annorum, vt in ea competat in integrum restitutio, ex capite ignorantiæ, quam dicit communem Bertrand. *consilio* 15. *volum.* 1. *num.* 43. & Curtius iunior *cons.* 57. *num.* 3. Et aduersum quamcunque præscriptionem, ratione ignorantiæ, competere restitutionem, dixit communem Ioannes Mauri. *in tract. de restitut. ca.* 60. & vltra supra relatos (quod competat in præscriptione triginta vel quadraginta annorum) dixit communem Boerius, *decisione* 93. *numer.* 3. & *in num.* 6. qui late procedit, & Gualdensis, *de arte testandi, titulo* 11. *cautela* 6. & Alciatus *libro* 1. *de verborum significat. colum.* 35. *in princip.* vbi dicit receptius teneri. Pro qua sententia facit, 4
quia quadriennium quod datur ad petendam in integrum restitutionem, adeo vtile est, quod si quis steterit per centum annos probabiliter ignorans, semper durat, ita Baldus *in lege falsam. Codice si ex falsis instrumentis*, quem plures sequuntur ab eo allegati *in capit.* 1. *de in integrum restitutione. libro sexto*, quam opinionem tenent relati per Tiraquellum,

supra, n. 47. & 43. Bernardus Diaz, *regula 653.* & dixit cõmunem Baldus *de præscript. 1. p. 6. partis. col. 5.* Alexand. *cons. 116. vol. 5.* Felinus *in c. vigilanti. de præscript.* & Aymon, *de antiquitate temporum, folio 165. n. 57.* & dixit communem Decius, *cons. 36. volumine 1.* Ancharranus, *cons. 170. nu. 8.* & plures quos refert & sequitur Socinus, *supra,* Gualdensis *de arte testandi, tit. 11. cautela 1. n. 4.* & dicit etiam communem Bertrandus, *cons. 15. vol. 1. nu. 43.* & Curtius iunior, *consilio 57. numero 3.* Pro qua sententia est bonus text. *in dicta lege si partem §. 1. ff. quemadmodum seruit. amittantur,* vbi si nescio seruitutem mihi legatam, & ideo ea non vtor, non currit contra me præscriptio, & datur restitutio. Quæ lex satis probat istam sententiam, & est etiam tex. *in authent. malæ fidei. Cod. de præscript. long. temp. l. sicut. C. de præscript. triginta, vel quadraginta annorum,* vbi ignoranti, & impedito, currit præscriptio, sed dabitur restitutio ex d. capit. ignorantiæ (vt supra dictum est.)

5 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod aduersus præscriptionem triginta vel quadraginta annorum non competat restitutio, ex capite ignorantiæ) dicit communem Igneus *in leg. 3. §. si conditioni. numero 126. ff. ad Syllanianum,* & dicit etiam communem Decius, *consilio 375. numero 5.* & relati per Tiraquellum, *vbi supra glos. 4. numero 37.* & dicunt communem relati à Couar. *in regul. possessor. 3. parte §. 2. numero 2. de regul. in 6.* & Burgos de Paz, *consilio 41. numero 47.* qui hoc extendit etiam procedere de iure regio, cùm contrarium non sit dispositum, sequitur Salzedo *ad Bernard. Diaz regul. 571.* pro qua sententia facit talis ratio, quia si admitteretur contra præscriptionem legitime causatam restitutio in integrum, ex capite ignorantiæ, semper rerum dominia essent in suspenso, & in incerto, contra
6 leg. *bono publico. ff. de vsucapionibus,* & post centum annos (reperto instrumento debiti) posset creditor, vel eius heredes (prætextu ignorantiæ) petere restitutionem in integrum, ex clausula generali: & sic nunquam esset litium finis, contra legem *properandum. C. de iudicijs, c finem litibus, de dolo & contumacia. l. final. ff pro suo,* quæ directe loquitur in præscriptione.

7 Præterea facit pro hac opinione, quia post impletam præscriptionem non nocet scientia rei alienæ præscribenti, vt est communis opinio, vt tradit Duennas, *regul. 44. num. 4.* pluribus citatis (ex communi voto Theologorum) & nos dicemus *in quæstione 657.* Ergo ignorantia eius, cõtra quem præscribitur, non debet aliquid operari contra præscribentem,
8 quia alias titulus præscriptionis de nihilo in iure seruiret, si semper concederetur restitutio, ex capite ignorantiæ, post completam præscriptionem, & esset magna confusio, si in quocunque tempore res debita peti potuisset. Et istam opinionem tenet glossa *in capit. auditis, de restitutione in integrum,* vbi concludit quod contra præscriptionem quadraginta annorum non datur restitutio, ne alias lex verbis videatur imposita. Pro qua sententia est textus (secundum aliquos) *in*
9 *l. vnica. C. de vsucapione transformanda* ibi,* *Per biennium miseri rerum domini excludebantur & nullus eis ad eas reseruabitur regressus.** Ergo si nullus datur regressus, sequitur, quod beneficium restitutionis in integrum excluditur. Ex quibus hæc quæstio satis anceps, & dubia redditur, cum pro variae-
10 que parte sint fortissima fundamenta, & maxime pro contraria vrget alia noua ratio, quia præscriptio completa non debet plus operari, quàm sententia translata in rem iudicatam. Sed sic est, quod res iudicata rescinditur ex nouis instrumentis (ex clausula generali, & petita restitutione, ex capite ignorantiæ) vt tradunt Doctores *in l. imperatores ff. de re iudicata.* vbi Ias. & Alexand. dicunt communem: & nos di-
11 cemus *in quæst. 542.* & etiam aduersus tres sententias conformes, illud tenet Ioannes Garcia, *de nobilitate. glos. 7. §. 2. n. 5.* Ergo sequitur manifeste, quod aduersus præscriptionẽ completam, dabitur in integrum restitutio ex dicto capite ignorantiæ. Quæ opinio æquissima est, licet contraria sit satis iuridica, & magis vera, illamque defendit per 23. rationes & fundamenta Menchaca, *libr. 2. controuersiarum illustrium, c. 75.* qui dicit illud procedere in quacunque præscri-
12 ptione, etiam ordinaria. Ex quibus infertur notabilis declaratio, & ampliatio ad omnes leges regni, loquentes de præscriptione vt in *l. 1. & 8.* & per totum *tit. 15. lib. 4. recopila-tionis,* in quibus iuribus per certum temporis spatium causatur præscriptio, vt in omnibus illis casibus possit allegari ignorantia facti, post impletam prescriptionem, vt restitutio ex capite ignorantiæ concedatur, & illud non solum existimo procedere, quando prescribitur ius exequẽdi per decem annos, *vt in leg. 63. Tauri,* quæ est, *leg. 6. tit. 15. lib. 4. recop.* in 13
quibus casibus non admittetur illa exceptio ad impediendam executionem, quando actor ignorabat de iure, & de facto, pecuniam sibi deberi (quia successit in iure alterius tanquam heres) qui petita restitutione in integrum potest petere executionem, virtute instrumenti publici, non obstante quod ius exequendi sit præscriptum, quia probata ignorantia tam iuris, quàm facti, mandabitur instrumentum executioni, non obstante, quod sit legitime causata præscriptio, quia nunquam in præscriptionibus censetur excluſa petitio restitutionis in integrum, ex capite ignorantiæ. 14
Quod quidem est menti tenendum, quia alibi non reperies scriptum, & est optima declaratio, & exceptio ad *dict. l. 63. Tauri,* & probatur ratione, quia quemadmodum reo execu- 15
tato conceditur à lege, contra instrumentum opponere exceptionem restitutionis in integrum, vt est communis opinio secundum Auendan. *in c. prætor. c. 4. num. 18.* Azeued. *in l. 1. tit. 21. numer. 275. libro 4. recop.* Oroscium *in l. si feriatis, num. 111. ff. de feriis.* Couarr. *pract. q c. 25. n. 6.* Villalob. *in ærario. com lib. 2. numero 258.* Didacus Perez, *in lege 8. tit. 4. libro 2. ordinamen.* post Bartol. *in lege 4. §. condemnatum. ff. de re iudicata,* vbi Ripa. *num. 30.* & Alexand. 26 dicit magis communem, & sequitur Gutierrez *pract. quæstion. lib. 1. qu. 133. numero 2.* & Pax *in sua praxi 4. part. 1. tom cap. 3. num. 9.* & nouissime Ioan. Gracia *de nobilitate glos. 6. §. 2. numero 17. vsque ad finem capituli:* ita pariformiter actori debemus concedere, vt possit etiam petere prædictam restitutionem, ex capite ignorantiæ, aduersus decursam, & legitime completam præscriptionem: quæ quidem præscriptio et- 16
iam currit contra ecclesiam transacto decennio: ita Gregorius, *in lege 22. titulo 29. parte 3. verb.* **Treynta annos* quem sequitur Paz, *supra, numero decimoquinto, in fine,* & quid contra Regem, tradit idem Gregorius *in lege sexta, tit. & part. supra. verbo, Tributos.* Quibus si obijciatur exceptio præscriptionis, ex *dicta lege 63. Tauri,* possunt replicare opponendo aliam exceptionem, ex capite ignorantiæ (petita prius restitutione in integrum, & concessa ex clausula generali) quæ restitutio indistincte ex capite ignorantiæ competit ecclesiæ & pauperibus. etiam post quatuordecim annos, vt tradit Belonus, & dicit esse communem opinionem, *cons. 46. n. 15.* (contra Alexandrum) Sarmien. *lib. 2. selectarum, cap. 10.*

QVÆSTIO XLIX.

Ad l. finalem, C. de sacrosanctis ecclesijs, Communis contra communem, & quid de iure regio.

IN quatuor casibus de contentis *in d. l fin.* in rebus relictis iure hereditario, & in legatis, donationibus, & venditionibus, ecclesia & cuius ciuitas habent priuilegium, vt non minori tempore, quam per centum annorum curricula, præscriptio causari possit, quæ legis dispositio iam hodie per auth. *quas actiones* (quę post legem sequitur) correcta est, & illa prescriptio redacta ad præscriptionem 40. annorum; & hæc est communis opinio secundum Boerium, *dec. 264. nu. 22.* vbi resoluit, quod illa correctio, & limitatio præscriptionis, procedit tam in Ecclesia, quam in ciuitate, præter 1
quam in Ecclesia Romana quæ centum annorum gaudet spatio & priuilegio, & sic casus ille specialis, firmat regulam in contrarium, 1. *nam. quod liquide, §. fi. ff. de penu legata. l. ius singulare. ff. de legib.*

Sed contrariam opinionem (imo quod illa lex non sit 2
correctoria in ciuitate) dixit communem Aym. Crauetta, *de antiquitate temporum fol. 144. num. 37. &. 38.* & dixit communem opinionem Ias. *in d. authentica. quas actiones. numero 21.* vbi gloss. *verb. excluduntur,* refert Ioannem, & Pileum hac partem tenentes, ex *l. sancimus, Cod. de testa. l. præcipimus.* 3

cipimus. C. de appel. vbi traditur regula, quod illud quod non mutatur, ſtare non prohibetur: gl. autem impugnat iſtam rationem, quia maior eſt ratio in eccleſia, quam in ciuitate, & ſic fatemur (& non eſt negandum) quod illa lex ſit correctoria in eccleſia & etiam in ciuitate: arg. text. *in authentica, multo magis C. de ſacroſanct. eccleſ. l illud ff de ad l. Aquilam l.* 4 1. *C. de diuerſis reſcriptis*, vbi traditur. quod vbi eſt eadem, vel maior ratio, eadem debet eſſe iuris diſpoſitio, quam opinionem ſequitur Riminaldus. *in* §. 2. *n.* 22. *Inſt. per quas perſonas nobis acquiratur*, & hæc opinio eſt hodie approbata, ex *leg.* 7. 5 *tit.* 29. *p.* 3. vbi Gregor. *verb.* * *De quarenta annos*, *. & tradit Couarr. *pract. q. c.* 37. *n.* 8. qui declarat qualiter procedat illa præſcriptio quadragenaria in rebus ciuitatis publicis, quæ 6 ſpecialiter ſunt conſtituta ad vſum omnium hominum, vt via publica, platea, ſimilia, & reliqua, idemque tradit *in reg. peccatum*, 2. *p relect.* § 9 *n.* 8. & Rodericus Xuarez, *allegat* 5. *per totam*: de qua re eſt videnda *l.* 3. *tit.* 3. *li.* 7. *ordi.* vbi late per Didacum Perez.

SVMMARIA.

1 *Lex.* 7. *tit.* 1. *part.* 6. *declarat.*
2 *Solemnitas quæ requiritur in teſtamento inter extraneos, requiritur hodie in teſtamento inter liberos.*
3 *Correctio legis* 3. *Tauri procedit reſpectu numeri teſtium, non vero reſpectu qualitatis illorum.*
4 *Femina poteſt eſſe teſtis in teſtamento inter liberos (contra plures) ex l.* 2. *Tauri.*
5 *Femina de iure communi eſt idoneus teſtis in teſtamento inter liberos.*
6 *Hermaphroditus eſt idoneus teſtis in teſtamento inter liberos.*
7 *Melioratio facta à patre in teſtamento imperfecto, non valet.*
8 *Lex.* 4. *Tauri declaratur.*

QVÆSTIO L.

Ad l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. C. de teſtamentis. Communis contra communem.

APud ſcribentes ingens controuerſia eſt (ſed hodie parum fructuoſa an §. *ex imperfecto*, habeat locum in filiis legitimis & naturalibus tantum, vt ſolum in naturalibus & non legitimis: & partem affirmatiua dixit communem Dec. *conſ.* 610. Boer. *dec.* 240. *n.* 12. vbi (poſt Paul. & gl. *in d.* § *ex imperfecto*) concludit, quod illius text. diſpoſitio ſolum procedit in filiis legitimis, & naturalibus.

Sed contrariam opinionem (imo quod etiam procedat in filiis naturalibus, & non legitimis) tenet Paulus, *in d.* §. *Salicetus, in l. fi. C. familiæ erciſcundæ.* & eſt communis opinio, ſecundum Couarru. immemorem Boeri, & Decij) *in* 4. 2. *p.* §. 1 4. *c.* 8. *nu.* 13. in qua quæſtione non eſt inſiſtendum, quia licet de iure communi eſſet valde neceſſaria illius veritatis indagatio, & etiam de iure partitarum, vt in *leg.* 7. *tit.* 1. *p.* 6. (quæ diſponit, & confirmat illam iuris communis deciſionem) tamen hodie ex *l.* 3. *Tauri*, eadem ſolemnitas requiritur in teſtamento inter liberos, quæ requirebatur in teſtamento inter extraneos, & ita aduertit Greg. *in d. l.* 7. *verb.* **Alos hiios*,* & Cifruentes, & Caſtillo, *in d. leg.* 3. *verb.* **Entre los hiios*,* vbi Gomecius, *nu.* 59. reſoluit illa iura eſſe correcta: quod tenet expreſſe Cifuentes, *in d. l.* 3. *Tauri*, quem ſequitur Couar. 2. 4 *p. c.* 8. §. 4. *n.* 3. Matienç. *in l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *recop. gl.* 1. Angulo *in l.* 7. *tit.* 6. *gl.* 1. *n.* 6. *li.* 5. *recop.* Gutierrez, *pract. q lib.* 2. *q.* 35. Et an illa correctio ſolum habeat locum reſpectu numeri teſtium, vel etiam reſpectu qualitatis illorum eſt difficillima quæſtio inter ſcribentes modernos quia D. Caſtillo. *in d. l.* 3. *verb.* **Siete teſtigos*,* reſoluit quod illa lex eſt correctoria in omnibus, & ſic quod teſtes in teſtamento inter liberos debeat eſſe maſculi, & non feminæ: quod ſequitur *in d. leg.* 7. *verb.* **De teſtigos*,* quos nouiſſime ſequitur Gutierrez, *pract. q. lib.* 2. *q.* 36.

Sed contrariam opinionem (imo quod in teſtamento inter liberos, feminę ſint idonei teſtes, ſicut de iure communi (tenet ſubtiliter Tellus Fernand. (contra Greg. & Caſtill.) *in l.* 3. *Tauri à n.* 13. *vſq;* 17. vbi Gomecius, *n.* 53. & Matienç. *in l.* 2. *tit.* 4. *gl.* 1. *n.* 15. *li.* 5. *recop.* Quæ opinio iuridica mihi videtur, cùm ſit communis opinio, quod de iure communi 5 in teſtamento inter liberos, femina ſit idoneus teſtis, vt tradit Gratus. *conſ.* 90. *n.* 3. *lib.* 2. Guillermus Benedictus. *in cap. Raynutius, verb. teſtamentum, l.* 1. *num.* 65. & 68. *de teſtamentis*, quæ diſputatio non corrigitur per *d. l.* 3. imo (quod magis 6 eſt) licet hermophroditus (qui magis incaleſcit ſexui femineo) non poſſe eſſe teſtis in teſtamento, vt tradit Molina, *li.* 2. *de Hiſpanorum primogeni. c.* 8. *n.* 26. & Guillen. de Cernantes, *in d. l.* 3. *Tauri n.* 155. & probatur in *l.* 10. *ti.* 1. *p.* 6. illud non procedit in teſtamento inter liberos. Solet tamen 7 apud ſcribentes dubitari an d. §. *ex imperfecto*, & eius deciſio procedat, quando pater facit meliorationem filio in teſtamento minus perfecto & partem affirmatiuam tenet Paulus, *in d.* §. cuius opinio communis eſt, ex traditis per Tellum Fer. *in d. l.* 3. *Tauri*, 1. *p. n.* 21. Mencha. *de ſucceſſionum creatione.* §. 21. *num.* 67. & veriorem, & communiorem appellat Spino. *in ſpeculo teſtamentorum. gl.* 18. *n.* 34. pro qua opinione adducitur *l.* 2. *tit.* 4. *li.* 5. *recop.* quæ lex nihil probat. Sed contrariam partem ſequitur Couar. *in c. Raynutius.* §. 1. *n.* 3. *de teſt.* ex ea ratione quod lex approbans teſtamentum minus perfectum inter liberos intelligitur quando æqualiter fit inſtitutio, non vero quando fit melioratio quod ſequitur Tiraq. *de primog. q.* 4. *n.* 4. & eſt communis opinio ſecundum Socinum, *conſ.* 27. *n.* 19. *vol.* 1. & *conſ.* 189. *n.* 44. *vol.* 2.

Ex quibus datur intellectus ad *leg.* 4. *Tauri*, vt illa lex non 8 procedat in melioratione facta per patrem in filios, vt docet Rodericus Xuarez. *in l. quoniam in prioribus. limitat.* 10. *nu.* 4. licet contrarium teneat Gregorius, *in l.* 5. *tit.* 31. *part.* 7. *in fine*, & Tellus Fernand. *in d. l.* 4. *Tauri, num.* 14. Mieres. *de mamoioratu.* 1. *p. quæſt.* 1. *n.* 50. Molina, *lib.* 2. *de Hiſpan. primogen. c.* 10. *n.* 69. Matienço *in l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 5 *gloſ.* 6. quos ſequitur Auendan. *in d. l.* 4. *gloſ.* 5. *nu.* 10. & Gracian, *reg.* 55. *nu.* 16. quibus accedo.

QVÆSTIO LI.

Vtrum de iure communi ſint neceſſaria dotalia inſtrumenta, ad matrimonij validitatem, & ad filiorum ſucceſsionem. Communis contra communem.

DVbitari ſolet apud ſcribentes de quæſtione præſenti, ſuppoſito, quod de iure canonico (ut valeat matrimonium (non ſunt neceſſaria dotalia inſtrumenta: ita tenet gloſ. *in c.* 130. *quæſt.* 5. & eſt communis opinio, ſecundum Præpoſitum *in c. tanta n.* 17. *qui filij ſint leg.* quam etiam dicit communem Decius, *conſ.* 155. *n.* 1. circa quod dubitatur apud Doctores, vtrum procedat quoad vim, & valorem 1 matrimonij tantum, vel ſolum quoad ſucceſſionem filiorũ, ad quam in locis imperiali ſubiectioni ſubiectis (niſi matrimonio præcedant nuptialia inſtrumenta) non admittuntur, vt probat tex. *in l. Imper.* §. *præſenti. C. de nupt.* Et hoc tantum procedere quoad valorem matrimonij in illis locis, & non quo ad ſucceſſionem filiorum, tenet Bald. *in l. ſi qua illuſt. C. ad Orficianum*, & eſt communis ſecundum Curtium iuniorem. *conſ.* 136. *col.* 2. *vol.* 1. Lucam de Pen. *in l.* 4. *C. de his qui ſpon mun. ſub. lib.* 10. Socinum. *conſ.* 52. *vol.* 1.

Sed contrariam opinionem, quod etiam quoad ſucceſ- 2 ſionem filiorum valeat matrimonium (etiam ſi non interueniant dotalia inſtrumenta) dixit communem Carolus Ruynus, *conſ.* 211. *col.* 2. *vol.* 1. & Anto. Gabriel. *li.* 6. *com. ti. de legitimatione. concl.* 1. *nu.* 11. & ab hac opinione non eſſe recedendum dixit Pariſius *conſ.* 13. *nu.* 49. *vol.* 2. Mieres *de maior.* 2. *p. q.* 1. *n.* 6. vbi aſſignat rationem, & Couar. *in* 4. 2. *p.* 3 *c.* 8. §. 2. *nu.* 8. vbi reſoluit contrariam opinionem non eſſe receptam, & maximè hodie, ſtante Concilio Tridentino. *c.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reformat. ma.* vbi ſeruata forma illius text. in matrimonijs contrahendis, proles inde ſuſcepta eſt legitima (etiam ſi nuptialia inſtrumenta non interueniant) ſi vero omittatur forma illius (etiam quoad publicationes) ſi poſtea detegatur aliquod impedimentum conſanguinitatis,

proles non erit legitima, *ut in c.cum inhibitio.§.si quis vero,de clandestina desponsatione.* Et nos latè dicemus *in quæst.696. num.5.*& defendimus illud procedere hodie, stante dispositione sancti Concilij Tridentini, vt nouissime Guillem.de Ceruantes,*in l.6.Tauri.nu.21.& 22.* cuius opinio verissima est.

QVÆSTIO LII.

Vtrum dispositio tex.in c. redintegranda. 3.quæstio,1.habeat locum in successore particulari, cum titulo & bona fide. Communis contra communem.

REmedium text.in d.c. *redintegranda*,quod spoliatis cõpetit, est plenissimum & magis generale & vtilius, quam alia omnia remedia possessoria,& non currit cum aliis remediis,secundum Lanfranc.*in rubrica de causa possess.& propriet.col.*3.Alex.*cons.*49.*col.fin.volum.*5. cuius tex. materiã latissime explicat Alex.& Socinus,*in l.rem.quæ nobis ff. de acquirenda possessione*, Ripa *in c.sæpe,n.2.vsq; ad* 30.*de restitutione spoliatorum*,Anton.Gabriel,*lib.*5.*comm.tit.de rest.spoliatorum,concl.*5.& Anton.Gomez,*in l.*45.*Tauri,numer.*118.& 192.Menochius,*de recup possessione.remedio.*15.*num.*5.Sarmiento,*de reditibus ecclesiasticis.*1.*p.cap.*4.*n.*11. vltra omnes Gutierrez,*in suis quæstionibus.canonicis.ca.*34.*per totam*;vbi latissime & doctissime(more suo disputat nostram quæstio-
1 nem,& refert in ea duas communes ad inuicem contrarias. Sed anteaquam ad quæstionem deueniamus,aduertendum est,quod remedium illius tex.competit pro rebus & iuribus incorporalibus, vt tradit Socin.post Bart.*in l. rem quæ nobis, quæstio* 5. & Ripa.*in c.cum Ecclesia Sutrina de causa possess. & & prop.n.*101.

2 Præterea aduertendum est, quod remedium illius text. est nouum, & hæc est communis opinio, secundum Corneum.*cons.*282.*col.*6.idem *cons.*18.*vol.*1.& dixit communem Corneus *in l.naturaliter.§.nihil commune,n.*66.*&* 68. *ff.de acquirenda possessione*,dixit etiam communem Abb.*in c. cum ad sedem nu.*26.*de restitutione spol.* & Barba *cons.*24.*vol.*
3 4.*col.*1.vbi clarius loquitur. Nunc autem(his præmissis)pro declaratione illius text.in quæstione principali proposita dicendum est,quod remedium illius text.generaliter competit ei,qui sine iusta causa cecidit à sua possessione, quæ ad alium peruenit,siue bona,siue mala fide,scienter, siue ignoranter,siue cum vitio,siue sine vitio,siue cum titulo,siue nõ: & sic, quod indistincte detur contra possidentem titulo,& bona fide,tenet Innocentius,*in c.querelam de electione*,& est communis opinio secundum Alex. *cons.*91.*col fin.vol.*5.*& in cons.*92.*col.*3.*eodem vol.* & dixit communem Abb.*in d.c. cum ad sedem.* Socinus,*cons.*89.Decius *cons.*75.*alias* 57. & dixit magis communem Maranta *de ordine iud.fol.*8.*n.*50.*& in nouis,in* 4.*part principali.*7.*dist.fol.*179.Lupus *allegatione.* 52.*n.*7. qui dicit communem & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo,& Cassiodorius,*decis.* 7.*in tit.de restitut. spol.* & dicit communem Matthæus de Afflictis,*in decis.Neapolit.*361.*nu.*33.qui refert ita fuisse iudicatum, Ancharanus,*cons.*42.Corneus,*cons.*65.*litera R libr.* 2.Socin.senior,*cons.*89.*lib.*1.*& cons.*18.*n.*32.Ripa,*in d.c. sæpe.nu.*28.qui plures allegat pro hac communi sententia,& Roland.*cons.*50.*n.*11.*& in cons.*72.*n.*7.*vol.*2.vbi dicit communem & magis communem,decisio Pedemontana.93.*n.* 6. quæ refert pro hac opinione sic iudicatum fuisse,& eam sequitur Anto.Gomez.*supra.n.*192.quam multorum testimonio dicit communem,& Puteus,*lib.*2.*decis.*176.*n.*2.& pro hac sententia sæpius dixit consuluisse Ias.*in d.l. rem quæ nobis.n.*19.*& cons.*72.*lib.*4.& pro hac sententia (ne magis immoremur in Doctorum allegationibus plures alios (quos longum est recensere)refert auctores Gutierrez, *in canonicis quæstionibus.c.*34.*n.*59.

4 Sed contrariam sententiam sequitur Bart.*in d.l.rem quæ nobis*, qui resoluit quod illius text. dispositio,non procedit contra possidentem cum titulo & bona fide, & dicit communem Ripa.*supra,nu.*28.*in d.c.sæpe*,& late Corrasius *in d. l.naturaliter.§.nihil commune,n.*86.qui dicit communem,& Alciatus,*in l.mulieris,nu.*10.*ff. de verborum significatione*,& Socinus,*cons.*39.*n.*5.*vol.*3.dicens hanc esse communem opinionem legistarum, Parisius, *cons.*1.*n.*166.*vol.*1. Brunus *cons.*19.*n.*25.Calcaneus.*cons.*11.6*n.*3.Bertrãdus,*cons.*54.*n.*5.*vol.*1.Rubeus,*cons.*4.*& cons.fin.n.*9.Ruinus,*cons.*49.*n.* 11.*li.*4.Anchar.*cons.*310.*n.*7.*in fin.*Gozadinus *cons.*28.*nu.* 36.Ias.sibi contrarius *cons.*2.*li.*3.Mantua,*cons.*99.*nu.*2.*lib.* 2.Natta,*cons.*188.*li.*1.Cephalus.*cons.*4.*n.*1.*& cons.*110.*n.*22.Menochius,*de recuperand possess.remed.*15 *num.*89.& Molina *de Hispanorum primogeniis, li.*3.*c.*13.*nu.*53. & alios plures pro hac sententia refert & sequitur Gutier. *supra,nu.* 63.*col.*3.qui resoluit,quod in hac quæstione difficili & controuersa, non est recedendum ab hac opinione, imo est tenenda in iudicando,& consulendo, quæ (in eo iudicio) ve- 5
rissima & iuridica est, quia per illum textum non tolluntur præscriptiones legitime causatæ cum titulo & bona fide, quia alias maximum absurdum sequeretur,videlicet illud remedium esse introductum & inuentum ad spoliandos omnes iustos possessores, habentes titulum & bonam fidem: ita Sarmien.*de reddit.Ecclesia.*1.*p.c.*4.*n.*11.& sic cessarent o- 6
mnes leges, & canones, qui loquuntur de præscriptione quod non est dicendum:argum. tex.*in l.si quando.*C.*de inofficio.* Fateor tamen,quod est questio de apicibus,iuris,& quod indiget Cæsarea decisione, interim tamen est quæstio pro amico.

QVÆSTIO LIII.

Vtrum dispositio illius text. in cap.redintegranda,& eius remedium non solum competat pro rebus clericorum, & ecclesiæ, sed etiam laicorum. Communis contra communem, & quid iure regio.

QVæstio,quæ in hoc dubio venit disputanda satis vtilis & necessaria est, & quotidie contingit de facto:in qua re pro parte affirmatiua(ut pro rebus laicorum, siue mobilibus siue immobilibus competat illud remedium) tenet Anton. *in c.sæpe.de restitutione spoliat.& in c.cum ad sedem* & est communis opinio, secundum Imol. *in l.rem quæ nobis*,& tradit Socinus.*cons.*226.*nu.*18.*volum.*2. & dixit etiam communem Cor.*in §.nihil commune,n.*68.& hanc opinionẽ cõmuniter obseruari dicit Imola,*in d.c.cum ad sedem.*licet contrariam existimet veriorem: dixitque communem Alexand. *cons.*91.*alias.*94.*vol.* 5.eandem de iure communi & consuetudine dixit communem idem Alex.*cons.*94.*vol.*5.*nu.* 13.*& in cons.*51.*nu.*1.Et quod in practica seruetur hæc opinio, dixit Maranta, *de ordine iud.* 4.*p.in* 7.*d.n.*50.*fol.*179.& alios refert Antonius Gabr.*lib.*5.*com.opi.concl.*5.*in tit.de rest. spoliator.* Et esse magis communem opinionem fatetur Gomezius,*in l.*45.*Tauri,n.*192.& tradit Rolandus,*cons.*50.*n.* 3.*li.*2.& alios refert Menochius, *de recuperanda possess.rem.* 15.*nu.*13.ubi dicit esse crebriorem nostrorum sententiam, & quod sæpissime seruari vidit.

Sed contrariam opinionem (quod illud remedium non 1
competat laicis,vel pro rebus laicorum)tenet Abb.*in dict.c. cum ad sedem,n.*27.*& d.c.sæpe n.*9. quam tenent plures relati per Barbaciam,*in cons.fin.col fin.vol.*4.& dixit veriorem & communiorem Corneus, *cons.*282.*col.*4.*vol.*3.*& cons.* 18.*vol.*1.*col.*4.*& cons.*23.*col fin.vol.*1. & veriorem appellat Imola,*supra*,Ripa, *in d.c.sæpe n.*21.Menoch *ubi supra*, Sarmient.*de redditib.eccleſiasticis.* 1.*p.c.*4.*n.*11.Quę opinio(sub 2
dubio)verior videtur,*Gutierr.*in canonicis quæstionib.* (saltem de iure communi) *in c.*34.*n.*4.sed de iure regio approbata est hodie prima opinio.*in l.*30.*titul.*2.*p.*3.ibi,* *Forcado siendo algun home de cosa que quisiesses despues demãdar en iuyzio, en su escogencia es de fazer esta demanda a aquel que la fallaren, o al otro que la forçò por si, mandò a otro forçarla, o aquel que recibio del que sabia, que la auia forçado.* * Vbi expresse notat Greg.*verb.***Fallaren.**Et sic si laicus fuerit spoliator, poterit conueniri coram suo proprio iudice laico, si vero fuerit clericus,coram iudice ecclesiastico,vt tradit Menoch.*supra n.*209.Tiraq.*de vtroq; retract.titul.*1.§.8.*gloss.*3.*n.*10.

SVMMARIA.

1 *Per tabelliones, vel notarios acquiritur obligatio absentibus.*
2 *Obligatio, quæ nobis per notarios acquiritur, utilis est, non directa.*
3 *Absenti nullum ius acquiritur ante acceptationem.*
4 *Ratihabitio sufficit, quod sit tacita, & qualis dicatur tacita ratihabitio.*
5 *Lex. 7. tit. 11. part. 5. declaratur.*
6 *Lex quoties. C. de donat. quæ sub modo declaratur.*
7 *Lex. 2. tit. 16. lib. 5. recop. declaratur.*
8 *Alteri, per alterum, de iure regio sine cessione obligatio acquiritur.*
9 *Donatio facta absenti, valet statim sine acceptatione, contra plures doctores Regni.*
10 *Donator non habet animum, se obligãdi ante acceptationem.*
11 *Contraria doctorum opinio, quod donatio statim sit valida, absque absentis acceptatione.*
12 *Lex. qui absenti ff. de acquirenda possessione, procedit in amissione possessionis, quæ sine animo non acquiritur.*
13 *Verba debent cum effectu intelligi.*

QVÆSTIO LIV.

Vtrum ratihabitio sit necessaria, ut absenti utilis actio acquiratur, per tabellionem. Communis contra communem, & quid jure regio.

VVlgatissima regula iuris est, quod alteri per alterum regulariter non acquiratur. *l. Stipulationes non dividuntur. §. alteri, de verbor.* à qua regula excipiuntur notarii, siue tabelliones, nam per eos nobis absentibus acquiritur, si nobis 1
stipulentur. ita tenet glos. *in l. 2. ff. rem pupilli saluam fore*, quam dicunt communem relati per Tiraquellum, *in tractatu de constituto. limita. 30. in 3. part. nu. 23.* Pro qua sententia est hodie *l. 7. tit. 11. part. 5.* ibi, * *Y los escriuanos de Concilio*, Et ibi, * *Porque estos son como seruos publicos*, * ut in l. 17. *titul. 2. par. 3.* & dicit Albericus in toto mundo seruari, *in l. 2. ff. rem pupilli saluam fore*, Oldradus, *cons. 30.* Bald. *in l. certi condictio. § si nummo. in vers. interdum ff si certum petatur*, ubi dicit cõmunem practicam & consuetudinem id obseruare, Anchar. *cons. 340. in 2. dubio.* ubi dicit neminem de hac re dubitare, & ita se habere practicam communem & vniuersalem ubique Corneus, *cons. 50. lib. 1. & cons. 6. lib. 2.* Decianus *respons. 30. n. 144. volum. 2.* Cephal. *cons. 440. nu 30. & 44.* Burlat. *cons. 33. n. 2. & 179. nu. 70. & 304. numer. 51.* & Ruynus, *cons. 47. num. 2. volum. 5.* Riminaldus, *cons. 224. num. 33. & 247. num. 237.* Guido Papa. *decis. 45.* qui ita dicit fuisse iudicatum in curia Delphinatus, & in decis. 222. & 267. Socinus *cons. 125 lib. 1.* ubi etiam dicit communem, & Bertrandus, *cons. 302. lib. 3.* & Boerius, *dec. s. 172.* Quo supposito, 2
hæc actio, quæ nobis absentibus acquiritur per notarium, vel tabellionem, advertendum est, quod utilis est, non directa: ita Baldus, *in l. non aliter ff. adoptionibus*, quam dixit communem opinionem Abb. *in proœmio Decret. numer. 22.* & Corneus *consil. 50. litera* I. Alciatus, *in cap. cum contingat, nu. 133. de iureiurando.* Socinus, *cons. 125. volum. 1. numer. fin.* & tradit etiam Couarr. *in rubric. de test. 3. par. numer. 13.* pro qua opinione & sententia facit tex. *in l. 2. 3. & 4. ff. rem pupilli saluam fore. l. 1. §. exigere. ff. de magistratibus conue l. non aliter, alias non enim. ff de adoptionibus. l. 2. C. illo titul. § cum autem illo titulo. l. cum cognatus*, & ibi Bald. *C. de captiuis, & postlimin. reuer. c. quanquam de usur. lib. 5.* Quibus sic suppositis dubitatur in quæstione principali, vtrum ad hoc, ut acquiratur vtilis actio absenti, ex persona tabellionis, sine cessione, requiratur ratihabitio ipsius donatarii. Et ratihabitionem donatarii esse necessariam, dixit communem opinionem Cagnolus, *in l. Librarius num. 64. ff. de reg. iur.* & ita de facto respondit Paulus, *in cons. 195. libr. 2.* vbi resolvit, quod ante acceptationem & ratificationem, nullum ius, nec dominij 3
nec possessionis fuit quæsitum huic donatario absenti, *per l si ergo ff. de negotijs gestis, & in authentic. Quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. sui. l. certi condictio. §. si nummos* (per locum ab speciali.) *ff. si certum petatur*, & tradit Curtius Iunior, *cons. 55. numer. 9. libr. 1.* & Burgos de Paz. (qui plures pro hac refert sententia & opinione) *q. 10. num. 14. & 16.* & dicit communem Alciatus, *in c. cum contingat. num. 234. de iureiur.* Gomecius, *in l. 45. Tauri, num. 8.* & Tellus Fer. *in l. 17. Tauri, n. 30.* per illam l. Bertrandus, *cons. 116. lib. 2. in 4. col.* Ruinus, *cons. 121. lib. 1. & cons. 174. & 180. eodem lib. lib.* Parisius, *cons. 12. num. 110. lib. 1.* Alciatus, *lib. 3. Parergon. capit. 13.* vbi ita dicit sæpius consuluisse, Gratus *cons. 12. lib. 1.* Socinus. 26. *libr. 2.* Molineus *ad Alex. cons. 31. libr. 6.* vbi hanc opinionem dicit esse crebriorem. Quam opinionem intelligunt Doctores, ut procedat non solum in ratihabitatione expressa, sed etiam in tacita: ita Decius, *cons. 586.* Gratus, *cons. 512.* Gozadinus. 42. pro qua opinione est tex. *in l. si proponas. §. 1 ff. de inoffi testam l. sed Iulianus. §. vlt. ff. ad Macedon. l. fideiussor. §. Pater socij ff. de pignor l. Caius de pignoratitia actione. l. si seruus. ff. de fideiussorib. l. Paulus quod enim. §. ff rem ratam haberi. l. 1. Cod. si maior factus ratum habuerit.* In quibus iuribus satis clare constitutum est, ratihabitionem expresse, & tacite fieri posse, & plures modos tacitæ ratihabitationis tradit Tiraquellus, *in Tractatu de constitut. 3. par. limitation. 30. n. 12.* 4

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod ius statim absenti quæratur, siue donatario, siue emptori, sine aliqua ratificatione, vel acceptatione) tenet Corneus, *cons. 21 lib. 4.* Guido Papa, *qu. 49.* Socinus, *cons. 262.* Decius, *cons. 226.* quam opinionem dixit communem impius Carolus Molineus ad Decium, *num. 22. in regul. contractus ff. de regu. iuris & cons. 60. n. 9.* & plura pro vtraque parte adducit Rolandus à Valle, *cons. 19. numer... vol. 1.* & tradit Cepha. *cons. 33. nu. 16. lib. 1.* & idem Alexand. *cons. 31. vol. 6. num. 16.* Et plura tradit Andreas ab Exea. *libr. 6 pactorum, numer. 188. cum seq.* & Couarru. *lib. variar. cap. 14.* & Guillermus Benedictus, *in cap. Raynutius, titulo. de fideicomm. substitution. num. 23.* Prima tamen opinio in nostro regno verior videtur. *ex dict. l. 7. titulo. 11. par. 3.* & ita esse tenendum, tradit Burgos de Paz. *supra numer. 16.* Verius tamen videtur, quod ex illa lege nihi de nouo statuatur. Quę omnia sunt 6
valde notanda pro declaratione tex. *in l. quoties C. de donationibus quæ sub modo.* De cuius textus intellectu agit Couarru. *supra. num. 4.* Iulius Clarus, *libr. 4. sentent. §. donatio, quæstio. 13.* & Antonius Gomez. *in l. 40. Tauri. numer. 26.* Gregor. *in leg. 7. titul. 4. part. 5. verb.* * *Y el señorio*, * & dicemus *in quæst. 209.* Ex quibus infero ad intellectum. *leg. 6. titul. 16. lib. 5. recop.* quæ est *l. 3. titul. 8. lib. 3. ordin.* In quibus iuribus 7
nouiter in hoc regno sancitum est alteri per alterum, etiam absque ulla stipulationis solemnitate, obligationem acquiri, & absenti quoque promissionem cum effectu fieri posse, 8
vt clare nobis innuant verba formalia illius legis, quæ talia sunt. * *Pareciendo que vno se quiso obligar a otro por promission, o por algun contracto, o en otra manenere, sea obligado decumplir aquello que se obligò, y no pueda oponer excepti on, que no fue fecha stipulacion, o que fue hecho el contracto entre absentes, o que no fue fecto ante escriuano publico, o que fue hecho a otro persona priuada, en nombre de otros absentes.* * Ex quibus verbis dubibitant scribentes, an hodie valeat donatio facta absenti irreuocabiliter, absque aliqua acceptatione, ita vt nullo modo possit reuocari. In qua quæstione varii varia dixerunt: & 9
imprimis videtur dicendum quod statim valeat donatio irreuocabiliter si per notarium acceptetur, *in leg. Aristo ff. de donationibus leg. per fundum. ff. de seruitutibus rusticorum præd. capit. si tibi absenti de præb. in 6 leg. absenti de donationibus leg. si ego. ff. de negot. gestis. leg. qui absenti de acquirenda possessione. l. si pater filio. ff. de manumissis vindicta. lege quarta, titulo quarto, part. 5.* & illud procedere stante lege regni, de qua supra, tenet Gregor. *in d. lege quarta, in verb.* * *Gran prouecho*, * cuius opinionem dixit esse in praxi receptam Mieres, *de maioratu, prima parte, quæstione 36. numero secundo*, vbi sequitur contra alios hanc opinionem etiam de iure regio, & Gutier. *de iur. 1. part. capit. 8. numer. 3.* & idem Mieres, *in quæst. 68. numero primo, in fin.* vbi dicit, quod sic d. l. regni in iudiciis practicatur, & Auendan, *in cap prætor 2. part. cap. 19. nu. 11.* Couarr. *libro 1. variarum. cap. 2. num. 12.* & doctissimus Molina, *libro quarto, de Hispanorum primogenijs capit. 1. à numer. 58. & 60.* Didacus Perez *ad Seguram, in leg filius dum*

in ciuitate n.75. ff. de verbor. Oroscius *in l. iuris gentium. § igitur nuda n.27. ff. de pactis.* Menchaca, *de successionum creatio. li. 3. c. 21. n. 43.* Matienç. *in l. 7. tit. 10 gl. 2. à n. 12. cum sequent. usq; ad 21. lib. 5. recop.* Azevedo, *ibi à n. 20. per quatuor colum.*

10 Olanus, *litera. A. n. 44.* assignans rationem, quia ante acceptationem donator non præsumitur habere animum se obligãdi, & sic voluntas non est simplex, sed conditionalis & suspensa. Vnde merito ante acceptationem posset recto iure fieri revocatio donationis, ita Burg. de Paz, *cons. 14. n. 20. & cons. 33. n. 12. lib. 1.* & Burgos de Paz iunior, *in suis quæstionibus ciuilibus. q. 10. n. 35.* ubi late prosequitur quæstionem, quibus accedit Gutierrez, *in c. quamvis pactum, in princip. nu. 53. de pactis in 6.*

Sed in quæstione præsenti, nullam esse necessariam acceptationem absentis, neque tabelliones alterius nomine, sed statim donationem esse perfectam & irrevocabilem, tenue-

11 runt Rodericus Suarez *in l. quoniam in prioribus, q. 8. C. de officios.* Didacus Perez *in d. l. 3 tit. 8. li. 3. ordin. col. 12. in vers. quæro, utrum donatio* Anto. Gomez, *li. 2. variarum c. 4. n. 3.* & Covar. *in c. quamvis pactum. 2. p. § 4. n. 15. de pactis, in 6. & lib. 1. variarum, ca. 14. numer 2. in fi. & in rub. de testamentis, 3. part. numer. 14. & 15.* & Greg. (ubi contrarius) *in l. tit. 11. p. 5. gl. magna,* idem Gomecius *2. tom. variar. c. 11. n. 20. & c. 9. n. 3.* Duenas *reg. 119. limit. 1.* & novissime Parladorius. *2. p. rerum quotidianarum c. 3. n. 36.* qui indistincte, & absque aliqua distinctione resolvit, statim valere donationem, nulla sequuta acceptatione absentis, ita ut donator nullo modo possit illam revocare, & falsum esse asserere, non habere animũ

12 se obligandi ante acceptationem, *ex d. l qui absenti,* qui lex loquitur in admittenda possessione, quod est longe diuersum, *l. si quis argent. §. fi. C. de donat.* quod quidem clare insinuant verba dictæ legis 2. ibi. * *Queda obligado* * ergo cum effectu. *l. 1. § hæc autem verba. ff. quod quisq; iuris. l. si per alium. § docere. ff. si quis eum qui in ius vocatus est, vi eximat,* & si posset fieri revocatio ante acceptationem, sequeretur, quod non esse obligatus à principio, quod contradicunt verba illius legis, * *Queda obligado* * & ibi, * *Aunque diga que fue fecho entre absentes* * Et sic tantum operatur pollicitatio, & pactum nudum, ex actione legis, quantum antiquitus solemnis stipulatio, & quemadmodum stipulatio conceptam per aliam antiquam

13 verborum solemnitatem non requirebat acceptationem, *ut in toto titulo de verbor.* ita & eodem modo hodie non est necessaria, ut tradit Duennas *supra ad finem,* & reliqui scribentes: & sic, sive donatio absenti facta fuerit iurata, sive non, neutro casu donator poterit eam hodie revocare, etiam ante acceptationem donatarij.

Et sic teneo contra Menchacam, *de successionum creatione, lib. 3. c 30. nu. 13.* qui dubitat, an oriatur actio ex pollicitatione iurata absenti facta: quę nullam recipit dubitationem. Ex quibus hęc ultima sententia mihi videtur magis vera, secunda magis tuta, & sic est quæstio pro amico.

QVÆSTIO LV.

Vtrum donatio, vel venditio absenti facta de iure communi, non sequuta acceptatione notarij, revocari possit. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

PRo maiori declaratione dubii præcedentis, & prębabita communi opinione, de qua supra, dubium est apud scribentes, cuius effectus erit notarij stipulatio ante donatarij acceptationẽ. In quare nonnulli dicunt, quod non potest donans aut vendens reuocare, aut pœnitere, ante acceptationẽ donatarii vel emptoris: ita Bald. *in l. cum à socero. C. de iure dotium,* Alex. & Ias. *in l. qui Romæ. §. Flavius ff. de verb.* Aretinus, *cons. 74.* Carolus Ruinus, *cons. 172.* Decius, *cons. 58. & 226. & 239.* Gozadinus, *cons. 87.* Socin. iunior, *cons. 118. lib. 2.* Rubeus, *cons. 91. & 177. n. 8.* & Tiraq. *de iur. const. 3. p. limit. 30. n. 49. & 53.* ubi tradit effectus huius quæstionis, quam dicit cõmunem Curt. iunior, *cons. 118. vol.* & Covar. *in rub. de test.*

13 *p. nu. 13.* Pro qua sententia facit quia tabellio est persona publica, & potest alteri stipulari, & acquirere, ut *in l. non aliter,* ubi gl. *ff. de adopt.* Guido Papæ, *qu. 49.* Pro qua opinione 2 etiam facit *l. 7. ti. 11. p. 5.* ubi hæc regula restringitur ad stipulationem iudicialẽ, & pro minore, ubi illud advertit Greg. *verb. Semeiante,* * quæ fuit de mente Innocentij, *in c dudum. de conversione coniugatorum.* Sed communem opinionẽ sentit Bald. (sibi contrarius) *in l. Pomponius. §. 1. de procuratoribus,* ubi dicit, quod licet tabelliones quotidie stipulẽtur pro alijs, ut publicæ personæ, tamen si illi, pro quibus stipulantur, nõ ratificent, evanescit stipulatio, ut notat glossa *ibi,* & ita procedit tex. *in l. si absentis. C. si certum petatur* ita Albericus, *in l. non aliter. ff. de adopt.* & Matthæus de Afflictis (etiã dubius) 3 *in const Regni Siciliæ verb Baiulos col. 15. vers. sed iuxta hoc quæro,* ubi resolvit, quod is, qui vendidit aut donavit absenti, pro 4 quo notarius stipulatus est, possit venditionem, aut donationem à se factam revocare ante acceptationem: ita Paul. *cons. 195. n. 2 li. 2.* Decius *l. 1. n. 22. C. de pactis. & in l. contractus, n. 22. de regul. iuris. & cons. 464. n. 3. & cons. 531. n, 12. in fine,* Alciat. *lib. 3. Paradoxorum. c. 13. & in resp. 172. n. 11.* Gratus, *resp. 25. n. 37. li. 1. & in resp. 127. n. 19. eod. lib.* Paulus Parisi. *cons. 12. d. 10. li. 2. & cons. 77. n. 35. li. 1.* Cassaneus. *cons. 7. n. 43. & cons. 42. n. 18. & in consuetudinibus Burgundiæ, rub. 7. §. 1. n. 11.* Tiraquellus, *de iure constituti, à num. 8. cum seq. lib. 3. limitat. 30.* Antonius Natta *cons. 189. num. 3.* & hæc est magis communis opinio, secundum Alciatum, *in capite cum contingat numer 234. de iureiurando,* & dicit esse receptissimam Covar. *lib. 1. variarum capit. 14. num. 22.* & Cagnolus dicit etiam communem, *in reg. tutela. §. nepaciscendo ff de reg. iur.* Gomecius *in l. 45. Tauri à num. 82.* Tellus Fer *in leg.* 5 *7. Tauri, num. 30.* pro qua sententia facit tex. *in leg si ego ff. de negotiis gestis* ubi probatur, quod vt ex alterius stipulatione absenti ius irrevocabiliter quæratur, requiritur, quod absens stipulationem ratam habeat, alias autem, non sequuta ratificatione, nihil operaretur stipulatio facta nomine absentis. Idem probat text. *in l Paulus. ff rem ratam haberi. l communis seruus, in fin ff. de acquirenda possessione. l. absenti. ff. de donationibus. l. bonorum. ff. rem ratam haberi. l in omnibus rebus ff. de actionibus & obligationibus,* & ita est dispositum *ex d. leg. 7. tit. 11. part. 5.* quæ opinio receptissima est de iure communi. Hodie vero *ex d. l. 5. tit. 16. lib. 5. recop.* nulla est necessaria 6 acceptatio, & sic revocari non potest prædicta donatio, nec venditio facta absenti, ut abunde resoluimus *in quæstione præcedenti. nu. 11.*

QVÆSTIO LVI.

Vtrum actio cedi possit per minorem, sine auctoritate tutoris, vel curatoris. Communis contra communem.

DVbium est in iure, an actio cedi possit per minorem sine tutoris vel curatoris auctoritate: in qua re Bart. distinguit *in l potest 18. n. 1. ff. de auctoritate & consensu tutorũ,* quod aut in actione veniunt immobilia, vel consideramus ipsum ius obligationis, & sic resoluit, quod si actio detur ad mobilia, requiratur decretum iudicis, & tutoris auctoritas, *vt in l. 1 ff. de rebus eorum l. Constantinus. l. lexque tutore. C. de administ. tuto.* In secundo vero casu non, quod sequitur Alex. *cons. 27. vol. 6.* Abb. *cons. 4. volum. 2. & cons. 102. volum. 2.* Barbac. *cons. 45.* Cardinalis *consil. 72.* & plures pro hac sententia adducit Tiraquellus, *de retractu lig. §. 1. gloss 7. numer. 2.* vbi citat Alexand. *cons. 135. libr. 1.* qui dicit communem opinionem, *& consi. 27. num. 8. libr. 3. & consil. 125. num. 14. volum. 1.* & ista Bartol. distinctio sumitur ex glossa, *in leg. 1. Cod. si aduersum transactionem,* & latius per Tiraquellum; *supra gloss. 8. n. 38. & libro primo, de retractu, in fine, numero 22.*

Sed contrariam opinionem generice, & indistincte te- 1 net Ripa, *in leg. 1. §. fuit quæsitum, num final. ff. ad Trebellian.* quam dicit veram, & communem opinionem, vt actio regulariter cedi non possit per minorem, nisi accedentibus curatoris auctoritate, & iudicis decreto. Pro qua sentẽtia facit, quia in hac cessione actionis, quomodocumque fiat, fit nouatio personæ, & sic minor illud facere non potest, *vt in leg. patrĩ.*

patri. §. penultimo. ff. de minoribus. l. minor, cui fidei commissum ff. illo tit. quod tamen singulariter est limitandum, quando secunda obligatio haberet executionem paratam, prima non: ita Alexander, *in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. n. 6. ff soluto matrimonio.* Et hæc vltima opinio est verior, & est tenenda in iudicando & consulendo.

Sed profecto illa limitatio, & opinio Alexand. maximam patitur difficultatem ex §. *neque tamen. Inst. de auctoritate tutorum,* vbi minor sine tutoris auctoritate non potest etiam lucrosam hereditatem adire, vt in text. ibi, * *Quamuis illis sit lucrosa, neque vllum damnum habeat,** Et sic constat, quod contractus etiam vtilis minori non potest absque sui tutoris auctoritate celebrari, cui difficultati respondet Bart. *in l. nulla ff. de legibus.* & glos. *in dicto §. neque verb. neque vllum,* dicens quod minor litibus & sumptibus vexaretur, est hereditatem adire posset, sine tutoris auctoritate, & sic nimirum, si etiam hæreditas sit opulenta & lucrosa, non possit adiri, vt tenet Riminaldus, *in l. bonorum colum. 3. C. qui admitti,* vbi dicit communem, quam sequitur Spino *in speculo testamentorum glos. 33. num. 28.* quod secus est in aliis contractibus, in quibus ipse minor non remanet obligatus, vt possumus constituere exemplum in opinione tradita per Alexan. *sup.* Pro qua est text, *in § 1. versic. nunquam placuit. Inst. de auctoritate tutorum, ibi * Meliorem quidem suam conditionem licere eis facere, deteriorem vero non aliter quam cum tutoris auctoritate.** Et nos etiam dicemus *in quæstione 710. per totam.*

SVMMARIA.

1 *Sterilitas dicitur, quando semen non colligitur, secundum vnam opinionem.*
2 *Sterilitas dicitur, vbi deductis expensis nihil ex fructibus supereſt.*
3 *Sterilitas secundum vulgi opinionem considerari decet.*
4 *Sterilitas dicitur, quando locator, vel conductor sunt decepti vltra dimidiam.*
5 *Sterilitas relinquitur arbitrio iudicis quanta sit.*
6 *Sterilitas dicitur, quando colonus patitur damnum in tertia parte fructuum.*
7 *Sterilitas iure regio quæ dicatur.*
8 *In contrarietate probationum (etiam iure regio) sterilitas relinquitur iudicis arbitrio.*
9 *In censibus & annuis pensionibus, quando admittatur sterilitas.*
10 *Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit insolitos.*
11 *Renunciatio casuum fortuitorum non est licita.*

QVÆSTIO LVII.

Sterilitas quando dicatur, vt remittenda sit pensio. Communis contra communem, & quid iure regio.

NOtissima in iure est conclusio, & satis recepta, qua disponitur, pensionem locationis colonis remittendam esse propter sterilitatem, absque culpa ipsorum contingentem, ita probat textus, *in cap propter de locato l. licet, C. illo tit. l si vno l ex conducto. §. si vis l. si merces. §. vis maior ff. eodem tit. l. 22. tit. 8. part. 5.* Qua sic receptissima sententia stante, dubitatur, quando dicemus sterilitatem contigere, vt remissio mercedis fiat. In qua quæstione sunt variæ sententiæ, & prima est glos. *in d. l. licet,* quæ est in ea sententia, vt quando semen non colligitur, sterilitas dicatur. Quæ opinio communiter reprobatur, secundum Abbatem, *in c propter. supra n. 11.* Baldum, *cons. 329. n. 3. vol. 1.* & est communis, secundum Ioannem Andream, *in dict. cap. propter.* Corneum, *cons. 128. nu. 26.* Neuiza. *cons. 90. num. 2.* Secunda opinio fuit Bart. *in d. l. si merces. §. vis maior,* quia in ea est sententia; vt opinetur remissionem faciendã fore propter sterilitatẽ vbi colonus (deductis expensis) nihil ex prædio conducto percepit, quem sequitur Paul. Paris. *cons. 38.* Aretin. *cons. 52.* Hæc tamen opinio reprobatur, secundum Abb. *in d. cap. propter. n. 13.* Tertia opinio est, quod inspiciatur opinio vulgi, ita quidem vt licet fructus colligantur ex prædiis cõductis, si tamen vulgus iudicauerit (communi opinione) sterilitatem contigisse, fieri debeat remissio: ita glossa *in dicta l. licet,* & dicit communem Salicetus, *ibi,* & tradit Alexand. *cons. 3. li. 1. & 107. li. 3. n. 18.* quod est de mente Bart. *in d. l. si vno.* vbi dixit etiam communem opinionem. & Ant. de Butrio, *in dict. cap. propter, n. 13.* Quarta opinio est, vt tunc dicatur sterilitas, vt pensio sit remittenda, quando locator seu conductor sunt decepti vltra dimidiam: ita Cyn. *in d. l. licet.* & sequitur Bart. *in dict. l. si merces. §. si vis. num. 4.* & dicit communem Aretin. *cons. 52.* & Carol. Ruin. *consil 87. vol. 1.* & dicit communem Alciatus, *lib. 1. de verborum significatione col. 42. & in magnis, col. 20.* Paul. Paris. *d. cons. 38. vol. 1.* dicit etiam communem Gozadinus. *cons. 74.* Ripa. *in tract. de pest. 2 part. n. 25.* Et sic quando colonus non colligit dimidiam partem fructuum, qui ex prædio communiter colligi solent, tunc dicitur sterilitas, Dicit etiam Ruinus, *cons. 81. & 87. lib. 1.* Quintam opinionem tradit Corneus, *cons. 128. col. 5. medium, vol. 2,* Sextam tradit Baldus, *in l. 1. C. si aduersus vendit. pignor.* vt hæc sterilitas relinquatur arbitrio iudicis, quod etiam sentit Barbacia, *in dict. cap. propter* & hanc opinionem obseruatam fuisse in Granatensi prætorio (non obstante contraria decisione text. *in l. 22. tit 8 part. 5.*) testatur Couarru. *practicarum quæstionum, cap. 30. n. 2. in versic. vidi tamen,* Antonius Gomez. *to. 2. cap. 3. num. 8.* Septima opinio est quorundam diceutium, quod tunc dicitur sterilitas, quãdo, colonus ipse patitur damnum in tertia parte fructuum, quos ex illo fundo colligere solitus erat, item Bart. *in d. l. licet,* Ioan. And. & Panormitan. *in d cap. propter. num. 13.* quod impugnant Cou. *sup. nu. 1. in versi. est enim,* & profecto post hæc scripta vidi Mascard. *volum. 3. probationum concl. 1334.* vbi refert ex supra dictis quinque opiniones; & ipse adducit sextam, vt hoc relinquatur arbitrio iudicis, qui attenta perceptione fructuum, & valore ipsorum ac qualitate personarum judicabit, quòd sibi æquum videbitur. *l. 1. de iure de liber. cap. de causis, de offic. delegat.* Hodie vero ex *l. 22. tit. 8. part. 5.* in hac varietate opinionum est decisum, vt tunc dicatur sterilitatem contingere, quando aliqua pars fructuum remansit in prædio locato, & quod tunc sit in electione coloni retinere fructus, & soluere pensionem: vel si hoc nolit, potest ex fructibus perceptis sumptus, & expensas deducere, & quod supersit locatori relinquere, quod satis clare denotant verba illius legis, ibi, * *Si por alguna occasion de las dichas se perdiessen todos los fructos, no es tenudo el que lo tuviesse arrendado, de dar ninguna cosa del precio del arrendamiento que huuiesse prometido a dar, ca guisada cosa es, que como es pierde la simiente è su trabaio, pierda el sennor la renta que deue auer. Pero si acaeciesse, que los frutos no se perdiessen todos è cogiere el labrador alguna partida dellos, entonces en su escogencia se ha de dar todo el arrendamiento al seior de la heredad (si se atreuiere a dallo) è sino debe sacar para si las expensas, è las misiones que fizo en labrar la heredade e lo que sobrare dele al sennor de aquella cosa que tenia arrendada.** Et notat Gregor. *ibi, verb. En su escogencia.** & illa lex quotidie practicatur: si vero in probationibus fuerit aliqua contrarietas, tunc sterilitas relinquitur arbitrio iudicis, vt tradit Couar. *sup.* & cæteri Doctores, Bursatus nouissime *cons. 11. numer. 32. volvm. 1.* Et quando in censibus, & annui pensionibus admittatur allegatio sterilitatis, tradit Salazar. *de vsu & consuetudine. cap. 11. numer. 88.* & quid in pensionibus & tributis perpetuis, Mascardus, *supra, num. fin.* & quando renunciatio casuum fortuitorum comprehendat insolitos, vt remissio pensionis fiat, tradit Gutierr. *de iura. conf. 1. part. cap. 24. num. 6.* & nos dicemus *in quæst. 701.* ubi in hoc articulo sunt duæ communes opiniones contrariæ, & quælibet illarum fundatur *in l. fistulas. §. frumenta. ff de contrahenda emptione.* Quæ omnia sunt mẽti tenenda, quia sunt in praxi valde vtilia, quæ omnia cessarent, si lege iuberetur, quod non valeat renunciatio casuum fortuitorum, ex ratione dictæ legis partitæ, ibi * *Ca guisada cosa es, que pues pierde el labrador la simiente, y el trabaio, pierda el sennor la renta.** Cuius decisio rationi & iuri consona est, nec illius renunciatio admittenda esset.

SVMMARIA.

1 *Simplicitas est legibus valde amica.*

2 *Simplicitas & rusticitas aliquando à delicto excusant.*
3 *Rustico quando non est parcendum remissive.*
4 *Lex fin. tit. 1. part. 6. & l. 6. tit. 14. par. 3. declaratur.*
5 *Rusticus dicitur qui est in rusticus opere, & conuersatione.*
6 *Lex. 13. tit. 7. part. 7. declaratur.*
7 *Lex. 1. & totius tit. C. de interdicto matrimon. declaratur.*
8 *Sagacitas quando præsumatur.*
9 *Pœna legum, de qua in titulo de matrimonio contracto inter tutorem & illorum filios non practicatur.*
20 *Imperator non potest disponere circa validitatẽ matrimonij.*
11 *Lex. 6. tit. 7. part. 7. non seruatur in practica.*

QVÆSTIO LVIII.

Vtrum rustico sagaci sit subueniendum, communis contra communem & quid iure regio.

RVstico subveniri, nemo est qui nesciat, vt est text. (vbi glos. plurima iura allegat) *in l. final. C. de testamentis. l. athletæ. §. de rusticis. ff. de excusationibus tutorum.* quæ simplicitas legibus valde amica est, & semper placet, *vt in clement.* 1 *2. de pœnitentijs & remiss. cap. sancta. vbi glos. 7. quæstio. 2. text. in § sed quia, Institut. de fidei commiss. hered. l. fin. §. tales itaque. C de furtis.* Et ob hanc rem simplicitas & rusticitas aliquando à delicto excusat, vt tradit Cardinalis, *in clementina 1. de præbendis quæstione* 39. Felinus, *in capite quoniam contra, numero 11. de probationib.* Marsilius. *singulari. 287. & 450.*
3 Nunc autem dubium est, an rustico versuto & sagaci subveniantur, quia nonnulli agricolæ adeo sagaces sunt, vt non agros coluisse, sed studijs operam dedisse videantur, qui profecto excusationem non merentur. *vt in dicta l. athletæ §. de rusticis.* Decius, *in l. si quis id quod num. 34. ff. de iurisdictione omnium iudicum. & in c. super literis. nu. 7. de rescriptis*, vbi Berorius *n.* 68. Rip. *de peste, tit. de remed præserv. n.* 249. Ferrar. *in cautela. 17. in fin.* Gomec. *in § item Seruiana nu.* 30. *de actionib.* & Tiraq. *de pœnis temperandis causa* 11. Pro qua sententia est glos. *verb. interdum. in d. §. de rusticis*, quam commendat Baldus, *in l. 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* & eam sequitur Alexand. *num.* 10. Ias. 23. Zasius. 17. & dicit communem opinionem ibi Curt. *nu.* 36. & plures refert Gom. *in § item Seruiana à n.* 30. *Institut. de action.* sequitur Paul. *in d. l. 2. ff si quis in ius vocatus non ierit, num. 7.* Alex. *nu. 4.* Iason. *num. 11.* & dixit communem Curtius. *ibi. nu. 7.* Socinus, *reg. 149. fallentia. 2.* Curtius *in l. si quis maior, num. 20. C de transactionib.* & sequitur Ripa, *supra num. 249.* & plures in hac quæstione tradit Ias. *in l. cum dubitatur, n. 128. C de iure emphyteutico*, idem Ias. *in l. si quis id quod num. 32. ff. de iurisdict. omnium iud.* vbi posuit septem limitationes, in quibus non est parcendum rusticitati, maxime quando illud in iure non est expressum, *vt in l. fin. C. de iuris & facti ignorantia*, ibi, * *In illis tantum casibus, in quibus præteritarum rerum auctoritas eis*
4 *suffragatur subueniri,** vbi glos. *verbo auctoritas*, refert plures casus, pro qua sententia est optima l. partitæ, *in l. si. tit. 1. p. 1.* ibi * *Esso misimo dezimos de los aldeanos que labran la tierra, o moran lugares do no ay poblado e de los pastores que andan con los*
5 *ganados en los montes y en loyermos.** vbi notat Greg. *verb. Aldeanos,** & resoluit, quod rusticus intelligitur, qui est rusticus opere, & conuersatione, vt tradit Bald. *C. de rescindend.* Plat. *in l 1. C. ne rustici ad vllum obs. deb l. 1.* idem Greg. *in l. 6. tit. 14. par. 3. verb.* * *Fuera en aldea*, Sed his non obstantibus, contrariam sententiam in quæstione principali (imo quod rustico & sagaci subueniatur) tenet Decius, *in d. l. si quis id quod*, cuius opinio contra glossam est communis, secundum Ioan. Mauric. *tractat. de restit cap. 89. col. 2.* prima tamen opinio est verior secundum ipsum, & est communior, pro
6 qua expendo verb. text. *in l. 13. tit. 7. part. 7.* ibi. * *Pero si nolo supiesse, e fuesse aldeano necio, estonces no perderia la herencia.* Ex quibus verbis clare probatur, quod non parcitur rustico, nisi quando est ignorans opere, & conuersatione, secus si fue-
7 rit sagax, & astutus, vt notat Greg. ibi. * *Aldeano necio.** Ex quibus infertur declaratio, & intellectus ad *l. 1. C. de interdic. matrimon.* vbi sancitum est, rusticum & imperitum non excusari, si cum esset tutor cuiusdam pupillæ, cum ea matrimonium contraxit, quod ex eo procedit, quia in tali casu non præsumitur rusticitas, imo dolus & sagacitas (maxime, 8
si in tali matrimonio sit aliqua disparitas personarum, etiam quoad diuitias) *l. tutor. ff. de sponsalibus l. Senatus consultus ff. de ritu nuptiarum, l. tutor, C. de interdicto matrimonio.* Aduer- 9
tendum tamen est, quod dispositio & pœna illarum legum non potest hodie procedere de iure canonico: ita Abbas *in rubrica de cognatione legali*, Ruinus, *cons. 189. n. 15. lib. 2.* Tiraq. *ad ll. connubiales, in l. 1. n. 43.* & Felin. *in c. quæ in ecclesiarum. num. 18 de constitutionibus*, vbi dicit, quod titulus de interdicto matrimonio, inter pupillam & tutorẽ, 10
non seruatur, quia imperator non potest disponere circa validitatem matrimonij, idem tradit Bermondus, *de publicis concubinarijs fol. 112. num. 37. in versic. ex præcedenti*, Menoch. *de arb. casu. 194. num. 13.* vbi per 81. numeros explicat istam materiam (quando rusticitas excusationem mereatur, & adducit 20. casus) non tamen tradit nostram communẽ opinionem contrariam, & sic hodie in nostro regno non 11
potest practicari dispositio legis 6 *tit. 17. part. 7.* vbi ponitur pœna contra tutores, qui ipsi, vel illorum filij contrahunt matrimonium cum pupilla domi retenta, vt aduertit Gregor. *ibi in verb.** *Pena de adulterio.** Abb. *in cap. fin. de secundis nuptijs*, & gloss. *in c. . 30. quæst. 3.*

SVMMARIA.

1 *Citatio qualiter sit facienda extra territorium iudicis.*
2 *Citatio realis & verbalis differunt.*
3 *Lex. 5. tit. 2. lib 3. ordinamenti declaratur.*
4 *Quando territoria sunt eiusdem Principis, valet citatio.*
5 *Viri clarissimi non sunt verbaliter citandi, sed per literas.*
6 *Ex communicatio non ligat subditum existentem extra territorium, ligat tamen non subditum in eo delinquentem.*
7 *Ratione delicti sortitur quis forum, & efficitur subditus.*

QVÆSTIO LIX.

Vtrum iudex possit citare subditum existentem extra territorium. Communis contra communem, & quid iure regio.

REgula iuris est qua cauetur, quod extra territorium ius dicenti non paretur impune, de qua *in l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. 15. tit. 22. part. 3.* ex qua dubitatur an iudex possit citare suum subditum degentem extra territorium. In quęstione est distinguendum, quod aut cita- 1
tio fit scribendo iudici alterius territorij, vt subditum à se remittat (quam scripturam, requisitoriam appellamus) & tunc citationem valere omnes consentiunt, & est text. *in l. 1. verb. præsides, ff. de requirendis reis. l. 2. tit. 17. lib. 8. ordinamenti.* Aut iudex citat subditum realiter, faciendo illum per vim comparare, veladesse, & valebis talis citatio, text. *in l. quis sit fugitiuus. § apud Labeonem, iuncta glos. abduci, ff. de ædilitio edicto.* Bart. *in l. si cui, § sacrilegium. ff. de accusationibus. capit. ex parte, de verborum significatione.* Aut citatio fit verbali- 2
ter, & hoc posse fieri videtur, per text. *in l. omnes. §. executoribus, verb. si apparitor. C. de Episcopis & clericis*, vbi tenet Petrus de Belapertica, asserens esse ibi text. ad hanc conclusionem, de qua plurimum consueuit dubitari, & sequitur ibi Cynus & hoc tenent communiter legistæ secundum Ang. *in d. l. fin.* per text. *in d. l. omnes, §. si vero*, vbi part. pro qua sententia est textus apertus, *in clem. pastoralis versic. desiperet, de re iud.* cui in pace se respondere non posse, retenta sua opinione, dicebat Cynus, existimans suam opinionem esse verisimam. & quod ille text. transiret cum alijs erroribus canonistarum, prout alias referebat Bart. *in l. 1. §. præsidens. num. 3. de requirendis reis*, & hanc partem dicitur tenuisse Cynus, *supra*, quod verbaliter posset iudex citare extra territorium (in publica disputatione) Et tandem illam fatetur communem Angelus, *in d. l. fin. num. 7. ff. de iurisdictione omnium iudicum.* subdens hoc egere decisione Cæsarea. Idẽ refert Hippolytus de Marsilis, *in d. l. fin. n. 34.* & Iul. Clar. *in*

lib. 5.

3 *lib.5.receptarum,§.fin.quæst.31.nu.19.&20.*qui refert duas communes. Quod quidem iam hodie ita decisum est per *l.5.tit.2.lib.3.ord.*per quam illud tenet Didac. Perez, *in l.2. tit.2.lib.3.col.816.*quod etiam est decisum *in l.7.tit.3.li.4. recop.*ibi,* *Que pueda yr por si.** practica tamen est in contrarium,vt aduertit Garcian.*reg.791.*

4 Sed contrariam opinionem (imo, quod in hoc casu debeat fieri distinctio,an territoria sint eidem Principi subiecta, & quod tunc valeat citatio, vel sunt diuersis subiecta Principibus, & tunc non valeat. Quam distinctionem tenet Bart.*in d.l.1.versi. præsidens,num.3.* & illam contra Cynum & alios sequuntur Ang.& Paulus *in d.l.fin.*ille,*n.6.hic n.4.* & testatur communem ibi Iaſ.*n.24.*& Zasius,*nu.10.* Curtius,16.& dixit etiam communem Robertus Maranta *de ordin.iud fol.166.n.40.*quod bene declarat Azeuedo, *in l.3.tit.3.lib.4.recop.n.30.*& Couarr.*pract.quæst c.10.n.2.* Antonius Gom.*3.tom.variarum.cap.9.n.4.*Villalobos.*lit. C.n.77.*Iulius Clarus,*lib.5.sentent.§.fin.quæst.31.n.19.* & Gracian.*de regul.491.*& vide Felinum,*in cap.fin.de foro competenti, nu.12.* vbi posuit regulam cum decem limitationibus,& plura in proposito tradit tradit Hippolytus.*singulari. 203.&138.*Baldus,*conſ.450.volumine.2.* & secundum illam Bart.distinctionem, existimo esse intelligendam dict.*l. 5.tit.2.lib.3.ordin.* cuius decisio est limitanda in clarissimis
5 viris,& illustribus,qui per literas debent in scriptis citari,*vt in l.quoties C.de dignitatibus.lib 12.*quod est singulare secundum Boerium,*in repetitione, l.consentaneum n.52.C.quomodo & quando iudex* & tradit Corsetus,*in suis singularibus,verb.citatio,*Felinus,*in cap.cum quidam de iureiurando,* Purpuratus, *in l.1.n.147.ff.de officio eius cui mandata est iurisdictio,* & alia plura in materia citationis traduntur per Didacum Perez,*in dict.l.2.colum.*818.& noviſſime videnda est text dispositio,*in l.20.tit.21.li.4.recop.*quam declarat Paz.*in sua praxi. 4.partis,1.tomo.cap.2.num.12.*

6 Solet tamen dubitari apud scribentes, an excommunicatio imposita ab Episcopo, habente potestatem excommunicandi,liget subditum existentem extra territorium.Et partem affirmatiuam dicit communem Rochus de Curte, *in capite fin.de consuetudine,q.13.num.742.* Sed contrariam opinionem(imo quod excommunicatio non se extendat extra territorium proferentis,etiam ex voluntate iudicis,tenet Abbas, *in cap.à nobis, el.1.de sententia excommunicationis,* Et est communis opinio secundum Couarru,*in cap.alma mater. 1.part.§.11.n.3.* Nauarrum,*in manuali,cap.27.numer.272.* Quam opinionem sequitur Spino *in speculo testamentorum, gloſ.11.n.15.* qui refert has duas communes opiniones cõtrarias,& aliam consimilem,an excommunicario liget non subditum existentem intra territorium iudicis proferentis excommunicationem, & etiam refert duas opiniones contrarias.*in n.50.*sequens partem affirmatiuam,vt tenet gloſſ. *in c.à nobis,el.1.de senten.excommunicat c.Romana § porro,eodem tit.* Et est ratio,quia ratione delicti sortitur quis forum &
7 efficitur subditus,*ca.si de foro competenti.authent.qua in prouincia, vbi de criminibus agi oporteat.*

SVMMARIA.

1 *Sententia lata per errorem non sustinetur in concurrenti quantitate.*
2 *Concordantia opinionum refertur.*
3 *Lex scire debemus, ff.de verbor. declaratur.*
4 *Lex.12 tit.9.lib.3.l.7.tit.18.lib.4.recopil.declarantur.*
5 *Petitio actoris attendi debet,non quantitas obligationis.*

QVÆSTIO LX.

Vtrum iudex qui habet limitatam iurisdictionem vsque ad centum, proferens sententiam in ducenta, sustineatur sententia in concurreti quantitate. Communis contra communem.

IVdex qui de summa duntaxat ad centum potest iudicare,sententiam proferens in ducenta,dubitant Doctores, an in centum(in quo est iudex competens) sustineatur sententia, & gl.1.*in reg.ea quæ,de reg. iur.6.* disputat pro vtraq; parte istam quæstionem, & tanta ei visa est quæstionis difficultas,quod nihil determinat, glo.autem *verb.litium finis, in l.2.C.de re iud.*agens de sententia per errorem lata,existimat sustineri in concurrenti quantitate (vt in fideiussore, qui se obligauit in maiori summa quam principalis, trademus *in quæstione.382.*)Et pro hac opinione est gloſſa,*in cap. ei qui appellat.§.item cum certa.2.quæst.6.* & est communis opinio,secundum Alberic. *in l.1.C.si à non competenti iudice fuerit appell.*

Quibus non obstantibus, contrariam opinionem (imo 1
quod sententia nihilum valeat,ratione excessus) defendunt Doctores per nos traditi, *in dict.quæst.382.num.1.*& Bald. *in authentic.quas actiones.Cod.de sacrosanctis ecclesiis,*& tradit Afflict.*in decis.157.*& gloſſ. *in l fin gloſ.fin.ff.de iurisdictione omnium iudicum,* quam sequuntur Petrus de Belapertica, Raynerius, Butrigarius, & testatur communem ibi Albericus,*num.15.&17.*& etiam dicit communem Alex.*ibi. numero 11.*Zasius*n.17.*& esse approbatam per Doctores,dicit Cynus,*in l.2.C.de rep.*vbi Alberic.*n.1.*Salicetus *col.2.in vers.sed sic attende.* & Paulus ibi testatur etiam communem, & dicit ita tenere Doctores. Pro qua sententia facit text.*in l.sancimus.in versi.Si quid autem.C.de donationibus.*In qua Do- 2
ctorum varietate concordiam inter has communes opiniones assignat.*Bart.in dict.l.1.*videlicet,quod si in sentẽtia sint plura capitula,suapte natura separabilia,possit quidem sententia in vno valere,non excedenti summam. Si autem vnũ capitulum dumtaxat contineat,tunc in totum vitiatur.Quã distinctionem, & concordiam dixit communem ibi Alex. *n.2.*Iaſ.*27.*& dicit communem Decius, *col.fin.*& Curius, *num.14.*& testatur communem ibi Zasius, *nu.19.*Hippol. *num.50.* pro qua concordia est text. *in l.quædam ff.familiæ erciscundæ,& l.Carmella pia ff.de iure patronatus,*text.*in l si ex causa ff.de minoribus,*vbi hoc ipsum voluit gloſ.*verb.audiendus,* vbi Albericus(ante omnes)asseuerat esse communem opinionem, *num.3.* & ante Bart. hanc distinctionem docuerunt alij plures iuris interpretes prout colligitur ex Alberic. *in dict l fin. col.penult.* & fuit dictum Cyni,quem sequitur Bart.Bald. Angel.Salicet. & Paul. *in l.2.C.de re iudicata,* & ante eos Archidiaconus,*in cap ei qui appellat §.nominationes, num.9.2.quæstion.6.* & dixit etiam communem Anton.Nicellus,*in concordantia gloſſarum, concordantia 55.* & tradit cautelam Cassaneus *in consuetudimbus Burgundiæ,rubr.1.§. 7.groſſ.penultima.in fin* & pro ista concordia facit text. *in l.* 3
scire debemus ff.de verborum obligationibus. vbi notant Doctores,ex quibus assignatur intellectus ad *l.12.tit.19.lib.3.recopilat.* vbi iudices inferiores habent limitata suam iurisdi- 4
ctionem, vsque ad centum marapetinos, qui si proferant sententiam in maiori quantitate sustinebitur in summa currenti, (quando sententia continet plura capitula) & similiter ita potest intelligi text *in l.7.tit.18.lib.4 recopil.*qui loquitur in iudicibus * *Del ayuntamiento*, idem est in iudicibus, qui in regia Cancellaria cognoscunt de causis minoris quantiæ: & in hac re semper est attendendum ad petitionẽ 5
actoris, non vero ad quantitatem obligationis & debiti, vt probat text. *in l.cum quædam puella §.quoties ff.de iurisdictione omnium iudicum,* ibi: *Quærendum est quantum petatur,non quantum debeatur.*

QVÆSTIO LXI.

Vtrum valeat processus causatus coram vnico iudice, quando causa fuit commissa duobus. Communis contra communem.

REgula Iuris est,qua cauetur quod error iuris siue facti impedit iurisdictionis prorogationem: ita tradunt Doctor.*in l.si per errorem.ff.de iurisdictione omnium iudicum.* cui consonat text. *in l.15.tit.22.part.3.* Quo supposito,Romanus Pontifex commisit causam duobus, inter Seium & Sempronium terminandam,sine clausula,*quod si non omnes,* litigantes autem cum falso existimassent,vnum ex illis iudicibus

dicibus sine altero posse de caussa cognoscere, illamque expedire, coram vno solo processerunt, dubitatur an valeat processus coram illo agitatus: & processum valere tenet Innocentius, *in cap. prudentiam. in princ. numero 9. de offic. delegat.* Baldus *in l. si conuenerit, ff. de iurisdictione omnium iudicum*, Angelus *in l. si per errorem, num. 4.* & ibi Paulus, *num. 2.* & Zasius *numero 2.* qui affirmant istam esse communem opinionem.

1 Sed contrariam opinionem contra Innocent. *in dict. cap. prudentiam*, tenet Card. Abb. Imol. ibi Fulgos. Alex. & Ias. *in d. l. si per errorem. num. 4.* vbi Paulus, & esse communem opinionem contra Innocent. testatur Curt. Iun. *in l. 2. §. 1. n. 18. ff de iud.* Quæ opinio verior est & tenenda in iudicando & consulendo, & si in practica est recepta.

QVÆSTIO LXII.

Vtrum in obligationibus facti, interueniente iuramento, succedat obligatio ad interesse. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN obligationibus facti, succedere obligationem ad interesse nemo vnquam dubitauit, adeo (vt id obiter dicamus,) vt idem sit, si quis habeat facultatem factum faciendi, nam sufficiat si tunc præstet interesse, ex sententia gloss. *ff. de actionibus empti.* Cuius tamen opinio communiter reprobatur, secundum Antonium Nicellum, *in concordantia glossarum, concordantia. 54.* & dicit communiter reprobari Tiraquellus, *de const. 1. part. num. 23.*

1 Nunc autem dubium est, an si promissio facti sit iuramento firmata, habeat locum regula supradicta, quod succedat obligatio ad interesse, & quod habeat locum, & non
2 teneatur præcise ad factum promissor, ex hoc maxime videtur, quia iuramentum sortitur naturam contractus, super quo interponitur. *l. fin. C. de non numerata pecunia*: & ita in promissione facti iurata tenet Innocentius, & Aont. Burt. *in capit. per tuas. de arbitrijs*, idem Antonius, *in cap. 1. de iudicijs.* Anchiar. & Anania, *in cap fin. ne prælati vices suas.* Imola. *in l. 2. §. final ff de donationibus.* Romanus, *in l. si pecuniam ff. de cond. ob causam*, & hanc dicit communem opinionem Syluester *in verb. iuramentum 4. q. 21.*

3 Sed contrariam opinionem tenet gloss. (à paucis expensa) *in verb. non possunt in l. in eadem ff ex quibus causis maiores*, gloss. *verb necesse est. in l. si pecuniam, ff de cond. causa data causa non sequuta* gloss. *in cap. ex literis el. 2. verb. sub. iuramento, de sponsalibus.* Ita Boerius, *decis. l. 14. num. 9.* Rolandus *cons. 6. num. 32. vol. 1.* & dicit communiorem & veriorem Gomecius *in §. item si quis postulante, num. 7. de actionibus*, & dicit esse communem opinionem Ias. *in dict. l. si pecuniam. n. 23.* Alexand. *numero 26.* & dicit etiam communem idem Ias. *in l quoties, numer. 36. C. de rei vendicatione. & in l si insulam, num. 30. de verbor.* Idem fatetur Decius, & Ripa, *in c. 1. de iudicijs*, ille *num. 23.* & hic *num. 59.* & asserit etiam communem Zasius, *in l. stipulationes non diuiduntur, n. 46. de verborum obligationib.* Catellianus Cotta, *in verb. iuramenti religio. versic. nouus effectus*, & dixit etiam communem Alexand. *cons. 37. vol. 2.* Ias. *in dict. §. item si quis, num. 12.* Curtius, *in l. 2. §. mutui datio, num. 11. ff. si certum petatur*, qui etiam dicit communem, & Socinus, *reg. 193. fallentia. 4.* Marcus Antonius *in tractatu de viribus iuramenti. nu. 12.* (Couar. horum immemor) *in 2 part. rub. de testam. num. 9.* Idem Couar. *in cap. quamuis pactum 1. part. §. 4. n. 6.* Gomecius, *2. tom. variar. c. 2. num. 20.* Auendan. *in cc. prætor. 2. part. c. 2. numero 4.* Et pro hac sententia consuluit Socinus, *cons. 90. vol. 4. n. 10.* & Curtius iunior, *in l. si quis maior, n. 12. aliâs 31. C. de transact.* Idem Couarr. *l. 1. resol. c. 4. n. 10. & 20.* & hanc dicit communem Berengarius, *in l. pacta qua contra ff. de contrahenda emptione, particul fin. col. 3.* Ias. *in dict. l. stipulationes non diuiduntur, n. 32.* Gutierr. *de iuramento. conf. 1. part. c. 39. n. 6.* vbi disputat illud procedere de iure canonico & regio stante *l. 13. tit. 11. par. 5. l. 34. & 35. eodem tit. l. 2. tit. 16. lib. 4. recopil.*
4 vbi Matien. & pro illa opin. communi, est text. *in cap. fin. ne prælati vices suas, & in cap ex literis, el. 2. de sponsalibus.*

SVMMARIA.

1 *Mors ciuilis æqui paratur naturali, quando resultat idem effectus.*
2 *Heres institutus ab ingrediente monasterium facta professione consequitur hereditatem.*
3 *Verba debent intelligi naturaliter, non ciuiliter.*
4 *Quando monachus tempore testamenti non cogitat de ingressu religionis, bona ad monasterium. & non an heredem perueniunt, secundum aliquos, sed contrarium verius est.*
5 *Monasterium si est capax bonorum, viuente monacho, retinebit hereditatem, sed contrarium verius est.*
6 *Voluntas monachi expressa, vel tacita seruanda est, & in dubio heres consequetur hereditatem (facta professione.*
7 *Cap. 16. sessio. 25. Concilij Tridentini declaratur, vt non habeat locum in testamentis, sed solum in contractibus, contra aliquos.*
8 *Spini opinio circa intellectum Concilij Tridenti damnatur.*

QVÆSTIO LXIII.

Vtrum mors ciuilis æquiparetur naturali. Communis contra communem. †

MAxima & grauis est Doctorum controuersia an mors ciuilis æquiparetur morti naturali, in qua quæst. gloss. *verb. namque in c. placuit, el. 2. 16. quæst. 1.* & glos. *in c. susceptum, de rescriptis, in 6.* volunt, quod solum in casibus à iure expressis æquiparetur mors ciuilis naturali. & est communis opinio secundum Boerium, *decis. 323. nu. 6.* & hanc dicit communem Guillermus Benedictus *in c Raynutius verb. mortuo itaque el. 1. nu. 29. de testament.* & est text. *in l. Statius Florus, §. Cornelio Felici ff de iure fisci.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod semper fiat æquiparatio quando resultat idem effectus: ita quod ex morte naturali nihil amplius possit consequi, quam ex ciuili) tenet 1
Bart. *in l ex parte §. insulam, ff. de verbor.* Quam opinionem prius tenuerat gl. *verb. præmoriente, in clim. 2. §. sane. de electio.* gloss. *verb. morte, in clem. vnica, vt lite pendente.* Quam dixit communem opinionem Alexan. *cons. 13. vol. 3.* & dicit communem Fortunius, *in l. Gallus, §. & quid si tantum. col. 28 in versic tertio nota. ff. de lib. & posth.* & hunc articulum late prosequitur Loriotus, *de iuris arte, tractatu. 5. de morte, axioma. 1. & 2.* vbi optime resoluit materiam istam. Et dixit etiam cõmunem Rubeus, *in cap. per vestras, in rub. §. 71. n. 2.* & Ripa, *in l. ex facto n. 11. ad Treb.* & ante hos hanc opinionem dixit veriorem & communiorem Aretinus, *in dict. § insulam, col. 2.* & pro hac sententia quinque fundamenta tradit nouissime Angelo, *de meliorationibus, gloss. 3. à numer. 1. vsque ad 10.* & duas communes refert Spino, *de tessamentis, gl. 27. nu. 27.* in qua quæstione, (vltra communem contrariam) ponit septem opiniones Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, fol. 149. col. 3. rub. 4. §. 6. verb. apres letres, numer. 3.* & late prosequitur Ioannes Crot. *in dict. l. Gallus, §. & quid si tantum. col. 4. ff. de lib. & posthum.* & plura tradit Menchaca. *lib. de successionum creatione, 1. part. §. 21. numer. 172. & 173.* vbi refert duas communes opiniones contrarias, & resoluit, quod damnatus in metallum æquiparatur mortuo.

Ex qua communi opinione succedit, quod si aliquis sit 2
heres institutus ab ingrediente monasterium, talis institutus non habebit hereditatem ante mortem naturalem testatoris monachi, quia verba debent intelligi naturaliter non 3
ciuiliter, *tex. in l. fin. C. de his qui veniam ætatis, l. ex parte, §. insulam ff. de verbor. l. cum pater. §. hereditatem, ff de leg. 2.* ita tenet Bartol. *in dict. authent. si qua mulier, n. 10. C. de sacrosanct. eccles.* & dicit communem opinionem Rodericus Suarez. *alleg. 20. n. 17 & 18.* qui allegat pro hac sententia Archidiac. *in c placuit, el. 2. 16. quæst. 1.* & interim viuente monacho, bona erunt monasterij, & si decedat heres viuente monacho, similiter iure caduci ad dictum monasterium peruenient, *vt in l. Statius. ff. de iure fisci*, Salicetus & Bald. *in dict. authent.*

authent. si qua mulier, vbi Cynus, quod ampliat Imola *in l. 1. ff. de testa.* illud procedere, siue monachus tempore ingressus religionis cogitauit de ingressu, siue non, quem sequitur Rodericus Suarez *nu.* 18. & etiam sequitur Gracian. *reg.* 456. *num.* 5.

Sed contrariam opinionem (quando monachus cogitauit de ingressu religionis, vt statim sequuta professione bona, vel hereditas perueniat ad heredem) tenet Bart. *in d. authent. si qua mulier, n.* 7. vbi Bald. & Paulus, & hanc dicit veriorem Imola *supra in d. l. 1. n.* 2. vbi Aretinus *n.* 5. Abb. *in c. in præsentia, nu.* 52. Decius *n.* 61. *de probationibus*, & hac dicit communem Decius, *cons.* 31. & Ripa *in l. 2. C. de reuocan. donat. qu.* 35. Et ab hac opinione non esse recedendum in iudicando, & consulendo, tenet Couar. *in c. 2. de testamentis, n.* 5. vbi in fine reprobat opinionem Suarez, & Aretini. Et cum casus iste bis de facto mihi contigisset, pro hac sententia consului & ita fuit iudicatum, quod sequuta professione, statim bona perueniant ad heredem scriptum in testamento, non expectata morte naturali monachi, cum sufficiat illa ciuilis quæ fit per professionem. Pro qua sententia est tex. *in c. 4. de regularibus in 6.* & sic probatur alia opinio existimantium testamentum rumpi per professionem. Supradicta tamen communis opinio est intelligenda, in casu quo monasterium non est capax bonorum quod si capax fuerit hereditas (viuente monacho) ad heredem non pertinet statim, sed post eius mortem: ita Abb. *in d. c. in præsentia, nu.* 58. vbi Dec. *n.* 97. Imola *in d. l.* 1. vbi Aretin. dicit communem, quē sequitur Couar. *supra, nu.* 6. *cum seqq.* Sed etiam in hoc casu contrarium verius existimo, imo, quod statim facta professione bona perueniant, ad heredem scriptum, vt tradit Imola, *supra n.* 23. & ratio est, quia ex quo monachus vult profiteri, non videtur velle, quod transeat hereditas in monasterium (cum ipse non relinquat) ita Gozadinus *cons.* 41. *n.* 11. Carolus Molineus *in consuetud. Paris. §.* 52. *& in additionibus ad Decium, in d. c. in præsentia, n.* 67. asserens errare grauiter tenentes contrarium, & hoc non solum procedit in voluntate expressa monachi, sed etiam in tacita (& etiam in casu dubio) vt contra Cou. & alios tenet Angulo *de melior. bonibus, gloss. 3. nu.* 29. *&* 30. quod est de mente Imol. *supra. arg. l. ex ea parte. §. insulam ff. de verbor. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg.* 2. Quæ omnia etiam hodie procedunt stante Concilio Tridentino *c.* 16. *sess.* 25. Quæ dispositio non procedit, neque habet locum in testamentis, quæ ante ingressum religionis, & post, fieri possunt cū illa dispositio sit deambulatoria vsque ad mortem, *vt in l.* 4 *ff. de adimendis legatis*, & sic, si monachus cogitans de ingressu religionis (vel etiam non cogitans) faciat testamentum, in eo instituat Titium heredem, facta professione cōsequetur Titius hereditatem, non expectata morte naturali monachi, quia illa præsumitur illius voluntas: & in casu dubio hæc admittenda est interpretatio, quod quidem non excluditur per *d. c.* 16. nec illius solemnitas in testamentis est expectanda, sed solum in renunciationibus & contractibus, vt satis aperte denotant verba illius capituli, ibi, **Nulla quoque renunciatio, aut obligatio.** quasi secus sit in testamentis. Quod quidem est tenendum, licet doctissimus Ioannes Gutierrez hoc dubitet, *in c. quamuis pactum, verb. dum nuptui, n.* 4. *de pact. in 6.* Et istam sententiam ad *d. c.* tenet Ahumada, *in l. 7. tit. 7. p. 1. glos.* 3. *n.* 6. vbi respondit ad aliquas rationes Gutierrez quæ illi obstabant (vt anceps esset in illa sententia) quæ nouissime approbatur per Zenedo, *in suis collectaneis collectaneo.* 50. *in* 1. *p. n.* 3. *&* 5. & Gracian. *d. reg.* 456. *n.* 7. Gutierrez pro hac sententia contra quam (& malè) tenet Spino *in speculo testamentorum. glos.* 12. *de legato relicto monacho, nu.* 50. qui indistincte resoluit, quod ille text. Concilij procedat, & loquatur, non solum in contractibus, sed etiam in testamentis, & nouissime pro hæc scripta, tenet Gut. *li.* 2. *canonicarum, c.* 1. *à n.* 26. (his non citatis) illum text. non procedere in testamentis.

SVMMARIA.

1 *Vsusfructus morte finitur.*
2 *Professio religionis dicitur mors ciuilis.*
3 *Vsusfructus, vt morte finiatur, debet esse mors naturalis, non ciuilis.*
4 *Pater vsufructuarius in bonis filij, facta professione perdit vsumfructum, & reuertitur ad filium.*
5 *Patria potestas cessat in patre professionem religionem.*
6 *Vsusfructus non diuiditur inter filium & monasterium propter professionem patris: contra Bart. & alios*
7 *Vsusfructus qui pertinet ad patrem monachum. ex propria persona. transit in monasterium per professionem, & non consolidatur ante mortem naturalem.*

QVÆSTIO LXIV.

Vtrum vsusfructus finiatur per ingressum religionis, facta professione, vel expectatur mors naturalis. Communis cōtra communem.

EX quæstione præcedenti resultat alia non multum dissimilis, vtrum vsusfructus (qui finitur morte naturali vsufructuarii, *vt in §. finitur, de vsufruct. l.* 24. *tit.* 31. *part.* 3.) finiatur etiam per ingressum religionis (quæ dicitur mors ciuilis, *vt in leg. de nobis. in fin. C. de Episcop. & clericis cap. placuit* 16. *q.* 1. Et partem negatiuam (quod vsusfructus non finiatur per ingressum religions) tenet glos. *in d. auth. idem est, C. de bonis quæ li.* gl. *in auth. ingressi. C. de sacrosanctis ecclesiis*, qua sequuntur Baldus, & Paulus, & Corneus, *ibi*, & est communis opinio secundum Decium *in c. in præsentia, de probationibus. numer.* 66. & dixit etiam communem Socinus, *cons.* 20. *alias* 10. *vol.* 1. *num.* 19. Suarez *allegatio.* 20. *nu.* 18. & dixit etiam communem Abb. *in c. fin. numer.* 2. *de pig.* & opinionem glossarum sequuntur Cyn. & Alberic. *in d. authent. ingressi.* vbi Bartolus idem tenet *nu.* 42. *&* 49. & Rosel *n.* 18. & pro hac sententia fuit iudicatum, vt refert Guidon Papæ, *decis.* 477. *num.* 4. *&* 395. Cepolla, *cons.* 22. *num.* 4. Socinus *cons.* 10. *numer.* 20. *lib.* 1. vbi dicit communem opinionem, quam sequitur Alexand. *cons.* 139. *num.* 5. *lib.* 2. qui etiam dicit, communem, quam sequuntur ex nostratibus, Antonius Gomez, *in l.* 48. *Tauri num.* 8. & Matiençó *in l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 5. *recop. num.* 2. *glos.* 2. Salzed. *ad Bernardum Diaz, reg.* 794. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5 *pag.* 103. Spino *in speculo testamentor. glos.* 12. *numer.* 21. & nouissime hanc dicit veriorem & receptiorem opinionem Gutierrez *lib.* 2. *canonicarum, cap.* 1. *nu.* 100. *in fin.* vbi dicit non esse recedendum ab hac opinione in iudicando & consulendo, & Pinelus *in l.* 1. *de bonis maternis.* 1. *part à n.* 47. *vsque* 50. vbi assignat rationem, & ea est potissima, quia vt vsusfructus morte finiatur, debet interuenire mors naturalis (vt interpretatur gl. *in d. §. finitur.*) non vero ciuilis, vt supra dictum est in quæstione præcedenti, argum. tex. *in l. fin. C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt.* Et sic vltra supradictos) istam opinionem sequitur, & dicit communem Crotus, *in lege Gallus. §. & quid si tantum, numer.* 30. *ff. de lib. & posthum.* quem sequitur Couar. *in cap.* 2. *de testamentis, numer.* 8. *col.* 3 dicens contrarium esse in patre vsufructuario ingrediente, & profitente religionem, qui statim perdit vsumfructum, quem habet in bonis sui filij, & reuertitur ad proprietatem, cum in hoc casu esset patria potestas: ita Albericus *in d. auth. idem est. Cod. de bonis quæ lib.* quæ opinio communis est, secundum Hippolytum, *singulari* 668.

Sed in hoc etiam sunt contrariæ sententiæ, vt vsusfructus non ad filium redeat, facta professione per patrem, sed ad monasterium (si est capax bonorum) quia pater, licet professus, adhuc viuit, ita tenet glos. *in d. auth.* quam sequuntur ibi Paulus, Baldus, & Corneus, idem Bartolus *in dict. auth. ingressi, num.* 49. Boerius *in dict. cap. in præsentia, numer.* 529. vbi Decius *num.* 66. Palatius Rubeus *in rubric. de donationibus. §.* 42. quem sequitur Couarr. *supra, num.* 8. reprobans distinctionem & opinionem Bartoli *in dict. authentic.* existimantis, dimidiam partem vsusfructus pertinere ad filium, aliam vero ad monasterium argum. text. *in l. cum oportet. §. cum autem Cod. de bonis quæ liber.* quam Bartol. sententiam sequitur Gomez Arias, *in leg.* 46. *Tauri, colum.* 2. Sylvester *in summa verbo. religio.* 6. & Riminald. *supra*, contra quos (post Couarruuias) tenet Pinellus *numer.* 47. *in fin. vbi supra.*

In qua

In qua doctorum varietate, verius existimo, statim facta professione patris, vsumfructum reuerti ad filium, quia ille vsusfructus conceditur à lege propter patriam potestatem, & sic cùm cesset, facta professione (vt tradunt doctores *in lege patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alieni.* Decius *in capit. in præsentia, nu. de præbend.* 66. Abb. *in c. 2. n. 2. de regul.* & est communis secundum Acostam *in c. si pater. 2. p. verb. testatore mortuo, nu.* 9.) debet cessare acquisitio, quod secus esset, si
7 pater haberet aliunde vsumfructum, & non mediante persona filij, quia talis vsusfructus transit in monasterium, facta professione, non vero reuertitur, neque consolidatur cum proprietate, arg. tex. *in c. cum simus, de regularibus.*

Redeundo tamen ad contrariam opinionem, de qua in quæstione principali, partem negatiuam (quod vsusfructus non pertineat ad monasterium, sed quod consolidetur cum proprietate) tenet Salicetus, *quæst.* 7. Cynus & Ias. *col final. in dict. authentic. ingressi*, & sequitur dicens communem Couarr. *in cap.* 2. *num.* 8. *de test.* vbi plures refert & sequitur Gregor. *in leg.* 5. *tit.* 17. *part.* 4. *verb.* *El vsufructo *qui relinquit cogitandum, Hippolytus, *singulari* 668. & dicit communem Salicetus, *in dict. authentic idem est. C. de bonis quæ lib.* Ex quibus satis anceps & dubia redditur ista quæstio, quam non resoluit Boerius *in decisione* 198. & profecto indiget Cæsarea decisione. Interim tamen ab hac non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO LXV.

Vtrum vsusfructuarius ingrediens monasterium fratrum mendicantium perdat vsumfructum ante mortem naturalem Communis contra communem.

VLtimo pro complemẽto materiæ quęstionum præcedentium est alia communis opinio contraria, an si quis ingrediatur monasterium incapax bonorum, statim facta professione perdat vsumfructum ante mortem naturalem, & ad quem pertineat, & Bar. *in authent. si qua mulier, num.* 10. *Cod. de sacrosanctis ecclesiis*, in ea est sententia, vt vsusfructus pertineat ad substitutum: quæ opinio communis est, secundum Ripam, & Claudium *in l. ex facto. §. ex facto. n.* 12. per illum tex. *ad Treb.* dixit etiam communem Alex. *cons.* 13. *vol.* 13. & Carolus Ruin. *in l. Gallus. §. & quid si tantum. col.* 5. *de lib. & posthum.* & dixit communem Socin. *cons.* 90. *vol.* 1. Sed contrariam opinionem imo, quod vsusfructus pertineat ad venientes ab intestato, quousque naturaliter monachus moriatur) tenet Imola (dicens veriorem) *in d. §. ex facto*, & Vincentius *col.* 2. & sequitur Ias. post alios *in d. auth. si qua mulier, num.* 9. dixit communem Romanus, *singulari* 434. quam sequitur, & etiam dicit communem Rodericus Suarez *allegat.* 19. *n.* 18. & etiam sequitur Gutierrez, *lib.* 1. *canonicarum quæst. c.* 1. *numer.* 100. vbi dicit communiorem & veriorem, & esse tenendam in iudicando, & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Qui tenetur ad simplicem cautionem, non tenetur dare fideiussores.*
2 *Quando requiritur plena cautio, non sufficit iuratoria.*
3 *Maritus condemnatus ad præstandam cautionem ob eius sæuitiam, non satisfacit offerendo cautionem nudam, vel iuratoriam.*
4 *Impossibilitas excusat à satisdatione.*
5 *Fideiussores inuenire, impossibile plene iudicatur.*
6 *Vsusfructarius tenetur de iure præstare cautionem.*
7 *Pauperi si vsusfructus fuerit relictus, non tenetur satisdare sed iurare.*
8 *Diuortium non est faciendum ex causa sæuitiæ, quando maritus non inuenit cautionem.*
9 *Cautio securitatis à marito præstanda debet esse sufficiens.*
10 *Cautio sufficiens dicitur, si dentur pignora, vel fideiussores.*
11 *Cautio iuratoria non dicitur sufficiens ad impediendum diuortium propter sæuitiam.*
12 *Arbitrio iudicis relinquitur, quanta sit viri sæuitia.*
13 *Cautio, si nulla fuerit sufficiens propter magnam viri sæuitiam, non est vxor marito tradenda.*
14 *Sæuitia viri quanta sit, relinquitur arbitrio iudicis.*

QVÆSTIO LXVI.

Vtrum obligatus ad cautionem prẹstandam, teneatur obligare bona, vel sufficiat solo verbo repromittere. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

OBligatus ad cautionem præstandam ex legis dispositione solo verbo repromittere sine hypotheca vel pignore est obligatus. *l. sancimus. Cod. de verborum significatione, cap. ex transmissa de restit. spoliat. iuncto cap. literas. in fin. eodem tit.* & in quæstione præsenti, solo verbo promittere debere tenet glos. *verb. sola promissione, in l.* 2. *§. sed si agant. ff. de iud.* cuius opinionem communem esse asserit Aretin. *in l. diuortio. §. interdum. colum.* 2. *ff. soluto matrimonio.* Et pro hac opi- 1
nione facit, quod quando quis tenetur ad simplicem cautionem (vt in casu *l. filio. ff. vt legatorum nomine caueatur*) debet fieri bonorum obligatio: ita tenet Bar. *in l. prætoriæ, num.* 2. *ff. de præt. stipul.* dicens hanc esse communem opinionem approbata per consuetudinem & subdit Imola, *ibi*, quod vbi consuetudo ita obseruat, standum est consuetudini, sed de iure non tenebitur obligare bona, qui ad simplicem cautionem tenetur: opinio tamen Bart. est communis, secundum Ias. *in l.* 1. *num.* 20. *ff. qui satisdare cogantur*, & dicit communem Maynerius, *in l. in omnibus causis id obseruatur n.* 34. *ff. de reg. iur.* & alij relati per Ias. *in l. si prius, num.* 52. *ff. de noui operis nunciat.* vbi Alex. *n.* 45.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali tenet 2
glos. *in leg.* 2. *§. final ff. qui satisdare cogan.* cuius opinionem communem esse affirmat Ias. *in d. l. sancimus. col.* 1. & plurib. citatis, hanc dicit communem opinionem Padilla, *in l. super possessione, numero* 22. *cum sequentib. Cod. de transact.* quæ opinio approbatur de iure regio, *in l.* 10. *tit.* 3. *part.* 7. ibi, * *Otro si dezimos, que caucion en latin tanto quiere dezir como seguramiento, que el deudor ha de fazer al sennor del deudo, dandole fiador, valioso, o pennos.* * ita ponderat Quesada illam legem, *ca.* 11. *n.* 1. & dixit etiam communem Socinus, *regul.* 43. *vers. fallit.* 4. vbi limitat, quando ex forma legis, vel statuti requireretur plena & sufficiens cautio, vt tradit glos. *in capit. quoniam. § in alijs, vt lite non contest. & in c. fin. de pignoribus. ca.* 1. *de sequestrat possess. & fructuum. c. qua fronte. d. app. & glossa, in dict. capit. ex transmissa, de restitut. spoliator.* Circa cuius text. decisionem vidi dubitari de facto (de quo fui interrogatus) 3
an maritus, qui ob eius sæuitiam condemnatus fuit per iudicem ecclesiasticum ad cautionem præstandã in fauorem vxoris (& quod aliter fieret diuortium quoad thorum, & mutuam cohabitationem) si non habeat fideiussores, an satisfactum sit dispsitioni illius text. offerendo cautionem nudam, vel saltem iuratoriam. Et videtur quod maritus satisfaciat offerendo cautionem iuratoriam, ex supradictis, ne a- 4
lias impossibilitas inueniendi fideiussores noceat, absque culpa illius: ita tenet gloss. *in leg.* 3. *§. quamuis. in verb. quib ff. si cui plus quam per legem falcidiam.* vbi notat Bartolus *n.* 3. quod difficile est inuenire fideiussores, & sic difficultas debet ex- 5
cusare. *leg. si vehenda §. idem de iuris. ff. ad l. Rhodiam, de iactu*, & si fideiussor non reperiatur etiam in causis criminalibus, præstabitur iuratoria cautio, ita Cacheranus, *in decisione* 70. *num.* 2.

Secundo pro hac sententia facit, quia si testator legauerit
vsumfructum homini egeno & pauperi (licet de iure teneatur præstare cautionem vsufructuarius, *vt in l.* 1. *Codice de vsufruct. leg. penult. Cod. vt in possessionem legatorum*) tamen iste 6
pauper excusabitur à prædicta satisdatione si fideiussorem 7
non inueniat, & consequetur legatum, cum simplici cautione iuratoria de vtendo & fruendo salua rerum substantia: ita Angelus *in leg.* 4. *de vsufruct.* qui alios allegat pro sua sententia quam tenet Ias. *in authent. cui relictum. numero* 8. *Cod.* 8
de indicta viduitate tollenda, vbi Bald. *numero* 7. & sic in casu præsenti videtur dicendum, quod non sit faciendum diuortium ob

tium ob eam causam, quod maritus non præstet cautionem cum fideiussore, cum illam non reperiat & sententia iudicis non potest ad impossibile obligare, nec illa videtur esse intentio d. cap. *ex transmissa*, nec cap. *literas. §. fin. de restit. spoliat.*

Sed his non obstantibus, contrarium de iure verius existimo, ex dictis iuribus, in quibus non solum petitur cautio securitatis à marito, propter eius sæuitiam, sed cautio sufficiens, vt probant verba dicti capituli, *ex transmissa*, ibi, * *Ipsam ei restitui facias, recepta tamen sufficienti cautione.* * vbi 9 10 glos. *verb sufficienti*, docet quod sufficiens cautio dicitur, si pignora, vel fideiussores dentur. *l. si mandato Titij. §. fin. ff. mandati. l. ergo §. adijci. ff. de fideicom. libertatibus.* Et sic iudex debet recipere cautionem, per quam mulier sit magis secura è viri sæuitia *capit. quoniam, §. vltim. vt lite non contestata.* Pro qua sententia facit text. *in d. capit. literas in fin.* ibi, * *Si vero tanta sit viri sæuitia, vt mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas prouideri, non solum non debet ei restitui, sed ab eo potius amoueri*, * Ergo cum iuratoria cautio non dicatur suf- 11 ficiens securitas, sequitur, quod mulier non est marito tradenda, sed potius alicui honestæ matronæ, vt in *d capit. literas* & tradit Menochius, *de arbit. lib. 2. cent. 2 casu 139.* Antonius Gomez *in l. 45. Tauri numero 183. & 3. tom. variar. c. 6. num. 16.* & Gutierrez *in suis canonicis quæstionibus. ca. 34.* 12 *per totum, & in num. 10.* resoluit, quod arbitrio iudicis relinquitur, quanta sit sæuitia viri, vt vxori prouideri possit de remedio cautionis, quia potest mulier probare, quod si nulla 13 cautio sit sufficiens, & tunc nullo modo (etiam cum cautione fideiussoria) vxor viro est tradenda, vt tradit Abbas *in ca. quemadmodum, numer. 15. de iureiurando*, & in proprijs terminis istam quæstionem tetigit Gutierrez, *in l. nemo potest, num. 297.* qui relinquit cogitandum, quam decidit Rolandus affirmatiue, *cons. 36. n. fin. volum. 3.* Ego vero indistincte teneo, hoc esse relinquendum arbitrio iudicis, qui visis & consideratis probationibus vxoris, inspiciet, an sæuitia viri sit magna, vel malitia vxoris maior, quæ absque causa legitima petit diuortium fieri, vt melius vitam amplam habeat, 14 & fortassis lasciuam, & in offensam Dei. Et sic iudex debet cuncta rimari, iuxta negotij magnam vel leuem qualitatem, cum omnes personæ non sint eiusdem conditionis, & sic non potest certa regula constitui: ita tradit Menochius *de arb. casu 142. & casu 130. num. 2. & 3. & casu 139. num. 4. & 149. num. 2.* in quibus locis hæc communia arbitrio iudicis relinquuntur: ita Parisius *cons. 54. nu. 36. lib. 4.* post Abb. *in d. c. literas, nu. 7.* Tiraquellus *in l. si vnquam, verb. omnia, vel partem, n. 31. C. de reuocandis*, & Rolandus *supra, cons. 37. per totum.*

QVÆSTIO LXVII.

Vtrum excommunicatus possit opponenere cõpensationem. Communis contra communem.

REgula & notissimum iuris principium est, quod excõmunicatus maiori excommunicatione non potest stare in iudicio agendo: ita probat text. *in capit. intelligemus, de iudicijs, capit. excommunicamus. 1. §. credentes, de hæreticis, capit. à nobis capit. cum inter capit. delicti, capit. exceptionem, de exceptionibus, capit. 1. eodem titul. in 6. lege 4. titul. 10. libr. 2. fori*, & tradit Socinus, *reg. 132.* Duennas, *reg. 268.* Ant. Gabriel *lib. 4. com. conclus. 1. de except.* Ex qua verissima regula resultat, dubium, an compensare possit, cum compensatio semper opponatur per viam exceptionis: & quod non possit tenet glos. *verb. reconuentione, in d. cap. cum inter*, quam sequitur Imola, *ibi, numero 1.* & veriorem dicit Gofred. & sequitur Hostiensis (licet distinguens) & Bald. *n. 5.* quam opinionem testatur communem Abb. *n. 42.* Decius *nu. 27. ibi*, & idem tenet glos. *in summa 4. quæst. 1.* & istam opinionem sequuntur Iacobus de Areto, *in l. quoniam* (& Alex.) per illum text. *C. de adulteris*, vbi notat Salic. *numer. 4.* & Alberic. *in rubric. C. de compensationibus, num. 1.* Alexander *in l. Libertinus, la. 1. ff de in ius vocando.*

1 Sed contrariam opinionem (imo, quod excommunicatus possit compensare) dicit Albericus seruari de facto, *in lege amplius non peti. ff. rem ratam haberi, num. 3.* vbi Paulus dicit esse communem opinionem, & etiam communem appellat Guido Papa, *cons 108. alias, 102. n. 2.* & hanc tenet Alex. *in l. libertus, la. 1. n. 2. ff. de in ius vocando*, & dicit Albericus, *supra*, quod heretico, & etiam diabolo non est deneganda defensio, prout est hæc compensationis exceptio, non proposita per vim actionis, à qua opinione recedendum non est, & ita practicatur.

SVMMARIA.

1 *Missaria, idem est quod suppelex.*
1 *Grauamen nullum potest pater ponere in legitima filij.*
3 *Si testator reliquerit vxori vsumfructum bonorum, extantibus filijs, solum debebitur vsusfructus quinti bonorum.*
4 *Alimenta debentur vxori, virtute illius legati.*
5 *Verbum domina non denotat dominium, sed honorem & reuerentiam.*

QVÆSTIO LXVIII.

Vtrum vxor relicta domina massaria, & vsufructuaria omnium bonorum, habeat potestatem eligendi dominium, vel vsumfructum. Communis contra communem.

APud doctores vbique & passim tractatur de quæstione præcedenti, quid operentur illa verba: *Relinquo vxorem massariam, & vsufructuariam* de qua Bart. *in leg. si ita scriptum, de manumissionibus, & in leg. Titia. §. fin. ff. de legat. 2.* Baldus. *in l. C. de indicta viduitate tollenda, & in l. voluntatis. C. de fideicommis.* Albericus *in authentica, quod locum. C. de secundis nuptijs*, & alibi sæpe.

Et pro declaratione est aduertendum, quod illud ver- 1 bum *massaria*, est verbum barbarum, quod idem significat apud Latinos, quod suppellex. Ita Bartolus docet *in l. 1. C. de supellectili legata*, Ias. *in l. si quis in fundi vocabulo, nu. 27. de legat. 1.* Abb. *cons. 88. n. 2. li. 2.* Quo supposito pro declaratione quæstionis, partem affirmatiua (quod vxor potest eligere dominium, vel vsumfructum) tenet Salicetus, *in d. auth. hoc, n. 3. C. de secundis nuptijs*, quam dicit communem Cumanus, *in d. l. Titia. §. fin ff. de legat. 2.*

Sed contrariam sententiam (imo quod vsusfructus tantum illi debeatur) dixit communem Socinus, *cons. 221. volum. 2.* Paulus de Montepi. *in l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet ff. de leg. 2.* quem allegat Quesada *in suis quæst. ionibus, c. 24. numero 1.* vbi refert istam sententiam, & opinionem esse communem, & per totum caput disputat, qualiter sint intelligenda illa verba, *Extantibus filijs,* quibus nullum 2 grauamen potest fieri in sua legitima, *vt in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testament. leg. 11. tit. 4. part. 6.* & sic illud 3 legatum solum respectu quinti habebit effectum, quod in proprietate, & non in vsufructu debet præstari vxori, virtute illius legati, vt tradit Quesada *supra numero 19.* & vltra quintum non sortietur effectum: ita Palat. Rub. *in c. per vestras de donat. §. 25. numero quarto*, vbi resoluit, quod si testator relinquat vsumfructum bonorum stantibus filijs, solum debetur vxori vsusfructus quintæ partis bonorum in proprietate: ita tenet Segura *in leg. vnum ex familia. §. sed si fundum. ff. de lege fetunda, numero 214.* Cisuentes, *in lege 16. Tauri, numero 19.* Gomez Arias *in l. 48. numero 17.* Perlata *in lege Titia cum testamento. §. Titia numero 214. de lege 2.* Anto. Gomez *1. tom. variar. c. 11. de successione contra testamentum, numer. 26.* & hæc est receptissima sententia, contra quam tenet glos. *in authent. hoc locum. Cod. si secundo nupserit mulier.* quæ docet, quod ex illius verbis voluit testator (liberis non existentibus vsumfructum bonorum mulieri relinquere, & illis extantibus, alimenta, quam sequitur Bart. *in* 4 *d. leg. Titia, §. numero tertio de leg.* & ibi Peralta, *nigmero 21.* Corrasius *in l. si pro parte. numer. 6. de seruitutibus*, Bartol. *cons. 33. numero 2. lib. 1.* Paulus, *cons. 21. libro primo*, Alex. *cons. 19.*

*lib.*4. Gracian. (qui posuit decem limitationes) *in reg.* 500. Corneus *consil.* 5. *lib.* 1. Iaſ. latiſſime *in l. cum ij* §. *ſi in ſingulos, num.* 4. *ff. de tranſactionibus*, & Tiraquellus *ad leges connubiales, in l.* 10. *num.* 6. & Lara *de alimentis, in* §. *ſi quis ex his, num.* 168. *ff. de liberis aſnoſcendis.* Et illud verbum, *domina*, non denotat, quod maritus dominium bonorum vxori reliquit, ſed ſolum honorem & reuerentiam ab heredibus mariti præſtandam. Ita eſt intelligendus text. *in l.* 1 *ff. rerum amotarum leg.* 1. §. *ſi vir. ad Syllanianum*, & tradit Oroſcius *in leg. cum ii.* §. *ſi in ſingulos, n.* 4 *ff. de tranſactionib.* Ita declarat Lara *ſupra, numer.* 169. Spino *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſa* 3. *num.* 55.

Ex quibus concludo, quod hodie ſi vxor fuerit relicta domina maſſaria, & vſufructuaria bonorum, & maritus habebat liberos, conſequetur vxor ex tali legato fructus quintæ partis bonorum, & ſi non habeat filios, erit vſufructuaria per tempus vitæ ſuæ, vt tradit Queſada, *ſuper*, & latius dicemus *in quæſt.* 497. vbi de iure communi ſunt duæ opiniones contrariæ in quæſtione præcedenti, quando maritus habebat libros, & relinquit vxorem dominam, vſufructuariam bonorum, quia alij tenent, quod vxor conſequetur alimenta, alij vero, quod vſumfructum, quod verius eſt, & intelligendum, ſecundum ſupradicta.

QVÆSTIO LXIX.

Vtrum portione hereditatis vendita à coherede, ſi alia pars repudietur, accreſcat emptori aut venditori. Communis contra communem.

DVo erãt ſcripti heredes, quorum alter partem ſuę portionis diſtraxit, alter coheres repudiauit, dubitatur, cui portio repudiantis accreſcat venditori, aut emptori accreſcere tenet Bart. *in l. reconiuncti, numer.* 26. *ff. de le.* 3. cuius opinionem communem teſtatur Dec. *in l. fin. C. quando non pet. part. in* 2. *lectura. n.* 43. & Goraſius *in l. teſtamento n.* 19. *Cod. de impuberum*, plures refert Gomecius 1. *tom. variarum, cap.* 10. *numero* 44. qui ſequitur & defendit iſtam opinionem, & Villalonga, *in dict. l. reconiuncti, fol.* 31. *colum.* 3. quam ſequitur & defendit Gutierrez, *in repetitione leg. vnica, C. quando non petentium partes n* 56. *cum ſeq.* Duarenus *l.* 2. *de iure accreſcendi c.* 6. quam ſequitur Spino, *in ſpeculo teſtamentorum, gloſ.* 27. *num.* 70. Et pro hac opinione facit text. *in l ſi totam. ff de acquirenda hereditate, l. hæc ſcriptura.* §. *fin. ff. de conditionibus & demonſt. leg. ſi Titio ff. de vſufruct. leg. Papinianus. ff. ad Trebellia. leg.* 2. §. *illud ff. de hered. vel actione vendita* quæ iura pro hac ſententia inducuntur per Gutierrez *ſupra*, qui elegantiſſime proſequitur, & defendit iſtam opinionem.

1 Sed contrariam opinionem (imo quod pars repudiata accreſcat venditori (docet Petrus, *in dict. l. reconiuncti*, vbi Iaſ. *num.* 139. Crot. *col.* 3. Ripa *num.* 92. Ludouicus de Villalonga, *col.* 123. *in verſ. tertia eſt concluſio*, & dicit communem opinionem Cagnolus, *in l. fin. n.* 16. *C. quando non petentium partes pet. accreſ.* & ſequitur Oroſcius *in l ſi num.* 7. *ff. de tranſactionibus*, & dicit magis communem Antonius Gomez, *ſupra, num.* 44. Et ratio eſt, quia ſemel heres non poteſt de-
2 ſinere eſſe heres, cum in eo tranſeant omnes actiones actiue & paſſiue, *vt in leg.* 1. *C. vt actiones ab hæredibus. & contra.*
3 *tex. in l. ſi ſine* §. *ſed quod Papinianus. ff. de minorib.* & ſic poteſt conueniri à creditoribus hæreditatis, non obſtante venditione, *vt in l.* 2. *C. de hered. vel actione vendita. l.* 2. *C. de pactis.*

SVMMARIA.

1 *Subſtitutio pupillaris expreſſa excludit matrem.*
2 *Tacita pupillaris plus operatur quam expreſſa in aliquis caſibus.*
3 *Auiam & auum maternum excludit expreſſa pupillaris ſecus tacita.*
4 *Tacita pupillaris ſub breuiloqua comprehenſa excludit matrem.*
5 *Subſtitutus non admittitur contra matrem, etiam ſi repudiet.*
6 *Subſtitutus pupillaris, in foro conſcientiæ non tenetur reſtituere legitimam quæ matri competebat*
7 *Alimenta debentur à ſubſtituto matri pupilli inopi.*
8 *Vulgaris tacita comprehenſa ſub expreſſa pupillari, non periit decedente pupillo, viuo teſtatore.*

QVÆSTIO LXX.

Vtrum ſubſtitutio pupillaris excludat matrem à legitima filij. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

SVbſtitutionem pupillarem matrem excludere, etiam reſpectu legitimæ ipſi debitæ omnibus eſt notum. Sed hæc concluſio intelligitur in expreſſa pupillari, ſecus in tacita, ſecundum gloſ. *verb. omnimodo, in leg. precibus. C. de impuber. & aliis ſubſtitut.* ſimilis gloſſa fin. *in leg. final. Cod. de inſtitutionib.* & alia *in l. non nunquam ff de cond. & demonſtrat.* quarum opinionem dixit communem Decius *in d. l expreſſa, n.* 1 *ff. de reg. ius.* Tiraquellus *poſt l cunabial. gl.* 5. *alias* 7. *n.* 60. Gomecius *in ca* 1. *nu.* 56. *de conſtitutionib. in* 6. & dicit communem Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, verb. ſi abſq; liberis moreretur, el.* 2. *n.* 88. *de teſt.* & dicunt communem relati per Couar. *in d. c Raynutius.* §. 4. *nu.* 9. & dixit communem Curtius iunior, *conſ.* 134 *numer.* 6. Alciatus *in l. moribus,* 15. *de vulgari*, Antonius Gomez 1. *tom variarum, capit.* 4. *de pupillari, à num.* 7 *cum ſequentibus* Acoſta *in cap. ſi pater. teſtamentis in* 6. 2. *part. verb. ſuperſtite matre num.* 8. Quam opinionem dixit etiam communem Zaſius. *in tract. de ſubſtitut. tit. de pupillari pag.* 344. *verſi. ſed quid de tacita.* Et dicit etiam communem Decius *conſilio* 211. & pro hac ſententia eſt tex. *in l. precibus* (ſecundum communem intellectum) *Cod. de impub. l Papinianus.* § *ſed neq; impub. ff de in inofficioſ. teſtament. c ſi pater, ſupra. l.* 7. *tit.* 5. *part.* 5. ubi notat Gregor, *verb* * *Del moco,* * & tradit Tiraquellus *gloſ.* 7. *num.* 31. *ad ll. connubia.* vbi adducit tres caſus, in quibus magis operatur 2
expreſſa pupillaris quam tacita, quæ nec auiam excludit, neque auum maternam. Quam dicit communem Loriotus 3
de iuris arte, tractatu 14. *axioma.* 18. & licet text. *in d.* §. *ſed neque impuberis, & in dict ca. ſi pater* adducatur pro contraria opinione, hanc tamen defendit Corraſius *in d. l. precibus, nu.* 29. qui concludit illa iura, illud non probare, quæ omnia ſunt limitanda, quando tacita pupillaris comprehenditur ſub breuiloqua, quia tunc habetur pro expreſſa, & matrem 4
excludit, ſecundum gloſſam *in l. Lucius ff. de vulgari*, quam ſequitur ſecundum Tiraquellum *d. gloſ.* 7. *num.* 176. & 179. Decius *conſil.* 211. *num.* 2. vbi dicit, quod ita tenent doctores.

Secundò limita, nam ſubſtitutio pupillaris omnimodo tacita admittretur contra matrem, quando ſubſtitutus eſt deliberis teſtatoris: ita tenet gloſ. *final. in dict. leg. præcibus*, Bart. *in* 2. *numero* 44. *de vulgari, & in l. Centurio, numer.* 29. & hæc eſt communis opinio ſecundum Ripam *in d. l.* 2. *nu.* 60. Galliaula *in d. l. Centurio num.* 387. & dicit communem Imola *in d. cap. Raynutius, num.* 119. licet ipſe teneat contrarium. Idem tenet Acoſta *in d. cap. ſi pater. verb. ſuperſtite.* 2. 5
par. num. 10. quæ omnia in tantum procedunt, vt ſubſtitutus ex tacita pupillari non admittatur contra matrem, quod etiam ſi mater repudiet, ſubſtitutus non admittetur ex defectu voluntatis teſtatoris: ita Bald. *in l. ſi cum vel in vtero. Cod. de teſtamento militis*, vbi Paul. Corneus, Alex. & Iaſ. & Tiraquel. *in l. ſi vnquam, num.* 92. & 94. *C. de reuocandis, in princip.*

Quibus ſic ſuppoſitis, dubium eſt, an ſubſtitutus in foro 6
conſcientiæ poſſet eam partem retinere, quæ ex boni filij matri iure legitimæ debebatur: & non poſſe retinere, tenet Archidiaconus *in dict capit. ſi pater, num* 6. cuius opinionem eſſe communem teſtatur Gomecius *in capit. vt animarum, numer.* 19. *de conſt.* Idem teſtatur Decius *d. conſ.* 211. *in fine, & in d. l. precibus numer.* 19. vbi Corraſius *n.* 30. & Thomas Ferrarienſis *cautela* 19. & Zaſius *de ſubſtit. pupillari* (vbi tenet dictum Archidiaconi habere locum, etiam de iure ciuili, in matre egente) *in verſic. ſextus effectus, pag.* 343. & opinionem principalem tenet Couar. *in c. cum eſſes, n.* 10. *de teſtat.*

ſtat. & Menchaca (qui refert duas communes) *lib.1.de ſucceſsionum creat.§.1. nu.25.*& ratio huius opinionis eſt, quia ſi mater excluderetur à ſua legitima in totum, eſſet contra ius naturale, argum tex. *in l.nam & ſi parentibus ff.de inof.teſt.* Et ſi clex poſitiua, quæ obligat & contradicit natur aliæquitati, non obligat in foro conſci ntiæ: ita ſingulariter Innocentius *in cap.quia pleriq; de immunitate eccleſiarum.*

Sed contrarium opinionem (imo, quod ſubſtitutus poſſit omnia bona pupilli retinere, non reſeruata matris legitima) dixit communem Rubeus *conſ.*69. Ripa *in leg.2.n.45. ff.de vulg.* quam opinionem dixit communem Alex. *in de lib.Centurio* Gualdenſis (qui alios refert) *de arte teſtandi.tit.5. cautela 6.* Decius *conſil.126.col.2.* dicens nō facile agnoſci poſſe, quæ ſit communis opinio, Alciat. *in capit nouit,41.de iud.* qui expreſſe tenet contra Archidiaconum, & in *lib.2. nu.54.& 33. de vulg.* & Galliaula *in d.l.Centurio, num.366.* Socinus *in dict.lib.2.nume.21.* Ripa, qui dicit communem, *in d.l moribus.num.45.* quam opinionem ſequitur Spino, *in ſpeculo teſtamentorum gloſſ.2.num.48.* vbi dicit ſe mirari de Gomecio, dicente opinionem Archidiaconi communem. Et vide Acoſtam, *in d.cap ſi pater, verb ſuperſtite matre.*
7 Et illud dictum Archidiaconi durum videtur Gregorio Lopez *in d.lib.7.tit.5.part.6.verb.* El moço,* circa finem, vbi ſubdit, quod ſi mater eſſet valde pauper, ita quod non haberet alimenta, poſſet agere contra ſubſtitutum pupillarem ad alimenta, *vt in l.ſi quis à liberis. §.item reſcriptum.ff.d.*
8 *lib.agnoſc.* idē Gregor. *in l.tit.19.part.4.* & vtrum vulgaris tacita comprehenſa ſub expreſſa pupillari, pereat decedente pupillo, viuo teſtatore, reſoluit duas communes Menchaca *de ſucceßionum creatione.§.21.nu.242.* Et an ſpiret, ſi pupillus emancipetur; ſunt aliæ duæ communes contrariæ, quas ibi tradit *nu.243.* & quid per aduentum pubertatis, vide *ibi,n.244.* qui etiam tradit alias duas communes contrarias.

SVMMARIA.

1 *In foro animæ non tractatur de apicibus iuris.*
2 *Voluntas teſtatoris duobus teſtibus comprobata, eſt ſeruanda in foro animæ.*
3 *Solemnitas teſtamentorum fuit inducta ad obuiandas falſitates.*
4. *Voluntas teſtatoris non ſolemnis probat teſtatoris voluntatem.*
5 *Veritas facit ceſſare præſumptionem.*
6 *Quod naturaliter debetur in foro animæ eſt ſoluendum.*
7 *Obligatio naturalis naſcitur ex minus ſolemni teſtamento.*
8 *Lex ciuilis poſitiua iuſta obligat in foro conſcientiæ.*
9 *Paria ſunt non facere teſtamentum, vel. inutiliter facere.*
10 *Omnis actus conſiſtit in voluntate & potentia.*
11 *Ex teſtamento minus ſolemni naſcitur obligatio naturalis.*
12 *Solutum ex minus ſolemni voluntate defuncti, repeti non poteſt.*
13 *Quod naturaliter debetur, in compenſationem venit.*
14 *Naturalis obligatio impedit debiti repetitionem.*

QVÆSTIO LXXI.

Vtrum heres ſcriptus in minus ſolemni teſtamento, poſsit in foro conſcientiæ hereditatem retinere. Communis contra communem.

DVbia & difficilis eſt apud ſcribentes vtriuſq; profeſſionis quæſtio, an heres ſi tutus in foro animæ, retinendo hereditatem ſibi delatam ex teſtamento imperfecto, ſi
1 conſtiterit clarè & aperтè de teſtatoris voluntate, & pro parte affirmatiua videtur dicendum quod heres ſit tutus in conſcientia, quia in foro animæ non tractatur de apicibus iuris, ſed quomodocunque conſtiterit de voluntate teſtato-
2 ris, illud eſt ſeruandum, dum tamen voluntas duobus teſtibus comprobetur (quæ eſt ſolemnitas iuris gentiū.) Et qua ratione motus Innocentius ſequitur iſtam opinionem *in ca. ſicut, de electione, & in capit.celebrata, de clerico excommunicato,* quod valde commendat & ſequitur Abb. *in capit. quiapleriq in fin.de immunitate eccleſiarum, & in c.1.de in integrum reſtitutione,* Iaſ. *in l.nemo poteſt, de leg.1.num.75 in 1. lectura.* vbi Ripa *nu.102.* qui reſoluunt, quod heres ſcriptus in minus ſolemni teſtamento, poteſt in foro animæ hereditatem retinere, neq; eſt obligatus illam reſtituere heredibus ab inteſtato: ita Alex. *in d.l nemo poteſt num.23.* Bald. *in l.ſi poſt diuiſionem.C.de iuris & fact ignorant.* quos ſequitur Mencha. *de ſucceſsionum creat.1.par.§.2 n.10.* & dicit communem opinionem Couar. *in cap.cum eſſes.n.5. de teſt.* Iaſ. *in § ſed iſtæ quidem,n.327.de actionib.* Felin. *in c.de conſtituit.nu.39.* Sylueſt. *in ſumma verb teſtamentum,1.part quæſtio.4.& verb alienatio, quæſt.13.& verb legatū 4.§.10 & verb hereditas.3.§.7.* & Iulius Clarus *§.teſtamentum.quæſt.90. ex nume. 2.& 7.* vbi diſputat noſtram quæſtionem, Sot. *lib.1. de iuſt. & iur.quæſt.5.art 3.* Coſta *in cap.ſi pater, verb.ſuo teſtamento, nu.14.* Burgoz de Paz. *in.lib 3.Tauri à in.1480.* vbi Palat. 3
Rub. *n.75.* & Ant. Gom. *numer.126.* Didac. Per. *in l.1.tit. 2.lib.5.ord.pag.106.* Quæ opinio receptiſſima eſt, & fundatur ex rationibus ſequentibus. Prima, quia lex ciuilis ex eo deſiderat tot ſolemnitates & teſtium numerum, vt euitentur falſitates (quæ paſſim poſſent contingere) vt expreſſe cauetur *in l.fin. C.de fideicom.& in l iubemus. C.de teſtament.* ſed ſic eſt, quod in foro animæ ceſſat iſta ratio, quia volun- 4
tas teſtatoris minus ſolemnis probat voluntatem ipſius, *vt in l.fin.ff de reb eorum l.2.C.de fideicom.* Ergo ſequitur, quod cum talis heres non retineat hereditatem contra voluntatem teſtatoris (imo ſecundum eam) non tenebitur in conſcientia hereditatem reſtituere (cum alienum detineat, ſed, proprium.) Secunda, iuris præſumptio ceſſat, vbi de veritate conſtat, & veritas facit ceſſare fictionem, *tex.in l.filium* 5
quē pater.ff. de lib.& poſt hum. ibi, * *Ne imagine naturæ veritas obumbretur** Et ſic cum in foro animæ ſit ſecurus heres, & habeat certam voluntatem teſtatoris pro ſe, ſequitur, quod poſſit bona retinere, à ratione ceſſante. *l adigere § quam-* 6
vis, de iure patronat. Rurſus corroboratur iſta ſententia, quia illud, quod debetur naturaliter, eſt ſoluendum in foro animæ: ita Innocen. *in cap.quod ſicut.numero 18. de elect.* Felin. *in capit.quoniam contra numero 11. de probat* quos ſequitur Padilla *in l. cùm quis. numer. 9. C. de iur, & facti ignor. Ioan.Garcia de nobilit.gloſſ.6.§.1. nu.10.* Et quod magis eſt, 7
illud quod naturaliter debetur, venit in cōpenſatione, *text. in l.etiam in.ff. de comp.* ſed ex minus ſolemni teſtam ēto naſcitur obligatio naturalis, vt in *l. fin. vbi Bald C. ad Falcid l. in teſt.ff.de fideicom.libert. DD.in d.l. cum. quis. C.de iur.& fact.ignor.* Imola *in c.fin de fol.ergo.* Ex quibus fundamentis hæc videtur veriſſima ſententia, quam tenet Menoch. 8
lib.1.præſump.quæſt.8. numero 13. Molin. *de iuſt. & iur.2. tractat diſputat.81.* vbi reſoluit, hanc opinionem ſequendam eſſe in foro conſcientiæ, dicit veriorem, & communiorem, & magis communem, & tenendam in iudicando & conſulendo, Mantic. *de coniecturis vltimarum voluntat.lib 1. tit.14.numero 10.& 17.* vbi adduxit quatuor fundamenta:

Sed his non obſtantibus, contraria opinio magis recepta eſt, & magis tuta in animæ iudicio, ex ſequentibus. Primo, quia lex ciuilis poſſitiua obligat in foro conſcientiæ, quando eſt iuſta: ita gloſſ. communiter recepta, *in capit quæ in eccleſiarum.de conſtit.* Abb. Felin. & Dec. *in capit.1.illo tit. c.quo iur,8.diſt.* Sanctus Tho. *1.2.quæſt.69.art.4.* Henric. *quod li.8.quæſt.22.* Bald. *in d.l cum quis,n.14.* Iaſ. *in d.§.ſed iſte quidem,n.12.* Sed ſic eſt, quod lex ciuilis, quę teſtium ſolemnitatem induxit in teſtamēto, eſt lex iuſta, ſancta & honeſta & obvia mille fraudibus: ergo ſequitur, quod non ſeruata forma à lege tradita, heres ſcriptus non ſit tutus in conſcientia retinendo hereditatē, quia paria ſunt non facere teſtamentum, vel in vtiliter facere, arg. text. *in l.quoties.ff. qui ſatisdare cogantur.* Rurſus confirmatur iſta ſentētia, quia omnis actus conſiſtit in voluntate & potentia, *c.cum ſuper, officio de legati.l.nemo poteſt, de l.1. lib teſtandi cauſa, C.de teſta.* Ergo cum per leges regni non poſſit teſtator ſine præuia iuris ſolemnitate condere teſtamentum, ſequitur, quod voluntas illius aliter probata (quàm iure eſt deciſum) nullius erit momenti. Quam opinionē tenebat Baldus *in l. in,* 55.
C,de ſacro ſanctis eccleſiis, Fortunius Garcia *in tract. de vltimo* 9
fine,illatione 15. & iſtam opinionem eſſe communē tenet.

Ias. *in d. l. post divisionem.* C. *de iuris & facti ignorantia*, quos sequitur Couarr. *in d. c. cum esses, n.* 8. Gomecius *in l.* 2. *Tauri, n.* 123. dicens quod ista opinio est magis vera & tenēda, Gutierrez *in d. l. nemo potest nu.* 461. Menchaca *l.* 1. *de successionum creatione.* §. 2. *num.* 15. *&* §. 1. *n.* 23. quid dicit vtramque esse communem opinionem, & Padilla *in d. l. eum quis num.* 12. & plures pro hac opinione refert, & sequitur Matienç *in l.* 1. *tit.* 4. *glos.* 10. *numer.* 36. *recop.* & Spino in *speculo testamentor. glos.* 8. *principali, n.* 69. qui loquitur in legato relicto, in minus solemni testamento, vbi etiam refert duas communes, & pro vtraq; parte plures refert doctores Zenedo *in* 2. *p. collectanea.* 67. *ad decretales, n.* 2. Menochius *de præsumptionibus. lib.* 1. *quæst.* 80. *à numer.* 4. *cum seqq.* & post hæc scripta nouissime Guillem de Ceruantes *in l.* 3. *Tauri nu.* 189. *&* 197. vbi hanc nostram amplectitur opinionem, & satisfatis fundamentis contrariæ sententiæ, maxime *ad l.* 2. C. *de fideicom.* & *in nu.* 201. annectit optimum verbum
11 in proposito, videlicet, quod ex testamento minus solemni non nascitur obligatio naturalis: quod tamen non est multum firmum, imo in contrarium est communis opinio, vt resoluit Gutierrez *in d. l. nemo potest, num.* 457. *vsq; ad.* 459. per plura fundamēta, & Greg. *in l.* 31. *tit.* 14. *part.* 5. *verb.* * *Acauadamente*, *licet Menchaca defendat contrarium *vbi sup.* §. 1. *num.* 22. & Padilla *in d. l. cum quis, n.* 11. cuius opi-
12 nio hodie videtur approbata per *d. l.* 31. vbi solutum ex minus solemni voluntate (etiam ignoranter) repeti non po-
13 test. Et sic bene sequitur, quod naturaliter debeatur, quia
14 obligatio naturalis impedit soluti repetitionem. *l. naturaliter* vbi doctores. *ff. de cond. indebiti.* Ex quibus hæc quæstio dubia & anceps videtur, & fortassis est quæstio pro amico. & vide tradita *in quæst.* 127. (vbi alia non dissimilia explicantur) & disputat hanc quæstionem nouissime Gutierrez lib. 2. *canonicarum quæst. capit.* 35. *numero* 11. vbi mediam eligit viam.

SVMMARIA.

1 *Lex* 34. *tit.* 14. *part.* 5. *declaratur.*
2 *Solutum ex causa transactionis non repetitur.*
3 *Res iudicata transactioni æqui paratur.*
4 *Transactio non rescinditur propter modicam læsionem.*
5 *Transactio & iuramentum æqui parantur.*
6 *Transactio perfecta non retractatur.*
7 *Lesio enormissima rescindit transactionem num.* 1.

QVÆST. LXXII.

Vtrum l. 2. C. de rescindenda venditione habeat locum in causa transactionis Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbia & difficilis est in iure quæstio, an dispositio legis secundæ C. de rescindenda, trahatur ad causam transactionis, & partem affirmatiuam dicit communē Decius, *consil.* 243. *col.* 2. & Fabianus de Mont. *de emptione & venditione* 8. *quæst. principali, col.* 4. *n.* 10. dixit etiā communem Decius *cons.* 60. *n.* 4. Socinus *cons.* 85. *vol.* 1. *n.* 3. vbi illum legem dicit habere locum in omnibus contractibus stricti iuris, & esse communem opinionem tenet Bart. *in d.* 2. *n.* 6. & plures pro hac sententia refert Roland. *cons.* 28. *n.* 1. *vol.* 3. Natta *cons.* 548. *num.* 11. & pro hac opinione consuluit Frāciscus Purpuratus *cons.* 503. *vol.* pro qua sentētia facit text. *in l. si superstite.* §. *sane*, C. *de dolo*, glos. *in l. per diuersas, verb. quam alias*, C. *mandati*, & opinionem Bartoli tenet ibi Ang. *n.* 5. Paulus *nu.* 13. idem Bart. *in l. Lucius.* §. *fin. nu.* 3. *ad. Trebel.* idem Bart. *in l. si quis cum, aliter, numer.* 5. *de verb.* vbi eum sequuntur Ang. & Imol. & Roman. tenet etiam Abb. *in c. causam, de emptione & venditione num.* 5. & dicit communem Alexand. *cons.* 89. *numer.* 13. *vol.* 2. & Baptista sancto Seuerio, *in tract. transactionis, quæst.* 12. Corneus *consil.* 166. *vol.* 1. Paulus Paris *cons.* 96. *num* 25. *vol.* 1. Ant. Grabr, *lib.* 3. *communi. tit. de emptione & venditione, conclus.* 1. *numer.* 68. Matthæus de Afflictis *in decis. Neapol.* 156. Socinus iunior *cons.* 139. *n.* 48. *vol.* 1. qui hanc dicit magis communē, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo, idem *cons.* 144. *vol.* 1. *n.* 24. *& cons.* 98. *vol.* 2. & hanc opinionem crebriorem esse testatur Pinelus *in d. l.* 2. 1. *p. c.* 4. *n.* 15. & etiā dicit communem Nauar. *in c. si quis autem, n.* 28. *de pœnitent. distinct.* 7. Suarez *allegat.* 22. *in fin.* Alciatus (qui dicit ita pluries iudicatum fuisse pro hac sententia in Senatu Parisiensi) *in l. id apud. ff. verbor. significatione*, Rubeus *consil.* 71. *n.* 8. Rebuffus *ad l. Gallicas*, 2. *tom. art. vnico. glos.* 15. *n.* 18. Grammatica, *dec.* 66. *n.* 20. Ancharran. *cons.* 211. Zasius *cons.* 18. *n.* 16. *&* 17. Advendanus, *de exequend. c.* 1. *n.* 18. Menchaca *l.* 3. *controuersiarum vsufrequentium. c.* 61. *n.* 9. & pro hac sentētia plures allegat Burgos de Paz senior *cōs.* 19. qui dicit communem, & magis cōmunem, Gutierrez, *practicarum quæstionis* 2. *par. quæst.* 141. qui dicit, que quælibet opinio de iure cōmuni potest sustineri, vbi per totam, quæstionē disputat istā sentētiā, pro qua facit tex. *in l. Lucius* 78. §. *fin. ad Treb.* (qui tamē solet adduci pro cōtraria sententia.)

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem tenet glos. *in d. l. Lucius*, §. *fin.* quam tenet ibi Petrus, & Cynus *quæst.* 15. Baldus 8. *oppositione, col.* dicens Bart. opinionem erroneant, & contra Bart. tenet Salicetus, *nu.* 7. & dicit cōmunem Cremen. *col.* 10. & Aretinus *n.* 4. *versi. extra glossam*, Ias. *num.* 13. Alexander *n.* 10. qui dicit hanc tutiorem & veriorem, *in d. leg. si quis cum aliter*, Antonius de Burgos *in d. cap. causam*, qui asserit communem. Lancelotus Decius *in l. sub. prætextu. lā.* 1. *de transaction.* Alciatus *in leg. quamvis. pag.* 3. *illo. tit.* & dicit communem. tenet etiam glos. *in capit. penult. de emptione, & venditione*, & hanc dixit communem Ias. *in d. fratris*, Lancelotus Decius *in d. l. sub. prætextu, col.* 1. Alciat. *in l. interpositas.* C. *illo. tit.* dicit etiam communem Ias. *in d. l siquis cum aliter. col.* 6. *ff. verbor.* Craueta, *consil.* 151. *numero* 26. Boerius *cons.* 179. *vol.* 1. vbi concludit hanc esse magis communem opinionem canonistarum & legistarum, & Zasius *cons.* 18. *vol.* 1. vbi dicit esse infructuosum in iudicando & consulendo recedere ab hac opinione, pro qua fuit iudicatum per sacrum Concilium Neapolitanum, vt tradit Afflictis *dec.* 220. vbi dicit communē, & alios refert & sequitur Rolandus *d. cons.* 28. *n.* 25. Dec. (sibi contrarius) *cons.* 216. *n.* 1. & *cons.* 597. *n. fin.* Tiraquel. *de vtroque retract* §. 24. *glos. vnica. n.* 4. & præter hos dixit communem Antonius Caius *in princ. instit. de locato, numer.* 1. & Ioannes Mauricius *de restitut. ca.* 210. & pro vtraq; parte adducit doctores dicentes cōmunem, Loaces *in* §. 1. *Institut. de iure naturali gentium, vel ciuil.* 2. *part nu.* 138. Padilla *in d. l.* 2. *n.* 23. Catellianus Cotta *in suis memorabilibus lib. verb. venditor* dicens esse communem sententiam. Parisius *cons.* 96. *numero* 60 *lib.* 1. Abb. *con.* 12. *volum.* 2. Anania *consil.* 23. Barbacia *cons.* 41. *li.* 1. Imola *consil.* 14. vbi dicit communem, & plura fundamenta pro hac sententia tradi Padilla *in d. l.* 2. *numero* 24. quibus respondit Pinelus *ibi.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 7. & plures pro vtraque parte adducit Matienço *in l.* 1. *tit.* 11. *glos.* 1. *à num.* 53. *cum sequentibus, lib.* 5. *recop.* qui posuit quatuor li- 1
mitationes *ad l.* 34. *part.* 5. per quam hæc vltima opinio est approbata, vt denotant verba illius legis, ibi **Epor ende de Zimos, que la auenencia e pleyto que ansi fuesse fecho, que deue ser guardado, tambien por la vna parte como por la otra, in quantoquier montasse aquella parte.** vbi Gregor, tenet per illam legem, quod transactio non rescinditur ex remedio dictæ legis 2. C. *de rescindenda*, sive consideretur æstimatio dubij eventus litis, sive non per quam legem idem tenet hodie (vltra Gregor. & Matienç.) Gutierrez *pract.* 2. *part. quæst.* 151. *&* Villalobos *in suo ærario com. litera. L. numero* 137. qui existimat illud procedere, etiam data læsione enormissima, & tenet Gregor. *ibi, verb.* * *Quantoquier*, * & Macienço *n.* 55.

Sed verius mihi semper visum fuit, quod data læsione enormissima rescindarur transactio, ex traditis per Burgos de Paz *cons.* 19. *num.* 18. & Molina *de Hispanorum primogen. lib.* 4. *capit.* 9. *numero* 34. qui adduxit fortissima fundamenta. Et in hac sententia videtur procliuior Gutierrez *supra, nume.* 4. idem *de iure cons.* 3. *part. cap.* 2. *numero* 24. & sequitur Mexia *ad l. Toleti, respons. ad* 6. *&* 8. *fundam. numero* 29. *&* 30. *fol.* 179. vbi dicit, quod lex partitæ sic debet practicari, & ratio est, quia in læsione enormissima præsumitur dolus

dolus *text.in l. ſumma cum ratione. ff. de peculio.* & dolus excludit conſenſum, *l & eleganter, ff. de dolo, iuncta. l. ſi per errorem. ff. de iuriſdictione omnium iudicum.* Et ita Gregorius (ſibi contrarius) videtur ſentire iſtam opinionem, *in l. fin. tit. 19. part. 6. verb.* * *Mas de la mitad del precio* Ita Corneus *conſ. 166. numero vndecimo, libro primo, & conſ. 27. vol. 4. numero 12.* Sarez *allegat. 22.* Antonius Gabr. *lib. 3. com. tit. de emptione & venditione, concluſ. 5. num. 69.* Rolandus *ſupra, numer. 27.* vbi declarat qualiter conſideretur dubius euentus, vt tranſactio reſcindatur Decius *in leg. cum te, numer. 1. de tranſact.* Aymon *conſil. 51. num. 26.* Pinelus *in d. l. 2. 1. part. capit. 4. numero 26.* vbi Padilla, *numer. 23.* & plures allegat Molina, *ſupra numer. 56.* quod quidem maxime procedit in ruſtico, muliere, & in minoribus, ſecundum Greg. & Doctores *ſupra*, & ita in praxi obtinuiſſe dicit Carolus Molineus *ad Alexand. conſ. 42. nu. 11. vol. 1.* Suarez *allegat. 22.* ex quibus conſtat quæſtionem iſtam eſſe difficilimam. Et ante illam legem partitæ (contra Bartol.) contraria opinio videtur verior, ex text. *in dict. leg. Lucius § fin. ibi,* * *Reſpondi poſſe peti, ſi non fuiſſet tranſactum* : * vt priuato quodam fauore tranſactionis conſtituitur, ne prætextu etiam immodicæ læſionis reſciſſio contractus fiat. Faeit etiam tex. *in leg. à diuo Pio § ſi pignora. ff. de re iudicata,* vbi ſi debitor voluntarie accepit pignus inſolutum (licet plus ſibi debeatur) non poteſt agere pro reſiduo, quia ſuper hoc tranſactum videri, reſpondit conſultus, ergo multo fortius in ipſa tranſactione, argumento text. *in authentic. multo magis, Codic. de ſacroſanctis eccleſiis,* facit etiam text pro iſta ſententia, quia ſolutum ex cauſa tranſactionis non reperitur per conditionem indebiti, *lege*
2 *ſi non tranſactionis. Cod. de non numerata pecunia.* Rurſus facit,
3 quia res iudicata æquiparatur tranſactioni. *lege prima, Codice de errore calculi,* ibi, * *Si res iudicatæ non ſint.* * Sed in ſententia non habet locum legis ſecundæ beneficium, *vt in leg. ſub ſpecie. Cod. de re iudicata.* ergo nec in tranſactione. Præterea pro hac ſententia facit text. *in lege 1. Cod. de tranſactionibus,* vbi ſub prætextu nouorum inſtrumentorum non infirmatur tranſactione, niſi dolus interueniat in inſtrumentis antea occultatis. Rurſus facit alia ratio, quia cauſa per iuramentum deciſa (etiam prætextu immodicæ læſionis) mini-
4 me retractatur, *vt in leg. quod ſi deſerente ff. de dolo,* quia per iuramentum inita eſt veluti quædam tranſactio. Facit etiam pro hac opinione, quia tranſactio & iuramentum æquipa-
5 rantur. *lege ſecunda, ff. de iureiurand.* Sed in cauſa iuramento deciſa nihil iureiurando agitur, ergo neque in cauſa tranſactione finita. Vltima ratio pro confirmatione huius opi-
6 nionis eſt, quia fauore litium finiendarum tranſactio perfecta non retractatur, argumen. text. *in l. quamuis. Cod. de tranſactionibus* (quia magnum commodum eſt diſcedere à lite) ita Dominicus *conſ. 129. n. 4.* Aymon *conſ. 194. n. 8. in 2. p.* Et circa intellectum & materiam dictæ *l. 2. Cod. de reſcindenda.* vide per me tradita *in quæſt. 170. & 171. & 443. & 108. & 510. & 511.*

SVMMARIA.

1 *Inſinuatio non requiritur in dote.*
2 *Dos reſpectu mulieris dicitur lucratiua, & reſpectu mariti, oneroſa.*
3 *Pater tenetur dotare filiam.*
4 *Lex fin. § ſi à ſocero ff. quæ in fraudem creditorũ, declaratur.*
5 *Filia dotata, propter cauſam ingratitudinis aduerſus patrem, non perdit dotem, quia eſſet in damnum mariti.*
6 *Soluto matrimonio, poteſt pater ob ingratitudinem repetere dotem filiæ traditam.*

QVÆSTIO LXXIII.

Vtrum dos ſit titulus lucratiuus, ex parte mariti, vel oneroſus. Communis contra communem.

TItulus dotis ex parte mariti recipientis illam, eſt oneroſus. *tex. in leg. pro oneribus. Cod. de iure dotium, lege Iulianus in prin. ff. mandati. l fin. § ſi à ſocero. ff. quæ in fraudem creditorum,* vbi Bartolus illud tenet, cuius doctrina recepta eſt, ſecundum Iaſ. *in § ſi quis in fraudem, nu. 30. Inſtitut de actionibus,* Platea, *in l. vnica § lucratiuas C. de imponenda lucratiua deſcript li. 10.* Gomez Arias *in l. 27. Tauri, n. 11.* Palatius Rubeus *in c. per veſtras, notabili 3. § 22. n. 7.* Segura *in § cum filiæ n. 130. & 149. de vulg.* Pinelus *in l. 1. 3. p. num. 62. de bonis matern.* qui allegat & inducit text. pro hac ſententia *in l. fin. C. de iure dotium.* vbi inſinuatio iure antiquo non require- 1
batur in dote (reſpectu viri) quia non donatio gratuita reputabatur, ſed oneroſa, text. *in l. ex promiſſione. ff. de actionibus & obligationibus,* quem exornat Iaſ. *in l. Neſennius, numer. 4. ff. de re iudicata.* Si vero dos conſideretur reſpectu mulieris, 2
dicitur lucratiua (etiam ſi ſit filia dotantis) vt probat text. *in l. fin. § ſi à ſocero. ff. quæ in fraudem tred.* ibi* *Quia intelligitur ex donatione ad eam peruenisſe.* * quem text. ad hoc extollit Alexand. *in l. fidei commiſſariam, ad Treb.* & Pinelus. *ſupra, numero 62. illat. 31.* dicens, ad illum text. non aduertiſſe, qui hoc contradicunt, in filia, argum. text. *in leg. fin. Cod. de dotis promiſſione. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiar.* in quibus iuribus pater aſtringitur dotare filias: ita Socin. nepos *conſ. 19. num. 8.* 3
libro primo, qui in extraneo dotante dicit, illud ſine dubio procedere, vt dos dicatur lucratiua: ita Alex. *conſ. 71. num. 1. lib. 4.* quod tradit Matienço *in l. 6. tit 6 gloſ. 6. lib. 5. recop.* Gomecius *in l. 22 Tauri, num. 12.* vbi Tellus *n. 22.* Et quod maritus dicatur in propoſita ſpecie habere dotem titulo oneroſo, (vltra ſup. tradita) eſt gloſſ. notabilis, *in leg. ſi donaturus. § fin. verſic. dumtaxat. ff de cond. ob cauſam,* vbi Alex. *n. 6.* teſtatur eſſe communem opinionem, & eandem, (nihil citans) dixit communem Cou. *in 4. decret. 2. part. 8. § 6. n. 12.* Carolus Ruynus, *conſ. 104. vol. 1. n. 2.* & hanc opinionem tenet Iaſ. *in § item ſi quis in fraudem, num. 30. Inſtit. de actionibus.* Sed licet hæc ſententia videatur receptiſſima, contrariam tamen (imo quod maritus dicatur habere dotem titulo lucratiuo) dixit communem Bald. Nobel. *in tractat de dote. 6. p ſpeciali. 37. num. 4.* & poſt eum Cagnolus *in reg. in eo, quod plus eſt. n. 8. ff. de reg. iur.* tamen illorum opinio non eſt vera, imo omnino falſa & contra tex. *in d. § ſi à ſocero,* vbi expreſ- 4
ſe probatur contrarium, & illud nouiſſime declarat Olanus, *in antimonia iuris litera. D. à nu. 49. & 54.* Et effectus huius quæſtionis erit, quia cum dos ſit ex parte mariti titulus one- 5
roſus (ad ſuſtinenda onera matrimonij,) ſi filia dotata committat cauſam ingratitudinis aduerſus patrem, de contentis *in l final. C. de reuocandis donationibus,* non poterit pater conſtante matrimonio donationem reuocare, quia vergeret in damnum mariti: ita probat text. *in l. dote. C. de iure dotium, l. cùm poſt. § patrona ff. eodem tit.* & tradit Boerius *dec. 27.* Palatius Rubeus *in l. 31. Tauri, n. 59.* Ripa *in dict. l. final. qu. 51. de reuocandis,* quam ita intelligit Pinelus *in l. 1. de bonis* 6
maternis 3. part. num. 62. illat. 32. Soluto vero matrimonio, poteſt dos reuocari ob ingratitudinem, vt tradit Pinelus, *ſupra,* & Matienç. *in l. 1. tit. 6. gloſſ. 11. num. 3. & in l. 5. titul. 2. gloſſ. 4. num. 6. li. 5. recop.*

QVÆSTIO LXXIV.

Vtrum filius grauatus reſtituere hereditatem poſsit deducere duas quartas. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

FIlius rogatus à patre in diem, vel ſub conditione hereditatem reſtituere, poteſt detrahere duas quartas, legitimam, & Tabellianicam ita gloſ. *in l. Papinianus. §. meminiſſe, verb. Falcidiæ. ff de inofficioſ. teſtament.* gloſ. fin. *in l. quanquam Cod. ad leg. Falcid.* gloſ. *verb. legitima, in capit. Raytinus de teſtamentis,* quarum opinio communis eſt, ſecundum Alexan. *in l. in ratione. §. quod vulgo, n. 11. ff. ad l. Falcidiam.* Socinus *in l. 1. col. penult. Cod. de pactis,* Iaſ. *in authent. nouiſſima, numero 39. Cod. de inoffic. teſt.* Dicit etiam communem Alex. *ibi col. 3.* & Iaſ. *in l coheredi. §. cum filia nu. 10. de vulgari, & in l. filium quem habentem, numer. 6. ff. familiæ herciſcundæ. & in authent. res quæ, n. 3. C. communia, de leg.* Bertrandus *conſ. 70. num. 6. vol. 2.* Socin. *conſ. 78. in princ. vol. 1. & conſ. 80. n. 3.* Carolus

Ruynus *conſ.* 133. *nu.* 14. *vol.* 2. & Bernard. Diaz *reg.* 296. Spino *in ſpeculo teſtamentorum gloſ.* 27. *n.* 22. Gomecius *in l.*
1 3. *Tauri, n.* 82. Padilla *in dict. authent. res quæ, nu.* 33. & Salzed. *in additionibus ad dict. reg.* vbi poſuit quinque limitationes, Boerius *deciſ.* 44. *n.* 18. & late Alexand. *conſ.* 142. *vol.* 2. *n.* 12. *cum ſequentibus.* Quam opinionem ſequitur Cagnolus *in leg. Papinianus*, §. *meminiſſe. ff. de inoffic. teſt.* vbi dicit, quod hæc ſententia ſeruatur per totum mundum de generali conſuetudine, & dicit Socinus iunior, *conſ.* 83. *num.* 5. *vol.* 1. *&* *conſ.* 131. *n.* 59. quod hæc ſententia ſeruatur per totum mũdum, ſicut Euangelium, *& in conſ.* 170. *num.* 12. *vol.* 2. dicit communem, & quod ſeruatur in practica, & quod ab hac opinione non ſit recedendum in iudicando & conſulendo, & tenet Boerius *conſ.* 137. *volum.* 2. & plures, dicens communem, refert Roland. *conſ.* 9. *vol.* 4.

2 Contrariam tamen opinionem (in filio grauato ſub conditione reſtituere hereditatem (dixit communem Curtius iunior, *conſ.* 148. *num.* 10. *& conſ.* 160. *num.* 1. Greg. *in l. fin. tit.* 11. *p.* 4. Sed etiam in hoc caſu duas quartas poteſt, filius deducere per tex. *in c. Raynutius, de teſt.* vbi Cou. *in* §. 11. *n.* 7. Sfortius Oddi. *conſ.* 60. *n.* 18. pro qua opinione eſt etiam tex. *in ca. Raynaldus*, cui reſpondit Corneus, *in d. l. quamquam, colum. fin.* Vincentius *colum.* 4. quod rigor iuris ciuilis in hoc
3 caſu mitigatur per iuris canonicum, cuius diſpoſitioni ſtandum eſt ita Bartol. *in d.* §. *meminiſſe*, cuius opinio communis eſt, ſecundum Decium, *in l. cum proponas, la.* 1. *C. de pact.* & eandem dicit communem Paulus Pariſius, *conſ.* 30. *vol.*
4 3. *num.* 9. (licet contrarium teneat Alex. *conſ.* 142. *vol.* 2. *nu.* 16.) & in hac quæſtione tres opiniones congeſſit Antonius Gomez *in l.* 3. *Tauri, n.* 80. *vſque ad n.* 84. vbi reſoluit *per d. l. fin.* quod hodie filius non deducet duas quartas, & quod hæc opinio eſt approbata de conſuetudine, quam defendit Politus *in d. l. filium quem habentem, nu.* 141. vbi Coraſius *n.* 77. Picus *in l. Titia* §. *Titia cum nuberet. n.* 56 *ff. de legat.* 2. *&* *in d. in quartam. n.* 285. vbi dicit quotidianum, & de pane lucrando, idem Coraſius *in l. qui Romæ.* §. *duo fratres, de verb. n.* 80. Acoſta *in c. ſi pater, verb. abſque deductione, num.* 3. *de teſt. in* 6. Couar. *in c. Raynucius.* §. 11. *n.* 6. Parladorius *rerum quotidia-*
5 *narum* 1. *p. c.* 11. *n.* 2. qui ex *l.* 12. *tit.* 5. *part.* 6. reſoluit abſque diſtinctione, quod filius hodie non deducet duas quartas, ſed ſolum legitimam, quod etiam tradit & declarat Greg. *ibi, & in leg.* 1. *titulo vndecimo parte* 6. *verb.* * *Su parte legitima*, * & in regno Hiſpaniarum hoc ſine dubio procedere affirmat Salzedo, *in d. reg.* 296. *limitat.* 6. cum omnia bona parentis ſint legitima filij (excepto quinto) quod latius proſequemur *in quæſtione* 665. & ſequitur Molina *libro primo,*
6 *de Hiſpanorum primogenit. capite decimoſeptimo, numero octauo*, vbi dicit, quod ita in practica eſt receptum.

QVÆSTIO LXXV.

Vtrum proxeneta poſsit eſſe teſtis in cauſa, in qua interceſsit. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRoxenetas (quos ius canonicum mediatores vocat) teſtimonium ferre in contractu, cui interfuerunt, prohibet text. *in capit.* 1. (per locum ab ſpeciali) *de teſtibus. in* 6.
1 neque cogendus erit ferre teſtimonium, niſi vtraque parte volente, *vt in authentic. de teſtibus* §. *quoniam*, & tradit Tiraquellus *de retractat. libro primo, in præfatione, numero vigeſimoſexto.* Sed an volens admittatur ex voluntate vnius partis dubium eſt, vel an requiratur vtriuſque partis conſenſus.
2 Et requiri vtriuſque partis conſenſum, tenet gloſſ. *verb. ciuiliter, in d. capit.* 1. *de teſtibus*, gloſſ. *verb in teſtam. in capit. fin. eo. titul.* quarum opinio communis eſt, ſecundum Alexand. *conſilio decimo tertio, numero decimoquarto, ad fi. & conſilio centeſimo vigeſimooctauo numero primo, volum.* 2. *& in conſ.* 212. *numero vigeſimoquarto, volum.* 6. dicentem ſic tenere DD.
3 Hyppolytus, *ſingulari* 533. qui limitat, niſi veritas aliter manifeſtari non poſſet. Eandem etiam ſequitur Decius *conſ.* 63. *n.* 12. Maſcardus (alios referens) *vol.* 3. *de probationibus, concl.* 1358. *n.* 36. qui reſoluit communem, quod proxeneta non poſſit eſſe teſtis, propter præſumptam affectionem & cõmodum, quod inde conſequitur.

Sed contrariam opinionem (imo, quod ſit legitimus te- 4.
ſtis, etiam altera parte inuita, ſi ipſe voluerit) tenet Alexan. *conſ.* 48. *n.* 7. *conſ.* 186. *num.* 2. *vol.* 7. citans ad hoc gloſ. *verb. prohibitione, in auth. de teſtibus.* §. *quoniam vero legem*, quam etiam opinionem tenet Carolus Molineus *ad Alexand. in dict. conſ.* 13. & dixit communem Salicetus, *in l. omnibus, C. de teſt.* & Barbacia, *conſ.* 40. *vol.* 3. *col.* 10. & dicit cõmunem Zaſius, *conſ.* 2. *volum.* 2. *numer.* 27. Curtius iunior, *conſ.* 11. *alias* 122. *numero* 8. Gualdenſis. *de arte teſtandi. tit.* 1. *cautela.* 6. Felinus, *in capit. dilectorum, num.* 2. *de teſtibus cogendi*, & plures allegat Tiraquellus, *ſupra, n.* 26. pro qua ſententia hodie facit text. *in l.* 36. *tit.* 16 *part.* 3. vbi proxeneta ipſo conſentiente, poteſt eſſe teſtis, ibi, * *Si el de ſu grado no quieſiere venir à dez illo.* §] ſed illa lex eſt intelligenda ſecundum Gregor. *ibi, verb.* * *Corredor, & in l.* 18. *tit.* 16 *p.* 3.

SVMMARIA.

1 *Delictum circa rem ſequitur rem, & eatenus perditur, quatenus in ea peccatur.*
2 *Valet argumentum de re ad perſonam.*
3 *Delicta ſuos habent auctores.*
4 *Fundatarius negans partem rei feudalis eſſe feudalem, non priuatur toto fundo.*
5 *Si emphyteuta plurium dominorum alienet rem emphyteuticam, de voluntate vnius domini, cadit tantum pro ea parte, cuius conſenſus non fuit requiſitus.*
6 *Feudatarius per alienationem partis rei feudalis, non cadit à tota re ſed tantum à parte alienata.*
7 *Nemo eſt puniendus vltra quam deliquerit.*
8 *Pœna commiſſi non committitur in ſolidum contra omnes heredes, ſed ſolum contra heredem non ſoluentem.*
9 *Actionis tranſeunt ad heredes, & inter eos diuiduntur actiuæ & paſsiuæ.*
10 *Obligatio defuncti in ſolidum, tranſit ad heredes proportionibus hereditariis.*
11 *Inſtrumentum habens paratam executionem contra defunctum in ſolidum, non exequitur, niſi pro virilibus portionibus contra illorum heredes.*
12 *Actiones diuiduntur aduerſus heredes.*
13 *Neque ex contract, neque ex teſtamento inuito creditore poteſt effici, vt vnus ex heredibus in ſolidum conueniatur.*
14 *Creditor grauatur, ſi vnus ex heredibus efficiatur nõ ſoluẽdo, ita vt à reliquis non poſsit debitum exigere.*
15 *Creditor habens hypothecam, tenetur eam exercere aduerſus rem poſsidentem.*
16 *Lex pro hereditarijs, declaratur.*
Creditor hypothecam habens ſi aliquid ei debeatur, poteſt aduerſus omnes heredes actionem ſuam exercere. ibid.
17 *Creditor agens hypothecaria, intendit, vt pignori conſulatur, donec dubium ſoluatur.*
18 *Creditor petens executionem pro debito exercet actionem perſonalem.*
19 *Poſſeſſor rei emphyteuticæ, vel cenſui obnoxiæ poteſt in ſolidum pro annuis redditibus actionem exercere aduerſus omnes poſſeſſores via executiua.*
20 *Onus reale ſequitur rem ſicut lepra leproſum & hominem vmbra.*
21 *C. conſtitutus, de religioſis domibus, declaratur remiſsiue.*
22 *Particularis ſolutio plura incommoda affert.*
23 *Contraria opinio refertur, imo, quod creditor habens hypothecam, non ſolum poſsit virili actionem exercere pro penſionibus decurſis non in ſolidum.*
24 *Decretum regis Ferdinandi refertur, circa opiniones propoſitas.*
25 *Opinio verior eſt & communis, quod quilibet poſſeſſor rei hypothecæ poteſt in ſolidum conueniri.*
26 *Hypotheca eſt actio indiuidua.*
27 *Anima eſt tota in toto, & tota in qualibet parte totius.*
28 *Pactum de non alienando cum hypotheca ſpeciali efficit, vt executio peti poſsit in ſolidum contra poſsidentem.*

29 Exe-

29 *Executio peti potest contra tertium possessorem, quando successit in re prohibita alienari cum hypotheca speciali.*

30 *Lex pro hereditarijs, non disponit, quod in solidum conueniantur possessores, & assignatur intellectus (contra Salazar.)*

31 *Exceptio debet esse de regula.*

32 *Creditores possunt non solum tertios possessores rerum hypothecatarum conuenire, sed etiam heredes constituentis censum.*

33 *Exceptio excussionis potest opponi à possessore hypothecæ generalis, secus à possessore conuento ex speciali actione hypothecaria.*

QVÆSTIO LXXVI.

Vtrum pœna committatur in solidum contra heredes promissoris, Cõmunis contra communem.

TItius promisit Sempronio se, neque heredes suos illum offensuros, sub certa pœna. Decessit Titius duobus heredibus relictis, quorum alter Sempronium offendit, dubium est, an pœna in totum committatur vel pro qua ille est heres. Et competere actionem in solidum tenet Bart. *in l.4.§. Cato. numer.30. de verbor.* cuius opinio communis est, secundum Ripam Ripam, *ibi n.99.* Sed contrariam opinionem dicit communem contra Bart. Claudius *ibi num.36.* & Alciatus, *n.186.* quę verior videtur, quia pœna suos habet auctores, *l. sancimus. C. de pœnis.* Pro qua opinione facit doctrina & conclusio tex. *in leg. & Paulus, & in l. beneficium,* & 1 vtrobique Bart. *ff. ad leg. Falcidiam.* vbi dicitur, quod vbi delinquitur circa rem, eatenus res perditur, quatenus in ea 2 peccatur. Idemque dicimus vbi delinquitur circa personam, arguendo de re ad personam, *vt in l. qui furere. ff. de statu hominum,* & delicta suos habent auctores, & non debent 3 egredi personam *l. sancimus. C. de pœnis. l. rescriptum ff. de his, quibus vt indignis, glos. in capit. quæsiuit, in fin. de his quæ fiunt à maiori parte capituli,* & sic heres promissoris, qui nullam fecit offensam, non debet puniri ex delicto consocij: & 4 sic dicimus, quod si feudarius negat partem rei feudalis esse feudalem, non priuatur toto fundo, sed tantum parte negata, cum transitus non sit faciendus de re ad rem, neque de persona ad personam, *gloss. verb. scientiam, in cap. 1.§. Vasallus. el. 1. si de feudo fuerit controuersia.* Quam dixit communem opinionem Iulius Clarus. *lib. 4. sententiarum. § feudum, numero 59.* Rursus etiam comprobatur quia si em- 5 phyteuta plurium dominorum alienat rem emphyteuticam, de voluntate vnius vel duorum (quæ erat communis omnium pro indiuiso) cadit tantum pro ea parte, cuius cõsensus non fuit requisitus: ita docent Doctores, *in l. communis seruus. ff. de in eius vocando, & in l. si duo patroni,* vbi Alberi- 6 cus. *ff. eodem tit.* Ias. *in l. fi. C. de iure emphyteutico. quæstio.13.* Idemque dicimus in feudatario, qui per alienationem partis rei feudalis, non cadit à tota re: sed à parte tantum alienata: ita probat text. *in capit. 1. de vasallo qui contra const. cotha.* 7 vbi inquit gloss. 1. quod nemo puniendus vltra quam deliquerit. Pro qua sententia facit doctrina Alberici, *in l. communi diuidundo. ff. communi diuidundo,* vbi dicit communem & æquiorem opinionem, quod pœna commissi non committitur insolidum contra omnes heredes emphyteutæ, sed solum pro parte contra heredem non soluentem, prout etiam diximus *in quæst. 6.* vbi in hoc articulo tradimus duas communes opiniones contrarias: sufficit tamen, quod opinio 9 Alberici pro hac conducat opinione, quæ benignior est, cum actiones diuiduæ transeant ad heredes, *vt in d. l. pro hereditariis actionibus,* vbi Baldus & Salicetus deducunt conclusiones, quod omnes actiones passiuę diuiduntur inter heredes proportionibus hereditarijs, & est etiam tex. *in l. 2. Cod. de hereditarijs actionibus. leg. in executione, versicul. infra* 10 *species. ff. de verbor. obligat.* & sic, licet defunctus sit obligatus insolidum, tamen in eius heredibus obligatio diuiditur, etiam inuito creditore, & soluendo partem pro virili, remanebit liberatus: ita resoluit Antonius Gomez. 2. *tom. variar. capit. 10. num. 4.* Et Burgos de Paz, *cons. 4. num. 1.* vbi plura iura adducit, maxime tex. *in l. 8. tit. 29. p. 2.* quæ nihil facit pro hac conclusione pro qua est expressior text. *in leg. 10. tit. 12. part. 5.* vbi Gregor. *verb.* * *Su parte.* * resoluit illud pro- 11 cedere, etiam si instrumentum haberet paratam executionem reprobans opinionem Angeli (contrarium tenentis) *in authentic. hoc ita. Codic. de duobus reis,* & illam Gregorij) opinionem sequitur Gracian. *reg. 355. nu. 21.* & sic executio non est petenda à creditoribus hereditarijs insolidum, aduersus omnes heredes, sed aduersus singulos, pro portionibus hereditarijs, cum in heredes ipso iure scindantur & diuidantur actiones, *vt in l. 1. C. si certum petatur, & in d. l. pro* 12 *hereditariis. l. 1. Cod. si plures vna sententia condemnati fuerint.* Quod in tantum procedit, vt siue defunctus in testamento, vel per contractum disposuerit, siue heredes inter se conveniantur, vt onus æris alieni, alter ex heredibus sustineat, 13 nihilominus, creditor aduersus omnes heredes actionem debet proponere, *tex. in l. seruo. 72. § si testator. ff. de leg. 1. l. si filia § si pater. ff. familiæ erciscundæ. l. si cogitatio. C. eodem tit. l. pacto successorum. C. de pactis.* & docet Bart. *in l. continuus. § fin. numero 9. ff. de verborum,* quam opinionem nouissime sequitur Parladorius, *lib. 2. rerum quotidianarum, ca. fin. 4. part.* 14 *§. 1. n. 13.* vbi ampliat ex sententia aliorum, etiamsi aliquis ex heredibus efficiatur non soluendo, quia reliquos non grauat, neque creditori dabitur actio, neque regressus aduersus alios: ita tradit Aretinus, *in l. 2. §. eorum ff. de verborum oblig.* & Antonius Gomez. *tit. de indiuiduis, n. 3.* quæ sententia comprobatur *ex l. fin. Cod. depositi, & ex l. 3. ff. de alimentis & cibariis legatis,* quæ omnia non procedunt, neque habent locum, quando creditores agunt actione hypothecaria, contra 15 heredem possidentem pignus vel hypothecam, quia tunc creditores solum possunt actionem exercere aduersus possidentem rem hypothecæ obnoxiam: ita declarat text *in d. l. pro hereditariis, in fin.* ibi, *Nisi intercedat pignus vel hypotheca,* 16 *tunc enim possessor obligat ærei conueniendus est,* * text etiam *in l. si necessario. §. si vnus ff. de pignoratitia actione, leg. creditores. ff. de distractione pignorum. l. fin. C. si vnus ex pluribus heredibus,* gloss. solemnis, *in l. moschis ff. de iure fisci.* Quæ omnia vera sunt, & procedunt, quando creditor hypothecaria experitur, ad consequendam ipsam rem hypothecæ obnoxiam: secus vero si pro debitis decursis executionem petat, quia tunc habet electionem, vt pro rata personali actione experiatur, aduersus omnes heredes, quia quando creditor agit hypothecaria, illud intendit, vt sibi pignore consulatur, do- 17 nec debitum hypothecæ obnoxium soluatur: ita Bartol. *in leg. fin. Cod. si vnus ex pluribus heredibus, & in leg. rem alienam, numero 22. ff. de pignoratitia actione.* At vero, quando petit 18 executionem pro debito magis videtur exercere actionem personalem, quæ non sequitur fundi possessorem, *vt in leg. 5. §. fin. ff. de contrahend. emption.* ita probat text. *in leg. sicut in rem,* vbi gloss. *verb. persecutione. Codice de præscriptione triginta vel quadraginta annorum,* Angelus, *in leg. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iudicata, Suarez. ad leg. Toleti. quæstion. 5. numero 11.* & Parladorius *supra, num. 17.* & sic consequens 19 est dicere, quod aduersus omnes heredes, (pro hereditarijs portionibus) executio sit facienda, non vero insolidum aduersus rei hypothecæ possessorem. Quæ omnia libenter limitarem in possessore rei emphyteuticæ vel censualis, quia tunc aduersus eum in solidum pro annuis reditibus facienda est, cum illud sit onus reale affixum ipsi rei, & sequi- 20 tur possessorem, sicut hominem vmbra, & lepra leprosum. *l. Imperatores. ff. de publicanis & vectigalibus. l. fin. Cod. sine censu vel reliquis. l. hactenus. ff. de vsufructu:* ita in terminis tenet Didacus Perez *in l. 1. titul. 2. libr. 8. ordinamenti, gloss. 1.* & Velascus *de iure emphyteutico. quæst. 2. num. 15.* quos refert & sequitur Parladorius *supra, numer. 2.* assignans intellectum ad text. *in capit. constitutus, de religiosis domib.* & vltra eum illam 21 sententiam & opinionem (ex professoribus antiquis) tenuerunt, gloss. & Bart. *in d. l. moschis,* Corneus. *cons. 135. li. 1.* Ias. *in §. item si quis in fraudem, num. 128. Instit. de actionibus.* Fano, *de pignoribus. 1. membro. 8. partis, numer. 50.* quam dicit communem opinionem Couarr. *lib. 3. variarum. capit. 7. num. 7.* Azeuedo, *in l. 1. tit. 25. numer. 14. & 15. lib. 5. recopilationis,* & hoc esse speciale in hypotheca censuali tenet Felicianus de Solis *de censibus. lib. 3. capit. 4. num. 11. col. 4.* (& quod sæpe numero habuit de facto.) Quam quæstionem ad

22 partes prosequitur Salazar. *de vsu & consuetudine, capit.* 11. *num.* 84. *col.* 2. dicens, quod alias creditor cogeretur in maximum ipsius dispendium cum pluribus debitoribus litiga-
23 re & particulares recipere solutiones, *l. quidam existimauerunt. ff. de re iudicata.* Tandem, dum à fronte, à tergo, & à lateribus respiceret difficultatem propositam, neque approbat nec reprobat hanc opinionem, dicens esse disputationi locum, & illico post hæc dicta resoluit, quod in hoc onere pensionis annuæ posteriorem sequitur opinionem, quasi dicat, quod sequitur Dinum, *in d. l. moschis*, vbi tenet, creditorem solum agere posse pro virili, aduersus possessores: cuius opinionem sequitur Faber, *in d § item si quis, num* 26. Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ rub.* 5. §. 2. *n.* 37. Afflictis, *in constitutionib. Neapolit. lib.* 1. *rubr.* 17. *num.* 26. vbi dicit esse æquiorem, eamque seruari in rego Neapolitano, & sequitur Couarr. *sup.* dicens maximam æquitatem habere, & Vincentius de Franquis, *in additionib. ad decisiones Neapolitanas*, 1. *part. decis.* 5. dicens, Ferdinandum regem primum
24 Neapolitanum, fecisse decretum, quod diuideretur debi-
25 tum contra possessores pro rata, & Guido Papæ, *q.* 432. In qua Doctorum varietate nihil est tutum, neque firmum, verior tamen, & communior opinio est, quod quilibet possessor rei hypothecatæ in solidum possit conueniri, siue loquamur in possessore annui redditus, siue in alijs possessoribus
26 rerum hypothecatarum, quia cum hypotheca sit indiuidua,
27 erit exactio etiam indiuidua: quia sicut anima est tota in toto corpore, & tota in qualibet parte; ita exactio debiti, vbi est hypotheca, est affixa in qualibet re & sequitur in solidum quemlibet possessorem, & non pro portionibus here-
28 ditarijs (saltem inuito creditore) quod intellige in possesso-
29 re rei hypothecatæ specialiter cum clausula de non alienando rescindendo conractum, si contrarium fiat, vt pactioni stetur, secundum tex. *in l. si creditor § fin ff. de distract. pignor.* quod tenet Bart. *in l. si ita quis. § ea lege ff. de verbor.* quem sequitur Imola, *ibi.* Roderic. Suar. *in leg. post rem iudic.* 8. *ampliatione*, & Couarr. *sup. num.* 6. qui eum sequitur & hanc dixit magis communem opinionem, Fano, *de pignorib.* 1. *membr. partis principalis. n.* 5. dicens illum effectum non operare generalem hypothecam, & ita sunt intelligenda tradita per Gutierrez *in repetit. l. nemo potest. à num.* 32. *cum seqq.* & Solis. *d. ca. numer.* 6. vbi resoluit quod potest agi via executiua, aduersus tertium possessorem pignoris, vel hypothecæ, quando in instrumento guarentigio est clausula prædicta de non alienando, idemque resoluit *in lib.* 1. *c.* 10. *numer.* 3. vbi plures allegat. Quam sententiam tenet Paz. *in sua praxi.* 4. *partis.* 1. *tom. ca.* 1. *numero* 49. & Salazar *supra. numer.* 63.
30 quod notissimum est & ita quotidie practicatur. Nec prædictis obstat ponderatio per Salazar, supra dicentem quod d. l. *pro hereditariis*, non disponit, quod possessor rei hypothecatæ conueniatur in solidum, quia cum sit limitatio regulæ præcedentis (de qua principio legis) firmat regulam in contrarium, text. *in l. nam quod liquide. § fin ff. de penu legata.* & sic cum lex constituat regulam, quod pro hereditarijs portionibus heredes sint conueniendi, & statim sequatur limitatio, videlicet nisi intercedat hypotheca: sequitur quod ea
31 interueniente, in solidum, & non pro rata, heredes sunt conueniendi, cum exceptio debeat esse de regula, *vt in ca. fin. in*
32 *fin. de condit appos.* nec prædicti creditores habent actionem limitatam, aduersus hypothecæ bona possidentes, sed etiam exercere eam possunt aduersus constituentem, & eius heredes omisso tertio possessore. ita tradit Couar. *supra c.* 7. *num.* 3. *versic. hinc etiam.* quem sequitur Gutierrez *lib.* 2. *practicarum quæstionum, q.* 177. *num.* 4. & Velasc. *de iure emphyteutico, quæst.* 32. *numer.* 14. Et ratio huius conclusionis colligi potest ex text. *in l. aduersus, C. de actionibus & obligationibus. l. hypotheticis. C. de distract. pignorum.* quod maxime procedit in hypotheca cēsuali, vt tradit Felicianus. *de censi-*
33 *bus. d. lib.* 3. *capit.* 4. *n.* 9. vbi dicit, quod in hoc differt hypotheca censualis ab alijs hypothecis, quod licet in reliquis, tertius possessor conuentus hypothecaria possit opponere exceptionem excussionis, *vt in authentica, hoc si debitor. Cod. de pignorib. l.* 14. *tit.* 15. *part.* 5. Antonius Gabriel, *lib.* 3. *communium tit. de fideiussoribus, conclusio.* 1. *num.* 21. possessor tamen prædij affecti, onere annui redditus, conueniri potest, nulla facta excussione vt tradit Couarru. & Salazar, & Velascus, *supra*, & Gutier. *practica lib.* 2. *quæstio.* 167. *numer.* 4. Azeuedo, *in l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 5. *recopilationis, gloss. verb.* **Sobre su heredad*, *quos & alios refert & sequitur Felicianus *supra.*

SVMMARIA.

1 *Offensio facta pluribus, ab omnibus est remittenda.*
2 *Pax est facienda cum herede scripto, etiam extraneo, & non cum heredibus ab intestato.*
3 *Heredes scripti repræsentant personam defuncti, & habent actiones actiuas & passiuas.*
4 *Lex.* 22. *tit.* 1. *part.* 7. *declaratur.*
5 *Iudex atrocissimis delictis (etiam facta pace cum heredibus defuncti) potest imponere pœnam delicti.*
6 *Vxor defuncti præfertur in pace facienda omnibus consanguineis & heredibus.*
7 *Vxor est vna caro cum mari, & socia diuinæ & humanæ domus.*

QVÆSTIO LXXVII.

Vtrum pax sit habenda cũ omnibus heredibus defuncti, vel sufficiat cum vno tantum. Communis contra communem.

EX legibus regni cauetur, quod occisor occidatur, nisi habuerit veniam ab herede occisi, vt *in leg.* 22. *tit.* 1. *part.* 7. contingit quod occisus habuit plures heredes, interfector autem facit pacem cum vno heredum, dubitatur, an debeat occidi, & esse occidendum, nisi ab omnibus heredibus (etiam feminis) pacem habuerit dicit communem Ripa, *in l.* 4 § *Cato. numer.* 103. *ff. de verbor.* Albericus, *in l. transigere, col.* 5. *C. de transactionibus* per tex. *in l. si pluribus ff. de legat.* 2. Et ratio est, quia cum omnes heredes in solidum sint offensi, 1
non sufficit pax cum vno facta, *l. per fundum ff. de seruitutibus rusticorum.* Bart. *in dict.* § *Cato, num.* 34. quem sequitur Iaf. *ibi num.* 57. & sequitur Greg. *in d. l.* 22. *verb.* **Consus aduersarios.* * & Iulius Clarus, *lib.* 5. *receptarum sentent.* § *fin. quæst.* 58. *num.* 34. vbi plures refert pro hac opinione, quam sequitur Villalpando, *in d. l.* 22. *part. n.* 9. Plaça, *de delictis. lib.* 1. *ca.* 46. *n.* 7.

Sed contrariam tenet Bart. *supra n.* 33. & dicit commu- 2
nem Imola, *in leg. pro herede. §. qui tamen. ff. de acquirend. hered.* Boerius *decis.* 121. Prima tamen opinio verior est, ex rationibus supra traditis: ex quibus dubitatur quotidie in praxi, si occisus relinquat extraneum heredem, relictis consanguineis, qui successuri sunt ab intestato, cum quo sit facienda pax? In qua re variæ sunt Doctorum sententiæ, nam Placa *de delictis, libr.* 1. *cap.* 45. & Villalpando, *in d. l.* 22. *numero* 3. tenet, quod pax sit facienda cum consanguineis, & quod illi præferantur in pace facienda. Verius tamen credo (& semper practicaui) quod heredes scripti sint præferendi, quia illi proprie repræsentant personam defuncti, & in eos transeunt actiones actiuę & passiuę, *vt in l. vnica. C. vt actio-* 3
nes ab heredibus. Quam opinionem tenet Padilla, *in l. transigere, Cod de transactionibus, num.* 59. & Antonius Gomez. 3. 4
tom. variar. c. 3. *n.* 64. & de intellectu illius legis 22. plura tradit Auen. *in cap. præt.* 2. *part. cap.* 16. *num.* 19. *vol.* 3. qui est in noua opinione, videlicet, quod etiam facta pace cum hæredibus defuncti potest iudex imponere pœnam ordinariam 5
delicti, per *leg.* 24. *tit.* 14. *part.* 3. quod verum est in delictis atrocissimis, vt notat Gregor. *ibi verb.* **En el cuerpo.* * *col.* 3. & declarat Padilla. *supra, n.* 38. & sic est intelligenda *l.* 10. *titul.* 24. *li.* 8. *recopilationis* ibi, **Auiendo perdon de la parte, se puede poner pena corporal,* * & ibi, *Siendo el delito de calidad.* * vt in delictis enormibus, & atrocissimis, secundum Gregor. *ibi*, & declarat Olano, *in antimonia iuris, litera. A. numer.* 34. 6
vero defunctus vxorem relinquat, illa est omnibus consanguineis & heredibus præferenda secundum Gomecium. *supra n.* 36. & Padillam *n.* 47. & Paz, *in sua praxi.* 5. *partis.* 1. *tom. ca.* 3. *numero* 14. per text. *in cap. gaudemus. §. quia vero, de diuortiis, l.* 14. *tit.* 8. *p.* 7. vbi vxor est vna caro cum marito, & 7
socia

socia diuinæ & humanæ domus. *text in l. aduersus. C. de crimine expilatæ hereditatis, l. 3. tit. 2. part. 3.*

QVÆST. LXXVIII.

Vtrum insinuatio testamenti, non ad pias causas facti, sit coram iudice ecclesiastico facienda. Communis contra communem & quid iure regio.

INsinuatio testamenti, etiamsi ad pias causas non sit factum potest insinuari, vel fieri coram iudice ecclesiastico: ita tenet Antonius & Imola, *in cap. fin. de fide instrumentorum*, vbi Felinus, *nu. 3.* dicit hanc esse communem opinionem. Sed contrariam tenet Ioannes Andreas, Abb. & Barbacia, *num. 10. in cap si heredes, de test.* vbi Couar. *num. 3.* dicit hanc esse communem opinionem & magis communem, quæ hodie approbata est, ex l. 4. *tit. 2. lib. 5. ordinamenti.*

QVÆSTIO LXXIX.

Vtrum fructus rei legatę hereditate iacente, pertineant ad legatarium. Communis contra communem, & quid iure regio.

1 DOminium rei propriæ à testatore legatæ transit in legatarium à morte testatoris, *text. in l. à Titio. ff. de furtis. l. 1. §. vtrum. ff. si quis in fraudem patroni l. Titio & Seio. ff. ad l. aquiliam. l. peculiū. §. sed & creditor. ff. de peculio.* Et pro hac sententia & conclusione plura refert Menchaca *lib. 2. de succesionum creatione. §. 17. numero 131. & 132.* vbi refert duas communes contrarias. Sed illa conclusio est intelligenda ficte, vere autem transit ab adita hereditate. *l. si tibi homo. §. cum seruus, ff. de legat. 1.* & est cōmunis opinio secundū Ant. Nicellū, *in concord. glossarū concordantia 92.* Et
2 illud dominiū non transit vere, sed reuocahiliter, nisi acceptatio sequatur: ita in telligitur textus, *in l. ei. qui ità hereditatem. ff. de conationibus institut.* quæ distinctio communi, est. secundum Alexand. & Ias. *nu. 3. in dicto. §. cum seruus*, idem Ias. *nu. l. seruo legato. nu. 2. ff de legat. 1.* Crotus *in l si is qui pro emptore, quæst. 5.* vbi Bart. *num. 27.* Theophilus, *in §. si peculium. Instit. de legat.* Duēnas, *reg. 210.* Villalobos *litera D. nu.*
3 125. Hodie verò, statim mortuo testatore transfertur dominium, cùm non sit necessaria aditio hereditatis, vt in *l. 1. tit. 4. lib. 1. ordinamenti.* ex qua lege illud notat & aduertit Spino, *speculo testamentorum. gloss. 8. num. 80. versic. quælicet*, & hoc non solum per heredem scriptum, sed etiam per venientes ab intestato: ita Peralta, *in l. omnia ff. de legat. 2. nu. 17.* Padilla, *in l. eam quam, numero 79. C. de fidei commiss.* Gutierrez, *in l. nemo potest, num. 313. ff. de legat. 1.* Couar. *in capit. Raynaldus. §. numero 8. de testament.* Tellus Fernandez, *in l. 3. Tauri. num. 83.* vbi Burgos de Paz. *num. 877.*

4 Quibus sic suppositis, dubitatur, an illud dominium, quod transit in legatarium à morte testatoris (hereditate iacente,) tanti sit effectus, vt fructus rei legatæ acquirantur le-
5 gatario, aut ipsi hereditati. Et hereditati acquiri absq; dubio videtur, cum illud probet expresse text. *in l. quod seruus ff. de legat. 2.* cuius verba sunt,* *Quod seruus legatus ante hereditatem acquirit, hereditati acquirit.** vbi gloss. corrumpens sen-
6 sum illius text. acquisitionem illam commutabilem esse existimat, ita vt interim hereditati acquirat, quam glossæ opinionem sequutus est Bart. *in l. omnia, in principio, n. 4. ff. de legat. 2.* Et esse communem fatetur Ias. *in l. seruo legato, in princip. ff. de legat. 1.* Et communem etiam opinionem testatur Gregor. *in l. 37. tit. 9. part. 6. gloss. verb.* * *Los frutos,** & plures referens dicit communem Padilla, *in l. eam quam num. 86. C. de fideicommiss.* & Menchaca *de succesionum creat. §. 21. num. 125.*

7 Sed contrariam opinionem tenet gloss. *in l. æquis, & in l. Herennius. ff. de vsuris, & in l. fin. C. de vsuris, & fruct. leg.* vbi Benedictus de Plumbino, & Corneus, testantur esse communem, & Alex. *in d. §. cum seruus, num. 6. & in l. in fideicommissaria. ff. ad Trebell.* Socinus iunior, *cons. 182. num. 22. vol. 2.* Gualdensis *de arte testandi, tit. 6. cautela. 11.* & istam opinionem sequitur & dicit communem Gomecius. 1. *tom. variarum. cap. 12. n. 22.* & Gregor. (licet relinquat cogitandum) *in dict. l. 37.* magis se inclinat in hac opinione, quam tenet Padilla, *supra*, & sequitur Gutierrez, *in d. l. nemo potest n. 368. ff. de leg. 1.* maxime hodie extante. *l. 1. tit. 5. lib. 4. or-* 8
dinamenti, vbi non requiritur additio hereditatis, ad confirmationem legatorum, per quam legem idem tenet nouissime Gutier. *lib. 2. pract. quæst. 33.* Et ista opinio clarius fundatur *in d. l. 37. tit. 9. part. 6.* quæ vult fructus deberi à die aditæ hereditatis (licet cum distinctione) quod tenet Greg. *in l. 26. tit. 13. p. 5.* Gomecius, *lib. 1. resol. variarum, cap. 12. n. 11.* Peralta, *supra*, & Burgos de Paz. *nu. 888.* Matienco, *in l. 1. tit. 4. gloss. 14. nu. 7. & 8. & 29. lib. 5. recopilationis*, qui late prosequitur istam materiam, & satisfacit difficultatibus, & Spino, *supra gloss. 13. à num. 30. & 31.* vbi remissiue refert duas communes contrarias, & Gracianus, *reg. 221.*

QVÆSTIO LXXX.

Vtrum causa filiationis plene probetur per tractatum. Cōmunis contra communem.

FIliationis causa plene probari per tractatum tenet Iacobin. *in l. circa, & in l. quidam, ff. de prob.* & est communis opinio, secundum Decium, *cons. 54. col. 3.* & secundum Felinum (post alios) *in cap per tuas num. 13. de probationibus*, Alciatus *de præsumptionibus, præsump. 28. reg. 3. numero 8.* Ioannes Boeta, *cons. 101. numer. 30.* Menoch. *de arbitrariis, casu 89. num. 70.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non probetur 1
plene per tractatum) tenuit Albericus, Baldus, & Angel. & Salicetus, *in l. non ignorant. C. qui accusare non poss.* & est communis opinio secundum Alciatum, *dict. reg. 3. præsump. 38.* & pro vtraque parte plura adduxit Couarr. *in 4. decretal. 2. part. cap. 8. §. num. 6.* & Gregor. *in l. fin. titul. 6. part. 2. verb.** *Fixos*,* Suarez, *allegat. 5.* Duennas, *regul. 344.* & est text. *in l. 9. tit. 14. part. 3.* vbi Gregor. *verb.** *Siendo cassados*,* & *leg. 7. tit. 2. part. 4.* Et post hæc scripta vidi Mascardum, qui latissime declarat istam materiam, *in vol. 2. de probationib. conc.* 786. vbi refert duas communes contrarias in hoc dubio, & 2
alios modos probandi filiationem latissime adduxit, *conc.* 787. & 788. Ex quibus coniecturis probetur filiatio, *conc.* 789. & quando per similitudinem. 792. & quando ex institutione 793. & quando per sententiam. 794. & quando per educationem filiorum. 795. qui cum casus occurrit, omnino est videndus, quia in materia probationum omnia necessaria recolligit summo cum labore & ingenio. Et vidè Ioannem Garciam, *de Hispanor. nobilit. gloss. 20. n. 6.*

QVÆSTIO LXXXI.

Vtrum filius priuetur sua legitima, si monitus à iudice ecclesiastico non soluat legata pia in testamento relicta (intra annum.) Communis contra communem.

SI filius monitus à iudice ecclesiastico legata pia relicta in paterno testamento exsoluere intra annum neglexerit, etiam legitima portione priuabitur: Ita Archidiac. & Dominic. *in cap. Sylueſter. 11. quæst. 1.* per illum text. & Ioannes Andr. Anchar. Antonins & Hostiensis, *in cap. si heredes, de testamentis*, vbi Imola dicit communem opinionem argum. text. *in authentica, hoc amplius. C. de fideicommiss. & capit. licet de voto. l. licet, C. de Episcopis & Clericis.*

Sed contrariam opinionem dicit communem Ioan. Le- 1
cier, *de primogenitura, libr. 3. quæstione 6.* de quo articulo
viden-

2 videndus est Cou. *in cap. si heredes, num. 9. de testamentis*, vbi probat contrariam opinionem ex rationibus sequentibus, Primo, quia dicta authentica loquitur in legato liberatis, & tandem filius negligens in libertate concedenda ex testamento patris, non amittit legitimam: ergo bene sequitur, quòd filius negligens legata pia soluere, non perdit legitimam, legatum enim libertatis pium est. *l. 1. §. fin aut. C. de communi seruo manumisso*, vbi Bald. & Iaſ. illum text. dicunt meliorem iuris. *l. 1. § si quis ita. ff. verbor.* quam opinionem sequitur Tiraquel. *de priuilegiis pia causæ, priuilegio. 84.* (contra gloss. fin.) 3 *in d. c. si heredes.* Præterea facit, quia in iure non legitur quod filius perdat suam legitimam ex eo, quod non adimpleat legata pia relicta in testamento paterno, neque hæc est de causis contentis in authent. *vt cũ de appellat. cognoscitur. §. aliud quoque capitulum. collatione 8. in c. Quintarallis de iureiurand.* 4 maxime, quia legitima non est lucrum quod filius consequitur ex hereditate patris, sed quasi debitum patrimonium, *l. si quis legatum. §. finali*, vbi gloſſa. *ff de falsis. l. vltima. §. non enim. C. de condictionibus insertis.* Ergo cum tantummodo lucrum testamentarium auferatur, si negligentes fuerint in adimplendo pia legata, sequitur, quod illa pœna lucri ad legitimam filiorum non potest extendi: ita tenet Bald. *in d. authentica, hoc amplius, num. 7.* vbi Padilla, *num. 17.* Greg. *in l. fin. tit. 10. part 6. verb. legitima*, Sylueſt. *verb. testam. 2. quæst. 10.* Segura, *in l. 3. §. fin. ff. de l. & posth.* Carolus Molineus, *in consuetud. Parisiensib. tit. 1. §.* 5 *8. gloss. 3. quæst. 3.* Neque prædictis obstat c. *licet. de voto*, cui respond Couar. & Suar. *in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. in princ.* & Padilla, *sub. nu. 18.* vbi declarat illum tex. Si vero vltra legitimam & tertium bonorum filius in quinto fuerit melioratus, cum in illa quinta parte reputetur honoratus, poterit illud perdere, si negligens fuerit in exequendo legata pia relicta in testamento paterno, vt sentit Segura, & Cou. quorum opinio cum difficultate seruabitur in praxi. Et an hoc procedat in herede extraneo dicemus *in quæst. 716.*

QVÆST. LXXXII.

Vtrum pretium & interesse sit idem in materia eius quod interest. Communis contra communem.

IN materia eius quod interest, pretium & interesse sunt idem: ita Azon, *in sum. C. de sentent. quæ pro eo quod interest.* & est communis secundum Salicetum, *ibi. num. 7.* Rebuf. *in dict. l. vnica, gloßa. 1.* & dicit etiam communem Alexand. *cons. 67. num. 3. volum. 2.* Sed contrariam opinionem dicit communem Socin. *in rub. illius tituli, numero 22.*

QVÆST. LXXXIII.

IN materia eius quod interest, duplicari debet id, quod interesse commune videtur esse, quam opinionem dicit 1 communem Molineus *in dict. l. vnica. fol. 25.* & Socinus *in dict. rub. numer. 73.* Contrarium tamen opinionem (imo quod pretium vel interesse sit duplicandum, quando est conuentum) dicit communem idem Molineus, *vbi supra, fol. 35.* quam videtur approbare *librum. 32. tit. 5. part. 5.* & vtramq; dicit esse veram Ferrara, *in sua practica, in formula actionis realis, versic. Florentinis, num. 12.* Aduertendum tamen est, quod interesse quod succedit in obligationibus facti, potest peti iure actionis, *l. stipulationes non diuiduntur. §. Celsus*, per quem text. ita tenet Bart. *in dict. l. vnica, nume. 28.* cuius opinio communis est, secundum Rebuffum, *ibi. supra gloſſas, num. 1*, Angelus, *in §. actionum, num. 26. de actionibus*, & dicit communem Curtius, *in d. l. vnica. num. 60.* & Abb. *in cap. cum venerabilis, num e. 18. de exceptionibus.* Pœna vero conuentionalis, de stylo curiarum nunquam habet locum nisi in eo, quod interest, vt tradit Gutier. *de iuram. confirmat. 1. part. capit. 36. numero 10.* vbi refert casus in praxi contingentes, & Auendan, *in suo dictionario. verb. pœna conuentionalis.*

QVEST. LXXXIV.

Vtrum ex præstatione iuramenti, oriatur actio efficax ad agendum Communis contra communem.

EX præstatione iuramenti, quod non oriatur actio efficax ad agendum, tenet Innocentius, & Cardinalis *in capit. cum veniſet, de institutionibus*, & est communis secundum Corrasium, *in l. admonendi, in præludijs, nu. 17. ff. de iure iurando*, & dicit etiam communem Fortunius Garsia, *in c. 1. de pactis, nu. 27.* & plures tradit pro hac sententia, dicens communem Couarru. *in cap. quamuis pactum. 1. part. §. 2. n. 30. de pact.* qui etiam refert duas communes.

Contrariam tamen opinionem tenet Ioannes de Selua, *de iureiurando. 3. part. num. 4.* & dicet communem Corset. *in rubric. de iureiur. quæst. 11.* & Alciat. *in cap. cum contingat. num. 245. de iureiurand.* & dixit communem Bernardus Diaz. *reg. 387.* vbi Salzedo refert duas communes (nullam resoluens.) Et pro hac sententia & opinione est gloss. *verb. impoſita, in l. 1. C. de operis libertorum.* Bart. *in l. iurisgentium. §. quinimo. num. 16. ff. de pactis. & in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, num. 2. ff. de iureiurand.* vbi Iaſ. *numer. 7.* dicit communionem & Oroscius, *in d. §. igitur nuda, num. 5.* & magis communem & receptam dicit Menchacà, *de succeßionum creatione. §. 28. num. 3.* Couart. *in cap. Raynaldus. §. 3. nu. 10. & in dict. cap. quamuis pactum. 2. part. §. 4. numer. 15.* Padilla, *in l. si quis maior. num. 74. C. de transactionibus.* Et ita esse tenendum in iudicando & consulendo, tenet Gutierrez, *de iuramento confirmatorio. 1. part. capit. 24. numer. 3.* & pro hac sententiã est tex. *in dict. capit. quamuis pactum, & in capit. cum continget. de iureiurand. & in cap. debitores, eod.* vbi iuramentum præstitum de vsuris soluendis, acquirit vsurario obligationem & actionem ad præstandas vsuras. Et vide quæ dicemus *in quæstione. 315.* & Gracian *regul. 13. numer. 13.* vbi assignat concordiam.

QVEST. LXXXV.

Vtrum valeat professio facta sub conditione, quę est contra substantia religionis. Communis contra communem.

QVi alicuius instituti ordinẽ profitetur, simpliciter debet profiteri, alias religionis professio facta sub conditione, quæ est contra ipsum actum religionis (prout de propio habendo (viciatur ita gloss. *verb. inutile. in l. si per seruum. ff. de vsu & habitat.* Cuius opinio communis est, secundum Barbac. *cons. 3. vol. 1.* & Alciat. *in l. 1. §. sed si mihi, de verbor.* Andreas Abexea, *in. rubric. de pact. n. 516.* & dicit communem Menchaca, *lib. 3. de succeßionum creat. §. 21. n. 177.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod reiecta condi- 1 tione teneat professio) tenet gloss. *versic. dicant, in authent. ingreßi. C. de sacro sanct. eccles.* vbi Dec. *num. 21.* dicit communem & communem etiam attestatur Imola, & Fel. *in. cap. cum de const. nu. 75.* Rub. *in l. non solum. §. morte. num. 9. ff. de noui operis nuntiat.* & Cou. qui refert duas communes, *in 4. decret. 2. part. cap. 3. §. 1. nu. 18.* & Bernard. Diaz. *reg. 251.* Prima tamen opinio verior est tenenda, secundum Menchaca. *sup.* quam opinionem sequitur Spino, *in spec. testam. gloß. 12. numer. 12.* & licet hæc posterior fundetur in pietate, est inhumana, & contra voluntatem professi, qui non videtur habere animum profitendi, nisi ad impleta conditione, text. *n l. non solum. ff. de action & obligat.* ibi, *Nihil agi existimant apposita conditione impoßibi.* * *cap. si de conditionibus appos.* (secundum aliquorum intellectum.) In qua Doctorum varietate optime distinguit Gracian, *reg. 320. numer. 2.* cuius resolutio mihi placet. Hodie autem vt valeat professio seruari debet forma tradita, *in c. 15.* & *16. seßione. 25. Concilij Tridentini*, de quorum iurium interpretatione agit Mandosius, *consil. 22.* Gutierrez, *in authentic. sacrament. puberum num. 1.*

num.6. C.si aduersus vend. & in cap.quamuis pactum verb.dum nuptui.n.4. Menochius,*de arb.centuria 5.casu 436. num.7.* Humada, *in leg.7.tit.7.gloss.33.part.1.n.50.* & Gutierrez, *in suis canonicis quæstionibus ca.26. & in practicis, lib.3.c.36. n.8. & cons 5.n.24.*

QVÆSTIO LXXXVI.

Vtrum testes contraria dicentes sunt reducendi ad concordiam. Communis contra communem.

TEstes contraria dicentes, in quantum fieri possit, sunt reducendi ad concordiam, *text. in ca.cum tu, de testibus*, quod est verum, nisi in casu legis fin. *C.de rebus creditis*, cui consonat *l.5. & 25.tit.11.part.3.l.12. & 18.tit.22.par.3.* & illum text. ad hoc notat Alciatus, *libr.4.paradoxorum, ca.13. & in l.1.§ stipulanti n.37.ff.de verb. & reg.3.præsum.16. n.4.* Et cõclusionem nostrã copiose (vltra Bald. *in l.item videndum.ff de petit hered.* tradit & confirmat Ias. *in l petitor.§. item si iuramento, num.20. de iureiurando & in l.1.numer.6. ff.de noui operis nunciatione & in dict.l.item videndum*, quæ reductio facienda est & concordia, quando testes sunt numero inæquales, & non aliter. Ita dixit esse communem opinionem Felin. *in ca. cum contingat. numero 16.ff de officio delegat.*

Sed contrariam opinionem tenet glos. *verb.vtriusque partis, in d.capit. cum contingat*, quam communiter esse admissam affirmat Decius, *in leg.1.§.creditum ff. si certum petatur.* Et rationem huius quæstionis require in quæstione sequenti.

QVÆST. LXXXVII.

1 RAtio potissima quare testes sunt reducendi ad concordiam, ea est, videlicet ne periurij reatu notentur, vt in *dict ca.cum tu.* expresse probatur, non vt probatio ex illis inducatur. Ita est communis opinio, secundum Albericum, *de testib vlt.part.6. n.16. vol.5.tractatuum.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod in eo casu probent) dicit communem Alber. *in l. inter stipulantem, §. fiscum. ff de verborum obligationib.* Corneus, *cons.206.vol.4. colum. penult.*

QVÆST. LXXXVIII.

Vtrum monachi possint esse executores testamentorum, sine licentia superioris. Et an possint assignari electores pauperum. Communis contra contra communem, & quid iure regio.

MOnachi non possunt executores testamentorum, *text.in capit. 2. de testament. in 6. clementina 1.eodem tit.* nisi facultate à superiore impetrata. Ex quibus iuribus dubium resultat an executio facta per monachum (non impetrata licentia superioris) sit valida. Et partem affirmatiuam tenet Federicus de Senis, *cons.293. in fine.* Romanus, *cons.409. col. fin. & singulor: 22.* & est communis opinio, secundum Decium, *cons.494. col fin. & cons.499. num.12.* idem Romanus, *cons.215.* Cou. *in cap. tua nos, de testamentis*, & sequitur Menchaca, *de successionum creatione.§.21. num. 178.* qui refert duas communes contrarias, & Spino, *in speculo testamentorum. gloss.28.n.32.* qui sequitur contra alios istam sententiam, & Gregor. *in leg.2.titul.10.part.6. verb.* Frayeles, *Matienco, in l.5.tit.4.gloss.8 n.6. & in l.14.glos.1. n li.5.recopilationis*, & hanc opinionem defendimus *in quæst. 404.* à qua non est recedendum, & pro ea facit *dict. leg. partita.*

1 Sed contrariam sententiam tenent citati per Couarru. *supranum.2.* & dicit communem opinionem Menchaca, *supra §.21. num. 178.* & sequitur Philippus Francus, *in dict. ca.2.* inducens pro hac opinione illum text. dum dicit, quod executor esse non potest & sic inducit actus nullitatem, vt dicemus, *d.q.404.*

Hoc præmisso vlterius dubitatur, an fratres, qui non possunt esse executores testamentorum, possint in testamentis assignari electores pauperum, quibus testator relinquat aliquid distribuendum, cum hæc electio sit pars executionis. Et hanc electionem non posse eis committi, tenuit Cardinalis *in d.§. verum*, & Ancharranus, *ibi, nu.23.* & Dominicus, & Francus, *in d.c.2. de test.n.6.* & hanc opinionem dicit veram & communem Barbacia. *in dict. tapit. tua nos. num.10.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod hæc electio illis 2
possis committi) tenuit Bart. per text. *in l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg.2.* Baldus, *in auth ingressi col.2. Cod. de sacrosanctis ecclesiis, & in l.id quod pauperibus, colum.3. C. de Episcop. & clericis*, Romanus, *cons.409. col.2.* & hanc opinionem dicit communem Gualdensis, *de arte testandi, tit.7. cautela.7.* quam eleganter (vltra omnes) defendit, & sequitur Menchaca, *lib.2. controuersiarum capit.97.* Duennas, *reg.381.* vbi hanc dicit veriorem, & communiorem, *in n.6. in fin.* & hanc partem tenet Couarr. *supra, in d.capit. tua nobis* (immemor nos Barbaciæ, & Gualdensis) Quam opinionem sequitur Gregor. *supra verb.* * *Frayeles.* * & Padilla. *in l.cum quidam, n.2. ff. de legat.2.* Matienco, *supra in d l.14. n.3.* quæ opinio ita practicatur.

SVMMARIA.

1 *Arbiter habet plenissimam potestatem in arbitrando.*
2 *Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies est petenda.*
3 *Opinio speculatoris est hodie approbata de iure regio.*
4 *Reductio potest peti quando interuenit enormissima læsio.*
5 *Iuramentum non excludit reductionem ad arbitrium boni viri.*
6 *Dolus præsumitur in læsione enormissima.*
7 *Reductio coram quo iudice est petenda in l 35.tit.4 part.3.*
8 *Dies currit arbitris à tempore acceptationis & non facti compromissi.*

QVÆST. LXXXIX.

Vtrum in compromisso possit renunciari reductioni ad arbitrium boni viri. Communis contra communem, & quid iure regio.

ARbiter plenissimam in arbitrando potestatem habet, 1
adeo, vt rem alterius possit alteri adiudicare: ita gloss. *in l.si de meis.§. recepisse. ff de arbitris*, quam intellige, dummodo moderate hoc faciat, secundum Bart. *in l. societate. §. arbitrorum. n.24. ff. pro socio*, & secundum eandem, & in *l.cum Aquiliana ff. de transactionibus*: cuius opinio communis est, secundum Barbaciam, *cons.3. vol 4. col.5. in princip.* & dixit communem Socinus *cons.220. volum.2.n.1.* Ex quibus dubium est an reductioni ad arbitrium boni viri possit renunciari. Et primo præsupponendum est, maximum in iure dubium esse, intra quantum temporis spatium reductio ad arbitrium boni viri petenda sit. In quo articulo Speculator. *in tit. de arbitris. § sequitur, vers sed intra quod tempus*, dixit quod 2
intra decem dies, sicut appellatio. Quæ opinio communiter reprobatur, secundum Alex. *cons.5. vol.2.n.11.* Et quod transacto anno non videatur ei renunciatum, dixit esse communem Socinus, *cons.120. vol.2.n.5.* sed Bart. *in d.§. arbitrorum, n.22.* diuersas retulit opiniones, & tandem dicit, quæstionem hanc egere decisione Cæsaria. Breuiter tamen agendo communis opinio in hoc est, quod vsque ad triginta annos possit peti reductio, quam dicit communem Albericus, *in d. §. arbitrorum* & Corneus, *cons.17. & 177. litera. P. volum.2.* & Præpo. *in c. à iudicibus. 2.q.6. in quæst.9.* Decius, *cons.39. nu. 6.* & dixit communem Robertus Maranta, *de ordine iudiciorum. fol.161. nu.112. in antiquis, & in nouis. 6.p. de appellat. n.124. & 267.*

Sed hodie opinio Speculatoris est approbata de iure 3
regio

regio, *in l. 35. tit. 4. part. 3.* ibi, ** E si callasse fasta diez dias despues que fuesse dada la sentencia.** In quo casu illa lex correctoria iuris communis vt tradit Olano, *in antimonia iuris, litera R. num. 2.* quæ lex procedit in arbitro, & in arbitratore, contra Auend. *in suo dictionario, verbo, * Aluedriadores,** & ita in praxi receptum est, secundum Suarez. *in leg. post rem iudicatam, notabili. 8.* quod est notandum, contra ea, quæ tradit Padilla, *in l. in arbitrium. numero quarto, ff. de legat. 2.* qui tenet, quod hodie intra quinque dies est petenda reductio ad arbitrium boni viri ex *leg. 1. titul. 16. lib. 3 ordin.* quæ lex non procedit in reductione, sed solum in appellatione, & sic est seruanda *leg. partita*, cum loquatur in casu particulari, de qua non meminit Padilla. Redeundo tamen ad quæstionem propositam, partem affirmatiuam (quod possit renunciari reductioni ad arbitrium boni viri) dixit esse communem opinionem Corneus, *cons. 177. colum. 4. vol. 2.* quem sequitur Padilla, *in l. 1. numer. 38. ff. de legat. 2.* & sequitur etiam Azeued. *in l 4. tit. 21. n. 43. lib. 4. recop.* vbi per illam legem dicit hanc opinionem esse approbatam, (referens obiter duas cõmunes opiniones contrarias in quæstione proposita.

4 Sed quod non obstante renuntiatione, data enormissima læsione, possit peti reductio, est communis opinio, secundum Paulum *cons. 574.* & Decium (post plures) *cons. 39. n. 6.* & dixit communem Curtius, *cons. 79. num. 4.* & Zasius, *cons. 12. vol. 2. n. 35.* & dicit communem Syluest. *verb. arbiter, quæst. 7.* Quod in tantum verum est, quod etiamsi interueniat iuramentum, peti potest reductio ad arbitrium boni

5 viri, data læsione enormissima. Quam opinionem dixit cõmunem Socinus. *cons. 220. vol 2. n. 6.* & Guidon Papæ, *in ca. Quinta vallis, col 8 de iureiurando,* & est text. pro hac sententia *in l. si libertus ita iurauerit. ff. de operis libertorum l. 28. ti. 11. p. 4.* vbi Greg. *verb. * Cosa desaguisada.* & vide in hoc cõmunem contrariam *in q. 92.* & idem tenet Padilla *supra, n. 37. per l. fi. C. de non numerata pecunia, & l. si ad municipalem.*

Sed contrariam opinionem, imo quod quando est data potestas iudicibus concedendi alteri, de iure alterius partis (etiam in maxima quantitate) teneatur promittens à laudo stare, quod iuramento confirmauit, dixit bis communem

6 Socinus, *cons. 121. n. 6. vol. 3.* cuius opinio vera non est, quia vbi interuenit læsio enormissima, semper dolus præsumitur ita probat text. *in l. summa cum ratione. ff. de peculio,* Gregor. *in l. fin. titul. 19. part 6.* & est communis opinio secundum Curtium iuniorem. *consil. 141. n. 16.* Zasium *consil. 12. vol. 2. n. 36. & 37.* additio ad Cynum *in reg scientia. n. 6. de reg. iur.* Capella Tolosana, vbi Aufrerius. *decis. 267.* & vide communem contrariam, *in q. 92.*

7 Solet tamen dubitari, coram quo iudice sit petenda reductio, an coram iudice arbitratoris, vel litigantis. De qua quæstione videndus est Couar. *lib. 2. variarum. cap. 12. nu 1.* Rolandus, *cons. 24. vol 3 num. 12.* vbi resoluit esse communem opinionem, vt reductio sit petenda coram eo iudice, coram quo causa erat agitanda, cessante compromisso, & sequitur Alex. *cons 131.* quę opinio verissima est, licet Greg. *in l 23. tit. 4 part. 3. verb. * De aquel lugar.** intelligat, dictam legem procedere coram iudice arbitratoris; & non litigatorum, & Azeuedo *in l 4. tit. 8. nu. 24. lib 4 recop.* Auend. *de exequendis 1. p. c. 1. n. 27.* Abb. *in c. Quintauallis, num. 39. de iureiur.* Bart. *in d. § arbitrorum. n. 13.*

8 Dubitari vlterius solet, à quo die currat arbitris tempus compromissi, an à die facti compromissi, an à die acceptationis. Et à die acceptationis currere tenet Baldus, *in l si cum dies. ff. de arbitris* Boer. *decis. 273.* Hippolit. *singulari. 423.* Antonius Grab. *lib. 2. com. tit. de arb. conclus. 2.* & dicit esse quotidianum & vtilissimum Parladorius, *rerum quotidianarum. lib. 2. cap. fin. 1. p. §. 3. n. 19.*

QVÆSTIO XC.

Vtrum contractus sit perfectus, ex conuentione partium, si actum sit, vt fiat scriptura. Communis contra communem, & quid iure regio.

EMptionem & venditionem consensu contrahi probat tex. *in leg. 2. Cod. de contrahenda emptione. leg. consensu ff. de actionibus & obligationibus.* Quod adeo verum est, vt præstito consensu neuter contrahentium possit ab emptione discedere. *l. sicut ab initio ff. de actionibus & obligationibus. ab emptione* vbi Bart. & Paul. *ff de pactis.* Quo supposito, dubiũ est perfecta iam venditione consensu, & facta conuentione de pretio, post incontinenti placuit inter contrahentes, vt vocato tabellione, publicum conficiatur instrumentum, num habebit locum pœnitentia, dum vocatur notarius antequam instrumentum fiat? Et habere locum voluit Paulus, 1 *in l. contractus, n. 9. C. de fide instrumentorum, & in l cum res n. 4. de probationibus & in l. qui bis idem. ff de verbor. n. 2.* & sequitur eum ibi Zasius, *n. 22.* & Alciatus, *in l. pactum quod bona fide, n. 22. de pactis.* Et est communis opinio, secundum Boerium, *dec. 48. nu. 18.* Greg. *in l. 6. tit. 5. gloss 1. p. 5.* Gomecius. *lib. 1. variarum c. 2. n. 17.* vbi dicit communem.

Sed contrariam opinionem tenet Decius, *in leg. pactum* 2 *quod bona fide,* vbi Curtius iunior *num. 7.* Decius, *cons. 15. &* 154. *n. 4.* Boerius *dec. 183. n. 9.* Socinus, *cons. 1 o. n. 17. vol.* 4. & dicit communem Ias. *cons. 151. vol. 2.* & dicit etiã communem Decius *cons. 340. n. 3. vol. 3.* & Doctor Gordejuela (magister meus) in Academia legens, dicebat, se consuluisse in eo casu non habere locum pœnitentiam, & ita fuisse practicatum, non obstante *d. l tit. 5 p. 5.* quoniam deberet intelligi, per legem antiquam iuxta doctrinam Bart. *in l. nihil. ff. de toniungendis cum emancipatis liberis eius,* Socinus, *in l. cum auus. ff de cond. & demonstrationibus col 14. & in leg. sciendum. ff. qui satisdare coguntur, num fin.* & dicit communem Gregor. *in in l. 2. tit. 1. p. 6. verb. * En puridad.* & in d. l. 6. verb. * Quiero,** Menchaca, *de successionum creatione §. 11. numero 3.* qui ex eo mouetur, quia qualitas scripturæ non mutat substantiam contractus, cùm solum consensu contrahatur. Quod quidem hodie procedit, extante *l. 2. tit. 16 lib. 5. recop.* Ex qua 4 contractus erit perfectus locationis vel venditionis, & similium, etiam si actum sit, vt fiat scriptura in tantum, quod neuter contrahentium poterit à contractu recedere: ita 5 Menchaca *supra,* & Matiençó, *in d l. 2. gloss. 7. nu. 4. & gloss. 2. n. 2.* & Salazar *de vsu & consuetudine c. 2. à nu. 11. cum seqq.* (licet contrariam tenet Didacus Perez, *in l. 3. titul. 8. lib. 3. ordin. col. 1055.*) & sic hæc quæstio difficilis est, & quotidie 6 in praxi contingit, in qua consideranda est intentio contrahentium, & verba testium. quibus contenditur probare contractum: nam si postquam fuit perfectus, de communi partium consensu, & absque conditione dictum sit, quod fiat scriptura, vt facilius constet, quid actum sit, & qualiter, & qua forma contractus fuit celebratus, tunc non dicetur contractus conditionalis, & sic nemo poterit ex contrahentibus (etiam non facta scriptura) à contractu discedere. Si verò à principio contractus, & semper fuit dictum, quod 7 fieret scriptura, tunc (licet contractus de consensu partium perfectus sit) poterit quilibet ex contrahentibus, antequam fiat scriptura à contractu recedere, *vt in dict. l. contractus, & in l. 6 titul 5. part. 6.* ibi, *No es acauada la venta, hasta que la carta sea fecha,* * & *d. l. 2. tit. 16. lib. 5. recop.* nihil in hoc immutauit, imo est intelligenda, secundum legem partitæ, & secundum hanc distinctionem, vt nouiter aduertit Parladorius, *li. 2. rerum quotidianarum, c. 3. n. 47.* & vide quæstionem sequentem.

QVÆSTIO XCI.

Vtrum contractus dicatur perfectus, confecta scriptura. Communis contra cõmunem, ad declarationem quæstionis præcedentis.

PRosequendo resolutionem quæstionis præcedentis (circa materiam *l. contractus*) dubitatur, quando contractus emptionis dicatur confici in scriptis, vt partes possint, vel altera ipsarum à contractu discedere (non confecta scriptura) iuxta dispositionem text. *in d. l. contractus. C. de fide instrumentorum. l. 6. tit. 5. part. 6. & §. 1. de emptione & venditione,* & gloss. *in verb. in scriptis, in d. l. contractus, & in dict. § 1. verb. inficiuntur, & in l. testium. Cod. de testamentis, & in authentic. sed nouo iure. Codice si certum petatur,* tenent, quod tunc

dicitur

dicitur confici in scriptis, vt ab eo discedere possint par-
1 tes (non confecta scriptura) quando contrahentes expresse cauerunt non valere contractum emptionis, nisi scriptura confecta. Quam opinionem sequitur Decius, *in l. pactum, quod dotati, C. de pactis*, Ias. *in §. item si quis postulante, numer. 86. de actionibus*, & sequitur Fabianus de Monte, *in tractatu emptionis, quæst. 5. princip. numer. 54.* & est communis opinio secundum Barbac. *in rubr. de emptione & venditione, num. 8.* Socinus *consil. 138. volum. 2. numer. 3.* & dixit communem Socinus *consil. 142. vol. 1. nu. 9.* & eorum opinione motus Montaluus *in l. 6. tit. 3. part. 5. & in l. 3. titul. 10. lib. 3. fori, gloss. 1.* tenuit (post Barbaciam, quem ipse allegat) contra Pauli sententiam supra rela-
2 tam (licet non citat eum) quia si necesse est, vt expresse caueant partes, contractum non valere (nisi confecta scriptura) quod hoc non fuit expressum in casu à Paulo relato, & ita valebit, nec potuerunt partes à contractu recedere, prout ipse dicebat.

3 Sed contra illas glossas, & communem (imo quod eo casu contractus dicatur confici in scriptis, quando in contractu ipso, vel ante conueniunt contrahentes, vt scriptura fiat sine hoc, quod de nullitate contractus aliquid dixerint) tenet Azo. *in summa, C. de fide instrumentorum* (cuius opinio à prædictis glossis relata est) & gloss. *in d. §. 1. Institut. de emptione & venditione*, tenet hanc opinionem esse in vsu præcedentem vero non. Et licet Couarruu. *in cap. relatum, el. 1. num. 9. de test.* dicat Azonis sententiam non esse à Doctoribus receptam, Salicetus vero *in dicta authentica, sed nouo iure, num. 5.* dicit, quod illam sequuntur Doctores, ex quo videtur illam communem appellare, quod expresse resoluit ille, *in dict. l.*
4 *contractus, numer. 5.* vbi Baldus *num. 3.* dicit illam esse approbatam, quam hodie confirmat *dict. l. 6. titul. 5. part. 5.* quam Montaluus perperam intellexit, & hanc opinionem tenet Matthæus de Afflictis, *decis. 39. numer. 4.* & si recte inspiciatur Paulus *supra*, loquitur in casu opinionis Azonis, vt patet, quia loquitur quando partes contraxerunt hoc acto, vt in scriptis contractus redigeretur per notarium, in quo casu bene possunt contrahentes (non facta scriptura) à contractu discedere, etiam si non dixerint contractum non valere nisi confecta scriptura, & hoc vult prædicta lex regia, recte intuenti. Quæ omnia sunt menti tenenda, cum quotidie in praxi contingant, & pro vtraque sententia (non obstante lege partitæ & recopilationis) iudicatur ex iudicis arbitrio, prout fere in omnibus negotiis contingit.

QVÆSTIO XCII.

Vtrum iurans non petere reductionem ad arbitrium boni viri, (data læsione enormissima) possit petere reductionẽ. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN *quæst. 89.* retulimus duas communes opiniones contrarias in illa quæstione, an reductioni ad arbitrium boni viri renunciari possit: nunc autem illud explicandum est, an cum iuramento possit aliquis se obligare ad non petendam reductionem, maxime, quando enormiter læsus est: & quod non sufficiat læsio enormis dixit communem, vltra Curtium, *consil. 141. num. 16.* & citatos *in d. quæst. 89.* Anania *cons. 5. vol. 2.* qui resoluunt, quod est necessaria læsio enormissima.

Sed contrariam opinionem (imo quod enormis læsio sufficiat vltra supra citatos) dixit communem Corneus, *consil. 177. volum. 2. litera N.* & Maranta, *de ordine iudiciorum, fol. 262. numero 16.* & dixit communem Cagnolus *in l. si quis maior, C. de transactionibus, numer. 38.* & dixit communiter receptam opinionem Zasius, *consil. 12. volum. 2. num. 36.* Et pro hac sententia est *l. 24. tit. 4. part. 3. & l. 27. tit. 11. part. 3.* vbi Greg. *verb.* * *Cosa de saguisada*, * & text. *in cap. Quintauallis, de iureiurando*, & declarat Padilla, *in l. arbitrium, num. 40. ff. de legat. 2.* Quæ opinio verissima est, & qualiter læsio sit consideranda, vide in quæstione sequenti.

QVÆSTIO XCIII.

Læsio enormissima qualiter consideretur in reductione ad arbitrium boni viri. Communis contra communem.

VIso iam, quod propter enormissimam læsionem, potest quis petere reductionem ad arbitrium boni viri, dubitatur ad quam quantitatem illa enormis læsio debet extendi, vt prædicta reductio peti possit. In qua quæstione Bart. *in l. societatem, §. arbitrorum, ff. de arbitris, numer. 25.* putat quem esse læsum enormiter, quando læderetur in sexta parte illius rei, quæ in arbitrio deducitur, cuius opinio communis est, secundum Curtium iuniorem, *consil. 126. numer. 12.* Et pro hac sententia est text. *in d. l. societatem, & in l. vnde si Neruæ (cum lege sequent.) ff. pro socio.*

Sed contrariam sententiam (imo quod relinquatur arbitrio iudicis) dixit communem Decius, *consil. 39. numero fin.* vbi relatis his duabus opinionibus, dicit quod ambæ sunt communiter approbatæ. Idem tenet Socinus iunior, *consil. 48. num. 22. volum. 1.* vbi hanc opinionem dicit magis communem, quam etiam dicit communem Palatius Rubeus *in repetit. cap. per vestras. in rubr. § 11. numero 12.* Pro qua opinione faciunt adducta per Tiraquellum, *in l. si vnquam, verb. omnia, vel partem, numer. 31. C. de reuocandis donationibus*, vbi latissime per quinque columnas plura congessit in confirmationem, & Ripa *in l. fin. Cod. de reuocandis, num. 90.* Parisius *cons. 12. numer. 85. & cons. 89. num. 53. lib. 1.* Gratus, *cons. 24. num. 2.* Socinus, *cons. 48. num. 22. & cons. 144. num. 14. lib. 1. & cons. 48. nu. 43. lib. 2.* Ferrara, *cautela 8. num. 2.* Couarr. *lib. 1. variarum cap. 3. num. 11.* & Menochius (qui alios refert, sed neminem, qui appellet communem) *lib. 2. de arb. centuria 1. casu 74.* & tradit Padilla *in l. 1. num. 40. ff. de legat. 2.*

QVÆSTIO XCIV.

Vtrum filius positus in conditione, censeatur vocatus ex testamento ad hereditatem, an tacitè substitutus. Communis contra communem.

FIlij positi in conditione, non censentur vocati ex testamento ad hereditatem, sed censentur tacite substituti.

Hæc est celebris doctrina, quam ponit gloss. *in l. Lucius Titius, la. 2. ff. de hered. institut. & in l. si ita heres instituatur, si legitimus, ff. eod.* quam dicit communem, & canonizatam, Sylua, *cons. 53. num. 3.* dicit etiam communem Imola, *in d. l. Lucius, colum. 3.* & dicunt communem Ias. *colum. 2.* Curtius, *num. 13.* Alex. *num. 10.* Iacobinus, *num. 5.* Ripa, *num. 7.* Purpuratus, *num. 112.* vbi Decius & Alciatus, *in l. 1. C. de pactis*, dixit etiam communem Gerardus, *singulari 61.* Corneus, *in l. 1. C. de conditionibus insertis.*, Bernardus Diaz *regul. 739.* vbi Salzedo refert duas communes (istam sequens & pluribus rationibus confirmans) Ias. post Aret. *in l. generaliter, numer. 2. C. de institutionibus*, Ias. *in l. quæ de legato, num. 53. ad Trebell. & in l. Centurio, numero 159. vel 19. de vulgari*, Corneus, *in l. ab eo, C. de fideicommiss.* Socinus iunior, *cons. 172. colum. 2.* & dicit communem Rodericus Suarez, *allegat. 2. in fin.* & alij relati per Ripam, *in d. l. Centurio*, & per Couarr. *in cap. Raynutius, §. 3. num. 2. de testam.* vltra quos hanc etiam dicit communem Segura, *in l. 3. §. fin. num. 178. ff. de lib. & posthum.* Curtius iunior, *cons. 63. & 96.* & Benedictus Capra, *cons. 2.* Bertrad. *cons. 223. & 374. volum. 2.* & sequitur Sfort. Oddi,

conſ.67. num.28. qui dicit hanc opinionem eſſe canonizatam, & Socinus, *conſ.80. num.3. volu.1.* Gualdenſis, *de arte teſtandi, tit. 5. cautela 36.* Boerius, *dec. 155. num. 17.* & dixit etiam communem Gualdenſis, *ſupra, tit. de ſubſtitut. cautela 19. col.2.* Guido Papæ, *conſ.36. volu.2.* & hanc opinionem eſſe veriorem in puncto iuris dicit Galliaula, *in d. l. Centurio, nu.45.* Crauetta, *conſ. 155.* Loaces, *in l. filiusfamiliæ, §. diui. n.458. ff. de leg.1.* & pro vtraque parte plures Doctores congeſſit Michael Craſſus, *receptarum ſententiarum, §. fideicommiſſum, quæſt.7.* Antonius Gomez *1. tom. variarum cap.5. n.24. vſque ad 43.* Mieres, *de maioratu 2. part. q.5. n.18.* & Acoſta, *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, num.30. ff. de lib. & poſth.* Iulius Clarus, *in §. teſtamentum, quæſt. 77.* Burſatus, *conſ.1. num.13. vol.3.* Crauetta, *conſ. 62. num. 6.* Rolandus, *conſ.56. num.16. & 17. volu.3. & conſ.51. num.5.* vbi dicit (pluribus citatis) quod ab hac opinione non eſt recedendum in iudicando & conſulendo. Boerius, *deciſ.155. n.27.* Guidon Papæ, *deciſ.39.* Corſetus, *in repertorio ad Abb. verb. ſubſtitutio.* Socinus, *in d. l. cum filio.* Alexand. *conſ.13. nu.4. vol.4.* Catellianus Cotta, *in memorabilibus, verb. filij poſiti.* Iaſ. *in l. pecuniam, ff. ſi certum petatur, & in l. ſi quis id quod num.22. ff. de iurisdictione omnium iudicum,* pro qua opinione facit text. *in d.l. ex facto, §. ex facto, ad Trebell. & in l. ex facto, ff. de hered. inſtit. l. generaliter, §. cum autem, de inſtit. l. cum proponas, in fin. C. de pactis,* vbi fideicommiſſum relictum reciproce à fratribus, poteſt eorum pacto remitti
1 ſi liberi naſcantur, *l. cum auus, ff. de conditionibus, & demonſtrat. l. cum acutiſſimi. C. de fideicomm. l.10. tit.4. part.6.* vbi Gregor. *verb.* * *Siempre*, & tamen illud fideicommiſſum remitti poteſt, ergo ſequitur, quod illi filij (tacite
2 ſubintellecti à iure) non ſunt vocati ex diſpoſitione teſtatoris, vt aduertit Salzedo *ſupra* (alia iura inducens pro hac opinione.)

3 Sed contrariam opinionem (imo, quod filij poſiti in conditione cenſeantur vocati ex teſtamento) tenet gloſſa, *in l. filiusfamilias, §. vt quis heredem, ff. de legat. 1.* quam dicit communem Curtius ſenior, *conſ.52. num.4.* & communiorem Barbacia, *conſ.55. num.4. & 8. vol.2.* Forcaculus, *dialog.50. per totum,* & dicit communem Paulus Pariſius, *conſ.6. volum.3.* & quod in iudicando & conſulendo ſit ſequenda tanquam magis æqua, & hanc dicit communiorem, & in practica tenendam Iulius Clarus, *§. teſtamentum, q.77.* Menochius, *conſ.153. num.5. lib.2.* Burſatus, *conſ.301. num.19. lib.3.* Decianus, *conſ.41. numer.25. lib.1. &*
4 *conſ.26. numer.11. lib.2.* Sed prima opinio eſt magis communis, & maiori calculo Doctorum approbata ſecundum Anton. Gabr. *lib.4. commun. tit. de fideicommiſſ. concl.4.* qui poſuit ad regulam 28. limitationes. Quam concluſionem ampliat, vt procedat, etiamſi filij poſiti in conditione, expreſſe à teſtatore grauentur, vt poſt obitum illorum fiat ſubſtitutio, vt eſt communis opinio, ſe-
5 cundum Iaſ. *in dict. leg. Centurio, numer.54.* & alios refert Couarr. *in d. cap. Raynutius, §.3. num.2.* vltra quos hanc opinionem dixit communem idem Iaſ. *in d.l.1. num.22. C. de pactis,* & Claudius *in d.l. ex facto, §. ex facto,* & dixit communem Ripa, *in d.l. Centurio, num.166.* & vide quæ dicemus *in quæſt. 277.*

6 Secundo amplia, ſi filij ponantur in conditione, etiam per hæc verba, * *Si ſine liberis maſculis deceſſerit,* * ita eſt communis opinio ſecundum Ripam, *in dict. leg.1. C. de pactis, numero 9. & in dict. l. Centurio, numero 162.* & dixit communem Socinus iunior, *conſ.172. volum.2.* licet contrarium teneat Gualdenſis, *dict. tit. 5. cautela 36.* & Sylua *dict. conſ. 53. num.4.* vbi citat alios doctores tenentes cum eo.

7 Tertio amplia, vt dicta communis opinio habeat locum, non ſolum in hereditate, ſed etiam in legatis, ita dixit communem Claudius *in dict. §. ex facto*, & tenent plures, quos refert Couarr. *ſupr. num. 6.* nec huius quæſtionis modica eſt vtilitas, nam ſi ex teſtamento cenſerentur filij vocati, non poſſet pater in eorum præiudicium bona alienare: ita probat text. *in l. final. §. fin. & in authentica, res quæ, Cod. communia, de legatis.*

QVÆSTIO XCV.

Vtrum nouatio in contractibus præſumatur ad l. fin. C. de nouationibus. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN omnibus caſibus, in quibus olim nouatio præſumebatur, in eiſdem quoq; præſumetur, ſaltim ope exceptionis: ita tenet Bartolus & gloſſ. *in leg.2. ff. de nouationibus,* & hæc eſt communis opinio ſecundum Alex. *in l. 4. §. ex conuentione, ff. de re iudic.* & ſecundum Socinum *conſ. 21. vol.1. num.1.* quam opinionem tenet gloſſ. *in d.l. fin. C. de nouationibus,* quam ſequitur Bald. *ibi num. 6.* Salicetus *num. 4.* eandem tenet gloſſ. *in leg. Valerianus, ff. de prætoriis ſtipulationibus,* vbi ſequitur Bart. quæ opinio fuit originalis Azonis, *in ſumma, C. de nouationib. numer. 7.* quam eſſe communem innuit Faber, *in §. præterea, numer. 3. Inſtitut. quibus modis tollitur obligatio,* vbi expreſſe Porcus hanc dicit communem *col.2.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod neq; ope ex-1 ceptionis nouatio vnquam inducatur, niſi aliud expreſſe per partes fuerit actum) tenent plures citati per Iaſ. *in l. ſingularia, num.37. ff. ſi certum petatur*, & iſta eſt verior & communior opinio ſecundum Greg. *in l.51. tit.14. part.5. verb.* * *Por manero.** Fatentur tamen doctores communi-2 ter (ſecundum eum ibidem) nouationem fieri, quando euidenter ex coniecturis manifeſtis apparet, partes nouationem facere voluiſſe. Quam opinionem (vltra prædictas gloſſas) dixit communem idem Iaſ. *in leg. pecuniam quam, in fin. eod. tit.* vbi Decius & Purpuratus *num. 8. & in l. lecta, eod. tit.* & Alex. *conſ.72. vol.2. n.1.* Carolus Molineus *ad Alex. conſ.13. n.6. vol.2.* Ripa *in d. §. ſi ex conuentione, nu.8.* Curtius iunior *in l. fin. n.3. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* De quo articulo vide allegata per Cagnolum *in l. expreſſa, n.4. ff. de regul. iur.* Quæ omnia etiam procedunt in delegatio-3 ne, quæ non fit interueniente noua perſona, vt eſt gloſſ. recepta *in l.2. C. de nouationibus,* quam dicit communem Villalobos *in ſuo erario comm. litera N. n.44.*

Sed contraria opinio etiam eſt communis, ſecundum Socinum *in l. ſingularia, ff. ſi certum petatur, n.20.* vbi Iaſ. *nu. 37.* Alciatus *num.23.* Oroſcius *in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, num.47. ff. de pactis,* & dicit communem Greg. *in d.l.15. tit.14. part.5. verb.* * *Abiertamente,* * Auendannus *in ſuo dictionario verb.* * *Delegacion,* * & licet pro vtraque parte ſit communis opinio, ſecundum Gutierrez *de iuram. confir. 1. part. cap.61. n.4.* tamen hodie ex *dict. l.15.* neque nouatio, neque 4 delegatio prioris obligationis inducitur interuentu nouæ perſonæ, niſi expreſſe agatur, vt aduertit Greg. *ibi.*

Solet tamen dubitari, an hoc habeat locum in ſtipulatione pœnali, vt etiam in ea non præſumatur facta nouatio, niſi expreſſe actum ſit: & partem negatiuam tenet gloſſ. *in l. ſi pacto, quo pœnam, C. de pactis,* quam ibi ſequitur Albericus, *num.4.* idem tenet gloſſa magna *in l. obligationum fere, §. fin. ff. de actionibus,* gloſſ. *in leg. ferre, & in l. reſcriptum, §. ſi pacto, ff. de pactis,* gloſſ. *verb. ſtipulatio, in l. prædia, in fin. ff. de actionibus empti,* gloſſ. *in leg. fin. §. fin. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, & in l. ſtipulatus, verb. probatur, & in l. ſi ſtipulatus fuero, te ſiſti, verb. eſſem, ff. de verborum obligat.* & Petrus & Iacobus *in l. ſtipulatus,* vbi Iaſ. *num.20.* 5

Sed contrariam opinionem tenent ibi Guillermus, & 6 Iacobus Raynerius, vbi Bartolus *num. 30.* Alexander & Iaſ. *num.20.* Ripa *num. 65.* qui teſtantur hanc eſſe communem, idem Iaſ. *in dict. leg. ſi ſtipulatus fuero,* vbi etiam dicit communem idem Iaſ. *in leg. præſcriptum, §. ſi pacto, nu.2. & in d. leg. fin. §. fin. ff. ſi quis in ius vocat, & in dict. l. ſi pacto, quo pœnam, num.1. & 14.* vbi Curtius *num.13.* & dicit communem opinionem Greg. *in l.34. tit.11. part.5. gloſſ. verb.* * *Qualmas qui ſiere,* * & Gutierrez *de iuram. confirmat. 1. part. c.61. numer. 6.* à qua opinione non eſt recedendum in iudicando & conſulendo.

QVÆ-

QVÆSTIO XCVI.

Vtrum persona non miserabilis possit agere pro dote, principaliter coram iudice ecclesiastico. Communis contra communem.

PErsona non miserabilis non potest agere pro dote principaliter coram iudice ecclesiastico, communis est, secundum Felinum *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, col.19. num.58. de constitut.*

Sed contrariam sententiam (imo, quod etiam principaliter possit agere) dixit communem idem Felinus *in cap.licet, ff. de foro competenti*, & refert vtramque communem Ripa *in leg.1.num.48.ff.soluto matrimonio.* Et ratio est, quia dos & causa pia æquiparantur, *text.in leg.penult.& fin. C.ad Velleianum, leg.cum is, §.si in ea, de condictione indebiti*, & istam opinionem tenet Aufrerius, *de potestate ecclesiastica, casu 27. num.21.* Gomecius *in cap.fin.nu.22.de iudiciis, lib.6.* Didacus Perez *in leg.2.tit.1.lib.3.ordin.colum.775.vers.dubitatur insuper.* Quod maxime procederet, quando dos peteretur à vidua, quæ miserabilis est habitu, & dotis priuatio reddit eam oppressam, & sic miserabilem actu, secundum Baldum Nobellum *in tract.at.de dote, part.9.priuilegio 16.* Rubius *in cap.per vestras, notabili 2.n.13.& 24. de donationib.inter vir.* quod ita declarat Paz *in sua praxi 2. tom. in 2.præludio, nu.21.* vbi refert duas communes contrarias in hac quæstione, & Gutierr. *pract.lib.1. quæst.44.*

QVÆSTIO XCVII.

Vtrum sententia lata ratione iuramenti (de quo in l. si quando, C. vnde vi) retractetur prætextu instrumenti de nouo reperti. Communis contra communem.

IN odium violentiæ relinquitur probatio ablatorum solo iuramento illius, qui damnum passus est, vt probat text. *in dict.leg.si quando, & in cap.fin.de his, quæ vi metusve causa fiunt, leg.5.tit.8 part.3.* vbi Greg. *verb.quæ iure, & in l.5.tit.11.part.3.& in leg.10.tit.9.part.5. & in leg.2.titul.11. part.3.l.4.tit.7.part.5.* in quibus legibus damnum probatur per iuramentum, & 34. casus, in quibus probatio fit per iuramentum, tradit Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, rubr.1.§.5.num.176.* & an aduersus hoc iuramentum admittatur probatio in contrarium, tradit Tiraquellus *de retract.lib.1.§.4.gloss.1.num.28.cum seqq.* & plura tradit Salzedo *in additionibus ad Bernard.Diaz reg.186.limitat.* 10. vbi affirmatiue illud resoluit per gloss. *in l.2. §.si absens, ff.si ex noxali causa agatur.*

1 Nunc autem dubitatur, an sententia lata prætextu illius iuramenti, reuocetur per instrumenta de nouo reperta, & quod non reuocetur tenet Bartolus *in l.admonendi, num.9.ff.de iureiurando*, & sequitur eum (alios adducens) Ias. *ibi, in lectura. num.47. & in repetitione, nu.44. & 303. & 304.* dixit communem, & disputat singulariter Felinus *in cap.suborta, num.18.de re iudicata, fallentia 5.* Et an procurator possit iurare, tradit Couarr. *in cap. quamuis pactum, 1.part.§.5.num.7.*

Sed contrariam opinionem aduersus Bartol. dixit ibi communem Ripa, *nu.69.* (neque in hoc articulo, quam opinionem sequamur, aperit Tiraquellus *in dict.gloss.1. num.29.& 32.*) & ratio est, quia dispositio legis, *si quando*, fundatur in præsumptione, quæ cessat per probationem, & instrumenta in contrarium, *l. filium quem pater, ff. familiæ herciscundæ*, ibi, * *Ne imagine naturæ veritas obumbretur*, * & declarat D. Ludouicus de Pedeguera, *cap.23. per totum, in qq.crim.*

QVÆSTIO XCVIII.

Vtrum per longum spatium amittatur possessio, & quanto tempore inducatur obliuio. Comm. contra communem.

PEr longum spatium temporis, licet non amittatur possessio, inducitur tamen obliuio possessionis (amissionem inducens) quod tempus relinquitur arbitrio iudicis: ita voluit gloss. *vers.vel longo, in leg.furtum, §.fundi, ff.de vsucapionibus*, quæ communis est, secundum Albericum, *ibi*, & dixit communem Ias. *in l.1.col.fin.C.de seruis fugitiuis*, & Socinus senior, *cons.2. lib.3.* qui dicit hanc esse communem opinionem doctorum, & sequitur Aymon Crauetta *cons.241. in fine*, & plures, quos citat Tiraquellus *in tractatu præscr.§.1.gloss.4.in fine.* Socinus iunior *in leg.naturaliter, §.nihil commune, num.131 ff. de acquirenda possessione*, 1 qui omnes affirmant, iudicem pro qualitate rei, & personarum, iudicaturum, quanto tempore obliuio præsumatur, nam maius tempus tribuit viris, quàm feminis, 2 quæ ob sexus fragilitatem (vt illi aiunt) facilius memoria labuntur, & sic in Principe, vel alio homine multis negotiis implicato, facilius memoriæ obliuio inducitur 3 & præsumitur: ita Ripa *in l.quod iussit, num.47. ff.de re iudicata*, Socinus senior *consil.260. lib.2. & consil.115. lib.3.* Gozadinus *consil.9.num.35.* Parisius *cons.11. numer.12. lib.1.* & sic habenda erit ratio qualitatis personæ. Quam sen- 4 tentiam & opinionem sequitur Menoch. *de arbitrariis, lib.2.casu 26.num.2.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod requiratur 5 tempus decem annorum) tenet gloss. *in leg. licet, C.de acquirenda possessione.* Quam sententiam sequuntur relati à Socino senior. *consil.38.volum.1.* idem respondit Gozadinus *consil.9.num.35.* Marsilius *consil.20.num.23.& 24.* Tiraquellus *supra*, & est gloss. *in §. quod autem, Institut.de vsucapionibus*, quam sequitur Decius & Bartolus *in d. leg. furtum.* Alexand. *in leg.si de eo fundo, §.si forte, ff.de acquirenda possessione*, Alciat. *in reg.2. præsumptio.10.num.30.* & hanc appellat communem Ias. *in d. leg.naturaliter, §. nihil commune, num.84. ff.de acquirenda possessione*, vbi Ripa *num.130.* & dixit etiam communem Tiraquellus *de iure constitut.3. part.limitatione 21.num.10.* & disputat Boerius *decis.239. colum.26.* vbi adducit singularem concordiam, & late de hac materia agit Gutierrez *in leg. nemo potest, num.189. de leg.1.* Gracian. *regul.450.*

QVÆSTIO XCIX.

Ad legem, re coniuncti, ff. de legatis 3. Communis contra communem.

QVando aliquis habet duos coniunctos, alterum verbis, & alterum re, & repudiat, is præferendus est, qui verbis est coniunctus: ita tenent doctores antiqui, *in dict.leg. re coniuncti*, vbi Ias. testatur esse communem opinionem, *num.153.*

Sed contrariam sententiam (imo quod vterque ad partem repudiatam admittatur) tenet ibi gloss. post Azonem, & Ioannem, & hanc esse communem testatur ibi Ludouicus de Villalonga, *col.153. in vers. Secunda est opinio* quæ æquior est, & tenenda.

QVÆSTIO C.

Ad legem, qui patri heres extitit, 59. ff. de acquirenda hereditate. Communis contra communem.

IN casu difficilis legis, *qui patri heres extitit*, fuit heres substitutus ad bona impuberis, & iure accrescendi capit illa bona pupillaria, non vero iure substitutionis,

quod videntur innuere verba illius text. ibi, * *Et accrescendi iure*, * & ita intelligunt illum text. gloss. Bartolus & Angelus *ibi*, & illum intellectum esse communem tenet Paulus *ibi, num. 6.* Imola, *col. penult.* & Bart. *in d. l. re coniuncti, num. 58. de legat. 3.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod iure substitutionis heredes substituti admittantur) fatentur communem, *in d. l. re coniuncti*, Ripa *numer. 202.* & Villalonga, *colum. 216.* quæ opinio verior est.

SVMMARIA.

1 *Pars affirmatiua quæstionis proponitur, & defenditur, etiam de iure regio.*
2 *Lex, is qui, ff. de inoffic. testam. declaratur, & inducitur pro hac opinione.*
3 *Lex 3. §. si emancipatus, adducitur pro hac opinione.*
4 *Lex pater filium, ff. de inoffic. testam. comprobat prædictam opinionem.*
5 *Lex 2. ff. de bonis libertorum, declaratur.*
6 *Filius exheredatus habetur pro mortuo.*
7 *Nepos remanet in potestate aui, patre exheredato.*
8 *Nepoti defertur querela per successorium edictum, excluso eius patre.*
9 *Successorium edictum ordinatur ad obtinendam hereditatem.*
10 *Contraria opinio in quæstione proposita refertur.*
11 *Lex, si quis filium, ff. de inoffic. testam. adducitur pro hac sententia.*
12 *Lex, scripto, versic. cæterum, ff. vnde liberi, declaratur.*
13 *Lex 1. §. si pater, ff. de coniungendis cum emancipatis, declaratur.*
14 *Pater exheredando filium, satisfacit forma à lege inter cætera traditæ.*
15 *Lex, illud, §. 1. ff. de contra tabulas declaratur.*
16 *Lex, si quis posthumus, §. si filium, adducitur pro hac sententia.*
17 *Successorium edictum fuit introductum fauore creditorum.*
18 *Dispositio legis cessat, cessante eius ratione.*
19 *Successorium edictum datur ex propria persona petentis, non prædecessoris excluſi.*
20 *Querela solum competit exheredatis, non vero præteritis.*
21 *Lex, si quis filio exheredato, adducitur pro hac opinione.*
22 *Nepos non rumpit aui testamentum.*
23 *Doctores tenentes hanc opinionem, traduntur.*
24 *Quæstio est pro vtraque parte disputabilis, an in querela sit locus successorio edicto.*
25 *Lucrosa & practicabilia sunt appetenda, non vero subtilia & parum fructuosa.*
26 *Lex, si is qui, ff. de inofficioso testamento, declaratur.*
27 *Intellectus Antonij Gomez reprobatur.*
28 *Nepos, viuo parente, non est necessarium, vt instituatur, neque exheredetur.*
29 *Secundus intellectus ad l. si is qui, adducitur.*
30 *Intellectus Pauli, ad l. si is qui, reprobatur.*
31 *Lex 3. §. si emancipatus, ff. de contra tabulas, declaratur.*
32 *Secundus intellectus ad §. si emancipatus, adducitur.*
33 *Filius olim puniri poterat propter delictum patris.*
34 *Filius non poterat de iure ciuili contrahere matrimonium, sine patris consensu.*
35 *Filius non erat legitimus, quando matrimonium sine patris consensu contrahebatur.*
36 *Filius emancipatus poterat matrimonium contrahere sine patris consensu.*
37 *Lex, sed cum patrono, §. bonorum, ff. de bonorum possessionibus declaratur.*
38 *Rescissio capitis diminutionis non obstat nepoti.*
39 *Opinio Acostæ, & Sarmienti damnatur.*
40 *Lex, pater filium, ff. de inofficioso testamento, declaratur.*
41 *Bonorum possessio & querela, sunt remedia rescissoria.*
42 *Falcidia solet sumi pro Trebellianica, & è conuerso.*
43 *In habentibus symbolum facilis est transitus.*
44 *Subrogatum sapit naturam subrogati.*
45 *Verbum manumittere sumitur pro emancipare, & è conuerso.*
46 *A significatione verborum recedi non oportet.*
47 *Alius intellectus traditur ad l. pater filium, & reprobatur.*
48 *Lex 1. §. fin. ff. si quis à parente fuerit manumissus, declaratur.*
49 *Bonorum possessio contra tabulas est remedium ordinarium, filiis præteritis competens.*
50 *Filio directo ordine naturæ debentur alimenta.*
51 *Lex 1. ff. de inofficioso testamento, declaratur.*
52 *Alius intellectus traditur & reprobatur.*
53 *Ius antiquum interpretatur pro querela.*
54 *Lex, Pantonius, §. si filius, ff. si quis à parente fuerit manumissus, declaratur.*
55 *Querela inofficiosi datur patri præterito in præmium emancipationis.*
56 *Testamentum est nullum, si pater præteratur à filio.*
57 *Præteritio patris reddit testamentum filij nullum.*
58 *Ius antiquum interpretatur, id est, ius succedendi ab intestato.*
59 *Gutierrez reprobatur in sua opinione, & interpretatione.*
60 *Successio ab intestato non competit, vbi est alia iuris successio.*
61 *Alia interpretatio glossæ ad illum text. traditur.*
62 *Verus intellectus ad leg. pater filium, traditur.*
63 *Præteritio matrum habet vim exheredationis.*
64 *Præteritio habet vim exheredationis, quando non datur continuatio dominij.*
65 *Lex, illud, §. ad testamenta, ff. de contra tabulas, declaratur.*
66 *Præteritio matris habet vim exheredationis.*
67 *Lex, filio, §. contra tabulas, ff. de inofficioso declaratur.*
68 *Næuus intellectus ad illam l. traditur.*
69 *Intellectus singularis & subtilis Sarmienti, refertur.*
70 *Pater querelam non præparatam transfert ad nepotem.*
71 *Quæstio practicabilis proponitur, an filio renunciante admittatur ad hereditatem nepos ex successorio edicto.*
72 *Requisita necessaria, vt sit locus successorio edicto, referuntur.*
73 *Resolutio quæstionis traditur.*
74 *Ius accrescendi excludit successorium edictum.*
75 *Si filius, qui renunciauit hereditati, decedat viuo parente, tunc admittuntur nepotes per successorium edictum.*
76 *Successorio edicto an sit locus in iure dicendi nullum, traditur remissiue.*

QVÆSTIO CI.

Vtrum inter suos sit locus successorio edicto, & quid in querela inofficiosi testamenti. Comm. contra communem.

INter suos heredes hodie non esse locum successorio edicto plerique existimant, & esse communem opinionem fatetur Bartol. *in l. qui se patris, num. 7. C. vnde liberi.* Sed contrariam sententiam tenet ibi gloss. *verb. negat.* quam ibi Bartol. probat, *numer. 8.* & dixit communem Ias. *col. 8. vers. Bart. hic*, & Menchaca *de successionum creatione, lib. 2. 1. part. §. 20. nu. 134.* Est tamen subtilis quæstio, quæ in hoc loco venit explicanda, an in querela inofficiosi testamenti sit locus successorio edicto, per legem, *pater filium, ff. de inofficioso testamento*, quam quæstionem late disputat Acosta, *in §. & quid si tantum, 3. part. num. 201.* vbi assignat intellectum ad *leg. 2. ff. de bonis libertorum, num. 232.* & Biglius, *in §. quia plerumque, num. 5. Inst. de inofficioso*, Cuiacius *lib. 8. obseruationum cap. 23. litera B.* qui resoluit, quod in dicta leg. *pater filium*, competit querela patri tanquam patri, & bonorum possessio, tanquam manumissori, *vt in l. 1. §. fin. ff. si quis à parente fuerit manumissus*, & explicat Gutierrez *in repetitione dictæ legis, cum pater*, Suarez *in leg. quoniam in prioribus, ampliatione 10. C. de inofficioso testamento*, Menchaca, *supra, de successionum creatione, §. 20. num. 133.* Antonius Gomez *1. tom. cap. 11. num. 21.* Matienço *in l. 1. titul. 8. gloss. 7. num. 3.* & Gregorius *in l. 1. titul. 8. part. 6.* Et quod in querela inofficiosi testamenti detur successorium edictum, dicit magis communem opinionem Bart. *in l. si quis posthum. §. si filium, ff. de liber. & posthum. & in d. l. pater filium*, & dicit communem opinio-

opinionem Roderic. Suar. *in l. quoniam in prioribus, ampliat.* 10. *C. de inoffic. test.* idem Bart. *in l. in suis, num.* 9. *ff. de lib. & posthum.* & dicit etiam communem Curti. iun. *in rubr. C. de successorio edicto, num.* 11. vbi Ias. *num.* 5. dicit communem, & Dec. *numer.* 6. & Alex. *num. fin.* Alciat. *lib.* 4. *paradox. cap.* 16. vbi etiam atteſtatur communem, & Coſta, *ſup.* & Greg. *in l.* 1. *titul.* 8. *gloſſ.* 1. *part.* 6. quem ſequitur Matienç. *ſup. gloſſ.* 14. *num.* 74. *&* 75. vbi dicit procedere de iure regio, pro qua opinione facit text. *in l. ex duobus, §. fin.*
2 *ff. de contra tabulas*, text. etiam *in l. ſi is qui* 31 *ff. de inoffic. teſt.* cuius verba ſunt, * *Si is qui admittitur ad accuſandum, nolit, aut non poſſit accuſare, an ſequens admittatur, videndum eſt, & placuit poſſe, vt fiat ſucceſſioni locus.* Ex cuius legis contextura præſens quæſtio nullam videtur habere difficultatem.
3 Præterea & tertio pro hac opinione adducitur text. *in l.* 3. *§. emancipatus, ff. de contra tabulas*, vbi nepos ex filio emancipato exheredato patre excluſo admittitur ad querelã, ibi * *Iudex, qui de inoffic. cogniturus eſt, non tam delicta patris, quam merita nepotis perpendit.* * & ſic ſequitur quod nepos ibi venit ad querelam ex ſua propria perſona, (per ſucceſſorium edictum) non vero ex perſona patris, quia alias merita illius conſiderarentur, ſi nepos ex perſona illius veſſet venire, pro qua ſententia facit
4 etiam text. *in l. pater filium, ff. de inoffic. teſtamento*, vbi filij fuerunt exheredati, & per ſententiam excluſi, & nihilominus pater præteritus, qui eſt in vlteriori gradu, admittitur ad querelam: ergo bene ſequitur, quod in querela ſit locus ſucceſſorio edicto. Quam ſententiam con-
5 firmat etiam text. *in l.* 2. *ff. de bonis libertorum*, vbi filius patroni præteritis à liberto competit ſucceſſorium edictum, ibi, * *Liberi eius, vel alterius patroni petere poterunt ex illa parte edicti, qua primis non petentibus, aut etiam nolentibus ad ſe pertinere, ſequentibus datur, ac ſi priores ex eo numero non eſſent.* * Rurſus etiam confirmatur iſta opinio, ex
6 eã ratione, quia filius exheredatus habetur pro mortuo, *text. in l.* 3. *§. ſi paternus, ff. de coniungendis cum emancipatis liberis eius*, & ſic cum nepos remaneat in poteſtate
7 aui, *vt in l. poſthumorum*, §. 1. *ff. de iniuſto rupto*, & ille non ſit inſtitutus, neque exheredatus (prout ibi requiritur) ſequitur, quod ſit admittendus ad querelã per ſucceſſorium edictum. Vltimo pro confirmatione huius opinionis facit, quia quemadmodum nepoti defertur
8 ſucceſsio ab inteſtato (excluſis præcedentibus) ita debet deferri querela per ſucceſſorium edictum (quæ ordinatur ad obtinendam hereditatem) *l.* 1. *§. quibus, ff.*
9 *de ſucceſſorio edicto, leg.* 1. *§. ſi filius, ff. de ſuis & legitimis heredibus, leg. poſthum. ff. de iniuſto rupto.* Ex quibus rationibus & fundamentis hæc videtur tutior & ſecurior opinio.

10 Sed his & aliis non obſtantibus, pro contraria ſen-
11 tentia facit text. *in leg. ſi quis filium, ff. de inoffic. teſtamento*, vbi pater filium exheredauit (ex quo habebat nepotem) & extraneum heredem inſtituit, filius vero exheredatus (deliberante herede ſcripto) vita deceſſit (nulla querela præparata) dubium fuit, an talis nepos admittatur ad querelam per ſucceſſorium edictum: & dicit textus, quod omne adiutorium nepoti derelinquit, ita vt nepos nullum ius habeat ſuccedendi, & refert Iuſtinianus, quod quidam Iuriſconſulti hunc articulum ſatis indeciſum, & inhumane reliquerunt. Ergo ſi nepos ante illius legis deciſionem erat omni remedio deſtitutus, ſequitur, quod in querela inofficioſi teſtamenti non ſit locus ſucceſſorio edicto: quia alias nulla eſſet inhumanitas, ſi nepos poſſit venire ad querelam non præparatam per ſucceſſorium edictum. Quæ opinio etiam ful-
12 citur ex *leg. ſcripto, verſic. cæterum, ff. vnde liberi*, vbi filius exheredatus (qui tanquam mortuus reputatur) obſtat nepoti præterito in cauſa teſtati, & ſic videtur, quod nepos non poſſit venire ad ſucceſſionem aui ex perſona patris, nec ex ſua, quod euidentius probatur *in leg.* 1. *§. ſi pater, ff. de coniungendis cum emancipatis liberis eius*, vbi etiam filius fuit exheredatus, & nepos præte-
13 ritus, & reſoluit Iuriſconſultus, quod non admittatur nepos ad hereditatem aui, & ſic videtur, quod in querela non ſit locus ſucceſſorio edicto, maxime, quia pater exheredando filium ſatisfacit formæ traditæ per *l. inter cætera, ff. de liberis & poſthumis.* Rurſus confirma- 14
tur hæc opinio, *ex l. illud*, §. 1. *ff. de contra tabulas*, vbi nepoti præterito ex filio exheredato non competit bono- 15
rum poſſeſſio, nec aliud iuris remedium, & eſt ſimilis text. *in leg. ſi quis poſthumus*, §. *ſi filium, ff. de liberis & poſthumis*, vbi nepos vel deſcendens ex filio exheredato, non 16
intra primum locum in ſuitate, neque habet ius rumpendi teſtamentum: ergo cum ſit omni remedio deſtitutus, clare colligitur, quod non ſit locus ſucceſſorio edicto, quod quidem introductum fuit fauore creditorum, ne illis longior mora & dilatio ad recuperanda de- 17
bita fieret, *vt in leg.* 1. *ff. de edicto ſucceſſorio*. Quæ ratio ceſſat, quotieſcumque pater exheredans filium (præterito nepote) heredem extraneum inſtituit, cum tunc adita hereditate, debitum exigi valeat, & ſic ceſſante fi- 18
nali legis ratione, debet ceſſare eius diſpoſitio, *l.* 4. *§. toties, ff. de damno infecto, l. adigere, §. quamuis, de iure patronatus*: maxime quia ſucceſſorium edictum datur ex propria 19
perſona petentis, non autem prædeceſſoris excluſi, vnde cum nepos nunquam fuerit exheredatus, ſed ſolum præteritus, & querela ſolum competat exheredatis, *vt* 20
in l. 1. *& 2. ff. de officioſo teſtamento*, (non autem præteritis) *vt in l. non putauit, & in l. poſt mortem*, §. *exheredati, ff. de contra tabulas*, nullo modo poteſt ſucceſſorium edictum competere. Quæ opinio etiam fulcitur ex *ſi quis filio* 21
exheredato, ff. de iniuſto rupto, vbi filius fuit exheredatus, & extraneus heres inſtitutus: ex filio vero exheredato nepos natus fuit, ante additionem hereditatis factam per extraneum ſcriptum heredem, & fuit dubitatum, qualiter huic nepoti præterito (ex filio exheredato) ſuccurratur. Et reſpondit Iuriſconſultus, quod talis nepos ne- 22
que debet heres inſtitui, neque exheredari, & quod non rumpit aui teſtamentum, & ſic clare deducitur ex omnibus deciſionibus ſupra relatis, quod in querela inofficioſi teſtamenti non ſit locus ſucceſſorio edicto. Quam opinionem tenet gloſſa *in dict. leg. Poſthumus*, §. *ſi filium*, gloſſ. etiam *in l. poſthumorum, ff. de iniuſto rupto.* Quam opinionem tenuerunt ſubtiles vltramontani, 23
Petrus, Iacobus de Aretio, & Butricarius, & Salicetus, *in dicta leg. ſi quis filium*; Aretinus *in leg.* 1. *ff. de ſucceſſorio edicto*, & ex noſtratibus hanc opinionem ſequitur Antonius Gomez 1. *tomo variarum, cap.* 11. *à num.* 21. Sarmiento *lib.* 4. *ſelectarum, in dict. leg. ſi quis poſthumus*, §. *ſi filium, n.* 2. Alciatus (qui expreſſe impugnat communem opinionem) *lib.* 4. *paradoxorum cap.* 16. *per totum.* In qua doctorum varietate dicit Ias. *in dict. leg. in ſuis, numer.* 54. quod iſta eſt quæſtio pro vtraque parte diſputabilis, & Baldus 24
in dict. leg. ſi quis filium, quæſt. 2. *in fin.* dicit quod iſte articulus eſt de apicibus iuris, vbi Fulgoſius dicit, quod iſte eſt punctus difficillimus, & nunquam fuit de eo clarus, ob idque operæpretium eſſe duxi, aliquantulum in diſputatione præſentis quæſtionis immorari (licet ani- 25
mus noſter magis intendat lucroſa, & practicabilia referre, quam ſubtilia, & parum fructuoſa diſputare) & ſic diſputationis gratia (pro iuuenibus) ad partes quæſtionem diſcutiam, & tenendo hanc vltimam opinionem, non obſtant iura pro contraria ſententia adducta, maxi- 26
me text. *in dict. leg. ſi in qui, ff. de offic. teſtam.* quia reſpondeo, quod in caſu illius text. nepos fuit exheredatus ſecundum conſilium Galli Aquilij, quia quemadmodum de nouo introduxit, vt nepos inſtitueretur, ne fortaſſis teſtamentum ſubuerteretur, *vt per totam leg. penult. ff. de legat.* 1. ita etiam per illum text. introduxit, vt poſſit exheredari ex identitate rationis, cum paria ſint quoad formam teſtamenti inſtituere filios, vel exheredare, *vt in dict. l. inter cætera*, quem intellectum videtur approbare Antonius Gomez, *ſupra num.* 21. *in fin.* Sed ſalua 27
pace, prædictus intellectus eſt diuinatorius, & conuincitur ratione, quia nepos, viuo patre, non erat neceſſario inſtituendus, vel exheredandus, cum præcederetur à patre, ita probat text. *in d. leg. ſi quis filio exheredato, ff. de iniuſto* 28
rupto. Neque credendum eſt, auum nepotem exheredare, cuius præteritio teſtamentum non impugnat, cum adhuc pater viueret. Vnde ſecundus veriſſimus intellectus aſſi-

gnandus est ad illam legem, *si is qui*, vt illa verba, * *Vt sit successioni locus*, * intelligantur respectu bonorum, ita vt repediante vel excluso filio, nepos in bonis habeat successionem, non per querelam ex successorio edicto, sed per ius accrescendi instar successorij: ita probat textus *in l. si ponas, alias, si proponas 23. ff. de inofficioso testamento*, quem intellectum assignat Alciatus, *lib. 4. paradoxorum, cap. 16. num. 101.* pro quo pondero verba dictæ legis, dum dicit, * *Vt sit successioni locus*. Non autem dicit, vt sit successorio locus, vt inde sumamus interpretationem per
30 successorium edictum (vt perperam Paulus ibi interpretatur) & sic verus sensus est, vt ibi sequens in gradu admittatur ad successionem bonorum, non vero vt in querela sit locus successorio edicto (prout communiter interpretantur scribentes.) Nec obstat *dict. lex 3. §. si e-*
31 *mancipatus, ff. de contra tabulas* (pro communi opinione adductus) quia respondet Alexand. *in dict. leg. in suis*, quod text. ille loquitur de nepote exheredato, non vero de nepote præterito, quia in illo §. tam pater quam nepos fuerunt exheredati, vt probant verba illius text. ibi, *Iudex, qui de inofficioso cogniturus est*, * & ibi, * *Cum posset auus suo iure vti, eumque exheredare*, * & sic cum nepos fuerit ibi exheredatus, non est mirum si illi competat querela inofficiosi testamenti, cum iam eo tempore pater fuisset mortuus, & excluſus. Qui intellectus non conuenit illius text. dispositioni, quia ibi nepos non
32 fuit exheredatus. Quapropter, secundus intellectus ad illum text. assignandus est, videlicet, quod text. ille loquatur in nepote præterito, cui competit bonorum possessio contra tabulas, & sic text. non loquitur de querela per successorium edictum, sed solum de bonorum possessione, vt probatur in illis verbis, * *Et ideo nepos si patre iam mortuo, ad bonorum possessionem aut velit venire, admittendus est ad eam*. & ibi, * *Dicimus ex ea natum ad bonorum possessionem aui admitti*. * Et sic bene sequitur quod nepos ibi non fuit exheredatus, sed præteritus: alias non daretur illi bonorum possessio contra tabulas, quæ solum præteritis competit, *vt in dict. leg. non putabit*. Nec huic interpretationi obstant verba text. *in dict. §. si emancipatus*, ibi, * *Cum posset auus suo iure vti, eumque exheredare*, * quia licet gloss. ibi intelligat de patre, *in verb. exheredare*, & Ias. eam approbet *in d. l. in suis, numer. 55.* tamen melius verba illa intelliguntur de nepote, & sic dicit text. quod poterat auus suo iure vti, & nepotem exheredare: & postea subsequuntur verba, quod supposito, quod auus nepotem exheredasset, iudex, qui de inofficioso cogniturus est, non magis delicta patris, quam merita nepotis perpendit. Non tamen probat textus ille, quod realiter nepos ibi fuit exheredatus, sed solum, quod poterat exheredari. Ita docet subtilis Acosta, *in dict. §. & quid si tantum, 3. num. 206.* qui late declarat illum text. assignans rationem, quare propter delictum
33 patris, olim filius puniri poterat. Sed non recedendo ab hac interpretatione, & intellectu ad illum text. pro clariori illius intelligentia, quatuor iuris principia repetenda sunt. Primum quod filius in potestate patris con-
34 stitutus (de iure ciuili) non poterat contrahere matrimonium, absque patris præambula licentia *text. in leg. 2.*
35 *ff. de ritu nuptiarum, leg. nuptiæ, ff. eodem titul. leg. si vt proponis, C. de nuptiis, leg. 11. titul. 1. part. 4.* Secundum, quod si filius contrahat matrimonium, sine consensu patris, non esse filios ex tali matrimonio procreatos legitimos, *l. Paulus, ff. de stat. hom. l. 10. titul. 1. part. 4.* Tertium, quod licet fi-
36 lius regulariter, sine licentia patris non poterat contrahere matrimonium, tamen si fuisset emancipatus, nullam incurrebat pœnam, *leg. si filius emancipatus, ff. de ritu nuptiarum*, ibi, * *Etiam sine patris consensu vxorem ducere potest.* * Quartum, quod licet talis filius possit matrimonium contrahere impune, tamen illud procedit, nisi duxerit vxorem tam ignominiosam, vt tam ipsi, quam patri dedecori sit cum ea nubere. Ita insinuant verba dicti §. ibi, *Quod si tam ignominiosam vxorem duxerit.* * Quibus sic suppositis, cum in casu illius text. filius emancipatus contra voluntatem patris vxorem duxisset, & ex eo matrimonio filium procreasset, dubium erat, an nepos iste ad bonorum possessionem aui admitti posset, ex eo quod rescissa capitis diminutione, filius emancipatus reputabatur suus, quoad successionem prætoriam, & non videbatur amisisse ius patriæ potestatis, imo illud conseruat: ita probat text. singularis, *in leg. sed* 37
cum patrono, §. bonorum, ff. de bonorum possessionibus, ibi, * *Quamuis enim iure ciuili deficiant liberi, qui propter capitis diminutionem desierunt sui heredes esse propter æquitatem prætor rescindit eorum capitis diminutionem.* * Quæ rescissio capitis diminutionis, & conseruatio patriæ potestatis obstabat nepoti, vt non posset succedere, & per consequens cum filius rescissa capitis diminutione, sine patris consensu non poterat matrimonium contrahere, vt in dictis iuribus, & in hoc §. matrimonium fuisset contractum cum vxore ignominiosa, & filij ex ea nati non essent legitimi (*vt in dict. l. cum Paulus*) videbatur ex hoc dicendum, omnia prædicta esse nepoti obstaculum & impedimentum, ad succedendum auo. Cui tacitæ ob-
iectioni & difficultati respondit Vlpianus iurisconsul- 38
tus, dicens huiusmodi rescissionem capitis diminutionis nequaquam obstare nepoti, quia inducta ad augmentum non debent operari diminutionem, & quod illius fauore fuit inductum, non debet in damnum retorqueri, & sic bonorum possessio, quæ à prætore sibi conceditur ad impugnandum aui testamentum quo magis admittatur, conceditur, non quo minus adhibeatur. Nec prædictis obstat, quod ob eam causam nepos poterat ab auo exheredari (iuxta ius antiquum digestorum) quia hoc est auo imputandum, & sic dicit text. quod si eum exheredasset (vt poterat) quod tunc iudex, qui de inofficioso cogniturus erat, non magis delicta patris quam merita nepotis perpendit. Quæ interpretatio verissima est, & multum consona verbis & intentioni iurisconsulti, quidquid contradixerit Acosta *in dict. §. &* 39
quid si tantum, 3. part. num. 206. circa finem, & Sarmiento *lib. 6. selectarum, capit. 11. num 1.* qui de rescissione matrimonij intelligunt verba illius text. contra Alciatum *lib. 4. parergon. iuris, 22.* tamen neuter assequutus est hanc veriſſimam interpretationem, qua retenta, non probat text. ille, quod in querela sit locus successorio edicto (imo neque in bonorum possessione contra tabulas) cum filius viuo patre decesserit, & sic nunquam fuit delata dicta bonorum possessio, vt docet Acosta *supra 3.* 40
part. numer. 206. Et si aliquis vellet hanc amplecti opi- 41
nionem, non obstat *l. pater filium, ff. de inofficioso testamento*, quia gloss. ibi, *verb. ad querelam*, respondit, quod ibi non competit querela patri præterito à filio emancipato, sed solum bonorum possessio contra tabulas, & sic quod verbum querela interpretetur, id est, bonorum possessio, cum vtrumque sit remedium rescissorium. Et non videtur aliena interpretatio, vt vnum pro alio sumatur, quemadmodum falcidia sumitur pro Trebellianica, & è conuerso, *secundum gloss. verb. falci-* 42
dia, in leg. si vt allegat, C. ad leg. falcidiam, glossa, verb. legis, in leg. quanquam, C. eodem titul. & sic facilis est transitus 43
in habentibus symbolum, *l. parabolani, C. de Episcopis & clericis*, & subrogatum sapit naturam subrogati, *leg. si cum, §. qui iniuriarum, ff. quarum rerum actio non detur.* Et 44
multoties in iure vnum verbum sumitur pro alio, vt est exemplum in verbo, *manumittere*, & in verb. *emancipare*, quia licet manumittere soleat referri ad solos ser- 45
uos, & emancipare ad liberos, tamen aliquando impropriatur, & alteratur significatio, *in l. 1. §. alienatio autem, ff. quando actio de peculio, l. 1. §. fin. ff. si quis à parente fuerit manumissus*, ibi, * *Liberos autem manumissoris*, * & est gloss. pro hoc intellectu, quæ fecit similem interpretationem, *in l. posthumorum, verb. viuo, ff. de liberis & posthum.* ibi, * *Non agnoscendo, sed per contra tabulas*, * ita Bartolus *in dict. leg. in suis, de liber. & posthum. numer. 9.* Tiraquellus plura adducens *de retractu, gloss. 18. §. 1. in 1. part. numero 22.* & dicit communem Menchaca *supra, §. 30. num. 138.*

Sed iste intellectus non satisfacit, quia à significatio- 46
ne verborum recedi non potest, *l. non aliter, ff. de leg. 3.* & sic Bartol. (sibi contrarius) *in repetitione, num. 8. & in*

lectura,

*lectura, num.*1. *ad illam legem*, reprobat prædictum intellectum & plures, quos refert Menchaca, *supra*, & conuincitur (vltra omnes) ex *l. fin. ff. de liber. & posthum.* vbi filius exheredatus petit bonorum possessionem contra tabulas, & dicit text. quod nihil agit, non alia ratione, nisi ex ea, quia cum illi competeret querela inofficiosi testamenti, non potuit intentare contra tabulas, & sic vnum remedium non sumitur pro alio, etiam si vtrumque sit rescissorium: ita (licet in alio casu) tradit Sarmiento *l.*4. *selectarum, in dict. l. final. numer.*1. vnde Albertus (glossator antiquus, prout refert gloss. *ibi, verb. ad*
47 *querelam*) alium satis contrarium assignat intellectum, videlicet, vt non solum patri præterito à filio emancipato competat querela inofficiosi, sed etiam bonorum
48 possessio contra tabulas, pro quo intellectu potest adduci text. *in l.* 1. §. *fin. ff. si quis à parente fuerit manumissus*, ibi, **Patre autem accepta bonorum possessione contra tabulas, & ius antiquum*, id est, querela, prout interpretatur Alberic. *ibi, & in d.* §. *fin.* & Biglius *in* §. *quia plerumque, num.*5. *Instit. de inoffic. testament.* Cuiacius *lib.*8. *obseruationum, cap.*23. qui intellectus diuinatorius est, & non eneruat difficulta-
49 tem, quia cum querela inofficiosi testamenti sit remedium subsidiatorium, *vt in l. qui de inofficios. & in* §. *tam autem, ff. de inofficios. testament.* sequitur, quod non potest competere cum bonorum possessione contra tabulas, quod est remedium ordinarium (filiis præteritis competens) *l. illud, l. non putauit, & per totum, ff. de contra tabulas*, & si prædictus intellectus verus fuisset, sequeretur
50 maximum absurdum, quod pater præteritus, esset melioris conditionis quam filius præteritus, cui directo ordine naturæ alimenta & legitima debetur, *l.* 5. §. *ius naturale, ff. de iustitia & iure, l abdicatio*, C. *de patria potestate*; patri vero turbato ordine mortalitatis, *l. nam etsi parentibus, ff. de inofficioso, l. scripto*, §. *fin. ff. vnde liberi*. Quod quidem eueniret, si parentibus præteritis darentur duo remedia, querela, & contra tabulas, filiis autem vnum tantum, quod non congruit rationi, nec *l.* 1. *ff. de inof-*
51 *ficioso testamento*, probat contrarium, quia licet querela detur patri ibi, supponit iurisconsultus, quod filius fuit exheredatus, non vero præteritus, & sic adhuc obstat prædicta difficultas, cui intendit satisfacere Biglius *in princip. de inofficioso testamento, numer.*5. *&* 6. dicens quod semper patri præterito à filio emancipato competunt
52 duo remedia, bonorum possessio contra tabulas, & querela. Quem intellectum ante eum assignauit Albericus *in l.* 1. *fin. ff. si quis à parente*, & rationem assignat Biglius, dicens, quod *in d. l. tum. pater*, competit bonorum possessio patri præterito, tanquam manumissori, in præmium emancipationis, & similiter querela, quæ alias absque emancipatione illa sibi competebat. Quam di-
53 stinctionem probat text. *in l.* 1. §. *fin. ff. si quis à parente fuerit manumissus*, ibi, * *Et ius antiquum*, * id est, querela. Et dicit hunc esse casum singularem; in quo bonorum possessio, & querela simul concurrunt. Quem intellectum sequitur Corrasius *lib.* 9. *commentariorum, cap.* 19. Cuiacius *lib.*8. *obseruationum cap.*23. Menchaca *supra*, §.30. *num.*130. qui intellectus non potest sustineri, & conuincitur *ex d.* §. *tam. autem*, vbi illa duo remedia rescissoria non possunt simul concurrere maxime, quia *in d. l. pater filium*, solum pater fuit præteritus, non vero exheredatus. Et etiam conuincitur ex text. singulari, *in l. Pantonius*, §.
54 *si filius emancipatus, ff. si quis à parente fuerit manumissus*, vbi in simili specie pater fuit præteritus à filio emancipato, & solum illi datur bonorum possessio, & non querela, vt in text. ibi, * *Si filius emancipatus patrem suum testamento præteriuit.* * & ibi. *Et præteritus petat bonorum possessionem.* * Ex quibus verbis clare colligitur, quod neque
55 in præmium emancipationis datur patri præterito querela inofficiosi, sed solum bonorum possessio, quod est remedium ordinarium, nec text. *in d. leg.* 1. §. *fin. ff. si quis à parente fuerit manumissus* (in quo fundatur Biglius) aliquid facit pro sua sententia, quia multum extranea est interpretatio, vt ius antiquum, sumatur pro querela inofficiosi testamenti, maxime, quia si text. ille admitteret prædictam interpretationem, oportet supponere, patrem exheredatum fuisse à filio in potestate, non habente filios, qui patrem præcederent, quod alienum est à tramite veritatis. Præterea conuincitur prædictus 56
intellectus, quia nec text. ille potest intelligi de præteritione, quæ habet vim exheredationis, vt sic competat patri querela, quia quemadmodum si filius in potestate à patre prætereatur, testamentum erit nullum, *vt in leg.* 1. *ff. de iniusto rupto, leg. inter cætera, ff. de liberis & posthumis*: ita & eodem modo erit nullum, si pater prætereatur à filio, vt tenet gloss. *ibi verbo, ad querelam, in fin.* gloss. *verb. liberorum, in* §. 1. *instit. de inofficioso testamento.* Bart. *in rubric. ff. si quis à parente, numer.* 1. vbi dicit, 57
quod testamentum filij irritatur, propter præteritionem patris, & ratio est, quia cum pater sit in primo gradu ascendentium, tenetur filius, eum heredem instituere, vel exheredare, & sic cum *in d. l.*1. §. *fin.* non possit dari exheredatio, nec præteritio (quæ habeat vim exheredationis) sequitur, quod illa verba non possunt referri ad querelam, quæ solum exheredatis, vel pro exheredatis habitis competit: ita Gutierrez *supra*, impugnat prædictum intellectum, declarans verba illius text. * *Ius* 58
antiquum, * id est, ius succedendi ab intestato, quod patri pro sua legitima competebat, antequam prætor bonorum possessionem inuenisset: & sic, quod patri dentur illa duo remedia, bonorum possessio, & ius succedendi ab intestato. Quæ interpretatio (salua pace tam 59
grauissimi viri) non potest sustineri, & conuincitur ex vulgatissima iuris regula, de qua *in l. quamdiu, ff. de acquirenda hereditate*, vbi quamdiu ex testamento potest adiri hereditas, ab intestato non defertur (cum successio 60
ab intestato sit subsidiaria) & sic, cum per bonorum possessionem pater consequi possit suam legitimam, *vt in leg. Pantonius. ff. si quis à parente fuerit manumissus*, sequitur quod successio ab intestato non possit patri competere, argument. illius legis, vnde melius cum glossa ibi interpretanda sunt illa verba, * *Ius antiquum*, * id est, ius alimentorum, quod ius magis antiquum est, quam ius 61
querelandi, quanto est magis antiquum ius naturale, quam ius ciuile, *vt in d. l. nam, & si parentibus. c. ius naturale*, 1. *distinct. l.* 1. §. *ius naturale, ff. de iustitia & iure*, vbi Bartolus & Paulus. Nec minus satisfacit intellectus assignatus per Menchacam *supra, numer.*132. quia non eneruat difficultates supra relatas, nec *l.* 1. *titul.*8. *part.*6. *in fin.* probat illius intentionem, & sic merito increpatur à Gutierrez, *sup. n.*14. & (illo non citato) à Matienço, *in l.*1. *tit.*8. *gloss.* 7. *num.*3. *lib.*5. *recop.*

Verior tamen intellectus & interpretatio ad illum 62
text. traditur per Bart. *ibi, num.*3. *& in repetitione, numer.*8. quem sequitur (dicens esse verum Paulus, *ibi, numer.*5. *&* 14. videlicet quod text. ille intelligatur proprie vt iacet, vt patri præterito à filio emancipato competat querela, non vero contra tabulas. Nec huic intellectui obstant argumenta (de quibus supra) quia respondet Paulus illud procedere, quando non extant filij ex filio emancipato, sed pater est solus in primo gradu ascendentium, tunc enim si prætereatur, competit illi bonorum possessio contra tabulas, vt in iuribus contrariis. At vero *in* 63
dict. leg. pater filium, extabant filij ex filio emancipato, & sic, cum in hoc casu patri præterito non deberetur legitima, merito illius præteritio habet vim exheredationis (vt dicimus in præteritione materna) & per consequens non bonorum possessio, sed querela huic patri competit. Pro quo intellectu facit sententia Bartoli *in leg.* 1. §. *si pater, num.*1. §. *de coniungendis cum emancipatis.* Ias. *in dict.* 64
*leg. in suis, num.*57. vbi dicit, quod illi, in quos non cadit continuatio dominij, si prætereantur, habentur pro exheredatis (quæ sententia in proposito singularissima est) vnde, cum dominium bonorum filij emancipati, non continuetur in personam patris, ex ratione text. *in dict. leg. in suis*, sequitur, quod præteritio illius habebitur pro exheredatione, & sic merito illi competit querela, non vero contra tabulas: qui intellectus verissimus. Ex 65
quo potest intelligi text. (alias difficilis) *in leg. illud*, §. *ad testamenta, ff. de contra tabulas*, vbi filiis præteritis à matre, non competit bonorum possessio, quod ex eo 66

procedit, quia illa præteritio habet vim exheredationis, *vt in §. mater, Institut. de exheredatione liberorum, leg. filiam* 15. C. *de inofficioso testamento*, & exheredatis, vel pro exheredatis habitis, non datur contra tabulas, sed querela. Nec huic interpretationi obstat *l. filio, §. contra tabulas, ff.*
67 *de inofficioso testamento*, vbi patri præterito, præcedente causa filiorum competit bonorum possessio contra tabulas, & non querela, ibi, * *contra tabulas filij bonorum possessionem iure manumissionis pater accepit.* * & sic, siue filij præcedant, siue non, in vtroque casu patri præterito à filio emancipato competere videtur bonorum possessio, & non querela: quia respondetur cum Ias. *in dict. l. in suis, num.* 60. quod illud est verum, quando non supersunt filij ex filio emancipato, qui patrem testamento, præteriuit, tunc non competit bonorum possessio contra tabulas. At vero *in dict. leg. pater filium*, cum pater emancipatus haberet filios, qui in iure succedendi occupabant primum locum, merito (cum præteritio illius habeatur pro exheredatione) competit querela, & non contra tabulas. Vel verius respondeo, quod in illa lege magis de facto, quam de iure pater intentabit bonorum
68 possessionem, non faciens mentionem de nepote, qui eum præcedebat: & licet obtinuit, tamen, quia indebite, & contra ius petit bonorum possessionem (existente nepote in primo gradu) condemnatus fuit, totam hereditatem cum fructibus restituere filio defuncti, & sic nepti suæ. Quam difficultatem sic eneruat Bartolus, & Paulus, *num.* 3. *in d. §. contra tabulas*, idem Paulus *in l. si non mortis, §. fin. num.* 2. *ff. de inofficioso, & in d. l. pater filium, num.* 16. *in fin.* Ex quibus omnibus, licet remaneat subtiliter intellectus ille text. tamen adhuc videtur obstare difficultas, quod in querela inofficiosi testamenti sit locus successorio edicto, cui difficultati respondet Alciatus *supra, lib.* 4. *cap.* 16. *numer.* 60. quod ibi competit querela patri, non ex persona sua, sed ex persona nepotum, qui fuerunt exheredati. Vel aliter respondetur, quod in persona patris sit locus successorio edicto in querela, exclusis filiis, quasi secus sit in nepote exclusa
69 patre (prout est nostra interpretatio.) Sed melius & subtilius respondet Sarmiento *lib.* 4. *selectarum, in dict. leg. si quis posthumus, §. si filium, numer.* 2. videlicet, quod ibi solum proponatur opinio Pauli & Papiniani, dicentium, locum fore in querela successorio edicto, quod contradicunt Iulianus, Pomponius, & Marcellus, *in leg. si quis posthumus, §. si filium*, resoluentes cum Scęuola & Papiniano, *in leg.* 1. *§. si pater, ff. de coniungendis cum emancipatis lib.* verius esse non habere locum successorium edictum in querela. Et sic propter varietatem opinionum quæstio ista non erat bene decisa per Iurisconsultos, vnde Iustinianus æquitate ductus, *in l. si quis filium, C. de inofficioso testamento*, succurrit nepoti de remedio, cum hunc casum nonnulli Iurisconsulti satis inhumane indecisum reliquissent (vt dicitur *in dict. leg. si quis filium.*) Sed nulla esset inhumanitas, si illo iure nepos posit admitti
70 per successorium edictum. Nec esset necessarium, vt Iustinianus ibi de nouo introduxisset, vt pater transmittat querelam non præparatam ad nepotem, si talis nepos iure digestorum posit admitti: qui intellectus subtilis est, maxime ad *dict. leg. si is qui*, cum in dict. *pater filium*, non agatur de successione nepotis præteriti (qui est casus, in quo Iustinianus prouidet de remedio) & sic verius cum communi concludendum est, quod in querela inofficiosi testamenti sit locus successorio edicto, tam iure communi, quam regio, quia si hereditas hodie non fuerit adita per heredem scriptum (mortuo auo) statim admittetur nepos ad querelam per successorium edictum, siue pater fuerit exclusus per sententiam, siue ex alia legitima causa: ita Gregor. *in l. titul.* 8. *gloss.* 1. *part.* 6. quem sequitur Matienç. *in l.* 1. *titul.* 4. *gloss.* 14. *num.* 75. *lib.* 5. *recop.*

71 Ex quibus omnibus venit declaranda notabilis quæstio (quæ quotidie in praxi potest contingere) an nepos ex filio vel filia, qui cum iuramento renunciauerunt hereditati paternæ, ex dispositione text. *in c. quamuis pactum de pactis, lib.* 6. mortuo patre (de cuius hereditate agitur) admittatur ad successionem ab intestato, vel contra testamentum per successorium edictum. Et pro clariori intelligentia huius quæstionis & præcedentium, animaduertendum est, plura esse requisita necessaria, vt sit locus successorio edicto. Primum, quod ille qui venit ad suc- 72
cessorium edictum, veniat ex sua propria persona, non autem ex persona exclusi. Secundum requisitum est, quod præcedentes qui habent immediatum ius succedendi, sint excluſi, tempore, repudiatione, vel per sententiam. Tertium, quod debent considerari merita illius qui vult venire, non autem prædecessoris excluſi. Quartum, quod existente primo capite liberorum, non admittatur secundum caput nepotum: & ideo vocatur successorium edictum, quia præcedentibus excluſis, admittuntur sequentes ex sua propria persona ordine successiuo. Ita magistraliter declarat Paulus *in d. l. pater filium, in suis prælectionibus, num.* 2. Qua sic declaratione præ- 73
habita, videtur dicendum in quæstione proposita, quod cum pater sit excluſus per renunciationem voluntariam, non admittatur nepos per successorium edictum. Quam opinionem tenet Baldus *in l. fin. C. de pactis, num.* 16. dicens prædictam renunciationem, non solum obesse renuncianti, sed etiam eius filiis & heredibus. Quæ sententia procedit, & est intelligenda, si filius vel filia super vixerint patri suo, tunc enim nepotes admitti non possunt ad successionem, cum nullo alio iure possint auo succedere, quam ex persona patris renunciantis, quod ius successionis fuit omnino extinctum per dictam renunciationem: nec ex persona sua possunt admitti, cum illorum pater, 74
qui renunciauit, supervixerit auo illorum. Vnde cæteri fratres illius, qui renunciarunt, admittentur per ius accrescendi, quod ius excludit successorium edictum, text. *in l.* 1. *C. quando non petentium partes*, Bartol. *in l. meminimus, C. de legitimis heredibus*, per illum text. & idcirco nepotes non admittentur per successorium edictum, vt docet Bald. *in l. ex duobus, ff. de legat.* 2. *& in l. pactum dotali, quæst.* 2. vbi Salicetus, Alex. & Decius, *numer.* 18. *C. de collationibus.* Quam opinionem dicit communem Suarez *in l. quoniam in prioribus, ampliat.* 10. *num.* 62. *C. de inofficioso testamento, & in* 4. *limit. legis regiæ, n.* 8. & Paulus Romanus, & Aretinus *in l. qui superstitis, ff. de acquirenda hereditate*, & Anton. Gom. 75
in l. 22. *Tauri, nu.* 10. Couarr. *in c. quamuis pactum.* 3. *part.* §. 3. *n.* 7. *&* §. 2. *n.* 4. At vero si filij, qui hereditati paternæ renunciarunt, decedant viuo parente, tunc nepotes ex filio renunciante, admittuntur per successorium edictum, cum à nemine præcedantur tempore mortis aui. Ita docet Bald. *in d. l. pactum dotali*, quem ibi sequitur Alex. & alios refert Tiraquell. *in tract. de primogeniis quæst.* 40. *n.* 117. & Thomas Grammaticus *decis.* 7. *n.* 39. qui dicit hanc esse communem opinionem, & Guiller. Benedictus *in c. Raynutius, de testamentis, verb. duas habens filias, nu.* 280. licet Romanus, *in d. l. qui superstitis*, & Decius *cons.* 181. *nu.* 7. intendant probare cõtrarium, sed à communi & receptissima sententia recedendum non est in iudicando & consulendo. Et vtrum in iure dicendi nullus sit locus successorio 76
edicto, sunt duę communes contrariæ, prout tradit Menchaca *de successionum creatione, lib.* 2. *in* 1. *part.* §. 20. *num.* 131. Suarez *in l. quoniam in prioribus, ampliat.* 10. Matienço *in l.* 1. *tit.* 4. *gloss.* 14. *n.* 54. *&* 55. vbi late pro vtraque parte prosequitur hanc quæstionem, *lib.* 5. *recop.*

QVÆSTIO CII.

Vtrum in successione filij sit facienda distinctio bonorum. Communis contra communem, & quid iure regio.

IVre digestorum antiquissimo, pater præferebatur matri in successione filij, & filiæ, siue iure ciuili, siue prætorio ad illorum successionem aspiraret, *text. in l.* 2. *§. obicitur, ff. ad Tertullianum*, imo & iure antiquo Cod. erat *l.* 2. *C. eod. tit. §. proferuntur, versic. pater institut. eodem tit.* & probat text. *in §. fin. Institut. de legitima agnatorum successione.* Hodie tamen pariformiter admittuntur, *text. in auth. de here-*

de heredibus ab inteſtato venientibus,§. conſequens. Quo ſuppoſito dubitatur,an in hac ſucceſſione filij,pater habeat præcipue ea, quæ ab eo, vel eius cauſa acquiſiuit. Et æqualiter abſque bonorum diſtinctione ſuccedere vtrumque tenet Petrus, Cynus, & Salicetus *in authent. itaque, C. communia de ſucceſſionibus*, & eſt communis opinio ſecundum Bald. *conſ. 31. volum. 2.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod circa prædicta debeat haberi diſtinctio) tenet Bartol. *in dict. authent. itaque*, pro qua ſententia ſolet allegari text. *in l. quod ſcitis, C. de bonis quæ lib.* vbi etiam tenet idem Bartol. & fatetur communem Alex. *conſ. 150. volu. 2* & Antonius Rubeus *conſ. 79.* pro qua opinione facit *l. 10. tit. 6 lib. 3. fori*, quæ omnia latius refert Couarr. *in epitome de ſucceſſionibus ab inteſtato, num. 2.* & Antonius Gomez *in l. 6. Tauri, nu. 8.* Sed hodie de iure regio prima opinio approbatur *per l. 4. tit. 13. part. 6. & in d. l. 6. Tauri.*

SVMMARIA.

1 *Actio perſonalis competit contra heredem, ratione quaſi contractus.*
2 *Rei vendicatio competit, ſi res legata erat teſtatoris.*
3 *Hypothecaria competit pro ſecuritate legati.*
4 *Lex 26. tit. 13. part. 5. declaratur.*
5 *Actio hypothecaria (repudiante herede ſcripto) non competit contra heredem ab inteſtato ſuccedendum, ſecundum aliquos.*
6 *Legata hodie debentur, etiam ſi hereditas non ſit adita.*
7 *Obligatio perſonalis deficit, ſi heres non adeat hereditatem.*
8 *Hypothecaria accedit ſemper obligationi perſonali.*
9 *Obligatio perſonalis eſt obiectum actioni hypothecariæ.*
10 *Actio hypothecaria competit hodie pro legatis herede repudiante.*
11 *Verba legis ordinamenti, ibi, *Cumplaſe el teſtamento, *ſunt impersonalia.*
12 *Hypothecaria competit pro legatis, etiam ſi hereditas repudietur.*
13 *De iure communi & regio ab inteſtato ſuccedens, tenetur adire hereditatem.*
14 *Lex 2. de fideicommiſſariis hereditatibus, declaratur.*
15 *Actio hereditatis eſt onus annexum ſucceſſioni.*
16 *Deficiente perſona paſſiua, actiua eſſe non poteſt.*
17 *Practica, quæ ſeruatur repudiante herede ſcripto, traditur.*
18 *Doctores qui tenent contrariam opinionem, referuntur.*
19 *Lex correctoria non extenditur ad caſum non expreſſum.*
20 *Legata pia debentur, hereditate non adita, de iure communi, ſecus de iure regio.*
21 *Caſus ſpecialis firmat regulam in contrarium.*
22 *Hereditas defertur heredibus ab inteſtato, ex tacita teſtatoris voluntate.*
23 *Actio directa & vtilis, differunt.*
24 *Additio hereditatis eſt quaſi contractus.*
25 *Teſtator poteſt prohibere, vt actio hypothecaria non competat pro legatis.*
26 *Hypothecaria actio competit quoties datur condictio ex lege, vel officium iudicis.*
27 *Rei vendicatio competit, etiamſi hereditas non ſit adita.*
28 *Rei vendicatio non requirit ſubiectum actionis perſonalis, ſed dominum verum, vel fictum, ex parte agentis.*
29 *Legatarius habet dominium in re legata à morte teſtatoris.*
30 *Actiones quæ competunt legatariis, nullius effectus ſunt reſpectu creditorum.*
31 *Creditor ex quacunque cauſa præfertur legatario.*
32 *Legatarij pro rata conſequuntur legata, ſi hereditas non ſit ſoluendo.*
33 *Legatarij quantitatis, non concurrunt in rata cum legatariis ſpeciei, ſecundum veriorem ſententiam, contra plures.*
34 *Legatum ſpeciei non diminuitur, licet bona deficiant.*
35 *Diminutio legatorum non habet locum, niſi in legatis quantitatis.*
36 *Qui in vno grauatur, in alio debet releuari.*
37 *Legatum ſpeciei deficit perempta ſpecie.*
38 *Legatum quantitatis non perditur, perempta quantitate.*
39 *Executio non fit pro legato ſpeciei, ſed ſtatim legatarius mittitur in poſſeſſionem.*
40 *Legatum habet paratam executionem, & ibi traditur practica hodierna.*
41 *Lex fin. tit. 9. p. 6. declaratur.*

QVÆSTIO CII.

Vtrum legatario cõpetat actio hypothecaria pro ipſa re legata Commun. contra communem, & quid iure regio.

LEgatario (vltra actionem in rem & perſonalem, quibus perſequi legatum poteſt) competit etiam hypothecaria, text. *in l. 1. C. communia de legatis*, vbi Paulus, Baldus, Ripa *num. 64. in l. 1. de legat. 1.* & Sarmiento *nu. 3. in l. ſi ſeruus, §. penultim. ff. de legat. 2.* Bernard. Diaz *regul. 13.* Duennas *reg. 15.* Guillermus Benedictus *in cap. Raynutius, verb. ſi abſque liberis, el. 2. numer. 149.* Anton. Gomez *1. tom. variar. cap. 12. num. 7.* & Salazar *de vſu & conſuetudine cap. 11. num. 43. col. 3.* vbi illud declarat, videlicet, quod perſonalis actio competat contra heredem, ratione quaſi contractus, qui celebratur in ipſa hereditatis aditione, & rei vendicatio, ſi res legata erat teſtatoris, *vt in §. noſtra autem, Inſtitut. de legat.* & ſimiliter actio hypothecaria, contra bona teſtatoris, pro ſecuritate legati. 1 2 3

Sed dubium eſt, an illa actio hypothecaria detur pro ipſa re legata, & non dari tenet gloſſ. *in d. §. noſtra, verb. pro hypotheca*, vbi tenet Angelus, *num. 5.* (& teſtatur communem Iaſ. *in l. 3. num. 132. ff. d. l. 1.*) quod neque in *d. l. 1.* imperator tractat de hypothecaria actione contra ipſam rem legatam (vt in princ. legis conſtat) ex eo quia in re propria, quæ poteſt vendicari, non cadit hypothecaria, *text. in l. neque pignus, ff. de reg. iur.* Quam rationem aſſignat Salazar, *ſupra, num. 43. verſ. exinde.* Sed contrariam opinionem (imo quod competat) tenet Bartol. *ibi, num. 13.* vbi Socinus dicit, quod hæc opinio eſt communis contra gloſſas, & hanc communem contrariam refert Ripa *in d. l. 1. n. 6.* quam opinionem ſequitur Michael Craſſus *in §. legatum quaſt. 76. numer. 2.* & quod ab hac opinione non ſit recedendum in iudicando & conſulendo, tenet Purpuratus *conſ. 37. num. 714. inter conſilia feudalia.* Pro qua opinione facit text. de iure regio *in l. 26. titul. 13. part. 5.* ibi, * *Otro ſi dezimos que los bienes de cada vno que fizieſſe mandas en ſu teſtamento fincan obligados à aquellos à quien fizo las mandas faſta que ſean pagados dellas.* * Vbi Gregorius verbo **obligados*,* mouet illam celebratiſſimam quæſtionem, valde à doctoribus agitatam, vtrum concluſio noſtra procedat, & competat actio hypothecaria pro legatis, quando heres ſcriptus repudiat hereditatem, & proximioribus defertur hereditas ab inteſtato, maxime hodie quia *ex l. ordinamenti 1. tit. 2. lib. 5.* debentur legata etiamſi hereditas per heredem ſcriptum non adeatur *l. 1. tit. 4. lib. 5. recopilationis*, in qua quæſtione Baldus (qui nihil omiſit) *in l. 1. in fin. numer. 9. C. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti*, mouet hanc difficultatem, & reſoluit, quod ſi ſtatuto caueatur quod legata debeantur, etiam non adita hereditate (pro vt in noſtris regnis eſt diſpoſitum) quod in hoc caſu bona defuncti non ſunt obligata pro legatis, cum deficiente aditione hereditatis deficiat quaſi contractus, & obligatio perſonalis ipſius heredis, & ceſſante obligatione perſonali, deficit hypothecaria, quæ ſemper illi accedit, & ſine ea (quæ eſt proprium ipſius obiectum) conſiſtere non poteſt, quam opinionem ſequitur Alex. *in l. 1. n. 24. ff. de leg. 1.* Iaſ. *in d. l. 1. C. communia de legatis, colum. 3. & in l. eam quam, col. 13. C. de fideicommiſſis*, & Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verbo, ſi abſque liberis, el. 2. num. 155. de teſtamentis.* Quod dictum reputat valde ſingulare Gregorius, *ibi*, dicens tamen contrarium eſſe verius, ex lege regni, per quam ſuſtinetur teſtamentum, & debentur legata, & ſic debet etiam actio hypothecaria competere ſaltim vtilis, quia cum detur officium iudicis pro talibus legatis, vt tradit Bart. *in d. l. 1. ff. de legatis 1.* accedi poteſt hypothecaria, quia ex quo lex, vel ſtatutum diſpoſuit legata 4 5 6 7 8 9 10

gata deberi, voluit & antecedens remedium, quo legata consequi possint, *arg. text. in l.2. ff. de iurisdict. omnium iudicum, lex ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurat.* quæ ratio neque de iure communi, nec regio sustineri potest, cum neutro iure officium iudicis competat de iure communi, stante simili statuto, vt tenet Baldus, per locum ab speciali *in repetitione legis primæ quæst.9. C. de sacrosanctis Ecclesiis, in lectura, in fin.* Angelus, & Imola *in l. qui filio, §.1. num. fin. ff. de heredibus instituendis.* Alex. *numer.24.* Socinus *num.14. in d. l.1.* idemque tenet Gregorius (sibi contrarius) *in l.37. tit.9. part.6. vers.* * *fructos.* * Sed profecto iure Regio illud non disponitur *in dict. l.1.* neque induci potest similis sententia, & interpretatio ex verbis
11 illius legis, ibi, * *cumplasse el testamento.* * Quæ verba impersonalia sunt & sic ad iudicem non possunt referri, vt docet Matienço *in de leg. 1. tit.4. gloss.14. num.14. lib.5. re-*
12 *copil.* Vnde dicendum est generaliter, & indistincte hypothecariam actionem competere pro legatis, etiamsi hereditas repudietur per heredem scriptum, quia lex
13 non excludit acceptionem venientium ab intestato (prout de iure requiritur) ita disponit gloss. *in l. filio, §.1. verb. liber, in fin. ff. de heredibus instituendis*, quam exornat Baldus, *ibi.* licet sibi contrarius dicat, *in consil. 234. & 264.* quod illa gloss. communiter reprobatur, sed profecto fallitur, quia contrarium est verius, & sic circa doctrinam illius glossæ habes etiam duas communes opiniones ad inuicem contrarias, & dicit eam singularem Ias. *in l. eam quam, C. de fideicomm. numer.15.* Alex. *eodem num. & in l. nemo potest, num.10. ff. de legat.1.* vbi Ias. *prima lect. num. 23. & in 2. numer.35.* quam dicit communem opinionem Anton. Gom. *in l.24. Tauri, num.9.* Couarr. *in c. Raynaldus, §.3. num.8. de testamentis*, vbi docet ex hac resolutione etiam hodie (non obstante lege ordinamenti) necessariam esse aditionem hereditatis, ab heredibus legitimis succedentibus ab intestato: idemque tenet *à numer.11. in fin.* quam opinionē tenet Ferdinandus Talauera, *in l.5. Tauri, à num.83. 87. & 94.* Padilla *in l. eam quam, num.79. C. de fideicommissis*, pro qua sententia facit tex. *in l.2. ff. de fideicommissariis libertatibus*, vbi ad confirmationem eorum, quæ in codicillis relinquuntur, si quis intestatus moriatur, requiritur aditio hereditatis venientium ab intestato: quod
14 quidem confirmare videntur verba dictæ legis, ibi, * *y entonces herede aquel, que segun derecho o costumbre de la tierra deuia de heredar.* * Et sic ab ipsa lege defertur hereditas, non vero à testatore, & idcirco necessaria est aditio here-
15 ditatis (quod est onus annexum successioni) vt sit persona obligata, quæ conueniri possit à creditoribus hereditariis, quia deficiente persona passiua, actiua esse non po-
16 test (cum sint correlatiua) *lex in tribus, ff. de iudiciis*, quæ opinio vera est, & sic apud omnes practicatur, ad peti-
17 tionem creditorum, qui comparere solent apud iudicem, vt iubeat heredi legitimo, quo intra breue tempus acceptet vel repudiet hereditatem, quo transacto bonis defensor datur, vt cum eo creditores & legatarij possint actiones suas exercere, vt docet Matienço, *in d. leg.1. gloss.*
18 *14. numer.10. & 15.* licet non me fugiat grauissimos viros contrariam tenuisse opinionem, ex dicta *l. ordinamenti*, vt est Greg. *in d.l.37. tit.9. part.6. verb.* * *fructos*, * *& in l. fin. verb.* * *nazcan despues*, * *titul.12. p.6.* Anton. Gom. (sibi contrarius) *1. tom. variarum c.12. num.11. vers. hodie tamen.* Burg. de Paz *in l.3. Tauri, n.876.* quos refert & sequitur Matienço *in dict. l.1. gloss.14. tit.4. nu.9. lib.5. recopilationis.* Peralta *in l. omnia, num.18. de legat.2.* & Tellus Fer. *in d.l.3. num.8.* quorum rationes non satisfaciunt, quia licet leges regni non requirant expresse aditionem hereditatis ab heredibus legitimis, non tamen eam excludunt, & sic cum illa lex sit correctoria, non est amplianda ad casum non expres-
19 sum, imo est restringenda vt minus lædatur ius commune, *gloss. communiter recepta in authent. quas actiones, C. de sacrosanctis Ecclesiis*, & legum correctio est vitanda *l.1. C. de inofficiosis dotibus, c. cum expediat. de electione, l. præcipimus, C. de appellationibus.* Et lex generaliter loquens, non extenditur ad casum in corpore iuris inclusum, nisi de illo
20 fiat specialis mentio, *gloss. in l. sciendum, ff. qui satis dare cogantur, gloss. in d.l. Decurionibus, C. de silentiariis, lib.10.* Nec obstat 2. ratio tradita per Matienç. *supra numer.8.* quod legata pia de iure communi debentur (hereditate non adita) ab herede scripto, & ab heredibus ab intestato, vt tradit Baldus, *in l. qui filio, §.1. ff. de hered. instit.* quem sequuntur Gregor. & Burgos de Paz, *supr.* & nos dicemus 21
in quæst.580. quia fortior ratio rerorquetur in oppositum, cum casus fauorabilis & specialis firmet regulam in contrarium, *l. nam quod liquide, §. fin. ff. de pœnis legata, l. ius singulare, ff. de legib.* & sic opinionem Couarruuiæ sequimur, contra alios, quia ex ea minus læditur ius commune, & post hæc scripta vidimus diligentissimum Doctorem Azeuedo *in d.l.1. tit.4. num.136. lib. recop.* vbi sequitur hanc nostram opinionem dicens, quod hodie vt legata peti possint requiritur aditio venientium ab intestato, & quod hæc sit verior, & iuridica opinio, quam late prosequitur, *à num.120.* (plures faciens notabiles illationes) *& in nu.*
178. ex quibus resolutio est tam iure communi imperatorum, & regio partitarum pro legatis relictis in testamento triplicem actionem competere, personalem, hypothecariam, & rei vendicationem, *vt in d.l.1. C. communia de l. & in §. heres Instit. de obligat. quæ ex quasi contractu*, quæ actiones competunt legatario hereditate adita, siue ab herede scripto, siue ab heredibus legitimis, quibus in
defectum nominatorum à lege hereditas defertur, ex ta- 22
cita & præsumpta voluntate testatoris, qui semper videtur se conformare cum legis dispositione, vt in simili resoluit Tellus Fer. *in d.l. 3. numer.7. & 8. in 3. p.* Est tamen 23
constituenda differentia, quia si hereditas non adeatur,
non dabitur actio directa personalis, sed vtilis, cum de- 24
ficiente aditione hereditatis deficiat quasi contractus, qui ex aditione oritur, *vt in §. heres, Instit. de obligat. quæ ex quasi contractu nascuntur l. apud Iulianum, §. fin. ff. ex quibus causis in poss.* ita Ripa, *in l.1. num.66. de legat.1.* Guillermus Benedictus, *in d.c. Raynutius, verb. si absque liberis moreretur, colu.2. num.154.* Burg. de Paz *sup. num.889.* quam opinionem in terminis statuti (de quo loquitur nostra lex regni) sequitur Socinus *in d.l.1. num.18. ff. de leg.1.* vbi Ripa, *num.66.* Anton. Gom. *1. tom. variar. c.12. num.11. versic. hypothecaria.* Burg. de Paz *in d.l. Tauri, num.892.* Spino *in speculo testamentorum, gloss.8. à num.7.* qui tenet quod à iure regio pro legatis competit actio hypothecaria, deducentes rationem ex *d.l.1. §.1. C. communia de legatis*, vbi ex tacita voluntate testatoris omnia eius bona sunt hypothecæ obnoxia pro legatis ab eo relictis, & sic poterit ipse
prohibere ne competat prædicta hypothecaria actio, vt 25
docet gloss. *verb. remitti, in l.2. C. vt in poss. legator.* quam opinionem sequitur Soc. *consil.75. num.5 lib.4.* Ripa *supr. num.68.* Dilectus, *de arte testandi, tit.6. de legatis, cautela 33. numer.1.* & dicit receptiorem Fano, *de pignor. membro. 2. p.*
num.161. quam opinionem credo veram esse etiamsi he- 26
reditas non adeatur, & deficiat personalis actio, cum competat officium iudicis, vel condictio ex lege, cui potest accedere hypothecaria, *vt in l. pecuniæ, §. actionis verbum, & in l. actionis verbo, ff. de verborum significat. l. quod si minor. §. fin. ff. de minor.* pro qua sententia expendi potest text. *in l.2. C. de luitione pignoris*, ibi, * *Intelligere debes vincula pignoris durare personali actione summota.* * *l. ex sextante, §.* 27
latinus, ff. de exceptione rei iudicatæ. In actione vero rei vendicationis, nulla est dubitatio quod competat iure regio hereditate non adita, quia rei vendicatio neque requirit 28
subiectum actionis vel obligationis personalis, sed dominium verum, vel fictum, ex parte agentis, & possessionem ex parte conuenti, *l. in rem, ff. de rei vendic. l.1. C. de alienatione iudicij*, ita Tellus *num.7.* Gomecius *num.11. in fin. vbi sup.* Et quod legatarius habet dominium in re legata 29
à morte testatoris, probat lex, *à Titio, ff. de furtis, l.34. tit.9. p.6.* ibi, * *y aun decimos que luego que el testador es muerto, passa el sennorio de la cosa que assi es mandada à aquel à quien es hecha la manda,* * Dubius tamen semper fui, cuius vtilita- 30
tis esse potest respectu creditorum, quod hodie legatariis pro consequendis legatis à testatore relictis competant tres actiones, nam si ipsi concurrant cum creditoribus testatoris, non habent prælationem, imo semper creditor præfertur legatario, vt tradit Gregorius *in d. l.*
26. titul.13. verb. * *obligados*, * *p.5.* si vero legatarij interesso

concur-

concurrunt, aut hereditas est soluendo, vel non, in primo casu, omnes legatarij æqualiter (cum sint eiusdem tituli, & temporis) consequentur legata: *arg. text. in l.*
32 *priuilegia creditorum, ff. de priuilegijs creditorum.* In secundo vero casu si hereditas non est soluendo, pro rata inter omnes est facienda diuisio, vt in *l. querebatur*, vbi Doctores, *ff. ad l. falcidiam*, per quem text. idem tenet Paulus, *in l. si quis test.* §. 1. *ff. de leg.* 1. Alex. *in l. si post missionem, & in l. si seruus*, §. *si incertum, ff. d. l. falcidiam*, quos refert & sequitur Greg. *in d. l.* 20. ver. **Obligados,* in fine*, dicens non solum illud procedere, quando legatarij sunt quantita-
33 tis, sed etiam si sint legatarij certæ speciei, quia in omni casu pro rata est facienda diuisio, quam opinionem sequitur Anton. Gom. *in tit. de legatis* 1. *tom. variarum, c.* 12. *num.* 34. Parlador. 1. *p. rerum quotidianarum, c.* 18. *per totum.* Gutierrez vero, *in repetitione l. nemo potest, num.* 97. *de legatis primo*, mouet istam quæstionem (nihil tamen resoluit) dicens quod est casus dubius, & verum dicit, cum Paulus de Castro sit sibi contrarius *in dict. l.* 1. C. *communia de legatis, in fin. & in l. procuratoris*, §. *si plures, num.* 5. *ff. de tributoria*, vbi tenet quod legatarij quantitatis & speciei
34 concurrunt, & si bona deficiant pro rata est facienda solutio, qui contrariatur *in d. l. si quis test.* §. 1. vbi dicit, quod legatum specici non diminuitur, sicut legatum quantitatis, quam opinionem tenet Baldus *in l. si vero composita, ff. de test. militis*, & Gregorius (sibi etiam contrarius) *in l.* 1. *tit.* 11. *p.* 6. *verb.* De las mandas,** vbi sequitur Angelum, *in l. si certarum*, §. *similes, ff. de test militis*, vbi resoluit singulariter, quod legata relicta in specie præstabuntur integra, absque aliqua diminutione, quia diminutio solum procedit quando legata sunt quantitatis, quæ opinio ve-
35 rissima mihi semper visa fuit, & magis consona voluntati testatoris, qui videtur magis diligere legatarium, cui legatum in specie legauit, veluti equum, domum, annulum, vestem, in quibus rebus non cadit congrue diuisio, neque rata, quæ sine mille ambagibus fieri non potest.
36 Et deducitur ratio ex reg. iuris, quod ille qui in vno grauatur in alio debet releuari, vnde cum legatarius speciei
37 perempta specie perdat legatum, adeo vt neque eius æstimationem petere possit, *vt in l. quidam testam.* §. *& si tibi, ff. de leg.* 1. legatarius vero quantitatis (quæ cum pe-
38 rire non possit) potest semper consequi legatum *in l. incendium, C. si certum petatur, l. in ratione*, §. *incertæ, ff. ad l. falcidiam.* Et sic merito deficientibus bonis testatoris, diminuitur legatum quantitatis, secus vero legatum speciei, & ita semel practicaui, & in praxi obtinui, maxime
39 quia pro legato speciei non fit executio, sed statim fit missio in possessionem ipsius rei ex præsumpta mente defuncti, quæ sufficiens est ad recuperandam rem legatam propria auctoritate, text. *in l. hæc si res*, vbi gloss. *ff. de rei vendicatione*, vbi notat Angelus, & sequitur Anton. Gom. *sup. nu.* 10. At vero pro consequendo legato quantitatis via executiua est agendum, vocando heredem coram iudice (exhibito testamento) interrogando eum, an sit heres illius, qui illum condidit, & si fateatur, potuerit legatarius ius virtute confessionis via executiua legatum consequi: ita aduertit & tradit pro cautela Didac. Perez *in l. tit.* 2. *lib.* 5. *ordin. fol.* 91. & sic legatum habebit
40 paratam executionem alias exequi non potest, vt tradit Roderic. Suar. *in l. post rem iudicatam, vers. tertius casus*, & Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri, num.* 137. Peralta, *in l.* 1. *nu.* 35. *ff. de legat.* 1. Auiles, *in capp. prat. c.* 10. *num.* 8. *verb.* execucion,** & Greg. *in l. fin. tit.* 9. *p.* 6. *verb.* E sin alongamiento,** Paz *in*
41 *suæ praxi*, 4. *patris*, 1. *tom. cap.* 1. *num.* 20. vbi dicit, quod in practica est receptum quod legatum habeat paratam executionem, præcedente iudicis mandato facto heredi de soluendo intra breue tempus, quo transacto mandabitur legatum executioni, quod fuit de mente Angeli, *in authentic. de hered. & falcidia* (per illum text.) vbi notat gloss. *verb. decreto, collat.* 1. Alexand. *in l. ait prætor*, §. 1. *ff. de re iudicata.* Paulus, *cons.* 91. *volum.* 1. & Peralta, *supra, nu.* 35. Horozco *in l. tale pactum*, §. *qui prouocauit, ff. de pactis.* Duennas, *reg.* 15. *limit.* 2. & Azeuedo, *in l.* 1. *tit.* 21. *num.* 20. *l.* 4. *recop.* vbi dicit, quod ita practicatur. Pro qua opinione expendi potest *d. l. fin. tit.* 9. *part.* 6. ibi, * *E los pleytos de las mandas deben los iuzgadores ante quien vinieren librar los derechamente sin alongamiento y sin escatima ninguna.*

QVÆSTIO CIV.

Vtrum beneficio legis, si vnquam, C. de reuocandis donationibus, possit expresse renunciari. Communis contra communem.

DVbia & anceps est in iure quæstio, an beneficio legis, *si vnquam*, expresse renunciari possit, & partem affirmatiuam tenet Bart. *in l. Titia*, §. *imperator, nu.* 7. *ff. de leg.* 2. Natta *cons.* 125. *num.* 1. *volum.* 1. Bertrandus, *cons.* 192. *lib.* 2. *in* 1. *p. numer.* 13. & dicit communem opinionem Socinus, *cons.* 263. *num.* 13. & plures allegat Tiraquellus, *in d. l. si vnquam, princ. num.* 88. vbi amplectitur istam opinionem, quam tenet Ripa (dicens communem) *libr.* 3. *respon. c.* 15. *numer. fin.* & Bernardus Diaz, *reg.* 213. *ampliat.* 4. vbi refert Socinum, dicentem communem. Et dicit etiam communem Ias. *cons.* 125. *lib.* 1. *&* 154. *lib.* 2. Gregorius *in l.* 8. *tit.* 4. *part.* 5. *verb.* ni an esperaça,** Couarruu. *in rub. de test.* 1. *p. relectionis*, §. 4. *num.* 3. Tellus Fer. *in l.* 23. *Tauri, num.* 9. & Iulius Clarus, *lib.* 4. *receptarum sententiarum*, §. *donatio, q.* 22. *numer.* 4. qui dicit, quod hæc opinio est magis communis, æqua & benigna, & quod ita consuleret, & iudicaret, si casus contingeret. Et duas communes contrarias refert Oroscius, *in l. tale pactum*, §. *fin. numer.* 7. *ff. de pactis*, Baeça, *de non meliorandis, c.* 29. *n.* 11.

Sed contrariam opinionem (imo, quod non possit expresse renunciari) tenet Oldradus, *cons.* 173. & plurimi citati per Tiraquellum, *supra, num.* 89. vbi huius communis contrariæ meminit, & Oroscius, *supra*. Dicit tamen Tiraquellus, quod prima opinio est communior, *n.* 174. & licet hæc possit pluribus rationibus defendi, tamen à prima opinione non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CV.

Vtrum per iuramentum appositum in donatione censeatur renunciatum beneficio dictæ legis, si vnquam: Communis contra communem.

PRosequendo materiam *d. l. si vnquam*, dubitant Doctores de quæstione præcedenti, & partem affirmatiuam (quod censeatur renunciatum) dixit communem Alciatus *in l. pacta quæ contra, nu.* 35. C. *de pactis, & in c. cum contingat, n.* 175. *&* 176. *de iureiurand.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod per iuramentum non possit renunciari beneficio illius legis) testatur communem Socinus, *cons.* 215. *colum.* 3. *vol.* 2. & dicit communem Ripa, *lib.* 3. *responsorum, c.* 15. *num. fin.* & sequuntur istam opinionem plurimi, quos refert Tiraquellus, *in d. l. si vnquam, in princ. num.* 173. qui dicit nunquam se reperisse aliquem, qui contrarium teneret nisi Alciatum, *in d. l. pacta.* Et dicit Curtius senior, *cons.* 1. *per totum*, adeo esse veram istam opinionem, vt neque pacto expresso iurato, possit renunciari beneficio dictæ legis, & dicit Gratus, *cons.* 50. *n.* 6. *lib.* 1. quod tanta est disputatio super hac quæstione, quod indigeret constitutione imperatoris, cum pro vtraque parte sit communis opinio. In qua quæst. optime distinguit doctissimus Gutierrez, *de iuram. confir.* 1. *p. c.* 9. *num.* 10. videlicet quod valeat renunciatio illius legis cum iuramẽto, & etiam sine illo, quod intelligit solum respectu renunciantis, secus vero respectu filiorum qui possunt venire aduersus donationem & renunciationem, quæ concordia verissima est & mihi satis placet, quia iuri & rationi consona est.

QVÆ-

QVÆSTIO CVI.

Vtrum ex tacita vulgari comprehensa in expressa pupillari admittatur substitutus, quando filius, viuente patre, mortuus est. Communis contra communem.

SI pater filio pupillariter substituat, & filius præmoriatur, substitutus non poterit ex tacita vulgari inexpressa pupillari comprehensa admitti. Ita tenet Dinus, *in l.1.ff.de vulgari*, quem refert ibi Bart. *col.9.vers.vlterius quæro*, vbi Aretinus, & Socinus, testantur communem.

Sed contrariam opinionem dicit communem Ripa *ibi, num.167.* & plures tradit Couarr. *in c.Raynutius, §.5. de testament.* Acosta *in c. si pater, verb. testatore mortuo.* Quod quidem semel habui de facto, & ita consului fauore substituti, contra venientes ab intestato.

QVÆSTIO CVII.

Vtrum non adita hereditate debeantur legata ad pias causas. Communis contra communem, & quid jure regio.

HEreditate non adita libertates relictæ non debentur, text. *in l.2.C.de testamentaria manumissione*, quod idem existimant Doctores procedere in legatis relictis ad pias causas, quam dicit communem opinionem Ias. *in l.1. C.de sacrosanctis Ecclesiis, in 1. & in 2. lectura, & in l.eam quam, C.de fideicommissis, nu.39.* & hanc dixit communem Bernardus Diaz de Luco, *reg.313.* & Tiraquellus, *de priuilegiis piæ causæ, priu.34.* Alexand. *cons.209.n.16.vol.2.* quam
1 sequitur Ripa, *in l.1.nu.66.ff.de leg.1.* & ratio est, quia si nemo adierit hereditatem, totum ius testamenti corruit, *text.in l.si nemo, ff.de regulis iuris, l.si nemo, ff.de testamentaria tutela.* Et illa iura cum generaliter loquantur, generaliter sunt intelligenda, *l.1.§. generaliter, de legat.præstand. l.de pretio. de publicana in rem acti.* quam opinionem dicit Floria-
2 nus seruari in practica, *in d.l.eam quam, C.de fideicommissis*, quam refert Ias. *ibi num.19.* & Fulgosius, *num.17.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Aretinus, post Bald. *in d.l.1.colum.7.* Euerardus *in locis legalibus, loco 23. col.4. & loco 27.col.2.* & dixit communem etiam Ripa, *in l.3.n.28. de legat.1.* quam opinionem tenet gloss. *in d. l.eam quam,* & plura tradit pro hac sententia Boerius *decis.93.num.9.* vbi refert hanc communem contrariam, & plura fundamenta pro vtraque parte tradit Curtius, *in d.l.1.num.93. de legat.1.* & Menchaca, *de successionum creatione, §.22.n.2.* vbi dicit communem, & Peralta, *in l. omnia, num.16.ff.de leg.2. & in l.1. num.85. ff.eodem.* Padilla, *in d. l.eam quam, num.54.* quam sequitur Couarr. *in c.Raynaldus, §.3.num.11. de testam.* Bald. *in l.qui filio, § 1. ff.de heredibus instituen.* Ias. *in d l.eam quam, numer.13.* Gregor. *in l.37.tit.9. part.6.verb.fructos, & in l.fin. tit.12.part.6.verb.nazcan.* Burgos de Paz, *in l.3. Tauri, num.876.* Anton. Gomez, *variar.*
3 *1.tom.cap.12.num.11.* quæ opinio hodie sine dubio procedit ex *l.1 tit.2. l.5. ordinamenti*, vbi indistincte (absque aditione hereditatis) debentur legata, Matienço, *in l. 1. num.4. gloss.14. lib.5. recop.* Bernardus Diaz, *reg.411.* Gracian. *reg.218.* Padilla, *in d. l.eam quam, numer.59.* vbi dicit, quod illa lex est vsu receptissima, quam bene declarat 35. modis, ex qua l. tenet Antonius Gomez, *tit. de leg. cap.12. 1.tom. numer.11.* quod hodie non debetur quarta falcidia ex ea ratione, quia sine herede, vel repudiante herede, sustinetur testamentum, & omnia legata in eo contenta. Ita Matienço, *supra in l.1.tit.4. gloss. 14. num.8. & 9. & gloss. 19.num.5.* vbi disputat, & resoluit istam conclusionem, sed nemo ex his adducit communem contrariam de iure communi.

QVÆSTIO CVIII.

Vtrum valeat datio curatoris homini sanæ mentis per errorem, tanquam prodigo. Communis contra communem.

SI homini sanæ mentis per errorem curator tanquam prodigo detur, propter auctoritatem iudicis, & rei iudicatæ, valet datio: ita tenet Bart. *in l.is cui bonis, ff.de verb. obligat.* & est communis opinio, secundum Albericum, & Ias. *ibi, n.74. & 75.* & secundum Alex. *cons.182.vol.5.*

Sed contrariam opinionem defendit Ripa, *in d.l.is cui bonis, numer.39.* quam dicit communem opinionem, quia alias sequeretur absurdum, quod cum prodigo interdicta sit bonorum administratio, iste non possit contrahere sine curatore, *vt in cap. pastoralis, de testam. l.is cui lege, ff.de testament. l.5. tit.11.* & sic esset deterioris conditionis quam ille, qui est notorie prodigus, cui si non fuisset interdicta bonorum administratio, posset contrahere. Ita gloss. *in d.l.is cui bonis*, vbi Bart. *num.4.* Alexand. *n.7.* Iason. *n.9.* Ripa, *n.5.* vbi Paulus. Dicit communem opinionem, Vancius, *de nullitate processus, tit. de nullitate sententiæ, num.23.* Aufredus, *in decis. Tholosana, 362.* & Boerius, *decis.23.n.37.* vbi etiam dicit communem, & Gregor. *in d.l.5.* & Gomecius, *2.tom.variar. cap.1. restitutione minorum, num.31.* idemque tenet (contra aliquos) Gutierrez, *de iurament. confir. 1.p.c.32.num.3.* & est text. *in l. Iulianus. ff.de curatore furiosi, l.tres tutores, in fin.ff.de administratione tutorum, l.sed & si leges, §. consuluit, ff. de petitione hereditatis, l. non debet, ff.de dolo & contumacia.* Et an contractus factus à prodigo, cui bonis interdictum est, cõfirmatur iuramento, disputat Gutierrez *supra numer.6.* & tenet cum communi, quod non, vt tradunt Greg. & Gomecius *supr.* & Couarr. *in c. quamuis pactum, 2.p.§.4.num.8.* & pluribus citatis hanc dicit communem Padilla, *in l.2.num.36. C.de rescindenda*, & Menchaca, *de successionum creatione, §.28.num.59.* quæ opinio nullam recipit dubitationem.

QVÆSTIO CIX.

Vtrum in prodigo notorio requiratur sententia declaratoria. Communis contra communem.

IN prodigo notorio non requiritur sententia declaratoria. Ita tenet gloss. *in l. is cui bonis, ff. de acquirenda hereditat.* & est communis opinio secundum Alex. & Ias. *ibi, col.3.* Zasium, *num.16.* Aretinum, & Ripam, *n.5.* & dicit communem Porcus, *in §. item prodigus, n.4. Institut. quibus non est permissum facere testamentum*, idem Aretinus, *in l. is cui lege, ff. de test.* Anania, *in cap. fin. num.20. de accusationibus.* Hieronymus Chucalon, *ad Decium in regula furiosi, n.7. ff. de reg. iuris*, Aufredus, *in additionibus ad capellam Tholosanam, quæst.362.* & dixit magis communem Boerius, *decis.23. nu. 37. & in consuetudinib. Bruticensibus, §.8. in fine*, & Antonius de Tremolis, *in additionibus ad Bonac. in practica exceptionum in rubrica, quibus modis, num.7.*

Sed contrariam opinionem (imo quod requiratur sententia declaratoria) dixit communem Antonius Nicellus, *in concordantiis glossarum, concordantia 70.* quæ opinio verior & receptior est.

SVMMARIA.

1 *Lex 55. Tauri declaratur.*
2 *Mulier quæ à marito non est cognita, potest contrahere secundum aliquos.*
3 *Ratio finalis leg.55. Tauri, est præiudicium mariti.*
4 *Casus de facto contingens refertur.*
5 *Opinio Couarr. & Rubei damnatur, & contra eam in practica fuit obtentum.*

QVÆ-

QVÆSTIO CX.

Vtrum ſtante lege vel ſtatuto, quod maritus lucretur certam partem dotis, mortua vxore ſine liberis procedat ſi mulier non fuit carnaliter cognita, neque ad domum viri traducta. Communis contra communem.

STante ſtatuto, quod maritus lucretur certam partem dotis, præmortua vxore ſine liberis dubitant Doctores an illud habeat locum quando mulier nondum eſt à viro cognita, nec ad domum traducta: & eo caſu nihilominus maritum lucrari illam dotis partem, tenet Bart. *in l. nihil, ff. rerum amotarum*, communiter receptus ſecũdum Paulum, *in l. cum fuerit, ff. de condit. & demonſt.* & ſecundum Corneum, *in l. quod ſine, ff. de bonis quæ lib.* & hanc opinionem ſequuntur plures, quos citat Tiraquellus, *in l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. n. 222. & 223.* & eſt communis opinio ex ſupradictis, quam tenet gloſſ. *in verb. effectus, in authent. de nupt. §. nuptias*, quam gloſſam dixit Iaſ. *in l. non tamen, n. 2. C. de leg.* nunquam ad hoc citatam.

Sed contrariam opinionem tenent plures Doctores citati per Tiraquellum, *vbi ſupra, numer. 230.* & eam dixit communem Corraſius, *in l. qui liberos, n. 10. de ritu nuptiarũ*, Boerius, *deciſ. 22. n. 33.* Felinus, *in rub. de ſponſalibus, colum. 2.* & dixit communem Socinus, qui etiam dixit cõmunem *in d. l. cum fuerit*, & Decius, *conſ. 67. col. 3. in fin.* vbi dicit etiam communem, & Hippolytus, *ſingular. 106.* Caſſaneus, *in conſuetudinibus Burgundiæ rub. 4. §. 2. verb. fœminæ, nu. 16. & verſ. onduche, n. 6. & in rub. 4. §. 6. cum ſequentibus*, ex quibus
1 infertur intellectus *ad leg. 55. Tauri*, an illa lex procedat quando mulier non fuit cognita, nec ad domum viri traducta, & partem affirmatiuam, quod (mulier poſſit con-
2 trahere quando non eſt à marito cognita) tenet Rubeus, *in rubr. de donationibus inter virum & vxorem, §. 68. nu. 2.* Ciſuentes, *in d. l. 55.* & Couarr. *in 4. 2. p. c. 7. §. 1. n. 4.* ſed Auendannus *in ſuo dictionario*, *verb. otorgamiento*, tenet contrariam ſententiam, & Azeuedo, *in l. 2. tit. 3. num. 83. lib. 5. recopil.* ex ea ratione, quia ratio finalis dictæ legis 55. non
3 fundatur in traductione, nec in copula, ſed tantum in præiudicio, quod ſit marito contrahendo ſine licentia eius, quam rationem aſſignat Gomecius, *ibi*, & diximus *in quæſt. 694. n. 11.* & in caſu propoſito vltra Doctores *ſupra*, idem tenet Gomecius, *in l. 47. Tauri, n. 2. in verſic. 5. deducitur*, & Didacus Perez, *in l. 1. titu. 1. lib. 1. ord.* Gutierrez *de iurament. confirm. 1. p. c. 1. num. 70. in fine*, & ita obtinui in fa-
4 cti contingentia in cauſa Petri de Montesdoca, qui impugnauit contractum mulieris, ſiue (cum quo contraxit apud Indos per procuratorem) factum ab ea antequã ad domũ ipſius mariti fuiſſet traducta, & carnaliter cognita, contra Rubeum, & Couarr. in quorum opinionibus con-
5 traria pars, & promotor fiſcalis audientiæ Archiepiſcopi Toletani fundabantur, defendendo quandam piam dotationem, ab illa factam in odium mariti.

QVÆSTIO CXI.

Vtrum l. venditor, ff. de euictionibus, intelligatur de intereſſe intrinſeco, vel extrinſeco. Communis contra commun.

DVbitatio eſt apud ſcribentes, an dict. l. *venditor*, procedat intereſſe intrinſeco, & procedere eſt communis opinio, vt atteſtatur Molineus *in l. vnica, nu. 17. de ſententiis, quæ pro eo quod intereſt, proferuntur.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod de intereſſe extrinſeco ſit intelligenda) dicit eſſe communem opinionem Alciatus, *in d. l. vnica, col. 7.* quæ opinio magis vera & iuridica eſt.

SVMMARIA.

1 *Statutum poteſt cum cauſa legitimam parentibus debitam tollere.*
2 *Concordia opinionis traditur.*
3 *Princeps poteſt tollere legitimam.*
4 *Rodericus Suarez reprobatur in ſua opinione.*
5 *Lex 1. tit. 11. p. 6. inducitur pro hac opinione, & ponderantur eius verba.*
6 *Legitima, an debeatur de iure poſitiuo, vel naturali, ingens quæſtio.*
7 *Cauſa alimentorum poteſt agitari diebus feſtiuis, ſecundum plures Doctores, licet alij teneant contrarium.*
8 *Lex 35. tit. 2. part. 3. confirmans primam opinionem.*
9 *Differentia conſtituenda eſt inter alimenta præterita & futura.*

QVÆSTIO CXII.

Vtrum legitima iure naturæ debita deſcendentibus, poſsit in totum lege, vel ſtatuto tolli. Communis contra communem, & quid jure regio.

LEgitimam iure naturæ deſcendentibus debitam, poſſe in totum tolli per ſtatutum, tenet communis opinio ſecundum Salicetum, *in authentica nouiſſima, numero 10. verſ. præterea, C. de inoffic. teſtam.* & dixit communem Guidon Papæ, *conſ. 65. num. 4.* Galiaula, *in l. Centurio, de vulgari. 370.* & dixit iterum communem, *ibi numer. 86.* vbi ad eum Loaces refert duas communes opiniones contrarias, & dicit etiam communem Albertus Brunus, *in tractatu de ſtatutis excludentibus feminis, n. 6.* Aymon Crauetta, *conſ. 236.* Oroſcius, *in l. de quibus, num. 107. ff. de legibus*, Pinelus, *in rubr. de reſcindenda, 1. p. c. num. 6.* Couarr. *in c. ſi heredes, num. 9. de teſt.* dicit communem Padilla, *in l. 1. C. de iuris & facti ignorantia*, Segura, *in l. cum patronus, nu. 44. de legat. 2.* & Menchaca, *de ſucceſſionum creat. 1. part. lib. 3. §. 21. numer. 136.* Mantica, *de coniecturis vltimarum volunt. lib. 12. titul. 22. num. 41. & 43.* Molina, *de Hiſpanorum primogen. lib. 2. c. 1. num. 14. & 22.* Didac. Perez, *in l. 1. titul. 2. lib. 5. ordinam.* Gregor. *in l. 32. titul. 6. part. 6. gloſſ. magna.* Antonius Gomez, *in l. 40. Tauri, numer. 57.* quam opinionem etiam dicit communem Rodericus Suarez, *in l. quoniam in prioribus, limitat. 1. C. de inoffic.* & Michael Craſſus, *receptarum ſententiarum, §. legitimati quæſt. 42.* & plures rationes, & fundamenta congeſſit pro hac opinione, Alex. *conſ. 134. à num. 10. volu. 6.* quam confirmat *l. 6. Tauri*, quæ approbat forum municipale excludens aſcendẽtes, vt notat Roias *de ſucceſſion. c. 31. num. 10.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod non poſſit tolli) dixit communem Albericus, *in d. l. quoniam in prioribus, numer. 6. ad finem, C. de inoffic. teſtament.* & Curtius ſenior, *conſ. 13. in fin.* de quo late per Chucalon *in additionib. ad Decium, in regul. iura ſanguinis, ff. de regulis iuris*, & tradit Couarr. *in 4. 2 p. c. 8. §. 5. & 6. numer. 4. & 5.* Sylueſt. *in ſuæ ſumma, verſ. legitima portio, quæſt. 3.* & Bernard. Diaz, *regul. 143.* vbi ſummarie refert duas communes contrarias, & Decius, *conſ. 19. col. 4.* Alex. *55. colum. 2. vol. 3.* & quod cum 1
cauſa, poſſit ſtatutum legitimam tollere, dixit communem Curtius iunior, *in authentica, præterea, num. 17. C. vnde vir & vxor*, & Spino, *in ſpeculo teſtamentorum, gl. 17. à n. 10. vſque 24.* vbi refert duas communes, & diſtinguit, an ſubſit cauſa, vel non, vt in primo caſu procedat prima opinio, 2
in 2. vero hæc ſecunda, & plures refert Molina, *lib. 2. de Hiſpanorum primogen. cap. 1. nu. 15.* & quæſtionem principalem dicit communem Alex. *in l. quod de bonis, §. fin. n. 3. ff. ad falcidiam*, Menchaca, dicens eſſe veriorem, & magis communem, *in authent. nouiſſima, C. de inoffic. teſtam. n. 296.* Tellus Fer. *in l. 10. Tauri, numer. 6.* & bis appellat communem Boertius, *deciſ. 123. num. 4. & 168. n. 4. & 204. n. 12.* & quod 3
princeps illud poſſit facere, eſt tenendum & practican-

dum ſecundum Xuarez, *ſupra, limitatione* 2. Cardin. *in c. Raynutius*, §. *quia vero, num.* 1. *de teſt.* quia vult poſſe in totum tolli legitimam, quoniam eſt à iure ciuili inducta tam ipſa, quam ius teſtandi, & ius ſuccedendi.

4 Sed hæc vltima opinio erronea, & falſa appellatur à Iuane Gutierrez, *pract. quæſt. 2. p. lib. 3. quæſt. 82. n. 15.* & conuincitur ex text. expreſſo *in l. 1. tit. 11. p. 6.* ibi,* *Mas ſi los he-*
5 *rederos fueſſen de los que deſcienden, o ſuben por linea derecha del facedor del teſtamento, a quellaman en latin, debitum iure naturæ,* *ex qua lege tam deſcendentibus, quam aſcenden-
6 tibus legitima eſt debita iure naturæ. Contrarium tamen defendit Menchaca, *de ſucceſſionum creat. §. 20. num. 301.* reſoluens pluribus fundamentis legitimam eſſe iuris poſitiui, & ſic quod in totum tolli vel minui poſſit per ſtatutum. Et idem reſoluit de præſtatione alimentorum, *nu. 311.* vbi refert duas communes, quod tamen reſolue, & diſtingue ſecundum Gracian. *regula 436. num. 1.* Solet tamen dubitari, an hæc cauſa alimentorum poſſit agitari
7 diebus feſtiuis, in quo articulo etiam ſunt duæ communes opiniones contrariæ, & pattem affirmatiuam tenet Bart. *in l. filius familias, num. 5. de donationibus, & in l. Mella, num. 6. de alimentis & cibariis legat.* Alciatus, *in l. de alimentis, C. de tranſactionibus*, & eſt communis opinio ſecundum Felinum, *in c. quæ in Eccleſiarum, num. 2. de conſtitutionibus,*
8 quæ opinio hodie comprobatur per *l. 35. titul. 2. p. 3.* vbi Greg. *& in c. fin. de feriis.*

Sed contrariam opinionem tenet Bald. *conſ. 217. lib. 4.* & dicit communem Alex. *in l. milites, n. 5. de teſtam. milit.* & plures refert Tiraquellus, *de priuil. pia cauſæ, priuilegio. 156.* primam tamen opinionem cum diſtinctione quadam ſequitur Spino, *de teſtamentis, gloſſ. 16. n. 113.* Oroſcius *in l. 2. numer. 2. ff. de feriis*, videlicet, an alimenta ſint præterita, vel futura: & vide Sarmient. *lib. 2. ſelectarum, c. 14. nu. 6.* ex quorum dictis colliges veram reſolutionem.

QVÆSTIO CXIII.

Vtrum ſit neceſſaria ſententia declaratoria, quando pœna imponitur ipſo iure. Communis contra communem.

QVando à iure imponitur pœna ipſo iure non eſt neceſſaria ſententia declaratoria, vt ad executionem pœnæ perueniatur, hanc dicit communem opinionem Antonius de Butrio (qui de emphyteuta eo loco agit) *in c. potuit, de locato*, & dixit communem opinionem Decius, *conſ. 146. num. 7. &* 8.

Sed contrariam opinionem dixit communem Tiraquellus, *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, numer. 400. de reuocand. donatio.* Et ratio eſt, quia verbum, *ipſo iure*, non trahit ſecum paratam executionem, text. vbi Bart. *in l. 1. ff. de his qui notantur infamia, l. fin. C. de locato*, & vide Gomecium, 3. *tom. c. 2. numer. 4.* vbi dicit quod quando lex imponit pœnam ipſo iure tenetur delinquens in foro conſcientiæ, ita Caſtro, *lib. 2. de lege pœnali, quæſt. 10.* & tradit Couarr. *de ſponſalibus. 2. p. c. 8. §. 8. num. 10.* quam regulam cum tribus limitationibus poſuit Felinus, *in c. Rudolphus, num. 35. de reſcriptis*, & Matienço, *in l. 5. tit. 11. gloſſ. 1. lib. 5. recopil.* quæ omnia ſunt notanda ad text. *in c. cum ſecundum leges, de hæreticis in 6. & c. vergentis, eodem*, de qua re vide quæ diximus *in quæſtione 687. num. 5.* vbi late proſequimur hunc articulum.

QVÆSTIO CXIV.

Vtrum verbum, *conuenit*, poſitum in ſcriptura, ſignificet pactum nudum. Communis contra communem.

VErbum, *conuenit*, redactum in ſcriptura, ſignificat pactum nudum, ita Bart. per text. *ibi, in l. lecta, ff. ſi certum petatur*, cum quo eſt communis opinio ſecundum Purpuratum, *ibi, col. 5.*

Sed contrariam opinionem teſtatur ibi Iaſ. communem, *num. 3.* & Zaſius, *num. 25.* & de natura verbi, *promitto*, videndus eſt Matth. de Affict. *deciſione Neapolitana 120.* & vide communem contrariam *in quæſt. 399.*

SVMMARIA.

1 *Portio repudiata non accreſcit fratribus in caſu c. quamuis pactum, de pactis, lib. 6.*
2 *Inter Iudæos non habet locum d. c. quamuis pactum.*
3 *In læſione enormiſſima non habet locum illo text.*
4 *Iuramentum non excludit læſionem enormiſſimam.*
5 *Lex 56. tit. 5. p. 5. declaratur.*
6 *Renunciatio legitimæ ob cauſam profeſſionis valida eſt, non obſtante læſione.*

QVÆSTIO CXV.

Vtrum filiæ enormiter læſæ in renunciatione ſuæ legitimæ cum iuramento, competat ius ſuccedendi. Communis contra communem.

AD intelligentiam text. *in ca. quamuis pactum, de pactis, lib. 6.* præmittendum eſt, quod portio filiæ renunciata non accreſcit fratribus, ſed cui pater voluerit, iſta eſt communis opinio ſecundum Boerium, *deciſio. 104. num. 3.* & Auſredum, *in deciſ. Toloſana. quæſt. 458. in fin.* ſecundo præmittendum eſt, quod diſpoſitio illius text. non habet locum inter Iudæos, ita eſt communis opi- 2
nio ſecundum Guillermum Benedictum, *in cap. Raynutius, verb. duas habens filias, num. 289. de teſtam.* Couarruu. *in cap. quamuis pactum. 3. p. §. 4. num. 2.* Tertio præmittendum eſt, quod ſi fratres propter quos renunciauit filia, vel non erant nati, vel nati ante mortem patris prædeceſſerunt, non obſtante iuramento (mortuo deinde patre) filia ſuccedet ab inteſtato, ita Bald. *in leg. pactum, quæſtion. 4. Cod. de collationibus*, quem ibi ſequitur Paulus, & idem tenet Francus, *in dict. cap. quamuis pactum*, & eſt communis opinio ſecundum Zaſium, *in leg. ſtipulatio hoc modo concepta, num. 43. ff. de verborum.* & Couarruu. *ſupra, 3. p. §. 3. nam. 4.* Pro qua ſententia & opinione facit quod ſtante ſtatuto, quod filia dotata non ſuccedat, deficientibus maſculis, filia admittitur ſecundum Bart. *in l. fin. ff. ad Tertullianum*, cuius opinio communis eſt ſecundum Iaſ. *in l. 1. §. veteres, numer. 23. ff. de acquirenda poſſeſſione.* Quam opinionem tenet Paulus Pariſius, *colum. 23. num. 52.* & ſequuntur plures relati per Neuizanum, *in Sylua nuptia. lib. 2. num. 82.* His ſic præmiſſis quo ad illum text. (& omiſſis pluribus quæ congeſſit Cagnolus *in l. fin. C. de pactis, numer. 190.*) dubium eſt de quo in noſtra quæ- 3
ſtione an filia, quæ cum iuramento renunciauit paternæ hereditati, iuxta formam illius text. admittatur ad ſuccedendum, ſi enormiter fuerit læſa: & non deberi admitti, verius eſt ſecundum Ang. *in l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſoribus*, quem ſequitur Alexand. *conſ. 222. volum. 2. num. 5.* quam opinionem Ancharrani dicit communem Butrícarius, *ad Alex. conſ. 422. vol. 1. num. fin. & conſ. 125. n. 9. vol. 1. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta, num. 10. ff. de verborum.* Antonius Rubeus, *conſ. 12.* Imola *in c. cum contingat, de iureiurando*, dicens, quod hæc opinio eſt in praxi admittenda, quam tenet Menchaca, *de ſucceſſionum creatione, §. 18. num. 129.* & Mexia, *ad l. Toleti reſpon. ad 6. & 8. fund. 1. part. num. 33. fol. 180.* qui alios refert.

Sed contrariam opinionem (imo, quod data enor- 4
miſſima læſione non obſtet iuramentum & admittatur filia) dixit communem Decius, *conſ. 180. & in c. in præſentia, numer. 36. de probationibus*, dixit etiam communem Curtius iunior, *conſ. 141. n. 6.* pro qua ſententia conſuluit Franciſcus Purpuratus, *conſ. 510. per totum, volum. 2.* & plura tradit Maſcard. *vol. 2. de prob. concluſ. 1071is. num. 7.* Anton. Gabri. *lib. 3. com. tit. de iure dot. concluſ. 1.* Rojas *de ſucc. c. 21. num. 78.* Gutierr. *de iuram. confirm. 3. part. c. 3. num. 7.* ex eo quod

eò quod iuramentum non tollit læsionem enormissimam, vt est communis opinio secundum eum *ibi, num.5.* & dicit communem Padilla, *in l.2. n.44. C. de rescindenda.* Gutierrez *de iurament. confir. 1.p.c.19. num.fi. in fine.* Et quod data læsione enormissima non obstet iuramentum dixit communem Decius *cons.379. num.fi. & cons.349. numer.7.* Ripa *lib.3. responsorum, c.15. in princ.* qui refert hanc communem contrariam, *numer.10. & 11.* & illam refert Dec. *cons.53. num.10.* & hanc vltimam dicit communem Paulus Parisius, *cons.12. nu.83. vol.1.* quam tenet Guido Papæ, *quæst.224.* de quo late per Matthæum de Afflictis, *decisione 322. n.7.* & plura tradit Cacheranus, *in decis. Pedemontana, 41. per totam,* & vide Decium, qui conciliat has duas opiniones *cons.216. numer.5.* & Gregor. *in l.34. tit.14. p.5. verb. *Quantoquier, *in fin. & in l. tit.19. p.6. verb. *Mas de la mitad** Couarr. *in d.c. quamuis pactum 3.p.§.4. num.2. verb. si dolos,* 5 qui in hac quæstione plures refert distinctiones, & declarat *l.56. tit.5. p.5.* Gutierrez *in repetitione dicti c. quamuis* 6 *pactum, verb. dum nuptui, num.3.* qui limitat istam secundum communem opinionem, quando filia post renunciationem ingreditur monasterium, quasi secus sit, si renunciatio facta fuerit alia intentione, & proposito. Hodie tamen talis renunciatio valida est, & ita practicatur seruata forma text. *in c.16. sess.25. Concilij Trident.* alias renunciatio, vel obligatio ante facta erit nulla, vt diximus *in quæst.121. n.3. & quæst.63. n.7.*

QVÆSTIO CXVI.

Vtrum filia possit petere supplementum legitimæ, in casu capituli, quamuis pactum. Cõmunis contra communem.

PRosequendo materiam quæstionis præcedentis dubium est, an in casu illius text. filia possit agere ad supplementum legitimæ, quando iuramento fecit renunciationem generalem hereditatis. Et non posse petere supplementum tenet plures DD. citati per Tiraquellum, *in l. si vnquam, in princ. num.144. C. de reuocandis,* & dixit communem Ripa, *lib.1. responsorum, cap.6.* & Socinus, *cons.288. num.24. vol.2.* dixit etiam communem Gualdensis, *de arte testandi, tit.3. cautela 12.* Iaf. *in l. si quando, §. fin. C. de inofficioso, & in consil.207. lib.2.* & Decius *cons.180.* & dixit communem Gutierrez *in d.c. quamuis pactum, verb. omnino seruari debet, num.6.* vbi Couarr. *3.p.§.3.n.3.* Xuarez *in l. quoniam in prioribus, ampliatione 10. n.29.* Menchaca *de successionum creatione, §.17. numer.40.* Gutierrez *de iuramento confirm. 1.p.c.19. num.3.* qui expresse resoluit, quod renunciatio generalis hereditatis futuræ cum iuramento comprehendit legitimam, quæ opinio verior & communior est.

Sed contrariam opinionem dixit communem Boerius, *decis.3. numer.10.* & eam sequuntur plures citati per Tiraquellum *supra num.160.* prima tamen opinio verior est, vt tradit Menchaca *de successionum creat. §.21. n.247.* à qua non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CXVII.

Vtrum text. in l. si quis maior, C. de transactionibus, habeat locum in simplici fidei præstatione. Communis contra communem, & quid iure regio.

INter Doctores est contentio, an dict. l. *si quis maior,* procedat, & habeat locum in simplici fidei præstatione, & in illa non habere locum tenet Speculator, *in titulo de arbitris, §.1. vers. sed pone, quod promiſi,* quem sequitur Ioannes Andreas, *in c. cum tempore, de arbitris,* & Iaf. *in d.l. si quis maior, in fine,* & est communis opinio, secundum Corsetum, *in rubr. de iureiurando, quæst.7.* Et quod illa lex procedat in quocunque contractu, tenet Azeu. *in l.1. tit.17. lib.8. recop. num.34. & 37, cum sequentibus,* & Padilla *in dict. leg. si quis maior, num.32.*

Sed contrariam opinionem tenet Abb. & Felinus *in c. querelam, de iureiurando,* & dixit communem Cagnolus *in dict. l. si quis maior, num.101. & 105.* Iaf. *in §. item si quis postulante, num.14. Instit. de actionibus,* vbi Gomecius, *n.26.* Concordiam tamen (ad has duas communes contrarias) assignat Couarr. *in relectione cap. quamuis pactum, 1.par. §.2. numer.2.* videlicet, quod quando interponitur fides Christi, habeat locum hæc vltima opinio, quia vere iuramentum est: at vero si fides humana in hoc casu procedat opinio Speculatoris. Et quod in vtroque casu hodie procedat dicta lex, videtur probare text. *in l.26. in fin. tit. 1.p.3. l.1. tit.17. lib.8. recop.* vbi illud notat Azeued. *numer.7.* sed de intellectu & materia dictæ legis, vide Anton. Gabriel. *lib.3. com. tit. de transactionibus, concluſ.1.* & Gutierr. *de iuramento confirm. 1. part. cap.61. num.22.* qui dicit, quod illa lex non seruatur in practica, quia est nimis rigorosa, ita Rolandus à Valle, *consil.57. numer.46. & 47.* Corneus *cons.246. vol.3.* qui dicit bis vidisse iudices nolentes illam seruare, & illud etiam dicit Azeued. *supra, num.82.*

QVÆSTIO CXVIII.

Vtrum valeat alienatio fundi dotalis facta à muliere cum iuramento quando prius iurauit non alienare. Communis contra communem.

MVlier iurauit non alienare rem dotalem in futurum, postea alienauit & iurauit alienationem in quo casu affirmat gloss. *in c. licet mulieres, de iureiur.* nihil valere alienationem etiam iuratam propter primum iuramentum, quæ opinio communiter approbatur secundum Alexand. *in l. duobus, §. fin. de iureiur. & in l. stipulatio hoc modo concepta, num.13. ff. de verbor. obligat.* & dicit communem Alciatus, *in c. cum contingat, num.42. cum sequentibus de iureiura.* & Guillerm. Benedictus, *in c. Raynutius, verb. duas habens filias, num.190. de testamentis,* & dicit communem Curtius iunior, *cons.163. num.25.* Iaf. *in d.l. stipulatio hoc modo concepta, num.4.* & Georgius Natta *in c. quamuis pactum, col.3. de pact. lib.6.* Ripa *in c. cum M. numer.83. de constitutionib.* Gutierr. *de iurament. confirm. 1. p.c.1. num.79.* Antonius Gomez *in l.53. Tauri, n.58.* Couarr. *in d.c. quamuis pactum, 2.p.§.2. per totum.*

Sed contrariam opinionem (dicens illam glossam esse communiter reprobatam) tenet Iason *in §. item si quis postulante, num.11. Instit. de actionib.* & Bernardus Diaz de Luco, *regul.477.* Menchaca *de successionum creatione, lib.2. §.18. num.158.* Cassaneus *in consuetudinibus Burg. rubric.4. §.16. numer.5.* & plures allegat Salzedo *in additionibus ad d. regul. Bernardi Diaz,* Afflictis *decis.331. numer.3.* & plures refert Padilla, *in l. clari, num.8. C. de fideicommissis,* Menchaca *de successionum creatione, §.18. numer.147.* & est text. pro hac sententia *in c. sicut, de sponsalibus,* vbi actus contrarius priori iuramento validus est: cui respondet Salzedo *supra,* quod ille text. procedat ob matrimonij priuilegium, & sic videtur sentire contrariam opinionem, quam fundat aliquibus rationibus, & sic illam tenet Gutierrez *supra, & in cap.74. num.3.* propter maximam auctoritatem, & vim prioris iuramenti, cum secundum seruari non possit sine interitu salutis æternæ, *cap. veniens,* vbi Doctorẽs. *de iureiurando:* maxime cum alienatio fundi dotalis sit à iure prohibita, *vt per totum titulum de fundo dotali,* & probatur *in d.c. licet mulieres,* quod tamen intellige, secundum Bernardum Diaz, *supra,* & Padillam, *in d.l. clari, num.8. colum.3. & 4.* vbi limitat tribus modis, & Gracian. *reg.276.* Mieres *de maioratu, 4.p.quæst.15. n.11.* Matiençø *in l.3. tit.10. gloss.10. n.3. lib.5. recop.*

QVÆSTIO CXIX.

Vtrum possessor bonæ fidei teneatur restituere fructus industriales consumptos. Communis contra communem, & quid iure regio.

POsessor bonæ fidei non tenetur restituere fructus industriales consumptos, etiamsi factus sit locupletior, communis opinio est secundum Abbatem, *in c. grauis, n.4. de restitutione spoliatorum*, & tradit Anto. Gabriel, *lib.5. communium tit. de acquirendo rerum dominio, concl.2.* & plura tradit Menochius, *de recuperãda possessione, remedio.1.n.420.* vbi intelligit text. *in d. c. grauis*, & hæc opinio est approbata *in l.39.tit.28.p.3.* vbi notat Gregorius, *verb.*despendido,* & in l.4.tit.14.p.6.* & vide Gomezium, *in l.46. Tauri, n.2.* & nouissime Gutierrez, *pract.quæst.2.p.quæst.68.n.3. lib.* 1 3. & late Couarr. *lib.1 variarum, c.3.n.6. in fine.*

Sed contrariam opinionem de iure communi (imo quod teneatur illos restituere) dixit communem Alex. *in l. insulam, §. fructus, ff. soluto matrimonio.* Alciatus, & Purpuratus, *in l. si me & Titium, in princ. ff. si certum petatur.* cui opinioni aduersantur verba dictæ legis, *39. ibi.*En tal caso como este dezimos, que el señorio de los fructos que vuiesser cebido, e despendido de el heredamiento este vendido que deuenser suyos por la obra y el trabaio quelleuo en ellos fasta que el pleyto fue começado.* * Ex qua lege probatur prima opinio, à qua etiam de iure communi non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CXX.

Vtrum possessor malæ fidei ratione tituli excusetur à fructibus percipiendis. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

AD quæstionem præcedẽtem se offert corollarium an possessor malæ fidei ratione tituli, excusetur à fructibus percipiendis, & partem affirmatiuam probat glos. *in l. si fundum, C. de rei vendicatione*, quæ communiter est approbata secundum Bart. *in l. ex diuerso, n.12. ff. eod.*

Sed contrariam opinionem tenent Petrus (& post eum Cynus) & Salicetus, *in d. l. certum, C. de rei vendicatione*, & dixit communem opinionem Platea *in § si hereditas, Instit. de officio iudicis*, & Molineus, *in consuetudinib. Parisi. 1 p. §.2. fol.212.* Prima tamen opinio est approbata ex *d.l.39.tit.28. p.3.* quam declarat Couarr. *lib.1. variar. cap.3. num.6.* & ita communiter solet practicari.

SVMMARIA.

1 *Monasterium quasi agnatione posthumi rumpit testamentũ.*
2 *Distinctio in quæstione principali proposita refertur.*
3 *Opinio Viglij refertur.*
4 *C.16. sess.25. Concilij Trident. declaratur.*
5 *Opinio Gutier. circa intellectum Concilij Trident. damnatur.*
6 *Concilij Tridentini dispositio non procedit in testamentis, sed solum in contractibus, in quibus non est locus pœnitentiæ.*
7 *Ioannes Gutier. maturius considerando verba Concilij, sequitur nouissime nostram opinionem, in qua antea dubius erat.*

QVÆSTIO CXXI.

Vtrum per ingressum religionis rumpatur testamentum prius factum. Communis contra communem.

1 ALta inter antiquos agitata fuit quæstio, an per ingressum religionis rumpatur testamentum perfectum, in qua re Federicus de Senis, *consil. 165.* existimat, portionem legitimam relinquendam esse monasterio, vt testamentum quasi agnatione posthumi non rumpatur, quam sententiam tenet Cynus, & Fulgosius, *in authent. si qua mulier, C. de sacrosanctis Ecclesiis*, vbi Ias. *num.17.* testatur esse communem opinionẽ, quod ante eum dixerat Imola, *in l.1. numer.9. de test.* & dicit etiam communem Menchaca *de successionum creatione, §.20. num.196.* & Didacus Perez *in l.1. tit.2. lib.5. ord. pag.68.*

Sed contrariam opinionem, imo quod sit distinguen- 2
dum an condens testamentum cogitabat de ingressu religionis, vel non: si cogitauit, etiamsi nihil testamento relictum sit, valeat omnino: si vero non cogitauit, testamentum est inutile interuentu nouæ voluntatis. Ita Bart. *in d. authent. si qua mulier, n.13.* cuius opinio est communis secundum Decium, *cons.31.n.3.* Ripa *in l. si vnquam q.35.n.* 3
94. *C. de reuocand. donat.* Viglius *in princ. Instit. quibus modis testamenta infirmentur, n.3.* vbi ipse tenet indistincte nullo casu testamentum reuocari, ex quadam Leonis nouella ab ipso relata, & sequitur istam opinionem Loriotus, *de iuris arte, in tractatu 12. de iniusto rupto, axioma 10. pag.361.* & late Couarr. *in c.2. de testam. num.4. & 6.* & est text. *in authentico, de Monachis, §. illud*, & nouissime circa istam conclusionem plura tradit Angulo, *in tractatu de melioratione bus, l.2. gloss.3.* Iulius Clarus *lib.5. receptarum sentent. §. testamentum, q.28.* Michael Crassus *in d. §. testamentum, quæst.* 34. & sequitur Didacus Perez *in l.1. tit.2. lib.5. ord pag.67.* & Menchaca *de successionum creatione, §.20. nu.29.* & dicit communem Molina, *lib.2. de Hispanor. primogen. c.5. nu.44.* & 45. & ab hac non esse recedendum in iudicando & consulendo, resoluit nouissime Gutierrez, *lib.2. canon. c.1. num.8.* & iam ita vidi iudicatum. Solet tamen dubitari, an hodie testamentum factum ante ingressum, & ante possessionem vicietur ex text. *in c.16. sess.25. Concilij Tri-* 4
dentini, & in hac quæstione Gutierr. *in c. quamuis pactum,* 5
verb. dum nuptui, numer.4. relinquit cogitandum, & in ea videtur se inclinare sententia, vt sicut non valet contractus ante ingressum factus, ita nec testamentum, quod absolute tenet Spino, *in speculo testamentorum, gloss.12. numero 50.* cuius opinionem reprobauimus *in quæstio. 63. in fine*, sequendo opinionem aliorum qui rectius intelligunt Concilium Tridentinum, vt eius dispositio solum 6
loquatur in contractibus, non vero in testamentis, vt tradit Humada *in l.7. titul.7.p.1. gloss.3. num.4.* qui assignat rationem differentiæ, & respondet ad obiecta & contraria, & etiam diximus *in quæst.63. nu.7.* & post hæc 7
scripta hanc nostram opinionem defendit Gutierr. *lib.2. canonicarum qu.c.1. à num.26.*

QVÆSTIO CXXII.

Vtrum text. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. corrigat leges iuris communis digestorum. Communis contra communem, & quid jure regio.

FIlius primum locum obtinens in patria potestate, ac proinde suus heres patri poterat iure digestorum sub conditione potestatiua instituí, *l. suus quoque, in princip. & in §. puto recte, & §. fin. ff. de hered. institut. l. fin. ff. de conditionibus instit. l. filius à patre, in princip. ff. de lib. & posth. l. Lucius Titius, ff. de conditionibus & demonstrat. l. si libertinus, §. si libertinus, ff. de bonis libertorum, l. si pater, C. de instit.* ex quibus dubium est, an istæ leges sint hodie correctæ *per d. l. quoniam in priorib.* & non esse correctas tenet Cynus. Bald. & Ang. *in d. l. si pater*, & est communis opinio secundum Alex. *ad Bart. in d. l. suus quoque, num.3.* & dixit etiam communem Socinus, *cons.97. volum.3.* & Rodericus Xuarez (commendator illius legis) *ampliatione 5.* Gualdensis de arte testandi *tit.3 cautela 1. num.3.*

Sed contrariam opinionem (imo quod sint illæ leges iam correctæ) tenet Bart. *in d. l. suus quoque, in princip. & in d. l. si pater, num.2.* vbi eius additionator *in versic. volens.*

& De-

& Decius, dicunt hanc esse communem opinionem, de quo articulo vide Antonium Gabrielem, *lib.6. com.tit. de legitima conclusione* 1. & Antonium Gomez, 1. *tom. variar. c.9.à num.23.* & hanc vltimam opinionem approbat hodie *l* 11 *tit.4.p.6.* vbi aduertit Gregor. *verb.* * *Que es en poder*, * quæ lex difficillima reputatur, & rigorosa ab scribentibus, vt dicit Rodericus Xuarez, *in d. l. quoniam in prioribus, ampliatione* 2. & vide Molinam *de Hispanorum primogen. lib. 2.cap.1. num.29.* Burgos de Paz *quæst.1.num.9.* Menchacam *de successionum creatione, lib.1.§.10. num. 346.* Quessada *in suis quæstionibus, cap.6. num.17. in fin.* Couarr. *in c. Raynaldus, §.2. num. 4. de testamentis*, & quæ diximus *in quæst.711.num 8.*

SVMMARIA.

1 *Impubes maior infante non astringitur seruare iuramentum.*
2 *L. qui iurasset, ff. de iureiurando declaratur.*
3 *Minor 14. annorum non incurrit pœnam periurij, etiamsi sit doli capax.*
4 *Impubes iureiurando non astringitur.*
5 *Contraria communis opinio proponitur.*
6 *Resolutio quæstionis traditur.*
7 *Opinio Anton. Gomez falsa reputatur à Parladorio.*
8 *Iuri canonico non ciuili, nec regio standum est, quando agitur de materia peccati.*

QVÆSTIO CXXIII.

Vtrum impubes doli capax ex iuramento teneatur. Communis contra communem, & quid iure regio.

1 IMpuberem maiorem infante ad seruandum iusiurandum non astringi tenet gloss. 1. *in authentica, sacramenta puber. C. si aduersus venditionem*, gloss. *verb. potuerit in l. fin. ff. de liberali causa.* gloss. *verb. seruari. in c. quamuis pactum, de pactis, lib.6. & in princip. 22. quæstione* 4. gloss. 1. *in vers. quid si impubes, in c.1.§. item sacramenta, de pace tenenda*, & hanc opinionem tenet Henricus, *in ca. constitutus de in integrum restitutione, num.5.* & sequitur illam Aretinus, *in cap. in præsentia, num. fin. de probationibus.* Socinus *regula* 194. *vers.9.* & alij citati per Georgium *conclusione 2. limitatione* 4. *in d. c. quamuis pactum*, & hanc opinionem tenent communiter legistæ secundum Ias. *in dict. authentica sacramenta puberum, num.20.* quam asserit communem Alexand. *in l. qui iurasset, in princ. num.2. ad finem, ff. de iureiurando*, & illam magis communem appellat Alciatus, *in c. cum contingat, numer.219. de iureiurando.* Couarr. *in 4. decret.1.p.c.5.§.1.num.4. & in d.c. quamuis pactum, 3.p.§.1.nu.3. col.3.* qui vtrobique hanc sequitur opinionem, & Gomecius *lib.2. variarum, cap. de restitutione minorum, num.18.* pro
2 qua adducitur text. *in d.l. qui iurasset, & in authentic. sacramenta puber. vers. puberum. & in d.c. quamuis pactum*, ponderato, quod puella, quæ ibi iurauit tradebatur nuptui, quod etiam probatur de iure regio *in l.7. & 16. tit.11. p.3.*
3 *l.56. tit.5.p.5. l.6 tit.19.p.6. l.5. tit.10. lib.3. fori*, quibus probatur minorem 14. annorum pœnam periurij non incurrere, & hanc opinionem omnes intelligunt, etiam si
4 impubes sit doli capax, nam quod incapax iureiurando non astringatur nullus dubitat.

Sed contrariam opinionem (imo impuberem doli
5 capacem ex iuramento teneri) firmat vbique Bart. maxime *in d. authent. sacramenta puber. numer.9.* vbi attestatur hanc esse communem opinionem, quam tenet Alex. *in d.l. qui iurasset, num.2.* atque eam veriorem dixit Imola, *in d. c. cum contingat, num.48.* & tutiorem Guillermus *in c. Raynutius, verb. duas habens filias, num.292. de test.* Abbas *consil.108. num.2. vol.2.* dicit hanc tenere canonistas communiter, & latius se extendens *consil.39. vol.1. num.1.* dicit hanc tenere communiter iuris vtriusq; Doctores quam dicit communem Imola, *in d.c. cum contingat, num. 72.* & asserit esse communem Ias. *in l. is cui bonis, num.19. ff. de verborum.* Decius *num.3.* Cagnolus *num.11. in l. pupillum, ff. de reg. iuris*, Gualdensis *de arte testandi, tit.1. cautela 5. num. 2.* & pro hac parte est gloss. *in c. ex literis, el. 2. de sponsalibus iuncto cap.1. de delictis puerorum*, gloss. *in c. paruuli, 22. quæst. 4. text. in l. fin. §. in eum, ff. de liberali causa*, ex quibus vi-
6 detur, quod sit verior opinio, & communior, & secundum eam fuisse determinatum firmat Matthæus de Afflictis *decisione 322. num.5. & decisione 393. numer.10.* (temperat tamen illam Imola *in d.c. cum contingat, numer.72. versic aduerte, de iureiurando*) & istam opinionem sequitur Gregor. & dicit communem *in l.6. titul. fin. p.6. glossa, verb.* * *Maior de catorze annos*, * & quod ab ea non sit recedendum in iudicando & consulendo, idemque tenet Gutierrez *in d. authent. sacramenta puberum, num.* 117. qui hanc opinionem de iure canonico dicit magis communem & veriorem, & securiorem animæ, & illum sequi-
7 tur nouissime Parladorius *lib.2. rerum quotid. c.4. num.4.* sed in puncto iuris dicit esse falsam opinionem Antonius Gomez *variarum, tit. de restitutione minorum, lib.2.n.18.* & pro vtraque parte plures rationes assignat Curtius iunior *in d. authent. sacramenta puber. à num.54. & 73. & 85.* qui refert istam esse communem, & ab ea non esse recedendum fauore animæ, quæ opinio tutior, & secu-
8 rior est, & seruanda in foro canonico, & seculari, cui standum est in hac quæstione cum agatur de materia peccati, & impubes doli capax non obseruans iuramentum sit periurij reus, *vt in c. ex literis Syluani, vbi gloss. verb. sub iuramento, de sponsalibus.*

QVÆSTIO CXXIV.

Vtrum legitimatus sine præiudicio venientium ab intestato possit succedere ex testamento. Communis contra communem.

CLausula quæ solet apponi in rescriptis quibus quis sit legitimus, videlicet *sine præiudicio eorum qui successuri sunt ab intestato*, id operatur, vt legitimatus præferatur omnibus successoribus parentis intestati, exceptis filiis legitimis, & naturalibus, quibus extantibus legitimatus succedit ex testamento dummodo legitima debita filiis legitimis, & naturalibus non minuatur, hanc opinionem dixit communem Hieronymus Gratus, *consil. 63. colum. penultima.*

Sed contrariam opinionem (imo quod illa clausula operetur, quod legitimus ex testamento admittatur, & ab intestato excludatur ab agnatis & cognatis, intra quartum gradum, ceteros vero, & vxorem, & fiscum excludat) dixit communem Decius *consil. 338. numer. 4.* & Paulus Parisius *consil.14. num.44. vol.2.* Socinus *cons. 95. vol.4. col.3. & in l. Gallus, §. & quid si tantum numer.21. ff. de lib. & posthumis.* Couarr. *in 4. decret.2. part. cap 8.§.10 num.1.* & de legitimatione filiorum vide *l. 4. & 6. tit. 15. p. 4.* & quæ diximus ad longum *in quæst. 2.*

QVÆSTIO CXXV.

Vtrum contra petentem plus tempore, debeant omnes inducíæ duplicari. Cómunis contra communem.

PEtenti plus tempore, inducíæ duplicantur, *text. in c vnico, de plus petitionibus, §. hodie, Instit. de exceptionibus*, dubitatur tamen circa illa iura, an debeant inducíæ omnes duplicari, an illius solum temporis, quod remanserat induciarum, quando actor plus petit: & omnes inducias esse duplicandas, tenet primus omnium Ioannes Andreas *in d. c. vnico*, quem ibi sequitur Antonius, *num.8.* quam partem tenet Ang. *in §. si quis agens, num. 6. in fine. Instit. de exceptionibus*, Decius *in l. pecuniam, numer.10. ff. si certum petatur*, & istam opinionem sequuntur Doctores, secundum Ananiam *in d.c. vnico, n.4.* & esse communem

opinionem testatur expresse Ias. *in §. & hæc quidem, nu. 5. Instit. de actionib.* vbi Zasius *num. 2.* vbi tanquam veriorem illam sequitur sententiam, qui omnes mouentur per tex. *in d. §. hodie autem, instit. de exceptionibus.*

1 Sed contrariam opinionem (imo quod reliquum temporis inducarum duplicari debeat, & non omne) expresse firmat Bart. *in l. aut damnum, §. quisquis*, arg. optimi text. *ibi, ff. de pœnis*, idem tenet Bart. *in l. iustas, C. de iure fisci, lib. 10.* vbi Bald. *num. 9.* & Platea *num. 1.* & ex canonum interpretibus hanc opinionem sequitur Bald. *in d. c. vnic. nu. 6.* Ancharan. *n. 17.* Abb. *n. 14.* Anania *num. 4.* & Petrus de Rabenis *in compendio iuris canonici, tit. de plus petitionib. col. 3.* quam opinionem sequitur Alex. *num. 10. in d. l. pecuniam*, vbi Ias. (immemor sui) *in fin.* & Alciat. dicit istam opinionem communiter receptam, illamque expresse probat Theophil. *in d. §. hodie*, & de iure regio probatur *in l. 45. titul. 2. part. 3.* circa quam vide Villalobos *in Antinomia iuris, num. 34. fol. 6.* & sic illa Bart. opinio est verior, & communior, & approbata vtroque iure, quam quæstionem (licet difficilem) non mouent ibi Imola, Hostiensis, Abb. Henricus, neque Cardinalis.

SVMMARIA.

1 *In legatis piis, quod maius est interpretari debet.*
2 *L. Titia. §. Seia. ff. de auro & arg. legato, declaratur.*
3 *Causa pia habet tres gradus.*
4 *Captiuorum causa pia est & omnibus præfertur.*

QVÆSTIO CXXVI.

Vtrum in legatis relictis contra heredem fit ampla interpretatio facienda. Communis contra communem.

IN testamento amplam fieri debere interpretationem probat text. *in l. in testamentis, ff. de reg. iur. & in cap. dilectus, de donationibus*, & idem esse in legatis tenet glos. *in d. l. in testamentis*, & glos. *in l. si quis reum, §. idem Iulianus, ff. de lib. legata*, & glos. *in l. Lucio Titio, ff. de legat. 2.* glos. *verb. errore, in l. 1. C. de falsa causa adiecta leg.* glos. *in l. legatum, ff. de annuis legatis*, quam opinionem (quod in legatis fiat extensio) tenet Cynus *in l. fin. §. 1. C. communia de leg.* Villalonga *in l. re coniuncti, colum. 16. ff. de leg. 3.* Ias. *in l. qui se patris, num. 58. C. vnde lib.* & hanc dicit communem opinionem Corneus *in authent. ex causa colum. 7. C. de lib. præteritis.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Cagnolus *in d. l. in testamentis, num. 3.* vbi illam tenet Decius, & sequitur glos. *fin. in l. si plures, ff. de conditionibus instituto.* quam ad hoc commendat Ias. *in leg. pecuniam, ff. si certum petatur, num. 2.* quam opinionem probat text. *in l. apud Iulianum, §. Seio. ff. de leg. 1. & in l. nam quod liquide, §. fin. ff. de penu legata, & in l. numis. ff. de leg. 3.* & hæc est illorum iurium interpretatio secundum Aretinum *in l. legato generaliter, §. 1. ff. de leg. 1.* quod tamen fallit in legatis piis in
2 quibus id debet præstari, quod maius est, ita probat text. *in l. Titia, §. Seia, ff. de auro & argento legato*, secundum literam veriorem, vt commendat Romanus *in suo singulari 515.* & est communis opinio secundum Barb. *in ca. inditante, num. 12. de testament.* vbi plures id testantur, & Couarr. *ibi, num. 5.* & licet text. ille plures patiatur intellectus, quos prosequitur late Decius *in l. semper in obscuris, ff. de regulis iuris*, & Gomecius *in §. ex maleficiis, numer. 52. Institutis de actionibus*, pro cuius vero intellectu considero nouiter reperiri posse tres gradus causæ piæ: primus
3 est, quando aliquid relinquitur Ecclesiæ pro clericis, quo casu licet fauorabilis causa censeatur, sufficit tamen si minimum præstetur text. *in cap. ex parte, de testamentis* (iuncto intellectu verissimo illius legis.) Secundus gradus est, quando aliquid relinquitur Ecclesiæ pro vasis, & ornamentis, quæ cedunt immediate in cultu Dei, & hic gradus fauorabilior est præcedenti. Vnde in eo præstatur id, quod maius est, *vt in cap. fin. de testamentis, & in dict. leg. Titia, §. Seia.* Tertius gradus est, quando aliquid re- 4
linquitur pro redemptione captiuorum, & hic supremus est, & ita præfertur secundo, *vt in cap. Apostolicos, & in cap. Sanctorum, 12. quæstio 2. l. sancimus, C. de sacrosanctis Ecclesiis, authentic. de alienatione emphyteusis, §. sanctissimos, verb. de sacris autem vasis.* In quibus iuribus cauetur quod res & vasa Ecclesiæ possunt alienari pro redemptione captiuorum, & facit text. *in dict. authentica de restitut. §. si vero in redemptionem*, (iuxta glossam *ibi, verb. excipimus*) vbi ab imperatore causa hæc captiuorum dicitur piissima, *vt in authentico, vt cum de appellatione cognoscitur, §. si vnum de prædictis, colum. 8.* & tradit Tiraquellus, *post leges connubiales gloss. 3. numer. 286.* & sic in hoc vltimo casu (à fortiori) quod maius est præstabitur argumento *d. l. Titia, §. Seia*, & vide *l. si quis ad declinandam, C. de Episcopis, & clericis*, & circa illius materiam, & pietatem erga captiuos, vide Padillam & Sarmient. *in leg. cum quidam de legat. 2.* Acostam *in capit. si pater, verb. pauperes, de testamentis, in 6. l. sunt personæ, de religiosis, & sumptibus funerum, l. 20. tit. 3. part. 6.*

QVÆSTIO CXXVII.

Vtrum vitium litigiosi purgetur per lapsum instantiæ. Communis contra communem.

VItium litigiosi purgari per lapsum instantiæ tenet 1
glos. *in leg. properandum, §. & siquidem, C. de iudiciis*, quæ communiter est approbata, secundum Paulum *in l. 1. C. de præscriptione longi temporis.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non purgetur) dixit communem Baldus *num. 2.* & Angelus *in d. l. 1.* & tradit Balbus *de præscriptionibus, 3. part. 6. partis, quæst. 4. princip. numer. 44.* & quando res dicatur litigiosa, vide Parladorium, *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 4. part. §. 4. num. 5.* & Couarr. *practicarum quæstionum, capit. 15. numer. 7.* & an, quando intentatur hypothecaria actio, dicatur res litigiosa, vide glossam, *verb. dominio. in authentica, litigiosa res, C. de litigiosis*, quæ tenet quod non, quam commendat Baldus *ibi*, & Gregorius *in l. 13. tit. 7. part. 3. verb. * Muchas vezes, *** & Couarr. *supra, num. 6.* Burgos de Paz, qui plures refert *consil. 4. num. 25.* per authenticum *de litigiosis, §. ab hac autem, collatione 8.* & vide Paulum *in l. Diuus Pius, ff. de petitione hereditatis, num. 4.* qui limitat totum titulum & materiam de litigiosis, quando res alienatur ex iusta causa, vel auctoritate iudicis, & Greg. *verb. * E que sea tornada, * in d. l. 7.*

SVMMARIA.

1 *Mendax punitur in pluribus casibus.*
2 *Qui negat debitum, non admittitur ad cessionem.*
3 *Lex fin. ff. de rei vendicatione, declaratur.*
4 *Cautela pro actore, quando reus negat se possidere.*
5 *Mentiri & mendacium dicere, differunt.*
6 *Iniuria non est dicere, tu dicis mendacium.*
7 *Error Cornei, notatur, qui asserit, quod non dicit mendacium, qui putat se verum dicere.*
8 *Quibus verbis teneatur reus palinodiam canere, traditur.*

QVÆSTIO CXXVIII.

Vtrum reus negans omnia contenta in petitione actoris (in casu legis. fin. ff. de rei vendicatione) amittat possessionem si verum est quod possideat.) Communis contra communem.

REus negans se possidere, si conuincatur de men- 1
dacio transfert possessionem in actorem: ita probat text. *in l. fin. ff. de rei vendicatione*, cui consonat text.

in l.

1 *in l.3. tit.3.part.3.* Et ratio illius pœnæ, est mendacium, vt est communis sensus illius legis, secundum Bart. *ibi, n.1.* Nec est solus ille casus in quo in iure nostro punitur mendax, est enim alius casus egregius, *in leg. si dubitet, §. ita demum, ff. de fideiussoribus.* Hippolytus *in rubric. illo tit. num.323.* qui bene loquitur, vltra quem de hac materia est videndus Abbas *in cap. penult. de iurament. calumniæ, num.18.* & Romanus *consil.59.* & Felinus *in cap. cæterum, num.18. & 19. de iudicijs*, Gomecius *in §. ex maleficijs, nu.19. Institut. de actionibus*, & tradit Alexand. *consil.35. volum.5.*

2 Barbacia *consil.82. volum.3.* Et qualiter negans debitum ad cessionem admittatur, tradit Afflictis *decis.296.* & vide communem contrariam 129. & Molin. *in consuetudinibus Paris. 1.part.§.30. num.5.* qui posuit 13. casus, in quibus negans cum mendacio punitur, & Guillermus *in c. Raynutius, verb. absque liberis, el.2. num.164.* est tamen aduertendum pro declaratione illius legis fin. quod procedit non solum si quis in possessionis substantia mentiatur asserens se non possidere, sed etiam si mentiatur in titulo possessionis: ita Bald. *in l. cogi, num.12. C. de petitione heredi*, vbi Ias. *& in §. omnium, num.92. Institut. de actionibus.* Secundo aduerte d.l. fin. procedere non so-

3 lum si se non possidere falso quis dicat, sed etiam si testetur se alio nomine possidere, cum tamen proprio nomine possideat: ita Angelus *numer.8.* Ias. *86. in d. §. omnium.* Hippolytus, *singulari 242.* Matthæus de Afflictis *decisione 18.* & circa illius legis materiam, & intellectum, vide Padillam *in l. quæstionem, C. de fideicommissis.* Tertio aduerte, quod ad translationem possessionis non requiritur libellus: ita gloss. *verb. & legem, in authentic. de triente & semisse, §. illud quoque, el.2.* quam commendat Ias. *in dict. §. omnium num.89.* & dixit communiter tenere Ro-

4 manus *cons.70. col.2.* in quo casu cautela fit, quod si reus neget se possidere, actor petat à iudice se mitti in possessionem illam tanquam vacantem, secundum Angelum, qui dicit ita practicasse, *in dict. leg. final.* quem sequitur Cepolla *cautela 161.* & eum corrupte citat Ias. *in dict. §. omnium, numero 41.* Quarto præmittendum est, maxi-

5 mam differentiam esse inter mentiri, & mendacium dicere, secundum doctrinam sancti Thomæ *22. quæst.110. artic.1.* & probat text. *in cap. animaduertendum, 22. quæst.2. in fine*, quem cum aliis refert Paulus Parisius *consil.30. volum.1. num.1.* & tradit Aulus Gellius *lib.2. ad noctes Atticas, cap.11.* ex qua differentia dixit Corrasius *in l. si tam angusti, num.5. ff. de seruitutibus*, non esse iniuriosum dicere,

6 tu dicis mendacium, quod sequitur Viulus *lib.9 commun. tit. de iniurijs, num.137.* qui dicit sic fuisse iudicatum in facti contingentia, cum ipse fuisset aduocatus pro reo: & tradit Plaça *de delictis, lib.1. cap.1. numer.11. de eo qui dicit tu mentiris*, & sequitur Padilla *in d.l. quæstionem, num.14. C. de fideicommissis*, & vide *in quæst. per me tradita 323.* Et sic in casu illius legis fin. non priuatur possessione, qui mendacium dixerit, sed qui mentitus fuerit, quod comprobatur ex text. simili, *in capit. 1. §. si fuerit. quæ fuit prima causa benefic. amit. & in cap. 1. §. si vasallus feudum, si de feudo defuncti contentio sit*, quæ iura expresse dicunt pœnam mendacij locum habere, si sciens quis inficietur, & sic ad hoc vt mendacij pœna locum habeat, dolum vel latam culpam exigit Bartol. *in d.l. fin.* & late Alexand. *cons.35. volu.5.* Ias. *in d. §. omnium, num.96.* Gomecius *in d. §. ex maleficijs, num.19.* & alij relati per Molend. *supra, num.5.* ex quibus

7 obiter reprobandus est error Cornei, *consil.324. vol.3. col. penultima*, secundum quem non dicit mendacium, qui putat se verum dicere, & refert Catelianum Cottam *in memorabilibus, verb. mendax.*

Quibus sic præhabitis dubitatur circa illam legem, si quis dicat in libello: Nego omnia narrata, prout in petitione narrantur: an tunc amittas possessionem, si vere possidebat? Et possessionem non amittere tenet Bartolus *in l. si dubitet, §. ita demum, ff. de fideiussoribus*, quem ibi sequuntur Paulus, Imola, Barbacia *ad Bartol. in l. si conuenerit in additionibus, ff. de re iudicata*, Ias. *in d. §. omnium, num.98.* Alexand. *consil.91. volum.6.* Hippolytus *in rubric. ff. de fideiussoribus, num.336.* idem *in singulari 242.* Decius *in cap. cæterum, num.19. de iudicijs*, & est communis opinio secundum Ias. *in l. sed hoc ita, ff. de re iudicatâ*, vbi Vincentius *in §. fin. num.4.* qui late prosequitur istum articulum, & hanc opinionem sequitur Padilla *in d. leg. quæstionem, num.10. C. de fideicommissis*, quia tunc magis videtur reus negare substantiam libelli, quam qualitatem.

Sed contrariam opinionem videtur sentire Bartol. *in l.1. C. de litis contestatione.* Bald. *in l.1. C. de adilitijs actionibus.* Antonius *in c.1. de litis contestatione*, & hanc partem dixit veriorem Alexand. *in d.l. sed hoc*, & illam dixit communem Felinus *in c. cæterum, num.19. supra*, quæ sententia verior est, & obiter, quibus verbis teneatur quis palinodiam cantare, tradit Gregor. *in l.8. titul.4. part.6. verb. *mintio,** & Parladorius, *rerum quotidianarum, lib.1. c.17. num.16. l.25. titul.18. part.2.* & est optima *l.6. titul.8. lib.8. recopil.* quæ à nemine allegatur, vbi expresse cauetur, **que mintio,** quæ verba tenetur reus proferre, neque sufficiet aliis æquipollentibus verbis vti, etiam si diceret, mendacium vel falsum dixisse, propter differentiam, de qua *supra*, quæ omnia sunt notanda pro intellectu legis *2. tit.10. lib.8 recopilat.* licet in hoc contrarium teneat Humada, *in l.25. tit.18. part.2. gloss.1.* & Didacus Perez *in l.6. tit.8. lib.8. ordinament.* quos nouissime sequitur Azeu. *in d.l.2. tit.10. lib.8. recop. num.88.*

SVMMARIA.

1 *Fideiussor perdit beneficium excussionis, si negauerit fideiussisse.*
2 *Negans feudum, perdit rem feudalem.*
3 *Fideiussor conuictus de mendacio, perdit beneficium, ne conueniatur vltra quam facere potest.*
4 *Socius non potest conueniri vltra quam facere potest.*
5 *Heres negans rem hereditariam, si conuincatur de mendacio sibi præiudicat.*
6 *Negans similis est subtrahenti.*
7 *Beneficium cedendi bonis ad euitandum carcerem, non competit dissipanti bona in fraudem creditorum.*

QVÆSTIO CXXIX.

Vtrum debitor negans debitum dolose, perdat beneficium cessionis. Communis contra communem.

PRo maiori elucidatione quæstionis præcedentis dubitatur, an debitor, qui negat debitum, si postea conuictus, confiteatur, perdat beneficium cessionis, & partem affirmatiuam tenet Angelus *in §. fin. colum.3. Institut. de actionib.* & dixit communem Alciatus *in cap. cum non ab homine, num.76. de iudiciis.* Et similiter, si fideiussor negat se fideiussisse, perdit beneficium excussionis. Ita probat text. *in l. si dubitetur, §.1. ff. de fideiussoribus*, vbi Baldus, Angelus, & Salicetus, Aufredus *decis. Tolosan.196.* Ias. (qui allegat plura iura) *in §. item si quis, el.1. num.79. Instit. de actionibus.* Gratus *cons.63. num.44.* & alios allegat Duennas *reg.335. limitat.14.* Secundo facit pro hac sententia, quia negans feudum perdit rem feudalem, vt tradit Abbas *in cap. cæterum, num.21. de iudiciis, l.3. tit.3. part.3. l.40. tit.2. part.3.* Capicius *decis.19. num.6.* Guido Papæ *decis.236. in fine*, & plures refert, & sequitur Duennas *reg.35.* & est Bonus text. *in l. sed hoc ita. §.1. ff. de re iudicata*, vbi probatur, quod fideiussor negans se fideiussisse, & conuictus de mendacio, perdit beneficiũ, ne conueniatur vltra quam facere potest, quod competit socio, *l. verum, ff. pro socio, l.15. tit.10. part.5.* & tradit Gutierr. *de iuramento confirmat. 3. part.c.15. per totum*, qui illud eleganter declarat & probat text. *in l. sunt qui, ff. de re iudicata, l. si vnus, §. fin. ff. pro socio, text. in l. sed si ex parte, §. interdum, ff. quod cum eo*, & est text. *in l. hereditatem, §. fin. ad l. falcidiam*, vbi heres negans rem hereditariam, si conuincatur de mendacio, sibi præiudicat. Quem text. extollit Baldus *in suo repertorio, verbo negatiua*, qui dicit, quod negans similis est subtrahenti, idem tenet Baldus *in capit. dudum, n.8. de electione.* Et principalem nostrã conclusionem probat Bald. *in auth. contrà,*

qui propriam, C. de non numerata pecunia, Iaſ. *in l.1.num.11. C. de tranſactionibus.* Hieronymus Gratus *conſ.63.num.44. & conſ.119.numer.21.volum.2.* Purpuratus *in l.neque pactio, num.79. C. de tranſactionibus,* & Marſil. *in rubrica, de fideiuſſoribus, à num.322.vſque* 345. Vltimo pro hac ſententia fa-
7 cit, quia beneficium cædendi bonis ad euitandum carcerem, non competit ei, qui in fraudem creditorum bona ſua diſſipauit, iuxta text. *in l. fin. ff. quæ in fraudem creditorum*, vbi Baldus & Paulus, & tradit Tiraquellus *in l. ſi vnquam, verb. bona, num.5. C. de reuocand.* quibus adde Aſſictis *deciſione Neapolitana 296. & 379.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod etiam hoc caſu admittatur ad beneficium ceſſionis) tenuit Salicetus *in l.1. C. qui bonis cedere poſſunt*, quem ſequitur Decius *in l. nemo poteſt, num.7. ff. de reg.* & ibi hanc dixit communem Cagnolus *num.5.* In odium tamen negantis, prima opinio magis placet licet hæc ſecunda ſit plena æquitate, & tandem erit quæſtio pro amico.

SVMMARIA.

1 *Matrimonij fauore in dubio facienda eſt interpretatio.*
2 *Vſus communis verborum attenditur in matrimonio.*
3 *Pro expreſſo habetur, quod contrahentes reſpondiſſent, ſi fuiſſent interrogati.*
4 *Verba quæſtionis aliter declarantur.*
5 *Matrimonium de præſenti hodie non poteſt contrahi, niſi coram parocho, & teſtibus.*
6 *Copula ſequuta poſt remiſſionem de contrahendo, non facit matrimonium.*
7 *C. is qui fidem, de ſponſalibus, eſt hodie correctus per Concilium Trid.*

QVÆSTIO CXXX.

Vtrum per illa verba, non habebo aliam in vxorem, niſi te cenſeatur cõtractum matrimonium, vel ſponſalia, Communis contra communem, & quid ex Concilio Tridentino.

FRequentiſſima eſt in tribunalibus Eccleſiaſticis prædicta quæſtio, in qua diuerſæ ſunt doctorum ſententiæ, & opiniones, & imprimis, vt per illa verba cenſeatur contractum matrimonium de præſenti tenet Abbas *in cap. ex parte, nam.8. de ſponſalibus,* vbi Præpoſitus *nu.7.* dicit communem, quam ſequitur Alexand. *conſ.512.n.4. vol.5.* Barbacia *conſil.6.col.4.* Sylueſter *in ſua ſumma, verb. matrimonium, el.2. quæſt.10.* Iaſ. *in l. actione, C. de tranſactionibus,* vbi Curtius iunior *num.5.* Decius *num.6.* Purpuratus 49. qui etiam dicit communem Padilla *in d. l. actione, num.12.* Villalobos *in ſuo ærario communium, litera*
1 *M. num.56.* Couarr. *in 4. decret. 2. part. cap.4. §.1. num.2. & in num.6.* dicit communem opinionem, pro qua facit, quia in dubio pro matrimonio eſt facienda interpretatio, *text. in cap. fin. de re iudic.* maxime quia in matrimo-
2 niis contrahendis vſus communis verborum attenditur, *text. in cap. ex literis, el.1. de ſponſalibus, l. vxori. ff. de leg.3. gloſſ. in cap. nonnulli, verſic. vltra duas dietas, de reſcriptis, l. cum de lanionis, §. aſinam, ff. de fundo inſtructo.* Et ſic illa verba, ex communi conſenſu loquendi, & interpretatione, ſignificant matrimonium de præſenti, & ſi contrahentes de hac interpretatione interrogarentur, illud reſpondiſ-
3 ſent, & ſic habetur pro expreſſo, ſecundum gloſſam communiter receptam *in l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis*, quam ſequuntur doctores, *ibi*, & hanc opinionem ſequitur deciſio Rotæ Romanæ 450. *in 1. part. n.1.*

Sed contrariam opinionem (imo quod per illa verba ſolum ſponſalia de futuro cenſeantur contracta) dixit communem Gomecius *in §. ſuper, num.10. Inſtit. de actionibus,* & Leoniſa *conſil.52. numer.2. inter conſilia matrimonialia,* & dicit etiam communem Adrianus *in 4. quæſt.12. de matrimonio,* & tradit Soto *in 4. ſententiarum, diſtinct.29. quæſt.2. art.3. circa finem,* Magiſter *in 4. diſ.27. cap.4.* Angelus *in authent. quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. fin. concluſ.6.* & Veracruz *in ſpeculo coniugiorum, 1. part.17. quæſt. fin. concluſione 2.* & hanc dicit communem Theologorum Gutierrez (qui docte proſequitur iſtam quæſtionem) *in* 4
ſuis canonicis, 1. p. c.21. num.30. in fin. vbi *à num.13.* refert tertiam opinionem, quod per illa verba (etiam prolata cum iuramento) non cenſeatur matrimonium, neque ſponſalia de futuro abſolute contracta, ſed ſub conditione, ſi coniugalem vitam elegerit promittens, vt tunc cum illa, & non cum alia contrahere debeat. Non tamen poteſt compelli ad cõtrahendum, imo poterit continere, & in cœlibatu viuere, & iſtam tertiam opinionem ſequitur Antonius de Butrio *in d. cap. ex parte, numer.10.* & Alciatus *in d. l. actione, nu.10.* & dicit communem Gomecius, *ſupra*, & Padilla *num.21.* & Pedraca *in ſua ſumma, in*
6. præcepto diuino, num.19. Hodie autem, ex noua lege ſa- 5
cri Concilij Tridentini, non poteſt contrahi matrimonium de præſenti, niſi præſente parocho, & duobus, vel tribus teſtibus, *vt in cap.1. ſeßione 24. de reformatione matrimonij*, & ſic etiam, ſi per prædicta verba, vel alia etiam de præſenti, ſine parocho, vel etiam coram ipſo ſine teſtibus, proferantur, non erit matrimonium de præſenti, ſed ſeruandum erit quod tradimus in tertia opinione, 6
quæ in tantum procedit, quod etiam ſi copula ſequatur poſt talem promiſſionem, nõ erit matrimonium de præſenti ſecundum Concilium, licet de iure communi ſecus eſſet, vt in cap. *is qui fidem, de ſponſalibus*, qui text. eſt hodie correctus, vt aduertit Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 2. part. cap.51. num.12. & in ſuis canonicis quæſtionibus, cap.14. num.4.* Mocius *de contractibus, titulo de ſponſalibus, fol.169. num.5.* Menochius *de præſumptionibus, lib.3. præſumptione 1.* & Matienço *in rubr. de matrimonio, gloſſ.1. tit. 1. nu.53. lib.5. recop.* & Veracruz *in ſpeculo coniugiorum 1. part. art.20. concluſione 3.* Didacus Perez *in l.1. tit.1. pag.41. lib.5. ordin.* Zæuedo *in collectaneo 131. ad ius canonicum, in lib. decretal. num.2.* 7

QVÆSTIO CXXXI.

Vtrum ante annum viceſimum primum teneatur aliquis ieiunare. Communis cõtra communem.

POſt annum viceſimum primum omnes teneri ieiunare dicit communem opinionem Sylueſt. *in ſua ſumma, verb. ieiunium, quæſt.6. n.18.* qui ſequitur ſanctum Tho. Palud. & Archi. & ſumma Armilla, *verb. ieiunium, n.3.*

Sed contrariam opinionem (imo quod teneatur ieiunare ſtatim quoad aliquis eſt doli capax) tenet Innocentius *in rub. de obſeruatione ieiunij*, cum poſſint peccare, & peccata deflere, *vt in c.1. de delictis puerorum*, & hanc opinionem dicit eſſe communem Abbas, *ibi, num.7.* Prima tamen verior eſt, & ſequenda, vt tradit Angles, *quæſt. 6. concluſ.1. & 2. fol.399.*

QVÆSTIO CXXXII.

Vtrum bona minoris ſint tacitè hypothecata pro penſione domus. Communis contra communem.

BOna minoris non ſunt tacite hypothecata pro penſione domus: *ita gloſſ. verb. illata in l. item quia, ff. de pactis*, quæ opinio communis eſt ſecundum Iaſ. *in §. item Seruiana, n.57. Inſtit. de actionibus*, & tenent relati per Tiraquellum *poſt ll. connubiales, gloſſ.8. n.193.*

Sed contrariam opinionem (imo quod cenſeantur 1
hypothecata) tenet Baldus *in l. certum, quæſt.8. C. locati*, quem refert Tiraquellus *ſupr. n.189.* & dixit communem Albericus *in l.2. numer.2. ff. de rebus eorum*, & innuit eſſe communem Alexand. *in d.l. item quia:* pro qua opinione facit gloſſ. celebris *verb. teneri, in l. fin. C. de legitima tutela*, dicens

dicens bona minoris esse tacite obligata pro dote quam recepit, quia illa obligatio inducitur à lege, *vt in l. assiduis C. qui potiores, & in cap. ex literis, de pignor.* & istam opinionem dicit communem Baldus *in d. l. fin.* vbi etiam dixit communem Faber. Et glossæ opinionem appellat communem Iaſ. *in l. si constante, num. 210. ff. soluto matrimonio*, vbi Alexand. *num. 29.* & dixit communem Crottus *colum. 7. & 8. in 1. lectura num. 84. & in 2. nu. 103.* Claudius *colum. 10.* Lancelotus Decius *col. 7. & 8.* & dixit communem Baldus Nobellus *in tractatu de dote. 6. part. priu. 58.* Fanus *de pignoribus, 2. part. membro 4. num. 73.* Curtius iunior *consi. 468. num. 20.* Carolus Ruinus *consi. 61. volum. 3.* & innuit esse communem Maynerius *in l. in ambiguis, num. 143. ff de regulis iuris*, vbi dicit, quod ita in practica seruatur, quam opinionem sequitur Rubius *in c. per vestras, in princip. §. 26. nu. 1. vsque ad 3.* & Fabianus de Monte *in tractatu de emptione, & venditione, 4. p. quæst. 22. num. 18. & 5. p. num. 95.* & alios citat Tiraquellus, *vbi supra, glos. 8. num. 188.* ex quibus constat Bartoli, & aliorum sequacium sententiam huic aduersam, *in d. l. si constante, nu. 74.* frequentissimo doctorum reiici consensu, sequaces autem refert Tiraquellus *d. gloss. 8. num. 193.* quæ opinio veriſſima & iuridica est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum de per se non sufficit ad probandam fugam debitoris.*
2 *In iudicio summario debet etiam constare de fuga per testes.*
3 *Iuramentum creditoris non est legitima probatio.*
4 *Contraria communis opinio proponitur.*
5 *Concordia opinionum refertur.*
6 *Suspicio fugæ debet summarie probari, saltim per vnicum testem.*

QVÆSTIO CXXXIII.

Vtrum per iuramentum creditoris probetur fuga debitoris. Communis contra communem, & quid iure regio.

SVspectum de fuga debitorem debet probare creditor, alio modo quam per ipsius iuramentum: ita tenet Baldus *in l. apertissimi, C. de iudiciis, & in l. creditor, ff. si certum petatur.* Quam dixit communem opinionem Decius *consil. 75.* & Iaſ. *in d. l. apertissimi, num. 22.* quam fatetur communem Claudius *in l. 2. in princ. col. 4. ff. soluto matrimonio*, vbi Alexand. *numer. 22.* & Thomas Parpalia *num. 70.* dixit illam communem, & Antonius de Tremolis, *in additione ad Bonacurs. in rubric. de recusatione, §. 1. numer. 3.* quam sequitur Alexand. *in l. qui bona, §. qui damnum, num. 19. ff. de damno infecto, & in l. si fideiussor, §. fin. num. 12. ff. qui satisdare cogantur*, vbi Iaſ. *num. 11.* asserit hanc esse veritatem, quam etiam sequitur ipse *in leg. si ab arbitrio, num. 8. eodem tit.* & sequitur Curtius *in l. 2. num. 38. ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Natta *consi. 430. num. 14.* Caccialupus *in tractatu de debitore suspecto, in 6. quæst. princip. num. 16.* Gratus *consil. 138. num. 4. volum. 2.* Bonacosa *in suis communibus opinionibus crim. verb. fugæ suspicio*, & Menochius *de arbitrariis, casu 87. num. 5.* & nouissime Ioſephus
1 Maſcardus *volum. 2. de probationibus, conclusione 823. num. 1. & 2.* vbi assignat rationem, quia iuramentum de per se non sufficit ad probandam fugam, cum generet magnum præiudicium, vt colligitur *ex l. in bona fide, C. de*
2 *rebus creditis, & in leg. admonendi, ff. de iureiurand.* & etiam in summariis debet fieri plena probatio, testibus, & instrumentis, *l. 1. §. si ea, ff. de ventre in possessionem mittendo.* Et sic cum captura personæ sit magni præiudicij (*authentica, & omnimodo, C. ne filius pro patre*) sequitur, quod
3 non possit fieri ex solo iuramento creditoris, *capit. legitima, de appellat. lib. 6.* & tradit alias rationes Baldus *consil. 283. numero 3. volum. 1.* quod per plures ampliationes & limitationes declarat Maſcardus, *supra*, & Rolandus à Valle, *consil. 65. volum. 3.*

Sed contrariam opinionem (imo quod in hoc casu 4
sufficiat iuramentum) tenet Angelus *in l. nemo, C. de exactoribus tributorum, lib. 10.* & illam obseruat totus mundus, secundum Paulum, *consil. 140.* quod refert Iaſ. *in l. 2. num. 30. ff. soluto matrimonio*, & hanc Angeli sententiam dixit communem Socinus *in dict. leg. si ab arbitro, num. 9.* 5
Romanus *consil. 320. num. 3. & 241.* Imola *in l. 2. in princ. soluto matrimonio.* Paulus Parisius *consil. 99. numer. 32. lib 3.* Paulus Castrensis *consil. fin. numer. 7. volum. 1.* pro qua sententia facit glossa *verb. recusare in l. apertissimi, verb. potest etiam*, & vide Dũennas *reg. 175. ampliatione 3.* & aliam communem contrariam *in quæst. 267.*

Sed hæc vltima opinio procedit in debitore paruæ 6
quantitatis, secundum Romanum, *singulari 69.* Hippolytum *consi. 103. num. 26.* quos refert & sequitur Gracian. *regul. 58. numer. 14.* & quod in hoc casu practicatur illud est, quod recipitur probatio summaria de fuga, etiam cum vnico teste, ex qua detinetur debitor, *vt in l. ait prætor, §. si debitorem, ff. quæ in fraudem cred. l. quæsitum, ff. de pignoribus, l. 10. tit. 15. part. 5.* vbi Gregor. *verb.* * *Por si mismo, l. 17. titul. 13. part. 5.* Castillo *in l. 63. Tauri*, Iaſ. *in l. vinum, numer. 3. ff. si certum petatur, & in l. de pupillo, §. si quis riuos, ff. de noui operis nunciat.* Xuarez *in tit.* * *de les emplazamientos,* * *num. 21. colum. 1. in fine*, qui bene declarat istam materiam, & hæc vltima opinio est magis communis, & in practica recepta, secundum Franciscum Viuium, *conclus. 59. lib. 1.* & Ioſe. Ludou. *decisione Per. 41. num. 5. lib. 1.* & ita fuisse declaratum per duas sententias, tenet Fabius Turetus *consi. 45. num. 19. volum. 1.*

SVMMARIA.

1 *Speciale mandatum requiritur ad transigendum & compromittendum.*
2 *Mandatum dicitur speciale, si dicatur ad transigendum vel compromittendum.*
3 *Speciale mandatum requiritur ad pignorandum.*
4 *Speciale mandatum requiritur ad retrahendum.*
5 *Speciale mandatum requiritur ad donandum.*
6 *Renunciatio casuum fortuitorum dicitur specialis quando aliquis suscipit in se omnes casus fortuitos.*
7 *Repulsa testium requirunt speciale mandatum.*
8 *Casus de facto refertur.*
9 *Mandatum generale, comprehendit debita de futuro contracta post diem mandati.*
10 *Solutio facta in casu quæstionis, non liberat debitorem.*
11 *Mandatum concessum ad vendendum, non comprehendit bona futura post mandatum.*
12 *Doctor Tellus Maldonado, gubernator consilij serenissimi principis laudatur.*
13 *Confessio procuratoris de debito recepto, nõ liberat debitorem.*
14 *Consilium pro debitoribus, qui soluunt procuratori ad recipiendum constituto.*
15 *Apocha tutoris de debito pupilli recepto nocet pupillo.*

QVÆSTIO CXXXIV.

Vtrum restitutio in integrum peti possit per procuratorem, non habentem ad hoc speciale mandatum. Communis contra communem.

CAusa restitutionis in integrum potest proponi per procuratorem, *text. in l. vnica, C. etiam per procuratorẽ*, & tunc requiritur speciale mandatum, *text. in leg. illud. §. fi. ff. de minorib.* quod tamen intellige, quando principaliter peteretur, secus si incidenter, *text. in l. fin. in fine, C. vbi, & apud quem, cap. suscitata, de in integrum restitutione*, & tradunt Bart. & Doctores *in l. indebitam, ff. de cond. indebiti*, & tenet glos. *in d. cap. suscitata*, cuius opinionem dicit communem ibi Abb. *n. 5.* & sequitur Couarr. *lib. 1. variar. cap. 6. n. 1.*

Quo

E GRANADA
aspit. Real
Biblioteca

Quo ſuppoſito, dubium eſt, an ſufficiat conſtituere procuratorem (his verbis) *quoties opus fuerit*, an requiratur, quod exprimatur, *in tali cauſa*. Et quod requiratur expreſſio in tali cauſa, tenet Cynus *in d.l.vnica, C.etiam per procuratorem*, cuius opinionem aperte innuit eſſe communem Bart. *in l.Titius, num.3.ff.de lib.& poſthum*.

Sed contrariam opinionem (imo quod ſufficiat conſtituere procuratorem ad petendam in integrum reſtitutionem, per hęc verba, *quoties opus fuerit*) tenet idem Bartol. *in leg.filiusfamilias, n.10.ff.de donationib*. Bartolus, Baldus & Salicetus, qui hanc dixit communem opinionem *in d.l. vnica, C.etiam per procuratorem*, & dixit communem Baldus *in d.l.illud*, §.*fin*.& Alexand.*in d.l.Titius, num.5*.vbi Iaſ.*n.15*. & dixit communem Tiraquellus *poſt ll.connubiales, gloſſ.7. n.109*. Couart.*lib.1.variar.cap.6.num.2*.

1 Pro qua opinione facit, quia ad trãſigendum & compromittendum requiritur ſpeciale mandatum, *vt in cap. per tuas, de arbitris, gloſſ.in ca.ad agendum, de procuratoribus, l. procuratorem, C.eodem tit. l.mandato generali. ff. eodem, ca. qui ad agendum*, §.*fin.extra eodem, lib.6*.quam opinionem tenet Alex.*conſ.129.vol.1*. Socinus (qui loquitur in vtroq; caſu) *conſ.18.n.17.vol.1*. & tamen mandatum dicitur ſpeciale, ſi
2 dicatur ad tranſigendum vel compromittendum, licet non dicantur neque exprimantur, quæ in compromiſſo vel contractu trãſactionis deducuntur ſpecifice, ita Decius *conſ.27.& conſ.20.& conſ.60*. Paulus *conſ.77.vol.1*. pro qua ſententia facit doctrina Fani *in tractatu de pignorib. in*
3 *princip*. vbi dicit, quod licet ad pignorandum requiratur ſpeciale mandatum, *vt in l. ſolutum*, §.*fin.ff. de pignoratitia actione*, tamen non requiritur quod mãdatum ſit ſpeciale ad pignorandam talem rem, ita Tiraquellus *de retractu*, §.
4 *fin. nu.96*. vbi dicit ſufficere mandatum ſpeciale, in quo quis conſtituatur nomine alterius ad retrahendum omnia quæ à ſuis conſanguineis vendita fuerint, ſine alia expreſſione rei venditæ emptori, & tradit Paulus *in d.l. filiusfamilias, in fin*.vbi dicit ſufficere ſpeciale mandatum ad
5 donandum, licet non exprimatur, cui ſit facienda donatio, quem ſequitur Abbas *in cap.coram, nu.5.de reſtitutione in integrum*, pro quibus etiam conduci poſſunt tradita per Doctores *in l.ſed & ſi quis*, §.*quæſitum, ff. ſi quis cautionib. &*
6 *in l.Titius, ff. de lib.& poſthum*.vbi dicunt quod licet requiratur expreſſe quod renuncietur caſibus fortuitis, tamen ſatis dicitur ſpecialiter exprimi, ſi aliquis tantum ſuſcipiat in ſe omnes caſus fortuitos, abſque alia expreſſione. Faciunt etiam tradita per Abb.*in d.cap.coram, n.5*.vbi dicit quod ad petendam reſtitutionem in integrum ſufficit ſpeciale mandatum, comprehenſum ſub generalitate verborum, pro qua ſententia facit text.*in clem.1.de procurato-*
7 *ribus*, vbi ad obiicienda crimina contra teſtes ſufficit in genere conſtituere procuratorem, ad proponendos defectos teſtium, quamuis requiratur ſpeciale mandatum, ita tenet Curtius iunior, *in l.2.§.ſin autem, C.de iuramento calumniæ*, & diximus *in quæſtione 162*. ex quibus hæc opinio remanet fulcita & tenenda, à qua non eſt recedendum in iudicando, & conſulendo quam late proſequitur & defendit Rolandus à Valle *conſ.26.volu.2.num.19*. vbi alios refert dicentes communem opinionem, quam etiam ſequitur Gregor. *in l.15.tit.5.part.3.verb.*Sennaladamente*,* vbi reſoluit ex Alberico (*in l.illud, ff.de minoribus*) quod ita fuit ſeruatum.

8 Nec in præſenti omittam, quod nuper de facto mihi contigit, & fuit magna contentio inter aduocatos huius
9 ciuitatis, an mandatum generale conceſſum ad omnia debita recuperanda, comprehendat debita futura, quæ non habuerunt dependentiam de præterito, imo fuerunt contracta poſt diem mandati: & in hoc caſu deſendi,
10 quod virtute illius mandati, non tenetur debitor ſoluere debita futura, imo non erit liberatus ex tali ſolutione, tanquam facta non vero procuratori. Ita probatur ex traditis per gloſſam *in leg. omnium, ff. de procuratoribus*, vbi Bartolus, Angelus & Paulus *num. 6*. idem Bartolus *in l. damni infecti*, §.*ſi quis, ff. de damno infecto*, & tradit expreſſe Paz *in ſua praxi, annotat.4.de procuratore, num.23*. & notat
11 expreſſe Queſſada *in ſuis quæſtionibus, cap.31. num.35*. Et in mandato ad vendendum, vt non comprehendat bona futura, tradit Ioſephus Ludouicus *deciſione 37. per l.ſi ita legatum, ff.de auro & argento legato, l.in leg. ff. de contrahenda emptione, l. cum Aquiliana, ff. de tranſactionibus*. Et pro hac mea ſententia fuit iudicatum à iudice ordinario huius ciuitatis cum grauiſſimo, & doctiſſimo Doctore Tello 12
Maldonado (nunc meritiſſimo conſiliario principis Archiepiſcopi Toletani) eius aſſeſſore, in cauſa domini Petri de Sylua, cum fratre ſuo Marchione de Montemayor, qui fecit ſolutionem tributorum cuidam procuratori, virtute cuiuſdam mandati, ad recuperanda omnia debita, & cum dicta obligatio tributorum fuiſſet orta poſt conceſſum mandatum, non poterat debitor illorum virtute illius facere ſolutionem, & facta non liberauit il-
lum, maxime quia oſtendebat ſolutionem, per confeſ- 13
ſionem procuratoris conſtituti ad recipiẽdum, quæ confeſſio (niſi vere conſtet, & appareat de ſolutione) non liberat debitorem, quia mandatum non eſt datum confitendum recepiſſe debitum, ſed ad realiter vereque recipiendum. Ita tradit Bartolus *in l.2.§.fin.num.6.ff.de rebus creditis*, vbi Paulus, & Xuarez *in l. poſt rem iudicatam, n.15*. vbi admonet ſoluentes procuratori, vt ſint cauti, quod
ſoluant in præſentia teſtium, & tabellionis, qui atteſtetur 14
de vera numeratione, & quod in illius præſentia ſit facta ſolutio, quia alias non ſunt ſecuri ex ſola confeſſione. Ita tradit (illos referens) Gutierrez *de iuram. confirm. 1. part. cap.50.num.4*. & Gracian.*regul.388.num.10*. & nouiſſime Parladorius *lib.2.rerum quotid. cap.fin.5.part.§.17.numer.11*. qui tenet contra Sarmient. *lib.3.ſelectarum, cap.11*. qui nititur per aliqua fundamenta impugnare Bartoli, & ſequentium communem opinionem, vt eam appellat Gomecius *in l.9.Tauri, num.36.col 2*.& vide Gregor.*in l.61.tit. 18.part.3.verb.* por pagado*,* & Auendann. *in cc. prætorum 2.part.c.29.num.12*. Rojas *in epitome ſucceßionum cap.11.n.15*. & Gutierrez *ſupra, cap.53.num.12*. Et quando apocha tu- 15
toris confitentis recepiſſe pecuniam debitam pupillo, noceat ipſi pupillo, tradit Paulus Caſtrenſis *conſil.291.1. part*. qui reſoluit, quod nocet. Quæ omnia tanquam practicabilia ſunt menti tenenda.

QVÆSTIO CXXXVI.

VLtima voluntas ſcripta manu teſtatoris propria, ſine teſtibus & notario ſeruanda eſt, ſi in illa legata pia contineantur, quam concluſionem dicit communem Couarr.*in cap. relatum, el.1.num.12.de teſtament*. qui refert Bart. *in authentica, quod ſine*, vbi Corneus, *C. de teſtament*. Zaſius *conſ.6.num.25.vol.1*. Alex. *in l.hac conſultiſſima*, §.*ex imperfecto, C.de teſtam.& in conſ.4.volu.5*. Imola, & Aretin. qui dicunt communem opinionem *in l.ſi quis, C.de teſtib*. Pro qua opinione facit text. *in l.fin. C.familiæ herciſcundæ*. Michael Craſſus *receptarum ſentent.§.teſtament.quæſt.3.n.8*. quem ſequitur Azeu. *in l.1.tit.4.n.31.lib.5.recop*.

Sed contrariam opinionem ſequitur Iaſ. *in d. authent. quod ſine*, Aretin.*conſ.64*. Alex.*conſil.76. volum.3*. & dicit communem Socinus iunior *conſ.189.num.74. volum.2*. & Barbacia *conſ.41.volu.4*. quam ſequitur Couarr. *ſupra* (licet cum dubitatione, propter fauorem piæ cauſæ). Sed ab hac opinione non eſt recedendum in iudicando & conſulendo, ex ratione de qua *in quæſt. ſequenti, n.2*.

SVMMARIA.

1 *Actus valet in foro conſcientiæ, quando ſolemnitas omittitur, & conſtat de voluntate.*
2 *Solemnitas teſtium fuit introducta ad obuiandum falſitatibus.*
3 *Lex, quæ ſe fundat in præſumptione, non habet locum in foro conſcientiæ.*
4 *Obligatio naturalis oritur ex teſtamento minus ſolemni.*
5 *Conſcientia non ligat, quem natura non obligat.*
6 *Teſtes ſunt neceſſarij ad formam probatoriam & ſubſtantialem teſtamenti.*
7 *Teſtator videtur ſe conformare cum legis diſpoſitione.*

QVÆ-

QVÆSTIO CXXXVII.

Vtrum legata relicta in minus solemni testamento debeãtur in foro conscientiæ. Communis contra communem.

CElebratissima est apud iuris professores quæstio supra dicta, in qua partem affirmatiuam, quod heres teneatur in foro conscientiæ soluere legatum relictum in minus solemni testamento (si de voluntate testatoris constiterit) tenet Bartol. *in tract. minoric. lib.3.cap.3.* quem sequitur Antonius *in cap.quia plerique n.9. vers.ex his patet, de immunitate Ecclesiarum,* vbi Abb.*n.*43. idem *in c. cum esses.n.*10.*de testamentis,* vbi Couarr.*nu.*4. dicit istam opinionem esse communem. Et communem etiam illam appellat Corneus *cons.*119. *num.*34.*vol.*2. & Oroscius *in l.omnes populi,n.*65.*ff.de iustitia & iure*, & communem dicit Menchaca (ex voto theologorum) *de succesionum creat.*§.1.*n.*23. Padilla, *in l. cum quis,n.*8.*C.de iuris & facti ignorantia*. Gutierrez *in l.nemo potest,num.*457.*ff.de leg.*1. Gomecius *in l.*3. *Tauri,n.*123. & Couarr. *in* 4.*decret.*2.*part.c.*6.§.8.*n.*12. Soto *de iustitia & iure,quæst.*6.*art.*4. Sylvester *in sua summa,verb. hereditas,*3.*quæst.*7. Adrian. *quodlibet.* 6.*art.*1.*q.*2. idem Soto *de iustitia & iure,lib.*4.*quæst.*5.*art.*3. Sanctus Thomas 1.2.*q.* 96.*art.* 4. & dicit communem Spino *in speculo testamentorum, gloss.*31.*n.*25. *& gloss* 8.*nu.*69. qui allegat Iaſ. dicentem communem *in l.si non speciali,C.de testam.* per illum text. & est bonus text. pro hac sententia *in l. & si inutiliter,C.de fideicommiss.* ibi, *sed ex conscientia relicti,** quod etiam confirmatur ex traditis per Molinam *lib.*2.*de Hispanor.primog.c.*1. *n.*7. Acosta *in c.si pater,* 1.*p.n.*14. *verb.suo testamento,de testamentis,lib.*6. Menochius *de præsumptionibus, lib.*1. *quæst.*80. Medina *de restitutione,quæst.*23. Caldas *in l.si curatorem habens,verb.legis,n.*71. *de restitutione in integrum.* Didac. Perez *in l.*1.*tit.*2.*lib.*5.*ordin.pagina* 106. Michael Crassus *receptarum sententiarum,cap.*4.*quæst.*1. *vers.& prædicta, & in quæst.* 2. Madalenus *de num. testium in testamento,*1.*part. cap.*3.*nu.*9. *&* 3.*part.cap.*2.*n.*85. Tiraquell. *ad l.connub.gloss.*4.*n.*22. Burgos de Paz *in l.*3.*Tauri,n.*1480. Matienço *in l.*1.*tit.*4. *gloss.* 10.*n.*4.*lib.*5.*recop.* quæ opinio in ea fulcitur ratione, quia quando lex ciuilis requirit aliquam solemnitatem pro actu aliquo explicando, idque propter suspicionem fraudis, quæ in illo actu possit interuenire, si actus ille explicetur sine illa solemnitate (cessante fraude) valebit actus saltim in foro interioris iudicij. Ita tradit Innocentius *in c.quod sicut,n.*8. *de electione.* Felinus *in c. quoniam contra falsam,n.*11. *de probationibus.* Et sic cum solemnitas testamentorum, & numerus testium adhibeantur ad euitandas fraudes, *vt in l.fin. C. de fideicommiss.* sequitur quod licet heres in foro iudiciali non teneatur soluere legata relicta ex minus solemni testamento, tenebitur tamen in foro interiori, quia lex quæ fundatur in præsumptione, non habet locum in animæ iudicio, quia veritas facit cessare præsumptionem *l.filium quem,ff.de lib.& posthum.c.tua nos, c.is qui fidem, de sponsalibus.*

Rursus facit pro hac sententia, quia ex minus solemni testamento oritur obligatio naturalis, *l.fin.* vbi Baldus, *C. ad l.falcidiam, l.in testamento,ff.de fideicommiss.libertatibus, l.fideicommissum,ff.de condictione indebiti.* Et est communis opinio, secundum Iaſ. *in l.cum quis,numer.*13.*C.de iuris & facti ignorantia.* Id vero in foro animæ est soluendum quod naturaliter debetur, ita Abb. *in c. quia plerique de immunitate Ecclesiarum.* Ancharr. *in regul. possessor.de regul.iuris in* 6. *in quæst.*1. quos sequitur Couarr. *in d.c.cum esses,nu.*5. vbi alias assignat rationes, & tradit Menchaca, *lib.*2. *de successionum creat.* §.2.*num.*10. quia conscientia neminem ligat, quem natura non obligat, vt pulchra verba Baldi *in l.* 2. *n.*2. *C.de vectigalib.& commiss.* quem sequitur Gutierrez *in d.l.nemo potest,n.*464. qui plures rationes assignat in confirmationem huius opinionis, pro qua videtur text. *in l.* 31.*tit.*14.*part.*5. vbi Gregor. *vers.* * *acabadamente.** Villalobos *in suo ærario communium, litera L. n.*24.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod legata debeantur in foro conscientiæ, ex minus solemni testatoris voluntate, neq; ex ea obligationem naturalem oriri) tenent Doctores vltramontani) prout refert Gregor. *in d.l.*31.) quam opinionem pluribus fundamentis confirmat Menchaca *de succesionum creat.*§.1.*n.*12. *& in* §.2.*n.*2. quam sequitur Cynus *in d.l.cum quis,n.* 2. Iaſ. *in l.*1.*num.*17.*ff.de condictione indebiti*, qui dicit veriorem in puncto iuris, Padilla *in d.l. cum quis, nu.*11. dicens verissimam, & dicit communem Iaſ. *in rubrica de verborum, n.*11. & Ripa *n.*30. & idem Iaſ. *in l.lecta,col.*8.*ff.si certum petatur, & in l.si post diuisionẽ n.*5.*C.de iuris & facti ignorantia.* Et pro hac sententia consuluit Socinus *cons.*97.*n.*2. *vol.*1. & pluries pro hac opinione cõsuluit Franciscus Victoria, prout illum refert & sequitur Padilla *in d.l.cum quis,n.*12. qui appellat communem, & respondit fundamentis contrariæ sententiæ, quæ opinio confirmatur ex traditis per me, *in quæstione* 71. pro qua facit text. *in l. dictantibus, C.de testam.* ibi, * *Ad efficiendam voluntatem adhibitis.** Et sic sequitur, quod testes non solum sunt necessarij ad famam probatoriam testamenti, sed etiam ad substantiam & perfectionem voluntatis. Secundo facit text. *in l. si quis legatum,*§. *fin.ff.ad l.Corneliam de falsis, & in l.si vnus, C. de testamentis,* quæ iura ad hoc induxit Padilla, *sup.n.*11. & sic cum deficientibus testibus, vel aliis substantialibus testamenti, deficiat etiam virtualis testatoris voluntas, quæ in dubio se videtur conformare cum iuris dispositione (vt dicemus *in quæst.*693.*n.*7.) sequitur quod nulla est obligatio naturalis, *text.in l.*1.§.*si quis ita interroget.ff.de verborum obligationibus, l.si creditoris,C.de fideicommiss. ibi,* * *iure subnixa,** quæ opinio verior, & securior mihi videtur, licet contraria satis probabilis & iuridica sit.

1 2 3 4 5 6 7 8

SVMMARIA.

1 *Legatum relictum Mæuiæ, vt facilius nubere posit, transmittitur ad heredes, etiam non sequuto matrimonio.*
2 *Opinio Acostæ damnatur.*
3 *Contraria communis opinio proponitur.*
4 *In casu dubio quæ opinio eligenda sit, ostenditur.*
5 *Voluntas testatoris etiam coniecturata est attendenda.*
6 *Legatum relictum ad maritandam Seiam debetur, licet ipsa tempore legati sit nupta.*
7 *Lex, si iam facta, ff.de conditionib. & demonstrat. declaratur.*
8 *Quando effectus alicuius rei consideratur nihil interest, quod finis præcedat.*

QVÆSTIO CXXXVIII.

Vtrum legatum relictum pro dote, vel causa dotis, dicatur purum: vel conditionale. Cõmunis contra communem.

LEgatum pro dote, vel causa dotis alicuius puellæ, censetur conditionale, & non purum, & ideo nõ debetur nisi matrimonium præcedat, vel sequatur, *text.in l. Publius Mæuius, in princ.ff.de conditionibus & demonstrationibus, l.si ego, in princip.ff.de iure dotium, & in l.tali. & in leg.promittendæ, eod.tit.* quam opinionem tenet Bartol. per text. *ibi, in l.Titio centum,* §.*Titio genero, col.*2. *ff.de condition.& demonstr.* & est communis opinio secundum Paulum, *ibi,* & dixit communem Corneus *cons.*229.*vol.*44. Baldus Nouellus *de dote,*6.*part.priuileg.*50. Acosta *lib.*2.*selectarũ, c.*32.*n.*1.*&* 5. per text. *in l.promittẽdo, ff.de iure dotium, l si diuortio, ff.de verborum obligationib.* & plures allegat Couarr. *in c.*3.*nu.*11. *de testamentis,* vbi dicit hanc opinionem communem, quam disputat Iason *in l.Titio,n.*12.*ff.de legat.*1. Si vero testator dixerit, lego centum Mæuiæ, vt facilius nubere possit, non se referendo ad matrimonium, huiusmodi legatum transmittitur ad heredes Mæuiæ, etiam non sequuto matrimonio, vt tradit Couarr. *supra,num.*10. *vers.* 2. *apparet*, licet in hoc etiam dissentiat Acosta *supra,n.*11. de qua quæstione vide Spinum *de testament.gloss.*10.*n.*18. qui transit cum Baldo Nouello *in tractatu de dote, priuilegio* 76.

Sed

3 Sed contrariam opinionem in quæstione principali (imo quod legatum sit purum) dixit communem Imola *in d.l.Titio centum*, §.*genero*, *nu.9.ff.de conditionibus & demonstrationibus*. Et quod transeat ad heredes (si mulier decedat antequam contrahat matrimonium) tenet Baldus Nouellus, *supra*, quæ opinio tenenda est & seruanda in iudicando & consulendo, secundum Ioannem Bottam *cons.19.num.16. & cons.7.* qui refert duas communes, & in casu dubio hoc verissimum est, & cum de facto mihi
4 contigisset, ita obtinui tanquam aduocatus, sed tanquam iudex arbiter negotium reduxi ad concordiam, cum pro vtraque parte sit communis opinio, & facit text. *in l.ex his verbis, C.quando dies legati cedat, l.Firmio Heliodor.*§.*fi.ff.eodem tit.* & vide Manticam *de coniecturis vltimarum voluntatum, lib.8.tit.5.num.23.* Michaelem Crassum *lib.receptaru msententiarum* §.*legatum, quæst.84.* Menchacam *de successionum progressu*, §.29.*num.22.* & istam dicit veriorem sententiam Spino *in speculo testamentorum, gloss.14.num.39.* nisi ex aliis
5 coniecturis constet de contraria testatoris voluntate, quod facile colligi potest, ex coniecturis traditis per Aymon. Crauettam *cons.101.* Menochium *cons.60.num.37. vol.1.* solet tamen dubitari, an si mulier, cui legatum pro
6 ea maritanda relictum est, tempore legati sit nupta (inscio testatore) consequatur legatum, & videtur dicendum, quod non: quia defecit conditio.

Sed contrarium est verius, vt tradit Baldus *in l.fin.C. de sentent.quæ sine certa quantitate proferuntur*, Sarmiento, *lib.2 selectarum, cap.1.num.10.* Spino, *supra, num.152.* Palatius Rubeus *in cap. per vestras, notabili.3.num.4.fol.445.* Couarruu. *in cap. offic. numer.9. de testament.* Ias. *in l. quo minus, ff. de fluminibus, numer.127.* & Hippolytus de Marsiliis (qui pluribus rationibus illud confirmat) *in rubrica*
7 *de fideiussoribus, num.85.* & ratio deducitur ex text. *in l. si iam facta* 11. *ff. de conditionibus & demonstrationibus*, ibi, **si vero nesciat præsenti die debetur*,* *l. seruo manumisso, ff. de condictione indebiti.* Ex quibus iuribus, notant Doctores,
8 quod quando solus effectus alicuius rei attenditur, nihil interest quod finis præcedat & actus sequatur, *gloss. verb.Nerua, in clement.1. de concessione præb.* Felinus *in c.constitutus, num.22. de rescriptis, l.21.tit.9.part.6.* vbi Gregor. *verb.***viuir*,* Antonius Gomez *in l.42.Tauri, n.2.* vbi illud confirmat aliis rationibus.

SVMMARIA.

1 *Donatio omnium bonorum est nullius momenti.*
2 *Paria sunt dicere, dono hereditatem meam vel omnia bona.*
3 *Donatio omnium bonorum, etiam præsentium prohibita est de iure regio.*
4 *Donatio reciproca inter maritum & vxorem facta in testamento, est irreuocabilis.*
5 *Contractus irreuocabilis potest fieri in testamento.*
6 *Testamentum habet naturam reuocabilem.*
7 *Donatio reciproca, statim morte non sequuta (ad eius confirmationem) valet, inter maritum & vxorem.*
8 *Donatio reciproca inæqualis inter maritum & vxorem, ratione ætatis, vel valetudinis potest reuocari.*
9 *Dubius euentus cessat in donatione reciproca inæquali.*
10 *Donatio reciproca, quæ respicit futuram successionem, non valet.*
11 *Lex 33.tit.11.part.5. declaratur.*
12 *Lex 6. Tauri declaratur, vt non procedat in contractu reciproco.*
13 *Testamentum qualiter fieri possit irreuocabile remissiue.*

QVÆSTIO CXL.

Vtrum valeat donatio facta de hereditate, veluti dono hereditatem meam. Communis contra communem.

1 NOtissima est in iure nostro conclusio, qua disponitur non valere omnium bonorum donationem, *l.stipulatio hoc modo concepta, de verborum, l.tres fratres*, §. *idem respondit, ff.pro socio, l.ex eo, ff. de inutilibus stipulationibus.* Et ratio est, quia ex tali donatione adimitur libera testandi facultas, & datur votum captandæ mortis, quod iura abhorrent, *l.33.tit.11.part.5.* vbi Gregor. *verb.***no deue valer*,* *leg.69.Tauri, quæst.3. l.8.tit.10. lib.5.recop.* de quorum iurium interpretatione (vltra ordinarios in prædictis locis) agit Couarruu. *lib.3. variarum, cap.12. numer.4.* Duennas *reg.219.* Burgos de Paz *cons.2.num.44. & in quæstione 1.num.14.* Roias *in epitome succes. cap.2. num.12.* Iulius Clarus, §. *donatio, quæstio 13.* Zephal. *cons.53. numer.5.* Natta *cons.94. num.5.* Rolandus *cons.19.num.22. volum.1.* Ioannes Botta *cons.58.num.24.* Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 1.part.cap.11.num.14.* Matienço *in l.8.tit.10.gloss. 1.numer.2. lib.5.recopil.* ex quibus aperte constat resolutio nostræ quæstionis pro parte negatiua, quod non valeat
2 talis donatio, quia paria sunt dicere, *dono hereditatem meam*, vel, *dono bona omnia mea:* quia hereditas nihil aliud est quam successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, *vt in l. nihil aliud, ff. de verborum significatione*, & est nomen iuris vniuersale, quod recipit augmentum, *vt in l. item veniunt*, §. *fructus, ff. de petitione hered.* & sic istam opinionem sequitur Bartol. *in l.fin. nu. 14. C. de pactis conuentis*, & dicit communem Cagnolus, *ibi, num.224.* quem sequitur Iulius Clarus, *lib.4. sententiarum*, §. *donatio, quæst.19.num.6.* Duennas *reg.219. ampliat.4.* Ias. *in l. licet, num.15. de pactis.* Et pro hac opinione consuluit Socinus iunior, *cons.143. volum.1.num.22.* quæ opinio verissima mihi videtur, & seruari debet in iudicando, & consulendo, licet contrariam dicit communem Crottus *in d.l. stipulatio hoc modo concepta, numer.52.* Purpuratus *in d.l. fin. numer.245.* assignans rationem, quia verbum, *hereditas*, exponi debet, id est, bona de præsenti: quæ interpretatio profecto violenta est, & licet fuisset vera de iure communi, tamen hodie ex *d.l 69.Tauri*, non 3
potest sustineri, cum prohibita etiam si donatio bonorum præsentium, in quo illa lex est correctoria iuris communis, prout notat ibi Antonius Gomez *num.1.* & Greg. *in d.l.53.tit.11.part.5.gloss.1.*

Ex quibus potest oriri alia dubitatio (circa quam ho- 4
die lis pendet) vtrum donatio hereditatis reciproca, facta in testamento, condito inter maritum & vxorem, sit valida de iure, ita vt reuocari non possit. Et ex supradictis videtur dicendum, quod non valeat talis donatio, ex eo quod est donatio omnium bonorum, & ex eo, quia donatio inter maritum & vxorem prohibita est à iure, *vt in l.1. ff. de donationibus inter virum*. Et licet confirmetur morte donantis (*vt in l.donationes, quas parentes, C. de donationibus inter. l.4. & 6.tit.11.part.4.*) tamen non facta traditione ante mortem, rectè potest reuocari, *l.4. l.Papinianus, ff. de donationibus inter. l.2. ff. si quis alteri, vel sibi.*

Sed his non obstantibus contraria opinio verior est, imo quod valeat talis donatio inter virum & vxorem, & quod non possit reuocari, licet facta sit in testamento, 5
quod probatur ex eo, quia in testamẽto potest fieri contractus irreuocabilis (prout est donatio inter viuos) ita gloss. singularis, & communiter recepta, *in l. heredes palam*, §. *fin. C. de testament.* quam esse communiter approbatam sentit Paulus Parisius *cons. 2.num.19. vol.1. lib.3. & cons.46. numer.36. lib.4.* Romanus *cons.171. numer.6.* Decius *cons.196.* Boerius *decis. 353. nu.4.* Menchaça *de successionum creatione, lib.3.* §.*23. n.3. & 4.* Gutierrez *in l. nemo potest. num. 254. de leg.1.* Auendann. *de exequendis mandatis, 2.part.c.29. n.10* quem sequitur idem Gutierrez *de iuramento confirm: 2.p.c.1.num.10.* & Tiraquellus *ad ll. connubi. gloss.5.nu.102.* & Iosephus Ludouicus (inter communes) *titul. de testam. conclus.4.* vbi declarat, & ampliat, quod licet testamen- 6
tum sit sua natura reuocabile, *vt in* §. *posteriore, quibus modis testamenta infirmentur l. si quis in princip. de legat.3. l.25. tit.1.p.6.* tamen si in eo fiat contractus, retinet naturam irreuocabilem, ita vt reuocato testamento valeat & sustineatur contractus. Ita resoluit Oldradus *consil.174.* quem sequitur Ias. *in l. cum antiquitas, numer.3. C. de testamentis*, Couarr. *in rubr. de testamentis, 3.part.num.17.* Bacça *de non meliorandis filiabus ratione dotis, cap.20.numer.16.* Iulius Clarus *lib.5. sententiarum*, §. *testamentum, quæst.75.* &

Michael

Michal Crassus, §. *testamentum. quæstion.* 60. quæ conclusio nullum habet contradictorem, & est communis opinio, vt (pluribus citatis) tradit Gutierrez *in d.l. nemo potest, nu.* 25. Tellus Fer. *in l.* 3. *Tauri, in* 2. *p. nu.* 12. & probatur hæc communis opinio *in l. sicut.* §. *donationis. ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur. l si auia. C. de iure deliberandi, l. pantonius.* §. *pro herede ff. de acquirenda hered.*

7 Quibus sic suppositis, quod in testamento potest fieri contractus, est etiam notissimum, quod valeat donatio reciproca inter maritum & vxorem, adeo vt non spectata morte sustineatur, ita Baldus singulariter *in l. si pater puellæ, n.* 2. *C. de inofficioso testamento.* vbi Paulus *num. fin.* Ias. *n* 3. & Palatius Rubeus *in repetitione rubricæ.* §. 50. *num.* 16. Duennas *regul.* 221. *limitatione* 1. Socinus *reg.* 104. *limitatione etiam* 1. & plures antiquos congessit Tiraquel. *in l. si vnquam. verb. donatione largitus, num.* 110. *C. de reuocandis donat.* Acosta *in* §. *cum in bello verb. cum filio, num.* 15. *ff. de rebus dubiis.* Et esse communem opinionem dicit Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rub.* 4. §. 7. *verb. donatio,* & tradit Gutierrez (nemine citato) *de iur. conf.* 1. *c.* 3. *num.* 18.

8 Quod tamen singulariter est intelligendum, quando inter maritum & vxorem datur æqualitas respectu ætatis, & bonorum, & etiam valetudinis: nam si in articulo mortis alterius ex coniugibus, vel in aliqua infirmitate fiat talis donatio reciproca inter maritum & vxorem, non valebit, quia

9 in ea non est æqualis dubius euentus, & sic reuocari poterit, cum cesset ratio propter quam sustinetur de iure, argu. text. *in l. si pater puellæ. C. de inofficioso testamento l.* 1. *C. de pactis. l. de fideicommisso. C. de transactionibus.* vbi illud tenet expresse Padilla *num.* 4. qui alios refert (limitans illam legem, quando inter fratres daretur inæqualitas:) ita tradit Tiraquellus (limitans illam communem opinionem) *in d. l. si vnquam, verb. donatione largitus. nu.* 134. *&* 135. pro qua sententia facit tex. *in c.* 2. *de renunciatione, lib.* 6. *l. cum ij.* §. *modus, el.* 2. *ff. de transact.* & arg. tex. *in c. de ijs, de sepulturis.* quod etiam existi-

10 mo esse intelligendum in donatione reciproca, quæ non recipit futuram successionẽ, ne detur votum captandæ mortis, ex traditis per Tiraquellum *in tract. de nobilitate, quæst.* 6. *n.* 24. quod videtur sentire Gutierrez *supra, de iur. confirm.* 1. *p. c.* 3 *n.* 18. ibi, * *proprie iure donationis,* * & facit tex. *in d. l.* 33.

11 *tit.* 11. *p.* 5. ibi. * *peleyto, o promission faziendo dos homes entre si, que qualquiera de ellos que muriesse primero. que el otro que fin casse heredasse todo lo suyo: tal pleyto, ni tal promission. dezimos que no deue valer.* * Et ibi notat Gregor. *verb.* * *todo lo suyo,* * & tradit Burg. de Paz. *cons.* 2. *n.* 14. *vsque ad* 38. quæ omnia sunt memoriæ commendanda, cum quotidie in praxi contingant. Quod tamen subintellige inter extraneos, secus vero inter maritum & vxorem, cum illud pactum reciprocum fieri possit secundum formã dictæ legis 33. Ita tradit Palatius Rubeus *in rub.* §. 50. *n.* 17. *col.* 2. & Gutierrez *supra. n.* 21. & 24. dum tamen fiat post annum matrimonij, per legem fori, quam ipse allegat. Quod quidem etiam procedit, si alter ex coniugibus habeat ascendentes legitimos, quia adhuc contrahendo reciproce, ratione dubij euentus (data æqualitate ætatis, & valetudinis, & bonorum) possunt illis in sua parte legitima (de qua *in l.* 6. *Tauri*) præiudicare, neque

12 de hoc contractu potest pater conqueri, cum posset contingere, quod fuisset successor maioris partis bonorum. Ita tradit Rubeus, *sup.* quem sequitur Gutierrez *d. c.* 3. *n.* 27. & ita fuit iudicatum in regali Cancellaria Pinciana, Quod quidem (cessante fraude) rationi & iuri cẽsonum mihi videtur,

13 & infacti contingentia ita obtinui. Et qualiter testamentũ fieri possit irreuocabile, vide *in quæstione* 310. *n.* 4.

QVEST. CXLI.

Vtrum filia prohibita per statutum succedere ab intestato (stantibus masculis) sit capax successionis ex testamento. Communis contra communem.

STante statuto, quod femina non succedat stantibus masculis, ab intestato, potest capere quicquid sibi relictum fuerit ex testamento. Ita Bartol. *in l. fin. num.* 4. *C. de pactis.*

Vnde infertur, secundum ipsum, quod si tempore quo filia dotatur, de consensu patris filia reseruat sibi ius succedendi, quod istud pactum valet, & sic clare innuit Bartolus in prædicta reseruatione consensum sufficere, quoniam sicut potest testando super hoc consentire, ita & paciscendo, vel tali reseruationi consentiendo, argumento text. *in* §. *fin. n. Instit. de legitima agnatorum successione.* Quam sententiam sequitur Ias. *in d. l. fin. num.* 19. post Angel. *col.* 1. *vers. & ideo,* vbi Cagnolus *num.* 161. asserit hanc esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam (imo quod solus patris consensus non sufficiat, nisi & masculorum filiorum etiam accedat voluntas) tenet Baldus *in d. l. fin.* & Imola, Romanus, & Alexand. *n.* 22. *in d. l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verborum,* vbi Claudus *colum. antepenultima,* hanc asserit communem opinionem, primam tamen tenet, & defendunt Decius *num.* 26. Alciatus 56. *in d. l. fin. C. de pactis.* quæ verior est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Laici non possunt ecclesiis præiudicare, neque grauamen inferre.*

2 *Statutum cogens subditos ad molendum, vel coquendum, in molendinis vel furnis ciuitatis, non comprehendit ecclesiam.*

3 *Statum prohibens alienationem fieri in ecclesia, non valet.*

4 *Statutum prohibens ius succedendi ingredientibus religionem, non valet.*

5 *Princeps secularis potest statuere, quod animalia clericorum à suis pascuis arceantur, & quod soluant pœnam si damnum fecerint.*

QVAEST. CXLII.

Vtrum prædia ecclesiastica possint tributaria fieri, quando bona laicorum minuuntur, & pauperes fiunt. Communis contra communem.

QVando facultates ecclesiæ crescunt & bona laicorum minuuntur, ne laici pauperiores sustineant omnia onera possunt prædia ecclesiastica, quæ ventura sunt ad Ecclesiam, facere tributaria, vel ea hypothecare, vel obligare pro soluendis oneribus: & hoc modo transibunt prædia in ecclesiam cum suo onere reali, & tenebitur ecclesia ad onera illa pro prædictis prædiis. Hæc est Bartoli doctrina, *in l. rescripto.* § *fin. n.* 5. *de muneribus & honoribus.* cuius opinio est communis, secundum Aymon Crauetta, *de antiquitate temporum fo.* 178. *num.* 10. vbi antea, *num.* 9. plures pro hac opinione citat Doctores. Sed illam Bartoli doctrinam non approbari per Doctores asserit Paulus, *in l. inter debitorem, numer.* 4. *ff. de pactis.* Et esse communiter reprobatam dixit Ias. *in l. placet* 1. *lectura. num.* 19. *& in* 2. *num.* 20. *C. de sacrosanctis ecclesiis.* Et contrariam (contra Bartoli opinionem) asserit communem Cagnolus, *in d. l. fin. C. de pactis, num.* 148. 1
& dicit veriorem Felinus, *in c. ecclesia sanctæ Mariæ num.* 67. *de constitutionibus.* Pro qua facit, quia laici non possunt præiudicare ecclesiis, neque aliquod grauamen inferre. *c. cum laicis, de rebus eccles. non alienan. & in d. c. ecclesiæ sanctæ Mariæ.*

Ex quibus deducitur, primo quod statuentes, etiam in suo foro, non possunt coarctare modum probationis respectu clerici agentis, quæ opinio communis est secundum Alciatum, *in c. cum contingat. num.* 155. *de iureiurando.* Secundo 2
infertur quod statutum cogens subditos ad molendum, vel coquendum, in molendinis, vel furnis ciuitatis, vel domini, non habet locum in ecclesia. Hæc est communis opinio, secundum Ias. *in l. quo minus, quæstione* 25. *ff. de fluminibus.* & sequuntur relati per Aymon Crauettam, *supra, fol.* 178. *nu.* 8. Tertio deducitur, quod statutum prohibens alienationes 3
fieri in ecclesia, non valet. Ita Bart. *in l. filius familias,* §. 1. *diui, num.* 12. *ff. de legat.* 1. vbi (præter alios) Crotus, *num.* 88.

testatur hanc esse communem opinionem, quam sequitur Felinus, *in d. c. ecclesia sancta Mariæ, numer.* 89. & diximus *in quæst.* 36. quod declarat Gutierrez, *pract. quæst.* 1. *quæstion.* 132. *num.* 5.

4 Quarto infertur, ad elegantem Bartoli doctrinam, *in d. leg fin. numero quarto, C. de pactis.* vbi vult non valere statutum prohibens succedendi, ingredienti religionem, quoniam esset contra ecclesiam: cuius doctrina est communiter recepta, vt (post alios) asserit ibi Cagnolus, *numer.* 178. *de verb. oblig.* & Ripa, *in l si ex facto. § si quis rogatus. num.* 39. *ff. ad Trebell.* & multa congessit Felinus *in d. c. ecclesia sancta Mariæ*, & ibi Decius in proposito Et vide communem contrariam. *q.* 423. Gutier. *sup. q.* 4. *num.* 3. qui resoluit, quod princeps secularis potest statuere, quod animalia clericorum, & ecclesiarum à suis pascuis arceantur, neque sumant illa, inuitis dominis, & quod si inueniantur in illis soluant pœnam, vt tradit Lucas de Pen. *in leg. iubemus. C. de nauibus non excusandis, lib.* 12. quem sequitur Auiles *in cc. prætorum. c.* 17. *gloss. verb.* * *buenas*, * *num.* 12. & sic fuit obtentum in regali Cancellaria Pinciana, prout refert Gutierrez, supra, qui fuit aduocatus causæ pro concilio, & officialibus cuiusdam populi qui à fiscali ecclesiastico fuerunt denunciati coram iudice ecclesiastico: quod est notabile pro declaratione & ampliatione legis 12. *titulo decimotertio, libri.* 1. *recopilationis.*

QVÆSTIO XLIII.

Vtrum prodigus delinquendo possit ad mortem condemnari. Communis cõtra communem.

1 PRodigum delinquendo obligari tenuit Bart. *in leg. is cui bonis, nu.* 6. *ff. de verborum*, communiter receptus secundum Ias. *ibi numero* 17. Ripa, *num.* 53. & tenet gloss. *in leg. si quis in tantam. C. vnde vi*, vbi Bart. *nu.* 14. Bald. 7. Salicetus, *num.* 5. & plures citat Tiraquellus, *post ll. connubiales, gloss.* 5. *numero* 155. Quo supposito dubitatur, an puniatur sicut
2 quilibet alius ad mortem. Et eum posse ad mortem condemnari tenet Baldus, *in leg. furiosum. in fine. C. qui testamenta facere possunt*, Angelus, *in l. Fulcinius. § adeo. ff ex quibus causis in poss. eatur*, & est communis opinio secundum Cagnolum *in l. furiosi. num.* 5. *ff. de regulis iuris*, vbi Decius, *n.* 6. sequitur istam opinionem.

3 Sed contrariam dixit communem Carolus Molineus, *ad Decium, d. num.* 6. & plures quæstiones in hac materia tradit Gutierrez. 1. *p. de iuramento confirmatorio. c.* 32. vbi *numer.* 3. disputat an contractus prodigi, cui non est interdicta administratio, sit validus, & an iuramento confirmetur, qui re-
4 soluit, quod non: prima tamen opinio in quæstione principali verior & receptior est, & ita practicarem.

QVÆSTIO CXLIV.

Vtrum bona vacantia transeant in fiscũ cum suo onere. Communis contra cõmunem.

BOna vacantia quæ ad fiscum deferuntur, transeunt cum onere suo, dummodo propter heredis delictum vacauerint. Ita probat text. *in l. recusare. § si fiscus. ff. ad Treb.* cuius iste est communis intellectus, secundum Ias. *in l. eam quam, C. de fideicommissis, num.* 13. & secundum Alexand. *in d. § si fiscus.*

1 Sed contrariam sententiam (imo quod indistincte transeant cum onere suo, siue vacant propter delictum heredis, siue sine culpa illius) tenet Bald. *in d. l. eam quam quæst.* 2. cuius opinio communis est secundum Salicetum, *in d. l. vnica § penultimo, in fine C. de caducis tollendis*, quæ opinio vera, & iuridica est.

QVÆST. CXLV.

Vtrum fundans se in negatiua, teneatur illam probare. Communis contra communem.

QVando negatiua est fundamentum alicuius intentionis, qui se fundat in ea, tenetur illam probare: ita Bart. *in l. in illa nu.* 5. *ff. de verborum*, & est communis opinio, secundum Alex. *ibi*, & Bernardum Diaz *reg.* 488. quod tamen intelligo in negatiua iuris, vt probat tex. *in l. ab ea parte ff. de probationib.* cui consonat *l.* 2. *tit.* 14. *p.* 3. vbi late Greg. & vide gloss. *verb. heredis probatio, in l. cum de l.* 17. *ff. de probationib.* quam declarat Xuarez *in tit.* **de las arras*, **fol.* 27. *col.* 1. & Couarr. *lib.* 2. *variarum. c.* 6. *à n.* 2. *cum sequentibus*, & plures tradit Antonius Gabriel, *tit. de probationibus, conclusione* 7. & Burgos de Paz *cons.* 39. *n.* 8. & in confirmationem conclusionis principalis plura congessit Mascardus, *vol.* 2. *probat. conclusione.* 1091. *nu.* 1. qui dicit illud procedere, siue loquamur in agendo, vel excipiendo, siue sit negatiua iuris, vel facti, siue qualitatis *vt in l.* 2. *per illum tex. ff. de probationib.* Cuius opinio communiter tenetur, secundum Alex. *ibi*, Innocentius, vbi Felinus, *vt in cap. super his. de accusationibus*, & pro hac opinione consuluit. Alex. *cons.* 42. *lib.* 6. Corneus, *cons.* 123. *vol.* 1. Paulus *cons.* 19. *&* 71. *vol.* 1. Ancharranus, *cons.* 225. *n.* 3. Aymon Crauetta *cons.* 112. *nu.* 6. Alex. *cons.* 39. *lib.* 1. Cephalus, *cons* 162. *n.* 9. *li.* 2. Cacheranus, *decisione Pedemontana* 108. *n.* 8.

Sed contrariam opinionem tenent Doctores antiqui, re- 1
lati per glossam, *in l.* 2. *C. de errore aduocatorum*, Baldus, *cons.* 79. *lib.* 2. Lanfrancus de Oriano, *in c quoniam contra. num.* 4. *de probationibus*, Herculan *in tractatu de prob. negati: in prin.* Antonius Gabriel. *lib.* 1. *tit. de probationib. concluf.* 6. & refert duas communes contrarias Cagnolus *in l. si emancipati, nu.* 68. *C. de collationib.* Quod est aduertendum, quia nemo ex prædictis Doctoribus aliquem allegat pro communi contraria, quod tamen limita & declara, secũdum Mascardum, *supra.*

QVAEST. CXLVI.

Vtrum si ex forma statuti vir lucretur certam partem dotis (vxore mortua) illud lucrum sit communicandum cum fratribus viri, viuente patre suo. Communis contra communem.

EX forma statuti si vir lucretur certam partem dotis, vxore mortua, viuente socero suo ac patre viri illud lucrũ est communicandum inter fratres viri, secundum distinctionem glossæ, *in l post dotem ff. de castrensi peculio*, quam approbat Cynus, *in l.* 2. *C. familiæ erciscundæ.* Dinus *in leg. si cum dotem. § transgrediamur ff. soluto matrimonio*, quæ tamẽ glossæ distinctio communiter reprobatur, secundum Salicetũ, *in d l.* 2. *col.* 2. Bart. tamen *in d. l. post dotem*, concordat, distinguens hoc modo, quod si statutum diceret, muliere decedente, vir lucretur certam partem dotis, & sic circa personam viri disponeret, tunc istud lucrum censetur aduentitium aliis & fratribus non communicandum. At vero si statutum diceret, lucretur partem dotis, qui dotem receperit & sic comprehendat personam viri, vel soceri recipientis dotem, tunc procedat distinctio glossæ, Dini, & aliorum. Quæ Bartoli distinctio communis est, secundum Crotum, *in l frater à fratre. n.* 51. *ff. de condictione indebiti.*

Est tamen in hoc alia tertia opinio, quod tale lucrum sit semper mariti, sine aliqua distinctione, neque cum fratribus communicandum. quam tenet Bart. *in l. C. de bonis quæ liber.* cuius opinio est verior, secundum Corneum *ibi col.* 1. & est communis secundum Florianum, *in l. filio familias. §.* 1. *ff. de legat.* 1. Bart. tamen *in tractatu de duobus, fratribus*, aliter distinguit, *in quæstione* 5. & Decius, *cons.* 52. *nú.* 2. qui dubitat, quæ sit harum opinionum communior.

SVM-

SVMMARIA.

1 *Clericus perdit beneficia per contractum matrimonij, etiam copula non sequuta.*
2 *Regressus & accessus & alia iura ad beneficia ecclesiastica pertinentia, perdit clericus per contractum matrimonij.*
3 *Pensionem ecclesiasticam perdit clericus contrahendo matrimonium.*
4 *Contrahens matrimonium nullum, ex qualibet causa perdit beneficia, secundum magis receptam opinionem.*
5 *Scientia vel ignorantia non facit, vt clericus non perdat beneficia per contractum matrimonii, (contra Decium.)*
6 *Vacare beneficium ipso iure, vel per sententiam, est magni effectus.*
7 *Homicida potest lite pendente suo beneficio renunciare.*
8 *Casus facto narratur de permutatione parochi de Batres, qui ipse suo beneficio se priuauit.*
9 *Homicida non priuatur ipso iure suo beneficio sed per sententiam.*

QVÆSTIO CXLVII.

Vtrum clericus contrahens matrimonium vllum, perdat beneficia sua. Cõmunis contra communem.

1 CLericus habens beneficia, si contrahat matrimonium, ipso iure amittit illa, glos. *in cap. clericis coniugatis*, quæ communiter est approbata secundum Rabenam, *in compendio iuris canonici tit. de clericis coniugatis*, cuius immemor hanc dixit communem Couarru. *in 4. decretalium. 2. p. capit. 6. §. 3. n. 4.* quod quidem procedit, etiam si clericus sit in minoribus ordinibus constitutus, quia eo ipso vacant beneficia, vt tenet Collectarius, *in d. ca. 1.* & tradit Aufredus, *in capella Tolosana. 239.* & Syluester, *in sua summa, verb. clericus, el. 2. §. 4.* & istam opinionem dicit communem Mascardus *de probationibus vol. 1. conclusione 182. n. 6.* & Iulius Clarus, *li. 5. receptarum sententiarum, q. 73. vers. clericis.* & alios pro cõmuni refert Flaminius, *de resignatione beneficiorum, libr. 3. quæstione 14. numero 2.* quod etiam procedit, etiam si matrimonium non fuerit carnali copula consummatum, vt tenẽt Doctores, *in d. ca. 1.* vbi Abb. Imola, & Collectarius, quam dicit communem Collectarius, *ibi*, & Capella Tolosana *sup. decis. 239.* Et non solum clericus in minoribus perdit beneficia per contractum matrimonii, sed etiam regressus, &
2 & accessus & alia quælibet iura ad beneficia ecclesiastica competentia, vt tradit glos. *in d. c. 1. verb. clericalis*, quam sequuntur Paulus, & Alex. *in l. si à primo. ff. de lib. & posthum.* Nauarr. *in c. si quando excep. 5. de scriptis*, & dicit communem Couarr. *supra*, §. 3. *nu. 5.* Et idem dicendum est de ecclesiasticis pensionibus, vt tradit Gigas *in tractatu de pensionibus,*
3 *quæstione 54.* Nauarr. *in tractatu de oratione capit. 21. nu. 53.* & Ioannes Baptista, *in tractatu de pensionib. quæstione 30.* quem sequitur Salzedo, *in practica ad Bernardum Diaz. cap. 80. litera E.* Nunc autem dubium est, an illud procedat quã-
4 do clericus contrahit matrimonium nullum, an tunc sit ipso iure priuatus beneficio, vel per sententiam. Et esse priuandum per sententiam dixit gl. fin. *in d. capit. 1.* quam ipse sequuntur Antonius, & Imola, & Ioannes Andreas, *in c. Ioannes, de clericis coniugatis*, & sequitur Romanus, *cons. 483.* Hippolytus, *cons. 70. vol. 1.* Bernardus Diaz. *supra*, & Ancharranus, *cons. 34. nu. 10.* Aymon Crauetta, *de antiquitate temporum. 4. par. §. videamus n. 14.* Staphyleus, *de literis gratiæ & iustitiæ fol. 75.* Rebuffus, *in tractatu de pacificis possess. n. 187.* Greg. *in l. 41. tit. 6. p. 1. verb. *el beneficio*,* Didacus Perez, *in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin.* Menchaca *de successionum creatione. §. 22. nu. 64.* Iulius Clarus, *lib. 5. receptarum sententiarum §. fin. quæst. 75.* & Couarr. *sup.* quos sequitur diligentissimus Salzedo, *in d. practica ad Bernardum Diaz, litera F.* & dicit communem opinionem Ferdinandus Loaces. *de matrimonio regis Angliæ dub. 11. n. 13.* & Bernardus dicit etiam communem, *de publicis concubinariis, col. 404.*

Sed cõtrariam opinionem (imo quod etiam si matrimonium sit nullum, clericus amittat beneficia ipso iure) tenẽt Cardinalis & Abb. *col. fin. in d. cap. 1.* Imola, *in clem. gratia, de scriptis*, Loaces, *in l. filius familias, num. 285. ff. de legat. 1.* & hanc dicit communem opinionem Petrus de Rabenis, *vbi supra*, & dixit veriorem & Cõmunem Couarr. (horum immemor) *in d. §. 3. n. 4.* quod quidem procedit, etiam si matrimonium contrahatur à clerico; siue scienter, siue ignoran- 5
ter, contra Decium, *cons. 166.* quem reprobant in hac sua distinctione Greg. & Salzedo. *sup.*

Est tamen maximi effectus. an beneficia amittantur ip- 6
so iure, vel per sententiam, quia primo casu clericus, non poterit renunciare in fauorem alterius beneficium, in secundo vero sic: Ita Innocentius, *in c. cum nostris, de concessione præbendæ*, quem sequitur in proposito Bernardus Diaz de Luco, *in d. practica c. 80. nu. 5. col. 3.* Et sic clericus homicida, liue pen- 7
dente potest suo beneficio renu nciare prius quam condemnetur. Ita docet glos. *in c. 2. verb. finita, vt lite pendente. in 6.* quam sequitur Felinus, *in ca. inquisitionis, de accusationib.* Gomecius, *in reg. de annal. possess. q. 42. nu. 3.* Rebuffus, *in tract. de pacif. possess. n. 261.* Ferrara. *cautel. 44.* Cassaneus, *cons. 44. n. 22.* idem Bernardus Diaz. *in pract. crimin. cap. 94. n. 2.* qui plures refert pro hac sententia, quam sequitur Decius (dicens communem) *cons. 166.* & Couar. *in clem. si furiosus. 2. p. relection. §. 3 n. 7.* qui relinquit cogitandum. Sed à cõmuni opinione in hoc non esset recedendum tenet Salzedo, *in addit. ad Bernard. Diaz sup.* Quam opinionem sequitur nouissime Flaminis, *de resig. benefic. li. 3. q. 14. n. 2.* vbi dicit esse receptissimam sententiã, & quod ita tota die practicatur, & 8
ita vidi practicari *En el negocio, de el cura de Batres,** qui renũciauit suum beneficium curatũ, lite pendente, imo permultauit illud cum beneficio curato de Almorox, & admissa fuit permutatio, & literis Apostolicis expeditis miraculosa Dei prouidentia, vtroque beneficio priuatus fuit, primo de Batres per renunciationem, & permutationem. Secundo de Almorox, quia idoneus non fuit repertus ab ordinario, cum plurima scelera nefanda, adulteria, incestus, & homicidia perpetrasset, & sic illud beneficium de Almorox quod vacauit dictam permutationem in curia Romana impetratum fuit à Licentiato Ludouico de Molina, qui nunc est in quieta & pacifica possessione illius beneficij curati. Quę o- 9
mnia exilla ratione procedunt, quia homicida non ipso iure priuatur suo beneficio, vt tradunt Doctores. *supra* & capella Tolossana. *decis. 207.* Abb. *in c fin. de excessibus prælatorum*, Felinus, *in c. 2. & in c. si citatus, de rescriptis*, & est communis opinio secundum Nauarr. *in Manuali c. 27. num. 249. & in c. si quando exceptione 9. de rescriptis*, Couarr. *supra. §. 3. num. 6.* Iulius Clarus, *libr. 5. receptarum sententiarum §. homicidium*, Placa, *de delictis lib. 1. c. 11. n. 2.* & plures refert Salzedo *supra*, & nouissime Gutierrez, *lib. 2 canonicarum. ca. 5. n. 6.* vbi plures refert pro hac sententia, dicentes cõmunem, & Flaminius. *supra numer. 4.* vbi pluribus citatis resoluit hanc esse magis communem opinionem.

QVÆSTIO CXLVIII.

Vtrum quod vnus ex correis credendi exigit à debitoribus, teneatur cũ socijs communicare. Communis contra cõmunem.

QVod vnus ex correis credendi, tenetur alteri communicare, dummodo socij sint. Ita glos. *verb. communis, in l. qui hominem. §. 1. ff. soluto matrimonio.* Aliamque sententiam voluit glos. *in leg. si Titio aut Mæuio ff. de legat. 2. & in l. frater à fratre. ff. de condictione indebiti*, imo quod indistincte teneatur communicare, & hanc innuit Ioannes Faber esse communem opinionem, *in §. duo, in princip. Institut. de duobus reis.*

Sed contrariam opinionem (imo quod adhibenda sit distinctio quædam) tenet Bart. *in l. leg. falcidia hoc obseruandum. ff. ad l falcidiam, & in l. reos, num. 3. ff de duobus reis, & in authentica hoc ita, num. 55. C. eod. & d. l. si Titio. & in d. l. qui hominem. §. 1.* quæ talis est, quod aut erant socij omnium bonorum, aut illius obligationis tantum: si omnium bono-

rum, debet alteri communicare, si illius obligationis tãtum, tunc aut ex causa onerosa, & tenetur communicare, aut ex causa lucrativa, & tunc non tenetur, & hanc Bartoli distinctionem dicunt communiter teneri Paulus, Imola, & Cumanus, *in d. l. si Titio aut Mæuio*, quæ distinctio verissima est & ita debet practicari.

SVMMARIA.

1 *Opinio glossæ in § hoc iudicium probatur.*
2 *Causa (licet iniusta) excusat à dolo.*
3 *Qui per obliuionem non venit ad iudicium excusatur.*
4 *Credulitas (etiam) fatua excusat à dolo.*
5 *L. 2. & 11. tit. 7. & l. 12. tit. 23. p. 3. cum aliis declaratur.*

QVÆSTIO CXLIX.

Vtrum iusta causa de non comparendo in iudicium excusetà dolo & cõtumacia. Communis contra communem.

CAusa (quantumcumque iniusta) propter quam quis nõ venerit ad iudicium, eum excusat à contumacia, dum tamen per conceptum non omiserit comparere. Ita gloss. magna *in fine in l. vnica § hoc iudicium. ff si quis ius dicen. non obtemp.* similis gloss. *in l. satis. ff. de in ius vocando*, & dixit esse menti tenendum Bart. *in l deberi. ff de fideicommiss. libertatibus*, & est communis opinio secũdum Ioannem Baptistam, *in d. §. hoc iudicium*, quem refert (putans bonum) verbum, Lancelotus. *ibi col. 2.* & doctrinam glossæ sequuntur communiter moderni, secundum Socinum. *ibi n. 16.*

1 Sed contra glossæ opinionem (dicens non esse tutam) tenet Iacobus, *ibi. n. 15.* & eius sententia displicet Alex. *ibi. num. 11.* & contra illam tenent multi, secundum Baldum *ibi. n. 2.* qui *in c. cum. Bertoldus, n. 2. de re iudi ata*, dicit quod Doctores illam glossam non approbant, quem refert Las. *in d. §. hoc iudicium, nu. 30.* ex quibus ipsi aperte dicunt esse communem, contra glossam.

2 Sed pro glossæ opinione facit, quia causa (quantumcunq; iniusta excusat à dolo, ita glossa *in l. plagi criminis C. ad l. Flauiam de plagi*, communiter recepta, secundum Deciũ, *consil. 398.* & secundum Boerium, *decis. 168. n. 11.* & tradit Hippolytus *in l. 1. n. 25. C. ad l. Corneliam de sicariis*, & plura tradit Afflictis, *in constitutionibus regni Siciliæ rubr. 55. nu. 18.* & Auend. *in c. pp 2. p c. 27 à n. 9.* Secundo facit pro glos. quod tradit glos. *verb. non recte in l. ex consensu. § eum qui. ff. de appel.*

3 quod si quis per obliuionem, aut quia non credebat iudicem sic festinaturum, non venit ad iudicium, excusatur à pœna

4 contumaciæ. Et est communis opinio secundum Curtium iuniorem, *cons. 28. n. 10. & cons. 34. n. 9.* Facit tertio, quia credulitas (etiam fatua) excusat à dolo, secundum eundem Curtium, *cons. 19. n. 4.* & plura circa principalem quæstionẽ tradit Azeuedo, *in l. 5. tit. 3. li. 4. recop. n. 7. & in l. 14. n. 7. eiusdem tit.* Couar. *pract. q. c. 27. n. 3.* & pro hac vltima sententia facit *l. 2. & 11. tit. 7. & l. 12. tit. 23. p. 3. l. 27. tit. 11. p. 3. l. 37. tit. 11. p. 5.* vbi impedimenta excusat à contumacia.

QVÆSTIO CL.

Vtrum dominus præiudicetur si videat causam suam agitari per falsum procuratorem, & non contradicat. Communis contra communem.

QVando Dominus videt causam suam agi suo nomine per falsum procuratorem, facit sibi præiudicium, quia creditur ex voluntate sua facere, & sic sententia mandabitur excutioni contra eum. Hoc est notabile & celebre dictum Innocen. *in capit. ex parte decani, numero 2. de rescriptis*, quod latissime explicat Alexand. *in l. sæpe, n. 83. cum sequentibus. ff. de re iudic.* & Aretinus, *in l. 2. § voluntatem, n. 12. ff. soluto matrimonio*, & sequitur post alios Purpuratus, *in leg. rogasti. § si fugitiuus, numer. 15. ff. si certum petatur*, Palatius Rubeus, *in repetitione c. in rubr. §. 68. n. 24.* & pro vtraque parte explicat Aymon Crauetta. *de antiquitate temporum, fol. 58. nnm. 57.* & opinionem Innocentii communem esse fatetur Barbacia, *in d. c. ex parte, num. 70.* idem Barbacia, *cons. 17. col. 4. volum. 3.*

Sed dictum Innocentii communiter reprobari dicit Imola, *in d. l. sæpe, n. 22. de re iud.* idem Barbacia (sibi contrarius) *cons. 46. num. 23. vol. 2.* Alexand. *cons. 80 col penultima vol. 4.* Felinus. *in c. cæterum, num. 5. de iudiciis*, & idem asserit Zasius *in d. §. voluntatem, in prin.* & Aretinus, *in leg. 1. in prin. col pen. in fine. ff. de verborum*, & vide tex. *in c. 3. de procuratoribus*, vbi confirmatur hæc sententia, quæ verior & communior est.

SVMMARIA.

1 *Castitas seruatur cum propria vxore.*
2 *Lex. 1. tit. 2. lib. 3 fori adducitur pro prima opinione.*
3 *Concordia opinionum traditur.*
4 *Filius maximam recipit iniuriam quando mater transit ad secunda vota.*
5 *Mulier nobilis debet se abstinere à secundis nuptiis.*
6 *Legatum relictum vxori si caste vixerit quid operetur si matrimonium contrahat.*
7 *Per transitum ad secunda vota ipso iure legatum amittitur.*
8 *Pœnæ statuariæ in foro conscientiæ non debentur ante iudicis condemnationem.*

QVÆST. CLI.

Vtrum mulier, cui maritus legauit mille si caste vixerit, amittat legatum si secundo nubat. Communis contra communem.

VXor cui maritus legauit mille, si caste vixerit, secundo nubens legatum amittit. Hæc est communis opinio secundum Gualdensem *de arte testandi tit. 6. cautela. 39. nu. 4.* & dixit communem Bermondus, *de publicis concub. colum. 193.* & pro hac parte facit quod tradit Bald. (per text. ibi. *in leg si res vxoris. C de donationibus inter virum, & vxorem*)

Sed contrariam opinionem (imo quod secundo nubens mulier non perdat legatum) tenet Bart. *in leg. mulier. § cum proponeretur. ff. ad Trebell.* (argum. text. ibi,) & est pro eo fere expressus text. *in c. Nicæna synodus 31. distinct.* vbi text. dicit seruari castitatem in propriæ vxoris concubitu, cuius argumento hanc Bartoli doctrinam pluribus defendit Hyppo- 1
lytus, *singulari. 577.* & Euerardus, *loco 91. colum. 5.* vbi dicit Doctores idem tenere, & Bartoli sententiam sequuntur plures, secundum Felinum, *in c. cum sit, num. 13. de foro competenti.* & tenet Palatius Rubeus, *in rubrica. §. 12. in princ.* & approbat expresse opinionem illam *l. 1. tit. 2. lib. 3. fori*, inter quas assignat concordiam Ang. & Alexand. *in d. §. cum pro- 2*
poneretur, scilicet quod si conditio sit abiecta ab aliquo filio 3
mariti præmortui, seu ab ipso marito, procedat prima opinio, si vero à patre, alioue extraneo prioris viri non consanguineo, tunc Bartoli sententia procedat, & hęc est communis opinio secundum Clandium, *in §. cum proponeretur*, & tradit Couarr. (aliis citatis) *in 4. decret. 2. p. c. 3. §. 9. n. fi.* idemque tenet Michael Crassus, *lib. sententiarum. § legatum quæst. 54.* & Menchaca, *de succesionum progressu. §. 27. numero 29.* & dicit communem Decius, *in l. si certis annis. C. de pactis.* & Ioannes à Garronibus, *in rubr. num. 83. de secundis nuptiis*, & tradit Padilla, *in authentic. res quæ. Codic. communia de legatis*, Baeca, *de non meliorandis filialibus ratione dotis. cap. 12. nu. 64.* Palatius Rubeus, *in c. per vestras, notabili. 3. §. 20. nu. 6.* Tellus Fer. *in l. 10. Tauri. n. 6.* & tradit Tiraquellus. *de iure primog. 4*
quæst. 79. nu. 5. & ratio est, quia maxima iniuria afficitur filius, quando mater transit ad secunda vota, videns matrem suam cum vitrico suo misceri, maxime si ipse, vel filius illius nobilis sit, quia tunc magis honestum est mulieribus à secun- 5
dis nuptiis se abstinere, *c. fi. 31. quæst. 1. l. hæc conditio. ff. de conditionibus & demonstrationibus*, & sequitur Couarr. *in 4. d. §. 9. num. 11.* & tradit Plutarchus *in problematibus Romanorum*,

6 rum,problemate 105.quem allegat Spino,*in ſpeculo teſtamentorum,gloſſ.* 14.*num.*95. vbi ſequitur iſtam opinionem(nullam referens pro contraria) & vide de alia ſimili quæſtione Simonem de Prætis,*lib.* 4.*vlti. volunt.interp.* 1.*dubio* 10.*n.* 121.*fol.* 350. de legato vſufructus relicto vxori,donec caſte &honeſte in viduitate viuat,&ſi nubat relinquit ei centum, an ſi in viduitate non caſte vixerit, & poſtea nubat, conſequatur legatum de centum, & reſoluit quòd ſic (pluribus citatis) etiamſi ab heredibus mariti fuerit accuſata. In foro
7 autem conſcientiæ,quotieſcunque mulier ob hanc cauſam legatum amittit ipſo iure committitur pœna, ſine iudicis declaratione per tranſitū ad ſecunda vota. ita Caietanus *in ſumma, verb. pœnam.* licet aliæ pœnæ ſtatuariæ ante iudicis
8 ſententiam in eo foro non debeantur *iuxta gloſſam celebrem. in c.fraternitatis.* 12.*quæſtione* 2.& nos dicemus *in quæſtione* 687.*n.*4. Et illam Caietani opinionem ſequitur Alphonſus de Caſtro,*lib.*2.*de lege pœnali.ca.* 11.*col.penult.* & Soto,*de iuſtitia & iure,lib.* 1.*quæſtione.*6.*art.*6.*col.*2.*in* 4.*argumento,*& iterum poſtea in reſponſione ad illud quartum argumētum, & Cagnolus *in l. quod à quocunque, num.ff.de reg.iuris,* Coraſius,*in l.qui liberos,n.*113.*ff.de ritu nuptiarum.* Couar.*ſupra, cap.*6.§.4.*n.*17.

SVMMARIA.

1 *Societas videtur contracta, quando vnus ponit induſtriam, alter pecuniam.*
2 *Arbitrio iudicis relinquitur, an filius conſequatur, quod acquiſiuit ex pecunia patris.*
3 *Lex.*3.*tit.*15.*p.*6.*declaratur.*
4 *Acquiſitum ex pecunia patris, totum patri debetur, niſi filius poteſtetur.*
5 *In caſu dubio lucrum acquiſitum ex pecunia patris diuidetur inter omnes fratres.*
6 *Effectus patriæ poteſtatis eſt, vt lucrum acquiſitum ex pecunia patris, acquiratur integrum patri.*
7 *Diuiſio non habet locum lucrorum, niſi contracta ſocietate.*
8 *Tutor contrahens ſimpliciter in re pupilli,acquirit pupillo.*
9 *Filius eſt domeſticus patris, & ei operari tenetur.*
10 *Salarium non debetur filio,qui rem patris egeſit.*
11 *Filio qui laborauit in bonis patris (eo mortuo hereditate non diuiſa)ſalarium debetur &* 13.
12 *Filius non eſt in poteſtate matris.*
13 *Auctor tenet in hac quæſtione contra plures Doctores regni, & declarat quando debeatur ſalarium filio.*

QVÆSTIO CLII.

Vtrum quod filius acquirit ex pecunia patris, ſit perfectitium vel aduētitium. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium maximum in iure eſt,an id quod filius acquirit cum pecunia patris, ſit profectitium (vt ſic conferatur)an vero aduentitium,vt non conferatur cum aliis fratribus. In quo variæ ſunt Doctorum ſententiæ, & prima opinio eſt,quod dimidia pars lucri quæſiti cum pecunia parentis,tribuatur filio negocianti pro opera, & induſtria eius,& dicetur aduentitia: altera vero dimidia patri,reſpectu illius pecuniæ, & dicetur profectitia, & ſic conferenda. Ita diſtinguit Bart. *in l. cum oportet.* C.*de bonis.quæ lib.& in l.ſi tibi decem.*§.*ſi pactus.ff.de pactis. & in tractatu de duobus fratribus.* 1.*p. n.* 2. & dicit communem opinionem Curtius iunior, *in l.penult. num.* 15. C. *de collatio.* & ſequitur Gomez Arias, *in l.*17.*Tauri, nu.*119. & Antonius Gomez,*in l.*29.*Tauri. num.*24. Ayora. *de partitionibus.*3.*p.quæſtione.*3.*num.*61. & ſequitur Gregor. *in l.*5.*tit.*17.*p.*4. (arg. illius legis)& hæc eſt communis conſuetudo, ſecundum Bart. *in l.* 1.§. *neque caſtrenſe. n.*5.*ff.de coll. bonorum.* quam opinionem ſequitur & dicit æquiſſimam Bacca, *de decima tut.c.*2.*num.*5.& eſt cōmunis opinio ſecundum Corneum *in d.l.cum.oportet.*& dicit communem idem Corneus. *conſ.*130.*volum.*2. Socinus *conſ.*92.*num.*15.*vol.*1. Ripa,*in l.in quartam, num.*157.*ff.ad l,falcidiam.* Crotus,*in l.frater à fratre, n.*72.*ff. de condict.indebiti,*& vide Socinum, *conſ.*162.*vol.*2. vbi *num.*1. *ad finem,* dicit hanc Bartoli opinionem eſſe magis communem,quādo eſſet dubium quanta ſit filii induſtria, alias eſſe relinquēdum arbitrio iudicis, quantum induſtriæ filii tribuendum eſt,& tradit Tiraquellus,*de vtroque retractu.lib.*1.§.1.*gloſſ.*9.*nu.*60.*&* 61.Menochius *lib.*2.*de arb.caſu* 126.*nu.*5.& pro hac Bartoli opinione facit gloſſ. *in l.* 1. C.*pro ſocio,*quæ vult, 1 quod quando duo contrahunt ſocietatem, vt vnus ponat pecuniam,alius operam,in dubio videtur actum,vt lucrum, equaliter cedat vtrique. Cuius gloſſæ opinio communis eſt, ſecundum Bart.*ibi,* & dixit etiam communem Abb. *in cap. per veſtras.n.*8.*de donationibus inter virum & vxorem.* Quam opinionem ſequitur Crauetta, *conſ.*165.*num.*1. & alios refert Menochius *nu.*4. vbi quatuor refert opiniones contrarias in quæſtione propoſita.

Sed contrariam opinionem (imo quod illud lucrum ſit profectitium indiſtincte, & ſic communicandum) apertiſſime innuit eſſe communem Fulgoſius, *in d. l. cùm oportet* vbi dicit ipſe,neminem huic ſententiæ contradicere,& hāc dicit communem Caſſaneus, *in conſuetudinibus Burgundiæ.*§. 2.*rub.*6.*verſ. ne participe, num.*6. & hanc ſententiam tenent gloſſæ, & Doctores ſecundum Bart.*in l illud, num.*3.*Cod.de collationibus,* & illam gloſſæ opinionem dicit receptam Oroſcius,*in l.ſi tibi.*§*ſi pactus, nu.*2.*ff.de pactis,* Caldas,*in l.ſi curatorem habens verb. læſis, num.* 118.C.*de in integrum reſtitut. minorum,* & Lara, *in l.ſi quis à liber.*§.*ſed ſi filius,numer.*138. *ff.de lib.agnoſ.* Tertia opinio fuit Baldi, *in authent.ex teſtam.* 2 *n.*6.C.*de collationibus.* dicentis arbitrio iudicis eſſe relinquendum inſpecta rei quantitate, & qualitate ipſius lucrantis. Quam opinionem dicit receptiorem Ripa, *in l.in quartam, n.*157.*ad legem falcidiam,* & Coraſius, *in l.frater à fratre.*2.*p.n.*48.Segura.*in l.ſi ex legati cauſa,n.*47.*de verborum,& in l.* 1.§.*ſi vir vxori.num.*69.*ff de acquirenda poſſeſſione.* Greg.*in l.* 5.*tit.*17.*p.*4.*& in l.*3.*tit.*15.*p.*6. Menochius,*ſup.lib.*2.*caſu.* 126.*n.*5.& plures refert Caldas,*ſup.verb.læſi.*5.*d. n.*118.

Sed prima opinio, tam deiure communi, quam regio 3 verior eſt, & probatur *in d.l.*3.*tit.*15.*p.*6. ad quam aſſignat intellectum Gomecius, *ſupra.numero* 24. & Nauarr.*in ma-* 4 *nuali.c.*17.*numero* 144.*&* 148.vbi totum tributi Patri niſi filius poteſtetur. Quod verum eſſe intelligerem,quando filius abſq; opera,& labore ſuo,negociauit cū pecunia patris, quia poſuit pecuniam apud mercatorē,vel campſorem, tūc omne illud lucrum diceretur profectitium, & eſſet diuidendum inter omnes fratres: ſi vero labore proprio, & induſtria lucrum fecerit, tunc (licet pecunia, & ſic capitale pertineat ad omnes fratres) lucrum erit aduentitium,*vt in leg.*5.*titul.*17.*part.*4. & ſic totum lucrum erit ipſius fratris laborantis, neque erit communicandum cum aliis fratribus & ita in cauſa mihi commiſſa ſententiam protuli (tanquam iudex arbiter) pro domino licentiato Segura de Villarreal (incola & aduocato huius ciuitatis) à qua nemo ex collitigātibus prouocauit. At vero in caſu dubio quando nō con- 5 ſtat ſi lucrum illud fuit quæſitum ex labore, & induſtria filij, tunc medietas lucri acquireretur filio laboranti, & alia medietas ſubſtantiæ patris. Ita diſtinguit Azeuedo, *in leg* 3. *titul.*8.*libro quinto, recopilat. numero* 24. & ſecundum hanc diſtinctionem intelligi poteſt prima opinio, & dicta *leg.*3. *titul.*15.*part.*6.quod eſt valde notandum,ſecundum Greg. *ibi,verb.*mercaduria*,* qui exiſtimat generalitatem illius legis eſſe reſtringendam ad caſus prædictos,& alios quos ipſe ibi refert. Sed profecto illa lex eſt nimis generalis,& intendit,quod omne lucrum acquiſitum per filium ex pecunia patris, ſit communicabile, & in hoc videtur approbare opinionem ſecundam communem,(de qua in præſenti)quę vera eſt ſecundum Nauarrum.*ſupra,* quia ille eſt effectus pa- 6 triæ poteſtatis, vt omne lucrum acquiſitum ex patris pecunia illi acquiratur,& non filio laboranti,cum ad nihilum ipſe teneretur ſi pecunia perderetur, & ipſa induſtria magis dicitur capitale patris (cum teneatur filius ipſi operari)quam ipſius filij,& illa diuiſio non poteſt locum habere niſi cōtracta ſocietate,*vt in l cum duobus* §. *duo erant argentarii,cum l. ſi fratres. ff.pro ſocio,* qua ceſſante prout ceſſat inter patrem & filium,ceſſauit etiam acquiſitorum,& lucrorum diuiſio, vt tradit Bart. *in l, certum,numer.*5. *Cod. familiæ erciſcundæ,*

quem sequitur Calcanus, *cons.* 19. Et hæc opinio indistincte est tenenda, secundum legem partitæ, cuius decisio procedit, quando pater concessit filio pecuniam in peculium, quia tunc videtur voluntatem suam accommodasse, vt filius cõtrahat eius nomine, *leg.* 1. §. *item acquirimus. ff. de acquirenda possessione. leg. quod seruus, in fine. ff. de solutionibus*: & sic patri, non sibi acquiritur lucrum, argumen. tex. *in l. post mortem.* §. 8 1. *ff. quando ex facto tutoris* vbi tutor contrahens simpliciter in re pupilli, videtur tutorio nomine agere, & ei acquirere. Nec obstat huic resolutioni *l. si defunctus. C. arbitrium tutelæ*, quia procedit in casu dubio ad excludendum delictum. Ita Bart. *n. 5. in d. l. cum oportet*, Romanus, *cons.* 159. *n.* 5. quę omnia à fortiori procedunt in filio, cum sit domesticus pa- 9 tris, & ab eo alatur, & sic ei operas præstare tenetur, vt tradit Baldus, *in l. cum oportet n.* 10. *C. de bonis quæ lib.* & Paulus, *in l. diuortio ff. soluto matrimonio. n.* 10. Neq; protestatio aliquid operabitur filio in hoc casu, prout dicebat, Nauarrus, *supra*, quem sequitur Parladorius, *li.* 1. *quotidianarum c.* 19. *n.* 2. quia si illud lucrum ad patrem pertinet ex legis dispositio, nihil operabitur filij protestatio, & ita sentit Castro, *in d. leg. cum oportet. numer.* 25. *vers. secundo infertur*, in quo illi assentior. Ex quibus reprobatur opinio Fulgosi, *in d. l. illud. C.* 10 *de coll.* dicentis, filio deberi salarium ex bonis parentis, quando ipse rem patris gessit, quem sequitur Gomecius, *in d. leg.* 29. *Tauri, numero* 42. & plures quos refert Baeca. *de decimatu. c.* 2. *n.* 15. quia illud absque præmio tenetur filius facere, ratione patriæ potestatis, vt probatur *in d. leg. partitæ*, & sic illam Fulgosi opinionem impugnat Ias. *in d. l. illud num.* 8. *C. de coll.* & Castillo, *in leg.* 27. *Tauri, numer.* 17. & Nauarr. *in manuali c.* 17. *num.* 148. & Greg *in l.* 3. *titul.* 20. verb. **quæ* 11 *son suyos** quos sequitur Parladorius *d. capit.* 7. amplians illud procedere, etiam si matris, vel aui, negocia gessisset filius, cum sit eadem ratio: nihil tamen respectu matris videtur 12 multum diuersa, cum filius non sit sub eius, potestate, *vt in* §. *fœminæ, de adoptionibus*, & l. *partitæ*, & cætera iura in patria potestate fundantur, & cessante causa debet cessare eius effectus. *l. adigere.* §. *quamuis. ff. de iure patronatus. c. cum cessante, de appellationibus*, ita Menochius, *li.* 3. *præsump. in præsumpt.* 46. Amicis, *cons.* 62. *numero* 20. Mascardus, *vol.* 1. *de probationibus, conclusione* 31. Rolandus, *cons.* 90. *numero* 8. *cum sequentibus, volum.* 2. & sic si filius mortuo patre laboraret in re matris, assignabitur illi aliquod salarium, maxime si alij fratres fuerunt absentes, vel præsentes nihil laborabant. Quod verius puto, licet Baeca. *supra nu.* 3. *&* 9. & Ayora, *quæst.* 2. contrarium existimarunt, quos sequitur Azeuedo, 13 *in d. l.* 3. *titul.* 8. *num.* 24. *lib.* 5. *recop.* qui tenet, quod sic consuluit, quod assignaretur modicum salarium, quod magis est de æquitate, quam de iure, quia non est dare remedium: aut filius est in patris potestate, & tunc nullum consequetur salarium ex labore & industria: aut patre mortuo, & bonis, non diuisis, & tunc assignari debet salarium laborando in rebus paternis, cum alium famulum ad hoc necessarium excusasset, & suo labore auxit bona paterna, & sic diuisione bonorum (vltra legitimam) ex corpore hereditario salarium, arbitrio iudicis taxandum, tanquam æs alienum deduci debet, maxime si cæteri fratres nihil laborarunt, & ita pluries practicaui.

QVÆSTIO CLIII.

Vtrum renuncians appellationi, quando fuit iniuste à iudice condemnatus possit contra iudicem agere in syndicatu. Communis contra cõmunem, & quid iure regio.

NOn appellans à sententia iudicis, iniqua vel iniusta potest contra iudicem agere in syndicatu. Ita tenet glos. *verb. noui iuris, in versic. quid autem, in l.* 1. *ff. quod quisque iuris*, quam idem tenet Bart. *ibi. num.* 9. *& in l. item si res num.* 3. 1 *ff. de alienatione iudicij mutandi. caus. fact. & in l.* 1. *num.* 6. *de appell. & in l. si minoris. n.* 4. *ff. de administratione tutorum* & sequitur Alex. Socinus & Ias. *in d. l.* 1. *quod quisque iuris* & sequitur ibi Iacobinus, *n.* 6. vbi solus Lancelotus Decius, *col.* 1. hanc dixit communem opinionem, & ante illum dixerat illam communem Alex. *in l.* 4. *§. fin. ff. de damno infecto* & ante Alexand. communem Barbacia, *cons.* 12. *col.* 1. *& 2. in fine lib.* 4. & ante Barbaciam dixerat communem Abbas *in c. sæpe, n.* 47. *de appellationibus*, vbi etiam dixit communem Decius, *n.* 7. & Bernardus Diaz, *regul.* 363. & illam tenet Innocentius, *in c. pastoralis, de officio de legati*, vbi etiam sequitur illam Barbacia *n.* 17. & Felinus *n.* 7. & idem Innocentius, *in d. c. sæpe*, vbi Præpositus *n.* 47. & sequuntur etiam alij relati per Couarr. *in* 4. *decree.* 2. *p. ca.* 8. §. 12. *n.* 18. idemque est, si quis appellauerit, & appellationem deseruerit, vt dicunt cõmunem opinionem Doctores supra citati, Quibus suppo- 2 sitis dubium est, an idem sit, si pars expresse renunciauit appellationi, & quod sit idem tenuit Bald. *in l. si* § *sin autem n.* 2. *C. de temp. appell. & d. c sæpe*, & tenet Ang. *in d. l.* 1. *ff. de appellationibus*, & est communis opinio secundum Barbaciam, *cons.* 12. *col.* 3. *vol.* 4.

Sed contrariam opinionem (imo quod si renunciauit ex- 3 presse, non possit agere contra iudicem in syndicatu) tenet idem Baldus (sibi contrarius, vel sui immemor) *in* §. *iudices. c.* 1. *col. penul. de pace iuramento firmanda*, & hanc dixit magis communem Alex. *in d. l.* 4. §. *fi. col.* 2. *in medio*, & hæc opinio est magis vera, quia propter expressam renunciationem videtur iuri suo renunciasse. *l. postquam liti*, vbi Iason *C. de pactis. l. quæro.* §. *remittentibus. ff. de ædilito edicto*, quam opinionem sequitur Auendanus, *respon.* 11. *num.* 7. Auiles, *in cc. prætorum, c.* 1. *n.* 19. vbi allegat pro hac opinione pragmaticam Regiam.

SVMMARIA.

1 *In ciuilibus non habet locum remissio.*
2 *Reus potest personaliter capi propter nimiam contumaciam, vt si sit locus remissioni.*
3 *Ratione contractus, & etiã distractus, sortitur quis forum.*
4 *Summaria cognitio debet præcedere de contractu, vt quis sortiatur forum.*
5 *Hereticus non est remittendus.*
6 *Quando pars renunciat priuilegio fori, est locus remissioni.*
7 *L.* 20. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop. declaratur.*
8 *De iure regni fit remissio in contractibus, seruata forma legis regni.*

QVÆST. CLIV.

Vtrum in contractibus sit locus remissioni, quando renunciatur priuilegio fori. Communis contra communem, & quid iure regio.

REmissio in contractibus non habet locum, text. est, vbi 1 communiter notant Doctores, *in ca Romano.* §. *contrahentes, de foro competenti. in* 6. (cum alijs iuribus) ita Bart. *in l. heres absens.* §. 1. *ff. de iudiciis* (motus per tex. *in d.* §. *contrahentes*) cuius opinio est communis, secundum Socinum, *in cap.* 1. *colum.* 22. *de foro compet.* ad quam conclusionem congessit 15. limitationes Bernardus Diaz, *regul.* 146. *&* 642. vbi Salzedo, & dixit communem Couar. *practicarum quæst. c.* 10. *num.* 5. & tenet Auendanus, *tit. de las excepciones, in declaratione legis* 4. *&* 5. *numero* 9. idem *in respon. fin. numero* 11. & Auiles, *in c. prætorum. c.* 27. *gloss. verb.* **entreguen** *numer.* 24. Didacus Perez, *in l.* 1. *tit.* 17. *lib.* 8. *ordin. pagina.* 336. Michael Crassus *lib.* 2. *communi. cap.* 10. *q.* 9. Belluga, *in speculo principum rubric* 11. §. *visum est.* Montaluus, *in l. gloss.* 2. *col.* 2. *verb. item nota, circa remissionem, titul.* 1. *lib.* 2. *fori* Menochius, *de arb. casu* 228. *ex num.* 7. Iosephus Ludouicus, *decis.* 74. & tradit Gutierrez *de iuramento confir.* 3. *p. c.* 16. *num.* 3. Qui- 2 bus addendum est, quod propter nimiam contumaciam potest reus personaliter capi, & tunc habebit locum remissio in contractibus. Ita singulariter Bald. *in leg. consentaneum, numero octauo, vers. octauo nota. Cod. quomodo & quando iudex*, vbi Barbacia reputat singularem limitationem ad tex. *in d.* §. *contrahentes*, & est communis secundum Lancelotum Decium, *in dict. leg. heres absens.* §. *si quis tutelam, in princip.* 3 Secundo adde, quod sicut ratione contractus sortitur quis forum.

forum, ita & ratione distractus, & est communis opinio,
4 secundum Tiraquellum, *post ll. connub. gloss. 5. num. 8.* Tertio adde, quod ad hoc, vt quis ratione celebrati contractus conueniatur, debet iudex prius facere summariam cognitionem, per quam constet illum contraxisse. Hæc est opinio Bartoli, *in l. præscriptione, numer. 7. C. si contra ius, vel vtilitatem*, cuius opinio est communis, secundum Felinum, *in c. si clericus laicum. vers. limita. 2. de foro competenti*, & dixit etiam communem Curtius iunior, *cons. 124. num. 6.* & asserit bis communem Boerius *ad Dinum, in regul. ea quæ, de regul. iuris in 6.* Quamuis contrarium (imo quod non requiratur hæc summaria cognitio) tenuerit idem Bart. *in l. ex quacumque. ff. si quis in ius vocatus non ierit*, vbi Alex. disputat ad
5 partes istam opinionem. Quarto adde, quod hæreticus nõ est remittendus, vt tradit Couarr. *in practicis. c. 11. num. 10.* & Simancas, *de Catholicis institutionibus, tit. 2. num. 14.* Roias, *in singularibus fidei, singulari. 174. num. 7. & in priuilegiis inquisitorum num. 439.* & Didacus Perez, *in l. 3. tit. 4. lib. 8. ordinum. pag. 86. col. 2.* & Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, rubr. 12. §. vnico, num. 17.* Quibus sic visis dubium
6 est, an si contrahens renunciasset priuilegio fori, tunc posset fieri remissio. Et fieri posse tenet gloss. *in l. 1. ff. si quis in ius vocatus.* Quam dixit singularem Iason. *in l. si conuenerit, num. 40. ff. de iurisdictione omnium iudicum*, & sequitur Bart. *in authent. nulli iudicum. §. si vero quis, num. 5.* & Ancharranus, *in d. §. contrahentes, col. 3.* Antonius Cardinalis & Abb. *num. 37.* Felinus, *num. 22. verb. 3. fallit. in c. fi. de foro competenti*, & est communis opinio secundum Addition. ad Bart. *in d. l. heres absens §. si quis tutelam*, & dixit communem Alexand. *in d. l. 1. ff. si quis in ius vocatus. num. 6.* & eandem dixit communem Iafredus Balbus *dec. 5.* Iason. *in l. qui certo loco. ff. de condict. indeb.* Decius *in c. 1. num. 23. de iudiciis, vers. 5.* Et dixit etiam communem Alciatus *de præsumptionibus, regul. 3. præsumptione 36. num. 12.* Ias. *num. 9.* Curtius, *num. 6. in d. l. 1.* idem *in l. penult. num. 3. C. de pactis*, & dixit etiam communem Ripa, *in d. c. 1. de iudiciis num. 65.*

Sed contrariam opinionem (aduersus glossam) communiter seruari testatur Imola, *in d. cap. fin. num. 8.* quem refert Alexand. *in d. l. 1. num. 7.* & Iacobinus, *ibi num. 6.* idem *in d. § si quis tutelam. num. 9.* & glossam illam communiter reprobari affirmat Barbacia *ad Bald. in l. cum Archimedoram. ff. vt in possessione legatorum, in additionibus n. 5.*

7 Hodie vero per legem 20. *tit. 21. lib. 4. recop.* tradita est
8 forma, qualiter in contractibus remissio fit facienda, quam legem explicat, & declarat Paz, *in supra praxi 4. partis. 1. to. cap. 2. num. 12.* ex qua lege est approbata opinio Ias. *in l. si conuenerit, n. 39. ff. de iurisdictione omnium iudicum.* quem sequitur Oroscius, *ibi.* per legem, *Titium. ff. de administratione tutorum*, & vide Menchacam, *lib. 3. controuersiarum vsufrequentium, cap. 52. n. 3. & 4.* & Azeuedo. *in d. l. fin. tit. 21. n. 54.* vbi facit mentionem dictæ legis licet tunc non esset inclusa in corpore iuris nouæ recopilationis, quæ lex dirimit controuersias iuris communis.

QVÆST. CLV.

Vtrum eccleſia heres inſtituta, detrahat quartam falcidiam de legato alteri eccleſiæ facto. Communis contra communem.

ECcleſia heres inſtituta de legato facto alteri eccleſiæ. poteſt detrahere falcidiam. Ita tenet Abb. *in c. in præſentia, de probationibus.* Salicetus, *in authent. quæres C. de ſacroſanct. eccleſ.* Cumanus, & Imola, *in l. 1. §. ad municipium. ff. ad l. falcidiam*, & tenent alii plures relati per Ias. *in l. Marcellus, num. 37. & 38. ff. ad Treb.* & ab hac opinione durum eſſe recedere in practica, teſtatur Alexand. *in d. § ad municipium, num. 3.* & ibi Vicentius, *col. 5.* pluries dixit eſſe communem opinionem, eandemque dixit communem Decius, *in d. c. in præſentia, num. 54.*

Sed contrariam opinionem (imo quod in hoc legato falcidia non detrahatur) tenet Romanus, *in authen. ſimiliter (per illum tex. ſpeciali 40. piæ cauſæ) C. ad legem falcidiam.* Eamque veriorem in puncto iuris dixit Alexand. *in d. l. Marcellus, numer. 5.* vbi idem Ias. *num. 37.* & dixit veriorem Alexand. *in d. ad municipium, num. 3.* & expreſſe fatetur communem Barbacia, *conſ. 15. col. 7. volum. 3.* Quare non eſt mirum, ſi gloſſ. *in c. Pontifices 12. q. 3.* hanc quæſtionem reliquerit indeciſam. Sed hæc vltima opinio verior eſt, & tenenda in iudicando & conſulendo, cum priuilegiatus contra parem priuilegiatum non gaudeat priuilegio, *text. l. verum. §. fin. ff. de minoribus cum vulgatis.* Ita docet Peregrina, *de fideicommiſſis, art. 28. num. 85.*

QVEST. CLVI.

Vtrum per procuratorem ex clauſula conſtituti, quæratur domino poſſeſsio, & quid per aſpectum oculorum. Communis contra communem, & quid iure regio.

PEr procuratorem poſſeſſionem acquiri poſſe, nemo eſt qui neſciat, *vt in l. procuratorem. C. de acquirenda poſſeſſione.* Modo dubium eſt, an per conſtitutum factum procuratori, nomine ipſius, quæratur domino poſſeſſio, & poſſe quæri per conſtitutum, tenuit Bart. *in l. ſi is qui pro emptore, num. 7. ff. de vſucapionib.* idem *in l. ab emptione, numer. 15. ff. de pactis*, & dixit communem Bertrandus, *conſ. 130 vol. 3.* & Galiaula *in rub. ff. de verborum. col. 41.* & Crotus *in d. l. ſi is qui pro emptore, num. 54.* & teſtatur communiorem Tiraquellus, *de iure conſtituti, ampliatione. 26. n. 14.* qui eam dixerat communem *n. 1. & 16.*

Sed contrariam opinionem tenet Bart. (ſibi contrarius) *in l. 1. C. per quas perſonas*, & alij citati per Tiraquellum, *vbi ſupra numer. 4.* & hanc dixit veriorem & communiorem Barbacia, *conſ. 8. vol. 2. col. 14.* Quam opinionem ſequitur Antonius Gomez, *in l. 45. Tauri. numer. 88.* qui dicit quod eſt in practica notandum, ſed nihil allegat pro hac ſentẽtia. Et vtrum vera poſſeſſio acquiratur per viſum oculorum à nuncio, ſeu procuratore, tradit duas communes contrarias Menchaca, *lib. 3. de ſucceſſionum creat. §. 21. numer. 229.* qui tenet partem negatiuam (plures adducens) & eſt pro ea ſententia tex. *in l. 3. §. Neratius. ff. de acquirend. poſſeſſ.* Quam opinionem ſequitur Antonius Gomez, *in d. l. 45. Tauri. numer. 45.* & pro hac opinione eſt tex. *de iure regio, in l. 6. tit. 30. p. 3.* vbi conſtituitur diſtinctio.

QVAEST. CLVII.

Vtrum in ſententia lata contra abſentem, præſumantur omnia ſolemniter acta, ſi acta proceſſus non reperiantur. Cõmunis contra communem.

QVando ſententia eſt lata partibus præſentibus, & non contradicentibus, & in ea fit mentio de litis conteſtatione, & libelli datione, probantur acta, & litis conteſtationem interueniſſe, ac præceſſiſſe in illo proceſſu. Ita Bart. (poſt Innocentium, & ſpeculatorem) *in l. acta. num. 3. ff. de re iudicata, & in l. fin. C. de relationibus.* Et eſt communis opinio ſecundum Vitalem, *in tractatu clauſularum. col. 207. num. 1.* & dixit communem Aymon Crauetra, *de antiquitate temporum fol. 82. n. 1.* Nunc autem dubium eſt, an ſit idẽ, quando ſententia eſt lata contra abſentem contumacem. Et eſſe idem voluit Compoſtel. *in cap. bonæ. el. 1. de electione*, & Imola, *in cap. cum in iure. de offic. delegat. numer. 30.* dixit eſſe communem opinionem. Et hanc partem tenet Rota Noua. 301. *tit. de prob. iuxta impreſſionem Venetorum*, & tenent aliqui citati per Aymon Crauettam, *vbi ſupra, n. 2. fol. 8.*

Sed contrariam partem (imo quod in ſententia lata cõtra contumacem, non præſumantur præceſſiſſe dicta acta

ex hoc, quod de illis in processu fiat mentio) tenet Innocentius, *in d. c. cum in iure n.* 4. vbi Barbacia, *numer.* 40. dixit hanc esse communem opinionem, additque Imolam aperte falli, dum contrariam esse communem asseruit: potest tamen assignari concordia inter has duas communes contrarias, quod dictum Compostellæ procedat in vero contumace, contra quem omnia præsumuntur solemniter acta: secus vero in contumace ficto, in quo habebit locum secunda sententia Innocentij, quam dixit communem Barbacia, ipsamque concordiam assignat Rota Noua, *supra allegat*, 301. & est communis concordia, secundum Aretinum, *cons.* 62. *col.* 2. quod etiam sequitur Aymon, *supra, nu.* 3. quæ opinio est sequenda in iudicando & consulendo, cum summam contineat æquitatem.

QVÆST. CLVIII.

Vtrum inimicitia capitalis sit sufficiens indicium ad torturam. Communis contra communem.

INimicitia non est sufficiens indicium ad torturam. Ita est communis opinio secundum Thom. Grammaticum, *cons.* 3. *n.* 16. etiam si sit capitalis. Communis est, secundum Carretum, *in sua practica, fol.* 18. *col.* 4. *n.* 118. Quam opinionem sequitur Antonius Gomez, dicens communem. *c.* 13. *n.* 11. *tit. de delictis*, & Iulius Clatus, *lib.* 5. *receptarum sententiarum.* §. *fi. q.* 21. *n.* 30. vbi alios refert.

1 Sed contrariam opinionem (imo quod capitalis inimicitia sit sufficiens indicium ad torturam) dixit communem Marcus Antonius, *in tractatu de indiciis num.* 175. Prima tamen opinio est magis recepta, & ab ea non est recedendū in iudicando & consulendo, & quod ita practicetur testatur Bossius. *tit. de indiciis, n.* 47. & Grammaticus, *voto* 20. *& voto* 34. *n.* 7.

SVMMARIA.

1 *Substitutio compendiosa, verbis directis facta à pagano, valet post pubertatem iure fideicommissi.*
2 *Substitutio compendiosa, quæ nunquam potuit valere iure directo, non trahitur ad fideicommissum.*
3 *Actus debet interpretari, vt magis valeat, quàm pereat.*
4 *Miles non potest grauare filium in legitima, per substitutionem fideicommissariam.*
5 *Legitima filij, etiam respectu patris militis, debet integra filio remanere.*
6 *Miles, etiam per directam militarem substitutionem, non potest hodie grauare filium in sua legitima.*

QVÆST. CLIX.

Vtrum substitutio pupillaris, quę directo iure non potest valere, trahatur ad fideicommissum. Communis contra communem.

QVando substitutio pupillaris non potest valere iure directo, trahitur ad fideicommissum. Ita est communis opinio secundum Bart. *in l. verbis civilibus, num.* 6. *de vulgari*, vbi Ias. *numer.* 19. testatur etiam communem Socinus, *numer.* 35. Ias. 32. Claudius, *col.* 6. *in l. Centurio. ff. eodem tit.* & dicit etiam communem Vicentius, & Ripa, *in l. ex facto, in princ. ff. ad Treb.* & Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, verb. absque liberis. el.* 2. *in materia compendiosæ, numer.* 37. *&* 39. *de testam.* & dixit etiam communem Guido Papæ, *cons.* 202. *&* 203. idem profitetur Curtius iunior, *in l. precibus, numer.* 56. *C. de impub.* & Viglius. *in* §. *fin. Instit. de pupillari.*

Sed contrariam opinionem (imo quod talis substitutio non trahatur ad fideicommissum) tenuit gloss. *in d.* §. *fin.* vbi Angelus & Viglius eam veriorem existimant. Idem credit Alexand. *in d. l. verbis ciuilibus, num.* 11. & est communis opinio secundum Ioannem Andream, *in cap. si pater de testamentis in* 5. & secundum Matheſil. *notabili* 140.

Ex quibus solet etiam dubitari (& est alia communis contraria) an substitutio compendiosa verbis directis facta à pagano valeat post pubertatem iure fideicommissi. 1
Et partem affirmatiuam tenet Ioannes Andreas, *in d. c. si pater. numer.* 19. vbi Dominicus, & Perusinus, dicunt esse communem opinionem canonistarum, idemque tenet Antonius de Butrio, *in d. c. Raynutius, numer.* 42. & istam opinionem (tanquam æquiorem) sequitur Decius, *in l. precibus.* vbi Crotus, *numer.* 57. *C. de impub.* pro qua adducit 20. argumenta Lanfrancus *in d. leg. Centurio numer.* 42. & defendit Antonius Gomez. 1. *tom. variarum. capit.* 7. *numer.* 4.

Sed contrariam opinionem (imo quod substitutio compendiosa, verbis directis à pagano facta intra pubertatem valeat vt pupillaris, post pubertatem vero vt fideicommissaria) tenet gloss. *in d. l. Centurio*, & alia gloss. *in d. l. verb. ciuilibus.* & gloss. *in* §. *qua ratione, de pupillari.* Quam sententiam esse communiter approbatam tenet Couarru. *in d. c. Raynutius.* §. 9. *num.* 15. Socinus iunior *cons.* 338. *n.* 6. *lib.* 2. Parisius, *cons.* 92. *n.* 2. *lib.* 2. Rubeus, *in l. Gallus.* §. *quidam recte, n.* 20. *de liber. & posthum.* Alciatus, *in d. l. Centurio, nu.* 60. Acosta, *in d. c. si pater.* 3. *p. verb. interdum, n.* 53. qui adducit fundamenta.

Sed tamen concordia assignari inter has duas communes opiniones, vt opinio legistarum procedat, quando, compendiosa fuit concepta in forma pupillaris, exprimendo tempus certæ ætatis, vt quia fuit dictum, *Titius sit heres filio meo, si filius meus intra decimum quartum annum decesserit.* cum enim hæc sit integra forma pupillaris, & post pubertatem non possit valere vt pupillaris, neque valebit vt fideicommissatia. *text. in l. in pupillari ff. de vulgari*, quia in hoc casu constat, testatorem voluisse facere directam substitutionem, & sic trahi non potest ad fideicommissum. *l. an inutilis. ff. de acceptilationibus.* Si vero compendiosa non sit concepta sub forma pupillari, neque fuerunt addita verba conuenientia pupillari substitutioni, non exprimendo tempus certæ ætatis, sed simpliciter sit dictum, *talis sit mihi heres.* tunc post pubertatem valebit iure fideicommissi. Quam concordiam assignat Baldus, *in d. l. precibus, numer.* 25. quam esse verissimam tenet Paulus, *numer.* 14. Decius. 17. Ripa. 73. *in d. l. Centurio*, & ibi Lanfrancus, *numer.* 219. 2
Ex quibus infero, quod substitutio compendiosa, verbis directis concepta, quæ nunquam potuit valere iure directo, neque poterit valere iure fideicommissi. Ita Alexander, *numer.* 70. *in d. l. Centurio, & in l. verbis ciuilibus, numer.* 10. Viglius, *in d.* §. *fin. Institutis, de pupillari*, & est communis secundum Additionatorem Matheſilani *in singulari* 40. Guido Papæ, *decisione.* 534. Pro qua sententia est text. *in l. si seruus legatus.* §. *si seruus alienus. ff. de legat.* vbi libertas directè alieno seruo relicta, non trahitur ad fideicommissum. Quem textum declarat Iacobus Niger, *in l.* 1. § *si quis ita, num.* 64. *de verborum oblig.* Ias. *in d. l. verbis ciuilibus, n.* 25. Cuiacius *ad Africanum pag.* 77.

Sed in hoc contrariam sententiam (imo quod substitutio compendiosa, verbis directis concepta, quæ nunquam potuit valere iure directo, semper trahatur ad fideicommissum, vt actus magis valeat, quam pereat) tenet gloss. *in d. l. verbis ciuilibus*, & gloss. *in* §. *fi. de vulg.* quam opinionem sequitur Alex. *numer.* 10. Ias. *numer.* 19. Alciatus, *numer.* 20. Socinus *numer.* 35. Galiaula. *numer.* 264. *in d. l. centurio*, Alciatus, *in l.* 1. §. *si quis ita interroget, num.* 38. *de verborum.* vbi dicit esse communem, & dixit etiam communem Ripa, *in d. l. ex facto. numer.* 2. *ff. ad Trebel. & in l. filius familias.* §. *vt quis heredem. ff. de legat.* 1. Costa. *in d. c. si pater.* 3. *p. verb. interdum, num.* 12. & istam opinionem sequitur Spino, *in speculo testamentorum, gloss.* 24. *num.* 20. vbi respondet ad *l. Scæuola. ff. ad Treb.* & ad *d. l. ex facto*, quæ iura videbantur obstare hic opinioni. 3

Rursus pro complemento huius quæstionis se offert in præsenti alia communis opinio contraria, an miles possit grauare

grauare filium de restituenda hæreditate, ita vt in restitu-
4 tione fideicommissaria comprehendatur legitima filij. Et quod non possit miles in fideicommisso de restituenda hæreditate filium in legitima portione grauare, etiam adueniẽ-
5 te conditione militaris substitutionis directæ, sed quod legitima filij debeat integra filio & illæsa remanere, tenet Alex. *in d.l. precibus. C. de imp.* vbi Cagnolus, *numer. 66.* testatur communem Couar. *in c. nos quidem, numer. 7. de testamentis*, per tex. *in authent. vt cum de appellatione cognoscitur. §. siue igi-*
6 *tur, verb sancimus collat. 8.* per quem text. dicunt Doctores, militem non solum per fideicommissariam substitutionem, sed neque per directam militarem posse filium à legitima portione excludere, licet secus fuisset de iure codicis, *vt in d.l. precibus. C. impuberum.*

Sed contrariam opinionem defendit Decius, *in l. precibus numer. 25.* & testatur communem Gregor. *in l. 12. tit. 5. p. 6.* & Acosta, *in c. si pater. 1. p. verb. habens. numer. 11.* qui fatetur priorem opinionem veriorem & communiorem.

QVÆSTIO CLX.

Vtrum tempus, quod requiritur, vt perueniatur ad secundum decretum, relinquatur arbitrio iudicis. Communis contra communem. & quid iure regio.

QVantum tempus requiratur vt perueniatur ad secundum decretum, relinquendum esse iudicis arbitrio tenet gloss. *verb. vnius anni in l. cum proponas. C. de bonis auctoritate iudicis possid.* cuius opinio communiter seruatur, secundum Bart. *ibi. numer. 6.* Quam opinionem sequitur Barbacia, dicens veriorem *in leg. si finita. §. Iulianus, nu. 39. ff. de damno infecto.* vbi Ang. & Imola, & Alexand. (ad Bart.) dicunt communem, & eandem communem testatur Maranta, *de ord. iudicorum. fol. 177. n. 127.*

Sed contrariam opinionem (imo quod saltim de æquitate iudex non debeat procedere ad secundum decretum, nisi decurso iam anno) asserit esse communem opinionem Felinus, *in c. consultationib. col. B. de offic. de legat.* Hodie tamen, de iure regio, in curia seculari elapso mense in actione personali. & duobus mensibus in actione reali, missus ex primo decreto, sine interpositione secundi, statim efficitur verus possessor *l. 6. tit. 8. p. 3. l. 1. tit. 11. lib. 4. recop.* vbi late Azeued circa quam videndus est Didacus Perez, *in l. 1. tit. 9. lib. 3. ord. gloss. 1. quæstione 20.* Auendanus *in suo tractatu de 1. & 2. decreto.* Menochius *lib. 2. de arb. casu 6. numer. 13.* & omnia requisita ad interpositionem secundi decreti tradit Paz *in sua praxi secundæ partis 2. tom. c. vnico. num. 34.* Azeu. *in d.l.*

QVÆSTIO CLXI.

Vtrum, quando sunt duo domini insolidum alicuius iurisdictionis, vno delinquente possit ab alio puniri. Communis contra communem.

QVando sunt duo domini vnius castri, vel ciuitatis, quibus iurisdictio æqualiter competit, alterum ex his delinquentem alter punire poterit. Ita tenet Angelus *in l. & est receptum ff. de iurisdict. omnium iud.* & est communis opinio secundum Iasredum Baldum *decis. 116.*

Sed contrariam opinionem (imo quod alter dominorum alium non possit punire) tenuit Bartol. per text. *ibi in l. fin. ff. de rerum diuis. & in l. inter tutorem. ff. de administratione tutorũ*, & sequitur Ias. *in l. eius qui in prouincia, n. 5. ff. si certum petatur* (post Romanum, & alios.) Et hanc dixit communem Felinus *in c. prudentiam. in princ. num. 4. de offi. delegat.* & dixit communem Gaspar Portug. (immemor Felini) *in l. imperium, n. 304. ff. de iurisdict. omnium iud.* Et ratio est, quia par in parem non habet imperium. *l. nam & magistratus. ff. de receptis arbitris. l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Treb.* quæ opinio vera & recepta est, & ita practicatur.

QVÆSTIO CXLII.

Vtrum crimina, & obiecta contra testes, sint specialiter proponenda. Communis contra communem.

QVando testibus crimina obiiciuntur, vt à testimonio repellantur sunt specialiter proponenda, adeo quod debet inseri locus, & tempus commissi delicti, vel sententiæ à iudice super eo prolatæ. Ita Bartolus *in l. 1. num. 8. ff. de exceptionib. & in l. prætor edixit, in princ. ff. de iniuriis* idem *in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testib.* Et est magis communis opinio secundum Boetium *decis. 321. nu. 1.* & Marantam *de ord. iudiciorum. 6 (part. actu. 13. num. 3.* Pro qua opinione est text. *in c. præsentium, §. testes de testibus, lib. 6.* vbi notat gloss. *verb. specificationem* text. *in cap. vt circa, de electione, lib. 6.* quam opinionem sequitur Romanus *cons. 290. n. 1.* Lanfrancus *in cap. quoniam contra, n. 48. de probationib.* Auendanus *in c. prætorũ. cap. 2. n. 21. part. 1.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 4. lib. 3. ord. col. 942.* Menochius *de arbitrariis, lib. 1. quæst. 32.* quæ opinio in praxi recepta est, & de iure regio probatur *in leg. 2. tit. 8. lib. 4. recopilationum*, vbi notat Azeuedo, *num. 1.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non sit necessarium exprimere has circumstantias & qualitates) tenuit Ioannes Andreas, argument. text. *ibi in d. ca. præsentium de testibus*, quem ibi sequitur Ancharranus, & hanc dixit communem Ias. *in l. Titiæ textores, num. 12. ff. de legat. 1.* & tradit Maranta, *supra*, Prima tamen opinio est hodie tenenda & consulenda. Adde tamen, quod ad repellendum testes à testimonio, non est satis crimina obiicere cum iis circumstantiis, nisi exprimatur eos haberi, & reputari tanquam criminosos tunc temporis. Ita Bartolus *in l. 1. C. de testibus. & in l. ad testium, §. 1. ff. eod. & in l. 2. col. 2. C. de sentent. & interlocut. omn. iud.* Contrarium tamen tenet communis opinio, secundum Alexand. *cons. 152. vol. 5. n. 13.* qui resoluit satis esse crimina, & obiecta probare.

QVÆSTIO CLXIII.

Vtrum inter patrem & filium cadat ciuilis obligatio. Communis contra communem.

INter patrem & filium non cadit ciuilis obligatio, sed tãtum naturalis. Ita tradit Bartolus *in l frater à fratre, num. 12. ff. de condictione indebiti*, vbi tradit rationem, & dicit esse communem quam sequuntur ibi Paulus *numer. 7.* Salicetus 5. & Socinus *col. 1.* qui etiam dicunt communem. Aliam rationem assignat Bartolus *ibi, vers. alij*, & est communis secundum Ias. *ibi, in lectura numer. 34.* Aliam & tertiam assignat idem Bartolus *in vers. tamen alia ratio* (& est melior) & eam sequitur Iason *ibi, n. 20. & 21. & in lectura, num. 33.* quam dixit communem Socinus *ibi colum. 2.* & tradit Corasius *lib. 4. Miscell. c. 3.* cui rationi est addendus Aristot. *lib. 1. politicor. c. 1. in fin.* qui refert ex Homero, parentes iura natis reddidisse.

SVMMARIA.

1 *Concubinatus est prohibitus de iure diuino, canonico, & ciuili.*
2 *Concubinatus fuit permissus de iure ciuili, sed est actus à natura prohibitus.*
3 *Coitus cum concubina non est legitimus.*
4 *Peccatum est habere coitum cum concubina.*
5 *Occasio delinquendi est euitanda.*
6 *Legum Correctio est euitanda.*

QVÆSTIO CLXIV.

Vtrum filius naturalis excludat substitutum. Communis contra communem.

DVbium est, an in casu legis, *ex pacto §. si quis rogat. ff. ad Treb.* filij naturales in seruitute concepti (in figura matrimonij) excludant substitutum, si repugnet dignitas substituti. Et eo casu excludere substitutum, dixit communem opinionem Claudius *in d. §. si quis rogatus*, vbi Bartolus Angelus, & Imola, & Alexand. *n. 5.* dicunt communem opinionem, quam sequitur Benedictus Capra *cons.* 123. *n.* 5. Decius *con.* 1. *n.* 8. & dicit magis communem opinionē Socinus *in l. cum auus. n.* 96. *ff. de conditionibus & demonst.* Ripa *in l. ex facto. §. si quis rogatus, n.* 15. *ad Treb.* vbi respōdit ad obiecta Decij *in c. in præsentia. de probationibus.* Quæ conclusio maxime procedit si nobilitas, & coniectura testatoris non repugnet. Quam opinionem sequitur Molina *lib.* 3. *de Hispanorum primogeniis. c.* 3. *n.* 41. vbi refert duas opiniones. Et plura cumulauit Mantica *de coniecturis vltimarum volunt. lib.* 11. *tit.* 9. *n.* 9. *cum sequentibus*, vbi posuit quinque coniecturas, cum pluribus limitationibus.

Sed contrariam opinionem dixit communem Ripa, *ibi, num.* 12. & Corrasius *lib.* 1. *miscellanearum c.* 17. *num.* 1. & sequitur Spino *in speculo testamentorum, glos.* 14. *numer.* 133. Tiraquellus *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num.* 84. *C. de revocandis donationib.* qui plures refert pro hac opinione. Et est ratio, quia si filius naturalis excluderet substitutum inuitaretur is, qui grauatus est restituere, ad delinquendum, quia cum non haberet filios legitimos, facile posset eos ex concubina generare & concubinatus est prohibitus de iu-
1 re diuino & canonico. *cap.* 1. 32. *quæst.* 4. imo etiam de iure ciuili, secundum magis receptam opinionem, quæ probatur ex tex. *in cap.* 1. *de filiis natis ex matrimonio ad Morg. contracto. in vsibus feud.* quem ad hoc ponderat Felinus *in c. sit generale, de foro competenti. numer.* 36. Afflictis *decisione* 386. quam opinionem dicit communem Molina *lib.* 3. *de Hispanorum primogeniis. c.* 3. *numer.* 30. vbi dicit, quod non est aliquis qui ab ea dissentiat, in quo profecto fallitur. Quam sequitur etiam Abb. *in c. tanta, numer.* 12. *qui filij sint legitimi.* Alex. *cons.* 69. *numer.* 11. *vol.* 3. Socinus *in l. Gallus §. quid si is, numer.* 7. *de lib. & posthum.* Et hanc esse communem sententiam testatur Ripa *l. fin. num.* 38. *C. de reuocand. & in d. l. si vnquam numer.* 78. & ratio est, quia coitus ille non fuit permissus, ex quo nascitur filius naturalis, & sic cauendum est à Gomecio, *in l.* 80. *Tauri in princ.* qui inaduertenter contrarium innuit, scilicet quod fuerit permissus, etiam
2 de iure naturali. Sed licet concubinatus fuerit permissus de iure ciuili, *vt in l. in concubinatu*, vbi Bartol. *ff. de concubinis*, non tamen sequitur, quod non sit actus à natura prohibitus, est tamen toleratus, vt euitentur alia mala, argum. tex. *in c. nerui. c. duo mala*, 11. *quæst.* 2. ita Fortunius Garcia *in d. l. Gallus §. & quid. si tantum, num.* 180. Et non esse legitimum
3 coitum cum concubina tenet Couar. *in epitome desponsalib.*
4 *c.* 4. *numer.* 8. Ergo cum ex supradictis, coitus concubinarius sit peccatum, *vt in clement. ad nostrum, de hæreticis, & in d. c.* 1.
5 *de filiis natis*, videtur dicendum, quod filij ex illo coitu procreati, non debeant excludere substitutum quia alias daretur occasio delinquendi, contra *leg. conueniri ff. de pactis dotalibus.* Et sic illa conditio debet intelligi de filiis, qui sine peccato concepti sunt, vt tenet Bartol. *in l. heredibus. §. si Titius ff ad Treb.* Ex qua ratione (sed male) dicebat Ruynus
6 *in l. Gallus. §. & quid si tantum, num.* 28. & 43. quod ille *§. si quis rogatus*, est iam correctus, cum legum correctio sit euitanda *cap. cum expediat, de electione, lib.* 6. *l. præcipimus, C. de appellationib.* Et sic Ripa, *in d. l. si vnquam, num.* 78. *& in d. §. si quis rogatus. num.* 50. respondit huic difficultati, quod quamuis concubinatus etiam iure ciuili sit prohibitus, non ideo sequitur, quod filij nati ex concubina repellantur à successione parentum, maxime hodie ex *l.* 10. *Tauri*, quia secundum magis communem opinionem succedunt, etiam de iure canonico, per text. *in c. per venerabilem*, vbi Abb. *qui filij sint legitimi* Hostiensis & Abb. *in c. tanta, eod. tit.* Quod tamen intelligas, quando non agitur de præiudicio substituti, vt late resoluimus *in q.* 2.

QVÆSTIO CLXV.

Vtrum filius excluſus à succeſsione ex vnocapite, posſit virtute alterius succedere. Communis contra communem.

FIlius, qui lapsis 30. annis amisit successionem ex capite vnde liberi, potest succedere ex aliis duobus capitibus, videlicet, *vnde agnati. & vnde cognati.* Ita tenet Baldus, & omnes *in leg. licet. C. de iure deliber.* vbi Corneus *colum fin.* hac dicit communem, & illam sequuntur plurimi allegati per Tiraquellum *de retractu conuent. §.* 2. *gloss. vnica, num.* 20. & dixit communem Sebastianus Sapia *in repetitione l. primæ. C. qui admitti. n.* 70. & Iacobus de Nigris, *ibi, numer.* 64. & ratio deducitur ex tex. *in l.* 1. *§. quibus. ff. de successorio edicto:* nam sicuti se habet annus (de quo in illo tex.) de iure prætorio, sic se habent anni triginta, de iure ciuili. Ita consuluit Bartolus *consil.* 129. *numer.* 3. quem sequuntur Bald. Angel. & Paulus, & Alex. *in l. quamdiu la.* 1. *ff. de acquirend. hered.* Alex. *cons.* 89. *num.* 4. *vol.* 2. *& cons.* 90. *num.* 3. Corneus *cons.* 70. *num.* 9. *vol.* 4. vbi dicit se legendo idem tenuisse & ab aliorum obiectis defendisse, & secundum hanc opinionem (tanquam magis communem, & magis æquam) sæpius se consuluisse, quam sequitur Ruinus *cons.* 24. *numer.* 1. *vol.* 1. *& cons.* 13, *numer.* 5. *vol.* 3. *& cons.* 162. *numer.* 8. *eod. volum.* Quæ opinio debet intelligi, vt procedat non extantibus aliis filiis, quibus ex capite filiationis hereditas deferatur, nam si extent per ius acrescendi eos impediunt, qui tanquam legitimi volunt succedere, gloss. est singularis & communiter recepta. *in d. l.* 1. *§. sed videndum. de successorio edicto*, & sequitur Angelus *cons.* 241. Salicetus *in l. si emancipata. C. de iuris & facti ignorantia*, & ibi Padilla Aretinus *in l.* 3. *ff. de acquirenda hered.* Corneus *cons.* 16. *num.* 2. *vol.* 3. Socinus senior *cons.* 63. *n.* 6. *vol.* 1. & Socinus iunior, qui prædictam glossam dicit singularem, & communiter receptam, *cons.* 19. *n.* 12. *vol.* 1.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali tenet Fulgosius, & Salicetus *in d. l. licet.* & eorum opinionem dicit communiter obseruari Carolus Molineus *ad Alex. cons.* 89. *n.* 7. *vol.* 2. Et dicemus *in quæst.* 715. vbi ttadimus quæstionis resolutionem.

QVÆSTIO CLXVI.

Vtrum statutum puniens homicidam, comprehendat mandantem homicidium fieri. Communis contra communem.

QVando statutum loquitur circa rem, puta, vt pro homicidio puniatur quis tali pœna, tunc comprehenditur mandans, & pœna statuti punitur: si vero circa personā statutum dirigat verba, non comprehenditur, Hæc est Bartoli doctrina, *in l. aut quia aliter. §. fin. num.* 3. *ff. quod vi aut clam*, & est communis secundum Ias. *in l. si is qui pro eo emptore, n.* 82. *ff. de vsucap.* dixit etiam communis Vigilius de Sylueſtris *in rub. ff. si certum petatur, num.* 2. & Carrerius *in sua practica. fol.* 94. *n.* 59.

Sed contrariam opinionem (imo quod indistincte, siue inspecta iuris communis dispositione, siue municipalis, puniatur mandans) tenet Bart. *in l. quemadmodum, n.* 4. *C. de agricolis & censitis. lib.* 11. & dixit communem Gandinus *in rub. de transact. col.* 10. *vers. fin. & in rub. de pœnis col.* 4. Et de iure communi mandans, & mandatarius punitur eadem pœna, vt est cōmunis opinio. Ita tradit Additionator ad Bart. *in l. si quis id quod* (qua legit cum lege, *serui quoque n.* 10.) *ff. de iurisdict. omn. iud.* & dixit communem Curtius iunior, *cons.* 137. *n.* 5. quæ opinio verissima est, & contraria caret ratione & fundamento.

QVAEST.

QVÆST. CLXVII.

Vtrum post cõclusionem in causa, teneatur litigator iurare ad instantiam collitigantis. Communis contra communem, & quid iure regio.

INterrogatus aliquid de nouo post conclusionem in causa, ex mero iudicis officio tenetur respondere. Ita Abb. Imola & Barbacia *in cap. penult. de iurament. calumniæ*, & est communis opinio secundum Ias. *in repetitione, l. admonendi, n. 63. de iureiurand.* & dixit etiam communem Decius *in c. 1. n. 14. de iudic.* eandem appellauit communem Felinus *in c. inquisitionis, n. 18. vers. item conclusio. de accusationibus*, & dixit magis communem Robertus Maranta *de ord. iudiciorũ, fol. 88. n. 28.* & Bellonus *cons. 59. per totum.*

1 Contrariam tamen sententiam (imo quod iudex post cõclusionem in causa solum possit interrogare ad declarationem responsionis dubiæ, factæ ante conclusionem, & non superuenientis de nouo) tenet Innocentius, Cardinalis, & Felinus *col. 3. in c. cum Ioannes, de fide instrumentorum*, & est communis opinio secundum Ripam, *in c. 1. de iudiciis notabili 14.* Prima tamen opinio est verior & tenenda, & sequẽda & practicanda, vt docet Decius *in d. c. 1. num. 36. & 37.* Oldradus *cons. 327.* Neuizanus *cons. 5. numer. 25.* & hanc resoluit magis communem opinionem Flaminius *lib. 3. de resignatione beneficiorum, quæst. 16. numer. 16.* & sic hodie practicatur, quod in quacumque parte litis teneatur litiga-
2 tor iurare, quod etiam procedit in via executiua, etiam
3 transactis decem diebus oppositionis, vt in *l. 71. tit. 4. lib. 3. recop.* de qua lege oblitus Auendannus *in cc. pp. 1. part. c. 8. n. 1.* contrarium tenebat, & Paz *in sua praxi. 4. partis. 1. tom. c. 3. num. 39.* quod declarat nouissime Parladorius *li. 2. rerum quotidia. c. fin. 5. p. §. 10. n. 26.* quod certissimum & indubitatum est.

SVMMARIA.

1 *Voluntas testatoris est deambulatoria vsque ad mortem.*
2 *Testamentum, etiam iuratum, reuocari potest.*
3 *Iuramentum sortitur naturam contractus, super quo interponitur.*
4 *L. 25. tit. 1. p. 6. declaratur.*
5 *Non est modus in iure, per quem testamentum non possit reuocari.*
6 *Testator reuocando testamentum iuratum, non est periurus, secundum vnam opinionem, sed contraria est verior.*
7 *Actus factus contra iuramentum, etiamsi agens sit periurus est validus.*
8 *Gloss. in cap. fin. de procuratoribus, declaratur, & limitatur.*
9 *Procurator constitutus ad renunciandum cum iuramento, ex causa permutationis non potest reuocari.*
10 *In spiritualibus non potest agi ad interesse.*
11 *Contractus celebratus gratia vtriusque ex contrahentibus, non potest reuocari.*

QVÆSTIO CLXVIII.

Vtrum iurans testator non reuocare testamentum, remaneat periurus si id reuocauerit. Communis contra communem.

SAtis trita est in iure conclusio quod testator potest vsque ad vltimum spiritum, toties quoties voluerit, reuocare suum testamentum. quia testatoris voluntas est deam-
1 bulatoria vsque ad mortem, *l. 4. ff. de adimend. legat. c. vltima voluntas 13. quæst. 2. c. cum Marte, de celebratione missarum l. si quis in principio testamenti de legat. 3. l. 25. tit. 1. p. 6.* quod ampliant doctores vt procedat, etiam si testator iurauerit non 2
reuocare tale testamentum. Ita gloss. *in d. c. vltima voluntas*, vbi idem firmat Archidiaconus, & tenet Bartolus *in l. duobus. §. idem respondit ff pro socio, & in d. l. si quis in principio testamenti. col fin ff. de l. 3.* & dixit communem Alexand. *in l. stipulatio hoc modo concepta n. 5. ff. de verborum*, Corneus *cons. 294. n. 4. vol. 1.* & plures refert Couarr. *in 2. part. rub. de testament. n. 15.* & glossæ opinionem dixit communem Curtius senior *cons. 53. num. 21.* Alciatus *in capit. cum contingat, de iureiurando num. 39.* Salicetus *in authent. sacramenta pub.* qui dicit communem. Et hanc opinionem sequuntur doctores vtriusque iuris, secundum Oroscium *in l. omnes populi, n. 115. ff. de iustitia & iure*, & hæc est magis communis opinio, secundum Alexand. *cons. 18. lib. 2.* & sequitur Menchaca *de succesionum creatione. §. 29. num. 20.* & dicit magis communem legistarum, & canonistarum Iulius Clarus *lib. 3, receptarum sententiarum § testamentum, quæst. 94.* Loaces *in allegat. iuris pro Marchione de los Velez. in 6. fund. num. 160. pag. 383.* qui alios refert, Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 2. p. c. 1. nu. 3.* & Ioannes Baptista de Villalobos *in suo ærario communium litera I. num. 216.* & hanc esse veram & communiorem opinionem, & contrariam falsam, resoluit Padilla *in l. clari num. 20. C. de fideicommissis*, Peralta, *in l. si quis in principio testamenti, n. 226. de legat. 3.* & dicit communem Flaminius *de resignatione beneficiorum. 2. p. quæst. 31. lib. 9. n. 25.* vbi alios allegat, & Antonius Gabriel *lib. 2. communium tit de iureiurando, concluſ. 1.* Et est ratio, quia iuramen- 3
tum sortitur naturam contractus super quo interponitur, *vt in l. si C. de non numerata pecunia*, Et sic, cum natura primordialis testamentorum ea sit: vt possit reuocari, sequitur quod iuramentum non facit actum irreuocabilem, & hæc opinio est approbata ex generalitate legis *25. ti. 1. part. 6.* ibi. *Ningun homo puede fazer testamento tan firme, que no lo pueda despues mudar quando quisiere, fasta el dia de su muerte.* * Et sic 5
nullus est modus in iure per quem testamentum fiat irreuocabile, licet in hoc adducat aliquas cautelas, Cæpola *cautela 117. n. 3.* quem reprobat Gregor. *in d. l. 25.* & Gutierrez *sup. n. 9.* ponderans ad hoc dictam legem partitæ, & plures cautelas refert & reprobat Padilla *in d. l. clari, nu. 17. de fideicommissis.*

Contrariam tamen opinionem (imo quod testamentum iuratum non possit testator reuocare, sed semper firmum, & irreuocabile permanere ratione iuramenti) tenet Speculator *in tit. de instrumentorum editione, §. compendiose. vers. quid si quis iurauerit numer. 25.* quem sequitur Corrasius, & Fortunius Garcia, secundum Couarr. *sup.* & dicit Albericus *in l. fi. C. de sacrosanct eccles.* quod hanc opinionem tenent cõmuniter canonistæ, vt tradit Iulius Clarus, *supra*, & Loaces *in de allegatione pro Marchione de los Velez. 6. fundamento, pro parte oppidi de Mula, n. 7. & 8. fol. 58.* & fundatur hæc opinio *in c. licet mulieres, de iureiurando in 6.* & in *c. debitores, eod. tit.* sed prima opinio est magis communis, & recepta, & ita practicatur, etiamsi testamentum iuratum fuerit factum ad pias causas, vt tenet Couar. *sup.*

Vlterius pro clariori intelligentia quæstionis præcedentis dubitant doctores, an testator reuocando testamentum 6
iuratum remaneat periurus, in qua quæstione Bartol. *in l. si quis pro eo nu. 4. ff de fideiussoribus*, tenet non esse periurum, & dicit communem legistarum Cynus *in l. 1. num. 13. C. de sacrosanct. eccles.* dicens, quod licet canonistæ varient, tamen communiter apud legistas recipitur, quod testamentum sit nullum: quod idem est ac si diceret, quod non est periurus, nam vbi non est iuramentum, neque periurium esse potest. Et quod Bartoli opinio sit communis expresse testatur Angel. de Gambel. *in tractatu de testamentis, in vers. iurauit non renouare*, & asserit esse communem opinionem Alex. *supra numer. 5.* & istam partem videtur tenere gloss. *in cap. 1. § item sacramenta, de pace iuramento firmanda, in vers. super contractibus in principio.* & pro vtraque parte plures allegat Couar. *supra, numer. 15.* qui refert duas communes, & Oroscius *in l. omnes populi, numer. 116. ff. de iustit. & iure*, qui plura adduxit fundamenta pro vtraque parte.

Sed contrariam opinionem (imo quod remaneat periu-

rus

rus) tenet Ioannes Andreas *in reg. quod semel, de regul. iuris in 6.* cuius opinionem dixit communem & veriorem Alciatus *in c. cum contingat, numer. 80. de iureiurando*, & alij relati per Couarr. *supra*, & dixit etiam communem Gomecius *in §. item si quis postulante, nu. 36. Institut. de actionib.* & Padilla *in d. l. clari, numer. 20. col. 3.* vbi plures refert pro hac opinione, & Zasius *in l. stipulatio hoc modo concepta, numer. 50.* & Iustam opinionem sequitur Gutierrez supra, *numer. 5.* & Iulius Clarus *in vers. sed nunquid*, pro qua facit glossa celebris
7 & notanda *in c. fi. de procuratorib. in 6.* ex qua talis sumitur doctrina, quod actus factus contra iuramentum etiamsi argens sit periurus, est validus, si prior actus, super quo intergens sit periurus, est validus, si prior actus, super quo inter-
8 positum est iuramentum, non sit imperfectus. Quam glossæ doctrinam (vltra citatos per Couarr. *in 4. decret. 2. part. cap. 4. numer. 9. & in 2. part. rubrica de testament. num. 15.*) sequitur Alex. *cons. 16. vol. 3. colum. 1. in fin.* & Gomecius *in cap. numer. 71. de constit. in 6.* & est communis opinio secundum eum *in c. 1. numer. 58. de rescriptis, & in d. §. item si quis postulante, numer. 36.* & dicit communem Curtius senior *consil. 53. num. 17.* & Ias. *in l. si ita quis §. ea lege, numer. 34. de verborum* & Curtius iunior *in authentica sacramenta pub. nu. 62. C si aduersus vend.* & dixit communem Purpuratus *in l. singularia, n. 74. ff. si certum petatur*, & Tiraquellus (eum citans) *de iure primogenituræ, quæst. 78. n. 1.* & Padilla *in d. l. clari n. 6.* vbi alios refert, & illam glossam multum exornat
9 Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 1. à num. 80. cum sequentib.* qui resoluit, quod illa glossæ opinio non procedit in procuratore constituto ad resignandum beneficium, & renunciandum ex causa permutationis, quia si iuramentum interueniat de non reuocando procuratorem, non valebit reuocatio postea sequuta. Ita est decisum per decisionem
10 Rotæ 8. *de procuratoribus, in antiquis*, quæ olim erat decisio 104. vbi assignatur ratio, quia in spiritualibus, in quibus non cadit interesse, non potest agi ad illud, & sic quidquid fit contra præstitum iuramentum, non valet, vt tradit Innocentius *in c. dilecto, de præbendis*, Archidiaconus *in c. de rescriptis in 6.* Rolandus à Valle *consil. 6. n. 50. vol. 1.* Antonius Gabriel *lib. 2. commun. tit. de iureiurando, concl. n. 12. & 13.* & ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, & esse communiorem resoluit Flaminius *de resignatione beneficiorum, 2. par. lib. 9. quæst. 2. numer. 18.* vbi dicit quod ita practicatur, cuius auctoritas in practica magna est. Verior tamen ratio est huius limitationis ad præcedentia, quia in testamentis solum interuenit vnius voluntas, & est actus non statim obligatorius, quod secus est in mandato concessa ad permutandum, quia tunc dicitur celebratus contra-
11 ctus gratia vtriusque, cum dependeat à voluntate duorum, & sic non potest reuocari, cum à principio sit vtrique parti ius quæsitum. Quam opinionem sequitur Gomecius *in d. §. si quis postulante, numer. 36.* & Rolandus *consil. 51. lib. 1.* vbi limitat in procuratore simpliciter constituto ad renunciandum, cum in hoc casu non interueniat duorum consensus, vt tradit Gomecius *in reg. de annali possessore, quæst. 40.* quem sequitur Gutierrez *supra, numer. 83.* quod semel vidi ita defacto seruari, licet in hoc contrarium resoluat Flaminius *supra lib. 1. quæst. 12. numer. 44.* dicens talem procuratorem ad renunciandum, vel resignandum cum iuramento posse reuocari, & esse communem opinionem.

QVÆST. CLXIX.

Vtrum confugiens ad corpus Christi gaudeat immunitate Ecclesiastica. Communis contra communem.

COnfugiens ad corpus Christi gaudet immunitate Ecclesiæ, ita tenet Archidiaconus *in ca. quæsitum 13. quæstione 2.* & hanc partem tenet Hostiensis *in c. sane. colum. 2. de celebratione missarum. §. in quantum. numer. 12.* & eandem late tenet Marianus Socinus *in tractatu de citatione, arg. 17. numer. 45.* & ex theologis idem tenet Angelus *verb. immunitas, quæstione 28.* Syluester *in eodem verb. 3. quæst. 1.* & Mōtaluus *in l. 7. tit. 5. lib. 1. fori, & in l. 15. tit. 20. lib. 3.* & Gomez Arias *in l. 2. Tauri, num. 68.* Rodericus Xuarez *allegat. 25.* Segura *in l. quemadmodum, numer. 70. ff. de acquirenda possessione*, & est communis opinio secundum Corsetum *in singulari, verb. Cardinalis*, & secundum additionem ad Rogmanum *singulari 335.* & secundum Gomecium *in §. pœnales, num. 50. Institut. de actionib.* Couarru. *lib. 2. variarum, c. 20. n. 6.* & tenet Faber *in §. 1. num. 3. Institut. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Gomecius *1. tom. variarum, c. 10. numer. 1.* Plaça, *de delictis, lib. 1. c. 34. numer. 16.* Menchaca *lib. 3. de test. §. 22. num. 55.* & Paz *in sua praxi 5. p. 1. tom. c. 3. §. 3. n. 36.* vbi limitat, quando detentus in carcere confugeret ad corpus Christi, & Eucharistiā, quæ ad eum ducitur, in quo omnes consentiunt, secundum opinionem glos. *in c. quæstitum. 13. quæst. 2.*

Sed contrariam opinionem tenet glos. *in cap. quæsitum* (vt à quibusdam citatur.) Et præcedens opinio reputatur dubia à Couar. *supra num. 6.* & hanc secundam opinionem asserit communem Hostiensis *in d. cap. sane*, & Bonifacius *in colum. 1. num. 39. de pœnitentiis & remiss.* qui tamen sequitur primam, quæ est communior, verior, & tenenda quam tenet Fulchus *singul. 156. litera E.* Pechius *de iure sistendi. cap. 6. num. 2.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 1. lib. 1. ord. pag. 17.* Thomas Certan. *en la visita de la carcel.* c. 11. §. 4. pag. 161.* Belluga *in speculo princip. rubric. 11. §. sed quia, num. 29.* & sequitur Alexand. *in rub. n. 10. ff. de noui operis nunciatione*, & pro hac sententia facit. tex. *in authentic. multo magis. C. de sacrosanctis eccles.* quia si immunitas conceditur ecclesiis propter Deum, multo magis erit securus reus confugiens ad ipsum Deum. Facit etiam, quia confugientes ad statuam principis 1
sunt securi (pro vt asserit esse communem opinionem Remigius *in tractatu de immunitate ecclesiarum, colum. 98.*) ergo à fortiori illud procedit in confugientes ad corpus Christi. Secundo facit, quia confugiens ad personam principis, est tutus, secundum eundem, qui dicit communem opinionē, & tenet Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rubric. 1. §. 5. versic. sis nagrace, num. 119.* vbi ipse hoc argumento tenet, *numer. 120.* fugientem ad corpus Christi hac immunitate gaudere, tenet etiam Sylua nuptialis, *lib. 1. numer. 62.* Facit etiam & tertio pro hac sententia, quia si Cardinalis fit ob- 2
uius reo, qui ad supplicium ducitur, non potest in eo pœna executioni mandari, iuxta consuetudinem, quam refert Baldus *in l. addictos. C. de appellat.* & Corsetus *verbo. Cardinalis.* Hippolytus *in rubric. n. 13. ff. ad l. Corneliam de falsis, & in singulari. 273. col. fin.* Guillermus Benedictus *in cap. Raynutius, verb. mortuo itaque testatore el. 1. num. 182. & 269.* & Sylua nuprialis *vbi supra.* Gomez Arias *in l. 2. Tauri*, Duennas *reg. 81.* vbi posuit remissiue sex limitationes. Idem tenent & alij relati per Remigium *supra, col. 84.* est tamen verū, quod hoc de Cardinali non placet Gomecio, neque alijs per eum relatis *in d. §. pœnales. n. 50.*

Quarto facit pro hac opinione & sententia principali, 3
quia Ecclesia dicitur corpus Christi, vt in cap. *Ecclesia. 1. quæstione 1. & in capite sed & illud 26. quæst. 2. & in cap. vbi sana. 24. quæstione* & traditur per glossam singularem *in cap. fin. ne prælati vices suas*, & per glossam magnam *in princip. in capit. si quem, de sententia excommunicationis.* ex quibus hæc pars verior videtur, neque obstat glos. *in d. cap. quæsitum*, quoniam non loquitur in hoc nostro casu, sed in casu quo delinquens sumeret corpus Christi, quo casu videtur vera,

SVMMARIA.

1 *Confugientes ad statuam principis sunt securi.*
2 *Si cardinalis fit obuius reo, qui ad supplicium ducitur, non potest in eo pœna executioni mandari.*
3 *Ecclesia dicitur corpus Christi.*
4 *Executio sententiæ quando differenda sit.*
5 *Damnatis ad mortem non est concedenda Eucharistia.*

vera,& in hoc saluat eam (post Archidiaconum) Segura *in d. l. quemadmodum, num.*70. & Gomez Arias *in d. l.* 2. 4 *Tauri, n.*78. & tenet Bonifacius *in d.clem.*1. *num.*35. post Hostiensem in locis supra citatis) secundum quem in hoc casu est dilatanda & differenda executio sententiæ, in tres, vel quatuor dies, quod sequitur Hippolytus *in practica criminali.*§.*opportune,num.*30. Et licet hoc sit honestius, contrarium tamen fieri poterit, secundum Bonifacium *vbi supra, num.*28. vbi refert contrarium in quibusdam partibus esse consuetudinem, & sane est credendum, quod præter illud dictum Hostiensis non practicatur opinio celebris glossæ *in d. clem.*1. *de pœnitent. & re-* 5 *miss.* quæ vult damnatis ad mortem concedendam esse Eucharistiam, quam sententiam probat textus *in l. Archigerontes.C.de Episcopali audientia.l.*7.*tit.*13.*part.*1. licet numquam sit practicata, vt testatur Boteus *de synodo* 3. *part. art.*1. *num.*169.

QVÆSTIO CLXX.

Vtrum ex sola confessione creditoris, de recepto debito à fideiussore, possit ipse agere contra reum debendi. Communis contra communem.

FIdeiussor, vt habeat actionem mandati contra reum, docere debet se vere soluisse debitum. Ita Bartolus *in leg.duobus.* §.*à fideiussore, num.*1. *de iureiurando.* Et cautelam, vt habeat actionem antea quam soluat, ponit Rodericus Xuarez, *in l. post rem iudicatam. quæst.*1. *fol.*160. *num. fin.* cuius opinio communis est secundum Fulgosium, *ibi* & plura tradit Gomecius *in tit. de legat. num.* 81. Gutierrez *de Iurament. conf.*1. *part. cap.*50. *per totum.* Sarm. *lib.*3. *selectarum, c.*11. & latius explicabimus *in quæst.*699.

Sed contrariam opinionem (imo quod per solam confessionem creditoris, dicentis se debitam pecuniam recepisse à fideiussore, possit fideiussor contra eum agere) dixit communem Ias. *in d.l.duobus, in princip. num.*7. & dixit etiam communem Hippolytus *in rubrica de fideiussoribus, num.*265. *in parua impressione, & in magna* 311. & dicunt etiam communem relati per Duennas *reg.*337. *ampliatione* 4. Et hæc est tenenda, reprobata glossi. *in d.* §. *à fideiussore, verb. solutionis, in fine.* & vide per nos tradita *in quæst.*699. vbi late prosequimur huius veritatis resolutionem.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum non excludit lesionem enormissimam.*
2 *Relaxatio iuramenti peti potest ab eo, qui iurauit per viam agendi.*
3 *Relaxatio iuramenti est concedenda, etiamsi iurauerit aliquis non petere relaxationem.*
4 *Minor iurans contractum, non excluditur à beneficio legis* 2.
5 *Iuramentum non extenditur ad incognita, & non cogitata.*
6 *Error & ignorantia excludunt consensum.*

QVÆSTIO CLXXI.

Vtrum per iuramentum, in casul. 2. C. de rescindenda venditione, excludatur minor à beneficio restitutionis, quando iurauit non venire aduersus contractum. Communis contra communem.

PEt iuramentum quis excluditur à beneficio legis 2. *C.de rescindenda venditione,* dummodo sit maior. Ita tenet Albericus *ibi, colum.* 2. Paulus *colum.* 4. Salicetus *quæst.*10. & Fulgosius col.3. qui testatur hanc esse communem opinionem. Dixit etiam communem Socinus *consil.*155. *volum.*2. *num.*14. Imola *in c. cum contingat, num.*54. *colum.*2. *vers. sed contra hoc, & colum.* 3. *verb. sed aduert. quia,* & dicunt etiam communem plurimi relati per Cagnolum *in l. si quis maior, num.*23. *C.de transactionibus,* & asserit communem Imola *in c. cum causam, colum.*10. *de emptione & vendit.* vbi gloss. sequitur istam opinionē, quam dixit etiam communem Corneus *cons.*72. *colum.*3. *vol.*3. & Curtius senior *consil.*66. *num.*196. & ex nostratibus idem tenet Couar. *in c. quamuis pactum,* 3. *part. relectionis* §.4. *num.*4. & Pinelus *in d.l.*2.3. *part. cap.*1. *num.*1. Gutierrez *de iur. conf.*1. *part. cap.*26. *num.*5. qui posuit ad regulam 1 plures limitationes, & principalior est quando læsio enormissima interuenit, vt tradit Couar. *lib.*2. *variarum, c.*4. *num.*5. Molina *lib.*2. *de Hispanorum primogen. cap.*3. *n.*18. & principalem conclusionem sequitur Matiençó *in l.*1. *gloss.*8. *tit.*11. *num.*45. *lib.*5. *recop.* & dicit communem (pluribus citatis) Aymon Cravetta *cons.*188. *num.*3. & Antonius Gabriel *lib.*3. *commun. tit. de emptione & venditione, concluf.*1. *num.*78. decisio Pedemontana 41. *num.*8. 2 Potest tamen ille qui iurauit, petere relaxationem iuramenti ad effectum agendi, quod solet iure concedi, *vt in cap. debitores, de iureiurand. cap. significauit, de censibus,* qua obtenta poterit aduersus contractum agere, secundum Abbatem *in cap. cum causa, num.*13. *de emptione & venditione.* Alexand. *consil.*125. *volum.*1. & dixit communem De- 3 cius *consil.*349. quod procedit, etiam si sit iuratum non petere relaxationem iuramenti, quia non obstante illo iuramento, poterit illam petere, secundum Baldum *in l.*2. *col.*28. *ff. de iureiurando, vers. & quo ad primam quæstionem,* Felinus *in c. debitores, num.*9. *de iureiuran.* Thomas Grammaticus *cons. ciuili* 25. *num.*1. Sunt tamen necessariæ tot relaxationes, quot fuerunt promissiones iuratæ, alias remanebit periurus. Ita Felinus *in d. cap. debitores, num.*9. *de iureiurando.* Afflictis *decis.*220. *num.*12. Natta *cons.*631. *num.*11. Romanus *consil.*326. *num.*2. & 3. & plures allegat Menochius *consil.*24. *num.*15. *vol.*1. Rolandus *consil.*34. *num.*5. *volum.*1. *consil.*31. *num.*11. *volum.*2. & pulchre declarat Ioannes Botta *cons.*68. *num.*11. & 13. & an sit ad hoc necessaria partis citatio dicemus *in quæstione* 434. Conclusio tamen principalis limitatur in mi- 4 nore, qui etiamsi iurauerit non excluditur à remedio illius legis, vt ibi tenet Bartolus *num.*10. Albericus *col.*2. & Crema 41. dicunt esse communem, & etiam dicit communem Salicetus, *ibi num.*15. & profitetur etiam communem Socinus *consil.*48. *volum.*4. & Fabianus de Monte, *de emptione & vend. quæst.*8. *priuil.*2. *num.*17. Decius *cons.*180. *num.*5. & ter appellat magis communem Curtius iunior *consil.*53. *num.*9. & Cagnolus *vbi supra, num.*22. idem tenet gloss. *verb. restitueret, in d.c. cum causam.* vbi Barbacia *col.*7. testatur esse communem idem asserit Alex. *in dict. l. stipulatio hoc modo concepta num.*13. & dixit communem Socinus *cons.*48. *col. fi. vol.*4. & pro hac allegatur tex. mirabilis *in l.*1. *C. si quis maior factus alienat. ratam habuerit,* cui consonat tex. *in l.*56. *tit.*5. *p.*5. vbi Gregor. *verb.* mayor de catorze annos.**

Quibus suppositis dubium est, an minor, qui iurauit non venire aduersus contractum (supposito quod non amittit beneficium illius legis) amittat beneficium restitutionis in integrum. Et in hac quæstione Dinus, (quem refert Cynus) *in d.l.*2. *quæstione* 6. tenet quod etiam si iurasset non venire contra contractum, si vltra dimidiam fuisset deceptus, nihil ominus tamen haberet beneficium restitutionis in integrum, nisi de hoc fuisset certificatus, 5 quia iuramentum non extenditur ad ea, de quibus non est cogitatum. *argument. text. in leg. tres fratres, ff. de pactis. l. qui Romæ,* §. *duo fratres. ff. de verborum, l. cum Aquilania, ff. de transactionibus.* Et illud quod quis ignorat, non videtur 6 cogitatum, cum error & ignorantia excludant consensum. *l. si quis per errorem. ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Et hanc Dini opinionem dixit communem Antonius *in d.c. cum causam, colum.*3. vbi Imola asserit hanc partem seruari de consuetudine, *num.*36. & dixit etiam communem Aretinus *in l. si duo patroni.* §. *idem Iulianus, num.*5. *ff. de iureiurando,* & hanc tamquam tutiorem ipse elegit *in l. sciendum, ff. de verborum, num.*11. & hanc tenet Ioannes Andreas, & Cardinalis *in d.c. cum causam,* & ibi Barbacia *n.*8. *& in d.l. si duo patroni, in* §. *idem Iulianus, num.*2. vbi sequi-

tur Alex. & Bart *in authentica, sacramenta puberum, num. 16. C. si aduersus vend.* pro qua adducitur tex. *in c. ex rescripto, de iureiurando,* & hanc seruari in praxi dixit Alex. *consil. 42. vol. 1. num. 10.*

Sed contrariam opinionem tenuit Bart. *in d. l. 2. nu. 10.* cuius opinio est communis, secundum Alex *ibi ad eum, in additionibus,* & dicunt etiam communem Fulgosius *ibi, colum. 31.* & Crema 42. & fatetur communem Romanus *num. 30.* Ias. *num. 34.* Zasius *num. 16. in l. sciendum, ff. de verborum:* eamdem dixit communem Zasius *in d. authent. sacramenta puber. num. 56.* & dixit magis communem Curtius iunior *cons. 47. num. 10.* & testatur magis communem Mauritius *in tract. de restit. cap. 114.* In qua varietate opinionum poteris has lites componere, ex resolutione tradita per Baldum *in d. l. 2. quæst. 9. num. 12.* & vide similem communem contrariam *in quæst. 515.* & latius prosequor hanc quæstionem *in quæstione 723.*

QVÆSTIO CLXXII.

Vtrum in venditione, in qua interuenit iudicis decretum, habeat locum l. 2. C. de rescindenda venditione. Et quid iure regio.

PRosequendo materiam illius legis 2. dubium est, an remedium illud habeat locum, quando in venditione interuenit iudicis decretum. Et partem affirmatiuam dicit communem Antonius de Burgos *in cap. cum causam, num. 27. de emtione & venditione,* & dixit communem Franciscus Curtius *in repetitione l. pacta nouissima, num. 11. C. de pactis, vol. 7. repetit.* Romanus *in l. si quis cum aliter, num. 8.* & ibi Alex. *num. 16. ff. de verborum,* Abbas *in d. c. cum causam, num. 6.* Cremensis *in d. l. 2. num. 10.* vbi Cagnolus *num. 158. quæst. 23.* dicens hanc esse veram & communem, & Pinelus 2. *part. c. 2. num. 18. & 25.* Padilla *n. 30. in d. l. 2.* Antonius Gomez, qui hanc esse veram & communem asseuerat, 2. *tom. variarum, c. 2. num. 23.*

1 Contrariam tamen opinionem tenet Bartolus *in l. 1. C. de prædiis decurionum, num. 4. lib. 10.* cuius opinionem dicit communem Decius *consil. 210. num. 8. versic. 3.* Socinus *reg. 463. limitatione 2.* Duennas *reg. 187. vers. 10.* & vide glossam *in l. siquidem, C. de prædiis minorum,* Angelum *in l. pretia rerum, num. 3. ff. ad falcidiam, & in l. 1. num. 2. C. de præscriptione 301. vel 40. annorum, & in l. sciendum, num. 12. ff de verborum,* & dicit magis communem Decius *cons. 110. num. 8.* Corneus *cons. 56. lib. 3.* & Paulus *in d. l. 2. num. 5. & est l. styli 120.* Primam tamen opinionem approbat hodie
2 *l. . tit. 11. lib. 5. recop.* vbi illud notat Azeuedo *num. 31.* & Matienco *gloss. 9. num. 2.* Sed profecto illa lex non loquitur de præcepto iudicis, sed solum de subhastatione pu-
3 blica, quæ potest fieri de partis conuentione, licet frequentius contingat fieri iudicis mandato, quo non obstante, si detur læsio vltra dimidiam, habebit locum illa l. 2. vt defendit Gomezius *sup.* & probatur in *l. 1. C. de prædiis decurionum,* quam declarat Matienco *num. 3. vbi sup.* &
4 Pinelus 2. *part. c. 2. num. 18. & num. 25* Quæ conclusio limitatur, si emptor fuerit ad emendum compulsus per iudicem, *vt in l. 6. tit. 11. lib. 5. recop. vbi doctores.*

5 Sed quid si minor iurauit non venire contra contractum, ratione minoris ætatis? & tunc minime iuuari beneficio dictæ legis 2. tenet *ibi* Bart. quem sequitur *ibi* Salicetus *nu. 15.* Paulus *num. 16.* Fulgosius *col. 3.* asserens esse
6 communem, & sequitur Cremensis *col. 42.* contra Bart. tamen tenet Decius *cons. 403. col. 4.* Aymon Crauetta *cons. 188. col. 1.* & pro hac sententia facit tex. *in l. 56. tit. 5. p. 5.*

SVMMARIA.

1 *Contraria opinio in quæstione principali adducitur.*
2 *Iura incorporalia non possidentur.*
3 *Contra præscribentem in casu dubio est iudicandum.*
4 *Præscriptio est iniquum præsidium.*
5 *Melius est non lucrari aliquem, quam damnum pati.*
6 *Statutum, quod debitum certo tempore præscribatur non valet.*
7 *Leges regni inducentes præscriptionem, declarantur.*
8 *Lex, 63. Tauri declaratur.*
9 *Ius exequendi præscribi potest cum mala fide.*
10 *Salaria famulorum non præscribuntur cum mala fide.*
11 *Lex fin. titulo 15. libro 4. recopilationis, declaratur.*

QVÆSTIO CLXXIII.

Vtrum in actionibus personalibus procedat præscriptio cum mala fide. Communis contra communem.

PRæscriptionem cum mala fide non procedere, probat tex. *in cap. fin. de præscriptionibus,* cuius textus dispositio, an habeat locum in actionibus personalibus, est maximum dubium, & bonam fidem in eis præscribendis esse necessariam, tenet Couarr. *in reg. possessor. 2. p. §. 11. num. 3. col. 2. vers. verum,* vbi refert plures Doctores, qui sequuntur istam opinionem, & dicunt communem, vltra quos dixit etiam communem Paulus, *in l. hac autem iura. ff. de seruitutibus vrbanorum prad.* Fulgosius *in l. cum notissimi. §. imo C. de præscript. 30. vel 40. annorum,* & Corneus *consil. 206. vol. 2. colum. 2.* Alciatus *in rubric. de præscriptionibus, numer. 48.* Ripa *in l. fin. num. 232. C. de reuocandis donationibus.* Bernardus Diaz *Reg. 578.* & eamdem sequitur, & dicit communem Tiraquellus *lib. 2. de vtroque retractu §. 1. gloss. 2. numer. 20.* Et hanc esse communem legistarum & canonistarum dicit Corneus *consil. 259. & 328. in volum. 1.* & plures pro communi congessit Ioannes Botta *consil. 34. num. 31.* Paulus de Montepico *consil. 5. num. 6.* & Alexand. *consil. 64. volum. 4. n. 8.* & plures pro vtraque opinione refert Menchaca *de successionum creatione, 1. part. lib. 3. §. 21. num. 129.* & Antonius Gabriel *lib. 5. communium tit. de præscriptionibus, concl. 3.* Gregor. Lopez *in l. 22. tit. 29. part. 3. verb. Poder seyan parecer,* Didacus Perez *in l. 3. tit. 13. lib. 3. ordin. colum. 1235.* Castillo *in l. 66. Tauri,* & idem Menchaca *lib. 1. de successionum creatione. §. 10. num. 26.* Mexia *ad pragmaticam regiam, conclus. 1. num. 139.* Duennas *regul. 6.* Auendanus *in cc. prætorum. 2. part. c. 30.* qui late prosequitur istum articulum, & Padilla *in l. 1. num. 42. C. de seruitutibus & aqua,* Gutierrez *in l. nemo potest, num. 476. de leg. 1.* & ita fuit decisum in capella Tolosana *decis. 74.* & ibi Aufrerius.

Sed contrariam opinionem (imo quod in actionibus 1
personalibus non requiratur bona fides, de iure canonico) tenet Bartolus *in l. sequitur. §. si viam, ff. de vsucapionibus,* cuius opinionem communem fatetur Ferrara, & Carolus Molineus, quos refert Couarr. *supra num. 3.* vltra quos hanc partem dicit communem Socinus, *in rub. de causa possess. & prop. & cons. 203. volum. 2. & consil. 40. in fine, vol. 1.* Corneus *consil. 176. vol. 1.* & ratio est quia iura canonica loquuntur in possessoribus malæ fidei, *vt in reg. possessor, de reg. iuris,* iura autem incorporalia non possidentur, & sic cessat ratio prohibitionis: sed profecto prima 2
opinio verior, & communior est, & in dubio contra præscribentem iudicandum. Ita Cephalus *consil. 403. nu. 23.* cum præscriptio sit iniquum præsidium, *vt in authent. de* 3
iis qui ingred. ad appell. §. volumus. Fulgos. *consil. 83. & 234.* 4
Neuizanis *cons. 10. num. 21.* Simon de Pretis *cons. 91. n. 51.* melius est enim alium non lucrari, quam alium dam- 5
num pati. *l. at si quis. §. sed si adita. ff. de relig. & sumpt.* Crauetta *cons. 33. num. 24. in fin.* & Ioannes Botta *consil. 83. n. 21.* & pro ea facit, quia statutum disponens quod debi- 6
tum certo tempore præscribatur, non valet, vt tenet Bart. *in l. omnes populi. num. 24. ff. de iust. & iure,* vbi Crottus *colum. 12.* & Ioannes Baptista de sancto Seuerino *col. 22.* & dicunt communem opinionem Balbus *de præscript. 2. part. 2. partis princ. num. 14.* & Corneus *consil. 180. volum. 3.* & Alex. *consil. 18. vol. 2.* & dixit communem Ripa (contra Bart.) *in d. l. nemo potest, n. 116.* vbi Crottus *n. 114. & 116.* Alciatus *in Rub. de præscript. n. 49.* & Gomecius *in princ. Instit. de actionibus, num. 67.* Et sic ex hac resolutione videtur

dicen-

dicendum, quod non possit procedere dispositio legis 22.tit.29.part.3.l.3.tit.13.lib.3.ord.& l.63.Tauri, & 8 ita Tenebar Auendannus, supra. sed profectò fallitur, 9 quia d. l.63. solum procedit in præscriptione iuris exequendi, quæ præscriptio potest procedere cum mala fide, cùm non agatur de præscribendo debito, quia tunc ius canonicum seruari debet, quod declarat Hugo de Celso, in suo reportorio.verb.* præscription * in vers.17. Didacus Perez sup. qui loquitur in præscriptione salarium famulorum. & Padilla, num.43. qui resoluunt non procedere cum mala fide, & Gutierrez de iuramento confirmatorio, 3.part.c.1. num.20. & sic est intelligenda l. fin. tit. 15. lib.4.recop. vbi Azeuedo declarat.

QVÆSTIO CLXXIV.

Vtrum pacto præscriptioni renunciari possit. Communis contra communem.

PRæscriptioni pacto partim renunciari non posse, tenet Bartolus in l.nemo potest, num.29.de leg.1. vbi Claudius colum.fin. & Crotus num.107. Ripa num.104. hanc asserit esse communem, & secundum Alex. ibi, num.25. est sustantabilior, & eamdem dixit communem Alciatus, (vbi alios refert) in rubrica de præscriptionibus, num.60. & Boerius decis.182. num.8. idem fatetur Tiraquellus lib.2.de retractu, §.1.glos.2.num.15. & eamdem dixit communem Balbus de præscript.5.part.5.partis, quæst.6.num.1.

1 Contrariam tamen opinionem tenet Dinus in d. l. nemo potest, cum quo communiter transeunt doctores, secundum Baldum ibi, colum.2.post medium, quem ad hoc referunt Alciatus, & Crottus in locis supra citatis, & eamdem asserit communem Barbacia cons.22.colum.fin.vol.4. quem refert Gualdensis de arte testandi, tit.9.cautela 31. num.3. & hanc partem sequitur Socinus cons.86.volum.1. in fin. & disputat Gutierrez in d. l. nemo potest, num.468. cum sequentibus, qui sequitur Dini opinionem, illam amplians, vt non solum procedat si renunciatio fuerit expressa, sed quod sufficiat tacita, vt si actum sit in contractu, vt perpetuo, & quandocumque debitum petatur, 2 quia tunc neque obligatio, nec ius exequendi præscribitur, & hæc est optima limitatio ad l.63. Tauri, quæ est 3 l.6.tit.15.lib.4.recop. & ita tenet Gregor. in l.1.tit.29. part.3. Couarr. lib.1.variarum, c.9.num.4. & Parladorius lib.1.rerum.quotidianarum, c.1. §.13.num.43. & 44. & pro cautela tradit Cepolla, cautela 75. quæ vtilis est, in omnibus contractibus, vt in perpetuum non obstet præscriptionis exceptio quo ad actionem, neque quo ad ius exequendi, contra Gutierrez de iuramento confirmatorio 3.part.cap.1.num.9.

SVMMARIA.

1 Citatio quo iure sit introducta.
2 Citationem non potest tollere iudex ecclesiasticus, neque secularis.
3 Princeps cum causa potest tollere citationem.
4 Clementina, pastoralis. §. cæterum, de re iudicata, declaratur.
5 Defensio iudicialis, & naturalis differunt.
6 Princeps non potest procedere sine citatione.
7 Baldi opinio ad §. cæterum, increpatur.
8 Princeps de plenitudine potestatis potest tollere citationem, non vero de ordinaria.
9 Potestas principis solum extenditur ad ea, quæ sunt humana & positiua.
10 Negatiua, præcedens verbum, potest: negat omnem potentiam.
11 Princeps quando agitur de tertij præiudicio non procedit sine citatione.
12 Citatio prima ad causam, est de iure naturali, cætera vero sunt de iure ciuili.
13 Princeps est supra ius ciuile.
14 Citatio potest fieri in die feriata, remissiue.
15 Citatus præsumitur, qui comparet in iudicio, licet aliter non constet de citatione.

QVÆSTIO CLXXV.

Vtrum citatio per principem tolli possit. Communis contra communem.

CItatio est de iure naturali, tex. in clementina, pastoralis, 1 §.cæterum, de re iudicata, quod tenent plurimi doctores, licet sint grauissimi viri qui eam esse de iure diuino arbitrentur, prout docet Zanchus de priuileg.in priu.98.ex num.5. & Scapus lib.5.cap.9.de iure non script.cap.28.num.2. Caualinus ex milleloq.831. vsque 830. Hoieda de beneficiis, in comp.1.part.cap.18.num.11. Redin. de maiestate principis, §.sed etiam, ex num.84. Auiles in cc.pp.cap.3.gloss. verb.* el descargo * num.5. Didacus Perez in leg.3.tit.8.lib ordinam, pag.562. Couarr. in pp.c.32.numer.6. Belluga in speculo princip.rubric.15.repet.num.4. Sarmient. lib.2.select.cap.14.nu.7. Menoch. de arbit.lib.1.quæst.17.num.5. Antonius Gabriel lib.2.com.tit. de citatione, concl.1.num.9. Bursat consil.200. num.127. volum.2. Et sic ex hoc euenit, vt neque per 2 secularem principem (vt in dict. §. cæterum) neque per ecclesiasticum tolli possit, vt in cap.1. de causa possessionis & propriet. vnde colligitur generalis conclusio, quod princeps non possit tollere citationem. Quam regulam communiter tenent doctores secundum Boerium decis.147. num.7. & dicit communem Felinus in c.cum olim, num.12. de re iudicata.

Sed contrariam sententiam (imo quod princeps pos- 3 sit cum causa tollere citationem) tenet gloss. in fin.in l.is qui reipublicæ, 2.ff.ex quib. causis maiores. cuius opinionem dicit communem Felinus in c. quæ in ecclesiarum, num.26. & 66.de constitutionibus. In qua contrarietate, quia plures sunt opiniones, & agitur de intellectu d. §. cæterum, non 4 erit abs re aliquantulum immorari, & primo dico, non obstare tex. in d. §. cæterum, huic vltimæ opinioni, quia loquitur in causis criminalibus, & non in ciuilibus, secundum Baldum in l.3.§. si is pro quo ff.quod quisque iuris, & pro hoc facit doctrina Abbatis in c. dilecti, num.13. de emptione & venditione, vbi post Baldum in l.cum mulier, colum.6.vers. quæro.le vna quæst.ff.soluto matrimonio, tenet tex. in d. §. cæterum, non debere intelligi de omni defensione iudiciali 5 simpliciter, sed de defensione de qua loquitur tex. in l. vt vim.ff. de iustitia & iure. scilicet quando accusatus de homicidio excipit, ad suam defensionem id fecisse. Contrarium tamen tenet Curtius senior, consil.49. fundamento 11. imo quod tex. in d. cæterum, loquatur non solùm de defensione quæ competit omnibus animalibus, sed de citatione, quæ est defensio iudicialis, sine qua dicit principem non posse procedere. Secundo etiam potest dici, 6 quod princeps in d. §. cæterum, ideo non potuit procedere sine citatione, quia procedebat contra non subditum sibi principaliter. Ita Baldus in l. neque causa.n.4.C. de appellationibus. Sed profecto hic sensus est contra illum tex. & sic 7 de Baldo, miratur Fortunius in l. Gallus, §. & quid si tantum, n.406.ff. de liberis & posthum. & illum reprobat Felinus in c.cum olim, n.12. vbi assignat alios duos intellectus, quos etiam reprobat. Quare tertio potest dici, quod text. ille 8 procedat de potestate ordinaria, de plenitudine autem potestatis, bene posset princeps tollere citationem. Ita Hostiensis, & Ioannes Andreas in cap.1. de causa possess. & propriet. quos sequitur Ias. in l. nequidquam, in princ.n.29.ff. de officio proconsulis & legati. Sed contra illos (& merito) tenet Cardinalis, Anchar. & Abb. in d.c.1. de causa possess. quia hæc 9 absoluta principis potestas solum ad ea, quæ humana sunt & positiua, refertur, secundum Fortunium in d. §. & quid si tantum, col.fin. quem sequitur Couarr. lib.3.variarum, c.6. n.8. pro quo facit quia negatiua præcedens verbum potest 10 negat omnem potentiam, secundum gloss. in reg. beneficium, de reg.iuris, in 6. & tradit Gutierrez in l. nemo potest, de leg.1.nu.145. Couarr. in c.quamuis pactum, 2.p. §.4.num.14. Gracian. reg.484. Quarto potest dici, quod in his, quæ non dependent à libera principis voluntate, veluti quãdo agitur de priuando aliquem iure suo, sine causa, princeps 11 procedere absq; citatione non potest, secus autem alias.

Ita est communis opinio, secundum Aymon Crauettam
12 *de antiquitate temp. in princ. num.* 30. Sed nec hic intellectus plene satisfacit, vnde quinto dico, quod prima citatio ad causam est de iure naturali, cæteræ vero sunt de iure ciuili. Ita Baldus *in cap. cum sit Romana, de appellationibus, in fine*, quem sequitur Decius *in l. milites, num.* 23. *C. de testamento militis*, ad quam doctrinam reducenda sunt tradita per doctores in hac quæstione, vt primam citationem princeps omittere non possit (tamquam de iure naturali inductam) cæteras vero siue in ciuilibus, possit omit-
13 tere, quoniam ipse est supra ius ciuile, à quo prædictæ citationes originem ducunt, vt tradit Curtius iunior *consil.* 170. *num.* 17. Aretinus *cons.* 163. Felinus *in c. cum olim, num.* 12. Socinus *cons.* 120. *volum.* 2. Ias. *cons.* 86. *volum.* 3. ex quibus confunditur opinio tradita per Duennas *reg.* 43.
14 *fallentia* 5. *vers. & facit.* Et an citatio fieri possit die feriata, vide *in quæst.* 366. & 309. & aduerte, quod citatus præ-
15 sumitur is, quando comparet in iudicio licet aliter non constet de citatione. Ita Aufrerius *centur.* 6. *& decis.* 504. & Rota *in nouis decis.* 375. & quæstionem principalem late prosequitur Sanctiento *lib.* 2. *selectarum, t.* 13. *numer.* 7.

QVÆSTIO CLXXVI.

Vtrum missus in possessionem ex primo decreto in actionibus realibus, possideat intra annum, vel tantum detineat. Communis contra communem, & quid iure Regio.

MIssus in possessionem ex primo decreto intra annum possidet in actionibus realibus, sed reuocabiliter, secundum gloss. *in l. si quis emptionis. §. sed & si quis, C. de præscript.* 40. *vel* 30. *annorum, & in l.* 3. *§ genere, ff. de acquirenda possess.* vbi Alex. *num.* 11. & Claudius *n.* 5. Ias. 201. testantur hanc esse communem opinionem legistarum. idem asserit Fanus *de pignoribus* 3. *part.* 2. *membro num.* 6.

Sed contrariam sententiam (imo quod missus intra annum non possideat, sed tantum detineat) tenet gloss. iuris canonici *in c. contingit, de dolo, & contumacia & in cap. quoniam frequenter. §. fin. ver. verus, vt lite non contestata.* Et hæc est communis opinio apud iuris pontificij interpretes, secundum Alex. *num.* 11. Claud. *num.* 5. Ias. *num.* 21. *vbi sup.* & dixit communem Fanus, *sup.* qui testatur communem legistarum sententiam esse seruandam.

Hodie autem de iure regio, aliter est dispositum, vt patet *in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 3. *ord.* vbi late per Didacum Perez, *& in l.* 1. *tit.* 11. *lib.* 4. *recop.* & diximus *in quæst.* 160. *in fi.* & late declarat hanc quæstionem & totam materiam, Azeuedo *in d. l.* 1. *num.* 35. vbi resoluit ex illa lege, quod transactis duobus mensibus in actione reali fit missio ipso iure, in personalibus vero post mensem, vt in d. l. disponitur.

QVÆSTIO CLXXVII.

Vtrum in causis possessoriis sufficiat semiplena probatio, vt actor mittatur in possessionem. Communis contra communem.

IN causis possessoriis sufficere semiplenam probationem tenet Bartolus *in l. C. quorum bonorum.* & dixit communem Curtius senior *in l. admonendi, colum.* 87. *de iureiurand.* & dixit magis communem Gualdensis *de arte testandi. tit.* 11. *cautela* 20. *num.* 7. pro qua facit, quia in causis possessoris, testes singulares, qui alias non faciunt probationem, probant, ita gloss. *in l. ob carmen. ff. de testibus,*
1 cuius opinio est communis secundum Fulgosium *ibi*, & secundum Corneum *consil.* 266. *volum.* 2. *litera B.* Dixit etiam communem Boerius *decisio.* 239. *num.* 6. Menchaca *de successionum creatione.* §. 21. *num.* 12. & Gozadinus *consil.* 12. *num.* 12. Ruynus *consil.* 32. *num.* 7. *lib.* 4. Aymon Crauetta *consil.* 158. *num.* 2. Duennas *reg.* 299. *num.* 30. Sarm. *de reditibus* 1. *part. cap.* 4. & Iulius Clarus (qui refert duas communes contrarias) *in practica criminali. §. fin. quæst.* 3. *num.* 10. idem Menchaca *de successionum creat. §.* 4. *num.* 45. Gutierrez *pract. quæst. lib.* 3. *quæst.* 12. *num* 20.

Sed contrariam opinionem (imo quod non sufficiat 2
semiplena probatio, sed requiratur plena) tenet (dicens communem) Alexand. *consil.* 139. *num.* 14. *volum.* 6. vbi Carolus Molin. *in addit.* & tradit plures nouissimorum remissiones, idem Alexand. *cons.* 187. *in fine, lib.* 6. & Ancharranus *in clement. sæpe, de verborum significat.* & eamdem dixit magis communem Cagnolus *in l. in pari causa. ff. de reg. iuris*, vbi bellissime disputat, & pro hac sententia est gloss. *in extrauaganti ad reprimendum, verb. summaria*, & tradit Afflictis *decis.* 364. *num.* 5. Rolandus à Valle *consil.* 50. *n.* 16. *volum.* 2. Menochius *de recuperanda possess. remedio* 15. *num.* 408. vbi dicit communem, & disputat pro vtraque parte Conradus, qui plures allegat *in l. vnica. C. si de momentanea possess. in ratione decidendi, num.* 8 *fol* 50. vbi refert circa istam quæstionem quatuor opiniones, quæ omnia sunt valde necessaria, quando actor intendit mitti in possessionem, ex remedio legis *fin. C. de edicto diui Adriani tollendo*, & ex lege Soriæ, quæ est *l.* 3. *tit.* 13. *lib.* 4. *recop.*

QVÆSTIO CLXXVIII.

Vtrum dicens testes esse falsos, & pecuniâ corruptos, teneatur probare vtrumque. Communis contra communem.

DIcens testes falsos, & pecunia corruptos esse, astringitur ad probandum illa duo. Ita tenet Hostiensis, & Ioannes Andreas *in c. licet causam, de probationibus*, & dixit communem Decius *consil.* 189. *num.* 9. Et an requiratur quod testis de crimine, de quo accusatur, sit damnatus, vt repellatur à testimonio declarat Azeuedo *in l.* 2. *tit.* 8. *num.* 57. *lib.* 4. *recop.* & ratio nostræ conclusionis est, quia ad veritatem copulatiuam requiritur vtriusque facti veritas, *text. in l. si heredi plures, ff. de conditionibus institut.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non teneatur, nisi alterum probare tantum) tenet Bart. *in l. diuus, ff. de re iudicata*, vbi Ias. *num.* 21. testatur esse communem opinionem, quæ verior est, & ita practicatur, cum iniquitas & turpitudo testis ex quocumque vitio colligatur, quia secundum Philosophum, bonum dicitur ex integra causa; malum ex quocumque defectu.

QVÆSTIO CLXXIX.

Vtrum clausula consueta apponi in instrumentis, semper censeatur apposita. Communis contra communem.

CLausulas consuetas apponi in instrumentis, ex communi vsu notariorum, non debere attendi, sed haberi pro non positis tenet Bart. *in l.* 1. *quæst.* 6. *in fine, ff. de iure codicillorum*, Abb. *in c. Quinta vallis, num.* 32. *de iureiurando.* Et hanc partem dicunt communem plures relati per Tiraquellum, *in l. si vmquam, in princ. num.* 126. *C. de reuocandis donationibus, & de iure constit.* 3. *part. limitatione* 31. *num.* 12. & tenet Alciatus *in l.* 1. *§. si quis ita, num.* 7. *ff. de verborum*, & dicit communem Couarr. 2. *part. rub. de testam. num* 14. & plures refert & sequitur Mantiença *in l.* 1. *tit.* 4. *gloss.* 10. *num.* 65. *lib* 5. *recop.*

Sed contrariam opinionem sequitur (post plura) Ri- 1
pa *in l. Centurio, num.* 81. *ff. de vulg.* atque illam tenet relati per Tiraquellum *supra, in limitatione* 31. *num.* 13. & asserit communem Barbacia, in pluribus consiliis relatis per curtium iuniorem, *consil.* 101. *num.* 11. & dixit communem Hieronymus Gratus *consil.* 112. *colum.* 3. *lib.* 2. qui omnes existimant, clausulas consuetas apponi, de- 2
bere

bere attendi (licet ad eas contrahentes non semper aduertant.) Ita tradit Ripa *in d.l.si vmquam, quæst.21.nu.44.* vbi refert duas communes contrarias circa illam Bartol. opinionem, & vide Guillermum Benedictum *in c.Raynutius, verb.in eodem testamento.el.1.n.46.& 47. de test.* & Gomecium *in c.1.de constitutionibus in 6.n.57.& 2.* Seguram *in l.3.§.fin. num.31.ff. de lib. & posthum.* vbi doctores notant. Menchaca *de successionum creatione.§.6. num.53.* Et pro ista opinione facit tex. *in l.fi. C.de fideiussoribus, c.cum M. Ferrariensis, de constitutionibus, cap.causam de rescriptis. l.quod si nolit. §.qui assiduam de ædilitio edicto.l.excepto, C.de locato. l.dominus prædiorum, C.de agricolis & cens.lib.10.l.penult. ff.de iustitia & iure, c.1.de precario, c.delictio de consanguinitate, l.vniuersorum, ff.de pignoratitia actione.* In quibus iuribus probatur, quod clausulæ consuetæ apponi de consuetudine in priuilegiis
3 rescriptis, & instrumentis, censentur appositæ, quam conclusionem nouissime declarat & exornat Salazar *de vsu & consuetudine, c.3.num.4.* (circa clausulam guarentigiam) & Antonius Gabriel *lib.6.comm.tit.de consuetudine, concl.3.* vbi posuit 14. ampliationes.

QVÆSTIO CLXXX.

Vtrum clausula codicillaris comprehendat posthumum ignoranter præteritum à testatore. Communis contra communem.

CLausula codicillaris, etiam concepta, *si non valet quod ago vt ago, valeat meliori modo quo potest*, non comprehendit posthumum ignoranter præteritum, de quo testator tempore testamenti non cogitabat. Ita Bartolus *in l.1.ff.de iure codicillorum*, & est communis opinio secundum Barbaciam *cons.60.incipit illud afferam, in medio, vol.2. col.7.* dixit etiam communem Alciatus *lib.3.de verborum significatione, col 93.* Socinus *consil.93.colum.vltima, volum.4.* & plures refert Iulius Clarus *§.testamentum, quæst.47.* dicens hanc esse magis communem opinionem sequendam in iudicando & consulendo, & vtrasque communes opiniones refert Tiberius Decianus *cons.37. num.10. lib.1.* quam sequitur Rolandus *consil.7.num 25. lib.4.* Bursatus *consil.89.num.4. lib.1.* qui allegat pro hac sententia decisionem Rotæ. & hanc esse magis communem & sequendam in iudicando & consulendo, dixit Fabius Turretus *consil.12. num.6. volum.1.*

Sed contrariam partem (imo quod clausula codicillaris operetur fideicommissum, etiam in posthumo ignoranter præterito) dixerunt communem Alex. & Iason, *in authent.ex causa, C.de lib. præteritis*, vbi Iacobinus, *nu.27.* tenet hanc partem, & pro vtraque parte tradit communem Ripa, *in l. vmquam, quæst.21. num.42. C. de reuocandis donationibus*, & Gualdensis, *de arte testandi tit.3. cautela 10.* Curtius, *in d.authent. ex causa, num.70. & 71.* & Belonus. *consil.85.à num.3.& 5.* sed à prima opinione recedere non licet cum sit verior & communior, & magis in scholis recepta, & dicit veriorem & æquiorem Paulus de Montepico, *consil.1. num. 30.* vbi refert duas communes.

QVÆSTIO CLXXXI.

Vtrum authentica, ex causa. C. de liberis præteritis, procedat in posthumi præteritione. Communis contra communem.

TExtum, in authent. *ex causa*, non procedere in præteritione posthumi, tenet communis opinio secundum Signorolum, *cons.28.*

Sed contrarium (imo quod in eo procedat) dixit communem Iacobinus, *ibidem numer. 36.* quæ opinio verior est, vt ex resolutione sequentis quæstionis apparebit.

QVÆSTIO CLXXXII.

Vtrum authentica, ex causa, procedat, quando pater ignorabat habere posthumum. Communis contra communem. & quid iure regio.

DIspositio textus *in d. authentica ex causa*, non habet locum si prætorio sit facta à patre ignorante se habere posthumum, quia tunc non debentur legata. Quam opinionem dicit magis communem & veriorem Oroscius, *in l tale pactum §. fi. in fin. ff. de pactis.* Iulius Clarus. *§. testamentum, quæst. 52. num. 3. & 4.* & dicit veriorem & communiorem Azeuedo, *in l. 1. tit.4.num.173. lib.5. recopilationis*, quæ opinio fuit de mente Bart. *in d. authent ex causa, num.6.* & dicit communem Curtius iunior, *ibi, num.17. & 22.* Ias. *num. 4.* idem testatur & Tiraquellus *in l. si vmquam, verb.donatione largitus, num.263. C.de reuocandis.* (vbi citat plures tenentes hanc partem) quam dixit communem Loriotus, *de iure arte, tract. 12. axioma. 56.* quamuis ipse teneat distincte, legata conseruari, & dixit communem Guillermus Benedict. *in c. Raynutus, verb in eodem testamento, el.1.n.233.* & dixit communem Ripa, *in d.l.si vmquam, q.21.* Si tamen pater, sciens se posthumum habere, illum præterierit, tunc habet locũ dispositio illius authenticæ, secundum communẽ opinionem relatam per Alex. *ibi*, & idem fatetur Curtius iunior, *ibid.n.12. & 14.* & Albericus, *ibi*, dicit esse communem opinionem glossarum.

Sed contrariam sententiam dixit communem Albericus *supra, num.13.* dicens se pluries de facto ita obtinuisse, atque ita eum refert Ripa, *in d.l.si vmquam.quæst.19. colum.2.* quæ opinio est tenenda, etiam de iure regio, vt tradit Azeuedo, *supra, num 173. & 175.* per illam legem, quæ non est extendenda ad hunc casum, quod verum est, maxime fauore filiorum, & dicit magis communem opinionem Mantica, *de coniecturis vlt.volunt.lib.4.tit.8.n.6.ad fi.* & Sforcius Oddi, referens duas communes. *consil. 58. nu.4.*

SVMMARIA.

1 *Lex fi.ff.de heredibus instituendis, declaratur.*
2 *Lex cum mater, ff.de inoffic.testament. declaratur,*
3 *Lex.3 ff.de condictione indebiti, cum l.cum mater, est antinomia iuris.*
4 *Lex.3 tit.12. lib.3. fori declaratur.*
5 *Lex.28. Tauri declaratur, vt non procedat respectu posthumi.*
6 *Leges fori non seruantur, nisi probata consuetudine.*
7 *Fauorabilior est causa filij nati, quàm posthumi.*
8 *Lex.qui in vtero. ff.de statu hominum, exornatur.*

QVÆSTIO CLXXXIII.

Vtrum d. authentica, ex causa de liberis præteritis, procedat in præteritione matris & patris. Communis contra communem.

DIspositio textus *in d. authent.ex causa* (qua legata sustinentur rupto testamento ex causa præteritionis,) habet locum si filius sit præteritus à patre, scienter, secus si ignoranter. Ita Bart. *ibi, n.4.* & sequitur Alex. *n.19.* & dixit communem Corneus, *nu.7.* & Ias. *num.4.* Curtius *num 12.* Iacobinus, *num. 18.* idem *in authent non licet, num 3. C.de liberis præteritis.* Tiraquellus, *in l. si vmquam, verb. donatione largitus, num.263. C. de reuocnadis donationibus*, qui hunc articulum cum præcedenti coniungit.

Sed contra hanc communem opinionem tenet Cynus, *in l.filio præterito.ff.de iniusto rupto*, prout eum ibi refert Baldus, dicens omnes Doctores communiter tenere, authenticam *ex causa*, solum procedere in præteritione facta à matre, non autem à patre.

Sed contra hanc communem Cyni (& sic erit hæc alia communis contraria, imo quod non solum illa authentica habeat locum in præteritione facta à matre, sed etiam à patre) est communis opinio glossarum secundum Baldum, *in d. l. filio prærerito*, & secundum Alex. *ad Bart. in d. authent. ex causa*, quamuis idem dicat, satis posse sustineri contrarium, ex quibus videtur tenendam esse Bartoli sententiam, dum distinguit dictam authenticam locum habere in filio à patre scienter præterito & non in præterito ignoranter. Huic tamen conclusioni refragantur nonnulla, & primo textus, *in l. fi. ff. de heredib. instituend.* 1 vbi filio ignoranter præterito legata debentur, licet dispositio vitietur. Huic tamen legi, (vltra Bartol. *in de authent. ex causa, num. 6.*) respondit Vigilius, *in §. penult. n. 2. Instit. de exheredatione liberorum.* qui est videndus circa intellectum illius legis, *in §. sed & si quis, num. 6. Instit. quibus* 2 *modis testamenta infirmentur*, & vide *l. 21. tit. 1. part. 6.* Secundo aduersus prædictam conclusionem est textus, *in l. cum mater. ff. de inofficioso testamento*, pro cuius intellectu (ne communis, & Bartoli conclusio obstet,) videndus est Viglius, *in §. fi. num. 3. Instit. de exheredatione liberorum* est tamen textus *in d. l. cum mater*, ex diametro pugnans cum 3 *l. 3. ff. de conditione indebiti.* quam antimoniam notauit Tiraquellus *in d. l. si vmquam, verb. donatione largitus, num. 267.* subdens, quod eam soluat Apollus, sed pro huius contrarietatis declaratione, vide Loriotum, *de iuris arte, tract. 12. de iniusto rupto, axioma. 51. cum septem sequentib.* & Curtium Theophilum interpretem, *lib. 3. coniectural. c. 35.* 4 iure autem regio, quotiescumque pater fecit plura legata in testamento, nato postea posthumo, post eius mortem, reuocantur omnia legata, (præter quartam partem bonorum, quæ inter legatarios diuidenda est.) Ita disposuit *l. 3. in fin. tit. 12. lib. 3. fori* (quæ sane singularis est,) ex qua est notandum, quo licet habens filios non possit legare nisi quintam partem bonorum (*vt in leg. 9. tit. 5. li. 3.* 5 *fori, & in l. 28. Tauri*) posthumus tamen non impedit, quin pater possit de quarta parte disponere, vt ibi notauit Montaluus, *in d. l. 9.* quam dixit ad hoc notabilem Rodericus Xuarez, *in l. quoniam in prioribus, limitatione 9.* 6 *legis fori, fol. 80. colum. 3. C. de inofficioso testam.* quæ lex non seruabitur in praxi nisi de ea sit consuetudo, vt tradit Ayora, *de partitionib. 2. part. quæst. 1. num. 2.* quod est nota- 7 bile pro limitatione, & declaratione dictæ legis 28. Ex quibus deducitur, fauorabiliorem esse causam filij nati, quam posthumi, quod est notandum ad textum *in l. qui* 8 *in vtero. ff. de statu hominum*, & ad l. *maximum vitium, in fin. C. de lib. præteritis.* Alios etiam casus, in quibus est fauorabilior causa iam nati, quam posthumi nascituri, vide per Forcatulum, *dialogo 10. in princ.* Ex quibus veniunt notadæ aliquæ differentiæ inter filios natos, & posthumos, vltra quas posuit quatuor Viglius. *in §. posthumi quoque Inst. de exhereditatione liberorum. in princ.*

QVÆSTIO CLXXXIV.

PRosequendo materiam illius authenticæ, *ex causa*, dubium est, an per eius dispositionem sit correctus textus *in l. Papinianus*, §. *fi ex causa. ff. de inoffic. testamento*, quod apud dd. ita est controuersum, vt Curtius iunior, *in d. authent. ex causa. num. 31.* dicat communem esse doctorum sententiam, quod ille §. sit correctus.

Sed contrariam partem (imo quod non sit correctus) asserit esse communem opinionem Albericus, *in d. §. si ex causa, num. 25. ad finem.* Quæ opinio verior est, quia legum correctio vt vitanda. *c. cùm expediat, de electione lib. 6. l. 1. C. de inoffic. dotibus.*

QVÆSTIO CLXXV.

CLausula codicillaris operatur, etiam rupto testamento, per querelam. Ita Bart. *in d. authentica, ex causa, num. 23.* & est communis opinio secundum Curtium iuniorem, *ibi, num. 68.* Contrariam tamen partem dixit communem Signorolus, *cons. 177.* à qua opinione recedendum non est.

QVÆSTIO CLXXXVI.

Vtrum clausula codicillaris habeat effectum rupto testamento ex causa præteritionis. Communis contra communem.

CLausula codicillaris remanet firma rupto testamento ex causa præteritionis, secundum Bartolum, *in l. 1. quæst. 5. ff. de iure codicillorum*, & est communis opinio secundum Gualden. *de arte testandi, tit. 3. cautela. num. 4.* (contra glossam *in versi. cætera, in d. authent. ex causa*) Quod intellige, quando præteritio fuit facta ignoranter, vt tenet communis, secundum Aretinum, *cons. 24. colum. 2.*

Contrariam tamen partem dicunt communem Alex. & Ias. *num. 24. in d. authentica, ex causa.* Dixit etiam communem Alex. *cons. 26. num. 5. volum. 1. & cons. 37. num. 4. volum. 1.* Tiraquellus, *in l. si vmquam verb. donatione largitus, num. 265. & 266. & 269. C. de reuocandis donationibus.*

QVÆSTIO CLXXXVII.

Vtrum clausula codicillaris in testamento inter liberos, semper censeatur apposita. Communis contra communem.

CLausula codicillaris semper intelligitur apposita in testamento inter liberos. Ita voluit gloss. *verb. non valuit. in l. coheredi. §. cum filiæ. ff. de vulg.* cuius opinio est communis secundum Ias. *ibi num. 18.* & dixit communem etiam Boerius, *decis. 204. num. 6.* & commendat illam *in decisione. 33. num. 10.* & Couarr. *in cap. Raynutius. §. 1. num. 2. de test.* & vbi Guillermus Benedictus *verbo, testamentum, el. 1. num. 82.* intelligunt tamen, quando æqualiter sunt filij instituti, secundum Ripam. *in l. Centurio. num. 86. ff. de vulgari.*

Contrariam tamen sententiam (imo quod non intelligatur in testamento inter liberos apposita) dixit communem Gualdensis. *de arte testandi, tit. 3. cautela. 1. num. 7.* Prima tamen opinio verior est, & communior, pro qua 1 facit, quod tradit gloss. *in l. in testamento. ff. de fideicommiss. libert.* quæ vult in testamento, in quo est aliquis heres institutus, hanc clausulam subintelligi, quam commendat 2 Pantal. Crem. *in l. 2. C. de rescindenda, num. 322. volum. 7. repet.* Hypolitus, *in l. vnica. C. de raptu virginum, num. 208. in impressione parua, & in magna, 239.* commendat etiam Arelata *ad Alciatum. in reg. 1. num. 4. præsumptione 28.* Tiraquellus, *in l. si vmquam, verbo. libertis, num. 103. C. de reuocandis donationib.* qui omnes plures alios citat pro illa glossa, adeo vt ex eorum relatione communis appareat. & esse communem expresse sumat Ias. *in l. non dubium, num. 6. C. de testamentis*, qui solus dicit hanc communem, ex pluribus, quos citat additio Seguræ, *in l. Imperator, num. 22. ff. Trebell.* quamuis additio dicat (in locis ibi citatis) ab omnibus communem appellari, & sequitur Alciatus *lib. 1. de verborum signif. cautione, colum. 28.* Romanus, *consil. 179.* Couarruu. *2. part. rubr. de testam. num. 20. vers. 8.* Ripa, *in l. 3. num. 21. & 22. ff. d. l. 1.* quem vidi.

SVMMARIA.

1 *Princeps secularis non potest (etiam cum causa) iuramentum remittere.*
2 *Iuramentum semel præstitum, neque lex, neque princeps remittere potest.*
3 *Per statutum possunt infringi vires iuramenti.*
4 *Lex potest disponere, vt non ponatur iuramentum in contractibus.*
5 *Lex. 6. tit. 1. lib. 3. ord. declaratur.*
6 *Papa non potest facere, quod non adimplens iuramentum non sit periurus.*

QVÆ-

QVÆSTIO CLXXXVIII.

Vtrum per principem, vel ſtatutum, poſſint infringi vires iuramenti. Communis contra communem.

LEx ciuilis poteſt remittere vires iuramenti. Ita tenet gloſſ. *in l. adigere. §. quamuis, ff. de iure patronatus*, quam commendat Ancharranus, *in reg. ea quæ, num. 6. de reg. iuris*, Imola, *in l. ſi quis inquilinos. §. fi. ff. de l.* 1. Ang. *in §. illud, Inſtit. mandati*, Baldus, *in c. 2. de probationibus, & in l. non dubium, num. 4. C. de legibus, & in l. pactum. num. 4. C. de collationibus*, Abb. *in c. 2. de arbitris*, Alex. & Iaſ. *num. 22.* vbi latiſſime proſequuntur iſtum articulum *in l. fin. ff. qui ſatisdare cogantur*, vbi Iaſ. *in fin.* reprobat gloſſam illam, *& in l. iuris gentium § paciſcar, num. 3 ff. de pactis:* eam gloſſam optime declarat Alex. *conſ.* 18. *volum. 4. col.* 1. & lex opiniones in hoc adduxit Caſſaneus, *in conſuetudinib. Burg. rubr.* 4. §. 7. *verb.* * *ſuppoſſe*, * *num.* 42. *cum ſequentibus*, quæ etiam in principe habent locum, qui poteſt iuramentum remittere, & ad hoc allegat gloſſam illam Barbacia. *ad Baldum. in rubr. C. qui admitti ad bonorum, num.* 1. *in verſic. dederunt.* Quam gloſſæ opinionem primo limita, vt cum iuſta cauſa fiat remiſſio iuramenti, ſecundum Baldum, *in l.* 2. *C. de indicta viduitate toll.* Romanus, *conſil.* 477. *colum. fin.*
1 cuius contrarium tenuit Iaſon *in d. l. fin. num.* 26. qui exiſtimat (etiam cum cauſa) non poſſe principem ſecularem iuramentum remittere. Secundo intellige, dummodo talis remiſſio ſit iuramenti nondum præſtiti; nam ſecus ſi iam eſſet præſtitum: quia tunc neque per legem, neque
2 per principem poſſet remitti, ſecundum Dominicum, *in c. quamuis pactum, de pactis in* 6. quem ſequitur Iaſon, *in authent. ſacramenta puberum, num.* 32. *C. ſi aduerſus venditionem* & Imola, *in d. l. ſi quis inquilinos. §. fin.* & ante hos tenuerat Baldus, *in l. omnes populi, quæſt.* 2. *&* 3. *quæſt. princ.* & dixit communem Alex. *conſil.* 59. *volum.* 1. *& conſ.* 39. *volum.* 4. dixit etiam communem Iaſ. *in d. l. fin. qui ſatisdare cogantur, num.* 26. Couarr. *in d. c. quamuis pactum.* 1. *parte. §.* 3. *num.* 7. *cum ſequentibus.*

Quibus ſuppoſitis dubium eſt, an per ſtatutum poſſint vires iuramenti infringi. Et non poſſe tenet communis opinio, ſecundum Alex. *d. conſil.* 18. *volum.* 4. & dixit etiam communem Curtius iunior, *conſil.* 118. *num.* 3. & Paulus Pariſius, *conſ.* 97. *volum.* 1. *num.* 3. vltra quos tenent hanc partem, relati per Tiraquellum *de iure conſtituti.* 3. *part. limitatione* 7. *num.* 34. & pro hac ſententia conſuluit Rolandus, *conſil* 99. *num.* 11. qui dicit magis communem opinionem, & ab ea non eſſe recedendum in iudicando & conſulendo dicit Alex. *conſil.* 25. *volum.* 1. *& conſ.* 53. *volum.* 3. *& conſ.* 62. *vol.* 7. quæ opinio veriſſima eſt.
3 Sed contrariam opinionem, (imo quod poſſint infringi per ſtatutum) dixit communem Barbacia *conſ.* 16. *vol.* 3. *colum.* 8. & dicit etiam communem Iaſon. *in authent. ſacramenta pub. C. ſi aduerſus vend.* vbi Igneus. *colum.* 1. & dicit etiam communem Curtius iunior, *conſil.* 118. *num.* 6. & Beroius. *conſ.* 37. *num.* 24. *volum.* 1. vbi dicit quod ita crebro tenent Doctores, quem ſequitur Oroſcius, *in l. iuris gentium. §. ſi paciſcar, num.* 6. *cum ſequentibus. ff. de pactis.* Prima tamen opinio verior eſt & tenenda, quam ſequitur Gutierrez *in d. authent. ſacramenta pub. num.* 46. *C. ſi aduer-*
4 *ſus vindict.* Et pro complemento materiæ ſunt duo addenda, quorum primum eſt, poſſe lege caueri, quod in contractibus non apponatur iuramentum, quod firmat Fortunius Garcia. *de vltimo fine, illatione* 270. & ita cautum
5 eſt in his regnis per plures leges, quæ idem diſponunt, *vt in l.* 6 *tit.* 1. *lib.* 3. *ord.* & apud Luſitanos, *vt in §.* 29. *c.* defendemos * & tit.* 59. *verb. hos Tabelliones, de notat. lib.* 1. *ordinam. l.* 22. *tit.* 11. *lib.* 5. *ordinamenti regalis*, quam ſic declarat Didacus Perez, *in l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordin. colum.* 1026. & Gutierrez. *ſupra num.* 47. & vide Gomez Arias, *in l.* 65. *Tauri, num.* 4. *cum ſequentibus*, Palatium Rubeum *in repetitione. c. per veſtras. §. fi. num.* 30. Guillermum Benedictum, *in c. Raynutus, verb. duas habens filias, num.* 247. Seguram, *in l.* 1. *§. ſi. ver. vxori. num.* 138. *ff. de acquirenda poſſeſſione*, per quos illa l. 6. perfectiſſime declaratur. Tertio ad- 6
de, quod Papa non poteſt facere, quod non adimplens iuramentum non ſit periurus, quod tenet ſanctus Thomas 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 9. & Abb. *in c. cum parati. colum.* 3. *de appellationibus*, quem ſequitur Guillermus Benedictus, *vbi ſup. num.* 268.

SVMMARIA.

1. *Lex.* 53. *Tauri declaratur.*

QVÆSTIO CLXXXIX.

Vtrum ſocius omnium bonorum poſsit filiam de communi dotare. Communis contra communē, & quid iure regio.

SOcius omnium bonorum non poteſt filiam dotare de communi, niſi hoc expreſſe actum ſit. argum. text. *in l. ſi ſocius pro filia. ff. pro ſocio*, & dixit communem Socinus, *conſ.* 291. *col* 2. *num.* 3. *verſ. poſtremo, vol.* 2. Iaſon. *in authent. quod locum, num.* 6. *C. de collationib.* Ancharranus. *conſ.* 33. Alex. *conſ.* 48. *vol.* 2. Romanus, *conſ.* 45. Socinus, *conſ.* 203. *& conſ.* 46. *vol.* 1. & dicit magis communem opinionem Aymon, *conſ.* 159. & hanc appellat magis communem Anton. Gabriel. *lib.* 3. *comm. tit. de iure dotium, & dotis promiſſione, concl.* 2.

Sed contrariam opinionem (imo quod poſſit de communi filiam dotare licet expreſſe non fuerit conuentum) dicit communem Decius (immemor Socini) *conſil.* 68. *num.* 2. *& conſ.* 66. *num.* 4. quas opiniones ad concordiam reducit Corneus, *conſ.* 285. *volum.* 1. prima tamen opinio magis communis eſt, ſed iudex pro amico poterit ſine peccato ſententiam proferre, vt tenet Petrus Peruſius, *in tractatu de duobus fratribus,* 6. *part. q.* 9. *c.* 11. *num.* 121. quem ſequitur Burgos de Paz, *q.* 8. *num.* 15. *in ſuis quæſt.* à qua opinione diſſentit Greg. *in l.* 7. *tit.* 10. *part.* 5. *verb.* comunales*, * maxime per legem 53. *Tauri*, vbi dos à patre 1
promiſſa ſolui debet de bonis communibus quæ lex profecto non diſponit noſtrum caſum, imo procedit in caſu ſpeciali, & ſic non debet ad alios caſus extendi. *l. age cum Geminiano. C. de tranſactionib. l. in agris. ff. de acquirendo rerum dominio* & explicat Baeça de non meliorandis filiabus ratione dotis. *c.* 15. *num.* 2. *cum ſequentibus.*

SVMMARIA.

1 *A ſententia iudicis de exequendo appellari non poteſt.*
2 *Contraria opinio in quæſtione principali proponitur.*
3 *L.* 52. *tit.* 18. *part.* 3. *inducitur pro prima opinione.*
4 *Appellari poteſt ab executore quando excedit modum.*
5 *C. nouit, de appellationib. inducitur pro limitatione ſupra adducta.*
6 *Appellatio in via executiua non habet effectum ſuſpenſiuum, ſed deuolutiuum.*
7 *L.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop. inducitur pro hac opinione.*
8 *Finis litibus eſt imponendus.*

QVÆSTIO CXC.

Vtrum à ſententia iudicis de exequendo, appellari poſsit. Communis contra communem, & quid iure regio.

AB executione ſententiæ de exequendo quod appellari non poſſit omnes fatentur & probat text. *in l. ab executore. ff. quorum app. non recip. & in l. ab executione. C. eod. tit.* quod ita pro comperto habuit gloſſ. *in verb. dandam, in l. ſi cum exceptione. §. in hac actione ff. quod metus cauſa* vt etiam tenuerit, quod neque à ſententia iudicis exe- 1
quendo appellari poſſit, quam gloſſæ opinionem (ſingulariter limitando) tenet Rodericus Xuarez, *in l. poſt rem*

iudicatam, in fin. quæst. 6. num. 3. fol. 170. in antiquis, & in nouis. 359. ff. de re iudicata, & glossæ opinionem innuit esse communem Alex. *cons.* 181. *vol.* 6. *num.* 12. & dicit idem communiter esse receptam, *cons.* 95. *num.* 2. *volum.* 4. quem refert (falso citans) Felinus, *in c. quod consulationem nu.* 14. *de re iudicata.* & dicit magis communem opinionem Rolandus à Valle, *cons.* 43. *num.* 5. & Ioannes Botta, *cons.* 4. & hanc opinionem tenendam esse resoluit Antonius Gabriel, *lib.* 2. *com. tul. de appellationibus, conclusione* 4. *in fin.* & dixit etiam communem Gratus *consil.* 292. *volum.* 2. & Corneus, *consil.* 71. *volum.* 1. *colum. fin.* & dixit communem Crauetta, *consil.* 283. *num.* 14. Bernardus Diaz, *regul.* 43. Decius, *in cap. nouit, num.* 4. *de appellationibus*, Alciatus *in l.* 1. *§. si quis ita. numer.* 16. *ff. de verborum*, Didacus Perez, *in l.* 5. *tit.* 8. *lib.* 3. *ord. col.* 1113. Azeuedo, *in l. fi. tit.* 21. *num.* 139. *lib.* 4. *Recop. & in l.* 3. *num.* 4. *fol.* 322. Paz *in sua praxi* 4. *partis.* 1. *tom. c.* 3. *num.* 38. & nouissime Parladorius, *rerum quotidianarum. lib* 2. *c. fi.* 5. *part.* §. 2. *num.* 12.

2 Sed contrariam opinionem (imo quod à pronunciatione de exequendo possit appellari) tenet glos. *in l. ab executione. C. quorum appellat. non recip.* cuius opinionem innuit esse communem Alex. *cons.* 113. *num.* 10. *volum.* 5. & asserit communem Salicetus, *in d. gloss.* & Rolandus à Valle *d. cons.* 43. *num.* 5. *vol.* 1. vbi dicit (ex sententia aliorum) quod ita communiter obseruatur, & etiam dicit communem Socinus, *regul.* 24. *fallentia* 2. qui etiam sequitur illam *in regul.* 26. *fallentia fin.* & hanc dixit magis communem Decius, *in dict. c. nouit. num.* 40. *de appell.*

3 Sed pro prima opinione, quod ab executore non pos-
4 sit appellari, facit lex 52. *tit.* 18. *part.* 3. *& l.* 161. *styli.* quæ iura cum superioribus limita, in casu quo modus executionis excederetur, nam tunc appellari potest ab executore, vt est communis opinio secundum Robertum Marantam, *in de ordine iudiciorum, fol.* 301. *num.* 55. & dixerunt etiam communem Felinus, Corneus, & Bernardus Diaz,
5 *supra*, quam limitationem probat expresse text. *in d. c. nouit de appellation* 169. & in *d. l.* 52. *in fin.* per quæ est iura (nullo citato auctore) hanc sententiam tenet Duennas, *reg.* 41. *limit. l.* per quem vide alias 7. limitationes, vltra 5. traditas per Soc. *regul.* 26. & in quæstione principali duas communes tradit Antonius Gabriel, *supra, lib.* 2. *tit. de appell. concluf.* 4: & hæc est magis communis opinio, & ser-
6 uanda in iudicando & consulendo: quod tamen subintellige, quo ad effectum suspensiuum, secus vero quo ad deuolutiuum vt tradit supra Azeuedo, & Parladorius, & Antonius de Canario, *de executione instrumenti, quæst.* 46.
7 & 47. & probatur *in l.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil.* * ibi, *quedando se la sentencia en su fuerca y vigor, hasta que se de sentencia en reuista*, * & ita practicatur secundum Gutierrez, *in l. nemo potest num.* 447. *ff. del.* 1. à qua obseruantia & practica recedendum non est in iudicando & consulendo, quia via executiua efficeretur longior ordinaria, & lites fie-
8 rent immortales, & vitas hominum pene excederent, contra *l. properandum C. de iudiciis, & c. iurgantium, de appellationibus.*

SVMMARIA.

1 *Aduersus vsufructuarium omnium bonorum potest procedi via excutiua.*
2 *Via executiua agi potest contra filium melioratum in tertio, & quinto bonorum.*
3 *Contraria opinio in quæstione principali proponitur.*
4 *Lex vsufructu bonorum ff. ad l. falcidiam. declaratur.*
5 *Onus æris alieni pertinet ad heredem.*
6 *Distinctio Spini in quæstione proposita traditur.*
7 *Cautela fauore hæredis adducitur, vt minus grauetur.*
8 *Heres grauatus restituere, potest vendere bona hereditaria pro solutione æris alieni.*
9 *Creditores hereditarij possunt heredem & vsufructuarium omnium bonorum conuenire pro solutione debitorum.*

QVÆSTIO CXCI.

Vtrum onus legatorum spectet ad heredem, vel ad vsufructuarium vniuersalem. Communis contra comunem.

ONus legatorum spectare ad heredem, non autem ad vsufructuarium vniuersalem tenet Bart. *in leg. fin. num.* 6. *ff. de vsufructu legato*, & est communis opinio secundum Guillermum Benedictum, *in c. Raynutius, verb. cætera bona num.* 44. *de testam.* Pro qua opinione consuluit Ioannes Botta, *consil.* 6. & dicit communem opinionem Ruynus *cons.* 206. *volum.* 2. & magis communem appellat Curtius iunior, *consil.* 105. *num.* 27. *& consil.* 115. *num.* 10. *vol.* 1. & ab hac Bartoli opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, dicit Decius *consil.* 590. quam exornat Rolandus, *consil.* 8. *num.* 26. *volum.* 2. & tradit copiose Couarr. *lib.* 2. *variarum. c.* 2. *num.* 6. Ioan. Garcia, *de expensis, c.* 11. *à num.* 6. & nouissime Parlad. *lib.* 2. *re-* 1
rum quotidianarum. c. fi. 4. *part.* §. 2. *num.* 6. qui resoluit, quod aduersus vsufructuariorum omnium bonorum potest procedi via executiua, & etiam contra filium melio- 2
ratum in tertio & quinto bonorum, quia pro rata potest contra melioratum agi via executiua pro debitis hereditariis, secundum dispositionem *l.* 21. *Tauri*, quæ est hodie *l.* 5. *tit.* 6 *lib.* 5 *recop.* & intelligit Couarr. *sup* & Molina, *lib.* 1. *de Hispan. primog. c.* 8. *num.* 16. & Ioan. Garcia, *de expens. c.* 16. *num.* 7. quos sequitur Parlad. *sup.* & late Gutier. *lib.* 2. *pp. quæst.* 58. & est bonus tex *in l. fin.* §. *fin autem æs alienum. C. de bonis quæ liberis.*

Sed contrariam sententiam (imo spectare ad vsufruc- 3
tuarium vniuersalem, & non ad heredem) tenet Baldus, *in d. l. fin.* §. *fin autem legatum C. bonis quæ lib.* & est communis secundum Bertrandum, *cons.* 376. *vol.* 2. & secundum Caium (*ad Angelum*) *in* §. *fin. Instit. de vsufructu*, & alios refert & sequitur Rolandus, *supra, cons.* 8. *numer.* 20. *volum.* 2. & sequitur Paulus de Montepico, *consil.* 6. *nu.* 14. & dicit Baldus, *cons.* 237. *col. fin. vol.* 1. *& cons.* 451. *volum.* 5. quod contra Bartolum tenet communis Doctorum schola, & sequitur Paulus, *cons.* 249. *num.* 3. *& cons.* 459. *vol.* 2. Socinus *cons.* 131. Decius, *cons.* 485. *numer.* 15. *& consil.* 536. *dum.* 13. *&* 590. *num.* 4. *&* 620. *num.* 5. & Gozadinus, *consil.* 94. Socinus iunior, *cons.* 109. *numer.* 13. *volum.* 1. Bellonus, *cons.* 7. *num.* 1. Crauetta *cons.* 187. *num.* 1. Villalobos, *in suo æratio, verb. vsufructuarius. numer.* 61. Emanuel Xuarez, *lib. communium. verb. vsufructuarius. n.* 103. Parisius. *cons.* 94. *n.* 22. *vol.* 2. Natta, *cons.* 297. *nu.* 5. & facit tex. pro 4
hac sententia. *in l. vsufructu bonorum. ff. ad l. falcidiam.*

Sed pro prima opinione (quæ verior & communior 5
videtur) facit quod onus æris alieni pertinet ad heredem, & non ad vsufructuarium, vt tenet communis opinio secundum Barbaciam, *consil.* 63. *volum.* 3. & secundum Iaf. (post Alex.) *in l.* 1. *ff. ad Treb. in* 2. *lectura, num.* 13. Guillermus Benedictus *vbi supra*, (& secundum alios) quos refert Gualdensis, *de arte testandi, tit.* 6. *cautela.* 42. *numer.* 6. quam quæstionem prosequitur Spino, *in speculo testamentorum gloss.* 13. *num.* 82. qui distinguit secundum alios, aut 6
loquimur in legitimo vsufructuario bonorum vt est pater, & ille tenetur, *vt in l. fi.* §. *fin autem, vers. siquidem. C. de bonis quæ lib.* vbi Bald. Fulgosius, Paulus, & Salicetus, secus in aliis, quod tamen ipsi displicet. Viso igitur quod ad 7
heredem spectat onus æris alieni, est optima cautela, qua sibi heres poterit prospicere ad diminuendum vsum fructum propter æs alienum, si aliter non potest soluere quæ talis est, scilicet, quod heres vendat bona mobilia, & im- 8
mobilia, pro satisfactione prædicti æris alieni, antea quã vsufructuario tradat, & tanto minorem vsumfructum habebit vsufructuarius, & sic heres ab illo onere remanebit liberatus. Ita Alex. *in l. vsufructu bonorum. ff. ad l. falcidiam.* Pro qua opinione consuluit Ioannes Botta, *cons.* 6. *num.* 3. & Rolandus, *supra. cons.* 8. *num.* 24. & hæc est vera, & communis resolutio, secundum Decium, *cons.* 620. *in linea antepenult.* Sed tutius & magis securum erit vt omnes con- 9
uenian-

ueniantur, vt resoluit Gutierrez, *supra, quæst.* 58. *num.* 18. & declarat singulariter Michael Crassus, *in* §. *legatum, quæst.* 36.

QVÆSTIO CXCII.

Vtrum monasterium habeatur loco filij, vel loco heredis. Communis contra communem.

MOnasterium habetur loco filij. Ita tenet glos. *in authent. nisi rogati. C. ad Treb.* & est communis opinio secundum Angelum, *cons.* 80. *colum.* 2. & dixit etiam communem Barbacia, *cons.* 20. *col.* 2. *vol.* 1. idem Barbacia, *in l. cum. acutissimi num.* 71. *&* 76. *ad fi. C. de fideicommiss.* & dixit etiam communem Corneus. *in d. authent. nisi rogati,* & innuit esse communem Mathæus de Afflict. *decis. Neapolitana,* 320. *num.* 9. & dixit magis communem (contra Bart. infra allegandum) Boerius, *decis.* 354. *col. penult. vers. & per conseq.* & Menchaca, *de successionum creat.* §. 21. *n.* 166. qui refert duas communes & hanc vltimam sequi videtur Molina, *de Hispanor. primog. lib.* 2. *c.* 9. *à num.* 40.

Sed contrariam sententiam, (imo quod non sit iure cautum, quod habeatur loco filij, sed loco heredis) voluit Bart. *in d. authent. nisi rogati,* cuius sententiam dixit communem Tiraquellus, *in l. si vmquam, verb. susceperit liberos, num.* 47. *C. de reuocandis donationibus,* & eamdem partem ipse tenet, *lib.* 1. *de retractu.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 20. Et quia tex. *in c. in præsentia, de probationibus.* in quo fundatur Bartolus, videtur probare contrarium suæ opinionis. Sed defendendo eum vide Abbatem *ibi num.* 40. & Vincentium, *in l. ex facto.* § *si quis rogatus, colum.* 14. *ff. ad Trebel.* & Seguram, & eius additiona. *in l. si ex legati causa, nu.* 139. *ff. de legat.* 1. & ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Resolutio quæstionis proponitur.*
2 *Tres casus considerari debent vt excludatur, vel admittatur monasterium.*
3 *Consuetudine est receptum, quod substitutus excludat monasterium.*
4 *Substitutio facta de familia testatoris inducit perpetuitatem propter eius conseruationem.*
5 *Quæstio voluntatis non est admittenda quando habemus clarum testatoris sensum.*
6 *Mens testatoris talis præsumitur, qualem verba demonstrant.*
7 *Bona substitutionis interim quo monachus viuit, sunt penes monasterium.*
8 *L. Statius Florus.* §. *Cornelio Felici, exornatur.*
9 *Successio monasterij durat, donec monachus naturaliter moriatur.*
10 *Bona fideicommissi non transeunt ad monasterium, quando testator disposuit, quod conseruarentur perpetuo in sua familia.*
11 *Memoria testatoris non est suprimenda ex successione monachi.*
12 *Inducta ad vnum effectum non debent operari eius contrarium.*

QVÆSTIO CXCIII.

Vtrum monasterium excludat substitutum ex illis verbis, si sine liberis ex suo corpore natis decesserit. Communis contra communem.

REtenta opinione contra Bartol. in quæstione præcedenti, quæ communior est, insurgit tale dubium. Titius est heres institutus, & rogatus restituere, si sine liberis ex suo corpore natis decesserit, ingressus est monasterium, dubitatur, an substitutus debeat admitti, an monasterium habeatur loco filij, ita vt euanescit substitutio. Et euanescere substitutionem, & monasterium admitti loco filij, tenuit Dinus, *in l. si ita quis.* § *si ff. de leg.* 2. vbi Bartol. *in* §. *is cui, & in cons.* 1. quem sequitur Alexand. *consil.* 121. *volum.* 1. vbi adducit plura fundamenta, *& in cons.* 35. *lib.* 3. *& consil.* 92. *volum.* 4. vbi dicit quod communis opinio est pro monasterio, quam opinionem tenet Abb. *in d. c. in præsentia, num.* 84. vbi Felinus, *num.* 36. Decius *num.* 58. Lapus, *allegatione.* 129. vbi plures allegat Mandosius, & est communis opinio secundum Corneum, *in d. authent. nisi rogati.* & Ripam *in l. ex facto,* §. *si quis rogatus, num.* 37. *ff. ad Trebellianum.* idem *in l. si vmquam. quæst.* 34. *num.* 92. *C. de reuocandis.* Menchaca, *de successionum creatione.* 1. *p. lib.* 3. §. 21. *num.* 167. qui refert duas communes opiniones contrarias, Bertrand. *cons.* 123. *volum.* 2. Ruynus *cons.* 153. *volum.* 3. & dicit communem Aymon *consil.* 152. 1. Rolandus *consil.* 35. *numer.* 13. *vol.* 3. & ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, tenet Alex *supra, de consil.* 121. *numer.* 11. Decius, *cons.* 426. Mantica, *de coniectur. vltimarum volunt lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 18 Didacus Perez, *in lib.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *ord.* & Spino, *in speculo testamentorum, glos.* 12. *num.* 31. qui refert, & sequitur contrariam opinionem, & dicit veriorem, & tenendam, imo quod admittatur substitutus, quam dixit Boerius esse communem obseruantiam quæ vsu consueuit approbari *in decis.* 354. *num.* 4. & dixit communem Felin. *in d. c. in præsentia, num.* 36. *verb. per illam glos.* & dixit communem Albericus, *in l. cum vir vxori. ff. de conditionibus & demonstrationibus,* dum dicit quod Raynaldus, & alij tenent contrarium. Et hanc esse veriorem dicit Boerius, *supra, num.* 6. & Bartoli opinionem procedere, & habere locum, si testator dixisset, si sine liberis decederet, ex suo corpore legitimis natis, & vero matrimonio procreatis. Ita Couarr. dicens communem (cum aliis) *lib.* 1. *variarum. c.* 19. *num.* 11. *vers. ex quib.* quamuis plures, ac maximæ auctoritatis viri teneant contrarium, excluditur tamen monasterium, admisso substituto, si testator dicat si sine liberis vere ex suo corpore natis, non per interpretationem iuris, vel ingressum religionis decesserit, secundum communem, quam refert Baldus. *in d. l. si quis ita* §. *fi.* vbi dicit, quod hæc est communis obseruantia, quam nullus refert ex Doctoribus supra citatis. Excludetur etiam monasterium, si testator verborum ambagibus dicat, se velle, quod substitutus monasterium excludat, nam fieri quidem poterit talis substitutio, neque dicetur ex hoc sic institutum à religione auertisse, argument. tex. *in l. Deo nobis. C. de episcopis & cleric.* & est communis opinio secundum Alcaneum, *consil.* 7. *num.* 24. & secundum Gualdensem, *de arte testandi, tit.* 5. *cautela* 18. Couarr. *in d. c.* 19. *num.* 8. *& num.* 11. *in princ.* quam opinionem sequitur Gutierrez, *in suis canonicis q. c.* 32. vbi postquam prædictam quæstionem pro vtraque parte disputauit, hanc vltimam amplectitur opinionem quam dicit esse tenendam in iudicando & consulendo, adducens plures doctores & fundamenta, quem omnino videas.

Quamobrem recolligendo materiam tres casus principales, pro clariori huius quæstionis intelligentia, sunt considerandi. Primus cum testator expresse, vel in necessariam consequentiam excludit monasterium: in quo casu considerata communiore opinione, monasterium non excludit substitutum. Secundus casus est, cum testator simpliciter ponit filios aut liberos in conditione affirmatiua, vel negatiua & in hoc casu fauore monasterij est facienda interpretatio. Tertius casus est quando testator non simpliciter posuit filios in conditione, sed cum aliqua adiectione, & qualitate, ex qua apparet de filiis per naturam sensisse, maxime quando dixit, si decesserit sine liberis ex suo proprio corpore natis, vel de filiis legitimis & naturalibus, aut de legitimo matrimonio natis vel de filiis masculis, qui casus valde controuersus est. Verior tamen & recepta sententia est, pro substituto, vt consuluit Baldus, *consil.* 407. *num.* 13. *volum.* 1. vbi dicit hanc opinionem de consuetudine esse approbatam, quam sequitur Fulgosius, *consil.* 53. Barbacia, *consil.* 13. *volum.* 1.

Corneus,

Corneus,*conſ.*18.*num.*16.*& conſ.*253.*vol.*4. vbi etiam dicit hanc opinionem conſuetudine eſſe receptam,idemq; docet Gratus,*conſ.*111.*num.*50.*vol.*2.Boerius *deciſ.*354.*n.*6.
4 Natta,*conſ.*602.*n.*4.Cacheranus,*deciſ.*126.*n.*24.quæ opinio maxime procedit,ſi teſtator decedente filio ſine liberis ſubſtituat aliquem de familia,adiecta ea ratione, quia voluit vt perpetuo bona remanerent in ſua familia. Ex qua ratione euidenter colligitur, monaſterium non excludere ſubſtitutum, quia ceſſaret ratio conſeruationis familiæ, & à voluntate expreſſa, vel tacita, & ſubintellecta teſtatoris recedendum non eſt, *l. in conditionibus primum locum.ff. de conditionibus & demonſtrationibus*, ita tenet Decius,*conſ.*259.*&* 419.Pariſius,*conſ.*22.*num.*9.*volum.*3. Paucirolus,*conſ.*114.*n.*5.Alciatus *in l.Gall.*§.*& quid ſi tantum num.*7.*ff.de liberis & poſthum.*Antonius Peregrina *de fideicommiſſis, art.*28.*num.*79. vbi tenet contra plures doctores antiquos & modernos(quos ibi refert) reſoluens, quod ab hac opinione vti magis conſentanea teſtatorum voluntati, & quæ ex frequenti iudiciorum vſu recepta fuit, non facile eſt recedendum, cum illa verba ſubſtitu-
5 tionis non poſſunt monaſterio conuenire, imo expreſſe refragantur, & ſic non eſt admittenda quæſtio voluntatis, vbi habemus clarum teſtatoris ſenſum.*l. ille aut ille.*
6 *§.cum in verbis.ff.de leg.*3.& mens teſtatoris talis præſumitur,qualem verba demonſtrant.*l.ſi.vbi Bart.ff.ad Trebellian.*
7 Ex quibus reſolutione dicendum eſt, monaſterium
8 non excludere ſubſtitutum, retinebit tamen bona fideicommiſſi, interim quo monachus naturaliter moriatur, art.tex.*in l. Statius Florus.*§.*Cornelio Felici.ff. de iure fiſci*, vbi ſic notat Bart.& Baldus. *d. conſ.*407.*nu.*13.*vol.*1. Couarr. *lib.*1.*variarum c.*21.*n.*7.Mantica,*de coniecturis vlt.vol.lib.*11. *tit.*7.*n.*4.& vide Anton.Gomez,*in l.*40.*Tauri,n.*61. Salazar, *de vſu & conſuetudine.c.* 1.*nu.*65. Gregor.*in l.* 1. *tit.*39. *verb.* * *de heredar.* * Xuarez *allegatione.* 20. Molina, *lib.*3.*de Hiſpanorum primogen.c.*13.*n.*93.qui omnes agunt de mate-
9 ria & interpretatione *d.*§.*Cornelio Felici.*Et quod ſucceſſio monaſterij ſit ſolum durante vita monachi, tenent communiter Doctores *authent.niſi rogata.C.ad Trebell.*vbi Baldus *n.*5.Decius *in d.c.in præſentia.* (per illum tex.) *n.*290.& Beroius,*nu.*554. & alios refert & ſequitur Molina, *ſupra,*
10 *n.*79. quæ omnia limita non procedere quando teſtator expreſſe adieciſſet, quod nolebat,quod bona ſua exirent de familia, ſed quod perpetuo conſeruarentur in ea, excluſo monaſterio,quæ verba excluſiua operarentur etiam in vita grauati, & ſequens vocatus admitteretur durante vita primi,vt docet Couarr.*ſupra c.*19.*nu.*11. Pariſius,*con-*
11 *ſil.*100.*vol.*1.Peregrina,*ſupra n.* 82. quia alias ex ſucceſſione monachi (per tempus vitæ ſuæ) memoria fundatoris ſupprimeretur,& aboleretur,nec nomen,nec arma inſtitutoris,nec eius familiæ ac maiorum ornamenta,eo tempore apparerent, & ſic inducta ad vnum effectum, non debent operari ſuum contrarium.*l.leg.inutiliter.ff.de leg.*1.
12 ita notabiliter conſiderauit Molina,*ſupra num.*10.vbi ſequitur hanc opinionem, cui libenter accedimus.

QVÆSTIO CXCIV.

Vtrum emphyteuſis eccleſiæ, vel feudum conceſſum pro ſe & heredibus, intelligatur de filiis heredibus, vel etiam de extraneis. Communis contra communem.

QVando quis accipit feudum pro ſe, & heredibus ſuis,ſolum de filiis heredibus cenſetur intellectum, alias eſſet donatio in perpetuum.Ita tenet gloſſ.*in l.ex facto.*§.*ſi.ff.ad Trebell.* communiter recepta ſecundum Euerardũ, *in loco.*12.*col.*2.*verſ.*2.*quæro,& loco.*46.*col.antepenult.* Iulius Clarus.§.*feudum quæſt.* 4.*n.*2. & dicit communem Zaſius *in tract.de ſucceßione feudi.*9.*p.nu.*28.Socinus iunior, *conſ.*112.*num.*12.*vol.*2.vbi dicit communem,& Rolandus, *conſ.*44.*n.*38.*vol.*3.*& conſ.*2.*n.*39.*vol.*1.Modo dubium eſt, an idem ſit in emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ eſt conceſſa alicui, & heredibus ſuis. Et non eſſe idem, imo quod tranſeat ad heredes extraneos, dixit communem Alex. *conſ.*189.*n.*12.*vol.*2.Imola, *in l.quod dicitur,col.*13.*ff.de verbor.*Corneus,*conſ.*131.*vol.*2.*col.*5.Afflictis,*deciſ.*386.qui dicit ita fuiſſe iudicatum in ſacro ſenatu Regis Ferdinandi, & doctores pro hac ſententia refert Iulius Clarus, *lib.*4. *ſent.*§.*emphyteuſis,quæſt.*28.*num.*6.*verſ.& in ſpecie*, vbi refert duas communes, & pro vtraque infinitos auctores, qui magiſtraliter loquitur.Portius.*in* §.*adeo inſt.de locato,*& refert alios dicentes communem Curtius iunior,*conſ.*4.*n.*1. pro qua ſententia facit tex.*in d.l.ex facto.*§.*fi.ff.ad Trebellianum.*vbi appellatione heredis veniunt filij, & non extranei,quod optime declarat Coſta,*in c.ſi pater. verb.ſi abſque liberis,num.*20.*de teſtamentis lib.*6.& Peregrina, *de fideicommiſſi, articulo* 32. *per totum.*

Sed contrariam partem (imo quod non tranſeat ad heredes extraneos, ſed tantum ad filios) tenet gloſſ.*in l.etiam* §.1.*ff.ſoluto matrimonio,*& eſt communis opinio,vt teſtatur Alex. (ſibi contrarius) *conſ.*23.*n.*10. *vol.*1.& dixit etiam communem Curtius iunior,*conſ.*13.*n.*1.& Boerius,*deciſ.*278.*n.*7.& magis communem Decius, *conſ.*171. *col.*1.Eſt tamen concluſio hæc limitanda,ſecundum Bart. *in l.quocumque C.de omni agro deſerto, lib.*11. cuius limitationem explicat belliſſime Ripa, *in tract.de peſte, fol.*20.*n.*255. Et pro perfecta huius articuli expeditione eſt omnino videndus Couarr.*lib.*2.*variarum.c.*17.*n.*5.*cum ſequentibus.* cuius opinio eſt ſequenda in iudicando & conſulendo.

QVÆSTIO CXCV.

Vtrum monitio requiratur ad incurrendam pœnam, quando lex loquitur negatiué. Communis contra cómunem.

MOnitio requiritur ad incurrendam pœnam,quando lex loquitur negatiue. Huc eſt celebris doctrina Innocentij, *in c. extirpandæ, ante fin.de præb.* & eſt communis ſecundum Decium, *conſ.*151.*n.*21.Syluеſter, *verb. excommunicatio.*7.*& verb.excommunicatio.*20.*verſ.*2.*quæritur*, & eſt communis ſe**cund**um Socinum,*conſ.*133.*vol.*1. *num.* 15. & dixit etiam **com**munem Præpoſitus, *in c.quidam.*5.*quæſt.*1.& Bernar**dus** D**az**,reg.474.

Sed contrariam opin**onem** contra Innocentium, dicit eſſe communem Corr**eus**, *in l.* 1.*nu.*4.*C.de his quib. vt indignis*,Caſtro, *lib.*2.*de lege pœnali.c.*5.*col.*6. quæ opinio verior eſt, & tenenda.

QVÆSTIO CXCVI.

Vtrum in ſucceſsione fideicommiſsi filius ſuccedat in locum patris. Communis contra communem.

IN ſucceſſione fideicommiſſi, filius ſuccedit in locum patris,gloſſ.eſt,*in l.cum ita leg.*§.*in fideicommiſſo.ff.de leg.*2. *gloſſ penult.*& eſt communis ſecundum Alex.*conſ.*26.*vol.*3. & dixit etiam communem Iaſ. *conſ.*158. *vol.*2.late Gualdenſis,*de arte teſtandi, tit.*5.*cautela* 27.

Sed contrariam opinionem, (imo quod filius in fidei- 1
commiſſo non aſſumat locum patris, ſed quod patruus admittatur) tenet Guillermus Benedictus, *in cap. Raynutius,verb.vxorem, deciſ.*5.*n.* 6.*de teſt.* & plures relati per Decium, *conſ.*408.*& in l.*2.*C.de ſucceſſorio edicto*, vbi Curtius, *n.*6. hanc dicit communem opinionem. Eamdem etiam teſtatur communem,*conſil.*1.*num.*5.& Bellonus,*conſ.*50. Et eſt alia tertia opinio, & communis ſecundum Cur- 2
tium iuniorem, *conſ.*161.*num.* 1.ſcilicet, quando agitur de hereditate aſcendentis, vel etiam patrui,tunc nepotes ſuccedunt, & non patruus: quando autem de hereditate aliorum tunc patruus, & non nepos. Et hoc pacto poſ- 3
ſunt reduci ad concordiam prædictæ communes contrariæ,circa quas vide eumdem Curtium,*in conſ.*58.*nu.*1. & vide in quæſtione ſequenti alia plurima capitula, ex quibus colliges quæſtionis reſolutionem.

SVM-

SVMMARIA.

1 *Quæstio præsens fuit gladiatorio iudicio decisa tempore Othonis.*
2 *Nepos vicit in pugna, & miraculose fuit existimatum.*
3 *Repræsentatio non habet locum quando maior vocatur ad successionem.*
4 *Causa nepotis est hodie approbata in l. 2. tit. 15. part. 2.*
5 *Lex. 40. Tauri fuit necessaria, quia est magis generalis, & loquitur in descendentibus, & transuersalibus.*
6 *Repræsentatio cadit in omni fideicommisso familiæ relicto.*
7 *Repræsentatio facit, vt remotio dicatur propinquior.*
8 *Communis est opinio contraria, quod non detur repræsentatio.*
9 *Nepos repræsentat personam sui patris.*

QVÆSTIO CXCVII.

Vtrum in maioratibus succedat patronus, vel nepos ex filio maiori præmortuo. Communis contra communem, & quid iure regio.

ALta inter antiquos fuit quæstio agitata, vtrum in primogenitura succedat patruus, an vero nepos ex filio maiori præmortuo, & patruum quidem in successione præferendum esse tenuit Olradus, *consil. 94. colum. 5.* & est communis opinio secundum Alex. *cons. 4. vol. 4. num. 11.* & dicit magis communem & melioribus rationibus fundatam Gualdensis *de arte testandi, tit. de liberis instituendis, cautela. 8.* Et tempore Othonis imperatoris, hæc quæstio fuit gladiatorio iudicio decisa inter patrem & nepotem, vt refert Antonius Gabriel, *lib. 4. commun. tit. de successionibus ab intestato, conclusione. 2. num. 16.* qui tradit duas communes contrarias, & Antonius Gomez, *in l. 40. Tauri, num. 66.* qui dicit, quod in pugna vicit nepos, & fuit existimatum quod miraculose accidisset, & sequitur Antonius Gamma, *in decisionibus Portugaliæ, decis. 306.* in qua quæstione dixi Baldus, *in l. cum antiquioribus. C. de iure deliber.* quod soluat Apollo, & *in cons. 275. volum. 2.* dicit, quod asserere aliquid in hac quæstione potius est superstitiosum quàm discretum. De cuius quæstionis resolutione videndus est Couarr. *pract. qq quæst. 38. num. 5.* qui post multa concludit veriorem esse opinionem pro nepote. Et vide Gregorium, *in l. 2. tit. 15. part. 2.* Molinam. *de primogen. Hispaniæ, lib. 3. c. 6.* Tiraquellum *de primogen. quæst. 40.* Costam *de successione patrui & nep.* & vide Decium, *cons. 445.* qui tenet pro patruo & ratio huius opinionis est, quia quando vocatur maior ad successionem, non habet locum repræsentatio. Ita Rubeus, *in rubric. §. 69. in fine*, Capicius, *decis. 2. num. 8.* maxime quia nepos habetur loco filij repræsentatiue, filius vero proprie & naturaliter est filius.

Sed pro contraria opinione, & sic pro nepote consuluit Paul. Castren. *consil. 164. num. 10. volum. 2.* Barbacia, *cons. 10. num. 1. lib. 2.* Socinus, *cons. 252. num. 10. lib. 2.* & Castillo, *in d. l. 40. Tauri gloss. 1.* vbi dicit, quod ante tempora Pauli, erat introductum antiqua consuetudine, quod nepos patruo præferendus esset, etiam ante leges Tauri, & ita affirmat obseruatum fuisse de consuetudine Hispaniæ Montaluus, *in l. 1. tit. 3. lib. 2 fori. in glos. verb. *su hijo,** & eamdem Hispaniæ consuetudinem refert Titaquellus *de iure primogenit. quæst. 40. num. 12.* & Molina *lib. 3. de Hispanorum primogen. c. 6. num. 26.* Xuarez, *in l. quoniam in prioribus, ampliatione. 10. num. 12.* Aretinus, *cons. 62. alias. 162.* & Gualdensis *de arte testandi, tit. 3 cautela. 8.* & hanc communem contrariam refert Tiraquellus, *sup. num. 11. & 13.* & Antonius Gabriel *lib. 4. commun. tit. de fideicommiss. concluf. 3.* & Couarr. *lib 3. variarum, c. 5. num 8.* & Gomecius, *n. 66.* qui plures referunt pro hac opinione, & hodie approbata est causa nepotis, ex *d. l. 2. tit. 15. part. 2.* & in l. 40. *Tauri*, quæ diem videtur disponere, quæ est lex. 5. *tit. 7. lib. 5. recopilationis*, sed fuit necessaria illa lex Tauri, quia *d. l. 2.* non loquebatur generaliter, sed tantum in primogenio regis, vt expresse aduertit Paulus de Castro, *cons. 754.* & Gutierrez nouissime *pract. quæst. 2. p. quæst. 67. n. 36. & lib. 2. canonicarum, c. 14. n. 62.* Præterea fuit necessaria d. l. 40. Tauri, quia l. partitæ nihil de transuersalibus expressit, sed solum de ascendentibus, de quo articulo vide Socinum, *252. volum. 2.* Acostam *in tractatu de patruo & nepote*, idem docet Molina. *c. 4. num. 13.* Burgos de Paz, *quæst. 2. n. 67. & cons. 44. num. 11.* Pinelus, *in l. 1. de bonis maternis, 3. p. n. 99.* & est ratio propter præsentationem, quæ cadit in omni 6
fideicommisso familiæ relicto, quæ operatur, vt remotior dicatur propinquior, vt tradit Paulus Parisius *cons. 36. n. 8. vol. 2.* & est gloss. communiter recepta. *in l. cum ita. §. in* 7
fideicommisso, verb. proximo. ff. de leg. 2. quam (pluribus citatis) dicit communem Antonius Gabriel, *sup. concl. 3. n. 2.* Rolandus, *consil. 68. n. 46.* Tiraquellus, *de primogenitura, quæst. 40 n. 184.* Tiberius Decianus, *cons. 5. num. 358.* & dicit communem Vincentius Hondedei, *consil. 70. n. 19.* & Molina, *supra c. 7 num. 20.* & Velazquez de Auendanno, *in d. l. 40. Tauri, gloss. 2. n. 31.* & Gutierrez. *supra, lib 3. q. 67. num. 36.* vbi refert alteram communem contrariam (contra glossam, quod non detur repræsentatio) quam opi- 8
nionem tenent Doctores *in d. §. in fideicommisso*, vbi Peralta sequitur, & dicit magis communem Antonius Gomez, *in l. 8 Tauri, n. 17.* Couarr. *supra pract. quæst. c. 28. num. 4.* Velascus *de iure emphyteutico, quæst. 51. num. 31.* & Spino, *in speculo testamentorum, gloss. 1. num. 50.* vbi refert duas communes, Roias *in epitome successionum. c. 5. num. 36.* vbi hanc dicit communem obseruantiam in Hispania, & quod ad euitandas Doctorũ opiniones condita fuit dicta lex 40. Tauri, idem Spino, *gloss. 19. n. 52. & gloss. 18. num. 47.* & facit. tex. *in l. 1. si filius ff. de suis & legitimis hered. §. cum filius, Insti. de hereditatibus quæ ab intestato deferuntur. l. posthumorum. ff. de iniusto rupto. c. licet de voto*, vbi Abb. dicit, quod nepos 9
repræsentat personam sui patris. *l. 1. §. si sit filius ff. de coniung. cum emancip. lib. eius l. 2. & 3. C. de suis & legitimis hered.* & sic ab hac opinione non est recedendum, in iudicando & consulendo; cùm iam habeamus expressam determinationem.

QVÆSTIO CXCVIII.

Vtrum clericus in vita æquiparetur vsufructuario. Communis contra communem.

CLericus in vita æquiparatur vsufructuario. Ita tenet gloss. *in c. præsenti, de officio deleg. in 6.* cuius opinionem dixit communem gloss. *in pragmatica sanctione, tit. de agnatis, vers. item quid si eccle. acquisitos.* Dixit etiam communem Corneus, *cons. 314. vol. 3.* & Ioannes Lupus in repetitione *rub. §. 66. num. 22. de testam.* & Ripa *in l. obligatione, num. 46. ff. de pignoribus*, qui omnes sequuntur distinctionem illius glossæ, quam dicit singularem Barbacia, *in c. requisiti, col. 26. de testamentis, & in c. venerabili, colum. 10. de offic. deleg. & in tractatu de præstant. Card. quæst. 3. colum. 3. & 6.*

Sed illius glossæ opinionem communiter non teneri asserit idem Barbacia, *in cap. fin num. 13. de peculio clericorum*, quam quæstionem resolue ex traditis. *in quæst. 338.*

SVMMARIA.

1 *Res prohibita alienari, potest locari.*
2 *Locatio ad modicum tempus est permissa in fructibus beneficiorum.*
3 *Gloss. in §. instituto, reprobatur.*
4 *Ex locatione ad longũ tempus, transfertur possessio naturalis.*
5 *Dominum transfertur ex locatione ad longum tempus, secundum aliquos, & est communis.*
6 *Lex fin. C. de iure emphyteutico declaratur.*
7 *Locari non possunt bona ecclesiastica vltra triennium.*
8 *Clerici non possunt locare fructus suorum beneficiorum vltra triennium, secundum Gutierrez, sed alij contra.*
9 *Extrauagans, ambitiosæ, de rebus ecclesiæ declaratur.*

10. Lo-

10 *Locatio fructuum de triennio in triennium non valet.*
11 *Pœna excommunicationis, de qua in dicta extrauaganti, non est in vsu.*
12 *Pontificis licentia est necessaria in locatione fructuum beneficiorum vltra triennium.*
13 *Longum tempus quod dicatur.*
14 *Spacium decennij dicitur longum tempus.*
15 *Locatio facta ad longum tempus valet in tempore permisso, secundum veriorem opinionem contra alteram communem.*
16 *Vtile per inutile non debet vitiari.*

QVÆSTIO CXCIX.

Vtrum fructus beneficiorum ad longum tempus locari possint, & quod dicatur longum tempus. Communis contra communem.

RES Ecclesiæ non possunt alienari, *vt per tot.tit.de rebus ecclesiæ non alienandis.* modo est dubium, an fructus
1 beneficiorum locari possint, & facit dubium, quia res prohibita alienari bene locari potest, *l codicillis. §.instituto. ff.de leg.2.l.non solet ff.locati*, ex quibus videtur quod etiam in his fructibus locatio fieri possit. Ita probat tex. *in clem.*
2 *l.in fine, de rebus ecclesiæ non alienandis*, qui text. intelligitur dummodo prædicta locatio fiat ad modicum tempus, ex quo venit gloss. reprehendenda, *in d.§.instituto. vers. ex-*
3 *titisse*, quæ dicit, quod prohibitus alienare, potest locare ad longum tempus, etiam ad mille annos, cuius contrarium tenet gloss *in d. clem.1.* dicens prohibitum alienare, solum posse locare ad modicum tempus, & hæc opinio tenetur communiter, secundum Bar. *in d.§.instituto* (contra glossam *ibi*) & secundum Ananiam, *in c.fin.num.17.ne prælati vices suas*, ita Bellamera *decis.* 748. Decius, *cons.* 142. Gregor. *in l.19.tit.8.part.5. ver.* **su vida*, * & Molina, *l.1. de Hispan.primo.c.21.n.18.* & dixit etiam communem Afflictis, *de iure prothomis.in princip. legis.num.26. vol.5. tractatuum.* & Boerius *decis.* 234. *num.5.* & dixit etiam communem Tiraquellus, *de retractu. §.1 gloss.14.num.81.* & Gomecius, *in l.8 Tauri num.8.* Couarr. *lib.2.variarum c.16.num.1.ad fin.* & Felinus, *in cap.quæ in ecclesiarum, n.87.*
4 *de constitutionibus*, quorum ratio est, quia ex locatione ad longum tempus transfertur possessio naturalis secundum glossam, *in l.si vt certo.§.si duobus. ff commodati*, cum
5 aliis citatis à Tiraquello *d.gloss.14.num.79.* Item transfertur dominium vtile ex tali locatione, vt in *l.1.§. quod autem ait.ff.de superficiebus, & in l.1.§. qui in perpetuum (iuxta legem fi.) ff.si ager, vect.vel emphyt.petat.* vbi tradunt Doctores, & Everardus *loco 12. colum.* 140. & Tiraquellus, *in d.gloss.14. numer.* 80. vltra quos illud aduertit Paulus, *in repetitione l.ex hoc iure, n.21.ff de iustitia & iure*, quem nullus refert, & Iulius Clarus, *lib.5. receptarum sententiarum. §.fi.quæst.82.* & Molina, *lib.1. de Hispanorum primog. c.21. num.16. & 17.* sed certe text. *in d. §. qui in perpetuum.* probat expresse contrarium, imo quod non transeat dominum, vt in tex. ibi, * *quamuis domini non efficiantur*, * & illud tenet Conanus, *lib.7.commentariorum.c.12.fol.535.* & Pinelus *in l.1. de bonis maternis. 2. part. num.66. cum sequentibus*, contra quos est communis opinio, vt tradit Molina, *sup.num.17.* dicens non posse assignari congruum responsum ad contraria iura.

Ex quibus est limitanda regu. tex. *in d.l.non solet.ff. locati*, & regul. text. *in l.idem. C. locati, & in l. emptorem. C. eod.* vt aduertit Tiraquellus *d. gloss. 12. num. 28.* & Euerardus *d.loco.12. col.149.* & similiter venit amplianda dispositio
6 text. *in l.fi. in fin. C. de iure emphyteutico*, vt habeat locum in emphytheuta locante ad longum tempus, irrequisito domino, secundum Aymonem Crauettam, *de antiquitate temporum.4.p.in princip. num.147.*

7 Hodie autem, per extrauagantem *ambitiosa, de rebus ecclesiæ non alienandis*, non tenet locatio vltra triennium bonorum ecclesiasticorum, de cuius intellectu agit nouissime Hieronymus de Monte, *variarum iur.quæst.20.ex n.3.* Salzed. *in additionibus ad Bernar.Diaz.c.71.* Nauarr. *in Manuali.c.23.n.62.& 27.n.149.* Azeued. *in l.33.tit.3.num.1. lib.1.recop.* Mascardus, *vol.2. de probat. conclus.603. num.28.* Vincentius Carocius, *in tractatu de locatione. 1. part. in titulo de bonis ecclesiæ non alienand. ex num.5.* Pinelus, *in l.1. de bonis mat.3.part.num.65.* Sarmiento *de redditibus eccles. 1 part. cap.2.num.20.* Gutierrez, *lib.1. canonicarum quæstionum.c.8.* 8
qui *à num. 14. & 15.* resoluit, quod clerici vel canonici non possunt vltra triennium locare fructus suorum beneficiorum, licet in contrarium teneat Auendannus, *in cc.pp.1.p.c.4.num.32.colum.3.* qui dicit, quod dicta extra- 9
uagans solum procedit in rebus ecclesiæ, non autem in bonis ecclesiarum, idemque tenet Couarr. *lib.2. variarum.c.16.num.6.* & est text. pro hac sententia *in l.9.tit.17. p.1.* circa cuius interpretationem agit Didacus Perez, *in l.2.tit.6 lib.5. ordinam. pag.202.* & Ioan Garcia *de expensis. c.14.num.5.* & Bursatus, *cons.23.1.p.num.6 & 7.* Sed contra Gutierrez *supra*, tenet Zenedo *in suis collectaneis, collectaneo.76 num.3. in 2. p.* & vide Cancelinum, *decis.43.* vbi 10
ampliat, quod neque locatio de triennio in triennium valeat, quod etiam tenet Gutierrez, *de iuramento confirmatorio.1.p.c.7.num.fi.* & ita probatur *in authent. de non alienandis, vel permut. §. quod autem dictum, vers. neque illud, collatione. 2.* & respectu pœnæ illa extrauagans non est in vsu, 11
neque quoad excommunicationem fuit recepta, vt tradit Mandosius, *de signatura à gratia, in tit de locandis redditibus, vers. de iure, fol.* 105. qui tenet opinionem Gutierrez, *supra*, dum dicit, quod est necessaria licentia pontificis in 12
locatione fructuum vltra triennium, quod etiam sentit Corduba, *in suo quæstionario de Romance, quæstione.*103. & illud significant verba illius extrauagantis, ibi, * *omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum*, * quasi contrarium sit in fructibus præbendarum. Quælibet tamen opinio est probabilis, sed magis practicatur sententia Gutierrez, contra Couarr. & Auendannum, *supra.*

Quibus sic præhabitis, nunc autem dubium est, quod 13
dicatur longum tempus, in hoc articulo, (siquidem prædicta locatio in his fructibus ad longum tempus fieri prohibetur) circa quod gloss. *in d. clem.1.* varias refert opiniones, inter quas illa est recepta, quod hoc relinquatur arbitrio iudicis, & hæc est communis opinio secundum Alexand. *in l.si filiofamilias §. fin.num.25. ff. soluto matrimonio*, & hanc esse veram opinionem testatur Couarr. *lib.2.variarum.c.16. num.3.* quem sequitur Menochius, *de arbitrariis. lib.2. centuria.11 casu 5 num.12.* vbi refert septem opiniones contrarias, sed neutram dicit communem. Est 14
alia opinio, & sic contraria quod longum tempus dicatur decennium, & hæc est communis opinio, secundum Bartolum, *in d.l.1. §. quod autem ait num.3. ff. de superficiebus*, quam opinionem dicunt communem plures relati per Couarr. *d.l.2. variarum.c.16. num.1.* (immemor Alex. *in d. §. fin.*) Et an locatio de rebus ecclesiæ, vel de bonis ma- 15
ioratus, ad longum tempus sustineatur per tempus, quo fieri poterat de iure, vide Couarr. *lib.2. variarum. cap.16. num.5.* & Iulium Clarum, *lib.4 sententiarum. §. emphyteusis, quæst.6. & §. feudum. quæst.13.* & Molina, *lib.1. de Hispanorum primogen. cap.21. num.28.* qui resoluit esse communem opinionem valere, contra plures, quos ibi refert, inter quos est Lapus, *allegatione* 80. & Matthæus de afflictis, *decis.*107 *num.2.* qui tenent non valere, etiam in tempore permisso, quod fuit de mente Baldi. *in authent. si quas ruinas. C. de sacrosanct. eccles.* & sequitur Paul. *in auth. qui rem. C. eodem*, vbi Ias. *nu.* 21. Decius, *num.22. & 23.* dicit communem opinionem, & ab ea non esse recedendum, & in praxi esse tenendam asserit Aretinus *in l.1. §. sed mihi. concl.6. de verborum.* & sequitur Alex. *cons.38. num.5. vol.2.* & Tiraquel. *lib.2. de retractu. §. fi. num.144.* & dicit magis communem Carolus Molin. *in consuet. Paris. tit.1. §.41. quæst.10 num.43.* & dicit communem & frequentiori calculo receptam Couarr. *sup. num.5.* & Baldi sententiam esse veriorem & magis communem dicit Iulius Clarus, *supra. quæst.6. in d. §. emphyteusis, & in §. feudum, quæst.13.* sed à priori opinio- 16
ne non est recedendum in iudicando & consulendo, cum vtile per inutile non debeat vitiari, & hanc sequitur nouissime Gutierrez. *2. part. canonicarum. cap. 13. num.6.*

quia

quam dicit communiorem,'& magis receptam,& facit pro hac text. *in authent. de non alienandis. §. quid autem, in fin. col. 2.*

QVÆSTIO CC.

Vtrum contractus firmetur iuramento, quando est à lege prohibitus. Communis contra communem.

QVando contractus est prohibitus, & lex dirigit verba prohibitionis in personam contrahentis, talis contractus non firmatur iuramento, secus vero si verba dirigantur in rem. Ita Bartolus, *in l. si quis pro eo. numer. 9 ff. de fideiussoribus* cum quo transeunt omnes legistæ, secundum Imolam, *in c. cum contingat. num. 36. de iureiurando.* Et quod sit generaliter communis, imo etiam magis communis, asserit Rodericus Xuarez *in l. 1. tit. * de las arras, * lib. 2. fori, quæst. 3. col. 3. fol. 30. pag. 2.*

Sed contrariam sententiam contra Bartolum asserit esse communem Alex. *cons. 100. vol. 4.* & Alciat. *in c nouit. num. 37. de iud. & in c. cum contingat. n. 97. & 109. de iureiur.* & hanc communem contrariam rètulit Couar. *in cap. quamuis pactum, 2. part. §. 2. in princ. num. 7. vers. primum,* vbi latissime per totum § agit de veritate huius quæstionis. Et vide Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 1. part. 3. num. 8.* qui resoluit, quod licet de iure ciuili non valeret contractus iuratus contra legem *ut in l. non dubium,* C. *de legib.* tamen de iure canonico optime valet *vt in d. c. quamuis pactum, c. cum contingat. c. licet mulieres, de iureiur. lib 6.* cui iuri standum est in vtroque foro, & ab hac vltima opinione non est recedendum.

QVÆSTIO CCI.

Vtrum contra præscriptionem inceptam in præsentia, & in absentia consummatam detur in integrum restitutio. Cõmunis contra communem.

SI præscriptio est incepta in præsentia, quamuis in absentia sit consummata, non datur in integrum restitutio. Hæc est communis opinio Martini & Placentini *in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter ff ex quibus causis maiores,* eamq; sequuntur Oldradus, & Petrus *in l. quo tempore, C. de restitutione militum,* vbi Cynus *quæst. 9.* & Paulus eam esse veram testatur, & tenet Faber *in §. rursus, nu. 5. vsque ad 11 Instit. de actionibus,* vbi Zasius *col. 49.* testatur esse conclusionem indubitatam, & eam dicit communem Paulus *in l. diuortio. §. non solum. n. 4. ff soluto matrimonio.*

Sed contrariam opinionem tenuit Vulgarinus & (post eum) Accursius *in d. §. sed quod simpliciter,* vbi Albericus *nu. 12.* sequitur istam opinionem, quam tenet Bartolus *in d. l. quo tempore,* vbi idem Albericus *col. 2.* Baldus *col. 2. in fin.* Salicetus *col. 1. in fin.* qui testatur, hanc esse communem opinionem, quam sequitur gloss. *in d. §. rursus,* vbi hanc esse communem testatur Ias. *n. 57.* & Gomecius *n. 28.* & dicit etiam communem Balb. *de præscript. 1. part. 6. partis princip. col. 4.* à qua opinione recedendum non est in iudicando & consulendo, cum sit magis benignior.

SVMMARIA.

1 *Bona secundi conductoris non sunt tacite hypothecata pro pensione domus.*
2 *Cænaculum idem est quod hospitium.*
3 *Hypotheca tacita facilius inducitur in inquilino, quam in colono.*
4 *Hypotheca tacita impedit alienationem.*
5 *Inuecta & illata esse tacite hypothecata qualiter intelligatur.*
6 *Locatio sine pretio in pecunia esse non potest, sed contrarium verius.*
7 *Res alienæ inuectæ in domum, vel fundum, sunt tacite hypothecatæ.*
8 *Venditio rei alienæ facta domino præsente & non contradicente, valet.*
9 *Executor testamenti in præsentia nominatus, non videtur consentire.*
10 *Gloss. in l. cum proponas. C. de pactis, reprobatur.*

QVEST. CCII.

Vtrum inuecta in domum secundi conductoris, sint tacite hypothecata vero domino, si res inuecta sit aliena. Communis contra communem, & quid iure regio.

INuecta, & illata in domum, vel fundum conductum sunt tacite hypothecata pro pensione illorum, tex. *in l. item quia ff. de pactis, l. certi iuris, C. locati, §. item Seruiana. Inst. de actionib. l. 2. & 3. ff. in quibus causis pignus vel hypotheca soluitur l. 5. tit. 8. part. 5. l. fin. tit. 17. lib. 3 fori,* de quarum iurium materia vide Romanum *singulari* 233. & Socinum *reg* 192. *incipient. inuecta & illata,* eundem Romanum *singulari* 386. & dicit Forcatulus *dialogo 17. in princ.* quod regula illa non habet locum in bonis secundi conductoris, quia illa bona non censentur hypothecata vero domino pro pensione. Ita probat text. *in l. si in lege. § si colonus, ff. locati,* quem commendat Romanus *singulari* 386. Contrarium tamen videtur, imo quod bona secundi conductoris sint hypothecata pro pensione domus, saltim pro ea parte qua domum, partemve eius conduxit. Ita probat text. *in l solutum, ff. de pignoratitia actione,* per quem hoc tenet Socinus *regul.* 392. *limitatione* 6. pro quorum iurium concordia multum laborant scribentes. Accursius vtrobique (plures assignat solutiones) *& in leg. Pomponius, la. 2. ff in quibus causis pignus, vel hypotheca soluitur,* quod aut loquimur in prædiis vrbanis, & tunc bona secundi locatoris censentur hypothecata, & quod ita procedat textus *in dict. leg. solutum,* qui loquitur de eo, qui cænaculum conduxit, quod est idem quod hospitium, vt declarat Budæus *in leg. si vero. ff de his qui deiecerunt, vel effud.* & Alexand. ab Alex. *lib. 3. dierum Genial. c. 14.* & Alciat. *lib. 3. Parergon iuris, capit. 12.* aut vero loquimur in prædiis rusticis, & non censetur, & ita procedat textus *in dict. § si colonus,* quem intellectum ad illa iura sequitur Romanus *singulari* 391. pro quo intellectu facit, quia facilius inducitur hæc hypotheca in inquilino, quam in colono, *vt in leg certi iuris. C. locat.* & facit text. *in l. item quæritur, §. qui impleto ff. eod. tit.* vbi tacita recouductio inducitur in prædiis vrbanis ex habitatione post tempus conductionis finitum, quod non est in prædijs rusticis, cuius rationem differentiæ posuit *l. 20. tit. 8. part. 5.* quam declarat Gregor. *ibi gloss. fin.* & Gomecius *2. tom. c. 3. num. 15.* quæ tamen differentia videtur iam sublata *per l. 8. tit. 17. lib. 3. fori.* Vnde Bart. intelligit illa iura quod *in d. §. si colonus,* ideo non obligantur tacite bona secundi conductoris domino, quia expresse etiam iam obligata primo conductori. Quem intellectum assignat Bartolus *in d. §. si colonus,* & Antonius de Fano *de pignoribus, 2. part. membro 4. numer. 135.* & dixit communem Gomecius *in §. item Seruiana, num. 15.* (quem vide) & *num. 32. Institut. de actionibus.* Qui intellectus diuinat, secundum Romanum *d singulari* 391. Est tamen notandum illam tacitam hypothecam à lege inductam alienationem impedire, *vt in leg. ab eo. C. de seruo pignor. dato manum.* de quo vide Gomecium *in dict. §. item Seruiana, numer. 26.* & Bellonum *num. 34.* lex tamen *regni 5. tit. 8. part. 5.* ea sola bona propẽsione obligata esse dicit, quæ in prædio fuerunt inuecta, ex quo præsupponit ea posse vendi, de quo articulo late per Fortunium, *in d. §. item quia, in principio.* Rursus est intelligenda illa regula, quod illata & inuecta sunt tacite hypothecata pro pensione domus, quando locatio facta est in pecunia numerata, secus si in alia specie soluenda, secundum Speculatorem, *titul. de locato, §. postquam, numer. 25. 4. part.* quem sequitur Curtius iunior *in leg. singularia, numer. 21. ff.*

si certum petatur, dicens durum esse reddere rationem diuersitatis, sed illam assignat Speculator, *vbi supra*, dicens quod locatio sine pretio in pecunia esse non potest, vt tenet glos. *in l. si olei, C. locati. & in l. 3. C. eodem titul. & in l. hac*
6 *distinctio. ff. eod. in princip. Institut. eodem tit. & alibi sæpe*, quas sequitur Ias. *in d. § . item Seruiana, num. 12. & in § . actionum, numer. 185. ff. eodem tieul.* & probat lex 1. *tit. 8. part. 5.* quam opinionem fatetur communem Corrasius *lib. 2. miscellanearum, cap. 11.* dicens tamen contrarium esse de iure verius, sed contra Speculatorem (imo quod in quacunque specie fiat conductio, censeantur hypothecata bona inuecta, & illata tacite) tenet expresse glos. *in dict. §. item Seruiana*, quæ vult prædicta etiam procedere in colono partiario. Cuius glossæ opinio est communis secundum Angelum *ibi num. 7.* Ias. 15. Gomecium, & Zasium *numer. 14.* & ita per illam glossam contra Speculatorem tenet Romanus *singulari 233.* & Ias. *in dict. leg. item quia in princ. numer. 2.* Qui-
7 bus sic visis dubium est, an si quis inferat res alienas in domum conductam, vel in fundum domino illarum sciente, & non contradicente, res illæ censeantur tacite hypothecatæ pro pensione illius domus, vel fundi, & non censeri tacite hypothecatas tenet glos. *in d. l. item quia*, & est communis opinio secundum Alexand. *in l. quæ dotis, num. 28. ff. soluto matrimonio*, & secundum Ias. *in d. § . item Seruiana, nu. 54.* & secundum Gomecium *ibid. n. 42.* & hanc partem tenet Afflictis *decisione Neapolitana 184.*

Sed contrariam opinionem (imo quod illa bona aliena illata præsente & consentiente domino sint tacite hypothecata) tenet glos. *in dict. leg. cepti iuris*, cuius opinionem sequitur Alexand. *in d. leg. item quia, in princip. numer. 1.* & est communis secundum Negusancium *de pignoribus, 2. part. in princip. membro 4. numer. 152.* & illam expresse comprobat lex 9. *tit. 13. part. 5.* per quam legem idem tenet Menchaca (referens duas communes) *lib. 3. de successionum progress. cap. 56. nu. 1.* licet ipse resoluat contrarium. Et illam legem declarat Mieres *de maioratu, 1. part. quæst. 23. num. 4.* & pro opinione istius glossæ, facit opinio glossæ, *in leg. cum proponas filios, C. de pactis*, cui est similis *in cap. 1. § . præterea, quibus modis feudum amittatur*, quæ vult quod si vendo rem alienam domino præsente, & tacente valet huiusmodi venditio, &
8 domino præiudicat. Illa tamen glos. communiter reprobatur, secundum Baldum *in l. 1. numer. 12. C. de bonis maternis*, & dixit esse communem contra glossam Ias. *in l. filiusfamilias, § . diui, in lectura 2. numer. 85. ff. de leg. 1.* & Guillermus Benedictus *in cap. Raynut. verb. si absque liberis, el. 2. tit. de fideicommissaria substitutione, num. 114.* & Tiraquellus *de retractu, lib. 1. § . 1. glos. 8. num. 154.* sed adhuc pro illa glos. *in d. l. certi iuris*, plurimum conducit theorica glossæ, *in l. Caius, ff. de pignoratitia actione* (per illum tex.) sic distinguens, quod si actus, qui fit me præsente, & tacente, est eius qualitatis, quod me inuito etiam fieri poterat, tunc non videor consentire illi actui, vt est exemplum in executore testamenti, qui licet præsens, & tacens nominetur executor, nō
9 visus est acceptare officium, secundum Couar. *in cap. Ioannes, numer. 4. testament.* vbi refert hanc esse communem opinionem ex Barbacia *ibi nu. 12.* vbi etiam Couar. affert aliud exemplum de compromissario: nam licet me præsente, & tacente in me fiat compromissum, non sum visus acceptare, quam dicit esse communem opinionem *ibidem*, & primam conclusionem, de executore dixit esse communē Iacobus à Canibus *de executione vltimarum voluntatum, 1. p. quæst. 4. in fin. volum. 7. tractat. doctorum*, & ex hoc membro reprobatur glos. *in d. l. cum proponas*: aut vero actus, qui me præsente fit & tacente, est talis qualitatis, quod eum prohibere possum (vt est pignus vel hypotheca) & tunc videor consentire, & ex hac parte distinctionis comprobatur opi-
10 nio glossæ *in dict. leg.* & sequitur Alexand. *cons. 131. num. 5. vol. 2.* & dicit communem Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rub. 3. § . 8. verb.* las consentement. * num. 9.* & similē distinctionem facit glos. *in c. nonne, de præsumptionibus, verb. tacendo*, alia glos. similis *verb. tacuerit, in d. c. Diaconus, 27. distinct.* alia *in cap. 2. de his quæ fiunt à prælato*, alia *in l. fideiuss. la. 2. § . præter, ff. de pigno. verb. manifestum est*, alia *in l. Titia cum testam. § . Lucia Titia, verb. non esse ff. de leg. 2.* alia *in l. fine verb. consultum, C. ad Trebel.* quas omnes approbat expresse *l. 9. tit. 13. part. 5.* Limita tamen illas, prout limitat glos. *in d. cap. Diaconus*, & vide tex. contra illam distinctionem *in l. sicut, § . non videtur. ff. quibus modis pign. vel hypo. soluitur*, quam legem & alias quas adducit pro hac opinione, declarat Mēchaca *supra, n. 1. col. 3.*

SVMMARIA.

1 *Difficilior redditur princeps, vbi sunt duo vincula & impedimenta quam in vno tantum.*
2 *Adulterinus filius & incestuosus spurius iudicatur.*
3 *In odiosis à propria verborum significatione est recedendum.*
4 *Genus comprehendit sub se omnes species.*
5 *Sub simplicibus continetur casus mixtus in fauorabilibus.*
6 *Filius legitimatus, gaudet honore parentum, quoad officia, non vero quoad contributiones plebeiorum, & numer. 9.*
7 *Lex 12. Taur. declaratur, vt solum procedat quoad officia & honores si fuerit spurius, secus si naturalis.*
8 *Filius bastardus non gaudet nobilitate parentum.*
9 *Filius naturalis gaudet honore & nobilitate parentum, etiam si nobilitas patris proueniat ex priuilegio.*
10 *Lex 7. tit. 20. libr. 8. recopilationis declaratur.*
11 *Lex 62. Tauri declaratur.*

QVÆST. CCIII.

Vtrum facultas legitimandi spurios & adulterinos, comprehendat filios qui vtroque morbo laborant. Communis contra communem.

DVbitari solet apud scribentes, an facultas legitimandi filios spurios & incestuosos comprehendat etiam filios, qui vtroque morbo laborant, & pro parte negatiua adducitur Bartoli sententia, *in l. 2. ff. de verb. oblig.* quem sequitur *ibi*, Alciat. *numer. 46.* dicens esse communem opinionem, ubi etiam dicit esse communem opinionem Ias. *numer. 4.* eandem opinionem tenet Felin. *in c. at si cleric. § . de aldulteriis, n. 7. de iudiciis*, idem *in c fin. de simo. & in c. postulasti, de rescript.* & Decius *numer. 14. in d. § . de adult.* & pro hac sententia consuluit Anan. *consil. 95.* & dicit communem opinionem Vincen. *in d. l. n. 12.* Bald. & Angel. *in § . omnium, Institut. de act. in cap. venerabilem qui filij sint leg.* & ratio est quia
1 difficilior redditur princeps in concessione commissionis ad filios spurios, & simul incestuosos, vel adulterinos, quam ad spurios tantum vel adulterinos tantum, & illa qualitas est exprimenda, quæ moueret principem ad non concedendum, vel ad difficilius concedendum, *tex. in c. postulasti, de rescript.* Felin. *in c. super literis, numer. 8. illo tit.* Socin. *cons. 251. n. 12. lib. 2.* Rebuff. *in praxi benefici. rub. de forma signaturæ simp. prob. § . Magalonem.* Rursus confirmatur prædicta opinio, quia vbi plura obstant impedimenta, difficilius conceduntur dispensationes & rescripta, vt docet Decius *cons. 206. n. 19. & in c. ad aures, in fi.* vbi Ripa *n. 37. de rescript.* Alex. *cons. 195. n. 10. li. 2.* & alios refert & sequitur Menoch. *de arbit. lib. 2. cent. 3. casu 203. n. 13.*

Sed contrariam opinionem tenet Decius *in d. c. at si clerici, n 14.* quam dicit communem Zasius, *in d. l. 2. v. 16.* Ias. *n. 4.* Socin. *num. 14.* idemque tenet Archidiacon. *in c. virginem 27. quæst. 2.* Anchar. *in reg. accessorium, de reg. iur. lib. 6. quæst. 4.* & ratio est quia filius adulterinus, & simul incestuo-
2 sus spurius iudicatur, cum sit natus extra puritatem matri-
3 monij. *l. spurij ff. de decurionibus.* & in odiosis, à propria significatione verborum recedimus *l. cum lege. C. de testament.* & tradit Calderi. *cons. 1. de consangui. & affin.* Secundo facit
4 pro hac sententia, quia sub genere quælibet species vere includitur, *l. si quid earum, § . interemptum. ff. de l. 3. l. 2. § . doli, ff. vi bonorum rapt.* maxime quia illa principis concessio est
5 fauorabilis, & tunc sub simplicibus continetur casus mixtus,

l. Clem.

l. Clem. patronus. ff. de hered. instit. & hanc opinionem sequitur Mench. (aliis citatis) *li. 3. de succes. crea. §. 22. num. 51.* vbi dicit, quod ista opinio est verior æquior & receptior, per tex. *in l. si ita scriptum. ff. de lib. & posthum.* vbi prouisio facta in casibus separatis, porrigitur ad eosdem casus simul coniunctos, quam etiam opinionem sequitur Couar. *in 4. in 2. p. c. §. 8. n. 8.* vbi dixit communem, eam declarans nisi ageretur de enormi præiudicio. Solet vlterius dubitari, an talis filius legitimatus à principe, gaudeat patris nobilitate, si de illo non fuit facta mentio principi, non solum quo ad honores & officia, sed etiam quoad omnes plebeiorum cõtributiones vt ad id minime teneatur, in qua re Gregorius Lopez *in l. 4 tit. 15. p. 4. verb.* todas las honras** resoluit, quod cum princeps in hoc reddatur difficilior quod princeps solum videtur concedere legitimationem, quo ad honores & officia (in quibus ipse nullum patitur præiudicium) secus vero quo ad contributiones plebeiorum, quia in hoc patrimonium regale deminueretur, sed contra Gregor. tenet doctissimus Gutierrez *in § sui, num 189. Instit de hered qual. & differ.* Cifuent. *in l. 12. Tauri, num. 18.* Oroscius *in l. cum legitimæ. ff. de stat hom. num. 4.* hodie vero iam cessat hæc doctorum controuersia, per *l. 20 tit. 11. lib. 2. recop.* & per *l. 12. tit. 2. li. 6. recop.* vbi clare disponitur filios legitimatos teneri ad omnes plebeiorum contributiones, idemque tenet Couar. *in 4. 2 part. c. 8. §. 4. num. 4.* Otalor. *de nobilitate, 2. part. 3. partis princip. c. 3. nu. 4.* qui dicit, quod etiam de iure communi hæc erat verior, & communior opinio, quæ opinio verissima est, & tenenda in iudicando & consulendo, quando filius legitimatus erat spurius vel adulterinus, secus vero, quando naturalis, quia tunc etiam absque legitimatione gaudebat parentum nobilitate, & si legitimetur à principe, non ex hoc erit deterioris conditionis, imo quoad honores officia & tributa gaudebit patris nobilitate, non obstante illarum legum decisione, prout cum iudicio aduertit doctissimus Azeued. *in l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. ex numer. 46. &* 50. vbi mirifice explicat & declarat hunc articulum & difficultatem, quam omisit Ioan. Garcia (meritissimus quondam fisci patronus) *de nobili. gl. 21. num. 32.* vbi meminit *d. l. 20. tit. 11. lib. 2. recop.* 7 Et ita debet intelligi *l. 12. Tauri*, quæ non est correcta per dictas leges regni nouiores, quia illæ procedunt quoad contributiones plebeiorum, * *pechos y seruicios*, * & non quoad honores & dignitates, prout loquitur dicta lex 12. quam ita declarat Olanus *in Antinom. iur. litera B. numer. 11.* 8 quem sequitur Azeuedo *supra*, & idem sentiebat Duennas *reg. 69.* de filio bastardo legitimato, sed illum reprobant Gutierrez *in d. sui, numer. 18.* quia illam legitimationem quo ad honores & tributa solum consequuntur filii naturales, non vero bastardi. vt tradit Horozco, Cifuentes, & Couar. *supra*, & Padilla *in l. naturalis numer. 21. ff. de præscript. verb.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 1. li. 4. ord.* Auendanno *in suo dictionario, verb.* * *hijo natural.* * Matienço *in d. l. 10. tit. 8. gloss. 1. & 8. lib. 5. recop.* Antonius Gomez *in l. 12. Tauri, num. 54.* Gregor. *in d. l. 4. tit. 15. part. 4. verb.* todas las honras,* & in l. 1. tit. 11. part. 7. verb.* amiga,** Ioan Garcia 9 *supra, gloss. 1. §. 1. n. 46.* qui hoc ampliat non solum procedere in filio naturali nobili ex sanguine, sed in nobili ex priuilegio, idemque tenet gl. 21. *n.* 33. & glo. 20. *n.* 368. vbi dicit quod ita obseruat vniuersa Hispania, & Padilla *in l. 1. ff. de præscript verb. & in l. cum acutissimi, n. 32. C. de fideicommiss.* Quæ omnia sunt menti tenenda pro ornatu huius quæstionis, & quia quotidiana & practicabilia. Ex quibus infertur 10 intellectus *ad l. 7. tit. 20. lib. 8. recop.* vbi ponitur pœna contra incestuosos masculos & feminas, vt procedat etiam si incestus simul cum adulterio committatur, à maioritate rationis. Sed quidem conuersio si mulier coniugata adulteriũ committat cum proprio consanguineo, in quo casu existimo, quod non poterit ab aliquo de incestu accusari, propter maximum periculum mortis ipsius, & ita tenet expresse Azeuedo *in l. 10. tit. 3. li. 5. recop. num. 38.* contra Greg. *in l. 2. tit. 17. part. 7. glos. 2.* cuius opinionem practicarem si daretur maximum scandalum, & maritus esset vir bonus corde nudus ex traditis per Hippolytum de Marsiliis *in l. vnic C. de raptu virginum, n. 31.* qui resoluit, quod mulier nupta, quæ habet maritum infamem, vel lenonem, reputatur pro meretrice non nupta, idemque tenet Hippolytus *in singulari 279.* & Auiles *in cc. pp. gl. 1. numer. 27. in fin.* Duennas *reg. 312. limit. 1.* ex qua doctrina etiam intelligi 11 potest *l. 62. Tauri, & l. 3. tit. 7. p. 3.* quæ omnia sunt menti tenenda.

SVMMARIA.

1 *Lex 23. Tauri, adducitur pro prima opinione.*
2 *Lex si quando §. 1. declaratur & inducitur pro prima opinione.*
3 *Contraria opinio in quæstione principali proponitur.*
4 *Lex 23. Tauri declaratur.*

QVÆST. CCIV.

Vtrum tradita filio legitima, quæ eo tempore competebat, poterit, si bona patris augeantur, tempore mortis petere supplementum. Communis contra communem, & quid iure regio.

SI pater legitimam portionem filio debitam tradiderit attenta quantitate bonorum, quæ eo tempore pater habebat, ac demum patris bona augeantur ante eius mortem, filius (patre mortuo) ad integram portionem legitimæ agere potest, vsque ad quantitatem bonorum, quæ pater tẽpore mortis relinquit, ita Bald. per tex. *ibi in c. cum M. col. 4. de constit.* idem Baldus *in l pactum, C. de collationibus*, & communis opinio secundum Iaf. *in authent. nouissima, numer. 9. C. de inoffic. test.* & dixit communem idem *in l. quod seruus ff. de condictione causa data causa non secuuta*, & in confirmationem huius quæstionis plura practicabilia adduxit Mieres *de maioratu, 1. p. q. 25. à num. 2.* vbi declarat legem 23. Tauri, & vide tex. pro hac sententia *in l si quando, §. 1. C. de inoffic. testam.* vbi filius, qui recepit aliqua bona pro legitima potest petere supplementum post mortem patris, non obstante pacto, quod antea fecerat, & Iaf. *ibi*, dicit quod ille text. destruit contrariam opinionem, & quod ista opinio 2 sit vera, & contraria falsa, & communiter reprobata & veriorem appellat Ripa *in d. cap. cum M. numer. 31.* vbi assignat rationem, & sequitur Cassaneu *in consuetudinib. Burg. tit. de succesionib. rub. 7. §. 2. gloss. verb.* du trasposse,* num. 6.* vbi dicit, quod contraria opinio est falsa & communiter reprobata. Couarr. *in cap. quamuis pactum, 3. part. §. 1. de pactis*, qui allegat etiam pro hac quæstione *d. l. 23. Tauri*, idem, *in c. Raynutius, §. 1. n. 8. de testament.* & dicit etiam communem Marcus Mantua *d. auth nouissima*, & Corneus *in d. l. pactum quod dotali. n. 9. C. de collationib.*

Sed contrariam sententiam (imo quod in hoc casu non 3 possit filius agere ad supplementum) renuit Butricarius *in d. l pactum*, & est communis opinio secundum Romanum *ibi col. 8.* & secundum Georgium Nat. *in ca. 2. n. 6. de pactis, lib. 6.* dixitque hanc partem communem Rodericus Xuarez *in l. quoniam in priorib. C. de inoffic. testam limit. 4. legis regni num. 4. fol. 72.* & Palatius Rubeus *in repetit. c. per vestras. §. 23. notabili 3. num. 2.* & dixit etiam communem Ripa, *in d. c. cum M. num. 38.* idem fatetur Curtius iunior *cons. fin. col. 3.* & Menchaca *de succes. creatione, §. 20. numer. 29.* & est communis vt resoluit Michael Crassus *receptarum sententiarum, §. legitimæ q. 13.* & Castillo *in d. l. 23. Tauri. col. 2.* Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verb. duas habens filias nu. 42. de testam.* & Crottus *in l. frater à fratre, n. 17. ff. de condict. indebiti*, & refert communem pro vtraque parte Boer. *decis. 62. n. 13.* & Couar. *in d. c. Caynutius, §. 1. num. 3. de testament.* & hanc opinionem subtiliter defendit Tell, Fer. *in d. l. 23. Tauri, n. 16.* qui plures allegat pro sententia Butricarij, pro qua est tex. *in l. cum quo de peculio, §. fi. ff. ad l. falcidiam*, & ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo, quia est æqua & iuridica, & *l. 23. Tauri*, solum pro- 4 cedit in melioratione facta filio, non vero in assignatione legitimæ.

SVMMARIA.

1 *Transmissio ex potentia sanguinis quando habeat locum.*
2 *Per dationem coheredis extranei, non tollitur suitas in filio.*
3 *Lex fin. tit. 6. part. 6. declaratur.*
4 *Suus non transmittit post repudiationem.*
5 *Repudiatio expressa non potest revocari, secus in tacita ex lapsu temporis.*
6 *Per dationem vulgaris substituti non perdit filius ius transmittendi.*

QVÆST. CCV.

Vtrum l. fin. C. de repudianda hereditate, procedat dato coherede extraneo. Communis contra communem.

DIspositio text. *in l. fin. C. de repudianda hereditate* habet locum etiam dato coherede extraneo, ita tenet Iaſ. *in l. pro herede. §. Papinianus, nu. 4. ff. de acquirenda hereditate,* & est communis opinio secundum eandem, *in d. l. fin. num. 3.* Contrariam sententiam testatur esse communem Maynerius *in l. nemo potest mutare, n. 114. ff. de reg.* Pro prima tamen parte facit, quia transmissio ex potentia suitatis habet locum etiam dato coherede extraneo, vt est communis opinio secundum Aretinum *in l. si filius heres, col. 9. ff. de acquirenda hered.* facit etiam quia generaliter est verum datione coheredis extranei non tolli suitatem in filio. Et pro declaratione illius legis *final.* & leg. *fin. tit. 6. part. 6.* (quæ cum ea concordat.) Primo considera legem illam, quæ de paterna hereditate loquitur habere locum in hereditate materna, secundum glossam *verb. paternam, ibi,* quæ communiter approbatur, secundum Bartolum *ibi, numer. 1.* & secundum Corneum *ibi,* & Maynerium *in d. nemo potest, numer. 113.* quod quidem ampliat gloss. vt habeat locum in filio emancipato, cuius cõtrariam tenet communis opinio, vt testatur ibidem Alexand. *num. 4.* & Iaſ. & Corneus, & Maynerius, *vbi supra, num. 110.* & innuit esse communem contra glossam Segura *in leg. coheredi, §. cum filiæ. n. 12. ff. de vulgari.* Secundo considera suum non transmittere post repudiationem, beneficium illius legis, & hæc est communis opinio secundum Iaſ. *in l. qui se patris, num. 44. C. vnde liberi,* & dixit etiam communem Aretinus *in leg. ventre præterito, col. 12. ff. de acquirend. hered.* Tertio considera illius legis beneficium habere locum in repudiatione expressa quæ revocari potest intra triennium secus autem esset in repudiatione tacita, quæ inducitur ex lapsu temporis secundum glossam *in l. 2. in fol. 3. C. de iuris, & facti ignorantia,* quam plures sequuntur secundum Tiraquellum post *ll. connubiales, glos. 7. nu. 47.* & sequitur Iaſ. *in l. cum quid, 2. lectura, num. 10. ff. si certum petatur.* vltimo considerandum est illius legis beneficium habere locum etiam dato substituto vulgari, vt tradit late Segura *in d. l. 3. §. fin. numer. 158. ff. de lib. & posthum.* Solet tamen dubitari, an per dationem vulgaris substituti perdat filius ius transmittendi, & partem affirmatiuam tenet Baldus *in l. si filius heres, ff. de lib. & posthum.* quæ opinio communis est secundum Alciatum *in l. 1. n. 79. & in l. filius qui patri, nu. 22. ff. de vulg.*

Sed contrariam opinionem (imo quod filius non perdat suitatem, & ius transmittendi per vulgarem substitutionem) tenet Iaſ. dicens communem *in d. l. si. filius, num. 28.* quam sequuntur plures relati per Gomecium *1. tom. variarum, c. 9. n. 34.* Bartoli tamen opinio est magis recepta, vt tradit Ripa, *in d. l. 1. n. 139.* vbi Socinus *n. 47.* quam sequitur Spino *in speculo testamentorum gl. 33. nu. 91.* vbi dicit, quod hæc opinio est verior & tenenda.

SVMMARIA.

1 *In filio emancipato procedit d. l. vnica.*
2 *Ex testamento, & ab intestato procedit illa lex.*
3 *Vbi est eadem ratio, debet assignari eadem iuris dispositio.*
4 *Illa lex fin. habet etiam locum in bonorum possessore de iure ciuili, & prætorio.*
5 *Potentius est ius successionis ex beneficio illius legis, quam ex iure substitutionis, C. de cadu. toll. vulgaris.*
6 *Lex vnica, §. sin autem aliquid sub conditione, C. de cad tol. declaratur.*
7 *Legatum, vel fideicommissum conditionale non transmittitur ad liberos.*

QVEST. CCVI.

Vtrum lex vnica, C. de his qui ante apertas tabulas, habeat locum in transmissione ad ascendentes. Communis contra communem.

DIspositionem legis vnicæ habere locum in transmissione ad ascendentes tenet gloss. *ibi, verb. liberos.* & est communis secundum Romanum *in leg. ventre præterito, numer. 23. ff. de acquirend. hered.* Sed contra glossam tenet *ibi,* Petrus, & Bartolus *num. 4.* & est communis opinio secundum Guillermum Benedictum *in c. Raynutius, verb. mortuo itaque testatore, el. 2. numer. 152. de testament.* & sequitur Menchaca *lib. 3. de successionum creatione, §. 21. numer. 267.* & pro clariori intelligentia illius legis, Primo adde habere locum etiam in filijs emancipatis, secundum glossam, *ibi, verb. filios,* quæ communis est secundum Iaſ. *in l. emancipata, col. 4. C. qui admitti* Bart. *in l. 1. numer. 24. ff. de vulg.* Secundo adde illius legis dispositionem habere locum siue ex testamento, siue ab intestato hereditas filiis obuenerit, ita glos. *verb. liberos, in fine,* quam ibi sequuntur Odofredus, Cynus, *quæst. 5.* Salicetus *quæst. 4.* & dixit communem Barbacia, *num. 3. in fine,* & Guillermus Benedictus, *vbi supra nu. 158. col. 2.* ex qua concl. gloss. deducit ibi Baldus, quod vbi eadē est ratio, debet decerni idem ius ab intestato, quod ex testamento, ad quod illa gloss. redditur singularis per Alex. *in l. Seius Saturninus, numer. 3. ff. ad Trebel. & in l. si emancipata. C. qui admitti,* & est tex. *in l. §. hoc autem, ff. ad Treb.* Tertio adde dispositionem illius legis locum habere in bonorum possessore, & sic non solum in successore de iure ciuili, sed etiam de iure prætotio, vt tenet communis opinio, de qua *in quæst. 10. illat. 3.* Quarto ex illa lege deduci potest potentius esse ius transmissionis ex beneficio illius legis, quam ex iure institutionis vulgaris, exponendo illud verbum, *alios, in versic. siquidem,* alios, id est, substitutos vulgariter, vt est communis opinio secundum Ripam *in l. 1. numer. 131. ff. de vulgari,* Quinto ex illa lege deducitur per eam non limitari tex. *in l. vnica, §. sin autem aliquid sub conditione, C. de caducis toll.* quæ vult legata vel fideicommissa conditionalia non transmitti si ante euentum conditionis legatorius, vel fideicommissarius moriatur, non limitari inquam in casu, quo transmissio fieret ad liberos, & ita tenet communis opinio secundum Ripam *in l. heredes mei, §. cum ita, num. 59. ff. ad Treb.* imo tenet gl. *fin. in d. l. vnica,* quod legatum, vel fideicommissum non transmittitur ad liberos, quando est conditionale. & est similis gloss. *verb. suscepisset in d. §. cum ita,* quam opinionem asserit communem Socinus *in d. §. cum ita, numer. 9.* & Ripa *num. 60.* & sequitur *ibi,* Alex. *n. 6.* & dixit communem Iaſ. *in l. si cui legetur §. hoc autem nu. 5. ff. de l. 1.* idem Iaſ. *cons. 52. vol. 3. col. 2.* idem etiam asserit Decius *cons. 55. n. 8. & cons. 7. n. 2. & cons. 417. nu. 3.* & Alex. *in l. cum ex filio, n. 4. ff. de vulgari,* vltra quos hanc sententiam sequitur Tiraquellus (& ab eo citati) *lib. 1. de retract. §. 1. gl. 2. n. 25.* reprobat gl. *1. in fine,* quæ voluit contrarium. *in l. si tamen personam. C. de fideicommiss. & in l. is qui sub conditione. de actionib. & obligationib.* & reiectis rationibus, & fundamentis, quæ pro illis adducit Socinus *in d. §. cum ita, num. 9. cum sequentib.* satisfaciens ex Ripa *ibidem,* & ex Rubeo, & Alex. *cons. 8. num. 3.* & tradit Gualdensis *de arte testandi, tit. 1. cautela 23. num. 3.*

SVM-

SVMMARIA.

1 *Actio dotalis præscribitur triginta annis.*
2 *Dictio, semper, non excludit præscriptionem.*
3 *Præscribens, & soluens, æquiparantur.*
4 *Pactum de retrouendendo producit actionem ex vendito, vel præscriptis verbis.*
5 *Actio præscriptis verbis, præscribitur per triginta annos.*
6 *Filij excluduntur ab hereditatis petitione, transactis triginta annis.*
7 *Actio euictionis præscribitur per spatium triginta annorum.*
8 *Perpetuum dicitur, vsque ad triginta annos.*
9 *Statutum excludens præscriptionem, restringitur ad præscriptionem minoris temporis quam triginta annorum.*
10 *Præscriptio triginta annorum, non comprehenditur per illa verba non obstante præscriptione.*
11 *Præscriptio triginta annorum est odiosa, & sic per pactum renunciari non potest.*
12 *Doctores tenentes primam opinionem referuntur.*
13 *Bona fides debet interuenire, etiam de iure ciuili, vt præscriptio in quæst. proposita procedat.*
14 *Contraria communis opinio in quæstione principali adducitur.*
15 *Verba contrahentium, quæ sunt apta comprehendere infirmitatem temporis, excludunt præscriptionem.*
16 *Nihil excludit qui totum dicit.*
17 *Lex 2. C. de pactis inter emptorem & venditorem, declaratur.*
18 *Actus agentium, non debet operari contra ipsorum intentionem contrarium effectum.*
19 *Verba apta significare infinitatem, non debent tempus limitatum habere.*
20 *Contrahentes decipi non debent.*
21 *Mens & intentio contrahentium attendi debet in contractibus.*
22 *Verba intelligi debent cum effectu.*
23 *Præscriptio non procedit in rebus consistentib. in facultate volentium.*
24 *Bona fides de iure canonico, requiritur in præscribente.*
25 *Iuri offerendi non præscribitur.*
26 *Doctores tenentes nostram opinionem referuntur.*
27 *Obligatio & actio ex conuentione partium. potest extendi ad infinitum.*
28 *Pactum quod perpetuo res redhibeatur si res vendita non placuerit, validum est.*
29 *Lex 44. tit. 13. part. 5 declaratur & aliæ leges partitæ.*
30 *Lex 63. Tauri declaratur, vt non procedat si fiat pactum, vt quandocunque posit creditor debitum petere.*
31 *Validum est pactum, quod præscriptio non procedat.*
32 *Iuri exequendi non præscribitur transactis decem annis, quando pactum est contrarium.*
33 *Consilium Auiles refertur, & defenditur contra Gutierrez.*

QVÆSTIO CCVII.

Vtrum actio personalis, quæ oritur ex pacto de retrouendendo, (cum clausula semper & quandocunque) præscribatur spatio triginta annorum. Communis contra communem. & quid iure regio.

DVbitant scribentes, an pactum initum cum emptore, de retrouendendo, cum clausula *quandocunque*, præscribatur triginta annis, & pro parte affirmatiua facit, quia promissio facta creditori de semper soluendo, præscribitur spatio triginta annorum, tex. *in l. in rebus. §. fin. Cod. de iure*
1 *dotium.* vbi actio † de dote (licet fauorabilis sit, semper & vbique) *vt in l. 1. ff. soluto matrimonio.* præscribitur per trigin-

ta annorum curricula, & sic, cum illa dictio, † *semper*, non 2
excludat præscriptionem, *vt in c. 1. de in integrum restitutione, iuncto. cap. 1. eodem tit. lib. 6. & in l. fin. C. de testam. iuxta glossam, in l. fin. C. de iuris & facti ignorantia.* sequitur quod dictio, *quandocunque*, non excludat prædictam præscriptionem: maxime, † quia præscribens soluisse videtur, *vt in l. si* 3
pupillus. ff. de administratione tutorum. Rursus confirmatur hæc sententia quia † ex pacto de retrouendendo cum dictione, *quandocunque*, oritur actio ex vendito, vel præscriptis verbis, *vt in l. 2. C. de pactis inter emptorem & vendit.* quæ † ac- 5
tiones præscribuntur per spatium triginta annorum, *vt in l. sicut. C. de præscriptione triginta vel quadraginta annorum. l. penultima. ff. de constituta pecunia.* ergo non obstante illo pacto, procedit præscriptio. Quam interpretationem facit glos. solemnis, *in l. 1. C. de bonis maternis, in verb. præscriptionem*, vbi dicit, † quod filiis vendicantibus rem suam, nemo 6
poterit opponere præscriptiouem, quod postea intelligit, nisi sint lapsi triginta anni. Idemque sentit glos. *verb. quandocunque* (per illum tex.) *in c. 1. de feudo dot. inuict.* quam gl. adhoc expendit, & dicit notabilem Socin. junior, *consil.* 143. *numer.* 47. *volum.* 1. Præterea confirmatur hæc sententia ex tex. *in l. minor. §. statu liberum. ff. de euictionibus*, vbi dicitur, quod euictionis nomine perpetuo obligatio procedit, & tamen † dictæ actioni per spatium triginta annorum 7
præscribitur, vt in l. *prætor ait. §. hoc interdictum. ff. de noui operis nunciatione*, vbi glos. exponit *perpetuum*, id est, ad 30. 8
annos, per tex. *in §. de perpetuis & temporalibus præscriptionibus*: quia non est credendum contrahentes vtendo illo verbo, *quandocunque*, totam præscriptionis obseruantiam & subtilitatem velle radicitus excludere, argumento tex. *in l. si quando C. de inofficioso testamento*, & sic bene dixit Paulus, *in l. 1. C. de bonis maternis in fine*, quod si statutum disponat quod 9
nulla possit opponi præscriptio, debeat restringi ad præscriptionem minoris temporis quam triginta annorum. Idemque existimant doctores, si à testatore vel contrahentibus dicantur illa verba, *non obstante præscriptione*, quod non comprehendatur præscriptio triginta annorum, vt resoluit (pluribus citatis) Rolandus, *cons. 21. numer. 33. vol. 2.* vbi, *numer.* 11
38. annectit aliam rationem, quia præscriptio triginta annorum est odiosa, & sic per pactum renunciari non potest, vt docet Bart. *in l. nemo potest*, vbi late Gutier. *numer. 477. de leg. 1.* Romanus, *cons. 200. in fi.* Socinus iunior, *cons. 145. vol.* 1. & dicit communem opinionem Tiraquellus, *in tractatu de retractu. §. a tel temps, num. 13.* ex quibus rationibus & fundamentis hæc opinio recepta videtur, quia in terminis sequitur Angelus, *cons. 55.* vbi dicit, quod dicto pacto non ob- 12
stante dictione, *quandocunque*, præscriptio triginta annorum procedat: quia in tali pacto seu promissione subintelligitur tacita conditio, si retrouenditio fuerit petita intra triginta annos. Et hanc opinionem dicit communem, & quod seruatur in curiis, Boerius, *decis. 182. n. 4.* vbi *numer. 7.* extendit, etiam si iuramentum fuisset interpositum, vt declarat Couarr. *lib. 1. variarum cap. 9. numer. 7.* & Rolandus, *cons. 25. volum. 2.* & illam Angeli opinionem sequitur Ancharranus, *cons. 331. col. 2.* Alex. *cons. 228. lib. 6. colum. fi.* Decius, *cons.* 164. *num. 4.* Socin iunior, *cons. 145. lib. 1. num. 36.* Paulus Parisius, *cons. 62. lib. 3. in col. 2.* Cæphalus, *cons. 40. numer. 2. & 43. numer. 12. & cons. 102. num. 4. & 329. num. 41. &* 469. *num. 24.* quem sequitur Ioannes Botta, *cons. 82. num.* 53. Faber, *in l. cum notissimi, num. 14. C. de præscript. 30. annorum*, Iason, *in l. si mater, num. 5. C. de institutionibus & substit.* Felinus, *in c. cum accessissent, de constitutionibus. num. 27. & in rubr. de præscriptionibus. numer. 15.* vbi hanc fatetur esse communem opinionem, quam sequitur Balbus, *de præscriptionib. 4. par. 5. partis princip. quæst. 3.* Cagnolus, *in d. l. 2. C. de pactis inter emptorem & venditorem numer. 42.* Rebuffus, *in l. vnic. C. de sent. quæ pro eo quod interest. notab. 1. num. 53.* Tiraquellus *de retractu. li. 2. §. 1. gl. 2. num. 7. & 29.* & Angeli opinionem dicit magis communem Couar. *lib. 1. variarum. c. 9. numer.* 6. vbi notabiliter declarat illam sententiam, & dicit etiam communem Gozadinus, *in repetitione. l. petens num. 8. C. de pactis*, quem alios (referens duas communes) allegat Anton. Gabriel. *lib. 5. communium, tit. de præscriptionibus, conclusione. 6. in princ.* Pro qua opinione consuluit Ruynus,
cons. 167. vol. 1. Betrandus, *cons. 181. colu. 2. vol. 3.* Ripa, *in l.*

in quæst.69.C. de reuocandis donat.& in l.nemo potest,nu.12. vbi Annibal,*num.357.ff.de legat.1.*Crauetta,*cons.71.colum.* 2.& ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo,& esse veriorem & communiorem , & pro ea pluries in parlamento Parisiensi fuisse iudicatum , tenet Rolandus,*supra cons.21.num.43.*vbi alios antiquos doctores refert , vltra quos sequitur istam opinionem Hugo de Celso,*cons.61.n fi.* & hanc etiam sequitur noster Hispanus Iurisconsultus,Ioannes Gutierrez,*de iuran cons.3.part.c.1.n.*
13 10.dum tamen interueniat bona fides in præscribente , vt declarat etiam Couar.*sup.vers.secundum.*

14 Sed his non obstantibus,contrariam opinionem in quæstione proposita tenẽt quam plurimi doctores, quia illa ver-
15 ba,*semper & quandocunque & perpetuo*,apposita in contractu excludunt præscriptionem , cum sint verba comprehensiua omnium temporum in infinitum,vt probat tex.*in l.cum de-*
16 *bere. ff. de seruitutibus vrbanorum prad.* vbi verbum , *perpetuo*, comprehendit omne tempus , & qui totum dicit, nihil excludit,*vt in l.Iul.ff.de l.3.* & sic hanc opinionem videtur cõ-
17 firmare tex. *in l.2. C. de pactis inter emptorem & venditorem*, vbi habetur , quod verbum, *quandocunque* , positum in illo tex.operatur vt omni tempore competat venditori actio præscriptis verbis , vel ex vendito, ad compellendum emptorem retrouendere,vbi Baldus ad hoc notat illum tex.ex quo clare colligitur quod si venditor quandocunque potest rem venditam redimere,quod tali pacto præscribi non possit,etiam per præscriptionem triginta annorum, quia ad alium finem non censetur pactum appositum nisi ad exclu-
18 dendam præscriptionem, & sic non debet operari contrarium effectum contra agentium intentionem *l.non omnis ff.*
19 *si certum petatur*: maxime quia illa verba,*quandocunque* , sunt apta significare infinitatem &sic non debent tempus limitatum habere.*l.si ita stipulatus à Seio*,vbi Bart.notat.*ff. de fi-*
20 *deiuss.*quem sequitur Alex.*cons.145.col.1.vol.2.* & Hippolytus *in rub.de fideiussorib.n.100.* quia alias contrahentes deciperentur contra text.*in l.1.§. magistro autem ff. exercitoria action.* quod quidem contingeret si venditor transactis triginta annis,non posset rem suam eo pacto distractam recuperare , cum alias non vendidisset , nisi sibi perpetuo redimere liceret ratione conuentionis. Vnde cum hæc fuerit à principio mens contrahentium(quę attendi debet,*vt in l.*
21 *fi.C.quæ res pignori oblig.poss l.blanditus.C.de fideiuss.*) sequitur quod ne illud verbum *quandocunque* sine effectu rema-
22 neat,contra legẽ.*si quando ff.de legat.1.l.1.§. hæc autem verb. ff.quod quisque iuris*,quod remanet excluſa præscriptio, præcipue cum sit in facultate venditoris semper & quandocũque rem redimere,&sic ea quæ sunt facultatis,non præscri-
23 buntur,*l.viam publicam*,vbi Bart.*ff de via publica.* Couarr.*supra num.secundo*,Azeuedo,*in l.4.titul.15 num.15.lib.2.recopilationis* , vbi declarat illud procedere tam ex parte creditoris contra debitorem , quam ex parte debitoris contra creditorem secundum,& dicit æquissimam opinionem,& in practica tenenda, Alciatus , *in rubrica de præsumptionibus*, *n.65.* Quæ opinio sine dubio procedit de iure canonico,
24 vbi in præscribente semper requiritur fides,*vt in c.fi. de præscriptionib.* & sic cum emptor, qui promisit quandocunque retrouendere , sit semper obligatus ad dictam retrouenditionem,habendo scientiam rei alienæ , sequitur quod non possit præscribere,etiam in foro seculari, vt resoluit Fulgosius,*consil.123.col.1.* Barbacia,*cons.51.volum.1.* Ruynus, *cons.111.vol.1.& cons.150.num.13.vol.4.*quos sequitur Rolandus.*supra,cons.21.n.21.vol.2.*&comprobatur nostra sen-
25 tentia & opinio,quia iuri offerendi præscribi non potest , *vt in l.pure.§.fi. vlti.ff.de doli exceptione. l Paulus.§.vltimo ff.quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.* Maxime si adũceretur
26 verbum *semper & quandocumque*. Quam opinionem, interminis præsentis quæstionis,determinat Fulgosius,*cons.123.* Barbacia,*consil.51.nu.9.volum.1.* Sayselus,*in l.nemo potest. numer.fin.de leg.1.*vbi Crotus,*n.81.* dicit se ita consuluisse, Baldus.*in sua margarita, verb.præscriptio*, Cæpolla,*cons.78. & 75.*Socinus,*consil.86.& 166.vol.2.* Purpuratus & Alciatus.*de d.l.petens. C. de pactis.* vbi dicit hanc partem veriorem,& conscientiæ aptiorem,& in rubr. *de præscriptionib. n.* 64.vbi resoluit hanc opinionem , tanquam æquissimam in practica esse tenendam. Idem Parisius, *consil.92. volum.3.* & Cassaneus *in consuetudinib. Burgundiæ, in rub. verb.* **censrentes* *§.1.*numer.* 8. quam opinionem dicit communem, & pro ea fuisse iudicatum , Antonius Gabriel, *libr.5. communium conclusione. 6. numer.6. tit. de præscriptionibus*, quam ex nostratibus sequitur Antonius Gomez.*2.tom.variarum, c.2.numer.28.* vbi allegat solum Fabianum de Monte , *in tractatu , de emptione & venditione, 3. quæstione 7. quæstionis principalis* , & adducit duo fundamenta, primum, quod ex 27
conuentione partium obligatio & actio potest extendi ad infinitum.*l.si ita stipulatus ff.de fide instrumentorum. l.4.ff. de damno infecto.l.si finita l.qui bona fide. §. fi.ff eod.* secundum l. *quod si nolit.§.si quid ita ff. de ædilitio edicto*, vbi si in empto- 28
rem & venditorem fiat pactum , quod quandocunque ei displiceat,emptori redhibeatur, potest perpetuo redhiberi,& restitui,quam opinionem sequitur etiam Didacus Perez,*in l.2.tit.13 lib.3. ord. col.1228.* Azevedo, *in l.4.titul. 15.numer.5. lib.4. recop.* pro qua sententia induci potest
text.de iure regio,*in l.44.tit. 13.p. 5.*ibi,* *Ca quandoquier* 29
que el sennor de la cosa le diesse su denda , tenudo seria de se la desamparar * & in *d.l.42.tit.5.p.5.*ibi, * *por cierto precio vendiendo vn home a otro alguna cosa , poniendo tal pleyto entresi en la vendida , que quandoquierque el vendedor o sus herederos tornassen el precio al comprador , o a los suyos , que fuessen tenudos de tornarle aquella cosa que ansi vendiesse , dezimos que si tal pleyto puesto fuesse en la vendida , que de ne se guardado* * vbi Greg. hanc nostram opinionem videtur amplecti,*in verb.* quandoquier,* * per dictam l.*quod si nolit.§.si quid ita,*Facit etiam text.*in l.18 tit 13 p.5.* ibi , * *Ca pues que le paga la deuda que au a sobre la cosa , no le finca otro derecho ninguno,** & sic illa verba videntur excludere præscriptionem, 30
vt etiam notabimus *in q.3 n.1. in fin.* Quæ opinio hodie clarius videtur procedere ex *l.63.Tauri*, vbi actio personalis *(* prout est illa quæ oritur ex pacto de retrouendendo*)* præscribitur per decem annos , & sic nemo sanæ mentis affirmauit,quod illis decem annis transactis , non obstante pacto de redimendo, semper, & quandocunque actio præscribatur , ita quod venditor non habeat ius redimendi, & recuperandi rem suam oblato precio,vt cauetur in dictis le- 31
gibus partitæ,quod esset absurdum,maxime cum valeat pactum quod præscriptio decem, vel viginti annorum non procedat,vt post Bart.tradit Ripa *in l.nemo potest num.105. ff.de legat.1.* & dicit esse opinionem sine dubio Alciat. *ibi. n.* 45.& Menchaca,*de successionum creatione 10.nu.11.* & Gutierrez,*in d l. nemo potest,n.477.*& paria sunt,& ad eundem effectum tendũt,excludere præscriptionem verbis expressis,vel per pactum,quod semper &quandocunque petatur, & redimatur res vendita. Ex qua veriſſima interpretatione 32
infero intellectum ad *d.l.63.Tauri*,vt ius exequendi, transactis decem annis non procedat,quando in instrumẽto fuit dictum,quod semper,&quandocunque sine temporis præfinitione creditor habeat ius petendi debitum,vt resoluit Parladorius,*rerum quotidianarum 1.p.c.1.§.13.n.14. versic. proinde.*Couarr.*lib.1.variarum.cap.9.n.4.* & Gregor.*verb.* **por esta razon,** *in l.t.tit.29.p.3.* & istam opinionem de- 33
clarationem ad *d.l.63.Tauri*, tenet Auiles,*in cc. pp cap.10.n.* 69.*in fi.versic.quoque fallit.* vbi præstat consilium , quod illa verba,*quandocunque* , ponantur in instrumentis,vt debitor semper sit obligatus & non currat præscriptio. Quæ opinio tenenda est in iudicando & consulendo , licet Rodericus Xuarez *in l.post rem iudicatam,in 2.notab.n.3.* & Gutierrez(eum sequendo)teneant contrarium , *de iuramento confirmatorio.3.parte c.1.n.9.per totum.*

SVMMARIA.

1 *Consensus inducitur ex præsentia donatarij cum taciturnitate.*
2 *Lex si quis argentum.§ fi.C.de donationibus declaratur.*
3 *De iure regio sustinetur donatio causa mortis pacto nudo.*
4 *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum causa mortis valet.*
5 *Donatio causa mortis , tribus testibus. & tabellione fieri potest de iure nouiori.*
6 *Lex fi.tit.4.p.5.declaratur.*

QVAEST.

QVÆSTIO CCVIII.

Vtrum donatio causa mortis possit fieri pacto nudo. Comunis contra communem, & quid iure regio.

DOnatio causa mortis, pacto nudo fieri potest, secundum glossam *in leg. 2. Cod. de iure dotium* (non solita ad hoc allegari) quam commendat Decius, *in rub. Cod d pactis, colum. 1.* idem tenet glossa ordinaria *in l. cum pater, §. Mœuio. ff. de leg. 2. ver. donabat, & verb. reuocaretur,* quas commendat Romanus *singulari 523.* & Ias. *in §. in personam num. 61. de actionibus institut.* & sequuntur plurimi adducti per Tiraquellum, *verb. donatione largitus, n. 248. C. de reuocandis donationibus,* & dicunt communiter approbari adducti per Couarru. *in rubr. de testament. 3. parte numer. 14.* & dixit etiam communem Ias. *in d. §. in personam,* & ibi Gomecius, *numer. 42. versic. item circa,* & dicunt etiam communem Alexand. *numer. 7.* Ias. *num. 10.* Vincentius, *colum. 6. in l. sciendum. ff de leg. 1.* & ibi Aretinus. *colum. 2.* dixit etiam communem, & And. ab Egea, *in libro pactorum, nu. 386. vers. 3.* & dicit communem Socinus, *cons. 112. vol. 1. num. 5. & cons 125. volum. 3. num. 1.* & Cagnolus *in l. semper qui non prohibet, num. 4 ff. de regulis iuris,* & Tiraquellus *post ll. connubiales, gloss 5. n. 64.* 1 *& 81.* Et quod magis est, quod in tali donatione, præsentia donatarij cum taciturnitate inducat cõsensum, & donationis validitatem, tenet communis opinio, secundum Purpuratum, *in l. rogasti. § si tibi. nu. 64. ff. si certum petatur.* & dixit etiam communem Cagnolus, *in d. l. semper nu. 5.* & sequitur hanc sententiam (his non citatis) Couar. *vbi supra n. 14.* eandem tenet Ripa, *in rub. ff. de verborum, n. 24.* dicens contrarium tenere esse contra communem, & And. ab Egea *supra, n. 89.* vbi late disputat.

Sed Contrariam opinionem tenet Tiraquellus, *in l. si vnquam, verb. libertis num. 68. Cod. de reuocandis.* & Loriotus, *de apicibus iuris, tract. 8. axioma. 206. & in d. l. semper qui non* 2 *prohibet, in princip. ff de reg. iuris.* Ex quibus venit intelligendus text. *in l. si quis argent. §. si. Cod. de donationibus,* in quantum ad validitatem donationis nullam requirit stipulationẽ, nam procedit in donatione causa mortis, per supradicta, quidquid voluerit glossa *si. in l. vnica. §. sin autem aliquid. Cod. de caducis tollen.* & Imola, *in l. sciendum quæ est lex. 2. ff de leg. primo, & in leg. cum ex causa. ff. de re iudicata,* & Romanus *in lege 1. de donationibus.* Ias. *in l. iuris gentium. §. quinimo numer. 20. ff. de pactis,* vbi firmat ita tenere Imolam, & modernos. Secundo intelligitur ille text. in donatione remuneratoria. Ita Imola, & Romanus, *in l. in ædibus. § primo, ff de donationibus,* & tenet etiam Angelus, *in §. in personam, colum. 6. vers. 2. Institut. de actionibus,* & Andr. ab Egea. *supra, numero 386.* quorum opinionem verissimam esse credas, quidquid velit Bart. (post Guillermum de Cuneo) *in dict. §. 1. numero 10.* vbi Ias. *num. 28.* Bart. sententiam esse communem. Tertio intellige, dictum *§. sin autem hoc.* habere locum in donatione præsumpta, & tacita. Ita voluit glossa *in l. hactenus ff. de constituta pecunia & in leg. si tibi in princ ff de pactis, & in leg. rogasti. § si tibi. ff. si certum petatur.* tenet etiam gloss. (ante ad hoc non expensa) *in lege tertia Codice de contrahenda emptione,* & hanc partem tenet Fortunius, *capite primo, fol. 79 col. quarta, vers sed resolute, de pactis,* & sequuntur citati per Tiraquellum, *in l. si vnquam verb. donatione largitus num. 168.* Sed contrarium est tenendum, secundum Raynerium, Baldum, & Angel. *colum. 1. versic. tu autem dicas,* & secundum Paulum *numero tertio,* qui dicit hoc esse de mente doctorum, *in d. l. iuris gentium. § sed cum nulla,* vbi idem tenet Alexand. & Ias. *num. 28.* idem etiam *in d. §. quinimo,* vbi Bart. *n. 20.* Alex. *colum. penultima.* Ias. *n. 21. in §. in personam,* idem Ias. *num. 65.* & Gomecius. 39. & Cagnolus, *num. 3. in d. l. semper* & citati per Tiraquellum, *in d. l. si vnquam, verb. donatione largitus, nu. 152. & 167. post ll. connubiales gloss. 5. n. 58.* vltra quos hanc partem testatur esse communem Curtius iunior, *in l. si pacto, quo pœnam, n. 11. C. de pactis.* hanc etiam dicit communem ex Socino, Andreas ab Egea, *dicto libro pactorum, n. 97.* & iterũ *n. 386.* Quarto intellige prædictum tex. habere locum, non solum si res donetur, sed etiam si factum promittatur. Ita videtur tenere glos. *fin. in l. cum mihi. ff. de dolo.* & gloss. *in l. etiam si promisisti, §. fi. ff. de præscriptis verbis,* & hanc opinionem firmat Bald. & Paulus, *colu 2.* Fulgosius, Florianus, & Ias. *n. 29. in d. l. iuris gentium. §. sed cum nulla,* & idem Baldus, *in l. pacta quæ contra, col. 2. in in medio, C. de pactis,* & Salicetus, *in l. legem, quæst. 6. C. eodem.* tenet etiam Angelus, *colum. 6.* & Gomecius, *n. 42. in d. §. in personam,* & Andreas ab Egea, *dicto libro pactorum. num. 386. versic.* & Fortunius, *in c. 1. de pactis, fol. 80. col. 3. vers. 12. declaratio,* vbi latissime. In oppositum tamen tenet Guillermus de Cuneo, & Raynerius, *in d. § sed cum nulla,* vbi idem tenet Bart. *num. 2.* idem Bart. *in l. si vnus, §. pactus, n. 12. ff. de pactis,* & Albericus, *in d. §. quinimo num. 10.* & Ang. *in d. l. iuris gentium. in princip. n. 3. & in l. si certis annis, numer. 4. C. de pactis, & in d. l. si quis argentum, versic. sed quis, nu. 2.* & Ias. *in additionibus ad Porcum, in §. aliæ, nu. 2. Instit. de donationibus.* & tenet etiam Emanuel Costa, *in l si ex cautione §. penultimo, totius lecturæ num. 2. ad fi. Cod. de non numerata pecunia.* Quinto intellige, prædictum text. non habere locum in pacto de non petendo. Ita tenet commun. opinio. secundum Ias. *in l. creditori, num. 4. C. de pactis.* Sexto etiam circa illum text. adde, quod pro consequenda re donata, pacto nudo, competit actio, quæ ex pacto nudo oritur. Ita tenet glos. *in d. §. sed cum nulla. ff de pactis, & in l. legitima. eodem tit & in alijs locis.*

Sed contrariam sententiam (imo quod competat condictio ex lege) tenet gloss. *si in d. l. promisisti. § fi. de præscriptis verbis* (licet ad illam nullus ad huc aduertit) & hanc sententiam tenet Bart. *in l. vnica, num. 13. ff. de condictione ex lege,* & ibi Ias. *col. fi.* & tenet etiam Bart. *in d. l legitima. colum. 1.* vbi Ias. *num. 8.* testatur hanc esse communem opinionem, & eandem partem tenet Angelus, & Paulus, *in d. l. iuris gentium in princip.* hic *n. 7.* ille vero 3. & hanc asserit communem Ias. *num. 57.* & Gomecius. 39. *in d. § in personam.* Primum tamen tenet Fortunius Garcia, *in l. legitima, col. 6. vers. primum.* Hodie autem ex lege 2. *titul. 16. lib. 5. recop.* sustinetur talis 3 donatio causa mortis etiam pacto nudo, & ibi illud notat Matienco, & Azeuedo, & Padilla *in l. eam quam, numer. 65. C. de fideicommissis.* Et an talis donatio (causa mortis) sustineatur, si comprehendat omnia bona præsentia, & futura 4. disputat nouissime Parladorius, *rerum quotidianarum. 2. p. c. 8.* (pro declaratione legis 69. *Tauri,*) qui resoluit valere donationem, idemque tenet Iulius Clarus. § *donatio. quæst. 19.* & Molina, *lib. 2. de Hispanorum. c. 10. num. 14.* quæ donatio debet fieri coram quinque testibus. *ex l. fin tit. 4. part. 5.* ibi. * *deuela fazer delante de cinco testigos alomenos,* * quos etiam dispositum, *in l. si. Codic. de donationibus causa mortis,* sed ex l. *Tauri.* sufficiunt tres testes, cum tabellione, vt aduertit Go- 5 mecius *2. tom. variarum. ca 4. numero 16.* quod ab alio non reperio tactum, & profecto est optima consideratio, & si casus de facto contingeret, ita iudicarem, cum donatio causa mortis in omnibus & per omnia æquiparatur testamento, vt probatur, *in d. l. si. tit. 4. pag. 5.* & ibi notat Gregor. quæ 6 omnia sunt menti tenenda pro declaratione illius legis fin. & correctione.

SVMMARIA.

1 *Aliud est donare, aliud promissio de donando, & aliud est vendere, & aliud promissio de vendendo.*

2 *Stipulatio contrahitur per verba futuri temporis.*

3 *Pactum nudum de donando operatur idem quod ipsa donatio.*

4 *Per renunciationem iuratam excluditur filius à petitione legitimæ.*

5 *Qui iurauit renunciare, satisfaciet renunciando simpliciter sine iuramento.*

6 *In pacto nudo, sub conditione facto, procedit etiam nostra quæstio.*

QVÆSTIO CCIX.

Vtrum d. l. si quis argentum, in §. sin autem hoc. C. de donationibus, sicut habet locum in re donata pacto nudo, habeat etiam in pacto nudo, de donando. Communis contra communem.

PRosequendo materiam quæstionis præcedentis, *ad l. si si quis argentum. §. si autem hoc. C. de donationibus*, est dubium non facile, an sicut illa lex habet locum in re donata pacto nudo (vt ibi resoluimus) procedat etiam in pacto nudo de donando. Et non habere locum, tenuit (primus omnium) Ioannes Faber, *in §. alia, num. 2. Instit. de donationibus*, cuius sententiam sequitur Tiraquellus, cum pluribus ab eo citatis, *libr. 2. de retractu in fin. numer. 41. & 47.* tenet etiam Andreas ab Egea, *libro pactorum, num. 292.* & hanc credit probabiliorem Emanuel Costa, *in leg. si ex cautione. §. penultimo totius lecturæ, num. 4. C. de non numerata pecunia*, (vbi aliquibus doctoribus citatis) hanc communem opinionem contrariam notauit, & tandem hanc Fabri opinionem esse communem testatur Alciatus, *in l. si pacto quo pœnam, colum.* 1 *1. C. de pactis*. Quorum omnium præcipuum fundamentum est quod aliud est donare, aliud promissio de donando, & aliud est vendere, aliud promissio de vendendo, cum alijs adductis per Alex. *num. 17. & 18. in l. 1. §. si quis ita ff. de verborum*, & per Felinum *in c. non potest. num. 2. & 3. de re iud.* & per eundem, *num. 43.* Decius, *num. 37. in c. cum venerabilis, de exceptionibus*, & latius per Tiraquellum, *vbi sup. à numer. 41. vsque 47.*

Sed contrariam sententiam (imo quod ille tex. habeat locum in pacto nudo de donando) tenet Bart. *in l. iuris gentium, in fine principii, ff. de pactis*, vbi eandem tenet Fortunius, *fol. 32. col. 1. versic. sed extat*, idem *in l. legitima, col. 8. vers. nota tamen. ff. de pactis*, & ante Bart. videtur tenere hanc partem glos. *verb. manifestauerit, in §. alia. Institut. de donationibus.* & ante glossam illud firmat Azo, *in summa. C. de donationibus, n. 8.* & hæc est communis opinio, secundum Ripam, *lib. 3. responsorum. c. 13. n. 2.* vbi pro hac parte ipse consuluit, quę opinio verior videtur, ex eo quod tex. *in d. l. si quis argentum,* 2 æquiparat donationem factam hodie pacto nudo, ei quæ olim intercedente stipulatione fiebat, cuius quidem stipulationis proprium est, per verba futuri temporis contrahere, *vt in l. 1. §. stipulatio. ff. de verborum.* Quam opinionem sequūtur relati per Tiraquellum, *lib. 2. de retractu, in fi. n. 26.* & tenet Boerius *decisione. 3. n. 2. & decis. 183. n. 13.* & Gomecius, *in capit. 1. de constitutionibus, in 6. n. 88. pagina. 71.* & hāc etiam dicit communem Couarr. *in capit. quamuis pactum. 3. part. in princip. num. 3.* pro qua sententia, vltra omnes adducenda est egregia Ioannis Andreæ, & notabilis determinatio *in additionibus ad Speculat. titul. de obligationib. & solutionibus, in rub. col. 1. lib. 4.* vbi vult, quod si promitto me obligare, censeor statim obligatus, adeo vt non sit necessaria alia noua obligatio, quod dictum est hodie approbatum ex *l. 2. tit. 16. lib. 6. recop.* & sic in nostro casu videtur, quod idem debeat operari pactum nudum de donando, quod ipsa donatio facta 3 pacto nudo, & illam Ioannis Andreæ sententiam commēdat Romanus, *in singulari. 183.* & sequitur Alexand. & Iaf. *n. 5. in l. cum fundus. §. seruum tuum. ff. si certum petatur*, idem Iaf. *in l. 4. §. si is qui duplam, in fine. ff. de verborum*, & Montaluus, *in suo repertorio legum regni, verb. obligatio in fine.* Ex quo dicto Ioannis Andreæ, singulariter Iaf. (ad declarationem tex. *in capit. quamuis pactum, de pactis in 6.*) *in l. dominus. ff. de* 4 *condictione indebiti.* quod sicut per renunciationem iuratam excluditur quis à petitione legitimæ, etiam excluditur si iurauerit se renunciaturum cum iuramento, adeo quod nulla alia renunciatio iura exigatur. Diximus autem renunciaturum cum iuramento, quia si iurauit renunciare simpliciter, 5 satisfaceret iuramento renunciando simpliciter absque iuramento, vt optime notat Boerius, *decis. 3. n. 6.* quem vnico verbo sequutus est Couarr. *in 4. decret. 1. p. cap. 4. in principio, numero primo, & in capit. quamuis pactum. 3. part. in principio, numero tertio*, vbi melius & latius loquitur. Ex quibus satis comprobatur conclusio illa, quam ex Azone, & aliis, supra tradidimus d. l. *si quis argentum. §. fi.* locum habere in pacto nudo de donando, & hanc (vltra prædictos) dixit communem Rubeus, *cons. 29. col. 2. vers. & facit*, quæ opinio adeo 6 vera est, vt etiam procedat in pacto de donando, sub conditione facto, vt tenet Iaf. *sup.* qui ad hoc expendit glossam *ibi, in l. si quis cum debitore, nu. 7. ff. de iureiurando.* vbi idem tenet Fulgosius, quorum nullus meminit ex supra relatis.

SVMMARIA.

1 *Confessio extraiudicialis valet in vim probationis, & non in vim pacti obligatorii.*
2 *Confessio est vera probatio.*
3 *Confessio geminata (absente parte) inducit obligationem.*
4 *Confessio iurata, absente parte, an reuocari possit, remissiue communis contra communem.*

QVÆST. CCX.

Vtrum confessio extraiudicialis, facta absente parte, inducat obligationem ad liberandum. Communis contra communem.

COnfessio extraiudicialis, facta absente parte, inducit obligationem ad liberandum. Ita tenet gloss. *in leg. non solum. §. si liberationis. ff. de liber. legata.* & sequuntur plures relati per Felinum, *in c. si cautio, num. 7. & 32. de fide instrumentorum*, & innuit esse communem Iaf. *in l. si ego, la. 1. num. 5. ff. si certum petatur*, & (his non relatis) Tiraquellus, *in l. si vnquam, verb. donatione largitus. num. 172.* & dixit communem Baldus, *cons. 466. vol. 4.* & Ruinus, *cons. 120. num. 2. vol. 5. & cons. 141. numer. 9.* & Gozadinus, *cons. 163.* & Parisius *cons. 120. vol. 1.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non inducat obligationis liberationem) dixit communem Alexand. *consil. 131. n. 7. vol. 4. & cons. 174. vol. 6. & cons. 212. n. 31. volu. 6.* & Andreas ab Egea, *li. pactorum, n. 124.* vbi late defendit opinionem gloss., & vide omnino Curtium iuniorem, *cons. 96. n. 3.* Et quod prædicta confessio extraiudicialis valeat in 1 vim probationis, & in vim pacti obligatorii, tenuit Bald. (dicens esse communem) *in l. generaliter. §. penultimo. Codde non numerata pecunia*, & vide communem contrariam *in qu. 16.* & duas communes tradit Menchaca, *libr. 3. de successionum creatione. 1. p. §. 23. n. 31.* qui affirmatiue resoluit, quod confessio est vera probatio, pro qua sententia est tex. *in leg.* 2 *fin. C. de fidei commiss. l. 8. tit. 14. p. 3.* & plura tradit Gutierrez, *de iuramento confirmatorio. 1. par. cap. 54. num. 7.* Et quid 3 si confessio fuerit geminata absente parte, vide plura quæ congessit Marscardus, *de probationibus, vol. 1. concl. 347. nu. 22. & in num. 57.* refert in hoc articulo, has duas communes contrarias, & sequitur primam de iure canonico, quasi secus sit de iure ciuili in terris non subiectis Ecclesiæ. In con- 4 fessione vero iurata absente parte, etiam refert duas communes *ibi nu. 69.* & tradit Antonius Gabriel, *tit. de confessis, conclus. 1. n. 43.* & Gutierrez, *supra, de iuramento confirmatorio. 1. part cap. 54. n. 6.*

QVÆSTIO CCXI.

Vtrum expressio clausulæ derogatoriæ, debeat esse specialis, vel sufficiat generalis ad sustinendum secundum testa- testamentum. Communis cōtra communem, & quid iure regio.

TEstamentum in quo iuramentum interuenit, censetur 1 habere clausulam codicillarem, & sic clausulam derogatoriam, ita quod ad illius testamēti reuocationem, specialis de ea mētio in alio testamēto esset necessaria. tex. *in l.*

cum

cum pater. §. *filius matrem. ff. de leg.* 2. vbi probatur iuramentum habere vim clauſulæ codicillaris (*vt valeat meliori modo, quo poteſt*) & ad hoc illum tex. commendat Iaſ. *in* §. *ſi quis poſtulante, num.* 14. *Inſt. de actionibus*, vbi Gomecius, *num.* 13. & Alciatus, *in l.* 1. §. *ſi quis ita, num.* 43. *ff. de verborum, & in c. cum contingat. num.* 248. *de iureiurando*, & Couarr. *in capit. Raynaldus.* §. 2. *num.* 10. *de teſtamentis* Antonius Gomez, *in l.* 3. *Tauri, num.* 95. pro qua ſententia facit doctrina gloſſæ, *verb. effectus, in c. cum non deceat, de electione lib.* 6. (quæ ſingu-
2 laris eſt) probans iuramentum (operari clauſulam *non obſtante*) non referri, neque comprehendere actum iuramento firmatum, & illam gloſſam commendat Alex. *conſ.* 125. *vol.* 1. *numer.* 18. *& conſ.* 37. *volum.* 2. *num.* 25. *& conſ.* 38. *volum.* 3. *& in l ff. ad legem falcidiam*, idem Alexand. & Iaſ. *in l. ſi. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, idem Iaſ. *in d.* §. *idem ſi quis poſtulante. num.* 77. Felinus, *in c.* 2. *colum.* 8. *de ſponſalibus, & in cap. conſtitutus. col.* 3. *de reſcriptis*, Gomecius, *in c.* 1. *num.* 186. *de conſtitutionibus in* 6. Euerardus, *loco* 36. Afflictis, *deciſione Neapolitana, ſupra*, Sarmiento, *li.* 3. *ſelectarum, c.* 13. *num.* 19. Simon de Prætis, *lib.* 4. *de interpretatione vltimarum voluntatum dubitatione* 2. *nu.* 72. vbi late declarat noſtram quæſtionem. *fol.* 421. pro qua ſententia eſt text. *in cap. cum aliquibus, de reſcriptis in* 6. vbi Francus notat, & facit gloſ. in caſu ſimili *verb. pacto, in clementina, dudum. de ſepulturis*, & gloſ. *verb. conſuetudine in cap. vnico, de capellis monachorum. in* 6. & vtrobique doctores. Quibus ſic prænota-
3 tis dubium eſt, quid ſi teſtator ita ſcripſerit, *Volo poſterius teſtamentum valere, non obſtante quocunq; alio à me facto, habente quæcunq; verba derogatoria, quæ hoc teſtamento eſſent exacte referenda à me, quæ volo pro expreſſis habere*, an per iſta verba à teſtatore prolata, cenſeatur facta mentio ſpecialis clauſulæ derogatoriæ, ac proinde teſtamẽtum cenſeatur reuocatum. Et non cenſeri, tenuit Cardinalis, *conſ.* 156. & Calderinus *conſ.* 11. prò qua facit tex. *in l. ſi quis in principio teſtamenti, de legat.* 3. vbi doctores, & eſt communis opinio ſecundum Felinum, *in c. accedentes, de præſcriptionib. & in c. nonnulli, nu.* 6. *de reſcriptis*. Et dicunt communem plures relati per Couarr. 2. *p. rubr. de teſtamentis, nu.* 20. *verſic.* 2. *infertur.*

4 Sed contrariam partem tenet Baldus, & Angelus, *in leg. omnes. C. de reſcriptione.* 30. *vel* 40. *annorum*, quam ſequitur Antonius Gomez, *in l.* 3. *Tauri, num.* 93. *&* 94. vbi declarat prædictam ſententiam, quam ſequitur (reſoluens communem) Villalobos. *in ſuo arario, literæ. T. numer.* 65. vbi ampliat tribus modis Alvaradus, *de coniecturata mente defuncti, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 33. Gracian. *reg.* 455. vbi refert 16. limitationes, & eſt communis opinio, ſecundum Federicum, *conſil.* 47. & ſecundum Ananiam *conſ.* 55. Nattam *conſ.* 521. *num.* 40. Iulium Clarum §. *teſtamentum, quæſt penult.* Simon de Prætis, *ſupra*, & Burſatum, *conſ.* 47. & ſecundum plurimos relatos per Couar. *ſupra*, & hæc eſt magis vera ſententia, & conſona cum voluntate teſtatoris, quæ ſeruanda eſt qualitercunque de ea conſtiterit (non obſtantibus quibuſcunque clauſulis derogatoriis (vt tradit Antonius Gomez, *ſup.* & Burgos de Paz, *ibi, n.* 184. & Sarmient. *lib.* 5. *ſelectarum cap.* 14. *n.* 18. vbi declarat d. *l ſi quis. in principio teſtamenti, & d. l. in conditionibus primum locum. ff. de conditionibus & demonſtrationibus, authent. de nuptiis.* §. *diſponat, col.* 4. *l.* 1. *Cod. de ſacroſanctis eccleſiis.* Et pro hac opinione facit lex 22. *tit.* 1. *p.* 7. vbi Gregorius, *verb.* **ſennala damente.*

QVÆSTIO CCXII.

IN materia ſubſtitutionis compendioſæ, ſunt quædam verba directa, & quædam obliqua, ſed & directorum quædam dicuntur directa ciuilia, hoc eſt, iure ciuili introducta, vt *heres eſto*, & ſimilia: quædam directa non ciuilia, vt verbum *accipiat*, & verbum *moriatur*. Hæc eſt doctrina Nicolai de Natarelis, quam eo citato ſequutus eſt Bart. *in leg. Centurio, num.* 15. *ff. de vulgari, & in nu.* 44. quam diſtinctionem communem eſſe ſcribit ibi Ripa. *nu.* 71. *verſ. mihi placuit.* Sed illam diſtinctionem damnat Salicetus, *in l precibus, num.* 21. *verſ. hac reſponſio*, vbi Iaſ. *num.* 9. (aſſerit eſſe communem contra prædictam diſtinctionem) *C. de impuberum, & alijs ſubſtit.*

QVÆSTIO CCXIII.

SVbſtitutio compendioſa, continens ſub ſe tacitam pupillarem, habet effectus tacitæ pupillaris, niſi mater ſit in medio. nam matre in medio exiſtente, illa ſubſtitutio, quæ alias iure directo ſubſtitutionis pupillaris eſſet valitura, interpretatur fideicommiſſaria. Iſta eſt communis opinio, ſecundum Ananiam, *conſ.* 79. & ſecundum Aretinum *conſil.* 155. & dicunt communem quamplurimi adducti per Cou. *in cap. Raynutius.* §. 9. *num.* 17. *de teſt.*

Sed contrariam ſententiam (imo quod etiam mare exiſtente in medio, adhuc intra tempora pubertatis valeat, iure directo pupillaris ſubſtitutionis) dicunt communem Iaſ. & Iacobus, vterque *num.* 25. *in l. precibus. C. de impub.* & dixit etiam communem idem Iaſ. *in l. Centurio, n.* 45. *ff. de vulgari*, & Ripa, *ibi, n.* 118. & etiam dixerunt communem plurimi relati per Couarr. *vbi ſupra*, vltra quem hanc communem contrariam retulit Decius, *conſ.* 572. *num.* 3.

SVMMARIA.

1 *Hæredis appellatione non venit inſtitutus in re certa.*
2 *Inſtitutus in re certa nullo dato coherede ſuccedit in omnibus bonis.*
3 *Quæſtio practicabilis proponitur circa intellectum l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *recop.*
4 *Diſpoſitio nouæ legis eſt intelligenda, vt minus lædatur ius commune.*
5 *Caſus omiſſus remanet ſub diſpoſitione iuris communis.*
6 *Contrariã opinionem in quæſtione principali tenet Matienco.*
7 *De iure regio poteſt aliquis decedere pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus.*
8 *Inſtitutus in certa re dato coherede habetur loco legatarij.*
9 *§ ſi ex fundo, eſt hodie correctus.*
10 *Inſtitutus in re certa in foro animæ non ſuccedit in omnibus bonis.*
11 *Voluntati teſtatoris videtur repugnare, quod inſtitutus in re certa ſuccedat in omnibus bonis.*
12 *Teſtator de iure communi non poterat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus decedere.*
13 *Succedentes ab inteſtato habent tacitam vocationem à defuncto.*
14 *Limitata cauſa limitatum debet producere effectum.*
15 *Actus gentiũ non poteſt operari vltra agentium intentionem.*
16 *Matiencus reprobatur in ponderatione legis regni adductæ pro ſua opinione.*

QVÆSTIO CCXIV.

Vtrum verbum, lego, adiectum, vniuerſitati bonorum, inducat heredis inſtitutionem, nullo dato coherede. Communis contra communem, & quid iure regio.

VErbum, *lego*, adiectum vniuerſitati bonorum, nullo aliæ herede inſtituto inducit heredis inſtitutionem. Ita Bal. *in l fin. colum. fin. num.* 11. *verſ. vlt. quæro. Cod. familiæ erciſcundæ.* & eſt communis opinio ſecundum Guillermum Benedictum, *in c. Raynut. verb. relinquit, nu.* 3. *de teſt.*

Contrariam tamen ſententiam tenet Bart. *in l. Centurio, num.* 19. *ff. de vulgari*, & ibi Lancellotus Galiaula (*col.* 6. quam communem contrariam refert. Couarr. *in c. Raynaldus.* §. 1. *num.* 5. *de teſt.* vbi videtur in illam Baldi ſententiam ſe inclinare. Quam opinionem ſequitur Meneſes, *in l. eam quam. n.* 78. *Cod. de fide commiſſ.* Matienco. *in l.* 1. *tit.* 4 *gloſſ.* 13. *n.* 85. *&* 86. *lib.* 5. *recop.* quem ſequitur Azeuedo, *ibi, num.* 167.

Et pro hac vltima ſententia facit quia etiam appellatione 1
heredis non venit inſtitutus iure certa, vt tenet Baldus, *in c. ſi pater, num.* 11. *de teſta. lib.* 8. Felinus, *in c. quia ergo, de iudicijs. num.* 12. Alexand, *conſ.* 22. *num.* 5. *lib.* 5. *& conſ.* 8. *n.* 2. *li.* 3. Socin. *conſ.* 50. *nu.* 4. *vol.* 3. ſed his non obſtantibus prima opinio-

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

opinio verior est & tenenda, & pro ea facit tex. *in l.* 1. §. *si ex*
2 *fundo. ff. de hered. instituendi, & l. quoties.* 5. *si duo. ff. eodem.* vbi
institutus in re certa nullo dato coherede succedit in om-
nibus bonis, ergo à fortiori debet succedere legatarius o-
mnium bonorum, quando alter non fuit heres institutus: ita
Aluaradus, *de coniecturata mente defuncti, lib.* 1. *c.* 4. *nu.* Greg.
verb. **todos los bienes*, * *in leg.* 14. *tit.* 3. *p.* 6. (per illam legem)
3 Solet tamen dubitari (& iam semel mihi occurrit in praxi)
an dispositio prædicta, de qua in d. §. *si ex fundo*, procedat
hodie extante dispositione *l.* 1. *tit.* **de los testamentos*, **libr.* 5.
ordinam. quæ est *l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *recop.* an succedentes ab in-
testato consequantur partem bonorum, de qua testator nõ
disposuit, ita vt non sit locus iuri accrescendi & partem af-
firmatiuam tenet Burgos de Paz, *in l.* 3. *Tauri, num.* 857. *in*
1. *part. col.* 6. & doctissimus Molina, *lib.* 1. *de Hispanorum pri-*
4 *mog. cap.* 17. *n.* 23. & Tellus Fer. *in d. l.* 3. *Tauri.* 3. *p n.* 2. & ra-
tio est, qui dispositio nouæ legis est intelligenda & inter-
pretanda vt minus lædatur ius commune. *l. præcipimus. C. de*
appellationibus. ca. cum expediat, de electione, maximè cum iste
5 casus censeatur omissus à lege regni, & sic remanet sub dis-
positione antiqua iuris communis *l. commodissime. ff. de liberis*
& posthumis. l. fin. Cod de posthumis heredibus instituendis. leg si
extraneus. ff. de conditione causa data causa non sequuta. Ac per
consequens siue legatarius bonorum, siue heres in certa
re institutus sit, non dato coherede, consequetur integram
hereditatem: quam opinionem etiam tenet Padilla, *in l. eam*
quam. num. 93. *Cod. de fideicommissis.* (etiam extante lege or-
6 dinamenti) & Gracian *regul.* 281. *num.* 8. *in fin.* contra Ma-
tienco *in d. l.* 1. *titul.* 4. *gloss.* 10. *num.* 47. *libr.* 5. *recopilationis*,
vbi contrarium resoluit ex verbis dictæ legis, * *Aunque el*
testador no aya hecho heredero alguno entonces herede aquelque se-
gun derecho o costũbre de la tierra auia de heredar, si el testador no
7 *fiziera testamento.* *Ex quibus verbis dicit hanc quæstionem
decisam fuisse, cum heredes ab intestato succedant cum
herede ex testamento, & nulla sit hodie repugnantia, quod
8 possit testator decedere pro parte testatus & pro parte in-
testatus, & institutus in certa re dato coherede habetur lo-
co legatarii. *vt in l. quoties. Cod. de hered. instit. l.* 14. *tit.* 3. *part.*
6. & iuxta dispositione dictæ legis ordinamenti legitimi
censentur heredes instituti vniuersaliter, ergo nullo modo
9 potest hodie procedere dispositio dicti §. *si ex fundo* (imo est
correctus) vt defendit Matienco. *supra, & num.* 48. vbi dicit,
quod hæc est ipsa veritas (contra Greg. *supra*, & Costam, *in*
c. si pater, 1. *part. verb. in re certa. num.* 14. *de testamentis li.* 6.)
10 maxime quia in foro animæ institutus in certa re non potest
succedere in vniuersa bona, contra voluntatem testatoris, vt
tradit Abb. *in c. de testamentis*, & satis videtur repugnare vo-
11 lũtati testatoris, quod ille qui institutus fuit specifice in certa
re, succedat vniuersaliter in omnibus bonis testatoris, quasi
voluisset, expressisset, & licet illud esset planissimũ de iure
12 cõmuni, ne videretur testator pro parte testatus & pro parte
intestatus decedere (contra *l. ius nostrum de regulis iuris*) tamẽ
13 cum hodie nulla sit iuris repugnantia & succedentes ab in-
testato habeant tacitam vocationem à defuncto, *vt in l. con-*
ficiuntur. l. quidam referunt. ff. de iure codicillorum, gloss. in l. non
iusta. C. ad Trebellianum, videtur dicendũ institutum in certa
re, etiam dato coherede, non succedere, nisi in re de qua fa-
cta fuit institutio, non vero vniuersaliter in omnibus bonis,
cum limitata causa limitatum debeat producere effectum.
14 *l. age cum Geminiano. C. de transactionib. l. in agris. ff. de acqui-*
15 *rendo rerum dominio*, & actus agentium non debet ope-
rari vltra agentis intentionem. *l. non omnis. ff. si certum petatur.*
quæ opinio vera est, & tenenda in iudicando, & consulen-
do, ex dispositione dictæ legis ordinamenti, non expressa, vt
16 existimauit Matien. *supra*, (ex verbis iam relatis) sed à ratio-
ne cessante iuris communis (de qua in *d. l. ius nostrum*) & ex
præsumpta testatoris voluntate, qui censetur disponere se-
cundum legis regni dispositionem, nec verba adducta per
Matiencum probant illius intentionẽ, cum tantum dispo-
nant, quando nullus fuit heres institutus, vt constat ex illius
verbis, ibi, **no aya hecho heredero alguno*, *tunc enim planissi-
mum est heredes ab intestato succedere: nos vero loqui-
mur, quando aliquis fuit in certa re heres institutus non da-
to coherede, in quo casu succedunt hodie heredes ab inte-
stato, & non institutus in certa re, qui solum cõsequetur rem
vel partem hereditatis à testatore relictam, non vero vniuer-
sa bona, quæ opinio certissima est, nec ab ea recedas in iu-
dicando & consulendo.

QVAEST. CCXV.

SVbstitutio compendiosa, facta à pagano per verba com-
munia, puta *Volo*, sine temporis distinctione, etiam intra
tempora pubertatis, erit fideicommissaria, & hæc est com-
munis opinio secundum Bart. *in leg. Centurio, numero* 26. *ff.*
de vulg.

Contrariam tamen sententiam (imo quod iura tempora
pubertatis valeat iure directo vt pupillaris, & post tempora
pubertatis obliquetur, & conuertatur in fideicõmissariam)
tenet ibi Bar. Ias. & Ripa, *num.* 114. qui hanc testatur com-
munem opinionem.

QVÆST. CCXVI.

Vtrum delictũm dicatur publicum, vel priuatum, quando pœna venit applicanda fisco. Communis contra communem.

QVando pœna venit applicanda fisco ex accusationẽ ali-
cuius delicti, etsi crimen sit priuatum, dicitur tamen ex
eo Publicum, & quilibet de populo illud accusare potest. Ita
gloss. & Bart. *in rubr. ff. de popul. actionibus*, & esse commu-
nem opinionem testatur Augustinus de Arim. *ad Angelum,*
de maleficiis. verb. ad querel. n. 9. Iulius Clarus, *lib.* 5. *recept sen-*
tentiarum. §. 1. *n.* 3.

Sed contrariam opinionem (imo quod non dicatur pu-
blicum, nec quod alicui de populo competat ius accusandi)
dixit communem Bald. *in rub. C. qui accusare non possunt, n.*
10. & tradunt Doctores, *in l. Papinian.* §. *meminisse. ff. de inoffic.*
testam. & Antonius Gomez. 3. *tom. variarum. cap* 1. *tit. de de-*
lictis nu. 4. *&* 9. & disputat Peregrina, *in tract. de Priuilegijs*
fisci, li. 4. *tit.* 8. *à. n.* 3. *&* 6. *&* 10.

QVÆSTIO CCXVII.

Vtrum quarta falcidia de singulis rebus legatis sit deducenda. Communis cõtra communem, & quid de iure regio.

FAlcidia de singulis rebus legatis, non de vna tantum re
est deducenda. Ita est sententia glossæ, *in l.* 2. *C. ad l falci-*
diam, quæ est communis opinio secundũ Oldrad. *cons.* 207.
num. 7. & secundum Bart. *in l. in quartam, num.* 9. *ff. ad l. fal-*
cidiam, vbi Paulus de Montepico, *nu.* 42. & sequitur Alex.
in l. si ex pluribus in princip ff. eod. titul. & in leg. si pupillus. §. *si*
ego, colum. fin. ff. eod. vbi limitat, & idem tenet Corrasius, *in*
lege filium quem habentem, numero 39. *Codice familiæ erci-*
scundæ.

Contrariam tamen sententiam (imo quod in hac quæ-
stione sit distinguendum) asserit esse communem Salicetus,
in d. l. C. ad l. falcidiam. Pro prima tamen parte facit, quod le-
gitima, quæ falcidiæ æquiparatur, deducenda est non ex vna
re tantum, sed ex omnibus bonis hereditariis, ita quod arbi-
trio boni viri legitima deducatur in vna, vel pluribus rebus.
Ita probatur ex ratione textus, *in l non amplius.* §. *si cum lege*
sequent. ff. de legat. 1. & tenet Bart. *in l. suus quoque in princip. n.*
10. *ff. de heredibus instituent.* & est communis opinio, secun-
dum Ripam, *in d. l. in quartam. n.* 112. & Paulus de Monte,
ibidem col. 50. & plures citat Couar. *in d. c. Raynaldus.* §. 2. *nu.*
5. *de testament.* eamque tenet Corrasius, *in d. l. filium quem ha-*
bentem, in materia quarta, legitimæ, numero 88. vbi dicit com-
munem opinionem, quæ est tenenda, & pro ea facit lex 1.
titul. 11. *pag.* 6.

QÆS-

QVÆSTIO CCXVIII.

SI testator legat domum in genere, & aliquam domum habuerit, valet legatum: sin autem non habuerit minime valet. Ita probat text. *in l. si domos, in princip.* vbi gloss. *ff. de leg. 1.* Nunc dubium est, an eadem distinctio locum habeat in legato fundi, alteriusue prædii rustici. Et in hoc casu minime distinguendum esse, sed omnino legatum, seu promissionem non consistere tenet Bart. *in l. ita stipulatus, oppositione. 8. numer. 7. ff. de verborum obligation.* cuius opinionem esse communem testatur Iason. *in l. legato generaliter, colum. penultima. ff. de leg. 1.*

Contrariam tamen sententiam, (imo quod eadem distinctio in prædio rustico sit facienda, quæ in vrbano) dixit communem Ias. *in d. l. si domos,* & Ripa, *in d. l. ita stipulatus. numero 31.*

QVÆSTIO CCXIX.

Vtrum qui promisit soluere certam pecuniæ quantitatem, in aliqua forma, illa mutata remaneat obligatus ad solutionem in forma mutata. Communis contra communem.

SI Titius Sempronio centum in certa forma pecuniæ soluere promisit, & ante moram Titij, illud genus vel forma pecuniæ statuto, vel auctoritate principis reprobetur, promittentem liberari ab obligatione soluendi in illa forma scribit Bart. *in l. quod te mihi, numer. 7. ff. si certum petatur,* & est communis opinio secundum Abbatem *in l. quanto, num. 12. de iureiurando.* tenet etiam idem Bart. *in l. Paulus. n. 6. ff. de solutionibus, & in l. cum quid num. 17. ff. si certum petatur,* & tradit plura Antonius Gabriel, *titulo de solutionibus, lib. tertio, conclusione 2.* vbi adduxit plures declarationes.

Sed contrariam opinionem (imo quod solutio debeat fieri in genere monetæ, quæ currebat tempore contractus) asserit esse communem Iason. *in d. l. quod te mihi, numer. 16.* & Decius *ibi numer. 8.* & dicit etiam communem Boerius, *decis. 327. num. 4.* & Curtius iunior, *cons. 24. n. 4.* quam opinionem sequitur Matthæus de Afflictis *decis. 90.* vbi dicit, quod ita seruatur de consuetudine, & pro hac opinione consuluit Purpuratus, *cons. 522. vol. 2. num. 1. & 38.*

SVMMARIA.

1 *Femina in testamentis de iure ciuili, & regio, testis esse non potest.*
2 *Testis potest esse femina in codicillis, secūdum aliquos: sed contrarium est verius.*
3 *In testamento facto ad pias causas femina potest esse testis.*
4 *Femina in testamento inter liberos potest esse testis.*
5 *Lex. hac consultissima. § ex imperfecto C. de test. declaratur.*
6 *De iure canonico femina est idoneus testis, secundum aliquos: contrarium verius.*

QVÆST. CCXX.

Vtrum femina de iure canonico possit esse testis in testamentis. Communis cōtra communem.

MVlier in testamentis testis esse non potest, *tex in l. in testamento. § mulier. ff. de testamentis,* etiam si sit femina honestissima *iuxta legem 17. titulo 16. p. 3.* cuius conclusionis ratio est quam adducit gloss. *in dict. § mulier,* quam sequuntur communiter doctores, secundum Bellon. *cons. 14. numer. 8.* prædictam etiam regulam probat l. 9. *titul. 1. p. 6.* illam tamen limitat pluribus modis Socinus. *reg. 419.* & Bernardus, *reg. 482.* & Duennas, *regul. 314.* ex quibus libuit aliquas in hac quæstione adducere limitationes pro ornamento illius. Et primo hanc regulam non habere locum in codicillis tenet gloss. *in d. § mulier.* gloss. etiam antepenultima, *in l. fin. Cod. de codicillis,* quas sequuntur doctores, vt testatur Decius, *in l. 2. numer. 26. ff. de regul. iuris,* & Tiraquellus, *ad ll. connubiales in l. 9. numero 60.* Socinus, *d. regul. 419. limitatione. 3.* & Durandus, *de arte testandi tit. 2. cautel. 2. nu. 7. & 8.* cuius contrarium resoluimus *in quæst. 700. numer. 14.* sequendo Molinam, & Matiencum, contra alios grauissimos doctores regni. Secundo limita non habere locum in testamento ad pias causas. Ita Socinus, *reg. 310. & reg. 419. limitatione. 2.* & hanc opinionem innuit esse magis communem Bellonus, *d. cons. 14. numero 8.* & eandem dixit communem Andreas de Begetis, *in l. 1. num. 214. C. de sacrosanctis ecclesis volum. 7. repetit.* & (horum omnium immemor) Couar. *in c. relatum el. 1. num. 5. de testament.* qui alios refert communem appellantes, & etiam tenet Gomecius *in reg. Cancellaria, de infirmis resig. quæst. 6. colu. 2.* & aliquos adducit Probus. *in c. 1. n. 26. de testibus lib. 6.* Tertio, limita, in testamento facto inter liberos, vt tenet glos. *in auth. quod sine. C. de testam.* cuius opinio est communis, vt innuit Tiraquellus, *in d. l. 9. connub. num. 59.* & Durandus, *de arte testandi. titul. 2. cautela 2. numer. 8.* dixitque expresse communem Boerius, *decis. 240. nu. 1.* & etiam dixit communem Ripa, *de peste. 2. particula secundæ partis. num. 54. fol. 14.* & Couarr. *vbi supra* & Socinus, *regula. 419. limitatione. 1.* Tellus Fernandez, *in l. 3. Tauri. 1. p. num. 13.* vbi Castillo, *verb. * siete testigos,* * tenet contrariam & Gregor. *in l. 7. tit. 1. p. 6. verb. * dos testigos,* * Matienco, *in l. 2. tit. 4. gl. 1. n. 15.* & Gutierrez, *pp. quæst. 36. n. 1.* Et an debeat hoc intelligi inter liberos legitimos, & naturales, in quibus videtur iuris solemnitas remitti per tex. *in l hac consultissima. § ex imperfecto. Cod. de testament.* vel debeat extendi ad testamentum factum inter liberos naturales tantum, vide communem contrariam, *quæst. 50.* & ponit hanc quæstionem in terminis Baldus, *in d. § mulier.* Quarto (omissis aliis) regula illorum iurium est limitanda, vt procedat de iure ciuili, secus de iure canonico, quo inspecto femina est idoneus testis in testamētis (etiam ad causas profanas.) Ita Abb. & Ancharranus, *in ca. cum esses, de test.* quorum opinio est communis secundum Iason. *in d. l. hac consultissima. in princip. n. 9. de testament* & secundum Couarr. *in d. ca. cum esset, n. 14.* & dicunt etiam communem relati per Duennas, *reg. 314. fol. 117.*

Sed in hoc contrariam opinionem resoluimus esse veriorem, *in quæst. 700.* vbi latissime prosequimur hanc quæstionem, & ita tenet Alexand. *cons. 70. vol. 2.* & Tiraquellus, *in d l. 9. n. 57.* & est communis opinio secundum Bellon. *cons. 14. n. 8.* vbi sequitur illam.

SVMMARIA.

1 *Lex. 5. tit. 13. p. 6. declaratur.*
2 *Contraria opinio proponitur.*
3 *Lex. 8. Tauri est correctoria iuris communis secundum Gomecium.*
4 *Lex. 8. Tauri declaratur.*
5 *Fratres qualiter succedant cum consobrinis.*

QVAEST. CCXXI.

Vtrum filij duorum fratrum inæquales numero, succedant patruo in stirpes, vel in capita. Communis contra communem, & quid iure regio.

FIlij duorum fratrum, inequales numero succedentes patruo, illos in capita succedere tenet Azon, *in summa. C. de legit. hered. col. 2.* cuius sententiæ est gloss. *in § hoc etiam verb. superstites, Inst. d. l. agnatorum successione.* & gloss. *verb. in stirpes, in auth. cessante. C. de legitimis heredib.* & hanc opinionem neruose defendit Zasius, *lib. 1. responsorum. c. 7. per totum,* & dixit illam communem Benedictus Capra, *cons. 21. col. fi.* & illam probat. *l. 5. tit. 13. p. 6.* & ibi illud tenet Greg. *verb. * por cabecas, & l. 13. tit. 6. lib. 3. fori.*

Sed

2 Sed contrariã sententiam (imo quod successio sit in stirpes) tenet gloss. *in authent. cessante.* & gloss. *in l. verb. vendicationem.* & ibi Bart. *ff si pars heredit. petatur.* gloss. etiam *verb. fratres in authent. de hered. ab intestato venientibus.* § *si igitur defunctus*, & gloss. final. *in leg. 12. tabularum. C. de legit. hered.* quarum opinio est communis, secundum additionem glos. *in d. authent. cessante* & dixerunt etiam communem *ibi* Angelus, & Cornæus, & plures pro hac opinione refert Roland. *cons. 68. numero 32. lib. 1. & cons. 38. numero 34. lib. 4.* & dicit communem Macar. dicens bis pro hac sententia iudicatum vidisse, *in tractatu de fideicommiss. quæst. 18.* quam sequitur Couarr. *ca. 8. practicarum num. .* Cephalus *cons 16. n 16. & cons. 330. n 53. lib. 3. & 489. num 38. lib. 4.* dicens esse magis communem, quam sequitur Bursatus, *cons. 1 n. 15. & cons. 71. nu. 2. vol. 1.* & Menoch. *cons. 124. n. 80. lib. 2.* qui dicit magis communem, & plures refert Tiber. Decian. *cons. 55 n. 15. & cons. 1. n. 362. li. 1.* & hanc esse magis communiorem, & in practica obseruandam dixit Fabius Turretus *cons. 12. n. 4. vol. 1.* & eandem dixit communem Alex. a Bart. *in l. post consanguineos. § hereditas. ff. de suis & legit. hered.* & etiam Cardinalis *in clem. plures, de iure patronatus* & dixit etiam communem Paulus Parisius, *cons. 25. vol. 2.* & Tiraquellus *de retractu. lib. 1. §. 1. gloss. 12. n.* & Zasius *dict. lib. 1. responsorum. ca. 7. in princip.* & dicunt etiam communem alii citati per Antonium Gomez *in l. 8. Tauri, n. 12.* & dicit ipse *n. 13. & 14.* se credere, quod illa lex 8. voluit corrigere illas leges partitæ, & fori: quoniam alias de dubio aliquo nó seruiret, nihilominus tamen inquit l. illam aliter intelligi per glossatores, ideoque seruandam esse Azonis sententiam, quæ hodie est approbata per d. l. *partit.* lex vero 8. *Tauri*, so-
4 lum loquitur in successione, in qua concurrit patruus cum
5 consobrinis, & ita constat ex verbis legis, ibi, *los sobrinos con los tios.* *quasi secus sit quando succeditur patruo, inter ipsos consobrinos, quia non succedent per repræsentationem, sed ex propria persona non in stirpes, sed in capita. Ita docet Tellus Fernandez *in d. l. 8. n 3.* & nouissime Guillien. de Ceruandes, *ibi, n. 18.* & Roias, *in epitome successionum. c. 32. n. 18.* Gregor. *in d. l. 5. tit 13. p. 6. gloss. penult* Couarr. *in epitome successionum. n 8.* post Cifuentes, Castil. & Rubeum, & latissime per Matiencum. *in l. 5. tit. 8. gl. 1 n. 15. lib. 5. recop.* & Molina, *libr. 3. de Hispanorum primog. capit. 7. numero 21. & 22.*

QVÆSTIO CCXXII.

Vtrum donatio excedens quingentos solidos, appositio iuramento valeat, sine insinuatione. Communis contra communem, & an renunciari possit.

DOnatio excedens quingentos solidos, non valet si non 1
insinuetur. *tex. in § alia. Instit. de donationib. l penultima. C. eodem tit. leg. 9. in fi tit. 4. p. 5.* quam regulam, cum quatuor ampliationibus & 19. limitationibus ponit Duennas, *reg.* 2
224. vltra quem addendum est insinuationem fieri posse per procuratorẽ vt singulariter tenet Socinus *cons. 48. n. 9. volum. 1.* Secundo est addendum, donationem quinquaginta 3
solidorum non irritari in totum, sed solum in excedente quantitate. *tex in l. scimus, versic. siquidem autem. C. de donationibus.* Quod poteris confirmare ex traditis *in quæst. 60.* & 4
probatur *in leg. 9. tit. 4. part. 5.* quæ omnia sunt limitanda in donatione omnium bonorum, quoniam neque in vno nemo tenet secundum Baldum *in l fi. C de pactis*, quem sequitur Gomecius *in l. 69. Tauri, n. 2.* Limita præterea in dona- 5
tione facta inter virum & vxorem, prout limitat egregie Salicetus. *in l. donationes C de donationib. inter.* Nam licet habeat vim legati, requirit insinuationem secundum Tiraquellum, *in l. si vnquam verb. libertis n. 122. vers. 4. C. de reuocandis donat.* & licet morte donantis confirmetur, *vt in leg. Papinianus ff de donationibus inter, & in l. donationes quas parentes Cod. eodem* tamen facta vltra 500. solidos non confir- 6
matur etiam in quantitate concurrenti solidorum. Sed quãuis arguta sit hæc Saliceti limitatio, communis opinio est in contrarium, secundum Bellon. *cons. 4. num. 11.* (quem videas) quæ omnia non solum procedunt in donatione, sed etiam in remissione debiti. Quam opinionem dicit communẽ Padillã *in l. præsens, n. 11. C. de traction.* Tertio est addendum, quod insinuatio debet fieri coram iudice, neque sufficeret facere coram testibus, & tabellione. Ita Cynus, Baldus, Imola, Paulus & Alexand. quos allegat Iaf. *in leg. fi. numero tertio, Cod. qui admitti*, & tenet Albericus *in l. 3. § causa cognita. numer. 4. ff. de bonorum possess.* quod videtur esse de mente Ang. *in §. fin. nu. 7. Instit. de bonorum possess.* pro qua opinione facit quædam doctrina communis relata per Curtium iuniorem, *in l. 1. num. 32. vers. & ideo, ff. de iurisdict. omnium iudicum.* Quæ omnia non procedunt de iure re- 7
gio, *vt in l. 9. tit. 4 part. 5.* imo idem disponit secundum nouam literam per Gregor. Lupum, secundum quem loquitur copulatiue, & secundum literam antiquam loquehatur disiunctiue, (quod de iure communi non apertum, secũdum Gregor. *ibi*, (Debet tamen illa insinuatio fieri coram iudice maiori illius populi, in quo fit prædicta insinuatio. Quarto est addendum, quod si detracta gabella de dona- 8
tione, non excedit summam 500. solidorum prędicta donatio, non requirit insinuationem. Ita tenet Bart. eleganter *in l. quoties* (argumento illius tex.) *ff. ad l. facidiam*, vbi sequitur eum Angelus, Imola, Paulus, & Alexand. idem tenet Romanus, *singulari 200.* & Aretinus *num. 3.* Iaf. *n. 20.* Vincent. *col. 4. in l. fructus, ff. soluto matrimonio*, Alexand. *in l vbi pure, §. fi. numero 5. ff. ad Trebellian.* Felinus *in c. ad nostram, numero 4. de iureiurando.* Iaf. *in l cum quædam, puella, §. fi. num. 9. ff. de iurisdictione omnium iudicum, & in l. non amplius. in princ. n. 6. ff de leg. 1.* Segura, *in l. si ex legati causa num. 36. ff. de verborum oblig.* Tiraquellus *de retractu, li 1. §. 15. gloss. 1. numero quarto*, Et quis sit hodie valor ipsorum solidorum traditur à Couar. *l. 1. variarum ca 11. n. 3. & in c. 6. num. 5. de veterum numismatum collatione* Greg. *in l. 9. titul. 4. p. 5. verb.* *de oro,* * Matienc. *in l. 7. tit 10. gl. 6. n 1. lib. 5. recop.* & Placa, *de delictis li. 1. c. 2. à num. 11. cum sequentib.* Anton. Gomez *2. tom. variam, ca. 4. num. 6.* Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 1. part. cap. 7. n. 4.* Quinto addendũ est, in donatione facta à principe non 9
requiri insinuationem. Ita probat text. *in d. leg sancimus vers. excepcis*, quam dixit meliorem iuris Tiraquellus *de nobilitate, capit. 37. numero 47.* & Loaces *in allegatione pro mula. 1. fundamento prima partis, ex num. 19. vsque ad 27. pag. 83.* quem sequitur Azeuedo *in l. 1. titulo 10. numero octauo, libr. 5. recop.*

idemque

SVMMARIA.

1 *Donatio excedens quingentos solidos, non valet sine insinuatione.*
2 *Insinuatio fieri potest per procuratorem.*
3 *Donatio excedens quingentos solidos non irritatur in totum sed in excessu.*
4 *Donatio omnium bonorum in totum vitiatur.*
5 *Donatio inter virum & vxorem requirit insinuationem.*
6 *Insinuatio est facienda coram iudice, neque sufficiet coram testibus, & notario.*
7 *Lex 9. tit. 4. p. 5. est correctoria iuris communis secundum aliquos.*
8 *Quingenti solidi debent considerari detracta gabella, & qualis sit illorum valor de iure regio, remissiue.*
9 *In donatione principis non est necessaria insinuatio.*
10 *Donatio facta principi non requirit insinuationem.*
11 *Donatio nulla ex defectu insinuationis, potest à principe confirmari etiam in præiudicium donantis.*
12 *Donatio facta à patre filio, non requirit insinuationem.*
13 *Iudex donationem à se factam non potest insinuare.*
14 *Donatio iurata facta à iudæo indiget insinuatione.*
15 *In materia iuramenti magis credendum est canonistis quam legistis.*
16 *Renunciatio insinuationis non valet in eodem instrumento.*

10 idemque intellige in donatione facta ipsi principi, per illam
11 *l.9.tit.4.par.5.* Sexto addendum est, principem posse confirmare donationem nullam, ex defectu insinuationis, etiam in præiudicium filiorum donantis, quibus fuerat ius quæsitum. Ita Paulus *cons* 84. *num.3.vol.1.* quem sequitur Duennas *reg.* 224. (cum aliis ab eo relatis) *limitat.7.* sequitur etiam Curtius *in leg. more maiorum, n.29 ff. de iurisdictione omnium iudicum*, quorum sententia (si vera est) limitatur singulariter ex *leg si donat. C. de donationibus l cum te, C de donationib. ante nup.* videlicet, vt quamuis princeps per illa iura non possit perfectam donationem reuocare, possit tamen nullam confirmare in præiudicium illius, cui erat ius quæsitum.
12 Rursus aduertendum est, donationem factam à patre filio, non requirere insinuationem, vt tradit Azeuedo *in l.1.tit. 6.nu.13 libr.5.recop.* & alios casus, in quibus insinuatio non est necessaria, tradit Matienco *in l.2.tit.2.gloss.3.numer.20.*
13 Septimo est addendum, iudicem donationem à se factam non posse insinuare, secundum Odofred. quem refert Baldus *in d l. sancimus n.6.* & quamuis ipse videatur tenere contrarium, Odofredi sententiam tenet Bartolus *num.3.* Albericus, *num.4.* post Guillermum de Cuneo *in l. si Consul. ff de adoptionibus.* Cum Baldo tamen tenet Antonius Canarius *de insinuatione, 1.part.num.16. & 17 vers quæro,* & Tiraquellus (*post connubiales gl.1.num 102. & gloss.6.nu.10. & glos. 7.nu.32. & 34. & gloss.8.nu.180. & 282. & in l si vnquam, verb donat.largitus, num.47. & 109. & 110.164.180 215. 349. 357.* idem *de retract.§.34 glos.1. & §.36 gl 2.n.22.*

Quibus sic visis, nunc dubium est, an per iuramentum in donatione positum, suppleatur defectus insinuationis. Et non suppleri tenet Guillermus de Cuneo, Bald. *numero 9.* & Albericus *in l.illud C de sacrosanctis ecclesiis.* & tenent plures doctores citati per Tiraquellum *in d.l.si vnquam, in princ. nu.159.* vbi refert hanc esse communem opinionem quam tenent citati per Duennas *reg.224. fallentia.5.* qui sequitur illam dicens communem, vltra quos hanc sequitur Barbacia (dicens etiam communem) *cons.66. inter consilia Curtii iunioris,* & Culcaneus *cons.18. ad fin.* & dixit etiam communem Marcus Antonius *de viribus iuramenti num.31.* & dixit communem Gualdensis *de arte testandi, tit.2. cautela 10. num.3.*

Sed contrariam sententiam (imo donationem iuratam non egere insinuatione) tenet Ioannes Andreas *in additionibus ad Speculato.tit de instrumentorum edit.§.porro vers.quid si renuncians.* & est communis opinio secundum Decium *cons. 239.numero tertio,* asserit etiam esse communem Iason *cons. 118.num.3.volum.1.* & appellat communem Ripa *li.3.resp. c.5.numer.2. & lib.3.c.11.* & Curtius iunior *cons.37.n.1. & cons.47.n.8. & 9. & cons.81.n.6.* & Alciatus *in c cum contingat.n.177. de iureiurando,* & hanc etiam sequuntur (dicentes communem) relati per Tiraquellum *in dict. leg. si vnquam in princ.n.143.* & Duennas *sup.reg.224. limitatione 5.in princ.* vltra quos hanc partem asserens esse communem tenet Gualdensis, *vbi supra,* & Cagnolus *in l. si quis in obligatione n. 6. ff. de reg.iuris,* quæ opinio verior est, quam tenet Iulius Clarus *libr.4. receptarum sententiarum. donatio. quæst.18. in princ.* & pluribus citatis sequitur Menchaca (dicens communem & veriorem) *li.1. de successionum creatione. § 5 nu.3. & 4.* qui refert duas communes contrarias, & Gutierrez *in l. nemo potest. n.340. ff. de l.1.* vbi hãc dixit veriorem & communiorem, idem tenet *in tract. de iuramento confirmatorio, 1. p.c.7.n.2.* quam etiam sequitur Tiberius Decianus *cons.37. num.79.* & Menochius, *cons.308. li.4.* Cephalus *cons.61.n.*
14 *18. lib.1.* Nonius *cons.1.n.12. & con.50.n.12.* Quæ tamen limitanda est in donatione iurata facta à iudæo. nam sine insinuatione minime valebit, secundum Paulum *cons.90. vol.2.* quem sequitur Tiraquellus *de iure primogenitura, quæstio.66. nu.30. & in quæst.66 numer.11.* & de hac communi contraria videndus est Socinus *cons.77. volum.1.* dicens illam esse communem legistarũ, hanc vero canonistarum: & ideo
15 hæc vltima tenenda est, quia in materia iuramenti magis standum est canonistis quam legistis *vt in præfat. huius operis resoluimus, num.20.* si vero non interueniat iuramentum, sed simplex renunciatio, dubitari solet an sit valida, maxime si
16 in eodem instrumento fiat. Et est communis opinio, quod non valeat talis renunciatio, vt tradit Antonius Gomez *de contractib ca.4.n.7.* & Antonius de Canario *in tract. de insinuatione, 2 part.quæst.29. num.47.* quos sequitur Matienco, *supra. in l.6.tit.11. gloss.6. numer.4. & 5. lib.5. recop.* quod est verissimum, prout resoluimus in renunciatione non numeratæ pecuniæ *in quæst.365.*

Sed contrariam opinionem (imo quod valeat renunciatio insinuationis) dixit communem Corneus *cons.221. li.1.* & hanc dixit communem & magis communem (pluribus citatis) Fabius Turretus. *cons.97.n.43. vol.1.* vbi refert duas communes.

QVÆST. CCXXIII.

Vtrum dicta testiũ faciant fidem, quando notarius examinauit plures testes, & solũm scripsit vnius testimonium, dicens, cæteros idem dixisse. Communis contra communem.

NOtarius examinans plures testes, vnius testimonium tantum scripsit, dixitque omnes alios testes idem dixisse in omnibus, & per omnia, dubitatur, an valeant hæc testimonia, & faciant fidem. Et Albericus *in l. si reus* (per tex. *ibi*) concludit valere, *ff. de condictione indebiti cum lege sequenti.* Cuius opinionem dicit communem teneri Ias. *in leg. si pœna causa, § si puteum. nu.2. ff. eodem.* pro qua sententia est bonus tex. in argum. *in l 1.§. hoc autem interdictum ff de fonte* cuius verba sunt. * (*Et eadem sunt his dicenda quæ ad personam attinent, quæcunque in superioribus interdictis diximus.* *) Et istam opinionem tenet Cæpolla (per text. *ibi*) *in leg idem Orfil. in princ. nu.7. ff. de ædilitio edict. & in l. ædiles aiunt, §. loq. ff. eod.*

Sed contrariam opinionem (imo quod talia dicta non probent, neque fidem faciant, tanquam suspecta) dixit communiorem Felinus *in ca. cum in tua. nu.5. de testib* atque hanc videtur tenere Bartol. *in leg.3.§. fin. in fi. ff. de testibus,* & illam dixit veriorem Abb. *in c. nihil in fine. de verborum significatione,* vbi eius additio plura refert pro vtraque parte, vbi Abb. neutram appellat communem, licet repertorium Felini. *verb. notarius, colum.2. in fi.* dixerit Abbatem d. loco hanc appellare communem. Sed prima opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, & ita communiter practicatur.

QVÆSTIO CCXXIV.

Vtrum pactum de retrouendendo, & modicitas pretij, inducãt præsumptionem, quod contractus sit vsurarius. Communis contra communem.

PActum de retrouendendo, & modicitas pretij præsumptionem inducunt contractus vsurarij, quamuis non adsit ad alia præsumptio. Ita tenet glos. *in cap. conquæstus, de vsuris,* cuius opinio communis est secundum Alexand. *cons. 54.vol.6.num.1. & cons.46.vol.3.* Anania *cons.58.* vbi dixit communem opinionem, & Romanus *cons.423.* Barbacia *cons.51.vol.1. & cons.8.vol.3.* Parisius *cons.82.n.39.vol.3.* & Afflictis, *decis.40. & 65. & 339.* vbi refert ita sacrum Consilium votasse, & sequitur Crauetta, *cons.156. volu.4.* & dixit etiam communem Decius *cons.692.nu.3.* & Gerardus *singulari 18. col.2.* Fer. *cautela 17.* dixit etiam cõmunem Abb. *cons.76. vol.1.* & Corneus. *cons.4. vol.1.* asserunt etiam communem relati per Cagnolum *in l.2. C. de pactis, inter emptorem & venditorem, nu.14.*

Sed contrariam opinionem (imo quod hæc duo non sufficiant nisi adsit, vel concurrat alia præsumptio: puta, quia solitus erat fœnerari emptor) dixit communem Barbacia *cons.76.col.2. vol.3.* Decius *cons.167.* Socin. *155. nu.13. vol.2. & cons.148. col. fin. eod. vol.* dixit etiam communem Alex. *107. vol.4.* quẽ refert & sequitur Ias. *cons.150 vol.4.* & hanc (post plura) dixit communem Cagnolus *in d. leg.2. num.19. & 20.*

& 20. & dixit communem opinionem Ruinus *conſ.16.nu.11.vol.4. & conſ.66.num.9.* & alios refert & ſequitur Rolandus *conſ.96.numer.19.vol.2.* vbi late proſequitur & declarat hanc quæſtionem, & Antonius de Burgos *in c.ad noſtram, num.45. de emptione & venditione*, & plura tradit Tiraquellus *lib.2.de retractu,in præfatione,nu.5. & in §.1.gl.2. num.53.* & Corraſius *lib.3.miſcellanearum,c.9.nu.7.* & Catelianus *in memorabilib.verb.pactum, de retrouendendo el.3.* & Decius *conſ.308.n.5.& conſ.648.num.3.* & hanc communem contrariam refert Boerius *deciſ.102. nu.2 & 3.* quæ opinio magis vera & recepta eſt, & pro ea plura conduxit notabilia maſcardus *vol.3.prob.concluſ.1142.*

QVÆSTIO CCXXV.

Vtrum epiſcopus poſsit diſpenſare cum clerico, qui cõmiſit adulterium cum inceſtum. Cõmunis contra communem.

EPiſcopus poteſt diſpenſare cum clerico in adulterio mixto cum inceſtu, peracta pœnitentia. Iſta eſt communis opinio, ſecundum Iaſ. *in leg.2. in princ.n.4.ff.de verborum oblig.* quam opinionem ſequitur Antonius Cuchus, infra citandus, *nu.252.* vbi refert omnes caſus in quibus epiſcopus diſpenſare poteſt.

Sed contrariam partem (imo quod non poſſit diſpenſare) dixit communem Decius *in c.at ſi clerici. §.de adulteriis, de iudiciis*, quod optime declarat Nauarr. *de irregularitate, 3. tom. 248. & 255.* Prima tamen opinio vera eſt & tenenda, ex traditis per Antonium Cuchum *lib.2 inſtit.tit.6.de epiſcopis, n.239.& 243.* vbi expendit pro hac ſententia tex. *in cap.18. ſeſſ.25. Concilij Tridentini.*

SVMMARIA.

1 *Verba nullius momenti inducunt actus nullitatem.*
2 *Ad eſſentiam contractus bonæ fidei requiritur vt dolus malus abſit.*
3 *Lex 57.tit.5.p.5. confirmat primam opinionem, & n.6.*
4 *Contractus bonæ fidei doli interuentu ipſo iure annullatur.*
5 *Dolus dupliciter in contractu interuenire poteſt.*
6 *Lex, dolo vel metu, ff. de inutilibus ſtipulationibus, declaratur.*
7 *Dolus dans cauſam contractui, de iure canonico, ſemper viciat contractum ipſo iure.*
8 *Bona fides præſumitur in contractu celebrato cum principe.*
9 *Iuramentum confirmat contractum nullum.*

QVÆST. CCXXVI.

Vtrum dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, reddat eum nullum ipſo iure, vel iuramento confirmetur. Communis contra communem, & quid iure regio.

DOlus dans cauſam contractui bonę fidei, reddit ipſum ipſo iure nullum. Ita probat text. *in l.elegantur, verſi.hoc enim, ibi, *nullum eſſe* ff.de dolo*, iuxta theoricam gloſſæ *in c.innotuit, de electione.* Quam ſequitur Tiraquellus (& ab eo citati) *in leg.ſi vnquam, verb reuertatur, numero 243. Cod. de reuocandis donationibus.* Eandem concluſionem probat text. *in l.3. verſ.ſi. ff.pro ſocio* vbi dicit ſocietatẽ dolo initã eſſe ipſo
1 iure nullius momenti, quæ verba *nullius momenti* (etiam ſine illis, *ipſo iure*) indicunt ipſo iure actus nullitatem, tex. *in l. non dubium, in fin. C.de legibus*, quem tex. commendat pro hac concluſione (pluribus citatis) Tiraquellus *vbi ſupra, numer.97.* quamuis aliter intelligat illa verba Duarenus *in l. in actionibus, numer.15. ff.de in litem iurando.* Atque hanc concluſionem, quod dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, reddat illum ipſo iure nullum probat tex. *in l. domum, in fine ff.de contrahenda emptione* (licet loquatur quando dolus interuenit ex parte vtriusque) Tenet etiam gloſſ. *in l.dolo, C.de inutilibus ſtipulationibus*, gloſſ. etiam *in l.ſi dolo*, & gloſ. magna *in l.2.C.de reſcindenda venditione*, gloſ. *in l. bonam fidem, C.de actionib. & obligat.* gloſſ. fin. *in leg. ſub prætextu, la.1.C.de tranſactionibus*, gloſſ. etiam *in d.l. & eleganter, & in de l.3. §.fin.* gloſſ. *in l. ſi quis cum aliter. ff. de verborum oblig.* gloſſ. *in l.Iulianus, §. ſi venditor, ff. de actionib. empti.* gloſſ. *in verb.bonæ fidei in § actioni, Inſt. de actionib.* vbi Iaſ. (poſt alios) *numer.28.* tenet idem, aſſerens eſſe puram veritatem, *n.30.* & aſſerit communem Gomecius *ibi, num.12.* & Zaſius *num.42.* dixit etiam communem Abb. *in c non fine, numer.7. de arbitris* tenet etiam gloſſ. *in cap. cum dilecti, de emptione & venditione*, & iſtam opinionem ſequuntur Iaſ. Riminaldus, Decius, & Curtius *in l cum poſtea quam, C.de pact.* Pandal Cremenſis *in l.2.n.11. C. de reſcindenda venditione* hancque opinionem aſſerit eſſe commnnem Imola *in cap. cum dilecti n.13. ff.de emptione & venditione*, & Gomecius *in §. omnium n.12. ſupra alleg.* dixit etiam communem Bernardus Diaz *reg.200.* & Tiraquellus *poſt ll connub. gl.5.n.9.* Alciatus *in c cum.contingat.n.1. de iureiurando*, cuius quidẽ 2
concluſionis ratio colligitur ex gl.ſingulari *in l. bonam fidem. C.de actionib. & obligationib.* quæ vult ad eſſentiam contractus bonæ fidei requiri, vt dolus malus abſit, adſitque intercontrahentes bona fides quam gl. commendat Bald. *in d.l. & eleganter.in princ.col.2.* Curt. iuni. *in l bonæ fidei, n.3. & 4. C.de pactis.* & optime illud declarat *in l.in actionib. ff. de in litem iurando, num.4.* vbi pro hac ratione commendat tex. *in d.l.3. verſ.fin.* quem etiam notat Bartolus *in d. l. ſub prætextu, n.8.* quæ communis opinio hodie eſt approbata de iure regio *in l.4. tit.10. lib.3. fori l.57. tit.5. part.5.* Nec deſunt 3
tamen qui aduerſus hanc receptiſſimam ſententiam inuehantur, vt Gomecius *in d.§. actionum n.12.* & Corraſius *lib. miſcellanearum, c.8.n.4.* & Forcatulus *dialogo 99. per totum*, 4
quibus videtur contractum bonæ fidei, doli interuentu, ipſo iure non annulari, quorum opinio poſſet procedere, quãdo ex huiuſmodi contractu nulla fuiſſet ſubſequuta traditio, vt eſt communis opinio ſecundum Curtium *in l. actione, num.15. & in l.ſub prætextu la.1. num.20. C. de tranſactionibus.* Et vt plene hæc materia doli examinetur, conſide- 5
randum eſt, dupliciter in contractibus dolum interuenire poſſe, quia aut dat cauſam contractui, aut incidit, interuenitque in contractu. Si dat cauſam contractui, qui eſt ſtricti iuris, contractus quidẽ mero iure valet, poteſt tamen doli exceptione elidi, tex. eſt *in l dolo, vel metu, C.de inutilibus ſtipulationibus.* Si vero dat cauſam contractui, bonæ fidei, contra- 6
ctus eſt ipſo iure nullus, vt in communi contraria, quæ omnia intellige de dolo, qui etiam prudentiſſimum capere poſſet, ex eleganti dicto Innocentij *in cap. cum dilectus, quod metus cauſa*, communiter recepto ſecundum Gomecium *in §. fuerat, numer.14. Inſtit.de actionibus.* ſi vero dolus, non quidem ex propoſito inficiat cauſam contractus, ſed tantum incidat in contractum, contractus mero iure valet, licet poſſit ex iure reſcindi. Pro qua diſtinctione eſt optimus textus de iure regio *in l.57. tit.5. part.5.* vbi Gregorius. ex qua di- 7
ſtinctione poſſet inferri, quod iure canonico dolus, dans cauſam contractui, ſemper vitiat contractum, ipſo iure: quia in illo iure omnes contractus ſunt bonæ fidei, ſecundum Baldum *in cap. vnico, nu.fin de plus petitionibus*, de quo tamen Iaſ. dubitat *in l.cum poſtea.num.2. de pactis, & in l cum fundus, in principio, nu.3. ff.ſi certum petatur.* Nec hoc dictum Baldi placet Alciato *in d.l.cum fundus, numer.16.* Ex quibus etiam 8
infertur ad contractus celebratos cum principe, quia in illis ſemper bona fides exiſtimatur, ſecundum Baldum *in c.1. §.ſi quis vero.num.1. de pace Conſtantiæ*, & ſecundum Zaſium *in §. actionum, nu.2. Inſtitut. de actionib.* His ſic viſis dubium eſt, an iuramentum interueniens in tali contractu nullo, cõfirmet ipſum contractum. Et illum minime confirmare te- 9
net Antonius, 4. *membro*, & Abb. *numer.23. in d.c.cum contingat.*

Contrariam tamen ſententiam tenet Imola *ib. num.52.* & eſſe communem ſcribit Alexand. *conſ.42. volum.1. columna penultima*, & dixit etiam communem Curtius ſenior *conſ.65.* ſed profecto magis vera videtur opinio contraria. Vel intellige primam opinionẽ, quando dolus dedit cauſam contractui, tunc non firmatur iuramento talis contractus.

Secunda

Secunda vero opinio procedat quando dolus re ipsa incidit in contractum & vide Gutier. *in cap. quamuis pactum, verb. si tamen iuramento, de pactis in 6. & de iur. confirmatorio, 1. p. c. 57. num. 19.*

QVÆST. CCXXVII.

Vtrum episcopus possit dispensare in omnibus criminibus, in quibus specialiter nulla est prohibitio. Cõmunis contra communem.

EPiscopus in omnibus criminibus potest dispensare, in quibus specialiter non est prohibitum, secundum glossam *in capit. at si clerici, §. de adulteriis, verb. minora de iudiciis*, atque huius glossæ dicit magis communem opinionem, quam tenet gloss. *in capit. minor. distinct.* 50. quam opinionem sequetur & defendit Ant. Cuchus *libr. 2. institut. mai. titul. 6. de episcopis, à numer.* 139. vbi dicit omnia episcopis in pœnitentialibus, seu spiritualibus licere, præter ea quæ eis specialiter & expresse adempta sunt, summoque pontifici, aut aliis reseruata.

Sed contrariam sententiam (imo quod in his possit solum dispensare casibus, in quibus hoc illi concessum est) dicunt communem ibi Felinus, & Decius, & declarat Nauarr. 3. *tom. tit. de irregularitate, capit. 27. num. 248. fol.* 379. Prima tamen opinio est verior & tenenda quia episcopi in suis diœcesibus plenissimam habent iurisdictionem, *cap. cauendum 10. quæstione 3. cap. Apostolos, de censibus, capit. 3. sess. 13. Concilij Trident.* Ipsi enim in locum Apostolorum successerunt in ecclesia Dei, positi à Spiritu sancto, *vt in ca.* 32. *Concilij supra, & cap. 6 sessione 25.* ita declarat Fiscus *de visitatione, lib. 1. c. 2. num. 12. & cap. 33. n. 1.* vbi dicit, quod episcopi habent in sua diœcesi iurisdictionem cum mero & mixto imperio, *vt in c. 1. de pœnis, lib. 6. & in cap. 8. sessione 24. Concilii Tridentini*, ex quo text. nostra opinio remanet comprobata & ex *capit. 18. sessione 21.* quem inducit Cuchus, *sup. num.* 242.

QVÆST. CCXXVIII.

Vtrum post recusationem interpositam, excommunicatio. Communis contra communem.

EXcommunicatio non ligat post appellationem *c. dilectus, cum alijs. de appellationib. & in capit. pastoralis, §. si. eod. tit.* & plures pro hac sententia refert Garcian *reg.* 172. vbi 6. modis limitat & declarat, referens *numero* 6. duas communes, & vide *l. 29. tit. 9. p. 1.* Idemque esse post recusationem dixit communem Nauarr. *in cap. cum contingat, colu.* 134. *de rescript.*

Contrariam tamen dixit communem Francus *in capit. cum speciali, colum. fin. de appellationibus.* Prima tamen verior est & tenenda sententia, & ratio est, quia dormitat iurisdictio, *vt in d. §. fin. & l. 29. tit. 9. p. 1.* vbi Greg. *verb. *se alce,** & sequitur Duennas *reg. 42. n.* 8.

QVÆSTIO CCXXIX.

Vtrum possessor bonæ fidei faciat fructus naturales suos. Communis contra cõmunem, & quid iure regio.

POssessor bonæ fidei fructus naturales suos non facit. Ita tenet gloss. magna *in l. ex diuerso, in princip. ff. de rei venditione*, idem etiam tenet gloss. *in l. bonæ fidei ff. de acquirendo rerum dominio, & in §. si quis à non domino. instit. de rerum diuisione*, & gl. *in § 1. Inst. de offic. iudicis.* Et est cõmunis opinio secundum Imolam *in c. grauis, n. 12. de restitutione spoliatorum.*

Sed contrariam sententiam tenet Bartolus *in d. lex diuerso, n. 5.* per tex. *in d. l. bonæ fidei*, cuius verba sunt, * *Bona fidei emptor, non dubie percipiendo fructus etiam ex alienare, suos interim facit, non tantum eos, qui diligentiâ, & opera eius peruenerunt, sed omnes.* Et ita hæc est communis opinio modernorum, secundum Abb. *in c. grauis n. 4.* vbi dicit, quod gloss. & doctores antiqui, communiter tenebant contrariam partem, & vltima tamen opinio est communis, vt tradit Couar. *lib. 1. variarum, c. 3. n. 6.* quæ hodie est approbata per *l. 39. tit. 28. p. 3.* vbi Greg. *verb. *otro si dezimos.*

QVÆSTIO CCXXX.

Vtrum maritus possit conueniri actione reali, in quantum facere potest. Communis contra communem.

MAritus non potest ab vxore conueniri nisi in quantum facere potest, *l. maritum ff. soluto matrimonio, l. 1. tit. 5. p. 5.* Sed est dubium, an hoc priuilegium habeat maritus cum in rem actione conuenitur, & tunc illi hoc remedium minime competere tenet Bartolus *in d. leg. maritum, post principium*, vbi Alexand. *colum. 2. in fine*, asserit, quod ista est communis opinio, & tradit Capicius *de dote 3. part. qu.* 238. qui posuit ad regulam 20. limitationes, & illud tenet Gomecius *in l.* 50. *Tauri, num.* 49. qui resoluit, quod quando bona dotalia extant, maritus non gaudet hoc priuilegio. Ita Euerardus *in locis legalib. fol. 769. n.* 18. Ias. *in §. item si de dote, n.* 11. *Inst. de actionib.*

Sed contrariam opinionem, imo quod in hoc casu debeat fieri distinctio, an mulier agat actione in rem simpliciter, an vero priuilegiata, vt in primo casu maritus non habeat illud beneficium, in secundo vero sic. Ita Bartolus *in l. filio, la. 2. n. 3. & 4. ff. soluto matrimonio*, cuius distinctionem dixit communiter approbari Ias. *in l. si constanti, n.* 118. *ff. soluto matrimonio.*

QVÆST. CCXXXI.

Vtrum promittens soluere centum, cum ramento, excusetur à periurio compensando. Communis contra communem.

PRomittens soluere centum iuramento, excusatur à periurio compensando, secundum Bart. *in l. eam amplius, non peti, n. 8. ff. rem ratam haberi*, & hanc esse communem firmat Alexand. *consil. 12. num. 13. vol. 2.* Tindarus *in tractatu de compensationibus, artic. 7.* Bertrandus *cons. 154. vol. 2.* Barbacia *cons. 14. vol. 2.* Aufredus *in decisione Tolosana* 139. Romanus *in l. eum qui, §. 1. de iureiurando.* Quam conclusionem dixit communem Antonius Gabriel, *titul. de iureiur. conclus. 7.* & Salazar *de vsu & consuetud. §. 1. nu. 69.* & plures pro Bart. opinione tradit Matthæus de Afflictis, *decis.* 134.

Sed contrariam opinionem probat text. *in c. ad nostram. 1. el. 1. de iureiur.* qui sic communiter intelligitur, vt asserit Felinus *ibi colum. final* & fatetur esse communem opinionem Ias. *in l. eum qui § si iurauero, num. 6. ff. de iureiurando*, & dixit communem Alexand. *cons. 91. n. 5. vol. 2.* & Marc. Antonius *in tractatu de viribus iuramenti num.* 42. Iason *cons.* 134. *vol. 4.* vbi dicit, quod ista est vera, & magis communis opinio, quam etiam communem decisio Pedemontana 381. & plures (vltra prædictos scribentes) refert Antonius Gabriel, *supra*, qui dicit magis communem, & Alexand. *consilio 51. volum. 2.* Gozadinus *cons. 69. numer. 1.* & dicit magis communem opinionem Rolandus, *cons. 6. num. 31. & cons. 17. n. 14. volum. 1.* Natta *cons 54. nu. 1. vol. 1.* Butsatus *cons. 106. num. 2. vol. 1.* & Gregor. *in l. 20. tit. 14. part. 5. gloss. 1.* Et pro vtraque parte plures refert Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 3. par. cap. 6. num. 3. vsq; ad 6.* qui dicit hanc opinionem, & veriorem, & magis communem, & sic tenendam in iudicando & consulendo, per text. *in d. c. ad nostram*, qui illum bene declarat, & nouum intellectum ad illum text. tradit Zenedo *in collectaneis ad eum 155. num. 2.* & pro vtraque opinione sex fundamenta subtilia adduxit Salzedo *ad Bernardum Diaz, reg. 99.* & plures refert Tiraquell. *de vtroque retra-*

retractu,lib. 1. §. 3. *gl.* 3. *nu.* 6. & dixit etiam communem Iaſ. *in* §. *in bona fidei, n.* 85. *Inſtit. de actionib.* & plura tradit Cou. *in c. quamuis pactum, de pactis, in* 6. *in* 1. *par.* §. 4. *n.* 9. vbi hunc articulum late proſequitur, referens duas communes, & tandem veriorem exiſtimat Bartoli ſententiam, à qua non eſt recedendum in iudicando & conſulendo, quia verior eſt, & ita quotidie practicatur.

QVÆSTIO CCXXXII.

Vtrum filius poſsit donare patri cauſa mortis (eo auctore) Communis contra communem.

FIlius familias patri donare cauſa mortis (eo auctore) non poteſt. Ita tenet gloſſ. *in verb rem acquirit.* & ibi Bart. *in l.* 1. *ff. de auctoritate tutorum*, quam dixit ſingularem Segura *in leg.* 1. §. *ſi vir vxori, numer.* 111. *ff. de acquiren. poſſeſsione.* Quam opinionem aſſerit communem Decius *conſ.* 245. *nu.* 6. *& conſ.* 280. *numer.* 5. *& conſ.* 612. & hanc dixit communem Gualdenſis *de arte teſtandi, titul.* 1. *cautela.* 1. *numero* 4. & dixit cõmuniorem Andreas ab Egea, *lib. pactorum. n.* 95. *&* 386.

Sed contrariam ſententiam, imo quod filius poſſit donare patri eodem auctore cauſa mortis, dicunt eſſe communem Iaſ. & Ripa *num.* 2. *in l.* 1. §. *fuit quæſitum ff. ad Trebell.* & Guillermus Benedictus *in ca. Raynutius, verb. matrem in ſuper cleram, nu.* 46. *de teſtam.* Hancque communem contrariam refert Couarr. *in rubrica de teſtamentis,* 3. *part. numer.* 7. & Tiraquellus (ab eo non relatus) *poſt. ll. connubiales, num.* 116. *&* 155. & fundamenta ad prædictas referam in quæſtione ſequenti.

SVMMARIA.

1 *Lex.* 55. *Tauri declaratur.*
2 *Vir vxori ſecum contrahenti, poteſt auctoritatem præſtare.*
3 *Statutum non poteſt tollere liberam teſtamenti factionem.*
4 *Contraria opinio in quæſtione propoſitâ traditur.*
5 *Libera teſtandi facultas prouenit à iure naturali.*
6 *Solemnitas teſtamenti, eſt de iure ciuili, ipſum autem teſtamentum de iure gentium.*
7 *Ius naturale & gentium eſt immutabile.*

QVÆSTIO CCXXXIII.

Vtrum filius poſsit donare patri, & maritus vxori, ſi pater, vel maritus præſtent auctoritatem. Communis contra communem.

PRoſequendo quæſtionem præcedentem; pro prima opinione, & ſic, quod filius non poſſit donare, facit, quod ſi mulier vellet ipſis propinquis (quorum conſenſus deſiderantur) in ſuo teſtamento bona relinquere, non poterunt propinqui ad ſuam vtilitatem præſtare conſenſum. Ita Bartolus *in l.* 1. *numer.* 6. *ff. de auctoritate tutorum*, quem ſequuntur plurimi citati per Tiraquellum, *poſt ll. connubiales gloſſ.* 8. *num.* 214. & hæc eſt communis Bartoli opinio ſecundum Iaſ. *num.* 4. Ripam *numer.* 5. *in l.* 1. §. *fuit quæſitum, ad Trebell.* Idem aſſerit Decius *conſ.* 612. *in fine* & Gualdenſis *de arte teſtandi tit.* 1. *cautela* 2. *num.* 14. & quia hodie iure regio vxor ſine licentia mariti non poteſt contrahere exemplum erit ſumendum in marito contrahente cum ſua vxore, & ſic erit notabilis declaratio ad leges regni, 13. *titul.* 20. *libr.* 3.
1 *fori, & l. fin. titul.* 11. *lib.* 1. *& ad l.* 55. *Tauri*, vnde licet de iure communi, vir & vxor poſſint inter ſe quoſlibet contractus facere, *l. ſi vir vxori, ff. de præſcriptis verbis, l. ſi ſponſus*, §. *circa, ff. de donationibus inter*, cum adductis per Alexandrum *conſ.* 86. *in principio, volu.* 5. Fabianus de Monte, *de emptione & venditione, quæſt.* 3. *numer.* 4. *&* 5. Caſſaneus *in conſuetudinibus Burgundiæ, rubric.* 4. §. 7. *verſ.* * *boneantres* *, *in princip.* Tiraquellus *poſt ll. connubiales, gloſſ.* 8. *numero* 111. Segura, *in dict.* §. *ſi vir vxori, num.* 110. *&* 116. tamen illud videtur temperandum, ſecundum communem opinionem traditam per Bartolum *ſupra.*

Sed verius eſt hodie poſſe virum vxori ſecum contrahenti auctoritatem præſtare in ſuum commodum, vt tenent relati per Tiraquellum, *gloſſ.* 8. *n.* 119. & ex noſtris hanc partẽ tenet Segura, *in d.* §. *ſi vir vxori, num.* 113. *in fin.* quem ſequitur Gomez Arias *in l.* 52. *Tauri, nu.* 82. eandem etiam partem tenet Caſtillo, *in d. l.* 55. *col.* 4. *verſ poteſt eſſe* vbi Gomecius, *numer.* 3. quamuis prædicti doctores Hiſpani videantur loqui in contractu, in quo vir & vxor ad vtilitatem alterius obligantur: quia tunc facilius videtur permittendum, vt vxori ſecum contrahenti poſſit conſentire. At vero illa communis Doctorum aſſertio (poſt Bart.) loquitur in caſu, in quo ſola mariti, vel propinquorum commoditas vertitur, quo fit, vt difficilis in eo contractu debeat eorum approbatio & cõſenſus admitti, & ſic poteſt adhuc defendi illa communis Doctorum ſententia. Nihilominus tamen, in caſu illo, quo 2
loquuntur doctores, eſt tenẽdum contrarium, quoniam ſta- 3
tutum, quod ipſi referunt (vt ſine conſenſu propinquorum vel mariti, vxor teſtari non poſſit) eſt iniquum, ex eo quod teſtamẽti factionem aufert iuxta illam notabilem Pauli ſententiam *in l. ex facto, la magna n.* 6. *ff. de vulgari* (arg. illius tex.) cuius opinionem ſequuntur Tiraq. & ab eo citati *poſt. ll. connubiales gloſſ.* 5. *nu.* 94. *cum ſequentibus.* & ſequitur Ioannes Lupus, *in repetitione c per veſtras.* §. 8. *n.* 5. & Corraſius, *in l ſi teſt. nu.* 6. *C. de impub.* & Iaſ. & (qui latiſſime examinat hunc articulum) *in l. ſtipulatio hoc modo concepta n.* 2. *ff. de verborum*, ſequitur etiam Ioannes Crotus, *in l. omnes populi, nu.* 64. *ff. de iuſt. & iur.* & tandem Pauli ſententiam ſequuntur magis communiter DD. ſecundum Catelianum Cottam, *in memorabilibus, verb. ſtatutum*, & illam dicit communem Iaſ. *in d. l. ex facto. n.* 6. vbi contra Paulum tenet (ſibi contrarius.)

Sed contrariam opinionem (imo quod tale ſtatutum va- 4
leat) tenent contra Paulum, citati per Tiraquellum *in d. gloſ. n.* 97. *&* 98. vltra quos tenet hanc ſententiã Decius, *in l. neque ex prætorio, num.* 6. *ff. de regulis iuris*, & Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, verb. & vxorem in principio num.* 34. *&* 35. *& eod. verbo numer.* 216. *de teſtam.* & contra Paulum tenet Zaſius, *conſ.* 20. *num.* 34. *vol* 2. & Fortunius Garcia, *de vltimo fine, illatione.* 20. *verſic. hinc etiam infero*, & Vigilius, *in principio, quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum* & ſequitur Caſſaneus, *in conſuetudinibus Burgundiæ, rubric.* 4. §. *primo, verb.* *nec anſi par* *in principio*, & Gualdenſis, *de arte teſtandi, titulo primo, cautela.* 2. *in principio.* & ſequitur Socinus, *conſ.* 41. *in principio, volum.* 1. & hanc opinionem contra Paulum ſequuntur communiter Doctores, *in leg.* 1. *Codic. de ſummæ Trinitate. & fide Catholica*, ſecundum Aretinum, *in dict. leg. ex facto*, prout ibi refert Hieronymus Verius, *num.* 50. qui *à nu.* 5. dicit, quod Pauli ſententia neque eſt vera, neque communis, quamuis illam dixerit communem Iaſ. Ripa tamen *in d.* §. *ex facto. nu.* 22. aſſignat quandam concordiam, quæ non placet, & illud ſtatutum, de quo ſupra, à doctoribus relatum, habemus etiam ex Platone, *de legibus, dialogo* 2. Sed pro Pauli ſententia (quæ verior videtur) faciunt duæ vrgentiſſimæ rationes: prima, quia illa libera teſtandi facultas, eſt 5
iuris naturalis, prout elegantèr docebat Bald. *in l. duodecim tabularum, num.* 1. *C. de legit. hered.* idemque tenet Fortunius, *in l. Gallus.* §. *& qui ſi tantum, fol. antepenultimo, colum.* 2. *ff. de lib & poſthum.* & Cortaſius, *in d l. ſi teſtamento, numer.* 6. *Cod. de impub.* & Couarru. *lib.* 3. *variarum. c.* 6 *numer.* 7. & Antonius Diodeus, *in introductione artificiali, lib.* 2. *formula.* 5. *folio* 35. *colu.* 2. quamuis contrarium in hoc voluerit Zaſius, (nullum ex his referens) *d. conſ.* 1. *num.* 42. *volum.* 2. Si ergo illa libera teſtandi facultas eſt iuris naturalis, indubitati iuris eſt illam ſtatuto non poſſe tolli. text. *in* §. *ſed naturalia. Inſtitut. de iure naturali gentium, vel ciuili* (cum aliis.) Secunda ratio eſt, quia licet teſtamento ſolemnitas ſit de iure ciuili, ipſum tamen teſtamentum à iure gentium traxit originem, vt firma Bart. *in l. interdum. ff. de cond. indebi.* & hæc eſt abſque dubio magis communis opinio, vt fatetur ibi Iaſon *n.* 4. *ad fin.* (& latius dicetur *in quæſtione* 512.) & tradit Menchaca, *lib.* 1. *de ſucceſsionum creatione.* §. 1. *num.* 4. & ſic hunc actum iuris gentium non poterit ſtatutum tollere: quoniam ſicut ius naturale eſt immutabile, ita & ius gentium, vt eſt communis

munis opinio, secundum Bellonum, *cons.* 2. *per totum*, & secundum Marantam, *de ordine iudiciorum.* 3. *part. numer.* 44. ex quibus collliges duas communes contrarias, vnam inter tenentes opinionem Bart. *in d. l.* 1. *n.* 6. *ff. de auctoritate tutorum.* (quæ refragatur omnino huic Pauli sententiæ) alia vero inter tenentes Pauli sententiam directo contrariam.

SVMMARIA.

1 *Contractus mutui potest inter pupillum & eius tutorem celebrari.*
2 *Tutor potest cum suo pupillo facere contractum, vltro citroque obligatorium.*
3 *Contractus factus palam & bona fide, qualis dicatur.*
4 *Lex transactionem. C. de transactionibus explicatur.*
5 *Contractus celebratus in præsentia consanguineorum, dicitur factus palam, & bona fide.*
6 *Consanguineorum præsentia excusat à dolo.*
7 *Iudicis præsentia excludit dolum.*
8 *Contractus celebratus cum pupillo erit nullus probato dolo.*
9 *Tutor nobilis habet pro se præsumptionem.*
10 *Publice, & palam differunt inter se, & quæ sit differentia.*
11 *De iure regio, qualiter possit tutor contrahere cum pupillo.*
12 *Contractus iuratus factus à pupillo cum suo tutore sustinetur.*

QVÆSTIO CCXXXIV.

Vtrum tutor palam, & bona fide possit cum pupillo contrahere. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRo maiori intelligentia prædictorum in præcedenti quæstione contraria, aliqua adaptare libuit in præsenti. Tutor, qui in negociis (per pupillum contrahendis) auctoritatem suam interponere debet, non poterit cum ipso pupillo contrahere, ne in suum commodum auctoritatem videatur præstare. Ita probat text. *in l.* 1. *ff. de auctoritate tutorum.* § *fin. Inst. eod. l.* 1. *§. fuit quæsitum. ff. ad Trebell.* quod fallit in contractu mutui, quod potest tutor, vel à se, vel à contutore recipere pro pupillo, *text. in l non existimo. ff. de administratione tutorum. l. quoties. §. non tamen, eodem titulo* (quod propter singularia numeratæ pecuniæ receptum est) aliosque contractus tutor cum minore non potest celebrare se auctore, secundum glossam. 1. *ad medium, in l singularia. ff. si certum competatur. & in l. cum ipse gloss. magna ad fin. Cod. de contrahenda emptione.* Quarum opinionem tuetur Alciatus, *in d. l singularia n.* 26. *&* 27. & Bellon. *lib.* 3. *supputat. capit.* 14. *&* 15. Corrasius tamen, *lib.* 6. *miscellanearum. ca.* 14. existimat contractum mutui inter pupillum, & tutorem (ipso auctore, interuenire non posse siue clam, siue publice, & palam celebretur. Sed his non obstantibus, vera & communis sententia est posse (tutore ipso auctore) quemlibet contractum facere, etiam vltro citroque obligatorium, dum tamen palam, & bona fide fiat, tex. (qui loquitur in contractu emptionis) *in l. cum ipse tutor. Cod. de contrahenda emptione.* Cuius aperta decisione motus Bart. *in d. l. singularia n.* 7. glossarum damnat sententiam, atque hanc (contra glossas) testatur esse communem *ibi* Alexand. *n.* 4. Ias. *n.* 16 *&* 18. Decius, *n.* 15. Curtius. *n.* 10. Alciatus, *n.* 27. eandemque esse communem asserunt Socinus, & Alex. vterque *in principio*, Ias. *n.* 19. *in d. l.* 1. *§. fuit quæsitum*, & eandem esse communem affirmat Socinus *cons.* 160. *numer.* 15. *volu.* 2. Bertrandus, *cons.* 201. *num.* 4. *vol.* 2. & Curtius iunior, *nu.* 4. *cons.* 29. *num.* 9.

1 2 3 4 5

3 Dubium tamen est, quando dicatur contractus palam, & bona fide celebratus. In qua re Bart. *in l. frater à fratre, num.* 51. *ff. de condictione indebiti*, docet tripliciter contractum palam, & bona fide fieri posse. Primo modo, si fiat in præsentia amicorum. argum. text. *in l. transactionem. Cod. de transactionibus*, qui probat, quod præsentia amicorum omnem præsumptionem fraudis excludit, cuius argumento plura tradit Alciatus, *regul.* 1. *præsumptione* 21. Boerius *decisione* 100. *n.* 7. *&* 8. Thomas Grammaticus, *cons.* 40 *nu.* 25. Tiraquellus, *post ll connubiales gl.* 6 *n.* 7. Intelligendo, tamen, quod vnius præsentia non sufficiat, vt sinistra suspicione contractus careat secundum Tiraquellum, *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos. num.* 238. *C. de reuocandis donationibus*, sed necessaria saltem est præsentia duorum amicorum, secundum Cassaneum, *in consuetudinibus Burgundiæ, rubr.* 4. §. 1. *verb. publiceque, nu.* 2. Secundo modo dicetur contractus palam, & bona fide celebratus si fiat in præsentia consanguineorum, argumento tex. *in d. l. transactionem*, iuxta comparationem amicorum & consanguineorum. Quam probat text. *in l. cum allegas, de Castrensi peculio, lib.* 12. cuius argumento plura congessit Alciatus, & additio ad eum, *regul.* 1. *præsumptione* 28. Aippolytus, *singulari.* 381. & Tiraquellus, *vbi supra verb. libertis. n.* 89. Nec parum hanc Bartoli doctrinam iuuat glossa elegans & magna, *verb vel tertio. C. de his quibus vt indignus*, quam commodat Baldus *in rub. C. de pœna iudicis, qui male iud. n.* 4. & Ias. *in l.* 1. *n. fin. C de transactionibus & in leg. bonorum n.* 3. *C. qui admitti.* eandem etiam commendat Gerardus *singulari* 56. & Hippolytus, *singulari.* 717. & Catelianus Cotta, *in memorabilibus. verb. palam*, in quantum glossa illa probat, in præsentia consanguineorum doli, vel fraudis cessari præsumptionem: excusarique tutorem à dolo, quoties contractus pupilli in consanguineorum præsentia fuerit celebratus. Vnde Zasius, *in d. l singularia, num.* 27. dicebat quod quando tutor voluerit sibi pupillum obligare, sit cautus, vt consanguineos adhibeat. Tertio dicitur contractus factus publice, & palam, quando fuerit celebratus in præsentia iudicis. Pro qua sententia adducit Bart. text. *in l. fin. in princip. ff. quod metus causa*, vbi sola facilitas adeundi iudicem omnem metus & vis excludit suspicionem, & præsumptionem, & sic multo fortius eius præsentia hoc operabitur, atque ita hanc Bartoli doctrinam sequitur Iason dicens singularem *in d. l frater à fratre, nu.* 42. *& in l. singularia, n.* 48. & sequitur Padilla, *in d. §. transactione, n.* 7. *C. de transactionibus*, pro qua opinione expendit tex. de iure regio, *in l.* 4. *tit.* 5. *p.* 5. & Caccialup. *in d. l frater, numer.* 66. & Catelianus, & Gerardus, *vbi supra*, qui illud intelligit de præsentia maioris, iudicis, non vero inferioris, & hæc est communis opinio Bar. secundum aliquos modernos, vt asserit Curtius iunior. *cons.* 29. *n.* 12. quæ opinio tenenda est. Quam intelligas sano modo, nam quamuis præsentia amicorum, consanguineorum, & iudicis, fraudis, & doli suspicionem submoueat, probato tamen dolo, vel fraude contractus erit nullus, vt singulariter declarat Ripa, *lib.* 3. *responsorum. c.* 15. *numer.* 15. & idem in causa simili notat Pantaleon. *in l.* 2. *nu.* 108. *C. de rescindenda venditione*, & idem Ripa tenet Mauricius, *de restitutione. ca.* 145. vbi ad finem hanc dixit magis communem opinionem, quam tenet Decius, *cons.* 351. *nu.* 6. vbi addit, quod in hoc casu requiruntur clariores probationes: quæ omnia sunt limitanda, quando tutor nobilis contrahat cum pupillo, quia nobilitas fraudis tollit suspicionem. Ita Otalora *de nobilitate. 4. p. cap. vltim nu.* 13. quem sequitur Matienco, *in l.* 23. *tit.* 11. *lib.* 5. *recopilat. gloss.* 2. *numer.* 7. pro qua sententia facit text. *in l. pupillus. § sed per interpositam. ff. de auctoritate tutorum.* Et vt hoc non prætermittamus, videtur dicendum, quod prædicta non censentur hodie correcta per *l.* 4. *tit.* 5. *p.* 5. & per *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 5. *ord. l. fin. tit.* 14. *lib. ord. l.* 23. *tit.* 11. *lib.* 5. *recop.* quibus disponitur, tutorem non posse quid à pupillo emere, siue publice, siue secrete, quoniam aliud est publice, aliud, palam & bona fide emere: aliud nãque hominum multitudinem requirit, hoc autem amicorum, seu consanguineorum, seu iudicis præsentia, vt ex Doctorum interpretationibus colligimus, & ita intelligit Montaluus, *in d l.* 4. *partita, & in suo repertorio, verb tutor. el.* 1. qui sic interpretatur dictas ll. ordinamenti. Huic tamen sensui summè obstat, quod verbum *publice* magis importat, quam verbum *palam*, vt notat Salicetus, *in l. ea quidem, numer.* 114. *C de accusationibus.* & eum sequitur Palatius Rubeus, *in cap. per vestras* 3. *notabili* § *vigesimoprimo, numero decimosexto*, & Alciatus, *in leg. palam. numer.* 21. *ff. de verborum significatione*, & Cassaneus, *in consuetudiuibus Burgundiæ rubr.* 4. §. 1. *verb. publiceque*: vnde si publice à pupillo tutor emere non potest, vt per illas leges regni est dispositum, ergo neque palam poterit. Cui difficultati sic respondet, quod ver-

6 7 8 9 10 11

bum *publice*, plus importat respectu notorietatis, quoniam maior hominum multitudo est necessaria, vt quid publice actum dicatur: at vero in nostro casu, cum agatur de commodo ipsius pupilli magis quam de publicitate, plus importat verbum *palam* & *bona fide*, iuxta Bartoli doctrinam, & aliorum: magis enim interest pupillo ex præsentia amicorum, consanguineorum, vel iudicis, quam ex multitudine extraneorum, quorum nihil interest, res pupilli bona fide, ac semota omni fraude geri, quod nulli dubium videtur. De qua quæstione videndus est Padilla, *in l. transigere, numer. 7. C. de transactionibus*, Duennas, *regul.* 31. Gomecius, 2. *tom. variarum, c. 2. n. 2.* Gregor. *in l. 4. tit. 5. p. 5. verb.* de aquel,** & Matienco, *in dict. l. 23. titul. 11. gloss. 2. numer. 2. & 3. libro quinto, recop.* vbi Azeuedo, *numero tertio*, Gutierrez, *de iuram. confir. 1. part. c. 40. n. 2.* Didacus Perez, *in l. 1. tit. 5. lib. 5. ord.* Villalobos, *in suo erario litera T. num. 21.* quæ omnia limitari
12 possunt in contractu iurato, vt tenet Gutierrez, *de iuramento confirmatorio, supra num. 3. in fin.* & Menchaca, *de successionum creatione. §. 28. num. 56. cum sequentibus* qui dicit communem, & sequitur Spino, *in speculo testamentorum gloss. 29. numero sexagesimotertio*, contra Duennas, *reg. 31.* qui alios allegat.

SVMMARIA.

1 *Adire hereditatem, non est proprie contrahere.*
2 *Lex 54. Tauri declaratur pro prima opinione.*
3 *Contraria communis opinio proponitur.*
4 *Contractus factus absque licentia mariti, est nullus.*
5 *Licentia mariti, vel consanguineorum, non præsumitur interceßisse ex longo tempore.*

QVÆST. CCXXXV.

Vtrum mulier prohibita contrahere, possit hereditatem adire. Communis cõtra communem.

STante statuto, quod mulier non possit absque consanguineorum consensu contrahere, poterit sine eorum consensu hereditatem adire, cum hoc non sit proprie con-
1 trahere. Ita Bart. *in l. apud Iulianum ff. ex quibus causis in posßessionem eatur*, & est communis opinio secundum Iason *in l. posßideri, in princip. colum. 2. ff. de acquirenda posßeßione*, dixit etiam communem Alciatus *in l. Labeo. num. 2. ff de verborum significatione*, Ias. *in l. more, num. 33. ff. de acquirenda hereditate*, & hanc etiam partem sequuntur Doctores communiter, vt refert Vbertinus Zuchardus, *in repetitione rubr. Codice de pactis. num. 106. & 117.* & Gomecius Arias, *in l. 52. Tauri,*
2 *n. 7.* & illud probatur, *in l. 54. Tauri* dum id faciat mulier cum beneficio inuentarij.

3 Sed contrariam opinionem (imo quod hæc mulier non possit hereditatem adire, & quasi contrahere, sine licentia mariti & consanguineorum consensu, tenet idem Bartolus, *in d. l. more. ff. de acquirenda hereditate.* & est communis opinio secundum Ioannem Lupum, *in repetitione rubricæ. §. 68. nu. 11.* & asserit Tiraquellus, *post ll. connubiales, gloss. 5. num. 125.* quod hæc est magis communis, opinio, referens aliam communem contrariam *à numer. 119.* & sequitur Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, rubr. 4. §. 1. verb. *contrax,* num. 7.* & Rodericus Xuarez, *in l. 13. tit. 20. * de las deudas, * lib. 3. fori post limitationes. §. sed pone, vers. vnde in proposito*, vbi dicit (post Baldum & Angelum) adeo esse necessaria mariti li-
4 centiam, seu consanguineorum consensum, vt hereditatis aditio (etiam antiqua) annulletur, si de licentia, vel consensu non constiterit, quia ex longo tempore non præsumetur huiusmodi solemnitatem interuenisse, vt tradit Auendanus, *in tit. de las exceptiones, n. 41.*

QVÆSTIO CCXXXVI.

INdubitati iuris est, patrem pupilli posse grauare onere fideicommissi eos, qui ab intestato pupillo successuri
1 sunt: quod fideicommissum mrotuo demum pupillo intra tempora pubertatis valebit, vt probat text. *in leg si à Titio pecunia. §. fin. (cum lege sequenti) ff. de leg. 1.* Nunc dubium est, si pater fideicommissum reliquerit, nec appareat an à pupillo an ab ipsis venientibus ab intestato, an in dubio à pupillo relictum censeatur. Et in dubio à pupillo relictum censeri, scripsit Bartolus, (argumento tex. *ibi*) *in l. coheredi. §. quod si heredem num. 2. vers. 20. nota, de vulgari.* Et est communis opinio secundum Ripam, *in l. centurio, numero 128. ff. de vulg.*

Sed contrariam voluit gloss. fin. (licet obscure) *in leg. qui duos ff. eod.* quam ibi expendit Bartolus, *colum fin. versic. vltimo nota*, cuius opinio est communis secundum Alex. *in d. l. coheredi. §. cum filia num. 8. de vulg.* vbi etiam Ias. *numer. 16.* dixit communem, & dixit etiam communem Idem Ias. *in l. ex tribus. num. 5. vers. & ista est vera communis. C. de inofficioso testamento.*

SVMMARIA.

1 *Procurator non admittitur in causis criminalibus.*
2 *Defensor admittitur in causis criminalibus, & num. 6.*
3 *Acta procuratoris in causis criminalibus, sunt valida, si non opponatur contra illa exceptio.*
4 *Exceptio dilatoria debet opponi ante litem contestatam.*
5 *Iudex potest procedere contra absentes in causis criminalibus.*
6 *Defensor etiam hodie de iure regio admittendus ad est allegandas causas in fauorem rei.*
7 *Processus factus à iudice sine defensore, non valet.*
8 *Exclamatio contra iudices, qui non admittunt defensorem pro reo criminis.*

QVAEST. CCXXXVII.

Vtrum valeant gesta per procuratorem in causis criminalibus, non opposita exceptione. Cõmunis contra cõmunem.

PRocurator in causis criminalibus interuenire non po- 1
test vt probat text. *in l. fin. C. de iniuriis (cum similibus) leg. penultima. §. ad crimen ff. de publicis iudiciis. l. 12. tit. 5. p. 3.* vbi Gregorius, *verb.* perdimiento de miembro.** Et tradit Corneus *cons. 325. volum. 3.* & Paladorius, *rerum quotidianarum. cap. 20, num. 2. lib. 1.* vbi resoluit accutissimis rationibus, quod defensor admittatur. Quod etiam sequitur Iulius Clarus, *lib.* 2
5. receptarum sent. § fi quæst. 33. & regulam supradictam limitat gloss. *ibidem. in d. l. fin.* ratione nobilitatis, sed illius sententia non est vsu recepta, secundum Tiraquellum, *de nobilitate c. 20. numer. 135.* qui posuit 17. limitationes ad dictam regulam, & Socinus, *reg. 323. in principio.* Quibus sic suppo- 3
sitis dubium est, si in talibus causis interueniat procurator, cui non fuit opposita exceptio, an valeant per eum gesta, si postea opponatur. Et non valere Franciscus Curtius *in leg. quamuis indubitati. C de adulteriis*, vbi Salicetus, *num. 5.* cum late defendit, atque hanc opinionem dicit communem Gomecius *in ca. 1. num. 80. de iudiciis, in 6.* & dixit communem Aretinus *in c. veniens, de accusationibus*, & sequitur Antonius Gomez. *3 tom. variar. c. 1. nu. 16.* Iulius Clarus, *lib. 5. sent. §. fi. q. 32. nu. 24.* Menchaca, *controuersiarum vsufrequentium, c. 2. n. 5 lib. 2.* vbi adducit aliqua fundamenta.

Contrariam tamen sententiam (imo quod nisi tanquam 4
alia quæuis dilatoria opponatur ante litem contestatam, hęc exceptio in talem procuratorem, valeat iudicium, & gesta per eum, etiam si postea opponatur) tenet gloss. *in d. l. quamuis*, quam commendat & sequitur Iason *in leg. patre furioso, num. 30. ff. de his qui sunt sui, vel in l. certi condictio. §. 1. nu. 13. ff. si certum petatur* & est gloss. similis, *in ca. 1. de iudiciis, libr. 6. ver. criminalis*, vbi dicit quod talis processus valeat: quam opinionem approbant omnes canonistæ, secundum Baldum, *in leg. seruum. § publice, numero 6. ff. de procuratoribus*, & tenet Rota, *in nouis, decis. 151. in noua impreßione, sub titul. de procuratoribus*, & sequitur Montaluus, *in dict. leg. 12. titul. 5. par. 5.* & dixit communem Baldus, *in leg. ita demum, numer. 5. Cod. de procuratoribus*, & Felinus, *in c. meminimus. num. 15. de accusationibus*, Decius, *in l. in ambiguis. §. non solum, numero 9.*

ff. de

ff. de regulis iuris. Dixit etiam communem Hyppolytus, *in practica criminali. §. sequitur. numer. 17.* & Gomecius, *in d. c. 1. numer. 73.* & hæc vere communior est opinio, quidquid dixerit Aretinus, *vbi supra*, quæ opinio seruatur in practica, secundum Imolam, *in d. §. ad crimen*, prout eum ibi refert Rubeus, *in d. §. ad crimen. nu. 99.* & tradit concordiam Iulius Clarus *supra, lib. 5. receptarum sent. §. final. quæstione. 32. numer. 24.* & hunc articulum per quatuor columnas latissime prosequitur Marianus Socinus, *in d. c. veniens, nu. 68.* qui opinionem glossarum indistincte comprobat, & quod fortius est, dicebat Barbacia, *in c. quoniam contra. column. fin. de probationibus*, glossam, *in d. c. 1. de iud. in 6.* esse singularem ad hoc, quod exceptio non possit opponi nisi ante litis contestationem, quod tamen gloss. non dicit, neque in se verum est. Et hanc glossarum opinionem dicit communem
5 Hippolytus, *in l. si quis neque quæstio num. 88. de quæstionibus.* Et vide per me tradita *in quæstione. 289.* Hodie vero, cum ex lege 4. *tit. 3. lib. 2. fori. l. 2. tit. 2. lib. 3. ordin. l. 3. tit. 10. lib. 4. recop.* possit iudex procedere contra absentes in causis
6 criminalibus, licet non admittatur procurator ad defendẽdum reum: admittetur defensor, vt tradit Parladorus, *supra*, & Villalobos, *in Antinomia iuris litera, A. nu. 3. & 4.* & Azeued. *in d. l. 3. num. 50. & 51.* quia expedit reipublicæ absentes à quibuscunque defendi, *vt in l. seruum. §. publ. ff. de procuratorib.* Bartolus, *in d. §. ad crimen*, & si non admittatur, non
7 valet processus, vt tradit ipse Bart. *in extrauaganti ad reprimendum, verb. neque lex erit*, & est communis opinio secundum Grammaticum, *voto. 37.* Decium, *cons. 229.* & illam opinionem in praxi receptam esse testatur Gregor. *in d. l. 12. verb.* no podria demandar,* in fine*, & Paz, *in sua praxi. 5. partis. 1. tom cap. 4.* & Rolandus (pluribus citatis) *cons. 47. num. 18. vol. 3.* dicens communem, & nouissime hanc opi-
8 nionem defendit Azeuedo *in l. 2. tit. 10. lib. 8. recopil. nu. 51.* vbi optime clamat contra iudices, qui non admittunt defensorem, dicens esse terribiles, idiotas, & executores terribiles iustitiæ, & peruersores iustitiæ, & humani sanguinis inimicos: & ita est tenendum & practicandum, in omnibus tribunalibus iudicum, licet contrarium teneat Auendãnus. *respons. 15.* contra quem tenet Parladorus, *supra*, quod semel habui de facto, & fuit admissus defensor pro reo, allegando causas absentiæ, & infirmitatis: & vide per nos tradita *in quæst. 289.*

SVMMARIA.

1 *Iudex cui committitur causa, vt cognoscat secundum ius, poterit etiam cognoscere secundum consuetudinem vel statuta.*
2 *Iuris appellatione consuetudo continetur.*
3 *Consuetudo venit appellatione legis.*
4 *Consuetudo populi dicitur ius ciuile.*
5 *Ius commune aliquando sumitur pro iure naturali, aliquando pro iure gentium.*
6 *Merum ius commune, quod dicatur.*
7 *Appellatione iuris communis non venit ius ciuile, sed ius gentium.*
8 *Consuetudo particularis dicitur ius commune.*

QVAESTIO CCXXXVIII.

Vtrum iudex, qui ex forma cõmissionis debet procedere secundum ius, possit secundum statuta locorum iudicare. Communis contra communem.

CAusa quædam fuit commissa alicui, vt in ea procederet, secundum ius: dubitatur, an possit procedere secundum statuta, vel consuetudinem. Et non posse, sequuntur plures, & est communis opinio secundum Barbaciam, *cons. 66. incipit, illud offeram. vol. 3.*

Sed contrariam opinionem (imo qnod secundum statuta & consuetudines locorum possit procedere) tenet Antonius, *in c. Quintauallis, de iureiurando, in fin.* Abb. *in rubr. de consuet. fol. 8. vers. 6. quæritur.* & dixit etiam communem Claudius, *in l. ius pluribus col. 1. ff. de iustitia & iure*, & Loaces, *in princ. Iustit. de iustitia & iure, d. n. 3. vol. 2. repetit.* & dixit communem Bernardus Diaz, *reg. 100. & 102.* quibus generaliter videtur, quod siue fiat compromissum, siue princeps committat causam hoc modo, vt secundum ius procedatur (quo communiter hodie ita fit) poterit arbiter, vel iudex delegatus secundum consuetudines & statuta procedere, & terminare. Pro qua sententia facit, quia appellatione iuris continetur consuetudo, vt tenet gloss. *verb. iuris. in d. l. præscriptione.* similis gloss. *verb. tunc, in l. de quibus. ff. de legibus*, & est glo. celebris, *verb. iuris in proœmio clem.* imo quod fortius est, appellatione legis venit consuetudo, secundum glossam. *1. & 2. in c. 1. de sponsalibus*, vbi eas late notat Felinus, *notabili 2.* & idem probat gloss. *in l. & quia ff. de iurisdictione omnium iud.* quam notat Zasius, *in l. more, col. 3. eod. tit.* ex quibus videtur idem esse si dicatur in commissione, vt procedatur secundum ius, vel secundum leges: nam semper intelligitur de consuetudine, & hæc erit ad regulam prima ampliatio. Secundo ampliat vt possit procedere secundum consuetudines, non solum si dicatur vt procedat secundum ius, sed etiam si dicatur, secundum ius ciuile: quoniam consuetudo populi, ius ciuile recte dicitur, secundum Baldum, 4
in l fin. n. 11. C. de legib. & in l. ex placito. q. 10. C. de rerum permutatione, & in c. 1. n. 2. an agnatus, vel filius defuncti. in vsib. feud & tenet Abb. *num fi.* & ibi Rochus, *quæst. 3. ad fin. in d. rubr. de consuetudine*, Aluarotus, *in præludiis feudorum, finali verbo*, Ias. *in d. l. de quibus. numer. 83.* Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, statim in princip. n. 15.* Maius autem dubiũ 5
est, quando causa committeretur terminanda secundum ius commune, an possit cognoscere iudex secundum consuetudines, vel statuta: quoniam licet multipliciter istud verbum sumatur quandoque pro iure naturali, quandoque pro iure gentium, *vt in l. ius ciuile ff. de iustitia & iure*, vbi gl. & communiter omnes, illud verbum in illa l. positum, si accipiunt (quamuis Michael Vulcurnus, *de regimine mundi. 1. part. quæst. 4. numer. 76.* ad ius gentium, & Alfonsus de Castro, *lib. 1. de lege pœnali. c. 2. column. 4.* ad ius naturale solum modo, tam falsè, quam diminute referant) quandoque pro iure singulari, vnde miles iure communi testatus aliquando dicitur *l. si miles cum aliis ff. de militari testamento. c. fi. de in integrum restitutione. in 6. cum aliis:* quandoque quem iure cõmuni, & mero iure munitum asserimus, iuxta *l. in causa, la. 2. ff. de minoribus*, & tradit Bernardus Diaz, *reg. 103.* frequentior tamen communis iuris vsurpatio est ad iura ciuilia, vt optime aduertit Zasius, *in d. l. ius ciuile, in principio*, & Syluester Aldobrandinus (qui hoc anno 1592. in Romanum ecclesiæ Pontificem est electus) *in §. ius autem ciuile, numer. 9. & 10. Instit. de iure naturali*, Pro quibus est tex. *in l. iure gentium, §. generaliter. ff. de pactis*, quem sic gloss. ibidem. & DD. visi sunt interpretari, quamuis Fortunius, *illatione 20. colum. 15. vers. iure gentium*, intelligat illum text. de iure gentium, addens nunquam apud iurisconsultos appellatione iuris communis, venire ius ciuile, sed semper ius gen- 7
tium, quod etiam tenet ipse Fortunius, *in l. Gallus. §. idem credendum, colum fin. ff. de lib. & posthumis:* nisi forte quando ponitur ad differentiam iuris singularis, vt supra diximus. Præterea, quod ius commune referatur ad ius ciuile, est tex. vbi proprie pro eo sumitur *in l. omnes populi ff. de iustitia & iure*, quem ibidem ad hoc notat Baldus, *in princip.* quem sequitur Ias. *numer. 18. & 19.* quamuis ius commune, de quo in illo textu, ad ius gentium referat Fortunius, *in d. §. credendum. §. fi.* ex quibus videtur quod etiam hoc modo facta cõmissio possit per consuetudines terminari, vel statuta illius loci, eo maxime quod Baldus, *in extrauaganti de pace Constantiæ, §. nos Romanorum, verb. criminalibus, vers. porro*, asserit consuetudines particulares ius commune dici, atque idem 8
(Baldo non relato) tenet Alex. *in d. l. Gallus. §. quidam recte, in fin.* & Abb. *in d. rub. de consuetudine, in fin.* & sequitur Iason. *in d. l. præscriptione, n. 21. vers. 2. videtur. C. si contra ius, vel vtilitatem publicam*, quamuis ipse obscure loquatur *in d. l. omnes populi. n. 24.*

Sed contrariam opinionẽ (imo quod si commissa fuerit causa, vt secundum ius cõmune terminetur, non possit per consuetudines locales terminari) tenet Alex. *in l. post dotem, num. 27.*

num. 27 *ff soluto matrimonio*, Decius, *in c licet causam nu* 4. *in fine, de probationibus*. Rochus, *in d. rub. de consuetudine, fol. paruo.* 9. *col.* 2. *vers.* 2 *limita*, vltra quos etiam vide Decium, *cons.* 685. *num.* 2. *cum omnibus sequentibus*, quæ sententia verior est.

QVÆSTIO CCXXXIX.

Vtrum exceptio expoliationis possit opponi post litem contestatam. Communis contra communem.

EXceptio expoliationis potest opponi post litem contestatam ad effectum sustinendi petitorij. Ita gloss. *in c. ex conquestione.* vbi Abb. *de restitutione expoliatorum*, cuius opinio est communis, secundum Ripam, *in l. naturaliter.* §. *nihil commune, combinatio.* 4. *ad Bart. ff. de acquirenda possessione, n.* 161. & esse veriorem firmat Ias. *in d.* §. *nihil commune, n.* 138. & secundum illam dixit se consuluisse ibi Paulus, in causa arduissima, *n.* 8. reprehendens Bart. quem etiam Cumanus reprehendit. & Puteus, *ibi.* Et pro hac est tex. *in l. lem.* 1. *de causa possess. & proprietatis.*

Sed contrariam sententiam tenet ibi Bartolus *num.* 24. Cuius opinionem esse communem tenet ibi Romanus, *numer* 16. & esse communem affirmat ibi Claudius, *nu.* 198. & Bologninus *num.* 86. & sequitur Alex. *nnm.* 85. Rubeus, *nu.* 315. Aretinus, & alij recentiores. Prima tamen opinio verior est, & magis recepta contra Bart. secundum Couar. *pp. quæst. c.* 23. *num.* 3. Didacum Perez. *in l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *ord. col.* 14. quam sequitur Padilla. *in l. error, num.* 36. *C. de iuris & facti ignorantia.*

QVÆSTIO CCXL.

Vtrum supplementum legitimæ petendum sit à filio, vel fiat ipso iure. Communis contra communem.

NEcesse est quod filius petat supplementum legitimæ, vt à iudice fieri possit, Ita gloss. *verb. ipso iure in l. penult. C. de inofficioso testamento*, quam sequitur simpliciter Ripa, *in l.* 4. §. *hoc autem iudicium nu.* 8 *de damno infecto*, & dicit approbatam ipse. *in l.* 1. *n.* 7 *ff. de pignoribus.* & dicit esse communem Tiraquellus. *in l. si vnquam, verb reuertatur n.* 14. *C. de reuocandis donationib* & expresse illius glossæ opinionem asserit esse communem Ias. *ibidem. n.* 2. & dicit communem Gregorius. *in l.* 5. *tit* 8 *part.* 6.

Sed Contrariam opinionem (imo quod supplementum legitimæ fiat ipso iure absque facto hominis) tenet Fabianus de Guiochi. *in repetitione, authent. nouissimæ numer.* 120. *C. de inofficioso testamento*, & dixit communem Rodericus Xuarez *in l. quoniam in prioribus ampliatione* 10 *num.* 4. *C. eodem titul.* vbi eius additio nouiter ad hanc communem contrariam aduertit. Et vide similem quæstionem contrariam *in quæstione* 20. & Menchacam *de successionum creatione.* §. 10. *numer.* 404. & 522. Sed in quæstione principali proposita prima opinio est verior & receptior, & fundari potest ex ratione tex. *in l. filio præterito ff. de iniusto rupto*, vbi Doctores.

SVMMARIA.

1 *Legatum si Titio relinquatur mille ducatorum si vxorem duxerit & ducentorum si clericus efficiatur factus clericus mille consequetur.*
2 *Susceptio ordinis clericatus multa operatur.*
3 *Contraria opinio defenditur.*
4 *Lex Titiæ. 99. ff. de conditionib. & demonstrationibus, declaratur.*
5 *Testatoris voluntas licet præsumpta seruanda est.*
6 *Vltima opinio est consuetudine recepta.*

QVÆSTIO CCXLI.

Vtrum legatum relictum sit mulieri, vt, si ingrediatur religionem, detur quinquaginta: & si nupserit, mille: consequatur omnia profitendo religionem. Communis contra communem.

MVlieri si nupserit, factum est legatum mille ducatorum, si autem ingrediatur religionem, quinquaginta: ingrediatur religionem mille competere asserit Bart. *in l. fin. ff. de his quæ pœnæ nomine*, cuius opinio est communis secundum Felinum, *in c in præsentia. num.* 36. & 37. *de probationibus*, & secundum Decium, *cons.* 674. *num.* 1. & dixit communem Crotus, *in l. nemo potest, numer.* 10. *ff. de leg.* 1. Costa. *in l. cum tale.* §. *si. arbitratu, ampliatione* 11 *n.* 15. *ff de conditionibus & demonstrationibus*, & facit pro hac sententia communis opinio, quod si fiat legatum mille ducatorum Titio, si vxorem duxerit, & ducentorum si clericus efficiatur, factus clericus, & ordinatus, habebit mille ducatos, secundum Ioannem Andream, *in additionib. ad speculum, in rub de statu monachorum*, cuius opinio est communis, secundum Hippolytum, *in rubr. ff. de fideiussoribus, n.* 149. vbi plura per eum, quæ operatur ordinis clericalis susceptio: nam de his latissime agit idem Hippolytus *supra, num.* 123. & tradit Antonius Gabriel *lib.* 4. *communium, tit. de legatis, conclusione*, 2. *num* 7. Hoc tamen non obstante, contra Bartoli opinionem (imo quod mulier ingressa religionem, non lucretur nisi quinquaginta) dicit communem Socinus, *cons.* 419 *n.* 7. quam ipse late probat, *in c. in præsentia. num.* 48. *de probationibus.* Et hanc communem contrariam ex aliis Doctoribus notauit Couar. *lib.* 1. *variarum. cap* 19 *n.* 9. vbi ipse contra Bart. hanc partem veriorem existimat, de qua vltra eum vide Gualdensem, *de arte testandi tit.* 6. *cautela* 64. vbi ex aliis hanc communem contrariam refert, & sequitur Menchaca, (aliis citatis) *de successionum creatione.* 1. *p. lib.* 3. §. 21. *num.* 176. qui respondit *ad l. Titiæ* 99. *ff. de conditionib & demonstrationibus*, in qua fundatur communis opinio contraria: hæc tamen in præsumpta & expressa testatoris voluntate, quæ semper seruanda est, *l. in conditionibus & demõstrationibus, authent de nuptijs* §. *disponat, collat.* 4. & plures pro vtraque parte refert Iacobus Philippus Porcius *lib.* 13. *com concl.* 13. & Peregrina, *de fideicommissis. art.* 28. *n.* 70. vbi refert aliss similes quæstiones, dicens quod ab hac opinione non est recedendum, quia consuetudine est recepta.

SVMMARIA.

1 *Quando arrhæ dantur in partem pretij, non licet à contractu discedere.*
2 *Arrha datur in signum contractus.*
3 *Arrha si traditur simpliciter in pecunia numerata, censetur pro parte pretij tradi.*
4 *Pro arrhis recuperandis qua actione agatur.*
5 *Augmentum pretij vini, vel deterioratio, ad quam pertineat arrhis promissis.*
6 *Lex. . tit.* 5 *p. . declaratur.*
7 *Lex. sicut ab initio. ff. de actionib. & obligationibus, expenditur.*

QVÆSTIO CCXLII.

Vtrum arrhis promissis possit vnus ex contrahentibus à contractu recedere soluendo arrhas, & an vltra solutionẽ teneatur ad interesse. Communis contra communem.

CErtum iuris est, quod quando aliquid arrhæ nomine in contractu emptionis & venditionis traditum est, tam emptori,

emptori,quam venditori,licet à contractu discedere: dum tamen emptor, qui à contractu vult discedere, amittat id, quod arrhæ nomine tradit, ac venditor eam duplicatã reddat. Ita probat tex.*in l.contractus,ad fi.C.de fide instrumentorum l.2.ca. quando non liceat ab emptione discedere*, & probat tex.*in l.3.tit.5.p.5.l.2.tit.10.lib.3.fori.* Quod intelligendum est,nisi arrhæ datæ fuerint in partem pretij, nam tunc non licet à contractu recedere,altera parte inuita, secundũ glossam *in d.leg.2.C.quando liceat,verb.recuperare.* idem etiam tenet glos. *verb.compellitur, in §.1.Instit.de emptione & venditione.* Potestque arrha dari pro parte pretij,quando fuerit constituta in pecunia numerata,vt notat Paulus,*in l.* 2 *ab emptione,n.5.ff.de pactis*: licet quando traditur in signum futuri contractus, etiam in specie consistere potest, vt probat text.*in l.ex empto.§ is,qui vina.ff.de actionibus empti*, & *in l.cuicumque.§.si ei quem.ff.de Instit.* tex.*in d.l.2.C. quando liceat,*quem notat Iason.*(ad Porcum.)in d.§.1.* atque idem notat Iason.*in l.Titiam, in fine princip. ff. de verborum oblig.* quinimo existimat Iason.*in d.l.ab emptione,n.4.*etiam quando pro parte pretii conceditur, posse in speciem constitui, citatque (inter alia)textum.*in l.pretij causa C.de rescindenda venditione* (qui optimus est) & magis facit in argumentum contra Pauli sententiam: si tamen arrha in pecunia numerata tradita sit, etiam simpliciter censetur pro parte pretij 3 tradita, secundum glossam, *verb.recuperare.in d.l.2.C.quando liceat* quam sequitur Fabianus,*de emptione quæst.5. principali,n.67.vol.5.tractat.* Qua autẽ actione agatur pro arthis, 4 vide text.*in d.§.is qui vina*,& tradit Iason.*in § actionum, n.* 172.*Instit.de actionib.* & Fabianus.*vbi supra, n.68.* His suppositis,dubitatur,an quis arrhis datis, si vellet, possit à contractu discedere solum amissione arrharum, an vero vltra 5 illas possit ab eo interesse peti. Exemplum erit, aliquis vendidit alicui mille amphoras vini,quarum quælibet tempore contractus æstimabatur duobus argenteis, post autem intermedio tempore,ita vineæ gelu fuerunt combustæ, quod quælibet amphora æstimatur quatuor argenteis: vel è conuerso pretium vini fuit nimis diminutum: quæritur nunc,an vltra arrhas possit peti interesse. Et peti non posse vltra amissionem arrharum respectu emptoris,vel duplicationem, respectu venditoris, tenet Azon, *in summa, de contrahenda emptione.n.11.*cuius opinionem asserunt communem Porcus,& Platea *in principio.Institut. de emptione, & venditione,* & eam arbitratur veriorem Zasius,*lib.2.responsorum t.24.* & cum ea opinione videtur remanere glos *in l quod sæpe.§.* 1.*ff.de contrahenda emptione*,pro qua est text.*in l 7.tit.5.p.5.* 6 quæ dicit,quod amissa arrha,contractus remanet inualidus, & sic videtur, quod ex illo agi non possit. Sed nihilominus gl.*in d l.contractus*,&gl.*verb compellitur.in d.§.1.*volunt etiam ad interesse agi posse,dum tamen in hoc interesse arrha computetur. Quam sententiam tenet Bart. *in l.1.§.vnde quæritur ff.de publi.* & Fabianus,*de emptione. quæst.5 princip. n.69.& 70.*& Montaluus *in l.2.tit.10.li.2.fori,*& est communis opinio secundum Imolam *in l.1.§.dixerit aliquis,n.8. ff.de publiciana*,vbi etiam Romanus,*colum.1.*dixit communem, dicit etiam communem Alexand. *in l si cum dotem n. 5.ff.soluto matrimonio* & tenet Angelus,*in d.§.1.n.6.Instit. de emptione & venditione*, pro qua sententia facit text. *in l.si quis à socio ff.pro socio, & in l.prædia ff. de actionibus empti*, in quib.probatur præter pœnam,in contractu appositam posse agi ad interesse,quod est maius ipsa pœna. Cui opinioni non obstat. d.l.*partita 7.* quoniam amissa arrha verum est cõtractum emanere nullum,ad hoc scilicet, vt compelli quis non possit ad contractum perficiendum, vel ei standum: non autem ad hoc, vt interesse non possit peti. Ex quibus 7 poteris limitare tex.*in l.sicut C.de actionib.empti*,quo probatur(iuncto intellectu Pauli ibidem, quem probat *l.24.tit. 5.part.5.*) quod augmentum,vel diminutio pretij, contingens post celebrationem contractus ante degustationem, vel numerationem est emptoris, secundum opinionem Azonis, si arrha in tali contractu interuenisset, etiam secundum contrariam(quæ magis communis est) pro qua est bonus text.*in d.leg.quod sæpe.§.in his ff de contrahenda emptione*, quem explicat Couarru.*pract.quæstionum c.3.n.7.*

QVÆSTIO CCXLIII.

Vtrum solemnitas testium in testamentis sit substantialis: vel probatoria. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

SOlemnitatem testium in testamentis esse substantialem,& non probatoriam duntaxat affirmat Bart.*in l.nemo potest.de leg.1.* Alexand. *in l.1.ff. de condictione indebiti,* & est communis secundum Ripam, *in d.l nemo potest, numer.* 27. Iaf.*in d.l.1.n.17.* Baldus, *in l.cum quis C. de iuris & facti ignorantia*,quam opinionem sequitur Crotus, *in d.l.nemo potest,n.11.*&Albertus Brunus *in tractatu quotuplex sit forma, fol.3.col.2.* cuius opinionis auctor est Accursius, *in §. testes, verb.neque impubes,in fine.Instit.de testamentis*, Decius,*in l.2. num.5.& 6.C. de bonorum possess.secundum tabulas* & Iason. *ibi nu.10.*Padilla,*in leg cum quis,nu.11.C. de iuris & facti ignorantia*, Tellus Fernandez,*in l.3.Tauri.* vbi Burgos de Baz,*num.444.*dicit communem,& etiam Alciatus, *lib.5. Paradoxorum t.16.& c.17.in principio*,& Couarru.*in c.cum esses,nu.8.de testamen.* quæ opinio verior est,& receptior, & probatur,ex *l.si quis legatum.2.responso.ff.de falsis.* & in *l si vinus*,ibi, * *iure defecit testamentum*, * &in *l dictantibus*, ibi, * *testibus ad efficiendam voluntatem adhibitis*, * &in *l. hac consultissima*, ibi, * *pro infecto haberi conuenit*, * *C.de testamentis.* & plures rationes in confirmationem istius opinionis tradit Ripa,*in d.l.nemo potest n.27.* & Tellus Ferdinandez, *in d.l.3.Tauri 2.p.num.21.* & Menchaca, *lib.1.de successionum creatione.§.2 n.2.*

Contrariam tamen opinionem (imo quod solemnitas numeri testium sit probatoria, & non substantialis) tenet Bart.*in l cum quis,n.11.C.de iuris & facti ignorantia. & in d. l.1.n 10 ff de condictione indebiti*,Baldus, *in l.1.n.54.C.de sacrosanctis eccles.*Iaf.*in l.interdum.n.4.ff.de condictione indebiti*,& tradit Couarru.*in d.cum esses.num.5.* & plures pro hac sententia refert Menchaca, *de successionum creatione.§.2. nu.* 2.& ita consuluit Corneus,*cons.137.num.3. lib.2.*& dicit communem Spino *in speculo testamentorum,gloss.31.numer.* 48.& tenet Alciatus, *liber.5.Paradoxorum. cap.17.* Paulus Parisius *cons.19.lib.2.n.61.*& plures pro vtraque sententia tradit Matienço,*in l.1.tit.4.gloss.4.nu.12.lib.5. recopilationis*,qui adduxit concordiam,affirmans testium numerum in testamento nuncupatiuo, tam iure communi, quam regio requisitum,esse de forma, & solemnitate substantiali testamenti, simul & probatoria increpans Menchacam, *supra*, cuius sententia verissima est,& tenenda.

QVÆSTIO CCXLIV.

FIlia habens dotem profectitiam vel aduentitiam, quam sibi reddi stipulata est,habet heredem in dote. Ita Bartolus *in l post dotem,à numer.25.& 27.ff. soluto matrimonio, per illam leg.inter.ff.de pactis dotalibus.* Cuius opinio est communis secundum Baldum Nouellum, *de dote. 8. p. priuilegio.10.*

Sed contrariam sententiam aduersus Bart. (Nouelli facta mentione) testatur esse communem Iaf. *in de l. post dotem.numer.92.*vbi Curtius iunior,*cons.152.n.1.* pro qua opinione est gloss.*in l.nupta.§.1.& in l.filia mea ff. soluto matrimonio.*

SVMMARIA.

1 *Mater non habet filios in potestate.*
2 *Secundus intellectus ad l si non mortis causa, ff.de inofficioso testamento.*
3 *Donatio facta à patre filio in potestate valet sequuta postea emancipatione.*
4 *De iure regio valida est donatio facta à patre filio emancipato.*
5 *L.27.Tauri declaratur.*

6 Dona-

6 *Donatio facta filio in potestate ob causam onerosam valida est irreuocabiliter.*
7 *Obligatio naturalis non oriebatur ex donatione facta à patre filio in potestate de iure communi.*
8 *Donatio facta à patre filio causa studij est valida.*
9 *Vtrum donatio remissionis vsusfructus reuocari possit à patre.*

QVAESTIO CCXLV.

Vtrum valeat donatio facta à patre filio in potestate ob causam legitimæ. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

DOnatio facta à patre filio in potestate constituto ob causam legitimæ, non valet. Ita est communis opinio, secundum Alexand. *in l. si quando. §. 1. C. de inofficioso testamento*, & dixit etiam communem Baptista de sancto Seuerino, *in l. frater à fratre, quæstione 25. de condictione in debiti.* & istam opinionem per 6. rationes tenet Segura *in l. vnum ex familia. §. si fundum, n. 116. ff. de l. 2.* & Ripa *in l. in quartam, n. 145.* & ibi Ruinus, *n. 18. ad l. falcidiam*, Alex. *in l. illud C. de collationibus*, idem Alex. *cons. 27. vol. 5.* Romanus, *cons. 277.* Cumanus. *cons. 62. & 64. lib. 2.*

Sed contrariam opinionem tenet Angelus, *in l. si mortis causa, (per text. ibi.) ff. de inofficioso testamento*, qui dicit se ita consuluisse. Quam opinionem sequitur Decius, *cons. 86. n. fi.* & Rodericus Xuarez, *in l. quoniam in prioribus, numer. 4. C. de inofficioso testamento.* Atque eam communiter dixit teneri Paulus, *in l. in ratione, la. 1. numer. 5. ff. ad l. falcidiam.* Sed certe dicta *l. si non mortis*, nihil facit pro hac sententia, quoniam secundum Iason. *in d. l. frater §. fratre in lectura, columna penultima*, & Seguram, *in d. §. sed si fundum. numer. 112.* dupliciter potest responderi. Primo, quod loquatur in ma-
1 tre, quæ cum non habeat filios in potestate, *vt in §. fœmina (cum aliis) Instit. de adoptionibus*, potest filijs, etiam in potestate constitutis, donare, vt ipsi volunt, & est text. pro hac sententia, *in l. si constante, C. de donationibus inter virum & vxorem*, vbi notat Baldus. Idem *in l. filium quem habentem C. familiæ erciscundæ*, & vide Duennas, *regul. 223. limitatione. 6.* Secundo textus ille potest intelligi in patre donante filio
2 emancipato, quo casu valida est donatio, vt est text. *in l. 2. C. si aduersus donationem, & in l. C. de inoffic. donationibus*, vbi glossa magistra, quam ibi sequuntur Baldus & cæteri Doctores, & est bonus text. *in leg. si quando, & in §. illud C. de inofficioso testamento* per quem istam opinionem sequitur Menchaca, *de successionum creatione. 1. p. §. 30. numer. 61.* & quod magis est, tenet Baldus, *supra in d. l. 2.* valere donatio-
3 nem factam à patre filio in potestate, sequutâ postmodum emancipatione, per tex. *in l. suis emancipatis. C. de donation. & in l. donationes. §. pater. eod. tit.* & tradit Ias. *in d. l. frater à fratre in lectura, numer. 44.* de qua re videndus est Loaees, *in l. filius familias §. diui. numer. 77 ff. delega.* Hodie vero ex *l.*
4 *27. Tauri, quæ est l. 1. tit. 6. lib. 5. recopilationis*, valida est donatio facta à patre filio in potestate, vt tenet ibi Gomecius, & Castillo, Duennas *reg. 223. num. 5.* & Matienço, *in d. l. 1. tit. 6 numer. 5.* Gregor. *in l. 3. gloss. 3. titul. 4. part. 5. verb.* no*
5 *valdria,** qui tenet dictam *l. 27.* solum procedere in donatione tertij & quinti (quæ melioratio dicitur) non vero in
6 reliquis donationibus. Sed verius existimo hodie, patrem posse filio in potestate donare, quæ donatio valida erit (non facta cum tertio, neque tradita scriptura reuocabiliter) si vero possessio tradatur, vel fiat ob causam onerosam, talis donatio à principio erit irreuocabilis, quod secus
7 erat de iure communi *ex l. placet. ff. de acquirenda hereditate*, quod in tantum verum erat, quod ex tali donatione, facta à patre filio in potestate, non oriebatur obligatio ciuilis, neque naturalis, vt notant Doctores, *in d. l. 2. & in l. donationes quas parentes. Cod. de donationibus inter. l. Pomponius Philadelphus. ff. familiæ erciscundæ. l. cum oportet. §. sin autem. Cod. de bonis quæ lib. & in d. l. 3. titul. 4. p. 5.* vbi Gregor. *verb.* mas si el padre** & Castillo, *in d. l. 27. gloss. 1.* vbi Palatius Rubeus, *numer. 10.* & Gomecius, *numer. 4. & 8.* & Tellus Fernandez *num. 1.* & plures rationes tradit Tiraquellus, *de constituto. 1. part. numer. 49. & 3. part. limitatione 7. numer. 18.* & vbi Gutierez, *de iuramento confirmatorio 1. part. cap. cap. 4. num. 30.* & sic hodie valebit donatio facta à 8
patre filio causa studii, & erit irreuocabilis, vt concludit Padilla, *in authenticam res quæ, n. 93. C. communia de legatis.* Et vide plures pro contraria sententia, quos refert Matienço, *sup. gl. 7. n. 2. & in l. 3. gloss. 2.* Et an prædicta donatio in vita patris reuocari possit maxime in remissione vsusfructus, refert duas communes opiniones Tellus Fernandez *in d. l. 17. Tauri, n. 59. & 68.* vbi late distinguit.

QVEST. CCXLVI.

INstrumentum guarentigium potest mandari executioni, etiam in his quæ tacite insunt, & eius tenore colliguntur. Ita est communis opinio secundum Alex. *in l. iuris gentium. §. quod fere, n. fin. ff. de pactis.*

Sed contrariam opinionem refert Ias. *in l. certi condicto, n. 21. ff. si certum petatur*, vbi refert duas communes. Et vide Paz, *in sua praxi 4 partis. 1. tom. c. 1. n. 15. & 16.* Couarr. *lib. 2. variarum, c. 11.* Auilles, *in cc. prætorum. c. 10. verb.* execution.* n. 53.*

SVMMARIA.

1 *Delictum enorme quod dicatur.*
2 *Crimen sodomiæ dicitur delictum enorme.*
3 *Sodomita est degradandus & curiæ seculari tradendus.*
4 *Doctor Nauarrus increpatur circa intellectum motus proprij Pij V.*
5 *Carolus Molineus reprehenditur à Salzedo.*
6 *Casus de facto de clerico alienigena refertur.*
7 *Nefandum crimen quare sic dicatur.*
8 *Diabolus fugit quando nefandum crimen committitur.*
9 *Sodomitæ mortui fuerunt ea nocte qua natus est Christus.*
10 *Virgilius fuit Sodomita & Plato, & Solon.*
11 *Inuentor Sodomiæ fuit Orpheus, qui fuit Princeps Thraciæ, secundum aliquos, alij dicunt ortum habuisse à mulieribus.*
12 *Itali sciunt practicam delicti Sodomiæ.*
13 *Hispani abhorrent crimen Sodomiæ.*

QVÆSTIO CCXLVII.

Vtrum clericus pro delicto enormi tradatur curiæ seculari, (etiam non data incorrigibilitate.) Communis contra communem.

CLericus pro delicto enormi, etiam non data incorrigibilitate, potest tradi Curiæ seculari, vt est communis opinio secundum Guillermum Benedictum *in quæst. de homicidio, columna penult.* & tradit Bernardus Diaz, *in sua practica. c. 139.* & refert duas communes Didacus Perez, *in l. 3. tit. 4. lib. 4. ordinamenti, fol. 90. col. 4.* & istam opinionem sequitur Abb. *in c. at si clerici n. 39. de iudiciis & in c. 1. de parentib. qui filios suos distraxerunt, & in c. tua de pœnis, & in c. cum non ab homine, de iud.* Felin. *in c. 1. de constit. nu. 49.* Guid. Papæ. *q. 121.* Ancharranus, *cons. 158.* & Menchaca, *de successionum creatione, li. 3. §. 22. n. 52.* vbi refert duas communes contrarias. Et pro hac sententia adducitur tex. *in c. inter alia, de immunitate ecclesiarum c. 1. de homicidio & in d. c cum non ab homine. cap. sunt quædam 23. quæst. 5. cap. si quis Laicus. 22. quæst. 5.* in quibus iuribus pro delictis qualificatis, veluti in parricidio, in incestu, in homicidio perpetrato per insidias, & in alijs grauissimis delictis, quos congessit Bernardus Diaz, *supra, cap. 138.* clericus non data incorrigibili- 2
tate traditur curiæ seculari, quod quidem etiam procedit in crimine nefando, & detestabili, & horrendo Sodomiæ, vt tradit Bernardus Diaz, *supra cap. 86.* vbi doctissimus Salzedo qui plura tradit contra illius criminis nequitiam, 1
referens

3 referẽs motum proprium Pij V. qui statuit Sodomitam degradandum esse, & curiæ seculari tradendum, quod fuit publicatum anno 1568. quem declarat Nauarrus, *in manuali. cap. 27. numer. 249.* qui tenet illam constitutionem non comprehendere quemcunque clericum Sodomitam & quod vnicus lapsus in illo crimine non sufficit, nisi detur assidua continuatio, quod increpat (& bene) Salzedo, *supra*, quia illud, quod differt secundum plus & minus, non differt specie *l. fi. ff. de fundo instructo, instrumentoque legato*, quã opinionem (contra Nauar.) post hæc scripta, tenet Dominus don Iuan Vela, *de punitione delictorum. cap. 33. vers. hodie autem* vnde nimirum, si propter atrocitatem tanti sceleris clericus ipso iure amittat priuilegium clericale ita vt absque degradatione tradatur curiæ seculari, vt tenet gloss. *in cap. ex parte, de priuilegiis*, quam opinionem communem esse fatetur Aufredus, *in clem. 1. de offic. ordinarij, reg. 1. fallentia.* 19. & Couarr *pp quæst. cap. 32. numer. 2.* Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, rub. 1. §. 5.* Capicius, *decis. 161.* Iulius Clarus, *in practica criminali, §. fin. quæst. 36.* qui affirmat communem, & ab ea non esse recedendum, in iudicando & consulendo, & Boerius *decis. 60. num. 16.* & alios refert Salzedo *sup. lit. B.*

Sed contrariam opinionem dicit communem (vltra Menchacam, & Didacum Perez *supra*) Aretinus, *in d. c. cum non ab homine colu. 9.* & Arnaldus *in c. quoniam, colu. 22. de hæreticis, in 6.* & dicit communem Couar. *lib. 2. variarum c. 20. numer. 7.* Albertinus, *in cap. 1. de hæreticis in quæst. 11. numer. 55.* & fatetur communem Rolandus *cons. 4. nu. 31. lib. 1.* & istam opinionem sequitur contra alios Salzedo *su-*
5 *pra*, qui reprobat opinionem impij Caroli Molinei, asserentis clericum propter atrocissimum delictum posse à iudice
6 seculari capi, & vltimi supplicij pœna affici, quæ opinio falsissima est, & nuper vidimus in facti contingentia contrarium, in eo clerico alienigena: qui in Mantua Carpentana, diabolica suasus persuasione, non solum committebat tanquam agens, & patiens illud nefandum Sodomiæ crimen, sed etiam contrahebat matrimonia inter masculos, mutato ordine naturæ, vt optime dicit text. *in l. cum vir. C. de adulteriis*, ibi, * *vbi sexus mutat formam, vbi amor quæritur, & non reperitur.** Et licet illud delictum fuisset grauissimum, & nũquam auditum, clericus ille post degradationem fuit traditus curiæ seculari, & tot complices quotidie illius delicti perpetratores manifestauit, vt adhuc non sit vltimo supplicio traditus, donec veritas elucescat, & omnes æqua lance istud supplicium reportent, maxime viuente nostro Rege Philippo secundo, qui non admittit acceptationem personarum, vt probat expresse, *in l. 1. tit. 21. lib. 4. recopil.* ibi, * *de qualquier estado condicion, preminencia o dignidad que sean.* Et ibi illud notat & ponderat Azeuedo *n. 53.* & Gregor *in l.*
7 *4. tit. 30. part. 7. verb.** *Cauallero*, * vbi assignat rationem. Et dicitur illud crimen nefandum, quia offendit aures hone-
8 stas, & fas non est de illo loqui, & in tantum hoc verum est, quod diabolus fugit, quando tale nefandum crimen committitur, vt scribit Matthæus de Afflictis, *in constitutionibus Neapolitan. lib. 3. rub. 42. nu. 11.* & memoriale est illud quod
9 scribit Diuus Hieronymus, super Isaiam & Iob, quod in illa nocte, qua Christus Redemptor noster natus est ex Virgine Maria, omnes sodomitę mortui fuerunt, & cum illis Vir-
10 gilius, celebratissimus Poeta, qui illo morbo laborabat, vt refert Bermondus, *de publicis concubinarijs. num. 40. fol. 127.* & Hippolitus Bonacosa *in suis quæstionibus criminalibus verb. sodomia*, & Salzedo *supra*, & nouissime Azeued. *in l. 1. num. 12. tit. 21. li. 8. recop.* & Guillermus Benedictus, *in cap. Raynutius. verb. cuidam Petro, num. 52. de testam.* & idem refert de Platone, & Solone, Menochus, *de arb. casu. 286. numer. 24.* Et si aliquis cupiat scire quis fuerit primus inuentor hu-
11 ius sceleris, legat Cœlium Rodiginum, *in libro lectionum antiquarum, lib. 8. part. 30.* quia dicit fuisse Orpheum Principem Thraciæ, sed Augustinus, *in sermone de Sodomitis, & Gomorreis*, dicit ortum habuisse à mulieribus, & homines postea ipsæ docuere, prout eum refert Bosius, *in practica criminali, tit. de stupro detestabili inter masculos, num. 4.* & Bursatus, *cons. 66. num. 28.* & plura tradit Cassaneus, *in consuetudinib.*
12 *Burgundiæ, pagina 234. numer. 4.* vbi dicit, quod Itali sciunt practicam huius delicti & dicit Bonacosa, *supra*, quod forte ille expertus loquitur, & dicit Salzedo, *vbi supra*, quod quã-
1 do Hispania purior est ab hæresibus plus quam aliæ nationes, tanto magis hoc nefandum crimen odit, & seueriss ime punit, eisdem nempe pœnis, quibus hæreticos pertinaces. Hæcque sufficiant de hoc horrendo crimine, vt omnes illud abhorreant, cum iis temporibus ex hoc delicto summopere respublica Christiana sit in conflictu & scandalizata, ex successu nouiter contingenti in Curia Matriti.

SVMMARIA.

1 *Epistola quam misit auctor ad Marchionem de Villena, quando charissima illius vxor duos filios masculos vno partu peperit refertur.*
2 *Felicitas est plures filios habere.*
3 *Terræ & arbores in aliquibus regionibus bis in anno fructificant.*
4 *Filius fortior & robustior succedit in maioratu in quæstione proposita.*
5 *Quod est potentius vincit, quod est minus potens.*
6 *Pulchrior filius succedit in maioratu, in casu dubio.*
7 *Eligendus est ille cuius aspectus inducit amorem in subditos, & timorem in hostes.*
8 *Apes eligunt in regem formosiorem.*
9 *Pulchrior in dubio est eligendus ad regnum.*
10 *Pulchrum omne à natura est bonum & amabile.*
11 *Pulchritudinis diffinitio traditur.*
12 *Mulier vetula & dives, nubendo iuueni formoso non nubit indigno.*
13 *Species corporis simulacrum est mentis.*
14 *Figura bona corporis est bonæ mentis argumentum.*
15 *Deus est causa pulchriorum omnium.*
16 *Sanctorum corpora sine deformitate sunt resurrectura.*
17 *Bonitas & pulchritudo conuertuntur.*
18 *C. 6. Genes. declaratur, & c. 1. Cant.*
19 *Sors dirimit causas dubias.*
20 *Iudicium sortis est iudiciam fortunæ cuius dux est Deus.*
21 *In iudicio sortis non est electio, sed voluntas Dei.*
22 *Gentiles vtebantur iudicio sortis.*
23 *Imperium Cæli qualiter fuit diuisum inter suos filios.*
24 *Regna sorte aliquando diuisa fuerunt.*
25 *Hectoris iudicium refertur.*
26 *Iudices apud Athenienses sortis iudicio eligebantur.*
27 *Gratificationi locus est in re dubia.*
28 *Seruus duorum, si eodem tempore omnibus opem ferre non possit, cui vellet gratificari potest.*
29 *Si res in publica subhastatione vendatur, & duo simul offerant idem precium, pro ea erit locus gratificationi.*
30 *Iudex potest gratificari cui vellet in paritate probationum.*
31 *Si plures domini non conueniant inter se, cui vasallus fidelitatem præstabit, erit locus gratificationi.*
32 *Capellania potest conferri, data æqualitate, cui ordinarius maluerit.*
33 *Si duo simul impetrarunt mandatum ad beneficium vacaturum, erit locus gratificationi, si non constat de prioritate*
34 *Iudex poterit gratificari, quando eodem die exhibentur duo testamenta & non constat de prioritate.*
35 *Habitans domum promiscue duarum parochiarum, poterit decimas soluere, parocho cui voluerit.*
36 *Hermaphroditus potest gratificari, & cui sexui voluerit inseruire, quando neuter sexus alterum superat.*
37 *Præmium si ponatur ei qui prius castrum ingressus fuerit, erit locus gratificationi si duo simul ingrediuntur.*
38 *Si aliquis habeat duas sepulturas, & sit contentio in qua sepeliri debeat corpus defuncti, erit locus gratificationi.*
39 *Circa regimen reipublicæ refertur auctoritas Platonis.*
40 *Respublica qualiter sit gubernanda.*
41 *Verba singularia Ciceronis referuntur, de regimine ciuitatis necessaria, vt iudices præoculis habeant.*
42 *Magis idoneus præfertur minus idoneo, in maioratus successione.*

43 *Quando vota paronorum sunt æqualia, ordinarius eligit capellanum.*
44 *Coniunctus admittitur sine mandato pro coniuncto, & si duo interueniant, iudex eligit.*
45 *Vigilantibus & non dormientibus iura subueniunt.*
46 *Vendita re duobus præfertur ille, cui prius res tradita fuit.*
47 *Is præsumitur prior in titulo, qui prius beneficii possessionem assequutus fuit.*
48 *Possidentis conditio melior est in casu dubio.*
49 *Inter creditores eiusdem temporis, ille præfertur, qui prius possessionem acquisierit.*
50 *Prauentio. & præoccupatio prodest cæteris paribus.*
51 *C. si à sede, de præbendis, declaratur.*
52 *Ordo nascendi est incertus, & sic pro possessore iudicandũ est.*
53 *Exempla plurima pro possessore referuntur.*
54 *Indiuiduum potest diuidi quoad commoditates.*
55 *Iurisdictio duorum fratrum potest alternis annis diuidi inter eos.*
56 *Diuisio commoditatis inter duos parochos quando sit facienda.*
57 *Historiæ antiquæ referuntur.*
58 *Controuersia Adonidis, inter Venerem & Proserpinam re-*
59 *Iudicium Salomonis refertur.*
fertur.
60 *Electio regis in casu dubio pertinet ad populum & magnates regni.*
61 *Papa confirmat regem nominatum à magnatibus regni.*
62 *Incertitudo vitiat dispositionem.*
63 *Libertas relicta vni ex pluribus seruis, vitiatur propter incertitudinem.*
64 *Tutelæ datio vitiatur propter incertitudinem.*
65 *Sententiæ si duæ reperiuntur contrariæ eiusdem diei neutra eorum valebit.*
66 *Electio episcoporum incerta non valet.*
67 *Vidua si post mortem viri contrahat matrimonium, & pariat filium in septimo mense, non succedit filius propter incertitudinem.*
68 *Casus notabilis de similitudine duorum fratrum proponitur.*
69 *L. 12. tit fin. p. 7. declaratur.*
70 *Proximus dicitur quem nemo antecedit.*
71 *Libertas si fuerit relicta post humo nascituro, si plures eodem partu nascantur, omnes liberi erunt.*
72 *Casus de facto contingentes referuntur.*
73 *Vnus post alterum semper nascitur & non duo simul vno impetu.*

QVAESTIO CCXLVIII.

Vtrum posito præmio currentibus ad brauium, si duo simul ingrediantur, ambo consequantur præmium. Communis contra communem, & quid iure regio.

POsito præmio currentibus ad bravium, duo simul ingressi sunt, dubium est, an ij duo solum iterum debeant currere pro consequendo præmio, an omnes simul, qui ante cucurrerũt. Et neutri eorum, qui ingressi sunt bravii præmium deberi, fatetur communis opinio, vt asserit Felinus *in ca. capitulum sancta crucis, n.* 18. *de rescriptis*, & dicit etiam communem Antonius Corsetus *in tractat. de bravio, quæst.* 1. *num.* 5.

Sed contrariam sententiam (imo quod illi duo tantum debeant iterum currere) dixit communem Ioannes Lecirier *in tract. de primogenitura, el.* 1. *quæst.* 9. *numer.* 22. Primam tamen opinionem sequitur Felinus, supra (licet ipse *ibi*, & Tiraquellus *de primogenitura, quæstio.* 17. *opinione* 4. *numer.* 15. referant varias esse de hoc doctorum opiniones.) Tertia vero fuit opinio Bartoli *in l. hoc articulo, n.* 8. *ff. de heredibus instituend.* dicens quod si duo ingrediuntur simul castrum, posito præmio ingredienti, quilibet eorum habebit præmium insolidum, cuius opinio est communis, secundum Ripam *in l. si quis in fundi vocabulo, §. fin. infine, ff. de leg.* 1. de quo vide Felinum *supra, n.* 17. & Alciatum *lib.* 9. *parergon, capit.* 10. Tiraquellum *vbi sup. n.* 12. & Menchacam, *libr.* 3. *controuersiarum illustrium cap.* 92. vbi disputat & declarat hanc quæstionem, quam resolue secundum determinationem legis 12. *tit. fin. part.* 7. vbi fit diuisio.

Ex quibus infertur interpretatio ad illam celebratissimã quæstionem circa successionem maioratus, quando duo filii eodem tempore nascuntur, & non constat de prioritate, quis illorum succedat. Et pro declaratione quæstionis referam epistola quam Marchioni de Villena duci de Escalona (dulcissimæ patrię nostræ) misimus pro felicissimo & vberrimo partu suæ charissimæ vxoris (dominæ ac dominæ Seraphinæ) quæ vno impetu duos peperit filios die natiuitatis Domini, anno 1595. & epistolã in formã sequenti misimus.

1 *Son tantas las obligationes que tengo al seruicio de V.S. que ne pudiendo pagarlas con obras y seruicios de mi persona, acudo al depossito de de las letras que professo, para con ellas cumplir con alguna parte de mis desseos, celoso del aumento y conseruacion y perpetuydad de la casa y maiorazgo de V.S. aumentada y esclarecida con el felicissimo y desseado alumbramiento de mi sennora la Marquessa con dos hijos varones de vn parto, que es euidente muestra y*
2 *sennal de que nuestro sennor quiere conseruar y lleuar en aumento la descendencia de V.S. pues que le da hijos apares,* * filii tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ, Vxor, tua sicut vitis abundans in laterib. domus tuæ. *Y si los antiguos alauaron tierras y arboles fecundos que dan por anno los fructos doblados* *vt
3 de India id asserit Marcian. Capella *liber* 6. & Plin. *de naturali historia cap.* 17. & Socin. *capit.* 65. vbi in anno inquit India bis æstatem habet, bis legit frugem, & sic de insula Hyperboreũ idem refert Diodorus Siculus *li.* 3. *bibliotheca*, & de Italia Virgil. *li.* 2. *Georgicor.*

Hic ver assiduum atque alienis mensibus æstas.
Bis grauidæ pecudes, bis pomis vtilis arbos.

Et in Ægypto scribit Diodorus Siculus *sup. lib.* 1. *capit.* 3. oues bis in anno parere, bisque lanam præbere, & idem Virgilius *lib.* 4. *eiusdem operis* dicit.

Forsitan & pingues hortos quæ cura colendi
Ornaret, canerem, biferique rosaria Pæsti.

Et Varro *in lib.* 1. *de Agricultura, cap.* 7. scribit vites apud mare Smyrnæ esse biferas, & in agro Consentino malum biferum esse, & Plinius *lib.* 16. *capit.* 2. & Theophrastus *lib. de causis plantarum* 11. *cap.* 13. *& lib.* 15. *capit.* 22. idem dicit de nucibus *& lib.* 18 *cap.* 22. in quibusdam locis Africæ biferam vitem bis anno vindemiare, & Strabo *libr.* 17. scribit in Lydia nonnullos populos habere quasdam terras biferas, & duas messes facere. Et dicit Pomponius Mela *libr.* 3. in insulis septentrionalis Hispaniæ, agros adeo fertiles esse, vt cum sata frumenta sunt, subinde ex seminibus noualibus alia percipiuntur. *Y si estas tierras arboles y prouincias fueron pueslas en historia para memoria y celebracion de sufecunda naturaleza, quanto meior abra esto lugar en el dichoso parto gemineo de mi sennora la Marquessa, escriuiendose en toda historia la succesion, y como criado tan antiguo y vassallo de V.S. y natural de essa villa, donde sucedio el felicissimo alumbramiento, me parecio con mi rudo ingenio cumplier con mi obligacion, y tratar y explicar la question en derecho tan celebrada, en caso semeiante.* Ad rẽ 4
igitur accedendo, in hac dubia & difficilima quæst. de partu gemino, videtur dicendum quod ille filius sit præferendus in maioria & primogenitura, qui fortior & robustior est altero, quia citius & velocius præsumitur de carcere vteri materni ad lucẽ peruenisse, quæ opinio fuit originalis Baldi *ie const. ff. veteris*, 1. §. *itaque n.* 15. pro qua sententia est bonus text. *in l. si ita fuerit. §. fi. ff. de rebus dubiis*, vbi quando non constat de ordine natiuitatis, si fœmina prægnans vno vtero marem & feminam peperisset, tunc præsumendum est, quod masculus (ex eo quod est robustior, & fortior femina) 5
prius natus fuit ex materno vtero, quia naturaliter id quod est potentius, vincit id, quod est minus potens: *vt in c. medicamentum, de pœnitentijs, distinctione* 1. *c. quod in dubiis, de consecratione ecclesia vel altaris.* Vnde merito dixit Pelaez *in tractatu de maioratu, 2. p. quæst.* 8. *in princ.* circa illa quæstionem, an pro-

an proximitas sit considerandaresp ectu testatoris,vel vltimi possessoris) quod gladio illa quæstio esset dirimenda, vt contingit ex iudicio Othonis Imperatoris,in quæstione de patruo & nepote, quæ iudicio pugnæ fuit decisa,attendens ad fortitudinem in casu dubio, ita Antonius Gabriel *lib.4. comm.tit.de successionib.ab int.1.conclus.2. numer.16.* & ille dicitur fortior,qui est audacior & robustior, *l.1. ff.ad l. Corneliam de sicariis*, & tradit Cepolla *consil.28.* & Alciat.*de præsumptionib.præsum.39.num.4* & Menochius *de arbitrariis casu 363.num.7.* & hanc opinionem quod filius robustior, & fortior, sit præferendus,tenuit glossa (per illum tex.) *in l.idem erit* (vbi Baldus 1. *lectura*) *ff.de statu hominum.* & Paulus Castrensis *in d. l si ita fuerit, §. fin.* Guidon Papæ *in tract. præsumpt. colum.3. vers.si in vtero* Decius,*in l.2.num.47.de regulis iuris*, & dicit Plinius *lib.10.cap.58. de naturali historia*, quod columbæ semper pariunt marem & feminam, & masculus prior natus præsumitur, non alia ratione, nisi quia est robustior, & fortior, vt docet Aristoteles *lib.6. de natura animantium*, *c.4.*& sic cum domina mea Marchionissa peperisset duos gemellos vterinos,videtur dicendum quod robustior & fortior ex illis debeat succedere in maioratu (altero excluso) & hæc erit prima opinio huius quæstionis, quæ obseruatur apud Indos, vt tradit, * *don Alonso de Archilla en su Araucana.*

6 Secunda opinio in quæstione principali ea est, vt filius pulchrior succedat in maioria,quæ opinio est omnino contraria præcedenti, cum formosi vix robusti reperiantur, nec fortes, vt tradit Homerus, de Nireo (pulcherrimo viro inter Græcos) qui erat effeminatus,& imbecillis, & parum virilis, quod contrarium legitur de Hercule,Achille,Hectore,Agamemnone,Vlysse,qui robustissimi erant, & sic fortes, & quod filius qui est pulcrior ex gemellis vterinis, sit præferendus in maioratu, tradit Baidus (sibi contrarius) *in d.1. considerationc, in proœmio, ff.veteris, num.15.* quia vt dicit Virgilius.

Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.

7 Et in dignitate ille est eligendus, cuius aspectus inducit amorem in subditos, & timorem in hostes, & dicit Franciscus Barbarius *in l.bello de re vxoria*, quod formosus cuncti diligunt, & facilius eis obsequuntur. Vnde merito dixit Porphyrius: Species Priami digna est imperio, vt
8 tradit Anton. Gomez *in l.40. Tauri, num.68. colum.3.* qui in quæstione proposita adducit hanc opinionem, quæ confirmatur,ex eo, quia apes in regem eligunt formosiorem,vt tradit Senens. *lib.1. de clem. ad Neronem, cap.9.* & Plinius *lib.11.c.16.* & ante eos Virgilius *lib.4. Georg.* & omnes qui scripserunt de natura animalium, & Basilius Magnus *in Exameron, homil.8.* vbi de apibus loquens: *à natura*, (inquit) *principatum omnium obtinet, magnitudine, forma, mansuetudine, cæteris omnibus antecellens*,& plura congessit in proposito Bobadilla, *in sua politica, lib.1.c.8.nu.1. cum sequentibus*,& idem scribit Ambrosius *lib.eiusdem tit.5. c.21.* Deum naturæ auctorem imitari videntur, qui primus omnium Iudæorum reges Saul, & Dauid,dilexerit, quia ceteris pulchritudine anteirent, & videre licet *1.Reg.cap.10.& 16.& 17.& 2.Reg.cap.1.*& idem resoluit ex nostræ professionis auctoribus Cepolla, *in suo tractat.*
9 *de Imperatore milit. delig. charta, penult. concluſ.* 10. concludens in dubio eligendum esse pulchriorem imperatorem,& Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi.5.part.consideratione* 18. & Strabo *de situ orbis, lib.15.* inquit: Indi qui Catheam incolunt, adeo pulchritudiuem excoluerunt, vt regem eligant qui forma præ cæteris præstaret, & cæterorum pulcherrimus.Quæ sententia comprobatur *in l.tit.6. part.2.* ibi, * *la segunda que sea formosa*, * vbi notat Gregorius *verb.* * *formosura*, * & idem Strabo *in lib.17.* scribit, Æthiopes regem constituere solitos, qui forma eleganti
10 ceteros excelleret. Et ratio huius sententiæ ea potest esse,quia omne pulchrum à natura est bonum & amabile, & sic Deus (optimus maximus, Rex & Imperator omnium) fuit maxima pulchritudine condecoratus.* *Speciosus forma præ filiis hominum*, * vt habetur *Psalm.44.* & iterum 92.* *Dominus regnauit, decorem indutus est*, Isaias *cap.63.* * *Iste formosus in stola sua*, * Idemque dicitur de matre eius Virgine Maria, * *Tota pulchra es amica mea*, * & dicitur pulchritudo, quia prouocat animos, & permulcet intuentes: quapropter amor dicitur amantem ad pulchrum ducere, & sic quidquid est appetibile, & omne appetibile est bonum, verum vel apparens, & con- 11
sequenter omne pulchrum est bonum, & pulchritudinem diffiniunt Platonici omnes esse gratiam quandam viuacem, spirituali Dei radio illustrante, Angelo primo infusam, inde animam hominum, corporumque figuris & vocibus per rationem, visum, & auditum animos nostros mouet, atque delectat, & delectando rapit, & rapiendo ardenti inflammat honore, & in tantum iuuat pulchritudo, vt dicat Baldus *in proœmio, ff. veteris, verb. Flauius*, quod si iuuenis formosus nubat mulieri nobili, 12
& diuiti, sed tamen rugosæ, quod licet ille iuuenis sit pauper & inops, non dicitur mulier nubere indigno, quia mulieris nobilitas, & diuitiæ compensantur cum pulchritudine & forma viri. Idemque refert ipse Baldus *in cap.super eo, de testibus*, idem Baldus *in d. proœmio* dicens, quod si inter litigantes esset per doctrina, & probationum merita, præferendum esse formosum deformi, quem sequitur Alexand. *consil.209.colum.2. lib.6.*& dicit diuus Ambrosius *li.2. de virginibus:* quod species corporis 13
simulacrum est mentis, figuraque probitatis. Ita tradit Lucas de penna *in rubr. C. qui ætate vel profess.se extusat, lib.10.* qui ex sententia Platonis dicebat, bonam corpo- 14
ris figuram, bonæ mentis argumentum esse, vnde dicebat Plato, Deum esse pulchrorum omnium causam, 15
quasi totius pulchritudinis fontem, & originem. Et sic 16
corpora sanctorum sine deformitate sunt resurrectura, vt docet diuus Augustinus *lib.22. de ciuitate Dei, cap.19.* cuius sententiæ est princeps Magister sententiarum,*lib.4. distinct.44.* & è conuerso damnatorum corpora cum suis deformitatibus sunt resurrectura, vt tradunt prædicti scribentes. Pro qua sententia plurimum conducunt tradita per Cynum *in l.1. quæst.4. ff.de iurisdictione omnium iudicum*, qui dicit quod in pulchro corpore pulchra anima
resider, quem sequitur Alexand. *consil.209. lib.6.* quibus 17
etiam adstipulatur, quod Hebræi bonum & pulchrum eadem voce appellant, ex eo quod bonitas à pulchritudine, & pulchritudo à bonitate non seiungatur, quod quidem declaratur in Genes. cap.6. in eodem loco.* *Vi-* 18
dentes filij Dei filias hominum,quod essent pulchræ. * Et in Canticis *c.1.* vbi scribitur, * *Meliora sunt vbera tua vino*, * asserunt verti debuisse, pulchriora sunt.

*La 3. opinion quando de vn parto nacendos hijos varones, es que se echen fuertes, y que alque le cupiere lleue el mayorazgo.** Et 19
ratio huius opinionis est quia omnia dubia sorte sunt dirimenda, text. *in l. quod si ambo, ff. de iudiciis, l.si quæ sint cautiones,ff.familiæ erciscundæ,l.fi.C. communia de leg.l.generaliter,§.quid ergo si plures, ff. de fideicommiss. libertatibus, §. adoptionis, Institut. de leg l.2. C. quando & quibus quarta pars debeatur, lib.1. & 2.* Iudicium sortis dicitur iudicium fortu- 20
næ, cuius dux est Deus. Ita Baldus *in d. l. fin. 1. notabili:* quod quidem iudicium etiam legibus Mosaicis fuit vsitatum, vt habetur Num. *c.16.* ibi. * *Pluribus maiorem partem dabis, & paucioribus minorem: ita dumtaxat, vt sors terram diuidat, & quidquid sorte contigerit, accipiant.* Et rursus c.33.* *Ego dedi vobis illam in possessionem quam diuidetis vobis sorte: pluribus dabitis latiorem & paucioribus angustiorem, singulis vt sors ceciderit.** & in c. sequenti. * *Cum egressi fueritis terram Chaanam, quæ in possessionem vobis sorte cecidcrit, his finibus terminabitur.* * Et iterum, * *Hæc erit terra quam possidebitis sorte.* & in c. 36. præcepit. * *Terram sorte diuidetis filiis Israel.* * & Deuteronom. cap.1.* *& ipse sorte terram diuidet.* * & Paralip. cap.24. *Porro diuisit vtrasque inter se familias sortibus.* * Et in Psalm.77.* *Et eiecit à facie eorum gentes, & sorte diuisit eis terram.* * Et hanc legem vel consuetudinem secuti fuerunt milites, qui vestem Christi sorte diuiserunt, vt Matthæi cap.27. Marci 15. Lucæ 23. & Ioannis 19. *Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.** Et in 1. Regum cap.10. habetur, quod Saul fuit electus in regem sorte. Et cap.13. quod Ionathas sorte deprehensus mel degustauit. Et 1. Paralip.25. * *Dauid sortibus diuisit vtrasque, & Eleazar & Ithamar*

mar inter se familias. * Et Hester. cap. 3. * *Missa est sors in vrnam, quo die gens Iudæorum deberet interfici.* * Et in Psalm. 30. *In manibus tuis sortes meæ.* * Quo in loco diuus Augustinus *in 2. concione eius Psalmi.* Sors (*inquit*) non aliquid mali est, sed res in dubitatione humana, diuinam inducens vo-
21 luntatem. Et ipsa verba scripta sunt *in c. 26. quæst. 2.* * *Et in sorte non est electio, sed voluntas Dei.* * Et habetur Prouerbiorum, *c. 16. in fin.* * *Sortes mittuntur in sinum, sed à domino temperantur.* * Et iterum eiusdem lib. c. 18. * *Contradictiones comprimit sors, inter potentes quoque diiudicat.* Et Esaias 34.
22 *Et misit eis sortem, & manus eius diuisit illis in mensuram.* * Et quibus non solum legibus, sed etiam ex testimoniis sacræ paginæ, iudicium sortis in re dubia est approbatum, quo etiam vtebatur Gentiles, vt obseruatum fuisse apud
23 Ethnicos tradit Diodorus Siculus, *Bibliothecæ lib. 4.* Atlantem & Saturnum Cæli filios, imperium sorte fuisse partitos. Idemque tradit Orpheus, & Homerus *lib. 15. Iliad.* ipsius Saturni tres filios, scilicet Iouem, Neptunum, & Plutonem, sorte quoque sibi Saturni patris imperium diuisisse, & Ioui cœlum, Neptuno mare, Plutoni infernum obtigisse, Idemque refert Liuius *lib. ab vrbe condita* 1. Romulum & Remum cùm essent gemini (prout in quæstione nostra contingit) neque ætatis verecundia discrimen facere posset, sorte augurij dirimisse, vter nomen
24 nouæ vrbi daret quique conditum imperium regeret. Et Darius, primus Persarum rex, regnum sorte adeptus fuit, nam eo regno vacante, mortuo Cambyse Smerdeque occiso, septem ex Persis prudentiores successionem regni sorti commiserunt ita scilicet, vt sub ortum solis conscensis equis eos ante Regiam producerent, & cuius equus vocem primus edidisset, is regno potiretur: & equus Darij prius omnium adhinnuit, & sic regnum obtinuit, vt refert Herodotus *in Thalia, lib. 3.* & Iustinus *li. 1.* & Marcellinus *lib. 23.* Orosius *lib. 2. c. 9.* & hoc quidem summa ratione factum est, ex eo quia diuinus ille Plato *lib. 3. de leg.* inter rationes imperandi, hanc ponat, vt is quem sors delegerit, imperet, quem vero repulerit paerat, & tradit Alciatus *lib. 5. parergon c. 22.* regni Messenicorum controuersiam esse sorte diuisam, inter filios Are-
25 stum, & Eraclidem. Et altera non minus honesta contentio sorte direpta est apud Homerum *lib. 7. Iliados*, nam cum Hector (fortissimum quemque Græcorum) ad singulare certamen prouocaret, nouem ducibus pugnare cupientibus idque ipsum maxime postulantibus, placuit vnum ex illis, qui pugnaret, deligi sortis euentu, vbi totus Græcorum exercitus trepida votorum conceptione Iouem precatur, vt in Aiacem Telamonium, aut Diomedem, aut Agamemnonem, sors ipsa caderet. Vnde Ouidus:

Hunc ego poscentem cum quo concurreret, vnus
Sustinui, sortemque meam vouistis Achiui,
Et vestræ valuêre preces.

Et *in authent. de Consulibus*, clare probatur apud Romanos Consules, & Proconsules, & Senatores, & Prætores, & Quæstores, consuetum esse, prouincias sortiri. Et de Proconsulibus constat *in l. emancipati*, §. 1. *ff. de adoptionibus.* De Quæstoribus probatur *in l. 1. §. 1. ff. de Quæstoribus.*
26 Quod quidem iudicium fuit vsitatissimum apud Athenienses, vt patet ex *l. 2. ff. de orig. iuris*, qui sortiebantur Magistratus, & iudices. olimque responsa sortibus dabantur, vt plura tradit Tiraq. *de nobilitate, quæst 16. in 2. opinione, numer. 68.* Ex quibus remanet comprobata hæc opinio quod successio maiorarus sit discernenda inter fratres gemellos iudicio sortis, vt etiam refert Gomecius (licet per transitum) *in d. l. 40. Tauri, num. 68. in 5. opinione.*

La quarta opinion en la question propuesta, es que el padre puede elegir y nombar al hiio que mas gusto le diere para que succe-
27 *da en el mayorazgo.* * Quia in re dubia est locus gratificationi, propter incertitudinem, & rei indiuiduitatem. *text. celebris, in l. generaliter, §. quid ergo, el. 2. ff de fideicommiss. libere. l. 3. §. si cum omnes, ad Syllanianum, c. duobus, de rescriptis, lib. 6.* quam sententiam tenet Bald. *in l. in quibus casibus. C. de secundis nuptiis.* Corsetus *de potestate regia, in quæstione 7. princip.* Ioannes Licirier *de primog. lib. 11. quæst. 4.* quem refert Rubeus *in d. l. 40. num. 6.* & Gomecius *sup.* *in 4. opinione* (qui alios refert) Et vltra eum facit pro hac 28
sententia tex. *in l. vltima, de religiosis & sumptibus funerum, l. 3. §. si cum omnes, vbi gloss. ff. ad Syllanianum*, vbi si seruus communis simul omnibus dominis opem ferre non potuit, poterit eligere & gratificari cui vellet, ex qua lege notat Accursius *in l. si vt certo, §. nunc videndum, verb. saluas facere, ff. commodati*, quod si quis habet duas res eiusdem valoris à duobus commodatas, nec possit omnes ab incendio saluas facere, quod locus est gratificationi Et
dicit Bald. *in l. fin. C. de testament. manumiss.* quod duobus 29
simul idem precium offerentibus pro re subhastata, si non constat de prioritate, erit locus gratificationi Quod sequitur Firmianus *in tract gabellarum. 2. part. princ. quæst. 9.* & Ripa *in l. quo minus, num. 61. de fluminibus*, & est optima gloss. pro hac sententia *in l. 1. §. apud Iulianum, ff. depositi*, quæ dicit, quod si duo contendant se esse heredes in solidum deponentis, & vterque vult satisdare depositario, ille est præferendus, qui prænenit, & si simul veniat, est locus gratificationis, & comprobat ex *leg. de die, ff. qui satisdare cogantur, l. si non sortem. §. sibi, de condictione indebiti, l. si duas, ff. de excusationibus tutorum, l. duo iudices dati, ff. de re iud.* vbi iudex in paritate probationum potest gratificari. 30
Et idem dicimus de Vasallo, qui tenetur domino præstare fidelitatem, vt est gloss. *in c. præterea ducatus, verb. compellatur, de prohibita feudi alienatione per Federicum*, vbi plures 31
domini non conueniant inter se, cui vasallus præstet fidelitatem, is gratificabitur cui velit vasallus præstare. Et duobus currentibus simul ad brabium non constando de prioritate, est locus gratificationi, argum. tex. *in l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco publico*, & in nostra principali quæ- 32
stione resoluimus, & quando duo sunt electi ad capellaniam; qui sunt in omnibus & per omnia æquales, poterit ordinarius gratificari vtri voluerit ex electis, vt tenet gloss. fi. *in c. penult. 63. distinctione*, & est alia gloss. pro hac sententia *in c. 1. de Iudæis*, vbi habetur; quod cuilibet permittatur Christianum à Iudæis 12. solidis redimere, & si plures eodem tempore simul conuenerint ad huiusmodi redemptionem, locus erit gratificationi, vt dicit Baldus *in l. 1. ff. de inofficioso testamento*, & confirmatur hæc 33
sententia, quia si duo impetrarunt mandatum ad beneficium vacaturum, nec constet de prioritate impetrationis, erit locus gratificationi, vnde gloss. *in l. fi. C. de edicto diui Adriani tollendo*, dicit, quod si in casu illius legis, non
appareat, quis litigatorum habeat potiora iura, quia pro- 34
feruntur duo testamenta condita eodem die, & non constat de prioritate, vel posterioritate, quod iudex poterit gratificari, per *d. c. duobus, de rescriptis, lib. 6.* & confirmatur ex traditis per Albericum *in 2. par. statutorum, quæst. 141.*
vbi dicit, quod si quis habitet domum quæ est duarum 35
parochiarum, si promiscue in ea habitet, poterit gratificari, & soluere onera, collectas, & decimas cui voluerit, text. *in l. eius qui manumisit*, §. *Celsus, ff. ad municipalem.* Et 36
hinc est, quod hermaphroditus si neuter sexus alterum superet, poterit gratificari, & cui sexui voluerit inseruire, vt tenet Guillermus de Cuneo *in l. quæritur, ff. de hominum*, & Hostiensis *in summa, tit. de test. §. qui testes.* Et similiter vasallus gratificabitur, cui ex pluribus dominis, vel filiis pugnantibus in bello auxilium præstet, vt tradit Bald. *in l. 1. in 23. quæst. de rerum diuisione.* Et si vxor habeat vasallum, cuius auxilio ipsa & maritus simul egeant, poterit prædictus vasallus vtri malit gratificari, & dicit
Cynus *in proœmio ff. veteris*, quod si sit positum præmium 37
ei qui prius castrum ingressus fuerit, & præmium sit in diuiduum (prout est maioratus) quod si plures simul ingressi sint, erit locus gratificationi, propter incertitudinem. Quibus adstipulatur, quod tradit Bald. *in proœmio deeret.* quod si est schisma in imperio, quia duo electi fuerunt, erit locus gratificationi. Et vt gratificationis exemplis finis imponatur, dicit Ioannes Andreas *in additionibus ad Speculatorem, in rubric. de parochis*, quod si quis 38
habeat duas parochias, in quibus æqualiter audit diuina officia, & habet maiorum sepulturam, & sit contentio in qua illorum sepeliri debeat, erit locus gratificationi. * *Con lo qual queda comprouada y autor zada esta opinion, que el padre podra grati ficar y dar el moyorazgo al que de sus*

hiios

hijos gemellos le pareciere. Lo qual parece muy conforme à razon, porque el padre conſiderara la prudencia, y Chriſtiandad, y gouierno de ſus hijos (coſa tan preciſſa y neceſſaria en los reyes y ſennores y las demas perſonas que tienen mayorazgo con iuriſdicion y vaſſallos y gouierno de republica, (que ſiempre ſe ha tenido por
39 *negocio dificultoſo)* vt inquit diuinus ille Plato *epiſt. 7.* in hæc verba. * *Cum animaduerterẽ homines, qui in reipublicæ gubernatione verſantur, legeſque & mores quanto magis conſiderarem, quantoque magis ætate progrederer, tanto difficilius arbi-*
40 *trabar eſſe recte rempublicam gubernare.** Et Xenophon *lib. 1. de Pædia Cyri*; in hæc verba. * *Noui te dicere ſemper ſolitum, aut fas eſſe à Diis petere, neque victoria meos equeſtri pugna, qui equitare non didiciſſent, neque ſagittæ ignaros ſuperare illos ſagittando, neque gubernandi imperitos optare nauium ſalutem gubernando. Huiuſmodi enim omnia eſſe præter diuina inſtituta. At vero ſcire aliis præeſſe hominibus, vt habituri ſint omnes res neceſſarias affluenter, & vt futuri ſint quales decet, & oportet, hoc nobis mirabile ſane videbatur, opuſque eſt maximum & difficillimum pulchre imperare.* * Et dicit Plato *lib. 4. de legibus*. * *Non ideo magiſtratus alicui dabimus quod diues ſit, aut huiuſmodi quicquam poſſideat, vt robur, magnitudinem, generis claritatem, ſed ei qui poſitis legibus parebit maxime, quia non lex magiſtratibus, ſed legi magiſtratus præſunt.* * Ea enim recta gubernatio eſt, quæ id efficit, vt nemo quidquam præter leges committere audeat, & qui audeat, morte afficiatur. Quod ſentit Ariſtoteles *lib. 5. Politicorum cap. 7.* dicens. * *Maxime tum reſpublica, tum ſtatus optimatum diſſoluantur, ſi ius in ipſa republica violetur. Hoc autem ſolum confirmat ſtabilemque facit ſtatum reipublicæ ſi pro dignitate pariã*
41 *tribuantur, & quæ ſua ſunt quiſque retineat.** Et pro complemento huius ſententiæ, annectam ſingularia verba Ciceronis, pro Cluentio, loquentis cum gubernatoribus, quibus iuriſdictio à Deo vel populo conceſſa eſt, dicentis, * *Eſt enim ſapientis iudicis, & gubernatoris, meminiſſe ſe hominem; cogitare non tantum ſibi poteſtatem datam, verum etiam fidem habitam eſſe meminiſſe; poſſe quem oderit abſoluere; & quem non oderit condemnare: & ſemper non quid ipſe velit, ſed quid lex, & religio cogitat, cogitare. Non ſe putare eſſe ſolum, neque ſibi licere, quod cupit, ſed habere in conſilio legem, æquitatem, religionem, fidem. Libidinem autem, odium, inuidiam, metum, cupiditatemque amouere, maxime æſtimare conſcientiam mentis ſuæ, & ſumma cum honeſtate viuere.* * *Las quales propriedades conſidera el padre en ſus hijos gemellos, y el que ſe inclinare à eſtas virtudes podra nombrar por ſucceſſor en ſu caſa y mayorazgo, y para gouierno y proteccion de ſus vaſſallos: y aſſi parece eſta vna opinion muy llegada à razon y iuſticia.*

La quinta es, que mayorazgo pertenece al que fuere mas idoneo, y mas ſuficiente para el gouierno: que correſponde a los fundamentos de la opinion paſſada: y eſto ſe entiende caſo de y-
42 *gualdad*, quando fratres gemelli ſunt pares omnino, moribus, honeſtate, & dignitate, & aliis id genus: quia tunc magis idoneus præferendus eſt in ſucceſſione maioratus. Ita Bald. *in l. 1. qu. 23. ff. de rerum diuiſione, & in l. per agrum, Cod. de ſeruitut.* & facit pro hac opinione text. *in l. intereſt, ff. de liberali cauſa*, vbi ſi plures accedant ad litigandum pro libertate liberti, prætor eum eligat quem idoneiorem exiſtimauerit. *l. in venditione*, §. *fin. ff. de bonis auctoritate iud. poſſidendis.* vbi ſi non conuenit inter creditores quis eorum locet rem, vel vendat, prætor cauſa cognita eligere debet, & in *l. quod plures, ff. de teſtamen-*
43 *taria tutela*, ibi, * *Quod ſi plures ſatiſdare parati ſunt, tunc idoneior præferendus erit.* * *L. viduæ, Cod. de nuptiis*, ibi, * *vt ſi pares ſint genere, ac moribus, competitores, is potior exiſtimetur, quem ſibi conſulens mulier approbauerit.* * *c. quoniam, de iure patronatus, c. vlt. 63. diſtinct.* ibi, * *ſi vota eligentium in duas ſe diuiſerint, is metropolitani iudicio præferatur, qui iuuatur ſtudiis, & meritis.** & ſic dicit Cyn. *in l. exigendi, Cod. de procuratoribus*, Albericus *in l. ſed & hæ perſonæ, ff. eod.*
44 quod cum coniunctus admittatur pro coniuncto ſine mandato, ſi plures coniuncti eiuſdem gradus ſimul petant admitti, iudex poterit eligere idoneiorem, & ſic in quæſtione propoſita, idoneior eſt præferendus propter dubietatem, & naſcendi æqualitatem.

La ſexta en la queſtion propueſta, es, que aquel hijo ſe prefiera en el maiorazgo, que primero preuino en iomar la poſſeſſion de los bienes del, cum vigilantibus, & non dormientibus 45
iura ſubueniant, *l. filiusfamilias, ff. qua in fraudem credit.* & pro hac ſententia eſt tex. *in l. quoties, Cod. de rei vendicatione*, vbi ſi res in ſolidum duobus vendatur, illi præ- 46
feruntur, quibus prius res tradita fuerit, *text. in l. ſiue autem*, §. *ſi duobus, ff. de publiciana in rem actione, l. qui tibi, Cod. de hereditate vel actione vendita, l. qui tibi, ff. de his qui à non domino manumiſſi ſunt.* Et in beneficiis eccleſiaſti- 47
cis, in caſu ambiguo (cum ignoratur vter ex duobus ſit prior in titulo) is præfertur qui prius poſſeſſionem beneficij aſſecutus eſt. Ita Philippus Francus *in c. ſi à ſede, de præbend. lib. 6.* & Rebuffus *in tractat. de pacificis poſſeſſ. numero 297. verſ. 6. proceditur.* Et ſimiliter ſi duo ad capellaniam fuerint præſentati à patrono laico, ille eſt præferendus, qui prius poſſeſſionem acceperit, vt do- 48
cet Hoſtienſis *in c. quod autem, de iure patron.* qui illum tex. interpretatur ad illud, quod vulgare dicimus, quod in re dubia melior eſt conditio poſſidentis, & rurſus, beatus qui poſſidet, *tex. in c. ad aures, de præſcript.* Et ſimiliter, ſi duo ſint creditores eiuſdem tem- 49
poris, ille præfertur qui prius poſſeſſionem acquiſierit, *l. ſi debitor, ff. de pignoribus.* Præterea confirmatur iſta ſen- 50
tentia, quia cæteris paribus præuentioni, & præoccupationi locus eſt, *l. pluribus, l. ſi is qui ſtatum, ff. de procuratoribus, l. incola, ff. ad municipalem, l. ſi pluribus, de leg. 1. l per agrum, Cod. de ſeruitutibus, & aqua.* Et ſic Bart. *in l. quominus, quæſt. 5. de fluminibus*, eum præferendum, qui prius occupauit opus molendini, aut ductum aquæ, & Bald. *in l. 1. q. 43. de rerum diuiſione*, quod ſi duo ſint, quorũ quilibet habeat ius efficax, quod melior eſt conditio præuenientis, vt ipſe notat *in l. ſi cum emptore, ff. de pactis.* Pro qua ſententia eſt bonus tex. *in d. c. ſi à ſede, de præbend.* vbi ſi à ſede Apoſtolica, vel ab ordinario, 51
eodem die duobus beneficium conferatur, nec appareat quæ collatio prior fuerit, erit potior conditio poſſidentis. Et in propriis terminis hanc ſequitur opinionem gloſſ. *in l. idem erit, ff. de ſtatu hominum*, vbi cum or- 52
do naſcendi eſt incertus præfertur poſſeſſor. Et faciunt pro hac ſententia tradita per DD. *in l. ſi extraneus, ff. de conditione ob cauſam*; vbi Fulgoſius, Alexand. & Iaſ. 53
dicunt, quod ſi vendatur equa prægnans, ea lege, vt ſi naſcatur pullus maſculus, ſit venditoris, ſi fœmina emptoris, & contingat naſci marem & feminam, & ignoretur vter fœtus ſit prior natus; quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis. Rurſus facit pro hac ſententia, illa quæſtio de duabus mulieribus ſimul habitantibus, quarum altera viuum infantem peperit, altera mortuum; & ignoratur cuius viuus eſſet, & vtraque eum ſuum eſſe aſſerebat, & interim mortuæ ſunt: dubitatur, cuius hereditas nomine pueri petenda eſſet, & dicit Pileus *quæſt. 19.* & Brigenſis *in q. dominit. 56.* quod ſi vna illarum erat in quaſi poſſeſſ. filij illius, quod hereditas ſit adiudicanda, quod ſequitur Alberic. *in rubr. C. ad Orficianum.* Similiter & ſi dubium ſit vter prior mortuus ſit, vir, an vxor, quia vnus forte in Tracia, alter in Italia, melior erit conditio poſſidentis. Ita Bart. *in l. ſi inter virum, in fi. ff. de reb. dubiis.* Et idem dicendum eſt de duobus heredibus inſtitutis in diuerſis teſtamentis, conditis eodem die, quia ſi non conſtet de prioritate, præfertur qui eſt in poſſeſſione bonorum. Ita Cynus, Iaſ. & Decius *l. fin. C. de edicto diui Adriani toll* ex quibus in quæſtione propoſita idem videtur dicendum.

La ſeptima opinion en la queſtion propueſta es, que los dichos, hermanos gemellos diuidã y partã entreſi las rentas del mayorazgo gozando alternatiuamẽte de toda ella. Quæ ſentẽtia defenditur ex ſequẽtib⁹, primo ex tex. *in l. quoties. verſ. quod ſi Titius. ff. de vſufr. l. ſi vſusfr. alternis. ff. quibus modis vſusfructus amittatur. l. 1. ff. quando dies legati cedat*, melior tex. *in l. communi diuidundo*. §. *cũ de vſufr.* ibi, * *caueantq; ſe per tẽpora vſuros*,* & facit tex. *in cle. 2. de iure patron.* vbi in iure patronatus, 54
quod eſt indiuiduum poteſt quoad cõmoditates diuidi, vt alternis vicibus heredes præſentẽt. Præterea facit, quia ſi duo fratres ſimul habeant iuriſdictionem (quæ diuidi 55

non potest) poterunt diuidere vt alterius annis administrent, vt dicit Bald. *in c. 1. §. præterea, de prohib. feudi alien.* & facit pro hac opinione quod scriptum est ab Imola, &
56 Philipp. Franco, *in c. cum quis, de sepulturis lib. 6.* quod si sit contentio inter duos parochos de iure sepulturæ, confessionis & administrationis sacramentorum, & aliorum iurium parochialium, ex eo quod quis habitet in finibus vtriusque parochiæ (ita vt non constet in qua earum habitet) ea iura debent inter eos diuidi alternis vicibus
57 propter incertitudinem. Quam opinionem sequuti sunt Thyestes, & Atreus fratres, qui Mycenis alternis annis regnarunt, vt videre licet ex Senens. *in Trägœdiographo, in Thyeste,* Idemque dicitur de Eteocle, & Polynice, filiis regis Thebanorum Oedipi, qui dum inter eos conuenerit, vter eorum regnaret inito fœdere inuicem sanxerunt, vt singuli eorum alternis annis regnarent, & sorte dirimeretur vter prior. Idemque scribitur de Proca (rege Albanorum,) qui reliquit regnum Amulio, & Numitori filiis, vt alternis annis imperarent; vt scribit Sueto-
58 nius, *in lib. de viris illustribus. in princ.* Postremo non omittenda fabula quædam ridicula (pertinens ad hanc sententiam) de controuersia Adonidis, inter Venerem, & Proserpinam: quia cum Venus, in concertatione cum Proserpina, ad iudicium Iouis venisset, vtri earum Adonis cederet, Calliope musa mater, à Ioue iudex data ita iudicauit, vt dimidiam partem anni, earum vna quæque
59 possideret. Quod quidem fecit Salomo *in c. afferte mihi, de præsumpt.* vbi propter casus dubietatem iussit, vt infans diuideretur: Quod videtur dicendum in quæstione proposita.

60 *Octaua opinion es, que los grandes se iunten y el pueblo, y ellos elijan qual de los dos hermanos ha de suceder en el mayorazgo.* Quam sententiam tenet Bald. *in l. ex hoc iure. ff. de iustitia & iure,* vbi dicit, quod si duo filij Regum nascantur, nec appareat ordo nascendi, neuter erit Rex, sed alter eorum debet eligi per magnates, & populum ipsius regni. *argum. text. in l. si duos ff. de excusationibus tutorum. l. si quis in graui. §. vtrum. ff. ad Syllanianum l. si quis seruis. ff. de leg. 2.*
61 idem Baldus *in c. cum in magistratum, de electione,* vbi dicit, quod si Rex decedat, nullo filio relicto capace ad regnum obtinendum, quod magnates regni eligent Regem, & Papa confirmabit, *vt in c. venerabilem, eod. tit. c. licet, de voto. c. grandi, de supplenda negligentia prælatorum,* & Baldum & alios sequitur Ioannes Licerier, *de primogenitura, lib. 1. quæst. 11. num. 9.* & Molina, *lib. 3. de Hispanorum primogeniis. c. 1. num. 21.*

La nouena opinion (y bien contraria a todas las demas) es, que ninguno delos dichos gemellos suceda en el mayorazgo, si no el hiio siguiente, y a falta del, que los biennes se diuidan y partan entre los dichos gemellos. Ita tradit Antonius Gomez, *in l. 40.*
62 *Tauri, num. 68. in prima opinione.* ex tali fundamento, quia incertitudo semper viciat dispositionem. *l. in tempus §. 1. ff. de heredib. instit. l. si fuerit, ff. de reb. dubiis. l. duo Titij. ff. de*
63 *testament. tutela.* Et exemplum est manifestum in d. l. *si fuerit,* vbi legatum fuit relictum vni ex cognatis, qui prius Capitolium ascenderit, & dum duo simul ascendissent, neque appareat quis prior legatum impeditur. Et idem procedit in legato relicto ei qui maximus natu est, quia si duo pares ætate sint, viciatur legatum. Et idem est dicendum, si libertas vni ex pluribus seruis relicta sit, quando non apparet de quo testator senserit. *l. cum ex pluribus. de manumissis testamento.* Ergo cum hoc procedat in legato libertatis, quanto magis in reliquis dispositionibus, quia licet non deficiat ius defecit probatio, vt in
64 d. l. *Titij,* vbi si testator reliquerit Titio tutorem, & sint duo Titij, nec appareat de quo senserit testator, neuter tutor erit. Ex quibus defendi potest doctrina Baldi, *in l. 1. C. quando prouocare non est necesse,* vbi dicit, quod si re-
65 periantur duæ sententiæ contrariæ, eiusdem diei, neque appareat vtra sit prior, neque posterior, quod neutra earum valebit, & sic dixit gloss. *in c. ecclesia, el. 2. (gloss. fin. in*
66 *fin.) de electione,* quod si duo fuerint electi ad episcopatum, sintque in omnibus pares auctoritate, & zelo, & merito, eligentium & electorum, quod neuter, consequetur episcopatum. Et faciunt pro hac sententia tradita per Cynum. *in l. vulgo quæsiti. ff. de statu hominum,* & per Albericum, *in d. l. Arethusa,* & Bald. *in l. si matre. C. de suis & legitimis heredib.* Angel. *in d. l. duo sunt Titij* & Alberic. *in* 67
d. l. 7. mense, num. 6. quod si vidua paulo post prioris viri mortem ad alterum matrimonium conuolauerit, & postea pariat filium in septimo mense, qui potuit gigni & à primo marito, & à posteriore, quod propter incertitudinem, neutri parentum succedet, quam opinionem prosequitur Tellus Fer. *in l. 13. Tauri. num. fin.* Roias, *in epitome successionum. tit. 2. num. 30.* Sylu. *in sum. verb. filius, num. 20.* Gregor. *in l. 9. tit. 14. part. 3. verb.* * *siendo casada,* * Vlterius pro confirmatione huius sententiæ facit, quod traditum est à doctoribus in hac specie. Duo erant 68
fratres gemini, facie, & alia habitudine corporis adeo similes, vt alter ab altero dignosci non posset, quibus singuli erant filij, & ipsi omnino similes: hi studiorum, vel rei militaris causa, peregre profecti, alter ibi mortuus est, & alter redit (duobus illis fratribus mortuis) qui vtriusque hereditatem petit, fuit autem dubitatum, quis eorum fuerit filius, & dicit Pileus, *in suis disputationibus* 158. quod neutrius habebit hereditatem. Quod late disputat Boerius, *decis. 299.* Vnde in quæstione proposita videtur dicendum, quod neuter ex filiis (propter incertitudinem) debeat succedere in maioratu, ex supradictis fundamentis.

La decima opinion mas verdadera y practicabile, y confirmada por ley del reyno, es, que en caso de duda, * quando non constat de prioritate, * *que entranbos a dos hiios gemellos han de suceder, la qual opinion parece muy llegada à razon, y que ninguno de los gemellos lo contradira. porque la similitud es causa de amor y conformidad entre los heros, comolo trae Antonio de Torquemada, en el libro intitulado Iardin de Flores, en la hystoria de los Girones enel capitulo treynta, fol. 99. adonde dize que los sennores Maestres (sus antecessores de V. S.) don Rodrigo Tellez Giron, y don Iuan segundo Conde de Vrenna) nacieron de vn parto en el Moral, cerca de Almagro, y que an si como fueron semeiantes en salir alez iuntos, lo fueron enel rostro, cuerpo, y habla, y en todo lo demas, que solo so diferentiauan en el vestido, como lo refiere tambien Pedro Mexia (Coronista del Emperador Carlos Quinto) en la silua de Varia Leccion, diziendo que entre ellos la naturaleza monstraua grande secreto de amor y aleanca (como le ayen las cosas que son semeiantes) porque quando ninnos durmiendo iuntos; dizela hystoria que se les pegauan tanto las carnes, que no los podian despegar sin gran dolor, el qual se mitigaua vntandoles vna duenna las carnes con azeyte o manteca. De donde se colige quam poco sentirian partir permitad la hazienda, estando tam conformes las voluntades.* * quia carnem suam nemo vnquam odio habuit. Quæ opinio & communior, & humanior est, & illam sequitur Antonius Gomez, *in d. lib. 40. Tauri, num. 68. colum. 4.* & Palatius Rubeus, *ibi, num. 6.* & Cifuentes. 69
quæst. 3. & Gregor. *in l. 12. tit. fin. part. 7. verb.* * *ambos a dos deuen auer,* * ibi * *nascen alas vegadas dos criaturas de vna vez, del vientre de alguna muger, è à contece que es duda qual dellas nasce primero, dezimos que si el vno es varon, y el otro hembra, que deuemos entender que el varo nacio primero, pues no se puede aueriguar lo contrario: e si fueren ambos varones, e no puede ser sabido qual dellos nascio primeramente, entonces ambos deuen auer aquella honra, heredamiento, que auria el que antes nasciesse, a quien dizen en latin primogenito.* Quæ lex profecto tollit omnes ambiguitates, & opiniones antiquorum, vt defendit Molina, *lib. 3. de Hispanorum primogen. cap. 1. num. 26.* & fundatur ex rationibus sequentibus. Prima ex text. *in* 70
l. 2. hereditas ff. de suis & legitimis hered. vbi proximus dicitur ille quem nemo antecedit, & sic in proposito, cum æqualis sit proximitas, & ius primogenituræ, sequitur quod æqualiter sunt admittendi. *l. cum inter C. de fideicommiss. libertat.* vbi habetur, quod si libertas fuerit relicta posthumo nascituro, & simul plures nascantur vno partu, omnes consequentur libertatem, *text. in l. ter enixa. ff. de verbor. signif.* Vlterius facit pro hac sententia l. *ex duobus, ff. de vulgari, & l. qu. duos. ff. de rebus dubiis,* vbi cauetur, quod si quis fuerit substitutus ei, 71
qui ex duobus supremus moreretur, quod si ambo in eadem naui simul mortui fuerint, neque appareat vter

eo

eorum prior, posterior ve decesserit, censendi tamquam vterque vltimi decessisse videatur, & sic vterque substitutus erit, tex. *in l. cum inter, C. de fideicommiss. libertat.* vbi si fideicommissaria libertas fuerit ei relicta, qui in ventre est, & plures nascuntur, plures sunt liberi, & in l. *si quis in testamento, eod. tit.* vbi si libertas fideicommissaria fuerit relicta vni ex liberis ancillæ, quem heres elegerit, si is dum vixit non elegerit, omnes erunt liberi & est pro sententia optima glos. *in c. si testes. 4. quæst. 3.* vbi habetur, quod si partes æqualiter de iure suo probauerint rem esse suam, vtrique sit adiudicanda. Ita enim fecit Titus Imperator. *in l. & hoc Titus ff. de heredibus inst.* & Salomon. 3. *Reg. c. 3.* vt habetur, *in asserte, de præsumpt. l. Nesennius (vbi gloss.) ff. de neg. gestis* & confirmatur, quia si præmium fuerit concessum à rege vel ciuitate, primo ingredienti castrum, si duo simul, & vno vestigio ingressi fuerint vtrique præmium (pro æqualibus portionibus) debetur, ita DD. *in l. qui filiab. §. 1. ff. de leg. 1.* Alberic. *in l. si fuerit. ff. de rebus dub.* Itaq; iudicauit magnus ille Scipio, nam cùm ei dandum esset præmium præcipuum muralis coronæ qui primus murum vrbis nouæ Carthaginis conscendisset, incertumque esset ex duobus qui hunc sibi honorem reportaret, (cum non constaret, vter prior in oppidum ascendisset) vtriq; Scipio ipse coronam donauit, vt (ex voto aliquorum antiquorum doctorum, id & alia) refert Tiraq. *de nobilitate, quæst. 17. opinio. 4. num. 13.* * *Conlo qual pueda autorizada y comprobada esta opinion.* * quæ sequenda in dubio est, in iudicando & consulendo, & hic casus pluries contingit
72 in Hispanorum regnis, quia simul vno eodemq; tempore regnauit Zindaluindus, & Recisundus (tempore Gothorum) & post Hispaniæ vastationem Veremundus, & Alfonsus (qui castus vocabatur) & post eos Ramirus & Garcia Rursus, & Vrraca, & Alfonsus, & iterum Fernandus tertius, & Berenguela, atque nostris etiam temporibus Carolus Quintus imperator, & Ioanna, prout ex historiis antiquis, & recentioribus refert Molina, *lib. 3. c. 1. num. 25.* deprecans Deum optimum maximum, ne casus iste in Hispanorum regnis contingat.

Y pareciome en el caso presente referir à V. S. esta variedad de opiniones, paraque conozca que no solo nuestro sennor hizo merced a V. S. en dalle dos huos varones de vn parto, y permitir que naciessem enel propio dia que eligio par a su nacimiento: perotanbien que pudiendo auer confusion e incertidumbre en la prioridad (como muchas vezes ha sucedido) no la vuo en este felicissimo parte, sino que se pudo conocer priori dad en el, conlo qual cessam tantas y tam diuersas opiniones. de cuya pielago se libro la succession de la casu y mayorazgo de V. S. que fuera infeliz succesſo, y este no se podra representar en los oios de V. S. sino es viendo estas opiniones que aqui van referidas, para que meior se estime este buen succesſo, aun que conforme a naturaleza es imposible que dos se paran iuntos de vn parto, en vn mismo tiempo: quia semper nascitur vnus post alterum, adeo vt simul vno impetu nasci non possint, vt probat tex. *in l. Arethusa. ff. de statu hominum, & in l. ter enixa. ff. de verbor. sign.* & hoc clare probatur *Genes. 25.* vbi dicitur, quod Esau, & Iacob, ex vno impetu nati fuerunt. & Esau prior egressus est, & protinus (nullo temporis interuallo) secutus est Iacob, illius plantam pedis manu tenens tamen ex illo solo temporis puncto consecutus fuit Esau ius primogenituræ, vt habe-
73 tur *ad Hebræo c. 12. in c. quam periculum. 7. quæst. 1.* quia prioritas potest considerari etiam per punctum, vt probat, tex. *in d. l. ter enixa.* vbi notat Alciatus, & Rebuffus, *& in l. si quis eum, §. si duo test. de vulg. & in l. si mulier. ff. de rebus dubiis,* vbi Socinus notat. Vnde recte primogenitus dicitur, qui primo natus lucem vidit, & totus ad orbem processit, ad nullum declinans monstrum, vel prodigium, *vt in l. cum cinum. Cod. de posthumis hered. instit.* & tradit Palatius Rubeus, *in l. 40. Tauri, num. 2.* & sicut facilius constiterit de prioritate nascendi (in hoc felicissimo partu) signum positum fuit filio per prius nato, vt à secundo dignosceretur, pro vt ita factum fuisse legitur *Genes. 38.* obstetricem ligasse coccinum in manu Sara (cuius manus prior exierat) & quem ideo priorem putabant nasciturum (vt hinc dignosceretur) quis esset primogenitus, verum aliter euenit, nempe alterum scilicet Pharem priorem ex vtero exiisse, & sic ius primogenituræ consequutus fuit. * *Y ansi a largos annos de vida, que nuestro sennor de à V. S. sera legitimo succesſor sin dificultad ninguna, en todos sus estados el sennor don Francisco, el qual y los demas V. S. vea criados con mucha succesſion y aumentos de mayores estados y sennorios. En Toledo. 22. de Henero. 1596. annos.*

Tom. 1.

SVMMARIA.

1 *Lex, quoties, C. de donationibus, quæ sub modo declaratur.*
2 *Contraria communis opinio refertur.*
3 *Lex. 2. tit. 16. lib. 5. recopilationis adducitur pro vltima opinione.*
4 *Vinculum semel fundatum non potest reuocari de consensu primi vocat. in præiudicium aliorum.*

QVÆSTIO CCXLIX.

Vtrum donatio alteri facta, possit reuocari in præiudicium tertij. Communis contra communem.

EX donatione alteri facta, vt ad Titium aliquid perue- 1
niat post tempus vtilem ipsi Titio sine cessione actionem quæri (elapso tempore) probat notissimus text. *in l. quoties C. de donationibus quæ sub modo.* cui consonat *l. 7. tit. 4. part. 5.* vbi Gregor. *verb.* * *el sennorio,* * Atque illum tex. late interpretatur Andreas ab Egea, *lib. pactorum, numer. 126. versic. 2.* & Ioannes Lupus, *in l. 46. Tauri, num. 2.* & Anton. Gomez. *in l. 40. Tau. numer. 26.* Couarr. *lib. 1. variarum. c. 14. num. 7.* Iulius Clarus, *lib. 4 sententiarum. c. 14. numer. 7.* Iulius Clarus, *lib. 4. sententiarum. §. donatio, quæstione. 13.* & Tiraquellus, *de nobilitate, quæstione. 8.* Nunc autem dubium est, an illa donatio possit in præiudicium illius Titij reuocari, Et posse existimat Bartolus, *in l. qui Romæ. §. Flauius Hermes, num. 1. ff. de verborum, in l. 3. de seruis exportandis,* cuius opinionem asserunt communem Ias. *numer. 14. & 16.* Socinus *num. 17. in d. §. l. Flauius.* idem Socinus, *consil. 155. num. 12. volum. 4.* Ripa, *in l. fin. num. 220. C. de reuocandis donationibus,* & Andreas ab Egea, *supra, numer. 143.* & dicit communem Bernardus Diaz, *regul. 211.* Duennas *reg. 216.* & Conarr. *supra, num. 7.* Antonius Gomez, *supra numer. 29.* Didacus Perez, *in l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinam. colum. 1056.* & alios refert Molina, *lib. 4. de Hispanorum primogen. c. 2. num. 74.* & Paulus Parisius, *consil. 77. num. 15. lib. 1.* Corneus, *consil. 50. numer. 14. lib. 1.* & Socinus iunior, *consil. 118. numer. 13. lib. 2.* & Salzedo (qui illos refert) *in additionib. ad Bernardum. Diaz, supra.*

Sed contra Bartoli sententiam tenent multi secun- 2
dum Decium, *consil. 239 numer. 5.* & Rodericus Xuarez, *in l. quoniam in prioribus, quæstione 8. Co. de in officioso testamento circa legem regiam numero. 2.* qui asserit esse communem opinionem, contra Bartol. Idem Xuarez, *allegatione 19. colum. 3.* & hanc partem dixit etiam communem Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, de testamen. verb si absque liberis, el. 2. in materia fideicommiss. substit. numer. 23.* & istam communem contrariam notauit Couarruu. *cap. 14. num. 7.* & Olanus, *in Antinomia iuris, litera, D. num. 44.* Didacus Perez, *in l. 3. tit. 8. lib. 3. ord.* Villalobos, *in Antinomia, num. 26.* & istam opinionem sequitur nouissime Parladorius. *in 2. part. rerum quotidianarum. c. 3. numer. 37.* qui expendit pro hac sententia *l. 2. tit. 16.* 3
lib. 5. recopilationis, & sequitur Gomecius, *supra in d. l. 40. Tauri, numer. 39.* & Gregor. *in l. 7. tit. 4 part. 5. verb.* * *el otro,* & sequitur Duennas. *de regul. 216.* vbi (contra Bartol.) sequitur etiam istam opinionem, dicens veriorem & communiorem, & Menchaca, *lib. 3. quæst. vsufrequentium. cap. 62. num. 1.* & Mieres *in tractatu maior. 1 part. quæstione. 24.* & sequitur Gutierrez. *lib. 2. pract. quæstione. 52.* Gracian. *regul. 410.* qui dicit magis communem, & ita vidisse obseruari in iudicando & consulendo, & ita pluries practi- 4
caui, & vtrum vinculum semel fundatum possit reuo-

cari, de consensu primi vocati, in præiudicium illorum, qui in posterum vocati sunt, disputat Couarr. & Gregor. *sup.* & Tellus Fernandez, *in l. 27. Tauri*, & Menchaca, *lib. 3. controuersiarum illustrium. cap. 62* & Mieres *supra, de maioratu. 1. part. quæstione. 24. 25.* & Molina, *de primogen. lib. 4. c. 2.* & Velazquez de Auendano, *in l. 44. Tauri, gloss. 14. num. 16.* & Matienço, *in l. 3. tit. 10. lib. 5. recopil.* Couarr. *in rubrica. de testament. 2. part. num. 15.* Iulius Clarus, *receptarum sententiarum. §. testament. quæstione. 94.* qui omnes resoluunt, quod non, ex supratraditis, & plures refert Iacobus Philippus Porcius, *lib. 5. communium, conclusione. 36.* omnino videndus.

QVÆSTIO CCL.

Vtrum cognatio ciuilis impediat matrimonium contrahendum, & dirimat contractum. Communis contra communem, & quid iure regio.

COgnatio ciuilis impedit matrimonium contrahendum inter fratres adoptiuos, non tamen dirimit iam contractum. Ista est communis opinio, secundum Præpositum, *in cap. vnico, de cognatione legali*, & Antonius Cuchus, *lib. 5. tit. 14. inst. de cognatione legali, num. 28.* & Nauarrus, *in suis consiliis, sub illo titulo* plura adduxit.

Sed contrariam opinionem (imo quod matrimonium iam contractum dirimat) dixit communem Syluester, *verb. matrimonium. 8. num. 7.* de qua quæstione videndus est Vera cruz *in speculo coniugiorum, art. 60.* qui distinguit inter lineam tectam descendentium, & collateralium, Couarr. *in 4. 2. part. cap 6. §. 5.* Nauarr. *in manuali. c. 22. num. 44. & 45.* Matienço, *in rubrica, de matrimonio, gloss 1. num. 172.* & pro hac vltima opinione facit tex. *in c. ita diligere. 30. quæstione. 3. & l 8. tit. 7. part. 4.* vbi Gregorius *verb. * mas des fazelo*, * dicit communem & vide *quæstionem 738.*

QVÆSTIO CCLI.

DIrectum dominium, quod remanet apud eum, contra quem præscriptum est, operatur, vt competat sibi rescissoria, ante impetratam restitutionem. Ista est communis opinio secundum Iaſ. qui eam sequitur *in §. rursus, num. 82. Instit. de action.*

Sed contrariam sententiam (imo quod antea debeat fieri restitutio) dixit communem Salicetus, *in l fi. colum. 2. C. ex quibus causis maiores.* Primam tamen Iasonis sententiam sequitur Couarr. *in reg. possessor. 3. part. §. 1. num. 4. vers. 5.* & iste est vnus effectus directi dominii.

QVÆSTIO CCLII.

Vtrum per præscriptionem acquiratur vtile dominium. Communis contra communem.

PRosequendo materiã quæstionis præcedentis, dubitatur, an sicut vsucapione vtrumque dominium quæritur, vtile, & directum, ita etiam præscriptione. Et communior est sententia præscriptione vtile tantum acquiri. quam conclusionem tenet gloss. *in authentica, nisi tricennali. C. de bonis maternis, & in l. aduersus. C. de rei vendicatione*, & est communis opinio, secundum Angelum, *in principio, Instit. de vsucapionibus. num. 5.* & Ripa, *in rubrica, de causa possessionis & propriet. num. 44.* & dixit communem idem Ripa, *in l. 1. num. 31. ff. de acquirenda possessione.* & Iacobinus, *in rubr. ff. de rei vendicatione, num. 9.* & dixit etiam communem Ioannes Annibal, *in rubrica. ff. de vsucapionib. num. 84.* & Alciatus, *in rubrica de præscriptionibus, nnm. 21.* & Rogerius de Mota, *in l. traditionibus, num. 94. C. de pactis*, & Couarr. *in regul. possessor. 3. p. in princ. num. 9.* & ante omnes dixerat communem Guido Papæ, *singulari. 955.*

Contrariam tamen opinionem tenuit Martinus (glossator antiquus,) vt refert gloss. *in d. authentica, nisi tricennali*, quam opinionem dicit esse communem Canonistarum Baldus, *in l. traditionibus, columna. 3. in principio, num. 8. C. de pactis*, eamque (post plures) sequitur Couarr. *vbi supra*, qui latissime hunc examinat articulum, & subtilius Arias Pinelus, *in repetitione d. authentica, nisi tricennali. n. 37.* qui sequitur opinionem Martini, quam sequuntur ibi Petrus de Velapertica, Cynus & Fulgosius, *numero tertio*, Imola, *in l. 3. de vsucapionibus*, Curtius, *in d. l. traditionibus, num. 18.* & dicit communem Ioannes Igneus, *in l. contractus, ex num. 117. vsque. 132. ff. de regulis iuris*, Nauarrus, *in suo manuali, cap. 16. num. 85.* quem sequitur Pinelus. *supra* (dicens fuisse suum præceptorem) & ab hac vltima opinione recedendum non est, in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCLIII.

Vtrum certi condictio sit duplex, specialis & generalis. Communis contra communem.

CErti condictio est duplex, alia specialis, alia vero generalis. Ita tenet gloss. *in l. certi condictio ff. si certum petatur*, vbi Iaſ. *num. 12.* & Decius, *num. 1.* & Purpuratus, *colum. 2.* hanc asserunt communem opinionem, quam tenet alia gloss. *verb. certi condictio, in principio. Instit. quibus modis re contrahitur obligatio*, vbi Iuuenalis Acosta *num. 32.* appellat communem opinionem.

Contrariam tamen sententiam tenet glossa. *in l. quoties. ff. de præscriptis verbis*, quam solitariam appellauit Iaſ. *supra, num. 12* & dixit communem Albericus, *in rub. ff. si certum petatur. num. 9.* eamque tenent fere omnes doctores (excepto Bart.) secundum Baldum, *in d. l. certi condictio. n. 9.* quæ tamen quæstio nullius est momenti, vt dicit Iaſ. *sup. num. 12.* & Alciatus, *ibi num. 8.* quæ opinio receptissima est apud omnes.

QVÆSTIO CCLIV.

Vtrum substitutus excludat filium naturalem. Communis contra communem.

DVbium est, an grauatus restituere simpliciter excludat substitutum, moriens cum filio naturali tantum. Et substitutum excludi per filium naturalem, dicunt esse communem opinionem Angelus, *colum. fi.* Imola, *colum. 2.* Vincentius, *colum. 14.* Alex. *numer. 6. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb.* dicunt etiam communem Aretinus, & Corneus, *in l. generaliter. §. cum autem. C. de institut. & substit.* Socinus, *in l. cum auus, num. 61. ff. de conditionibus & demonstrationibus.* & dicit etiam communem Gregor. *in l. 10. tit. 4. part 6.*

Sed contrariam sententiam (imo quod filius naturalis non excludat substitutum) dicunt esse communem Claudius, & Ripa, *num. 37. in d. §. si quis rogatus* & eam asserit communem Iaſ. *num. 6.* Decius, *num. 21. in l. generaliter. §. cum autem*, de qua quæstione vide quod diximus *in quæstione 2.* vbi late prosequimur, & resoluimus prædictam quæstionem.

QVÆSTIO CCLV.

Vtrum iudex possit ex officio suo repellere procuratorem agentem sine mandato. Communis contra communem: & quid iure regio.

IVdex ex officio suo potest repellere procuratorem agentem sine mandato, ne iudicium reddatur nullum & illusorium. Ita tenet gloss. *verb. absentia. in c. 1. de electione*

ctione lib. 6. quam commendat Paulus, *in l. Pomponius, §. ratihabitionis, num. 4. ff. de procuratoribus*, Abb. *in c. cum dilecta, numer. 9. de rescriptis, & in c. innotuit, num. 9. de electione.* Baldus *in l. exceptionem, nu. 7. C. de probationib.* & commendat Barbacia, *in c. cum M. de constitutionibus & in c. ex parte, de foro competenti*, idem Abb. *in c. quoniam contra, num. 37. de probationibus*, Hippolytus, *in l. si quis nec quæstio, num. 11. ff. de quæst.* eamque dixit communiter approbatam Decius, *in c. causam quæ el. 1. de iud.* & tradit Paz, *in sua praxi, annotatione. 4. de procuratore, num. 8.* Gregor. *in l. si. verb.* **que se de ve cumplir.* **tit. 5. part. 3.* quam opinionem late sequitur & defendit Menchaca, *lib. 2. de successionum progressu. c. 16. n. 2.* vbi refert tres opiniones.

Sed contrariam opinionem dixit communem Felinus, *in d. causam, quæ num. 1. ad fin.* (contra glossam, contrarium tenentem *in c. 1. verb. absentia, in fin. de electione,*) *lib. 6.* idem tenet Bartol. *in l. inter quos §. alieno per illum tex. ff. de damno infecto*, Salicetus *in l. licet C. de procurat.* vbi Alex. *numer. 7.* Prima tamen opinio est hodie de iure regio approbata, *ex l. 3. tit. 2. lib. 4. l. 55. tit. 4. lib. 3. recopilationis*, vbi statuitur, quod quando procurator ad iudicium comparuit nomine alterius, prius quam audiatur, debeat ostendere sufficiens mandatum è tergo manu aduocati subscriptum, & ita vidi obseruari in Pinciana Cancellaria, & vide Padillam, *in l. vbi pactum, num. 12. C. de transactionibus*, qui refert duas communes, & alios doctores & fundamenta.

QVÆSTIO CCLVI.

Vtrum gesta per procuratorem inique, præiudicent domino. Communis contra communem.

PRocurator generalis, qui ius iniquum impetrauit, (domino ratum non habente) ipsi domino non præiudicat, fietque retorsio contra procuratorem, non autem contra dominum. Ita tenet gloss. magna, *in l. 3. §. si procurator. ff. quod quisque iuris*, cuius opinio communis est, vt tradit Socinus, *ibi, num. 9.*

Sed contrariam sententiam (imo quod neque contra procuratorem fiat retorsio) tenet ibi Baldus, & Alex. (post aliquos) & Curtius iunior, *nu. 14.* hanc dicit communem opinionem. Et quod dominus hoc casu non teneatur, probatur: quoniam procurator generalis non potest facere actum per quem dominus pœnam incurrat, secundum Bart. *in l. si procurator, num. 7. ff. de conditione indebiti*, & est communis opinio, vt testatur Curtius iunior, *cons. 149. num. ...* quam opinionem late defendit & exornat Menchaca, *lib. 2. vsufrequent. c. 17. per totam*, & vide *l. 25. & 26. tit. 5. part. 3. vbi Greg.*

QVÆSTIO CCLVII.

Vtrum legatarius, qui consequutus est est rem legatam ex causa onerosa, possit eius æstimationem petere. Communis contra communem.

COnsequutus est Titius rem sibi legatam ex causa onerosa, vel etiam lucratiua, habentem onus annexum, poterit quidem æstimationem petere, secundum Bart. *in l. plane. §. quod si rem ff. de leg. 1.* vbi Ias. *numer. 3. in fin.* hanc esse communem opinionem testatur.

Sed contrariam partem tenet Bartolus, (post gloss. *ibi.*) *in l. si seruum Stichum §. fi. ff. de verborum obligationibus*, vbi Alex. *num. 6.* dicit esse communiorem, & veriorem, quod ante eum firmauerat Porcus, *in §. si res aliena.* dicens esse communem. Tu vero pro solutione quæstionis vide Antonium Gomez. 1. *tom. variarum, c. 12. num. 35.* vbi distinguit plures casus, ex quibus veritas huius quæstionis luce meridiana clarior apparebit.

SVMMARIA.

1 *Fideiussor dotis, etiam de consensu partium dari non potest.*
2 *Iuri prohibitiuo renunciari non potest.*
3 *Renunciatio iuris prohibitiui, facta cum iuramento, valet.*
4 *Pro dote restituenda possunt duo rei promittendi interuenire.*
5 *Pro dote conseruanda non potest dari fideiussor.*

QVÆSTIO CCLVIII.

Vtrum pro dote restituenda fideiussor possit interuenire, & quid si iurauit. Communis contra communem.

FIdeiussores dotium dari non possunt. vt est text. *in l. 1. & 2. C. ne fideiussores dotium dentur*, cuius rationem tradit Bart. *in l. si constante §. quoties, num. 4. ff. soluto matrimonio*, quam deducit ex text. *in d. l. 2.* & illam clarius declarat Alciatus, *libr. 4. parergon. cap. 26.* quæ verissima con- 1
clusio in tantum procedit, vt etiam de consensu partium talis fideiussor non possit dari, quia prohibitioni illius tituli renunciari non potest, secundum glossam magnam *ad si. in d. l. 1* & est communis opinio, secundum Palatium Rubeum, *in repet. c. per vestras, notabili 5. numer. 6.* ex qua 2
gloss. deducunt doctores, quod iuri prohibitiuo renunciari non potest, quam commendat Ias. *in l. ius publicum ff. de pactis* & Tiraquellus (cum pluribus ab eo relatis) *de iure primogenitorum quæst 24. num. 9. & 10.* Si vero re- 3
nunciatio fiat cum iuramento, valida erit, vt tenet communis opinio; secundum Petrum de Rabenis *in suo Alphabetico, verb fideiussores*, & secundum Rubeum, *supra, num. 12.* & illam conclusionem dicit communem Alciatus, *in c. cum contingat, num. 312. de iureiurando*, & Couarr. *in c. quamuis pactum. 2. part. §. 2. num. fin.* vbi sequitur eam. Eamdemque tenet Tiraquellus, *in l. si vmquam. in principio, numer. 139. C. de reuocandis donationib.* & sequitur Menchaca (referens duas communes contrarias) *lib. 3. de successionum creatione. 1. part. §. 28. num. 34.* vbi assignat rationem, & hanc asserit communem Alex. *in d. l. si constante. §. quoties, num. 5. ff. soluto matrimonio.* vbi dicit Bartoli opinionem contrariam, per omnes doctores, vbique reprobari. Et vide eum *in l. si quis pro eo, num. 9. ff. de fideiussoribus*, & sequitur Bartolum Antonius, & Alciatus, *n. 31. & 312. in d. c. cum contingat*, & Gomez, *in l. 69. Tauri, nu. 4.* idem Menchaca, *de successionum creatione. §. 29. num. 16.* vbi dicit communem. & Gutierrez, *de iuramento confirmat. 1. part. cap 21. n. 14.* & Villalobos, *in suo ærario, litera I. n. 164.* Pro dote vero restituenda possunt interuenire duo rei 4
promittendi, secundum glossam, *in d. l. 1. C. ne fideiussores*, & est communis opinio secundum Socinum, *consil. 82. volum. 3. num. 5.* & secundum Iaso. *in d. l. si constante, num. 51.* & ibi Ripa, *num. 55.* quamuis Bartolus, *ibi*, relinquat cogitandum.

Quibus sic præmissis dubium est, an sicut pro dote 5
conseruanda, fideiussor non potest constitui, ita etiam pro dote restituenda. Et partem affirmatiuam tenet gloss. (post Azonem) *in d. l. 1.* & sequitur Bartolus, *in d. l. si constante, in principio, num. 6. & in §. quoties, num. 3.* & hanc asserit communem *ibi* Alex. *num. 5.* & Ripa, *in d. l. si constante, in princ. num. 12.*

Contrariam tamen sententiam tenet gloss. magna *ibi, verb. alij*, imo quod pro dote restituenda fideiussor dari non possit, quam asserit communem Imola, *ibi*, & Crotus. 2. *lectura, numer. 63.* & dicit communem Oroscius, *in l. ius publicum, num. 3. & 4. ff. de pactis*, Capicius, *de dote. 3. part. quæst. 173.* Et plura pro vtraque parte congessit Bartol. *in d. l. si constante §. quoties.* quem sequitur Gutierrez, *sup. num. 11.* & ad illam regulam 7. limitationem tradit Gomecius, *l. 50. Tauri, numer. 26.* & Gutierrez *sup. c. 1. per totum.*

QVÆSTIO CCLIX.

Vtrum satisfactio pro peccatis valeat, si non fiat in statu gratiæ. Communis contra communem.

SAtisfactio pro peccatis non valet, nisi fiat in statu gratiæ. Ita tenet Archid. *in c. fi. de pœnit. distinctione. 3.* & dixit communem Abb. *in c. quod quidam, de pœnitentiis & remissionibus.*

Sed contrariam opinionem asserit esse communem Angelus de Clauasio, *verb. pœnitentia, quæst. 14. ad finem.* & sequitur Nauarr. *in manuali latino. c. 3. de satisfactione. num. 5. & in c. 1. de pœnitentia, distinctione. 6. nu. 46.* qui dicit communem sequutus D. Thomam, & alios, *in 4. distinct. 16.* & idem tenet Scotus, *in eodem 4. distinctione 15. quæst. 1.* quæ opinio æquissima est.

SVMMARIA.

1 C. 1. *cum gloss. 13. quæst. 1. declaratur.*
2 *Beneficia ecclesiastica sunt de iure positiuo.*
3 *Simonia est duplex altera prohibita, quia simonia; altera simonia, quia prohibita.*
4 L. 2. *tit. 17. part. 1. declaratur.*
5 *Licentiatus don Iuan Vela, Collega collegij maioris diui Bartholomæi ciuitatis Salmantinæ, laudatur.*
6 L. *vnica, C. si lib. imper. socius lib. 10. declaratur.*
7 *Prima opinio in quæst. proposita defenditur.*

QVÆSTIO CCLX.

Vtrum simonia prohibita sit de iure diuino vel positiuo. Communis contra communem.

SImonia est prohibita iure diuino. Ita tenet communis opinio, secundum Felinum, *in c. 1. de simonia, in fin.* & hanc dicit communem Caietanus, *3. tom. opusculorum, quæstione. 1. tit. de simonia. fol. 88. colum. 3.* & dicit communem theologorum impius Carol. Molin. *in additionib. ad Alex. consil. 93. num. 7. volum. 6.*

Sed contrariam opinionem (imo quod sit de iure positiuo) asserit communem legistarum Molineus *sup.* & Durandus, *in 4. distinctione. 25. quæst. 5.* quem increpat Soto, *in loco infra citando.* & sequitur Hoxeda, *de beneficiis incompatibilib. 1. part. in præfat. numer. 5.* vbi dicit communem opinionem, quem sequitur Flaminius Parisius, *de resignatione beneficiorum 5. part. quæst. fi. num. 126.* Pro qua sententia adducitur tex. *in c. 1. vbi gloss. 13. quæst. 1.* Et ratio huius opinionis est, quia beneficia ecclesiastica sunt de iure positiuo, vt tradit Platina, *de vitis Pontificum, in vita Euaristæ Papæ,* & dicit communem opinionem Gigas, *de pensionib. qræstione. 2.* & Selua, *de benef. 1. part. quæst. 4.* & Caietanus, *supra* Duennas, *regula. 72.* Sed verius distinguendum esse puto secundum glossam *in c. ex part. 12. de officio delegat. verb. dimittere:* quia sequitur Soto, *de iustitia & iure, lib. 9. art. 2. quæst. 5.* vbi traditur, quod simonia est duplex altera prohibita, quia simonia, & sic de iure diuino & humano prohibita: altera simonia, quia prohibita hoc est, solo iure humano. Quam distinctionem sequitur Nauarr. *in manuali. c. 23. num. 100.* quæ distinctio omnibus iurisperitis placet, secundum Syluestrum, *in sua summa, verb. simonia. §. 4.* & declaratur *in l. 2. tit. 17. p. 1.* vbi videtur comprobari hæc sententia. Quam opinionem tenet nouissime Gutierrez, *lib. 2. canonicarum quæstion. c. 23. numer. 1.* per totum caput declarat hanc materiam, & noster obseruantissimus licentiatus don Iuan Vela (diui Bartholomæi collega meritissimus, in academia Salmaticensi) *in suo eleganti tractatu de pœnis delictorum, capit. 32.* & ex antiquis professoribus idem tenet Cynus, *in l. vnica. Cod. quando non petent. partes,* quem sequitur Alexand. *consil. 30. num. 8. lib. 1.* dicens quod licet alij teneant contrarium, hæc est crebrior opinio, & quod ita sit intelligendus text. *in l. vnica. C. si lib. imp. socius. libr. 10.* quam sententiam dicit communem Carolus Molin. (*in additionibus ad Alex.*) *consil. 30. volum. 1. num. 8.* Sed prima opinio verior est & receptior, quam sequitur Gratus, *consil. 4. num. 14. lib. 1.* & Socinus iunior, *consil. 73. num. 22. lib. 1.* & Iulius Clarus, *lib. 4. recept. sententiarum §. feudum, quæst. 87.* vbi late prosequitur hanc quæstionem & Molina, *lib. de Hispan. primogen. c. 11. num. 14. & 15.*

1 2 3 4 5

QVÆSTIO CCLXI.

LEx vnica. C. *quando non petentium partes petentibus accrescant,* habet varios intellectus, inter quos quartus intellectus assignatus à gloss. *ibi. verb. quoties,* est communiter approbatus, secundum Corneum *ibi,* sed eum dicit communiter reprobatum Cagnolus *ibi. num. 27.* pro quo facit lex. *5. tit. 11. part. 6.* & late prosequitur materiam illius legis Gutierrez, *in sua per vtili repetitione illius l.* vbi explicat plures quæstiones, & Antonius Gomez. *1. tom. variam. c. 9. num. 28.*

QVÆSTIO CCLXII.

Vtrum clericus pro simplici fornicatione possit deponi. Communis contra communem.

CLericus pro simplici fornicatione deponi non debet, gloss. *in c. Maximianus. 81. dist. gloss. in cap. lator. 2. quæst. 7.* quam opinionem tenet Imola, *in c. vt clericorum, num. 8. de vita & honestate cleric.* & dicit communem Decius, *in c. at si clerici, num. 36. de iudic.* vbi Felinus, *num. 14.* Andreas Siculus *consil. 13. volum. 3.* Couarr. *in 4. decret. 2. part. cap. 6. §. 8. numer. 8.* & dixit communem Anania, *in c. significauit, nu. 4. de adulter.* & Selua, *de benef. 3. part. quæst. 3. à num. 5. & 7.* & dicit communem Bernardûs Diaz, *in sua pract. criminali c. 78.* vbi refert duas communes & sequitur istam opinionem Bermondus, *de publicis concubinariis, pagina. 251. num. 10.* (*cum aliis*) Nauarr. *in c. considerat. n. 121. de pœnitentia, distinctione. 5.* Duennas, *regul. 101.* Didacus Perez, *in l. 23. tit. 9. lib. 8. ord. vers. vtrum autem.* Et hanc dixit communiorem & veriorem, & ab ea non esse recedendum in iudicando & consulendo. Iulius clarus, *lib. 5. receptarum sententiarum §. fornicatio. vers. sed quæro,* & Mench. *lib. de successionum creatione. §. 22. num. 48.* Gregor. *in l. 38. tit. 6. p. 1. verb.* * *toller el beneficio,* * & Salzedo, *in additionibus ad Bernardum Diaz. c. 78.* quam opinionem sequitur nouissime (post hæc scripta) Gutierrez. *lib. 2. canonicarum quæst. c. num. 53.* vbi ponit 8. limitationes ad hanc regulam, quam bene declarat.

Sed contrariam opinionem tenet Aretinus, *in d. c. cum non ab homine, de iud. colum. 10.* imo quod clericus simplici fornicatione debeat deponi, vbi dicit communem: & eam sequitur Archidiaconus *in c. notum 2. quæst. 1.* & Menchaca, *de successionum creatione. §. 22. num. 49.* & facit pro hac sententia *tex. in c. à multis de ætate, & qual. c. si quis omnem 1. quæst. 7. versic. si quis vero,* & tradit Couarru. *in 4. decret. 1. part. 6. num. 6.* & refert concordiam Bernard. Diaz, *supra,* vt prima opinio procedat in simplici clerico, secunda vero in episcopo. Sed prima opinio absque distinctione est vera, & tenenda, tamquam communior, & maiori calculo doctorum approbata. Si vero clerici fuerint concubinarij, vide Bernardum Diaz. *c 89.* vbi Salzedo, qui tradunt pœnas contra eos, & Menochius, *casu 418.* & nouissime quod clericus concubinarius non incurrat pœnam suspensionis, tenet don. Ioan. Vela (contra communem) *c. 6. versic. sed eorum sententia, in tractatu de delictis,* cuius opinio verissima est.

SVMMARIA.

1 *Lex. 3. Tauri, declaratur.*
2 *Solemnitas, quæ requiritur de iure regio in testamentis, requiritur*

quiritur etiam codicillis.

3 *Hereditas ſecundum in aliquos poteſt hodie dari, & adimi in codicillis, ſed contrarium eſt verius.*

4 *Hereditas codicillis, neque ſubſtitutio pupillaris dari poteſt.*

5 *Lex. 3. Tauri, in hac quæſtione non eſt correctoria iuris communis.*

6 *Ratio propter quam hereditas codicillis dari non poteſt traditur.*

7 *Subſtantia diſpoſitionis non debet confundi.*

QVÆSTIO CCLXIV.

Vtrum ſubſtitutio pupillaris in codicillis reuocari poſsit. Communis contra communem.

SVbſtitutio pupillaris reuocari poteſt in codicillis. Ita Bartolus, *in l. hac conſultiſſima. §. fin. C. de teſtam.* quem ibi ſequuntur Fulgoſius, Alex. & Iaſon. & eſt communis opinio ſecundum Guillermum Benedictum, *in t. Raynutius, verb. teſtamentum, el. 3. num. 57.* Et illam ſequitur ipſe *verb. teſtamentum, el. 1. num. 80.* & hanc dixit veriorem, & magis ſuſtentabilem Boerius *deciſione 241.* quam opinionem ex noſtratibus ſequitur Xuarez, *in leg. quoniam in prioribus limitatione 1. num. 23.* & Didacus Perez, *in l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinamenti.*

Contrariam tamen ſententiam (imo quod non poſſit reuocari) tenet Angel. Salicetus, & Corneus *in d. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto*, & illam dicit communem Romanus, *conſil. 179. colum. 3.* quam dicit veriorem & communiorem (contra Bartol.) Menchaca, *lib. 3. de ſucceſſionum creatione. §. 25. num. 7.* & nouiſſime Azeued. *in*
1 *d. l. 3. tit. 4. num. 40. lib. 5. recop.* Hodie vero, *ex l. 3. Tauri* videtur dicendum, quod ſubſtitutio pupillaris poſſit di-
2 recto dari, & reuocari in codicillis: cum eadem ſolemnitas requiratur in vtroque, quod ſecus erat de iure
3 communi, & idcirco hereditas dari, atque adimi poterat codicillis, *vt in l. 2. C. de iure codicillorum. l. hereditas. C. de his quibus vt indignis. l. non codicillum C. de teſtam. lib. 2. tit. 12. part. 6.* quam regulam exornat Mench. *d. lib. 3. §. 25. nu. 2.* Socinus *reg. 168.* Bernardus Diaz, *regul. 309.* Grat. *reg. 74.* vbi mouet iſtam quæſtionem, quæ ratio iam ceſſat hodie, ita aduertit Burgos de Paz, *in d. l. 3. Tauri. 4. part. num. 1338.* quam opinionem (licet cum aliqua dubitatione) ſequitur Gregor. *in d. l. 2. tit. 12. part. 6. verb. * hered.* * Padilla, *in l. eam quam, num. 78. C. de fideicommiſſ.* & Matienço, *in l. 2. tit. 4. gloſſ. 9. num. 20. lib. 5. recopilationis.* Et ſic ſecundum prædictos DD. prima opinio communis & vera eſt, etiam de iure regio.

4 Sed verius exiſtimo quod etiam hodie neque dari, neque adimi poſſit hereditas codicillis, neque ſubſtitutio pupillaris facta in teſtamento poſſit in codicillis reuocari, vt cauetur in ſecunda opinione. Et quod dicta
5 lex 3. *Tauri*, in hoc non ſit correctoria iuris communis, ſequitur Gracian. *vbi ſupra, num. 11.* qui dicit, quod ita vidit ſemper in praxi ſeruari, & idem ſentit Antonius Gomez, *in d. l. 3. Tauri, num. 72.* & Spino, *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 32. num. 26.* & Molina, *lib. 2. de Hiſpan. primog. c. 8. n. 29.* & (poſt hæc ſcripta) hanc ſequitur opinionem Azeuedo, *in d. l. 3. tit. 4. lib. 5. recopilat. num. 40.* vbi dicit veriorem in iudicando & conſulendo, & ita per magnos aduocatos fuiſſe conſultum. Et nouiſſime iſtam ſententiam amplectitur Guill. de Ceruantes, *in d. l. 5. Tauri num. 153.* vbi ſatisfacit fundamentis contrariæ ſententiæ,
6 & probatur ex alia ratione, quia de iure communi, non ex eo ſolum hereditas codicillis dari, neque adimi poterat, quia non erat æqualis ſolemnitas teſtamentorum, & codicillorum, ſed ex eo etiam, ne confunderentur no-
7 mina, & effectus ſcripturarum: nam ſi in codicillis directo hereditas dari, & adimi poſſet, ſequeretur, quod idem eſſet teſtamentum, & codicillis. Etſic, vt nomina, & effectus diſpoſitionum conſeruarentur, conueniens fuit, vt ipſarum ſubſtantia non confunderetur, quam rationem aſſignat tex. *in fin. Inſtit. de codicillis*, ibi, * *codicillis hereditas, neque dari, neque adimi poteſt, ne confundatur ius codicillorum, & teſtamentorum.* * *lex ſi idem C. de codicillis.* quæ ratio hodie militat. Ita Menchaca, *ſupra. §. 25. num. 2.* vbi aſſignat alias duodecim rationes, quem ſequitur Molina *vbi ſupra*, maxime quia credendum non eſt legem regiam voluiſſe tollere differentias teſtamentorum, & codicillorum, relinquendo nomina abſque aliquo effectu contrà, *l. ſi quando C. de inoffic. teſtamento*, iuxta. *l. ſi idem C. de codicillis.*

SVMMARIA.

1 *Diſpoſitio hominis facit ceſſare diſpoſitionem legis.*

2 *Verbum, quem voluerit, quid ſignificat.*

3 *Variatio eſt otioſa, & perpetuitas vitanda.*

4 *Teſtator in dubio videtur velle, vt nominetur conſanguineus ad capellaniam.*

5 *Lex. cum pater. §. à te peto marite, declaratur.*

6 *Habens facultatem à teſtatore eligendi conſanguineum, poteſt eligere remotiorem.*

7 *Is cui electio committitur, non tenetur ordinem ſcripturæ ſeruare.*

8 *Lex, cum quidam, ff. de leg. 2. nouiter vltra omnes declaratur.*

9 *Caſus de facto narratur in cauſa capellaniæ.*

10 *Capellania debet conferri nominata à patrono, cui electio fuit commiſſa, etiam ſi non ſit conſanguineus teſtatoris.*

11 *Verba, quem voluerit patronus, electionem ſignificant.*

12 *Verba facultatis Regiæ*, en vueſtros hijos, ó hijas, o nietos, que más quiſieredes, *electionem denotant.*

13 *Caſus de facto in cauſa alterius capellaniæ narratur.*

14 *Capellania fundata inter maritum & vxorem de bonis vtriuſque, ad quem illorum conſanguineorum pertineat, data paritate conſanguinitatis.*

15 *Capellaniæ bona, & onera miſſarum, quando ſunt diuidenda inter capellanos.*

16 *Teſtamentum factum inter maritum & vxorem, dicitur vnum quoad fundationem, ſed duo, quoad diſpoſitionem.*

17 *Teſtamentum factum inter maritum & vxorem, poteſt ab vno illorum reuocari.*

18 *Capellania in caſu dubio debet conferri conſanguineis viri & non vxoris.*

19 *Maritus eſt caput mulieris.*

20 *Expreſſus ordo ſcripturæ, & tacitus ordo intellectus æquiparantur.*

21 *Conſanguineus magis propinquus ex parte vxoris vel mariti, præfertur.*

22 *Capellania in æquali gradu conſanguinitatis viri, & vxoris, debet conferri conſanguineo viri.*

23 *Conſanguinei in æquali gradu ſi concurrant ad maioriam, diuidenda eſt inter eos quo ad commoditates.*

24 *Capellania diuidenda eſt inter conſanguineos teſtatoris, data æqualitate conſanguinitatis.*

25 *Si voluntas teſtatoris repugnet in diuiſione capellaniæ (data æqualitate conſanguinitatis) quin præferatur.*

26 *Senior præfertur iuniori in beneficiis, & capellaniis.*

QVÆSTIO CCLXV.

Vtrum patrono laico vel clerico ratione ſui patrimonij liceat variare quoties voluerit intra tempus à iure conceſſum ad præſentandum. Communis contra communem.

PAtrono laico, vel clerico ratione patrimonij, licet variare quoties voluerit. *gloſſ. verbo plures, in clem. ſi plures, de iure patronatus, verb. præſentanda*, & eſt communis opinio, ſecundum Rochum, *de iure patronatus, verb. honorificum, queſt. decima, num. 35.* & alios tradit Gutierrez, *de iuramento confirmatorio. 3. part. c. 3. per totum.*

Sed contrariam ſententiam (imo quod bis tantum poſſit variare) dixit communem Gomecius, *in c. cum in*

mul-

multis, num.35. de reſcriptis, lib. 6. & credit veriorem Rochus, *ſupra*, & latius dicemus *in quæſtione* 693. Vidi tamen circa præſentem quæſtionem dubitari, an ſi à teſtatore ſit conceſſa facultas patrono, eligendi & præſentandi capellanum, quem voluerit, poſſit toties quoties voluerit variare, & facta ſemel præſentatione ab ea recedere non ſolum accumulatiue, ſed priuatiue. Et videtur dicendum, quod licet de iure patronus non poſſit
1 variare, tamen ex voluntate teſtatoris poſſit, ex eo quod diſpoſitio hominis facit ceſſare diſpoſitionem legis, *l. ſi maritus. C. de procuratoribus. l. fin. C. de pactis conuentis.* ergo
2 à fortiori, cum licita ſit variatio de iure, & à teſtatore ſit diſpoſitum vt patronus eligat capellanum, quem voluerit, videntur illa verba inſinuare, vt ſi non voluerit primum, eligat ſecundum, & tertium, & deinceps, donec facta fuerit præſentatio. Sed verius exiſtimo, quod virtute illorum verborum non poſſit patronus variare, vltra illud, quod à iure communi eſt conceſſum, maxime cum
3 variatio ſit odioſa, & perpetuitas ſit vitanda, illaq; verba ſolum inſinuant, vt patronus habeat liberam facultatem
4 eligendi capellanum ad libitum, & quod non ſit aſtrictus eligere conſanguineum teſtatoris, prout in dubio præſumitur teſtatorem id voluiſſe, *vt in l. cum auus, ff. de conditionibus & demonſtrationib. l. cum acutiſſimi. Codic. de fideicomm. l. cum pater*, §. *à te peto marite. ff. de l.* 2. ibi, * *non eſſe datam electionem, ſed ordine ſcripturæ factam ſubſtitutionem reſpondi.* * Qui text. loquitur quando non
5 eſt commiſſa electio, ſed tantum ſimpliciter fuit dictum, vt eligeretur ad fideicommiſſum conſanguineus, ibi, * *tuis ſiue meis*, * non procedendo vlterius (quem voluerit) quia tunc non tenetur quis eligere ſecundum ordinem ſcripturæ, ita probat tex. (ſic intelligendus) *in l. vnum ex familia. §. ſi de falcidia, ff. de leg.* 2. quem ad hoc notat Mieres de maioratu, 1. *p. c.* 73. & eum ſequitur Gutier-
6 rez, *pract. quæſt. lib. 2. quæſt. 67. nu.* 3. vbi dicit, quod habens facultatem à teſtatore eligendi conſanguineum, poterit eligere remotiorem, neque eſt aſtrictus eligere proximiorem, ex eo quod electio fuit illi commiſſa. Et iſtam ſententiam ſequitur doctiſſimus Molina, *de Hiſpanorum primogeniis lib. 2. c. 5. n. 4. & 5.* quod fuit de mente Bartoli, *in*
7 *d. §. ſi de falcidia*, quem ſequitur Baldus, ibi dicens, quod is cui electio commiſſa eſt, non tenetur ordinem ſeruare, circa electionem faciendam, quod ſingulariter probat
8 text. *in l. cum quidam. 24. ff. de l.* 2. ibi, * *etiam indignum eligere poteſt.* * quæ verba gratia exaggerationis ſunt poſita, ad denotandam liberam & abſolutam facultatem, quam habet heres vel patronus, cui electio committitur, virtu-
9 te illorum verborum. Quod quidem habui de facto in cauſa capellaniæ, in qua erat diſpoſitum vt vltimus capellanus nominaret capellanum conſanguineum teſtatoris proximiorem, vel etiam ſuum, quem magis voluerit, illeq; virtute illius facultatis elegit proprium conſanguineum ad capellaniam (omiſſo conſanguineo teſtatoris) & fuit valde altercatum apud dominos de conſilio ſereniſſimi Cardinalis Archiepiſcopi Toletani, cui eſſet facienda collatio prædictæ capellaniæ, an conſanguineo teſtatoris, qui ſecundum ordinem ſcripturæ & charitatis
10 cenſetur eſſe magis dilectus, an conſanguineo patroni, cui electio commiſſa fuit. & ex ſupra dictis fundamentis, in cauſa prædicta (nemine ex iudicibus reluctante) pro conſanguineo patroni iudicatum fuit, licet pars aduerſa pro certo haberet, & eius aduocatus, ſententiam ad fauorem reportaturum eſſe ex tex. *in d. §. à te peto marite*, qui expreſſus erat pro ſua parte, niſi in fundatione fuiſſent
11 appoſita illa verba (quem voluerit) ex quibus conceditur electio, vt tradunt doctores ſupra, & idem Molina, *d. l. 2. c. 11. ex nu. 35. vſque 38.* vbi declarat, quod virtute illorum
12 verborum de quibus in regalib. facultatibus, * *Que podays hazer el dicho mayorazgo en vno de vueſtros hijos, o hijas, o nietos, que vos quiſieredes*, * poterit pater facere maioriā in filia, vel nepote (omiſſo filio) *ex d. l. cum quidam, ex §. ſi de falcidia.* ibi, * *eodem, vel diſpari gradu*, * qui reſpondet ad *d. §. à te peto marite, & ad l. heredes mei. §. cum ita, ff. ad Trebellianum*,
13 quæ iura videbantur obſtare. Vlterius vidi dubitari de alia eleganti quæſtione, quam habui de facto apud dominos de conſilio Cardinalis, quæ deciſa fuit per diſpoſitionem text. *in d. §. à te peto marite*, quam in hoc loco referre libuit, vt omnes menti ſemper teneāt illius deciſionem. Maritus & vxor ſimul in eodem teſtamento (prout moris eſt) capellaniam fundarunt de bonis vtriuſque, & poſt certas vocationes capellanorum, vocarunt ſuos conſanguineos propinquiores: contigit de facto, quod duo conſanguinei, alter ex parte mariti, & alter ex parte vxo- 14
ris, vterque in eodem gradu conſanguinitatis, prætenderent collationem dictæ capellaniæ, (quæ fuit fundata in oppido de Valdepennas.) Et viſa fundatione & difficultate, dubius fui in reſolutione quæſtionis, & prima fronte mihi videbatur, quod prædicta capellania pertineret 15
ad vtrumque, diuidēdo æqualiter inter ſe bona, & onus miſſarum annexū, ita vt vno mortuo pleno iure, reliqua pars bonorum, cum integro onere miſſarum, ad ſuperſtitem peruenireт, ex eo, quia teſtamentum conditum inter 16
maritum & vxorem, non vnum, ſed duo dicuntur teſtamenta, & ſic ad libitum vnuſquiſque poterit pro ſua par- 17
te illud reuocare. Ita cōſuluit Oldradus, *conſ.* 174. qui loquitur in terminis maioratus, à viro, & vxore ſimul facti, in eodem teſtamento, & reſoluit, quod cenſeantur facta duo primogenia diſtincta, & diuerſa, & ſic in præſenti cenſentur factæ duæ capellaniæ, vnaque illarum pertinebit ad conſanguineos viri & alia ad conſanguineos vxoris; cum ambo ſint in æquali conſanguinitatis gradu, & illam Oldradi ſententiam ſequuntur Couarr. *in rubrica. de teſtamentis, n.* 8. & Molina, *de Hiſpanorum primog. lib. 2. cap. 2. n.* 84. & Burgos de Paz, *in conſ.* 3. *num.* 14. & plures refert Gutierrez, *in c. quamuis pactum, in principio, n.* 64. *de pactis, in 6.* Et ſic cum ſint duo teſtamenta, vnum viri, alterumq; vxoris, vnuſquiſq; illorum videbatur prouidiſſe ſuo conſanguineo, *argumento text. in l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulgari, tex. in c. vnico, de duobus fratribus à capitaneo inueſt. in vſib. feud. l. cum ita legatur. §. in fideicommiſſ. ff. de leg.* 2.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit iudicatum, 18
& capellania conſanguineo viri collata, per text. *in d. l. cū pater. §. à te peto marite*, vbi ordo ſcripturæ, circa conſanguineos vxoris, & affines (quales ſunt conſanguinei ex parte mariti) facit præferri affines conſanguineis, & ſic ibi non conſideratur ordo charitatis, neq; conſanguinitatis, ex conſanguinibus vxoris, (ex fiatura illorum verborum, *ſiue tuis, ſiue meis*,) ſed tantum ordo ſcripturæ; ad hoc, vt conſanguinei mariti præferantur, & ſic lex præſupponit, voluiſſe vxorem præferri conſanguineos mariti, ſuis propriis: vnde cum non conſtet quis ſit præferendus, ex alia voluntate teſtantium, ex quo vnus tantūm debet ſuccedere in capellania, ille debet eſſe cōſanguineus mariti, cū ſit caput mulieris, *vt in c. fin. 32. q. 6.* & ſic illud operatur 19
expreſſus ordo ſcripturæ, (de quo *in d. §. à te peto marite*) 20
quod ordo tacitus à iure ſubintellectus, argumento text. *in l. cum quid*, (cū materia) *ff. ſi certum petatur*, & ſic in ſimili caſu maioriæ factæ in eodem teſtamento, inter maritū & vxorem, reſoluit Gregor. *in l. 2. tit. 15. p. 2. verb.* * *el mas propinquo pariente*, * *col. 3. fol.* 47. dicens, quod data inæqua- 21
litate conſanguinitatis, præfertur magis conſanguineus, ſiue ex parte mariti, ſiue vxoris, referendo illa verba. * *El pariente nueſtro mas propinquo*, * ſingula ſingulis. At vero in 22
æquali gradu conſanguinitatis, capellaniæ collatio eſt facienda conſanguineo mariti, qui videtur in ordine ſubintellecto vocatus, quæ omnia ſunt menti tenenda, niſi aliter conſtiterit de voluntate teſtantium, vt in ſimili reſoluit Gutier. *conſ.* 2. *ex n.* 5. *&* 9. vbi reſoluit quod capel- 23
lania ſit diuidenda inter prædictos conſanguineos. Pro qua opinione facit, quod in ſimili eſt diſpoſitum in materia maioratus, quando ſunt vocati conſanguinei proximiores, & reperiuntur duo in eodē gradu conſanguinitatis, in qua quæſtione reſoluunt doctores, quod vterq; eſt admittendus. Ita Bald. *in l. ex duobus. in princ. ff. de vulg. & in auth. ex teſt. C. de collat. & in l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iure*, (per *legem diui fratres, ff. de iure patronatus*,) idem tenet Angelus & Alex. *in d. l. ex duobus*, vbi dicit Alexand. iſtam eſſe veritatem, quod vterq; admittatur *per l.* 2. §. *hereditas. ff. de ſuis, & leg. hered. d. l. cū inter, C. de fideicommiſſis, l.* 12. *tit.* 33. *p.* 7. & ſimiliter in cauſis capellaniarū, ſi duo cōſanguinei repe- 24

rian-

riantur in eodem gradu, etiam si alter proueniat ex linea masculina, & alter ex linea feminina (cum sit iam sublata agnationis, & cognationis differentia, *vt in authentico, de heredibus & falcidia. §. nullam colum. 1. l. maximum vitium. C. de lib. prateritis*) capellania inter eos diuidenda est, cum iste casus sit dissimilis à sequenti, in quo æqualitas consistit inter consanguineos mariti, & vxoris: præsenti vero, æqualitas est inter consanguineos ipsius
25 viri, & sic vnius fundatoris. Si vero testatoris voluntas repugnet huic diuisioni, ex eo quod disposuit, quod quod prædicta capellania perueniat ad vnum consanguineum & quod non diuidatur, tunc recurrendum est ad alias coniecturas, & data paritate consanguinitatis, præferendus est consanguineus, qui à patrono fuerit nominatus & si nulla fuerit facta nominatio, admittetur magis idoneus, & data æquali idoneitate senior præfere-
26 tur iuniori, argumento text. *in l. fi. ff. de fidei instrumentorum*, & tenet Barbacia, *consil. 23. volumine. 1.* & Gutierrez, *consil. 2. num. 2.* & nos dicemus latissime (referendo alias coniecturas) data paritate consanguinitatis *in quæst. 693. à num. 33.* ad quam recurre; & vide etiam *in quæst. 398.* quæ omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana sunt, & sic calamo non peperci vltra consueta.

QVÆSTIO CCLXVI.

Vtrum dicens se nolle venire ad iudicium, dicatur verus contumax. Communis contra communem, & quid iure regio.

DIcens se nolle venire ad iudicium, dicitur verus contumax. glos. est *in l. tres denunciationes, & in l. consentaneum. C. quomodo, & quando iudex, & in l. 4. verbo. contumaciter, eodem tit.* & sequitur Bartol. *in d. l. consentaneum, n. 10.* & est alia glos. *in l. fi. Cod. de in integrum restitutione*, vt etiam Bartol. *num. 11.* similis glos. *in cap. de illicita. 24. quæst. 3.* quam opinionem sequuntur Bartolus, *colum. 2.* Baldus, *numer. 5.* & Salicetus, *columna 2. in d. l. tres denunciationes*, idem Bartol. *in l. si finita. §. Iulianus. num. 8. ff. de damno infecto, & in l. 1. §. vsus, & in l. diuus. § ff. de procuratoribus*, & Olradus *consil. 65. num. 3.* Socinus, *regul. 352. sallentia. 3. & consil. 195. volum. 2.* & sequitur Mathesil. *notabili. 145.* & est communis opinio secundum Ripam, *in c. 1. de iudiciis, numer. 83.* idem tenet Bartolus, *in tractat. de insignibus & armis. num. 22.*

Contrariam vero sententiam (imo quod dicens se nolle venire, non dicatur contumax verus) tenet glos. *verb. in iudicio, in cap. venerabilibus §. secus, de sententia excommunicationis, lib. 6.* quæ communis est secundum Felinum. *in c. consuluit, numer. 9. de officio delegati*, & secundum Decium, *ibidem, numer. 15.* & vide per me tradita *in quæstione 412. & l. 3. tit. 22. part. 3.* per quam prima opinio est hodie approbata.

SVMMARIA.

1 *Ius capiendi debitorem fugitiuum potest alteri cedi.*
2 *Creditor etiam die feriata potest capere debitorem fugitiuum.*
3 *Suspicio fugæ probatur per iuramentum creditoris.*
4 *Clericus fugitiuus potest capi à creditoribus.*
5 *Quando periculum est in mora, recedimus à regulis iuris communis.*
6 *Clericus in fragranti crimine repertus, potest capi à iudice seculari.*
7 *Clericorum captura à iudicibus qualiter fit facienda, in delicto in fragranti commisso.*
8 *Lex. 11. tit. fi. part. 5. approbat affirmatiuam partem quæstionis propositæ.*
9 *Lex, quæsitum. ff. d. pignoribus, declaratur.*

QVÆSTIO CCLXVII.

Vtrum debitor fugitiuus, respectu bonorum, vel personæ tantum, possit propria auctoritate à creditoribus detineri, vel personaliter capi. Communis contra communem, & quid iure regio.

DEbitor fugitiuus potest propria auctoritate capi. *tex. in l ait prætor. § si debitorem, ff quæ in fraudem creditorum. l. quæsitum. ff. de pignoribus*, quam conclusionem late explicat Ias. *num. 72. vsque ad 97.* & Gomecius, *numer. 59. vsque ad 67. in princip. Instit. de actionibus*, & plures ampliationes, & limitationes tradit Ripa, *in c. de iud. num. 88.* & Bernardus Diaz, *reg. 175.* Zasius. *lib. 2. responsorum. cap. 8.* & est tex. *in l. 12. tit. 20. lib. 3. fori. l. 10. tit. fin p. 5.* & vide *l. 17. tit. 13. part. 5.* Xuarez, *in l. post rem iudicatam. limitatione. 7. à num. 1.* Castillo, *in l. 66. Tauri. fol. 139.* Ias. *in l. vinum, num. 3. ff. si certum petatur, & in l. de pupillo, § si quis riuos, num. secundo, ff. de noui operis nunciatione*, Boerius, *decis. 215. num. 33.* Palatius Rubeus, *in cap. per vestras, de donationibus inter. § 9. num. 12. & § 44. notabili. 1. num. 6.* Matiençó, *in l. 1. tit. 17. gloss. 1. numer. 3. libr. 5. recopilat.* & plures declarationes tradit ad istam regulam Gracian. *reg. 58.* quæ regula ampliatur, 1
quod in tantum vera sit, quod illud ius capiendi debitorem fugitiuum, potest alteri cedi, & demandari. Ita tenet glos. *2. in l. 1. C. vbi decuriali, vel cohortali, lib. 12.* quam commendat Hippolytus, *in l. 1. num. 107. ff. ad l. Corneliam de sicariis, & in singulari. 243.* & sequitur Alciatus, *in cap. cum non ab homine, num. 73. de iud.* Ripa, *in capit. primo, eodem titulo, num. 88.* Boerius, *decis. 273. colum. fin.* & alij plures relati per Tiraquellum, *in lib. 1. de retractu. § 26. gloss. 3. nu. 24.* & dicit communem Gomecius, *in principio. Instit. de actionibus, num. 61.* pro qua sententia facit glos. *in l. cum fundum. ff. de vi & vi armata.* Secundo amplia, quod creditor fugi- 2
tiuum debitorem, etiam die feriata potest capere, iuxta glossam, *verb. fideiussoris, in l. fin. Cod. de feriis*, quam ibidem dicit vnicam Baldus, & eam sequitur Paulus, *in l. penultima. ff. de feriis*, Socinus, *reg. 78.* Ripa, *vbi supra*, & Boerius, *ad Dinum, in d. regul. ea quæ, num. 2.* Iason. *in l. fideiussor. §. fin. ff. qui satisdare cogantur, & in l. plerique, numer. 26. ff. de in ius vocando*, idem (post alios) *in l. 1. §. sed excipiuntur, num. 8. ff. de seruitutibus*, eamque sequuntur omnes, vt testatur idem Ias. *in l. 2. num. 15. ff. de iurisdictione omnium iudicum*, & asserit esse communem Alciatus, *in d. cap. cum non ab homine, num. 72.* & dicunt etiam communem Iason. *num. 3.* & Curtius iunior, *num. 11. in l. vinum. ff. si certum petatur*, Euerardus, *in topicis legalibus, colum. 313.* Cartelianus Cotta, *in memorabilibus, verb. debitor, colum. 2. & in verb. fugitiuus.* & illam glossam seruat consuetudo, secundum Albericum, *in l. si feriatis. ff. de feriis*, & tradit nouissime Parladorius, *rerum quotidianarum. 2. part. lib. 2. part. 5. capit. fi. §. nu. 9.* & pluribus citatis hanc dixit communem Fabius Turretus, *consil. 43. numero primo, volumine primo.* Tertio adde, quod 3
suspicio fugæ potest probari per iuramentum ipsius creditoris, vt diximus *in quæst. 133.* vbi refero quod hodie practicatur, & explicat Menchaca, *lib. 2. controuersiarum vsu freq. cap. 26. per totum.* Quarto aduertendum est, illam re- 4
gulam etiam procedere, quando debitor est clericus, & creditor est secularis, quia recto iure poterit clericum fugitiuum capere, vt tradit Ias. *in l. de pupillo. § si quis riuos, n. 2. ff. de noui operis nunciatione* (per illū tex.) qui disponit, quod 5
quando periculum est in mora, recedimus à regulis iuris communis, quod fuit de mente Innocentij. *in c. si vero, de sententia excommunicationis*, quem sequitur Auiles, *in cc. pp. c. 47. gloss. verb. * casa dos*, * & Menochius, *de arbitrariis. lib. 2. centuria. 2. casu. 180. num. 18.* Iulius Clarus, *lib. 5. receptarum sententiarum § fi. q. 28.* & est communis opinio, & verissima, secundum Salzedum, *in practica ad Bernard. Diaz. cap. 122. litera* B. & C. vbi *in litera* D. ex regula de qua supra 6
resol-

resoluit, clericum in fragranti crimine repertum, posse capi à iudice seculari, vt intra 24. horas suo iudici ecclesiastico remittat. Ita tenet Lapus, *allegatione. 126. num. 4.* Florianus, *in l. 4. ff. ad l. Aquiliam*, Auiles, *supra num. 4.* & est communis opinio secundum Iulium Clarum, *supra quæstione 28.* Auendanus, *in cc. prætorum. 1. part. c. 22. num. 2.* & alios pro hac sententia refert Salzedo *supra*, & illud optime intelligit, & declarat Ioan. Garcia *de Hispanorum nobilitate gloss. 9. num. 32. & num. 39.* vbi declarat, quando & in quibus delictis iudex sæcularis possit procedere ad capturam clericorum, quod quidem non debet fieri à iudicibus secularibus, nisi ex magna causa, & in grauissimis delictis, in quibus timetur de fuga clerici, & alias punietur à iudice ecclesiastico, vt sæpius sic vidi fieri in hoc tribunali, cum talis captura magis frequentius fiat in ignominiam, & opprobrium clerici, quam ex zelo iustitiæ. Quibus sic præmissis, dubitatur, an illa captura habeat locum respectu bonorum, vel tantum respectu personæ. Et habere locum respectu rerum tantum, dixit communem Salicetus, *in d. l. 1. C. vbi quis decuriali, vel cohortali. n. 2.* quæ opinio hodie comprobatur ex *l. 10. tit. fi. p. 5.*

Sed contrariam opinionem (imo quod debeat intelligi etiam respectu personæ) dixit communem Alciatus, *in d. c. cum non ab homine, numer. 74.* & an illa captura fieri possit per creditorem, quando dies resolutionis nondum cessit, vide Doctores supra, & *l. quæsitum ff. de pignorib.* vbi est text. expressus pro hac opinione, quem declarant Doctores *ibi.* & Iason. *in l. vinum, numer. 3. ff. si certum petatur.* idem Iason. *in l. pecuniam, num. 9. illo titulo*, qui dicit illud procedere in debitore ad diem, secus si sub conditione, & quod ita procedat d. l. *quæsitum.*

QVÆSTIO CCLXVIII.

Vtrum donatio facta per patrem filio in potestate, causa studij, sit valida. Communis contra communem, & quid iure regio.

DOnatio facta per patrem filio in potestate, causa studij, valet. Ita tenet Angelus, *in l. 1. in fin. ff. soluto matrimonio*, vbi Iason *num. 52.* & dicit communem Curtius iunior. *in authentica, res quæ. numer. 43. C. communia de leg.* quam opinionem tenet Antonius Gomez, *2. tom. variarum. c. 4. in fin.* Azeued. *in l. 1. tit. 6. num. 11. lib. 6. recop.* & regulam cum limitationibus tradit Duennas, *reg. 223.* & Bernardus Diaz, *regula 214.* & explicat Antonius Gabriel, *lib. 3. communium. tit. de don. concluſ. 4. & 6.* & Mieres *de maioratu. 1. part. quæst. 21. & 22.* Gutierrez, *de iuramento confirmatorio. 1. part. cap. 9. num. 4. & c. 41.* Couarr. *lib. 1. variar. c. 16. num. 12.* Nauarr. *in man. c. 17. num. 141.* Menochius, *de arb. casu 132. num. 4.* Pinelus, *in l. 1. 4. part. num. 92. C. de bonis maternis.*

Sed contrariam opinionem (imo quod donatio talis non valeat) dixit etiam communem Ripa, *in d. l. 1. n. 140. & in num. 4.* dicit esse communiorem opinionem, quod si donatio fuit facta causa doctoratus, valeat, alias non, quam opinionem sequitur Iulius Clarus, *lib. 4. receptarum sententia. §. donatio, num. 9.* vbi dicit, quod si casus contingeret, non recederet ab opinione Angeli, pro qua videtur tex. expressus, *in l. 3. tit. 4. p. 5. in fine*, ibi, * *fueras ende si el padre fiziesse cauallero à sufio, è le diesse cauallos y armas, ole fiziesse aprender alguna ciencia, o le diesse libros en que la aprendiesse.* * Idem probatur in *l. 5. tit. 15. part. 6.* vbi Gregorius *verb.* * *los libros*, * hodie autem ex *l. 17. Tauri* absque dubio valet donatio facta à patre filio in potestate, quod intellige secundum Castillum: *ibi*, vbi Anton. Gomez, *num. 4.* Salzedo, *ad Bernar. Diaz. d. regul. 214. in fin.* & Duennas. *d. reg. 223. num. 5.* Gregor. *in d. l. 3. tit. 4. part. 5. verb.* * *no valdria.* * & in d. l. 5. *quæ est l. 1. tit. 6. lib. 5. recop.* per quam idem tenet Mantienço, *bi. gloss. 2. & 3.* & Olano, *in Antinomia iuris. litera. D. num. 58.* Menchaca, *de succeſſ. creat. §. 30. nu. 258.* & Valdes, *in additionibus ad Rodericum Xuar. §. ad rem. 1. nu. 4. fol. 22.* vbi bene declarat, post Seguram, *in l. vnum ex familia. §. sed si num. 132. ff. de leg. 2.* vbi Didacus Perez. & Palatius Rubeus, *in rub. de donat. §. 51. & 71. num. 5.* Castro *de bonis quæ lib. in 1. part. in 2. effectu. num. 46. & 52.*

QVÆSTIO CCLXIX.

Vtrum Iudæus confugiens ad ecclesiam gaudeat eius immunitate. Communis contra communem.

IVdæus confugiens ad ecclesiam non gaudet eius immunitate. Ita tenet gloss. *in l. 1. C. de his qui ad ecclesiam confugiunt*, & est communis opinio, secundum Hippolytum, *in l. ex senatus consulto, num. 9. ff. de ficariis*, quam opinionem sequitur Olradus, *consil. 54.* idem etiam tenet gloss. *in authentico, de mandatis principum. §. publico* quam dicit veriorem Abb. *in c. inter alia, num. 6. de immunitate ecclesiarum*, & credit etiam veriorem Couarr. *lib. 2. variarum. resol. cap. fin. num. 11. vers. 13.*

Sed contrariam partem tenet gloss. *in d. c. inter alia*, vbi Abb. *num. 6.* Iulius Clarus, *lib. 5. receptorum. § fi. quæst. 30. vers. præterea*, qui hanc dicit communem, & dixit etiam communem Remigius de Gonni, *in ttactatu de immunitate ecclesiarum, quæst. 21.* & illam dicit communiorem (horum oblitus) Couarr. *vbi sup.* & hanc tenet Hippolytus, *in l. vnica num. 136 C. de raptu virg.* dicens, quod esset absurdum, quod Christianus in ecclesia Dei, esset in hoc melioris conditionis quam Iudæus, cum æqualitas sit seruanda, vt ipsi cognoscant ingratitudinem suam, & Tiraque *de iure primog. quæst. 66. numer. 8.* Nauarr. *in manuali. c. 15. n. 20.* Paz, *in sua praxi. 5. partis. 1. tom. cap. 3. §. 4. num. 106.*

QVÆSTIO CCLXX.

Vtrum pater possit pignorare filium suum. Communis contra communem, & quid iure regio.

PAter non potest filios pignori tradere, licet possit illos nendere. Ita tenet gloss. *in l. 2. C. de parentibus qui filios suos distrax.* quæ communis est secundum Ias. *in l. in suis, num. 28. ff. de liberis & posthumis*, & tenet Baldus, *in l. si pupillus. §. si prætor. ff. de rebus eorum.*

Sed contrariam opinionem (imo quod possit filium pignori dare) tenet Rodericus Xuarez, *in l. 2. titulo* * *de los gouiernos* * *in principio. num. 20. fol. 196.* & est notabilis lex partitæ, pro hac sententia *in l. 8. tit. 17. part. 4. ibi, vender, o empennar a sus hiios,* * & illud declarat Couarruu. *lib. 3. variarum, cap. 14. num. 5.* Et quando valeat pignoratio liberi hominis traditur. *in l. 3. tit. 13. part. 5.* Est tamen singulariter aduertendum, quod operæ filij pignori dati sortem extenuant principalem, secundum Baldum. *in d. l. 2.* quem sequitur Xuarez, *vbi supra, num. 11.* licet tempore pignorationis contrarium actum sit, vt ibidem resoluunt, & vide *cap. 2. de pignoribus*, vbi doctores.

SVMMARIA.

1 *c. 2. sessione. 24. Concil. Trid. de reformatione, declaratur.*
2 *Cognationem spiritualem non contrahit pater filium baptizans, in casu necessitatis.*
3 *Cognatio spiritualis impedit & dirimit matrimonium.*

QVÆSTIO CCLXXI.

Vtrum cognatio spiritualis contrahatur cum concubina viri lauantis puerũ de sacro fonte. Communis contra cõmunem.

COgnatio spiritualis non contrahitur cum concubina viri lauantis de fonte puerum. Ista est communis opinio ex Abbate, *in c. Martinus, de cognatione spirituali*, & secundum Couarr. *in 4. decret. 2. part. c. 6. §. 4.*

Con-

Contrariam tamen ſententiam tenet gloſſ. *in d.c. Martinus*, & eſt communis opinio, vt tradit ſumma Tabiena, *verb. impedimentum*, §. 2. & nouiſſime illud tenet Nauarr.
1 *in conſ. 53. tit. de ſponſalibus*, & illud approbat Concilium Tridentinum, *c. 2. ſeſſ. 24. de reformatione*, ſed quid ſi pa-
2 ter, vel mater in caſu neceſſitatis, imminente magno periculo, baptizent filium proprium, an contrahatur inter ſe cognatio ſpiritualis. Et non contrahi, probat ſolemnis text. *in c. ad limina ſancti Petri*, 30 *quæſt.* 1. quod ſequitur Nauarr. *in manuali c. 22. num. 40.* Angles *in ſua ſumma, fol. 66.* & vide Greg. *in l. 7. tit. 4. p. 1.* In caſibus tamen in
3 quibus contrahitur illa cognatio ſpiritualis eſt ſufficiens impedimentum ad matrimonium impediendum & dirimendum, *vt in c. 5. de cognatione ſpirituali, & in l. 7. tit. 4. p. 1. in fine*, & tradit Victoria, *in ſua ſumma, verb. baptiſmo, à num. 38. in fine*, & Couarr. *ſupra*, §. 4. *num. 1.* & Veracruz *in ſuo ſpeculo coniugiorum, art. 55. & 56.*

QVÆSTIO CCLXXII.

Vtrum contractus innominatus cognoſcatur ex modo ineundi vel adimplendi. Communis contra communem.

COntractus innominatus cognoſcitur ex modo ineundi, ita docet gloſſ. *in l. ex placito, C. de rerum permutatione*, ſimilis gloſſ. *in l. cum proponas, C. de dolo*, gloſſ. etiam finalis, *in l. cum mota, C. de tranſactionibus*, & dixit communem opinionem Imola, *in rubrica, de rerum permutatione, num. 6.* Eſt tamen contraria opinio Vltramontanorum, imo quod huiuſmodi contractus iudicetur ex modo adimplendi, quam aſſerit communem Alciatus, *in d. l. cum mota, num. 37. & 38.* & eſt alia tertia opinio, vt ex parte vnius ſit contractus, do vt facias, ex parte vero alterius, ſit contractus, do vt des, ita Bartolus, *in d. l. ex placito, num. 10. & in d. l. cum proponas, n. 6. & in l. cum mota, num. 4. & in l. ſi intra, num. 5. ff. de pactis, & in l. naturalis*, §. *ſed ſi factio, n. 4. ff. de præſcriptis verbis, & in l. ſi quis cum debitore, ff. de iureiurando*, & hæc eſt communis opinio, ſecundum Iaſon. *in d. l. cum mota, num. 28.* & ſecundum Claudium, *ibi, col. penult.* & dixit etiam communem Alexand. *in d. l. cum proponas, colum. 2.* Iaſ. *in d. l. ſi quis cum debitore, n. 5.* & eandem fatetur communem Fortunius *in l. iuris gentium*, §. *& ideo, col. 1. ff. de pactis*, & Verengarius, *in l. pacta conuenta, col. 77. num. 7. ff. de contrahenda emptione*: quæ opinio verior eſt, & tenenda.

SVMMARIA.

1 *Lex 14. Tauri declaratur.*
2 *Pater habens filios ex primo matrimonio, non poteſt vltra quintum ſecundæ vxori, ex cauſa remunerationis donare, per totam quæſtionem.*
3 *Viam ferro aperit, qui per contraria procedit.*
4 *Libertus propter benemerita poteſt donare, in præiudicium legitimæ patroni.*
5 *Pater ex cauſa remunerationis, poteſt vltra quintum filio ſpurio donare.*
6 *Clericus poteſt donare concubinæ ex cauſa remunerationis, licet alias ſit prohibitus donare.*
7 *Minor poteſt ſine decreto donare ex cauſa remunerationis.*
8 *Donatio facta inter maritum & vxorem, ſuſtinetur ex cauſa remunerationis.*
9 *Remuneratio non eſt proprie donatio, ſed debiti ſolutio.*
10 *Maritus ruſticus, ſi ducat vxorem nobilem, poteſt illi facere donationem, etiam conſtante matrimonio.*
11 *Donatio remuneratoria cenſetur venditio, & ſic non dicitur contractus lucratiuus.*
12 *Donatio à marito vxori nobili facta, non perit per tranſitum ad ſecunda vota.*
13 *Donatio remuneratoria non computatur in tertio & quinto bonorum.*
14 *Pater poteſt contrahere titulo oneroſo, in præiudicium legitimæ filiorum.*
15 *Caſus de facto in fauorem filiorum, refertur in quæſtione propoſita.*
16 *Pater non poteſt donare vltra quintum.*
17 *Ex cauſa remunerationis permittitur, quod alias de iure eſt prohibitum.*
18 *Duæ ſpecialitates circa idem ſunt vitandæ.*
19 *Omnia bona parentum, excepto quinto, ſunt legitima filiorum.*
20 *Benemerita debent præcedere donationem, non ſubſequi.*
21 *Donatio reuocatur natiuitate filiorum.*
22 *Donari videtur, quod nullo iure cogente conceditur.*
23 *Maritus non poteſt compelli dare arrhas vxori.*
24 *Donatio remuneratoria non valet in præiudicium legitimæ filiorum.*
25 *Donatio facta ab eo, qui habet liberos, mulieri ab eo cognita, valet in illorum præiudicium.*
26 *Lex 28. Tauri limitatur.*
27 *Donatio arrharum vltra decimam, poteſt fieri à marito vxori nobili.*
28 *Ex donatione vltra decimam, facta à patre ſecundæ vxori, non præiudicantur filij prioris matrimonij.*

QVÆSTIO CCLXXIII.

Vtrum habens vnicum filium, & tranſiés ad ſecunda vota, habeat illum plenum ſucceſſorem. Communis contra communem, & quid iure regio.

HAbens vnicum filium, tranſiens ad ſecunda vota, habet eum plenum ſucceſſorem in vſufructu, & proprietate bonorum aduentitiorum & paternorum. Ita Bart. *in auth. ex teſtam. C. de ſecundis nuptiis*, & eſt communis opinio ſecundum Boerium, *deciſ. 185. n. 17.*

Sed contrariam opinionem tenet gloſſ. *in dict. authentica, ex teſtamento*, quam eſſe communem, aſſerit Anania, *conſil. 75.* hodie autem ſeruari debet diſpoſitio *l. 14. Tauri*, 1
quæ eſt *l. 4. tit. 1. lib. 5. recopil.* de quarum legum interpretatione (vltra ſcribentes in prædictis locis) agit Couarr. *in 4. 2. p. §. 9. c. 3. num. 7. & 8.* & Acoſta, *in c. ſi pater, 3. p. verb. cenſendum, num. 19.* Ex quibus libuit in hoc loco explicare illam celebrem quæſtionem, quæ ſæpe & ſæpiſſime contingit de facto, & pluries de ea fui interrogatus. Pater 2
habens filios ex primo matrimonio, cum eſſet valde ſenex, decreuit matrimonium contrahere cum quadam nobili, vel pulcherrima vxore, & in compenſationem ſuæ nobilitatis, & pulchritudinis, fecit illi quandam ampliſſimam donationem excedentem quintam bonorum, de quo pater poterat ad libitum diſponere, de iure noſtro regio: dubitatur an valeat talis donatio remuneratoria, in præiudicium filiorum. Et partem affirmatiuam, aliquibus rationibus intendam probare gratia clarioris intelligentiæ, quia ſecundum Baldum *in l. precibus, C. de impub. & aliis ſubſt.* viam ferro aperit, qui per contraria procedit. Et in primis pro hac ſententia facit text. in *l.* 3
viuus. ff. ſi quid in fraudem patroni, vbi libertus proptet benemerita poteſt donare in præiudicium legitimæ pa- 4
troni, ergo ſimiliter, illud poterit pater, in propoſita quæſtione, etiam ſi filij damnum patiantur in ſua legitima, donante patre vltra quintum. Secundo facit, quia pater 5
prohibitus donare filio ſpurio, vltra certam quantitatem, poterit ex benemeritis filij, vltra dictam ſummam illi donare, vt conſultus reſpondit Baldus, *conſil. 66. lib. 1. & conſil. 406. num. 3. lib. 3.* & Ioannes Andreas, *in additionibus ad ſpeculum, titul. de ſucceßionibus ab inteſtato*, §. 1. *verſ. quid ergo*, quod nota pro declaratione, & ampliatione legis 9. *Tauri.* Tertio confirmatur prædicta ſententia, 6
quia ſacerdos, qui de iure eſt prohibitus donare ſuæ concubinæ, ex traditis per Baldum *in l. affectionis, ff. de donationibus*, poterit tamen, ratione remunerationis, facere dictam donationem. Ita Barbacia, *in l. diuortio, colum. ante penultima, ff. de verborum obligat.* Ancharranus *conſil. 247.* Afflictis, *deciſ. 202.* & ſic ex identitate rationis, poterit

pater facere prædictam donationem, cum non dicatur
7 proprie donatio, sed remuneratio. Quarto facit, quia minor, qui prohibetur rem suam alienare, *vt in l. pupillus, & in l. obligari, ff. de auctoritate tutorum*, poterit tamen illud facere, ex causa remunerationis, etiam sine decreto prætoris. Ita Romanus, *in l. si ante nuptias, ff. soluto matrimonio*, Alciatus, *in l. creditor, ff. de verborum significatione*, & est bonus text. *in l. minor*, §. *ex prætorito*, *ff. de manumissis vindicta*, vbi minor 25. annorum, potest seruum suum manumittere ex causa remunerationis, ita Ias. *in l. ex hoc iure, in vndecimo effectu, ff. de iustitia & iure*. Bart. *in l. ambitiosa, ff. de decretis ab ordine faciendis*, Abb. *in c. per tuas, de donationib.* Ias. *in l. si non sortem*, §. *libertus*, 7. *effectu. ff. de condi-*
8 *ctione indebiti*. Quinto, donatio est prohibita inter virum & vxorem, *vt per totum titulum, ff. de donationibus inter.* l. 4. & 5. *titul.* 11. *p.* 4. tamen si talis donatio fiat ex causa remunerationis, sustinebitur, vt tradunt Bart. & Bald. *in authentica, vnde si parens*, C. *de inoffic. testamento*. Ias. *in l. frater à fratre, num.* 44. & Bart. *ibi, num.* 57. *ff. de condictione indebiti, & in l. si vbi decem*, §. *si pactus, ff. de pactis*, idem Ias. *in l. ex hoc iure, num.* 55. *de iustitia & iure*, & plures tradit Menochius *de arbitrariis iudicum quæstionibus, lib.* 2. *centu-*
9 *ria* 2. *casu* 132. *numer.* 4. Sexto fuit pro ista sententia, quia illa non est proprie donatio, sed debiti solutio, *vt in l. Attilius regulus, ff. de donationibus, l. cum hic status*, §. *si socer, cum sequenti l. quod autem*, §. *si vir vxori, l. quæ iam nuptæ, ff. de donationib. l. sed si lege, ff. de petitione hered. capt. per tuas*; vbi Abb. *de donation. l. idemque*, §. *fin. si vero non remunerandi.* 22. *ff. mandati*, & tradit Iulius Clarus, *lib.* 4. *sentent.* §. *donation. quæst.* 3. *per totum*. Septimo pro hac opinione concludit Bald. sententia, vbi gloss. (per illum text.) *in l. si voluntate*, C. *de dotis promis.* vbi maritus rusticus, vel plebeius, si ducat vxorem nobilem, poterit illi facere
10 donationem, constante matrimonio, non alia ratione nisi ex ea, quia talis donatio dicitur fieri causa remunerationis, & in compensationem nobilitatis, & iuuentutis: & sic istam sententiam amplectitur Bartolus, *in l. si diuortio*, vbi Ias. *num.* 9. *ff. de verborum*, idem Ias. *in l. ex hoc iure, num.* 55. *& in l. fin.* C. *de verborum significatione, & in d. l. si non sortem*, §. *libertus, num.* 8. Bald. *in l.* 2. §. *fin. ff. si certum petatur*, & tenet Moccius, *de contractibus, titul. de donatione, fol.* 149. *num.* 34. qui plures refert pro hac sententia, & Segura, *in l. coheredi*, §. *cum filiæ, num.* 162. *ff. de vulgari*. Palatius Rubeus *in rub. de donationib.* §. 10. *&* 31. *numer.* 1. & Tiraquellus *ad ll. connubiales, l.* 4. *num.* 7. *& in l.* 5. *nu.* 18. *& in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num.* 10. C. *de donationib.* & istam opinionem dicit communem Baldus Nouellus *in tractat. de dote*, 10. *p. numer.* 7. Couarr. *in epitome de sponsalibus*, 2. *p. c.* 3. §. 3. *num.* 2. Duennas *reg.* 221. *limitat.* 11.
11 Octauo pro hac sententia facit, quia donatio remuneratoria censetur venditio, & sic magis contractus onerosus, quam lucratiuus. Ita Faber *in l.* 1. *in fin. verf. quid si duo*, C. *de inofficiosis donationib.* & tenet Guido Papæ *consil.* 214. *colum.* 6. *verf. sed restat aliud, & cons.* 218. *col. antepenult.* Ergo, cum venditio non sit parentibus prohibita, sequitur quod neque talis remuneratoria donatio prohibetur. Facit etiam pro hac sententia, quod tradit Rubeus,
12 *in d. rubr. de donationibus*, §. 50. *num.* 35. vbi resoluit, quod donata vxori nobili, in compensationem suæ nobilitatis, à marito ignobili, habebit vxor præcipua, neque ea perdet per transitum ad secunda vota, quod corroboratur ex traditis per Matien. *lib.* 5. *recop. in l.* 2. *tit.* 9. *gloss.* 2. *n.* 1. & in propriis terminis istam nostram quæstionem sic re-
13 soluit Palatius Rubeus *supra, in d.* §. 55. *num.* 12. qui dicit, quod donatio remuneratoria, non computatur in 3. & 5. bonorum, de quibus pater hodie potest disponere, quod dicit esse de mente Bald. *in l. hac edictali, in princip.* C. *de secundis nuptiis*, idem Rubeus *supra, num.* 17. *col.* 2. qui
14 resoluit, quod pater poterit præiudicare filio in legitima, contrahendo titulo oneroso, per legem, *vsque adeo*, §. *si quis à parente, l.* 1. *ff. si quid in fraudem patroni*, & tradit Segura, *vbi supra, in d.* §. *cum filiæ, à num.* 160. *&* 162. Gomez Arias *in l.* 28. *Tauri*, Castillo, *in proœmio legum Tauri, col.* 4. Nauarr. *in manuali, c.* 28. Xuarez *in l. quoniam in prioribus*, C. *de inoffic.* qui tenet, quod quando pater excedit mini-

mum vltra 5. valebit etiam mera donatio, in præiudicium filiorum. Ex quibus fundamentis aliquando sustinui 15
hanc opinionem, in quadam causa oppidi de Nouella, in qua fui aduocatus, & contra mulierem pronuntiatæ fuerunt duæ sententiæ conformes, in fauorem filiorum prioris matrimonij, quæ fuit causa, vt maturius rem considerando ab hac opinione recederem, prout adhuc in eadem perpensito sententia ex fundamentis & auctoritatibus sequentibus primo, quia ex d. l. 28. *Tauri*, quæ 16
hodie est *l.* 9. *titul.* 5. *lib.* 3. *fori*, pater non potest donare vltra quintum bonorum suorum in vita, neque in morte, quia ex tali donatione filij præiudicantur in sua legitima. Neque prædictis obstabit dicere, supradicta procedere in simplici donatione remuneratoria, de qua est præsens quæstio, quia respondeo, omnia fundamenta de qua supra, solum procedere respectu permissionis, videlicet, quod donatio quæ alias fieri potest inter personas 17
prohibitas, permittatur ex causa remunerationis: quæ omnia longe distant à difficultate nostræ quæstionis, quæ solum consistit, an pater in præiudicium legitimæ filiorum possit facere prædictam donationem, quod non probant iura supra relata; quia aliud est valere donationem, ob benemerita, & aliud quod ex benemeritis vxoris nobilis, pater possit filiis suis præiudicare in legitima, quod quidem non est dicendum, quia darētur duæ specialitates circa eandem rem, quod iura abhorrent, *vt in* 18
l. 1. C. *de dotis promissione* (secundum communem intellectum.) Prima specialitas esset, vt valeret donatio in personas prohibitas: secunda, vt ex hac donatione possit pater præiudicare filiis in sua legitima, quod longe alienum est à tramite veritatis, cum hodie iure regio parentum bona (excepto quinto) sint legitima filiorum, & sic se- 19
quitur, quod pater vltra quintum in præiudicium filiorum legitimæ, non poterit facere prædictam donationem, etiam ex causa remuneratoria, & licet pater possit donare remunerationis causa, illud esset intelligendum, quando benemerita præcesserunt ipsam donationem, ita 20
vt non sufficiat, si post donationem sequantur benemerita, ita Imola, *in d. Attilius regulus*, Paulus, *cons.* 345. *lib.* 1. Ias. *in d. l. ex hoc iure, in* 1. *effectu*, *& in d. authent. vnde si parens* Et sic cum eo tempore quo ipse pater contrahit matrimonium & facit donationem remuneratoriam vxori nobili, non sit benemeritus ad hoc quod præcedat ipsa donatio, neq; ex ea ipse maritus possit in iudicium conueniri, sequitur prædictam donationem esse nullius momenti, cum procedat ex mera voluntate donantis, nullo iure cogente. Rursus pro hac sententia facit, quia si do- 21
natio facta alicui Ecclesiæ, vel pio loco, vel profano, reuocatur natiuitatē filiorum, vt in *l. si vnquam*, C. *de reuocandis donationibus, l.* 8. *tit.* 4. *part.* 5. & tradit Couarru. *lib.* 1. *variarum cap.* 19 *per totum*, & Matiençó (contra Greg.) *ibi in l.* 3. *tit.* 6. *gloss.* 4. *n.* 4. *lib.* 5. *recop.* Castillo *in l.* 10. *Tauri, verb.* * *siguiente*, * Gracian. *reg.* 150. *nu.* 22. Et tamen negari non potest, quin prædicta donatio reuocetur, in eo quod excedit quintum: ergo à fortiori debet reuocari filiis extantibus tempore donationis. Præterea confirmatur ista sententia, quia ex illa remuneratione, de qua in nostra quæstione (videlicet, quia vxor erat nobilis, & pulchra) non possit maritus in iudicio conueniri: ergo est donatio gratuita, & non remuneratoria: quia donari videtur 22
quod nullo iure cogente conceditur, *l. donari, ff. de regulis iuris, l. rem legatam, ff. de adim. legat. l. si seruo, ff. de heredibus inst. l. vnum ex familia*, §. 1. *ff. de leg.* 2. & tradit Pinelus *in l.* 1. *de bonis maternis*, 3 *p. à numer.* 60. qui late & neruose defendit contra communem, quod quando aliquis (nullo iure cogente) donat, vt in nostra quæstione, quod talis donatio cum contineat liberalitatem, & non præcisam iuris obligationem, dicetur gratuita, quæ est parentibus in præiudicium filiorum prohibita. Quod quidem confirmatur ex traditis per Tellum Fernandez, *in l.* 16. *Tauri, num.* 8. vbi resoluit, quod donatio arrharum quæ fit à marito vxori, est voluntaria, & non necessaria, quia 23
maritus non potest compelli ad dandū prædictas arrhas. ex traditis per Angelum, *in authent. de æqualitate dotis*, §. 2. Parisius *consil.* 55. *n.* 35. *&* 36. *vol.* 2. Couarr. *in c. officij, num.* 4.

de testa-

de testamentis: & sic in præiudicium filiorum, non valebit donatio arrharum: quod tenet idem Couarr. in casu nostræ quæstionis, contra Rubeum, *sup.* Castillum, & Seguram, & Salzedo, *in additionibus ad Bernardum Diaz, reg.* 214. *col.* 3. qui resoluit, quod remuneratio debet esse talis conditionis, vt possit pater conueniri in iudicio ad remunerandum, ex traditis per Aymon, *consil.* 165. quem sequitur Couarr. *supra*, & Tellus Fernandez, *in l.* 28. *Tauri, n.* 2. & Segura, *in d.* §. *cum filiæ, num.* 177. qui licet *à numer.* 62. videatur sentire contrarium, tamen postea amplectitur
24 nostram sententiam, quod in præiudicium legitimæ filiorum, non valebit talis donatio remuneratoria. Idem tenet Didacus Perez *in l.* 1. *titul.* 2. *lib.* 5. *ordin.* & Gregor. *in l.* 8. *titul.* 4. *part.* 5. *verb. legitima*, & Gutierrez *de iuramento confirmatorio*, 1. *p. c.* 5. *à num.* 23. *vsque ad* 27. *&* 28. vbi tenet, quod vltra quintum non potest pater aliquid expendere in præiudicium filiorum, etiam ratione benemeritorum. Idem (post Tellum Fernandez *in d. l.* 28.) sequitur Gomez Arias, *ibi, num.* 3. At vero si pater fecit do-
25 nationem remuneratoriam, ex causa ex qua poterat conueniri in iudicio, tunc valebit talis donatio, vt in casu *capituli* 1. *de adulteriis*, aduertit Rubeus, *in rub. c. per vestras*, §. 50. *numer.* 34. *in fin.* quod est notabile ad verificandam causam, quæ apponi solet in dispensationibus Pontificis: nam si vir, qui habet filios ex primo matrimonio, cognouerit consanguineam suam, vel aliam, vellens eam dotare, & ducere in vxorem, valebit donatio illi facta, etiam si excedat quintum, de quo pater poterat disponere, cum ad id posset pater compelli officio iudicis. & etiam ad petitionem partis, *vt in d. c.* 1. & sic sunt intelligenda tradita per Auendannum *in c. c. pp.* 2. *p. c.* 19. *num.* 14.
26 *volum.* 2. & ita potest limitari d. l. 28. Tauri. Nec prædictis obstant tradita per Ayoram *in tractatu de partitionibus, c.* 7. *numer.* 30. vbi resoluit, quod maritus plebeius, potest ex causa remunerationis dotare feminam nobilem, cum qua intendit contrahere matrimonium, etiam vltra de-
27 cimam, contra dispositionem, *l.* 50. *Tauri*, quæ est *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 5. *recop.* quia respondeo, quod diuersum est quod valeat donatio arrharum vltra decimam, vel vltra quintum: quia in donatione vltra decimam, non præiudicantur filij in sua legitima, quod secus est in donatione vltra quintum. Exempli gratia, pater si habet mille ducatos, poterit ratione quinti, de ducentis disponere, & ratione decimæ, de centum, & donando vltra decimam,
28 non præiudicantur filij in sua legitima: & sic consequens est, vt sustineatur talis donatio, cum ex ea nullum damnum patiantur filij, quod secus esset si pater posset donare vltra quintum, in fauorem secundæ vxoris: cuius tanta posset esse qualitas, & necessaria remuneratio, vt illi non esset satisfactum legitime cum omnibus bonis mariti, & sic ad euitandum hoc absurdum, conueniens est, vt pater vltra quintum non possit facere prædictam donationem remuneratoriam vxori nobili, in præiudicium & damnum legitimæ filiorum, quod tene menti.

QVÆSTIO CCLXXIV.

Vtrum statuta recipiant interpretationem à iure communi. Communis contra communem.

STatuta sunt interpretanda, vt in quantum fieri possit, non lædant ius commune. Ita declarat Bart. *in l. omnes populi, num.* 56. *ff. de iustitia & iure*, & probat *l.* 2. *C. de noxalibus*, & est regula generalis, secundum Alciatum, *in rubr. de præscriptionibus, numer.* 40. & dixit communem Alexand. *in l.* 4. §. *prætor ait, colum.* 4. *&* 5. *ff. de damno infecto, & in l. fin.* §. *in computatione, ff. de iure de lib. & in l. si quis priore, ff. ad Treb.* & dixit etiam communem Curtius iunior, *cons.* 105. *col.* 1. *& cons.* 143. *n.* 3. quo fit, vt statutum seu dispositio corrigens ius commune recipiat declarationem à iure communi. Ita Romanus, *in d. l. si quis priore*, & Ias. *in d. auth. nouissima, num.* 24. *C. de inofficioso testamento*, & est communis opinio, secundum Raben. *in Alphabetico, verb. legitima*, & dixit etiam communem Alciatus, *lib.* 1. *de verborum significatione colum.* 31. *in parua impressione*, & est communis secundum Curtium iuniorem *cons.* 7. *num.* 8.

Sed contrariam opinionem (imo quod statutum corrigens ius commune, nõ debeat ab eo interpretationem, seu declarationem recipere) tenet Baldus, *in l. maximum vitium, numer.* 15. *C. de lib. præteris*, cuius opinionem dixit communem Boerius *decis.* 188. *num.* 5. & tenent citati per Tiraquellum *in tractatu le mort.* 2. *præsumptione, num.* 2. & plures refert Paulus de Montepico *cons.* 2. *n.* 4. & probat text. *in l. qui sepulcra, C. de sepulcro violato.*

SVMMARIA.

1 *Prælati sunt cæci circa consanguineos.*
2 *Papa conferens beneficia suis consanguineis, præsumitur magis ex affectione carnis, quàm ex reuelatione Spiritus sancti illud facere.*
3 *Papa non committit simoniam, conferendo beneficia ecclesiastica suis consanguineis.*
4 *Maritorum est conferre beneficia consanguineis, cæteris paribus.*

QVÆSTIO CCLXXV.

Vtrum Prælatus possit bona ecclesiæ suis consanguineis in feudum dare. Communis contra communem.

PRælati sunt cæci circa consanguineos. Ita dicit glos. 1
in c. peruenit, 1. *quæst.* 3. vnde dicit Baldus *in l. si tutor petitus*, §. 1. *ff. de excusationibus tutorum*, quod Papa conferens beneficia suis consanguineis præsumitur magis il- 2
lud facere ex affectione carnis, quam ex reuelatione Spiritus sancti. Ita Alciatus *reg.* 1. *præsumptione* 29. vbi addi- 3
tionator Ioannes Nicola tamen ex hoc, conferens beneficia consanguineis, non committit simoniam, secundum Thomam, 22. *quæst.* 100. *art.* 5. Florentinum 2. *part. tit.* 1. *capit.* 5 §. 5. Syluester, *verb. simonia, quæstione* 16. Abb. *cons.* 96. *vol.* 2. *num.* 2. imo cæteris paribus est meritorium, 4
secundum Abb. *in c.* 1. *de cohabitatione clericorum, & mul.* nec obstat text. *in c.* 1. vbi gloss. *verb. carnalitatem, vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conf.* quoniam illi optime satisfacit Couarruu. *lib.* 1. *variarum resolutionum c.* 5. *numero* 4.

Quibus sic suppositis, dubium quæstionis propositæ est, an prælatus, sicut potest conferre beneficia consanguineis, possit etiam rem Ecclesiæ in feudum illis concedere, & non posse, tenet communis opinio, secundum Abb. *in c.* 1. *n.* 18. *de rebus Ecclesiæ.*

Sed contrariam opinionem (imo quod possit, dixit communem Ias. *in c.* 1. *num.* 7. *qui feudum dare possunt*, Curtius iunior *de feudis*, 1. *p.* 2. *partis principalis, quæst.* 7. quem refert & sequitur Ripa, *in tract. de peste, c.* 2. *de remediis præseruatiuis, num.* 170. Zasius *de feudis in* 5. *p. vers.* 4. *concl.* quam opinionem dicit de consuetudine obseruari Iulius Clarus *lib.* 4. *sententiarum*, §. *feudum, quæst.* 13. *num.* 5. vbi admonet prælatos, nedum proximos suos bonis ecclesiasticis ditare contendunt, suas animas in laqueum æternæ damnationis suspendant.

QVÆSTIO CCLXXVI.

Vtrum quilibet actus iudicialis, sit sufficiens ad perpetuãdam iurisdictionem. Communis contra communem.

QVilibet actus iudicialis, est sufficiens ad perpetuandam iurisdictionem. Ita tenent communiter canonistæ, & legistæ, secundum Antonium *in c. relatum, nu.* 9. *de officio delegati.* Dixit etiam communem Præpositus *in ca. non ita* 2. *quæst.* 6.

Contrariam tamen (imo quod requiratur citatio) dixit communem Alexand. *numer.* 35. vbi loquitur de iurisdictione delegata, *& in num.* 30. *de iurisdictione ordinaria.* Et hanc communem contrariam notauit Decius *in d. c. relatum, numer.* 5. & quando interpellatio extraiudicialis constituat debitorem in mora, vide Bernardum Diaz *reg.* 355. *&* 356. & nostram principalem conclusionem declarat Mascardus *vol.* 3. *probat. conclus.* 1228. & Iacobus Philippus Portius *lib.* 3. *comm. reg.* 22. vbi posuit 10. ampliationes, & 6. limitationes.

QVÆSTIO CCLXXVII.

Vtrum filius positus in condictione, censeatur tacite institutus, vel substitutus: Communis contra communem.

DIximus supra *in quæstio.* 94. & resoluimus communem, quod filij positi in conditione, etiam si expresse per testatorem grauentur, censentur tacite substituti, & non instituti, & ita fideicommissum ab eis relictum non valere. Quam sententiam & opinionem (vltra ibi relatos per Bartoli sententiam *in l. Centurio, numero* 37. *de vulg.*) sequitur Gozadinus *consil.* 26. *num.* 23. & plures refert Mantica *de coniecturis vltimarum voluntat. lib.* 11. *titul.* 2. & pro hac sententia iudicauit senatus sæpius, vt tradit Antonius Peregrina *de fideicommissis, artic.* 28. *num.* 1. vbi alios refert pro hac opinione, & Bertrandus *consil.* 113. *lib.* 3. Curtius senior *consil.* 5. & iunior *consil.* 87. *in princip.* Decius *consil.* 203. & dixit communem Paulus *consil.* 64. *volum.* 2. *num.* 2. Corneus *consil.* 1. *num.* 20. *vol.* 3. dicit esse veram & magis communem, & æquam sententiam Cephalus *consil.* 93. *num.* 1. & sequitur Salzedo *in additionibus ad Bernardum Diaz reg.* 739. *colum.* 6. Couarr. *in c. Raynutius,* §. 3. *numer.* 5. *de testament.* Antonius Gomez *variarum c.* 5. *num.* 45. Padilla *in l. cum acutissimi, num.* 48. *C. de fideicommissis.*

Sed contra Bartol. supra, dicit magis communem opinionem Ias. *supra, num.* 57. Alex. *num.* 25. idem Ias. *consil.* 35. *vol.* 3. qui dicit contra Bart. esse communem opinionem, & Socinus *consil.* 62. *num. vol.* 3. Curtius senior *consil.* 42. *num.* 7. *& cons.* 45. *num.* 25. Ripa *in d. l. Centurio, num.* 116. *& in l. C. de pactis, numer.* 11. Parisius *consil.* 31. *num.* 4. *lib.* 2. *& consil.* 44. *n.* 7. Iulius Clarus *lib.* 3. *receptarum sententiarum,* §. *testamentum, quæst.* 78. & plures alios refert Salzedo *supra,* qui omnes in ea sunt sententia, quod etiam si dicti filij fuerunt à testatore grauati positi in conditione non ex eo censentur tacite substituti, pro qua opinione dicit plures iudicatum fuisse Peregrina *supra nu.* 2. & quod de hac re amplius non sit disputandum, sed profecto adhuc sub iudice lis est. Prima tamen opinio est magis communis, & recepta, & ab ea non est recedendum, quia pro ea est text. *in l. Lucius,* vbi gloss. *ff. de heredibus inst.* quam (plurib. citatis) dicit communem Tiberius Decianus *cons.* 56. *lib.* 2. & refert duas communes contrarias (hanc sequens) Fabius Turretus *cons.* 81. *nu.* 47. *&* 80. *vol.* 1. Menochius *cons.* 135. *num.* 4. *&* 142. *num.* 13. *vol.* 1.

QVÆSTIO CCLXXVIII.

Vtrum legatum relictum canonicis acquiratur ecclesiæ cui inseruiunt. Communis contra communem.

LEgatum relictum canonicis alicuius ecclesiæ, acquiritur ipsi ecclesiæ. Ita Bartol. *per text. ibi, in l.* 2. *ff. de rebus dubiis,* & est communis opinio secundum Barbaciam *cons.* 1. *vol.* 4. *col.* 16. & dixit etiam communem Gualdensis *de arte testandi, tit.* 6. *cautela* 7.

Sed contrariam opinionem (imo quod legatum acquiratur canonicis & non ecclesiæ) dixit communem Socinus *in d. l.* 2. *num.* 12. vbi idem fatetur Ludouicus Lusitanus. Et hanc communem contrariam notat Couarr. *in c. requisisti, col. fin. de testamentis:* quod quidem habeo de facto, in causa ecclesiæ de Pastrana, contra canonicos illius ecclesiæ, in quorum fauorem patrocinium præsto, sequendo istam vltimam opinionem, à qua non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCLXXIX.

Vtrum legatum factum de re ecclesiastica, valeat quoad æstimationem. Communis contra communem.

LEgatum factum de re ecclesiastica non valet, etiam quo ad æstimationem. Ita tenet gloss. *in c. si Episcopus,* 12. *quæst.* 5. quam sequitur Paulus *in l. cum alienam, C. de leg.* vbi Corneus testatur hanc esse communem opinionem, quam dicit etiam communem Innocentius & Imola, *n.* 9. *in c. filius noster, de test.*

Contrariam tamen sententiam (imo quod valeat legatum quoad æstimationem) tenent Hostiensis, Ioannes Andreas, & Abb. & Barbacia *in d. c. filius noster, de testam.* vbi Couarr. *num.* 5. hanc dicit esse communem opinionem, & fuisse deceptum Corneum dicentem communem opinionem glossæ, & dicit Ias. *in d. l. cum rem alienam, num.* 11. & relati per Couarr. *supra, num.* 5. *in fin.* quod communis opinio est contra glossam, à qua recedendum non est.

SVMMARIA.

1 *Probationes debent esse luce meridiana clariores.*
2 *Testes debent de necessario concludere, non de contingenti.*
3 *Socius criminis non est testis omni exceptione maior.*
4 *Lex 21. tit. 16. part. 3. inducitur pro prima opinione.*
5 *Socius criminis non est idoneus testis in ciuilibus, nec in criminalibus.*
6 *Contraria opinio in quæstione principali defenditur.*
7 *Socius criminis est idoneus testis in probatione delicti simoniæ.*
8 *Simonia est de criminibus, quæ occulte solent committi.*
9 *Propter atrocitatem criminis, licitum est iura transgredi.*
10 *Crimen simoniæ æquiparatur sceleri hæresis.*
11 *In crimine hæresis proceditur per coniecturas & præsumptiones.*
12 *Lex, sciant cuncti, C. de accusationibus, limitatur in crimine hæresis.*
13 *Lex 11. tit. 17. part. 2. declaratur,*
14 *c. 1. de testibus, lib. 6. declaratur.*
15 *Animus cognoscitur per præsumptiones facti, vel verbi.*
16 *Animus talis præsumitur, qualia sunt verba, aut facta.*
17 *Coniectura ex quibus simoniæ crimen colligi potest, traduntur remissiue.*
18 *Extrauagantes Pij IV. & V. declarantur.*
19 *Confidentia beneficiorum probatur per coniecturas, & per socios criminis.*
20 *Extrauagantes Pij IV. & V. nihil de nouo prohibent, sed constituunt modos probationis.*
21 *Confidentia præsumitur ex probationibus traditis in dictis extrauagantibus, quo ad forum exterius, quod secus est in foro conscientiæ.*
22 *Opinio Nauarr. defenditur contra Flaminium & Mascardum.*
23 *Testes criminosi admittuntur in pluribus delictis, quorum perpetratio secrete fit.*
24 *Laicus est idoneus testis contra clericum, quando aliter veritas probari non potest.*
25 *Testis socius criminis & muneris, non est idoneus in casu nostræ quæstionis.*
26 *Declaratio & ampliatio ad conclusionem proxime traditam, adducitur.*

QVÆ-

QVÆSTIO CCLXXX.

Vtrum contractus simoniacus probetur per testes socios criminis. Communis contra communem.

1 DElictorum probatio debet esse clarior luce meridiana text. *in l. sciant cuncti, C. de probationibus, l. neque natales, eodem titul. l. nam hoc, C. vnde legitimi, l. 12. tit. 14.*
2 *part. 3.* & testes debent concludere de necessario, non de contingenti, *c. in præsentia, §. fin. de probationibus*, ex quâ verissima conclusione resoluitur nostræ quæstionis propositio, cum socius criminis non sit testis omni exceptione
3 maior, & sic concludenter, neque pro socio, nec contra socium potest deponere, nec eius testificatio plenam inducit probationem. Ita probat text. *in l. quoniam, C. de testibus, l. sicuti, C. de quæstionibus, l. fin. C. de accusationibus, l. 1. §. cum latrones, ff. de quæst. l. si filium, in fin. C. de liberali causa, c. veniens, el. 1. de testibus, c. personas, eod. tit. c. 1. de confess. c. nemine 15. q. 3. l. 21. tit. 16. p. 3.* ibi, * *E otro si dezimos, que si*
4 *algunos vuiessen fecho algun yerro de so vno, è despues desso acusassen alguno dellos por razon de aquel yerro que fiziera, no podrian ninguno de los otros sus compañneros, que se vuiessen hallado en fazer aquel yerro, ser testigos contra el,* * vbi notat Gregor. verb. **algun yerro de so vno,** * & Auendannus *respons. 31. numer. 7.* & Anton. Gomez *tom. 3. variarum, c. 12.* quam conclusionem confirmat Iulius Clarus *lib. 5. receptarum sentent. §. fin. quæst. 21.* & eleganter Menoch. *de arbitrariis, casu* 474. & dicit communem opinionem Rolandus *cons. 73. n. 2. vol. 1. & cons. 57. nu. 23. vol. 4. & cons. 73. nu. 5. vol. 1.* Barsatus *cons. 239. vol. 3. & cons. 275. nu. 18. eod. vol.* Decianus *resp. 83. n. 15. vol. 3.* Menoch *cons. 101. n. 45.* Paris. *cons. 54. vol. 4.* & don Ludouico de Peguera *in quæstionib. crimin. c. 5. per totum,* & pro hac sententia consuluit Parisius *cons. 53. n. 15. vol. 4.* Natta *cons. 18. n. 14. vol. 1. & cons. 666. n. 13. vol. 4.* Corneus *cons. 94. num. 5. vol. 3.* Cephalus *cons. 241. n. 75. vol. 2.* Decius *cons. 342. n. 2.* & Boerius *decis. 319.* & Grammaticus *decis. 25.* & alios plures refert Mascardus *vol. 3. de probat. conclus. 1312. n. 1.* dicens communem, & etiam dicit
5 communem Carrerius *in practica criminali, in princ. n. 322.* & Boerius *cons. 162. num. 72. vol. 3.* quæ conclusio & receptissima sententia non solum procedit in causis criminalibus, verum etiam in ciuilibus, in quibus socius, cum agitur de re communi, non potest esse testis, vt docent Bartol. & DD. *in d. l. quoniam liberi, C. de testibus,* Abb. *in c. insuper, eod. tit.* Menochius *de arb. casu 474. num. 1.*

6 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior &
7 receptior est, vt socius criminis in crimine simoniæ probet delictum simoniæ: & ratio fundamentalis est, quia
8 simonia est de criminibus, quæ occulte solent committi, vt docet Aymon Crauetta, *cons. 122. num. 8.* & plures refert Mascardus *supra, in conclus. 1305. num. 11.* & sic leuiores sufficiunt probationes, *vt in c. per tua, de simonia, c. 1. de testibus, lib. 6.* & tradit Baldus *sup. cons. 73. num. 27. lib. 1.* Natta *cons. 292. n. 9. vol. 2.* Decianus *respons. 4. nu. 47. vol. 3.* Geminianus *in d. c. 1. de testibus,* vbi dicit speciale esse in hoc casu, vt mediatores admittantur in testes propter criminis atrocitatem: ob quam rationem licitum est iura transgredi, vt docet Innocentius *in c. 1. de confessis.* Rursus con-
9 firmatur hæc sententia, quia crimen hoc simoniæ dici-
10 tur hæresis, vel saltim æquiparatur ipsi hæresis sceleri, *vt in c. quoties, & d. c. 1. de testibus, lib. 6.* vbi notat gloss. *fin.* & docet Rebuffus *in prax. beneficiorum, tit. de simonia, in resign. num. 12.* quem sequitur Menochius *d. consil. 67. num. vol. 1.* & Gomecius *in reg. Cancellariæ, de triennali possessore,*
11 *q. 12. num. 13.* & sic quemadmodum in crimine hæresis proceditur per coniecturas, præsumptiones, & verisimiles probationes, vt copiose tradit Mascardus (plures referens) *vol. 2. conclus. 861.* ita & in crimine simoniæ: idem tenet Bernard. Diaz *in practica criminali canonica, c. 91.* vbi
12 Saluedo, *litera B.* Redoan. *in tract. de simonia, 4. p. c. 9. n. 20. cum seqq. & in c. 4. n. 1. & in c. 1. n. 9. & in c. 2. n. 4.* Iulius Clarus *§. simonia, n. 12.* vbi in hoc crimine limitat conclusionem, de qua in principio huius quæstionis, & ita debet intelligi text. *in l. 11. tit. 17. p. 2. ibi,* ibi, * *E despues que el Obispo que lo huuiesse de iuzgar sapiesse ciertamente que tal pecado auia* 13
fecho, puede lo deponer, * quia illud verbum, * *ciertamente.* * non est intelligendum per plenas probationes, sed sufficient argumenta, coniecturæ, & liquidissimæ præsumptiones (etiam per testes huius delicti socios) quam opinionem (ne longa disputatione immoremur) probat tex. 14
in d. c. 1. de testibus, lib. 6. vbi Greg. ita respondit, * *mediatores per quos scelus simoniæ plerumque committitur, ad testimonium contra sceleris eiusdem auctores in detestationem criminis admittantur,* * per quem text. idem tenet gloss. *ibi, verb. mediatores.* Geminianus, Anchar. & Francus, & alij communiter Doctores, vt docet Ruynus *cons. 118. num. 3. volum. 5.* Boerius *decis. 319. n. 2.* & Redoan. *sup. 4 part. nu. 15. & n. 28.* quam opinionem sequitur, & dicit communem Flaminius *lib. 14. de reg. benef. quæst. 10. nu. 9.* quæ opinio vera est, à qua in iudicando & consulendo non est recedendum, cum animus, & ea quæ in animo consistunt, & occulte 15
fiunt probentur & cognoscantur per præsumptiones facti, vel verbi, & talis animus præsumitur, qualia sunt ver- 16
ba aut facta, *l. is qui, §. diuus, ff. de tutoribus & curat. datis ab his, l. Labeo. ff. de supellectili legata, l. reprehendenda, C. de instit. & substit. l. 1. §. diuus, ff. ad l. Corneliam de siccariis.* Et cum hoc delictum secrete & intrinsece committatur, & perpetretur, per actus intrinsecos, & minus concludentes debet probari, *l. fin. in fin. ff. de diuortiis, l. quidam in suo, ff. de conditionibus inst. §. seruus, Instit. de rerum diuisione,* & tradit Redoan. *sup. c. 1. num. 9.* & Mascardus *volu. 1. probat. conclus. 94. cum sequent.* Et sic ad inuestigandum & conie- 17
cturandum animum, & prauam mentem committendi simoniam, debemus profecto circumstantias, actus, & coniecturas inspicere, & secundum eas iudicare, *vt in c. & si quæstiones, de simonia,* vt plures modos & circumstantias probandi simonia congessit Mascardus *conclus. 1306. per totam.* Rursus pro hac opinione expendo extrauagan- 18
tes, Pij IV. & Pij V. *anno 1569. Cal. Iunij,* vbi ponitur forma & modus probationis confidétiæ beneficiorum (quæ est quædam species simoniæ) ibi, * *Testes autem, de quaque re singulares, singulas probare valeant præsumptiones & coniecturas, pluresq; huiusmodi præsumptiones & coniecturæ plenam probationem faciant in prædictis, cæterum criminosi, & cæteri omnes qui ad perhibendum in casibus simoniæ testimonium recipi possunt, ad prædicta omnia admittentur.* * Ecce vbi in proba- 19
tione huius criminis, non solum socij criminis, verum etiam coniecturæ, & præsumptiones faciunt veram, & plenam probationem. Quam constitutionem erudite (more solito) declarat Nauarrus *in manuali c. 23. num* 110. vbi refert eius literam cum duodecim declarationib. *& in tit. de simonia, consil. 27. lib. 5. & etiam in consil. 1. de renunciatione,* & Mascardus *vol. 3. de probationib. conclus. 1307. n. 15. & 24.* & nouissime Flaminius *de confidentia beneficiorum, quæst. 66. num. 6.* vbi dicit communem opinionem, & Menochius *lib. 5. præsumptione 9. num. 2. cum sequentibus,* vbi refert coniecturas probandi confidentiam in foro exteriori, deductas ex dictis extrauagantibus, & ex regulis iuris communis, & Ludouicus Lopez *in suo instructor. conscientiæ 2. part. c. 9. tit. de fructibus, in confidentia, pag. 719.* & noster vigilantissimus & doctissimus Ioannes Gutierrez *2. p. canonicarum quæstion. c. 23. num. 78. cum sequentib.* vbi dicit, quod di- 20
ctæ extrauagantes nihil de nouo prohibent quod prius non fuisset prohibitum, & quod solum addunt quatuor modos præsumendi simoniam in foro exteriori, sed non disponunt per hoc fieri confidentiam, sed quod censeatur, & præsumatur, quod est intelligendum quoad fo- 21
rum exterius, in quo iudicatur per præsumptiones & argumenta, *vt in dict. c. sicut, de simonia, l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re militari.* In foro autem conscientiæ (in quo sola rei veritas attenditur) illud non procedit, quod etiam fuit de mente Nauarr. *tit. de simonia, consil. 6. num. 8. & in manuali, cap. 23. num. 109. & 111.* cuius opinio vera est, 22
licet contrariam teneat Mascardus *supra, vol. 3. concl. 1037. num. fin.* vbi sequitur Flaminium *in dict. tractatu de confidentia, cap. 13. & 26. & cap. 27.* (licet non referat eius nomen dicens habere incertum auctorem) aduersus quos

16 si hoc permitteretur retraherentur omnes à fundatione, ac donatione Ecclesiarum, vt optime considerat glosſ. *in c. cum dilectus, de iure patronat.* & Lupus *alleg.* 96. Geminianus *in c. 2. num. 11. de præb. lib. 6.* ex qua verissima resolutione infero notabiliter, quod si capellania iuris patronatus conferatur Titio, ex eo quod idoneus fuit ab ordinario iudicatus, & Seius interponat appellationem, & dum prosequitur eam moriatur Titius, quod non subrogabitur Seius in iure illius, quia esset in præiudicio patronorum, imo iterum morte Titij, vacat prædicta capellania, & est conferenda magis idoneo, secundum dispositionem testatoris, considerato tempore secundæ va-
17 cationis, & non primæ. Nec coram ordinariis locorum habebat locum regula Cancellariæ de subrogandis collitigantibus, nec in beneficiis iuris patronatus, quod videtur sentire Couarr. *practicar. quæstion. c. 36. vers. quartus,* & Flaminius *sup. lib. 2. quæst. 3. num. 97.* vbi dicit, quod ordinarius non potest lite pendente (licet capellanus mortem obierit) in locum prædefuncti alterum subrogare, resoluens ita fuisse in Rota iudicatum. Idemque tenet (vltra eum) Hieronymus Gigas *cons. 8. numer. 12.* & sic est intelligendus text. *in c. 1. & fin. vt lite pendente, lib. 6.* Quæ
18 omnia sunt menti tenenda, quia practicabilia, assidua, & quotidiana sunt, maxime in consilio domini Archiepiscopi Toletani, coram suis auditoribus, & integerrimis iudicibus, apud quos ita vidi pluries iudicatum, licet nonnulli aduocati, altiora iuris principia non conside-
19 rantes, contrarium (& male) intendant defendere. Ex qua resolutione (vt contrariorum eadem sit disciplina) infero, quod quemadmodum ordinarius non potest subrogare collitigantes in beneficiis iuris patronatus, in damnum ipsorum, & fundatoris capellaniæ, ita pariformiter non poterit ipse fundator inhibere & prohibere ordinario, vt postquam capellaniam fundauit. & construxit, cum aliquo onere missarum, non possit se intromittere in regimine, administratione, & collatione ip-
20 sius: nam cum ea dispositio sit iuri contraria, non est obseruanda, imo illa conditio tanquam turpis, & contra substantiam actus, est reiicienda, vt docet Ioannes Gutierrez *in repetitione legis, nemo potest, num. 449. de legatis 1.* (contra Menchacam *de successionum creatione,* §. 7. *num. 17.*) quam opinionem tenet Abb. *in c. requisisti, de testam.* vbi
21 concludit non valere clausulam testatoris, instituentis capellam cum ea conditione, vt non subiaceat ordinationi & collationi Episcopi. Quæ opinio fuit originaliter Innocentij in *c. Lateranensi, num. 5. de præb. & in c. cum dilectus, num. 24. de consuetudine,* vbi Imola *num. 22.* dicit hoc esse valde notabile, pro istis qui fundant capellas, & disponunt, quod ordinarius non faciat collationem clerico à patronis præsentato, quæ ordinario, & testatoris dispositio est nulla, quantum ad conditionem, quæ est naturæ dispositionis directo contraria. Ita resoluit Lambertinus *de iure patronatus, quæst. 9. princ. 1. p. lib. 1. num. 68. & 74.* quam opinionem sequitur Palatius Rubeus *in repetitione c. per vestras, in rub. § 16. num. 14.* & Greg. *in l. 1. tit. 15. p. 1. verb. *dote,** Couarr. *de sponſ. 2. p. lib. 2. c. 3. §. 1. num. 20. & in c. tua de testam. num. 8.* quam opinionem etiam tenet
22 Bernard. Diaz *reg. 240. vers. 2. amplia,* & Spino *sup. gloſſ. 3. n. 41.* & Grat. *reg. 156. n. 17.* & Humada *in d. l. 1. gloſſ. 6. n. 2.* qui intendit reducere ad concordiam opinionem Gutierrez, cum opinione Menchacæ, cuius distinctio non displicet, imo videtur satis iuri consona, licet pro opinione Menchacæ, absolute loquendo, iudicetur in regali Cancellaria Pinciana, vbi amplectitur opinio illius (con-
23 tra communem doctorum scholam) sequendo semper voluntatem testatoris (quæ pro lege seruanda est) *vt in authent. de nuptiis, §. disponat colu. 4.* qui in limine fundationis solus est moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati,* & illius voluntas & dispositio cum sit executioni iam tradita non potest per ordinarium mutari, *vt in c.*
25 *6. sessio. 22. Concilij Trident.* qui text. sic debet interpretari, quem declarat Paz *in sua praxi, tom. 2. fol. 8. n. 45. & 46.* & Sarmient. *lib. 1. select. c. 8. à n. 25.* Didacus Perez *in l. 5. ordin. tit. 2. fol. 71.* Mandosius *in sua praxi, de signatura gratiæ, fol. 75. in §. de commutatione vltim. volunt. fol. 90.* & Couarr. *lib. 3. variar. resolut. c. 6.* per totum, & probat text. *in clem. quia contingit, de religiosis dom.* ibi, * *Cum tamen ea, quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salua quidem sedis Apostolicæ auctoritate conuerti,* * *l.* 26
legatum, ff. de administra. tuto. pro qua sententia est optimus text. *in l. in iis. ff. de conditionibus & demonst.* ibi, * *in iis quæ extra testamentum incurrunt, possunt res ex bono & æquo interpretationem capere: ea vero quæ ex ipso testamento oriuntur, necesse est secundum stricti iuris rationem expediri,* * vbi clare colligitur, quod ea quæ expresse à testatore sunt disposita, non possunt mutari, nec alterari, vt etiam scribit Plinius *lib. 2. epistolarum ad Amanum,* ibi, * *Ego quandam propriam legem mihi dixi, vt defunctorum voluntates, etiam si iura deficerent, quasi perfectas tuerer,* * maxime cum testamenta sint de iure gentium, & nihil sit quod magis hominib. debeatur, quam vt supremæ voluntati postquam iam aliud velle non possunt, libet sit stylus, & licitum quod iterum non reddit arbitrium, vt docet Imperator Constantinus *in l. 1. C. de sacrosanctis Ecclesiis,* quem text. 27
optime interpretatur Rebuffus *ad const. reg. tit. de consuetudine, artic. 2. gloſſ. 3. num. 7.* Ex quibus colliges, quod si testator, vel fundator capellaniæ expresse disponat, quod ordinarius non se intromittat in executione ipsius, faciendo collationem, & canonicam institutionem capellano à patronis nominato, talis dispositio seruanda est, maxime si ex verbis fundationis constiterit, non habuisse animum fundandi capellaniam ecclesiasticam, sed solum constituere ius patronatus laicorum, cum onere certarum missarum, quod apparebit, si quando testator vo- 28
cat capellanum, dicat, quod possit prædicta capellania amoueri, & remoueri, cum causa, & sine causa, & quod tam laicus, quam clericus possideant bona annexa prædictæ capellaniæ, & alia verba similia, quæ repugnant naturæ beneficij Ecclesiastici, vt in simili ordinatione resoluit Spino *supra, num. 42.* & Nauarrus *titul. de præbend. consil. 5.* vbi etiam dicit: quod ad pontificem, non ad ordinarium spectat commutatio voluntatis testatoris. Ex quibus prudens iudex poterit circumspicere viscera voluntatis testatoris. Si vero non ita clare disponat, nec prohibeat collationem, sed nominet capellanum presbyterum, ad successionem suæ capellaniæ, tunc collatio non prohibetur, cum in hoc casu non habeamus contrariam testatoris voluntatem, & fundans capellaniam cum onere missarum, vocando presbyterum consanguineum, videatur capellaniam collatiuam constituere. Et in hoc casu libenter admitterem opinionem Gutierrez, & alio- 29
rum, secus vero si habemus expressam prohibitionem testatoris, quia tunc si ordinarius se intromittat faciendo collationem, vel erigendo bona in spiritualia, si processus mittatur per vim violentiæ ad regalem Cancellariam Pincianam, ad instantiam patronorum, omnia acta coram eo facta annullantur, & reuocantur, & causa remittitur ad iudices seculares, vt pluries vidi iudicatum & determinatum.

SVMMARIA.

1 *C. quidam, de renunciatione, declaratur.*
2 *Ratio opinionis affirmatiue traditur.*
3 *Quod semel placuit, amplius displicere non potest.*
4 *Variatio est in iure prohibita.*
5 *Pœnitentia non admittitur in his, quæ exigunt præsentiam superioris.*
6 *Deus obligatur ex promissione propria.*
7 *Homines debent habere vnum calamum, & vnam linguam.*
8 *Deus non facit differentiam inter simplicem loquelam & iuramentum.*
9 *Licet ius non sit tertio quæsitum, non admittitur pœnitentia.*
10 *Petens licentiam renunciandi, potest pœnitere, licet concedatur, donec consensus fuerit extensus in Camera Cancellaria.*
11 *Text. in c. quidam, recessit ab aula.*
12 *Stylus curiæ facit ius.*

QVÆ-

QVÆSTIO CCLXXXIII.

Vtrum posit clericus cogi ad renunciandum beneficium, quando petita & obtenta à superiore renunciandi licentia, postea pœnituit. Communis contra communem.

PRæsens quæstio, quæ in hoc loco venit explicanda, nullam videtur habere difficultatem, cum pro parte affirmatiua habeamus text. expressum, *in c. quidam*, 12. *de* 1 *renunciat.* vbi Innocentius III. profert hæc verba: **Quidam cedendi licentiam, cum instantia postulantes, ea obtenta cedere prætermittunt: sed cum in postulatione huiusmodi, aut ecclesiarum commoda, quibus præsunt, aut saltem videantur proprium attendisse (quorum neutrum suasionibus aliquorum, quærentium quæ sua sunt, seu etiam leuitate qualibet, nolumus impedire) eos ad cedendum decernimus compellendos.* * Ex quibus verbis satis clare remanet hæc opinio comprobata, quam tenet glos. *ibi*, vbi Abb. Anton. de Butrio *num. 5.* Cardinalis, Ioannes Andreas, & alij plurimi, quos refert Flaminius Parisius *de resignatione beneficiorum, lib. 3. quæst. 18. n. 48.* & hanc opinionem sequitur Hostiensis *in summa tit. de renunciatione, detis. 1. n. 3. & decis. 2. n. 7.* Petrus Greg. *in syntagm. iuris, lib. 17. c. 17. & lib. 51. c. 14. n. 1.* Mandosius *in reg. Cancell. de imp. resignat. quæst. 9. nu. 4.* Maiolus *de irregularit. lib. 3. c. 6.* Fuscus *in tract. de visitatione, 2. part. c. 28. nu. 1.* & hanc dicit 2 communem, & receptam sententiam Flaminius, *supra*, & ratio huius opinionis est, ne illudatur superior, qui illuderetur si pœnitentiæ locus esset, & quod semel placuit, 3 4 amplius displicere non potest, maxime, quia variatio est in iure prohibita, vt in clem. *vnica, de renunciat.* vbi glos. & Bonifacius dicunt, quod in hac ratione fundatur text. 5 *in d. c. quidam*: quia licet in pluribus casibus pœnitentia licita sit, eam non admittimus in his, quæ superioris præsentiam exigunt, post ipsius scientiam & permissionem, vt docet Hostien. Butrius, & Godof. *supra.* Pro qua sententia etiam facit dictum Baldi *in princip. ff. de pactis*, vbi di- 6 cit quod etiam Deus ex promissione propria obligatur, quia ipse dixit: *Quæ processerunt ex labiis meis, irrita non faciam*, vt legitur *Genes. 22.* & etiam legitur, quod semel locutus fuit Deus: quod semel Deo placuit, statim absque aliqua pœnitentia factum fuit. Ita Cassaneus *in consuetudinibus Burgund. rub. 4. §. 23. n. 5. in fine, fol. 198.* & sic per con- 7 sequens, homines debemus illius imitatores esse, & habere vnum calamum, vnamque linguam, obseruando leges, & pacta, *l. 1. ff. de pactis, c. 1. extra eod. l. 1. de constitut. pecunia, c. noli existimare, 23. quæst. 1.* & facit etiam text. *in l. sicut ab initio, ff. de actionibus & obligationibus*, vbi ea quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto efficiuntur necessita- 8 tis: maxime quia Deus inter simplicem loquelam & iuramentum non facit differentiam, vt dicit glos. *in d. c. 1. & c. iuramenti, 22. quæst. 1.* quam opinionem ampliant & intelligunt Doctores, supra (maxime Flaminius *nu. 64.*) 9 etiam si ius non fuerit tertio quæsitum, ex eo, quod doctores se fundant in variatione, & ne superior eludatur, vbi etiam adduxit alias ampliationes & declara- 10 tiones.

Sed his, & aliis rationibus non obstantibus, contraria opinio verior & receptior est, quod post petitam & obtentam licentiam renunciandi, sit licita pœnitentia, donec consensus fuerit extensus in camera Cancellariæ: quæ opinio verissima & communis est, vt tradit Puteus *decis. 17. & 29. in titul. de renunciat.* & dicit communem & 11 receptam doctorum sententiam Flaminius *supra num. 68.* vbi dicit, quod dispositio text. *in d. c. quidam*, recessit ab 12 aula de stylo Cancellariæ, quæ facit ius, *vt in cap. quam graui, de crimine falsi.* Et profecto aliter non possumus satisfacere difficultati illius text. vbi expresse confirmatur prima sententia, quæ de iuris rigore vera est, sed de stylo contraria passim obseruatur, à qua non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCLXXXIV.

Vtrum delegatus inferioris à principe, possit vnum articulum delegare. Communis contra communem.

DElegatus inferioris à principe, delegat vnum articulum non iurisdictionalem, vt tenet glos. *fin. in clement. 1. de officio delegat.* quæ opinio communis est, secundum Felinum *in c. cum Bertoldus de re iudicat. num. 17.* & dixit etiam communem Alexand. *in l. more, num. 26. ff. de iurisdict. omnium iud.* Decius *in c. cum causam, num. 6. de appellationibus.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Felinus *in c. super quæstionum, num. 4. de officio delegat.* vbi etiam appellat communem primam opinionem, quæ verior est: quam ampliat & declarat Bernardus Diaz, *reg. 176.* Boerius *decis. 215. num. 33.* Gracian. *reg. 58.* Oroscius *l. 2. ff. de iurisdict. omnium iudicum.*

QVÆSTIO CCLXXXV.

Vtrum contrahens matrimonium post votum simplex castitatis, peccet mortaliter exigendo debitum. Communis contra communem.

QVi contraxit matrimonium post votum simplex, peccat mortaliter exigendo debitum ab vxore. Ista est communis opinio, quam tradit Turrecremata *in cap. si vir, numer. 1. distinct. 27.* idemque docet Syluester *in sua summa, verb. matrimonium, 7. numer. 5. vers. 4.* vbi refert duas communes opiniones, & hanc sequitur Ledesma *de matrimonio, quæst. 53. artic. 1. litera B.* Pro qua sententia facit text. *in c. vouentibus, 27. distinct.* & est glos. *in c. si quis votum, 27. quæst. 1.* & Doctores *in c. rursus, qui clerici vel vouentes*, & Veracruz *in speculo coniug. artic. 15. de voto simplici, fol. 83. litera C.* (saltim pro prima vice, non vero toties quoties) Soto *lib. 7. de iustitia & iure, q. 2. artic. 1.* & S. Thomas *in 4. dist. 38. art. 3. q. 2. ad 4.* & alios refert & sequitur Syluester, *supra.*

Sed contrariam sententiam (imo quod non peccet mortaliter, cum in matrimonio seruetur castitas) tenet Ioannes Andreas *in d. c. rursus*, vbi dicit (de consilio) quod tutius erit petere dispensationem, & hanc opinionem dicit communem Præpos. *ibi, col. 6. vers. imo ista*, & Gregor. *in l. 8. tit. 1. p. 1. verb. *tan tenudo.* * Prima tamen opinio tutior est, & sic sequenda & consulenda.

QVÆSTIO CCLXXXVI.

Vtrum filius incestuosus, possit patrem in ius vocare sine venia. Communis contra communem, & quid iure regio.

PAter à filio in ius vocari sine venia non potest, etiam si filius sit emancipatus, *l. fin. C. de in ius vocando, l. 3. titul. 2. part. 3.* & nos dicemus *in quæst. 638.* quam conclusionem ampliant doctores procedere, non solum quando filius est legitimus, & de legitimo matrimonio natus, sed etiam si filius sit naturalis. Ita tenet glos. *in §. pœnales, verb. vel parentem, in fin. Institut. de actionibus*, & sequitur hanc opinionem Catelianus Cotta *in suis memorabilibus, verb. filius*, & Tiraquellus *in l. si vnquam, verbo donationis largitus, num. 289. C. de reuocand. donat.* & Duennas *reg. 351. num. 4.* & dicit communem opinionem Bernardus Diaz *regul. 295.* vbi Salzedo allegat pro hac opinione *d. l. 3. tit. 2. part. 3.* Nunc autem dubium est, an prædicta conclusio procedat etiam quando filius est incestuosus: & partem affirmatiuam tenet glos. *in l. quia semper, ff. de*

16 si hoc permitteretur retraherentur omnes à fundatione, ac donatione Ecclesiarum, vt optime considerat glos. *in c. cum dilectus, de iure patronat.* & Lupus *alleg.* 96. Geminianus *in c. 2. num. 11. de præb. lib. 6.* ex qua verissima resolutione infero notabiliter, quod si capellania iuris patronatus conferatur Titio, ex eo quod idoneus fuit ab ordinario iudicatus, & Seius interponat appellationem, & dum prosequitur eam moriatur Titius, quod non subrogabitur Seius in iure illius, quia esset in præiudicio patronorum, imo iterum morte Titij, vacat prædicta capellania, & est conferenda magis idoneo, secundum dispositionem testatoris, considerato tempore secundæ va-
17 cationis, & non primæ. Nec coram ordinariis locorum habebat locum regula Cancellariæ de subrogandis collitigantibus, nec in beneficiis iuris patronatus, quod videtur sentire Couarr. *practicar. quæstion. c. 36. vers. quartus,* & Flaminius *sup. lib. 2. quæst. 3. num. 97.* vbi dicit, quod ordinarius non potest lite pendente (licet capellanus mortem obierit) in locum prædefuncti alterum subrogare, resoluens ita fuisse in Rota iudicatum. Idemque tenet (vltra eum) Hieronymus Gigas *cons. 8. numer. 12.* & sic est intelligendus text. *in c. 1. & fin. vt lite pendente, lib. 6.* Quæ
18 omnia sunt menti tenenda, quia practicabilia, assidua, & quotidiana sunt, maxime in consilio domini Archiepiscopi Toletani, coram suis auditoribus, & integerrimis iudicibus, apud quos ita vidi pluries iudicatum, licet nonnulli aduocati, altiora iuris principia non consi-
19 derantes, contrarium (& male) intendant defendere. Ex qua resolutione (vt contrariorum eadem sit disciplina) infero, quod quemadmodum ordinarius non potest subrogare collitigantes in beneficiis iuris patronatus, in damnum ipsorum, & fundatoris capellaniæ, ita pariformiter non poterit ipse fundator inhibere & prohibere ordinario, vt postquam capellaniam fundauit, & construxit, cum aliquo onere missarum, non possit se intromittere in regimine, administratione, & collatione ip-
20 sius: nam cum ea dispositio sit iuri contraria, non est obseruanda, imo illa conditio tanquam turpis, & contra substantiam actus, est reiicienda, vt docet Ioannes Gutierrez *in repetitione legis, nemo potest, num. 449. de legatis 1.* (contra Menchacam *de successionum creatione,* §. 7. *num.* 17.) quam opinionem tenet Abb. *in c. requisisti, de testam.* vbi
21 concludit non valere clausulam testatoris, instituentis capellam cum ea conditione, vt non subiaceat ordinationi & collationi Episcopi. Quæ opinio fuit originaliter Innocentij in *c. Lateranensi, num. 5. de præb. & in c. cum dilectus, num. 24. de consuetudine,* vbi Imola *num. 22.* dicit hoc esse valde notabile, pro istis qui fundant capellas, & disponunt, quod ordinarius non faciat collationem clerico à patronis præsentato, quæ ordinario, & testatoris dispositio est nulla, quantum ad conditionem, quæ est naturæ dispositionis directo contraria. Ita resoluit Lambertinus *de iure patronatus, quæst. 9. princ. 1. p. lib. 1. num. 68. & 74.* quam opinionem sequitur Palatius Rubeus *in repetitione c. per vestras, in rub.* §. *16. num. 14.* & Greg. *in l. 1. tit. 15. p. 1. verb.* *dote,* Couarr. *de sponsa. 2. p. lib. 2. c. 3.* §. *1. num. 20. & in c. tua de testam. num. 8.* quam opinionem etiam tenet
22 Bernard. Diaz *reg. 240. vers. 2. amplia,* & Spino *sup. gloss. 3. n. 41.* & Grat. *reg. 156. n. 17.* & Humada *in d. l. 1. gloss. 6. n. 2.* qui intendit reducere ad concordiam opinionem Gutierrez, cum opinione Menchacæ, cuius distinctio non displicet, imo videtur satis iuri consona, licet pro opinione Menchacæ, absolute loquendo, iudicetur in regali Cancellaria Pinciana, vbi amplectitur opinio illius (con-
23 tra communem doctorum scholam) sequendo semper voluntatem testatoris (quæ pro lege seruanda est) *vt in authent. de nuptiis,* §. *disponat. colu. 4.* qui in limine fundationis solus est moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati,* & illius voluntas & dispositio cum sit executioni iam tradita non potest per ordinarium mutari, *vt in c.*
25 *6. sessio. 22. Concilij Trident.* qui text. sic debet interpretari, quem declarat Paz *in sua praxi, tom. 2. fol. 8. n. 45. & 46.* & Sarmient. *lib. 1. select. c. 8. à n. 25.* Didacus Perez *in l. 5. ordin. tit. 2. fol. 71.* Mandosius *in sua praxi, de signatura gratiæ, fol. 75. in* §. *de commutatione vltim. volunt. fol. 90.* & Couarr. *lib. 3. variar. resolut. c. 6.* per totum, & probat text. *in clem. quia contingit, de religiosis dom.* ibi, * *Cum tamen ea, quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salua quidem sedis Apostolicæ auctoritate conuerti,* * *l. legatum, ff. de administra. tuto.* pro qua sententia est optimus text. *in l. in iis. ff. de conditionibus & demonst.* ibi, * *in iis quæ extra testamentum incurrunt, possunt res ex bono & æquo interpretationem capere: ea vero quæ ex ipso testamento oriuntur, necesse est secundum stricti iuris rationem expediri,* * vbi clare colligitur, quod ea quæ expresse à testatore sunt dispositа, non possunt mutari, nec alterari, vt etiam scribit Plinius *lib. 2. epistolarum ad Amanum,* ibi, * *Ego quandam propriam legem mihi dixi, vt defunctorum voluntates, etiam si iura deficerent, quasi perfectas tuerer,* * maxime cum testamenta sint de iure gentium, & nihil sit quod magis hominib. debeatur, quam vt supremæ voluntati postquam iam aliud velle non possunt, libet sit stylus, & licitum quod iterum non reddit arbitrium, vt docet Imperator Constantinus *in l. 1. C. de sacrosanctis Ecclesiis,* quem text. 27
optime interpretatur Rebuffus *ad const. reg. tit. de consuetudine, artic. 2. gloss. 3. num. 7.* Ex quibus colliges, quod si testator, vel fundator capellaniæ expresse disponat, quod ordinarius non se intromittat in executione ipsius, faciendo collationem, & canonicam institutionem capellano à patronis nominato, talis dispositio seruanda est, maxime si ex verbis fundationis constiterit, non habuisse animum fundandi capellaniam ecclesiasticam, sed solum constituere ius patronatus laicorum, cum onere certarum missarum, quod apparebit, si quando testator vo- 28
cat capellanum, dicat, quod possit prædicta capellania amoueri, & remoueri, cum causa, & sine causa, & quod tam laicus, quam clericus possideant bona annexa prædictæ capellaniæ, & alia verba similia, quæ repugnant naturæ beneficij Ecclesiastici, vt in simili ordinatione resoluit Spino *supra, num. 42.* & Nauarrus *titul. de præbend. consil. 5.* vbi etiam dicit: quod ad pontificem, non ad ordinarium spectat commutatio voluntatis testatoris. Ex quibus prudens iudex poterit circumspicere viscera voluntatis testatoris. Si vero non ita clare disponat, nec prohibeat collationem, sed nominet capellanum presbyterum, ad successionem suæ capellaniæ, tunc collatio non prohibetur, cum in hoc casu non habeamus contrariam testatoris voluntatem, & fundans capellaniam cum onere missarum, vocando presbyterum consanguineum, videatur capellaniam collatiuam constituere. Et in hoc
casu libenter admitterem opinionem Gutierrez, & alio- 29
rum, secus vero si habemus expressam prohibitionem testatoris, quia tunc si ordinarius se intromittat faciendo collationem, vel erigendo bona in spiritualia, si processus mittatur per vim violentiæ ad regalem Cancellariam Pincianam, ad instantiam patronorum, omnia acta coram eo facta annullantur, & reuocantur, & causa remittitur ad iudices seculares, vt pluries vidi iudicatum & determinatum.

SVMMARIA.

1 *C. quidam, de renunciatione, declaratur.*
2 *Ratio opinionis affirmatiue traditur.*
3 *Quod semel placuit, amplius displicere non potest.*
4 *Variatio est in iure prohibita.*
5 *Pœnitentia non admittitur in his, quæ exigunt præsentiam superioris.*
6 *Deus obligatur ex promissione propria.*
7 *Homines debent habere vnum calamum, & vnam linguam.*
8 *Deus non facit differentiam inter simplicem loquelam & iuramentum.*
9 *Licet ius non sit tertio quæsitum, non admittitur pœnitentia.*
10 *Petens licentiam renunciandi, potest pœnitere, licet concedatur, donec consensus fuerit extensus in Camera Cancellaria.*
11 *Text. in c. quidam, recessit ab aula.*
12 *Stylus curiæ facit ius.*

QVÆ-

QVÆSTIO CCLXXXIII.

Vtrum posit clericus cogi ad renunciandum beneficium, quando petita & obtenta à superiore renunciandi licentia, postea pœnituit. Communis contra communem.

PRæsens quæstio, quæ in hoc loco venit explicanda, nullam videtur habere difficultatem, cum pro parte affirmatiua habeamus text. expressum, *in c. quidam*, 12. *de renunciat.* vbi Innocentius III. profert hæc verba: **Quidam cedendi licentiam, cum instantia postulantes, ea obtenta cedere prætermittunt: sed cum in postulatione huiusmodi, aut ecclesiarum commoda, quibus præsunt, aut saltem videantur proprium attendisse (quorum neutrum suasionibus aliquorum, quærentium quæ sua sunt, seu etiam leuitate qualibet, nolumus impedire) eos ad cedendum decernimus compellendos.* * Ex quibus verbis satis clare remanet hæc opinio comprobata, quam tenet gloss. *ibi*, vbi Abb. Anton. de Butrio *num. 5.* Cardinalis, Ioannes Andreas, & alij plurimi, quos refert Flaminius Parisius *de resignatione beneficiorum, lib. 3. quæst. 18. n. 48.* & hanc opinionem sequitur Hostiensis *in summa tit. de renunciatione, de tis. 1. n. 3. & decis. 2. n. 7.* Petrus Greg. *in syntagm. iuris, lib. 17. c. 17. & lib. 51. c. 14. n. 1.* Mandosius *in reg. Cancell. de imp. resignat. quæst. 9. nu. 4.* Maiolus *de irregularit. lib. 3. c. 6.* Fuscus *in tract. de visitatione, 2. part. c. 28. nu. 1.* & hanc dicit communem, & receptam sententiam Flaminius, *supra*, & ratio huius opinionis est, ne illudatur superior, qui illuderetur si pœnitentiæ locus esset, & quod semel placuit, amplius displicere non potest, maxime, quia variatio est in iure prohibita, vt in clem. *vnica, de renunciat.* vbi gloss. & Bonifacius dicunt, quod in hac ratione fundatur text. *in d. c. quidam*: quia licet in pluribus casibus pœnitentia licita sit, eam non admittimus in his, quæ superioris præsentiam exigunt, post ipsius scientiam & permissionem, vt docet Hostien. Butrius, & Godof. *supra.* Pro qua sententia etiam facit dictum Baldi *in princip. ff. de pactis*, vbi dicit quod etiam Deus ex promissione propria obligatur, quia ipse dixit: *Quæ processerunt ex labiis meis, irrita non faciam*, vt legitur *Genes. 22.* & etiam legitur, quod semel locutus fuit Deus: quod semel Deo placuit, statim absque aliqua pœnitentia factum fuit. Ita Cassaneus *in consuetudinibus Burgund. rub. 4. §. 23. n. 5. in fine, fol. 198.* & sic per consequens, homines debemus illius imitatores esse, & habere vnum calamum, vnamque linguam, obseruando leges, & pacta, *l. 1. ff. de pactis, c. 1. extra eod. l. 1. de constitut. pecunia, c. noli existimare, 23. quæst. 1.* & facit etiam text. *in l. sicut ab initio, ff. de actionibus & obligationibus*, vbi ea quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto efficiuntur necessitatis: maxime quia Deus inter simplicem loquelam & iuramentum non facit differentiam, vt dicit gloss. *in d. c. 1. & c. iuramenti, 22. quæst. 1.* quam opinionem ampliant & intelligunt Doctores, supra (maxime Flaminius *nu. 64.*) etiam si ius non fuerit tertio quæsitum, ex eo, quod doctores se fundant in variatione, & ne superior eludatur, vbi etiam adduxit alias ampliationes & declarationes.

Sed his, & aliis rationibus non obstantibus, contraria opinio verior & receptior est, quod post petitam & obtentam licentiam renunciandi, sit licita pœnitentia, donec consensus fuerit extensus in camera Cancellariæ: quæ opinio verissima & communis est, vt tradit Puteus *decis. 17. & 29. in titul. de renunciat.* & dicit communem & receptam doctorum sententiam Flaminius *supra num. 68.* vbi dicit, quod dispositio text. *in d. c. quidam*, recessit ab aula de stylo Cancellariæ, quæ facit ius, *vt in cap. quam graui, de crimine falsi.* Et profecto aliter non possumus satisfacere difficultati illius text. vbi expresse confirmatur prima sententia, quæ de iuris rigore vera est, sed de stylo contraria passim obseruatur, à qua non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCLXXXIV.

Vtrum delegatus inferioris à principe, possit vnum articulum delegare. Communis contra communem.

DElegatus inferioris à principe, delegat vnum articulum non iurisdictionalem, vt tenet gloss. *fin. in clement. 1. de officio delegat.* quæ opinio communis est, secundum Felinum *in c. cum Bertoldus de re iudicat. num. 17.* & dixit etiam communem Alexand. *in l. more, num. 26. ff. de iurisdict. omnium iud.* Decius *in c. cum causam, num. 6. de appellationibus.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Felinus *in c. super quæstionum, num. 4. de officio delegat.* vbi etiam appellat communem primam opinionem, quæ verior est: quam ampliat & declarat Bernardus Diaz, *reg. 176.* Boerius *decis. 215. num. 33.* Gracian. *reg. 58.* Oroscius *l. 2. ff. de iurisdict. omnium iudicum.*

QVÆSTIO CCLXXXV.

Vtrum contrahens matrimonium post votum simplex castitatis, peccet mortaliter exigendo debitum. Communis contra communem.

QVi contraxit matrimonium post votum simplex, peccat mortaliter exigendo debitum ab vxore. Ista est communis opinio, quam tradit Turrecremata *in cap. si vir, numer. 1. distinct. 27.* idemque docet Syluester *in sua summa, verb. matrimonium, 7. numer. 5. vers. 4.* vbi refert duas communes opiniones, & hanc sequitur Ledesma *de matrimonio, quæst. 53. artic. 1. litera B.* Pro qua sententia facit text. *in c. vouentibus, 27. distinct.* & est gloss. *in c. si quis votum, 27. quæst. 1.* & Doctores *in c. rursus, qui clerici vel vouentes,* & Veracruz *in speculo coniug. artic. 15. de voto simplici, fol. 83. litera C.* (saltim pro prima vice, non vero toties quoties) Soto *lib. 7. de iustitia & iure, q. 2. artic. 1.* & S. Thomas *in 4. dist. 38. art. 3. q. 2. ad 4.* & alios refert & sequitur Syluester, *supra.*

Sed contrariam sententiam (imo quod non peccet mortaliter, cum in matrimonio seruetur castitas) tenet Ioannes Andreas *in d. c. rursus*, vbi dicit (de consilio) quod tutius erit petere dispensationem, & hanc opinionem dicit communem Præposit. *ibi, col. 6. vers. imo ista,* & Gregor. *in l. 8. tit. 1. p. 1. verb. *tan tenudo.* * Prima tamen opinio tutior est, & sic sequenda & consulenda.

QVÆSTIO CCLXXXVI.

Vtrum filius incestuosus, possit patrem in ius vocare sine venia. Communis contra communem, & quid iure regio.

PAter à filio in ius vocari sine venia non potest, etiam si filius sit emancipatus, *l. fin. C. de in ius vocando, l. 3. titul. 2. part. 3.* & nos dicemus *in quæst. 638.* quam conclusionem ampliant doctores procedere, non solum quando filius est legitimus, & de legitimo matrimonio natus, sed etiam si filius sit naturalis. Ita tenet gloss. *in §. pœnales, verb. vel parentem, in fin. Institut. de actionibus,* & sequitur hanc opinionem Catelianus Cotta *in suis memorabilibus, verb. filius,* & Tiraquellus *in l. si vnquam, verbo donationis largitus, num. 289. C. de reuocand. donat.* & Duennas *reg. 351. num. 4.* & dicit communem opinionem Bernardus Diaz *regul. 295.* vbi Salzedo allegat pro hac opinione *d. l. 3. tit. 2. part. 3.* Nunc autem dubium est, an prædicta conclusio procedat etiam quando filius est incestuosus: & partem affirmatiuam tenet gloss. *in l. quia semper, ff. de*

ff. de in ius vocando, quam sequuntur omnes Doctores *ibi*, secundum Angel. *in d.§. pœnales, num. 5. Institut. de actionib.* Sed contra Angelum tenet Ias. *ibi, nu. 61.* vbi dicit, quod Angelus fallitur, & quod communis opinio est in contrarium. Sed ex ratione & generalitate dictæ legis partitæ, profecto opinio Angeli sustineri potest, quia à præstatione reuerentiæ nullus excusatur, quia illud ius est quasi naturale, vt tradit Roland. *cons. 18. n. 6. vol. 2.* vbi late prosequitur hanc materiam.

QVÆSTIO CCLXXXVII.

Vtrum doctor consultus teneatur allegare iura. Communis contra communem, & quid iure regio.

DOctor consultus non tenetur allegare iura. Ita tenet Ioannes Andreas *in c. sicut, de re iudicat.* quia defectus intellectus est legem quærere, vbi ratio naturalis militat, vt probat text. *in authentico, de triente & semisse, §. consideremus, collatione 4. l. illam,* vbi notat Baldus & Ias. *C. de collationibus.* Et istam opinionem dicit communem Ripa *in l. qui Romæ, §. duo fratres, numer. fin. ff. de verb.* vbi ipse (paulo post) dixit etiam contrariam opinionem esse communem, *& in cap. cum Ecclesia, num. 108. de causa possessionis & proprietat.* & quod iura sint alleganda docet Rebuffus *in concordata, verb. iura citare,* & Tiraquellus *in tractatu de cessante causa, 1. part. num. 133. cum sequentibus.* Sed à prima opinione non est recedendum, maxime de iure regio, *ex l. 4. tit. 16. lib. 2. recopilat.* vbi illud notat Azeuedo *num. 3. in gloss. verb.* * *alegando leyes,* * & ita communiter obseruatur apud graues aduocatos & iurisperitos, nisi à partibus contrarium petatur.

SVMMARIA.

1 *Famulus tempore infirmitatis dicitur nobis seruire.*
2 *Famulus tenetur seruire gratis tanto tempore, quanto fuit infirmus.*
3 *Famulus tempore infirmitatis non consequitur salarium, nec episcopi vicarius. Et quid de aduocato & procuratore, vide in num. 4. in fin.*
4 *Lex, cum heres, §. seruire, ff. de statu lib. procedit fauore libertatis, & l. 4. tit. 31. p. 2. fauore doctorum.*
5 *Salarium non debetur famulo, quando receptus fuit non designata mercede.*
6 *Famulis scholasticorum de consuetudine non debetur salarium, sed solùm calceamenta.*
7 *Famulo consanguineo non debetur salarium, quia non est consuetus operas locare.*
8 *Salarium aduocatorum tenetur iudex taxare quando nihil conuentum fuit.*
9 *Iudex poterit salarium aduocatis, & procuratoribus constitutum moderare.*
10 *Aduocatus qui à duobus habet salarium, si litigium habeãt inter se, tenetur antiquiori patrocinium præstare.*

QVÆSTIO CCLXXXVIII.

Vtrum famulus lucretur salarium tempore quo est infirmus. Communis contra communem, & quid iure regio.

FAmulus lucratur mercedem, tempore quo est infirmus, vt tenet gloss. *in l. arboribus, §. de illo, verb. agrotante, ff. de vsufructu.* Quam sententiam glossæ sequuntur legistæ communiter, secundum Imolam *in cap. propter sterilitatem, num. 3. C. locati,* & sequitur Sylvester *verb. bellum, quæstione 7. numero 8.* & Oroscius *in l. diem functo, numero 17. ff. de offic. assessoris.* Et pro illa sententia glossæ, est text. *in l. cum heredes, §. Stychus, vers. seruire, ff. de statu liber.* ibi. * *Seruire nobis dicuntur etiam ij, quos curamus agros, qui cupientes nobis seruire, propter aduersam valetudinem impediuntur.* * Et est gloss. similis *in c. 1. de clerico agrotante.* Et quod famulus lucretur mercedem tempore infirmitatis, tenent Cynus, & Bald. *in l. fin. C. de conditionibus insertis,* quos sequitur Ias. *in d. l. diem functo, numer. 47.* & Montaluus *in l. 8. titul. 4. lib. 4. fori,* Didacus Perez *in l. 1. titul. 2. gloss. 1. col. 63.* & quod debeat seruire postea gratis tantundem temporis, disponit *l. 9. titul. 8. part. 5.* vbi Gregor. & idem dicebatur *in l. si vno, §. item cum quidam, in fin. ff. locati,* quæ declaratio profecto est contra text. *in l. si non sortem, §. libertus, ff. de condictione indebiti,* secundum Bart. *in d. l. si vno.* Et (vltra prædictos) istam opinionem glossæ tenet Speculator, *tit. de locato, §. postquam, vers. quid si mercenarius,* & Innocentius, Ioannes Andreas, & Barba. *in d. c. propter sterilitatem,* quam approbat *l. 4. tit. 31. part. 2.* vbi sequitur Humada *gloss. 4.* 2

Sed contrariam opinionem (imo quod non debeat habere salarium) tenet Bart. *in d. §. item cum quidam, nu. 8. & in l. opere, ff. de vsufructu legato,* & Gomecius *in reg. Cancell. de infirmis resign. q. 9. vers. 54.* & sequitur Nauarr. *in manuali. c. 17. num. 107. pag. 230.* Idem Bart. *in l. libertaq;, C. de operis libertorum,* & tenet Alex. dicens gloss. communiter reprobari, *in l. si cum dotem, §. fin autem in fauissimo. ff. soluto matrimonio,* & hanc dicit communem opinionem Abb. *in d. c. 1. col. 2. de clerico agrotante,* Claudius *in d. l. diem functo, in fin.* & dicit bis communem Lancelotus Decius *in d. l. opera, col. 1.* & etiam dixit communem Couarr. *lib. 3. var. resol. c. 13. n. 8.* & sequitur Alberic. *in d. l. cum heres, §. Stychus,* dicens, iura pro gloss. allegata procedere fauore libertatis, quod etiam dixerat gloss. magna, *in d. §. item cum quidam,* & vide omnino Romanum *cons.* 432. quam opinionem sequitur Anton. Gomez, *2. tom. variar. c. 3. n. 3.* & hanc dixit veriorem & in practica receptiorem Azeuedo *in l. 6. tit. 15. nu. 19. lib. 4. recop.* text. vero *in l. 4. tit. 31. p. 2.* loquitur specialiter in salario doctorum, & sic regula est in contrarium, *l. nam quod si quidam, §. fin. ff. de penu. legata.* 3 4

Solet tamen dubitari, an salarium debeatur famulo, quando nullo certo salario designato receptus fuit (vt maxime contingit in famulis prælatorum.) Et nullum in hoc casu eis deberi salarium, tenet Federicus de Senis *cons.* 118. Alex. *cons.* 119. *lib.* 6. Puteus *decis. 1. lib. 3. n. 3.* & decisio Genuæ 115. Natta *cons. 376. colu. 1. & 2.* Hieronymus Gabriel *cons. 170. n. 20.* Menoch. *cons. 228. n. 4. lib. 3.* & dicit idem Puteus *dec. 43. lib. 2.* quod vicarius Episcopi iam defuncti, non potest petere salarium conuentum à successore pro seruitiis præteritis: quod sequitur Flaminius *lib. 1. de resignatione beneficiorum, quæst. 16. n. 54.* vbi resoluit ita fuisse iudicatum. Et pro hac sententia, quod salarium non debeatur quando à principio non fuit promissum, consuluit Ioannes Botta *cons. 34.* limitans, in aduocato & procuratore, cum sint soliti operas suas locare. Sed in quæstione principali contrariam opinionem tenet summa Sylvestrina, *verb familia, n. 6.* & Gutierrez *de iuramento confirmat. 1. p. c. 62. n. 3.* & Azeuedo *sup. n. 4.* qui dicit quod ita practicatur, quæ opinio magis procedit de æquitate, quam de iuris rigore, vt tenet Didacus Perez *in l. 1. tit. 2. lib. 1. ordin. pag. 61.* vbi agit de famulis scholasticorum, quibus de consuetudine non debetur salarium, cum eis permittatur lectiones suæ facultatis audire, & sic solum eis dantur calceamenta, vt tradit Rebuffus *de priuil. scholasticorum, priuileg. 167.* Est tamen singulariter aduertendum, quod si famulus fuerit affinis, vel domini consanguineus, nullum ei salarium præstari debet mortuo domino: & ratio est, quia neque ipse, nec dominus circa consanguineos solent operas locare, de consuetudine, quod est necessarium, vt debeatur salarium, vt tradit Didacus Perez *supra,* & Speculator, *in tit. de salario aduocatorum, §. nunc de procuratore,* & est text. *in l. salarium, C. mandati.* Aduocatis vero cum quibus nihil actum fuit à principio de salario, debet iudex salariũ constituere, arbitrio boni viri. Ita tradit Gutierr. *sup. c. 64. n. 3.* & Ioan. Botta *cons. 43. n. 6.* Et Federicus, & Alex. *sup.* Et quod magis est, si actum fuit à principio de salario certo soluendo poterit iudex ad petitionem partis illud moderare, vt resoluit Sarmient. *lib. 1. select. c. 11. n. 9.* vbi idem dicit de medicis, procuratoribus, & solicitatoribus, & Gutierrez *de iuramento confirmatorio,* 5 6 7 8 9 10

1.*part.c.*53. *num.*30. idemque latissime prosequitur Segura Daualos *in suo directorio iudicum ecclesiasticorum, c.*13. *in* 10 1.*p.numer.*6. *cum seqq.* Sed quid si aduocatus habeat salarium à duobus, & vterque inter se litem habeant, cui tenebitur patrocinium præstare. Quam quæstionem mouet Roland. à Valle *consil.*44.*num.*24.*vol.*2. qui resoluit, quod antiquiori ex litigantibus. In quęstione vero principali, seruari debet dispositio legis partitæ, 9.*tit.*8. *p.*5. & ita de consuetudine obseruatur.

QVÆSTIO CCLXXXIX.

Vtrum in causis criminalibus admittatur procurator quando ex forma statuti proceditur cõtra absentem. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN causis, in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem, non potest constitui procurator. Ita tenet glos. *in l. seruum quoque. §. publice, ff. de procuratoribus,* & est communis opinio glossæ, secundum Socinum *in c. veniens, colum.* 2. *de accusationibus,* & dixit etiam communem Cassaneus *in consuetudinibus Burgund. rubr.*4 §.5.*verb.* & * *drodi,* * *num.* 27. & dixit etiam communem Boerius *decis.*285.*n.*4. & Iulius Clarus *lib.*5.*sentent.*§ *fin. quæst.*32. & rationem assignat Menochius *de arbitrariis, lib.*1.*quæst.*80. *numer.*2. *fol.*73. Nunc autem dubium est, an quando ex forma statuti proceditur in causis criminalibus contra absentem, admittatur procurator. Et eum non admitti tenet communis opinio secundum Alex. *consil.*116. *volu.*2. *num.*18. & latius diximus *in quæst.*237.

Sed contrariam partem dixit magis communem Hippolytus *in practica criminali,* §. *sequitur, numer.*27. Et non solum hodie non admittitur procurator, verum neque defensor admittendus erit, *vt in l.*9.*tit.*13 *lib.*4. *recop.* ibi; * *ni procuradores, ni defensores, saluo si estuuieren presos.* * Quod tenet Auendannus *responsi.*15. Sed verius existimo, quod defensor admittatur, vt resoluimus, *in d.q.*237.*num.*6. & est communis opinio, secundum Corneum *consil.*283.*col. penultima, ad finem,* quod tenet Greg. *verb.* * *no podria demandar,* * *in l.*12.*tit.*5.*p.*5. & Parladorius *rerum quotidianarum,*1.*part c.*20. & Gomecius *in l.*76. *Tauri,* qui refert formam procedendi hodie contra absentem, secundum pragmaticam de Alcala, quæ est *l.*1.*tit.*11. *lib.*4. *recopil.* & tradit Paz *in sua praxi,* 5. *part.*1.*tom.c.*4.*fol.*164. & vide *l.* 7.*tit.*4 *part.*3. & Menoch. *de arbitrariis, lib.*1.*quæst.*80. qui per 145. numeros prosequitur istam quæstionem, cum pluribus declarationibus, & limitationibus. Et nouissime hanc nostram opinionem defendit Azeuedo *in d.l.*1. *tit.*10.*lib.*4.*recopilationis, num.*51.

SVMMARIA.

1 *Concordia inter has opiniones contrarias refertur & reprobatur.*
2 *Lex* 3. *Tauri declaratur.*
3 *Mulier tempore pestis poterit contrahere sine licentia viri.*
4 *Limitatio ad leges tres Tauri traditur.*

QVÆSTIO CCXC.

Vtrum tempore pestis cum minore testium numero fieri possit testamentum. Communis contra communem.

TEmpore pestis, cum minore numero testium testamentum fieri potest. Ita tenet Bart. *in l.*1. *ff. de bonorum possess. ex testamento milit.* & est communis opinio secundum Marcum Antonium *in* §. *sed neque, num.* 27. *de testament.* qui *à num.*23. late prosequitur istam quæstionem. Eamq; dixit communem Gualdensis *de arte testandi, tit.*2. *cautela* 2.*num.*2. & Parisius *cons.*82.*num.*4.*lib.*2. Bald. *cons.*20.*lib.*5. Barbacia *cons.*58.*lib.*1. Socinus *cons.*85. Corneus *consil.*161. & 298.*lib.*1. & decisio Neapolitana 134. Paulus Parisius *cons.*46.*n.*24.*lib.*3. Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, de testament. verb. testamentum, l.*1. *numer.*13. Idemque tenet (per text. *ibi.*) Baldus & Salicetus *in l. fin. C. de testamentis.* & late Decius *cons.*295. Ripa *in l. Centurio, n.*8. *de vulg.* Rubeus *cons.*165. Socinus nepos *cons.*129. *n.*14.*vol.*1. & magis communem appellat Parisius *cons.*32. *vol.*2.*num.*6. & *cons.*33.*n.*26. *in eodem vol.* Menchaca *lib.*3. *de successionum creat.* 1.*p.* §.22.*num.*35.

Sed contrariam sententiam (imo quod etiam tempore pestis requiratur numerus testium à iure requisitus) dixit communem Alexand. *cons.*70. *col. penult. vol.*2. *num.* 16. & *cons.*177.*numer.*8. *eodem vol.* vbi Carolus Molineus plures refert) & dixit etiam communem Ripa *in tract. de peste,*2 *part. particula secundæ partis, numer.*7. Matthæus de Afflictis, *decis. Neapolit.*25.*num.*2. & dixit communem Rubeus *cons.*72. & *cons.*165. Boerius *decis.*228.*num.*10. Et dixit etiam communem Cifuentes *in l.*3. *Tauri, n.*4. & post eum Antonius Gomez *ibi, nu.*48. & dixit magis communem Couarr. *in rub. de testam.*3 *part. nu.*21. & Anton. Gabriel *tit. de testam. concluf.*8. qui plures refert pro hac sententia. Et duas communes quæstiones refert Tellus Fernandez *in d.l. Tauri,*1.*part.n.*6. qui hanc vltimam sequitur, & vituperat concordiam traditam per Iaf. *in d.l. fin.* dicentem, quod quando est modica pestis, procedat prima opinio, secunda vero, quando est magna. Quam cõcordiam sequuntur Rubeus *cons.*72.*nu.*3. & Boerius *decis.*218.*n.*11. & Parisius *cons.*32.*vol.*2.*num.*3. Quæ omnia sunt notanda, pro vero sensu & intellectu dictæ legis 3.*Tauri.* Et vtinam (per misericordiam Dei omnipotentis) casus iste nunquam contingat. Adde tamen, quod tempore pestis poterit mulier contrahere sine licentia viri, aut iudicis, si contractus fuerit teciprocus, & esset periculum in mora: ita tenet Menchaca *supra num.*36. qui sic limitat, & declarat leges Tauri 54. & 55. & 59. quæ est optima ampliatio, & declaratio ad dictas leges.

1 2 3 4

SVMMARIA.

1 *L.*9.*tit.*5.*part.*6. *declaratur.*
2 *Secunda opinio in quæstione proposita refertur.*
3 *Tertia opinio traditur, vt iudicis arbitrio relinquatur.*
4 *L.*3. §. *penult. ff. de lib. exhibendis declaratur.*
5 *Iudex non tantum annorum numerum, quantum personæ conditionem inspicere debet.*
6 *Hispani sunt versuti.*
7 *De iure regio non procedunt prædictæ opiniones.*

QVÆSTIO CCXCI.

Proximus pubertati, in qua ætate quis dicatur. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRoximus pubertati dicitur vir, post decem annos, & dimidium, fœmina vero, post nouem & dimidium. Ita tenet glos. *in* §. *pupillus, Instit. de inutilibus stipulationib. & in l. pupillum, ff. de regulis iuris* glos. fin. *in l.*1. *ff. de nouationib. & in* §. *in summa. Instit. de obligationib. quæ ex delicto nascuntur,* quarum opinionem dicit communem Iaf, *in l. properandum,* §. *& siquidem, nu.*2. *C. de iud.* & secundum Decium, & Cagnolum in *d l. pupillum.* Et istam opinionem approbat apud nos *l.*9.*tit.*5.*part.*6. licet aliæ ll. falso soleant ad hoc allegari, vt est *l.*8.*titul.*31.*p.*7. *cum aliis.* Secunda est opinio glos. *in c. continebatur, & in c. attestationes, de desponsatione impub.* scilicet, quod proximus dicatur pubertati, qui per sex menses distat ab illa. Quarum opinionem dixit esse communem Staphyleus, *de literis gratiæ & iust. fol.*74. quã sequitur Zasius, *in tract. de Iudæis, q.*2. qui fatetur primam esse communem. Tertia opinio est, quod proximus pubertati dicatur ille, quem iudicis arbitrium declarauerit. Quam opinionem tenet Faber *in dict.* §. *pupillus,* & Iaf. *ad*

1 2 3

Per-

Porcum, in princ. Instit. quibus modis tutela finiatur, colum. 2. & eandem sententiam tenet Vigilius, *in §. testes, n. 11. Instit. de testamentis*, & Iuuenalis Acosta forte *in §. iis quoque, nu. 34. Instit. quibus modis re contrahitur oblig.* & (horum oblitus) illam tenet Couarr. *in 4. decret. 2. p. c. 5. nu. 5.* qui late prosequitur hunc articulum. Et hæc vltima opinio (secluſa lege partitæ) videtur verior, quam etiam tenet Ioannes de Villama, *in repetitione legis, diuus, ff. de sicariis*, & vide Duennas, *reg. 259. limitatione 3.* & Menochium, *de arb. lib. 2. casu 57. n. 21. & 35. & 40.* qui late prosequitur istam quæstionem, & assignat intellectum ad *l. 3. §. penult. ff. de lib. exhibendis*, & ad *c. ad nostram, de regularib. ibi, n. 37. & 38.* vbi refert sex opiniones, & dicit esse magis receptam, vt hoc relinquatur iudicis arbitrio. Quam opinionem (vltra supra relatos) sequitur Corras. *lib. 6. miscellaneorum, c. 23. n. 4.* & Couarr. *in clement. si furiosus, in initio, 3. part. n. 5. de homicidio, & in 4. de spons. 2. p. c. 5. n. 5.* Et ratio huius opinionis est, quia iudex non tantum annorum, numerum, quantum personæ conditionem, actusq; qualitatem spectabit: quia aliter iudicãdum est de Normanis, quam de Hispanis, secundum Menochium, supra, qui dicit quod Hispani sunt versuti, vt tradit gloss. *in l. dolum, C. de dolo.* & Oldradus, *cons. 84. in fin.* & alia plura de reliquis nationibus refert, vt iudex hæc omnia perpensa possit iudicare: quæ omnia cessant ex *l. 9. tit. 5. p. 6.* vbi ista quæstio est iam decisa.

4 5 6 7

QVÆSTIO CCXCII.

Vtrum iudex teneatur seruare fidem promissam delinquenti. Communis contra communem.

IVdex fidem datam delinquentibus seruare non tenetur. Hanc dixit communem opinionem Chucalon (*ad Decium*) *in l. ea est natura cauillationis, de reg. iuris*, & dixit communem Alciatus, *in l. ea est natura, ff. de verborum significatione, n. 7.* vbi refert Decius sic fecisse Alexandrum cum quodam Episcopo simoniaco: quam opinionem sequitur Thomas Grammaticus *quæst. 3. per totam.* Felinus *in c. afferte, de præsumptionibus*, Archidiaconus *in c. vtilem simulationem* (per illum text.) *22. quæstione 2.* Catelianus Cotta *in memorabilibus verb. dol. bonum*, quam quæstionem latissime prosequitur Remigius de Gonni. *de immunitate Eccles. fallentia, 26.* & Couarr. *lib. 1. variar. c. 2. n. 16.* & sequitur istam opinionem Nauarr. *in manuali c. 25. nu. 22.* & Paz *in sua praxi. 5. part. 1. tom. c. 3. §. 3. n. 166.* & pro hac sententia est bonus text. *in auth. de mandatis Princ. §. neque homicidiis, col. 3.* & vide Ant. Gomez, qui tradit quandam concordiam *3. tom. variarum c. 12. n. 7.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Cagnolus *in d. reg. ea est natura cauillationis, n. 23.* & Alciatus *de præsumptionibus, reg. 3. præsumptione 27. n. 4.* Plaça *de delictis lib. 1. c. 37.* Iul. Clarus *lib. 5. receptarum sententiarum, §. fin. quæstione 55.* & Simancas, *de catholicis institutionib. tit. 13. nu. 12.* Roias *de hæreticis, in 2. p. conclus. 25. n. 264.* & Azeuedo *in l. 3. tit. 2. num. 13. & 15. lib. 1. recopilat.* vbi resoluit, quod iudex peccata mortaliter, non seruãs fidem promissam delinquenti, & hæc opinio approbatur de consuetudine, & ita vidi practicari in causa mortis Petri de Tapia, equitis Abulensis; nam occisores fuerint extracti ab Ecclesia, ex fide iudicis, qui cum non vellet postea eos ad Ecclesiam remittere, ex prouisione regali ita decisum fuit.

QVÆSTIO CCXCIII.

Vtrum diffinitio testamenti, de qua per Iurisconsultum, in l. 1. ff. de testamentis, sit vera. Communis contra communem, & quid iure regio.

DIffinitio testamenti, de qua per Iurisconsultum *in l. 1. ff. de testam.* est diminuta, & ideo ei est addendum, cum heredis institutione, quæ subauditio communis est, secundum Imolam, *in rub. de test. num. 13.* & plura tradit Menchaca, *de successionum creatione, §. 1. vsque ad n. 4.* & latissime ad partes testamenti diffinitionem declarat Matiençó, *in l. 1. gloss. 1. n. 1. tit. 4. lib. 5. recop.* & definitio, de qua in *d. l. 1.* probatur per *l. 1. tit. 1. p. 6.*

Sed illam subauditionem reprobat Bart. *in rub. de testamentis*, & eius doctrinam dixit communem Ang. *in principio, Instit. de testam. num. 15.* atque hanc tenet Couarr. *in rub. de testamentis, num. 4. col. fin.* & Iulius Clarus *receptarum sententiarum, §. testamentum*, & licet lex partitæ probat primam opinionem, vbi notat Greg. *verb.* **palabras*, *iure tamen nouiori non est facienda illa subauditio, ex l. 8 *tit. 4. lib. 5. recopilat.* vbi notat Azeuedo *num. 167.* omnino videndus.

QVÆSTIO CCXCIV.

Vtrum baptismus liberet delinquentem à pœna temporali. Communis contra communem.

BAptismus liberat à pœna corporali, quam baptizatus meruit propter delictum antea commissum. Ita tenet gloss. *in c. quoniam, 48. distinctione, & in c. quod autem, 32. quæst. 1. & in c. si pœnitentia, de consecratione, distinctione 4.* Quarum opinionem esse communem asserit Felinus, *in c. de his, n. 7. de accusationib.* Et eam esse communem Theologorum asserit Thomas Ferrara, *cautela 24.*

Sed contrariam sententiam tenet Præpositus, *in c. deinde, 26. distinct. colum. fin. vers. conclude*, & hanc dixit communem Anania, *in d. c. de his, num. 6.* Decius *in c. quæ in Ecclesiarum, num. 24. de constitutionibus*, Antonius Cuchus, *lib. 5. instit. tit. de baptismo, §. 1. numer. 111.* vbi dicit, quod hæc opinio est in Catechismo Romano approbata, licet moneat magnam pietatis & religionis laudem assequuturos principes, qui etiam huiusmodi pœnas in baptismi gratia condonarent, quia illustriora in hoc sacramenta Dei reddantur. Et dixit etiam communem Loaces, *in §. his igitur, num. 58. Inst. de iustitia & iure*, & etiam Couarruu. (communis contrariæ immemor) *lib. 2. variarum, c. 10. n. 4.* & communem appellat Decius, *cons. 130. n. 2. p. 2.* vbi citat glossam final. *in c. gaudemus, de diuortiis*, & hanc tenet summa Hastesan, *in 1. part. lib. 4. tit. 4. art. 1. q. 2. & 6.* & sanctus Thomas *in additionib. 3. partis, quæst. 69. art. 2. ad 3.*

SVMMARIA.

1 *Opinio Alexandri reprobatur, & n. 4.*
2 *Lectura Socini, quæ deprauata est, emendatur.*
3 *Crimen concubinatus punitur in mere laicis.*
4 *Opinio Antonij Gomez reprobatur in quantum dicit quod de iure naturali non erat prohibitus aliquis coitus.*
5 *Fornicatio extra matrimonium, omni iure est prohibita.*
6 *Delictum concubinatus mitius punitur, quando magis naturali instinctu, quàm ex ratione committitur.*

QVÆSTIO CCXCV.

Vtrum concubinatus crimen sit de iure ciuili improbatum. Communis contra communem.

COncubinatus crimen non esse improbatum de iure ciuili, dixit esse magis communem opinionem Alexand. *in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 13. ff. ad Trebell.* vbi tenet, neque de iure naturali esse prohibitum. Et dixit etiam communem Socinus, *in l. cum auus, num. 65. vers. magis tamen, ff. de conditionibus & demonstrationibus*, cuius lectura est deprauata, *ibi*, quia vbi legitur, *nam lege ciuili*, debet legi, *neque lege ciuili*, vt patet ex præcedentibus, & sequitur Iulius Clarus, *§. fornicatio, num. 7.* 1 2

Sed

Sed contrariam partem (imo quod si improbatum de iure ciuili) dixit magis communem Ripa, *in leg. si vnquam, q. 28. n. 77. C. de reuocandis donationibus*, Alexand. (tibi contrarius) *cons. 59. n. 3. lib. 4. Cou. in 4. in 1. part. c. 4.* Auendanus, 3 *in cc. pp. c. 26. à n. 1.* pro qua opinione facit, quia etiam in merelaicis indistincte punitur hoc crimen, per iudicem seculare, prout asserit esse communem opinionem Aretinus, *in c. cum sit generale, col. fi. vers. amplius, de foro competenti*, vbi refert Bartolum dicentem, quod etiam de iure canonico, in merelaicis hoc crimen non potest puniri. Ex qua resolutio- 4 ne cauendum est ab Alexand. supra, & Gomecio *in l. 8. Tauri, n. 1.* qui dicunt, quod de iure naturali primæuo, non erat prohibitus aliquis coitus, neque accessus carnalis, quia for- 5 nicatio extra matrimonium, omni iure fuit prohibita, *vt in clem. ad nostrum, de hæreticis*, vbi gloss. *verb. non est*, adduxit plures ex sacra pagina auctoritates. & explicat Auendanus, 6 *sup. in cc. prat. c. 26. n. 1.* Bene tamen verum est quod hoc delictum cum magis naturali instinctu, quam ex ratione committatur, mitius est puniendum. vt tradit Lucas de Penna, *in l. mulieres. C. de incolis*, & Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ rub. 4. n. 3.*

QVAEST. CCXCVI.

Vtrum acta processus facta in iudicio criminali faciant fidem in ciuili. Communis contra communem.

ACta facta in iudicio ciuili, faciunt fidem in iudicio criminali. Ita traditur. *in leg fin. ff. de officio præsidis*, Alex. *in l. 2. §. si. publico ff. de adulteriis*, Baldus, *in l. quod euitandi. C. de condictione ob turpem causam.* Et est communis opinio secundum Felinum, *in capit. at si clerici, de iudiciis numero 12.*

Sed contraria opinio est etiam communis vt tradit Ripa, *in l. is, apud quem, num. 4. C de edendo*, Grammaticus, *cons. 42. n. 1.* Federicus de Senis, *cons. 135.* vbi dicunt, quod processus factus coram laico, non facit fidem coram iudice ecclesiastico: quam dicit communem opinionem Felinus, *d. in c. at si clerici de iudiciis*, quem refert & sequitur Tiberius Decianus, *in tractatu crim. 1. to. lib. 4. c. 11. n. 5.* & facit pro hac principali opinione tex. *in d. l. quod euitandi. C. de condictione ob causam.* Et hanc vltimam communem opinionem sequitur Bart. *in l. 2. § hoc edicto, in fi. ff. vi bonorum raptorum*, Paulus, *in l. fi. C. de probationibus*, Bernardus Diaz, *reg. 10.* vbi dicit communem conclusionem doctorum, Cephalus, *cons. 204. nu. 22. volum. 2.* idem Paulus, *cons. 328. vol. 2* Ruynus, *cons. 19. vol. 5.* Iulius Clarus, *receptarum sententiarum. § fin. qu. 54.* vbi assignat rationem, & ad istam regulam plures adduxit limitationes Mascardus, *vol. 1. prob. concl. 34.* & latius diximus & resoluimus, *in quæstione 487.*

SVMMARIA.

1 *Executio fieri non potest pro capitali societatis.*
2 *Instrumentum societatis non potest mandari executioni pro sorte principali.*
3 *Opinio Gregorii Lopez reprobatur.*
4 *Pecunia non datur inita societate, vt integra reddatur, sed vt cum ea negocietur.*
5 *Instrumentum societatis non dicitur liquidum, quando pecunia datur ad negotiandum, & sic damni & lucri habenda est ratio prius.*

QVAESTIO CCXCVII.

Vtrum actus, qui non valet iure societatis, sustineatur iure cõuentionis. Communis contra communem.

ACtus, qui non valet iure societatis, nec iure conuentionis valebit. Ita tenet gloss. 1. *in §. & adeo vers. & aliis, Inst. de societate*, cuius opinio est communis, secundum Porcum, *ibi n. 1.*

Contrariam tamen sententiam tenet gloss. *verb. societati, in l. si non fuerint. ff. pro socio*, & hanc partem tenet Angelus de Periglis, *in tractatu de societate. 2. p. nu. 3. & 4. vol. 1. tract.* & hanc dixit communem Fulgosius *in d. leg. si non fuerint*, & 1 dicit etiam communem Decius, & Curtius iunior, *in leg. si pascenda, in princip. Cod. de pactis*, vbi Corneus, *col. 1. in lectura & in repetitione, colum. 4. & 5.* idem Corneus, *cons. 233. vol. 2.* & pro hac sententia facit text. *in l. 4. tit. 10. p. 5.* Est tamen 2 pulchrum dubium, an finita societate, possit instrumentum societatis mandari executioni pro sorte principali, antea quam damnorum, & lucrorum ratio reddatur. Et posse illud instrumentum mandari executioni, tenet Socinus, *cons. 265. vol. 2.* & doctissimus Gregorius. *in l. 10. tit. 10. p. 5. verb. *muerte ciuil, in fi. glos.* & illum sequitur Baeca, *de dote. c. 36. nu. 20.* quorum opinio falsa mihi videtur, ex traditis per A- 3 uendanum, *in cc. pp. 2. p c. 29. n. 4. & 5.* & nouissime contrarium tenet Parladorius, *rerum, quotid. c fi. 1. p. §. 12. n. 5.* quia pecunia non datur, vt integra reddatur, vt est in mutuo & 4 depositio, sed vt cum ea negocietur, & sic habenda est ratio lucri, vel damni: præcipue, quia tale instrumentum societa- 5 tis non dicitur liquidum, cum sit data, pecunia ad negociandum, vt tradit Peralta, *in l. 1. n. 83. ff. de leg. 2.*

QVEST. CCXCVIII.

Vtrum propter adulterium in matrimonio putatiuo, perdat vxor dotem. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

PRopter adulterium vxorem amittere dotem, nemo est, qui nesciat, & est tex. *in c. plerumque de donation. inter virum & vxorem*, & latissime illud explicuimus *in q. 709.* Sed pone, quod matrimonium erat putatiuum, quoniam consanguinitatis, vel affinitatis causa suberat, nunquid in hoc causa etiam amittet dotem? Et non amittere, tenet gloss. *verb sic habere, vers. dic contra, in l. consensu. §. vir quoque. Cod. de re iud.* quam ibi Salicetus, & communiter sequuntur Doctores secundum Antonium Gomez, *in l. 80. Tauri, nu. 48.* Didacus Perez, *in l. 2. tit. 15. lib. 8. ordinamenti pag. 289.* Iulius Clarus, §. *adulterium nu. 9.* & dicit etiam communem Azeuedo, *in l. 3. titul. 20. lib. 8. recopil.* eadem etiam sequitur Antonius Romanus, Barbacia & Bertachinus, in iocis infra relatis per Couar. & Tiraquell. *post ll. connub. gloss. 8. n. 238.* vbi illam sequitur opinionem, & Corrasius, *in leg. qui liberos n. 31. ff. de ritu nuptiarum*, sequitur etiam Paulus, *n. 2.* Alexan. *col. 1. vers. ex his verificari*, & alij, *in l. si cum dotem. § fi. ff. soluto matrimo.* ex quibus Alexand. *vbi supra*, hanc innuit esse communem opinionem canonistarum.

Sed contrariam partem tenuit glos. *in d. c. plerumque* glos. magna, quæ late hunc prosequitur articulum, & illam gloss. *ibi*, sequuntur communiter Doctores, secundum eundem Gomecium. *in d. nu. 48.* & est communiter recepta, secundum Antonium *n. 10.* Abb. *n. fin.* Præpositi. *n. 6. ibi*, & Tiraquellum, (cum aliis ab eo citatis) *de gloss. 8. nu. 265.* & dixit Iannes Lupus, *in repetitione rubr. §. 36. num. 36.* & Couarru. & ab eo relati *in 4. decret. 2. part. capit. 7. §. 6. in principio* vltra quos eam appellat communem Aymon Crauetta, *de antiquitate temporum fol. 131. num. 12.* & Bermondus. *de publicis concubinariis pag. 44. numer. 43.* Et ex nostris eam dicit communem Gomez Arias, *in l. 79. Tauri, num. 10. col. 2.* & Rodericus Xuarez, *in l. 1. tit* de las ganancias, *lib. 3. fori. col. 4. vers. faciat*, vbi carpit Alexand, quod allegauerit canonistas, *in d. c. plerumque*, tanquam concordantes cum gloss. *in d. l. consensu*, quia secundum eum communior opinio canonistarum est contra eam. Hodie tamen hanc vltimam opinionem probat. l. 81. *Tauri*, quæ est *l. 3. titul. 20. libr. 8. recop.* quam declarat Ahumada, *in leg. 13. tit. 1. p. 1.* Cou. *in 4. 1. p. c. 1. nu. 8.* Sarmiento *lib. 1. selectarum. c. 5. num. 1.* Azeued. *in d. l. n. 10.* Solet tamen inter has opiniones assignari concordia per nonnullos, destinguendo hoc modo, quod aut sententia adulterij est prolata, antea quam de impedimẽto matrimonij aliquid probetur, & quod tunc habeat locum opinio glossæ, & canonistarum. *in d. c. plerumq;* aut non erat la-

ta talis sententia, & tunc procedat opinio glossæ, *in d.l.consensu.* Ita aduertit Xuarez, *vbi supra*, & Antonius Gomez, *in l.* 80. *Tauri, n.* 48. & sic facta hac distinctione, vtriusque gl. opinionem esse communem, asserit Baldus Nouelus, *de dote, p.* 11. *§. hactenus, n.* 36. *vol.* 10. *tractat. Doctorum.*

QVÆSTIO CCXCIX.

Vtrum in pacto, de retrouendendo, transferatur dominium. oblato pretio, sine noua traditione. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN pacto de retrouendendo transfertur dominium statim (oblatio pretio) sine noua traditione, quam opinionem tradit Couar. *lib.* 3. *variarum, ca.* 8. *nu.* 2. vbi refert tres communes opiniones contrarias, & Tiraquellus, *in leg. si vnquam, verb reuertatur, n.* 18. *ad fi. C. de reuocand. donat.* qui vult dominium in hoc casu non transferri, & probat tex. *in leg. si quis hanc ff. de rei vendicatione*, quam dicit communem opinionem Decius, *cons.* 187. *nu.* 4. quam sequitur Couarru. *supra, versic. hac vera conclusio*, pro qua opinione videtur facere, *leg.* 42. *tit.* 5. *p.* 5. & vide Tiraquellum, *li.* 2. *de retractu, num.* 74. *& in* §. 1. *gloss.* 7. *n.* 7. Et in hac varietate opinionum, vide optimam cautelam, quam tradit Rodericus Xuarez, *in l. post rem iudicatam. ampliatione.* 8. *fol.* 138. *n.* 9. *&* 10. *ff. de re iudicata*, & nostram quæstionem (vltra Couarru. *supra.*) late prosequitur Antonius Gomez, 2. *tom variarum, cap.* 2. *à nu.* 27. *&* 31. *cum sequentibus.*

QVÆSTIO CCC.

Vtrum in criminalibus sit locus delationi iuramenti necessarij. Cómunis contra communem.

IN criminalibus non est locus delationi iuramenti necessarij, secundum glossam, *in regula, cum partium iura sunt obscura, de reg. iuris, lib.* 6. quæ est similis gloss. 1. *in leg. maritus. ff. de quæstionib.* vbi Hyppolytus. *n.* 12. testatur eam opinionem esse communem. Idem asserit Iason. *in l.* 3. *§.* 1. *nu.* 19. *ff. de iureiurando, & in repetitione l. admonendi nu.* 274. *ff. eod.* & dicit communem Socinus, *cons.* 136. *vol.* 1. *num.* 6. *& cons.* 155. *vol.* 2.

Sed contrariam sententiam (imo quod sit locus delationi) dixit commmunem Boerius, *decis.* 86. *in principio.* Has tamen contrarias communes opiniones poteris ita concordare, quod in causa criminali, in qua venit imponenda pœna pecuniaria, sit locus delationi iuramenti. Ita Alex. *cons.* 66. *vol.* 1. *col.* 1. vbi testatur hanc esse communem opinionem & Boerius, *vbi supra, nu.* 4. Hyppolytus, *in d.l. maritus, n.* 1. quæ opinio receptissima est, & cum hac distinctione ita practicatur.

SVMMARIA.

1 *c. tam literis, de testibus, declaratur.*
2 *Lex.* 4. *tit.* 29. *p.* 7. *declaratur.*
3 *Fundamenta opinionis traduntur remissiue.*
4 *Delinquens, iurans non commissiue delictum, licet de eo sit conuictus, non punitur de periurio.*
5 *Iurans de calumnia non punitur de periurio.*
6 *Lex.* 2. *C. de rebus creditis, declaratur.*
7 *Respondens positionibus, non punitur de periurio.*

QVÆST. CCCI.

Vtrum in criminalibus causis, à reo criminis exigatur iuramentū de veritate dicenda. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN criminalibus non potest exigi iuramentum à reo, de veritate dicenda. Ita tenet Hippolytus (contra Bartol.) *in l. penult. numer.* 72. *ff. de quæstionibus*, idem Hippolytus, *in practica. §. postquam, num.* 4. & eius opinionem asserit communem Salicetus *in l. principalis, §. quod obseruari, n.* 31. *vers. sed quid sequuntur. Cod. de iureiurando propter calum.* & Tiber Decianus, *in tract. criminal. lib.* 2. *cap.* 21. *numer.* 23. qui adducit pro hac opinione text. *in capit. tam literis, de testibus*, vbi gloss. 1

Sed contrariam opinionem (imo quod possit ab eo exigi, etiam inuito) tenet Bart. *in leg. Marcellus. ff. rerum amotarum*, cuius opinionem communem esse fatetur Hippolytus, *in d.l penultima, n.* 72. quam sententiam approbat, *leg.* 4. *tit.* 29. *part.* 7. quæ communiter ita practicatur in his regnis, secundum Xuarez, *in l.* 4. *tit.* de las arras, *lib.* 2. *fori, num.* 14. quamuis non deberi practicari firmet Bernardum Diaz, *in practica criminali. cap.* 129. & Nauar. *in c. inter verba. pagina.* 211. *vndecima qu.* 3. Soto, *de ratione tegendi secret.* 2. *membro quæst.* 7. *& lib.* 5. *de iust. & iure, quæstione.* 6. *art.* 2. Couar. *libro* 1. *variam. c.* 2. *n.* 2. Antonius Gomez, 3. *tom. variarum c.* 1. *nu.* 65. Iulius Clarus, *in pract. criminali. §. fin. quæst.* 45. idem Gomecius, *sup. c.* 12. *numer.* 15. & Medina, *in summa libro primo, capit.* 14. & Cordoua, *in suo quæstionario, libro primo, quæstione* 43. *dub.* 3. sanctus Thomas, & Caietanus, 22. *quæstione* 69. *art.* 1. Gregor. *in d.l.* 4. *tit.* 29. *p.* 7. *gloss. verb. iura*, & Nauarra, *in tractatu de restitutione, lib.* 2. *ca.* 4. *n.* 138. qui dicit communem. Et fundamenta huius opinionis (aliis citatis) tradit diligentissimus Salzedo, *in additionibus ad Bernardum Diaz, supra. litera. A. col.* 4. in qua quæstione addendum est, quod si iurasset delinquens se non commisisse delictum, & contrariū postea apparuisset, non est puniendus de periurio, vt tenet singulariter Alexand. *(ad Bart.) in additio. in l.* 1. *ff. de bonis eorum qui mor. sibi cons.* quod dicit mente tenendum, Æneas de Falcone, *ad Abb. in c.* 1. *num.* 3. *de testibus cogendis, & in cap.* 2. *additio penultima, de confess. ad fi.* & illud commendat Maranta, *de ordine iud. pagina.* 405. *num.* 9. & Sylua nuptialis, *lib.* 3. *nu* 43. *ad fin.* dicens se alibi non legisse. Item tenet Xuarez, *sup. n.* 17. *fol.* 200. & Gomez Arias, *in l.* 78. *Tauri, numer.* 14. Idem seruandum est in iurante de calumnia, secundum Bald. *cons.* 290. *lib.* 5. Ripam *in c.* 2. *numer.* 5. *de scriptis*, quod probatur *in l. styli.* 136. Et hoc pacto potest intelligi, *leg.* 2. *de rebus creditis, & iureiurando*, quæ lex est intelligenda per *leg.* 26. *tit.* 11. *p.* 3. Idemque docet Augustinus Beroius, *quæstione* 134. *n.* 1. *&* 9. & vide Boerium, *decis.* 305. *n.* 3. *in vers. quid dicendum*, vbi asserit esse communem opinionem, Idemque est in respondente positionibus, secundum Marantam, *supra, pagina*, 441. *n.* 17. *&* 18. & de iure regni vide *l.* 2. *tit.* 7. *lib.* 4. *noua recop.* vbi late Azeuedo. 2 3 4 5 6 7

SVMMARIA.

1 *Fama publica non facit plenam probationem, nisi cum aliis adminiculis.*
2 *Fama publica est communis locutio surgens ex verisimilibus coniecturis.*
3 *Fama est vana vox populi.*
4 *Fama dicitur falsus rumor, sine certo auctore.*
5 *Probatio debet esse de necessario concludens in criminalibus.*
6 *Fama in ciuilibus, cum vno teste plene probat.*
7 *Fama an plene probet, relinquitur arbitrio iudicis.*
8 *Fama plene probat in factis antiquis.*
9 *Antiquum per quod tempus inducatur.*
10 *Fama probat in his quæ sunt difficilis probationis.*
11 *Fama plene probat in his quæ respiciunt hominis qualitatem.*
12 *Scientia vel peritia alicuius, plene probatur per famam.*
13 *Graduatus præsumitur peritus.*
14 *Doctor non est iterum examinandus ad collationem beneficii, ne in receptione ordinum, & ibi declaratur c.* 13. *sess.* 7. *Concilii Triden. de reform.*
15 *Examinari non debet notorie doctus, ad audiendam confessionem.*
16 *c.* 15. *sess.* 23. *Concilii Tridentini, declaratur.*
17 *Notorie doctus non indiget examinatione.*

QVÆST.

QVÆSTIO CCCII.

Vtrum fama publica faciat plenam probationem in ciuilibus & in criminalibus. Communis contra communem.

1 FAma publica regulariter non facit plenam fidem, vt probat text. *in l.3.§. eiusdem, vbi gl. verb. confirmat, de testibus.* Et idem probat tex. *in c. si testis. §. sæpe etiam vbi gl. verb. fama. 4. quæstione. 3. & in c. illud verb. in hoc. de clerico excommunicato.* Et illam opinionem sequitur Baldus, *in leg. proprietatis. C. de probationibus,* Hyppolytus de Marsiliis, *in l. de minore. § plurimum, numer. 56. & 66. ff. de quæstionibus,* & hanc regulam cum 11. limitationibus tradit Felinus, *in c. veniens, el. 1. de testib. n. 7. & 8.* Et 24. limitationes ponit Duennas, *reg. 299.* & 23. limitationes congessit vigilantissimus Mascardus, *volu. 2. prob. conclusione. 752. & 754.* & dicit communem opinionem Cardinalis Albanus (*in suis lucubrationibus ad Bart.*) *in d.l. 3. eiusdem, num. 2.* & dixit etiam communem Decius, *in c. 1. n. 36. de appellationibus,* & Aretinus, *in c. veniens. n. 21. de testibus* Couar. *in epitome 2. p. c. 8. §. 3. num. 3.* & idem decisum fuit per Rotam, *decisione 26. alias 15. de præbendis,* vbi publica vox & fama, non facit plenam, neque semiplenam probationem, nisi alijs adminiculis adiunctis, iuxta notata *in ca. veniens, el. 1. de testibus,* & tradit Belamera, *decis. 564. & 612. & 455. & 242. & 740.* & Rota, *in tit. de re iudicata, decis. 330. alias. 15.* & Bursatus, *cons. 20. n. 31.* Et ratio est, quia fama est communis locutio, surgens ex ve-
2 risimilibus coniecturis. Ita Franciscus Curtius, *cons. 57.* Vitius, *in suis communibus, verb. fama,* & sequitur Gracian. *reg. 187. nu. 8.* vnde cum ex coniecturis procedat, non potest facere plenam probationem, quia fama est quædam vana vox
3 populi. *le. decurionum, C. de pœnis,* & dicitur falsus rumor, *vt*
4 *in l. si. ff. de heredibus institu.* & sic Fabius, *lib. 5. orat. instit. ca. 3.* scriptum relinquit, famam esse rumorem sine certo auctore, vt tradit Menochius, *de arbitrariis lib. 2. casu. 89. num. 89.* quod maxime illud procedit in criminalibus, in quibus
5 probationes debent de necessaria concludere, non de contingenti *l. neque natales. C. de probat. l. nam. hoc. C. vnde legitimi leg. sciant cuncti. God. de accusationibus.* Et sic in his non facit fama semiplenam probationem, *ita gloss verb. illorum, in d. capit. veniens.* Et etiam iuncta cum vno teste, non faciet plenam probationem, quam glossam sequuntur ibi Doctores, vt testatur Hippolytus, *supra. in l. de minore. §. plurium, numer. 55.* & dicit notabilem Decius, *in d. ca. de appellationibus. nu. 21.* Ias. *in l. admonendi. num. 251. de iureiurando,* qui *nu 250.* fatetur communem, & dicit etiam communem Duennas, *reg. 300.* & Antonius Blancus, *in tractatu de iudiciis, n. 313.* Parisius *cons. 153. n. 11. vol. 4.* Craueta, *cons. 41. nu. 6. & de antiquitate temporum. fol. 99. verb. viso in hanc,* Lanfrancus de Oriano, *in d l. admonendi. n. 41.* & dicit etiam communem Decius, *in d. ca. veniens,* quem refert & sequitur Mascardus *sup conclusione. 754. numer. 1.* vbi amplat sexmodis, & limitat quinque quem omnino videas. In causis vero ciuilibus,
6 maius dubium est, & in illis famam facere semiplenam probationem, ita quod cum vno teste plena sit probatio, tradit glos. *in d. ca. veniens, verb. fama, & in c. fi. §. sæpe. 4. quæstione 3. verb. confir.* & sequitur Ias. *in d. l. admonendi nu. 242.* & hanc sententiam fatetur esse communem Præpositus, *col 4.* Decius *n. 11. in c. 1. de appellationibus,* & eandem dicit communem Hippolytus, *supra, n. 85.* & dixit etiam communem Zasius, *cons. 2. vol. 2. nu. 79.* & hanc ponit pro regula Socinus, *reg. 144. incipit, fama.* vbi adduxit 7. limitationes, & Belamera, *decis. 740.* Parisius *cons. 75. n. 17. vol. 1.* & dicit etiam communem Mascardus, *sup. concluf. 753. n. 6.*

7 Sed contrariam opinionem (imo quod hoc sit in arbitrio iudicis, quia attenta qualitate famæ, & eius probatione, & arduitate causæ arbitrabitur, an fama faciat semiplenam fidem, vel non) tenet Felinus, *in d. c. veniens, n. 11.* & Hippolytus, *dicto. num. 85. ad fi.* & hanc asserit communem Paulus Parisius, *cons. 104. vol. 1. numer. 161.* Sed re vera, prima opinio communior est, quæ procedit, dum testis qui famæ iungitur, deponat de certa scientia: secus autem de credulitate secundum Aretinum, per text. *ibi. in c. inquisitionis. §. fi. de accusationibus:* quæ omnia sunt limitanda in factis antiquis, quia tunc fama plene probat, iuxta glossam *in leg. at qui* 8 *natura ff. de neg. gestis.* Ita Alexand. *cons. 83. volum. 3.* & dicit communem Iason, *in l. prator ait §. prator ait ff de edendo,* & etiam attestatur de communi Decius. *in c. 1. n. 36. de appellationibus,* & plures refert Mascardus, *supra, n. 7. in 1. limitatione,* & Ioannes Garcia, *de nobilitate. gloss. 18. §. 1. n. 7.* dicens ab ea non esse recedendum. Quæ autem dicantur antiqua, 9 vt in eis fama plene probet dic quod ea, quæ præcesserunt per centum annos secundum Ias. post Alex. *in d. l admonendi.* vbi *n. 246.* dicunt communem, & Menochius, (pluribus citatis) *de arbitrariis casu. 3. nu. 5. & in lib. 2. centuria. 2. casu. 116.* vbi etiam limitat in his, quæ sunt difficilis probationis, 10 quæ sunt de mente Bartoli, *in leg. siquidem. C. soluto matrimonio, & in leg continuus. §. cum ita, de verborum,* & Baldus. *cons. 37. col fi. vol. 1.* Alex. *cons. 24. volum. 2.* & Ruynus, *cons. 76.* & Anchar. *cons. 311.* vnum tamen non omittam, quod in his 11 quæ respiciunt hominis qualitatem, fama plene probat, vt docuit Bart. *in l. 1. C. de testamentis,* & sequitur Mascardus, *supra, n. 33. conclusione. 753.* & Ioannes Garcia (qui plura congessit) *in tractatu de Hispanorum nobilitate. d. gloss. 18. §. 1. n. 6. & 7.* vbi plures tradit Doctores. Et sic in probanda scientia vel peritia alicuius, sufficit probatio per famam Ita gloss. *in* 12 *cap. episcopi examinatio. 23. distinctione,* & tradit Ioannes Andreas, *in c. constitutus. el. 2. de appellat.* quod maxime procedit, si aliquis fuerit graduatus, quia graduatus, præsumitur peri- 13 tus, vt tradit Cassaneus, *in Catalogo gloriæ mundi. 7. p. consideratione 27.* qui allegat Butrium, & Alex. *in l. si conuenerit ff. de re iudic.* & dicit Baldus, *in c. scriptum, volum. 2. de electione,* quod doctor non sit iterum examinandus, imo reputatur i- 14 doneus ad collationem beneficii, & in ordinum receptione, etiamsi non examinetur, ita gloss. *verb. ignota, in c. de Petro. 47. distin.* per quem tex. idem tenet Abb. *in c. constitutis, el. 2. n. 4. de appellationibus,* vbi Decius, *n. 7.* Auiles, *in cc. pp. in gloss. verb. *que les diire, *num. 4.* & Petrus de Snaul, *in tractatu de doctoribus. 4. p. quæstione 28.* & Belamera, *decis. 667.* & idem videtur confirmare tex. *in c. 13 sess. 7. Conc. Trident. de reform.* quem tex. sic ponderat & declarat Paulus Fuscus, *de visita. lib. 2. c. 29. nu. 15.* & Zenedo, *collect. 15. ad decretum, n. 3. fol. 18.* & docet Gomecius, *in reg. Cancellariæ, in proœmio, q. 2. nu. 10.* & Rebuffus, *in praxi beneficiali, tit. de clericis ad sacros ordines male promotis, gl. 4. fol. 441. nu. 11.* qui dicit quod no- 15 torie doctus examinari non debet, imo fieret iniuria vniuersitati, secundum Rebuffum, *sup. lib. 1. c. 33. n. 3. & in concordata, tit. de collationibus, §. præterea. gl. verb. quinquennium, fol. 345.* Cordoua, *in suo quæstionario, quæst. 16.* & est ratio, quia quilibet graduatus præsumitur idoneus, licet contrariam resoluat Bodadilla, *in suis politicis. *de los Corrigidores, *lib. 1. ca. 6. numer. 18. in fin.* vbi posuit exemplum in Acosta & Arias Pinelo, qui (licet notorie docti erant) fuerunt examinati. Ex 16 quibus datur declaratio ad *ca. 15. sess. 23. Concilij Tridentini,* vbi cauetu, quod nullus debet audire confessiones, nisi habuerit parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen (si illis videbitur esse necessarium) reputetur idoneus, vel alias idoneus iudicetur, quæ vltima verba sunt intelligenda, veluti si confessarius fit doctor, vel licentiatus, in qualibet facultate, iuxta doctrinam Rebuffi, *vbi supra, §. præterea,* quod sentit Corduba, *supra,* & expresse ita declarat illa verba Concilii Emanuel Rodriguez, *in expositione bullæ cruciatæ. §. 9. nuda 1.* contra Gutierrez, *in suis canonicis. c. 6. numer. 9.* & refert motum proprium Pij. 5. & Gregor. 13. quæ opinio 17 verissima est, cum notus non indigeat examinatione, iuxta glossam, *in c. nullus episcopus. el. 2. in 24. distinctione,* vbi Archidiaconus, & Decius *in c. constitutis, el. 2. de appell. n. 7.* & illa verba Concilij, * *vel alias idoneus iudicetur,* * in hoc sensu accipienda sunt. Quæ omnia sunt menti tenenda, cum sit quotidiana, & sæpe sæpius in praxi contingant, coram ordinariis locorum: & iam semel vidi hoc practicari, vt notorie doctus non sit iterum examinandus. est tamen necessaria licentia ordinarii, vt prædicti possint audire confessionem, vt resoluunt doctores, supra.

QVÆST. CCCIII.

Ad l. nuda. C. de contrahenda, & committenda stipulatione. Communis contra commnem.

IN casu, *legis nuda. C. de contrahenda, & committenda stipulatione*, non requiritur litis contestatio, ad hoc vt pœna committatur. Hęc est cõmunis opinio secundum Decium, *in l si pacto quo pœnam C. de pactis n. 7.* Contrariam vero opinionem tenet Ripa *in leg. ita stipulatus, n. 54. ff. de verborum*, vbi Ias. *n.* 18. hanc dicit communem opinionem, & Alciatus, *li. 3. Parergon. c. 9. per totum.*

QVÆSTIO CCCIV.

Vtrum arbitrium iudicis extendatur vsq; ad pœnam mortis. Communis contra communem, & quid iure regio.

ARbitrium iudicis extenditur vsque ad mortem, secundum glossam, *in §. summa, Inst. de in-iurijs*, quam sequũtur plurimi, relati per Boerium, *decis. 254. nu. 3. & decisione. 317. n. 7.* & est communis opinio, secundum Barbaciam, *cons. 23. in fi vol. 2. & cons. 11. vol 1. n. 1.* Decius, *in c ex literis, num. 14. de constitutionibus*, & etiam dixit communem Maranta, *de ordine. iud. 4. part. prima diuisione iud. nu. 52.* & hanc dixit communem Iacobus Lolioni, *in l capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. n. 29.* & pro opinione glossæ solet allegari tex. *in l. sacrilegium, in prin. ff. ad l. Iuliam Peculatus. & in l. sacularij. §. sunt quadam. ff. de extraordinarijs criminib. & in l. lex. Iulia §. hodie ff. ad l. Iuliam repetundarum & in l. 2. C. de his qui latrones*, ibi, **arbitraria condemnatione pro tuo arbitrio.* * Et est bonus tex. (non solitus allegari) *in l. qui cum natu maior §. si tamen quis ff. de bonis libertorum.* Quæ omnia iura videntur probare opinionem glossæ, quam sequitur Maranta, *sup. de ordine iudiciorum, in 3. disputatione, n. 14.* vbi dicit hanc partem esse magis communem, & indigere Cæsarea decisione, & *n. 16.* adduxit 6. limitationes, & istam opinionem sequitur Ant. Gom. *3. tom. variarum resol. c. 6. n. 8.* & Greg. *in leg. 21. tit. 9. p. 7. gloss. penult.* Gratian. *reg. 44.* qui allegat pro hac sententia l. *5. tit. 31. p. 7.* & vide Menochium, *de arbitrariis. lib. 1. quæst. 86. n. 4.*

Sed contrariam opinionem (imo quod arbitrium iudicis non extendatur ad pœnã mortis) tenet Iason. (dicens illam communiter reprobari) *in l. qui iurisdictioni præest, num. 4. ff. de iurisdictione omnium iudicum*, idem tenet ibi Decius, *num. 9.* & dicit communiter reprobari Thomas Grammaticus, *cons. criminal, 48. num. 2.* Iosephus Ludouicus, *decisio. 1. num. 26.* Salazar, *de vsu & consuet. c. 5. ex nu. 7.* Simancas, *de catholicis. instit. c. 46. n. 81.* Didacus Perez, *in l. tit. 2. li. 4. ord. gloss. verb. *el que lo hiziere*, * Ant. Schapa, *de iure non scripto. lib. cap. 193.* Tiraquellus, *de pœnis temper. causa 93. numer. 2.* Michael Crassus, *lib. 2. comm. c 6. q. 1.* & Balinus, *in Aegid. Const. li. 1. c. 19. gl. 1. nu. 2.* Hieronymus Portoles, *in schol. ad Molineum. §. arbitrium numer. 7.* Fuscus, *singul. 37.* Et istam sententiam videtur tenere glos. *in cap. inquisitionis de accusationib.* & Alphonsus de Castro, *lib. 1 de lege pœnali. cap. 6. fol. 47. & fol. 50. col. 2.* & hanc asserit communem Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, rub. 1. §. 5. verb. *al albitrage*, & dicit etiam cõmunem Matthæus de Afflictis. *decis. 276. n. 6.* & Carrerius *in l. 2. in parte homicidii. n. 118. C. quorum appellationes non recip.* pro qua parte adducitur tex. *in l. 1. ff. de furibus balnearijs, & in l. 1. §. expilatores. ff. de effractoribus*, (qui sunt optimi tex.) & illud tenet Villalpando, *in l. 22. tit. 9. p. 7. post. numer. 4.* Iulius Clarus, *lib. 5. receptarum sententiarum. §. fin. q. 33. & 83.* qui dicit communiorem, & ab ea non esse recedendum, in iudicando & consulendo, & Salzedo, *in practica ad Bernardum Diaz. c. 147. litera D.* & idem Bernardus, *reg. 379.* vbi etiam Salzedo, in qua re concordiã assignat Maranta, *supra, n. 14.* Alex. *cons. 111. vol. 1. num. fin. & cons. 121. volum. 7. nu. 6.* vbi dicit quod in hac quæstione est communis opinio, quod attendi debeat, an qualitas delicti sit talis, qua de re iure communi, vel consuetudine infligeretur pœna mortis, & quod tunc habeat locum prima opinio, alias secunda, quam sequitur Padilla *in l. transigere, n. 27. C. de transactionibus.* Ant. Gomez, *3. tomo variarum. c. 6. n. 8.*

SVMMARIA.

1 *Iuramentum tunc defertur quando aliquid est ptobatum.*
2 *Intellectus ad cap. fin. §. sane, de iureiurando, traditur.*
3 *Lex. 4. titul.* * de las iuras, * *lib. 2. fori, declaratur.*
4 *Concordia opinionum traditur.*
5 *Regula tex. in l. qui accusare. C de edendo, declaratur.*

QVÆST. CCCV.

Vtrum lex, manifestæ. ff. de iureiurando, procedat quando actor nihil probauit. Communis contra cõmunem, & quid iure regio.

MAnifestæ turpitudinis est nolle iurare, neque iuramentum deferre, vt sunt verba *dicta. l. manifestæ*, cui consonat tex. *in l. 8. tit. 11. p. 3.* vbi notat Greg. circa quam dubitatur, an habeat locum, quando actor nihil probauit, & reus non vult iurare, neque iuramentum deferre, reus tunc habeatur pro confesso. Et hanc delationem iuramenti (quæ fit à parte parti) non habere locum, nisi qnando aliquid est probatum, tenet Speculator *in tit. de iuramenti delatione. §. 1. col. 2.* pro qua sententia videtur tex. *in c. fi. §. sane de iureiurando*, vbi tunc defertur iuramẽtum, quando aliquid est probatum, alias autem, si reus nihil præstiterit, absolueretur. Sed 2
reuera, text. ille non probat sententiam Speculatoris, quoniam communis intellectus ad illum text. est quod loquatur in iuramento necessario, quod defertur à iudice Et hunc esse communem intellectum illius tex. affirmat Socin. *cons. 184. vol. 2. col. 1. vers. videmus*, vbi ipse sententiam Speculatoris approbat, quam sequitur Hyppolytus *singulari 83.* & illam asserit communem Purpuratus, *in d. l. manifestæ, col. 2.* & eandem eriam fatetur communem Xuarez *in l. 4. tit. *de las iuras*, li. 2. fori, n. 5. vers. hanc conclusionem. fol. 199. col. 2.* 3
quam sequitur Greg. *in dict. l. 8. tit. 11. part. 3. verb. * que las vuiesse recebido.* * à qua opinione recedendum non est, iudicando & consulendo.

Sed contrariam partem (imo quod etiam si actor nihil probauerit si detulit reo iuramentum teneatur iurare) dixit de iure communi veriorem esse Xuarez, *vbi supra. num. 9.* & quod de iure regio est indubitatum, per illam *leg. 4. fori*, & quod ita vidit practicari, (cui in hoc credendum est, secundum communem opinionem, quam retulimus *in q. 1.*) & hanc partem fatetur magis communem Ias. *in repetitione. l. admonendi, de iureiurando, in fine*, vbi late prosequitur istum articulum, & hanc dicit communem opinionem Aymon Crauetta, *cons. 217. nu. 4. & 5. lib. 2.* quam etiam opinionem dicit communem Ripa, *in d. l. admonendi, n. 65.* & sequitur Forcatulus, *dialogo, 54. n. 5.* & Guillermus Benedictus, *in ca. Raynutius, verb. absque liberis, el. 2. in materia fideicommiss. substitut. n. 161.* & late Socinus, *pag. 205. limitatione. 2.* quas tamen opiniones contrarias poteris concordare, secundum 4
Decium, *in c. de probationibus. num. 5. vers. ex quibus omnibus*, quod autà principio actor noluit iuramentum deferre, sed onus probandi assumpsit, & non probauit, & tunc reus absoluitur, neque cogitur iurare: aut à principio actor detulit iuramentum, & tunc cogendus est reus iurare, vel iuramentum deferre, alias habebitur pro confesso, & sicut in hoc vltimo casu procedat hæc vltima opinio, prima autem in primo. Quam concordiam dixit communem Boerius, *dec. 95. n. 5.* per quam debet sic intelligi regula tex. *in l. qui accusare. Cod. de edendo, & d. cap. fi. §. sane*, quibus probatur, quod 5
actore non probante, reus absolui debet, atque ita illa iura intelligit Iacobinus de sancto Gregorio, *in l. properandum. §. & si quidem, nu. 23. C. de iudiciis.*

QVÆST.

QVÆSTIO CCCVI.

Vtrum tutor posit remittere debita pupilli, non liquida. Communis contra communem

TVtor potest remittere debita pupilli, quæ non sunt liquida. Ita tenet gl. *in l. pactum curatoris. C. de pactis*, vbi Bartolus Angelus, & Salicetus, idem tenent. Et est communis opinio, secundum Abb. *cons. 39. vol. 1. col. 1.* & Decium, *cons. 277. num. 5.* & sequitur Tiraquellus (post alios ibi relatos) *in l si vnquam, verb. donatione largitus, num. 196. C. de reuocandis donationibus.* Atque idem in procuratore, alioue administratore, voluit gloss. fin. *in l. contra iuris, §. fin. ff. de pactis*, vbi doctores.

Sed contrariam opinionem (imo quod tutor non possit remittere) tenent Baldus, Salicetus, & Fulgosius, *in l. 1. de pactis*, & idem Fulgosius, & Ias. *in d. l. contra. §. fin.* & hæc est communior opinio, secundum Alciatum, *in d. l. pactum curatoris, colum. 2.* & contra glossam *in d. l. contra. §. fin.* tenent Baldus, & Salicetus, *in l. 1. C. de pactis*. Imola, *in leg. ex duobus in principio ff. de duobus reis*, Alexand. *cons. 22. num. 7. volum. 1.* Ias. & Decius *in d. l. pactum curatoris*, idem Iason *in d. leg. contra. §. fi. numer. 17. & 18.* & Curtius iunior, *in l. præsens. numero quinto. Codic. de transactionibus*, & concordiam assignat Tiraquellus. *supra numer. 200.* Sed hæc vltima opinio est verior & securior, & tenenda in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCVII.

Vtrum reus compellatur præcise litem contestari. Communis cõtra communem, & quid iure regio.

REus non compellitur precise litem contestari, secundum glossam, *in authentica qui semel. Codic. quomodo & quando iudex.* quam sequitur Bart. *in l. si finita. §. Iulianus. nu. 16. ff. de damno infecto*, quam asserit communem Bologninus. *in d. §. Iulianus, col. 38.*

Sed contrariam partem videtur probare tex. *in l. 1. §. quid ergo ff. de ventre inspiciendo*, & tenet Bald. *in l. 3. quæstione 5. de litis contestatione*, & est communis opinio, secũdum Alex. *in d. §. Iulianus numer. 30. ad fin.* Et eandem dixit communem Robertus Maranta, *de ordine iudiciorum fol. 192. numer. 8.* quæ opinio est hodie approbata ex *l. tit. 4. lib. 4. recop.* per quam tenetur reus intra nouem dies litem contestari, alias habetur pro confesso, cuius legis decisionem multum rigorosam esse, tenet Couar. *lib. 1. variarum. c. 1. numer. 8. c. lum. 3. in fine*, Auendanus, *respon. 1. num. 21.* Matiençio, *in dialogo relatorum. 3. p. c. 44.* & Didacus Perez, *in l. tit. 3. lib. 4. ordinam. pagina 875.* vbi Azeuedo, *num. 17. & num. 48.* vbi dicit ex illa lege iam omnino teneri reum litem contestari, pœnæ vero a lege impositæ executio nunquam practicatur, vt tenet Salazar, *de vsu & consuetudine. c. 1. n. 42. vers. præterea*, qui dicit, quod illa lex nunquam fuit vsu recepta. Circa cuius intellectum & materiam, vide Azeuedo, *ibi à num. 5. cum sequentibus*, vbi late prosequitur, & declarat istam materiam.

QVÆST. CCCVIII.

Vtrum citatio personalis requiratur, quãdo peruenitur ad secundum decretum. Communis contra cõmunem. & quid iure regio.

QVando peruenitur ad secundum decretum, non requiritur citatio partis personalis, vt est communis opinio, secundum Alex. *cons. 49.* idemque tenet Bologninus, *col. 52. in leg. si finita. §. Iulianus. ff. de damno infecto:* licet contrariam partem dixerit communem ibi Michael Vulcurnus, secundum Bologninum. quæ opinio est recepta de iure regio, *vt in l. 1. titul. *de lo. asentamientos, *lib. 3. ord.* ibi. **de se difinitiua sententia sin otro emplazamiento*, quæ verba ad hoc ponderat Auendanus, *in tractatu primi*, & *2. decreti n. 8.* & probat *leg. 1. tit. 11. lib. 4. recop.* vbi late Azeuedo & Paz *in sua praxi. 4. p. 2. tom. c. vnico, n. 30. cum sequentibus.*

QVEST. CCCIX.

Vtrum in citationibus debeat apponi dies termini, & hora. Communis contra comunem.

VT citatio valeat, debet apponi dies termini. Argum. tex. *in l. aut qui aliter ff. quod vi aut clam*, ibi, **& diem. & horam.* *Et illud tenet Cynus, & Albericus, in *l. fi. C. de feriis*, Bart. in *l. liber homo. §. decem. in princ ff. de verborum oblig.* & alii plures citati per Boerium, *de ist. 276. & 285.* & hanc indistincte asserit communem Ias. in *d. §. decem. num. 7.* vbi dicit, quod cum Bartol. (qui tenet hanc partem) transeunt omnes, & sequitur Hippolytus, in *leg. de vno quoque. ff. de re iud. n. 168.*

Sed pro cõtraria parte vrget tex. *in c. cum parati, de appellationib.* vbi Abb. *n. 6.* dicit eum nunquam tradendum obliuioni. Et hanc sententiam tenent communiter doctores canonistæ, & fatetur communem Felin. *in c. consuluit, de offic. deleg.* Imola, *in l. cum vir vxori ff. de conditionib. & demonstrationib.* & eandem etiam fatetur communem Ias. (citatus sibi contrarius) *in §. decem, n. 8.* & dicit etiam cõmunem Abb. in *repetitione c. extirpandæ. §. qui vero, n. 21. de præb.* & Iasredus Baldus, *decis. 306. art. 19. n. 17.* Prima tamen opinio verior est & tenenda, & ita quotidie practicatur in vtroque foro.

SVMMARIA.

1 *Excommunicatus pro crimine hæresis, non potest facere testamentum.*
2 *Cautela Copallæ reprobatur.*
3 *Testamentum est actus reuocabilis, & non est modus in iure per quem non possit reuocari.*
4 *Lex. 25. tit. 1. p. 5. declaratur.*
5 *Testamentum aliter quam per contractum non potest fieri irreuocabile.*
6 *Cautela iuridica, per quam testamentum fieri potest irreuocabile.*
7 *Lex. sicut §. venditionis ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, declaratur.*
8 *Testamentum debet fieri de per se & alter debet consentire in testamento, vt fiat irreuocabile.*
9 *Testamentum duorum factum in eadem charta, non est irreuocabile.*
10 *Contractus irreuocabilis fieri potest in testamento.*
11 *Donatio omnium bonorum admit liberam testandi facultatem.*
12 *Testamentum conditum inter maritum & vxorem in quo fundatur maiora, vel capellania, reuocari potest.*

QVÆSTIO CCCX.

Vtrum excommunicatus posit condere testamentum. Communis cõtra communem.

EXcommunicatus potest condere testamentum secundum Bart. *in leg. si quæramus, numer. 9. ff. de testam.* & est communis opinio secundum Aretinum, *ibi, colum. 4. vers. 3. adde.* & eandem dixit communem Felinus, in *cap. ad probandum, numer. 1. de re iudicata, & in c. tum voluntate de sententia excommunicationis*, Francus, *in rubrica, de testament. numer. 32. in 6.* & dicit etiam communem Barbacia, in *capit. intellexi-mus, nnumero 52. de iudicijs*, & Gualdensis, *de arte testandi, tit. 1.*

tit. 1. cautela 10. num 1. & dixit communem Viglius *in §. fi. Instit. quib. non est permissum facere testament.* & fatetur etiam communem Couar. in *2. part. rubr. de testament. numer. 18.* Et pro hac sententia facit tex. in *c. Felicis. § verum. de pœnis in 6.* & tenet Ias. *(ad Porcum) in § fi. Instit. de capitis diminutione,* & Guillermus Benedictus, in *c. Raynut. verb. mortuo, el. 1. nu. 289. de testam.* idem tenet Socinus, *reg. 233.* & (his non citatis) hanc dixit magis communem opinionem Anton. Gabriel *lib. 4. communium, tit. de testamentis, conclus. 1.* quod limitat in publico excommunicato pro crimine hæresis, *vt in authentica credentes, C. de hæreticis*, & nostram principalem opinionem sequitur & defendit Didacus Perez, in *leg. prima, tit. 2. lib. 5. ordin.* Nauar. *in manuali. cap. 27. numer. 36.* Roias *in singularibus fidei singulari. 61. & 186.* Greg. *in l. 1. tit. 6. p. 1.* quæ opinio verissima est, & ita practicatur, vt dicit Spino *in speculo testamentorum. gloss. rubrica 13. in 11. p. n. 69. in fi.* Sed contrariam partem tenet glos. *verb testificando, in decernimus, de sententia excommunicationis in 6.* quam dixit singularem Francus, *d. n. 32.* & defendit Barbacia, *numer. 52.* & sequitur Antonius Gomez, *in l. 3. Tauri, num. 15.* Felinus, *in cap. venerabilem, numer. 5. de exceptionibus.* & Federicus de Senis *cons. 74.* qui dicit, quod ista est vera opinio, licet contraria habeat plures auctores. Et eam dicit communem Andreas ab Egea, quem pro communi refert & sequitur Gutierrez *de iuramento confirmatorio. 2. cap. 1. numer. 9.* concordiam tamen ponit Nicasius, in *dict. § fin colum. 2.* faciens quandam distinctionem, quam etiam affert communem, & vide Duennas, *reg. 272.* & plura pro vtraque parte congessit Iacobus de Belouiso *in tractatu de excommunicatione,* Anania, *in c post cessionem num. 2. de probationibus.* Prima tamen opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, & pro ea facit tex. in *c significauit. de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adult.* per tex. in *c. si vero de sententia excommunicationis, c. quoniam multos. 11 quæst. 3.* & ratio est, quia omnes contractus sunt introducti de iure gentium. *leg. hoc iure. ff. de iustitia & iure,* & excommunicatio est inducta à iure positiuo, & prohibita fieri à iure positiuo, non censentur prohibita a iure gentium. *leg. quidam ff. de pœnis,* & sic manifeste sequitur, quod per prohibitionem factam excommunicatis, non est prohibita factio testamenti, ita Soto 2 *in 4. distinction. 22. articul. 4.* Ex quibus venit reprobanda cautela Cepollæ. *117. num. 3.* qui supponens pro constanti, quod excommunicatus non potest condere testamentum, assignat cautelam, vt testamentum fiat irreuocabile, videlicet, quod testator iuret se non reuocare testamentum, & postea heres in eo scriptus comparcat coram iudice ecclesiastico, vt faciat testatori præcipi per censuras, quod obseruet iuramentum, & quod non contraueniat suæ dispositioni, alias ex nunc prout ex tunc, & è contra, proferat sententiam excommunicationis contra ipsum: quo facto, tenet Cepolla testamentum fieri irreuocabile, cum testator eo ipso quod vult mutare testamentum, reperiatur excommunicatus, & sic non poterit testari, vt in *c. pia de exceptionibus lib. 6.* & in cõmuni opinione, de qua supra. Sed re vera illa cautela neque est vera, in se, neque satis tuta, cum verius sit excommunicatum posse facere testamẽtum, & nullus est modus 3 excogitatus in iure, per quem testamentum irreuocabile 4 fiat, vt aperte insinuant verba legis: *5. titul. 1. p. 5.* ibi, * *ningun home puede fazer testamẽto tan firme, que lo no pueda despues mudar quando quisiere fasta el dia que muera.* *Vbi Gregor. *gl. fin.* reprobat Cæpollam, & esse falsam cautelam tenet Gu- 5 tierrez, *sup. n. 9.* resoluens, quod aliter quam per contractum non potest fieri testamentum irreuocabile. Idemque tenet 6 *inl. nemo potest, n. 254. ff. de legat 1.* Erit tamen optima cautela iuridica, & vera, per quam testamentum fieret irreuocabile, vt maritus testetur solus, & de per se, de bonis vxoris vel alterius, & ille de cuius bonis disponitur, præstet consensum, quod alter testetur: & in hoc casu, ita præiudicat ille consensus, quod testamentum remanet irreuocabile per mortem testantis, & nullo modo per superuiuentem, qui præstat consensum, poterit reuocari. Quæ cautela fundatur 7 in tex. singulari *in l. sicut § . venditionis ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur,* ibi, * *& si legare permisit, valeat. quod concessit,* *vnde clare colligitur ex illis verbis, quod si ego permisi, vt aliquis de meis bonis legando disponeret, valeat concessio, quod verbum, *valeat.* intelligi debet irreuocabiliter, & ad hoc illum text. expendit Rodericus Xuarez, *in l. quoniam in prioribus, in declaratione. 5. n. 13.* & Mieres *de maioratu. 1. p. q. 24. n. 4.* & Couar. *in rub. de testamentis. 2. p. n. 8. col. 3.* qui sequũtur Rodericum Xuarez, *supra,* per dictam legem. Idemque tenet Salazar, *de vsu & consuetud. c. 41. nu. 23. & 27.* & Spino, *in speculo testamentorum, gloss. 18. num. 55.* qui loquitur in melioratione, & capellania, fundata de consensu vxoris in testamento mariti de bonis vtriusque & illum tex. cõmendat Ias. *cons. 13. vol. 1.* & est tex. similis, *in c in princip.* & ibi Baldus, *de prohibita feudi alienatione per Federicum,* & probat etiam text. *in l. si sine voluntate. Cod. ad Velleianum,* qui est melior & expressior pro hac sententia. pro qua etiam facit lex. *9. ti. 13. p. 5.* vbi Greg. *verb.* * *el señor lo consintiesse.* * Quod 8 tamen sub intelligas (ne in hoc decipiaris) quando aliquis de per se testatur, veluti si mulier non testetur, sed solum consentiat in testamento facto per maritum: quia si ambo testentur, iam dicitur duorum testamentum, & sic reuocari poterit à superuiuẽte vt tradit latissime Burgos de Paz, *cons. 2. n. 14. per totum,* & Mieres, *de maioratu. 1. p. q. 23. nu 21.* & sentit Xuarez, *supra n. 13. in illis verbis,* ibi, * *Vnum tamen tenebis menti quod si non testetur quis, sed consentiret testamento, quod alius fecit, &c.* * Et ratio differentiæ est, quia quando 9 duo testantur in eadem charta, dicitur testamentum duorum: at vero si non testentur, sed solum vnus consentiat dispositioni alterius, tunc celebratur quidam contractus, ex reciproco duorum consensu, & sic nimirum, si reuocari non possit. *vt in l. sicut ab initio. ff. de actionibus & obligationibus, &* 10 *& in l. heredes palam. §. fi. ff. de testamentis,* & latius diximus *in q. 140. n. 5.* quæ omnia sunt valde notanda, quia Padilla; nulla inuenit modum vt testamentum sit irreuocabile, *in l. clari, n. 17. C. de fideicommissis.* Secundo illud intellige, secundum Rodericum Xuarez. *supra in vers. sed videtur illud,* quando ego consentio vt vnus in specie testetur de aliquibus bo- 11 nis meis, secus si vniuersaliter de omnibus, quia tunc diceretur donatio omnium bonorum, & per eam tolleretur libera testandi facultas, & illud insinuant verba *dict. § . venditionis* ibi, *& si legare permisit,* * vbi loquitur Iurisconsultus de re particulari legata, non vero vniuersaliter de omnibus bonis. Et licet Roder. Xuar. illud relinquat cogitandum, tamen sine dubio illud verissimum existimo, in hac secunda & in prima declaratione, quod est notabile, & menti tenendum, circa testamenta facta inter maritum & vxorem, in quibus solent 12 fieri maioriæ, & fundari capellaniæ de bonis communibus: quæ omnia vt firmiter fiant, debet vnus testari, & alter in testamento consentire, neque sufficiet si ambo simul in eadem charta testentur, quia tunc actus est ex sua natura reuocabilis, vt supra dictum est, & in quæst. 140. & ita videtur tenere Burgos de Paz, *quæst. 7. n. 55. & 57.*

QVAEST. CCCXI.

Vtrum tutores in assumptione tutelę promittere debeant defensionem pupillorum directe, vel sufficiant verba æquipollentia. Communis contra communem, & quid iure regio.

TVtores in assumptione tutelæ promittere debent, quod sine vlla dilatione, pupillorum defensionem suscipient. Ita disponit tex. *in l. fin. §. omnem C. de administratione tutorum.* Sed quærit Bart. *in l. prætor ait. n. 2. de noui operis nunciatione*, an illud sufficiat promittere per verba æquipollentia, puta facere vtilia, & inutilia vitare, & prætermittere, & resoluit quod non, quia tex. *in §. omnem* dicit, quod specialiter exprimat illa verba. Et hanc Bartoli sententiam, sequitur Ias. *in l. 1. ff. de lib & posth. n. 2.* & plurimi relati per Tiraquellum. *post ll. connub gloss. 7. n. 94.* vbi sequitur istam sentẽtiam, & Marianus Salomon, *in l. Gallus. §. quidam recte, n. 37. ff. de lib. & post.* & illam dixit communem Ias. *in d. l. prætor ait, num. 9.* & hanc tenet Angelus, *in §. actionum, n. 34. Inst. de actionibus, & in princ. Inst. de legitimo agnatorum tutela, numer. 4. & in princip. de satisdatione tutorum, colum. 2. in fin.* & sequitur

quitur idem Iaſ. *in l.* 1 ,*n.* 17. *ſi quis in ius vocatus , & in l. quod in rerum* §. *ſin autem,n.* 2. *ff. de legat.* 1. *& in conſ.* 4. *nu.* 4. *vol.* 3. vbi dicit cum Bart. eſſe communem opiuionem, quam hodie probat *l.* 94. *tit.* 18. *p.* 3. ibi,* *prometio y iuro de fazer e complir todas las coſas que ſon buennas e prouechoſas a aquel huerfano,e dele deſuiar e no fazer las que le fu eſſen damnoſas.e guardar bien y lealmente la perſona del huerfano , y todos ſus bienes.* Ex qua ſententia dicebat Bart. *in l legitimos , in princ. nu.* 8. *ff. de legit. tutorum* , ſe vidiſſe multas quaſſari tutelas , quare notanda eſt hæc communis contraria.

Contra iam tamen ſententiam de iure communi tenent citati per Tiraquellum , *in d. gloſſ.* 7. *num.* 95. & hanc teſtatur eſſe magis communem opinionem Antonius Rubeus, *conſ.* 162. *in fine* , ſed prima opinio verior, & communior eſt, & tenenda maxime ſtante lege partitæ. Et vide quæ diximus *in quæſt.* 31. *in ſimili caſu.*

SVMMARIA.

1 *Pecunia eſt res mobilis.*
2 *L. ſciendum. ff. qui ſatisdare cogantur, declaratur.*
3 *Qui poſſidet cenſum redimibilem dicitur poſſidere immobilia, contra Mieres, tenentem contrarium.*
4 *Lex.* 31. *tit.* 11. *p.* 4. *exornatur.*
5 *Res periit periculo domini.*
6 *Cenſus periit pro rata, re deſtructa.*
7 *Felicianus de Solis, reprobatur in ſua opinione.*
8 *Exceptio quod res cenſui obnoxia fuit deſtructa, impedit executionem.*

QVAESTIO CCCXII.

Vtrum pecunia deſtinata ad emptionem prędiorum, dicatur res mobilis, vel immobilis. Communis cõtra communẽ.

1 PEcunia cenſetur res mobilis, & de his quæ ſeruando ſeruari non poſſunt , & hanc dixit communem ſententiam Tiraquellus, *libr.* 1. *de retract.* §. 1. *gloſ.* 7. *nu.* 105. Modo dubium eſt, an hoc ſit verum, quando pecunia eſt deſtinata ad comparationem prædiorum, & tunc pecuniam eſſe reputandam inter immobilia , ex plurimum relatione, aſſerit Tiraquellus, *vbi ſupra, numer.* 106. & eam eſſe communem pluries teſtatur Iaſ. in *l. catera.* §. *ſed ſi parauerit* , *n.* 22. *ff de legat.* 1. & Caſſaneus *in conſuetudinibus Burgundiæ , rub.* 4. §. 2. *n.* 16. Rebuffus *in authentica habita. C. ne filius pro patre, priuilegio.* 56. *n.* 5. Pro qua opinione fuit iudicatum in ſenatu, vt tradit Michael Craſſus, *recept. ſentent.* §. *legatum. quæſt.* 19. *num.* 7.

Sed contrariam opinionem aſſerit eſſe communem Fenonus. *in conſuetudinibus Burgundiæ, de Galen. tit. de locato.* §. 6. & refert Boerius, *deciſ.* 209. *nu.* 2. vbi hanc communem contrariam retulit. Et hanc vltimam ſententiam dixit communem Barbacia, *in l. ſi e. legati cauſa, col.* 16. *ad fi. ff. de verborum oblig.* & Palatius Rubeus *in rub de donationibus.* § 38. Socinus nepos, *conſ.* 120. *num.* 18. *lib.* 1. & hanc dixit magis communem Pinelus, *in rub. de bonis maternis.* 1. *p. n.* 44. & Tiraquellus (plures referens) *in tractatu de retractu Lignagier.* §. 1. *gloſ.* 7. *num.* 105. & Menchaca, *lib.* 1. *de ſucceſſionum creat.* §. 1. *n.* 72. *col.* 9. Ex quibus venit intelligenda l. *ſciendum.*
2 *ff. qui ſatisdare cogantur* , vbi poſſeſſores rerum immobilium non tenentur ſatisdare, vt idem procedat in eo, qui poſſidet pecuniam deſtinatam ad emptionem prædiorum, quod poteſt contingere ex mandato teſtatoris, vel ex alia cauſa. Et circa illius ex. intellectum, & materiam, vltra doctores ordinarios vide omnino Hippolytum *in rubrica* ff. *de fideiuſſoribus, n.* 245. vbi poſuit 12. limitationes, & Rodericus Xuarez, in *l.* 2. *fori, tit.* * *de los emplazamientos* , * & ſimiliter qui
3 poſſidet cenſum redimibilem, **al quitar** * dicitur poſſidere immobilia, *vt in l. iubemus, la magna. Cod de ſacroſanctis eccleſiis, & authent. de non alienand.* §. *hoc ergo col.* 2. *& in clementina. exiui de paradiſo.* §. *ſed cum annui. de verborum ſignificatione, & in l. fi. Cod. de vendendis rebus ciuitatis, lib.* 11. & tradit Tiraquellus, *ſupra.* §. 1. *gloſſ.* 6. *n.* 6. & Auendannus, in *reſpon.* 23. *num.* 1. licet contrarium defendat Mieres, *de maioratu.* 1. *part. quæſtion.* 40. *nu.* 13. Quod quidem eſt notandum, pro
4 declaratione legis 31. *tit.* 11. *par.* 4. & etiam ad hoc, quod poſſeſſor cenſus redimibilis poteſt collectari , ſicut ſi eſſet poſſeſſor bonorum immobilium , vt expreſſe tenet Auendannus *ſupra, n.* 2. quod & veriſſimum eſt, maxime ex motu proprio Pii V. in quo diſponitur , quod res cenſui obnoxia, ſi pereat, peribit, & finietur cenſus ſolutio, pro rata, ex eo quia res perijt periculo domini *l. quæ fortuitis. l. poſt pignus* 5 6 *C. de pignoratitia actione.* Et iſtam ſententiam , quod cenſus pereat, re perempta in totum, vel pro parte, tenet Follierius, *in practica cenſuali fol.* 162. *n.* 120. *in fi.* & Parladorius *rerum quotidianarum. c.* 2. *n.* 53. & Pizarrus (filius Gregorij Lopez) *in gl. ad ſtatutum de Guadalupe*, quem ſequitur illius pater, *in l.* 26. *ti.* 8. *p.* 5. *verbo,* *por fuego,* * & idem tenet Salazar, *de vſu & conſuetudine. c.* 11. *n.* 74. & Aluarus Velaſcus, *de iure emphyteut. c.* 31. *n.* 11. idem tenet Gutierrez , *pract. quæſt. lib.* 2. *q.* 187. *n.* 7. qui alios refert, & hæc opinio eſt tenenda, quidquid in oppoſitum tentauerit Felicianus de Solis (ſequendo alios) *in tractatu de cenſibus lib.* 1. *c.* 8. *n.* 19. qui loquitur contra communem opinionem, quam refert Parladorius *ſupra*, & contra dictum proprium motum, & extrauagantes Martini V. & Calixti III. quæ incipiunt , *regimini, de emptione & venditione*, quibus ipſe conatur ſatisfacere: & cum caſum iſtum de facto nuper haberem, ita obtinui, & hæc exceptio admiſſa fuit, (& recte) in via executiua, quia intra decem dies oppoſitionis, probatum fuit, domum ſuper qua cenſus erat impoſitus, incendio cum alijs combuſtam fuiſſe, abſque culpa domini, & ſic via executiua reuocata fuit , ex probatione prædictæ exceptionis.

QVÆST. CCXIII.

Vtrum tranſiens per ciuitatem vel alium locum , cum æquo alieno , poſsit ibi conueniri. Communis contra communem.

SI aliquis tranſeat per aliquam ciuitatem, cum equo alieno, ibi poterit conueniri, vt colligitur ex opinione Azonis, relata per gloſſam, *in l. fi. Cod. vbi in rem actio*, vbi Albericus hanc dicit eſſe communem opinionem. Eandem etiã aſſerit communem idem Albericus, in *l. ſi legationis, ad finẽ. ff. de iudiciis*, quem corrupte citat Boerius, *deciſ.* 218. *n.* 2. vbi refert Ancharranum, dicentem hanc eſſe communem opinionem.

Sed contrariam ſententiam (imo quod in hoc caſu ſit diſtinguendum, an res mobilis ſit ibi permanſura diu, & tunc procedat opinio Azonis, aut non eſt ibi diu permanſura, & tunc non poſſit conueniri) tenent Bartolus Baldus, & Paulus, *in d. l fi.* & eſt communis opinio ſecundum Abbatem, *n.* 4. & ſecundum Barbaciam, *n.* 83. *in c. fi. de foro competenti*, quos refert Boerius, *ſupra n.* 4. & hanc opinionem ſequuntur moderni. *ſecundum* Iaſ. *in l.* 2. *nu.* 17. *ff. de iurisdictione omnium iudicum* , & etiam in hoc caſu quando non eſt ibi diu permanſura, poteſt habere locum alia tertia opinio, quæ vult non poſſe conueniri portantem, tamen debeat ſatisdare de iudicio ſiſtendo in ſuo foro. Ita tenet Hugo, quem refert gl. *ver. & ſequitur in d. l. fi.* & ſequuntur plures relati per Boerium. Et ſi noluerit, vel non potuerit ſatisdare, res erit ſequeſtranda, vt dicit Boerius, & vltra eum illud tenet Albericus, *in l. ſenatus conſulto, n.* 12. *ff. de offic. præſidis*, Paulus & Angelus, *in l. fideiuſſor.* §. *fi. ff. qui ſatisdare cogantur*, vbi Iaſ. *nu* 1. ſequitur eos, qui aſſerit canoniſtas tenere iſtam opinionem, vt conueniri non poſſit, niſi ex alia cauſa ibi forum ſortiatur: quod limita, *vt in quæſt.* 318. & qualiter & quib. præcedentibus teneatur debitor ſatisdare pro debito, declarat lex. 66. *Tauri*, quæ eſt *l.* 37. *tit.* 16. *lib.* 5. *recop.* vbi late Matienço, *gl.* 1. *&* 2. & Maſcardus, *de probationib. concluſ.* 1299. *vol.* 3. & *concluſ.* 445. *vol.* 1.

QVÆSTIO CCCXIV.

Vtrum delegatus legati de latere possit subdelegare. Communis contra communem.

DElegatus legati de latere bene potest subdelegare. Ita est communi opinio, secundum Felinum, *in c. super quæstionum, § si vero num. 17. de officio delegat.* & Abb. sequitur istam sententiam *per tex. ibi, in ca. cum Berteldus. n. 22. de re iudicata*, pro quibus adducitur tex. *in c. 2. de officio legati, lib. 6.* in quantum hunc legatum æquiparat proconsuli, cuius delegatus subdelegat, *vt in l. leg. ff de officio proconsulis.*

Sed contrariam partem (imo quod non possit subdelegare) est communis opinio, secundum Decium, *in ca. si pro debilitate, nu. 2. vers. moderni hic, de offic. delegat.* & hanc tenet Alciatus, *in rubrica de officio ordinarij. nu. 13.* quæ opinio tenenda est, tanquam verior & receptior; & ita practicatur. Ex qua resolutione optime intelliges illa iura, *in d. ca. cum Bertoldus, & in cap. 2. de offic. delegati, in 6.* ne faciant pro prima parte, & pro solutione illorum iurium, vide tradita per doctores, *in l. cum prætor, versic his quoque ff. de re iudicata, & in l. 1. §. 1. ff quis & à quo, & gloss. verb. legato, Instit. de suspectis tutoribus, in §. 1.*

SVMMARIA.

1 *Lex vt iusiurandum. ff de operis libertorum, declaratur.*
2 *Prima opinio defenditur, de iure canonico & regio.*

QVÆSTIO CCCXV.

Vtrum pactum nudũ firmetur iuramento. Communis contra communem, & quid iure regio.

PActum nudum, de iure ciuili non producit actionem, *vt in l. iurisgentium. §. sed cum nulla. ff. de pactis.* Tamen si interueniat iuramentum, illud pactum quantumuis nudum, confirmabitur, ita tenet Bartolus *in l. si quis pro eo, nu. 12. ff. de fideiussoribus*, & est de mente glossæ, *in l. 1. verb. imposita. ff. de operis libertorum*, & sequitur Fortunius Garcia, *in ca. 1. de pactis, fol. 74. col. prima, vers. 6. infero.* Et hanc dicit esse communem opinionem Alciatus, *in c. cum contingat, num. 339. de iureiurando*, & hanc existimat veriorem Couar. (post Alciatum,) *in cap. quamuis pactum. 2. part. §. 4. numer. 15. col. 4.* vbi refert communem contrariam, & sequitur Forcatulus, *dialog. 53. n. 2.* & dicit communem Ias. *in d. l. iuris gentium, num. 7. & in l. iusiurandum quod ex conuentione. ff. de iureiur.* Et hanc esse magis communem opinionem tenet Oroscius, *in d. §. igitur nuda, n. 5.* & Menchaca (qui plures allegat) *de successionum creatione. §. 28. nu. 3.* & Couar. *in c. Raynaldus. §. 3. n. 10.* vbi etiam dicit communem. Et duas communes refert ipse Couar. *in c. quamuis pactum. 1. p. §. 2. n. 3.* & Gutierrez, *de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 34. n. 1.* vbi per totum caput explicat & declarat istam quæstionem, pro qua facit *l. fi. C. ad l. falcidiam*, ex qua deducitur, quod pactum nudum geminatum producit actionem.

Sed contrariam opinionem (imo quod etiam cum iuramento, non firmetur pactum nudum) dicit communẽ Fortunius, *in d. c. 1. fol. 74. vers. 6. infero*, & idem testatur Alciatus, *in d. c. cum contingat. num. 337. de iureiurando*, Ias. *in l. si quis maior. n. 23. de transact.* & pro hac sententia plures alios referunt Couar. Menchaca, & Oroscius, & Gutierrez, *sup. qui* 1
dicunt communem pro qua facit tex. *in l. vt iurisiurandi. ff. de operis libertorum*, vbi videtur speciale in operibus promissis per libertum, quod pacto nudo debeantur, si iuramentũ accesserit, quem tex. ita intellexit Bart. *in d. l. iurisgentium. §. quinimo, n. 16. & in §. sed cum nulla, nu. 21.* & Iuuenalis Acosta *in princip. Inst. quib. modis recontrahitur obligatio, n. 14. ad fi.* sed ille text. non ponit aliquod speciale, in liberto, operas promittente, vt optime declarat Forcatulus, *vbi supra*, & Fortunius *fol. 72. col. 2. vers. non obstat.* Prima tamen opi- 2
nio est magis communis, & recepta sententia, propter vigorem iuramenti, quæ hodie tam de iure canonico, quam regio procedit, vt tradit Gutierrez, *supra, n. 2. & 6.* & Padilla, *in d. l. siquis maior, nu. 75. C. de transact. per l. 3. tit. 8. lib. 3. ord. l. 2. tit. 16. li. 5. recop.* à qua recedendum non est in iudicando & consulendo, & legendo.

QVAESTIO CCCVI.

Vtrum contractus nominatus actionem producat. Communis contra communem, & quid iure regio.

COntractus nominatus est constitutum, atque adeo actionem producit, quod aliqua non est in eo specialitas. Ita Bartolus, *in l. iuris gentium. §. igitur nuda. ff. de pactis*, qui communiter approbatur, secundum Fortunium, *in l. 1. §. fin col. 2. versic. 6. ff. de pactis.* & hanc Bart. sententiam tuetur Ias. *in rubrica. ff. de verborum*, & defendit Ias. *in l. 5. §. satis acceptio. n. fi. eod. tit. & in §. in personam. n. 53. Inst. de actionib.* vbi *n. 6.* appellat mirabilem, & sequitur Gomecius, *in §. in personam, n. 34. & 35.* vbi optime loquitur, dicens communem opinionem contrariam, *n. 2.* & illam Bart. doctrinam esse contra omnes, asserit Ias. *in d. §. in personam n. 6. & 53.* Ex quo forte Bartolus, *in l. 1. n. 2. ff. de constituta pecunia*, existimat rationem esse propter geminationem consensus, qui interuenit in constituto, & dicit illud esse speciale, vt ex eo actio oriatur. Et ita omnino est Bartolus sibi contrarius, licet eius concordator Nicellus, *in 12. concordantia.* eum velit conciliare. Et hanc vltimam Bart. rationem dicit communem Ias. *n. 11.* Ripa. *n. 30. in rub. ff. de uerborum oblig.* hodie vero (vt resoluimus in *quæst. præcedenti in fi.*) de iure regio acquiritur actio efficax ad agendum, vt notant Azeuedo, & Matienço *in d. l. 2. tit. 16. lib. 5. recop.* & si nulla est iam specialitas in constituti contractu.

QVÆSTIO CCCXVII.

Vtrum cognitio causę suspecti tutoris, delegari possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

COgnitio causæ suspecti tutoris delegari non potest, nisi à legato proconsulis, in quo est speciale, secundum glossam, in l. *cognitio, in principio. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictio, & in l. 1. §. cum autem. ff. de suspectis tutoribus.* Quarum opinionem dixit magis communem Alex. *dicta. l. 1. n. 35. cum sequentibus.*

Sed contrarium (imo quod in hoc sit distinguendum hoc modo, quod si agatur ciuiliter, possit delegari, si vero criminaliter, non possit) tenet Bart. *in l. 1. §. suspecti num. 1. ff ad Turpillianum*, cuius distinctionem fatetur communem Decius, *in d. l. cognitio, nu. 6.* vbi Iacobus de Nigris, *col. 3.* dicit, quod prima opinio est communis glossarum, secunda vero doctorum: tamen pro opinione glossarum videtur facere tex. *in l. 2. tit. 16. p. 6.* quam omnino vide, vbi Greg. *verb. * al iuez del lugar.*

QVÆSTIO CCCXVIII.

Vtrum committens furtum in vno loco, fugiens ad alium, possit ibi conueniri. Communis contra communem.

DIximus supra, *in communi contraria 313.* quod quando res non est diu permansura in loco, in quo per dominum cognoscitur, ducens illam non potest ibi conueniri, quod ibi limitatum est, vt teneatur satisdare, vel quod res esset sequestranda. Nunc autem est de nouo limitanda, in committente furtum in vno loco, nam si reperitur in alio loco

loco cum re subtracta, ibi puniri, ac conueniri potest: quoniam ratione nouæ contrectationis, videtur ibi nouum furtum committere. Ita tenet Socin. in *c. sane, colum. 3. de foro competenti in versic. tertia declaratio*, quem sequitur Boerius, *decis. 218. num. 4.* & hanc conclusionem tenet Bartolus, in *l. si dominium. ff. de furtis, & in l. si abducta mancipia. C. eodem*, vbi Paulus, *num. 5.* dicit opinionem Bartoli per totum mũdum seruari, & eandem tenet Bartolus, *in l. sed nec legatarius. ff. de condictione furtiua*, vbi etiam Paulus, *num. 13.* dicit idem quod antea dixerat, & eam esse communem opinionem asserit Couar, *lib. 2. variarum. cap. 20. n. 15. vers. 28.* ex Boerio, *decis. 13. n. 47.* qui dicit, quod opinio Bart. communiter seruatur in praxi, quam tenet Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ, rubr. 1. §. 5. verbo.* simple lacenir, * num. 15.* Hippolytus, *in l. si. n. 208. ff. de iurisdictione omnium iudicum*, vbi tenet, quod Bartoli opinio est verior & in praxi receptior, & pro ea fuit iudicatum in Concilio Cachaloniæ, *die. 6. mensis Iulij, anno 1582.* in facti contingentia, prout refert, & sequitur Bartoli sententiam don. Ludouicus de Peguera, in *decisionibus criminalibus, c. 28. num. 4.* & dicit communem Capicius, *decisione 104. n. 4.* Boerius, *decisione 13. nu. 47.* vbi refert pro vtraque opinione plures doctores, & dicit Bart. opinionem communiter seruari in praxi, & assessores, & iudices tenere eam pro euangelio.

Sed contrariam sententiam contra Bart. asserit communem Angelus, in *d. l. si dominium*, & idem dicit ibi Alexand. *ad Bart.* & dicit communem Abb. *in capit. 1. num. 11. de raptoribus*, dicens ante tempora Bartoli hanc fuisse communem, vt refert Syluester, *in summa, verb. furtum. nu. 9.* & dicit etiam communem Barbacia, in *c. postulasti, col. 48. de foro competenti*, & Remigius de Gonni. *in suo tractatu, de immunitate ecclesiarum, col. 112.* & dicit Bald. *consil. 47. li 3.* opinionem contra Bart. seruari in practica. Bolius, *tit. de furtis, n. 18.* vbi dicit se vidisse hanc opinionẽ diuersis vicibus seruari in senatu, contra Bart, idem tenet Cepolla, *cons. 59. in fine, & in l. Marcellus, n. 23. de verborum significatione*, Hippolytus, de Mar. *consilio crimin. 106. n. 11. lib.* . & sequitur Iulius Clarus, *in practica. criminali, quæst. 38. vers. tu scis quod furtum*, vbi refert in illo Ducatu non seruari, quod fur repertus cum re per eum furata in alieno territorio, puniatur criminaliter, asserens sæpissime vidisse, ita iudicari in senatu, & ita in his regnis seruatur, & practicatur, cum sit magis vera, & communior sententia contra Bart. & ita vidi seruari in casibus contingentibus.

QVÆST. CCCXIX.

Vtrum de iure canonico valeat testamentum factum cum duobus testibus. Cõmunis contra communem.

TEstamentum factum cum duobus testibus tantum, valet de iure canonico, in rerris subiectis ecclesiæ. Ista est communis opinio, secundum Baldum, *cons. 404. vol. 3.* prout refert Gualdensis, *de arte testandi, tit. 2. cautela. 2. n. 4.* Ruynus *cons. 14. nu. 4. lib. 2.* & dicit communem Alex. *cons. 177. n 2. lib. 2.* Corneus. *cons. 137. litera. A. lib. 2.* Couar. *in c. cum esses, numer. 12. de testamentis*, Boerius, *decis. 63. num. 2.* & in hac quæstione refert duas communes opiniones Iulius Clarus, *lib. 3. sententiarum. § testamentum quæst. 57.* & Tellus Fernandez, in *l. 3. Tauri. 1 par. nu. 11.* & pro vtraque sententia plures doctores refert Duennas, *reg. 314. nu. 15.* & dicit communem opinionem Crotus, *in tractatu de testib. 1. part. n. 10.* & Roland. à Valle, *cons. 32. vol. 3. nu. 42.* & duas communes refert Menchaca, *de successionum creat. lib. 3. §. 21. n. 3.*

Sed contrariam sententiam (imo quod requirantur quatuor testes, vel duo cum parocho) asserit communem Gualdensis, *supra*, post Corneum, & Decium. Eandem etiam fatetur communem Boerius *de decis. 93. n. 2. & 228. d. 11.* & alios refert Mascardus, *de probationib. conclusione 1171. nu. 13. & 1353. num. 32.* Burgos de Paz. *in d. l. 3. Tauri. 1. p. n. 750.* & fatetur etiam communem (horum omnium oblitus) Cou. *sup. n. 13.* Et ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, tenet Iulius Clarus, *supra, num. 3.* & vide quæ dicemus *in quæst. 700.* vbi latius prosequimur istam quæstionem, & an femina sit idoneus testis de iure canonico.

SVMMARIA.

1 *Bona acquisita post confiscationem, non veniunt in confiscatione.*
2 *Legatum alimentorum non transit in fiscum.*
3 *Confiscatio bonorum mobilium, non comprehendit iura & actiones.*
4 *Bona prohibita alienari, non veniunt in confiscatione.*

QVÆST. CCCXX.

Vtrum in confiscatione bonorum veniãt bona futura, & conditionalia, Communis contra communem.

BOna futura, vel conditionalia, nunquam confiscantur, *iuxta gloss. in l. nam ad ea ff. de conditionibus & demonstrationibus.* Quam sententiam tenet Decius, *cons. 438. nu. 10. & cons. 445. n. 66.* & Cassaneus, *in consuetudinib. Burgundiæ, rub. 2. §. 2. n. 23. & 24.* & est communis opinio secundum Alex. *cons. 23. num. 2. vol. 1. & cons. 75. n. 12. eodem vol.* & sequitur Peralta. *in l. omnia § fundum. n. 4. ff. de leg. 2.* & Acosta, *in l. Gallus. §. & quid si tantum. 2. p. num. 48. ff. de lib. & posthum.* & alios refert & sequitur Mieres *de maioratu. 1. p. q. 1. n. 105.* & Tellus Fernandez. *in l. 4. Tauri. n. 63.* & Azenedo in *l. 3. tit. 10. n. 14. lib. 4. recopilat.* & hanc opinionem sequuntur omnes, vt testatur Quemada, *quæst. fiscali. 10.* & dicit communem opinionem Iason. *in l. si quis arbitratu, nu. 29. ff. de verborum*, quem refert & sequitur Bosius. in *tit. de bonorum publicatione, n. 14.* Et sic bona acquisita post confi- 1
scationem, nunquam in confiscatione veniunt. Ista est cõmunis opinio, secundum Nellum, *de bannitis. 1. p. 2. tempore, n. 18.* quem refert Practica Conr. *fol. 430. num. 4. in fin.* & Curtius senior, *cons. 59. n. 13.* idem Iason. in *l. stipulatus fuerim. §. cum stipulamur. n 7. ff. de verborum.* & dicit communem opinionem Bosius, *supra, n. 80.* & Iulius Clarus, *lib. 5. sententiarum. §. si quæst. 88. nu. 23. & 24.* & pro hac opinione, est tex. in *l. eius cui. §. 1. de testam.* ibi, * *bona quæ tunc habuit*, * ex hoc inferens, quod si fuerint alicui legata aliméta, 2
& ille fuerit bannitus, & bona confiscata, quod tale legatũ don transit in fiscum, durante vita ipsius condemnati. Et ita fuisse iudicatum refert ibi, secundum Bosium.

Sed contrariam opinionem asserit communem Fransc. Curtius, *ad Alexand. in d. l. 3. §. illud. n. 2. ff. quod quisque iuris*, & nemo ex prædictis doctoribus aduertit ad hanc communẽ contrariam: prima tamen est verior, & magis recepta, & ita seruatur in praxi. Et vide quæ dicemus *in quæst. 634.* an in confiscatione bonorum mobilium veniant iura, & actio- 3
nes, vbi resoluimus. quod non, secundum Pinelum, *in rub. de bonis maternis, num. 27. & 28.* qui refert esse communem opinionem, ex voto aliorum & similiter, quod non veniant 4
bona prohibita alienari, probat text. in l. *Imperatores*, vbi Bar. *ff. de com. libert.* Rolandus, *cons. 31. n. 25. & 26. & consil. 81. n. 21. & 98 num. 6. vol. 2.* Antonius Gabriel, *lib. 7. com. concl. 24.* & Ioan. Botta, *consil. 36. n. ...*

QVÆSTIO CCCXXI.

Vtrum si emptor rei succumbat in lite, possit petere sumptus à venditore in lite factos. Communis contra communem.

SI emptor succumbit in lite, tunc potest petere sumptus in lite factos à venditore, secus si obtineat. Ita docet glo. *in l. 1. C. de euictionibus*, & glos. *in l. 4. C. de testamentaria manumissione, in fine.* Et est communis opinio, secundum Cumanum

DE GRANADA Hospital Real BIBLIOTECA

manum in l. *venditor. ff. de verborum obligationibus*, & hanc putat veriorem Zasius, *ibi*, Pro qua opinione refert quatuor fundamenta Antonius Gomez, 2. *tom. variarum c. 2. n.* 47. licet eam non sequatur, neque dicat communem.

Sed contrariam sententiam (imo quod etiam quando obtinuit, possit petere sumptus, si eos non recuperauit ab aduersario) asserunt communem Ias. *num.* 2. Zasius. *num.* 8. *in d. l. venditores*, & Gomecius, *supra. 2. tom variarum c. 2. n.* 47. & vide quæ dicemus de materia huius quæstionis *in q.* 385. & pro hac vltima opinione facit tex. *in l. venditores. ff. de verborum.* quam dicit magis communem opinionem Gomecius, *sup.*

QVÆSTIO CCCXXII.

Vtrum in laudo arbitratoris requiratur citatio. Communis contra comunem.

IN laudo arbitratoris requiritur citatio partis, secundum Bart. *in l. si quis arbitratu, ff. de verborum obligationibus*, & est communis opinio, secundum Petrum de Besuntion, *ibi*, prout refert Ias. *numer.* 21. *ibidem*, & sequitur *ibi*, Zasius, *num.* 33.

Sed contrariam sententiam asserit etiam communem *ibi* Ias. *n.* 21. Sed verior & æquior est prima sententia, & ita quotidie practicatur.

SVMMARIA.

1 *Iniuria dicitur atrocissima dicendo alicui, vt mentiris.*
2 *Mentiris si in iudicio dicatur, non fit iniuria.*
3 *Qui verum dicit, non punitur actione iniuriarum.*
4 *Reipublicæ interest, quod crimina sciantur, & verum dicens non punitur de iure regio.*
5 *Lex. fi. tit. 6. p. 7. & l. 1. tit. 9. p. 7. declaratur.*
6 *Testes in iudicio possunt vocari infames, adulteri, & latrones.*
7 *Crimina obiecta contra testes, si non probentur, non punietur actor.*
8 *Protestatio non releuat protestantem si crimina non probentur. secus in aduocato, vt in numero fi.*
9 *Graue crimen est falsa crimina testibus imponere, etiam in iudicio, ibi assignatur concordia opinionum.*
10 *Aduocatus non punitur propter crimina obiecta in libello, si à parte fuerit subscriptus & ipse protestetur, illud facere non animo iniuriandi, etiam si crimina non probentur.*

QVÆSTIO CCCXXIII.

Vtrum dicens alteri verba iniuriosa, vel obiiciens crimina contra testes, teneatur actione iniuriarum, si non probet verum dixisse. Communis contra cõmunem, & quid iure regio.

QVi alteri dicit verba iniuriosa, puta *mentiris* puniendus est, & contra eum agi potest actione iniuriarum. Ita tradit Bart. *in l. apud Labeonem* §. *ait prætor. ff. de iniuriis*, & probat, *l. 2. tit. 9. li. 8. ordinamenti.* cuius legis sensum, & ma-
1 teriam, explicat Cou. *lib. 5. variarum. c. 11. nu. 2. &* 3. & tam atrox censetur huiusmodi iniuria, vt nisi armis quis honorẽ tueri non possit cuius rationem tradit Alciatus, *in consilio materia duelli. columna 2. pagina.* 891. *tertiæ partis* & adeo verum est, quod etiam si dixisset, *tu mentiris, saluo honore*, non ex hoc ab iniuria excusatur. Ita Bart. *in l. si quis extraneus. ff. de acquirenda hereditate*, & tenet Ripa, *in c. cum M. num.* 38. *de constitutionibus*, Ias. *in l. vtrum, n.* 37. *ff. de iustitia & iure*, Alciatus, *in l. detestatio. n.* 22. *ff. de verborum significatione*, Socinus, *cons.* 118. *n.* 6. *vol.* 1. Alexand. *num.* 3. Ias. *num.* 3. Zasius, *num.* 6. *in l. si. ff. quod quisque iuris*, Corrasius, *in l. si tam augusti, num.* 5. *ff. de seruitutibus* & Couar. *sup. n.* 1. & dilectissimus don. Ioan. Vela, post hæc scripta, *capit.* 19. *de delict. vers. alter modus*, quam conclusionem limita, secundum ea quæ tradimus *in quæstione* 128. *num.* 6. Secundo limita, si illa verba in-
2 iuriosa dicantur in iudicio, in defensionem proprij iuris, quia tunc non tenebitur actione iniuriarum, vt probat tex. *in l.* 3 *quæ omnia.* §. 1. *ff. de procuratoribus.* quem ad hoc notat Albericus, *ibi.* Quæ quidem subintellige, dum tamen sit verum, quod patiens mentiebatur, secundum Alexand. *in d. l. si. numer.* 3. quamuis hoc modo intelligendo, non videtur esse speciale in indicio, quod non teneatur iniuriarum: quia si extra iudicium vetum crimen alicui obiiciatur, non punitur obiiciens, vt tenet Paulus Iurisconsultus, *in l. eum qui ff. de iniuriis*, ibi, * *eum enim qui nocentem infamauerit, non esse bonum, & æquum, ob eam condemnari.* * Idem probatur. *in leg. prima, tit. 9. part. 6.* vbi late Gregorius *verb.* * *que es verdad.* * Couar. *supra numer. 6.* Parladorius, *lib. 1. rerum quotidianarum ca.* 17. 4
n. 11. Antonius Gomez. 3. *tom. c. 6. n. 2.* vbi distinguit, an interest reipublicæ vt crimina manifestentur, vel non, vt in primo casu excusetur iniuriam proferens, in secundo vero non, idemque tenet Iulius Clarus, *lib. 5. receptarum.* §. *iniuria, numer.* 15. & nouissime Azeuedo, *in l. 2. titul. 10. lib. 8. recop. num.* 205. vbi plures allegat, referens diuersas sententias ex Olano, *litera I. numer.* 4. vbi dicit de iure regio non puniri, qui verum dixit, nulla habita distinctione, & Auiles, *in proœmio cc. prætorum, num.* 20. & infra dicemus, *num.* 5. Sed hoc non obstante dicendum est, illud esse speciale in iudicio, quod quis possit dicere alteri *mentiris.* & sic in contrarium est regula, quod ille, qui obiicit crimen, teneatur actione iniuriarum, etiam si verum dixerit. Ita Felinus, *in ca. cum te, col. fi. de re iudicata.* per tex. *in l. 3. Cod. de offic rectoris prouinciæ.* ibi, * *nam si veræ voces sunt*, * qui tamen tex. potius probat contrarium: sed nihilominus illa sententia est communis, secundum Curtium iuniorem, *in l. fi. numer. 3. ff. quod quisque iuris.* Quæ tamen opinio limitanda est, & intelligenda, quando interest reipublicæ, quod tale crimen sciatur, secundum Bartolum, *in d. l. eum qui*, & tradunt Cynus *quæst.* 8. & Albericus, *numer.* 9. *in l. si non conuitij. C. de iniuriis*, Socinus. *cons.* 118. *vol.* 1. *numer.* 1. & Aufredus (qui late distinguit) *in additionibus capellæ Tolosanæ, quæstione* 127. & late Couar. *sup. cap.* 11. *numer.* 6. & est communis opinio, secundum Pomatem, *ad Bart. in d. l. eum qui citantem*, Alexand. *in l.* 3. *numer.* 6. *ff. de liberis & posthumis.* vbi hanc Bartoli opinionem dicit communem, & sequitur Antonius Gomez, 3. *tom. cap.* 6. *numer.* 2. & Salazar, *de vsu & consuetudine cap.* 1. 5
numer. 101. & vide *l.* 46. *tit.* 2. *p.* 3. & Gregor. *in d. l.* 1. *tit.* 9. *par.* 6. & declarat Parladorius, *supra, rerum quotidianarum. 1. p. c.* 17. *numer.* 11. & Plaç. *de delictis, cap.* 1. *per totum.* Est tamen dubium, an illa Bartoli doctrina, habeat locum in obiiciente crimen postquam iam detectum erat reipublicæ: tu cogita, quia cessat ratio detectionis quamuis modi committentis crimen, contra rempublicam videtur, quod possit sustineri, quod non teneatur actione iniuriarum, sed tantũ teneri si obiiciat extra iudicium, secundum Felinum, *in c. cum te, colum. fin.* & Alexand. *in d. l. fi. numer.* 3. quamuis aliqui Bart. dictum intelligant, siue in iudicio, siue extra iudicium, crimen obiiciatur, vt tradit Cou. *supra, num.* 6. quem vide pro perfecta expeditione huius articuli, & illæ leges partitæ plurimum faciunt pro hac parte. Nunc autem dubium est, siquidem diximus supra, quod defendens proprium ius, potest dicere aduersario, *mentiris*, & in iudicio obiicere crimina, an possit etiam in defensionem iuris proprij, obii- 6
cere contra testes productos, quod sint infames, adulteri, latrones, & similia, sine hoc quod teneatur actione iniuriarum. Et posse obiicere, & non teneri, dixit communem opinionem Zasius, *in d. l. fi. num.* 5. Erit tamen tutius, vt faciat protestationem, se opponere illa crimina, non animo iniuriandi (vt quotidie nos aduocati facimus) & hæc est communis opinio, secundum Zasium, *ibi, n.* 6. quod tamen in- 7
tellige verum, etiamsi talia crimina non probentur, nam nihilominus non punietur pars obiiciens, vt est etiam communis opinio, secundum Corrasium, *in d. l. si tam augusti, n.* 7. ff. *de seruitutibus.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non possit obiicere illa crimina in testes) tenet Alex. & Felinus, *supra*, & Zasius, *in d. l. fin. numer.* 7. dicens esse notandum, & tenet

probus

8 probus (quem omnino videas) *in c. vt circa, n. 20. de electione. libr. 6.* imo etiam secundum Zasium, *supra*, tenendum est, quod protestatio illa non prosit, nisi obiiciens illa crimina vera esse probauerit: quam sententiam (vltra allegatos) per eum tenet Socinus, *cons. 118. vol. 1. n. 5. vers. & confirmatur, & in vers. ad vltimam* hanc asserit communem opinonem, & sequitur idem Socinus, *cons. 146. vol. 1. num. 12.* & Corneus, *cons. 80. li. 7.* & Ripa, *in ca. cum M. n. 9. de constitutionibus*, Alciatus, *in dd. detestatio. n. 22. ff. de verborum significatione*, & eandem (asserens communem) tenet Autredus, *in additionibus ad Capellam Tolosanam. q. 409.* & fuit originalis determinatio Oldradi, *cons. 53. n. 2.* in qua tamen contrarietate ponit concordiam Corrasius, *in d l. si tam augusti, n. 7.* & vide Boerium, *dec. 245. in fi.* Felinum, *in ca. dilecti, nu. 10. de exceptionibus*, & fratrem Dominicum, de Soto, *li. 5. de*
9 *iustitia & iure, q. 7. art. 3.* dicentem esse graue crimen falsa crimina testib. imponere in iudiciis, Petrus Greg. *in syntagmate iuris, lib. 38. ca. 5. n. 6.* & don Ioan Vela. *sup. vers. variis*
10 *autem*: quod tamen intelligo respectu partis, secus vero respectu aduocati, quia ex eo quod fecit petitionem iniuriosam si à parte fuerit conscripta, non est puniendus, cum officium suum non debeat illi esse nociuum, *vt in l. fi. §. fi. ff. de inoffic. testam.* Tiraquel. *de vtroque retractu, gl. 9. nu. 263. & 266.* & sic necesse est vt protestetur illud facere, nõ animo iniuriandi, quæ protestatio prodest, vt resoluit Iulius Clarus, *receptarum sententiarum, § fi. q. 53. n. 4. in fi.* pro qua sententia facit text. *in l. sed & si quis. 7. ff. quemadmodum test. aperiantur. l. post. legatum. §. aduocatum. & l. tutorem. ff. de his, quib. vt indign.*

QVÆSTIO CCCXXIV.

IN obligationibus facti succedere obligationem ad interesse, satis notum est, & nos diximus *in q. 62.* Nunc quæritur, in instrumento fuit promissum factum, & non plus, promissor est in mora, poteritne, virtute illius instrumenti petere executionem ad interesse? Romanus, *in l. certi condictio, in prin. ff. si certum petatur*, tenet, quod sic, cuius opinionem dicit ter communem, & tenendam Purpuratus, *n. 45 & 46.* sed Ias. *ibidem, n. 20.* dicit, quod solus Romanus tenet hanc sententiam, & *ibi. n. 21.* fatetur esse (contra Romanum.) communem opinionem. Prime tamen opinio verior est, & tenẽda in iudicando & consulẽdo, maxime hodie de iure regio, cum in obligationibus facti succedat obligatio ad interesse, vt tradunt Matienco, & Azeuedo, *in l. 2. tit. 16. lib. 5. recop.* Gutierrez, *de iuramento confirmatorio. 1. p. ca. 39.* & vide per nos tradita *in q. 62.*

QVÆST. CCCXXV.

Vtrum vsufructuarius gregis teneatur in locum mortuorum, ex fœtu eiusdem gregis, vel etiam aliunde, alios supplere. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

CVi vsusfructus legatus est, incumbit, in locum mortuorum capitum ex fœtu, noua capita sumittere. Ita probat tex. *in §. sed si gregis, Inst. de rerum diuisione*, circa quem vide Bellonum, *lib. 3. supputationum. ca. 19.* Dubium tamen est, an is vsufructuarius teneatur solum supplere ex fœtu eiusdẽ gregis sibi legati, an teneatur quærere aliunde, quando fœtus eiusdem gregis ad supplendum numerum non sufficeret mortuorum, & gl. ibi tenet, quod tenetur quærere aliunde, cuius opinio communiter approbatur, secundum Porcum, *ibi, n. 27.* & etiam secundum additionem glossarum, *ibi*, Idem etiam videtur tenere Paulus, *in l. quid ergo. §. sed quod dicitur. ff. de vsufructu*, & idem tenet Nicolaus de Neapolis, *in d. §. sed si gregis.* Et pro hac parte facit quod notat gl. *in l. Græca. ff. de pignorib.* quam Angelus, & Salic. sequuntur. Facit etiam *l. cum tabernam. ff. eodem tit. l. vetus. ff. de vsufructu*, & facit etiam diffinitio vsufructus, de qua *in l. 1. ff. de vsufruct.* vbi vsufructus, est ius alienis vtendi, fruendique rebus, salua rerum substantia.

Sed contrariam sententiam tenet Faber, & Balduinus *in d. §. sed si gregis*, & ibidem Angelus testatur hanc esse cõmunem opinionem, pro qua facit text. & ibi glos. *verb. nocere in d l. quid ergo, §. sed & si. & in d. l. vetus, §. fi. ff. de vsufruct. & in l. plerumque §. si serui, ff. de iure dotium, & in l. arbores ff. de vsufructu.* iunctisque ad illam tradita à Paulo de monte. *in d. l. Titia cum testamento, §. si Titia, n. 36. ff. de l. 2. l. quid ergo, §. item si forte.* Et facit pro hac sententia tex. de iure regio in *l. 22. tit. 31. p. 3. & l. 21. tit. 11. p. 4.* & vide Ripam, *in leg. si fideicommissariam, n. 22. ff. ad Trebellian.*

QVÆSTIO CCCXXVI.

Vtrum pater, qui accepit emphyteusim pro se & filiis suis, possit de illa disponere in illorum præiudicium. Communis contra comunem.

SI pater accepit emphyteusim pro se, & filiis suis, non potest in præiudicium illorum de illa disponere secundum Bart. *in l. vt iurisiurandi, §. liberti. ff. de bonis libertorum*, & est communis opinio secundum Alex. *cons. 106. volu. 4. in fi. & cons. 22. n. 9. vol. 5.* & dixit comunem Ias. *in l. 2. n. 210. Col. de iure emphyteutico.*

Sed contrariam sententiam (imo quod possit ad libitum disponere) dixit communem Ias. *cons. 124. vol. 5. nu. 8.* vbi Molineus dicit primam communem, & vide Couarr. *lib. 2. variarum. c. 17. post n. 5. & c. 18. n. 2.* & Iulium Clarum, *libr. 4. sent. §. emphyteusis. q. 28. & 30. & §. feudum, q. 43.* & plures pro vtraque opinione refert Fabius Turretus *cons. 61. n. 35.* vbi *n. 44.* & sequitur hanc opinionem, dicens magis communem, & ab ea non esse recedendum in iudicando & cõsulendo, quod verum est; vt docet Michael Crassus *recept. sent. §. legat. q. 14. n. 20.*

QVÆSTIO CCCXXVII.

Vtrum consensus patris sit necessarius filio litiganti, in quacumque parte litis. Communis contra communem.

FIlio litiganti est necessarius patris consensus, iuxta text. *in l. cum non solum, §. necessitate, C. de bonis quæ liberis.* Sed quo tempore debeat interuenire hic consensus, dubium est: & debere interuenire tempore litis contestationis, quo incoatur iudicium, tenet glos. magna, *in vers. item ante litem contestatam, in d. necessitate*, alias nihil proderit. Quam glos. sententiam sequitur Albericus *in l. nunquam, la. 2. n. 1. ff. de vsucapionibus*, & eius opinionem asserit communem Ias. *in l. si quis mihi bona, §. iussum, num. 20. ff. de acquirenda hered.* & sequitur Corneus, *in d. §. necessitate, & in cons. 99. vol. 3. col. 2. litera C.*

Sed contrariam sententiam (imo quod valeant gesta, quandocumque accedat consensus) tenet Bart. *in d. §. necessitate*, & hanc testatur communem Ripa, *in l. 1. §. fuit quæsitum, n. 3. ff. ad Treb.* quæ opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, & ita quotidie practicatur.

QVÆSTIO CCCXXVIII.

Vtrum lex. 1. C. de iuris & facti ignorantia, habeat locum in clerico, cum solum loquatur in milite. Communis contra communem.

MIlites admittuntur ad opponendas exceptiones peremptorias, post sententiã, ex beneficio dictę *l. 1.* Dubitatur tamen, an beneficium illius legis extendatur ad militem cælestem. Et non habere locum in clerico tenet Bart. & Salicetus *in l. d. 1.* Alex. *in l. miles, in fin. ff. de re iudicata.* Ias. (post alios) *in l. Cent. n. 6. ff. de vulg.* & est communis opinio secundum Angelum *in §. appellatur, colum. 4. vers. quæro, de lege prima, Institut. de exceptionibus* & hanc videtur sequi

Felinus,

Felinus, *in c. cum ex officiis, num. 2. ad fi. de præscript.* & innuit esse communem Euerardus *loco. 22. col fi.* & Iaſ. *in d. l. 1. numer. 8.*

Sed contrariam ſententiam dixit communem Alex. *in d. l. Centurio, numer. 15. iuxta numer. 4.* & dicit communem Felinus, *in c. quoniam, numer. 6. de ſimonia,* ſed prima opinio magis communis & recepta eſt, & tenenda in iudicando & conſulendo ex reſolutione tradita in quæſtione ſequenti.

SVMMARIA.

1 *Priuilegia conceſſa militibus, extenduntur ad aduocatos.*
2 *Aduocatus in actu patrocinium præſtans gaudet priuilegio militis.*
3 *Miles non poteſt facere donationem concubinæ nec aduocatus, nec ſacerdos.*
4 *Arma tempore prohibito non tolluntur ad vocatis.*

QVÆSTIO CCCXXIX.

Vtrum priuilegia conceſſa militibus arma militię, extendantur ad milites cæleſtes. Communis contra commnem.

PRoſequendo materiam præcedentis quæſtionis, pro vltima parte facit, quia priuilegium conceſſum militibus armatæ militiæ, extenditur etiam ad milites cæleſtes, quod notat gloſſ, *in l. miles, in princ. ff. de re iudic.* quæ vult, quod beneficium per illam legem militibus conceſſum, habeat etiam locum in ſacerdotibus, cuius opinio communiter tenetur, ſecundum Alexand. *in l. Centurio, numer. 15. ff. de vulg.* & ſequitur Felin. *in c. ex officiis num. 2. de præſcript.* Dixitque communem Ripa, *in d. l. miles, in princ. num. 7. &* 8. vbi Zaſius *n.* 9. dixit etiam communem, & communiter de facto obſeruari. Et gloſſam illam dixit ordinariam, & notabilem Euerardus *d. loco 22. col. 2.* & dixit communem Angelus *in d. §. appellantur, col. 4. verſ. quæro de l. 1.* & dixit communem Rodericus Xuarez *in l. 2. tit. * de los gouiernos, *lib. 3. fori, §. quinto quia, numer. 14.* & Gomecius *in princ. Inſtit. de actionibus num. 65.* & Maynerius *in l. in omnibus cauſis. n. 13 ff. de regulis iuris,* Gomez Arias *in l. 77. Tauri, num.* 1 *3. & 32.* Et non ſolum priuilegia militibus conceſſa, extenduntur ad ſacerdotes, ſed etiam ad aduocatos & doctores, vt tenet prædicta gloſſ. *in d. l. miles,* quæ eſt communiter recepta, ſecundum Alexand. & Iaſ. *ibi,* vterque *numer. 6.* & Menchaca *de ſucceßionum creatione. §. 5. num. 32. quæſt. 57.* qui illud intellexit de aduocato actu patrocinante. Ita Michael Craſſus, receptarum ſententiarum §. *teſtamentum, quæſt. 3.* Duennas *reg. 55. numer. 7.* & tradit Ripa, *numer. 13.* 2 & Lancelotus Galiaula *num. 25. in d. l. Centurio,* & dicit etiam communem Alexand. *numer. 2.* Iaſ. 9. Zaſius *num. 8. in dict. leg. miles in princ.* vbi etiam Ripa, *n. 5.* idem teſtatur, & eandem faretur communem Palatius Rubeus *in rub. §. de do. 37. num. 16.*

Sed contrariam opinionem in quæſtione principali (imo quod debeat attendi conſuetudo) dicit communiter tenere doctores, Caſſaneus *in conſuetudinib. Burgundiæ rub. 1. §. 4 verb. * bono velle, * n. 6.* & Albericus *in d. l. miles,* aſſerit quod illa gloſſ. eſt falſa & quod communiter ſeruatur contrarium de facto. Ex hac autem communi æquiparatione inter milites, doctores, & ſacerdotes, deducitur, quod ſicut 3 miles non poteſt facere donationem concubinæ, *vt in l. 2. de donationibus inter virum. C.* ita neque alij poterunt facere, vt colligitur ex traditis per Palatium Rubeum, *in d. rub. de* 4 *donat. §. 39. n. 1. & 6. & in §. 38.* & ſimiliter arma non tolluntur aduocatis in tempore prohibito, vt tradit Menochius *de arb. caſu. 394. n. 74. & 67.* & Tiraquel. *de nobilitat. cap. 20. n. 67.* Plaça *de delictis, c. 8. n. 20.* quod fuit de mente Bar *in l. medicos C. de profeſſorib. & med. li. 10.* Duennas *reg. 55. n. 7.* quod procedit ex æquiparatione, de qua ſup.

SVMMARIA.

1 *Pater adminiſtrator bonorum filii. non poteſt conſtituere procuratorem ante litem conteſtatam.*
2 *Procurator datus poſt litem conteſtatam, non poteſt ſubſtituere.*
3 *Filii conſenſus non eſt neceſſarius in conſtitutione procuratoris à patre facta.*
4 *Opinio & cautela Fulgoſii reprobatur.*

QVÆSTIO CCCXXX.

Vtrum pater, tutor, vel curator poſsint conſtituere procuratorem ante litem conteſtatã: & an ſit neceſſarius filij cõſenſus. Cõmunis contra communem.

TVtor, vel curator (niſi poſt litem conteſtatam) ad negocia pupillorum, non poſſunt procuratorem conſtituere. *tex. in c. 1. de procuratoribus, in 6. & in l. neque tutores C. de procuratorib.* & traditur *in capella Toloſana, deciſ. 23.* & cõ- 1 ſonat text. *in l. 3. tit. 5. part. 3.* Dubium tamen eſt, an ſit idem in parte adminiſtrante bona filii aduentitia, & eſſe idem vult gloſſ. *in verb. procuratorem, in l. 1. C. de bonis maternis.* Sed illius ſententiam gloſſæ cõmuniter reprobari, aſſerunt Bart. *num. 1.* Corneus *col. 2. in d. l.* idemque tenet Imola, & Aretinus *in l. fi. §. pupillus. ff. de verb.* & Iaſ. *in l. filius familias n. fi. ff. qui ſatisdare cogantur.* Paulus Pariſius, *& conſ. 34. vol. 2. n. 4.* & hanc (contra gloſſam) innuit communem Tiraquellus *in l. ſi vnquam, in princ. n. 29. C. de reuocandis donat.* idem *in li. 1. de retract. §. 1. gl. 1. n. 2.* Poteſt tamen illius gloſſæ ſententia intelligi & habere locum, quando pater eſſet tutor, vel curator filii emancipati, nam tunc, niſi poſt litem conteſtatam non poterit procuratorem conſtituere, ſecundum Baldum *in c fi. de iuramento calumniæ,* quem ſequitur Tiraquel. *d. nu. 29. in l fi. C. de reuocandis, & in lib. 1. de retract. §. 20. gloſſ. 1. n.* 2 *23.* & vide alias duas communes contrarias, an procurator datus poſt litem conteſtatam, poſſit ſubſtituere. Et partem affirmatiuam tenet gloſſ. *in l. nihil C. de procurat.* vbi Iaſ. dicit communem. Sed contrarium tenet gl. *in d. l. 1. §. 1. verb. ab eo de procurat.* & probatur *in l. 19. tit. 5. p. 3.* vbi Greg. *gl. 10.* dicit verius eſſe & receptius, de iure communi, contra Iaſ. *ſup.* Nunc autem in quæſtione principali incidit pulchra du- 3 bitatio: poſito, quod pater (vt verum eſt) poteſt ad negotia filii ante litem conteſtatam procuratorem conſtituere, an ſit neceſſarius filii conſenſus, & non eſſe neceſſarium tenet Caſſaneus *in conſuetudinibus Burgundiæ rub. 6. §. 5. n. 1. & nu. 10.* & idem tenet (dicens communem) Imol. *in d. l. fi. §. 1. ff. de verborum obligationibus,* quem refert & ſequitur Aufredus *in additionibus ad capellam Toloſanam deciſ. 105.*

Sed contrariam ſententiam (imo quod ſit neceſſarius filii conſenſus) tenet Imola *in d. ca a cedens de procuratoribus,* quem ſequitur Angelus & Salicetus *in l fi. §. vbi autem C. de bonis quæ liberis,* & ibi Fulgoſius *n. 4.* qui dicit hæc verba: No- 4 tate hoc, quia ſæpe multos poſternetis actus, in quibus non apparebit filiorum conſenſus. In quo video omnes conſentire, præter Bald. & ſic innuit hanc eſſe communem ſententiam. Sed profecto prima opinio eſt verior & magis communis, & ita quotidie practicatur.

QVÆST. CCCXXXI.

Vtrum inſtitutio facta de poſthumo naſcituro, trahatur ad poſthumum iam natum. Communis contra communem.

INſtitutio facta de poſthumo naſcituro, trahitur ad poſthumum iam natum, de cuius natiuitate teſtator non erat certior factus, *tex. eſt. in leg. fin. C. de poſthumis heredibus inſtituendis,* quia ten text. patitur antinomiam, ex text. *in lege commodiſſime, ff. de lib. & poſth.* ideoque ad d. leg. fi. datur intellectus,

tellectus, quod ex eo ibi institutio facta de posthumo in vno casu, trahitur ad alium: quia testator verisimiliter in eum casum sibi de herede prospexisset, si de eo tunc cogitasset, & hic intellectus est communis, secundum Salicetum *col. 1. ibi.* vbi etiam Alex. *col. 1.* testatur esse communem, & eũdem dicit communem Ias. *in d.l commodissime, n. 8.* secundus etiam intellectus datur ad illam legem, quod ideo institutio in vno casu concepta, trahitur ad alium, quoniam verba ambigua ita interpretantur, ne testamentum rumpatur. Et hic est etiam communis intellectus, secundum Corneum *ibi, col. 1.* & dixit etiam communem idem Corneus *cons. 244. col. 3. vol. 2.* quam quæstionem resolue ex traditis per me, *in quæst. 182.* vbi plures refero DD.

QVÆSTIO CCCXXXII.

Vtrum filia, cui legatum est relictum certæ quantitatis à patre, pro ea maritanda, si cõtrahat cum minore quantitate, possit mortuo patre residuum petere. Communis contra communem.

QVidam pater testamento suo legauit certam quantitatem pro filia maritanda, postea viuens maritauit illam cum minore quantitate, filia (mortuo patre) petit residuum legati, & non posse, tenet Cynus. & Bartolus (vt à quibusdam citantur) *in l. Lucius ff d l. 2.* & est communis opinio secundum Baldum Nouellum *de dote. 5. p. n. 12.*

Sed contrariam sententiam tenet Bart. *in d. leg. Lucius.* & eam dicit communem Alex. *cons. 7. vol. 2. n. 10.* & Ias. *in l. filia legatorum, C. de legatis,* & Corneus *cons. 23. vol. 4.* & eandem Bartoli sententiam contra Cynum dixit communem Couar. (horum oblitus) *in c. officijs, n. 10. de testamentis;* & Michael Craſſus *recep. sent. q. 38. n. 3.*

QVÆSTIO CCCXXXIII.

Vtrum pecunia soluta propter monachum interfectum, debeatur monasterio vel patri monachi. Communis cõtra communem.

PEcunia, quæ soluitur ex compositione, propter monachum interfectum, monasterio, non patri monachi debetur, vt tenent plures doctores consulendo, secundũ Romanum *singulari 450.* & tenet Decius, *in c. in præsentia, nu. 57. de probat.* & Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius verb. condidit. el. 2. n. 17. de testamentis,* & asserit communem Alciatus, *in l. 4. §. Cato n. 175. de verborum obligationibus,* & Padilla, *in l. transigere, n. 38. C. de transact.*

Sed contrariam sententiam (imo quod patri debeat assignari, & non monasterio) existimat veriorem, & communiorem Boerius *decis. 121. num. 9.* qui *nu. 8.* meminit de Alciato dicente, aliam contrariam esse communem. Quam opinionem tenet Plaça *de delictis c. 6. numer. 18. & cap. 42. n. 16.* In qua re distinguendum est, an sit facta professio per monachum vel non, & sic in primo casu procedat prima opinio in secundo vero hæc vltima, & ita fuit iudicatum per senatum, & parlamentum Burdegalense, vt tradit Iulius Clarus *lib 5. recep. sent. §. fin quæst. 58. n. 25.* vbi tenet tertiam opinionem, quod aut apparet iniuriam factam fuisse monacho, intuitu monasterii, & tunc debeatur monasterio: aut apparet, quod iniuria facta fuit intuitu personæ, & tunc pater est prę ferendus monasterio: aut sumus in casu dubio, & tunc sicut ad vtrumque spectat vindicta, & remissio, sic & præmium & pecunia ex compositione soluta, quæ distinctio verissima est, & secundum eam resoluenda est prędicta quæstio, in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCXXXIV.

Vtrum obtinens in possessorio recuperãdæ, obtinere etiam debeat in petitorio. Communis contra communem.

SImul intentatur possessorium, & petitorium recuperãdæ, & actor obtineat prius in possessorio, debet obtinere etiam in petitorio, quamuis aliter dominium non probet. Ita probat tex. *in l. si quis emptionis, §. si quis eam rem, C. de præscript. 30. vel 40. annorum,* per quem tex. ita tenet Romanus, & Cumanus, *in l. naturaliter, §. nihil comm. ff. de a. quir. possess.* & ante eos Innocent. *in c. pastoralis n. 3. ad fi. & n. fi. de c. causa possessionis & proprietat.* & hanc opinionem asserit communem Paulus Parisius. *cons. 107. n. 17. vol. 1.*

Sed contrariam sententiam etiam Imola & Alex. *n. 70.* & Aret *in d. §. nihil commune,* & eam fatetur esse communem Ias. *ibi, n. 120. ad fi.* Ripa, *n. 149.* & pro hac expenditur tex. *in c. cum ecclesia Sutrina, de causa poss. & propriet.* cui tamẽ dupliciter respondit Ias. *vbi sup. nu. 122.* sed illas solutiones reprehendit Ripa, *d. nu. 149.* & sic prima opinio est magis vera & recepta, & ita practicatur.

QVÆSTIO CCCXXXV.

Vtrum relicta in codicillis, requirant cõfirmationem per aditionem hereditatis. Communis contra communem, & quid iure regio.

RElicta in codicillis requirunt confirmationem per aditionem hereditatis ab intestato, quando non est heres institutus. Ita tenet glos. *in l. qui filio impuberi, §. fi. verb. liber ex codicillis ff. de heredibus instituendis,* quam ibi sequitur Bartolus & Baldus, *in l. hac consultissima, §. si quis autem, C. de testamentis,* & est communis opinio secundum Ias. *in l. eam quam, n. 13. C. de fideicommissis,* & secundum Ripam, *in l. 2. n. 3. ff. de legat. 1.* & dixit etiam communem Corneus, *cons. 97. vol. 2. nu. 2.* eandemque commendat (pluribus citatis) Couar. *in c. Raynald. §. 3. n. 8. de test.* vbi dicit illam procedere non obstante lege *ord. 1. tit. 2. lib. 5.* quæ ad legatorum validitatem non requirit heredis instituti aditionem, & clarius hoc repetit idem Couar. *d. §. 3. num. 11. ad fi.* Sed contrariã opinionem contra glos. dicit communem Bald. *cons. 234. & cons. 164. vol. 3.* vbi dicit, quod quamcumque partem teneamus, inueniemus DD. eximios nobis patrocinantes, & illa Baldi consilia retulit Iacobinus *in auth. ex causa, C. de liberis præteritis,* & re vera hæc opinio verior mihi videtur, ex dicta lege ordinamenti, quidquid dixerit Cou. *sup.* quod clare colligitur ex illa lege, & declarat Ant. Gom. *1. tom. variarum. c. 2. n. 5.* & Padilla, *in d. l. eam quam, ex n. 69. cum seq.* vb optime declarat illam l. ordinamenti,

SVMMARIA.

1 *Argumentum à contrario sensu venit per contecturas.*
2 *Contraria communis opinio cum distinctione refertur.*
3 *Legis correctio per subauditos intellectus non est admittenda.*
4 *Quod longe distat à veritate, est quadam falsitatis imago.*
5 *Quando statutum in sensu directo nihil operatur, sumitur argumentum à contrario sensu.*

QVÆSTIO CCCXXXVI.

Vtrum in statutis sumatur argumentum à contrario sensu. Communis contra communem.

VAlidum esse argumentum à contrario sensu, nullus ignorat, vt probat text. *in l. 1. huius rei, ff. de offic. eius*

cui mandata est iurisdictio. In quo argumento nouam doctrinam posuit Zasius *in l. eius qui in prouincia, in princ. n.* 18 *ff. si certum petatur*, & aliam Carolus Molineus, *in consuetudinibus Parisiensib. 1. p. §. 2. gl. 2. n.* 3. Sed dubiũ est, an istud argumentũ sumi possit ex statutis & non posse tenet Bartol. *in l. Cæsar, n* 23. *ff. de publicanis, & vectigalib.* & ratio est, quia hoc argumentũ sumitur ex interpretatione, & non ex propria significatione, quod tenet Bart. *in l. omnes populi, n.* 61. *ff. de iust. & iure*, & in tex. pro hac sententia *in c. Apostolica, de his, quæ fiunt à prælato*, vbi notet Abb. *n.* 8. & Bald. *in l. conuenticula, n.* 3. C. *de episcopis & clericis*, & Paulus *in l. qui testamento. §. mulier. ff. de testament.* & hanc dixit communẽ Gomecius *in c.* 1. *n.* 159. *de constit. li.* 6. & facit pro hac sententia, quia hoc argumentum venit per coniecturam, *vt in l.* 1. *ff. si tabula testamenti nulla extabunt*, & faciunt etiam, quæ tradunt Bald. & Corneus, *in l.* 1. C. *de conditionib. insertis*, & Alex. *col.* 14. Decius *n.* 60. *in d. l.* 1. *ff. de offic. eius*. Et istam opinionem, quod in statutis non habeat locum hoc argumẽtum, dixit communem Albericus *in d. l* 1. *n.* 18. *ff. de offi. eius*. & idem *in l. Aurelius dabit, ff. de verbor. significatione, col.* 80.

2 Sed contrariam sententiam (imo quod hoc argumentũ indistincte habeat locum in statutis) asserit communẽ Romanus *singulari* 106. & inter has diuersas opiniones, mediam viam nobis proposuit Bartol. *in d. l. omnes populi, n* 61. vbi distinguit hoc modo, quod aut statutum loquitur præter ius commune (hoc est in casu à iure non decisso) & tunc sicut in legibus ita in statutis licitum sit hoc argumentum sumere: aut vero statutum disponit circa casum prouisum à iure communi, & tunc non habet in eo locum prædictum argumentum, ad correctionem iuris communis, & hanc eãdem distinctionem tenet Bartolus *in d. l.* 1. *ff. de offic. eius*, Baldus *in l.* 2. C. *de conditionibus insertis*, idem Baldus & Paulus *in l. apud antiquos*, C. *de furtis* Salicetus *in d. l. conuenticula*. Abb. *in d. c cui apostolica, n.* 8. & late Felinus *in c significasti, de foro competenti*, quæ distinctio communis est secundum Iaf. *n.* 40. & Lancelorum Decium *col penult.* & alios recentiores *in d. l.* 1. & dixit illam communem opinionem Euerardus *in locis legalibus*, *col.* 4. *pag.* 73. & Bernardus Diaz *reg.* 702. & dixit etiam communem Decius *in d. l.* 1. *n.* 59. *de offic. eius*. Et est ratio secundæ partis distinctionis, quoniam neque de iure communis sumitur hoc argumentum ad correctionem legis, secundum gloss. *in c. vnico de ætate & qualitate li.* 6. & est etiam gloss. *in c. significasti, de foro competenti*, vbi Felinus notat *col. penult.* qui citat gloss. similes *in c. pastoralis, n.* 13. *de rescript.* & Hippolytus *in rub.* C. *de probat.* nã per
3 subaudi. os intellectus non debet admitti legum correctio, secundum glos. *in c. cupientes, §. quod si per viginti de electione, lib.* 6. quam dicunt communiter approbaram Socinus *cons.* 207. *n.* 11. *vol.* 2. & Euerardus *d.* 4. *loco pag.* 72. & tradit aliqua Ripa *in l si constante, n.* 58. *ff. soluto matrimonio*, & dicit
4 Baldus *in c.* 1. *de constit nu.* 9. quod illud quod longe distat à veritate, est quædam falsitatis imago. Et illam secundam
5 partem distinctionis limita, quando statutum in sensu directo nihil operaretur, quia tunc sumitur argumentum à contrario sensu, etiam ad correctionem iuris cõmunis, vt probat tex. *in d. l diaconisa* (iuxta *l. nullus*, cum sua glos.) C. *de episcopis & clericis*, quam ad hoc reputat singularem Barbacia *in d. c. nullus colu* 2. *de foro competenti*, Romanus *in d. l. si cum dotem in princ.* vbi idem tenet Alex. & sequitur Euerardus *vbi supra col.* 63. & dicit communem Iaf. *in d l* 1. *n.* 41. *ff de officio eius, & in n.* 50. quæ opinio vera est & tenenda in iudicando & consulendo, cum maiori calculo doctorum sit recepta. Et de materia huius quæstionis vide Bellonum *lib.* 2. *supputationum cap.* 17. & 18.

QVÆSTIO CCCXXXVII.

Vtrum ex indubitatis indiciis, possit aliquis ad mortem condemnari. Cõmunis contra communem, & quid iure regio.

EX indubitatis indiciis, potest quis ad mortem condemnari: hæc est communis opinio, secundum Felinum *in c. afferte. n.* 10. *de præsumptionibus (per illum tex.)* & sequitur Aymon *cons.* 73. *n.* 19. *in fi. & cons.* 178. *n.* 1. & Iulius Clarus *li.* 5. *receptarum sentent. §. fi. q.* 70 *n.* 6. Hieronymus Gabriel *cons.* 180. *n.* 21. Menochius *cons.* 31. *n.* 25. *li.* 1. & hanc opinionem dicit communem, & ab omnibus receptam Antonius Gomez *in l.* 80. *Tauri, nu.* 50. Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 15. *lib.* 8. *ord. pag.* 291. *col.* 2. quam opinionem late defendit doctissimus Barbosa *in l.* 2. *in prin. n.* 78. *ff. soluto matrimonio. in* 1. *part.* saltim in his delictis, quorum probatio difficilis est.

Sed contrariam sententiam indistincte (imo quod non possit ad mortem condemnari) dixit communiorem & veriorem Hippolytus *in rub de probationib. n.* 254. *cum sequent.* quam etiam fatetur communem Carerius *in repet. legis* 2. C. *quorum appellationes non reperiantur, n.* 105. & eandem (post plura) tenet idem Hippolytus *in sua practica, §. quoniam nu.* 31. & 32. & Boerius *dec.* 164. *n.* 6. & pro hac parte facit tex. *in l. fi.* C. *de probationibus & l.* 3. & 26. *tit.* 1. *p.* 7. vbi probationes in causis criminalibus, debent esse luce meridiana clariores *l absentem, ff. de pœnis, c. literas, in fi. de præsumpt.* facit etiam celebris doctrina Innocentii in *c. quia verisimile non est, de præsumptionibus*, vbi vult, damnato ex præsumptionibus, non debere imponi pœna ordinaria, quam doctrinam referunt & sequuntur doctores *in d c. afferte.* secũdum Hippolytum in *d. practica, §. postquam, nu.* 50. *& in repetitione, nu.* 24. *de quæst. & in rubr. de probationibus, nu* 260. & esse communem, constat ex allegatis per eum *ibi*, & tradit Bernard. Diaz. *reg.* 570. & Loaces *in §. his igitur n.* 23. *Inst. de iustitia & iure*, & Gandinus in *tract. maleficiorum tit. de præsumpt. col.* 3. vbi dicit, quod ex præsumptionibus & indiciis, quantũcunque violentis, & vrgentibus, atque indubitatis, non potest procedi ad condemnationem pœnæ corporalis. Et ita tenuisse omnes doctores Bononiæ. Quem sequitur Plaça *lib.* 1. *de delictis. c.* 14. *nu.* 3. & Mascardus *lib.* 3. *de probat. conclus.* 1222. *n.* 55. vbi dicit; quod ita obseruatur de consuetudine, & quod sit communis opinio. Et hoc vidisse de consuetudine seruari dicit Oldrad. *cons.* 92. Boerius *d. dec.* 164. Natta *cons.* 407. *n.* 13. & Ant. Gomez. *in tract. de delictis, ca.* 12 *n.* 25. Duennas *reg.* 303. *limit.* 1. Ægidius Bosius *in tract. delictorum. tit. de conuictis, n.* 34. *& tit. de confessis. n.* 12. & est communis opinio secundum Rubeum in *alleg hæreps. §.* 11. Menoch. *de arb. casu* 276. *nu.* 4. Hieronymus Gabriel *cons.* 180. *à n.* 20. Greg. *in l.* 26. *tit.* 1. *p.* 7. *verb.* * *duda ninguna.* * vbi disputat nostram quæstionem, & adducit illam l. partitæ, pro confirmatione huius opinionis. Et plures tradit Salzedo *in additionib. ad Bernardum Diaz, supra, col.* 1. *&* 2. quæ veriſſima, & iuri & æquitati consona est, ab eaque non est recedendum in iudicando & consulendo, & ita practicatur.

QVÆST. CCCXXXVIII.

Vtrum instantia causæ principalis perimatur per negligentiam iudicis. Communis contra communem.

INstantia causæ principalis perimitur, etiam ex negligentia iudicis. Ita tenet gloss. in *l. properandum, §. sin autẽ vtrumque verb. trium*, C. *de iudiciis*, cuius opinio est communis, secundum Thomam Grammaticum *vot.* 31. & secundum Socinum *cons.* 31. *vol.* 1. *n.* 9. Hoc tamen casu restitutio competit, vt tenet communis opinio secundum Socinum *supra n.* 9.

Sed contrariam opinionem dixit communem Aymon Crauetta, *cons.* 170. *numer.* 6. *in* 2. *part.* prima tamen communior videtur, & verior. Nec obstat ratio Aymonis, dicentis instantiam perimi absque vlla spe restitutionis, quoniam subest aliud remedium ordinarium: quia respondeo, quod hoc casu remedium extraordinarium est pinguius, vnde cessat, etiamsi aliud ordinarium competat, vt tradit gloss. *fin. in l. fin.* Cod. *si aduersus rem iudicatam*, quam sequitur (dicens communem) Alex. *cons.*

*conſ.*207.*n.*10.*vol.*7.& Curtius iunior in *l.teſtamento. n.*5. *C de impuberum*,quæ opinio verißima eſt, & tenenda in iudicando & conſulendo, vt etiam conſtat ex reſolutione ſequentis quæſtionis.

QVÆST. CCCXXXIX.

PRoſequendo materiam quæſtionis præcedentis, dubiũ eſt,an tempus inſtantiæ appellationis, currat, ſi ſtat per iudicem,quo minus intra illud tempus finiatur : Et currere innuit Bart.*in authentic. item ſi appellatione*, *C.de temporibus appel.* & eſt communis opinio ſecundum Marantam *de ordine iudiciorum,fol.*123.*n.*21.

Sed contrariam partem aſſerit communem Sõcinus *conſ.*121.*vol.*2.*col.*2.quæ ita practicatur,& ſic intelliges *l.* 7.*tit.*18.*lib.*4.*recop.*

QVÆSTIO CCCXL.

Vtrum quando res communis eſt diuidenda inter diſpares, diuiſio pertineat ad maiorem & electio ad minorem. Communis contra communem.

QVando res communis eſt diuidenda inter diſpares miniſterium diuiſionis ſpectat ad maiorem,& electio ad minorem.Ita probat tex.*in c.*1.*de Parochis*,quem ad hoc ibi expendunt Hoſtienſis,& Anton.qui tex.fuit cauſa, vt in hanc ſententiam ierit communis canoniſtarum opinio.

Sed contrariam tenent communiter legiſtæ,ita vtrumque teſtatur Iaſ.*in* § *quædam.n.*67.*Inſtit.de actionibus*, *& in l.*1.*n.*39.*ff.ſi certum petatur*,& Gomecius,*in d* §.*quædam,n.* 30.vltimam tamen opinionem aſſerit indiſtincte communem Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verb. in eodem teſtamento*,*el.*1.*n.*211.*de teſtam.* & dixit etiam communẽ Tiraq.(qui latiſſime proſequitur iſtam ſententiam) *de iure primog.q.*60.*n.*10.& ſequitur Marthæus de Afflicti ,*de iure protomiſeos in princ.legis,n.*45.*in vol.* 5.*tract.* quibus videtur in diuiſione nullum eſſe præferendum , ſed ſortes eſſe faciendas,vel quod debeat diuiſio fieri officio iudicis, quod tenet Bart.*in l.*1.*C.de his qui ſe deſerunt lib.*10. & eſt communis opinio ſecundum Iaſ.*in l. ſi duobus n.*7. *C. communia de leg.*& vide Tiraq.*de retract.li.*1.§.24.*gl.*1.*n.*3.& Couar. *pract.q c.*40.*n.*3. vbi late diſcutit iſtum articulum , & quid in praxi ſit obſeruandum.

QVÆSTIO CCCXLI.

Vtrum hereditas relicta monacho,ſine aliqua aditione, acquiratur monaſterio. Communis contra communem.

HEreditas relicta monacho immediate , ſine vllo alio miniſterio,acquiritur monaſterio. Ita tenet Ioan. Andreas,Antonius,& Abb.*in c.in præſentia de probat.*& eſt cõmunis opinio canoniſtarum ſecundum Corneum *conſ.*88. *vol.*2.*n.*3.*& conſ.*52.*vol.*4.& Couar.*in c.*1.*num* 21 *de teſt.* & Guiller.Benedict.*in c.Raynutius verſ.ſi alſque liberis*, *el.*2. *n.*8.*de teſt.* & refert duas communes opiniones Spino *in ſpeculo teſtament.gl.*12.*n.*17.qui hanc ſequitur ſententiam.

Sed contrariam opinionem (imo quod ius adeundi reſideat in ipſo monacho)tenet Bart.*in l.*1 *ff.de vulg. nu.*24.& eſt communis opinio legiſtarum, ſecundum Socin. d. *conſ.* 183.*&* 52.& Ripa *in d l.*1.*n.*150.& Couar.*ſupra,n.*21.Ex quibus infero, monaſterium poſſe repudiare hereditatem monacho delatam. Ita eſt communis opinio , ſecundum Iaſ.*in l.legatum,nu.*13.*ff.de leg.*vbi ipſe Iaſ. dicit contrariam opinionem eſſe communem legiſtarum. Prima tamen opinio eſt verior,quam ſequitur Spino.*ſupra,n.*20.&ita quotidie practicatur.

QVÆSTIO CCCXLII.

Vtrum patre profeſſo,teneatur monaſterium filiis monachi legitimam in bonis ſuis reſeruare,non expectata morte patris. Communis contra communem,& quid iure regio.

PAtre profeſſo,ordinem alicuius inſtituti, monaſterium tenetur filiis(non expectata morte naturali patris) legitimam portionem in bonis patris cõſtituere,ita tenet Abb. *in c.in præſentia*, *n.*59. vbi dicit hanc opinionem magnã habere æquitatem, & dicit communem canoniſtarum Menchaca(plures allegans)*controuerſiarum illuſtrium,lib.*1.*c.*37. *n.*10. quæ opinio fundatur *in c.cum ſimus*, *de regularibus* & ita eſt tenendum,ſecundum gloſ. *in c.tranſmiſſa qui filij ſint legitimi*,quæ non eſt alibi,ſecundum Abb.*ibi*, & hanc dixit communem opinionem Baldus Nouellus.*de dote.*1.*par.col.* 3.& eſſe communem canoniſtarum dicit Iaſon.*in authentica ſi qua mulier.n.*51.*C. de ſacroſanctis eccleſiis.*

Sed contrariam ſententiam tenet gloſſ.*in d. authentica ſi qua mulier*,& Fulgoſius,& Salicetus, *nu.*12. aſſerunt communem opinionem , & dicit eſſe magis communem opinionem Iaſ.*ibi.num.*50. & Antonius de Butrio,& Felinus, *in c.in præſentia.n.*56.*de probationibus* , vbi plures allegat,& ibi Decius , *nu.*67. & hanc dicit veriorem Abb.*in c.cum ſimus de regularibus* , & iſtam eſſe veram dicit Bald.*in c.ſi pater,de teſtamen.n.*6.&ſequitur Anania,dicens communem, *in c.*2.*n.*16.*de delictis puerorum* , & dicit communem legiſtarum,& indubitatam ſententiam Menchaca.*de ſucceſſionum creatione.*§.21.*n.* 175.*& controuerſiarum illuſtri.lib.*1. *c.*37.*n.*10.teſtatur etiam communem Guillermus Benedictus,*in c.Raynutius,verb.mortuoque teſtatore,el.*1.*nu.*299.*de teſt.* & ſequitur dicens magis communem Didacus Perez *in l.*1.*tit.*6.*lib.*6.& dicit veriorem & receptiorẽ Angulo, *in l.*1.*gloſſ.*6.*n.*6.*lib.*5.*recop.in tit.* de las meioras*,*& Greg. *in l.*17.*tit.*1.*p.*6.*vep.* ſus hiios*, *vbi etiam dicit communẽ per d.l, & authenticam,& eandem affirmant communiter teneri legiſtæ,Iaſ. *ibi,n.* 80. & hanc communem contrariã refert Couar.in *c.*2.*de teſt.n.*7. vbi alios refert, & nouiſſime refert duas communes Gutierrez,*lib.*2.*canonicarum quæſt. c.*1.*n.*77.vbi hanc dicit veriorem & receptiorem,&tenendam in iudicando & conſulendo,vbi adducit fundamenta.

SVMMARIA.

1 *c.ex publico,de conuerſione coniugatorum,declaratur.*
2 *Matrimonium ratum & non conſummatum,diſſoluitur per religionis ingreſſum.*
3 *Contraria opinio in quæſtione principali adducitur.*
4 *Quos Deus coniungit,homo non ſeparet.*
5 *Indiſſolubilitas matrimonij, eſt iuris naturalis & diuini.*
6 *Diffinitio matrimonij eſt maris & feminæ coniunctio indiuiduam vitæ retinens conſuetudinem.*
7 *Concordia opinionum traditur.*
8 *Iuſta cauſa ſemper præſumitur in Romano pontifice.*

QVÆST. CCCXLIII.

Vtrum Romanus pontifex poſsit diſpenſare in matrimonio de præſenti, rato,& non conſummato. Communis contra communem.

MAtrimonium de præſenti, ratum ex conſenſu,nondum tamen copula conſummatum, poſſe diſſolui ex diſpenſatione Romani Pontificis,tenuit gloſſ.in *c.ex publico,de conuerſione coniugatorum*,quam ſequuntur ibi communiter doctores,ſecundum Decium, *conſ.*112.*n.*2.*ad fi.* Eãdem etiam fatentur communem relati per Couar. in 4-

decretalium.2.p.c.7.§.4.n.13. vltra quem fatetur etiam cõmunem Imola,*in c.fin.n.6.de transactionibus.* & fatetur etiam communem Decius,*numer.3.* post Felinum,*numer.20. in cap.quæ in Ecclesiarum, de constitutionibus,* & etiam fatetur communem Gozadinus,*cons.51.numer.38.* & Curtius iunior,*cons.170.in princ.* & Nauarrus,in *manuali c.22.n.21.* & dicit etiam communem Socinus,*cons.28.vol.1.* & Loaces *in tractatu de matrimonio regis Angliæ, in 2. dubio argumento.2.* pro parte affirmatiua,& Syluester, *in summa, verb. diuortium.q.4.* Caietanus,*in opusc.quæst.27.* & Ambrosius Catherinus. *lib.6.* contra Caietanum,*cap.3.* & plures Parisius congessit,*cons.51.n 14.vol.4.* Medina,*lib.5.de sacrorum hominum continentia. c. 88.* Selua *in tractatu de iureiurando, 4.p.n.61.* Emanuel Xuarez, *in suo thesauro receptarum sententiarum verb.matrimonium.* & Sylua nuptialis,*lib.1.num. 52.& 152.* Borgasius *de irregularitate* (qui adduxit plura fundamenta pro vtraque parte)*in 6.part.tit.de sponsalibus & matrim.à num.21.cum sequentibus,* vbi refert plures casus in quibus Papa dispensauit,& Menochius, *li. 2.præsu. in præsumpt 10.n.35.* Anton Gomez,in l.40.*Tauri n.66.* vbi refert fuisse dispensatum cum Ramiro Rege Arragonum, idem tradit Raphael Volaterr.*lib.2. Geographiæ c.fi.* & Hieronymus Blãcus,*in in script reg.Arrag.fol.22.in Arragonensium rerum comment pag.145.* idem fecit Cœlestinus III. qui dispensauit cum Constantia filia Rogerij regis & nouissime prosequitur istam quæstionem ex professo Gutierrez,*in suis canonicis quæstionibus c.17.per totum*, vbi allegat pro vtraque parte infinitos auctores: & alios plures refert Zeuedo, *in collectaneo. 124.nu.4.ad ius canonicum*, & pro hac sententia affirmatiua,adducitur text.in *c.cum societas.27.quæstione.2.*
1 & text.in *d.c.ex publico,de conuersione coniugatorum,* vbi ma-
2 trimonium ratum, & non consummatum dissoluitur quoad vinculum, per religionis ingressum. Idem probat l.3. *tit.2.part.4.* Medina,*in suo codice, de restitutione, quæstione.3. causa 8. in responsione ad 3.* & Couarr.*supra.2.p.c.8.§.4. numer.6.* Veracruz *in speculo coniugiorum.2.p.art.28.conclus.2. & 3.* Matienço *in rubr.de matrimonio tit.1.gloss.1.n.68 lib. 5.recopil.* & pro hac opinione septem rationes assignat Gutierrez,*supra,n.12.* Borgasius *supra,* qui (cum casus occurrerit) est omnino videndus.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem asserit
3 esse communem Theologorum, Caietanus *in opusc.quæst. quæstione.25.vers.ad secundum,fol.61.* & Couarr *d.§.4. nu. 14.* & Flores Theologicarum, *lib.1.de impedimento matrimonij,* & Soto *lib.7.de iustitia & iure quæst.2.art.5. & in 4. distinctione.27.quæst 1 art.4.* & Cordoua *in suo quæstionario, quæst.25.* & Matienço,*supra n 75.* & istam opinionem sub
4 correctione sanctæ matris ecclesiæ sequitur Gutierrez *supra,* (aliis citatis)*num.20.* pro qua sententia etiam facit illud Matthæi,c.19.* *Quos Deus coniungit, homo non separet,* *quod referuntur in c.*debitum. de bigamis. & in d l. 3.p.* &
5 est bonus tex. pro hac sententia *in c.fin.de transactionibus,* & probatur etiam, quia indissolubilitas matrimonij, etiam rati, est immediata de iure naturali, & diuino, & sic non dependet ex aliquo actu humano, vt patet ex ratione, & diffinitione matrimonij, de qua in §.1 *Instit. de patria potestate l. 1.ff.de ritu nuptiarum. c. illud, in fine, de præsumptionibus,l 1.*
6 *tit.2 p.4.* vbi habetur, quod matrimonium, est maris ac fe-
7 minæ coniunctio, indiuiduam vitæ retinens cõsuetudinem: in qua varietate opinionum assignat concordiam Sylvester, *supra,* vt scilicet cum causa possit Papa dispensare in matrimonio non consummato, & sic procedat prima opinio: cessante vero causa, procedat hæc secunda, quod tenet in terminis Ioannes Andreas,in *c.1.col.6.de constitutionibus,* vbi Ancharranus,idem *in cons.239.* & dicit communem Imola,in *c.fi.de transactionibus,* idemque tenet Curtius iunior *cons.170.n 1.* & Gozadinus,*cons.2.n.4.* Menochius,*cons.15. vol.1.n.9.* & sequitur Gutierrez.*supra*, quibus me submitto & in dubio semper in pontifice præsumetur in tali dispensatione iusta causa,vt tradunt Doctores,supra relati pro qua opinione consuluit Franciscus Purpuratus, *cons.579. vol.2.per totum,* qui omnino est videndus.

QVÆSTIO CCCXLIV.

Vtrum in iudicem ordinarium tanquam in arbitrum, compromissum fieri possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN ordinarium, tanquam in arbitrum, compromissum fieri posse tenet gloss.*in c.cum tempore de arbitris*, & est communis opinio canonistarum, secundum Abb. *ibi nu.5.* & eandem asserit communem Prępositus,*in c.infames.3.q. 7.* & dixit etiam communem Iafredus Balbus,*decis.411.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Alexand. *in l.1.§.& post operis, col. 1. ff. de noui operis nunciatione,* post Claudium,*ibi,* & legistarum opinio approbatur hodie,*ex l. 24.tit.24.p.3.* & vide Lanfrancum *in tit.de arb.2.p.nu 14.* & Greg.*in d.l.24.verb.* *iuzgador ordinario,** & de iure notissimo Regio,tam ab arbitrio quam ab arbitramento submouentur iudices,*ex l.17.tit.5.lib 2.l 9.tit 6.lib.3.recop.* & tradit Auendannus.*in suo dictionario.verb.* *aluedriadores,** & notat Villalobos,*in suo erario communium, verb. compromissum,n.172.* & nouissime Parladorius. *lib.2.rerum quotid. c.fi.1.p.§.3.n.12.*

QVÆSTIO CCCXLV.

Vtrum donatio, facta ecclesiæ per Constantinum Imperatorem, valeat, & teneat. Communis contra communem, & quid iure regio.

DOnatio,facta ecclesiæ per Constantinum Imperatorem,valuit optimo iure. Ita gloss. *verb.pertinere in l.1. ff.de officio præfecti vrbis,* Afflictis,*in c.1.§.præterea,notab.3.numer.50 de prohib.feud.alienat per Federicum*, vbi dicit hæreticum esse asserere, prædictam donationem non valere. Idemque dicit Rolandus.*cons.88.vol.1.numer.29.* & est cõmunis opinio,secundum Angelum, *in proœmio Instit.num.7.* & asserit communem etiam Alciatus.*lib.7. Parergon.c.19. in princ* vbi disputat,an verum sit quod asserit Vala, de tex. *in c.Constantinus.96.distinctione*, qui probat hanc communem opinionem, de cuius intellectu vide Vincentium, *in speculo historiali,lib.3.cap.56.* & Mexiam *in Chronico Cæsarum,quod Hispane scripsit,in vita Constantini Magni.cap.3.colu.2.* & illam opinionem sequitur Bursatus.*cons.124.vol.1.* Paulus Castrensis, *consil.70.numer.7.volum.1.* Rolandus à Valle *cons.1.vol.1 numer.36.* & Loaces, *de matrimonio Regis Angliæ pag.20.* Velluga,*in speculo principum,rub.9.nu. 7.* Couarr. *lib.4.variarum.c.16.n.8.* Azeuedo,*in l.5.tit.2.li.1 recop.* Segura,*in l.3.§.fi.n.109.ff.de lib.& posthum.* Alciatus,*li. 7.Parergon iuris cap.19.* Alexand.*cons.67.& fi.vol.1.* vbi dicit quod ciuitas Ferrariæ, est de terris donatis ecclesiæ per Constantinum. Ita gloss. *in authentico, vt ecclesia Romana.* & per illam donationem iurisdictionalia translata fuerunt in ecclesiam Romanam,adeo vt nulla iurium adhæsio remanserit apud Romanum Imperatorem, quæ opinio est magis communis, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo,vt resoluit (aliis citatis) Peregrina, *de fideicommiss.art.22.n.16.* quæ opinio est hodie approbata *in d.l.5. tit.2.lib.1.recop.*

Sed contrariam opinionem (imo quod de iure non valuit talis donatio) firmat gloss.*verb conferens,in authentic.quomodo oportet episcopis.* Et esse communem opinionem legistarum innuit Cagnolus,*in repetitione rubr.ff. de dolo.n.79.* & Felinus. *in c.solita,num.fi.de maioritate*, & Gregorius Turonensis,*in censura orient. eccles.c.13. in schol. Genadij.sectio.3. fol.220.* Paulus Fuscus,*de visitatione lib.2.c.21.* & Hieronymus Monte,*de fin.reg.1.ex num. 11.* Hottomanus,*de feudis.c.8 nu.fi.* Vulcurnus *de reg.mundi 2.par.quæs.4.* Sebast.de Medicis, *de legib.& statutis prima part.quæst.3.n.14.* Iacobatius,

tius, *de Concilijs, lib. 10. art. 8.* Magdalenus, *de numer. testium in testamen. 1 parte c. 12. numer. 20.* Melchorcano, *lib. 11 de locis theolog. c. 5. vers. quod deinde. pag. 358.* Et illam valuisse, factamque fuisse, probarique posse per famam, tradit Aymon Crauet. *de antiquitate temporum, fol. 73. col. 4. n. 2.* & Alex. *cons. 24. lib. 5. n. 23.* & Menochius, *cons. 149. num. 39.* Abb. *cons. 84. nu. 2. vol. 1.* quæ omnia sunt notanda pro ornatu dictæ legis. *5. tit. 2. li. 1. recop.* & late prosequitur hanc quæstionem Hieronymus Albanus, *de donatione Constantini, tom. 15. in. 2. p. tract. fol. fin.*

SVMMARIA.

1 *Christus fuit vniuersalis redemptor generes humani, & pro omnibus mortuus.*
2 *Natura humana in Adam collapsa est, & in Christo instaurata.*
3 *Passio domini nostri Iesu Christi, respectu Virginis Mariæ, de nihilo seruiret si non habuit peccatum originale.*
4 *In Adam omnes peccauerunt, quia peccatum originale fuit in radice.*
5 *Christus mortuus est pro virgine alias non redemisset illam.*
6 *Beata virgo in Adam fuit mortua, & in Christo habuit vitam.*
7 *Peccatum originale non derogat sanctitati, & puritati virginis sed solum ostendit naturæ infirmitatem.*
8 *Iesus solus fuit, qui peccatum non fecit.*
9 *Christus non sumpsit carnem peccati, licet de materna carne peccati.*
10 *Referuntur plures auctores in confirmationem prioris sententiæ.*
11 *Contra opinio communis refertur.*
12 *Beata virgo non fuit concepta in peccato originali, neque in Adam peccauit.*
13 *Beata virgo fuit sanctificata, priusquam ex vtero matris nasceretur.*
14 *Deus prauenit quod peccatum Adæ non transiret ad virginem, in quo nulla est repugnantia.*
15 *c. 1. sess. 5. Concilij Tridentini de peccato originali non comprehendit virginem, quo ad peccatum originale.*
16 *Defendere virginem Mariam non fuisse conceptam in peccato originali, non est contra fidem, neque contra scripturam.*
17 *Lex, princeps legibus. ff. de legibus, inducitur pro hac sententia.*
18 *Doctores debent iurare tempore receptionis gradus, non oppugnare hanc veritatem, quod Maria fuit concepta sine peccato originali.*
19 *Quadraginta auctoritates referuntur, ex quibus comprobatur quod beata virgo fuit sine peccato concepta.*
20 *Auctores qui tenent, quod beata virgo fuit concepta sine peccato referuntur.*
21 *Verba Concilij Tridentini. cap. 1. sess. 25. in fin. expenduntur pro hac sententia.*
22 *Concilium Tridentinum, renouat constitutionem Sixti Papæ. 4.*

QVÆSTIO CCCXLVI.

Vtrum virgo beata Maria concepta fuerit in peccato originali. Communis contra communem.

DOmine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam, in honorem sacratissimæ virginis. Licet aliquantulum videar mittere falcem in messem alienam in quæstione proposita, tamen quia duas cómunes opiniones contrarias refert Sylua nuptialis, *lib. 5. nu. 9.* & Ambrosius Catharinus contra Caietanum, *li. 4. col. 372.* & noster conciuis magister Villegas, *in vita virginis li. 3. c. 3.* & Guillermus Benedictus, *in c. Raynutius, verb. & sobolem quam gestabat, n. 20. de test.* non omittam præsentem disputationem (sub correctione sanctæ matris ecclesiæ) & in primis pro parte affirmatiua, quod fuit concepta in peccato originali, faciunt sequentia. Primo, quia Christus fuit vniuersalis redemptor totius generis humani, & pro omnibus mortuus est, vt traditur *ad Roman. 5. & 1. ad Corinthios. 5. & 1. ad Timoth. 2.* & sacra scriptura ab hac regula neminem excipit, imo dicit Aug. *li. 1. de peccat. merit. & remis. c. 27. & 28. & in lib. 3. c. 3. & in lib. 6. contra Iulianum. c. 8.* quod scriptura docet totam humanam naturam collapsam esse in Adam, & per Christum fuisse instauratam, & ab hac redemptione virginem eximere, esset aliquomodo dignitati Christi derogari, & passio Christi respectu Mariæ, matris eius, de nihilo seruiret. Secundo comprobatur quia peccatum originale fuit in radice, & in Adam omnes peccauerũt, vt tradit Paulus, *ad Romanos. c. 3. & 5.* vbi absolute & generaliter dicit omnes peccauisse, & qui totum dicit, nihil excludit. *l. Iulianus. ff. de legat. 3.* Quod maxime probatur ex Paulo. 2. *ad Corinth. 5.* vbi sic argumẽtatur: si vnus pro omnib. mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et si certum est Christũ mortuum esse pro beata virgine, quia alias non redemisset illam, & confirmatur etiam ex Paulo. 1. *ad Cor. 15.* ibi: * *sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.** Et sic, sicut beata virgo in Christo vitam habuit, ita & in Adam mortua fuit. Præterea, mors ex peccato manauit, ita Paulus, *ad Romanos. 5.* dicens mortem in omnes homines per peccatum introisse, & si diceremus, beatam virginẽ Mariam sine peccato originali conceptam fuisse, inde sequeretur, mortem non contraxisse, quod falsum est, & contra Paulum, *supra.* Et sic ex supradictis videtur dicendum, quod beata virgo peccauit in Adam ex quo tanquam ex radice infecta per seminalem rationem est orta. Neque illud peccatum derogat perfectæ eius sanctitati, & puritati, tantum ostendit naturæ originem, & infirmitatẽ, quæ ita per gratiam potest sanari, vt nullus in ipsa persona defectus appareat. Rursus comprobatur ista opinio ex traditis per Cyrillum, *lib. 16. in Leuit.* ibi: *Solus Iesus est, qui nunquam inuenitur extra sancta. solus qui peccatum non fecit,** Ambrosius *li. 2. in Lucam. c. de circumcisione,* ibi * *Solus per omnia ex natis de femina sanctus dominus Iesus.** Quæ verba commendat multũ Aug. 2. *contra Iuli. in princip. & de perfectione iustitiæ circa medium,* dicit, alium præter Christum excipere, esse contra Paulum. Idem Augu. *lib. 2. de peccato. merit. cap. 24.* dicit de Christo, non sumpsit carnem peccati, licet de materna carne peccati. Idem Aug. *in d. psalmo 34.* ego autem cum mihi molesti essent, dicit, Mariam ex Adamo conceptam fuisse mortuam propter peccatum. Et Ambrosius, *sermone. 6. in Psalmo. 118.* dicit carnem Christi in matre fuisse obnoxiam peccato. Et Eusebius, Emiss. *sermone. 2. de Christi natiuitate*, dicit, ab originali nexu immunis nec ipsa Dei genitrix fuit. Et Anselmus, *lib. 2. Cur Deus homo. cap. 16.* dicit: Virgo in iniquitatibus concepta, & in originali peccato nata est, quia & ipsa in Adam peccauit. Et Bernardus Senensis, *sermone 51. art. 1. c. 4.* dicit per sanctificationem Virginis remotum fuisse ab illa originale peccatum, & ablatam promptitudinem ad malum. Et dicit Vincentius Ferrariẽsis, *serm. 1. de natiuitate Mariæ,* Christum in primo instanti conceptionis, virginem vero eadem die, vel hora, fuisse sanctificatam. Et istam opinionem quod beata Virgo Maria fuit concepta in peccato originali, tenuerunt ante sanct. Thom. Bonauentura, Albertus Magnus, Ricardus, Durandus, Paludanus, Capreolus, Alens. & Enricus, Greg. & Antonius, Turrecremata, Caietanus, Ferra. & Concilium Aurasic. Concilium Mileuit. Concilium Florentin. & Pius V. qui abstulit proprium officium Conceptionis, quia in eo dicebatur beata Virgo immaculata, & præseruata. Quos patres & alios plures refert pro hac sententia nouissime Franciscus Suarez societatis Iesu, *in 2. to. 3. p. diui Thomæ. quæst. 27. art. 1. & 2. disputatio. 2. sectio. 5.* quam opinionem olim esse communem dicit Guillermus Benedictus, *supra n. 20.*

Sed contrariam opinionem (imo quod beata virgo non fuit concepta in peccato originali) tenet Catharinus, *lib. de peccato orig. c. vlt. & lib. de conceptione, ad Synodum Trid. p. 1. & ad Gal. lib. 7. c. 10.* & Viguerius, *in institutionib. c. 18. §. 5.* quia beata Virgo fuit sanctificata in animatione, & prius quam ex vtero matris nasceretur, vt tradit sanctus Thomas, *supra*, & Magister *in 3. distinctione 3.* Alens *3. par quæstione. 9.* Marsilis, *in 3. quæst. 4.* & Canisius, *lib. 1. c. 5.* & Antonius

Cordubensis *lib. 1. quæst. 44. conclusione 4.* & tradit Suarez, *supra, in disputatione. 3.* & Paludanus. *in 3. distinctione 3. quæst. 1. art. 1.* & Bonauentura. *1. part. illius distinctionis, art. 1. qu. 1.* & Anton. *1. p. theolog. tit. 8. capit. 2.* in qua præseruatione nulla est repugnantia, quia licet Deus contulerit Adæ originalem iustitiam ea lege, vt si mandatum transgrederetur, tota posteritas sua illa priuaretur (quæ virtualiter, & in radice in eo erat) nihilominus tamen post prouisum peccatum
14 Adę, potuit Deus velle vt peccatum in re ipsa non transfunderetur in Virginem, sed præuenire, & impedire illud per gratiam ei infusam, in primo conceptionis instanti. Et si cum absque aliqua repugnantia illud facere posset, pie credendum est, in honorem matris suæ fecisse maxime, quia
15 scriptura non negat hoc priuilegium Virgini datum fuisse, in particulari, neque sub generalibus verbis comprehenditur, vt habetur *in Concilio Tridentino, sess. 5.* vbi declarat Virginem, non comprehendi sub diffinitione sua generali de
16 peccato originali, quod argumentum sumitur ex Sixto IV. definiente non esse contra fidem dicere, Virginem Mariam esse conceptam sine peccato: ergo neque Scripturam. Et
17 conducit pro hac sententia ratio text. in *l. princeps legibus. ff. de legibus*, ibi, *Princeps legibus subditus non est: Augusta vero, licet sit subdita tamen eadem priuilegia illi concedit quæ ipse habet.* Et
18 sic in Academijs Parisiens. Valentina, & aliis, nulli ad doctoratus gradum aditus patet, qui prius sub iuramento non promiserit nunquam se veritatem hanc oppugnaturum. Et hanc dicit communem totius ecclesiæ concessionem Suarez, *supra disputatione. 3. sect. 5.* & vide extrauagantem,
19 *graue nimis, de reliquiis & veneratione sanctorum*, vbi immaculata dicitur Virgo Maria, & plena gratiæ, & tenebræ eam non comprehenderunt, vt habetur Ioannis. 1. & Geneseos c. 32. **Ortus est ei statim Sol.* *& in Psalmo 60. **Turris fortitudinis à facie inimici.* *& in 4. Reg. **Afferte mihi vas nouum** Et Abbac. 3. *Percussisti caput de domo impij* * Et Eccles. 43. * *Vas admirabile opus excelsi.* * Et Sap. 7. * *Candor est enim lucis æternæ & speculum sine maculæ.* *Et Hieremias. 3. * *Hæc sors tua, parsque mensuræ tuæ, à me dicit dominus.* *Et Ezech. 43. **Repleta est gloria domini domus.* *& 2. Matthæ. 9. * *Absit rem istam facere, vt imponamus crimen gloriæ nostræ.* * Et Psalmo 25. * *Et cum impiis non sedebo.* * Et Psalmo 30. *Saluasti de necessitatibus animã meam.* * Sap. 8. * *Amaror factus formæ illius.* * Psalm. 62. * *Me suscepit dextera tua.* * Ecclesiast. 1. * *Ipse creauit illam in spiritu sancto.* *Isai * *Cum pertranseris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te.* *Et Ecclesiast. 51. * *Arege iniquo, & à lingua iniusta liberasti me.* *Et Psalm. 58. * *Misericordia eius præueniet me.* *Et Isai. 4. *Elegi te & non abieci te* * Et Hester. 2. * *Adamauit eam Rex plus quam omnes mulieres.* *Et Psalm. 1. **In via peccatorum non steterit.* *2. Reg. 7. **Thronus tuus erit firmus.* *Ezech. 24 *Memoria mea in generatione seculorum.* * Psalm. 45. **Adiuuauit eam Deus mane diluculo.* *Et Psalm. 140. * *Cadent in retiaculo eius peccatores: singulariter sum ego &c.* *Et Genes. 1. *Vidit Deus lucem, quòd esset bona, & diuisit lucem à tenebris* *Et Psal. 40. *Liberauit me de laqueo venantium.* *Ezech. 4. **Anima mea non est polluta.* & Sap. 7, **Nihil inquinatum in eam incurrit.* Et Isai. 58. * *Orietur tenebris lux tua.* * & Prouerb. 8. * *Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram.* * Sap. 7. **Est enim hæc speciosior sole.* *& Cant. 2. * *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* *Et Psal. 138. **Tenebræ non obscurabũtur à te & nox sicut dies illuminabitur* *Et Psal. 68. **Ipse fundauit eam altissimus,* * Et Psal. 90. **Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* & Psal. 102. **Tanquam flos agri sic efflorebit.* Et Cant. 2. *Ego flos campi, & lilium conuallium.* & alibi, *tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Hę omnes sunt 40. auctoritates, quæ possunt adaptari in confirmatione huius sententiæ, & Ambrosius, *in sermone 22. sup. Psalm. 118.* circa illa verba, *Quare seruum tuum domine* (inquit) suscipe me, nõ ex Eua, sed ex Maria, vt incorrupta sit Virgo, sed virgo per gratiã ab omni integra labe peccati. Et Abdias, *li. hist.* dixit quod sicut primũ Adam formatus fuit ex terra, anteaquam esset maledicta, ita secũdus Adam formatus est ex terra Virginea, nunquam maledicta, & ne plus in hac quæstione immoremur, istã opinionẽ, quod Beata Virgo in primo instanti suæ creationis fuit sanctificata, & à peccato originali præseruata, tenent graues Theologi *in 3. dict. 3.* Scot. Aurel. Gabriel. Thomas, Argent. Almain. Dionys. Chartus. 20 Ioannes Bacon, Franciscus Mair. quos referunt Alex. Alens. qui in fine vitæ mutauit sententiam) idem Scotus. *3. d. 18. q. vnica. hoc viso*, Marsilius *in 2. q. 20. in q. 4.* Abulensis, *paradoxo. 1. c. 21. & in prologo, Bibl. ca. 6. Exod. 34. q. 8.* Gerson, *opusculo de conceptione*, Lypom. *in Cath. Gen. 15.* Dried. *3. de dogmatib. tract. 2. c. 4. p. 1. circa fi.* Roffens. *disputatione 2. contra Lautherum*, Clithueris, *opusculo de puritat. Virg. ca. 5.* & Iacob de Valentia, *in Psal. 13.* Viguer. *c. 18. §. Castro verb. peccatum hæres. 9.* Vega, *lib. 2. in Trid. c. 6.* Corduba *in quæstionario, li. 1. q. 44.* & Guillermus Benedict. *supra*, vbi dicit quod hæc opinio plus conuenit honori filij, ac Christianæ pietati, & robori fidei, & sequitur Couar. *in c. alma mater. §. 5. n. 2. de sententia excommunicationis*, Nauar. *in præludio. §. 8. n. 9. & in c. quando, de consecratione, distinctione 1. notab. 19. n. 86.* cui opinioni, & (vt verius dicam) veritati, libenter me submitto, maxime quia nostris temporib. nemo ab hac opinione recessit, & vide sess. 5. *Concilij Trid. de peccato originali in fine*, 21 ibi, **Declarat tamen sancta Synodus non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, (vbi de peccato originali agitur) beatam immaculatam Virginem Mariam, Dei genitricem. sed obseruandas esse constitutiones felicis recordationis Sixti Papæ. 4. sub pœnis* 22 *contenti, quas innouat** de quibus in d. extrauagante, *graue nimis, de reliquis & veneratione sanctorum*, quam declarat Cou. *sup. num. 2.*

QVÆSTIO CCCXLVII.

Vtrum in recusatione requiratur causa contra iudicem, de iure canonico, ciuili, & regio: Communis contra communem.

A Drecusationem iudicis non esse necessarium inferere causam tenet gl. *verb. recus. in l. apertissimi. ca. de iud. & in leg. quia poterat. ff. ad Treb. & in l. item qui suspectus. ff. de procuratorib.* & est communis legistarum, secundum Bart. *in d. l. quia poterat, nu. 2.* & dixit communem Bertach. *verb. recusat.* & pro hac est tex. *in l. 22. tit. 4. p. 3. l. 9. tit. 7. lib. 1. fori.* quę tamen corriguntur per legem, 1. *tit. 5. li. 3. ordinam.* secundum Montaluum, *ibi*, & Celsum *in suo repertorio*, & illud comprobatur ex l. 1. *tit. 16. li. 14. recop.* vbi late Azeuedo.

Sed cõtrariam opinionem (imo quod requiratur expressio causæ) tenent canonistæ, secundum Bart. *in d. l. quia poterat, n. 3.* & dixit communem canonistarum, Lanfrancus *in c. quoniam contra falsam in parte recusare, n. 10. de prob.* & Aufrerius, *in tractatu de recusationib. n. 3. vol. 4.* qui tenent hanc opinionem seruari de facto, & hanc differentiam inter vtrumq; ius dicit communem Antonius de Tremolis. *in additionib. ad Bonacursium, sub rubrica, de recusationibus, n. 2.* & sic vtraque opinio practicatur, quia de iure ciuili non est necessaria causa in recusatione iudicis, secus vero de iure canonico, quia causa recusationis proponenda est coram arbitris à partibus nominatis, *vt in ca. cum speciali. de appellationibus*, quod intelligo, in iudice delegato, at vero in iudice ordinario, causa recusationis est proponenda, & probanda coram episcopo, vt nouiter probat tex. *in c. si contra §. fin. de offi. delegat. in 6.* de cuius tex. intellectu agit Cou. *pract. q. ca. 26.* & Paz, *in sua praxi prima partis. 1. tom. c. 6. n. 10.* Et Didacus Perez, *in d. l. ordinamenti.* In recusatione vero auditorum, causa etiam est necessaria *vt in leg. 1. & 19. tit. 10. lib. 2. recop.* vbi Azeuedo. Quæ quidem causa, etiam iustum esset vt proponeretur in recusatione iudicum ordinariorum, vt mille periuria euitarentur, iurando semper (imo periurando) quod iudex est suspectus, vt cum alio associetur ad determinationem causæ, de qua agitur.

SVMMARIA.

1 *Liberi primi gradus, possunt testamentum parentis dolo factum querelare.*

2 *Succedentes ab intestato minori possunt rescindere testamentum dolose à minore factum.*

3 *Minor*

3 *Minor non restituitur aduersus confectionem testamenti.*
4 *Metum inferens testatori, ad faciendum testamentum, punitur criminaliter.*
5 *Permissum est blandis verbis allicere testatorem, vt aliquem heredem instituat.*
6 *Qui impedit testamentum facere punitur actione de dolo.*
7 *Dolus non dicitur, quærere propriam vtilitatem.*
8 *Spe præmij potest aliquis testatorem mouere, vt eum heredem instituat.*
9 *Pœna contra impedientes aliquem testari traditur.*

QVÆST. CCCXLVIII.

Vtrum spe præmij, possit aliquis mutare, & mouere animum testatoris, vt eum heredem instituat. Communis contra communem.

1 SI quis inductus dolo alicuius, fecerit testamentum, liberis primi gradus competit remedium vt per querelam impias parentis voluntates subuertant. *l.3. & 4. ff. de inoffi.* 2 *test.* & etiam si minor 25. annis sit inductus dolo, ad faciendum testamentum, venientes ab intestato, possunt agere de re rescissione testamenti actione de dolo; glossi quæ ad hoc solet expendi *in leg. Luc. Titius. §. Sempronia ff. de l. 2.* quam sequitur Alex. *n. 6.* Ias. *n. 43. in l. 1. §. fuit quæsitum ff. ad Treb.* vbi 3 Ripa, *col. fi.* dicit communem opinionem. Ipse tamē minor si testamentum condiderit, aduersus confectionem testamenti non potest restitui. Ita est communis opinio, secundū Alciatum, *in l. verb contraxerunt, in princ. ff. de verborum significat.* vbi postea subdit succurri posse venientibus ab intestato, per actionem doli, si dolo sit inductus: Sed si testator 4 metu alicuius testamentum fecerit, qui metum intulit, criminaliter punietur, *l. 1. C. si quis aliquem testari perhibuerit*, testamentum tamen in eo casu, non est ipso iure nullum, vt est communis opinio, secundum Lancelotum Decium, *in leg. 1. col. 2. de testamentis*, quod tamen intellige illud esse verum in eo, qui instigationibus insidiosis, testamentum ad propriū commodum facere compulit. Secus tamen est in eo, qui 5 blanditer allexit testatorem vt illum heredem instituëret: nam hoc permissum est, neque ex eo poterit ab hoc hereditas auferri aliqua actione, *vt in d. l. fi. C. si quis aliquem, & in l. fi. ff. eo tit.* vbi Doctores cū adductis per Decium *cons. 490. col. 2.* & Palatium Rubeum, *in rub. §. 81. nu. 11.* Remigium de Gonni, *in tractatu de immunitate ecclesiarum, fallentia. 26.* 6 *col. 168.* Quod tamen intellige, si ad suum commodum fecerit, secus si ad commodum alterius: nam tunc præsumitur dolo mutatum, vel factum testamentum, & competit 7 exceptio doli *arg. l. 1. ff. de doli except.* Et ratio distinctionis est, quia commodum & vtilitatem propriam quærere, non est dolus. *l. quidquid* (cum materia) *C. arbitrium tutelæ.* Ita sin- 8 gulariter distinguit Gualdensis, *de arte testandi, tit. 11. cautela 4. n. 4.* Ex qua conclusione succedit, quod quis possit aliquem inuitare, vt heredem spe præmij inuitantem instituat, ista est communis opinio secundum Alciatum, *in l. cum donationis. C. transactionibus.*

Sed contrariam opinionem innuit esse communem Socinus, *reg. 315. alias 58. in regul. additis*, & circa hanc quæ- 9 stionem vide *l. 26. tit. 1. p. 6.* vbi traditur pœna contra impedientes aliquem ad libitum testari, & tradit etiam Bernardus Diaz *reg. 798.* & Gomez Arias, *in l. 1. nu. 53. & in l. 24. Tauri, n. 26.* & Palatius Rubeus, *in rub. de donat. §. 81. nu. 10.* & Segura, *in l. 1. §. si vir vxori, num. 134. ff. de acquirenda Possess.* qui refert casum de facto, qui in hoc casu contigit.

QVÆST. CCCXLIV.

Vtrum pro defensione rerum sit licitum aliquem occidere. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRo defensione rerum non esse licitum aliquem occidere, est communis opinio, vt tradit Felinus, *in c. 2. nu. 4. de homicidio.*

Sed contrariam opinionem (imo quod sit licitum) dixit communem Ias. *in l. vt vim. n. 25. ff. de iustitia & iure*, & Bernardus Diaz, *reg. 507.* & dicit communem Ludouicus Carerius, *in sua practica fol. 186. n. 31.* & Couar. *in clem. si furiosus. 3. p. §. vnico, nu. 6. de homicidio*, & sanctus Thom. *2. 2. quæst. 64. art. 7.* Syuest. *in sua summa, verb. excommunicatio. 6. qu. 9.* Cassaneus, *in consuetudinibus Burgundiæ tit. * de iustices, * rub. 1. §. 5. n. 11.* Quam opinionem sequitur Ant. Gomez. *3. tom. variarum c. 3. n. 31. in fine.* vbi dicit esse notabile, & in practica quotidianum, & Duennas, *reg. 191.* Placa, *lib. 1. de delictis, c. 28. n. 32.* quam opinionem confirmat tex. *in l. furem. ff. ad l. Corneliam de sicariis. l. itaque ff. ad l. Aquiliam. l. 3. §. eum igitur. ff. de vi & vi armata, & in l. 1. C. vnde vi*, & est tex. de iure regio, *in l. 3. tit. 8. par. 7.* ibi, * *amparando sus cosas que le tomauan por fuerça*, vbi notat Gregor. & *l. 8. tit. 13. lib. 4. ordin.* vbi Didacus Perez. Quæ opinio limitanda & temperanda est, quando res ablata est modici præiudicij, & alias dominus absque periculo posset eam recuperare. Ita docet Soto, *libr. 5. de iustitia & iure, quæst. 1. art. 8.* quæ limitatio vera est, & secundum eam est intelligenda, & practicanda, & tenenda hæc vltima opinio.

SVMMARIA.

1 *Pars affirmatiua quæstionis proponitur, & eius fundamenta.*
2 *Timor subornationis cessat in causa appellationis.*
3 *Lex per hanc. C. de temporibus appellationum, declaratur.*
4 *Suspicio subornatio est imaginaria, & non necessaria.*
5 *Lex fi. C. de testibus, declaratur.*
6 *Restitutio in integrum tantum operatur minoribus quantum appellatio maioribus.*
7 *Vbi variatur instantia variatur etiam finis agendi.*
8 *Doctores tenentes hanc opinionem referuntur.*
9 *Bartoli opinio reprobatur.*
10 *Contraria communis opinio negatiua proponitur.*
11 *Clem. 2. testib. refertur & declaratur.*
12 *Leges non dedignantur sacros canones imitari.*
13 *In casu dubio ad consuetudinem est recurrendum.*
14 *Auth. de testib. in §. quia vero. declaratur*
15 *Timor subornationis magis potest in secunda instantia, quam in prima subsistere.*
16 *Lapsus instantiæ permitti ius partis.*
17 *In prima instantia non possunt publicatis attestationibus produci testes de nouo.*
18 *Doctores pro contraria opinione referuntur.*
19 *Testes possunt in causa nobilitatis produci super eisdem articulis, vel directo contrariis.*
20 *In causa minoris mulieris, rustici, & matrimonij, limitatur regula.*
21 *Lex 4. tit. 9. lib. 4. recop. confirmat hanc vltimam opinionem.*
22 *Aduocatus incurrit pœnam faciendo articulos super eisdem articulis primæ instantiæ.*
23 *L. 9. tit. 16 op. 3. declaratur & non est correcta per l. 4. tit. 9. lib. 4. recop.*

QVÆSTIO CCCL.

Vtrum publicatis attestationib. in causa appellationis, liceat examinare testes super art. productos, in principali causa vel directo contrarijs. Communis contra communem, & quid iure regio.

QVæstio hæc de cuius interpretatione agimus ita difficillima est apud scribentes, vt ex consensu omnium indigeret Cæsarea decisione, & vt veritas luce meridiana clarior appareat, pro vtraque parte aliqua fundamēta adducam. Et in primis pro affirmatiua videtur dicendum, quod 1 licitum sit in ipsa causa appellationis, examinare testes super articulis productis in causa principali, & super quibus iam testes fuerunt examinati, & publicati. text. in l. *eos §. si quid autem, vbi gl. verb. prosequatur C. de appellatio.* vbi succumbens

in causa principali, quia minus allegasse credit, potest plus probare in secunda instantia corã iudice qui de appellatione cognoscit, vbi gl. illud docet addendo, inducendo testes super eodem vel connexo capitulo, & ibi illam opinionem tenent Baldus, & Paulus, qui dicunt quod licet canonistæ aliter sentiãt. *in clem. de testib.* tamen quod eorum opinio est sequenda in forõ ecclesiastico, & opinio legistarum in foro
2 Cæsareo maxime, quia (vt dicit Baldus, *ibi*,) non debet obstare timor subornationis, cum in causa appellationis & sit causa noua, in qua re interuenit nouus & terribilior iudex, qui subtilius examinabit testes, & comminabitur (si opus
3 fuerit.) Rursus pro hac sententia facit tex. in l. *per hanc C. de temporibus appellationis iuncta glossa final. in fi.* vbi si in causa principali opposui aliquam exceptionem, quam vel nõ probaui in totum, vel minus legitime probaui, vel produxi aliquod instrumentum, quod suspectum erat, potero absque aliqua difficultate in causa appellationis plene probare, vt veritas rei nõ obumbretur, & per illum tex. opinio-
4 nem tenuerunt ibi Odofredus, Iacobus de Aretio, Angelus, Cynus, & Baldus, dicẽs, quod illa suspicio subornationis est imaginaria, & non necessaria quia (vt experientia docet) testes graues non possunt subornari. Facit etiam pro hac opinione tex. *in l. fi. C. de testib.* vbi testes qui fuerunt examinati,
5 & publicati coram arbitro, possunt iterum coram iudice ordinario super eisdem capitulis examinari. Et idẽ probat tex. *de iure reg. in l.* 38. *tit.* 16. *p.* 3. vbi Greg. Præterea cõfirmatur hæc sententia ex eo, quia quantum præstat minoribus restitutio in integrum, tantum præstat minoribus appella-
6 tio. l. *præf. ff. de minorib.* Sed fic est, quod minor restitutus ad probandum, potest publicatis attestationib. probare idem per testes meliores, & digniores, & omni exceptione maiores, *l.* 1. §. *aduersus. ff. de noui operis nunciatione.* ergo sequitur quod idem vt dicendum in minoribus, vt etiam eis liceat testes de nouo examinare super eisdem capitulis: maxime quia vbi variatur instantia, variatur etiam finis agendi, & sic
7 diuersitas iudiciorum, operatur effectum, quod testes possint examinari super capitulis antiquis, & in prima instantia productis, *vt in c. veniens, de testib.* Et quod varietur instantia, est notissimum, *vt in l. ità demum ff. de appellationib.* & finis agendi etiam est diuersus, quia in causa principali fuerunt producti testes vt reus condemnetur: in causa vero appellationis producuntur ad illum effectum, vt de tegatur, an causa sit iusta vel iniusta. Quam opinionem dicit communem
8 legistarum gl. *verb. appellationis causa, in d. clementina. 2. de testibus,* & dicit communem Bar. *in d. l. per hanc n.* 7. Marianus, *in c. fraternitatis de testib. n.* 27. & Bonifacius, *in d. clementina.* 2. dicit legistas communiter tenere opinionem illius gl. *in d. l. per hanc,* & hanc opinionem seruari in iudicio seculari dicit gl. in d. *c. fraternitatis. verb. nouis, in medio.* Et hanc dixit esse veram legistarũ opinionem Guido Papæ, *decis.* 586. Angelus *cons.* 155. Curtius senior, in l. *admonendi, n.* 14. *de iureiurando,* & Curtius iunior, *in l. is apud quem n.* 53. *de edendo,* vbi dicit, quod ita seruatur in toto Ducatu Papię, Corrasius, in l. *admonendi n* 45. *de iureiurãdo,* & dicit Orianus, *col.* 2. *in c. quoniam contra falsam, de probationibus,* hanc esse communem opinionem legistarum, & quod ita seruatur in suo foro, & Curtius senior, *supra,* dicit erroneam fuisse opinionem Bartoli, in d. *l per hanc* dum voluit, quod in prætorio Iustiani pu-
9 blicatis attestationibus in causa principali, non possint produci testes super eisdem articulis in causa appellationis, propter timorem subornationis, quæ ratio mouit Pontificem ad sic statuendum, in d. *c. fraternitatus, & in d. clementina 2. de testibus,* quia eius opinio damnatur, & est contra rationem, neque seruatur in practica in prætorio Cæsaris, quod inquit esse menti tenendum in practica, quia est de pane lucrando, & nouissime hanc opinionem in practica esse tenendam docet Antonius Scappus, *lib.* 3. *ca.* 63. *n.* 5. *de iure non scripto.*

Quibus non obstantibus, contraria verior est, & pro ea
10 facit tex. expressus, *in d. clem. 2. de testib.* cuius verba sunt, * *testibus rite receptis, & eorum attestationibus publicatis, sicut non licet super eisdem, vel directo contrariis articulis alios, vel eosdem testes in principali causa producere. sic non debet in causa appellationis licere, cum non minus in appellationibus, quam in principa-*
11 *li causa subornatio sit timenda.** Nec obstat, quod text. ille loquitur secundum æquitatem iuris canonici, & sic in foro seculari non sit seruandus, quia respondeo, quod cum de iure Cæsareo sint in hoc variæ doctorum opiniones, & reperiamus text. expressum de iure canonico, illius decisioni
12 standum est, cum leges non dedignentur sacros canones imitari, *vt in cap.* 1. *&* 2. *de noui operis nunciatione:* præcipue,
13 quia si in dubio recurrimus ad consuetudinem, *vt in l. si de interpretatione ff. de legibus.* à fortiori in tanta diuersitate opinionum debemus recurrere ad ius canonicum. Ita docet Abb. *in c. cum tempore, in fine, de arbitris.* Præterea pro hac o-
14 pinione facit tex. *in authentico, de testibus.* §. *quia vero,* vbi qui produxi testes, & eorum dicta didicit, non habet licentiam vlterius vti testiũ productione. Qui tex. cum generaliter lo-
15 quatur, non magis est intelligendus de prima instantia, quã secunda, vt notat Aretinus, in d. *c fraternitatis, nu.* 9. Nec verum est, quod Imperator, *in d.* §. *quia vero,* non considerauit instantiam, sed tantum timorem subornationis, quæ magis contingere potest in causa appellationis, qua in principali: quia vbi testes sunt producti in causa principali, nõ tantum timetur de subornatione, cum speret producens, quod bene & concludenter deponent pro eo: sed vbi sunt publicati, & videt quod nihil probant, tunc valde timeri potest subornatio. Quæ ratio magis consideratur in causa appellationis,
16 cum agatur de maiori præiudicio, ex eo quod lapsus instantiæ perimat ius partis, *vt in d. auth. ei qui appellat. C. de temporibus appellat.* quod non procedit in lapsu instantiæ causæ principalis, *vt in properandum.* §. *fi. C. de iudiciis.* Vnde sicut in
17 prima instantia non potest fieri alia productio, *auth. qui semel. C. de probationib. l.* 36 *tit.* 16. *p.* 3. ita nec in secunda (quæ eius loco subrogatur.) *l. si eum* §. *qui iniuriarum. ff. si quis cautionib. l. cum apud Sempronium. ff. iudicatum solui.* Ita Aretinus, *sup. n.* 9. Salicetus, *in d. l. per hanc.* Præterea confirmatur hæc
18 sententia apud legistas, ex glos. in d. *clem.* 2. *de testib. & in d. c. fraternitatis,* vbi omnes. DD. Bar. (sibi contrarias in d. *l. per hanc,* vbi dicit standum esse prædictæ decretali, de qua *in d. ca fraternitatis.* idem Bart. *in d. l. eos.* §. *si quid autem. Codice de appellationibus. & in dict. authentic. qui semel.* vbi Paulus, & Salicetus, dicunt hanc opinionem esse tenendam de iure ciuili, & Speculator, *in tit. de teste.* §. *satis vtiliter,* Alex. *cons.* 63. *n.* 9. *vol.* 2. *&* 183. *vol.* 6. Aretinus, *cons.* 109. Barbacia, *cons.* 35. *vol.* 3. Corneus, *cons.* 21. *vol. etiam* 3. Guid. Papę, *decis.* 14. *&* 347. *& in cons.* 35. vbi dicit, quod ita seruatur in curia Delphinatus, Ripa, *in l. is apud quem, n* 43. vbi etiam deponit de consuetudine & obseruantia prædictæ clementinæ, Afflictis, *decis.* 216. Rolandus *cons.* 45. *n* 14. *vol.* 2. & ita fuisse obseruatum in curia, tradit Thomas de Triuisanis, *lib.* 1. *dec.* 43. *nu.* 3. vbi per totã decisionem declarat dictam clementinam 2. *de testibus,* adducens 16. limitationes, quam opinionem sequitur Marsilius, *cons.* 43. *nu.* 26. *& cons.* 73 *nu.* 20. Ioannes de Amicis, *cons.* 111. *nu.* 7. Purpuratus, *in l. admonendi. n.* 68. *ff. de iureiurando.* vbi dicit, quod opinio Bartoli, *in d. l. per hanc,* communiter approbatur, & in practica seruatur. Et dicit communem opinionem Parisius, *in d. c fraternitatis,* vbi Aretinus, *n.* 8. dicit esse magis communem, & in regno Castellæ hanc esse receptissimã sententiam, asserit Couar. *pract. quæst. c.* 18. *n.* 6. vbi illud limitat in causis vbi
19 de nobilitate agitur, dicens, quod in regio Granatensi Prætorio, admittuntur testes super his interrogationibus & articulis, super quibus fuerant ante sententiam examinati, & super directo contrariis. Quod etiam est limitandum, in
20 causa minoris, & mulieris, & rustici, & matrimonij. Ita Paz. *in sua praxi, t. p.* 1. *tom.* 8. *tempore. n.* 181. vbi alios refert pro confirmatione huius limitationis. Et nostram principalem conclusionem sequitur Didacus Perez. *in l.* 4. *tit.* 19. *li.* 3. *ordinamenti, glos.* 1. Matienco, *in dialogo relatoris,* 3. *p. c.* 46. *n.* 2. Roias, *in singularib. fidei. singulari.* 203. quam opinionem dicit communem Villalobos, *in suo erario communium, litera T. nu.* 182. Xuarez. *allegatione* 5. Menchaca, *controuersiarum*
21 *vsufrequentium c.* 31. pro qua opinione est hodie tex. expressus de iure regio, *in l.* 4. *tit.* 9. *lib.* 4. *recopilationis,* per quam legem lites, & controuersiæ opinionum dirimuntur, & ponitur pœna contra aduocat partis, qui faciunt art. super eisdẽ
22 articulis primæ instantiæ, vbi Azeuedo, *nu.* 2. refert aliquas ampliationes & limitationes, & est optima & singularis lex partitæ, quæ est declaratoria iuris communis. *l.* 29. *tit.* 16. *p.*
23 3. quam dicit notabilem Xuarez, *sup. allegatione* 5. *n.* 6. quam

intelligo

intelligo non esse correctam per d.l.4. *recopilationis*, cum loquatur in casu speciali, vt literæ eius euidenter demonstrãt.

QVÆSTIO CCCLI.

PRæsens quæstio venit ad declarationem præcedentis. Supposito enim, quod canonistarum opinio comprobatur ex diuisione expressa *in clementina, 2. de testibus.* dubium est, an illa opinio sit tenenda in foro ciuili, contra cõmunem legistarum. Et practicari, & quod non debeat teneri, neque obseruari, dixit communem legistarum Curtius iunior, *in l. ex ad quem, n.* 111. *C. de edendo.* Sed contrarium tenet Bart. *in d. l. per hanc, n.* 5. dicens standum esse dispositioni dictorum iurium. Idem tenet Imola, *in d. clementima 2. de testibus, & in d. c. fraternitatis, n.* 8. vbi etiam Socinus. *n.* 27. *vers. septima fuit, & num.* 28. *ibid.* Felinus, *n.* 3. *&* 4. & hanc tanquam magis communem, quosdam sequi asserit Curtius *sup. nu.* 111. & hæc vltima opinio in his regnis est seruanda, per tex. *in l.* 4. *tit.* 11. *lib.* 3. *ord.* vbi tradit Didacus Perez, per l. 39. *tit.* 16. *p.* 3. cuius legis originem aperit Rodericus Xuarez, *allegat.* 5. *n.* 5. & vide l. 18. *tit.* 8. *lib.* 2. *fori.* & Paz *in sua praxi.* 1 *partis.* 1. *tom.* 8 *tempore, nu.* 169. & etiam de iure commum hæc opinio erat magis communis. & in practica recepta secundum Rolandum. *cons.* 45. *ex n.* 4. *cum sequent. vol.* 2. Azeuedo, *in l.* 4. *tit.* 9. *nu.* 2. *lib.* 4. *recop.* per quam legem etiam confirmatur hæc sententia. *vt in q. præced.* resoluimus.

SVMMARIA.

1 *Alimenta sunt concedenda donatori, respectu rei donatæ.*
2 *Donatio potest reuocari, si alimentá denegentur.*
3 *Concordia opinionum traditur, vt prima opinio procedat in donatione magna secunda in donatione parua.*
4 *Secunda concordia refertur ad communes contrarias.*
5 *Opinio Iulii Clari eligitur.*

QVÆST. CCCLII.

Vtrum donatarius cogi possit alere donatorem inopem. Communis contra communem.

DOnator potest cogere donatarium si sit inops; vt eum alat. Ita tenet glos. in l. C. *de reuocandis donationibus*, & est communis opinio, secundum Fabrum. *in* §. *sciendum n* 2. *Inst. de donationibus*, & illam glossam commendat Euerardus, *loco* 3. *pag.* 52. & eandem dixit ter communem Ripa, *in d. l. fi. q.* 49. *n.* 164.

Sed contrariam partem dixit communem Angelus & Salicetus, in d. l. *fi. n.* 3. & ibi Bald. *nu.* 7. dicit, quod ita communiter tenent doctores, & illud declarat Iulius Clarus, *li.* 4. *sent.* §. *donatio, q.* 21. *n.* 3. dicens, quod alimenta sunt concedenda respectu rei donatæ, & non alias, & quod si alimẽta denegentur, potest donatio reuocari, vt tradit Ioannes Garcia, *de expensis c.* 12. *n.* 73. Solet autem inter has duas contrarias opiniones assignari concordia, quod si donatio est magna, procedat prima opinio, si autem erat parua, procedat secunda: quam distinctionem tenet gl. in l. *in condemnatione, in fine principii. ff. de reg. iur.* & hanc concordiam tenet (post alios) Ripa, *sup. num.* 164. & eam fatetur communem Maynerius, *in d. l. in condemnatione in fi.* Secunda concordia est, quod si propter illam donationem fuit donator effectus pauper, procedat prima opinio: secus autem, si ex alia causa in paupertatem fuit de lapsus. Et hanc dixit communem Anania, *in rub. de infantibus expositis n.* 11. verius tamen est in hac doctorum varietate, quod respectu donationis alimenta sint concedenda, quomodocumque donator in paupertatem incidat, vt tradit Iulius Clarus *supra*, & in casu mihi de facto contingenti ita obtinui in practica.

1 2 3 4 5

SVMMARIA.

1 *Iudex secularis non potest se intromittere circa validationem sententiæ prolatæ à iudice ecclesiastico.*
2 *Contraria opinio in quæstione principali proponitur.*
3 *Iudex requisitus, non tenetur exequi sententiam, nisi acta processus exhibeantur.*
4 *c. inquisitionis* §. *prohibemus, de hæreticis declaratur.*
5 *Iudex non tenetur exequi sententiam, quando ex actorum copia constat esse iniustam.*

QVÆSTIO CCCLIII.

Vtrum iudex secularis teneatur non viso processu, exequi sententiam iudicis ecclesiastici. Communis contra communem.

QVando iudici seculari demandatur executio processus facti per iudicem ecclesiasticum, iudex secularis non potest petere processum ab eo factum. text. est, qui ad hoc communiter citatur, *in c. inquisitionis.* §. *prohibemus, de hæreticis in* 6. quem dixit singularem Abb. *in disputatione episcopatus, verb. quidam rector, n.* 26. quia non potest iudex secularis tractare de validitate, vel iniquitate sententiæ iudicis ecclesiastici. Atque idem tenet Baldus, *in auth. si clericus. C. de episcopis & clericis*, & Abb. *in c.* 1. *de officio ordinar. num.* 12. & Villadiego, *de hær. quæst.* 19. & Felinus, *in c. at si clerici, in prin. colum.* 4. *de iud. & in c. ad abolendam, n.* 4. *de hæreticis*, & Palatius Rubeus, *in repititione, capit. per vestras, notabili.* 2. §. *vnico, vers. sed est pulchra, num.* 22. & Velluga, *in specul. principum, in rubr. de præp. graui* §. *tractandum restat. num.* 2. & hanc asserit communem Angelus, *in l. diuus, ff. de custodia reorum*, & Alex. Socinus, & Ias. Decius, & Purpuratus fatentur esse communem, *in leg. magistrat. ff. de iurisd. omn. iud.* & plures refert Ioan. Redin. *de maiestate principis, in proœm. à numer.* 145. *&* 148. *cum sequentib.* & Segura Daualos, *in directorio iudicum ecclesiasticorum c.* 12. *per totum.* & Iulius Clarus, *lib.* 5. *receptarum sent.* §. *fi. quæst.* 96. *n.* 7. vbi refert paacticam; & Simancas, *de catholicis institutionibus. c.* 36. *num.* 3. vbi dicit, quod in Hispania est hæc opinio vsu recepta. Et dixit communem Alciatus, *in dict. cap.* 1. *de officio ordinarii, numero* 100. & Bermondus, *de publicis concubinar. columna.* 299. & dixit communem Carrerius, *in practica criminali, sub tractatu de hæreticis, fol.* 184. *numer.* 63. & Iafredus Bald. *decisione* 105. & Boerius, *decisione* 60. *in principio*, pro qua sententia facit tex. *in capit.* 2. *de exceptionibus, & in capit. pastoralis.* §. *quia vero, de offic. delegati*, vbi expresse cautum est delegati sententiam, etiam iniustam, ordinarium iudicem necessario exequi debere.

1

Sed contrariam opinionem tenet Bartolus *in d. l. magistratibus. & in d. l. diuus*, quam dixerunt communem legistarum Carrerius, *vbi supra*, post Imolam, *in d. c.* 1. *nu.* 15. *de offic. ord.* vbi expresse inquit, quod transeunt cum Bartol. communiter legistæ, & Abb. *in c.* 1. *de offic. ord.* & Aufredus, *de potestate seculari. reg.* 4. *n.* 31. Et illud in iure receptum est; non aliter iudicem requisitum parere debere, quam si illi iudex requirens actorum fidem fecerit. Ita Bart. Paulus, & Ias. in l. *magistratus, ff. de iurisdict. omnium iud.* & tradit Auiles, *in cc. prætorum c.* 20. *verb.* **vsurpan.** *n.* 20. & Iulius Clarus, *in pract. criminali.* § *fi. q.* 36. & sequitur nouissime Parladorius, *lib.* 2. *rerum quotid. c. fi.* 2. *p.* §. 2. *nu.* 5. & in *n.* 6. respondit ad tex. *in d. c. inquisitioni*, §. *prohibemus de hæreticis. in* 6. illud procedere in crimine hæresis. Et an in isto casu iudex teneatur exequi sententiam iudicis requirentis, quando constat ex actorum copia esse iniustam, vide Caietanum. 2. 2. *q.* 67. *art.* 2. *ad fi.* Adrian. *quodlibeto.* 2. *columna penultima in paruis*, & Nau. *in c si quis autem, pœnit. distinctione.* 7. & Couar. *practicarum q. c.* 33. Seguram Daualos. *in directorio iudicum ecclesiasticorum. 2. part. c.* 13. *per totum, à n.* 33.

2 3 4 5

QVÆST. CCCLIV.

Vtrum infans transmittat ad quoscunque hereditatem iure suitatis. Communis contra comunem.

INfans trãsmittit ad quoscunque iure suitatis, vt est communis opinio glossarum & antiquorum, secundum Barb. *cons.* 60. *col.* 10. *vol.* 3. qui alios refert.

Sed

Sed contrariam opinionem dicunt communem plurimi citati per Decium, *conſ.*250.*n.*6.& per Gualdenſem, *de arte teſtandi.tit.*11.*cautela.*1.*n.*3. Prior tamen opinio magis ſubſtentabilis eſt, ex traditis per Antonium Gom.1.*tom.variarum.c.*9.*n.*23. vbi allegat plurima iure.

QVÆSTIO CCCLV.

Vtrum bona vſurarij ſint tacitè hypothecata pro vſurarum reſtitutione. Communis contra communem.

BOna vſurarij ſunt tacite hypothecata pro reſtitutione vſurarum. Ita gloſſ. *in c.quanquam de vſuris in 6.& in ca. tua nos de vſuris*, & ſentit etiam gloſſ. *in c.*1.*eod.tit.* quam opinionem ſequitur Baldus, *in l. executorem. C. de executione rei iudicatæ, & in l.fin. Cod. de ſeruo pignori dato manum.* Ripa, in *l. Senatus, numer.*9. *ff. in quibus cauſis pignus vel hypotheca tacite contrahatur*, & ita reſoluit Lapus, *allegatione* 74.*n.*4.& Federicus de Senis, *conſ.*63.*n.*2. Pariſius, *conſ.*75.*n.*39.*vol.*4. Palatius Rubeus, *in rub. de donationib.*§.65.*n.*23.& eſt communis opinio ſecundum Ant. *in d.c. tua nos. nu.*6. *in princ.* & eandem dicunt communem ibi antiquorum Abb. *nu.*7.& 10.& Anania, *n.*3.

Sed contrariam opinionem dicũt communem dicti Doctores, & Abb. *nu.*9. quam etiam tenet idem Anania (alios citans) *in d.c. cum tu*, & Duennas, *reg.*13. *in fine* Soto. *de iuſtit. & iure, lib.*6.*q.*1.*art.*4. contra Caietanum. *in ſuo opuſculo, q.*6, *de vſuris, in quæſt.*1. & Couar. *lib.*3. *variarum c.*3. *n.*6. qui aſſerit hanc vltimam eſſe communem, immemor Antonij, Abbatis, & Ananiæ, & ſequitur Medina. *in ſuo codice. de reſt. verſ. & vſura. folio.*143. & Nauar. *in manuali, c.*27. *nu.*265. Sylueſter. *verb. vſura. n.*5. theſaurus chriſtianæ religionis, *ca.* 67.*n.*29. & dicit communem opinionem Fanus. *de pignorib. in* 4. *membro.*2. *partis, n.*155. Nauarr. *de reſtit. lib.*3.*c.*2. & *lib.*4.*ca.*4. Corduba, *q.*57. & ita eſt tenendum in iudicando & conſulendo.

QVÆSTIO CCCLVI.

Vtrum in contractu emphyteutico requiratur ſcriptura. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN contractu emphyteutico requiritur ſcriptura, ſecundum gloſſam, *in* § *adeo, Inſtit. de locato, & in c.*1 *de conſtitus, in* 6. & eſt communis opinio (quæ ſeruatur in practica) ſecundum Imolam, *in c. potuit. col.* 3. *in principio, de locato*, idem aſſerit Iacob. *in authent. qui rem. n.*15. *C. de ſacroſanctis eccleſiis*, & dixit communem Ang. *in d.*§ *adeo col.*5.& eam etiam plures aſſerit communem Ial. *in l.*1.*n.*61.*&* 62. *Cod. de iure emphyteutico*, & dixit etiam communem Alex. *conſ.*50.*nu.* 3.*volum.*5. & Socinus, *conſ.*167.*num.*8.*&* *conſ.*169.*num.* 12.*vol.*2. quem etiam tenuit Bart. *in l. iuris gentium, §. quinimo. numero* 19. *de pactis*, & idem tenet gl. 3. *in l.*1. *C. de iure emphyteutico, & in l. pactum, la.*2.*c. de pactis & in l. contrahitur. ff. de pignorib.* & tenet platea (per tex. ibi.) *in l.*2. *in prin. C. de fundis rei priuatæ, lib.*11. & hanc opinionem ſequitur Iulius clarus, *lib.*4. *ſent.*§. *emphyteuſis, q.*4. qui dicit, quod eſt tutior & æquior opinio.

Sed contrariam opinionem tenet gloſ. *verb. ſcriptura, in d. l.*1. *C. de iure emphyteutico*, cuius opinionem approbat conſuetudo, ſecundum Bart. *ibi. n.*7. vbi Alex. ad eum innuit eſſe communem opinionem, & expreſſe innuit eſſe communem ibi Corraſius, *numero* 12. & idem tenet Socinus, *conſ.*169.*n.*12. Prima tamen opinio verior eſt, & communior, & hodie approbata de iure regio, in l.5. *tit.*14. *part.*1. *lex.*27. *tit.*8. *part.*5. quæ loco, o. debet habere, e, ſecundum Gregorij Lopez emendationem.

SVMMARIA.

1 *Duo actus ſunt neceſſarij ad cauſandam, & inducendam conſuetudinem.*
2 *Actus conſuetudinis debent eſſe notorij, & venire in notitiam populi.*
3 *Scientia principis eſt neceſſaria de iure regio, ad inducendam conſuetudinem. ſecus de iure communi.*
4 *Decennium eſt neceſſarium ad conſuetudinem inducendam.*
5 *Populus ſemper eſt præſens in cauſanda conſuetudine.*
6 *Cauſa continua, vel diſcontinua, non conſideratur in conſuetudine.*
7 *Tacita patientia populi, & conſenſus, eſt cauſa immediata conſuetudinis.*
8 *Conſuetudo debet eſſe ſuper quo populus poſſet ſtatuere.*
9 *Tempus decennii currit à tempore primi actus.*
10 *Contraria opinio communis refertur, quod non requiratur decennium.*
11 *Conſuetudo poteſt eſſe ſcripta, & ex hoc non perdit nomen conſuetudinis.*

QVÆST. CCCLVII.

Vtrum conſuetudo cauſetur per decennium cum duobus actibus contrarijs. Communis contra communem.

AD inducendam conſuetudinem aliqua requiruntur, ex quibus quædam proſequar, vt ornatius nonnullas contrarias communes aggrediamur, Et primo requiritur ad inducendam conſuetudinem, quod plures actus interueniãt neque vnus ſufficiet ad conſuetudinem cauſandam. Ita tenet gl. *in rub. C. quæſt longa conſuetudo*, & eſt communis opinio ſecundum Albericum, *in l. de quibus, n.*51. *ff. de legib.* & Imolam, *in c ſi de conſuetudine, n.*25. vbi idem tenet Abb. *n.*7.& 1
ſaltem duo actus requiruntur, ſecũndum gloſſam *verb. inueterata, in d. l. de quibus*, quam probat Bart. *ibi, n.*11. *in lectura, & repetitione nu.*13.& Bald. *col.*7. Ang. 5.& hæc opinio cõmuniter ſeruatur in iudicio, ſecundum Bart. *in l.*2. *n.*12. *quæ ſit longa conſuetudo*, atque hanc tenent communiter omnes antiqui quam ſequitur pluribus citatis Maſcardus, *volum.*1. *prob concluſione* 424 *n.*2. pro qua eſt tex. *in l.*5. *tit.*2. *p.*1.& eſt etiam gloſſ. *in* §. *ex non ſcripto, Inſtitut. de iure naturali.* De- 2
bent tamen illi duo actus eſſe notorij, adeo vt perueniant in notitiam populi, vt renet Bart. *in d.l de quibus, n.*10. *in lectura* & ſequitur Ial. *nu.*51. & teſtatur communem Abb. *in c. ſi. num.*17. *de conſuetudine*, & dicit communem Sylueſter *verb. conſuet. num.*4. Inter hos tamen actus requiritur, quod tranſeat decennium. ſecundum Bartol. *in d. l. de quibus, in lectura n.*12. & ibi Alber. *n.*51. & dicit communem opinionem Maſcardus, *ſupra nu.*24. Secundo præmittendum 3
eſt, quod ſcientia principis non eſt neceſſaria de iure communi ad inducendam conſuetudinem, ſecundum gloſ. *in c. in iſtis.*4. *diſt.* quæ communiter eſt recepta, ſecundum Doctores *in prædictis locis.* quamuis de iure regio requiratur *vt in d. l.*5. *tit.*2. *p.*1. *l.*11. *tit.*1. *li.*7. *ord. l.*1. *& li.*7. *recop.* quod declarat Auendãnus, *in cc. pratorum. c.*1. *n.*2. *& in c.*8. *n.*3. *& in dictionario, verb.* * *coſtumbre*, *fol.*179. & Salazar, *de vſu & conſuetudine, c.*10 *n.*44. qui bene declarat illam legem partitæ. Circa quam eſt aduertendum, quod ſufficit ſcientia & patientia officialium, & ſuorum, iudicum, vt reſoluit Azeuedo, *in l.*14. *tit.*15. *lib.*2. *recop.* & dicit communem Villalobos, *in ſuo ærario communiũ*, *litera P. n.*299. quem ſequitur Gutierrez, *pp. q.*1. *p. lib.*1. *q.*85. & nouiſſime *in* 2. *p. lib.*3. *quæſt.*32. *n.*9. Tertio autem requiritur, quod interueniat tempus, ſed 4
quantum ſit neceſſarium, dubium eſt, & gloſſ. *in d.*§. *ex non ſcripto* vult, quod ſit neceſſarium decennium, vbi idem tenet Faber. *n.*9. & Ang.& Porcus, & eſt communis opinio ſecundum Bart. *in d. l. de quibus, n.*14. *& in lectura, numero decimo*, vbi illam dicunt communem Albericus, *numero* 8. & Paulus, *numero* 14. Iaſon. *num.*43. idem Bart. *in d. l.*2. *nu-ro* 16. *Codice quæ ſit longa conſuetudo* & hanc fatetur communem Abb. *in d. ca. fin. de conſuetudine, numero* 11.& ibi Imola, *numero* 15. & fatetur etiam communem Alexand.

conſ.

*conſ.*133.*volum.*1.*colum.*2. Curtius iunior,*conſ.*42.*num.*7. Nec in hoc eſt admittendum, quod aliqui voluerunt,quod inter præſentes requirantur decem anni, inter abſentes vero viginti, quoniam populus ſemper eſt præſens, licet aliquide eo ſint abſentes. *argum. l. proponebatur.ff.de iudicijs* & tenet Bart.*in d.l.de quibus numero* 14.*in repetitione*,& Alber, *n.*81.& Corneus,*conſ.*292.*col.fi.lib.*1.*& conſ.*268.*vol.* 4. *in fi.* Nec in hoc diſtinguendum eſt, an conſuetudo habeat cauſam continuam, vel diſcontinuam, prout diſtinguebat Alex.*conſ.* 136.*vol.*2. quia tacitus conſenſus populi,eſt cauſa immediata conſuetudinis,& eſt continuus. & ſic non oberit,quod actus ſit diſcontinuus Ita Bartol. *ſup.n.*14.Albericus 81. Corneus *conſ.*155.*in fi.conſ.*268.*vol.*4.Prædictam tamen concluſionem, ex qua dicimus per decennium induci conſuetudinem, limita dupliciter, vt per Romanũ *ſingulari* 101. *&* 102. Et limita etiam tertio,vt per Aretinum *conſ.* 23.*col.*4. quando eſſet conſuetudo ſuper eo, ſuper quo non poſſet populus ſtatuere.nam tũc dicit requiri 40.annos,& ſic vult, quod in caſibus, in quibus requiritur conſuetudo præſcripta, non requirãtur 40.anni:ſed tantum requiri 30. ita vult,gl.*in l. domini prædiorum,C.de agricolis& cenſitis,li.*11. & idem tenet *in d.l.de quibus.* Paulus *n.*14.Iaſ.*n.*48.& Curtius iunior *conſ.*60.*col.*3.*in fi. & conſ.*61.*col.*3. quod quidem tempus decennij, currit à tempore primi actus, ſecundum Angelum *in d l de quib q.*3. vbi Bart.*in repetitione,n.*15.dicit ita tenere gloſſ. & doctores, & ſequitur Albericus, *n.*87.dicens eſſe communem, idem teſtatur ibi Iaſ.*n.*43.& dicunt etiam communem Antonius, & Imola *in d.c.final.conſuetudine*,hic *colum.* 2.Ille vero 26.

Sed his non obſtantibus (imo quod non requiratur decennium ad inducendam conſuetudinem, ſed quod ſit diſtinguendum, ſecundum ius canonicum, hoc modo,quod aut conſuetudo eſt præter ius,& tunc inducatur per decennium,aut contra ius, & tunc per 40. annos.Ita gl. *in ca.fi de conſuetudine, & in c. conſuetudo*,12.*diſt.* quam gloſſam commendat Abb.*in c certificari col.*1.*de ſepulturis.*& Rota noua, 460.*nu.*4. *ſub titulo de conſuetudine*,& idem tenet Rochus Curtius *in repetit.d cap.fi.fol.paruo* 29.*col.*4. *verſ. ſecunda eſt concluſ.* vbi aſſerit gloſſæ ſententiam eſſe communem, & illam tenet Bart.*in d l de quibus in rep.n.*14. Alberic.*numer.* 81.Iaſ.*n.*43.& Hoſtienſis,Ioannes Andreas & Abb.*n.*11. Imola *n.*16.*in d.c.fi.*& hæc eſt communis opinio canoniſtarum,ſecundum Iacobinum *in d.l.de quibus, n.*40.& ſequitur Alex.*conſ.*5.*vol.*5.*nu.*11. & Sylueſter *verb.conſuetudo,quæſt.* 2.& Aretinus *conſ.*44.*verſ. ſecunda concluſ.*Felin.*in ca ſtatuimus, n.*1. *de maioritate & obed.* vbi limitat hoc multipliciter, & limitat etiam Iaſ.*in leg. rem non nouam,nu fi C.de iudiciis.*

Rurſus pro complemento quæſtionis aduertendũ eſt, quod conſuetudo cauſatur ex iure non ſcripto, vt *in l diuturna ff. de legibus,§ ex non ſcripto,Inſtit de iure naturali gent.*& eſt cõmunis opinio ſecundum Felinum *n.*1.*in rubr de conſtit.* Tamen ſi conſuetudo fuerit ſcripta, non ex eo amittit nomen conſuetudinis. Ita Bar.*in l* 1 *ff.de vulgari,*Oroſcius *in l.idem, ff de leg.* Greg.*in l.*7.*tit.*2.*p.*1 *gl.* 2.*& in l* 8 *tit.*2.*p.*5.*gl magna,*Aules *in cc.pp.c.*19.*gl.fi.n.*3.& Couar.*in* 4.2.*p c.*7.§.1. Matienco,*in l.*2.*tit.* 9.*gloſ.*1 *n.*16.*lib.*5.*recop.*Burgos de Paz *in l.*1.*Tauri,n* 167.vbi dicit communem quidquid in contrarium dixerit Montaluus *in l* 10.*tit.*11.*p.*3. & vide Molinam *lib.de Hiſpanorum primogen.c.*6.*num.* 13. *&* 14.& quæſtiones ſequentes.

QVAESTIO CCCLVIII.

Vtrum ad inducendam conſuetudinem requiratur iudicium contradictorium. Communis contra communem.

PRoſequendo materiam quæſtionis præcedentis,dubitatur,an iudicium contradictorium requiratur ad inducendam conſuetudinem:& partem affirmatiuam tenet gloſ. *in rub C. quæ ſit longa conſuetudo, & in §. ex non ſcripto, Inſtit de iure naturali*,& gloſſ.magna *in fi.co.de conſuetudine*, quam ſequuntur plures relati per Aymonem Crauettam, *de antiquitate temporum.fol.*108.*num.*32. & hanc aſſerit communem Alex.*conſ.*132.*vol.*1.*nu.*4. & tenet etiam gloſ.*in l.cum conſuetudine.ff.de legibus*, & Menchaca *de ſucceſſionum creat.lib.*3. §.21 *n.*114. vbi refert duas opiniones contrarias communes, & ſequitur ſequentem,quod non requiratur, quod ſit obtenta in iudicio contradictorio, & dixit communem Crauetta *ſup.n.*33.*fol.*109.vbi alios refert idem dicentes,& vltra eum dicit communem Abb.*nu.*16.Imola *n.*22.*in d. c.fi. de conſuetudine* idem Abb. *in c.abbate,n.*13.*de verborum ſignificatione*,& dixit communem Ripa *in ca.cum eccleſia,n.*115. *de cauſa poſſeſ. & propriet.* & facit pro hac ſententia tex.*in l. ſed ea. cum ſequent.ff.de legib.* Et videtur,quod ſit impoſſibile, quod ſit obtenta, vt ſit conſuetudo in iudicio contradictorio, ſiquidem in illo primo iudicio non poſſit eſſe conſuetudo. Cui opinioni non obſtat *d.l. cum de conſuetudine, verb.* contradictorio aliquando iudicio,** quia reſpondeo,quod verũ eſt quod firmior redditur conſuetudo, quando in iudicio contradictorio eſt obtenta: non tamen ad probationem illius requiritur iudicium contradictorium, vt reſoluit Menchaca *ſupra.* quam opinionem dicit communem Burſat. *conſ.*50.*n.*27 *lib.*1.Crauetta *conſ.*55.*num.*6. Corneus,*conſ.* 292.*libr.*1. & hanc eſſe veriſſimam opinionem, & difficile eſſe contra eam obtinere, tradit Viuius *in ſuis communibus, verb conſuetudo*,quem ſequitur Maſcardus *de prob.lib.concluſ.* 427.*num.*3.

QVEST. CCCLIX.

Conſuetudo rationabilis quę dicatur,pro declaratione quæſtionis præcedentis. Communis contra communem.

RVrſus pro declaratione quæſtionum præcedentium,animaduertendum eſt,quod ad hoc,vt conſuetudo vincat legem, requiritur quod ſit rationabilis, *vt in c.fin.de conſuetudine.* Sed dubium eſt,quæ dicatur rationabilis conſuetudo,& gloſ. *verb.rationabilis in d c fi.* voluit,quod illa dicatur rationabilis conſuetudo, quam iura non improbant, & hanc dixit commuuem Syluester, *verb. conſuetudo quæſt.*1.

Sed contrariam opinionem (imo quod hoc relinquatur arbitrio iudicis) tenet gloſſ. *verb.rationabilis in c.*1.*de conſtit. in* 6.& hanc partem tenet Oldrad. *conſ.*220.*n.*1. & Federicus de Senis *conſ* 17.& Alberic.*in d.l.de quib.n.*101.*ff.de leg.* qui ſolus hanc quæſtionem ibi tangit,& eandem tenet Decius in *c.*8.*n.* 3.*de probat.*& Abb. in *d.c.fi n.*5. vbi eius additio *verb.arbitrio iudicis*, bis dixit communem & dicit communem Sebaſtianus Sapia *ad Abb.verb.ſed iudex*, & dixit etiam communem Rochus *ibi fol.*29.*in paruis, verb.rationabilis* & eandem fatetur etiam communem Gomecius in *d.c.* 1.*de conſt in* 6.*n.*223.quæ opinio verior & receptior eſt,& ita practicatur.Et qualiter probanda ſit conſuetudo,& quibus teſtibus,tradit Maſcardus *volum.*1. *de prob.concluſ.*142. *cum ſequentibus.*

QVÆSTIO CCCLX.

Vtrum de iure ſpeciali aduerſus definitionem procedat argumentũ. Communis contra communem.

SAtis notum eſt in iure diffinitionem ad regulam,& communiter accidentia adaptari: quod de iure ſpeciali aduerſus definitionem non eſt probabile argumentum, ſecundum gloſ.in *l.omnis definitio,de reg.iuris.*cuius opinionem dixit cõmunem Cagnolus *in l.ſi emancipati,n.*20.*C. de coll. & in d.l.omnis,n.*37. vbi dupliciter hanc appellat communem, & dicit iterum communem Syueſter *ibi, n.*38. *& n.*39.

Sed contrariam opinionem probat Alciatus *lib.*6.Parergon.*cap.*9.*per totum*, & ab hac non eſt recedendum,ſecundum Cagnolum *ſup.n.*50.vbi ipſe dicit,quod ſi bene numerentur doctores, conſtabit primam non eſſe communem, ſecus hæc ſecunda, quæ eſt bonis auctoribus munita.

QVÆST.

QVAEST. CCCLXI.

Vtrum habens iustam causam litigandi in causa principali possit aduersarium falsis rationibus repellere. Communis contra comunem.

HAbens in causa principali iustam causam litigandi, potest malitiis aduersarii ius repellere. Ita tenet glos. *in c. cupientes, verb. malignantium, de electione, li. 6.* quam commendat Andreas ab Exea, *lib. pact. n. 378.* similis glos. *in ca. dominus 23. q. 2.* & ita licebit aduocato falsis rationibus causam tueri, & fraudem fraude repellere. Et asserit hoc esse receptissimum apud theologos, philosophos, & iurium interpretes, Alciatus *in l. natura cauillat. nu. fi. ff. de verb significatione*, pro qua opinione facit glos. *in l. siquidem, C. de exceptionibus.* quæ vult, conuentum posse respondere se nihil debere, & si appareat quod debet se excipere, quod iam soluit, vel quod fecit pactum de non petendo, de qua glo. & communi contraria latius *in quæst. sequenti.* Et vide nouissime Parladorium (circa istum articulum) *rerum quotid. 1. p. c. 2. num. 7.* dum tamen sine mendacio & periurio id fiat.

Sed contrariam sententiam (imo quod etiam in hoc casu non liceat aduocato falsitate & mendacio vti) tenet sanctus Thomas 2, 2. q. 100. *ar. 4.* & Abb. *in c. 1. de his, quæ vi metusue causa fiunt, nu. 7.* & asserit communem theologorum Præpositus *in c. per tuas, notabili. 11. nn. 8. qui filii sint legit.* & (nullum horum citans) Couar. *lib. 1. variar. resolutionum, c. 2. n. 1.* vbi latissime agit de hoc articulo, & hanc dicit communem ex Aretino, quæ est verior, & communior, & tenenda licet contra (de quo doleo) magis vsitetur.

SVMMARIA.

1 *Confessio an possit pro parte acceptari, & pro parte non.*
2 *Confitenti debitum, & excipiens se soluisse illud qualiter succurratur.*
3 *Scriptura continens duo capitula, vel vnum tantum, quæ dicatur.*
4 *Exceptio solutionis, vel pactis, qualiter admittatur in via executiua facta prius confessione debiti.*
5 *Qui à principio negat debitum, & excipit se soluisse, non fatetur.*
6 *Positionib. tenetur quis simpliciter respondere.*
7 *Lex. 1. tit. 7. lib. 4 recop declaratiua in quæstione præsenti.*
8 *Debitum an in foro conscientiæ possit aliquando negari.*
9 *Confitens debitum, etiam si excipiat conueniri potest.*
10 *Confessio hæc: Occidi hominem, sed ad mei defensionem: an possit pro parte acceptari, & pro parte non.*
11 *Pœna ordinaria delicti, non potest imponi ex confessione, de qua supra.*
12 *Recognoscens suam subscriptionem si negat debitum, patitur executionem, saluis suis defensionibus.*

QVÆST. CCCLXII.

Vtrum ille, à quo pecunia iam soluta iterum petitur, possit negare positionem, vt nõ astringatur probare solutionem, & quæ sit tuta responsio. Communis contra communem.

ARticulus ille latissime patet, an excipiens fateri videatur: & an confessio pro parte respui possit. Circa quod (vt breuiter agamus) sunt duo casus distinguẽdi. Primus est, quando quis excipit simpliciter: secundus, quando conditionaliter. Circa primum ergo sit conclusio, quo simpliciter excipiens non videtur fateri, tex. est *in reg. exceptionem, de regulis iuris in 6. & in c. cum venerabilis & in l. non vtiq; ff. de exceptionib.* & ita hãc cõclusionẽ tenet expresse gl. *in d. c. venerabilibus*, vbi Decius *n. 19. in fi.* hanc bis asserit communẽ esse & eandem quinquies communem asserit Ias. *in leg. Iulianus verum debitorem. nu. 13. ff. de condictione indebiti*, & dixit etiam communem Cou. *li. 1. variarum c. 2. nu. 3. col. 2.* & ante eos eam innuit esse communem Salicetus *in l. siquidem. n. 3. C. de exceptionib.* ex quo reprobanda est gl. *verb. litis, in auth. de exhibendis reis, §. suscepto*, quæ contrarium voluit. Et intellige illũ simpliciter excipeer, qui excipit nõ facta expressa cõfessione, nã quando est cõfessio expressa, tũc excipiens videtur fateri, vt asserit communem Decius (qui hoc sic declarat) *in d. c. cum venerabilis, nu. 19. in fi.* in quo tamen latius infra distinguendum est. si vero quis excipiat conditionaliter, est distinguendum secundum Bart. *in l. Aurelius ff. idem quæsit, numer. 2. ff. deliberatione legata.* hoc modo. Aut est præsumptio contra confitentem, aut non: si non est præsumptio, sub distinguendum est, quoniam aut fatetur, aut excipit. Primo casu, quãdo fatetur, & excipit, succedit singularis distinctio gl. *in d. l. siquidẽ*, videlicet, quod aut fatetur aliquid, quod à principio inerat, & est confessioni coniunctum, vt quia fatetur decẽ promisisse, sed sub condictione scribendi librum, vel eundi Romam, & tunc, aut vno contextu, & nõ videtur fateri nec potest pro parte confessio acceptari, & 1 pro parte reijci: aut excipit ex interuallo, & tunc cõfiteri videtur, nisi probet conditionem. Ita docet d. gl. 1. *in finalibus verbis*, cuius distinctionem fatetur communem *ibi* Salicetus *n. 6.* Alberic. *in l quædam. §. numularius, n. 2. ff de edendo.* Aut illud, quod deducitur pro exceptione à principio non inerat promissioni, sed ex post facto adiectũ est, vt puta, Confiteor 2 promisisse decem tibi, vel à te mutuo recepisse decem, sed iam solui. Vel, Fecisti pactum mihi de non petendo: & tunc censetur confiteri, & poterit illius confessio pro parte acceptari, & pro parte negari, vel reijci, vt tenet prædicta gl. *in d. l. siquidem*, & alia gl. Accursij, *verb. contestatione.* Quarum opinionem communem asserit Boerius *decis. 243. n. 3.* quem etiam vide *nu. 7. & 9.* & dixit etiam communem Decius *in d. c. cum venerabilis, n. 19.* & tradit optime Maranta *de Ordine iud. pag. 448. n. 27.* & hoc modo intelligendus est Bar. *in d. §. idem quæsit, n. 2.* dum distinguit, quod aut sunt in scriptura plura capitula, vel in confessione, aut vnum si plura, potest scriptura, vel cõfessio pro parte acoeptari, & pro parte reijci: si vero vnum, aut in totum est approbanda, aut in totum reijcienda: & vnum capitulum est, quando, id quod in exceptione deducitur, ineſt à principio promissioni, vt in 3 exemplo supra posito: plura vero capitula sunt, quando non inerat à principio interuallo, vt in exceptione solutionis, vel pacti, de non petendo, vt supra dictum est, ita declarat seipsum Bart. *in d. §. quæsit, n. fi.* & prędictam Bartoli distinctionem sequuntur doctores communiter, secundum Boerium, *d. dec. 243. n. 5. col. 2.* & asserit communem Ias. *in d. §. si quis postulante, n. 21. Inst. de actionibus*, & Curtius iunior *in leg. admonendi. n. 38. ff. de iureiurando*, & asserit etiam communem Aymon Crauetta *de antiquitate temporum, fol. 37. nu. 68. & fol. 68. n. 24. & fol. 38. n. 72. & 76.* quæ omnia sunt notanda pro declaratione legis *5. tit. 21. lib. 4. recop.* circa illam quæ- 4
stionem, vtrum cõfessio debiti, excipientis soluisse, habeat statim paratam executionem: & partem negatiuam tenet Aviles *in cc. pratorum, cap. 10 gl. verb. *execucion, *nu. 23.* pro qua sententia facit lex. 8 *tit. 3. p. 3.* quam legem optime declarat Gutierrez *li. 1. pract. q. 126. n. 2.* vbi tenet contrariam opinionem, quæ ita obseruatur communiter, saluis defensionibus opponendis in termino decem dierum. Est enim 5
secundus casus, quando quis primo negat, & postea excipit, quo casu talis, non censetur fateri. Ita tenet prædicta glo. *1. vers. 2.* & glos. *verb. contestatione in d. l. siquidem*, quam Baldus commendat. & Ias. *in d. §. item n. 27.* & sequitur Boerius *d. dec. 243. n. 12. in print.* & Maranta *vbi sup. pag. 440. n. 9.* & asserit communem Claudius in *l. decem. col. 6. ff. de verborum oblig.* Nec huic conclusioni oberit, quod negans non est audiendus, excipiens pactum sibi factum, vel iam soluisse, tanquam contraria allegans: quoniam etsi primo quis neget, & postea sit testibus conuictus, admittitur excipiens, vt in eo qui negat hominem occisum à se, & postea conuictus opponit ad suam defensionem illum occidisse. Ita Bart. *in leg. cum de indebito, ff. de probat. & in authent. contra qui propriam, numero septimo, Cod. de non numerata pecunia*, & est com-

munis

munis opinio secundum Decium *in c. pastoralis, num. 15. in fin. de exception.* & dixerunt etiam communem Decius *colum. 2.* & Cagnolus *num. 4. in l. nemo ex his, ff. de regulis iuris* (vbi est bonus text. id probans) & eandem (ante eos) fatetur communem Socinus *in l. nemo prohibetur numero fin. ff. de exceptionibus.* Sed contrarium statuitur de iure regio, vt cauetur *in l. 100. styli*, & tradit Montaluus *in l. 3. verb.* lo negare, *titul. 7. lib. 2. fori*, & vltra prædictos, vide Carrerium *in sua practica, fol. 129. num. 165.* Est tamen principalis conclusio glossæ illius limitanda, quando statuto caueretur, vt positionibus debeat quis simpliciter respondere (prout cautum est apud nos *in l. 1. tit. 4.*
7 *lib. 3. ordinamenti*, vbi late Didacus Perez *colum. 935.* & est lex *2. titul. 7. lib. 4. recopilat.* (quam pro hac quæstione nouissime adducit Gutierrez *lib. 1. practicarum quæstionum, quæst. 60.*) tunc enim, stante tali statuto, si quis respondeat modo prædicto, habebitur pro confesso. Ita tenet Bart. *in l. 1. §. si quis simpliciter, in fin. ff. de verborum obligationibus*, vbi dicit communem Alciat. *num. 18.* & eandem
8 fatetur bis communem Boerius *d. decis. 243. numer. 12.* Sed quamuis hæc sit receptissima sententia, nihilominus illa forma respondendi tradita per glossam, non est tuta in foro animæ, quoniam docet mentiri, vt asserit gloss. *ad fin. in reg. exceptionem, de regulis iur. in 6.* quam sequitur Claudius *in d. l. decem, colum. 6.* idemque tenet optime Ias. *in d. l. Iulianus, num. 14.* & licet Bald. & alij nonnulli, teneant hoc casu interrogantem posse licite debitum negare, tamen contrarium est verissimum, vt diximus in quæstione præcedenti, & tradit Couarr. *dict. lib. 1. cap. 2. variarum, num. 2.* de illo qui interrogatur à iudice illicite, quare in isto casu videtur, quod sic remaneat omni auxilio destitutus, quoniam si fateatur excipiens, condemnabitur, si negat & excepit, peccat. Ideoque Couar. *sup. num. 3. vers. cæterum*, distinguit tres casus, & ponit optimam formam respondendi, scilicet, negando positionem, vel petitionem, prout in ea continetur: nam cum in ea contineatur mutuum, & obligatio reddendi, cum iam reddiderit, poterit illam negare absque metu periurij. Et aliam respondendi formam tradit Ias. *in d. l. Iulianus, num. 14.* scilicet, vt sic respondeat: Si mihi mutuo pecuniam dedisti, iam solui, vel pactum mihi fecisti: nam tunc illa conditio nihil ponit, secundum eum, quod prosequitur Gutierrez *supra, quæst. 60. numer. 61.* aliam etiam formam tradit Maranta, *de ordine iudiciorum, pag. 448.* quod respondeatur. Nego à te mutuo recepisse, ex quo tibi sim obligatus: & est facilis responsio, & melior cæteri, & sic remanet perfecte examinatus articulus iste, quando non est præsumptio contra confitentem: quo casu non est curandum de illa Bart. distinctione, secundum Marantam, *num. 27.* sed indistincte tenendum est,
9 quod confessus, etiam si excipiat, censetur fateri. Ita Bartolus *in d. §. idemque sit, num. 2.* & ponit exemplum in eo,
10 qui fecit homicidium, asserit tamen se fecisse ad suam defensionem, nam hoc casu, cum sit præsumptio contra occidentem (*vt in l. 1. C. de sicariis, & in l. si non conuitia, C. de iniuriis*) fateri crimen est censendus, & acceptari poterit eius confessio pro parte, & pro parte reiici. Ita Bartol. *supra*, quem sequitur Hippolytus *consil. 7. vol. 1. num. 7. & in practica, §. 2. num. 14. & singulari 185.* & Alciatus *reg. 3 præsumpt. 39. num. 7.* & ita asserit communem Claudius *in d. l. vt vim, ff. de iustitia & iure, num. 82. in lectura & in repetit. num. 103.* & etiam fatetur communem Palatius Rubeus *in alleg. hæresis, §. 7.* & Boerius *decis. 164. nu. 10.* & Carrerius *in sua practica, §. circa, fol. 129. num. 165.*

Sed contrariam sententiam tenent multi, secundum Ias. *in d. §. item si quis. num. 25.* quos ipse ibi sequitur, & plures refert pro hac sententia Socinus *in l. 1. num. 9. ff. de vulg.* vbi dicit communem, & Boerius *supra, decis. 243. num. 5. ad fin.* asserit, quod in hoc communiter tenetur contra Bartol. sed re vera, illius opinio communior est, licet dicat Hippolytus *consil. 136. numer. 31.* quod contra Bartol. est communior opinio, cum sit æquitati magis conueniens, & quod opinio Bart. sit communior, & in praxi recepta, tenet Iulius Clarus *lib. 5. recept. § fin. quæst. 55. numer. 15.* & Bernardus Diaz *reg. 124.* vbi late Salzedo, Gratian. *reg. 83.* vbi sequitur (contra alios) Bartoli opinionem, resoluens esse communiorem, & vide Menchacam *lib. 3. de successionum creatione, §. 23. num. 23.* qui late prosequitur istum articulum, & pro hac sententia est text. *in c. cum dilecti, de accusationibus.* Aduertendum tamen est, quod cum illa Bart. doctrina consistat in præsumptione, cessante tali præsumptione, non habebit locum. Ita declarat Alciat. *in §. si quis simpliciter, num. 23. & in reg. 3. præsumpt. 39. num. 8. cum sequentibus*, vbi ponit 4. casus fallentiæ, & aliam po- 11
tiorem limitationem ponit Abb. *in c. auditis, num. 32. de præscriptionibus*, vbi vult, quod licet iste confitendo homicidium censeatur fateri, tamen ex huiusmodi confessione non potest illi imponi pœna ordinaria delicti, & ita cessabit pœna mortis: quæ est singularis limitatio, secundum Ias. *in d. l. vt vim, num. 13.* dicens sibi in actu practico maximum dedisse honorem, & commendat Hippolytus *in sua practica, §. 22. num. 14. & singulari 185.* & sequuntur plurimi relati per Bernardum Diaz, *reg. 124. in princip.* vltra quem eandem sequitur Boerius *decis. 164. nu. 10. & 11.* & Maranta *de ordine iudiciorum, 6. part. c. de confessione, pag. 448. num. 29.* & tenet Sylua nuptialis (nulla facta mentione de Abb.) *lib. 1. num. 67.* & dicit communem Claudius *in l. non solum, §. exhibendum, col. 2. ff. de noui operis nunciatione*, & bis fatetur communem Carrerius *in sua practica. fol. 129. num. 165. & fol. 130. num. 167.* & dicit etiam communem Loaces *in repet. §. his igitur, à num. 22. cum sequentibus, Institut. de iustitia & iure.* Et pro hac Abbatis sententia facit singularis determinatio Innocentij *in c. quia verisimile, de præsumpt.* & vide *in quæst. 337.* & Gomecium *in tractat. delictorum, c. 3. num. 29.* qui fatetur esse communem. Didacus Perez *in l. 1. titul. 4. lib. 3. ord. gloss. verb.* por confesion,** Gomez Arias *in l. 43. Tauri, num. 11.* & hoc seruatur in practica, secundum Grammaticum *cons. crim. 69. num. 13. & in decis. 5. num. 14.* Auendannum *c. 16. num. 14. in cc. prætorum*, & ex Iulio Claro *in practica criminali*: asserit etiam communem Salzedo, *ad Bernard. Diaz, supra.* Et de quæstione principali (post hæc scripta) aliqua adduxit nouissime Parladorius *lib. 2. rerum quotid. c. fin. 1. part. § 4.* 12
num. 13. & Gutierrez *pp. q. lib. 1. q. 60. & 61. & 123.* qui loquitur in eo qui recognouit priuatum instrumentum, quæ sententia vera est, & ita practicatur.

QVÆSTIO CCCLXIII.

Vtrum committatur sacrilegium, quando aufertur non sacrum de loco sacro. Communis contra communem.

SAcrilegium committitur, etiam si auferatur non sacrum de loco sacro, *vt in c. quis, 17. q. 4.* & est communis opinio canonistarum secundum Boerium *decis. 254. num. 2.*

Sed contrariam opinionem probat text. *in l. diebus, ff. ad l. Iuliam, pecul.* & est communis opinio legistarum, secundum additionatorem Iacob. But. *in l. 1. C. de sepulcro violato*, & hæc est vera opinio, vt colligitur ex traditis per Bernardum Diaz *in practica criminali, cap. 87.* vbi late Salzedo, & Nauarr. *in manuali, c. 27. num. 76.* & Didacus Perez *in l. 1. titul. 3. lib. 1. ord. pag. 104.* & Menoch. *de arbit. lib. 2. centuria 4. casu 289. n. 15. & l. 4. titul. 9. part. 3.* quæ opinio verissima est, in iudicando, & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Decimæ personales, non sunt de iure diuino.*
2 *Lex 4. tit. 5. lib. 1. recop. confirmat primam opinionem.*
3 *L. 7. tit. 20. part. 1. declaratur.*

QVÆSTIO CCCLXIV.

Vtrum decima personalis per consuetudinem tolli possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

IN quæstione proposita duas communes opiniones contrarias tradit Barbacia *consil. 48. volum. 4.* alteram Theologorum, & alteram Canonistarum, & partem affirmatiuam tenet Henricus *in c. peruenit, col. 5. de decimis*, vbi dicit laicos posse consuetudine eximi à solutione decimarum personalium. Idem tenet Hostiensis *in c. aliquibus* (per illum text.) *de decimis, & in sua summa, tit. de decimis, quæst. 7. §. fin.* & Rochus de Curt. *in cap. fin. de consuet. numero 22.* & hanc dicit communem opinionem Greg. *in l. 1. titul. 20. part. 1. gloss. magna*, & dicit magis communem Couarruu. *lib. 1. variarum, cap. 17. num. 8.* & plures pro hac sententia refert Menchaca *lib. 2. contr. illustrium, c. 89. n. 8.* & esse in Hispania consuetudine receptam tradit Soto *lib. 9. de iustitia & iure, quæst. 4. artic. 2. colum. 3.* & Nauarr. *in manuali, cap. 21. numer. 31.* vbi etiam dicit in toto orbe Christiano consuetudinem esse legitime præscriptam, non soluendi decimas personales, quam opinionem sequitur Paz *in sua praxi, 1. p. 2. tom. c. 5. num. 34.* & est ratio
1 huius sententiæ, quia decimæ personales non sunt de iure diuino. Ista est communis opinio, secundum Balb. *de præscript. 1. p. prim. part. q. 7. &* 47. & Couarr. *supra, num. 8.* & dicit communem opinionem Greg. *in d. l. 1. verb. *personal.** & sic in solutione illius standum est consuetudini locorum, vt tradit idem Greg. *in l. 2. verb. *heredades, * tit.*
2 *20. part. 1.* quæ opinio hodie de iure regio est approbata, *in l. 4. tit. 5. lib. 1. recopil.* vbi Azeuedo dicit, quod ita seruatur in pluribus locis.

Sed contrariam opinionem tenet Rebuffus *in tract. de decimis, q. 13. num. 43.* dicens, quod decimæ tam prædiales, quam personales sunt inuentæ de iure diuino, pro qua
3 sententia adduci potest lex 7. *titul. 20. part. 1.* ibi, **E no se puede ninguno escusar, que no de alguna cosa por diezmo de aquello que ganare, maguer diga que no es costumbre de lo dar,** quæ lex est intelligenda, quando decimæ prædiales non sufficiunt clericis pro congrua sustentatione, vt aduertit Gregor. *ibi*, & Soto, *supra, lib. 9. q. 4. artic. 2.* & Azeuedo *in l. 1. titul. 5. lib. 1. recopilat. numer. 12.* & nouissime Gutierrez *lib. 2. canonicarum, quæst. c. 21. num. 33.* & nos etiam diximus *in quæst. 437.*

SVMMARIA.

1 *Facilitate qua quis inducitur ad promittendum, inducitur ad renunciandum.*
2 *Reus audietur transacto biennio, si probet pecuniam non fuisse numeratam.*
3 *Lex 9. titul. 1. part. 5. procedit præsumptiue, & non excludit probationem in contrarium.*
4 *Limitatio secunda assignatur ad l. 9. partitæ.*
5 *Renunciatio facta per chirographum priuatum, non nocet.*
6 *Contraria opinio in quæst. principali, traditur.*
7 *Lex partitæ comprobat vltimam opinionem.*

QVÆSTIO CCCLXV.

Vtrum exceptioni, non numeratæ pecuniæ, possit renunciari. Communis contra communem, & quid jure regio.

EXceptioni non numeratæ pecuniæ non potest quis renunciare, quia eadem fragilitate & facilitate qua
1 quis inducitur ad promittendum, eadem induceretur ad renunciandum, & est communis opinio ex mente Bartoli *in l. si ex cautione, num. 6. C. de non numerata pecunia*, & est communis secundum Angelum *in §. vnico, Instit. de literarum oblig. num. 4. & in §. idem iuris, numer. 36. Instit. de exceptionibus*, & dixit communem Acosta *in dict. l. si ex cautione, col. 37.* & dicit etiam communem Maynerius *in l. iure naturæ, num. 22. ff. de reg. iuris*, & plures pro hac sententia tradit Duennas *reg. 260. num. 4. & 26.* & dixit communem Alciat. *in c. cum contingat, numer. 175. de iureiurando*, & Ias. *in §. fuerat, num. 8. Instit. de actionib.* & Couarr. *lib. 2. variarum, c. 4. num. 3.* Gutierrez *de iuramento confirmat. 1. part. c. 37. num. 9.* Anton. Gomez *in l. 53. Tauri, num. 52.* & Menchaca *de successionum creatione, lib. 1. §. 9. num. 22. & in num.* 25. annectit optimum verbum, vt etiam transacto bien- 2
nio, si reus probet non factam fuisse numerationem, possit vti illa exceptione quod ampliat, non obstante lege *part. 9. tit. 1. part. 5.* quia illa lex loquitur præsumptiue, 3
& non excludit probationem in contrarium, vt etiam tenet Gregor. *ibi verb. *por esta razon,* & verb. *carta.** Et 4
potest secundo illa l. part. limitari, ex traditis per Gra- 5
cian. *reg. 168. num. 4.* vt procedat quando renunciatio non fuit facta in eodem instrumento, sed ex post facto, ex traditis per Matien. *in l. 1. tit. 11. gloss. 8. n. 43.* quod est de mente Greg. *ibi gloss. fin.* Aliter & tertio limitabis illam legem, vt non procedat quando renunciatio fuit facta per chirographum priuatum, secus vero si per scripturam publicam, quod ex mente illius legis manifeste colligitur.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali 6
tenent communiter Doctores, secundum Imolam *in d. c. si cautio, num. 6. de fide instrument.* Bart. Paulus, & Cynus *in l. 3. C. de non numerata pecunia*, vbi Acosta dicit communem, & sequitur Alex. *cons. 35. lib. 1.* Corneus *cons. 293. lib. 4.* Felinus *in d. c. si cautio, num. 40.* Curtius iunior *in l. 2. §. fin. ff. si certum petatur*, quæ opinio hodie est comprobata *ex d. l. 9.* 7
tit. 1. p. 5. ibi, **renunciasse a la defension,** Quam tamen intellige vt diximus supra.

SVMMARIA.

1 *L. fin. C. de feriis, declaratur.*
2 *Executio sententiæ non potest fieri in die festo.*
3 *Decretum iudicis die feriata interponi non potest.*
4 *Contraria opinio in quæstione principali proponitur.*

QVÆSTIO CCCLXVI.

Vtrum citatus die feriata teneatur comparere in die non feriata. Communis contra communem.

CItatio non potest fieri die feriata, *vt est text. in l. fin.* 1
C. de feriis, ibi, **nulla quenquam vrgeat admonitio.** Et est communis opinio secundum Marantam *de ordine iudiciorum, fol. 173. num. 119.* quia sicut executio non potest fieri die feriata in honorem Dei, *vt in dict. l. fin.* ibi, **vt* 2
à cunctis executionibus, * & est communis opinio secundum Alexand. *consil. 53. vol. 5. num. 8.* & tradit Rodericus Xuarez, *in l. post rem iudicatam, fol. 135. colum. 1. vers. 4.* item 3
nec decretum iudicis die feriata interponi potest, *text. in l. actus. C. de feriis*, & est communis opinio secundum Iafredum Balbum *decis. 353.* & plura congessit Antonius Scappus *de iure non script. lib. 5. cap. 113.* Didacus Perez *in l. 1. titul. 1. lib. 5. ordin. & in l. 3. titul. 7. pag. 681.* Spino *in speculo testament. gloss. 16. numero 110.* Modo dubium est an facta citatione die feriata, citatus teneatur comparere die non feriata, ad quam fuit citatus. Et non teneri tenet Bart. (post antiquos) *in l. 1. §. nunciatio, num. 30. ff. de noui operis citatione*, & esse communem scribit ibi Ias. *num. 8.*

Sed contrariam opinionem communiter seruari, 4
scripsit idem Bart. *in tractat. de citatione, column. 2. vers. 7. quæro*, & tradit Tiraquellus *de retractu lig. in fine titul. numero 79.* Vantius *de nullitate, ex defectu citat. num. 46.* Anton. Scapp. *sup. lib. 3. cap. 93.* Azeuedo *in l. 4. titul. 1. lib. 1. recopil. à numer. 1.* duas communes opiniones contrarias tradit Oroscius, *in l. ex quacumque, num. 28. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Prima tamen opinio seruatur de consuetudine, vt tradit Azeuedo *in l. 1. titul. 3. lib. 4. num. 5. & in l. 2. num. 9.*

l.2.num.9.lib.4.recop. vbi testatur de practica communi in omnibus regni, curiis & Cancellariis.

QVÆSTIO CCCLXVII.

LAicus restitutus de feudo Ecclesiastico, ante Concilium Lateranense, de quo *in c. cum apostolica, de his quæ fiunt à prælato*, poterat tale feud. alteri laico conferre. Ita tenet gloss. *in c. prohibemus, de decimis*, quæ communiter seruatur secundum Imolam, *in d.c.cum apostolica*, & secundum eundem *in c.2. de feudis.*

Sed contra glossam esse communem opinionem testatur *ibi* Abb. & vide Felinum, *in c.cum causam, colum.2. de præscriptionibus*, & Couarruu. *lib.1. resolut.c.17. numero 5.* Menchaca, *lib.2. controuersiarum illustrium, cap. 89.* Gutierrez, *lib.1. practicarum quæstionum quæstion. 14. numer.6.* vbi refert duas communes contrarias, & tenet laicum posse alienare in alterum laicum decimas, de consensu prælati, si eas legitime possideat, vbi assignat rationem.

QVÆSTIO CCCLXVIII.

QVi præscripsit decimas, debet probare famam, quod illas haberet ante Concilium Lateranense, quod celebratum fuit sub Alexand. III. anno Domini 1179. vt probat Couarr. *lib.1. variarum, c.17. num.5. vers. 5. dubito.* Ista est communis opinio, secundum Cassaneum *in consuetudinibus Burg. fol.26. num.13.*

Sed contrariam innuit esse communem Ripa, *in c. decernimus, num. 75. de iudiciis*, istam quæstionem eleganter prosequitur Menchaca, *lib.2. controuers. illustrium, cap.89. num. 6. per totum*, & Gutierrez *lib.2. canonicarum quæst. lib.1. c.14. & 15. numero 4. & 6.* vbi optime prosequitur hunc articulum, & bene declarat.

QVÆSTIO CCCLXIX.

Vtrum cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem. Communis contra communem.

COgnatio spiritualis non potest contrahi per procuratorem, vt tenet Bart. *in l. Gallus, §. forsitan, numero 6. ff. de lib. & posthum.* & est communis opinio, secundum Couarr. *de sponsalibus, §.4. cap.6. num. 6.* & tenet Abb. *in c. veniens, num.4. de cognatione spirituali*, & Sylvester, *verb. matrimonium, el.8. num.7.* decisio Tolosana, 157. & ibi Aufredus, Soto, *in 4. distinctione 42. q.1. art.2.* Paulus Fuscus, *singulari 148. per totum.*

Sed contrariam partem communiter seruari tenet Præpositus, *in dict. c. veniens, de cognatione spirituali*, & idem fatentur plures citati per Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, numero 35. C. de reuocandis donationibus*, & Nauarr. *in suis consiliis, de cognatione spirituali*, qui late prosequitur hanc quæstionem, quæ potest sustineri, argum. text. *in c. fin. de procuratoribus, lib.6.* Prima tamen opinio est verior & communior, secundum Antonium Chucum, *lib.5. maior. instit. titul.14. numero 13.* Bibaldus, *in candelab. Eccles. titul. de cognatione spirituali, numero 160.* Mocius, *de contractibus, titul. de matrimonio, §. pro declarat. numero 22.*

SVMMARIA.

1 *Legitima filiorum augetur, quando alter ex filiis fuit rite, & recte exheredatus.*
2 *Filius exheredatus habetur pro mortuo.*
3 *Filius exheredatus non computatur in numero filiorum.*
4 *Filius exheredatus non facit partem.*

QVÆSTIO CCCLXX.

Vtrum filius exheredatus computetur in numero filiorum, quo ad augendam legitimam aliorum fratrum. Communis contra communem.

PAter exheredauit filium ex causa legitima, de contentis *in auth. vt cum de app. cognoscitur, §. aliud quoque capitulum, collat.8.*) & postea mortuus est, duobus filiis relictis: dubitatur an iste filius exheredatus, computetur in numero filiorum ad augendam legitimam portionem aliorum filiorum. In qua difficultate Bart. (cõmunis omnium magister) *in l. pater filium, ff. de inoffic. testam.* tenet, quòd propter exheredationem factam, sit augenda reliquorum filiorum legitima. Idem tenet Bart. *in l.1. §. si pater, el.2. ff. de coniung. cum emancip. li. eius.* Idem tenet Imola, & Aretinus, *in l. plane, §. duobus, ff. de leg.1.* qui dicunt communem, & Iaſ. *num.29.* & Berengarius, *in l. in quartam, ff. ad l. falcid.* & pro hac opinione consuluit Ang. *consil.102.* Romanus, *in l. vnica, q. fin. C. quando non petentium partes.* Et ratio est, quia exheredatus habetur pro mortuo, *vt in l.1. §. si pater, l. si post mortem, §. liberi, ff. de bonorum possess. contra tab.* Præterea confirmatur quia filius exheredatus non computatur in numero filiorum, perinde ac si natus nunquam fuisset, & sic non facit partem, cum non admittatur ad partem, *l. huiusmodi, §. si Titio, ff. de legat.1.* Ex quibus & aliis fundamentis, istam opinionem sequitur Menchaca, *de successionum creatione, lib.2. § 20. num.205.* qui dicit communem & veriorem.

Sed contrariam opinionem dicit magis communem Ferdinandus Berengarius, *in d. l. in quartam, fol.22.* cuius opinio non est vera, neque tenenda, & sic à prima opinione recedendum non est in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Lex 33. tit.13. p.5. declaratur.*
2 *Contraria opinio proponitur.*
3 *Hypotheca expressa mulieris, non præfertur habenti expressam anteriorem.*

QVÆSTIO CCCLXXI.

Vtrum mulier habens tacitam hypothecam, præferatur creditoribus anterioribus. Communis contra communem, & quid iure regio.

QVando hypotheca est expressa mulier non præfertur creditoribus, secus si est tacita. Ita tenet gloss. *in l. assiduis, Cod. qui potiores in pignore habeantur.* Et est communis secundum Angelum, *in §. fuerat, num.12.* Iaſ. *n.72.* Gomecium, *n. 26. Instit. de actionibus*, & dixit etiam communem Corrasius, *in l. qui liberos n.118. ff. de ritu nuptiarum*, & Ripa, *in l.2. §.1. n.20. ff. eod.* & pro hac opinione facit *l.33. tit.13. p.5.* & hæc distinctio communiter seruatur in practica, secundum Bart. *in d. l. assiduis, num. 6.* vbi sequitur Bald. *num.6.* & tenent omnes in practica, secundum Salicetum *ibi, num. 13.* & seruatur communiter in practica, secundum Fabium, *in d. §. fuerat, num.5.*

Sed contrariam opinionem esse communem, & seruari in practica testatur Imola, *in c. ex literis, de pignoribus, & in l. in ambiguis, n.136. ff. de reg. iuris.* Et pro prima parte facit (quæ est tenenda) quia si mulier habet expressam hypothecam, non præfertur creditoribus, habentibus expressam anteriorem, vt est communis opinio, secundum Iaſ. *in l.1. n.12. in 2. lectura*, & secundum Ripam, *ibi, n.1. ff. soluto matrimonio*, & explicat Antonius Gomez *in l. 50. Tauri, n.39.* qui late prosequitur istam quæstionem, in qua non est recedendum à decisione legis partitæ, vt tradit Greg. *ibi, verb.* * *obligado por palabras.* *

QVÆSTIO CCCLXXII.

Vtrum sola relatio nuncij, dicentis nihil in bonis debitoris inueniſſe, ſufficiat pro excuſsione. Communis contra communem.

QVando fit excuſſio, vt poſſit peruenirì contra ſecundum poſſeſſorem, non ſufficit ſola relatio nuncij, referentis ſe nihil inueniſſe, ſed requiritur iudicis pronunciatio Ita tenet Bart. (contra Butricari. *in l. ſtipulat. §. habet, ff. de noui operis nunciatione*, cuius opinio eſt communis ſecundum Boerium, *deciſ. 277. colum. 2.* poſt Iaſ. & Alexand. *in locis per eum citatis.* Sed opinionem Butricarij videtur tenere idem Bart. *in l. perſecutione, colum. 2. Cod. de executione rei iud.* & hæc ſeruatur vbique ex generali conſuetudine, ſecundum Paulum, *in d. §. habet, & in l. decem, ff. de verb. oblig.* & Caſſaneus, *in conſuetudinibus Burgundiæ, rub. 1. §. 7. numer. 31. fol. 77.* quæ opinio veriſſima eſt, & ita practicatur. Et vide omnino Rolandum, *conſ. 23. num. 21. vol 3. & conſ. 85. vol. 2.* & Ioann. Bottam *conſ. 61.* vbi optime declarat.

QVÆSTIO CCCLXXIII.

Vtrum ſententia lata, ſecundum conſilium ſapientis, tranſeat in rem iudicatam. Communis contra communem.

SEntentia lata, ſecundum conſilium ſapientis, non tranſit in rem iudicatam, quin habito conſilio eminentioris doctoris, & melius ſentientis, retractari poſſit. Ita tenet Antonius, *in c. propoſuiſti, de probationibus.* & eſt communis opinio, ſecundum Decium, *conſ. 278. ad fin.* & dixit communem Crotus, *in tractatu de teſtib. fol. 15 cum ſeq.* & dixit etiam communem additio Abbatis, *in ca. fraternitatis, de frigidis & maleficiatis*, Cagnolus, in l. *conſ. num. 32. ff. de reg. iuris.*

Sed contraria opinio ſeruatur communiter, ſecundum Curtium ſeniorem, *in l. admonendi, col. 5. ff. de iure iurando.* Prior tamen opinio magis vera & recepta eſt, & ſic eam dixit communem Gomecius, *in c. cum multis, numero 23. de reſcriptis in 6.* & tenet Iaſ. (*ad Porcum*) *in §. item æque, in fin. Inſtit. de rerum diuiſione*, Pinelus *in l. 2. C. de reſcindenda, 3. p. c. fin. num. 5.* Maſcardus *volum. 3. prob. concluſ. 1169. num. 57.*

SVMMARIA.

1 *Lex 6. tit. 10. p. 6. declaratur.*
2 *Tres opiniones contrariæ, in quæſtione propoſita, referuntur.*
3 *Lex 33. Tauri declaratur.*
4 *Tempus quandoq; currit ignorantibus fauore animæ defuncti.*
5 *Annus currit à die mortis teſtatoris, ſecundum veriorem opinionem.*
6 *Vicarius ſolet tempus anni prorogare ad inſtantiam executorum.*
7 *Executor teſtamentarius ad quid teneatur traditur remiſsiue.*

QVÆSTIO CCCLXXIV.

Vtrum annus datus executoribus teſtamentorum, currat ignorantibus, vel à die ſcientiæ, vel mortis teſtatoris. Communis contra communem, & quid iure regio.

ANnus executoribus ad exequendam vltimam voluntatem datus (de quo *in l. nullo, C. de epiſcopis & clericis, cap. tua nos, de teſtamentis*) non currit ignorantib. hæc eſt communis opinio, ſecundum Couarr. *in c. tua nos, num. 4. de teſtam.* quam ſequitur Gregor. *in l. 6. tit. 10. p. 6.* & Romanus, *conſ. 228. num. 6.*

Sed contrariam opinionem ſeruari communiter de conſuetudine, tenet Baldus, *in l. captatorias, num. 2. C. de teſtamento militis*, quæ opinio comprobatur per *l. 6, tit.* 1 *10. p. 6.* circa quam (vltra Gregor. *ibi*) vide Couarruu. *in cap. 3. de teſtam. num. 3.* Et in hac quæſtione tres opiniones reperiuntur, quarum prima eſt, vt tempus currat à 2 die aditæ hereditatis, ſecundum Socinum, *in l. 1. num. 13. ff. de leg. 1.* & Antonium Gomez, *in l. 24. Tauri, numero fin.* Gregor. *in l. 37. titul. 9. p. 6. verb. *frutos,** quod videtur immutatum ex d. l. 6. ibi, **Faſta vn anno deſpues de la muerte del teſtador,** & ſic non à die aditæ hereditatis, quam opinionem ſequitur Padilla, *in authent. hoc amplius, numero 16. C. de fideicommiſſ.* Secunda opinio eſt, quod illud tempus currat à die monitionis à iudice factæ, & hæc eſt communis opinio ſecundum Bald. *in l. id quod pauperibus, numero 11. C. de epiſcopis & clericis*, & tenet Abb. *conſil. 59 lib. 1. & conſil. 11. lib. 2.* Barb. *conſil. 8 lib. 1.* quam opinionem ſequitur & defendit Azeuedo, *in leg. 1. titul. 4. numero 132. lib. 5. recopilat.* quæ opinio verior mihi videtur, & ab ea non eſt recedendum in iudicando & conſulendo, cum declaratione ipſius, quæ fuit de mente Burgenſis de Paz, *in d. l. 3. Tauri, num. 132.* & ita eſt intelligenda lex 33. *Tauri.* Tertia opinio eſt, quod 3 hoc tempus currat ignorantibus & impeditis, fauore 4 conſcientiæ defuncti, vt tenet Bald. *in l. captatorias, numero 12. C. de teſtament. milit.* (ſupra citatus) & Gomez Arias *in d. l. 33. Tauri num. 13.* & ibi Tellus Fernandez, *numero 1. in fin.* & illud proſequitur Matienço *in l. 7. tit. 4. lib. 5 recopilat. gloſſ. 5. per totam*, & Spino, *in ſuo ſpeculo teſtamentorum, gloſſ. 28. num. 9.* qui refert duas communes opiniones contrarias, in qua varietate doctorum tenenda eſt illa ſententia, quod tempus anni currat à die mortis teſtatoris, vt eſt diſpoſitum in d. l. 6. & ibi Greg. *verb. *faſta vn anno,** & etiam cauetur in l. 36. *Tauri*, ibi, **dentro del anno, contando deſde de la muerte del teſtador,** quæ l. ſeruatur in vtroque foro, & tranſacto anno, iudex eccleſiaſticus poteſt ſe intromittere, & executioni mandare vltimam teſtatoris voluntatem, niſi diſpoſitio illius ſit talis naturæ, vt ſtatim exequi poſſit, quia tunc non debet expectari tranſcurſus anni, ſiue legata ſint 5 pia, ſiue profana, vt denotant verba d. l. 6. ibi, **ſin alongamiento deſpues de la muerte del teſtador,** vbi notet Greg. *verb. *lo mas ayna,** quod eſt menti tenendum, & ita in hoc conſilio ſereniſſimi domini Archiepiſcopi Toletani fuit iudicatum. Solet tamen Vicarius generalis, an in- 6 ſtantiam executorum, tempus illud prorogare quando teſtantis voluntas non poteſt inter illud tempus exequi. Et illa prorogatio ſemper conceditur, etiam ſine cauſæ cognitione, vt tradit Burgos de Paz, *in l. 3. Tauri, concluſ. 7, num. 253.* contra Padillam, *in authent. hoc amplius, C. de fideicomm.* & vide Ioannem Bottam *conſ. 46.* vbi optime 7 explicat, ad quid teneatur executor teſtamentarius.

SVMMARIA.

1 *Indicia tolluntur per negationem factam in tormentis.*
2 *Tortura tollit probationem contra reum.*
3 *Contraria opinio refertur.*
4 *Lex edictum, ff. de quæſtionibus, declaratur.*
5 *Probatio contra reum non tollitur per torturam inepte adhibitam, licet ipſe neget.*
6 *Iudicis ignorantia non debet reum liberare.*
7 *Tortura iniuſta adhibita, non tollit veras probationes.*
8 *Opinio Ioan. de Roias damnatur.*

QVÆ-

QVÆSTIO CCCLXXV.

Vtrum quando delictum est plene probatum possit reus torqueri. Communis contra communem.

QVando delictum est plene probatum, non potest delinquens torqueri. Ita tenet gloss. *in leg. 1. C. de quæstionib.* & facit gloss. *in summa 16. quæst. 5.* & est communis opinio, secundum Hippolytum *cons. 51. n. 23.* & dixit communem Nauarr. *in c. inter verba, pag. 213. 11. q. 3.*

Sed contrariam opinionem dicit communem practicari Thomas Grammaticus, *cons. 1. n. 3.* & vide late Ludouicum Carre. *in l. 2. num. 34. C. quorum appellat. non recipiantur.* & pro hac parte facit quia quando quis negat in tor-
1 mentis, per illam negationem tolluntur indicia, quæ erant contra illum, & idem est si contra eum esset plene probatum, quia tolleretur illa plena probatio. Ita tenet totus mundus, secundum Albericum, *in l. edictum. ff. de*
2 *quæstionib.* vbi dicit, quod per torturam tollitur illa plena probatio, quæ erat contra delinquentem, tanquam non vera, quod est verbum stupendum, & hanc sententiam Alberici sequuntur plures relati per Boerium, *decis. 319. num. 7.* & sequitur Hippolytus *in d. l. edictum, numer. 3. & practica, §. nunc videndum, num. 26.* idem Hippolytus *in singulari, 262.* & Cępolla, *cons. crimin. 32. nu. 18.* & dixit communem Thomas Ferrara, *cautela 5. num. 4.* Sed contraria
3 opinio est de iure verior, secundum Cassaneum *in consuetudinibus Burgundiæ, fol. 53. col. 1.* & tenet Nauarr. *in d. c. inter verba, fol. 233. & 234.* & hæc videtur verior opinio & te-
4 nenda, & practicanda; pro qua facit text. *in l. edictum, ff. de quæstionibus*, per quem text. idem tenet Antonius Gomez *3. tom. variarum, cap. 13. num. 20.* vbi per plures ratio-
5 nes defendit (contra Albericum & alios) quod licet iudex inepte faciat reum torqueri extantibus veris & legitimis probationibus, non ex hoc tolluntur illæ legitimæ probationes, licet reus in tortura neget; imo poterit legitime reus diffinitiue condemnari, quia alias absurdum
6 sequeretur quod esset in potestate cuiuslibet ignorantis, & ignari iudicis, reum culpabilem à pœna delicti liberare. Et pro hac sententia facit etiam text. *in l. 1.* (iuxta glos-
7 sam *ibi.*) *ff. de quæstionib.* vbi probatur, quod tortura indebite & iniuste adhibita, non tollit veras, & legitimas probationes, contentas in processu; & ad hoc commendat illum text. Petrus, Cynus, Albericus, & Bald. *ibi*, quam sententiam sequitur Couart. *pp. quæst. c. 23. n. 5.* & Auendannus, *verb. *tormẽto, * in suo dictionario*, quod verissimum exi-
8 stimo contra Io. de Roias, *in tractatu de hæreticis, 2. p. n. 284.* qui intendit probare cõtrarium, & vide Iulium Clarum, *lib. 5. receptarum sententiarum, §. fin. q. 64. n. 3.*

QVÆSTIO CCCLXXVI.

Vtrum credatur Notario, vel Tabellioni, asserentibus causam per iudicem sibi fuisse commissam. Communis contra communem.

IVdex commisit causam Notario vel Tabellioni: dubitatur, an credatur illis de commissione illis facta, quando aliter non constat, quod examinatio testium fuit commissa, vel alius actus particularis. Et quod credatur in hoc casu notario, & posse recte conficere instrumentum de commissione, tenet Bart. *in l. ex sententia, num. 4. ff. de testament. tutela*, & sequitur Aretinus, *consil. 36. col. fin.* Decius *cons. 42. colum. 2.* & hæc opinio seruatur in practica, secundum Ang. *in §. item propter inimicitias, ad fin. Inst. de excusationibus tutorum*, quod reputat bonum verbum Claudius, *in l. sciendum, colum. 2. ff. de verborum oblig.* & est communis opinio secundum Cagnolum *in l. si librarius, num. 49. ff. de reg. iuris.*

Sed contraria opinio (contra Bart.) est magis communis, vt post plures atteſtatur idem Cagnolus, *vbi sup.* & hanc dixit communem Decius, *in c. quoniam contra falsam, de probat. num. 45.* & dixit communem Ias. *cons. 255.* & Boerius *decis. 258. numer. 4.* & dixit etiam communem Curtius iunior, *consil. 169. numer. 13.* vbi refert Alexand. dicentem etiam communem, *in consil. 215. volum. 2. colum. 3.* & vide Couarruu. *in c. relatum, el. 1. numer. 70. vers. sententia, de testamentis*, quæ opinio verissima est, & ita practicatur, nisi Notarius, vel Tabellio sint personæ suspectæ, & vide per nos tradita *in quæst. 380.* quando credatur nuncio dicenti de commissione iudicis aliquem citasse, & *quæst. 381.*

SVMMARIA.

1 *Contumax vt habeatur pro confesso, requiritur sententia declaratoria.*
2 *Lex fin. C. de fideicommissis, declaratur.*

QVÆSTIO CCCLXXVII.

Vtrum contra confessionem fictam, à lege inductam, admittatur probatio in contrarium. Communis contra communem.

COntra confessionem fictam, à lege introductam, non admittitur probatio in contrarium (puta, si lege, vel statuto caueatur, quod non comparens intra certum terminum habeatur pro confesso) & hæc opinio communiter practicatur, secundum Baldum, quem ad hoc refert Aretinus, *consil. 146.* idem tenet Bart. & Bald. *in l. quoniam, ff. de his, qui notantur infamia*, idem Baldus, *in l. 2. §. quod si actor. C. de iurament. calumniæ, & in l. seruum quoque, §. publice, numer. 7. ff. de procuratoribus*, qui dicit, quod ita communiter tenetur, & practicatur hæc opinio, pro qua facit text. *in c. rursus, & in c. quicumque, 11. quæst. 3.*

Sed contrariam opinionem esse communiorem tenet idem Aretinus *supra*, imo quod admittatur probatio, 1
& pro hac sententia facit, quia ad hoc vt contumax habeatur pro confesso requiritur sententia declaratoria, vt tenet gloss. *in c. 2. de confessis, gloss. fin. in fin.* & est communis opinio secundum Socinum *in c. fin. num. 35. de iuramento calumniæ*, & dixit communem *ibi*, Aretinus & dixit etiam communem Ias. *in l. 2. num. 7. C. qui testamenta facere possunt*, & hanc opinionem sequitur Menchaca, *lib. 3. de successionum creatione, §. 23. numer. 18.* (sic intelligens *l. fin. C. de fideicommissis*) quæ opinio verior est, & 2
magis rationi & æquitati consona, & sic tenenda in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Lex, dos à patre, C. soluto matrimonio declaratur.*
2 *Contraria opinio in quæstione proposita, defenditur.*
3 *Concordia opinionum traditur, vt prima opinio procedat de iure, secunda de consuetudine.*
4 *Per contractum matrimonij filia liberatur à patris potestate.*
5 *Dispositio legis 6. Tauri, hodie est seruanda.*

QVÆSTIO CCCLXXVIII.

Vtrum mortua filia nupta, cum filiis, dos reuertatur ad patrem. Communis contra communem, & quid iure regio.

DOs à patre profecta, si in matrimonio decesserit fi- 1
lia ad patrem redire debet, vt probat text. *in l. dos à patre, C. soluto matrimonio*, cuius legis rationem tradit Castro, *de bonis quæ li. 1. p. n. 49.*

Sed dubium est, an illa l. habeat locum, si filij remanserint ex tali matrimonio, & in eo casu etiam habere locum tenet Accursius (post Vulgarinum, & Azonem) *in dict. l. dos à patre*, & est communis illorum opinio, secundum Oldradum, *cons. 26. n. 2.* & dixit communem Bart. *in l. post dotem, n. 29. ff. soluto matrimonio.*

2 Sed contrariam sententiam tenuit Martinus, *in dict. l. dos à patre*, imo quod stantibus filiis, non habeat locum illius legis decisio: quæ opinio non solum est vera, sed generali consuetudine recepta; vt attestatur Socinus, *consil. 9. volum. 1.* & dixit communiter approbari Curtius iunior, *consil. 93. num. 9. & consil. 186. num. 4.* Solet tamen
3 inter has duas communes opiniones contrarias assignari concordia, scilicet, quod opinio Accursij (post alios) procedat de iure, opinio autem Martini, de consuetudine, & est communis concordia, secundum Paulum *in d.*
4 *leg. post dotem, num. 4. sup. alleg.* vbi idem testatur Alexand. *num. 5.* & Vincentius, *num. 34.* & dixit etiam communem Paulus, *in l. C. de bonis quæ liberis*, & Alex. *cons. 115. volum. 1. & consil. 67. vol. 7.* Hodie vero, cum filia per contractum matrimonij liberetur à patris potestate, *vt in leg. 47. Tauri*, siue filia moriatur stantibus liberis siue non, nunquam dos reuertitur ad patrem, sed seruari debet dispositio le-
5 gis 6. *Tauri*, nisi aliud tempore contractus conuentum fuerit, & ita communiter practicatur.

QVÆSTIO CCCLXXIX.

DVbitatur apud Doctores (& satis inutiliter) an §. *sed iste quidem, Instit. de actionib.* debeat allegari, §. *aliæ.* Et quod debeat allegari, §. *sed iste quidem*, est communis opinio, secundum Ias. *ibi.*

Sed contrariam opinionem (imo quod allegetur, §. *aliæ*) dixit communem ibi Gomecius, *colum. 1.* & gloss. *ibi*, hæc enim quæstio neque est pro amico, nec de pane lucrando.

SVMMARIA.

1 *Citatio in criminalibus, debet fieri de commissione iudicis.*
2 *Contraria opinio in quæstione principali proponitur.*
3 *Ministris deputatis ad citationes faciendas, creditur citationem fecisse mandato iudicis.*
4 *Citatio præsumitur facta mandato iudicis ex diuturnitate temporis.*
5 *Citatio ad sententiam præsumitur interuenisse.*

QVÆSTIO CCCLXXX.

Vtrum credatur nuncio, dicenti aliquem citasse de commissione iudicis. Communis contra communem.

NOn creditur nuncio, dicenti se citasse aliquem de commissione iudicis, licet sit generaliter constitutus ad faciendas citationes, nisi appareat de speciali commissione. Ita notat Bart. *in l. fin. C. de exhibendis reis*, & est communis opinio, secundum Aretinum, *cons. 34.* & secundum Felinum, *in c. quoniam cõtra falsam, col. 5. de probationib.* & secundum Bernardum Diaz, *regul. 81.* & dicit communem Vantius, *in tract. de nullitatib. in rubr. de nullitate ex defectu citationis, num. 41.* & Ruynus, *cons. 66. n. 1. volum. 5.* Alciatus *de præsumptionibus regul. 3. n. 35.* vbi Ioannes Nicolai dixit etiam communem, & Aufredus, *in decision. Tolosana 334.* & Menchaca *lib. 2. controuersiarum vsu frequentium, c. 24. num. 2.* Et facit pro hac parte, quia in criminalibus ci-
1 tatio debet fieri de commissione iudicis, alias est nulla, vt est communis, de qua per Marcum Antonium, *in tractatu de iudiciis, num. 334.*

2 Sed contrariam opinionem (imo quod citatio præsumatur facta precedente iudicis commissione) dicit magis communem Ias. *in §. quadrupli, Instit. de actionibus*, & dixit magis communem Vantius, *sup.* Rebuffus, *super ll. Gallia, in tract. de citationibus, artic. 2. gloss. 4. num. 8.* & dicit hanc quæstionem in Hispania esse nullius momenti Salzedo, *ad Bernardum Diaz, supra*, cum sint ministri deputati ad citandum, sine alia iudicis facultate: & ita seruatur de consuetudine, secundum Iacobum Butricarum, *in d. l. fin.* & secundum Ioannem Andream, & Abb. *in d. c. quoniam*, vbi Alciatus dixit hanc partem sibi magis placere cum seruetur de consuetudine, & ita communiter seruari expresse fatetur Maranta, *de ordine iudiciorum, in antiquis, fol. 166. numer. 52.* & Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rub. 1. §. 7. num. 31. vers. & aduerte.* Ita docet Baldus, *in l. si quando, quæst. 12. C. de testibus*, vbi dicit sic communiter de consuetudine seruari Florentiæ, & Alciatus *in tractatu præsumpt. d. reg. 3. præsumptione 14. num. 7.* vbi dicit, quod ita seruatur in Gallia, Corneus *consil. 35. volum. 4.* Ruynus *consil. 66. num. 6. vol. 1.* Alexand. *cons. 123. vol. 2.* & illam consuetudinem esse probandam resoluit Rolandus, *cons. 93. vol. 2.* Mascardus *vol. 3. prob. conclus. 1206. n. 4. & vol. 2. col. 1111.* & si multum temporis transierit, citatio præsumitur esse facta. Ita est communis opinio secũdum 4
Socinum, *cons. 87. num. 9. vol. 2.* & dixit etiam communem Bellonus, *consil. 49.* & vide quæstionem sequentem. Et quod citatio præsumatur interuenisse ad sententiam, dicit communem opinionem Villalobos *litera C. num. 75.* quem sequitur Azeuedo *in rub. tit. 3. n. 19. lib. 4. recop.* contra Didacum Perez, *ibi, quæst. 18.*

SVMMARIA.

1 *Scripturæ magis creditur quam testibus dicentibus non dixisse quod scriptum est.*
2 *Contraria opinio in quæstione principali, proponitur.*
3 *Tertia opinio in quæstione principali traditur, quod stetur iudicis arbitrio.*
4 *Duo testes requiruntur de iure regio, vt credatur nuncio dicenti aliquem citasse.*
5 *Lex 1. tit. 7. p. 3. declaratur.*

QVÆSTIO CCCLXXXI.

Vtrum magis credatur nuncio dicenti se citasse partem, quam ipsi parti neganti citationem. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRo clariori declaratione quæstionis præcedentis dubitatur de quæstione proposita, & pro parte affirmatiua, quod magis credatur nuncio quam parti, est communis opinio, secundum Alciatum, *præsumptione 14. reg. 3. num. 9.* & dicit communem Decius *in c. cum parati, de appellationibus, numer. 40. & in c. quoniam, contra num. 21. de probationibus*, vbi Felinus *numer. 13.* dicit communem, & tradit Menchaca, *lib. 2. controuersiarum vsu frequentium, c. 24.* vbi pluribus citatis resoluit hanc opinionem procedere de iure canonico & ciuili, vt docet Hippolytus, *singul. 560.* & facit pro hac parte, quod in simili dixit Innocentius, *in c. cum Ioan. num. 2. de fide instrumentorum*, vbi tenet quod magis creditur scripturæ, quam testi, dicenti 1
se non ita dixisse, prout apparet scriptum, cuius opinio est communis, secundum Thom. Ferrar. *cautela 26.* & tradit Alciatus, *sup. num. 9.* & Maranta, *de ordine iudiciorum fol. 66. num. 53.*

Sed contrariam sententiam (imo quod magis credatur parti, dicenti se non esse citatam, quam nuncio) dixit communiter seruari Ioannes Faber, *in §. fin. num. 6. Instit. de pœna temere litigantium.* Estque alia tertia opinio 3
in hac quæstione scilicet, quod stetur iudicis arbitrio, cui magis credendum sit, parti an nuncio, & hanc dixit communem Abb. *in d. ca. cum parati, num. 12.* & hanc tenet (allegando plures doctores) Marianus *in rub. de citatione, art. 16. num. fin.* & hanc sequitur Segura *in l. si ex legati causa, num. 58. ff. de verborum*, Menochius, *de arb. lib. 2. cent. 2. casu 112.* & Villalobos *in suo erario communium, litera N. numer. 63.* & sequitur Azeued. *in l. 3. tit. 2. numer. 10.*

lib. 4.

lib.4.recop. De iure vero regio, ad hoc vt fides adhibeatur nuncio asserenti se aliquem citasse, requiruntur duo
4 testes, quando nuncius est iudicium inferiorum, si vero nuncius sit regis, vnus testis sufficiet. Ita probat text. *in*
5 *l.1.titul.7.p.3.* & sequitur Montaluus *in l.6.tit.3. lib.2.fori, verb.* su home,** Didacus Perez *in l.1.titul.9. lib.2. ordinamenti, & in l.1.titul.2.lib.3. gloss.1.quæstione 23.* & ita vbique practicatur, & dicit illam legem partitæ ad hoc esse memorabilem Menchaca, *sup.num.1.*

SVMMARIA.

1 *Fideiussor remanet obligatus in concurrenti quantitate, quando obligatus fuit in plus quam principalis.*
2 *Lex 2. tit.16.lib.5.recop.ampliatur.*
3 *Olani, & Villalobos opinio reprobatur.*
4 *Iuramentum facit, vt fideiussor possit in plus obligari quam principalis.*
5 *Fideiussor potest promittere pœnam, vltra obligationem principalem.*
6 *Opinio contraria, quod fideiussor, etiam respectu pœnæ non possit in plus obligari, magis recepta est.*

QVÆSTIO CCCLXXXII.

Vtrum fideiussor obligatus pro maiori summa, censeatur obligatus pro minori. Communis contra communem, & quid jure regio.

FIdeiussor obligatus pro maiori summa non censetur obligatus pro minori, pro qua principalis tenebatur. Ita gloss. *in §. fideiussores, Instit. de fideiussoribus*, similis gloss. *in l. Græce, §. illud, ff. illo titul.* & hanc innuit esse communem opinionem Decius, *in l.in eo quod plus, n.11.ff. de regul.iuris*, & illam dicit ibi communem Cagnolus, *n.3*, & dicit etiam communem Segura, *in l.vnum ex familia, §. sed si fundum, nu.150.ff.de legat 2.* & ante eos illam dixerat communem Bart. *in dict.§.illud, num.1.*

1 Sed contrariam opinionem (imo quod fideiussor remaneat obligatus, saltim in concurrenti quantitate) dicit veriorem Decius, *vbi supra*, & Galiaula, *in l.1.§.stipulanti, col.penultima, ff. de verborum*, & dixit veriorem Alciatus, *lib.5.Parergon.c.17.* & Oroscius *in l.si seruus, §.si plurium, n.3. ff. si quis cautionibus*, Antonius Gomez *lib.2.variarum, c.13. nam.2.* & Gutierrez *de iuramento confirmatorio, 1.p.c.22. in princip.* & hæc opinio est vera, & seruatur de consuetudine, secundum Carolum Molineum, ad Decium, *vbi sup. num.11.* quæ opinio hodie est approbata de iure regio, in *l.7.tit.12.p.5.* quod etiam procedit non obstante *l.2.tit.16.*
2 *lib.5.recop.* vt nouissime aduertit Parladorius, *lib. 2. rerum quotidianarum, c.3.nu.53.* contra Olanum, *litera F.nu.29.* &
3 Villalobos, *in Antinomia iuris, c.1.n.23.* Adde tamen, quod remedium est, quando fideiussor est obligatus in maiori summa, quod interponat iuramentum, quia tunc virtute
4 iuramenti remanebit obligatus tanquam principalis, & non tanquam fideiussor. Ita Bart. *in l. si quis pro eo, n.15.ff. de fideiussoribus*, & est communis opinio, secundum Alciatum, *in c.cum contingat, n.174.de iureiurando*, & tradit Menchaca, *lib.2.de successionum creat.* §.18.*nu.166.* Greg. *in d.l.7. tit.12.gloss.1.* & est communis opinio, vt etiam tradit Couarr. *in c. quamuis pactum, 2.p.§.6.n.3.* & idem Menchaca, §.29.*n* 5. Tellus Fernandez *in l.17.Tauri, n.105.* & hæc o-
5 pinio est tenenda, secundum Gutierrez, *sup.n.4.* Secundo adde, quod licet fideiussor non possit obligari in duriorem causam, potest tamen promittere pœnam, in obligatione principali non contentam. Ita tenet gloss. *fin. in l. sicut res, ff.de fideiussorib.* ad quam pœnam tenetur ex propria persona, vt tenet Porcus, *in princ.Instit. de fideiussorib. col.2.* Socinus, *reg.146.* & sequitur Bellonus *in d.§.fideiussores, n.1.* & Hippolytus *in rub.de fideiussorib. n.29.*
6 Sed contrariam opinionem in quæstione principali tenet Faber, *in d. §. fideiussores, num.8.* & Bart. *in l. centum Capuæ, n.16.ff.de eo quod certo loco*, idem *in l.qui accessionis, numero 12.ff.de fideiussorib.* & est communis opinio secundum Ias. *in l.2.§.fin.num.6. qui satisdare cogantur*, & dicit communem idem Ias. *in d.l.centum Capuæ, col.4.* & vide aliqua similia *in q.60.* & hæc vltima opinio magis vera est, & in praxi recepta.

QVÆSTIO CCCLXXXIII.

Vtrum dos sit quid vniuersale vel particulare. Communis contra communem.

IN quæstione 73. explicauimus illam quæstionem, an sit titulus lucratiuus, vel onerosus, in quo sunt duæ communes opiniones contrariæ. Nunc autem dubitatur, an dos sit quid vniuersale, vel particulare: in quo articulo refert duas communes opiniones contrarias Ias. *in l.1.nu.28. & 34.ff.soluto matrimonio.* Et partem affirmatiuam (quod dos sit ius vniuersale) sequitur Bart. *in rub.§. soluto matrimonio*, vbi Paulus, & Imola, *num.9.* Alex. *n.28.* Socinus *n.38.* Ripa *n.43.* vbi hanc dicit communem opinionem quam sequitur Guillermus Benedictus *verb. in eodem testamento, el.1.nu.4.* & Capicius *in tract. de dote, quæstione 4.* pro qua opinione est text. *in l.quod dicitur, vbi gl. ff.de impensis in rebus dotalibus factis, l.si marito, §.fin.solut.matrimonio*, text. expressus, *in l.1.§.sed quod domus.ff.de dote præleg.* ibi, * *non ad singula corpora, sed ad vniuersit. refertur.** & sic ad dotem. Et an necessitas dandæ dotis possit tolli per legem, vide Menchaca *de successionum creat.1.p.§.20. num.312.* vbi refert duas communes opiniones contrarias, & plures effectus in quæstione princip. resultantes ex hoc quod dos sit vniuersale, vel particulare, tradit Matienço *in rub.tit.2.gl.1.n.2.lib.5.recop.* vbi tenet pro concordia quod dos non sit quid vniuersale, vel particulare, sed potus mixtum, in qua opinione singularis est, & sic à prædicta sententia non est recedendum ex dictis iuribus.

QVÆSTIO CCCLXXXIV.

Vtrum grauatus restituere hereditatem simpliciter, teneatur restituere prælegatum. Comm. contra communem.

GRauatus restituere hereditatem simpliciter, tenetur restituere prælegatum, si anteaquam grauaretur, fuit appositum. Hæc distinctio probatur *in l.Titia, ff. ad l. falcidiam*, & ita distinguit gloss. *in l. cum virum. C. de fideicommissis*, & est gloss. similis *in l.Marcellus, §.quidam liberis, ff.ad Treb.* vbi hanc dicunt communem Alex. Socinus, & Claudius, & dixit etiam communem Corneus, & post eum Corrasius *in d.l. cum virum*, dixitque communem Socinus, *consil.31.num.8. vol.4.* & Decius post Alex. *in locis per eum citatis consil.254.col.1.* & dicit communem Carolus Ruynus *consil. 135. vol.2. num.14.* & Ias. *cons.175. vol.4.* & dicit communem Boerius *decis.230.col.2.* & etiam Decius, *consil.81.col.1.*

Sed contrariam sententiam (imo quod sine aliqua distinctione teneatur semper ad restitutionem prælegati) dixit communem Ripa, *in l. heredes mei, §. cum ita, num.4. ff.ad Treb.* Prima tamen opinio est magis recepta, & communior, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Venditori scienti est facienda denunciatio.*
2 *Absens quando teneatur denunciare venditori sibi motam litem, etiamsi sciat se non habere bonam litem, ibi, num. primo, in fine.*
3 *Iuramentum si interueniat promissorium, non est necessaria denunciatio.*
4 *Emptor tenetur mittere venditori libellum litis motæ.*

QVÆSTIO CCCLXXXV.

Vtrum emptor, qui tenetur denunciare venditori motam sibi litem, teneatur ei mittere libellum litis sibi motæ. Communis contra communem.

EMptor tenetur denunciare venditori litem sibi motam, vt habeat actionem contra eum, quod adeo verum est, quod etiam venditori scienti tenetur facere denunciationem, vt tenent omnes *in l. emptor, Cod. de euictionibus, & in l. 1. ff. de actionibus empti, & in l. qui absentem, ff. de procuratoribus, & in l. denunciasse, ff. de adulteriis*, & tradit Felinus, *in c. 1. num. 20. ff. de iudiciis*, & est communis opinio, secundum Pomatem *ad Bart. in l. 2. §. voluntatem, numer. 8. ff. soluto matrimonio*, & tenent plures relati per Boerium ad Dinum, *in reg. eum qui certus, de regul. iuris in 6.* & dixit ter communem Aretin. *in l. cum ex causa, colu. fin. ff. de verb. obligat.* & illam opinionem tenet Ias. *in l. non solum, §. morte, num. 40 ff. de noui operis nunciatione*, & dicit etiam communem Felinus *in c. cum M. Ferrariensis, numer. 65. de constitutionibus*, idem *in c. cum contingat, num. 6. de rescriptis*, & dixit communiorem Vincentius *in d. §. voluntatem, num. 19.* & Decius *consil. 102. num. 2.* & bis illam fatetur communem Socinus *in d. §. voluntatem, num. 12.* vbi etiam dicit communem Ias. *num. 26. & 27.* & dicit etiam communem Antonius de Burgos, *in c. fin. num. 5. de emptione & venditione*, & Decius *consil. 74. colum. 2.* & Ripa *in d. c. cum M. num. 164. & 165.* & Petrus Rabena, *in verb. vendere*, & dixit communem Iacobinus, *in d. l. venditor, nu. 3. ff. de iudiciis*, & Alexand. *consil. 138. volum. 2. num. 7.* & dixit communem Alciatus, *in d. l. detestatio, colum. 106. ff. de verb. significatione*, & est magis communis opinio, & in praxi seruanda secundum Couarr. *lib. 3. variarum, cap. 17. num. 3.* quod optime declarat & Gomecius *in 2. tom. variarum, r. 2. à num. 33.* & est bonus text. *in l. 36. titul. 5. p. 5. & in l. 21. titul. 8. p. 5.* Et licet hæc sit receptissima & verissima sententia, gloss. tamen *in d. l. emptor*, esset contrarium, imo quod venditori scienti non sit facienda denunciatio, cuius opinionem dixit veriorem Imola, *in d. l. non solum, §. morte*, vbi idem tenet Alexand. *num. 44.* Communem tamen opinionem contrariam amplia, etiam si emptor sciat se non habere bonam litem, nam eo etiam casu tenetur denunciare venditori, vt tenet gloss. *in d. l. emptorem, ff. de euictionibus*, quam ibi sequitur Bart. & est communis opinio secundum Decium, *consil. 74. colum. 4.* & pro hac parte facit, quia si emptor fuit absens, etiam si esset certum illum amissurum litem si præsens esset, non potest conuenire venditorem de euictione, quia quamuis absens tenebatur illi venditori denunciare. Ita tenet gloss. *in l. si ideo, ff. de euictionibus*, cuius opinio est communis, secundum Socinum, *cons. 172. num. 11. vol. 2.* licet in hoc contrarium (imo quod emptor qui scit se non habere bonam litem non teneatur denunciare) teneat Fulgosius, *in d. l. si ideo*, & Romanus, *in d. l. non solum, §. morte, num. 61.* & ibi Alexand. *num. 46.* quod declarat Socinus, *in d. §. voluntatem, num. 14.* & dicit communem Decius *consil. 74.* Gratus *consil. 157. lib. 1.* & duas communes refert Couarr. *lib. 3. variar. c. 17. numer. 6.* Est tamen casus in quo non requiritur denunciatio, scilicet, quando venditor iurasset defendere emptorem in causa euictionis, & est communis opinio, secundum Gomecium, *in §. item si quis postulante, num. 10. Instit. de actionibus*, & sequitur Purpuratus, *in l. quod te mihi, num. 97. ff. si certum petatur*, & Claudius *in d. §. morte*, & ibi Rubeus dixit communem *n. 688.*

1

2

3

Quibus sic suppositis, modo dubium est, an emptor denuntians venditori motam sibi esse litem, teneatur ei mittere libellum litis sibi motæ. Et in hoc Bart. *in l. empti actio. C. de euictionibus* tenet, quod tenetur mittere libellum venditori, idemque tenet *in d. §. morte, num. 48.* & hanc opinionem dixit veriorem de iure, *ibi*, Ias. *nu. 38.* & Alexand. *num. 41.* & Felinus *in d. c. cum M. num. 63.* & sequitur Alex. (post alios) *in l. in executione, §. in solidum, ff. de verborum oblig.* & dixit communem Rubeus, *in d. §. morte, n. 674.* & sequitur Alciatus, *vbi supra.*

4

Sed contrariam opinionem (imo quod non teneatur emptor mittere libellum litis) dicit Baldus communiter seruari, *in d. l. emptor, numer. 4. C. de euictionibus*, idem fatetur Angelus, *in l. litera C. de sent. & interlocutionibus omni iud.* Est tamen necessarium in denunciatione, quod dicatur, quod venditor veniat ad defendendum eum in illa lite, vt tenet gloss. *in l. auctore, C. de euictionibus.* Bart. *in d. §. morte, num. 43.* vbi late Ias. *numer. 39.* & Felinus *in d. c. cum M. num. 64.* & dicit communem Claudius, *in d. §. morte, col. 13.* & eandem etiam dixit communem ibi Rubeus, *num. 682.* à qua opinione recedendum non est in iudicando, & consulendo.

QVÆSTIO CCCLXXXVI.

Vtrum instrumentum confectum per notarium putatiuum, sit validum. Communis contra communem, & quid iure regio.

INstrumentum confectum per notarium putatiuum, vel non legitime creatum, non valet. Ita tenet Bart. *in l. Herennius, ff. de decurionibus*, & Ias. *in l. Barbarius. Philipp. in fin. ff. de offic. prætoris*, vbi dicit communem opinionem, & dicit etiam communem Bernardus Diaz, *regul. 347.* & dicit communem Alciatus, *in regul. 3. præsumptione 3. num. 15.* & Tiraquellus *post ll. connubiales, gloss. 6. num. 142.*

Sed contrariam partem seruat consuetudo, secundum Albericum, *in d. l. Barbarius, colum. penult.* & hæc est in iudicio tenenda, secundum Fulgosium *ibi*, & hanc sequuntur plures citati per Tiraquellum, *vbi supra, num. 150.* Et ratio desumitur ex d. l. *Barbarius*, vbi communis error facit ius, & veritati præfertur, *l. 4. titul. 4. p. 3. lex 8. titul. 5. lib. 3. recopilat.* vbi Azeued. *num. 13.* & Mascardus, *volum. 2. prob. conclus. 648. ex num. 47. vsque 56.* qui bene hoc declarat.

QVÆSTIO CCCLXXXVII.

Vtrum delegatus à Principe possit causas meri imperij subdelegare. Communis contra communem.

DElegatus à Principe potest sublegare causam meri imperij. Ita tenet gloss. *in l. 1. C. qui pro sua iurisdictione*, quam sequuntur Bartolus, Baldus, & Angelus, *ibi*, & dicit communem Paulus, & communem appellat Butricarius, (prout refert Anania) *in c. in Archiepiscopatu, de raptoribus*, idem Bart. *in leg. 1. numer. 10. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictio*, vbi hanc opinionem dicit communem Riminaldus, *column. 21.* & dicit etiam communem Decius, *ibi, num. 84.* & eandem asserit communem Purpuratus, *ibi, num. 627.* & Lancellotus Decius *colum. fin.* & disputat ibi ad partes Alexand. *num. 80. & 81.* dixitque communem Curtius iunior, *num. 74.* & dixit communiorem Boerius *decis. 6. num. 8.* & Bellonus, *in rub. de offic. eius, num. 52.* & dixit communem Sebastian. Sapia, *ad Abbatem, in c. venerabilem, num. 12. de electione, alias venerabilis, de off. deleg.* & dixit communem Alciatus, *in c. quod sedem, num. 82. de off. ord.* & hanc dicit communem Ias. *in d. l. 1. num. 63.* & dicit etiam communem ibi Iacobus de Nigris, *num. 143.* & Bart. *in l. si ita legatum, §. si quis ita, num. 1.* vbi Ias. *num. 3. ff. de leg. 1.* & asserit hanc esse magis communem opinionem Maranta, *de ordine iudiciorum, 4. p. 5. dist. numer. 63.* & Couarruu. *lib. 3. variarum, cap. 20.* & Oroscius, *in d. l. 1. ff. de offic. eius, num. 17. & 18. fol. 449.* vbi dicit hanc sententiam esse veriorem & communiorem.

Sed

Sed contrariam opinionem (imo quod talis delegatus non possit delegare causas meri imperij) tenet glos. *in d. l.* 1. vbi Albericus, *num.* 20. dicit hanc esse communem opinionem, & eandem dicit communem Decius, *in c. si pro debilitate, colum. 3. de offic. deleg.* vbi Felinus *col.* 3. Sed prima opinio magis communiter recipitur, & practicatur vt tradit Gracian. *reg.* 443. *numer.* 111. contra Villalobos, *in suo ærario communium opinionum, litera D. conclus.* 20. quia indistincte, & generaliter delegatus principis potest delegare, *vt in l. à iudice, C. de iudicis l. cum in causa, de appellationibus, c. super quæstionum, §. si vero, de offic. deleg.* & probat, *l.* 19. *titul.* 4. *p.* 3. vbi Gregor. *& in l.* 21. *titul.* 23. *p.*... ad hanc regulam 20. limitationes tradit Gracian. *sup.* qui *num.* 11. limitat principaliter in causis criminalibus, quæ delegari nequeunt, & in hoc refert duas communes contrarias, & partem negatiuam sequitur Iacobus de Arenis, & Albericus *in d. l.* 1. *num.* 21. *C. qui pro sua iurisdictione*, docens hanc esse communem opinionem, & dicit ibi Ias. *num.* 64. quod hæc erat magis communis ante aduentum Bart.

Sed contrariam opinionem tenet glos. *in dict. l. vnica, verb. iudicandus, C. qui pro sua iurisdict.* quam sequitur ibi Bart. & dicit magis communiter receptam Paulus, *ibi, num.* 9. & Guido Papæ, *decis.* 624. dicens se ita vidisse practicari, & Iulius Clarus, *lib. 5. receptarum, §. fin. q.* 41. *num.* 3. & Iasredus Balbus, dicens durum esse ab hac opinione recedere, *decis.* 342. & refert duas communes contrarias Boerius, *supra, decis. 6. num.* 8. & Vantius *de nullitate processus ex defectu iurisdictionis, num.* 26. Auend. *in cc. prætorum, 1. part. c. 1. numer.* 16. & Salzedo *in additionibus ad Bernardum Diaz, d. regula* 181.

SVMMARIA.

1 *Pars negatiua quæstionis proponitur.*
2 *Dominium bonorum Ecclesiæ, non est apud clericos, sed apud Christum.*
3 *Testari non potest, qui non habet bona.*
4 *Filiusfamilias ex eo testari non potest, quia caret bonis.*
5 *Actus ex quo non resultat effectus, non est permittendus.*
6 *Bona Ecclesiastica sunt destinata vt Dei ministri sustententur.*
7 *Bona clericorum bona pauperum.*
8 *Clerici sunt vsuarij bonorum ecclesiasticorum.*
9 *Rapina & sacrilegium est, quod clericus retineat aliquid vltra victum & vestitum.*
10 *Consuetudo ecclesiæ onerosa, nihil operatur.*
11 *Clerici, licet peccent mortaliter, distribuendo reditus suorum beneficiorum in vsus prophanos, non tamen tenentur ad restitutionem.*
12 *Consuetudo vt clerici ad libitum possint disponere de reditibus ecclesiarum, non valet.*
13 *c. relatum, el. 2. de testamentis, inducitur pro hac opinione.*
14 *Vbi deficit subiectum dispositionis, deficit ipsa dispositio.*
15 *Is cui bonis interdictum est, non potest testari.*
16 *Distributiones quotidianæ dantur clericis, vt personaliter resideant horis canonicis.*
17 *cap. 3. sess. 22. Concilij Trid. declaratur.*
18 *Clerici dicuntur dispensatores, & administratores bonorum Ecclesiæ.*
19 *Administratio finitur morte, & non transit ad heredes.*
20 *Ad clericos pertinent licite consumpta, non vero quæ superabundant.*
21 *Summus Pontifex sine causa non debet concedere clericis licentiam disponendi de reditibus ecclesiarum in vsus profanos.*
22 *Clericus non potest sibi inducere consuetudinem.*
23 *Consuetudo cum peccato non potest causari, nec præscriptio.*
24 *Præscriptio etiam immemorialis cum peccato non procedit.*
25 *Argumentum per locum ab speciali, est fortissimum in iure.*
26 *Clericus potest licite disponere de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis, ratione laboris personalis.*
27 *Fructus beneficiorum in quatuor partes sunt diuidendi.*
28 *Filius non potest alimentis à patre debitis iure naturali renunciare.*
29 *Consuetudo contraria legi naturali non valet.*
30 *Doctores pro contraria opinione negatiua referuntur.*
31 *L. 12. tit. 28. p. 3. inducitur pro hac opinione.*
32 *L. 40. tit. 21. p. 1. declaratur.*
33 *c. 1. sess. 25. Concilij Tridentini declaratur.*
34 *Clericus non potest donare concubinæ ex fructibus sui beneficij.*
35 *Donare concubinæ causa remunerationis, non est peccatum.*
36 *Contraria communis opinio in quæstione principali proponitur.*
37 *Consuetudo vt fructus beneficiorum pertineant ad heredes beneficiati valida est.*
38 *Doctores pro negatiua opinione referuntur.*
39 *Successiones sunt de iure positiuo, & sic possunt legib. & consuetudinibus mutari.*
40 *Quæ possunt acquiri priuilegio, possunt acquiri consuetudine.*
41 *Papa potest priuilegium concedere clericis testandi de fructibus suorum beneficiorum.*
42 *L. 13. tit. 8. recop. declaratur.*
43 *Lex regni approbans consuetudinem, non procedit in foro conscientiæ secundum aliquos, sed contrarium est verius.*
44 *Iudices temporales non curant de periculo animarum.*
45 *Consilium Azeuedi traditur, & impugnatur.*
46 *Romanus Pontifex tolerat & permittit vt clerici de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis disponant.*
47 *Prohibitio testandi fuit iure humano prohibita.*
48 *Tolerantia excusat à peccato.*
49 *Præscriptio, & peccatum de iure canonico sunt incompatibilia.*
50 *Lex regni non procedit cum peccato.*
51 *Lex, quæ est nutritiua peccati, non meretur nomen legis.*
52 *Clerici sunt vere domini fructuum bonorum ecclesiasticorum.*
53 *cap. vnicum, de clericis non residentibus, declaratur.*
54 *Pauperes acquirunt dominium in eleemosynis, quæ illis erogantur.*
55 *Clerici non debent esse deterioris conditionis quam iudices, magistri, & milites, in quos bene transfertur dominium bonorum acquisitorum.*
56 *Clerici possunt de fructibus suorum beneficiorum creditoribus satisfacere.*
57 *Partitio bonorum rerum Ecclesiasticarum fuit facta, anno* 470.
58 *Diuisio bonorum operatur dominij acquisitionem.*
59 *Ratio Spini traditur pro hac opinione.*
60 *Lex positiua potest consuetudine derogari.*
61 *Resolutio quæstionis proponitur.*
62 *c. 1. sess. 25. Concilij Trid. declaratur.*
63 *Episcopi sine licentia Papæ non possunt disponere de fructibus suorum episcopatuum.*
64 *Milites sancti Iacobi, & Calatrabæ, & Alcantaræ, possunt disponere de fructibus suarum commendarum, contra Nauarr.*
65 *Inuentarium bonorum clerici debet fieri si relinquat heredem laicum per curiam secularem, & non ecclesiasticam.*

QVÆSTIO CCCLXXXVIII.

Vtrum clericus de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis testari possit. Communis contra communem, & quid jure regio.

QVæstio præsens, quæ in hoc loco venit explicanda, sic est opinionibus contrariis, & difficultatibus implicata, vt fateri possimus, quod adhuc sub iudice lis est. 1
Et pro parte negatiua videtur dicendum, quod clericus nullo modo facere potest testamentum de bonis ecclesiæ contemplatione acquisitis, & ratio est, quia dominium bonorum non est apud ipsum clericum, sed apud 2
Christum. Ita docet glos. *in c. causam, de verb. significat.* Innocentius, *in c. cum super, de causa possess. & prop. in c. tua, de decimis.* Et sic cum clericus bona intuitu Ecclesiæ acquisita,

quisita non possideat tanquam sua, nec habeat illorum dominium, sequitur euidenter, quod de illis disponere non possit, vtpote nec domini bonorum. Argumento text. *in authent. ingressi. C. de sacrosanctis Eccles. l. conficiuntur,* 3 *§. fin. ff. de iure codicillorum*, vbi traditur, quod ille qui caret bonis testari non potest, *l. obsides, ff. de testament. l. Diuus, ff. de iure fisci*, Bart. *in leg. 1. Cod. de sacrosancta Eccles.* vbi dicit, quod qui non habet bona, non habet testandi facultatem, ne legi fraus fiat, ex qua ratione dicit Baldus, *in l.* 4 *senium. Cod. de testamentis*, quod ex eo filiusfamilias pro- 5 hibetur testari, quia caret bonis, & non est permittendus actus, ex quo inutilis resultet effectus, *argumento text. in l. filium, ff. de legatis præstandis.* Secundo suadetur prædicta 6 opinio, quia bona ecclesiastica destinata sunt, vt clerici, tanquam Dei ministri, sustententur, & de his quæ superabundant pauperibus subueniatur, *cap. cognouimus, cap. non est, cap. sancimus, c. de reditibus. 12. quæstione secunda.* Ex quibus iuribus hanc opinionem tenet gloss. *in cap. expedit 12. quæst. 2.* quam ibi sequuntur Doctores, *& in cap. cum esses, de testamentis*, & Turrecremata, *in cap. videntes. 12. quæstion. prima.* Cardinalis Alexandrinus *in capit. 1. distinctione 44.* & facit etiam text. *in c. quidquid. §. fin. 16. quæst. 1. cap. quod autem 23. quæst. 7. c. conuenior. 23. quæst. 8.* Quæ 7 iura probant, quod quidquid clerici habent, non ipsorum, sed pauperum est: & sic clare constat, quod non habent dominium bonorum, & per consequens, nec facultatem disponendi, nec testandi, ad vsus prophanos, *cap. Episcopus. 12. quæstione 2. cap. futuram 2. quæstione 1.* gloss. *in cap. præsenti, de officio ordinarij. lib. 6.* vbi dicit, quod cle- 8 rici curam animarum habentes, si sint valetudinarij, sunt vsufructuarij bonorum ecclesiasticorum, in ægritudine vero à qua decedunt, vsuarij, quam glossam dicunt singularem Barbacia, *in cap. requisisti, numero tricesimoquarto, & in cap. venerabili, de officio delegati*, Cardinalis, *in tractatu de potest. 1. parte quæst. 3. colum. quinta.* & est etiam optima gloss. *in cap. 3. de probationibus, & in cap. possessiones, de rebus Ecclesiæ*, glossa etiam *in cap. quia nos, de testamentis*, & *in cap. fin. de peculio clericorum*, & *in capit. cum olim, de rerum permutatione*, vbi probatur, clericos habentes beneficia ecclesiastica, vsuarios esse, quam opinionem late prosequitur Abbas, *in dict. cap. cum esses, numero vigesimoprimo.* Ex quibus clare colligitur, clericos beneficia habentes, ex eorum reditibus eos tantum expendere posse, qui ad eorum honestum victum, vestitum, cæterosque vsus necessarios, aut congruos sufficiant, *vt in d. cap. fin. 21. quæst. 1.* & tradit copiose Gregorius, *in l. 40. titul. quin-* 9 *to, part. 1. verb.* Que lo adiesse à los pobres.** Et sic, quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de al- 10 tari retinetur, rapina, & sacrilegium est, nec consuetudo in contrarium aliquid debet operari, (cum sit ecclesiis onerosa) *vt in cap. 1. de consuetudine*, & sic non solum mortale crimen committere, sed etiam ad restitutionem teneri illorum redituum, de quibus in vsus prophanos & non pios, testamenta ordinarunt, (ex sententia Archidiaconi) defendit Nauarrus, *in libello de reditibus ecclesiasticis, & in apologia contra Sarmientum*, quam opinionem dicit communem (ex voto Theologorum) Ioannes Maior, *in 4. distinctione 24. quæstione 17.* & plures refert Iulius Clarus, *libro tertio, receptarum sententiarum, §. testamentum, quæst. 27. numero octauo*, sanctus Thomas, *2. 2. quæstione 43. articulo 8.* Alexand. Alensis *3. parte quæstione 36. membro 5.* Richardus *in 4. sentent. distinctione 45. artic. 3. quæst. 1.* Gabriel, *in 4. distinct. 15 quæst. 8.* & Florentinus *in c. postulasti, num. 16. de rescriptis, & in c. de quarta, numer. 33. de præscriptionibus.* Burgensis *in c. 1. numer. 28. de emptione & venditione*, quos & alios refert Couarr. *in c. cum in officiis, num. 3. de testamentis*, vbi ipse eleganter hoc declarat, negans prædictam restitutionem, licet admittat peccare mortaliter, vbi alios allegat (& Soto *de iustitia & iure, quæst. 4. artic. 3. & 4.*) sic intelligentes verba sancti Thomæ, idem tenet Menchaca, *de successionum creatione*, §. 22. *num. 75.* & Corduba *in suo quæstionario, lib. 1. quæst. 18.* vbi dicit communem opinionem, & Ludouicus Lopez, *in suo instruct. conscien-* 11 *tia, 1. p. c. 140. cum duobus capitulis sequentibus*, vbi late resoluit, quod etsi clerici de suis reditibus ecclesiasticis teneantur iure diuino dispensabili, & ecclesiastico, erogare pauperibus, & in alios pios vsus distribuere totum residuum excepta licita, & honesta sustentatione ipsorum, & totius eorum familiæ, & alias si notabiliter omittat, in profanos vsus conuertendo, peccent mortaliter, 12 ad restitutionem tamen nunquam tenentur. Ex quibus constat quod de prædictis bonis clericus libere testari non possit, etiam retenta prædicta concordia, & consuetudine generali, qua permittitur clericos de reditibus ecclesiarum testari posse, & ab intestato consanguineos proximiores, & non episcopum, vel ecclesiam succedere: quam consuetudinem reprobat gloss. *in d. c. præsenti, de officio ordinarij*, & Archidiaconus, *in summa. 12. quæst. 5.* Francus, *in rubrica de testamentis, lib. 6. num. 55.* Abb. *in d. c. cum esses, num 21. & in c. cæterum, num. 3. (per illum text.)* *de donationibus* Rochus de Curte, *in d. c. fin. numer. 540. de consuetudine.* Barbacia, *de præstantia Cardinalatus, 1. part. q. 4.* Syluester *verb. clericus, 4. q. 2.* Angelus, *verb. clericus, el. 2. §.* 13. Menchaca, *de successionum creatione*, §. 22. *numer. 57.* & hanc dicit magis communem opinionem (licet eam non sequatur) Rojas *in epitome successionum, c. 34. num. 39.* pro 13 qua expendit text. *in c. relatum, el. 2. de testamentis*, vbi approbatur consuetudo, quæ permittit clericos in pios vsus testari: ergo si non testentur in pios vsus, nec licite testantur, nec consuetudo in contrarium aliquid operabitur: quia vbi deficit subiectum dispositionis, deficit ip- 14 sa dispositio, *l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verborum obligat. l. eius, qui in prouincia, ff. si certum petatur.* Et sic sequitur, quod cum clericus bona non habeat, de quibus libere testari possit (prout sunt acquisita intuitu ecclesiæ) cum deficiat subiectum testamenti, deficit ipsa dispositio, cum non dominus non possit facere testamentum, vt docet gloss. *in dict. authentica, si qua mulier, l. is cui bonis, ff. de verborum obligat.* vbi is cui bonis interdictum est, non potest testari *l. fin. Cod. de testamentis*, vbi testa- 15 mentum fit de rebus propriis, & si liceret clericis testari de rebus acquisitis intuitu Ecclesiæ, profecto testarentur de rebus alienis, in quibus non habent dominium, quod etiam comprobatur, quia distributiones quotidia- 16 næ dantur clericis vt personaliter resideant horis canonicis, & sic ratione residentiæ acquirunt dominium, & domini efficiuntur, *vt in c. 1. de clericis non residentibus, lib. 6. c. 3 sess. 22. Concilij Tridentini*, ibi, * *nec eius quoquo modo dominium acquirant.** Et si ostenditur ex illa decisione, quod 17 de aliis bonis, quæ dantur & competunt clericis ratione beneficij, absque aliqua personali residentia, dominium non acquirant, & per consequens, quod de eis in 18 vsus profanos testari non possint. Rursus confirmatur hæc opinio, quia clericus dicitur dispensator, & administrator bonorum ecclesiæ, vt tradit Innocentius, *in c. ex literis, de probationibus. & in c. nouum genus, de decimis*, & Hostiensis, *in c. si quis sane, de peculio clericorum.* Anton. de Butrio, *in c. fin. de causa possessionis & proprietatis.* Sed sic est, 19 quod administratio finitur morte, & non transit ad heredes, *l. penult. ff. de tutelis, l. is cui, ff. de curatore furioso.* quia disponeret clericus in tempus, quo iam cessat administrationis vsus, & exercitium, *l. Stichus seruus meus, ff. de manumiss. testam. l. eum qui. ff. de iurisdict. omnium iud. l. quod sponte, ff. de donationibus ante nuptias.* Ergo cum clericus sit talis administrator de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, sequitur quod de his testari non possit: maxime cum ad eos quidquam non pertineat, nisi illud quod probabili 20 ratione iam consumpserunt, *text. in c. res ecclesiæ, & in c. expedit. 12. quæst. 1.* quæ opinio est verior, & magis communis canonistarum, vt dicit Albertus *in tractatu de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 51.* Bellonus *consil. 3.* vbi dicit communem opinionem, quem ad hoc refert Auendannus, *respons. 19. num. 1.* Salazar *de vsu & consuetudine, cap. 3. num. 13. in fin.* vbi duo resoluit satis notabilia: primum 21 quod sine causa non debet summus Pontifex concedere licentiam clericis ad disponendum & testandum de fructibus sui beneficij ad vsus profanos (qui allegat Abb. *in d. c. cum esses, num. 30.*) Secundum, quod prædicta consuetudo generalis (qua permittitur clericis testari de fructibus beneficiorum intuitu ecclesiæ acquisitis) non sit valida,

valida, quia rationi naturali, legique vel dispositioni, sit
22 contraria, & vnus clericus non potest sibi inducere consuetudinem, nec est contra quam præscriptio procedat, maxime cum illa sit damnosa, & nullum afferat ecclesiæ commodum, nec aliquam retributionem, pro rebus alienatis, vt optime ipse considerauit, *in c. 8. num. 41.* & colligitur hæc sententia ex opinione supra relata, qua cauetur, quod clericus licet non teneatur ad restitutionem, peccat tamen mortaliter, distribuendo prædicta bona per testamentum, in vsus profanos, opinio communis
23 est, ex traditis per Couarr. *in d.c. cum in officiis, num. 3.* Sed profecto dubito quomodo cum peccato defendetur ista consuetudo, contra dispositionem text. *in d.c.fin. de con-*
24 *suetudine*. Nec minus defendi potest præscriptione immemoriali, cum non procedat cum mala fide (quæ cessat vbi est peccatum, *vt in c. fin. de præscriptionibus.*) Et sic de primo ad vltimum manifeste constat clericos nullo modo nec præscriptione, nec consuetudine, posse testari de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ in vsus profanos.
25 Præterea confirmatur hæc opinio per locum ab speciali (quod est fortissimum argumentum *l. nam quod liquide, §. fin. ff. de pen. legata, l. ius singulare, ff. de legibus, l. cum prætor, ff. de iudiciis*) quia notum est, quod clericus potest di-
26 sponere licite de bonis acquisitis ratione laboris personalis, puta, quia cantat capellaniam, vel habet præstimonium, vel aliud stipendium personale, vel distributiones quotidianas. Ita docet Syluester, *sup. quæst. 4. in fin.* & Couarr. *num. 7.* Auendannus, *dict. responso. 19. numer. 6. vers. tertia conclusio.* Ergo si in hoc casu speciali possunt clerici disponere, sequitur quod in contrarium est regula quoad alios fructus beneficiorum, (etiamsi consuetudo generalis sit in contrarium) cum sit contra ius naturale, & nutritiua peccati: cum omnes reditus beneficio-
27 rum in quatuor partes diuidantur, quarum vna relinquitur prælato, altera clericis deseruientibus ecclesiis, & reliquæ duæ conuerti debent in fabricam ipsarum, & pauperum eleemosynas, *vt in d.c. concesso, c. quatuor, c. de reditib. 12. quæst.* Et si concedimus clericum absolute in vsus profanos de reditibus suæ præbendæ testamentum facere posse, sequitur quod permitteretur vt de re aliena disponeret: quod quidem nec ratio naturalis, nec ipsa consuetudo potest tolerare: an quemadmodum filius
28 non potest renunciare alimentis à patre debitis de iure naturali, vt tradit Bart. *in l. si quis à liberis, §. parens, ff. de liberis agnoscendis:* ita videtur, quod pauperes non possunt alimentis de reditibus ecclesiarum illis debitis renunciare: & si renunciatio expressa non valet, quanto magis tacita, non reclamando, nec petendo alimenta ex lapsu
29 temporis, *l. qui ad certum, ff. locati*, & sic consuetudo in contrarium, tanquam contraria iuri naturali, non debet effectum sortiri, vt tradit Decius, *in l. singularia. ff. si certum petatur*, Hippolytus, *in l. si quis ne quæstio, numer. 87. ff. de quæstionibus*, quos in hoc proposito refert & sequitur Aymon Crauetta, *consil. 116. numer. 2. & 5.* vbi dicit, quod talis consuetudo est etiam contra ius canonicum & irrationabilis, & æquitati naturali contraria, & sic non debet valere, cum potius dicatur abusus, & non consuetudo, *vt in clement. 1.* vbi notat Cardinalis, *de pœnitentiis & remissionib. & in c. 2. de probationibus:* quam opinionem late prosequitur, & defendit Nauarr. dicens communem,
30 *in c. fin. 16. q. 1. in 2. quæst.* cui opinioni assentiri videtur Gregor. *in d.l. 40. titul. 5. p. 1. verb.* *que lo diessen à los pobres,* & alios Doctores refert Molina, *lib. 2. de Hispanorum primogen. cap. 10. num. 52.* & plures refert pro communi Albertus Trotius, *de vero & perfecto clerico, 2. p. quæst. 51. nu. 6.* Aluarus Pelagius, *de planctu ecclesiæ, lib. 2. c. 28. vers. vltimo, quaro.* Ahumada *in d. l. 40. titul. 5. p. 1. gloss. 6. num. 1. & in l. 53. titul. 6. p. 1. gloss. 1.* Driedonus, *lib. 2. de libert. Christ. c. 4.* Salazar, *de vsu & consuetudine, cap. 3. ex num. 12.* Doctor Guerrero, *de concil. c. 10. pagina antepenult.* Marsilius de Columna, *de reditibus orig. 3. p. c. 34.* vbi refert pro hac opinione triginta & quatuor Doctores, & dixit Archidiaconus, *in c. statutum, §. assessorem, de rescriptis, lib. 6. num. 13.* quod contrarium asserere est hæreticum in iure, & Rebuffus, *in pract. de pacific. possess. num. 61.* & dicit magis communem opinionem Probus, *ad Monachum in c. nemo deinceps, n. 36. de electione, in 6.* & alios Doctores referentes hanc communem opinionem allegat Iulius Clarus, *supra, q. 27. n. 8.*
pro qua opinione facit text. *in l. 12. tit. 28. p. 3.* (cuius verba 31
aurea sunt & menti tenenda) ibi: * *Toda cosa sagrada, o religiosa, o santa, que es establecida à seruicio de Dios, no es en poder de ningun home el sennor della, ni puede ser contada entre sus bienes: e maguer los clerigos las tengan en su poder, no han sennorio dellas, mas tienen las assi como guardadores e seruidores. E porque ellos hanestas cosas para seruir à Dios en ellas, e concellas, porende les fue otorgado que de las rentas de la Iglesia, e de sus heredades, vuiessen de que viuir mesuradamente, e lo demas porque es de Dios, que lo despendiessen en obras de piedad, assi como en dar de comer e vestir à los pobres, en criar huerfanos, en casar virgines pobres, para desuiarlas que con la pobreza no ayan de ser malas mageres, e para secar captiuos, e reparar las Iglesias, comprando calizes, e vestimentos, e libros, y en otras obras de piedad semeiantes destas.** Ex qua lege duo notabilia colliguntur, primum, quod clerici non habent dominium rerum ecclesiasticarum, sed solum sunt administratores & fructuum distributores, ibi, * *no han sennorio dellas, mas tienen las assi como guardadores e seruidores.** Secundum, & magis tremendum, quod illud quod supereſt, est Dei, ibi, * *de las rentas viuam mesuradamenta, porque lo demas es de Dios.** Si igitur fructus qui superabundus clericis, sunt Dei, quomodo de his testari in vsus profanos possunt, & qualiter consuetudo in contrarium est admittenda, vbi Gregor. *verb.* * *de Dios,* * optime ponderat illa verba, & exclamat contra clericos abutentes bonis ecclesiasticis, in profanos & impios vsus, & latius, *in d.l. 40.* cuius ver- 32
ba etiam sunt conducibilia pro hac opinione, ibi. * *E porende los santos padres tuuieron por bien, que todo quanto sobrasse à los prelados de las rentas de la Iglesia, de mas de quanto les abondasse à ellos e a sus companmas, que lo diessen à los pobres: ca no podian ellos bien amonestar à los otros que fiziessen limosnas, si quando veniessen a sus casas los que ouiessen mengua, cerrassen sus puertas.** Pro qua opinione etiam facit text. *in l. 3. 4. & 5. & 8. tit. 21. p. 1.* & etiam expendi possunt verba singularia Concilij Trid. *c. 1. sess. 25. de reformatione*, ibi, * *Om-* 33
nino vero eis interdicit, ne ex reditibus ecclesiæ consanguineos familiaresue suos augere studeant, cum Apostolorum canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, * & ibi, *quæ vero de episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia ecclesiastica, tam secularia, quam regularia, obtinentibus, pro gradus sui conditione obseruari.** Ex quo text. decisa videtur, & terminata nostra quæstio, cõtra dictam consuetudinem, cuius text. decisionem declarat Sarmiento, *de reditibus ecclesiarum 4. part. quæst. 6. num. 15.* & Gutierrez *lib. 2. practicarum quæst. quæst. 113. num. 16.* ex qua opi- 34
nione infero, clericum non posse donare concubinæ ex fructibus sui beneficij aliquid, quod pretiosum sit: ita Padilla *in rub. C. de fideicommiss. num. 8.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin.* Gutierr. *de iuram. confirmat. 1. p. c. 6. num. 5.* Rolandus *consil. 98. vol. 1.* & licet alias donatio facta con- 35
cubinæ non constituat peccatum (cum detur causa remunerationis) quæ licet turpiter faciat, non tamen turpiter recepit, *vt in l. 4. §. sed & quod meretrici, ff. de condictione ob turpem causam,* & tenet Greg. *in l. 53. tit. 14. p. 5.* Couar. *in d. reg peccatum, 2. part. §. 2.* Soto *lib. 4. de iustitia & iure, c. 1. q. 7.* Nauarr. *in manuali c. 17. num. 58.* Menchaca *lib. 1. controuersiarum illustrium, c. 48.* Id verum est, quando concubinarij sunt soluti, qui aliquando moueri possunt ad contrahendum matrimonium, quæ ratio cessat in clerico, vt tradit Spino, *in speculo testamentorum gloss. rubr. 13. num. 11.* vbi assignat aliam rationem.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali 36
tenent grauissimi Doctores, imo quod clerici possunt facere testamentum de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ, & quod valeat talis consuetudo: pro qua sententia adducitur text. *in extrauaganti, suscepti regiminis, de electione,* vbi probatur, quod valet consuetudo, vt fructus beneficio- 37
rum pertineant ad heredes beneficiati, text. etiam *in c. cum tibi, de verborum significatione,* quam opinionem tenet Philippus Probus plures referens, *in d. c. præsenti, de officio ordinarij.* Hostiensis, *in c. fin. de peculio clericorũ,* Nicolaus 38
de Vbaldis,

de Vbaldis, *in tract. de succeſſu clericorum, vltima parte, n. 22. in fin.* Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verb. & vxorem, num. 254. de teſtamentis*, Ioannes Andreas *in reg. nemo plus iuris, de reg. iur. in 6.* Francus *in d. c. præſentia*, Guido Papæ *deciſ. 115. & 116.* vbi dicit quod in regno Franciæ clerici teſtari poſſunt de fructibus ſuorum beneficiorum. Florentinus, & Paludanus *in 4. diſtinctione 15. quæſtion. 3. art. 6.* & quod non teneantur ad reſtitutionem docet ſanctus Thom. 2. 2. *quæſtione 185. art. 7.* vbi Caietanus, Adrianus *in 4. quæſtione 15. de reſtitut.* Turrecremata *in c. ſi priuatum, 12. quæſtione 1. & in cap. nulli, 12. quæſtione 5.* Belamera *in cap. venerabilem num. 46. de exceptionib.* Sylueſter, *verb. clericus, el. 4. quæſtione 20. & verb. reſtitutio, el. 3. quæſtione 5.* quam latiſſime defendit Soto *lib. 10. de iuſtit. & iure, quæſtione 4. art. 3.* Aretinus *in cap. 3. de probationibus*, vbi dicit communem, & Palatius Rubeus *in rubr. c. per veſtras, §. 96. numer. 21.* & Villalobos *in ſuo ærario communium, litera C. num. 138. cap. 3. cum ſequentib.* Duennas *reg. 366.* Menchaca *de ſucceſſionum creatione, §. 22. n. 39. & 40.* Auendannus *ſupra, reſp. 19. nu. 13.* & alios refert & ſequitur Matienço *in l. 13. tit. 8. gloſſ. 1. n. 1. lib. 5. recop.* vbi dicit communem opinionem, quam etiam dicit communem Iulius Clarus *lib. 3. recept. ſentent. §. teſtamentum, q. 27. nu. 8.* vbi etiam refert contrariam communem opinionem, & eam appellat benigniorem, & noſtris temporibus admittendam de communi Eccleſiæ conſuetudine, Couarr. *in d. c. cum in offic. n. 3.* & Sarmiento *de reditib. Eccleſ. 4. part. c. 1.* vbi latiſſime & ingenioſe hanc defendit dicens communem, quam etiam ſequitur Corduba *in ſuo quæſtionario, lib. 1. quæſt. 18.* vbi etiam dicit communem, & Ludouicus Lopez *in ſuo inſtruct. conſcientiæ, 1. part. c. 140. ad fin.* & Didacus Perez *in l. 1. tit. 3. lib. 1. ord. col. 115.* vbi dicit, quod ipſe non auderet hanc conſuetudinem damnare, ſed iuſtam in vtroque foro, tam conſcientiæ quam ſecularis iudicaret, & quod hæc opinio communis, contra alteram communem præualeat, propter auctoritatem conſuetudinis, reſoluit Gutierrez *lib. 2. practicarum quæſtionum, quæſt. 113. num. 8.* quam etiam ſequitur Molina *lib. 2. de Hiſpanorum primogeniis, c. 10. num. 53.* vbi dicit, ex generali conſuetudine Hiſpaniæ poſſe clericos donare, & teſtamentum facere, & ſi ab inteſtato decedant, ſuccedere illorum conſanguineos propinquiores in omnibus bonis, etiam acquiſitis intuitu eccleſiæ, & quod ſecundum hanc conſuetudinem ius redditur non ſolum apud iudices ſeculares, ſed etiam apud eccleſiaſticos, & quod ita quotidie practicatur (quod quidem veriſſimum eſt) quam etiam opinionem & conſuetudinem approbat & ſequitur Spino *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ. rubricæ 13. num. 15.* vbi dicit, quod hæc conſuetudo ex tempore immemoriali eſt approbata & recepta, non ſolum per principes ſeculares (ex lege 13. *titul. 8 lib. 5. recopilat.*) ſed apud omnes Hiſpanos. Idemque tenet doctiſſimus Bart. *in l. diuortio, num. 60. in 2. part. ff. ſoluto matrimonio*, idem etiam tenet Matienço, *ſupra, gloſſ. 4. numer. 2.* vbi dicit ſic communiter tenere Doctores Hiſpaniæ & Franciæ, & quod ſit verior & communior opinio, vbi carpit Gregorium Lopez, ſcrupulum facientem: quæ opinio non ſolum vera eſt apud Hiſpanos, ex dicta lege regni, verum apud Italos, Gallos, & Neapolitanos, vt tradit Burſatus, *conſil. 178. num. 4. vol. 2.* Pro qua allegat 55. Doctores idem Marſil. de Columna, *in d. 3. p. c. 35.* & quod quælibet opinio ſit probabilis in iure tenet Zenedo, *collect. 12. ad decret. numero 5. in fin* quam opinionem (tanquam veriorem) ſequitur Rojas *in epitome ſucceſſionum, c. fin. num. 39. cum ſequentibus*, vbi *num.* 43. aſſignat rationem, dicens omnes
39 ſucceſſiones eſſe de iure poſitiuo, & ſic poſſe legibus & conſuetudinibus mutari, *l. 2. & 3. ff. de petitione hereditatis, l. 1. C. de naturalibus liberis*, & tradit Bald. *in l. meminimus, C. de naturalibus liberis*, Bart. *in l. ex hoc iure, num. 5. ff de iuſtitia & iure*, Nicolaus de Vbaldis, *de ſucceſſ. ab inteſtato, 1. part. num. 39.* & Guillermus Benedictus *in d. c. Raynutius,*
40 *verb. & vxorem nomine Adelaſiam, numer. 949.* quæ opinio etiam confirmatur ex eo, quia illud quod poteſt acquiri priuilegio, poteſt etiam acquiri conſuetudine, vel præſcriptione immemoriali *l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æſtiua, cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſignif. cap. 1. de præſcriptionibus, lib. 6.* & tradit Antonius Gabriel *5. communium, titul. de præſcriptionibus, concluſ. 1. num. 1.* pro qua ſententia eſt gloſſ. celebris *in c. fin. 18. q. 2.* Sed ſic eſt quod Romanus Pontifex poteſt priuilegium & licen- 41
tiam teſtandi concedere clericis, vt docet Couarr. *in d. c. cum in officiis, numer. 7.* & Gregor. *in l. 53. titul. 6. part. 1. gloſſ. 1.* & Matienço *ſup. gloſſ. 4. num. 3.* & dicit communem opinionem Iulius Clarus *lib. 3. receptarum ſentent. §. teſtam. q. 27. num. 5.* ergo præſcriptione, vel conſuetudine immemoriali, poteſt licite induci, quod clericus poſſit ad libitum diſponere de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis: maxime cum hæc conſuetudo ſit approbata ex dicta lege regia recopilationis, ibi. * *Por quanto en eſtos reynos ay* 42
coſtumbre muy antigua, que en los bienes que los clerigos de orden ſacro dexaren al tiempo de ſu muerte, aunque ſean adquiridos por razon de alguna Igleſia, o Igleſias, o beneficios, o rentas eccleſiaſticas, ſe ſuceda en ellos ex teſtamento y ab inteſtato, como en los otros bienes que los dichos clerigos tuuieren patrimoniales, auidos por herencia o donacion, o manda: mandamos que ſe guarde la dicha coſtumbre. * quam legem dicit Simancas,
de catholicis inſtitutionibus, cap. 9. num. 90. proceſſiſſe ad ſe- 43
dandas ſeditiones, non vero vt conſcientiæ clericorum ſecuræ reddantur, quod etiam fuit de mente Nauarr. *ſupra q. 13. num. 16.* & idem explicat Barboſa *ſup. in d. l. diuortio, num. 62.* & dicit quoad forum exterius, non vero interius, dictam legem procedere, nec eius deciſionem & determinationem reddere tutas cõſcientias clericorum, idemque reſoluit Auendannus *in reſponſ. 19. n. 8.* & in prælato & clerico idem tenet Molina, *ſupra c. 10. n. 45. & 46. & 53.* quam etiam videtur ſequi Azeuedo *in d. l. 13. num. 3.* vbi aſſignat rationem, quia illa lex Regni, ſolum diſponit quoad ſucceſſionem clericorum morientium ab inteſtato, & ex teſtamento, non vero an ſit licitum nec ne in conſcientia vti fructibus beneficiorum ad libitum, abſq; peccato & reſtitutione: maxime quia iudices temporales non curant de periculo animarum, vt inquit Au- 44
fredus *ad Capellam Tholoſanam, 247.* & ſic, quod non obſtante lege regni tenendum ſit, quod animæ ſaluti tutius fuerit, vt tradit Gregor. *in d. l. 53. tit. 6. part. 1. & in l. 40. tit. 5. part. 1. gloſſ. magiſtra.* Iulius Clarus *d. lib. 3. receptarum ſent. §. teſtamentum, quæſt. 27. per totam.* Vnde concludit Azeuedo, 45
quod tam clericus, quam prælatus prouideant, donando in vita, vel teſtando, eligere tutiorem opinionem, ne mortaliter peccent, & ad reſtitutionem teneantur. Quæ opinio valde ſcrupuloſa eſt, & abſque aliqua reſolutione, maxime cum Romanus Pontifex conſentiat, & per- 46
mittat clericis diſponere, & teſtari de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis, & hoc eſt vſitatum in Eccleſia Dei per tempus immemoriale, conſequens eſt illud procedere abſque peccato, cum prohibitio teſtandi ſit iure huma- 47
no introducta, & non iure diuino, & ſic Papa tacite, & expreſſe diſpenſare poteſt prout cenſentur diſpenſare ex hac tam antiqua & immemoriali tolerantia, vt tradunt Doctores *ſupra*, & Salazar *c. 3. num. 136. verſ. durius argumentum*, tolerantia vero excuſat à peccato, vt tenet Abb. 48
in c. cum olim, col. 2. de clericis coniugatis, quem ſequitur Iaſ. *in l. rem non nouam, C. de iudiciis*, & Auendannus *in cc. prætorum 1. part. c. 1. num. 30.* vbi dicit, quod ſi conſtitutio Papæ promulgetur, & non ſit recepta, ſi ipſe videat & toleret, eius tolerantia excuſat à peccato: ex qua concluſione videtur dicendum, clericos immunes eſſe à peccato, & à reſtitutione, quod vltimum receptiſſimum eſt ex ſupra traditis, & defendit optime Soto *de iuſtitia & iure, lib. 10. quæſt. 4. artic. 2. & 3.* & alias viderentur Doctores omnino inter ſe repugnare, dum admittunt: conſuetudine præſcripta clericos teſtari poſſe, de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis: & ſimiliter (ad reſtitutionẽ non teneantur) peccare mortaliter, cum præſcriptio cum bona fide, & peccatum, ſint incompatibilia in noſtro caſu, quia ſi clerici ſunt in peccato, diſponendo ad libitum de bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ, ergo nulla fuit cauſata præſcriptio, nec conſuetudo, *vt in d. c. fin. de præſcriptionib. & in c. fin. de conſuetudine*, ſi vero clerici ſunt in peccato, donando vel diſtribuendo prędicta bona, ergo non eſt cauſata legitime conſuetudo, nec præſcriptio: quod non ſolũ negant

prædictæ

prædictæ doctores, verum etiam dicta lex 13. *tit.* 8. *lib.* 5. re-
50 *copilationis*, cuius dispositionem non est credendum solum procedere quoad ius exterius & cum peccato, quia lex,
51 quæ est nutritiua peccati, non meretur nomen legis, nec realiter & vere est lex, quia lex debet esse iusta, sancta, honesta, & rationabilis *c. erit autem lex, 4. distinctione*: si ergo est lex (prout dubitari non potest) ergo procedit absque peccato, nisi propter auaritiam, vel contra debitum charitatis, clerici indigne distribuant bona ecclesiastica, quia tunc sicut alius quilibet secularis profecto peccaret, vt tradit Soto, *sup. art. 2. vers. secunda conclusio, & in art. 3. vers. at*
52 *vero*, vbi defendit, quod clerici sunt domini bonorum ecclesiasticorum, sicut aliorum bonorum, quæ seculariter possidẽtur, & quod non recedet ab hac opinione, donec ecclesia contrarium diffinierit: idemq; tenet *in vers. tertia conclusio*, vbi etiam docet, quod clerici sunt vere domini fructuum, ex possessionibus prouenientibus, qui ratione alicuius obsequij clericalis annexi sunt ecclesiæ, nempe anniuersarij, aut capellaniæ, & quotidianarum pitantiarum, quæ illis pro Missis, vel aliis diuinis obsequiis offeruntur. Quæ sententia probatur *in c. vnico, de clericis non re-*
53 *sidentib.* vbi dicit tex. quod clerici non sunt domini quotidianarum distributionũ, nisi intersint diuinis officiis, vel infirmitas, seu iusta & rationabilis causa, aut euidens ecclesiæ vtilitas eos releuet, & sic à cõtrario sensu satis clare ostenditur ibi, quod sunt domini, & per consequens habent plenam fructuum ecclesiasticorum administrationem: quia si eleemosynarum, quæ pauperibus erogantur,
54 acquirunt dominium pauperes, cur est dubitãdum, quin eleemosynarum quæ fiunt sacerdotibus, fiãt ipsi domini, maxime cum nullum susceperint votum paupertatis, &
55 non debent esse deterioris conditionis quam milites, iudices, magistri (quibus pro suis laborib. aliquid datur) in quos vere transfertur dominium, *l. stipendia, C. de executione rei iudicatæ*, vbi glos. *c. 1. de sepulturis*, text. etiam *in c. peruenit,*
56 *de fideiussorib.* vbi si clerici sunt ære alieno grauati & oppressi, poterunt de fructibus beneficiorum satisfacere suis creditoribus: ergo clare consequitur, quod sunt domini. Pro qua sententia adducit septem fundamẽta Sarmiento *sup. c. 6. n. 2. & 4.* maxime, quia postquam fuit facta partitio
57 bonorum ecclesiæ anno Domini 470. (in finib. temporũ Hieronymi, & Augustini, vt tradit Soto, *supra, col. 4.*) tunc fuit certa portio clericis designata pro illorum sustentatione, & in sui laboris præmium, vnde sequitur illius rei dominos esse, nam diuisionis bonorum titulus transfert dominium, *l. 1. C. communia vtriusque iudicij, l. cum pater, §. he-*
58 *reditatem, ff. de legatis 2.* quæ diuisio illum operatur effectũ, vt dominium quod antea erat commune, facta iam diuisione, possit quilibet tanquam vere dominus, de re sibi ex diuisione contingenti, tanquam de re propria disponere, *l. in re mandata, C. mandati. l. recte dicimus, §. Quintus, ff. de verborũ significatione*, & sic teneo, quod de rigore iustitiæ possunt clerici tanquam domini testari de fructibus suorum beneficiorum, absq; peccato: poterunt tamen male abutendo in vsus profanos & illicitos, peccare contra opus charitatis, vt optime & subtiliter concludit Soto, & Spino,
59 *supra*, qui *in n. 16. col. 4.* assignat aliam rationem, videlicet, quod prohibitio quæ fuit à principio facta clericis, fundamẽtum habuit ex eo, quia parum misericordes in pauperes extraneos erant, & valde auari, quæ ratio hodie cessat, cum sint tot stipendia, tot eleemosynæ pauperib. relictæ, vt in omnibus illorum infirmitatib. secure illis succurratur & subueniatur, & etiam clerici tractu temporis, videntes quod ipsi maximo labore & solicitudine vitam consumebant, in administratione diuinorum, & quod nihil sibi ipsis vltra victum & vestitum acquirere poterãt, ignaui & pigri in suo officio inueniebantur, cum id quod pro suo labore & stipendio erat assignatum, dominio aliorum remaneret subiectum ex quo plures scrupuli, pluraque peccata insurgebant, ob idque ipsa ecclesia & Pontifices, his & aliis rationibus ducti permissione iusta & quadam tolerantia (ex qua legitima fuit causata & præscripta consuetudo) consentiunt, vt clerici possit de
60 fructibus suorum beneficiorum testamentum facere, cum prohibitio sit de iure positiuo, quod ius consuetu-

dine derogari potuit, sicut & lex positiua consuetudine etiam derogatur, vt constat ex pluribus decretis Concilij Trident. *in c. 1. sess. 23. c. 20. sess. 24. c. qui contra mores, c. mala. c. frustra. c. consuetudo, distinct. 8. c. fin. de consuetudine*, & difficultatibus in contrarium adductis respondent e- 61
leganter Soto, Spino, & Gutierrez *supra, num. 14.* vbi elegit hanc opinionem, dicens veriorem, & quod tam clerici, quam illorum heredes sunt hodie securi in conscientia, obtinendo, & retinendo prædicta bona, ex testamento & ab intestato relicta, ex generali consuetudine Hispaniæ, lege regni approbata, quæ in vtroque foro 62
licita & iusta debet reputari, nec Concilium Tridentinum *in d. c. 1. sess. 25.* aliquid de nouo disponit, nec innouat, cum solum opus maioris charitatis, & non præceptum inducat, vt colligitur ex illis verbis, *imo quam maxime potest sancta Synodus monet.** Quem text. sic declarat Gutierrez, *sup. num. 16.* & Sarmiento, *de reddit. 4. p. c. 6. numero 15. & 16.* vbi monet clericos, & exhortatur, vt ex- 63
erceant opera charitatis. In Episcopis autem diuersum ius constituitur, quia sine licentia Pontificis, non possunt disponere de fructibus suorum episcopatuum, etiamsi talis episcopus religiosus sit, alias collector à Pontifice deputatus, vindicabit omnia bona, quæ intuitu episcopatus fuerunt acquisita. Ita resoluit Marcus Antonius Colum. *de reditibus ecclesiarum, c. 36.* & Doctores *supra*. De militibus vero sancti Iacobi, Calatrauæ, & 64
Alcantaræ, quando possint de reditibus suarum commendarum disponere, explicat Nauarr. *in c. fin. quæst. 1. quæst. 3. num. 29.* contra quem tenet Gutierrez *supra, n. 20.* & Molina *lib. 2. de Hispan. primog. c. 9. numer. 69. cum seqq.* vbi resoluit, quod possunt disponere de fructibus suarum commendarum ad libitum, sine peccato. Vltimo 65
pro complemento quæstionis animaduertendum est, inuentarium bonorum clerici defuncti, relinquentis heredem laicum, fieri debere per curiam secularem, & non per iudicem ecclesiasticum. Ita tradit Guido Papæ, *decisione 261.* vbi dicit ita fuisse iudicatum in curia Parlamenti, cuius opinionem sequitur Cephalus, *consil. 57. num. 52.* Rolandus *consil. 61. num. 9. lib. 4.* Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rubric. 7. §. 12. num. 16.* Gutierrez *lib. 2. practicarum quæst. 49.* & Azeuedo, *in l. 15. titul. 4. num. 6. lib. 5. recopilationis*, pro qua opinione consuluit Bursatus, *consil. 56. num. 16. vol. 1.*

QVÆSTIO CCCLXXXIX.

Vtrum iniuriam passus teneatur remittere rancorem & odium, etiam cum interesse & damno. Communis contra communem.

QVi iniuriam passus est, non solum tenetur remittere rancorem & odium, sed etiam interesse & damna. Ita tenet glossa *in §. final. Instit. de iniuriis*, quod intellige si faciat plenam remissionem: nam tunc intelligitur odium, & omnem actionem remisisse. Ita Bald. *in c. 1. §. iniuria, de pace iuramento firmanda*, cuius opinio est communis, secundum Igneum *in l. 1. §. Diuus, numero 25. & 29. ff. ad Syllanianum*, & secundum Angelum, *in tractatu de malef. in parte, nec non ad querelam, numero 90.* & sequitur Gualdensis, *de arte testandi, titul. 5. cautela 34.*

Sed contrariam opinionem (imo quod quis solum teneatur remittere odium, & non interesse) tenet glos. *in c. si quis contristatus, 90. distinctione*, glos. *in c. 1. de maleficiis*, & glos. *in c. ad Apostolicam, de re iudicata*, & glos. *in c. qui emendat. 45. distinctione*, & est communis opinio secundum Ias. *in l. si tibi decem, §. quadam, ff. de pactis*, quæ opinio verissima & tenenda est, & ita practicatur.

QVÆSTIO CCCXC.

Vtrum ius patronatus legari possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

IVs patronatus legari posse, est communis opinio, secundum Romanum, *singulari* 427. Pro qua opinione facit text. *in c. quod ante, de iure patronatus.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non possit legari) tenet Abb. *in disputat. incipienti Augerio, col.* 9. nisi interueniat consensus episcopi, nam tunc legari potest, vt est communis opinio, secundum eundem Abb. *in c. illud, de iure patronatus*, quam dicit cõmunem opinionem modernorum, & sequitur Hieronymus Gigas, *cons.* 50. *n.* 16. & Fuscus, *de visitatione, lib.* 2. *c.* 10. *num.* 20. & Flaminius Parisius, *de confidentia beneficiorum, q.* 28. *n.* 183. vbi dicit, quod ita fuit in Rota iudicatum anno 1551. quam opinionem sequitur Lambertinus *in tractatu, de iure patronatus, lib.* 2. *p.* 2. *quæst.* 6. *princip.* & sequitur Gualdensis *de arte testandi, titul.* 6. *tautela* 67. & plures pro hac sententia refert & sequitur Padilla *in l. ab eo, num.* 11. C. *de fideicommiss.* Curtius iunior *cons.* 87. *num.* 6. & dixit communem Sylvester; *verb. ius patronatus*, §. 4. Et est ratio, quia ius patronatus solum acquiritur tribus modis, fundatione, constructione, & dotatione, *c. Frigent ius, t. pia mentis.* 16. *quæst.* 7. *c. nobis, de iure patronatus*, & plures refert Spino, *in speculo testamentorum, gloss.* 4. *n.* 48. Couarr. *lib.* 2. *variarum, c.* 18. *n.* 3. *l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. ibi, * *Este derecho gana el hombre por tres causas.* * Et hanc vltimam opinionem approbat *l.* 8. *titul.* 15. *p.* 1. vbi Gregor. *verb.* **otorgamiento del Obispo*, * qui dicit etiam communem, quod non procedit quando donatio fuit facta Ecclesiæ, vel loco religioso, secundum Doctores *sup.* & tradit Gigas *cons.* 52.

SVMMARIA.

1 *Filius incapax paternæ successionis, potest heres institui, in casu quo legitimetur per principem.*
2 *Contraria opinio, quod adueniente dispensatione sit necessarius nouus consensus proponitur.*
3 *c.* 1 *sess.* 24. *Concilij Tridentini declaratur.*
4 *Consensus debet esse mutuus, & non stare in pendenti.*
5 *Sponsa de futuro nihil lucratur per osculum, si sponsus moriatur pendente conditione, si summus Pontifex dispensauerit.*
6 *Lex* 52. *Tauri, declaratur.*
7 *Sponsus cognoscens sponsam de futuro affectione maritali, quando nullum subest impedimentum ad contrahendum, vtrum peccet.*

QVÆSTIO CCCXCI.

Vtrum sponsalia contracta inter prohibitos de iure contrahere, sub ea conditione, si Pontifex dispensauerit, adueniente dispensatione, sit necessarius nouus consensus. Communis contra communem.

MAtrimonium inter prohibitos, potest contrahi sub hac conditione, si Papa dispensauerit. Ita tenent Antonius, & Præpositus *in c. super eo, de conditionibus appositis*, Ias. *in l. Gallus*, §. *instituens, de liberis & posthum.* adeo, vt adueniente dispensatione non sit necessarius nouus consensus, quæ opinio seruatur de consuetudine, secundum Boerium *decis.* 264. *num.* 27. Angelum, *verb. matrimonium, el.* 1. *num.* 4. & sequitur Gregor. *in l.* 3. *titul.* 4. *p.* 4. *gloss.* 1. Mieres, *de maioratu* 1. *p. quæst.* 2. *num.* 6. Pro qua sententia facit alia communis opinio, quæ habet, quod filius, qui alias erat incapax paternæ successionis, potest 1
heres institui, in casu in quo per Principem fuerit effectus legitimus, vt nos tradimus *in quæstione* 472. & tenet Baldus, Aretinus, & Alexand. *in d. l. Gallus*, §. *instituens*, vbi Iason *num.* 5. & ibi Lancelotus testatur hanc esse communem opinionem, & dicit etiam communem Couarruu. (post alios) *in* 4. *decretalium*, 2. *p. c.* 8. §. 5. *numer.* 12. & dicit communem Socinus *in d.* §. *instituens, col.* 1. & communem appellat Curtius iunior *cons.* 84. *num.* 3. & eam dicit communem Cagnolus *in l. quamdiu potest, num.* 3. *ff. de regulis iuris*, & Gualdensis *de arte testandi, tit.* 1. *cautela* 14. *num.* 15. & Bermondus *de publicis concubinariis, col.* 327.

Sed contrariam opinionem (imo quod aduenientе 2
dispensatione requiratur nouus consensus) tenet Imola, Cardinalis, & Abb. *in d. c. super eo*, & hæc est communis opinio, secundum Aretinum *in d. l. Iulianus, in* §. *constat, colum.* 3. *ff. de leg.* 1. & sequitur Tellus Fernandez *in l.* 22. *Tauri, num.* 18. & dixit communem Loaces *in tractatu de matrimonio regis Angliæ, dubio* 12. *in principio*, & vide Couarr. *sup. c.* 3. *numer.* 7. & 8. & est communis opinio Theologorum ex Soto *in* 4. *sententiarum distinct.* 29. *quæstione* 2. *art.* 1. Angles *in flor. theolog. in quæstione de matrimonio, pag.* 328. *in fin.* Palatius *de contractibus, lib.* 5. *c.* 11. *pag.* 497. & sequitur Nauarr. *cons.* 1. *de sponsalibus*, & dicit communem etiam Chucalom. (*ad Decium*) *in l. ea quæ raro, num.* 4. *ff. de regulis iuris* (allegando Aretinum.) Hodie vero, ex decreto sancti Concilij Tridentini *c.* 1. *sess.* 24. *de reformatione matrimonij*, matrimonium contractum inter personas prohibitas, sub illa conditione (etiamsi Romanus Pontifex dispenset, & conditio verificetur) neque erit matrimonium 3
de præsenti, neque sustinebitur tanquam sponsalia de futuro, & sic est necessarium, quod matrimonium postea celebretur seruata forma Concilij, quia consensus debet esse mutuus, & non stare in pendenti. Ita Victoria, 4
in summa, verb. de sponsalibus, colum. 2. quod sequitur Gutierrez *de iuramento confirmatorio*, 1. *p. c.* 51. *num.* 32. idem, *in suis canonicis quæstionibus, c.* 22. *per totum*, qui latissime (more suo) exornat istam quæstionem, & Couarr. *supra, c.* 3. *num.* 7. Matiençó *in rub. de matrimonio, gloss.* 1. *numer.* 65. Stephanus Gaeta *in repetitione c. ad limina* 30. *quæstione* 1. *in* §. 4. *num.* 165. Antonius Scappus *de iure non scripto, lib.* 1. *c.* 49. Veracruz *in speculo coniugiorum*, 3. *part. art.* 12. Vualdus *in candelabro Ecclesiæ, titul. de matrimonio, ex numer.* 54. Iulius Clarus *receptarum sententiarum.* §. *incestus, numer.* 6. Soto *supra, distinctione* 29. *quæstione* 2. *art.* 1. Pelaez *de maioricatu*, 1. *p. quæstione* 2. *num.* 6. Mocius *de contractibus, tit. de matrimonio*, §. *de diuisione matrimonij, num.* 10. Spino *in speculo testamentorum, gloss.* 15. *num.* 66. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *ordinamenti, pagina* 41. quod sæpe contingit de facto, & ita practicatur. Ex qua difficultate alia non mi- 5
nus grauis solet contingere ex causa præcedenti, videlicet, sponsus de futuro osculatus est sponsam (pendente dispensatione) & illi dedit plura iocalia: dubitatum fuit, an mortuo sponso, talis sponsa propter osculum lucretur medietatem lucrorum, & iocalium, ex dispositione legis 52. *Tauri.* Et cum casus iste mihi de facto contigis- 6
set, respondi, quod sic, licet sub dubio, cum dispositio illius legis non procedat dato aliquo impedimento consanguinitatis ad contrahendum, sed quando datur capacitas, & habilitas, personarum, vt declarant illa verba, ibi * *Y si vuieren consumado el matrimonio que lo gane todo*, * & sic non debet intelligi inter consanguineos, ratione incestus, imo sunt puniendi, secundum ius, & sic cum dent operam rei illicitæ, nihil debet lucrari, pendente conditione, si Papa dispensauerit, propter osculum, nec propter copulam, vt alias lucraretur, non dato impedimento. Et an peccatum mortale committat sponsus de 7
futuro, vt habeat accessum cum sponsa credens quod ipse accedit cum affectu maritali, disputat D. Thomas *in* 4. *distinct.* 28. *art.* 23. quem sequitur Victoria *in summa, tit. de matrimonio cland. quæst.* 269. & Gutierrez *de iuramento confirmatorio*, 1. *part. c.* 51. *n.* 17.

QVÆ-

QVÆSTIO CCCXCII.

Vtrum tregua rupta ab altera partium, posſit etiam ab altera rumpi. Communis contra communem.

IN quæſtione propoſita, partem affirmatiuam tenet Bartolus *in l. verum, ff. de furtis, & in l. aut facta, §. cauſa, ff. de pœnis*, & ſequuntur plures relati per Boerium, *deciſ. 297. numer. 10.* & eſt communis opinio, ſecundum Bald. *in c. 1. de pace tenenda.* Et licet Bart. loquatur in pace, idem procedit in tregua, rupta, vt dicit Corneus *conſil. 42. vol. 2.*

Sed contrariam opinionem (quod tregua rupta ab vna partium, non poſſit ab altera rumpi) tenet Vincentius, *in c. inter verba, 11. quæſt. 3.* quod ſeruatur communiter, ſecundum Imolam, *in l. qui ſeruum, ff. de verborum*, vbi idem teſtatur Paulus, & Socinus *conſil. 96. volum. 3. numer. 10.* Prima tamen opinio verior eſt, quia frangenti fidem non eſt fides ſeruanda, *l. cum proponas, C. de tranſactionibus.*

SVMMARIA.

1 *Fuga ante inquiſitionem facit indicium ad torturam.*
2 *Fuga poſt inquiſitionem non facit indicium ad torturam.*
3 *Fuga cum fama publica, eſt ſufficiens indicium ad torturam.*
4 *Fuga à carcere inducit plenam probationem, & fugiens habetur pro confeſſo.*

QVÆSTIO CCCXCIII.

Vtrum fuga faciat indicium ad torturam. Communis contra communem.

FVgam facere indicium ad torturam, dixit ſeruari de conſuetudine Ioann. Andr. *in additionibus ad ſpeculum, titul. de præſumptionibus, §. 2. verſ. violentia*, cuius opinionem dixit communem Boerius, *deciſ. 215. numer. 30.* quæ fuit opinio Dini, *in l. diuus, ff. de cuſtodia reorum*, qui & dicit communem *in repetitione legis admonendi, numero 158. ff. de iureiurando*, & ſequitur Duennas *regul. 390.* & Gomez Arias *in l. 47. Tauri, num. 18.* & illam etiam tenet gloſſ. *verb. ſuſpitionibus in l. qui ſine, ff. de quæſtionibus*, quæ eſt notabilis, & communiter approbata, ſecundum Duennas *de reg. 300. limitat. 4.* nullum vero pro hac parte citat.

Sed contrariam opinionem (imo quod non faciat indicium ad torturam) dicit communem Curtius iunior *in l. admonendi, numer. 50. ff. de iureiurand.* & plures refert Duennas *ſupra.* Has tamen contrarias opiniones poteris concordare, ex traditis per Boerium, *d. numer. 3.* ſcilicet,
1 quod ſi fuga facta fuerint ante inquiſitionem, ſeu informationem, ſit ſufficiens indicium ad torturam, vt tradit ipſe Duennas *reg. 390. numer. 7. & 391. num. 1.* ſi vero poſt,
2 non ſit ſufficiens, inducit tamen tunc ſemiplenam probationem, vt eſt communis opinio, ſecundum Boerium *ſup. num. 10.* Marc. Anton. *de indiciis, num. 277.* Hippolyt. *conſil. 46. num. 38.* Decius *conſil. 234. num. 3.* Bernard. Diaz *reg. 303.* vbi late Salzedo Gomez Arias *in d. l. 74. Tauri, numer. 18.* vbi Antonius Gomez *num. 12.* & Padilla *in l. tranſigere, num. 3. C. de tranſactionib.* Simancas *de catholicis inſtitutionibus, c. 63. titul. de tormentis, num. 19.* Iulius Clarus *lib. 5. receptarum ſententiarum, §. fi. quæſt. 21. numer. 22.* vbi dicit, quod opinio Dini ſeruatur de conſuetudine, Gracian.
3 *reg. 127. num. 7.* Et adde, quod licet fama de per ſe non faciat indicium ad torturam, vt eſt communis opinio, ſecundum Carrerium *in l. 2. C. quorum appell. non recip. fol. 26. num. 111.* tamen ſi qualiſcumque fuga concurrat cum fama, eſſet ſufficiens ad torturam, vt eſt communis opinio ſecundum Marcum Antonium, *vbi ſup. numer. 278.* & vide don Ludouicum de Peguera *in deciſ. criminalibus c. 19. num. 31. & 32.* quæ omnia limita, quando fuga fieret à carcere, quia tunc habebitur pro confeſſo, vt do 4
cet gloſſ. vbi Bart. *in l. in eos, ff. de cuſtodia reorum*, & ſequitur Bernard. Diaz, & Salzedo, *ſup.* dicentes communem, & communem appellat Boerius *deciſ. 215. num. 9.* Hippolytus *in pract. criminali, §. attingam, num. 36.* Iulius Clarus *ſup. §. fi. q. 21. num. 24.* Antonius Gomez *3. tom. variarum, ca. 10. num. 15.* & eſt hodie text. *in l. 13. tit. 29. p. 7.* vbi Gregor. *l. 7. tit. 26. lib. 8. recop. l. 3. tit. 4. li. 7. fori, *iuzgo, *Olano, litera F. n. 105. cum ſeqq.*

QVÆSTIO CCCXCIV.

Vtrum ratione retardatæ ſolutionis dotis, valeat pactum de vſura ſoluēda. Communis contra communem.

RAtione retardatæ ſolutionis dotis, poteſt maritus petere vſuras. Ita Bart. *in l. atqui natura, §. non tantum, ff. de neg. geſtis*, per text. *in c. ſalubriter, de vſuris*, cuius opinio eſt communis, ſecundum Socinum *conſil. 88. vol. 4. num. 16.* & dicit etiam communem Alexand. *conſil. 31. vol. 6. num. 3. & conſil. 63. vol. 2.* Modo dubium eſt, an maritus poſſit ſtipulari certam pecuniam ſingulis annis pro centenario, & non poſſe tenet Ioannes Andreas *in d. c. ſalubriter*, quia alias eſſet vſura: cuius opinionem ſequuntur plures relati per Purpuratum *in l. rogaſti, §. ſi tibi, n. 45. ff. ſi certum petatur*, & per Socinum *conſil. 88. vol. 4. nu. 20.* & eſt communis opinio ſecundum Cagnolum *in l. curauit, num. 15. de actionibus empti*, & eam ſequitur Ambroſius de Vinate *in repetitione dicti c. ſalubriter, num. 39.* & Laurentius Rudolph. *ibidem num. 16.*

Sed contrariam opinionem (imo quod maritus poſſit facere prædictam ſtipulationem) dixit veriorem Ang. *in ſumma, verb. vſura, el. 1. num. 25.* & hanc dixit communem (contra Ioannem Andream) Alexand. *in d. conſ. 31. num. 10. & 11. vol. 6.* & vide quæ adducit Palatius Rubeus *in rep. c. per veſtras, de don. notabili 6.* & pro vtraque communi Couarr. *lib. 3. variarum, cap. 1 num. 3. verſ. quarto hic poterit*, & nouiſſime Felicianus de Solis, *de cenſibus, lib. 2. c. 1. num. 19.* qui late proſequitur illum articulum, an valeat conuentio, vt quamdiu dos non ſoluatur, dentur annui redditus ad rationem, 14. pro milliario, vbi refert duas opiniones contrarias, & ipſe ſequitur affirmatiuam, à qua non eſt recedendum in iudicando & conſulendo, & ita communiter practicatur.

QVÆSTIO CCCXCV.

Vtrum habilitas ad ſuccedendum contra ius commune, extendatur ad forenſes. Communis contra communem.

HAbilitatio ad ſuccedendum contra ius commune, vel inhabilitatio ad non ſuccedendum, non extenditur ad forenſes, etiam quoad bona ſita in illo territorio. Iſta eſt communis opinio, ſecundum Corneum, *conſ. 94. vol. 2. col. 2.*

Sed contrariam opinionem (imo quod extendatur quo ad bona ſita in territorio) dixit communem Ancharranus *in repetitione cap. canonum ſtatuta, q. 12. col. 101. de conſtitutionibus*, & vide Gozadinum *conſil. 49.* & ita vidi practicatur.

SVMMARIA.

1 *Infamis teſtis non facit plenam probationem.*
2 *Defectus vnius teſtis ſuppletur per dictum alterius.*
3 *Teſtes omni exceptione maiores, vbi requiruntur, excluduntur infames, etiam infamia facti.*
4 *Teſtis infamis contra pariter infamem, bene admittitur.*
5 *Infamis non dicitur, qui delictum commiſit, niſi ſequatur ſententia condemnatoria.*

6 *Infamia iuris repellit teſtem à teſtimonio.*
7 *Vſurarius non eſt idoneus teſtis.*
8 *Periurus non eſt idoneus teſtis.*
9 *Lex 8.tit.16.p.3.exornatur.*

QVÆSTIO CCCXCVI.

Vtrum infamis infamia facti poſsit eſſe teſtis. Communis contra communem, & quid iure regio.

INfamis infamia facti, quod poſſit eſſe teſtis, tenet gloſſ. *verb. diuina, in l. C. de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, cuius opinio communis eſt ſecundum Albericum, *ibi, num.* 17.

Sed contrariam ſententiam (imo quod ſit in hoc diſtinguendum) tenet Bart. *in d.l.*1.*numer.*12. idem Bart. *in l. Caſius, ff. de ſenatoribus*, cuius diſtinctionem ſequuntur *in d.l.*1. Salicetus, & Paulus, & explicant latiſſime Iaſ. & Purpuratus, & dicit communem Aretinus *num.*9. & ſequitur (poſt alios) Cornæus *conſil.*42. *volum.*1. *colum. fin.* & declarant Abb. & reliqui Doctores *in c. teſtimonium, de teſtibus*, & Bartoli diſtinctio talis eſt: quod aut loquimur in cauſa criminali, & in ea non admittuntur teſtes infamia facti, quia in talibus caſibus debent eſſe integri, & omni exceptione maiores: quod intelligo niſi in ſubſidium, & in defectum probationis; quo caſu teſtes inhabiles admittuntur; vt latiſſime declarat Alciatus *præſumptione* 47.*regul.*1. & Thomas Grammaticus *conſ.*56.
1 Aut loquimur inciuilibus, & tunc licet admittantur in teſtes, tamen illorum fidei aliquid detrahitur, ita quod non faciunt plenam probationem, vel fidem, vt tenet gloſſ. *in leg.*3. §. *cauſa, ff. de Carboniano edicto*: eorum tamen defectus ſuppletur per dictum alterius teſtis fide
2 digni, argument. text. *in l. ſi quis ex argentariis*, §. *cogendum*, vbi Bartolus, & Iaſ. *ff. de endendo*. Quantum autem fidei detrahatur teſti infami infamia facti, in cauſa ciuili, relinquitur arbitrio iudicis, ſecundum Abb. *in d. ca. teſtimonium*, cuius opinio eſt communis, ſecundum Lanfrancum *in c. quoniam contra falſam, num.* 127. *de probationibus*, ex quo ſuccedit, quod teſtis infamis infamia fa-
3 cti, non admittitur in cauſis, in quibus requiruntur teſtes omni exceptione maiores, de quibus *in cap.*1. *cum gloſſ. de conſanguinitate, & affinitate, & in leg. optimam, C. de contrahenda & committenda ſtipulatione*, cum adductis per Boerium, *d.c.* 118. *numer.*14. 27. quod tenet ſingulariter Bal[l]. *in dict. leg. optimam*, & ſequuntur quam plurimi relati à Couarr. *in* 4. *Decret.* 2. *p.c.*8. §.12. *numer.*8. Illud tamen, quod defecit fidei illorum, bene poteſt ſuppleri per numerum teſtium, vt dicit gloſſ. *verb. numerus in l.*3. *in princip. ff. de teſtibus*, circa quam plura adducit Aymon Crauetta *de antiquitate temporum, fol.*74. *numero* 17. & ſequitur Thomas Grammaticus *conſil.*1. *numero* 3. & dicit communiter approbari Purpuratus *in d. l.* 1. *numer.* 74. *C. de ſumma Trinitate*. Adde tamen quod teſtes infames
4 contra pariter infames, bene admittuntur, vt tenet gloſſ. *in d.l.*3. §. *lege, Iulian. ff. de teſtibus*, quam ſequuntur Bartol. & Salicetus *ibi, num.*25. & Bart. *in l. in arenam, num.*1. *C. de inofficioſo teſtament.* vbi Baldus, Salicetus, & Paulus, *num.* 4. dicentes, quod iudex ex officio poterit teſtem infamem repellere.

Sed contrariam ſententiam (imo quod teſtes infamis non poſſit eſſe teſtis contra infamem) tenuit Bart. *in d. l. cum mulier, num.* 9. *ff. ſoluto matrimonio*, vbi Bald. & Romanus *colum. fin.* & Alexand. *numer.*18. ſequuntur gloſſ. *verb. in hoc caſu, in d.c. teſtim.* vbi Imola, *numer.* 17. & dicit
5 communem Felinus, *numer.* 37. Secundo adde, quod quantumcunque notorie quis committat delictum, non dicitur infamis, niſi ſequatur ſententia condemnatoria. Iſta eſt communis opinio, ſecundum Marcum Antonium *in* §. *item prodigus, numer.*14. *Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum*, neque enim ex ipſa probatione naſcitur, nec etiam furto probato irrogatur infamia, niſi ſententia, vel confeſſio intercedat. Ita gloſſ. *verb. probatum, in l. ſed etſi poſſeſſori*, §. *item ſi iurauero, ff. de iureiuranda*, de quo vide Decium *in rubr. de probationibus, num.*8. Hippolytum *in dict. rubr. numer.*70. & illius gloſſ. ſententiam, dicit communem Iafredus Baldus *deciſ.*304. Tertio adde, quod infamia iuris, haud dubie repellit à 6
teſtimonio, *vt in dict. l.*3. §. *lege. Iulian.* nam meretrix non poteſt eſſe teſtis, quia eſt infamis, vt innuit ille text. cuius argumento dicunt hanc communem opinionem doctores, ſecundum Iacobinum, *ibi, num.*15. & dicit communem Iaſ. *in d.l.*1. *num.*54. *C. de ſumma Trinitate, & fide Catholica*. Et ſic, cum vſurarius ſit infamis infamia iuris, *vt* 7
in l. improbum fœnus, Cod. ex quibus cauſis infamia irrogatur, non poteſt eſſe teſtis, vt tenent ibi Cynus, Baldus, & Salicetus, & dicit eſſe communem Aretinus, & ſequitur 8
Alexand. (poſt alios) *conſil.*93. *volum.*6. & ſic periurus repellitur à teſtimonio, *vt in c. quicumque*, 6. *quæſt.*1. *& in c. paruuli*, 22. *quæſt.*5. & traditur *in d.c. teſtimonium*, cum congeſtis per Alciatum, *præſumpt.* 10. *reg.* 2. quia periurus eſt infamis: habita tamen diſtinctione gloſſ. *in l. Luc. Titius, ff. de his qui notantur infam. & in d. c. quicumque*, quarum opinio communiter approbatur, ſecundum Cagnolum, *in l. ſi quis maior, num.* 181. *C. de tranſact.* & dicit communem Lanfrancus *in dict. c. quoniam contra, de probationibus, verb. teſtes, numer.* 125. & de hac iuris infamia poſſunt alia poni exempla, ex quibus aliqua congeſſit Cynus, & ibi late Boerius, *in reg. infamibus, de reg. iur. in* 6. Et de infamibus infamia facti, ponitur exemplum, *in l. ea quæ infamibus, & in l. interlocutio, C. de infamibus.* Et plura exempla congeſſit Syluester, *verb. infamia, qu.*1. *&* 2. Hodie autem, per legem 8. *tit.*16. *p.*3. declaratur aliæ perſonæ, quibus non adhibetur fides, inter quos enumerantur infames, 9
& ibi notat Gregor. *verb.* * *de mala fama.* * quam legem nouiter declarat Queſſada *in ſuis quæſtionibus, quæſt.*11. *numero* 5. *in fin.*

SVMMARIA.

1 *Obligationi naturali poteſt accedere fideiuſſor.*
2 *Præſcriptio ſimilis eſt ſolutioni.*
3 *Contra præſcribentem non competit denunciatio euangelica.*
4 *Qui præſcribit bona fide, non peccat.*

QVÆSTIO CCCXCVII.

Vtrum præſcriptione completa bona fide, tollatur obligatio naturalis. Communis contra communem.

PRæſcriptione completa bona fide, tollitur obligatio naturalis, vel ſaltim remanet inefficax penitus, & inutili, vt tenet Bart. *in l. fin. ff. rem ratam haberi, & in extrauaganti, ad reprimendum, verb. per denunciationem*, & hæc eſt communis opinio, ſecundum Crotum, *in l. nemo poteſt, num.*128. *ff. de leg.*1. & dixit communem Balbus *de præſcript.* 1. *part.* §. 6. *princ. in fin.* & bis dixit communem Alciatus *in rub. de præſcript. numer.*44. & pro hac parte facit, quia obligationi naturali poteſt accedere fideiuſſor, *l. fi-* 1
deiuſſor oblig. §. *fideiuſſ. ff. de fideiuſſoribus, l.*1. *ff. eod.* ſed obligationi præſcriptæ non poteſt accedere fideiuſſor, *l. ſi quis poſtquam, ff. de fideiuſſoribus.* Ergo per præſcriptionem tollitur obligatio naturalis. Secundo facit, quia præſcribens ſimilis eſt ſoluenti, *l. ſi pupillus, ff. de adminiſtratione* 2
tutorum. Tertio facit, quia contra præſcribentem non competit denunciatio euangelica, ex quo naturalis obli- 3
gatio, quæ ſupereſt, eſt inefficax, & ille qui præſcribit bona fide, non peccat, vt tenet Bart. *in d. extrauaganti, ad reprimendum, verb. per denunciationem*, & Abb. *in c. fin. col.*5. 4
de præſcript. vbi gloſſ. & ita conſuluit Corneus *conſil.*176. & dixit communem Alciat. *vbi ſupra, num.*47.

Sed contrariam opinionem (imo quod non tollatur obligatio naturalis) dixit communem Baldus *in auth. ad hæc, num.*8. *C. de vſuris.* Prima tamen opinio magis communis, & recepta eſt.

SVM-

SVMMARIA.

1 *Teſtator magis præſumitur diligere ſuos, quam extraneos.*
2 *Verba teſtatoris ſunt intelligenda, ſecundum ordinem ſuccedendi ab inteſtato.*
3 *Succeſſores ab inteſtato habent tacitam vocationem à defuncto.*
4 *Lex cum ita, §. in fideicommiſſo, de leg. 2. adducitur pro prima & ſecunda opinione.*
5 *Doctoribus in lectura magis creditur quam in conſiliis.*
6 *Meus meca meum, reſtringit diſpoſitionem ad proximum diſponentem.*
7 *Clauſula fundationis in caſu dubio, magis eſt declaranda reſpectu teſtatoris, quam vltimi poſſeſſoris.*
8 *Succeſsio maioratus Hiſpaniæ eſt perpetua & ſucceditur per repræſentationem.*
9 *Gradus computatio in probationibus conſanguinitatis, an ſit facienda in beneficialibus ſecundum ius canonicum, vel ciuile.*
10 *De iure canonico duæ perſonæ conſtituunt vnum gradum, de iure vero ciuili, ſingulæ perſonæ gradum conſtituunt.*
11 *Ratio differentiæ inter computationem gradus de iure canonico, & ciuili, aſſignatur.*
12 *Lex 3. titul. 7 part. 4. declarat differentiam inter vtrumque ius.*
13 *Computatio eſt facienda ſemper à gradu remotiori.*
14 *In patronatibus & capellaniis, ad inſtar maioratus ſucceditur.*
15 *Computatio canonica ſolum quoad matrimonium procedit.*
16 *Ea quæ non mutantur, ſtare non prohibentur.*
17 *Leges non dedignantur ſacros canones imitari.*
18 *Computatio in retractu eſt facienda, etiam in terris Eccleſiæ, ſecundum ius ciuile, & non canonicum.*
19 *In feudis computatio ciuilis & non canonica eſt ſeruanda.*
20 *Verba teſtamenti ſunt naturaliter intelligenda, & non alio modo.*
21 *Duo vincula conſanguinitatis ſunt vno potiora.*
22 *Frater vtroque parente coniunctus, præfertur ab inteſtato fratri vterino tantum.*
23 *In gradu eodem, pluribus exiſtentibus, ille præfertur, qui duplici iure vocatur.*
24 *Statutum diſponens, quod non eligatur rector ciuitatis, qui in ea habeat conſanguineum intra quartum gradum, intelligitur facta computatione iuris ciuilis, & non canonici.*
25 *Regula & iuri generali ſtandum eſt.*
26 *Contraria opinio in caſu propoſito defenditur, & pro ea fuit iudicatum.*
27 *Doctor Garſia de Herrera & Contreras, aduocatus Toletanus, laudatur.*
28 *In cauſis beneficialibus, & capellaniis collatiuis, non datur ſucceſsio.*
29 *Computatio qualibet in proprio foro eſt ſeruanda in contractibus & actibus indifferentibus.*
30 *In vtroque foro in rebus dubiis, magis ius canonicum quam ciuile eſt ſeruandum.*
31 *Ius canonicum iuri diuino inhæret.*
32 *In his quæ pertinent ad deciſionem cauſarum, ſeruare debemus leges iudiciorum, & non contractus.*

QVÆSTIO CCCXCVIII.

Vtrum in teſtamentis & ſubſtitutionibus proximitas conſideretur reſpectu teſtatoris, vel vltimi poſſeſſoris fideicommiſsi, ad quem proximior conſanguineus vocatur. Communis contra communem.

DIfficilis ſe offert diſputanda quæſtio, de qua quotidie eſt controuerſia in tribunalibus iudicum, eſt adhuc ſub iudice lis eſt, an in ſubſtitutionibus fideicommiſſariis, & in cæteris vocationibus, à teſtatore, vel à contrahentibus factis, vocando ad ſucceſſionem, * *el mas propinquo pariente:* * de qua propinquitate cenſeatur facta vocatio, an teſtatoris, vel vltimi poſſeſſoris. Quæ quæſtio, & difficultas in cauſis capellaniarum bis in praxi mihi occurrit, & brevitati conſulendo, quid de hac re ſentiam in medium proferam, cum parum fructuoſum ſit in hac re tempus conſumere, cum ſit quæſtio arbitraria, & pro amico, & ſic dixit Pelaez *in tract. de maioricatu, 2 part. quæſt. 8.* & hanc quæſtionem eſſe gladio dirimendam: melius enim dixerat, lege regia, cum in hac quæſtione difficile ſit iudicare, quæ nam ſit magis communis opinio, & verior, vnde Iacobus Pateus *in deciſione 233. num. 3. in lib. 3.* difficilem eſſe quæſtionem ſcripſit, & dubitabilem Mantica irreſolutus remanſit diſputando quæſtionem iſtam ad partes, *in tract. vltim. voluntat. lib. 8. titul. 12. num. 30.* & Simon de Pretis, *de interpretatione vltimarum voluntatum, lib. 3. dubio 3. ſolutione 3. numer. 3.* & Peregrina *de fideicommiſsis, artic. 20.* vbi late proſequitur hanc quæſtionem, & refert varia fuiſſe in practica iudicia, cum aliquando proximitas conſideretur ex parte teſtatoris, & aliquando ex parte heredis. In qua re Bartol. *in l. ſi cognatis, num. 2. ff. de rebus dubiis*, in ea eſt ſententia, vt proximitas conſideretur reſpectu teſtatoris, & hæc eſt verior & communior opinio, ſecundum Gualdenſem *de arte teſtandi, titul. 5. cautela 21. num. 3.* Bald. *in l. peto, §. fratre, de leg. 2. & in l. cum ita, §. in fideicommiſſo, illo titul.* & dicit veriorem & communiorem Socinus, *in l. heres, §. cum ita. ad Trebel.* & magis communem appellat Hieronymus Gabriel *conſil. 86. num. 11.* & Ripa *in l. ex facto, & in l. Lucius, ad Trebel. & in l. filiusfamilias, §. diui, num. 31. ff. de leg. 1.* vbi ſatisfacit fundamentis contrariæ opinionis, Loaces *in dict. §. diui, num. 107.* & ibi Crotus *num. 161.* & pro hac ſententia conſuluit Ruin. *conſil. 198. num. 9. vol. 2. & 142. num. 15. lib. 3.* Alciatus *conſil. 102. numer. 7. lib. 9.* & Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 27. num. 53.* Peralta *in dict. l. cum ita, num. 22.* Michael Craſſus (qui fecit de hac re plures diſtinctiones) *in lib. ſententiarum, §. fideicommiſſum. quæſt. 18.* Couarr. *in practic. quæſt. cap. 38. num. 3.* Rojas *in epitome ſucceſsionum, c. 32. num. 14.* qui adducit pro hac ſententia gloſſam notabilem, & ſingularem, *in d. l. ex facto, verb. ſuam*, & pro hac ſententia conſuluit Alexand. *conſil. 56. volum. 1. & conſil. 23. volum. 2.* & Tiberius Decian. *conſil. 100. num. 11. vol. 3.* Iaſ. *conſil. 215. lib. 2. & 159. lib. 4.* qui dicit communem Paulus Caſtrenſis *conſil. 128. lib. 1.* Rolandus à Valle *conſil. 70. num. 73. vol. 3.* Burſatus *conſil. 61. num. 18. lib. 1.* & Tiraquell. *de retract. lignagier, §. 11. gloſſ. 1. num. 21. & 12.* qui dicit communem per *l. peto, §. fratre, ff. de legat. 2.* & iſtam ſententiam omnes Hiſpani ſequuntur, vt tradit Molina *lib. 1. de Hiſpan. primog. c. 6. num. 49.* Tellus Fernandez *in leg. 27. Tauri, num. 7.* Peralta *in l. cum ita, §. in fideicomm. num. 22. de legat. 2.* & in primis pro hac ſententia facit text. ſecundum Doctores *in d. l. cum ita, §. in fideicomm.* ibi, * *Et poſt eos omnes extinctos. qui ex nomine defuncti fuerunt eo tempore, quo teſtator moreretur,* * & ſic proximitas ad defunctum teſtatorem & diſponentem extenditur, non vero ad vltimum poſſeſſorem. Secundo facit, 1 quia teſtator magis cenſetur diligere ſuos propinquos, & conſanguineos, quam alios *text. in l. cum acutiſſimi, C. de fideicommiſsis, l. cum auus, ff. de conditionibus & demonſtrationibus.* Et ſic teſtator fundans capellaniã, vocando ad eam conſanguineos, propinquos, intelligitur, & magis præſumitur vocare ſuos, quam illos, qui vltimo capellaniæ poſſeſſori ſunt coniuncti, *l. coheredi §. cum filia, de vulgari, l. 3. §. ſi duo, ff. de leg. ſucceſſ. tutorum, l. heredes mei, §. vltimo ad Trebell.* Tertio verba teſtatoris ſunt interpretanda, 2 ſecundum ordinem ſuccedendi ab inteſtato (cum illius ſucceſſores habeant tacitam vocationem à defuncto) *l. quidam reſerunt, l. conficiuntur. ff. de iure codicil.* argumento text. *in l. fin. C. de verborum ſignificat. cap. 1. §. fin. de ſucceſsione fratrum*, vbi proximitas auctoris conſideratur, & ſic clare conſtat ex his rationibus & fundamentis, & auctorum ſententiis, quod proximitas in caſu propoſito ſit conſideranda reſpectu fundatoris, non vero vltimi poſſeſſoris.

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

Sed his non obstantibus, non desunt Doctores acutissimi ingenij,& eximiæ eruditionis, qui neruose defendunt contrariam opinionem qua dicunt veriorem & magis communem, imo quod proximitas respectu vltimi possessoris, & non fundatoris sit consideranda. Ita tenet Socinus senior *in d.l. si cognatis*, & dicit magis communem opinionem Socinus iunior *consil.249.lib.2. & in consil.126.* dicens esse meram veritatem, & plura fundamenta pro hac sententia adduxit Rolandus à Valle *cons.* 100. *vol.*1. Iulius Clarus *receptarum sententiarum*, §. *testamentum,quæst.76.* Menchaca *de successionum creatione,lib.*3. §.27. *numer.* qui latissime prosequitur istam sententiam Mascard. *de fideicomm.* 2.*p.quæst.*35. *num.*2. qui dicit,quod ita fuit iudicatum in Rota Florentina, Corneus *cons.*22. *volum.*2. Ias. *consil.*64. *vol.*1. Gozadinus *consil.* 4. Ioannes Botta *consil.*7. vbi dicit esse magis communem opinionem,& sequendam in iudicando & consulendo, vbi refert duas communes opiniones Parisius *cons.*2 *num.* 47. *vol.*1. Bertrand. *cons.*300.*lib.*3. Hugo de Celso *consil.*120. *num.*22.*&* 39. Natta *consil.*679. *num.*12. Tobias Nonius *consil.*1. *num.*46. Rota Auinionensis (apud Hieronymum Laurentium) *in decis.* 37. Simon de Pretis *consil.*161. *n.* 32. Bursat. qui dicit receptiorem, & crebriorem,*consil.* 170. *numer.*23. *&* 157.*lib.*2 *numer.*13. Cephalus,qui dicit magis communem,*consil.*313.*num.*18. Decianus,qui testatur magis communem & veriorem. *cons.*26.*nu.*74. *vol.*2. Pelaez *vbi supra, quæst.*8. *& in* 2.*p.in princ. num.*33. vbi late prosequitur Molina,de Hispanorum primog. *lib.*3. *c.*9. & nouissime Gutierrez *pract.quæst.*2.*p. lib.*3.*quæst.*66 *num.*8. qui refert duas communes opiniones contrarias, & pro hac sententia adducitur text. *in l.* 1. §. *proximum (cum seq.) ff. vnde cognati*, & (de quo est mirandum) etiam adducitur text. *in d. l. cum ita*, §. *in fideicomm.* ibi, * *qui ex nomine de-*
4 *functi fuerunt*,* & sic vltimi possessoris: quare ille text. retorquetur contra priorem communem. In qua doctorum varietate magis mihi semper placuit prima opinio, quæ proculdubio est verior, & magis communis, & melioribus nititur fundamentis, & sic pro illa sententia bis fuit iudicatum in facti contingentia, per Senatum, vt tradit Antonius Thesaurus, *in decis. Pedemont. decis.*64. di-
5 cens quod maior pars doctorum tenentium contrariam, sunt consulentes, qui vt amicis, & etiam pecuniis inseruirent, scripserunt prout amici sui necessitas, & occasio requirebat. Sed in hac re multum est consideranda mens testatoris, & verba fundationis, veluti si testator dixit: Propinquus meus succedet in prædictis bonis, vel in di-
6 cta capellania: quia verbum *meus mea meum* restringit dispositionem ad proximum disponentis. Ita Bart. *in l. ex facto, ff. ad Treb.* vbi gloss. ver. *suam*, exponit, id est, rogantis, & non rogati, idem Bart. *in l. cum testamento, ff. de auro & argento legato*, Bald. *cons.*488. *vol.* 3. Ruin. *cons.*96.
7 *num.*6. *vol.* 2. & in dubio, quoties clausula fundationis potest adaptari ad vtrumque sensum, magis ad propinquos testatoris, quam vltimi possessoris, est adaptanda:
8 quod tamē limitari debet in successionibus maioratuum Hispaniæ, cum eorum successio sit perpetua, & per repræsentationem succedatur, vt tradit Molina *sup. lib.* 1. *cap.*6.*num.*46. sic limitans præcedentem communem opinionem, *& in lib.*3. *c.*9. *per totum*, nisi aliud constiterit ex voluntate testatoris, nam tunc illius dispositio est seruanda, *l. in conditionibus primum locum, ff. de conditionib. & demonstrationibus, authentico de nuptiis*, §. *disponat, collat.* 4. Quæ omnia sunt notanda in fideicommissis legatis, & aliis vocationibus,maxime in fundationibus capellaniarum, in quibus fundationibus vocantur consanguinei propinquiores,& semper solet de hoc dubitari.

9 Sed vlterius, pro complemento huius quæstionis referam difficultatem quandam, quæ nuper coram grauissimis iudicibus domini Archiepiscopi Toletani, in eius consilio contingit, circa gradus computationem, vt testatoris proximior consanguineus, ex oppositoribus, ad capellaniam admittatur, vtrum sit facienda secundum regulam & computationem iuris ciuilis, vel canonici:
10 quia in computatione graduum inter vtrumque ius, est maximum discrimen & differentia, quoniam iure ciuili singulæ personæ singulos gradus distinguunt, & sic duo fratres sunt in secundo gradu consanguinitatis. At vero regulis iuris canonici inspectis,duæ personæ solum constituunt vnum gradum, & sic fratres sunt in primo gradu. Et rationem differentiæ assignat text. *in c. ad sedem* 11
35.*q.*5. quia in legibus ob nihil aliud ipsa graduum mentio facta est, nisi vt hereditas,vel successio ab vna ad alteram personam inter consanguineos deferatur. At vero in canonibus ob hoc progenies computatur, vt aperte monstretur vsque ad quam generationem à consanguineorum nuptiis sit abstinendum. Ibi vero proscribitur, vt hereditas propinquis modo legitimo conferatur. Hic 12
vero,vt rite & canonice inter fideles nuptiæ celebrentur. Ita disponitur *in d. c. ad sedem, & in l.*5.*titul.*7.*part.*4. ibi,* *grados de parentesco se cuentan en dos maneras: la vna es segun fuero de los legos la otra, segun establecimiento de la santa Iglesia,* & ibi,* *segun el fuero de los legos, los hijos fazen segundo grado de aquel que es llamado ratz quier sean dos, o mas e los nnetos fazen quarto, e los viznnetos sexto. Pero segun los establecimientos de la santa Iglesia, los hijos deste tal ques dicho ratz fazen el primero grado, y los nnetos el segundo, e los viznnetos el tercero.* Quam differentiam inter vtrumque ius tradit gloss. *in verb. longe, in* §. *hactenus, Instit. de gradibus cog.* & Bart. *in tract. de diff. inter ius canonicum & ciuile,n.*96. & Antonius Chucus *lib.*5.*instit. titul. de gradibus cognat.*13. *num.*23. ex qua differentiæ ratione insurgit dubitatio, circa collationem & prouisionem cuiusdam capellaniæ oppidi de Valdemoro, fundatæ à quodam Didaco de Canencia clerico, quia ex probationibus constabat, quod vnus ex oppositoribus erat propinquior consanguineus fundatoris, si computatio fieret secundum iuris ciuilis regulas. At vero facta canonica computatione, alter magis propinquus reputabatur: quia vnus litigantium in primo cum quarto gradu consanguinitatis, & alter vero in tertio cum quarto. Vnde facta comparatione à 13
remotiori gradu, *vt in c. fin. de consanguinitate & affinitate*, vterque esset in quarto gradu consanguinitatis: facta vero de iure ciuili, vnus est in septimo gradu, alter in quinto. Et sic domini de consilio dubitarunt (& merito) qualiter prædicta computatio esset facienda, vt esset locus prouisioni prædictæ capellaniæ. Et vt veritas præsentis dubitationis & difficultatis appareat, pro vtraque parte, aliqua fundamenta adducam. Et in primis videtur dicendum, & quod in prouisione prædictæ capellaniæ (& aliarum) sit facienda computatio ciuilis, cum in 14
patronatibus & capellaniis ad instar maioratus succedatur, vt tradit Padill. *in rub. C. de fideicommissis, num.* 8. & Salazar *de vsu & consuetudine, cap.*12. Rursus facit pro hac 15
sententia,quia computatio canonica solum operatur effectum quoad matrimonia, vt probatur *in d. c. ad sedem, & in d. l. partita*: & sic in aliis dispositionibus seruanda est computatio iuris ciuilis,quia quod non mutatur,stare 16
non prohibetur, *l. præcipimus, C. de appellationibus cum vulgatis*, & sacri canones non dedignantur leges imitari, *vt* 17
*in c.*1. *&* 2. *de noui operis nunciatione.* Tertio facit, quia in 18
materia retractus,etiam in terris Ecclesiæ,si duo consanguinei concurrant ad retrahendam rem patrimonij, ratione consanguinitatis,non est facienda computatio canonica sed ciuilis, vt tradit Tiraquellus *de retractu*, §. 1. *gloss.*9. *num.* 23. & dicit communem opinionem Cifuentes *in l.*37.*Tauri,num.fin.*& Gozadinus *consil.*19.*per totum*, Matiençó *in l.*7.*titul.*11.*gloss.*5. *numer.*5. *recopilat.* vbi dicit, quod computatio canonica dumtaxat quoad matrimonia procedit, & non in reliquis dispositionibus, & successionibus: & hanc dicit communem opinionem Decius *in c. num.*3. *de probationibus*, quam sequitur Couarr. *in epit. de sponsa.*2.*part. c.*6.§.6. *num.*8. Gregor. *in l.*13.*tit.*13. *p.*6. & pro hac opinione consuluit Bart.*cons.*224. & alios refert & sequitur Mieres *de maiorat. lib.*2.*quæst.*7 *numer.*1. qui dicit idem procedere in successione feudorū. Quar- 19
to facit, pro hac sententia, quia verba testamenti sunt naturaliter intelligenda, *vt in l. fin. C. de his qui veniam ata-* 20
tis impetrauerunt, & computatio iure ciuili inducta, est propria & naturalis, quia procedit per gradus, vt tradit Corneus *consil.*248. *lib.*1. & Socin. iunior *consil.*94.*nu.*16.

*lib.*1.

*lib.*1. & Tiraquellus *sup.num.*23. Et sic testator, vocando consanguineos propinquiores ad prouisionem capellaniæ, censetur disponere secundum computationem ciuilem, vt colligitur ex traditis per Oliuerium *in tractat.de gradibus cognat. quæst.*22.*num.*7. Quinto pro hac sententia facit quia consanguineus in nostro casu est duplici gradu magis propinquus testatoris, computando gradus iuris
21 ciuilis, quam alter qui computat gradus iuris canonici, & sic est præferendus, cum duo vincula consanguinitatis sint potiora vno, text. *in authent. itaque.C.communia,de successionibus, auth. de heredibus ab intestato venientibus, §.si igitur defunctus nec descendentes, col.*9. *authent. de consang. & vter. vers. quia vero, l.*6. *tit.*13. *part.*6. & docet Ias. *in l. admonendi, in* 1. *lectura, num.*36. *de iureiurand.* & Ioannes Bot-
22 ta *consil.*14. vbi consuluit pro quodam fratre ex vtroque parente coniuncto, contra alterum vterinum tantum, *& in consil.*27. *num.*105. & Antonius Gomez 1. *tom. variarum, cap.*10 *num.*31. Ias. *in l. re coniuncti, num.*19. *cum seqq. ff. de legat.*3. & Mieres *supra num.*4. & Angulo *de melioratio-*
23 *nibus, in l.*11. *glos. f.*5. *num.*6. *&* 16. & Gozadinus *sup. num.*9. vbi dicit, quod si plures existant in eodem gradu, quod ille præfertur, qui duplici iure vocatur, & quod computatio ciuilis, & non canonica sit facienda, etiam in terris ecclesiæ. Idemque tenent DD. *in l. fin. C. de edicto diui A-*
24 *driani tollendo*, vbi Bald. *num.*7. (notabiliter) dicit, quod si statuto caueatur, quod non eligatur rector ciuitatis, si in ea habeat propinquum, vel affinem, intra talem gradum, vel quod nullus eligat officialem sibi coniunctum vsque ad quartum gradum, quod illa gradus computatio est intelligenda de computatione ciuili, & non canonica, assignans rationem quia computatio à canonibus introducta procedit in casu speciali matrimonij, secus vero quoad reliquas dispositiones & successiones:
25 quia tunc regulæ standum est, & iuri generali, *l. qui accusare, ff. de accusationibus, l. cum prator, (cum vulgatis) ff. de iudiciis.*

26 Sed his non obstantibus, contrarium fuit iudicatum per dominos de Consilio, pro quodam clerico Paulo Serrano, me patrocinante eius causam, simul cum do-
27 ctissimo doctore Garsia de Herrera, & Contreras, nostro conciue & aduocato, ex ea ratione, quia in beneficialibus, & capellaniis collatiuis, non datur successio, nec
28 potest dici (congrue loquendo) quod illæ deferantur iure hereditario, vel successionis, vt probat text. (ad hoc satis singularis & vnicus) *in ca. Apostolica,* 8. *quæst.* 1. & in foro ecclesiastico non sunt seruandæ regulæ & decisio-
29 nes iuris ciuilis, quando ad inuicem sunt contrariæ: in contractibus veto, actibusque indifferentibus quælibet computatio in proprio foro seruanda est, vt docet Ioannes Andreas *in additionibus ad Specul. tit. de successionibus ab intestato, §.*1. *in fin.* quem sequitur Couarr. *in* 4. *in* 2. *part. c.*6. *num.* 8. quod quidem à fortiori in beneficialibus locum obtinet, & sic in foro ecclesiastico, in prouisione rerum spiritualium, computatio canonica seruanda est, & non Cæsarea, quia alias absurdum sequeretur, quod inter personas ecclesiasticas, & iurisdictioni ecclesiasticæ subiectas, magis ius ciuile quam canonicum seruandum esset, cum potius in vtroque foro in dubiis ius Pontifi-
30 cium seruandum sit, cum magis iuri diuino inhæreat, &
31 vbique locorum vigeat (cum sub lege diuina sint omnes populi & nationes) vt tradit Montaluus *in l.*4. *tit.*5. *lib.*1. *fori, in gloss. verb.* * *acuerde*, * quem sequitur Palatius Rubeus *in repetitione rubricæ, de donationibus inter virum & vxorem, in introductione num.* 16. & Didacus Perez *in l.* 1. *ordinamenti, quæst.*3. *proœmiali.* Quæ quidem opinio, etsi in aliis dispositionibus & successionibus haberet aliquam difficultatem, ex fundamentis & decisionibus supra relatis: tamen in nostro casu, cum causa mere beneficialis sit & fundator capellaniæ clericus in sacris constitutus, videtur potius secundum iuris canonici regulas quam ciuilis deponere, *vt in c. cum esses*, vbi Couarr. & Doctores *de testamentis*: maxime: quia in his quæ pertinent ad decisionem causarum, leges & constitutiones
32 iudiciorum, magis quam contractus seruare debemus, vt docet Bald. *in l.*2. *C. quemadmodum testamenta aperiantur,* quem & alios sequitur Antonius Gomez *in l.*64. *Tauri, num.*8. & Didac. Perez *in l.* 1. *titul.* 1. *lib.*3. *ordin. colu.*731. qui dicit sic obtinuisse, quod tene menti, quia quotidianum est, & alibi non reperies: & fundamenta pro contraria parte adducta procedunt de iure ciuili, inter personas seculares, & in rebus secularibus, & in statutis (quæ sunt pars iuris ciuilis (vt dicit Bald. *in d.l. fin. n.*7.

QVÆSTIO CCCXCIX.

Vtrum verbum, promisit, intelligatur de pacto nudo. Communis contra communem, & quid iure regio.

DIximus supra *in q.*114. quod verbum, *conuenit*, positum in scripturis, importat stipulationem, vel pactum nudum. Nunc autem dubium est, an idem operetur verbum, *promisit*. Et quod intelligatur de stipulatione, & non de pacto nudo, probat text. (secundum aliquos) *in §. si ita scriptum, Instit. de inutilibus stipulat.* vt tenet Bart. *in l. lecta, num.*12. *ff. si certum petatur*, vbi Ias. *num.*5. asserit ita omnes tenere.

Sed contrariam opinionem (imo quod verbum *promisit*, significet, & importet pactum nudum) videtur probari ex text. *in l. sciendum, §. dictum, ff. de adilitio edicto*, & hanc opinionem esse communem asserit Franciscus Curtius *in rub. de pactis, num.*17. Hodie autem, ex *l.*2. *titul.*16. *lib.*5. *recop.* * *como quiera que vno se quiso obligar queda obligado,* * vt sunt verba illius legis.

SVMMARIA.

1 *Speculatoris est maxima in scholis & palatiis auctoritas.*
2 *§. sui autem Instit. de satisdationibus, expenditur pro hac sententia.*
3 *Lex* 3. *tit.*2 *lib.*4. *recop. requirit mandatum in scriptis.*
4 *Stylus iudiciorum huius regni non admittit, quod mandatum probetur per testes.*
5 *Tabellionis fides, quod apud se habet mandatum, non sufficit de iure, secus est de consuetudine.*
6 *Mandatum non præsumitur ex diuturnitate temporis, & sunt duæ communes opiniones contrariæ.*
7 *Reuocatio procuratoris potest probari per testes.*
8 *Azo, fuit fons vberrimus legum.*
9 *Mandatum ad exigendum, non potest probari per testes.*

QVÆSTIO CCCC.

Vtrum mandatum procuratoris possit testibus comprobari. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium est in iure, an mandatum procuratoris possit testibus comprobari: in qua quæstione sunt octo principales opiniones, & breuiter resoluendo, Speculator (cuius quanta sit auctoritas in scholis & in pal-
1 tiis nemo ambigit) proponens hanc difficilem quæstionem *in tit. de procuratoribus, §. ratione autem formæ, vers. porro*, modo ait, modo negat, & tandem in resolutione quæstionis non audet firmare pedes: gloss. autem, *verb. præscripserit, in l. maritus, C. de procuratorib.* dicitur voluisse, tale mandatum non posse per testes probari, & ita illam expendit Bartol. *in l.*1. *num.*11. *C. de procuratoribus*, & sequitur istam opinionem Iacobus de Rabena, & Petrus, *in d. l.*1. vbi Salicetus *num.*11. & eam tenent ibi Fulgosius, & Paulus *num.*7. qui asserit hanc opinionem Petri maiore ratione, & æquitate fundari, & Cynus, *ibi*, ante hos videtur fuisse eiusdem opinionis, quam sequitur ibi Bald. *num.*9. & illam seruat consuetudo iudiciorum, secũdum Ioannem Andream, *ad Speculum, vbi supra*, & hanc tenet Bertrandus (doctor antiquus) prout eum retulit Cardinalis, *in clement.* 1. *num.*9. *de procuratoribus*, & pro ea vide- 2
tur text. *in §. fin autem, Instit. de satisdationib.* ibi, * *si non*

mandatum actis insinuatum est, * & ita tenent ibi Iacobus de Nauar. & Faber eum sequutus, *num.*10. asserens hanc opinionem sequi per omnes Doctores nouiores, *in l.*1. *de procurator.* & sic innuit esse communem quæ videtur hodie approbata ex *l.*3. *titul.*2. *lib.*4. *recopilat.* vbi est necessa-
3 rium, quod in iudicium præsentetur sufficiens mandatum, & sic non sufficiet probatio per testes, & ita tradit Paz *in sua praxi, in* 4 *annotatione, num.*11. *titul. de procuratoribus*: quod quidem congruum videtur Gregorio, *in l.*21.
4 *titul.*5. *part.*3. *verb.** *tal deuda*, *dicens, quod stylus iudiciorum huius regni non admittit, quod mandatum probetur per testes. Idem tenet Didacus Perez *in l.*1. *titul.*4. *lib.*3.
5 *ordinamenti col.*893. Neque etiam sufficiet, quod tabellio dicat, quod talis procurator habet apud se mandatum, vt tradit Alexand. *consil.*6. *num. lib.*4. & Auiles *in cc. pp. c.* 15. *num.*23. & sequitur Quessada *in suis quæstionibus, cap.*31. *num.*10. Sed contrarium in hac ciuitate Toleti seruatur de stylo iudiciorum, quia fides tabellionis reputatur pro sufficienti mandato: quod neque iuridicum, neque rationi congruum mihi visum est, & in tantum procedit
6 hæc sententia & opinio principalis, quod etiam ex diuturnitate temporis non est præsumendum mandatum præcessisse (etiam per mille annos) vt scribit Baldus *numero* 2. *l.*1. *C. si ex falsis instrumentis*, & decisio Pedemontana 345. *num.*7. & Hippolytus *singulari* 323. *num.*2. Ruynus *consil.*28. *vol.*4. Paulus Parisius *consil.*36. *vol.*4. & plures refert & sequitur Menchaca, *lib.*2. *controuersiarum illustrium, cap.*62. *num.*7. *& vsu frequentium, lib.*2. *cap.*16. *num.*11. & dicit communem Lofredus *consil.*20. *num.*8. & magis communem appellat Antonius Gabriel *lib.*2. *cõmunium, tit. de procur. conclus.* 1. vbi etiam refert duas communes in hoc articulo secundum Marianum, Socinum iuniorem, *consil.*56. *vol.*1. & tradit Bernad. Diaz *reg.*609. *&* 451. vbi plures refert Salzedo, pro vtraque parte, tradens 13. limitationes, & etiam refert duas communes Gracian. *reg.*144. *num.*24. vbi alios allegat, & vide text. *in l.*15. *tit.* 5. *part.*3. & plures refert Auendannus *in l.*42. *Tauri, gloss.*2. *numer.*7. vbi resoluit, quod ex transcursu 30. annorum præsumitur mandatum, & reliquæ solemnitates extrinsecæ, Mieres *de maiorat.*1. *part. q.*45. Molina *lib.*2. *c.*6. *n.*73. Aymon *consil.*317. *num.*2.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali (imo quod mandatum possit per testes probari) & verior, & magis communis opinio videtur, pro qua text. *in*
7 *c. ex insinuatione, de procurator.* vbi reuocatio procuratoris potest fieri per testes: ergo etiam constitutio, & probatio constitutionis, maxime cum per vnicum etiam procurator constitui potest, *vt in l.*1. *ff. de procuratoribus*, & tradit Padilla *in l. transactionis placitum, num.*28. *C. de transa-*
8 *ctionibus*, & Gregor. *in d. l.*21. *tit.*5. *part.*3. *gloss.*1. & ita hanc opinionem tenet primus omnium Azo (ille fons vberrimus legum) *in summa tit. de procur. num.*23. idem (& magis ex professo) *in summa, C. de mandatis Principum num.*2. & hanc tenet gloss. *verb. præscripserit supra*, quam in hoc expendunt Bart. Baldus, & Fulgosius, & Salicet. *in* 4. *opposition*e, tametsi dictam glossam male expenderit Bart. *sup.* & cum hac opinione tenet gloss. iuris canonici *in c.* 1. *verb. portionibus, de procur.* vbi glossam sequuntur omnes canonistæ, & Abb. (qui cæteris hoc diligentius examinat) *numer.*5. asserit, quod DD. simpliciter transeunt cum gloss. idem tenet Guillermus de Cuneo. *in l. si procuratorem, ff. de procur.* Cynus *in l.*1. *q.*6. *in additione sua, de procuratoribus*, vbi idem tenet Bart. *num.*11. & ibi Angel. prope finem, & esse communem opinionem asserit ibi Alex. & Aretin. & dicit etiam communem Ias. *ibi, numer.*7. ex quibus Albericus *num.*8. hanc etiam asserit communem, & in iudiciis seruari, & hanc tenent Bart. & Angelus vterque, *numer.*4. *in l. non solum*, §. *qui alieno*, *ff. de procur.* Villalobos *lib. communium*, *litera P. numer.* 493. vbi dicit communem cum Ias. *in l. si cautio, num.*7. *de procuratoribus*, & Menchaca *lib.*2. *de successionum progressu, c.*16. *num.*6. vbi adducit sex limitationes, & Laudensis *in clem.* 1. *de procurat.* vbi Ioannes de Liniano asserit hanc esse tenendam, attento iuris rigore, quam etiam approbat ibi Cardinalis *num.*9. & testatur communem Decius *in l. pactum, quod bona fide, col.*2. *C. de pactis*, & Catellianus Cotta, *verb. mandatum*, 2. & sequitur Angelus *in d.* §. *fin autem, num.*5. *Instit. de satisdationibus*, & nouissime his non citatis (hanc sequitur Mascardus *vol.*2. *de probat. conclus.*1011. *num.*1. vbi 9
cum aliis) resoluit communem, limitans sex modis, quarum principalior imitatio est in mandato ad exigendam & recipiendam solutionem, quia de tali mandato debet constare per instrumentum, & non sufficiet probatio per testes, vt tradit Baldus *in l. falsus, C. de furtis*, & Cremensis *singulari* 138. & Boerius *decis.* 281. in nostris vero regnis, non est recedendum à prima opinione quæstionis principalis, licet hæc secunda sit magis communis, & recepta de iure communi, vt docet Menchaca, *supra.*

SVMMARIA.

1 *De consuetudine dies termini non computatur in termino.*
2 *Dies oppositionis vltimus, non computatur inter decem dies oppositionis.*
3 *Contraria opinio ex voto multorum refertur.*
4 *Lex* 70. *Tauri, expenditur pro hac sententia.*
5 *Dies termini non computatur in termino, in criminalibus, pœnalibus, & odiosis; secus in fauorabilibus.*
6 *Tempus in fauorabilibus currit de momento ad momentum.*
7 *De iure regio dies termini computatur in termino, nisi in casibus à iure expressis.*

QVÆSTIO CCCCI.

Vtrum dies termini computetur in termino. Communis contra communem.

AN dies termini computetur in termino, dubium esse solet, apud exercitatissimos vtriusq; iuris præceptores non leue, & videtur sane in hoc casu dubio, de quo doctores digladiuntur, diem termini, in ipso termino non computari, *argument. text. in l. eum qui calendis, ff. de verborum*, & hanc opinionem tenet gloss. *in l. vbi lex, ff. de regulis iuris*, & est alia gloss. iuris canonici, *in c. quisquis, verb. ex ea, 4. q.* 5. & hanc opinionem tenet Bartol. (post antiquos) *in l.*1. *num.*1. *vers. quæro tamen, ff. si quis cautionibus*, vbi Ias. *num.*20. asserit esse communem opinionem, & seruari ex more iudiciorum, testatur ibi Albericus *n.*5. & Bald. *in l. fin.* §. *fin autem, num.*6. *C. de appellationibus*, testatur, quod de consuetudine dies termini computatur
in termino, & hanc esse magis communem opinionem 1
affirmat Decius *in c. super eo, el.*2. *num.*17. *de appellationibus*, & pro hac parte facit *in reg.*91. Socinus, vbi dupliciter limitat, & pro hac sententia expendit Angel. gloss. *fin. in l. Gallus, num.*5. *ff. de liberis & posthumis*, vbi Doctores, & in hac quæstione duas communes opiniones refert Didac. Perez *in l.*1. *lib.*3. *ordin. col.*827. *quæst.*26. & hæc opinio seruatur de consuetudine, secundum Azeued. *in l.*1. *titul.*4. *lib.*4. *recop. num.*34. *& in l.*9. *titul.*11. *num.*7. *lib.*5. *recop.* Ex qua opinione infero, quod vltimus dies oppositio- 2
nis, quæ datur reo executato ad opponendas suas exceptiones, non debet computari in ipso termino decem dierum. Ita Rubeus *in l.* 64. *Tauri, numer.* 2. & Castillo *ibi, num.*82.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali (imo quod dies termini debeat in termino computari) 3
dicitur sentire gloss. *in d. l. Gallus*, *in princip.* vbi eam ad hoc expendunt Albericus *num.*11. & ante ipsum Iacobus de Arena, *ibi* item Bald. & Alex. & Ias. *ibi num.* 65. & illud tenet expresse glossa *in cap. anteriorum, verb. duerum*, 2. *q.* 6. vbi eam approbat expresse Ioannes de Funtusis, & Archidiaconus *col.*1. & tandem hanc esse communem opinionem asserit Corneus *consil.* 279. *col. vers. quidquid autem, vol.* 4. & dicit etiam communem Aretinus *in d. l. Gallus, in princip. num.*4. & hanc asserit communem, Gomecius *in ca. cum in multis, num.* 56. *de constitutionib. lib.*6. & plura scripsit diligentissime pro hac parte Tiraquellus *de retractu Lignagier*, §. 1. *gloss.*4. *num.*9. *& de retractu municipali,*

pali, §.1.*gloss*.11. *num*.17. *cum sequentibus*, vbi de communi contraria non aduertit, tametsi priorem opinionem se potius sequi profiteretur, *num*.22. & hanc communem contrariam tradit Duennas *reg*.196.*&* 197.& Villalobos *in suo erario communium*, *litera T. num*.20. qui facit distinctionem, quod prima opinio procedit in casu dubio, in
4 casu vero claro hæc secunda, veluti *in l*. 70. *Tauri*, vbi Castillo,& Matienço *in l*.7.*titul*.11.*lib*.5.*recop*.*gloss*.6.*num*.5. Et ex doctrina omnium adduco conclusionem, quod in
5 criminalibus,& odiosis, in quibus ponitur aliqua pœna, certo die exequenda (vt in pragmatica) * *de los traies, cuellos y puntas, y al midon, y coches*, * & reliqua, non pro-
6 cedat illius decisio, nisi transacto vltimo die termini: neque tempus in hoc casu est considerandum de momento ad momentum, cum illud solum procedat in fauorabilibus, vt in casu libertatis, *l. ter enixa*, *ff. de verborum significatione*, *l. Arethusa*, *ff. de statu hominum*, & tradit Tiraquellus *supra*, & etiam cessante fauore semper in dubio est sequenda prima opinio, quam dicit magis communem Didacus Perez *in d.l*.1.*titul*.2.*lib*.3.*ord*.*colum*.828. & dicit nouissime Parladorius *lib*. 2. *rerum quotidianarum*, 5.*part*.*c*.*fin*. §.10.*num*.4. quod hæc opinio quod dies termini non computetur in ipso termino moribus præualuit, & sic est tenenda, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo, licet de hoc pœniteat iudicibus in causis denunciationum, exercentibus iudicium in propria causa, & sic non solum cupiunt condemnare reum in vltimo die termini, verum in ipso termino, vt iam sæpius vidi (tanta enim est illorum cupiditas, & insatiabilis ditandi voluntas) à qua opinione non est recedendum in iudicando & consulendo, vt docet Flaminius *de resignatione beneficiorum*, 2.*part*.*lib*.12. *quæst*.8. vbi refert duas communes, pluresque Doctores pro hac opinione, & istam nostram sententiam sequitur Gracian.
7 *reg*.133.qui per argumentum ab speciali illud innuit probare *ex lib*.1.*titul*.18.*lib*.4.*recopil*. ibi, * *desde el dia fuere dada la sententia*, * *& in l*.70. *& in l*.64. ib. * *desde el dia de el remate*, * & sic in contrarium est regula, *l. nam quod liquide*, §. *fin*.*ff*.*de penu legata*, quod latius declarat Matienço *in l*. 9.*titul*.11.*gloss*.3.*lib*.5.*recopilat*. vbi Azeued. *numer*.7.*& in l*. *num*.7.61. & Gutierr. *lib*.2.*practic*.*quæst*.154. vbi late prosequitur nostram quæstionem.

QVÆSTIO CCCCII.

Vtrum dominus recipiens pensiones, decursas ab emphyteuta possit petere, quod res incidit in commissum. Communis contra communem.

EMphyteutam, cessantem à solutione canonis per biennium, posse à possessione deiici, omnes fatentur, ex text. *in c*. *potuit*, *de locato*. Sed si dominus recipiat pensionem omnium annorum (quibus cessatum est) an in pœnam commissi, deiicere possit emphyteutam, dubium est, in quo Bartol. ex sententia Iacobi, quem ipse refert *in l*.2.*num*.8.*C*.*de iure emphyteutico*, eleganter distinguit, cuius distinctionem esse communem asserit ibi Salicet. *num*.14.*in fin*. verum Bart. doctrinam esse communiter reprobatam, saltim in duobus vltimis membris,& in alio de iure periculosam affirmat ibi Ias. *num*. 124. in qua quæstione vera resolutio est, quod vtens pœna commissi, non potest petere pensiones præteritas, text. *in l*.3. §. *Labeo*, *ff*.*de doli mali*, *& metus exceptione*, *authent*.*de alienatione emphyteusis*, §. *si vero quis*, *collat*. 9. quem text. declarat Burgos de Paz, *consil*.23.*num*.10. qui pro hac opinione consuluit, referens plures Doctores. At vero in casu è conuerso, recipiens pensionem videtur remittere pœnam commissi, vt late declarat Sarmiento, *lib*. 3. *selectarum*, *cap*.6. *à num*. 5.*cum sequentibus*, vnum tamen singulariter est aduertendum, quod si emphyteuta ignorauerit rem esse emphyteuticam, quia successit in iure alterius, tunc etiamsi non soluat in termino præfixo, non cadet à iure suo, imo restitutio illi dabitur ex clausula generali. Ita gloss. *in d.l*.2. *de iure emphyteutico*, quam sequuntur communiter Doctores, vt ait Decius *consil*. 58. Imola *in d.c*.*potuit*, *num*.56. & super hoc in practica nulla solet oriri difficultas, vt tradit Iulius Clarus *lib*.4.*receptarum sententiarum*, §. *emphyteusis*, *quæst*.8. *num*.9. à qua opinione recedendum non est in iudicando & consulendo, & ita quotidie practicatur.

QVÆSTIO CCCCIII.

Vtrum iudex secularis possit cognoscere de causa ecclesiastica, quæ incidenter in iudicio apud eum agitatur. Communis contra communem.

CErtant iuris interpretes (& adhuc sub iudice lis est) an si quæstio spiritualis, vel ecclesiastica incidat in iudicio seculari, ita quod sine eius examine principalis causa expediri non possit, possit iudex secularis illam expedire. Et in hac quæstione Bartol. eleganter distinguit 1
in l.2. *col*.2.*ff*.*de iurisdictione omnium iudicum*, inter quæstionem facti, & quæstionem iuris, vt si quæstio iuris sit, puta, an matrimonium inter tales contrahi potuerit, vel an talis contractus sit vsurarius, vel an permutatio fuerit simoniaca, non possit secularis (etiam incidenter) de illa cognoscere. Si verò quæstio sit facti, puta si dubitetur si 2
matrimonium interuenerit, vel an pactum vsurarium sit interpositum, tunc possit de illa secularis cognoscere. Cuius distinctionem asserit communem Curtius *nu*. 48. & pro hac sententia facit text. *in c*.*post miserabilem*: (quem 3
ad hoc expedunt *ibi* Abb. & Anania) *de vsuris*, & ante Bart. tenuit hanc opinionem (quæ vera & communior videtur) Paulus de Leaz *in clement*.1.*de vsuris*, & Federicus de Senis *consil*. 245. & ante Federicum Archidiaconus *in ca*. *bene quidem*, *num*.8.*distinct*.96. & ante Archidiaconum Iacob. Butricarius *in l. cum allegas*, C. *de vsuris*, & ante Butricarium Gofredus *in c. tuam*, per illum text. *de ordine iudiciorum*, & hanc opinionem sequitur etiam Bart. *in l*. *Titia*, *vers*.*sed dubitatur*, *ff*. *soluto matrimonio*, vbi Romanus & Alexand. *num*.7. testantur hanc communem, & tenet etiam Bartolus *in l*. *omni nouatione*, *ver*.*ego dico sic*, vbi Paulus *num*.2.*C*.*de sacrosanctis Ecclesiis*, idem Bart. *in l*. *quoties*, *colum*.1. *C*.*de iudiciis*, vbi Alexand. *num*.4. Ias. *num*.6. asserunt hanc esse communem. Et illam seruari de consuetudine asserit Bald. *in l*.*filium*, *ff*.*de his qui sunt sui*, *vel alieni iuris*, & tenet Bald. *in authent*. *ei qui iurat*, *num*. 41. *C*. *de bonis auctoritate iud*. *possid*. Et hanc opinionem sequitur Antonius *in c*.*quanto*, vbi etiam Felinus *num*.5.*de iudiciis*, Ancharranus *in c*.*ea quæ*, *q*.5.*de reg*.*iur*. *in* 6. Felin. *in c*.*causam quæ*, *num*.15.*de præscript*. & hanc esse communem testatur (non semel) Abb. *in c*.*cum sit generale*, *num*.17.*de foro competenti*, & ibi eam sequuntur Marianus *colum*.6. Felinus *col*.3.*vers*.*ex quibus colligi*, idem tenet Felin. *in c*. *fin*. *colum*. *penult*. *de except*. & hanc esse communem asserit Decius *in c*.*decernimus*, *numer*.2.*vers*.40.*fallit*, *de iudiciis*, & ibi eam defendit Ripa *num*. 17. & hanc esse communem asserit Sebastianus Sapia Zasij riualis ad *Abbatem in d*. *c*. *tuam*, *num*.10. & dicit etiam communem Alciatus *in c*.1.*nu*.77. *de officio ordinarij*, & asserit communem Ripa *lib*.2. *responsorum*, *c*.35.*num*.52. & dicit etiam communem Couarr. *in* 4.*Decret*.2.*part*.*c*.8.§.12.*num*.5. & dicit etiam communem Angelus de Clauasio *in summa*, *verb*.*iudicare*, §.9. & hanc esse communem asserit Syluester *in summa*, *verb*.*iudex*, *qu*. 6.*col*.2. Mieres de maioratu, 3.*part*.*q*.15.*n*.19.

Sed contrariam opinionem (imo quod siue sit quæstio facti, vel iuris, iudex secularis sit incapax ad cognoscendum de causa ecclesiastica) tenet gloss. *verb*. *vsuris*, *in clementina dispendiosam*, *de iudiciis*, & contra Bartol. hanc opinionem tenet Imola, *in d*.*c*. *cum sit generale* (& ita seruari de consuetudine contra eum, dicit ibi Antonius) *de foro competenti*, & Guido Papæ *q*.71. *&* 85. vbi dicit, quod sic in curiis seruatur, & Boerius *decis*.2.*num*.38.*&* 69.*n*.33.

Gram-

Grammaticus *decis.*78. Roland. *consil.*23. *vol.* 2. Menoch. *de recuperanda possess. remedio* 15. *numer.*11. Afflictis *decis.*24. Guillermus Benedictus *in c. Raynutius, verb. & vxorem, numero* 39. *de testament.* Et nos diximus *in quæst.*504. vbi habes resolutionem. Et sequuntur hanc opinionem Fulgosius *in d.l.*2. *ff. de iurisdictione omnium iudicum*, Imola & Roman. *in d.l. Titia, ff. soluto matrimonio*, Baldus & Fulgosius *in d.l. quoties, C. de iudiciis*, & notat Iaſ. *colum.* 2. idem Bald. & Fulgosius *in d.l. omni nouatione, C. de sacrosanctis Ecclesiis*, vbi ex professo hanc asserit communem, contra Bart. Aretin. *colum.*2. & ita hodie est intelligendus text. *in l. nullum. C. de testib.* secundum legem *fi. titul.* 16. *part.*3. vbi notat Greg. *verb.* * *que an poder*,* & vide Matthæum de Afflictis *decis.*230. qui assignat tres intellectus *ad d. l. nullum*, & Couarr. *pract. quæst. c.*18. *n.*8.

SVMMARIA.

1 *Miles non potest esse procurator.*
2 *Clericus non potest esse procurator.*
3 *Clericus non potest esse tabellio.*
4 *Actus factus contra legis prohibitionem non valet.*
5 *Negatiua præcedens reddit actum sequentem nullum.*

QVÆSTIO CCCCIV.

Vtrum gesta per monachum executorem testamenti, sint valida sine licentia superioris. Communis contra communem, & quid iure regio.

REligiosum executorem testamenti deputari non posse, probat text. *in c. religiosus, de testament. lib.*6. *& in clementina, exiui, §. verum, de verborum significatione*, *& in clem.* 1. *de testam.* Modo dubium est, an religiosus (ex alio quam minorum ordine) non obtenta licentia superioris, si executoris munus assumpserit, valeant gesta per eum. Et partem affirmatiuam (dum nulla præcesserit contradictio) tenet Federicus de Senis *consil.* 293. *ad fin.* & Romanus *consil.*49. *col.* 2. *& in singulari* 242. quos sequitur Iaſ. (post alios) *in l. patre furioso, num.*13. *ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Decius *in l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. de regulis iuris.* Felinus *in c.*2. *de iudiciis.* Et hæc est communis opinio, secundum Decium, *consil.*449. *nu.*12.

1 & pro hac sententia facit, quia licet miles non possit esse procurator, tamen si non repellatur, valent per eum gesta, *l. filiusfam. §. veterani, ff. de procur. l.*5. *titul.*5. *part.*3. &

2 idem est in clerico, prout ibi concludit gloss. communiter recepta, *verb. præmissum*, & sequitur Abb. *in c. nostra, num.*8. *de procurat.* vlterius facit, quia licet clericus non

3 possit esse tabellio, valent tamen instrumenta per eum facta. Ita Ioan. Andr. Anton. & Abb. *in ca. sicut, ne clerici vel monachi*, Decius *in d.c. non est nouum, num.*5. Iaſ. *in l. patre furioso, numer.*15. *ff. de his qui sunt sui*, & ita tenent Doctores secundum Decium *in dict. c.*2. *numer.*7. *de iudiciis*, quam opinionem sequitur Gregor. *in l.*2. *titul.*10. *part.*6. *verb.* * *frayles*, per illam legem, & eius rationem: & nos diximus *in quæst.*88.

Sed pro contraria opinione (imo quod non valeant

4 gesta per prædictum monachum executorem) facit, quia actus contra prohibitionem legis factus, regulariter non tenet, *l. non dubium, vbi doctores, C. de legibus.* Et ita non procedit argumentum de milite exercente officium procuratoris, quia in monachis est strictior prohibito, *vt in d.c. in nostra*, & ibi notat Abb. *colum. fin. de procurat.* Et pro hac sententia pondero text. *in d. cap. religiosus*, ibi, * *executor esse non potest*, quæ verba manifeste ostendunt, actum

5 in contrarium factum esse nullum, secundum glossam communiter receptam, *in reg.*1. *de regul. iuris, lib.*6. *& in l. nemo potest*, vbi Ioannes Gutierrez *num.*145. *ff. de legatis* 1. & Couarr. *in c. quamuis pactum, 2. part. §.*4. *num.*14. qui dicunt communem illius glossæ sententiam, *in d. reg.* 1. *verb. non potest*, quam exornat Bernard. Diaz *reg.* 487. vbi etiam Salzedo, & Doctores, *in l. Gallus, ff. de lib. & posthum.* Tiraquell. *post leges connubiales, gloss.* 2. *in princip.* & ita ab opinione Federici necessit Frãc. *in d.c.*2. *in princ.* & Decius *consil.*499. & quod magis est, hanc opinionem dicit communem Sylvester *in summa, verb. testamentum, el.*2. *§.*2. & duas communes opiniones in quæstione proposita refert Menchaca, *lib.*3. *de successionum creatione, §.*21. *num.*178. Quam opinionem late prosequitur, & declarat Duennas *reg.*381. *numer.* 6. vbi refert plures Doctores pro vtraque parte, resoluens Baldi opinionem esse receptiorem & communiorem: quam nos sequimur *in quæstione* 88.

QVÆSTIO CCCCV.

Vtrum sit contractus vsurarius emere pro parua quantitate magnos reditus. Cõmunis contra communem.

DVbium in iure esse solet, an sit contractus vsurarius, si pro centum petat aliquis annuum redituum certum, in perpetuum, vel ad vitam. Et quamuis aliter Doctores ponant exemplum, in idem reincidunt. Dicunt namque, an sit licitum pro aliqua quantitate pecuniæ, emere magnos reditus fundi, vel dare monasterio aliquam summam pecuniæ, vt alatur toto tempore vitæ suæ, & postea remaneat penes monasterium. Et huiusmodi contractum esse licitum, tenet Innocentius *in ca. in ciuitate, de vsuris*, neque esse vsurarium, & ibi Abb. *num.*7. dicit hanc esse communem opinionem, idem tenet Paulus, Alexand. & Iaſ. *in l. de fideicommisso, C. de transactionibus*, Cynus, Baldus, & Angelus, & Salicetus, *in l. si ea pactione, C. de vsuris*, & disputat latissime Boerius *decis.* 44. *num.*35. & hanc opinionem esse communem, dixit Iaſ. (post Abb.) *in l.*1. *num.*63. *C. de summa Trinitate, & fide Catholica*, vbi Doctores.

Sed contrariam opinionem, imo quod sit distinguendum, vtrum posset viuere præsumptiue, qui dedit pecuniam, tantum temporis, quod annuæ præstationes ascenderent vltra sortem, & tunc sit vsura, alias non: ita dicit Bald. tenere Doctores, *in l. pater puellæ, C. de inofficioso testamento*, & ibi remissiue Iaſ. *num.* 8. & hanc distinctionem reperies dixisse communem Paulum, *in l. item quia, num.*6. *ff. de pactis*, & Sylvestrum *verb. vsura* 2. *§.*13. Sed opinio Innocentij, verior videtur, ratione dubij euentus, *argum. text. in l. de fideicommisso, C. de transactionibus, d. l. si pater puellæ, C. de inofficioso testamento.*

SVMMARIA.

1 *Iuramentum dicitur sermo.*
2 *Mutuus potest esse testis, & testis debet necessario iurare.*
3 *c. penult. de iureiurando, declaratur.*
4 *Verba sunt necessaria in valentibus loqui, alias secus.*
5 *Matrimonium potest contrahi per signa absque verbis, & etiam per procuratorem, quod non tollit Concilium Trident. num.*6.
6 *Solus consensus sufficit ad matrimonium, quomodocumque explicetur.*

QVÆSTIO CCCCVI.

Vtrum in iuramento sint necessaria, verba ex parte iurantis. Communis contra communem.

DVbium esse solet, vtrum in iuramento sint necessaria verba ex parte iurantis: in qua quæstione tres reperio opiniones, prima est, quod verba sint necessaria, quam tenet gloss. & Bart. *in l. per iusiurandum, ff. de acceptilationibus*, quam tenent etiam Guillerm. Bart. & Albericus & Salicetus, *in l. qui iurasset, in principio, ff. de iureiurando*, Romanus & Paulus, *in l.*1. *in principio, ff. de verborum.* & ibidem Bald. Albericus, Salicetus, & Fulgosius.

Et

Et pro hac ſententia ſolet allegari text. *in authentico, de mandatis principum, §. ſed nec, & in c. etſi Chriſtus, de iureiurando*, dum dicit iuramentum eſſe ſermonem, & gloſſ. *in ſumma, 22. quæſt. 1.* dum diffinit iuramentum, & eandem ſententiam tenet Paulus, *in l. item quia, num. 5. ff. de pactis*, & dixit communem Fulgoſius *in d. l. qui iuraſſet*, & quod ita tenent omnes Doctores, & hanc dixit communem Crotus *in d. l. 1. num. 17. ff. de verborum*, vbi dixit etiam communem Iacobus de Nigris, *num. 54.* & hanc partem tenet Albericus, *in l. iuris gentium, §. quinimo, ff. de pactis.* Secunda opinio fuit Cyni *in authentica, ſacramenta puberum, C. ſi aduerſus venditionem*, & ſequitur Bald. *in rubr. de iureiurando*, Abb. *in rubrica, extra eodem*, ſcilicet, quod non ſint neceſſaria verba, ſed quod ſufficiat ſola declaratio, ſecundum quam intelligitur iuratum. Et pro hac parte facit vrgens fundamentum, quia teſtes debent neceſſa-
2 rio iurare, *vt in l. iuſiurandum, C. de teſtibus.* Sed mutus poteſt eſſe teſtis, vt dicit gloſſ. *in c. teſtis. 3. q. 9.* & Speculator *in tit. de teſtibus, §. nunc tractandum, verſic. quid de muto*, & eſt communis opinio, ſecundum Antonium & Præpoſitum, *in c. cum apud, de ſponſalib.* & dixit etiam communem Alciatus, *in rubrica, de iureiurando, num. 21.* & Tiraquellus (contra morem ſuum) nihil allegans, *poſt ll. connubiales, gloſſ. 5. numer. 19.* & dicunt communem relati per Couarr. *in c. quamuis pactum, in principio, 1. parte, num. 4. de pactis, in 6.* & dicit etiam communem Galliaula *in l. numer. 78. de verborum*, licet contrarium voluerit Faber *in §. mutum, in fine, Inſtit. de inutilibus ſtipulationibus*, quem ipſe non allegat. Ergo ſi mutus poteſt eſſe teſtis, & iurat ſine verbis, conſequens erit, quod non ſunt neceſſaria verba, quia iuratur mutu, ſigno, vel ſcriptura. Ita Bald. *in rubrica, ff. de iureiurando.* Antonius *in dict. capit. cum apud.* Et pro hac
3 parte facit text. *in capit. penultimo, de iureiurando*, inducendo prout ibi Antonius, & Abb. inducunt, & hanc ſententiam Abbatis, dixit communem Corſetus, *in rubrica, de iureiurando, quæſtione 6.* Galliaula *in d. l. 1. ff. de verborum, numer. 8.* Tertia opinio eſt diſtinguentium, vt in eo qui
4 poteſt loqui neceſſaria ſint verba, vt in ſimili dicimus in matrimonio, *vt in ca. cum apud de ſponſ.* Et hanc partem tenet Aretinus, Paulus, & Alexand. *in l. 1. verſ. & an mutus, ff. de verborum, & in d. l. qui iuraſſet*, vbi etiam Iaſ. *numer. 11.* Paulus, & Romanus, *in l. idem, §. ſineque, ff. de iureiurando, numer. 14.* & pro hac communi diſtinctione ſolet adduci præcipue, quod in matrimonio, in valentibus loqui ſunt verba neceſſaria, ſecus in non valentibus, prout innuit gloſſ. *in l. cum notiſſimi, in principio, C. de præſcriptione 30. vel 40. annorum*, gloſſ. *in c. tuæ, de ſponſalibus*, & tenent aliqui relati per Tiraquellum, *poſt ll. connubiales, gloſſ. 5. n. 17.* idem tenet Henricus *in ca. ſi rector, verb. opera 43. diſtinctione*, & eſt communis opinio, ſecundum Præpoſitum, (per text. ibi) *in d. c. tuæ, de ſponſalibus.* Sed hoc fundamentum falſæ, & reprobatæ communi opinioni innititur: nam contrariam ſententiam, imo quod in matrimonio etiam in valentibus loqui, non ſint neceſſaria verba,
5 ſed ſufficiat exprimere conſenſum per ſigna, dixit communem Aretinus *conſil. 13.* & dicunt communem, quam plurimi citati per Couarr. *in 4. decret. 2. part. c. 4. num 1.* & Sylueſter *verb. matrimonium, el. 2. §. 7.* & plures refert Padilla, in *l. & in epiſtola, num. 13. C. de fideicommiſſ.* Paulus Pariſius *conſil. 43. volum. 4.* Alexand. *conſil. 54. vol. 5.* Socinus, *conſil. 47. volum. 2.* Iaſon. *conſil. 178. vol. 2.* vltra quos hanc dixit communem Barb. *conſil. 6. volum. 1. colum. 12.* & dixit etiam communem Purpuratus *in l. cum quid, num. 90. ff. ſi certum petatur*, & Cagnolus *in l. nuptias, num. 7. ff. de regulis iuris*, & Nauarr. *in manuali c. 22. & in conſil. 83. n. 12. de ſponſalibus.* Antonius Gama *deciſ. 4. in 2. part. num. 6.* vbi aſſignat intellectum ad *d. c. tuæ*, Ledeſma *de matrimonio, c. 45. artic. 2. pag. 5. in add.* ſecundum Humadam *in l. 2. tit. 1. p. 1. gloſſ. 2. num. 20.* Mocius *de contractibus, titul. de matrimonio, colum. 3. num. 2. & 22.* Gregor. *in l. 5. tit. 2. p. 4.* & (his non citatis) refert duas communes opiniones Spino, *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ. 15. num. 4.* & Nauarr. *in d. conſil. 38. num. fin.* quod procedit hodie etiam ſtante *ca. 1. ſeſſione 24. Concil. Trident. de reformatione*, contra Padillam, *ſupra num. 13. in fin.* qui dicit hoc ceſſare ex Concilio cum in hoc nihil ſit innouatum, & illa verba Concilij, * *interroget eos*, * non ſunt de ſubſtantia matrimonij, ſed ſolus conſenſus quomodocumque manifeſtatus, *c. ſufficiat. 27. 6 qu. 2. c. gemma, c. cum locum, deſponſ.* & ſic etiam hodie per procuratorem poteſt contrahi, vt tradit fra. Manuel Rodriguez *in ſua ſumma, de matrimonio. qu. 201.* & Antonius Chuchus *lib. 5. mai. de ſacramento matr. num. 35.* licet contrarium (& male) defendat Ledeſma, *in ſummario ſacramentorum, difficultate 18.*

QVÆSTIO CCCCVII.

Vtrum in iuramento ſit neceſſarius tactus ſcripturæ Euãgelicæ. Communis contra communem.

IN iuramento non eſſe neceſſarium tactum ſcripturæ Euangelicæ, tenet Abb. *in rubr. de iureiur.* & eſt communis opinio, ſecundum Alciatum *ibi, num. 29. in verſ. ſtat ergo communis.*

Sed contrariam opinionem innuit eſſe communem Alexand. *in l. ſi quis maior, in fin. C. de tranſactionib.* & Couarr. *in c. quamuis pactum, 1. part. §. 1. in principio, de pactis, lib. 6 num. 1.* Pro qua opinione (quæ verior & tenenda eſt) facit text. *in c. etſi Chriſtus, de iureiurando*, vbi per illa verba, *Teſtis eſt mihi Deus*, iuramentum inducitur, ac ſi per ſacra Dei Euangelia iuratum eſſet. Et probat etiam text. *in ca. rurſus, qui clerici vel vouentes*, vbi conſtat, quod votum ſimplex non diſtinguitur à ſolemni quoad Deum, & quoad veram voti obligationem: & ſic, nec iuramentum præſtitum tactis ſacroſanctis Euangeliis à ſimplici iuramento diſtinguitur, quoad veram iuramenti religionem. Idemque dicere poſſumus in homagio, quod eſt certa iuramenti ſpecies, apud Hiſpanos nobiles vſitata, *vt in l. 4. tit. 26. p. 4. l. 25. tit. 16. p. 3.*

SVMMARIA.

1 *Vſufructuarius tenetur præſtare cautionẽ de vtendo & fruendo ſalua rerum ſubſtantia.*
2 *Cautionem teſtator non poteſt remittere, quando ſunt creditores hereditarij.*
3 *In re ſua quilibet eſt moderator & arbiter.*
4 *Vſufructuarius non facit fructus ſuos, differens præſtare cautionem.*
5 *Cautioni iuratoriæ ſtandum non eſt, ſi deficiat cautio cum hypotheca.*
6 *Pater vſufructuarius tenetur præſtare cautionem de vtendo & fruendo.*
7 *Contraria opinio in quæſtione principali proponitur.*
8 *L. filio, ff. vt legatorum nomine caueatur, inducitur pro hac opinione.*
9 *Caſus de facto proponitur, in quo iſta opinio fuit obſeruata.*
10 *Concordia opinionum traditur & approbatur.*
11 *Cautio ſufficiens quæ dicatur.*

QVÆSTIO CCCCVIII.

Vtrum vſufructuarius, antequam præſtet cautionem de vtendo, & fruendo vſufructu, ſalua rerum ſubſtantia, faciat fructus ſuos. Communis contra communem.

VSufructuarium teneri præſtare cautionem de vten- 1
do & fruendo, ſalua rerum ſubſtantia probat text. *in l. 1. de vſufr.* Quam cautionem teſtator non poteſt re- 2
mittere, prout ibi notant Doctores, & eſt communis opinio, ſecundum Socinum, *conſil. 131. volum. 1. num. 14.* & dicit etiam communem opinionem Iaſ. *conſ. 40. volum. 1.* & licet Baldus putet illum text. eſſe iam correctum, *in authentica, cui relictum, C. de indicta viduitate tollenda*: tamen

men communiter tenetur contrarium, vt tradit Gualdensis *de arte testandi, tit.8.cautela* 1. & ita dicit obseruari Guido Papæ *decis.*248.& illam conclusionem dixit communem Menchaca *de successionum creatione*, §.7,*numer.*33. *ad fin.* Pinelus, *in l.*1. C.*de bonis maternis* 2.*p.num.*76. Gutierrez *in l.nemo potest, num.*276. *vsque* 286. *de legatis* 1.vbi limitat, quando deficiunt creditores hereditarij, quia
3 tunc non est necessaria illa cautio de vtendo & fruendo, imo testator potest tunc illam remittere, cum in re sua quilibet sit moderator & arbiter,quando non agitur
4 de præiudicio tertij, *l. in re mandata*, C. *mandati*. Qua sic retenta & præmissa principali conclusione,dubitant doctores, an vsufructuarius faciat fructus suos, in casu in quo tenetur præstare cautionem,donec differt eam præstare. Et partem affirmatiuam tenet Azo. *in l. vxori, verb. vxorem, ff. de vsufructu legato*, cuius opinio est communis, secundum Albericum *in l. fructus, numer.* 12. *ff. de rei vend.* Bart. *in d. l.*3.§.*vxori, & in l. hac edictali*, §. *his illud*, C. *de secundis nuptiis*, subdens, quod fideiussores debent esse idonei, arbitrio boni viri, *l. vsufruct.vbi gloss.* C. *de vsufruct.*
5 Quod in tantum verum est,quod si non inueniatur cautio, non stabitur iuratoriæ cautioni, sed bona fideli administratori tradentur, vt tradunt Doctores, *in d.l.vsufr.* idem docet Boerius *decis.*16. *vbi subdit*, quod licet pater habeat vsumfructum in re donata, tenetur præstare cautionem de vtendo & fruendo,arbitrio boni viri:ita Bart. *in l. Titia*, §. *Titia*, *ff. de legat.*2. & alias non faciet fructus suos, quam opinionem tenet gloss. *in l.si homo, ff.de vsucapionibus*, cuius opinionem dixit communem Socinus, *consil.*131.*vol.*1 *n.*16.
7 Sed contrariam opinionem tenet gloss. *in d. l. vxori, verb. vxorem, ff. de vsufructu legato*, cuius opinio est communis, secundum Albericum, *in l. fructus, num.* 12. *ff. de rei vendicatione*, quam opinionem defendit Rolandus (& pro ea adduxit sex fundamenta) *in consilio* 37. *volumine* 2.
8 *num.* 8. pro qua inducit text. *in l. filio, ff. vt legatorum nomine caueatur*, per quem text. pro hac opinione vidi iudicatum, fauore confraternitatis sancti Michaelis huius
10 ciuitatis Toleti, in donatione illis facta, à domino Andrea de Vinuesa illius incola. In qua doctorum varietate, tertia opinio doctorum distinguentium est amplectenda: videlicet, quod aut cautio fuit petita, vel non Primo casu, vsufructuarius facit fructus suos, cum non sit in mora. In secundo vero casu,quando malitiose distulit præstare cautionem, tunc procedat opinio glossæ, *in dict. l. vxori.* Quæ distinctio est communis, secundum Abb. *in c. cum non constet. num.*7. *de pignoribus*, & dicit etiam communem Sylvester *in sua summa, verbo*, *vsus el.* 2. §.6. Baldus, *in l.*1 *num.* 15. C. *de vsufructu*, vbi late distin-
11 guit, quæ opinio verissima est, & tenenda in iudicando & consulendo, vt diximus *in quæst.*66. vbi explicauimus, quæ cautio dicatur sufficiens. Et de iuratoria cautione multa vtilia expendit Caccialupus, *in tractatu, de debitore suspecto, conclus.* 11. & de hypotheca pro securitate bonorum, Corneus *consil.*167. *volum.*4. Gozadinus *consil.*85. & alios refert & sequitur Rolandus *supra*,*nu.* 24. Matienço *in l.*3.*tit.*1 *gloss* 2.*num.*16.*lib.*5.*recopilationis*, Pinelus *in l.*1.C. *de bonis maternis* 2.*part.num.*75.

QVÆSTIO CCCCIX.

Vtrum communis vsus loquendi in statutis, præualeat proprietati verborum. Communis contra communem.

IN statutis dubium est, an præualeat communis vsus loquendi proprietati verborum. Et præualere tenet Bartol. *in l.Labeo*, §.*idem tu vero. ff.de supellectili legata*, & sequitur eum Iason (post alios) *in l.*4. §.*prætor ait, num.*3.*ff. de in ius vocando*, & explicat late Abb.*in proœmio Gregoriano,num.*8.& est communis opinio secundum Iason *in rub. de noui operis nunciatione,num.*7.vbi etiam tenet illam Bartol. hanc tamen communem opinionem non procedere in statutis pœnalibus, (in quibus non statur communi vsui loquẽdi,sed proprietati verborum)limitat alia communis opinio secundum Alex.ad Bart.*in d.l.Labeo n.*4.

Sed contrariam sententiam(imo quod in omni materia,siue causa fauorabili,seu criminali,communis vsus loquendi præferatur proprietati verborum dixit communem Zacharias, ad Abb.*in c.nonnulli,in princip.num.*2.*de rescriptis.* Et plura in proposito nouissime congessit Solis,*in tractatu de censibus in proœmio num.*30.*in fin.*

QVÆSTIO CCCCX.

Vtrum restitutio quæ maioribus conceditur, sit fauorabilior quam illa, quæ conceditur minoribus. Communis contra communem.

REstitutio,quæ maioribus conceditur, est fauorabilior illa,quæ minoribus conceditur.Ita tenet glos.*in l.cum quidam,verb.aberat,ff.de acquirenda hereditate*,& declarat Alex.*in l.cum filium* §. *in hac, ff.de verborum*, & est communis opinio secundum Iason *in d.l.cum quidam,n.*9.*in fi.*

Sed contrariam sententiam (imo quod sit fauorabilior,quæ conceditur minorib.) innuit gloss.*in l.neque non, ff.ex quibus causis maiores*, quam ibi nemo scribentium reprobat,quasi omnes sequantur,secundum Tiraquellum, *de vtroque retractatu, gloss.*4.*§.*35.*n.*45. & sequitur Aretinus *consil.*161. & est communis opinio, secundum Curtium, *consil.*58.*col.*3. & declarat Socinus *consil.*1.*volu.*2.*col.*8. quæ opinio verior,& magis recepta est,& tenenda in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Heres non conficiens inuentarium, non tenetur in foro conscientiæ vltra vires hereditarias.*
2 *Si heres occultat tres hereditarias,tenetur ad duplum.*

QVÆSTIO CCCCXI.

Vtrum heres non conficiens inuentarium, teneatur de iure canonico vltra vires hereditarias. Communis contra communem.

HEredem non conficientem inuentarium, teneri vltra vires hereditarias, nemo est qui dubitet, & probat text. *in l. fi. C.de iure deliberandi.* 1. Hoc tamen in foro cõscientiæ,non procedit prout tenent Theologi,secundum Bart.*in rub ff.de acquirenda hereditate,n* 3. & tenent canonistæ (secundum eundem) *in l.*1.*nu.*45. *C.de sacrosanctis Ecclesiis*, & dicit communem Iason *in d.rubr.ff.de acquirenda hereditate* (& pluribus citatis)dixit communem Segura *in l.*1.§.*si vir vxori,num.*127.*ff. de acquirenda possessione*, & etiam communis secundum Abb.*cons.*73.*num.*9.*vol.*1.& dixit etiam communem Alciatus, *in c.de iudiciis,n.*34. idem fatetur Couar. (horum immemor) *in* 4.*decret.*2.*part.* §.8. *c.6. num.*19. *& in c.*1. *num.*16. *de testamentis*, & dixit etiam communem Alciatus *in l.nihil aliud, in fine, ff. de verborum significatione*, & sic de iure canonico, ex hac ratione heres
1 non conficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hereditarias, vt est communis opinio, secundum Præpositum, *in c.episcop.*12.*q.*2.

Sed contrariam partem tenet Abb. (post alios) *in c. Raynaldus,num.*14.*de testamentis.* Et hanc esse communem fatetur,*in d.cons.*73.*vol.*2.*num.*9.Quam quæstionem latius prosequimur & fundamus *in q.*464.& vide quæ diximus *in qu.*31.*in fine.* Si vero occultat heres tres hereditarias,te-
2 netur ad duplum, secundum opinionem communem, sed magis communis est, vt teneatur vltra vires hereditarias, vt resoluit Fabius Turretus, *cons.*47. *num.*81. *vol.*1. & vide latius *in qu.*741.

SVM-

SVMMARIA.

1 *Fictus contumax admittitur ad appellandum, verus non.*
2 *Mero iure admittitur fictus contumax ad appellandum absque restitutione.*

QVÆSTIO CCCCXII.

Vtrum dicatur verus contumax, qui citatus non vult comparere. Communis contra communem.

DVbium est in iure, quis dicatur verus contumax. Et glosſ. magna, *in clem. 1. de dolo & contumacia*, recitans plures opiniones, tenet quod ille dicatur verus contumax, qui dixit se nolle venire: ficte autem contumax est, qui vocem citantis non audiuit, sed fuit ad vocem citatus, & præsumitur quod sua familia illi notificauit. Hæc est communis opinio secundum Albericum, *in l. Diuus, n. 4. ff. de in integrum restitutione.*

Sed contrariam opinionem (imo quod ille dicatur verus contumax, ad quem peruenit notitia citationis, & sine causa non comparuit) dixit communem Curtius, *in l. & post edictum, numer. 8. ff. de iudiciis.* Vtilitas autem, quæ resultat ex eo, quod sit fictus contumax, illa est, quod admittitur ad appellandum, verus autem non. Et hæc est communis opinio, secundum glossam, *in d. clem. 1.* & dixit illam communem Paulus, *in l. properandum, §. cum autem, colum. 2. C. de iud.* & hæc admissio fit mero iure sine aliqua restitutione, & ita communiter seruatur, secundum Albericum, *in d. l. Diuus, num. 6.* & vide supra *quæst. 266.*

1 2

QVÆSTIO CCCCXIII.

Vtrum proprius parochus scholastici sit ille, in cuius parochia habitat. Communis contra communem.

DVbium est quis sit proprius sacerdos scholarium, cui teneantur peccata sua confiteri, secundum text. *in c. omnis vtriusque sexus, de pœnitentiis & remissionibus.* Et esse proprium sacerdotem illius parochiæ, in qua habitant, tenet glosſ. *verb. parochialis, in clement. 1. de priuileg.* & hæc est communis opinio, secundum Abb. *in d. c. omnis, num. 23.*

Sed contrariam sententiam (imo quod non sit proprius sacerdos parochus, nisi scholaris steterit per annum in illa parochia) tenet Innocentius *in d. c. omnis*, cuius opinio est communis, secundum Sylueſtrum, *verb. confessor. 1. §. 10.* & Abb. *in c. in nostra, num. 10. de sepulturis, l. 22. tit. 4. p. 1.* Prima tamen opinio seruatur de consuetudine, prout vidi in ciuitate Salmanticensi.

QVÆSTIO CCCCXIV.

Vtrum quando causa committitur arbitris, de iure & de facto, teneantur partes stare sententiæ prolatæ contra ius. Communis contra communem.

QVando in aliquem compromittitur, vt possit de iure & de facto cognoscere, debet secundum iuris formam sententiam proferre. Dubium tamen est, si proferat sententiam contra ius, debeant ne partes, eius stare sententiæ, & Bart. *in l. diem proferre, §. stari, ff. de arbitris*, concludit quod non, cuius opinio est communis, secundum Barbaciam, *consil. 3. volum. 4. num. 10.* & dixit communem Felinus *in c. ius naturale, colum. 4. in 1. distinct.* & Corneus *consil. 177. volu. 2. col. 6. litera Z.* & Ioannes Baptiſta, *in repetitione l. omnes populi, col. 2. ff. de iuſtitia & iure*, & dixit communem Loaces, *in principio, Inſtit. de iure naturali, num. 129.* & vide Decium, *in c. examinata, de confirmatione vtili vel inutili.*

Sed contra Bart. dixit communem opinionem canoniſtarum Iaſon, *in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 9. ff. de verborum.* Et dictum Bart. fatetur communiter reprobari Felinus, *in c. exhibita, num. 6. de iudiciis.* Sed prima opinio verior est, in iudicando & consulendo, & ita quotidie practicatur.

QVÆSTIO CCCCXV.

Vtrum Eccleſia teneatur contribuere ad refectionem pontium & viarum. Communis contra communem, & quid iure regio.

AD *l. inſtructionem, C. de ſacroſanctis Eccleſiis, & ad l. 45. titul. 6. p. 1.* dubitatur, an Eccleſia teneatur conferre ad inſtructionem pontium & murorum. Et licet hic articulus sit summe disputabilis, breuiter tamen agendo, dicendum est, Eccleſiam teneri conferre, & ita est communis opinio, secundum Ripam *lib. 2. respon. de rescriptis, c. 20. n. 6.* & nos dicemus *in q. 578. n. 10.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non teneatur conferre) tenendum esse in practica (belliſſime disputando) concludit Abb. *in c. non minus, num. 18. & 19. de immunitate eccleſiarum, & conſil. 3. num 2.* & dixit communem Sylueſter, *verb. immunitas, el. 1. §. 5.* & plura tradit Iaſ. *in l. placet. 1. lectura, num. 14. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & Boerius *deciſ. 246. numer. 4. & 5.* Prima tamen opinio est magis vera, & confirmatur ex *l. 20. titul. 32. p. 3.* vbi Gregor. *verb.* * *caualleros,* * & plures refert Duennas, *reg. 100. num. 16.* & Gutierrez *allegatione 10.* & nouiſſime, *pp. quæſt. lib. 1. q. 3.* Burſatus *conſil. 16. volum. 1.* Menchaca *de ſucceſſionum creatione, 1. p. §. 21. num. 181. & 182.* vbi refert duas communes contrarias, an Eccleſia teneatur contribuere ad vim hoſtium repellendam.

QVÆSTIO CCCCXVI.

REus qui negauit, & postea conuictus est, & confitetur, non habet beneficium ex forma ſtatuti, imo potest iudex dicere, vel accuſator: Nolo confeſſionem tuam recipere, quia per illam condemnatio tua minuitur. Ita Bart. *in l. eum qui, num. 4. ff. de iureiurando*, & est communis opinio, secundum Socin. *in l. non vtique, n. 7. ff. de exceptionibus.*

Contrariam tamen sententiam tenent Bart. Salicetus, & Angelus, & omnes Doctores, secundum Iaſonem *ibi, numero 8.* (contra Bart.) & hanc expreſſe dixit communem Felinus, *in c. cæterum, num. 18. de iudiciis*, & contra Socinum, *ſupra*, tenet Sarmiento, *lib. 1. ſelectarum c. 1. num. 12.*

QVÆSTIO CCCCXVII.

Vtrum pro vno delicto imponantur plures pœnæ, si ex eo resultant plures effectus. Communis contra communem.

QVando ex pluribus delictis resultant plures effectus, plures pœnæ sunt imponendæ. Ista est communis opinio, secundum Socinum, *conſil. 66. numero 9. volum. 1.* Modo dubium est, si aliquis percuſſit alterum vno ictu, in pluribus locis, vel simul pluribus alapis, vel pluribus vulneribus, debeat ne puniri pro multis, an pro vno delicto. Et debere puniri pro vno tenet glosſ. *in l. nunquam, ff. de priuatis delictis* (per illum text.) quia sunt plura delicta eiusdem speciei. Sed in hac quæstione esse distinguendum dicit Iacobus de Arenis, & esse

aduertenda verba ſtatuti, prout latius eum refert Bart. in d. l. *nunquam, numer.* 12. cuius diſtinctionem dicit eſſe communem Florianus, in l. 4. *ff. ad l. falcidiam.* Eam tamen reprobat Bart. in d.l. *nunquam, num.*12. *& in l. ſi gemina, numer.* 13. *ff. arborum furt. cæſar*, & indiſtincte eſſe plures pœnas imponendas, quando ex pluribus delictis reſultant plures effectus, dixit communem opinionem Socinus, *dicto conſil.* 62. *num.* 9. *volum.*1. & non attendendam Iacobi diſtinctionem, licet illam dicat communem Florianus, *ſupra.* Et vide Couarruu. *lib.* 2. *variarum reſolutionum, cap.* 10. *num.* 8. & pro vtraque opinione plures Doctores refert Iulius Clarus, *lib.*5. *ſentent.* §. *fin. quæſtione* 84. *num.*3. vbi refert duas communes, & practicam quæ eſt ſeruanda.

QVÆSTIO CCCCXVIII.

Vtrum ſententia proferri debeat in perſonam domini, vel procuratoris. Communis contra communem, & quid iure regio.

MAgna profecto inter antiquos fuit contentio, Azonem ſcilicet, Vulgarinum, & Ioannem, gloſſatores: an ſententia proferri debeat in perſonam domini, vel procuratoris. Et hanc concertationem refert gloſ. in l.1.C. *de ſententiis*, gloſſ. in l. *ſi quis cum procuratorio. ff. de procuratoribus*, gloſſ. *in c. querelam, de electione, &* in l. *furti*, §. *ſi quis alieno, verb. ab initio, ff. de his qui notantur infamia*, & alibi ſæpe. Et tandem Vulgarinus, & Ioannes tenuerunt, quod ſiue ab initio, ſiue lite conteſtata, procurator cauſam exerceat, eſt ſententia in eius perſonam ferenda, quorum opinio communis eſt, ſecundum Baldum, in d.l.1.C. *de ſent. num.*11. & explicat late Paulus, in l. *nihil, num.*3. C. *de procuratorib.* vbi eſt alia gloſſa, pro hac ſententia, & ſequitur Socinus, *reg.* 316. & Boerius, *deciſ.* 285. & alios pro hac ſententia refert & ſequitur Menchaca *lib.*2. *controuerſiarum vſufrequen.c.*20. *numer.*1. vbi congeſſit tres opiniones in quæſtione propoſita.

Sed contrariam opinionem tenuit Azo. (imo quod dominus ſit condemnandus, & non procurator) & hanc tenet Bart. in l. *furioſo, numer.* 5. *ff. de re iudic.* qui ex hoc infert, eum eſſe citandum, & hæc eſt communis opinio, ſecundum Boerium, d. *deciſ.*285. *numer.*5. vbi hunc articulum belliſſime proſequitur & diſputat, quam opinionem dicit communem Abb. *in c. cum te, numero* 4. *de re iudicata*, & hæc ſeruatur in cauſis ſpiritualibus, & temporalibus, in regno Franciæ, vt docet Boerius, *ſupra.* Eſt enim & tertia opinio, quod in vtriuſque perſonam feratur ſententia, & hanc approbat conſuetudo, ſecundum gloſſam in d. l.1. & ſequitur gloſſ. *in d.c. querelam*, & hanc dixit communem Abb. in d. *c. cum te, numero* 4. *de re iudicata*, pro qua ſententia adducit octo fundamenta Menchaca, *ſup.* vbi expreſſe eam ſequitur, & adducit pro ea text. in l. *liberto*, §. *penult. & fin. ff. de negotiis geſtis*, vbi dicit in cauſis ciuilibus ſic practicari, in Hiſpania, (in finalibus verbis.) Et vide Gregorium, in l. *finali, titul.*5. *p.*3. *gloſſ.*1. vbi dicit, quod in iſto regno nunquam vidit de hoc curari.

QVÆSTIO CCCCXIX.

Vtrum ſit infamis condemnatus ex inquiſitione. Communis contra communem.

DAmnatus ex inquiſitione non eſt infamis, vt tenet gloſſ. in l. *fi.* C. *de ſuſpectis tutoribus*, gloſſ. etiam, *verb. debeat, in l.*3. §. *præterea, ff. eod.* & eſt communis opinio, ſecundum Abb. *in rub. de iudi. num.* 5.

Sed contrariam opinionem (imo quod ſit infamis) tenet Bartol. in l. *athletas*, §. *calumniator, ff. de his qui notantur infamia, & in l. infamem, numero* 7. *ff. de publ.* & eſt communis opinio, ſecundum Salicetum, in d.l. *fin.* & ſecundum Corneum, *conſil.*42. *volum.*1. *colum.*2. Quæ opinio verior eſt, ſi cauſa ex qua proceditur ſit infamatoria ex ſua natura, *l. dicta, fructum*, *ff. de his qui notantur infamia*, alias ſecus, vt reſoluit Guillermus Benedictus, *in cap. Raynutius, verb. mortuo itaque teſtatore, num.*246. vbi poſuit exemplum in ſententia Pilati, lata contra Chriſtum Dominum Deum noſtrum.

QVÆSTIO CCCCXX.

QVota litis neque de conſuetudine deberi poteſt. Ita gloſſa, *verb. ex iuriſdictione, in clementina, ſtatutum, de electione.* Ioannes Andreas, & Abb. in c. *cum ab homine, de vita & honeſtate clericorum*, & eſt communis opinio, ſecundum Romanum, *ſingul.* 180. & dixit communem Sylueſt. *verb. iud.* §. 8.

Sed contrariam opinionem dixit communem Iaſ. in §. *triplici, Inſtit. de actionibus*, & Zacharias, *ad Abb. in c. fin. num.* 9. *de conſuetudine.*

QVÆSTIO CCCCXXI.

Vtrum in caſibus meri & mixti imperij, delegatus poſsit vſque ad vltimum ſupplicium procedere. Communis contra communem.

IN caſibus, in quibus cauſæ meri & mixti imperij delegantur, non poteſt delegatus vſque ad vltimum ſupplicium procedere. Ita gloſſ. in l. fin. C. *de officio eius qui invicem alterius*, & eſt communis opinio, ſecundum Abb. in c. *cum p. tabellio, num.* 9. *de fide inſtrumentorum*, *& in c. quod ſedem, num.*7. *de offic. ord.* Socinus in l.1. §. *huius rei, num.*9. *ff. de offic. eius*, Maranta, *de ordine iudiciorum*, 4. *p.* 5. *diſtinctione, numero* 61. & dicit communem opinionem Oroſcius, in l. *nec quicquam*, §. *vbi decretum, num.* 28. *ff. de offic. Proconſulis*, & Villalobos *in ſuo ærario, vel antinomiæ iuris, verb. debitor, num.* 5.

Sed contrariam opinionem dixit communem Alciatus, *num.* 83. & dixit communem Iaſ. in d. l.1. *num.* 70. *ff. de officio eius.* Prima tamen opinio verior videtur, & eam dixit communem Albericus, in l. *placet, num.*3. C. *de pedaneis iud.* & Oroſcius in d.l. *nec quicquam*, §. *vbi decretum, ff. de offic. eius.* Socinus in l.1. §. *huius rei, ff. eod. num.*9. & hanc ſequitur Gracian. *reg.* 258. *num.* 4. qui nullum allegat contradictorem.

QVÆSTIO CCCCXXII.

Vtrum tabellio poſsit conficere inſtrumentum extra territorium domini conſtituentis. Communis contra communem, & quid iure regio.

TAbellio non poteſt conficere inſtrumentum, extra territorium conſtituentis eum tabellionem. Ita Bart. in l. 1. *num.*34. C. *de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, Bart. & Albericus in l. *nec ei*, §. *eorum, num.*7. *ff. de adoptionibus*, Oroſcius in l. 1.1. *num.*15. & 16. *ff. de præfect. vrb.* Rolandus *conſil.*1. *vol.*3. & alios refert & ſequitur Azeued. in l. 19. *tit.*25. *lib.*4. *recopil. num.*1. (per illam legem.) Et eſt communis opinio, ſecundum Abb. in c. *cum p. tabellio, num.* 9. *de fide inſtrument.*

Contrariam tamen ſententiam dixit communem Boerius, *deciſ.*242. & dixit etiam communem Felinus, *in d. c. cum p. num.*10. Sylueſter autem, *verb. tabellio*, §. 4. dixit eſſe communem opinionem, quod tabellio creatus à principe (qui dicitur, * *eſcriuano real*, *) illud poſſit, ab alio autem non poſſit, neque inter extraneos, nec inter

ſubditos

subditos constituentis eum, & ita practicatur, nisi consuetudo loci sit in contrarium, vt late tradit Boerius, *sup. num. 3. & per totam decisionem.*

QVÆSTIO CCCCXXIII.

Vtrum valeat statutum, quod ingrediens monasterium priuetur iure succedēdi. Communis contra communem.

STatutum disponens, quod ingrediens monasterium sit priuatus iure succedendi, valet secundum Bart. *in l. fin. num. 6. C. de pactis*, & est communis opinio, secundum Paulum, *in l. si quis id quod, nu. 8 ff. de iurisdictione omnium iudicum*, vbi dicit ita tenere Doctores.

Sed contrariam sententiam tanquam crebriorem dicunt communem plures relati per Cagnolum, in d. l. fi. *num.* 178. & dicit (vltra eos) communem Ripa, *in l. ex facto, §. si quis rogatus, n. 39 ff. ad Treb.* idem fatetur Alexand. *consil. 139. volu. 2.* & Zasius *in l. stipulatio hoc modo concepta, nūm. 38. ff. de verborum obligationibus*, & dixit communem additio Mathesil. *notabili* 145. & Zacharias (ad Abb.) *in c. ecclesia, num. 25. de constitutionibus*: quæ opinio verior & receptior est.

QVÆSTIO CCCCXXIV.

Vtrum iurisdictio delegati exspiret morte concedentis ipso iure vel ope exceptionis. Communis contra communem.

IVrisdictionem delegati exspirare morte mandantis, nemo est qui dubitet, & illud probat text. *in c. gratum. & in c. relatum, cum aliis, de offic. deleg.*

Dubium autem est, an exspiret ipso iure, vel ope exceptionis: quia est maximus effectus, quod exspiret ope exceptionis, nam valebunt gesta per iudicem, nisi de morte mandantis per partes opponantur, alias non valebunt. Et in quæstione proposita extingui iurisdictionem ope exceptionis, & non ipso iure, tenet Innocentius, in *c. vndique, num. 2. de offic. delegat.* & idem videtur sentire, *in c. cum venissent, num. 1. de testibus*, vbi sequuntur eum Gofredus, & Hippolytus Mediolanensis, & Archidiaconus, *in c. si delegato, de officio deleg. lib. 6.* & Speculator, *in tit. de offic. deleg. §. restat, vers. item mortuo*, & hanc opinionem innuit esse communem Paulus, *in l. more, num. 11. ff. de iurisdictione omnium iudicum*, vbi dicit dictum Innocentij à nemine reprobari.

Sed contrariam opinionem (imo quod ipso iure pereat iurisdictio) tenet gloss. *verb. ignorassent, in l. eius qui, ff. si certum petatur*, vbi Alexand. *numero 6.* hanc dicit esse communem opinionem, quam sequitur Bart. in d. l. *more, num.* 18. vbi dicit communem Albericus, *numero 22.* & sequitur Alexand. & Ias. *colum. fin.* Et hanc esse communem contra Innocentium testatur ibi Zasius, *num. 46.* & Curtius *num. 95.* & hanc tenet gloss. *verb. postea, in d. c. cum venissent*, vbi sequitur illam Ioannes Andreas, Baldus, Barbacia, Imola, & esse communem dicit ibi Abb. *in princip.* vbi sequitur Felinus, *num. 3.* & hanc dicit communem Abb. *num.* 10. *in fin. in d. c. gratum*, vbi Decius asserit esse communem opinionem, pro qua est text. singularis, in c. fin. §. *officium, de offic. deleg. lib. 6.* ibi, * *ipso iure quo ad non cœpta negotia, per obitum concedentis volumus exspirare.* * Et est text. in c. *is cui, de præb. eod. lib.* ibi, * *omnino*, * Quæ dictio denotat actum extingui ipso iure, & non ope exceptionis, text. in c. *iudex ab Apostolica, in fin. de officio deleg. lib. 6.* quem in hoc expendit Aretinus, in c. 1. *colum. 4. vers. aliquando, de iud.* text. in l. *si non sortem, §. indebitum*, ibi, * *si omnino non debebat, ff. de condictione indebiti*, & plurima congessit Tiraquellus, in l. *si vnquam, verb. reuertatur, numero 66. C. de reuocandis donationibus*, & hanc opinionem esse legibus consentaneam dicit Faber, in §. *item si adhuc, num. 11. Instit. mandati*, & hanc tenent Doctores, secundum Paulum in *l. eius qui, num. 11.* Quæ opinio receptissima est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

SVMMARIA.

1 *Lex sciendum, de verborum obligationibus, exornatur.*
2 *Sententia translata in rem iudicatam, præsumitur in factis antiquis.*
3 *Sententia arbitraria antiqua præsumitur lata virtute compromissi, licet de eo non appareat.*
4 *Notarius nemo nascitur, cum sit quid facti.*
5 *Notarius si fuit in possessione notariatus sciente, & patiente superiore, præsumitur habere titulum officij.*
6 *Diuisio hereditatis præsumitur facta, quando fratres bona hereditaria per multum temporis spatium separatim possederunt.*
7 *L. 5. tit. 15. lib. 4. recopilat. declaratur.*
8 *Casus de facto refertur.*
9 *Scientia & patientia diuturna, habetur pro consensu expresso.*
10 *Notarius mortuo prælato amoueri non potest.*
11 *Decisio Matthæi de Afflictis. 101. declaratur.*
12 *Casus de facto narratur circa officia notariatus huius ciuitatis Toletanæ & Abulensis.*
13 *Auctor fuit collega in ciuitate Abulensi, in collegio Diui Æmiliani, anno 1583.*
14 *Titulus habilis præsumitur ex diuturnitate temporis ad translationem dominij.*
15 *Notarius ad libitum creatus, recepta pecunia, non potest remoueri per successorem.*
16 *Officiales non possunt remoueri ab officio sine causa.*
17 *Officiales ad voluntatem creati censentur perpetui.*
18 *Officia non possunt vacare nisi in tribus casibus, morte, renunciatione, & delicto.*
19 *Notarius anteaquam priuetur suo officio, debet audiri per remedia iuris ordinaria.*
20 *Priuilegium à principe concessum decet esse mansurum.*
21 *Officiales nouiter creati sunt onerosi partibus & causis.*
22 *Tolerabilius est iudices semel creatos retinere, quam nouos creare.*
23 *Principes nunquam consueuerunt officiales antiquos mutare.*
24 *Officialis ab Episcopo creatus ad beneplacitum, non potest remoueri sine causa.*
25 *Officiales ad beneplacitum concedentis creati, debent esse perpetui.*
26 *Vicarius Episcopi sine causa remoueri non potest.*
27 *Tabellio creatus ad beneplacitum concedentis, non potest remoueri sine causa.*
28 *Capellaniæ ad nutum patroni, vel Episcopi concessa, non potest auferri sine causa.*

QVÆSTIO CCCCXXV.

Vtrum sola antiquitas temporum sufficiat ad præsumptionem notariatus. Communis contra communem.

SOla antiquitas temporis sufficit ad præsumptionem officij notariatus, secundum Abb. *in rubr. de fide instrumentorum.* Quam opinionem tenet Innocentius, *in c. veniens, de verborum significatione*, Baldus, *in authentica, quas actiones*, vbi Salicetus, *C. de fide instrument.* Riminaldus *in l. 1. num. 15. C. qui admitti.* Decius *consil. 36.* Et hæc est communis opinio, secundum Aymon, *de antiquitate tempor. fol. 98. numero 8. in 3. part. vers. vidimus in genere*, quam opinionem sequitur Afflictis, *decis. 251. in fin. & 245. numero 3.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non præsumatur notariatus ex temporum antiquitate) dixit communem Alexand. *in l. 1. colum. fin. C. de testibus.* Corneus *consil. 142. & consil. 304. lib. 3. & consil. 24. lib. 4.* Decius *in rub. C. de fide instrumentorum, num. 16. & in d. consil. 36. col. 2.*

& latius *in consil.* 44. Prima tamen opinio verior est, quando instrumenta sunt antiquissima, vt tenet Mascardus, *volum. 2. de probationibus, conclusione* 1099. *num.* 6. & 8.
1 vbi sic conciliat prædictas opiniones. Pro qua facit text. *in l. sciendum, ff. de verborum obligationibus*, quem text. exornat Ias. *ibi*, plures adducens limitationes & declarationes, & Paulus, *in l. qui in aliena, §. 1. ff. de acquirenda hereditate*, Menchaca *lib. 2. controuersiarum illustrium, c. 63. per totum*, Antonius Gabriel, *lib. 1. communium, titul. de præsumptionibus, conclusione* 1. vbi posuit 23. declarationes, & 21. limitationes, Gracian. *regul.* 144. Paulus Castrensis, *in l. emancipatione, num.* 3. *C. de fide instrumentorum*, vbi docet eleganter, quod quando sententia transiuit in rem
2 iudicatam, præsumuntur omnia solemniter acta fuisse. Ita Auendannus, *de exequendis mandatis, 1. p. c.* 4. *num.* 22.
3 vbi dicit, quod præsumitur pro sententia arbitraria ex diuturnitate temporis licet non constet, nec appareat de compromisso. Et sic in quæstione proposita, licet notarius nullus nascatur, & sit quid facti, tamen si quis diu
4 se gessit vt notarius, talis præsumitur. Ita Florianus *in l. cum de in rem verso, ff. de vsuris.* Ias. *in l. Barbarius, ff. de officio prætoris, & in l. si certis annis. C. de pactis, & in §. præiudiciales, Instit. de actionibus.* Quam opinionem sequitur Menchaca, *supra, c.* 62. *num.* 5. (contra Decium *d. cons.* 42.)
5 & Felinus *in c. si scripturam, de fide instrumentorum.* Quæ opinio maxime procedit, quando notarius fuit in quasi possessione notariatus, sciente & patiente superiore, qui habet facultatem officium conferendi. Ita declarat Antonius Butrius, *in c. 1. de fide instrumentorum*, Baldus, *in d. l. 2. C. de seruitutibus & aqua*, Menochius *de arbitrariis, lib. 2. centuria 2. num.* 2. Mascardus *sup. conclusione* 1099. *num.* 16. Pro qua opinione facit elegans & singularis doctrina
6 glossæ, *in l. penult. C. communi de videndo, verb. si maior*, quæ ait, quod si fratres hereditatem fratris sui per multum temporis spacium, separatim possederunt, præsumitur inter eos facta diuisio. Quam opinionem dicit communem Bald. *de præscript. 1. parte, 3. partis principalis, quæst.* 10. *num.* 39. pro qua sententia glossæ, plures refert & sequitur Menchaca, *supra, c. 66. num.* 1. & Padilla *in l. 2. num.* 34. *C. de seruitutibus & aqua*, vbi dicit communem opinionem, quam sequitur Gutierrez, *in repetitione legis nemo po-*
7 *test, num.* 211. *ff. de legatis* 1. vbi declarat, & assignat intellectum ad *l. 5. titul.* 15. *lib.* 4. *recopil.* & Azeuedo, *ibi*, dicit, hodie non esse correctam illam glossam, ex decisione legis regni, vbi refert quæstionem notabilem de facto sibi contingentem, quam sequitur Tiraquellus, *de præscriptionibus*, §. 1. *gloss.* 4. *vers. decimo quarto*, pro qua sententia consuluit Gratus, *consil.* 121. *num.* 7. *lib.* 2. & Gracian. *supra*,
8 *num.* 9. & pro illa opinione glossæ fuit iudicatum in hac ciuitate Toletana, in lite quæ vertebatur inter quosdam fratres, quorum alter petit possessionem pro indiuiso, quasi nunquam hereditas diuisa fuisset: quod quidem denegatum fuit, saluis suis defensionibus in via ordinaria, ex eo quod reliqui fratres, & illorum heredes, quiete & pacifice possidebant partes hereditarias, licet inæquales. Quod quidem optimo iure decisum fuit, rectèque iudicatum, ex auctoritate & doctrina illius glossæ quæ celebris est, & notabilis in practica, & multum confirmat nostram principalem conclusionem, pro qua faciunt tradita per Bald. *in d. l. si filiusfamilias, C. de petitione hered.* Ang. *in l. qui in aliena, ff. de acquirenda hereditate*, vbi dicunt, quod scientia & patientia diuturna, habentur
9 pro consensu expresso: & sequitur Decius, *consil.* 409. *num.* 6. Tiraquellus *ad ll. connubiales, gloss.* 5. *num.* 39. Et sic
10 si notarius diu exercuit officium notariatus, sciente & patiente Episcopo (prout faciunt notarij huius Archiepiscopatus Toleti) illa patientia ordinarij habebitur loco tituli, *vt in l. 2. C. de seruitutibus*, vbi late Padilla: quia non est verisimile, quod tanto tempore fuisset in officio toleratus, absque solemni creatione & titulo, vt tradit Ias. *in l. Barbarius Philippus, numer.* 55. *ff. de officio prætoris*, quem sequitur Mascardus, *volum. 2. prob. conclusione* 1097. *num.* 18. & sic amoueri non poterunt mortuo prælato, nec in vita antecessoris, licet non ostendant titulum, neque originem possessionis, cum sufficiat diu exercuisse prædicta officia. Nec prædictis obstat notabilis decisio Matthæi de Afflictis 101. vbi contrarium fuit iudica- 11
tum, quod officia notariatus non durant mortuo Episcopo, quia illa decisio procedit, quando officia ad vitam sunt concessa, nullo precio accedente, secus vero quando ab antiquo possidentur, ex diuturno tempore, & longa quasi possessione: quia tunc inquietari non possunt prædicti notarij in sua possessione & si de facto dei- 12
ecti fuerint ab Episcopis, per viam violentiæ in supremo regis consilio defenduntur, & in sua possessione redintegrantur, prout fuit iudicatum contra dominum Principem Albertum Cardinalem Archiepiscopum Toletanum, in causa notariæ, * *de Blas Munnoz de Velasco.* * Et
etiam fauore notariorum ciuitatis Abulensis (contra Episcopum illius, dom Petrum Fer. de Timino) fuit iu- 13
dicatum (tempore quo anno 1583. in iuuentute mea ibi fui collega in collegio Diui Æmiliani) quæ sententia maxime procedit, quia ex longo tempore præsumitur ti- 14
tulus habilis ad translationem dominij, vt late resoluit Menchaca *supra, cap.* 65. vbi assignat intellectum *ad l. cum de in rem verso. ff. de vsuris, & ad l. si quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur, & ad l. nullo. C. de rei vendicatione, & in c.* 611. *num.* 5. resoluit esse communem opinionem, quod ex longo tempore præsumitur titulus beneficij: quam opinionem confirmat 53. conclusionibus: quod in tan- 15
tum verum est, quod licet prædicti notarij, accepta pecunia fuissent creati ad libitum Episcopi, eo mortuo, non possunt amoueri à suis successoribus. Ita Bald. *in l. qui se patris, C. vnde liberi*, Bart. *in leg. Iurisperitos, ff. de excusationibus tutorũ*, vbi dicit, quod officiales creati, quam- 16
diu voluntati creantis placuerit, censentur esse perpetui, cum sine causa legitima & rationabili talis concessio displicere non possit, *l. Thais. §. sororem, ff. de fideicommissariis libertatibus, gloss. verb. electionem, in clementina, & si principalis, de rescriptis, gloss. verb. perpetuos, in c. si de rescriptis, lib. 6. l. præsidis, ff. si certum petatur*, vbi officiales ad voluntatem creati censentur esse perpetui. Ita Cassaneus *in ca-* 17
talogo gloriæ mundi, 7. part. consideratione 33. vers. hodie, & Guillermus Benedictus *in cap. Raynutius, verb. duas habens filias, numer. 36. & 38.* vbi dicit quod officia non possunt 18
vacare nisi tribus modis, scilicet, morte, renunciatione, vel si delinquatur in officio: in quibus casibus antea- 19
quam priuetur, audiri debet officialis in suis defensionibus, per remedia iuris ordinaria (etiam possessoria) *vt in c. ex tenore, de restitutione spoliatorum.* Quæ omnia recto 20
iure procedunt, cum deceat à principe concessum beneficium esse mansurum, *vt in c. decet, de regulis iuris, lib. 6.* & mutatio officiorum vergit in publicum detrimentum & subditorum, *gloss. in c. hinc est, 16. quæst. 1.* imo (vt in 21
plurimum) noui officiales onerosi existunt partibus, & causis damnosi, propter illorum imperitiam, & nullam negociorum practicam, & sic optime dixit text. *in l. prætor, §. fin. ff. de vacatione, & excusatione munerum*, quod to- 22
lerabilius est iudices, qui semel cognouerunt retinere, quam nouos creare. Et sic sapientissimi principes, offi- 23
ciales antiquos, quos in officiis repererunt, nunquam mutarunt, imo eis stipendia auxerunt, & sic quiete regnarunt, vt refert Guillermus, *supra, num.* 42. Vltimo, pro confirmatione prædictæ sententiæ (quod officia notariatus non possint ab Episcopo remoueri fine causa legitima) facit text. *in authent. de referendariis, collat. 2. c. 1. de natura feudi, c. 1. de capellis monachorum, lib. 6.* & pro hac opinione fuisse iudicatum affirmat Boerius *decis.* 149. *nu-* 24
mero 18. quem refert & sequitur Burgos de Paz *consil. 21. num.* 5. vbi resoluit, quod officialis constitutus ab Episcopo, in suis locis ad beneplacitum, non possit remoueri sine causa. Idemque tenet Gregor. *verb. * mantenerle en el, * in l. 2. titul. 10. p. 2. & in l. 4. titul. 4. p. 3. verb. * acabar en el su tiempo,* vbi resoluit, quod officiales simpliciter crea- 25
ti (etiam ad beneplacitum concedentis) debent esse perpetui, *ex l. iurisperitos* (vbi Baldus) *ff. de excusationibus tutorum*, Bart. *in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, quæst. 3. nu. 12. ff. de noui operis nunciatione*, idemque tenet Gomecius *in regula Cancellariæ, de non tollendo iure quæsito, quæst. 4. vers. hinc est quod officialis*, & plures refert Decius *in cap. quoniam*

contra,

contra, num. 9. de probationibus, & alios refert & sequitur Mieres, *de maioratu*, 4.*p.quæst.*10. *num.* 6. idemque tenet Gutierrez *de iuramento confirmat.* 1.*p.c.*59. *num.*19. qui lo-
26 quitur in vicario episcopi, qui sine causa non potest ab officio remoueri, idem *lib.*3.*practicarum quæstionum, quæst.* 11. *num.*9. vbi dicit, quod vicarius episcopi confirmatus à Papa, non potest per episcopum remoueri, idemque
27 resoluit in officiali creato ad beneplacitum concedenti-
28 tis, & in tabellionibus ad nutum dominorum creatis, & in capellania ad nutum patroni, vel episcopi, concessa, quia sine causa amoueri non potest, & ita pluries vidi iudicatum.

QVÆSTIO CCCCXXVI.

Vtrum valeat mandatum procuratorium, cum dictione taxatiua, tantum. Communis contra communem, & quid iure regio.

VAlidum est procuratorium mandatum, cum dictione taxatiua, puta, *Constituo Titium procuratorem ad agendum.* Ita tenet Bart. *in l. mutus*, §. *pœna*, *ff. de procuratoribus.* Abb. *in c. excedens, num.*5. *de procurat.* Romanus, *in l. vnica, ff. si quis dicenti non obtemp.* vbi sequitur Ias. *n.*11. *qui in l. actionem, numer.*3. C. *de procuratoribus*, innuit esse communem opinionem.

Sed contrariam partem (imo quod non valeat tale mandatum) tenet Bart. (sibi contrarius) *in l. seruum quoque*, §. *ait prætor, num.*2. *ff. de procuratoribus.* Cuius opinionem dixit communem Alexand. *in d. l. vnica, in principio.* Prima tamen opinio verior est, & tenenda, quia quotidie practicatur, quo ad appellandum tantum, vel transigendum, & ad iurisdictionem declinandam, vel recusationem faciendam. Et hanc opinionem confirmat *l.*13. *titul.*5 *p.*3. ibi, **sobre tal mi pleyto,** & in *l.* 13. *eod. titul. & part.* ibi, **sennaladamente para demandar en aquel pleyto, enderecamiento, o enmienda, o entriega, o desatamiento de iuyzio.**

SVMMARIA.

1 *Testes impediti examinantur ad æternam rei memoriam.*
2 *Nauigaturus ab excommunicatione, potest absolui propter mortis periculum.*
3 *Lex* 2. *tit.*16.*p.*3. *declaratur.*
4 *Citari debet pars, quando testes examinantur ad perpetuam rei memoriam, si commode citari potest.*
5 *Fiscalis per viam reconuentionis non potest nobilem prouocare ad iudicium.*
6 *Delinquendi occasio est vitanda.*

QVÆSTIO CCCCXXVII.

Vtrum probato impedimento possit aliquis producere testes. Communis contra communem, & quid iure regio.

PRobato impedimento, potest quis producere testes impeditos. Ita tenet Bart. *in l. in pecuniariis, num.* 4. *ff. de feriis*, & ita tenent Doctores, secundum Paulum *ibi, num.*10. *in l.*1. C. *eod.* & hæc videtur communis opinio ex Ias. *in lectura legis, admonendi, ff. de iureiurando, numer.*13. quam opinionem sequitur Bart. *ibi, num.*8. & vt dicit Romanus. *ibi, col. penult.* non habet contradictorem. Quam opinionem dicit communem Ias. *ibi, in repetitione, num.*11. idem Ias. *in d. l. in pecuniariis, num.*36.

Sed contrariam opinionem dixit seruari de consuetudine Baldus, *in d. l. admonendi.* Et hanc opinionem in iudiciis esse obseruatam tenet Albericus, *in d. l. in pecuniariis*, quia dilationes statuuntur generaliter ad probandum, tam pro testibus citatis, quam de nouo citandis, non tamen ante litem contestatam, & si examinentur nihil probant, vt *in c.* 1. & 2. *vt lite non contestata*, *c. quoniam frequenter, extra eod.* Ita Boerius *consil.*96. *num.*8. *vol.*3. Speculator *in titul. de testibus*, §. *nunc tractemus*, & Crotus *in eodem tractatu* 7. *p. num.*37. Prima tamen opinio verior est, & ita communiter practicatur: pro qua facit text. *in l.*2. *titul.*16. *p.*3. ibi, **quando los testigos con quien se vuiesse de prouar su intencion fuessen viejos, o enfermos, de manera que temiesse que moririan antes que dixessen su testimonio: O si por ventura los testigos fuessen apareiados para yr en hueste, o en romeria, o en otro lugar don de vuiessen de fazer gran tardanca. Que en qualquier destos dos casos se pueden recebir los testigos, maguer el pleyto no sea començado.* Ex qua resolutione viget communis theorica, quod testes ante litem contestatam examinantur ad æternam rei memoriam, quando mor- 1
tis subest periculum, vel aduersæ valetudinis, aut longæ absentiæ. Ita magistraliter Bart. *in l. lege Aquilia*, §. *si delectu, ff. ad l. Aquiliam.* Baldus *in authent. si quis ab aliquo*, C. *de testibus*, pro qua sententia consuluit Socinus senior, *consil.*244. *lib.*2. & Socinus iunior, *consil.*86. *num.*14. *vol.*2. *gloss. verb. timetur, in cap. quoniam frequenter, vt lite non contestata*, vbi Abb. & Felinus. Mascardus. *vol.*3. *de probationibus, concluf.* 1368. *numer.*8. capella Tolosana, *quæst.*475. Matienço *in dialogo relatoris* 3.*part.c.*50. Gregor. *in l.*35. *tit.* 16. *p.*3. Ioan. Garcian. *de nobilitate, gloss.* 48. *num.*6. vbi illud declarat, tam respectu actoris, quam rei. Et sic dicit Baldus notabiliter, *in c. pastoralis*, *num.* 4. *de offic. ordinarij* (declarando text. illum) quod nauigaturus propter mor- 2
tis periculum, absolui possit ab excommunicatione, etiam à iudice subdelegato imposita, cum nauigatio sit incerta & periculosa, *vt in l. ciuitas.* C. *de offic. rectoris prouinciæ.* Et quando periculum est in mora, recedimus à regulis iuris communis, text. *in l. de pupillo*, §. *si quis riuos* (vbi late plura conduxit Ias.) *ff. de noui operis nunciatione*, & declarat latius Menochius *de arbitrariis casu* 61. & 62. *lib.*2. vbi plura conduxit notabilia, & practicabilia. Sed aduertendum est, quod in omnibus casibus in quibus testes ad æternam rei memoriam examinantur, vt fidem faciant, debet pars de cuius præiudicio agitur citari. Ita resoluit Corneus *consil.*34. *vol.* 2. Hippolytus *in l. de vno quoque, num.*64. *ff. de re iudicata*, Mascardus *volum.*3. *probationum, concluf.*1367. *num.*3. Antonius Gabriel *titul. de citationibus, concluf.* 1. *num.*37. Ioan. Garcian. *supra, num.*16. vbi dicit, quod illa citatio debet esse personalis, quod pro- 3
batur expresse *in d. l.*2. *titul.*16. *p.*3. ibi, **Pero el iuzgador que vuiere de recebir los tales testigos, deuelo de hazer saber antes à aquel contra quien los recibe, si fuere en la tierra que los venga auer quando iuraren si quisiere..** Quæ citatio omitti potest in summario possessorio iudicio, & etiam quando proceditur ad formandam inquisitionem, vel rei capturam, *vt in c. qualiter, & quando, de accusationibus*, Baldus, *in c.*2. *de testibus*, Rolandus *consil.* 8. *num.* 30. *volum.*4. & simili- 4
ter non procedit nostra conclusio, quando pars commode citari non potest: quia tunc etiam parte non citata poterit iudex testem examinare, vt docet Innocentius, *in c. significauit, in fin. de testibus*, Natta *consil.*537. *n.*15. *volum.*3. & Hippolytus *sup. limitat.*1. quos refert & sequitur Mascardus, *sup. num.*10. *& in concluf.* 1368. *num.*9. vbi illud extendit, etiam si à iudice fuerit appellatum, propter magnum & euidens rei periculum, vt in facti contingentia consuluit Socinus senior, *consil.* 244. *volum.* 2. Millis *in suo repertorio, ver. iudex appellationis.* Et illud nobis ostendunt verba legis partitæ, ibi, **si fuere en la tierra,** secus sit si commode citari non possint, & sic quotidie practicatur in consilio Archiepiscopi Toletani, in causis capellaniarum, in probatione consanguinitatis, & in causis nobilitatis, citato fiscali, vt eleganter explicat Ioannes Garcia (meritissimus quondam fisci patronus) *in d. gloss.*48. vbi, *num.*22. mouet illam practicabilem quæstionem, & satis quotidianam, ad aduocatus fiscalis
per viam reconuentionis, possit nobilem prouocare ad 5
iudicium ordinarium, in causa principali suæ nobilitatis, quando ipse desiderat, vt testes ad æternam rei memoriam, eo citato examinentur. Et licet communis practica & stylus curiæ sit in contrarium (vt ipse testatur) tamen